FRIDERICI HOFFMANNI

Consiliarii & Archiat. Reg., Com. Palat., Profess. Medic. Primar., Societ. Imper. Carol., Russ. Britan. & Porussicæ Sodalis.

CONSULTATIONUM ET RESPONSORUM MEDICINALIUM CENTURIÆ TRES.

Quarum prima complectitur morbos Capitis, & Pectoris; secunda morbos Abdominis; & morbos Artuum externorum tertia.

VENETIIS, MDCCXLV.

APUD SEBASTIANUM COLETI.

SUPERIORUM PERMISSU AC PRIVILEGIO.

FRIDERICI HOFFMANNI

Consiliarii & Archiat. Reg., Com. Palat., Profess. Medic. Primar., Societ. Imper. Carol., Russ. Britan. & Borussicæ Sodalis.

CONSULTATIONUM ET RESPONSORUM MEDICINALIUM CENTURIÆ TRES.

Quarum prima complectitur morbos Capitis, & Pectoris; secunda morbos Abdominis; & morbos externorum tertia.

VENETIIS, MDCCXLV.

APUD SEBASTIANUM COLETI.

SUPERIORUM PERMISSU, AC PRIVILEGIO.

PRÆFATIO

De egregio Consultationum & Observationum medicinalium usu.

EN benevole lector! prodeunt consilia ac responsa quædam medicinalia, eorumque prior, binis sectionibus morbos capitis atque pectoris complectens centuria. Quanta ex hisce laboribus in totam medicinam redundent emolumenta; quam solida ac rationalis exinde resultet theoria, quamque felix, & ad specialissimos casus probe accommodanda praxis: cuilibet in arte paululum versato erit manifestum. Neque tamen videtur alienum præfaminis loco insignem, quam observationes ac consultationes medicæ spondent, utilitatem paucis perlustrare; harumque studium vehementer commendare. Eo namque redactum est post deplorandum lapsum mortalium genus, ut ipsi non solum certissima machinæ animalis destructio, ac dura moriendi necessitas immineat; verum etiam durantem adhuc miseram vitam varii morbi, dolores, ærumnæ, atque calamitates premant, crucient, infestent. Et si dicendum, quod res est, plurimi sane hominum ipsi fortunæ suæ fabri existunt, multasque ægritudines haud secus, ac ipsam sæpenumero præmaturam mortem sibimet ipsis insipidi contrahunt. Etenim homo, brutæ adhuc animalitatis jugo succumbens, ignorat omnino ea, quæ sibi vel prosint, vel noceant, nec novit subsidia, quæ ad conservandam vitam ac sanitatem, tanquam omnis, qua in hac rerum vanitate potiri licet, felicitatis verum fundamentum, almus ordinavit Creator. Neque etiam plerique de iis addiscendis sunt solliciti; sed ipsorum dumtaxat curæ se totos tradunt atque confidunt, qui illi scientiæ se penitus, &, ut vocant, ex professo consecrarunt, & vocantur vulgo Medici atque Physici. Enimvero acerbe omnino dolendum est, & horum plerosque haud tanta solertia ac meditatione illis incumbere ac incubuisse semper artibus, quanta quidem opus esset. Licet enim per quamplurima secula quamplurimi etiam medicæ arti operam navaverint: nihilo tamen secius tot adhuc restant opiniones, totque in theoreticis veritatibus pariter, ac medendi rationibus dissensus, ut non solum magna adhuc artem salutarem actu premat incertitudo, verum etiam multi doctissimi viri de adipiscenda certitudine omnino dubitaverint. Hujus rei caussam in ipsis medicis hærere arbitror, quippe quorum plurimi istum haud callent ordinem, quo incedere debemus, si errores evitare, ac ad auream pertingere veritatem velimus. Neque minus eadem est ratio, quod in reliquis etiam scientiis, veluti sunt Theologia, Jurisprudentia, atque Philosophia, tot adhuc occurrant dissensus, tot rixæ, totque opinionum commenta. Relinquam alio-

rum industriæ, ut qua ratione in omnibus disciplinis recto veritatis tramiti insistere liceat, edoceant: mihi duntaxat paucis est ostendendum, qua potissimum methodo nostra ars salutaris ad majorem evehi possit certitudinem.

Ad unum omnes medici clamant, experientiam atque rationem duo esse Medicinæ fulcra atque fundamenta: & cum paucissimi nec experientiam acquirendi, nec rationem excolendi verum calleant modum; magno sane medicinæ opprobrio, experimentum fallax, judicium difficile ad hanc usque pronunciantur diem. Mihi quidem experientia medica est attenta, & completa observatio earum rerum ac mutationum, quæ fiunt circa corpus humanum: sub ratione vero comprehendo, solidam theoriam physicam atque medicam, quæ ad completas observationes rite adplicata, certas ac indubitatas gignit veritates. Tali enim ratione innotescunt nobis ea, quæ ad conservandam, ac restituendam sanitatem apta sint vel inepta; & sic vero totius medicinæ feliciter potimur fine. Quo latior autem est campus, quo amplior multitudo eorum objectorum, quæ sanitati nostræ vel noxia sunt, vel convenientia: eo majori studio attendere oportet medicum, ne quædam commendet subsidia, quorum certus effectus ipsi nondum innotuit, & ideo majus sanitati inferat damnum, quam emolumentum. Hanc ut obtineamus certitudinem, operæ est pretium, ut observationes medicas, tanquam verum illius fundamentum, rite instituere sciamus, easque completas a minus talibus discernere. Non enim omnes ita sunt comparatæ, ut illis certum superstruere queamus judicium. Sic si dispiciamus, an cortex chinæ in febribus intermittentibus tuto possit adhiberi, nec ne? deprehendemus tot hanc quæstionem negantes, & ex multiplici experientia comprobantes, corticem illum non solum febrium illatum periculosos recursus, verum etiam longe graviores, eosque sæpius funestos induxisse morbos; quot e contrario illius usui calculum adjiciunt. Eadem sors premit pleraque remediorum genera, & eadem ambiguitas prognosin in diversas, ac contrarias sæpenumero abire partes facit, quarum quævis & experientia & ratione suffulta esse perhibetur. At quæ quæso tanti dissensus caussa? Mihi certe nulla alia se offert, quam immaturum & incompletis observationibus ac mutilæ theoriæ superstructum judicium, quo bonus malusve effectus soli adscribitur remedio, qui sæpius aliis debetur caussis.

Quamobrem quo solidum sit medici consilium, necesse est, ut partim observationes ac historiæ morborum sint completæ, partim ut mens vera cognitione imbuta, & ad judicandum apta sit. Quod si vero observationes completæ esse debeant; illis primum commemoranda est tota ægri natura, ac indoles. Describantur igitur ægrotantis sexus, ætas, temperamentum, structura corporis, dispositio vasorum atque nervorum, sensibilitas corporis ac animi, partium constitutio, consuetudines, victus ratio, ac omnium rerum, quas non naturales vocant, adplicatio. Recenseatur

seatur inter has porro, quo loco commoretur æger, quo aere, quibus cibis, potibusve utatur, quibus animi indulgeat adfectibus, quibus excretionum vel sanguinearum vel aliarum speciebus adsueverit; quo fruatur somno, an corpus motu exercere soleat: quibus denique laboraverit olim morbis, quo hi eventu potiti, quibus remediis profligati sint, atque quinam medicamina exceperint effectus? Ex hisce etenim momentis rationalis medicus totam ægroti naturam, ejusque varias ad hos vel illos motus proclivitates facile cognoscet; & hinc in suppeditandis tam præservatoriis, quam curatoriis consiliis erit felicissimus.

Deinceps vero ipsum, quo æger premitur, morbum probe perscrutari oportet, ac attendere, quinam illius sit ortus atque progressus, quæ symptomata; quantum læsæ actiones naturales, vitales, ac animales a statu sano recesserint; quæ sint vires, qualis somnus, quæ ciborum adpetentia, qui pulsus, quæ spiratio; quomodo se habeant excretiones, maxime quæ per cutim, alvum, ac urinam fiunt; qui viscerum & generis nervosi status? qualis humorum per viscera abdominis atque caput sit circuitus, num sanguis abundet, anne dyscrasia quædam laboret; quæ primarum viarum, ventriculi nimirum ac intestinorum sit constitutio; qualis tonus partium nervosarum; num partium internarum periculosæ inflammationes vel siderationes immineant? An malum sit hæreditarium; an epidemium, & a communi caussa, vel aeris ac alimentorum corruptione productum? anne potius endemium, sive ex climate, aere, ac victu incolarum generatum? an ab animi affectibus, aut contagio inductum? utrum remissiones, intervalla, intermissiones, vel exacerbationes exhibeat? an denique sit simplex, an complicatum, an & quando perversa quadam medicatione corruptum? Quum enim ex hisce circumstantiis vera morbi origo, generatio, caussæ læsionum ac symptomata elucescant: ex iis peritus medicus non solum morbi eventum accurate præsagire, verum etiam, quæ ipsi sint profutura, feliciter judicare poterit.

Tum in completis observationibus medico-practicis adnotare convenit, quę remedia, quo tempore, qua dosi, ac ordine, morbo hactenus fuerint opposita? quænam corporis mutationes ea exceperint? anne potius omne opus soli naturæ absque ullo medicinarum usu fuerit relictum? an remedia domestica sint adhibita, & quo effectu? Ex quibus omnibus percipit medicus, qua ratione, quoque ordine Deus sanitatem recuperari voluerit; quibus viis noxia depellantur, & e corpore proscribantur; & quæ denique specificæ remediorum sint virtutes, quamque diversæ in tam variis hominum naturis, morbis, ac aliis circumstantiis. Quis enim præstantior observationum medicinalium scopus est, quam ut eorum subsidiorum vires discamus ac virtutes, quibus morbi sint profligandi? Et quisnam earum expers his promte medebitur? Enimvero haud ignorari oportet, vires uti generatim corporum, ita & remediorum non esse absolutas, sed relativas tantummodo atque conditionatas: aut, quod idem est, nulla dari medicamina, quæ

se absolute, ac necessario corpori vel prosint vel noceant; sed eorum operationem pro diversa corporis dispositione admodum variam existere. Ex eodem fundamento explicandum est illud momentum, quod unum medicamen huic suppetias, alteri noxam ferat in uno eodemque morbo: quin uni eidemque subjecto hoc tempore prosit, alio noceat. Inde vero ulterius eorum adparet ignorantia, qui dari medicinas universales, vel in certis morbis specificas reputant. Perarduum potius ac difficillimum est: nam certe in eo maximum artis nostræ momentum existit, si vires remediorum relativas, in tam insigni circumstantiarum varietate probe habeamus cognitas atque perspectas. Quod si vero contigerit, ut sub nostra curatione æger perierit, necesse est, ut ad impetrandas completas observationes cadaver dissecetur, & viscerum intestinorum status præternaturalis probe describatur. Ita enim in conspectum veniunt caussæ morbi ac mortis; quibus cognitis, major scientiæ nostræ accenditur lux, quo si inciderit similis casus, nos ipsi majori certitudine obviam ire queamus. Ex his elucescet, quantum completæ ac accuratæ morborum historiæ toti medicinæ adferant emolumentum. Hæ namque detegunt primum occulta naturæ, deinde revelant earum rerum caussas, quæ nos latuerunt hactenus; & denique verum & solidum fundamentum prębent omnium & medicarum & chirurgicarum veritatum, atque problematum. Quando enim cunque a chirurgo desideratur, ut de violentia externe facta renunciare, illiusque eventum suppeditare debeat; nihil certe pręstabit, nisi accurata instructus sit morbi historia. Neque etiam medicus morbum dijudicare, ac quæ ipsi congrua sint remedia commendare poterit, nisi ex completa morbi relatione illius caussas atque symptomata cognoverit, iisque curandi rationem adaptaverit. Et quomodo accuratum de præservanda a morbis sanitate judicium ferre potest, qui ægrotantis naturam, indolem, diætam &c. ignoraverit? Nec denique possibile est, ut remedia cum fructu a medico possint ordinari, nisi ex solidis observationibus eorundem vires ac virtutes rite perspexerit.

Quemadmodum vero extra omne positum esse credo dubium, observationes primum artis nostræ salutaris præbere fundamentum: ita nemo quoque ire poterit inficias, quin illæ solæ sufficiant minime. Nisi enim accesserit bene exercitatum judicium medici, quod ex dictis observationibus utiles veritates recta ratione elicere potest, nullus vel sane exiguus earundem erit fructus. Hinc enim occurrunt quamplurimi medici, qui licet per quinquaginta & ultra annos fecerint medicinam, & innumeras collegerint observationes, tamen falsas omnino struunt conclusiones, ac de veris remediorum viribus erroneas admodum fovent opiniones. Nec sufficit solum judicium; sed requiritur etiam solida theoria physico-mechanico-chymico-medica. Quæ si defecerit, nullæ omnino ex observationibus veritates, nec caussæ effectuum atque phænomenorum poterunt clare detegi ac explicari. Sic edocti ex Anatomia esse debemus, quæ sit fabrica nostri corporis, quæ structura, situs, connexio, ac usus singularum illius partium; quæ functio-

ctiones, quatenus illæ vitæ ac sanitati inserviant? Deinceps etiam per experimenta chymica, physica, atque mechanica perspectum nobis esse debet, quæ sunt indoles, vires, facultates externarum rerum, sive sint alimenta, sive elementa, sive medicamenta, sive alia corpora, quæ in nostram machinam assidue agunt, ac insignes sanitati, vitæ, morbis, ac morti inferre valent mutationes: ex quibus cognoscimus, quæ salubria sint, quæque nobis ruinam minentur. Quomodo ergo de lethalitate externæ violentiæ judicare potest medicus, qui expers Anatomiæ situm usumque partium haud callet? quomodo in morbis partem affectam, ac sedem caussæ morbificæ indagabit, quem situs viscerum, & horum functiones latent? quis perspiciet morbum, ejusque non minus ac mortis caussas, qui theoriam motuum, maxime circulationis sanguinis per totum corpus, & singulas illius partes ignorat? Et quem principia mechanica haud docuerunt naturam, species, proprietates ac effectus motuum; quomodo quæso poterit is ex pulsuum eximia varietate morbi conditionem cognoscere?

Certe si talis theoria physica ad completas observationes adplicatur; tum demum resultant veritates, quarum plures pariunt certas regulas ac axiomata, ex quibus denique vera proficiscitur scientia medica. Hinc porro elucescit, theoriam physicam & anatomicam matrem quasi esse theoriæ medicæ; & hanc sine illa nunquam esse solidam. Veritatum enim ea est conditio, ut una in altera suum habeat fundamentum: & ex comparatione jam cognitarum veritatum cum iis, quorum caussæ adhuc latent, effectibus, novæ resultant. Ad inveniendas autem non secus ac dijudicandas veritates limatum oportet esse judicium; quale cum natura non datum sit nobis, adparet simul, quantum theoria mathematica medico præstet usum. Hæc enim acuit intellectum, ac methodum demonstrandi ac inveniendi egregie docet: & veram praxin logicam ac syllogisticam nobis tradit.

Ex dictis ergo luculenter patet, quantum completæ observationes, & in vera theoria fundatæ consultationes præbeant usum. Nam crebris observationibus stabilitur theoria, & a falsa discernitur vera. Hanc vero si probe calluerit medicus, incredibilem sane præ aliis in dijudicandis non solum, verum etiam præservandis atque curandis morbis habebit prærogativam. Namque meo quidem arbitrio haud melius explorare poterit quisquam cognitionem suam, ac judicandi facultatem; quam si casus quosdam medicos vel chirurgicos, eosque rariores scientifice resolvere ac dijudicare allaboraverit: tum enim perspiciet, quanta sint, quæ nesciat, quibusve adhuc laboret præjudiciis. Quæ cum ita sint, facile adparebit, quæ sint caussæ incertitudinis, quam per tot secula exculta nostra ars adhucdum retinet. Namque primum nec antiquis, nec nostris temporibus veræ morborum historiæ sufficienter deprehenduntur explicatæ: deinde vero priscis temporibus non rite fuit exculta theoria physica

ac anatomica; quæ licet nostro ævo ad altius evecta videatur fastigium; dolendum tamen est, quod plurimi eandem cum observationibus rite comparare, & exinde veram theoriam medicam formare nec didicerint, nec allaborent. Hinc adhuc manca est morborum historia, imperfecta vera theoria. Quamobrem non solum monstravi viam studiosæ juventuti, qua ad rectam veritatum inventionem pervenire potest; sed etiam ille idem scopus est omnium meorum scriptorum. Hinc neque alienum mihi visum fuit, hasce Consultationes publici facere juris, quas partim ex medicina mea Consultatoria desumtas, partim novis adauctas juxta ordinem partium corporis nostri disposui. Harum primam Lectori jam trado centuriam: quam, si Deus vires & vitam dederit, adhuc binæ sequentur. Interea navabo operam, ut medicinæ systematicæ Tomus quintus mox lucem adspiciat. Precor ceterum divinum Numen, velit & hos labores bono publico esse faustos atque salutares. Halæ XII. Calend. Octob. MDCCXXXIII.

CON-

CONSPECTUS CASUUM IN HOC VOLUMINE CONSULTATIONUM CONTENTORUM.

SECTIO I. DE MORBIS CAPITIS.

SECTIO II. DE MORBIS PECTORIS.

SECTIO III. DE MORBIS IMI VENTRIS.

sti-

CVII.

SECTIO IV. DE MORBIS ARTUUM EXTERNORUM.

SECTIO

SECTIO I.

DE MORBIS, CAPUT

Potissimum occupantibus.

CASUS I.

De Cephalalgia diuturna cum dolore artuum vago.

HISTORIA MORBI.

ILlustris matrona, quadraginta sex annos nata, sanguineo melancholici temperamenti, a teneris juventutis annis variis oculorum æque ac hypochondriorum ægritudinibus infestata fuit. Perpetui ferme dolores caput tanta adfecerunt atrocia, ut non solum ante aliquot annos capillorum defluvium passa fuerit, verum etiam tormentis illis adeo insueverit, ut absque querelis illa toleraverit. Hæc admodum adolescentula conjugii leges subiit, decemque prolium fœcunda fuit mater; quarum primam cum ederet, atroces adflictiones, præsertim larga ac diuturna sanguinis ex utero profluvia ipsam prehenderunt; reliqua autem puerperia, cum ipsa infantibus præberet ubera, omni calamitate vacua, ex voto successerunt. Verum enimvero plerisque harum prolium prematura morte defunctis, eximiæ sollicitudines merore sque mentem occuparunt; & non minus caput debilitarunt, quam varias maxillarum & oculorum congestiones, & periculosas febres catarrhales, reliquerunt. Menstrua ipsi rite fluunt, ex aliquot annis aliquantulum imminuta; ut inde bis quotannis sanguinem ex venis pedum mittere decreverit: & cum præterea alvi obstructionibus sæpius laboret, pilulis contra obstructiones frequenter uti debuit. Vere proxime elapso molestus ventriculi ardor, eique junctus faucium ac œsophagi spasmus atrox miseram præter omnem spem invaserunt; post liquoris anodyni mineralis cum essentia castorei mixti, usum autem, & datos pulveres præcipitantes, mox evanuerunt. Nihilo tamen secius sub Junii finem rediit acerbus ille ventriculi spasmus; & adhibitis contra obstructiones pilulis, & Castorei essentia se iterum depelli passus est. At vero vix octiduum est elapsum, cum scindentes lancinantesque dolores dextrę manus corriperent articulationem: ægra, manum luxatam reputans, eam extendi curat; sed post aliquot dies iidem dolores, ad sinistram devoluti manum, inde ad genas, oculos, femora protracti, & per totum ferme corpus distributi, tandem ad caput & oculos redierunt, ibidemque fixum ceperunt locum. Jam igitur adgravati oculi ardent; in vertice spatium transversæ manus latitudinem explens, tenacissimæ stricturæ sensum refert; ægra capite ad terram paululum inclinato protinus vertiginosa, omnia obscuris intuetur oculis; alvum, nisi pilulis adjuta, non deponit, & vini assumto haustu mox volatico faciei rubore, capitisque vertigine adficitur, urina clara, tenuis & pallida. R. d. 23. August. 1731.

RESPONSIO CONSULTATORIA.

INtelligo ex transcripto casu, cujus omnia momenta probe ponderavi, illustris ægrotæ corpus valde tenera, sensibilique gaudere textura, eamque a prima statim infantia insigni capitis debilitate fuisse adfectam. Quid ergo mirum, si humores justo majori quantitate eo ferantur, irregulari per corpus distribuantur circuitu, & hinc tantam capiti relinquant humiditatem, quanta continuis illius cru-

ciatibus, oculorum adflictionibus, defluxionibus ac catarrhalibus febribus excitandis satis par est ac idonea? Neque vero hæc unica caussa est, sed si consideres, quantis debilitatibus natura ex crebro partu, ex largo cruoris sub puerperio profluxu, & ex mœroribus, ab infantum crebra morte inductis, fuerit infestata; haud sane miraberis, quod recensita pathemata, nimirum hypochondriaca, hysterica, splenetica, sanguinis congestiones ad caput, alvi obstructiones, flatulentiæ atque anxietates exinde propullulaverint. Accessit præterea illa ætatis periodus, in qua mensium fluxus, antea regulari successu erumpens, naturali ordine parcior redditur & imminutior: inde vero cruor, cum non amplius depuretur, non solum in quantitate coacervatur, sed acriorem quoque ac spissiorem induens qualitatem, plures easque periculosiores producit adflictiones. Ex eodem igitur fundamento ægra nostra currente anno ventriculi ardore, phlogosi, pertinaci alvi obstructione, & jam defluxione scorbutica satis acri, corporis omnes partes pervagante, ac tandem in oculis fixata, in iisque pariter ac in vertice acutam lancinationem & stricturam producente, detenta fuit ac cruciata.

Ne autem periculosius exinde capitis malum, aut plane hemiplexia, suboriatur; haud immerito tempestivis medicinis his pathematibus obviam eundum, eaque, quantum possibile erit, præcavenda sunt. Quo fine ante omnia suadeo, ut ægra statim ex vena pedis tusa quatuor circiter aut quinque sanguinis uncias detrahi; & aliquot diebus post scarificatas cucurbitas nuchæ adplicari curet. Neque erit incongruum, si nuchæ vicinia pannis asperis, bene calidis sedulo fricentur, ac deinde spiritu quodam, sub litt. A. communicato, inungantur: cujus externa applicatio ipsis quoque proderit oculis. Quum autem simul ad purpuraceam materiam, in hisce morbis tantum non semper intra humores reconditam, respiciendum esse arbitrer: inter interna medicamina pulverem meum bezoardicum & præcipitantem, pari portione commixtos, & mane æque ac vesperi sub lecti introitum larga dosi; cum decem liquoris mei anodyni mineralis guttulis, adsumendum commendo; subinde vero aliquot vascula infusi theiformis sub litt. B. descripti haurienda, ut mador lenis sequatur, suadeo.

Tum alvus semper libera servanda, non pilulis, quæ nimium exsiccant corpus, ac perversa imbuunt consuetudine; sed clysmatibus domesticis, quæ ex tenui avenæ jusculo, oleo chamomillæ & carvi, tantillo salis communis, & mellis præparantur. Non minus Elixir meum viscerale, 50. & 60. guttis inter epulas adhibitum egregiam concoctioni feret opem, & laudabilis chyli confectionem adjuvabit. Tandem vero potulentorum exacta ratio habenda, quæ omne fere curationis in his morbis absolvunt momentum: nocent enim omnes cerevisiarii ac calidiores potus; & in eorum locum decocta ex cornu cervi raspato, radice cichorei, scorzoneræ, semineque fœniculi composita, & cum vini vetustioris Mosellani parte mixta feliciori sorbillantur effectu. His denique si accesserit bonum regimen, & præsertim ab animi commotionibus, & aere frigido abstinentia: haud dubito, quin exoptata sanitas sit reditura.

Litt. A.

Rec. *Spiritus vini rectificatissimi uncias duas, olei macis, fœniculi ana drachmam unam, M. D. S. Nervenstarckender* Spiritus *ausserlich Zu gebrauchen.*

Litt. B.

Rec. *Herbæ veronicæ, melissæ, betonicæ, scordii ana manipulum, radicis liquiritiæ, seminis fœniculi ana drachmas duas, C. C. D. S. Species Zum Krauter-Thee.*

CASUS II.

De Cephalalgia rebelli.

PRinceps quidã serenissimus satis longo abhinc tempore in anteriore capitis parte atroces valde expertus est dolores. Corporis illius habitus omni fere vitio vacare videtur: nihilo secius insignes primum

mum tempora torserunt cruciatus, & Serenissimus æger spissam mucaginem a capite delapsam excernere cœpit: quibus subsultantes nervorum accessere motitationes; & jamjam gravativi dolores regionem, quæ est supra oculorum orbitam, tenent. Harum partium obstructiones, quæ ex membranarum sinus frontales involventium obstructione, primos congestoriis sanguinis & seri ibidem stagnationibus natales debente, oriuntur, subesse simul videntur. Quibus incommodis licet hactenus variæ cephalicæ, nervos confortantes, & obstructiones ac stases resolventes medicinæ, evacuationes per laxantia, venæsectiones in brachio æque ac pede institutæ, fuerint oppositæ, in eodem tamen malum permansit tenore. Quamobrem doceri avet princeps serenissimus, qua ratione morbus hic sit tractandus, aut utrum minerales aquæ, quibus partim adsuevit, illi tollendo futuræ sint idoneæ?

CONSILIUM.

Ut desideratum a me super diuturno anterioris capitis dolore consilium suppeditem, & congruas ipsi medicinas proponam, morbi historiam sedulus perpendi, illumque ex seri viscidi & acris stagnatione tam in ossium frontalium sinubus, quam inter cranium & pericranium facta derivandum autumo. Quas vero stagnationes cruditates potissimum ex depravata concoctione in ventriculo generatæ produxerunt. Quod si enim tenacior justo, ac multo acore infectus chylus sanguini commisceatur, hic inde spissescit, ac libero per minima pericranii & membranarum sinus capitis investientium vascula circuitu exclusus, subsistit ibidem, stagnatque; hinc non nisi subtile dimittit serum, quod nervorum fibrillas sensibiles valde, pungit, rodit, ac eorum dolores subsultusque producit. Quæ cum ita sint, eo potissimum dirigenda erit curatio, ut non minus stagnatio seri viscidi acrioris in nerveis capitis membranis resolvatur, & discutiatur; quam ventriculo restituatur debita concoquendi vis, & alvi successus promoveatur. Hunc in finem pilulas meas balsamicas commendo, quarum quatuordecim semel vel bis singulis septimanis proxime ante prandium, quo tempore haud adeo siccant, ac paulatinos effectus præstant, adsumi possunt. Dein hic pulvis nervinus, resolvens & diaphoreticus, egregie juvabit discussionem: Recipe antimonii diaphoretici, lapidum cancrorum ana drachmam unam, cinnabaris nativæ præparatæ scrupulos duos, salis volatilis cornu cervi, pulveris castorei ana grana decem. M. f. pulvis, dividatur in doses quatuor; quarum una mane & vesperi ex aqua cum vino mixta exhibenda, mane vero infusum herbæ Theebois, aut aliud theiforme insuper bibendum, & intra lectum lenis diaphoresis instituenda. Eidem scopo externa salis volatilis ammoniaci sicci, cum tantillo olei majoranæ veri remixti, ad nares admotio satisfaciet; non minus balsami mei vitæ cum duplicatis linteis facta fronti adplicatio conducet; aut pulvis quidam cephalicus, instar sternutatorii adhibendus: Recipe herbæ majoranæ, florum liliorum convallium ana scrupulos duos, mari veri, florum benzoes ana scrupulum, pulveris castorei grana decem, olei caryophillorum guttas quatuor. M. D. Tum vero concoctricem ventriculo vim egregie restaurabit essentia corticum aurantiorum, quæ ex corticibus his recentibus concisis, cum sale tartari in pultis formam contusis, tantillo olei de cedro Italici permixtis, & tandem cum spiritu vini rectificatissimo, aut, quod præstantius, spiritu vini Hungarici per nycthemeron digestis conficitur: hæc enim sub epularum fine 60. vel 70. guttis ex potu adsumta flatus discutit, acrimoniam præcipitat, & virtutem leviter balsamicam exserit.

Præterea exactum vitę regimen servandum erit, & maxime ab omni refrigeratione, præsertim pedum, sedulo cavendum: quo enim hi sunt frigidiores, eo magis humores ad superiora rapiuntur, in iisque eo acerbiores excitant dolores. Hinc valde proficuum erit, si ad circulum sanguineæ massæ æqualiter promovendum pedes vespertino tempore calidis fricentur

tur pannis, aut leviori pediluvio ex aqua fluviatili, furfuribus triticeis, rosarum æque ac chamæmeli floribus concinnato immittantur. Hæc sunt, quæ suadenda duxi; quæ si observentur, de felici, exoptatoque eventu haud dubito, illumque ex animo adprecor.

CASUS III.

De Rara Hemicrania.

VIR sexagenarius autumno anni 1718. narium destillatione, quam coryzam vocant, correptus, primis diebus tenuem per nares stillavit pituitam: quæ vero mox gravedine intus adeo obstructæ fuerunt, ut absque sternutatorii pulveris ope nihil ferme muci ploraverit, caput autem multum grave extiterit. Malum hoc non solum per insequentem hyemem, verum etiam integrum 1719. annum adflixit, majoraque in dies sumens incrementa adeo debilitavit caput, ut sępius muniorum suorum non nisi paucissimis, sæpius nullo plane defungi potuerit. Hunc rerum statum medici consulti leviorem æstimantes, coryzam dumtaxat subesse putabant mox plane evanituram. Ast hyemali anni 1719. tempore mali vehementia crevit: ciborum enim adpetentia paulatim abolita, viresque capitis & corporis defecerunt incredibilem in modum, ut denique a 10. Martii die anni 1720. lecto fere affixus hærere debuerit. Tum penitus obturatæ sunt nares, iisque nec aerem trahere, nec muci quidpiam excernere potuit: accessere simul spasmodici postici dextrique capitis cruciatus, qui non more cephalalgiis solito interius adfligebant, sed inter cranium & externam cutem torquere videbantur; & per caput ad collum, frontem, dextri lateris tempora, oculum, dimidium nasum, os, linguam, maxillamque ad cervicem usque protensi, veram constituerunt hemicraniam: quæ dextrum faciei latus intus extusve intumefactum & stupefactum fœdo deturpavit spectaculo. Dexter oculus visu tantum non omni privatus si cum sinistro simul ad videndum aperitur, omnia objecta sistit duplicata: hinc aliquid lecturus, scripturus aut exacte consideraturus, dextro clauso solo sinistro uti valet oculo, cujus acies pariter magis magisque infringitur. Hi spastici dolores primum horrore ac æstu alternantibus stipati circa septimam vespertinam semper invaserunt, & ægrum summa atrocia ad nonam, & quod excedit, discruciarunt; post bis de die, mox ter recurrerunt, tandemque sine ulla ferme remissiore sævierunt. Ille vero tormenta hęc ferre nescius summis medicum orabat precibus, ut dolores istos si abolere penitus non posset, saltem sopiret paululum & mitigaret; ordinavit hic pulveres pręcipitantes cinnabarinos cum extracto opii remixtos; quorum quotidie unum, dein duos, & acerbitate nihil remittente tres assumere debuit æger. Neque autem secius eodem tempore cibos prorsus aversari cœpit; ventriculus & intestina acerbe torquebantur, maximeque prandendi tempore; appetiit quidem interdum edulia, illa autem ori oblata summa nausea iterum abigebat; juncta spiratione difficiliori. His incommodis per 4. aut 6. hebdomadas toleratis, varias natura molita est excretiones: inter quas primum tenax sanguineaque mucilago per nares delapsa, manibus, ulnarum sæpe longitudinem superans extrahi debuit: elapsis autem quibusdam septimanis fluxilior tenuiorque ferebatur mucus, tanta quidem copia, ut nec nocte nec die cessaret, sed somnum valde perturbando per tres ægrum adfligeret menses. Interea largissima hæc fluxio nullum prorsus naribus attulit levamen: hæ enim obstructæ ac quasi coalitæ ne minimum quidem aeris perspirare valebant: quid? quod aliud adhuc satis curiosum accesserit incommodum, quo vena in palati fornice sponte rupta multum cruoris mox per os solum, mox simul per nares effudit. Tum & hæc sanguinolenta effusio cessavit quidem; attamen coagulatus cruor adhæret infundibulo, & per screatum ac sputationem effunditur: saliva insuper per quasdam septimanas tenax, & viscida tan-

ta ſpuitur copia, ut ſalivatio ſubeſſe videatur; & alvus, quæ antea fuit libera ac regularis, jam obſtrui incipit. Diris olim tormentis crura, femora & totum corpus laceravit arthritis vaga; quæ ſub præſenti morbo evanuit, fixamque in capite obtinuit ſedem. His itaque ægritudinibus quam plurima æger opponi curavit medicinarum genera, laxantia nimirum, decocta lignorum, exſiccantia ſanguinemque depurantia; nullam tamen conſtantem inde reportavit valetudinem; quin licet æſtivo tempore, ſereno clementique cęlo quadam ſanitatis larva gaviſus ſacras frequentare potuerit ædes; nihilominus jamjam autumnali tempeſtate priſtino agitatur malo; ſalivam reddit valde copioſam, dextrique capitis diros perſentit dolores. Omnis aeri per narium meatus præcluditur aditus; quibus cum aliquando ſpiritus vini non adeo rectificatus ſyphonis ope injiceretur, inſignes inde capitis cruciatus evenere, adeo, ut cum præ iis ſomnum capere neſcierit, apoplexiæ aut convulſionum metus ſuboriretur, qui, dolore poſt 48. horas mitigato, evanuit. Hinc porro pulveres cephalici, decocta lignorum cephalicis mixta ſudorem promotura, infuſa dilutiora potum ordinarium ſubminiſtratura, ac pediluvia ordinabantur; male nequicquam ſoluto. Quam ob rem tandem quæritur; num hujus morbi aliquod levamen aut ex mineralium, pręſertim Carolinarum aquarum uſu, aut ex mercuriali cura rite inſtituta queat expectari.

EPICRISIS.

Affectus, qui in hac hiſtoria deſcribitur, eſt graviſſima & inveterata hemicrania, quæ cum ſæviſſimis ſymptomatibus juncta dimidium caput dextri lateris occupat; ſiquidem non modo pericranium hujus lateris, partemque capitis ſuperiorem, ſed ipſum quoque oculum, dimidiam partem naſi, oris, linguæ, mandibulæ, occipitis gravi dolore pungitivo exercet, harumque partium functiones lædit, ut oculus viſu privetur, omniaque ęgrotanti duplicata appareant. Sęviunt ſymptomata per periodos, dum primum præcedente levi horrore ac frigore, ut in hoc affectu fieri conſuevit, circa tempus nocturnum facta fuit exacerbatio; deinde creſcente malo intra diei ſpatium bis vel ter dolor acceſſit; quumq: hoc vitium diutius ægrum detineret, non ſolum inappetentia cum ciborum faſtidio, viriumque proſtratione & imminuto vigore ingenii ſuborta, ſed etiam concoctio & egeſtio excrementorum inſigniter perturbata fuit. Quum itaque ſub hoc affectu maxima cerebro & nervis inducta ſit debilitas, nullum ſane eſt dubium, quin haud leve periculum ægro immineat. Nam ejuſmodi graves valdeque diuturnos capitis dolores perioculoſiores ſubinde affectus, paralyſes, hemiplexiæ, apoplexiæ, morbique ſoporoſi ſubſequi ſolent; id quod multiplici experientia nobis compertum eſt. Si primam hujus mali originem diſpiciamus, ea potiſſimum ad ſuppreſſam coryzam, ſeu impeditam ſeri per nares & fauces excretionem referenda eſt: unde a ſtagnante ſero tunicæ pituitariæ, quæ totam faucium & narium regionem inveſtit, nata fuit obſtructio, ita ut nares penitus obturatæ præter odoris abolitionem aeris aditum ad laryngen interceperint. Et quoniam in coryza & catharralibus ejuſmodi defluxionibus humorum motus atque impetus ab extremis partibus, ſpaſmo quodammodo conſtrictis ad interiora, & præcipue ad glanduloſos faucium & aſperæ arteriæ tractus, convertitur; hinc non ſolum acceſſit alvi & tranſpirationis ſegnities, ſed etiam copioſior humorum ad partes internas affluxus concitatus fuit, qui copioſam, ſalivationi ſimilem valdeque diuturnam ſeri viſcidi per os & nares excretionem commovit, nulla tamen inde ſequuta narium obſtructarum apertione. Neque mirari oportet, quod ſanguis interdum cum ſero exſtillaverit: ſiquidem humorum affluxus vaſa ſanguifera ita diſtendit, ut ſanguini accumulato & cum impetu irruenti facile exitum concedant.

Videtur autę̃ ad generationem hujus mali haud parũ cõtuliſſe ſalſa acris lymphę in-

temperies, arthritidis genetrix, quæ ægrotantem nostrum alias crebro infestavit, jam vero hoc malo correptum deseruit. Nam ab ejusmodi sero salso acri, quo arthriticorum humores imbuti sunt, membranis nerveis inhærescentes, major fit dolorum & spasmorum vehementia, sub qua utique liber humorum circuitus debitaque eorum secretio & excretio in vicinis partibus magnopere labefactatur & pervertitur: ex quo factum putamus, ut huic malo & augmentum & diuturnitas accesserit. Perpetuæ enim observationis est, cessantibus consuetis doloribus arthriticis partes nerveas & membranaceas graviter affligi, quod videre licet in colica & asthmate convulsivo, in tussi, rheumatismis, aliisque doloribus, quibus arthriticorum corpora infestantur.

Præterea circa hanc morbi historiam id monendum duco, quod nascente hoc malo, si omnia recte & prudenter fuissent administrata, hæc symptomatum vehementia facili negotio averti potuisset. Sed morbo & a medicis, & ægrotante neglecto, partim etiam copiosis exhibitis opiatis, indeque nervorum ac membranarum tono mirifice debilitato, non mirum videri, auctam esse procedente tempore hujus mali acerbitatem, adeo ut jam utique major circumspectio, prudentia, ampliusque temporis spatium ad restituendam valetudinem requiratur.

Quum autem hoc loco maxime in quæstionem venire videam, an thermarum seu aquarum mineralium usus, vel etiam cura, ut vocant, mercurialis hoc in tollendo adfectu aliquid auxilii conferre possit, breviter hac de re sententiam nostram exponemus. Ac primo quidem omnimodo & aquarum mineralium usum & curam mercurialem dissuademus, quoniam utrumque medicationis genus per omnia & perpetuo integrum vigorem corporis, maximeque illibatum ventriculi robur desiderat. In nostro autem jam sexagenario summa capitis, generisque nervosi debilitas cum magna stomachi infirmitate animadvertitur. Deinde non semel, sed frequenter observavimus, thermas præsertim Carolinas nunquam conducere in iis adfectibus, qui a debilitate nervorum & stagnatione humorum in capite nascuntur, & quidem ob hanc rationem, quoniam hujus generis aquæ paulo graviores difficilius per debilitata cerebri vasa transeunt: hinc etiam est, quod in idiopathicis capitis affectibus v. g. hemiplexia, paralysi, gutta serena, surditate, auditu difficili, nunquam has aquas prodesse experti simus.

Quod vero curam mercurialem attinet, eam ideo non admittendam putamus, quoniam ex mercurio parata remedia spasmo & constrictione fibrarum agunt, præsertim in partibus externis, quas fortius stringendo humores cum impetu ad faucium glandulas appellunt, unde major affluxus atque ex eo seri in cerebro ejusque partibus extravasatio metuenda est. Accedit etiam illud, quod ætate provectioribus ejusmodi medicatio, ob corporis infirmitatem, vix tuto præscribi possit. Nostrum potius consilium eo collineat, ut excretionibus per alvum & transpirationem, quod tamen remediorum temperatiorum ope peragendum est, restitutis impetus humorum a capite derivetur: quod per pediluvia, balnea, blanda laxantia & diaphoretica commode fieri posse existimo. Postea partem affectam roborare oportet suffimigiis balsamicis, maximeque beneficio temporis utendum est, prospiciendumque, ut ne quid inconsulto, & præcipitanter in tam inveterato malo agamus.

APPENDIX.

Notandum hoc loco, quod ægrotus salutari hoc consilio neglecto, cura mercuriali usus fuerit: unde quidem primo dolorum levamen sensit, sed postea crevit morbi vehementia, tandemque hemiplexia & suffocatio asthmatica, brevi post insequuta, vitam abstulit.

CA-

CASUS IV.

De Hemicrania succedente Febri Tertiana.

VIR quadraginta sex annorum proceræ staturæ, ad iram facillimus, Tabaci sugendi spirituososque potus bibendi amantissimus, septimo calendarum Novembris febre corripiebatur: quæ cum primum exiguo horrore ac spinæ dorsalis lancinationibus ægrum adorsa esset, alteroque die absque horrore rediret, ardoremque per sedecim horas protractus inferret, acutæ speciem retulisse visa. Vocatus hinc medicus protinus sub morbi initio venam tundi jussit, variaque dedit medicamina; quo factum, ut intra quatuordecim dierum spatium evanuerit. Verum haud ita multo post dextrum capitis latus immanes prehenderunt dolores, qui, vespertino semper reversi tempore, per integram sævierunt noctem, & non modo somnum eripuerunt ægro, verum etiam adeo labefactarunt caput, ut visus ferme fuerit abolitus. Remittit interdiu doloris atrocitas; nulla vero est adpetentia, sed summum ciborum fastidium. Prior medicus iterum accersitus epithema ex aqua rosarum, aceto rosaceo, nitro, camphora & quibusdam olei ligni rhodii guttis confectum adplicari jubet; sed tantum aberat, ut æger inde melius haberet, ut potius dolorum atrocia incresceret: quid? quod præterea sicca molestissima tussis ægrum exagitet, caputque magis reddat temulentum, alvo manente libera. Quum itaque hi cruciatus jam per octiduum adflixerint, omnesque vires dejecerint; illorum congrua anhelatur medela.

CONSILIUM MEDICUM CUM CURATIONE.

ÆGroti conditionem litteris mecum communicatam sedulo perscrutatus; dolorum, quibus caput illius nocturno potissimum tempore cum plenaria ferme somni abolitione occupatur, originem a febrilis saburræ haud penitus foras actæ reliquiis derivandam esse censeo; & hinc caussam eorum maxime in primis viis, ventriculo nimirum & intestinis, residere arbitror. Quamobrem cum præscribendæ sint congruæ medicinæ; eo respiciendum est, ut malum exstirpetur funditus. Quo fine mitto laxativam potionem, quæ simul absque omni laboriosiore & anxio conatu lenem ducet vomitum: cujus altera pars mane, subjuncto decocti tenuioris ex avena parati haustu capiatur, altera elapso horæ quadrante assumatur, iterumque avenaceus potus hauriatur. Nec etiam erit incongruum, si succedentes per alvum aut vomitum excretiones continuatis avenæ jusculis magis promoveantur; reliqua vero potulenta æque ac edulia hac die studio fugiantur. En vero ipsam potionem: Recipe mannæ electæ uncias duas, cremoris tartari drachmam unam, radicis hypecacuanhæ scrupulos duos: solve & coque leni calore in aquę florum acaciæ unciis quinque, colaturę adde olei de cedro italici guttas tres. M. D. S. Laxir-Trancklein.

Adjungo porro pulverem discutientem & anodynum, cujus hæc est compositio: Recipe cerussæ antimonii, lapidum cancrorum, cornu cervi philosophice præparati ana drachmam unam, cinnabaris præparatæ drachmam dimidiam, salis volatilis cornu cervi, pulveris castorei ana scrupulum unum, croci austriaci grana X. M. f. pulvis div. in X. doses. Sumatur hujus una dosis altero post assumtum laxans die, matutino tempore, commodo ex vehiculo: proin quædam scutellæ decocti Theebois aut Coffee, aut alius theiformis ex foliis saturejæ, melissæ, salviæ & semine fœniculi parati sorbillentur; & quo levis sequatur transpiratio, per aliquot tempus lecto immoretur æger.

Sed circa vesperam tribus circiter ante dolorum accessionem horis, ejusdem pulveris portio cum 40. guttulis liquoris mei anodyni mineralis, ex debita aquę florum sambuci quantitate, capiatur iterum: tum descendatur in pediluvium ex aqua fluviatili, furfuribus tritici & chamomillæ para-

ratum, eique haud adeo ferventi pedes ad suras usque & ultra immittantur. Denique lectum petat æger, placidique sudoris exspectet eruptionem.

His medicinis dicta ratione per quatriduum usurpatis, ut de ulteriori ægrotantis statu certior fiam, cupio; quo porro, quæ e re sunt, commendare queam.

APPENDIX.

Elapsis quibusdam diebus æger præscripta medicatione usus retulit, laxativam potiunculam ex voto alvum duxisse; pulverem autem postridie matutino solum, vespertino tempore cum anodyno liquore simul adsumtum molestos capitis cruciatus effectu fugasse felicissimo: quin eodem pulvere & spiritu, subjuncto pediluvio, tertio die post adhibitis, se largo sudore perfusum proxima nocte fauces flavis vesiculis farctas reportasse; caput tamen haud amplius doluisse, nec noctes somno fuisse privatas. Hinc ipsi, quid medicinæ adsumeret, quo faucibus succurreret, consulenti, ut mane infusum theiforme sorberet, vesperi pulveris dosin caperet, ac nonnunquam balsamum meum vitæ & naribus admoveret, & loco, quem occuparat dolor, illiniret, commendabatur: vesiculas autem faucium ad dolores earum leniendos, & acrimoniam temperandam, mucilagine cydoniorum & aqua rosarum inungi curaret, & lactis flores nitro permixtos ore detineret, suadebatur. Sic dicto audiens ægrotans adeo felici curationis potitus est eventu, ut divina favente gratia a dolorifica ægritudine penitus fuerit liberatus.

CASUS V.

De Hemicrania cum Ophthalmia conjuncta.

SAnguinei temperamenti vir, annos quadraginta septem natus, lauta quidem semper usus fuit diæta; sed cum sufficienti corporis motui indulsisset simul, ad trigesimum ætatis annum illibatam protraxit sanitatem. Cum autem aliud vitæ genus ingressus, perpetuo sedere, litterarumque commercio & acceptorum expensarumque computationibus vacare deberet: varię hypochondriacæ adflictiones, spirandi angustiæ, flatulentiæ, borborygmi, tensiones intestinorum, & ossis sacri dolores ipsi inhærere cœperunt. Has omnes vero hæmorrhoidum fluxus, arte medica provocatus, sustulit: hoc enim per integrum decennium singulo mense satis larga cruoris portio evacuata, & nonnunquam, maxime diætæ errore accedente, diarrhœa quædam eidem juncta est. Neque eo secius septem annis abhinc ob ventriculi quandam imbecillitatem Sedlicensi fonte usus, alvi incurrit profluvium, quod per totum continuans annum eximiam induxit virium prostrationem, adeo ut contra illud Egranas aquas cum vino mixtas sub epulis potare debuerit, eo effectu, ut diarrhœa inde sedata hæmorrhoides fuerint perturbatæ. Hinc per periodos podagrici accesserunt dolores, & his quoque ante biennium abactis arthritica tormenta vago impetu mox digitos manuum, mox pedum, mox scapulas occuparunt: quin & his denique evanescentibus elapso proxime semestri pertinax congestio insigni dolore ruboreque prehendit dextrum oculum, simulque dimidium capitis nasique latus eximio exercuit cruciatu; qui per octiduum ibidem protracti, ad sinistrum latus oculumq; demigrarunt, dein & in eo quatuordecim diebus sævierunt, & ad dextram iterum redierunt regionem: qualis alternatio singulis fere quatuordecim diebus contigit. Neque autem silentio prætereundum, ægrotanti olim largos, eosque valde fœtidos pedum sudores evenisse, quos, dum inter piscandum calceis ac tibialibus indutus per aquas ambulavit, protinus amisit. Quare cum medela esset adplicanda, & hujus sudoris, & hęmorrhoidalis fluxus revocatio medicis fuit curę cordique. Illum quidem restituere allaborarunt, dum vaporem spiritus lumbricorum terrestrium, formicarum & salis ammoniaci candentibus lateribus infusi pedibus admiserunt. Hęmorrhoidalem autem fluxum excitare, variis modis annisi sunt: partim enim species ex radicibus

cibus & herbis anti-hypochondriacis cum cerevisia bene fermentatas, loco ordinarii potus commendarunt, & tincturam metallorum mane ex decocto Thee bois hauriendam ordinarunt; partim Elixirium viscerale ex extractis amaricantibus & balsamicis cum liquore terrę foliatæ tartari & spiritu corticum aurantiorum extractis, & anima rhabarbari, elixirio proprietatis ac spiritu nitri dulci combinatis paratum, 70. guttis bis de die capiendum exhibuerunt. Hisce revocato fluxu, ea in usum vocata sunt medicamina, quibus facultas quædam medica dato responso uti jussit: decoctum nimirum ex radice sarsaparillæ, chinæ & semine fœniculi paratum calidum bis quotidie sorbillabatur, & frigidum loco ordinarii potus hauriebatur; tinctura martis in vicem tincturę metallorum sub dolorum remissione capiebatur; blandiora laxantia propinabantur; in sura vesicatorium excitatum per aliquot hebdomadas in fluore servabatur; & externe aqua sclopetaria (*l'eau d'arquebusade*) subjuncta accurata diæta adplicabatur. Tantum vero abest, ut ex exacta hujus methodi observatione levamen quoddam perceperit æger, ut potius male habere pergeret, & oculorum perpetuis angeretur doloribus. Hinc tandem viribus exhaustis, corpore macie confecto, & appetentia ciborum plane abolita, post usum decocti & tincturæ martis, alvi æque ac hæmorrhoidum obstructionem iterum incurrit. Quamobrem relicta hac medicatione, & repetito tam specierum anti-hypochondriacarum cum cerevisia fermentatarum, quam fomentationum usu redierunt hæmorrhoides internæ, & sæva symptomata, maxime oculorum capitisq; dolor, adeo remiserunt, ut per semestre tempus itineribus fungi valuerit. Sed notatu dignum est, ægro acetum saturninum, oculis dumtaxat adplicandum fuisse ordinatum; quod cum ille, errore inductus, toti admovisset capiti, exinde potissimum dolores videbantur evanuisse. Ast falsa hac dolorum quiete gavisus ex medici cujusdam consilio pediluvia furfuracea, & æstivo tempore acidulas Egranas in usum vocavit, interque prandendum Pyrmontanas cum vino potavit: quibus per 14. dies usurpatis ophthalmicus non minus ac hemicranicus recruduit dolor, &, quamquam hæmorrhoides per integrum fluxerint mensem, 14. diebus dire sæviit. Prior enim medicus licet venæsectionem, pilulas balsamicas salino liquore solutas, & essentiam antimonii tartarisatam, pimpinellæ & succini ægro ordinaverit, id quidem effecit, ut sanguis per anum flueret, dolorum autem atrociam minime mitigavit.

CONSILIUM.

Hemicrania periodica cum ophthalmia conjuncta, qua noster laborat ægrotans ceu homo plethoricus & hypochondriacus, hæmorrhoidali fluxui per multos annos obnoxius non solum restricto huic sanguineo fluori, & pedum sudori represso; verum etiam debilitatæ ventriculi concoctioni natales suos debet. Experientia enim comprobatum habemus, horum hemicranicorum & periodicorum dolorum fomitem plerumque in primis hęrere viis, eosque a saburra ibidem generata potissimum foveri & augmentari. Quamquam igitur accitus medicus cerevisia laxativa & balsamico elixirio hæmorrhoidum revocationem potissimum tentaverit; haud infelici quoque affectus levamine: attamen subsequutus decoctorum & acidularum, maxime Pyrmontanarum usus majorem iterum ventriculo induxit infirmitatem, more hisce potulentis consueto. Hinc consultum duco, ut hæmorrhoidibus haud succedentibus, singulis octo hebdomadibus vena pedis secetur, iisque promovendis pilulæ Becherianæ, & pulvis præcipitans nitrosus quandoque capiantur. Alvi obstructio pulvere ex rhabarbari binis scrupulis, & duodecim nitri antimoniati granis confecto reseretur: & ventriculo per Elixirium supra memoratum balsamicum, elixirio proprietatis & rhabarbari omissis, 50. guttis cibis interpolandum, robur addatur. Cerevisia tenuis & pabulum amaricans potui inserviat, & omnis vini, nisi rhenani parcus inter prandendum usus fugiatur. Externis vero remediis in hisce ophthalmicis & hemicra-

cranicis doloribus parum fidendum; si tamen quid tentandum, experientia mihi commendavit cucupham ex radice ireos florentinæ, floribus chamæmeli, pulvere caryophyllorum, storacis calamitæ, benzoe & succino paratam; aut fomentationem affectæ partis vel per calidos sacculos, vel eosdem floribus chamæmeli, sambuci, croco & camphora repletos. Denique corpore bene præparato magnum ex leniori sudore expectandum est auxilium, qui pulvere ex cornu cervi usto, antimonio diaphoretico, cinnabari & succino composito, mane & vesperi assumendo, & insuper mane infuso theiformi sorbillando, promoveri, & intra lectum commoratione adjuvari potest.

CASUS VI.

De Memoriæ Debilitate.

VIR celebris Juris peritus annorum XXXI. cholerico-sanguinei temperamenti, staturæ brevis, & constitutionis teneræ ac valde biliosæ, exacta quidem semper diæta fuit usus, tamen sedentariæ vitæ nocturnisque lucubrationibus nimium vacavit. Exinde vero per quinque jam annos tanta adficitur memoriæ debilitate, ut sæpius actarum rerum nullam fere habeat recordationem. Ipsi valde sensibili ex animi motibus facillime commoventur humores, caput dolere incipit, & corporis exercitio parum indulgenti imminutior ciborum est adpetentia. Ante quinquennium enim acuta febre superata conjugium iniit; quo tempore fonticulus, per sex annos ob oculorum caliginem brachio inhærens, ultimo autem biennio officio suo haud satis functus, penitus consolidatus fuit, & molestam memoriæ adfectionem reliquit. Hinc quidem suasum ipsi fuit, ut exsiccati fonticuli fluxum restitui curaret; nullas autem consiliis præbuit aures, & licet varia medicamina, & repetitum Selteranarum aquarum usum malo suo opposuerit; illud tamen nequicquam levatum majora indies capit incrementa. Ille igitur vigorem memoriæ recuperaturus, salutare anhelat consilium, & doceri cupit; quæ mali sui sit origo? quæ methodus, quæque diæta tollendo morbo sint convenientissimæ?

CONSILIUM MEDICUM.

INtellexi morbi statum ex transcripto casu, & quæstiones, quarum solutio desideratur. Harum priori satisfacturus, mox deprehendo, ægrotum constitutione valde tenera ac sensibili esse adfectum. Ubi autem hæc subest, & accedunt animi pathemata non minus, quam perversum vivendi genus: facillime nervosum genus æque ac vires, facultates & operationes animales, in cerebro peragendæ, debilitari possunt. His vero adfectis perturbatur etiam partim cruoris vitalis circuitus, partim fluidi nervorum lymphatici secretio summe necessaria læditur: hinc tandem stagnationes ac decubitus humorum contingunt, & ex his non solum infirmitates ac dolores capitis, oculorumque caligines, verum etiam eximium memoriæ decrementum enasci observantur. Quæ cum ita sint, & in nostro ægroto naturali ipsius debilitati diuturnum otium, motus neglectio, crebræ lucubrationes, nimium mentis ac ingenii exercitium, insignis ad mœrores aliasque animi commotiones promptitudo, & tandem acuta febris, toti corpori, maxime cerebro debilitando satis apta, accesserint: non mirum, si memoriæ imbecillitas ipsum prehendit, indiesque aucta fuit; quid? quod fonticuli in humorum stagnantium derivatione efficacissimi, subsequuta exsiccatio majus adhuc mali pabulum suppeditavit. His si forsan libidinis intemperantia & immodicum veneris exercitium jungeretur, memoriæ ingeniique robur omnino magis magisque pessumdabitur.

Quæ autem tali ægritudini medela ferenda, quæve diæta ipsi erit convenientissima? Minerales sane aquæ, ac calidiores medicinæ parum efficient; sed omnis salutis spes in diæteticorum remediorum prudenti exhibitione erit collocanda. Quo fine omnes occasiones, quæ humores commovere, mentemque ad iracundiam aut sollicitudinem incitare valent, studio fugien-

giendæ; cum meditatione juncti labores moderandi, venere parca utendum & a calidioribus potulentis, maxime triticeis, vinosisque sedulo cavendum. Contra vero sub epulis haustus vini Rhenani optimi haud nocebit; cui cœlo sereno amicoque, quinta circiter hora vespertina, corporis moderata motitatio jungenda; vesperi ad quietem se compositu ro pediluviis utendum: loco decocti Theeboy infusum calidum ex melissa & citri corticibus hauriendum; ac ex illo quandoque sex balsami mei vitæ guttæ saccharo exceptæ capiendæ: tandemque bis de hebdomade ante lecti introitum bezoardici mei pulveris dosis cum decem essentiæ succini, ambræ tinctura permixtæ, guttulis assumenda. Quæ si rite observabuntur, de felici eventu nullus dubito.

CASUS VII.

De Memoriæ Debilitate singulari ex terrore.

VIr XLII. annorum epulis assidens, ex filioli natu minimi in cubili transcurrentis inopinato lapsu ante aliquot dies tanto adficiebatur terrore, ut protinus memoriæ vigore amisso, verba sine ordine loqueretur. Nec tamen simul reliquæ mentis vires evanuere; dum non solum ab aliis dicta rite intelligere, & actorum reminisci valuit; verum etiam ipse in hoc rerum statu medicum chirurgumque accersi jussit: hunc quoque primum advenientem, ut sibi venam in brachio aperiret, ac integram cruoris libram emitteret, coegit. Nihilo secius præcordiorum adflixerunt anxietates, & alvi profluvium ad noctem usque durans non minus ac vomitus ad tertiam sequentis diei matutinam horam extensus, accessere. Ex his vocatus medicus primum judicavit cholericam subesse febrim, & loquendi suppositam impotentiam ex delira derivavit imaginatione; qua æger non solum ante septennium laboravit, verum etiam hæreditaria dispositione, patre avoque hypochondriacis, imbutus fuit. Verum enim vero cum mox appareret, quid monstri aleret morbus; alter simul consultus fuit Medicus, qui essentia Stahlii tonica exhibita, naribus scarificatis, hirudinibus ad aures admotis, vesicatoriisque brachiis cruribusque adplicatis, tandem ipsam capitis arteriotomiam, irrito quanquam effectu, instituit, multumque cruoris mitti curavit. At vero nullum sequebatur levamen; æger enim, judicio sensibusque integris, nec ordine loqui, nec scribere, nec legere valet: pulsus sanis similis fertur; ipseque cum medicis malum suspicatus eventum, fore ut hoc malo interimatur, notis quibusdam significavit, celebrisque Hoffmanni mentem cognoscere cupit ac consilium.

RESPONSIO CONSULTATORIA.

DOcuit me transcripta morbi historia, ægrum insigni capitis imbecillitate, & actionum, viriumque animalium, memoriæ, nexus idearum, sermonisque ordinarii eximia laborare impotentia; qua, prævio terrore, tanta correptus fuit vehementia, ut missa licet mox sub morbi initium integra cruoris ex vena libra, naribus scarificatis, hirudinibus ad aures admotis, arteria capitis tusa, & vesicatoriis admotis, malum adhuc magna inhæreat atrocia. Cujus medendi methodum, & a gravioribus malis præservationem suppeditaturus; mox intueor ægroti ex hæreditaria paterna avitaque dispositione natam hypochondriacam constitutionem. Quum enim hæc abdominis, maxime ventriculi intestinorumque flatulenta expansione æque ac spasmodica constrictione potissimum absolvatur, clarissime patet, nostro robur ventriculi ac intestinorum, chylum ex alimentis separantium, fæcesque per alvum educentium, valde fuisse debilitatum. Hinc autem turbatur æqualis humorum circuitus, iique justo copiosiores ad partem quandam, maxime caput rapti, gravissimarum causæ fiunt adflictionum. Auxit hunc humorum ad caput raptum in hoc casu inopinatus vehemensque terror, cujus indoles ea semper est, ut sanguinem ab externis ad interna viscera, cor præcipue & caput, restringat:

gat: illi vero intra vasa stagnantes, serosas dimiserunt partes, quæ, ad cerebri substantiam atque basin delapsæ, sensuum internorum produxerunt hebetudinem. His igitur capitis adfectibus, insigniori sanguinis abundantia fultis, tempestiva & sufficiens venæsectio sæpius opem attulisse observata est; eandem autem subjectis sanguine haud adeo turgidis, hypochondriacis, ad animi commotiones, terrores & excandescentias facillimis, majus eorum, qui caput nervosque occupant, morborum augmentum induxisse haud raro deprehendi, & ne tales cruoris evacuationes salutari destituantur eventu, exquisito sane medici judicio opus esse animadverti. Hinc in præsenti casu eo potissimum respicerem, ut primarum viarum roborato tono, concoctrix vis restitueretur, alvique liber conservaretur successus: chylus enim laudabilis puros bonosque generabit humores, quibus vitio vacuis reliqua partium capitisque labes sponte restituetur. Obtinebitur hæc intentio, si in rebus sex non naturalibus congruo observato ordine, Elixirium nervinum ac stomachicum, quod sub litt. A. descripsi, quotidie per 4. hebdomades inter epulas sumetur. Proinde drachma pulveris nervini sub litt. B. communicati, ægro cubitum ituro ex aqua fluviatili & cerasorum nigrorum propinata, & pediluvia temperata ex aqua fluviatili & tritici furfuribus parata eodem tempore egregie proderunt. Alvi obstructionem passulæ rhabarbarinæ satis commode reserabunt; & potui ordinario ipsa fontana aqua, cum Selteranæ aut Tœnstadiensis dimidia, rhenani vini quinta parte commixta optime inserviet. Inter externa denique remedia pulvis succini capiti inspersus; aut balsamus meus vitæ binis guttis saccharo instillatus, ac sub lingua detentus locum habent principem. Quibus rite adhibitis, cum junior vegetiorque ægrotantis accedat ætas, haud dubito, quin morbus felicem nacturus sit eventum.

Litt. A.

Recipe *tincturæ tartari unciam, essentiæ succini, ligni aloes, liquoris anodyni mineralis nostri, essentiæ corticum aurantiorum, spiritu salis ammoniaci ana drachmas tres, olei macis guttas duodecim. M. D.S. Elixir zu 30. bis 40. Tropffen.*

Litt. B.

Recipe *cornu cervi sine igne usti, antimonii diaphoretici, pulveris marchionis, succini præparati ana drachmam unam, cinnabaris præparatæ drachmam semis. M. F. pulvis D.*

CASUS VIII.

De Vertigine Idiopathica cum congestione inflammatoria circa renem sinistrum.

Vir sanguineo-cholericus 47. annorum ad gubernacula reipublicæ sedens, justus probus, profunde eruditus, difficillimisque & maxime intricatis rebus extricandis, ad illum pene solum redundare solitis, addictus, hoc tempore vertigine, ad tres annos jam sine intermissione durante, vexatur gravissima, ita ut vix publicum sine lapsus metu frequentare & terram versus caput flectere queat, juncta simul oculorum pressione, lectionem maxime difficultante, visumque non solum obtusum reddente, sed & nuper ante aliquot menses per tres & plures septimanas illum duplicante, quo omnia objecta duplicata se ipsi offerebant, præcipue remotiora. Sub tali vertigine torpor capitis, nonnunquam plus minus gravior accedit, somnolentum illum oculosque madidos reddens. Narium etiam obstructio pertinax, a primo visus duplicati atque vertiginis accessu, anno 1718. facto, præsens, nulla arte solvenda: genæ constanter rubent. Pressionibus pectoris sæpe, & ante aliquot annos adhuc sæpius angitur, ad unam & plures horas durantibus, sub quibus in latere sinistro prope sternum, inter costam quintam & sextam circiter, aliquem læsionis sensum percipit, qui ceden-

dente pressione etiam cessat, & hanc ut plurimum excretio calculorum renalium flavorum friabilium sequitur; levis tamen corporis, sive per motum, sive aliam causam, facta exæstuatio, potulentorum theiformium fervidorum usus, pediluvia temperate calida sub aere æstivo calido adhibita, essentiæ spirituosæ facillime etiam ejusmodi pressionem, sanguinisque ebullitionem producere queunt: plerumq; etiam post redditam finito somno urinam, immediate talis, sed brevi saltem tempore durans, sequitur. Asthma nullum, neque ulla tussis, nisi hæc invitata fuerit, ex mane assumto cochleatim jusculo avenaceo aut hordeaceo aut ubi micæ panis fuerunt inditę; quo semper ea insecuta cum expectoratione pituitæ viscida, nonnunquam valde cruentæ, imo per aliquot dies sanguinem purum secum ferente; quæ omnia tamen nunc cessant, postquam juscula ejusmodi seposita, & alia tepida potulenta e. g. Chocolada, jura carnis cum vitello ovi, in eorum locum potando surrogata, aut etiam pulmenta assumta sunt: procul dubio ob deficientem (sub levi & tarda tali non sufficienter epiglotidem deprimente jusculorum cum cochleari assumtione) arctiorem laryngis occlusionem; siquidem ad solidorum deglutitionem, aut haustus se invicem cito insequentes, talia nunquam sequuntur. Appetitus semper integer, digestio ciborum facilis, somnus, extra præsentiam pressionis pectoris, tranquillus, alvus nonnunquam tarda, ut plurimum tamen singulis 24. horis semel libera: urina sanæ similis, calculi tamen renales sunt frequentes, licet sine singularis doloris sensu excernantur, & sæpius sanguis cum urina emittitur hæmorrhoidalis. Seminis ejaculatio sub præstando debito conjugali ab aliquot annis nulla, licet membri erectio non deficiat. Pedum vacillatio magna, semper fulcro sub incessu opus habens satis firmo. Sunt hæc symptomata urgentia; quæ caussa autem hisce viam paraverit, nulla ægrotanti constat: a sanis enim parentibus natus usq; ad annum 1718. sanus vixit, nisi quod rheumaticis defluxionibus ad caput & pectus nonnunquam laborarit; quæ autem cessarunt, materia morbifica limpida per nares sæpissime excreta: quo critico beneficio autem nunc a multis annis caret. Dicto anno 1718. inopinato visu duplicato prima vice invadebatur, qui autem mox post aliquot dies, adplicatis ad vasa hæmorrhoidalia hirudinibus, relicta tamen oculorum imbecillitate, cessavit. Ante xiv. circiter annos laboravit quodam affectu pectorali, pro phthisico habito, antiphthisicis etiam remediis tunc temporis tractato in continuo sonitu vel sibilo, rocheln oder rasseln, constante, proxime sub larynge percipiendo & ad quinque annos pene durante, nec prius cedente, usq; dum apparentibus per alvum signis cruentis, hęmorrhoidum molimina clarius indicantibus, venæsectio pedis, & tunc temporis accedente simul visu duplicato hirudinum adplicatio fuerit administrata. Remedia hucusque adhibita fuerunt varia, & quidem inter primaria acidulæ Egranæ, venæsectio pedum, nec non hirudinum adplicatio menstrua, a dolore nuchæ pressionem pectoris ante aliquot annos menstruatim concomitante, imo semper anteponente indicata; qua frequente autem sanguinis emissione ægrotus se valde enervatum percepit, & totus fortean enervatus fuisset, nisi ante duos annos largiorem hirudinum adplicationem seposuisset, & ex usu lactis caprini floribus acaciæ infusi interpositis simul pulveribus absorbentibus ex radice altheę, succino, castoreo compositis gravis nuchę dolor cessasset, & pressio pectoris ad longius tempus intermisisset. His duobus annis, quibus mihi physici munus oblatum fuit hac in urbe, venæsectionem pedis æquinoctialem, interposita pro rei necessitate semel hirudinum adplicatione observavi, & nitrosa ceu optimam medelam reperi, cum pectoris pressionem, tum capitis a sanguine infarctum moderātia. Aliquoties potiunculam mannatā propinavi, interpositis aliquibus cephalicis, tonicis &c. scarificationes supra genua & in dorso menstruas ordinavi: hausit aliquot vicibus parca dosi aquam amaram Sedlicensem, & quidem ultima vice cum lacte mistam, sed cum pressio pectoris supra memorata accederet, ab ulteriore usu desistere malui. In quolibet brachio fonticulū gerit;

ve-

vesicatoriis nonnunquam temperata. Vinum nunquam purum; sed cum decocto avenaceo, addita radice sarsaparillæ mistum bibit, sine incommodo & libenter, licet parcius bibere solitus sit. Jam ordinabo jusculum herbaceum ex radicibus & herbis cephalicis, valerianæ, pœoniæ, fœniculi paratum, aliquot unciis omni mane calide sorbillandum &c. Interim alii putant, pro tanta sanguinis congestione circa caput, quam fere infarctum vasorum cephalicorum nominare possem, moderanda hirudines temporibus esse adplicandas: an non autem hoc remedium raptum sanguinis versus caput magis promoveat, non minus ac de cucupha ista a B. D. Wepfero inventa vesicatoria (vid. Rosin. Lentil. miscell. P. I. p. 74. & P. II. p. 314.) & ab aliquot viris nobis magnis encomiis commendata, timendum esse credo, Tuoque, Vir illustris, judicio relinquo. Ambiguus enim hoc in remedio huic ægro adplicando hæreo: siquidem Wepferum tale in affectibus capitis humidioribus, & quasi hydropicis adplicasse, in nostro autem magis sanguineam congestionem quam hydropicam affectionem capiti adeo inimicam existere video: licet & hoc non negandum, quod ex tali congestione & stasi sanguinis, serum simul secerni, & cerebrum isto successive inundari possit: id quod ex alias assueto, nunc autem a multis annis intercepto ichoris tenuis fluxu per nares, ex multo oculorum madore, nec non ex continuo salivæ profluxu & effluxu sub somno apparet. Hunc in finem etiam remedium istud Wepferianum, in ejus historia apoplect. obs. 33. p. 517. recensitum, quod in masticatione agarici, mastichi involuti consistit, suasi, sed hucusque adhuc sine singulari effectus nota. Quicquid sit, malo prius tuum judicium expectare, quam dubium experimentum adplicare, quo ut mox succurras, ex intimis rogo rogitoque.

RESPONSIO CONSULTATORIA.

Ægrotus noster duplici laborare videtur vitio, quorum primum vertigo idiopathica, alterum congestio inflammatoria circa renem sinistrum constituit. Sæpe quidem vertigo aliis adfectibus, ut hypochondriacis, & debilitatæ ventriculi concoctioni, ceu malum symptoma, adjungi deprehenditur. At vero si considerem, præsens malum, nulla periodorum habita ratione, sine intermissione adfligere, & non solum oculorum visusque vitio, quo & lectio impeditur, & objecta adparent duplicata, verum etiam capitis gravitate, & perpetua ad somnum propensione, ex quo scilicet nares obturatæ nullam muci permiserunt excretionem, stipatum esse, illud in capite potissimum, ipsoque cerebro idiopathice residere arbitror. Alterum autem affectum, pressionem nimirum in sinistro spinæ dorsi latere inter quintam sextamque costam molestam, & calculis per urinam excretis evanescentem, non congestioni sanguinis in pulmonibus, sed potius sinistro reni & coli flexuræ, sanguine aut flatibus farctis & septum transversum afficientibus, adscribendum esse censeo. Ægrotans enim sanguinis in hæmorrhoidalibus vasis stagnationes olim expertus, cruorem hæmorrhoidalem non solum per venas in anum explicatas, verum etiam adhuc dum cum urina sæpius reddit: quid? quod spirituosa, pediluvia paulo calidiora, infusa theiformia fervidius hausta, corporis ac animi vehementiores commotiones, & quæ modo humores exagitare valent, pectori nec tussim, nec spirandi angustiam relinquant, sed dictam sinistri lateris pressionem adaugere observentur. Quum itaque his ægritudinibus Egranæ aquæ, venæsectiones, hirudinum adplicationes, medicinæ absorbentes, nitrosæ, antispasmodicæ, cephalicæ, leniora mannataque laxantia, Sedlicenses aquæ cum lacte mixtæ aliaque frustra fuerint opposita: jam in quæstionem potissimum venit, num emplastrum vesicatorium, quod Wepferus in cucuphæ forma adplicuit, & a Lentilio in miscellaneis describitur, illis conveniat? Haud ita pridem de usu vesicantium medicinarum ventilavi disputationem; in qua quidem hujus remedii mentionem injeci, memet ipsum autem eo nunquam usum fuisse, ingenue fateor. Neque tamen illius

lius usum in hoc morbo capitis idiopathico, cujus caussa a colluvie quadam serosa in medullari cerebri substantia derivanda est, dissuadere possum; quo magis Wepferi experientiam satis comprobatam habeo, & ex hoc medicamine minime majorem seri ad caput attractionem futuram autumo, maxime si illius adplicatione sanguinis per venæsectionem in pede ventilatio, & alvi per mannatum laxans, aut rhabarbarum, cum tartari cremore combinatum, reseratio præmitteretur. Occurrerunt mihi præterea ægri, & inter eos Vir quidam amplissimus a regis Poloniæ servitiis, qui iisdem symptomatibus, vertigine, nephritide, & pectoris angustia correpti, simulque hæmorrhoidibus expositi, bina præsertim remedia sibi valde proficua repererunt, eaque fere domestica. Quorum primum fuit succus ex dauco hortensi recens expressus, cui mane ea, quam octo capiunt cochlearia, quantitate assumto infusum theiforme ex veronica, melissa, betonica, radice liquiritiæ & fœniculo paratum superbiberunt; alterum pulvis ex lapidum cancrorum, radicis pimpinellæ nigræ, iridisque florentinæ æquali pondere compositus, cujus drachmam vesperi bis singulis hebdomadibus ex commodo adhibuerunt vehiculo; quibus factum est, ut nominatus ille ægrotans, vertigine ac nephritide diu excruciatus, elapso anni quadrante, a suis symptomatibus liberatus fuerit. Quæ cum ita sint, harum medicinarum, excretiones per alvum, urinam & diaphoresin salutares promoventium usum & in nostro ægro per aliquod tempus commendarem; & externe sal volatile ammoniacum siccum, oleo majoranæ & rutæ vero impraegnatum naribus admoverem. Ordinario potui inserviret hoc decoctum: Recipe radicis scorzoneræ, sarsaparillæ, chinæ ana uncias quatuor, caryophyllatæ, liquiritiæ ana unciam unam cum dimidia. M. C. C. D. S. Species pro decocto, cujus binæ unciæ in tribus aquæ mensuris per tres horæ quadrantes decoquantur. Acidularum aut Sedlicensium aquarum usum in his idiopathicis capitis adfectibus ideo non admittendum puto, quoniam ex illis, propter atoniam membranarum vasorumque cerebri, major humorum serosorum generari solet copia. Laxandi vero scopo hic pulvis egregius erit: Recipe rhabarbari optimi drachmam semis, cremoris tartari scrupulos duos, olei de cedro guttas tres. M. f. pulvis mane alternis diebus ex aqua vino permixta bis per singulos menses capiendus; qui autem, ægro valde sensibili aut imminutiori dosi, aut mechoacanna destitutus, exhiberi potest. Neque minus sanguinis ebullitiones optime sedabit pulvis præcipitans ex lapidum cancrorum, matris perlarum drachmis duabus, nitri depurati drachma una, succini præparati drachma dimidia, olei anisi guttis VI. præparatus, & ad unam datus drachmam &c.

CASUS IX.

De Vertigine Caduca in Gravida.

STATUS MORBI.

UXor mea, 36. annorum, variis hucusque morbosis symptomatibus infestata, ante 14. circiter dies ex itinere redux, lecto plane adfixa fuit, tantaque infirmitate correpta, ut ne quadrantem horæ extra lectum commorari valeat. Omnes illius ægritudines non solum parciori potui, & hinc enatæ minimorum vasorum, alvique obstructioni, verum etiam ipsi alvinæ excretionis neglectui, quo illa negotiis occupata stimulis istis haud satisfecit, adeoque sæpe per biduum alvum deponere non potuit, natales suos debere existimo. Mensium fluor olim valde irregularis, sæpius per 10. vel 15. hebdomades fuit suppressus; ut ante 10. aut 12. annos monasterio inclusa suasu medici quotannis & venæsectiones instituere, & laxantibus uti debuerit; quibus vero moniali vita relicta supersedere cœpit. Verum enim vero mihi anno 1721. nupta, venæsectionibus iterum adsuevit; variaque adhibuit laxantia, & pilulis ob nauseam vomitu rejectis, potiones laxantes, mannam, ac Hallensium laxantem pulverem sæpius largis dosibus assumsit: quæ

omnia

mnia tamen ob parciorem potum sufficienti effectu fuerunt destituta. Quatuor præterlapsi sunt anni, cum illa gravida vertigine prehensa fuit, ex qua inter standum aut eundum protinus concidit; sedens vero inter ipsam vertiginem, ratione integra, sermones cum aliis miscere, cibos potusque assumere valuit. Ut primum hic morbus invadere vult, prehendit pedem sinistrum formicans sensus, qui tractu temporis magis magisque adauctus in fortiorem illius motitationem desiit, qua ille magna vi sursum atque deorsum agitabatur. Hæc adfectio vero successu temporis adeo invaluit, ut mentem simul perturbaverit; quid? quod anni præteriti mense Augusto illam curru mecum iter facientem gravis accessio epilepticorum similis prehenderit, & insequente hyeme ter redierit. Sub his enim mentis simul incidebat læsio, loquendi aderat impotentia; pollices quidem non in manum colligebat, spuma tamen ante os erumpebat. Idem sinistri pedis formicans sensus mali hujus semper erat nuntius, qui ad præcordiorum regionem pertingens, subito induxit accessionem, ab omnibus pro vera epilepsia habitam. Hanc quædam generosa matrona, transmissis 5. pulveribus oppugnare tentavit: quarum cum ægra quotidie unum capesseret, evanuit quidem illud malum, rediit tamen vertigo priori longe gravior; eadem prænunciata formicatione ex pedibus ad cor ascendente: quam sentiens illa protinus spiritum salis ammoniaci naribus admovit, eoque meo arbitrio effecit, ut a priori epileptico fere impetu immunis manserit. Verum enim vero epilepticam eam fuisse haud credo: siquidem vertigine semper stipata, attonitum prænunciare morbum mihi visa est. Præcurrit eam insignis angustia, ac gravissimi in præcipitia lapsus idea, quem evitatura, undique se continere cupit, neque secius autem se præcipitatam imaginata omni sensu, ratione ac loquela privabatur. Comitatur hos paroxysmos gravis spasmus; quo etiam extra illos maxime in manibus pedibusque graviter torquetur; quid? quod pedes ad levissimum contactum acutissimis doloribus, furunculorum instar prehendantur. Jam ipsi septimo mense gravidæ vasa adeo turgent sanguine, ut suasu medici brevi temporis spatio ter vena fuerit tusa: neque vero minus sex circiter abhinc hebdomadibus tanta simul memoriæ debilitate, sensuumque stupore occupata fuit, ut actionum suarum fere nescia, ad quæsita quidem rite respondere, actorum vero reminisci haud potuerit. His denique immanes capitis dolores, æstu stipati accessere; quibus oppugnandis intra mensis spatium ter pilulas intra pruna cocta ob solitam aversationem absconditas assumsit. Sufficiens equidem has subsequuta est evacuatio; nullum tamen mali levamen; tantum abest, ut corporis infirmitas incredibili augescat ratione, & ægra nec pedibus marcidis insistere, nec sola cetera membra agitare & movere valeat. Præterea intra decem dies tribus vomitibus, iisque spontaneis multum biliosæ, mucidæque saburræ excrevit; cujus adhuc major quantitas ventriculo inhærere exinde videtur, quod capitis dolores ac perpetua nausea, læsi dubio procul ventriculi progenies, majori per intervalla acerbitate adhuc adfligant. Præsens igitur ægrotantis tribus potissimum abhinc annis, frequenti excandescentia agitatæ conditio ea est, ut præter insignem corporis, maxime pedum imbecillitatem, interiorum ardore, angustia & capitis dolore cum periodica exacerbatione vehementer crucietur. His quidam medicus ventriculi per laxantia purgationem fore congruam ratus (emeticum enim gravidum statum, & insignem imbecillitatem dissuadere existimabat) nudius tertius pilulas quasdam exhibuit: quæ quidem bis alvum duxerunt, omnes vero vires, omnemque cibi ac potus appetentiam prorsus pessumdederunt. Verum enim vero hodie melius paullo habere cœpit; cibos assumsit, & ob insignem sitim largiter bibit.

Nec autem alienum erit, hæc adhuc recensere momenta: Nimirum angustiæ capitisque cruciatus tanta sæviunt atrocia, ut omnium, quæ agit, oblita insignem

pa-

patiatur temulentiam, æstus per periodos urget, haud adeo gravis; vertigo evanuit per quasdam septimanas; potulenta deglutiendi quædam difficultas; post alvinam excretionem, quam ex pilulis nudius tertius habuit, heri hodieque obstructa est: quid? quod hodierno die hora septima matutina animi inciderit deliquium; quo finito ter vomuit, bilemque muco permixtam reddidit: post vomitum pergit præcordiorum angustia, saburræ adhuc majorem copiam indicans, quæ sæpius tanta existit, ut præ vehementia manibus lectum agitet, laceretque ac si convulsa esset: junguntur tormina ventris, pedumque tensio spasmodica.

EPICRISIS CUM CONSILIO MEDICO.

ADfectus ille, cui ægrotam ante aliquot annos gravidam prehendit, epilepsiæ levioris, a medicis vertigo caduca vocari solitæ sistit speciem. Inducere hoc vitium solet vehemens spasmus, qui inferiores primum corporis partes, aut pedes formicationis sensu occupans, per universum nervorum systema, dorsalem spinam, easque potissimum partes, quæ ex pari vago ac intercostali habent ramulos, continuatus, in capite finitur; junguntur tum gravis vertigo, mentis læsio, epilepticæ artuum agitationes absque pollicum in pugnum collectione, ipsiusque rationis ac loquelæ impotentia: atque post accessionem hanc artus spasmo trahuntur. Hisce autem in nostra ægrotante nervorum distensionibus parcior olim potus, vita sedentaria, & alvinorum stimulorum neglectus, eique, inducto intestinorum motu inverso, superveniens alvi obstructio præbuerunt originem: mensium vero suppressio olim 10. & 15. hebdomades inhærens, humoresque impuritatibus imbuens, majus addidit augmentum: quid? quod ægrotam aliquot abhinc annis scabiem, qua infestata fuit, mercurialibus repulisse unguentis mihi relatum sit. Verum enim vero quantas mala talis ulcerosę saburræ, a natura per cutim excussę repressio noxas inducat, maxime impuris humoribus, nervosique generis debilitate adfectis, quantisque nervorum systema spasmodicis, convulsivis ac epilepticis motibus excruciet, quotidiana satis docet experientia. His demum omnibus insignis ægræ ad mœrores & iracundias proclivitas juncta eximiam nervorum imbecillitatem excitare, dirorumque morborum fomitem suppeditare valuit. Neq; autem mirandum, ægritudinem hanc, sub imprægnationis tempore semper recurrentem, non solum gravissimos capitis dolores, ejusque nec non memoriæ atque rationis infirmitatem, verum etiam tantam totius corporis imbecillitatem, ut extra lectum commorari non potuerit, comites habuisse; quum in gravidis plerumque humorum major dyscrasia, nervorumque insignior deprehendatur debilitas. Hinc enim innumeris observationibus comprobatum habeo, fœminas & corpore firmo robustoque & animo bene composito præditas, cum utero gererent, ad iracundias, terrores, ac imaginationes fuisse facillimas. Quibus ergo suppositis, si ea, quæ e re hujus ægræ futura sunt, dispiciamus, ante omnia jamjam largiorum sanguinis missionum, sub initio quidem proficuarum, multo magis emeticarum usum medicinarum cane pejus & angue fugiendum suadeo. Contra vero non ludetur opera, si alvi segnities per clysteres aut blandas balsamicas pilulas oppugnetur; ac pulvis antispasmodicus ex pulveris marchionum drachmis duabus, cornu cervi philosophice præparati, nitri depurati, cinnabaris nativæ præparatæ, lumbricorum terrestrium ana drachma dimidia, olei macis destillati guttis tribus confectus, & pondere dimidiæ drachmæ ex aqua analeptica, qualis est melissæ, liliorum convallium, cerasorum nigrorum, & cinnamomi cydoniata, quandoque capiatur. Nec erit incongruum, liquoris mei anodyni mineralis quindecim guttas, totidem spiritus salis ammoniaci melissati guttulis nuptas nonnunquam exhibere: aut externe spiritum salis ammoniaci vinosum cum oleo melissę essentificatum naribus admovere; eoque sub dolorum acerbitate externos inungere artus.

Nihil præter dicta ante partum propinare licet, eo minus cum haud dubitem, fore ut hoc malum in purpuraceum aut aliud exanthema tandem finiatur.

CASUS X.

De Vertigine caduca, levioris apoplexiæ specie.

QUadraginta septem annos natus vir illustris, temperamenti leviter cholerici, maxime sanguineo-phlegmatici, magna laborat ægritudine, qua gravi vertigine subito sæpius in terram prosternitur. Nec vero ulla malum præcedunt indicia, quo a lapsu cavere sibi possit; sed omni sensuum usu protinus orbatus illico concidit, hincque non immerito veritus, ne aliquando vitæ incurrat periculum, mali sui medelam ac præservationem anhelat. Sciendum autem de hoc ægro est, quod a teneris ad 30. ætatis annum frequenter, largiterq; sanguinem per nares fuderit; hunc vero fluxum, intra octo annorum spatium nescio num ex annuo medicatorum fontium usu, num matrimonio contracto paulatim imminutum plane amiserit; nisi forte sub vehementiori corporis agitatione, vini calidioris usu, aut gravibus catarrhis adhuc quandoq; redeat. Post hæc ad sinistram aurem pertinaciter decubuerunt humores, ac auditum fere obturaverunt: ventriculum vero gravis occupavit colica: quarum adflictionum per biennium protractarum prior de sua quidem acerbitate aliquantulum remisit, periodicum tamen aurium susurrum tinnitumque reliquit: altera penitus evanuit. At enimvero has tanti dorsi, renum, coxæque dolores exceperunt, ut per aliquot septimanas æger inflexus quasi ac incurvatus incedere debuerit, qui num flatuum collectioni natales debeant, numne ad ischiadicum malum pertineant, determinare non audeo, & potius illorum accessiones haud adeo crebras fuisse gaudeo. Jam triennium est, ex quo vertiginosa, cujus caussa ægrum latet, accedere cœpit perturbatio. Ut primum invasit, alvi levior fluxus, nausea, largus sudor, vomitusque inciderunt: inhæsit sudor, donec vomere desiit; & denique insignis virium prostratio accessionem clausit, tanta quidem, ut vix post binas ad se redierit horas. Recruduit malum singulis quatuor aut sex mensibus; quandocunq; vero aut cibi concoctu difficiliores assumti, aut flatus intra corpus retenti sunt, sæpius redire suevit. Progrediente tempore nec alvi profluvium, nec nausea, nec vomitus antecedunt; sed absque ullis accessuri mali notis præviis subito incidit vertigo tanta vehementia, ut sensibus privatus æger omnia rotatione quadam circumferri ratus, statim concidat, brevissimo tamen interposito tempore ad se redit, & præter relictam capitis temulentiam, sensuum pariter ac rationis usum recuperat. His non raro calores volatici, humorum ebullitiones, suspiria inter angustias expressa, & oscitationes jungi observantur; ex quibus malo quoddam levamen accedit. Ejusdem propinqui accessionem quandoque arcere valet æger, si sella relicta leniori intra musæum obambulatione feratur, aut hac ob convivas præsentes prohibita, aliqualem capitis, pedum ac corporis agitatione instituat. Non minus a crebriori librorum, minoribus maxime litteris scriptorum, lectione, imprimis ad accensam lucem facta, multa meditatione, corporis subita gyratione, capitisque ad terram inclinatione studio cavere debet, nisi subitanea vertigine rapi velit. Sinistræ auris susurrus quotidie adhuc adfligit, pro concoctionis varia conditione modo mitior, modo gravior; non autem tanto auditui est impedimento, quin voce paullo elatiori dicta percipere possit: cibi integra adpetentia, somnique nullum vitium, interna nulla labe adfecta denotare videntur viscera.

Olim morbus per 10. vel 12. continuos annos Selteranarum aquarum usu fuit oppugnatus; quibus autem ob alvi largius profluvium inde sequutum intermissis, per proximum biennium Amasianæ & Schwalbacenses, hæque ob martiale, quod fovent principium, adhibitæ sunt, eo quidem effectu, ut ad hyemis usque initium a malo suo immunis vixerit æger. Quamobrem denique consilium efflagitatur,

quæ-

quænam remedia huic morbo futura sint idonea, numne a Deinacensibus aquis levamen expectari queat?

RESPONSIO CONSULTATORIA.

Ægritudinem, cujus causa consultus sum, haud solam vertiginem, sed leviorem insultus apoplectici speciem esse, certo persuasus credo: quippe quæ ægrotum omni sensuum exercitio orbum subito præcipitem reddit, &, nisi tempestiva feratur medela, gravioris apoplexiæ metum incutit. Leviorem dixit apoplexię speciem, cum in ea seri & sanguinis extravasatio, graviori apoplexiæ fere propria, præsto non est; sed quæ cruoris in vasis meningum, cerebri & plexu choroideo stagnationi dumtaxat natales suos debet. Hæc enim vasa distendit, medullam oblongatam comprimit, atque secretionem & influxum nervei liquidi in nervos remoratur. Quod si vero & hujus vasorum cerebri a copioso sanguine distensionis causam persequamur: illa non nisi a spasmodicis partium, quas imus venter continet, maxime ventriculi ac intestinorum constrictionibus, hypochondriacis perquam familiaribus derivanda mihi videtur. Hi enim spasmi quum liberum cruoris vitalis circuitum quam maxime retardant: cruor ille tum ab extimis partibus, accessionis tempore plerumque rigentibus, cum ab interioribus abdominis visceribus tanta ad caput rapitur vehementia, ut ob difficiliorem per venas regressum ibidem stagnet, vasa expandat, robur & tonum eorum dejiciat, eaque varicosa sæpius reddat: quæ vero omnia libero progressu sanguini restituto, iterum cessant. Quamquam igitur ex his patere credam, caussam horum adfectuum non solum in abdomine, verum etiam in ipsa canalium cerebri sanguiferorum debilitate quærendam esse: quis tamen negabit, quin in præsenti casu imi ventris spasmi principalem, quæ sanguinem ad caput agit, constituant caussam; quum æger pertinaci colica, ventris torminibus, alvi fluxu, borborygmis ac flatulentiis non minus laboravit, quam etiamnum sanguinis ebullitiones ac æstus volatici mali eruptionem antecedunt, quæ symptomata a spasmodicis constructionibus unice dependent? Neque minus eadem sanguinis stagnatio, ac seri in aure interna, labyrintho, cochlea, etiam in ipsa concha collecti secessio tinnitum susurrumque aurium producit; constat enim partes has auditorii organi osseas membrana multis sanguiferis vasis prædita investiri; & humores, si per Eustachianum ductum aut plane obstructum, aut justo breviorem excerni nequeunt, in halitus resolvi, qui tympano meatus auditorii majori pariter ac ovalis foraminis susurrantem atque tinnientem inducunt sensationem. Quis vero in dubium vocabit, quin crebriores, quæ ægro juveni obtigerunt, sanguinis per nares fluxiones non solum naturam eo perduxerint, ut abundantes humores ad nares pepulerit; verum etiam eo ipso cerebrum cum membranis atque vasis suis haud parum debilitaverint? Hancce enim capitis infirmitatem magnum huic malo addere augmentum vel exinde adparet, quod ex multa lectione, profunda meditatione, lucubratione, capitisque ad terram inclinatione major semper facta fuerit exacerbatio. Eadem quoque caussa haud dubia prænunciat fide, fore, ut si æger animo vehemente commoveatur, longe gravius ac periculosius tandem capitis vitium incurrat.

Quum itaque spasmis hisce ac sanguinis ad caput congestioni, superflui humores in vasis infimi ventris stagnantes, atque in spongioso sanguinei temperamenti corpore facillime generandi originem suppeditant ac fomitem: clarissime elucescit, nullum majorum malorum exinde fore pertimescendum, si ea justo copiosior humorum quantitas vel ab ipsa natura, uti in juventute per narium hæmorrhagias, ita progrediente ætate per hæmorrhoides imminuatur; vel illius incremento per tempestivas venæsectiones, corporis sufficiens exercitium, ciborum temperantiam, ac a potibus nutritivis & calidioribus abstinentiam ante ponatur obex. *His* enim neglectis præsens malum, in paralysin, apoplexiam veram, & soporosos

affectus certissime terminabitur. Quæ cum ita sint, eo meum collineat consilium, ut ter ad minimum quotannis, nempe initio Martii, fine Aprilis, & medio Octobris, cœlo sereno & amico venę pedis, debito subjuncto regimine, aperiantur; æger a largiori cœna abstineat, a vino caveat, flatulentos cibos arceat, corpus sedulo, & si fieri potest, per equitationem moveat, frigus fugiat, ac omnia studio evitet, quæ mentem turbare valent atque commovere. Tum vero e re erit, ut cubitum iturus quandoque pediluviis ex aqua fluviatili, furfuribus triticeis & chamæmeli floribus paratis, moderate calidis, ne nimio corpus inde perfundatur sudore, utatur, iisque pedibus ad genua immissis per horæ dimidium immoretur. Nec minus maximopere curandum, ne alvus sit clausa; quæ si forsan præsto sit, nequaquam purgantibus, quæ nimis siccant ac commovent, aperienda; sed mannæ binis unciis, duabus cremoris tartari drachmis nuptis, nisi æger respuat dulcia, solvenda erit: cui eidem scopo duæ vel tres salis anglicani drachmæ, in acidularum dimidia mensura solutę, interdum haustæ facient satis. Præterea vero mihi ex usu est, ut in chronicis ejusmodi cerebri adfectionibus ad genus nervosum roborandum, & spasticas partium nervearum constrictiones sopiendas hoc exhibeam electuarium: Recipe visci quercini, chinæ chinæ ana unciam dimidiam, pulveris florum chamæmeli, lumbricorum terrestrium ana drachmas duas, succini præparati, extracti cardui benedicti ana drachmam unam, caryophyllorum, cinnabaris nativæ præparatæ ana scrupulos duos, syrupi berberum uncias duas. M. F. l. a. electuarium: cujus binæ drachmæ tribus circa quadras lunę successive diebus mane æque ac vesperi uno capiantur haustu. Neque erit incongruum, si insuper vespertino tempore pulveris pręcipitantis ex oculorum cancrorum uncia una, nitri depurati uncia dimidia, & olei de cedro guttis XII. parati, quantum duo fovent cultri cuspides, quandoque assumatur.

Denique si mentem meam aperiam, an Deinacenses aquæ præsenti malo futurę sint opportunæ? candide profiteor, me hunc fontem nunquam nec accessisse, nec examinasse. Neque tamen secius expertorum medicorum, illius probe gnarorum relatio me docuit, hunc fontem securi æque usus, ac lenissimi effectus esse, sal alcali fovere, levissimas, ut hecticis etiam ac febre lenta correptis tuto exhiberi queant, aquas continere, & denique parum vitriolici ac martialis principii possidere: hujus ratione in hypochondriacis & melancholicis morbis, capitisque pertinacissimis ac habitualibus doloribus egregia præ aliis virtute pollere deprehenditur. Quamobrem has aquas nostro ægro non minus profuturas existimo: maxime si earum interno usui inter externa balnea, quæ in ejusmodi ægritudinibus ad æqualem & liberum sanguinis circulum restituendum multum faciunt, illud, quod ferinum audit, & tribus dumtaxat a dicto fonte milliaribus distat, adjungatur; hæcque medicatio medio Augusto instituatur; cui divinam apprecor benedictionem.

APPENDIX.

Factum esse percepi, ægrotum, postquam præscriptis medicaminibus, & in vicem Deinacensium aquis Schwalbacensibus lecto quidem affixus, rite fuit usus, ac diætam commendatam exacte observavit, a malo suo per divinam gratiam prorsus evasisse.

CASUS XI.

De Vertigine cum Hæmoptysi, aliisque gravibus malis stipata in Hypochondriaco.

Vir 26. annorum parentibus arthritide infestatis genitus, strictioris habitus ac teneræ constitutionis, a teneris, fere variis expositus fuit ægritudinibus. Præter enim, quod quinque annorum puer atrocibus calculi doloribus, a medico tamen exhibita quadam tinctura ita fugatis, ut

ut non amplius redierint, corriperetur: anno ætatis decimo quinto, cum Giessæ, cujus clima sibi insensum deprehendit, studiis vacaret, gravis totum corpus per integrum annum detinuit psora, & pedes a genubus ad taleolos usque fœdis deturpavit exulcerationibus. His vero malis per purgantia, balnea ac emplastra depulsis, novum incurrit: quum enim aliquando sacris interesset, oborta subito tussiculosa commotione ore reddidit cruoris eam, quam vasculum potui Thee bois vulgo destinatum continet, quantitatem. Hanc autem effusionem, nullis symptomatibus, nisi forte periodicis capitis doloribus ac ventriculi debilitate quadam stipatam; nec & illam, quam anno 1716 Rintelii degens, variique generis cibis indulgens mense Decembri inter cœnandum eodem modo toleravit, non tanti fecit, ut ad præcavendos ulteriores insultus medicinis uteretur: maxime cum nec pejora sequerentur mala, nec florido colori, augmentoque corporis ullum accederet decrementum. Hinc porro anno 1719. ex nimio ventriculi acore gravem cephalæam sibi contraxit scorbuticam: quæ etiam medici periti ope mox evanuit. Verum enim vero adultior factus, variisque mœroribus implicatus vivido destitui cœpit colore; eo magis cum temperamento cholerico-melancholico præditus, scholasticis ab an. 1721. præficeretur officiis, ibidemque crebram iracundiæ haberet occasionem. Namque abhinc fere vultus pallere cœpit; vires languescebant; capitis dolores sæpius per 14. dies cruciabant, ægrumque lecto affigebant; post assumtum mane potum Thèe bois hora decima rosionem ventriculi sentiebat; magnaque ciborum appetentia urgebat, eo molestior, quo diutius & ad primam plerumque meridiei horam prandendi tempus protrahebatur; assumtis epulis ventriculus gravabatur, maxime cum post eas prima statim hora scholasticum munus, sedendo potissimum absolvendum adgredi deberet; quibus cachectica jungebatur tussis. Iniit porro anni 1723. mense Junio matrimonium; omnia vero in deterius omnino vergebant symptomata: præter enim virium decrementum insignis circa decimam matutinam fuit dicta rosio ventriculi, quæ ex illo veluti auræ raptus ad caput adspirans ipsas ex oculis pressit lacrymas; ut taceam & cephalæam omni semestri periodico quasi circuitu per 14. adfligentem dies, & spasmos renum post assumtum prandium adeo diros, ut præ doloribus se totum in terram prosterneret, mali levamen inde expectaturus. Eodem quoque anno tertiam hymoptysin, eadem ratione ac copia, ut olim, toleravit; ac insuper salivam striis cruentis permixtam reddidit: sed & illam, sicuti priores consultus medicus non pro vera hęmoptysi, sed cruoris e venis faucium aut asperæ arteriæ eruptione reputans, discutientibus & consolidantibus debellavit medicinis. Quum vero anno 1724. circa paschatos festum cephalæa sua scorbutica per decem iterum dies torqueretur: ordinavit medicus Pyrmontanarum usum aquarum; hinc ipse Pyrmontium petiit, ibidemque medico loci, numne hæmoptysi tentatus, variisque, quas recensuit, ægritudinibus debilitatus, iis aquis tuto uti possit, consulto, suasu illius Junio mense istas potavit tepidas. Nec quoque effectu destituebantur salutari: quanquam enim sub initium tussim excitare viderentur, hac tamen sponte iterum evanescente, iis per urinam magis, quam alvum, nisi forte sale quodam acuatæ fuerint, operantibus per duodecim dumtaxat dies ob strictiorem habitum utebatur, ac inde paulo melius habens, coloris ad minimum aliqualem recuperavit vivacitatem. Verum enim vero domum reversus, haud ita multo post atroci capitis dolore prehendebatur, cervicis nervi spasmo rigebant, & vertigo ex levissima causa accedebat. His perterritus, medicamentis a medico ordinario frustra adhibitis, Theologum quendam, empyricam medicinam facientem, consuluit, qui fontis usus improbans, mali caussam in splenis, jecinoris, renum ac mesenterii obstructionibus, facillime reserandis hærere putavit. Quare largas sudationes per mixturam quandam albicantem, ex aquis destillatis & spiritu salis ammoniaci paratam, binis cochlea-

chlearibus devorandam, excitandas ter imperavit; dedit insuper Elixirium stomachicum, hora una ante epulas 40. guttis capiendum, pastamque acidulam, adpetitum restaurantem, ex acaciis confecit; & mane vesperique 30. guttas olei therebinthinæ & anisi ex infuso florum bellidis hauriendas ordinavit. Quum autem hanc medicationem sex diebus usurpatam sibi nimium æstuosam infensamque perciperet; ea missa ad priorem confugit medicum, maxime cum nocturnos inter scapulas, quandoque per totum corpus jam pateretur sudores. His quoque ille curatis, eo perduxit ægrum, ut muneri suo præesse iterum valeret; sed Octobri mense anni 1724. continuus ardor, molestaque tensio prehendebat dorsum, inde per scapulas brachiaque, præcipue dextrum pergebat, ac denique pectus occupabat, illudque comprimebat graviter, subsequuta tandem inopinata inter Tabacum sugendum hæmoptysi. Nulla equidem hanc stipabat spirandi angustia: attamen non solum saliva striis cruentis permixta iterum adparebat, verum etiam insignis virium languor cum nocturno mox inter scapulas, mox in toto corpore erumpente sudore excipiebat. At enim vero his etiam debellatis, sex hebdomadibus interpositis gravis denuo pectus infestavit pressio, ejusque crebra per spontanea sternutamenta concussio, omnibus puncturis libera: & cum XIV. Calend. Januarii anni 1725. expergefactus collectum in faucibus noctu mucum more consueto exscreare vellet, en iterum cruor ex pectore erumpebat. Ceterum mitis interdiu aderat tussis, noctu nulla: absoluta digestione & matutina decima hora multum exscreatur muci: non minus hora post sumtum prandium præterlapsa manuum volæ incalescunt, dorsum earum licet sudore madidum frigescit; tribus post concoctionem horis vires languescunt, ac largus sub levissimis laboribus accedit sudor, cœna ab his symptomatibus fere immuni; appetentia ciborum vehemens multumque voratur, nullo corporis augmento insequente. Non unquam miserat eger sanguinem ex venis; cum proxime elapsis paschalibus feriis illius ex utroque pede binæ, dein ante fontis Pyrmontani usum, sex, totidemque mense Decembri post novissimam hæmoptysin unciæ ex pedibus fuissent evacuatæ; cruore quidem rubicundo, simul tamen crasso, coagulato & parum humiditatis continente, ut inde a medico multo farctus muco judicaretur. Neque vero unquam sanguinis per nares aut hæmorrhoides evacuationes habuit: urinam autem mingit, sanis similem, quæ versus meridiem turbatur, matulæ relinquit rubicundum tartarum, multum sabuli secum ducit, ac sedimentum deponit. Tabaco fumando ab ætatis decimo octavo anno nimium adsueverat; jam vero illius usum, sibi inimicum plane omisit. Alvus quotidie solvi solet, licet magno conatu, paucis, durisque excrementis: contra lotium majori, maxime post sumtas epulas redditur quantitate; præcipueque cum ex medici suasu, ad humorum fluxilitatem restituendam, plus jam potus assumat, quam olim. Pedes ipsi a prima statim infantia esse sueverunt frigidi; sub hisce autem ægritudinibus eo sensibilius est hoc frigus, quo magis in calidissimis etiam locis adfligit, quanquam æger pellitis indutus sit tibialibus. Mucus, quem exscreat, tenuis albicansque fœtorem scorbuticæ, quæ a dentibus abraditur, impuritatis refert; quem ægrotans ex pulmonum ulceratione, medicus autem, cum nulla spirandi observetur difficultas, ex scorbuto derivat; at vero cruor, quem ex pectore ejicit, primum ater, mox rubicundior, maxime si violento screatu tussique eliditur, apparere suevit.

Præter hæc symptomata accidit, ut IV. Kal. Febr. 1725. anni hæmoptysis iterum recruduerit, licet pediluvia quavis septimana fuerint adhibita; modica sanguinis erat excretio, major salivæ sanguine intermixtæ; ipse cruor nigrans scorbuticum spirabat odorem; quem ex capite delapsum æger suspicabatur, quoniam eo antehac valde dolente, post aliquot dies ex naribus aliquantulum stillavit. Insuper mox pectus vel lancinatoria ac si omnia cultro secarentur, vel tensiva ex brachiis aspirans molestia infestat; mox dorsum

sum urente occupatur sensu; mox caput maxime sumtis epulis, ingenti torquetur dolore, & ipsæ meningum tunicæ humorum decubitu infarctæ videntur; vasa enim temporum turgent sanguine; a vertice ad oculos protenditur dolor, quorum vasa distenta, graviterque compressa eminent; ipsaque cutis capitis ac si undique contusa esset, vehementer dolet, & quandoque pustulis aqueum liquorem plorantibus obsidetur. Ciborum quamcunque assumtionem spasmi circa cordis scrobiculum & hypochondria sequuntur; post somnum rigent brachia, & insignes regionem umbilicalem, hypo-&-epigastricam cruciant torsiones: somnum nocturnum comitantur pulsus celerior, cordis palpitatio; neque tamen illum turbant, diurno præter dicta symptomata accedit tussicula, qua mucus, sæpius ipse cruor, ejicitur graviorem ominans, frequentioremque hæmoptysin.

Ceterum exactam æger observat diætam; nec enim sale conditos cibos, nec suillam, nec fumo induratam carnem comedit, vitulina dumtaxat, jusculisque gallinaceis ac avenaceis contentus: nec vinum amat, nec vinosa, cerevisiario tantummodo minus quidem defæcato usus potu: mane infusum theiforme ex trifolio fibrino, aristolochia rotunda & veronica bibit; & ad ventriculi acorem contemperandum decima hora jusculum haurit avenaceum: ex pediluviis autem omni hebdomade suasu medici usurpatis ebullitiones suboriri percipit. d. 8. Febr. 1725.

CONSILIUM.

Morbus, cujus historiam mecum communicatam probe perscrutatus sum; illiusque symptomata, maxime cruenta per os ejectio, non solum universæ humorum massæ, salsa, acri & acida dyscrasia imbutæ, verum etiam gravissimis nervosarum totius corporis partium, præcordiorum, ventriculi & diaphragmatis distensionibus natales suos debet, & hinc hypochondriaco-spasmodicum involvit affectum. Scorbuticum equidem illud humorum vitalium inquinamentum altas jam egisse radices, & per parentes arthriticos hæreditaria labe communicatum videtur: quippe quod olim psora, fœdisque pedum exulcerationibus se prodidit, jam autem ex corporis languore, rigore, gravitateque brachiorum, doloribus vagis, pustulisque aqueum ichorem plorantibus cognoscitur. Neque vero minus hypochondriaca spasmodicaque illa, quæ jungitur, molestia omnino inveteravit: ex qua non solum ventriculi acrimonia, concoctio depravata, præcordiorum anxietates, ventris & hypochondtiorum post pastum inflationes, alvi segnities, pedum frigus &c. originem trahunt; verum etiam ipsa hæmoptysis propullulat, si scilicet partibus abdominis extimisque spasmo constrictis sanguis violento raptu ad superiora, maxime pectus fertur, ibidemque erumpit. Non autem hanc cruoris eructationem ex ipsa pulmonum substantia factam, sed ex interiori potius faucium vel principii asperæ arteriæ parte, ceu morbi principalis symptoma quoddam, deducendam esse, exinde puto, quoniam nec pectoris angustiam nec spirationem difficilem habuit comites, ipseque cruor teter fuit ac male olens: quæ etiam est ratio, cur pulmonalis tabis metum inanem credam. Quodsi porro illas dispiciamus caussas, quæ hisce malis adaugendis magis, quam excitandis inservierunt: inter illas vitam sedentariam, intensas meditationes, crebras lucubrationes, mœrores, ærumnas, gravesque excandescentias, medicinas calidiores ab empiricis exhibitas, nimiumque Tabaci usum invenimus potissima.

Quæ cum ita sint, hisce ægritudinibus nec certiorem nec convenientiorem fore credo curationem, quam quæ sub Aprilis finem per aquas Selteranas caprillo, aut potius asinino lacti nuptas fiet. Harum scilicet aquarum binæ partes cum una lactis permixtæ mane ad mensuram unam cum dimidia tepidæ per 4. vel 5. hebdomades hauriantur, ac vesperi hora circiter quinta in balneum ex sola fluviatili aqua temperate & ita calida, ne sudorem moveat, paratum descendatur; quibus, obser-

ſervatis iiſdem, quas Pyrmontanæ exigunt, diętæ legibus, frequens ac moderatus corporis motus adjungatur; omniaque negotia, maxime mentis commotiones evitentur. Conſulo autem, ut prius quam tempus huic curationi opportunum accedat, æger cubitum iturus, pediluvio, quod habet furfures triticeos, chamæmeli flores & aquam fluviatilem, tepido dumtaxat utatur, eique, pedibus ad genua fere immerſis, aliquamdiu immoretur, ita tamen, ut hujus aquæ tepor ſucceſſiva calidioris affuſione idem ſemper conſervetur. Dein in locum cereviſiæ ordinario potui inſerviat hoc decoctum: Recipe radicis ſcorzoneræ, raſuræ cornu cervi ana uncias tres, ſarſaparillę uncias duas, radicis cichorei unciam unam, ſeminis fœniculi drachmas tres. Conc.cont. D. S. Species, quarum uncia una & dimidia ex tribus aquæ menſuris, cum hordei mundati manipulo per tres ferme horæ quadrantes decoquantur. Mane vero, & poſt meridiem ſequens ſorbilletur juſculum medicatum: Recipe radicis ſcorzoneræ binas uncias, cichorei, aſparagi, fœniculi ana unciam unam, Veronicæ, urticæ urentis minoris, naſturtii ana manipulos duos. M. f. Species, quarum manipulus in menſura una cum dimidia juris ex carne bovina parati coquatur. Non minus pulvis mox recenſendus ad dimidiam drachmam brevi ante prandium & veſperi ex commodo vehiculo ſumtus inſignem feret opem: Recipe lapidum cancrorum unciam unam, nitri depurati, tartari vitriolati ana drachmam ſemis, pulveris cardamomi ſcrupulum unum. M. f. pulvis. Denique mannæ binæ circiter unciæ, loco ſacchari infuſo theebois cum lacte parato conjunctæ, matutino tempore quandoq; ſumtæ, non ſolum alvum ſervabunt liberam, verum etiam ſaburram mucidam acidamque optime eliminabunt.

RELATIO DE CURATIONIS SUCCESSU.

COmmendatam præterito anno curationem cum aquis Selteranis & balneis per quinq; hebdomadas rite adhibuit ęger, & mali ſui inſigne percepit levamentum. Namque intenſior olim æſtus cum pulſu citatiore fere evanuit; capitis poſt paſtum dolores remiſerunt aliquantulum, eoſque ſeri per oculos ſtillatio matutino ſemper tempore excepit: tenſio tamen vaſorum temporalium ſumtis epulis adhuc urget, capitiſque cutis moleſtum contuſionis refert ſenſum: ſed & pedum frigus eſt imminutum, adeo, ut jam ſcholaſtico munere fungi, ac ſub cęli clementia in publicum prodire queat. Quo vero medicationis effectus eo melius eluceſcat; haud alienum videtur, illius ſucceſſum ulterius explicare.

Potaverat nimirum æger per Majum, Juniumque menſes Selteranas cum lacte caprino mixtas aquas, adjuncto balneo: decoctum loco potus ordinarii hucuſque bibit, & pręſcriptum pulverem adhuc ſumit: Mannam ob nimiam alvi ſegnitiem ſępius antea adhibuit, jam vero alvo paululum liberiori rarius capit; nec minus pediluviis crebro utitur. Accedente autumno iter ipſi in patriam faciendum erat, quo, cum primum pręternaturalis æſtus recrudeſcere videretur, nihilo ſecius continuato id effecit, ut ille iterum evanuerit, & adhucdum ab illo vivat immunis. Hinc reverſus, ſanitatis prę ſe ferens ſpeciem, cereviſię dulci rurſus indulſit, maxime cum floridus color, viriumque robur inde augeri viderentur: at enimvero vix tribus hebdomadibus illa uſus erat, cum hæmoptyſi, a qua per decem fere menſes liber fuerat, denuo erumperet; quo viſo illius potus, quem ardoris in dorſo ſenſus preſſo ſemper inſequebatur pede, uſum depoſuit, & pediluvia ac ordinatum decoctum in uſum revocavit.

Neque vero acuti pectoris dorſique cruciatus penitus remiſerunt, quin adhuc per intervalla recrudeſcant, & a ſiniſtro potiſſimum aſpirantes latere, ſplenis indicare credantur labem: at ſternutando tanta dorſi tenſio excitatur, ac ſi pleura uno impetu magna vi a coſtis divelleretur. Ad iram jam facillimus æger exinde pariter ac ex inopinato terrore non ſolum magnos ardores circa colon, ſplenem & umbilicum incurrit; verum etiam animo reddi-

ditur piger, lassus, omniaque graviter advertit. Pectoris dolor fixum tenet locum in sinistro versus brachium latere, ejusque musculis: ut inde pulmonis in ea parte vitium, & vel accretionem vel vomicam subesse putet, maxime cum sinistra gena sub humorum ebullitione, capitisque tortura majori quam dextra suffundatur rubore: nec tamen angusta jungitur spiratio; nec hæ lancinationes atque tensiones continua serie adfligunt, sed sæpius per 14. dies evanescentes integerrimos innuere videntur pulmones. Ceterum matutino tempore, nonnunquam sumtis epulis multæ sunt muci exscreationes, tussis nulla: at multa, licet magis magisque extenuetur corpus, urget appetentia, pluriumque cupiditas epularum; a ventriculi humorumq; acrimonia procul dubio oriunda. Hæc enim jejunum ventriculum ad ructuosas commotiones proritat; quas si nulla sequitur eruptio, graves in præcordiis sentiuntur molestiæ. Quare ne jejunus sit, hocque incidat malum, mane infusum theiforme ex millefolio, scordio, scabiosa, betonica, sanicula atque fibrino trifolio paratum haurire; eique ventriculum nimis distendenti, interposito horæ intervallo, panem butyro illitum superingerere suevit. Urina meitur naturali fere similis, nisi quod nubecula imum matulæ petat, ibidemq; paulo post salinas particulas deponat, postridie rubicundo colore lateribus adhærescentes. His jungebantur antea nocturni sudores, maxime abdomen pedesque occupantes, nullo autem corporis languore stipati, & forte a pediluviis excitati; qui eo certius ingruebant, si aut cœna largior, aut primæ viæ sordibus onustæ haud purgatæ fuerint; jam vero longo tempore non infestantes. Insomnia, quæ diurnum somnum frequentius comitantur, anxias sistunt ideas, ac si æger sclopeto transfodi, aut alio mortis genere occidi deberet. His igitur recensitis circumstantiis denuo salutare sibi expetit consilium, præcipueque harum quæstionum benevolam resolutionem.

1) Num Selteranæ aquæ hac æstate iterum repeti debeant; numne ab alio medicato fonte, ut Triburgensi, par salutaris expectari possit effectus.

2) Utrum sit possibile, ut absque rediturae hæmoptyseos metu cerevisiæ potus iterum assumi queat?

3) Anne potius ex perpetuo aquarum usu hydrops, aut majus periculum sit verendum?

4) Quibusnam simplicibus hectica, phtisis aut scirrhus viscerum, quæ tandem malo finem impositura videntur, sint præcavenda? numne convenientius sit, missis interdum medicinis, ipsisque pediluviis, omne naturæ committere negotium? R. pridie Kalend. Febr. 1726.

RESPONSIO CONSULTATORIA.

Lætus ex transmissa mihi curationis, ejusque successus historia intellexi, quantum illa morbo levamen attulerit, & quod inde non solum insignior æstus, nocturni sudores, pedumque frigus fuerint debellata; sed quoque hemoptysis sub non interrupto decocti usu haud redierit. Quum autem capitis cervicisque post epulas molestiæ, pectoris illiusque sinistri lateris & dorsi per intervalla recurrentes dolores, mucosa exscreatio, & ventriculi acrimonia adhuc urgeant: non possum quin & hisce symptomatibus oppugnandis ulteriorem proponam medelam. Ipsis vero quæstionibus, earumque primæ satisfacturus; eundem Selterani fontis lacti nupti usum hoc anno, ejusque Majo mense denuo adoriendum, sub iisdem diætæ regulis, laborum meditatione junctorum, animique commotionum sedula evitatione continuandum, ac ut paulatim universa humorum vitalium massa contemperetur atque corrigatur, per octo hebdomadas protrahendum suadeo, certamque fere felicis eventus spem exinde foveo. Non enim solum harum aquarum eximii, quos præterlapso anno præstiterunt effectus, id innuere videntur: verum etiam nullæ reliquarum acidularum mihi suppetunt, quę in acrimonia humorum edulcoranda pariter, ac partibus nervosis, quas spasticæ detinuerunt stricturę, maxime ventriculo

inte-

intestinisque roborandis majorem præstarent utilitatem, quam hæ ipsæ Selteranę lacte permixtæ. Etenim quamvis lac cum reliquis quoque acidulis magno emolumento combinari possit, soleatque: attamen præsenti ægrotantis, ejusque tam solidarum quam fluidarum partium constitutioni, non convenientiores aptioresque Selteranis unquam inveni: siquidem hæ levissimas aquas, purumque sal alcali continent, & vi elementi ætherei sulphureique ipsis Pyrmontanis observantur temperatiores, adeo ut in subjectis tabe pulmonali, hectico calore, & corporis ob lympham salsam, scorbuticamque extenuatione laborantibus, per crebram experientiam omnibus aliis palmam præripuisse deprehendantur.

Ut vero ad alteram respondeam quæstionem, numne cerevisiæ usui absque hęmoptyseos metu iterum adsuescere liceat? crebra longaque docuit experientia, in chronicis, qui inveterarunt, affectibus, nihil præstantius esse, nihilque reliquam curationem magis adjuvare, quam perpetuam a cerevisia abstinentiam, & ei substitutum decocti temperantis, quod nec ventriculum onerat, nec difficulter emunctoria permeat, usum. Rarissima enim talis est cerevisia, quæ & ægritudini conveniens, & medica virtute prędita sit; & quamvis ea nonnunquam detur, quæ morbo congruat, plerumque tamen aut nimis recens ac fœculenta, aut nimis vetusta spirituosa, & acidula, redditam corpori sanitatem affligere deprehenditur. Cur ergo decocti, per longum tempus utiliter usurpati, usus jam omitti debet, atque cum cerevisia commutari? Neque tamen alienum foret, si sub acidularum cum lacte mixtarum adsumtione ipsæ Selteranæ, quatuor partibus cum una vini rhenani combinatæ, aquæ ordinario potui inservirent: hoc enim vinum, licet acorem quendam foveat, per sal earum aquarum alcalinum ac lixiviosum adeo contemperatur, ut etiam sub ipsa solius lactis cura tuto exhiberi queat.

Quod si vero tertiam quæstionem, anne ex continuo aquarum potu hydrops, graviusve malum pertimescendum sit, dispiciamus: tantum abest, ut in illis, quæ jam ęgrum comitantur symptomatibus ex decoctorum aquarumque mineralium assiduo usu tumori œdematoso aut plane hydropi prænuntiando locus relinquatur; ut potius hoc medicationis genus, spissos, tenaces, mucidosque humores diluendo, vasculaque viscerum minima resolvendo & aperiendo, illis morbis præcavendis dici mereatur convenientissimum. Aliter res se habet, si hydrops primas jam egit radices, vasorumque, quæ viscera ingrediuntur, quædam obstructio infarctusque præsto est: quæ corporis conditio impedit, quo minus justo largior aquarum, diluentium ac humectantium exhiberi debeat quantitas.

Sed ad quartam denique quæstionem: quæ cura hecticæ, phtisi, ac scirrho viscerum ex præsenti morbo tandem metuendis, debeatur, ne actu tandem eveniant? & annon consultum sit, medicinis quandoque intermissis, naturæ rem totam permitti? regero: non utique dari specifica nec composita, certos morbos avertentia; omnemque præservationis rationem ex corporis ægrotantis, & morbificæ causæ varia constitutione esse dijudicandam. Quanquam enim ea tam eruditorum, quam vulgi animis inhærescat opinio, naturam aut artem nobis suppeditare quædam medicamina, huic vel illi morbo specifice opportuna: ea ipsa empiricæ medicinæ fucum arguit, & talia jactantem ignorantiæ suæ accusat. Proinde tamen non cum iis facio, qui assiduum remediorum usum, maxime æstiva calidaque nimis tempestate, suadent: at vero si omnia medicamina abolere, soliusque naturæ viribus fidere vellemus; deprehensuros nos omnino vereor aut hanc morbo debellando minus sufficientem fore, aut sub ea a medicinis abstinentia morbum invaluisse, atque nimis altas & inexpugnabiles fere egisse radices. Commendata a me remedia naturæ sunt quam maxime amica, & non nisi diætetica: hinc nec ullam naturæ inferent molestiam, nec felicem præstabunt effectum, nisi temporis diuturnitate adjuta. Certus enim sum, præsentem ægritudinem magis diæteticis,

quam

quam e pharmacia desumtis auxiliis esse oppugnandam: quibus mentis tranquillitas, corporisque temperatum exercitium jungenda, omnis vero periculi metus probe excutiendus. Quibus prælibatis id adhuc monendum duxi, ut evitatis antea per 3. vel quatuor dies aere inimico, cibis crudioribus, animique pathematibus, sub finem hujus mensis ex tusa vena quatuor vel quinque sanguinis emittantur unciæ: iisque rite adhibitis divinum affore auxilium, non dubito, sed ex animo precor.

ULTERIOR MORBI RELATIO.

Quisquis ex adjecto medici consilio ea cognoverit symptomata, quæ ægrum hucusque infestarunt: mirabitur sane, illum penitus extenuatum & viribus fere confectum iis tolerandis fuisse parem. Quæ licet in dicto consilio aliquantulum sint exposita; ea tamen hisce litteris uberius explicare, haud alienum videtur. Postquam igitur anno 1728. potatis acidulis Selteranis vertiginis insultus valde gravis accesserat, ipsaque recruduerat hæmoptysis: bini mense Junio consulti sunt medici, qui venæsectionibus, laxantibus & temperantibus hos diros depulerunt affectus. Verum enim vero XI. calend. Septembris hora matutina decima prævio aurium susurru tanta ægrum rapuit vertigo, ut animi simul inciderit deliquium, & sensuum, loquendique potentia quidem integra, spirationis tamen summam angustiam, extremorumque refrigerationem toleraverit. Abhinc tota hyeme lecto affixo, decima quavis matutina hora vertiginosa rediit molestia, mox graviori, mox leviori æstu stipata: quid? quod cruenta exscreatio ab illo fere ad hoc usque tempus per intervalla ingruat; cujus accessionem 14. Calend. Februarii anni 1729. tanta simul comitabatur humorum expansio, ut febris inde accenderetur, a medico demum temperantibus ac roborantibus expugnanda medicinis. Vertigo autem eo frequentior erat, & a levissimis caussis, ipsoque alicujus libri intuitu, excitabatur: quæ tamen, æstiva tempestate appropinquante, aliquamtulum remisit; & succedentibus temporibus raro gravioribus adflixit invasionibus, levioribus quoque fere recurrit. Illæ ex humorum nimia commotione, internisque spasmis, præviis immoderato corporis motu, multa sermocinatione atque exæstuatione induci; hæ a retentis flatibus & ructibus augeri deprehenduntur, atque hoc casu a corticum citri recentium masticatione præsens subsequitur mali imminutio, cum ructuum promotione. His insuper aurium per totam hebdomadam protracti tinnitus sæpius junguntur. Elapso proxime vere acidulis, per proximum sexennium potari solitis, supersedit, & infusum theiforme ex speciebus balsamicis bis quotidie, nec non jusculum cum radice scorzoneræ paratum, adhibuit: exinde vero crebras tensiones, (jam quidem sub larga muci expectoratione cessante) ardoresque ac torsiones circa regionem epigastricam sensit, ad felleæ vesiculæ regionem usque protractas; quibus si flatuum molestiæ accesserint, in eadem regione sensus quidam percipitur, ac si interna spinis leviter lacerarentur. Ubi autumnus ingruit, successerunt crebræ largæque muci, haud sordidi quidem, per os sputationes, primum levi screatu redditæ, nocturnisque stipatæ sudoribus; tum vero tussi promovendæ & emoliendæ, qua, satis miti, primo mucus solutus, dein levissima exscreatione, matutino præsertim tempore, excernebatur, & ex sinistro potissimum hypochondrio ascendere observabatur: hic enim locus, multa restitante mucagine, acerbo assiduoque torquetur dolore; qui ea evacuata, paulo remittit, & in hoc latus decumbere iterum permittit. Neque vero minus eadem pituita, quandoque circa mediastini, sternique regionem oriunda, per pectoris membranam assurgere percipitur, ac eo usque iis locis ardoris inferre sensum, donec fuit reddita: jungitur hisce spirandi major ac olim angustia, cubantem magis quam euntem adfligens, & pro reliquæ ægritudinis ratione modo gravior, modo levior. Ipsum quidem mucidum sputum medicus, omnem pulmonum adhuc ulcerationem negans, ex scorbutica deducit putrilagine, ejusque caus-

caussam ab induratis mesenterii glandulis derivat; tussim vero epidemicæ adscribit stragi: attamen veretur æger, ne ipsa pulmonum tabes aut jam præsto, aut in propinquo sit, & quum pituitam sputo redditam ex imo ventre circa eam, in qua chylus elaboratur, regionem oriri ac inde ascendere percipit, omnem chylum in talem mucum mutari, hinc ad pulmones ferri, ibidemque, nisi affluxus divertatur, vasa exulceraturum esse, sibi persuasum habet.

Ceterum fluxu hoc per fauces tam copioso, fonticuli, quos in pedibus gerit, fere sunt exsiccati: alvi excrementa quotidie dejiciuntur, satis dura, præceduntque sæpius atroces circa umbilicalem regionem spasmi; ea vero plane obstructa, internus invalescit æstus; quam ob caussam quater quotannis laxante uti solet medicina. Lotium, absente nimio calore, naturali redditur simile, nubecula salino-scorbutica, sæpe sedimento conspicuum: pulsus quidem æqualis, justo tamen celerior, & sub spasmorum tempore debilis. Humorum accedentes commotiones sequuntur ossis sacri dolores, hæmorrhoidum quasi indicia; quibus cessantibus, multum pituitæ exspuitur. Epulis supervenire solent ventriculi & sinistri hypochondrii spasmodicæ constrictiones, nec minus capitis dolores, temporum, sinistri maxime lateris, tensiones ac pulsatiles pone aures motitationes. Frigus est maxime inimicum; capiti enim admissum prævio aurium susurru vertiginem inducit: eadem, quæ exscreatur, fertur quoque per nares pituita, matutino tempore cruentis intermixta striis: sub ructibus ipsa amara bilis fauces adspirat; & cœna plerumque parcior magis a molestiis immunis observatur, quam prandium, sub quo multum voratur: ipsa vero diæta exactissima est. Mane theiforme assumitur decoctum, & insuper decima nona jusculum sorbillatur: calori vero præternaturali pulvis ex Hoffmanni consultatoria desumtus medicina opponitur, qui sic se habet: Recipe lapidum cancrorum unciam dimidiam, cornu cervi philosophice præparati, concharum, nitri depurati ana drachmas duas, cinnabaris rite præparatæ, succini ana scrupulos duos; olei de cedro Italici guttas octo. M. capiatur vesperi aut ante epulas. Pediluvia, licet provido satis tepore adhiberentur, nihilosecius ex quo vertigine tentari cœpit, malum irritare videbantur; hinc iis, quotidiano usu intermisso, quater quotannis utitur æger, maxime cum pedum frigus olim consuetum jam remiserit.

Hisce denique malis Selteranas iterum opponere aquas ideo veretur, quoniam eas ante biennium haustas grave excepit symptoma, quo cordis motus fere interruptus, spirationi viam præcludere videbatur: quod vero an ipsi aquarum usui, an potius gravi sub illo mentis commotioni adscribat, ambiguus hæret. Quare salutare iterum anhelat consilium.

COPIA CONSILII A MEDICO QUODAM DATI.

Vir quidam, cujus temperamentum, ætas, vitæ genus, antecedentes morbi, illorumque curationes a Friderico Hoffmanno Med. Cons. P. V. Dec. II. Cas. V. uberius exponuntur, per aliquot annos satis bene valuit, suisque muneribus rite fungi potuit. Ille circa anni 1728. æquinoctium unico vini haustu assumto cruentum iterum incidit sputum: eoque per aquas Selteranas lacte caprino permixtas ac brachii venæsectionem debellato. V. nonar. Julii denuo prehensus, tendentes simul pungentesque in regione intercostali, hypochondriorum, dorsi & circa claviculas dolores percepit. Huic a suo medico hactenus usitatis pectoralibus ac traumaticis sublevato medicinis, cum & ego opem laturus requirerer, ipsum vehementi humorum ebullitione, volatico æstu; gravique vertigine laborare deprehendi. Quamobrem pedum venis protinus tusis, assiduum consuetorum hucusque pediluviorum usum commendavi, medicinas pectori opportunas & antispasmodica virtute præditas ex pulvere marchionis, lapidibus cancrorum, spermate ceti, cascarilla, millepedibus, nitro arcanoque duplicato propinavi; infusa theifor-

forma ex herbis veronicæ, betonicæ, melissæ, millefolio, floribus bellidis &c. ac pilulas balsamicas exhibui. Nec sine eximio symptomatum levamine hæc remedia in usum fuere vocata. Verum enim vero cum more consueto 5. Calend. Augusti, cœlo austero ventosoque equo fecisset iter: vesperi gravis vertigo, animi conjuncta deliquio, ipsum prehendit; quæ nervinorum ac cinnabarinorum remediorum frequenti expugnata usu, X. Calend. Septembris decima hora matutina tanta rediit vehementia, ut præter animi defectionem, tremulus maxillę inferioris motus, idemque nec non debilis valde pulsus accederent, ac omnia mortem simulare viderentur. Quamvis autem & hæc accessio ex modo dictarum medicinarum usu post aliquot horas remiserit: nihilo tamen minus abhinc ad anni usque finem levis vertigo, calore mox volatico, mox continuo, sanguinisque ebullitione stipata quotidie fere recurrit, tandemque naturæ magis quam artis ope aliquantulum evanuit. Ceterum cum ex insigni ciborum appetentia, digestione fere integra, bonoque excretionum successu, viscera labe quadam nondum adfecta conjiciam, & omne malum sola humorum expansione & enatis inde ad caput pectusque spasmis ac congestionibus absolvi credam: eo meum tendit consilium, ut æger proximo vere venam in pede secandam præbeat, pediluviis adhibendis inhæreat, supra memoratarum cephalicarum & pectoralium medicinarum, infusorum scilicet theiformium, & ad humorum nimios motus, nitrosorum, salium digestivorum usui indulgeat, inque diætæ legibus rite observandis sedulus pergat &c. d. 18. Jan. 1729.

RESPONSUM CUM CONSILIO.

Docuerunt me transmissa & morbi historia & medici consilium, quæ porro ægrum infestaverint adflictiones, & qualis exhibitorum in iis remediorum fuerit effectus. Quamvis igitur haud inficias ire queam, tam intricatam morbi conditionem rarissime deprehendi: attamen malo hypochondriaco, aut spasmodico flatulento, magna capitis nervorumque imbecillitate, sputo cruento, virium summo defectu, ac insigni humorum vitalium acrimonia stipato principales deberi partes extra omne positum credo dubium. Quantis vero horum adeo inveteratorum morborum extirpatio subjecta sit difficultatibus, illos, qui in arte soteria bene sunt versati, haud fugiet; uno enim symptomate mitigato, alterum insurgit atrocius. Quidquid autem sit, nullum in his malis præstantius est auxilium, quam quod diæta & vitæ regimen suppeditant; quo quilibet, quid sibi utile, quid noxium sit, probe observet, hocque fugiat, illi indulgeat: quod curationis superest optime vere proximo, mense Majo præstabitur. Ejusdem ceterum cum Medico, ante citati consilii auctore, sum sententiæ: ille enim rem acu tetigit, & exigente necessitate præ aliis erit consulendus. Quo vero etiam instante hyeme malo aliquod feratur levamen, illudq; a gravioribus præmuniatur, suadeo, ut decoctum mox communicandum grati æque saporis ac eximiæ virtutis sub epulis loco ordinarii potus, mane vero calidum ad mensuram dimidiam hauriatur. Sic autem paratur; cornu cervi raspati binæ unciæ, usti una, & radicis scorzoneræ una cum dimidia ex tribus aquæ mensuris per horam dimidiam decoquantur, tum percolentur, aqua colata cum tribus amygdalarum excorticatarum unciis ad emulsionis formam conteratur, & ut amœniori imbuatur sapore, saccharo ac aqua cerasorum nigrorum permisceatur. Non minus quotidie, mane vel vesperi viginti harum anti-spasmodicarum pilularum devorentur: Recipe extracti florum chamomillæ, summitatum millefolii ana drachmas tres, rhabarbari, centaurii minoris, corticis chascarillæ pulverisati ana drachmam semis, cinnabaris rite paratæ ana duos scrupulos. M. f. l. a pilulæ ex scrupulo no. XX. Tum vero mitto pulveris mei præcipitantis portionem, cujus bini scrupuli, accedente sanguinis ebullitione, metum hæmoptyseos faciente, ex emulsione supra citata assumendi sunt.

Denique omnis refrigeratio, cibi salsi acidique, omnes animi & corporis commotiones cane & angue pejus fugiantur: quæ si rite fuerint observata, de felici eventu nullus dubito.

CASUS XII.

De vertigine ex stomacho.

PErillustris Comes annorum 57. temperamenti sanguineo-cholerici, staturæ mediocris, constitutionis satis firmæ, capacioribus vasis, nervisque instructus, juventutis suæ annis a morbis fere immunis vixit; procedente vero ætate variis capitis, ventriculique molestiis occupatus, & ab iis magis naturæ beneficio, quam artis ope liberatus fuit. Quadraginta sex annos natus acuta febre per sex fere hebdomades lecto affigebatur, & adeo debilitabatur, ut post satis longum temporis intervallum vires demum recuperaret; quæ febris tribus post annis, levioribus tamen symptomatibus stipata, iterum infestavit. Anno 1723. scabies sicca pruriginosa cutim obsidere cœpit tanta pertinacia, ut omnibus sanguinem purificantibus, aliisque medicinis irritis, ipsisque Pyrmontanis aquis bis nequicquam potatis, per integrum triennium molestam intulerit affectionem. Hanc tandem fugatam bona per binos annos excepit valetudo, nisi quod graves quandoque sub regiminis administratione animi commotiones accesserint: quæ ne biliosas sordes ventriculo relinquerent, emetica remedia semel aut bis quotannis, haud sine insigni muci evacuatione ac salutari effectu adhibere suevit. Nihilo tamen minus his per intervalla vertiginosi demum insultus, primum levissimi, paulatim vero adeo invalescentes irrepserunt, ut proximi anni mense Junio illustrissimus, epulis finitis, hilaris ac optime valens ex improviso gravi vertigine subito raptus, ad terram concidisset, nisi assidentes ipsum continuissent atque sublevassent: quam gelidissimi sudores, membrorum tremores, omniumque partium emortuales quasi rigores cum vomitibus acris acidissimæ saburræ repetitis exceperunt. Hinc artus fricabantur, iisque incalescentibus sanguis e pedibus large mittebatur; quo facto, ut intra paucas horas prorsus ad se rediret. Vix autem sex præterlapsæ erant septimanæ, cum eadem adflictio, eadem periodo depulsa, recrudesceret: & denique ingravesceret, ut trium spatio mensium ter quoque longe citior ac vehementior recurreret, nullasque suæ accessionis præmitteret notas: sub qua ratio sensusq; manent quidem illæsi, capiti vero gravitas ac temulentia quædam relinquitur. Jam eo perductum est malum, ut nulla dies ab eo, licet plerumque mitiori sit immunis, & hinc omnis lectio, meditatio, subitanea corporis gyratio, capitisque ad terram inclinatio studio evitari debeat.

Sub hoc rerum statu perillustris æger mentis commotionibus maxime expositus est, assiduoque mœrore cruciatus; adeo ut sæpius anxiis turbetur ideis, & ad suspiria facillime moveatur. Somno gaudet satis profundo; cibisq; quorum integra est adpetentia, ordinario dimidiâ vini rhenani mensurâ, quandoque Hungaricum Tockæanum interponere suevit, per omnia ceterum sanus. Venas in pedibus bis quotannis circa utraque æquinoctia secandas, bisque corpus scarificandum prebere solet: Pyrmontanis autem acidulis, quibus olim sæpius erat usus, novissimo biennio supersedit, numne eas aut forsan alias instanti vere adhibere congruum sit, doceri avet. Lotium per proximas abhinc septimanas redditur valde turbulentum, lateritio sedimento conspicuum, quod ad matulę latera rheumaticam materiam largiter alluit. Nec denique silentio pretereundum, sub vertiginosis accessionibus liquorem quendam vomitu reddi, aquæ forti simillimum, fauces excoriantem & lintea arrodentem. Quamobrem ne molestum hoc malum graviora inducat damna; salutare efflagitatur consilium, ac morbo funditus debellando congruum auxilium.

RESPONSIO CONSULTATORIA.

ILlustrissimi comitis afflictionem dum probe ac penitus examinavi, illam gra-

gravi vertigine a spasmo imi ventris, maximeque ventriculi inducta absolvi deprehendo: quo scilicet cruor vitalis ad caput magno impetu propulsus, illius vasa sui stagnatione graviter distendit, & nisi tempestiva feratur medela, futuræ apoplexiæ metum omnino incutit. Ab eadem enim earum partium distentione, quæ ex crebris mœroribus, & clandestinis ærumnis majus acquisivit pabulum, insignis acor & multa bile permixta acrimonia, quæ ventriculum & duodenum intestinum obsidet, suos mutuatur natales. Neque minus humorum vitalium eximium mucidis sordibus, scorbuticisque salibus inquinamentum subesse, non solum urina significat, verum etiam pruriginosa, quæ olim cutim satis diu occupavit, scabies testatur. Hisce vero ægritudinibus diætæ potissimum vitia viam stravisse arbitror: hinc pro sanitate recuperanda suadeo, ut excellentissimus æger omnes spirituosos potus, cerevisias valde lupulatas, calidiora maxime Tockæana vina, morbis capitis vertiginique admodum inimica omni studio fugiat: & pro ordinario potu solam aquam, aut potius Selteranas acidulas, quarum binæ tresve partes cum una vini rhenani generosi sint permixtæ, hauriat. Dein omnem curam eo dirigendam puto, ut insignis acrimonia, ac caustica bilis, quæ hepatis, pancreatisque obstructorum vitio enata, animi vero commotionibus concitata videtur, corrigatur æque ac eliminetur: priori scopo optime satisfaciet pulvis hic: Recipe lapidum cancrorum, pulv. marchionis ana unciam unam, succini præparati, nitri purificati ana drachm. unam cum dimidia. M. f. pulvis, cujus drachma quavis vespera ante lecti introitum ex aqua fontana capiatur. Alteri fini impetrando præstantissimus erit rhabarbarinus pulvis, e. g. Recipe rhabarbari alexandrini, lapidum cancrorum ana scrupulos duos, nitri purificati grana decem; qui semel singula septimana mane ex aqua vino nupta sumatur, eique superingeratur decoctum Coffee. Tum vero venæ in pedibus præsenti mox tempestate, dein Junio mense, & octo semper cruoris unciæ emittendæ; pedes ipsi ab omni frigore muniendi, & in moderato semper calore conservandi, hinc sæpius in temperata pediluvia vespere immittenda sunt, & denique cœna parciori utendum. Quod si autem vernale tempus accesserit, Selteranas aquas in usum vocandas perquam commendo; quas adhibendi modum tum docebo. Ceterum a nimio medicaminum, maxime calidiorum, quæ vulgo capiti ventriculoque confortandis exhibentur, usu omni modo dehortor: & si commendatæ methodo diætæ, cujus neglectus omnem medicinarum vim reddet irritam, exacta jungetur ratio, haud dubito, quin eximium mali levamen sit insequuturum.

CASUS XIII.

De Serenissima ex affectione hypochondriaca & Vertigine laborante.

SErenissima quædam persona 34. annorum, temperamenti phlegmatico-sanguinei, habitus corporis inter macilentum & succi plenum medii, tenerrimæ ac valde sensibilis constitutionis, extra matrimonium vivens, a multis jam annis, autumnali maxime, hyemalique tempestate acerbos capitis dolores, catarrhales defluxiones, tonsillarumque inflammationes, & has quidem ultimo abhinc triennio ex usu cujusdam pulveris salini fere evanescentes, nec non spasmodicas sinistri potissimum lateris, olim atrociores toleravit tensiones. His novissima hyeme perpetua quidem, mane vero decima, vespери quinta circiter hora adeo ingravescens, ut subito desidere teneretur, vertigo accessit, ægrotamque impedivit, quo minus in publicum prodire valuerit; quid? quod insuper ventriculi ardor, occipitis frigidulus sensus, & proximis aliquot diebus crebra salivæ nimium acris, internasque faucium partes arrodentis sputatio tanquam molesti jungantur comites. Appetitus integer, sæpius justo major, ut hausto mane decocto herbæ Theebois aut fabarum Coffee lacte permixto, panem bis coctum assumere teneatur. Venas in pedibus per 14. jam annos, prima quidem vice,

vice, ob diros capitis dolores, singulo semper mense Majo haud sine eximio levamine aperiendas præbere suevit: a calidioribus vero medicinis insignes humorum incurrit commotiones, quas pulvis Hallensium antispasmodicus plerumque sedavit, insuperque in mitigandis quoque sinistri lateris tensionibus, alvoque tantum non semper segni aperienda preclaros exseruit effectus. Locum ordinarii potus per ultimum quadriennium vinum rhenanum æquali portione cum acidulis Pyrmontanis combinatum, & ad quartam mensurę partem quotidie haustum supplevit; unde quoque longe melius, quam olim habere cœpit. Mensium denique fluxus in quantitate pariter ac qualitate integer, justo recurrit tempore. Quum itaque splendidissima ægrotans hisce malis minerales opponere aquas decrevit: scire avet, qualesfuturæ sint convenientissimæ, quave ratione adhibendæ?

CONSILIUM.

INtellexi ex transmissa morbi, qui Serenissimam personam infestat, historia, quales hæ fuerint ægritudines, simulque quæstionem, quæ iis medicatæ aquæ futuræ sint optimæ? propositam deprehendi. Hisce ergo consulturus malis, omnia capitis symptomata tam vertiginosa, quam catarrhalia ex mala omnino digestione originem traxisse arbitror. Ventriculus enim multis acribus, acidisque sordibus onustus non solum vehementioris appetentiæ, ardoris, ac lateris sinistri tensionis, olim magis adfligentis exsistit caussa: verum etiam acida illius saburra, absoluta concoctione, longe acrior reddita membranam stomachi nerveam vellicat, & vi consensus, quo partes nervosæ invicem gaudent, vertiginem & tensivas capitis stricturas excitat. Neque vero minus idem digestionis vitium, hincque enata ventriculi acrimonia spissos impurosque gignit humores, qui malis recensitis majus pabulum suppeditare valent ac augmentum. Hinc enim prima hypochondriacæ adfectionis ponuntur rudimenta, succorumque vitalium per abdominis viscera circuitus difficilior redditur ac impeditior.

His suppositis curatio quoque erit adaptanda; quæ, quo felicior evadat, ante omnia exactam diætę requirit observationem. Cibi enim acidi, dulces, lacticinia, poma, similaginea; animi commotiones ac mœrores; frigorisque liberalior admissio quam longissime sunt fugienda; contra vero cœna sit parcior; corpusque, ne sit vita sine motu deses, binis circiter ante epulas horis aut curru vehendo aut obambulando placide moveatur. Potui ordinario loco Pyrmontanarum, Selteranæ vino rhenano permixtæ acidulæ, ob earum alcalinum principium feliciori inservient effectu: nec opera ludetur, si ad humores a capite derivandos, vesperi temperata pediluvia ex aqua pluviatili, furfuribus tritici & tantillo lactis parata adhibeantur. Præter has vero diætæ regulas, acrimoniæ involvendæ, ventriculoque confortando præstantissimus erit hic pulvis, aut matutina decima aut vespertina quarta hora ex haustu aquæ fontanæ capiendus: Recipe lapidum cancrorum, matris perlarum, pulveris marchionis ana drachmas duas, tartari vitriolati, magnesiæ albæ ana drachmam unam, nitri depurati drachmam dimidiam, olei de Cedro Italici guttas VIII. sacchari Canariensis ad pondus omnium. M.D.S. *Pulver zu einem halben Quentlein auf einmahl*. Neque minus e re erit, mane quasdam scutellas decocti Chocoladæ tenuioris, aut Theebois sorbillare; sub epulis vero ultimo haustu 80. vel 90. guttas Elixirii balsamici temperati assumere, quod sic se habet: Recipe extracti absynthii, cardui benedicti, myrrhæ electæ, succini, salis tartari ana drachmas duas, corticum aurantiorum unciam unam M. & digere cum libra vini Hispanici aut Hungarici.

Alvi vero obstructioni nihil convenientius opitulabitur, quam vel enematum adplicatio, vel pilularum mearum aut Stahlianarum frequens usus: nec incongruus erit pulvis Hallensium antispasmodicus, humorum ebullitioni oppositus. Externe capiti confortando egregiam opem

pem feret ſequentis cucuphæ perpetua capiti impoſitio: Recipe radicis ireos florentinæ unciam una, ſuccini, benzoes electæ, ſtoracis, cariophyllorum aromaticorum ana drachmas duas, herbæ majoranæ manipulum unum, florum lavendulæ, anthos, chamomillæ romanæ ana pugillos quatuor. M. f. pulvis. D. S. Species *zum Krauter-Mutzgen.* Denique medicatarum aquarum, menſe Junio adhibendarum, uſum ſatis ſalutarem fore credo; inter quas Schwalbacenſes acidulas, ſubtiliores longe Pyrmontanis, iisque efficia haud cedentes, convenientiſſimas judico. Harum enim ordinaria doſis mane haurienda, ſub epulis autem Selteranæ vino rhenano nuptæ bibendæ, ac ex his commendatum ſupra balſamicum elixirium aſſumendum. Quæ ſi rite obſervabuntur, felicem inde effectum & ſpero & apprecor.

CASUS XIV.

De rara Lipothymiæ ſpecie in ſene.

GEneroſiſſimus vir, ſeptuagenario major, gravioribus ac perpetuis fere, uti ſemper, ita præcipue per aliquot dies obrutus negotiis, die quadam Sabbathi ſacris interfuit; quibus finitis, rus petiit, atque redux factus ea veſpera hilaris ac optime valens lætos cum filiis ſociavit ſermones. At circa ſeptimam circiter veſpertinam horam ſine evidenti occaſione tanta ſenſuum obnubilatio ipſum prehendit, ut nec videre, nec audire, nec loqui, nec cognoſcere quicquam valuerit. Circumſtantes filii attoniti morbi acceſſionem ſubeſſe rati, protinus & medicum & verbi divini miniſtrum accerſi curant: quorum ille aquis apoplecticis fruſtra naribus admotis, & ipſis veſicatoriis irrito conatu adplicatis, nullum fere arteriarum animadvertens motum, ægrotantem una cum Paſtore tanquam mortis candidatum hora nona dereliquerunt. Hora duodecima revertens medicus, eundem deprehendit morbi ſtatum; niſi quod externi artus fortiter agitarentur, totumq; corpus ſudore gelido ac copioſiſſimo fere difflueret; hinc iterum triſtis abiit. At enim vero haud ita multo poſt æger ex alto quaſi ſopore excitatus ad ſe redire cœpit, & interrogatus, quomodo haberet? non niſi placido profundoque ſe gaviſum fuiſſe ſomno reſpondit: cujus cupiditate raptus, iterum obdormivit, & mane ſponte expergefactus, ſequenti non ſolum die Lunæ ſatis alacer viſus a multis inviſebatur; verum etiam noctem, quæ excepit, tranquillo confecit ſomno, dieque Martis eadem alacritate accedentium conſortiis amicorum interfuit. Horum autem omnium, quæ his acta fuere diebus, nulla prorſus ipſum ſubiit recordatio; donec Mercurii demum die omnium fieret conſcius, ac progrediente tempore integræ reſtitueretur ſanitati. Medicus hunc affectum ſpirituum ex aſſiduis negotiis factæ conſumtioni attribuit: & ægrotans potiſſimum doceri avet, num forte hujus mali recrudeſcentes timendæ ſint acceſſiones?

JUDICIUM MEDICUM.

Quem ex miſſis litteris generoſiſſimi viri cognovi morbum, adeo eſſe comparatum ingenue fateor, ut mihi ultra XL. annos medicinam facienti nondum obvenerit: licet haud rara ſint exempla eorum hominum, qui ex inſigni poſt toleratas febres acutas infirmitate altos inciderunt ſopores, iisque ſuſcitati haud inconcinnos equidem cum aliis miſcuerunt ſermones, & ad quæſita rite reſponderunt; attamen recuperatis viribus omnium fuerunt inſcii. Neque vero minus affectus ille ad mentis defectiones, quas Lipothymias vocant, referri poteſt: quæ a virium non juxta veteres vitalium, ſed potius animalium, & fluidi illius nobiliſſimi, & ſimpliciſſimi, quod ſub nomine ſpirituum animalium nervis & cerebro vehitur, defectu quodam, aut ſaltem ceſſante & ad tempus ſufflamminata ſecretione ac influxu in organa ſenſuum; vel ſi mavis, ex magna vaſorum & ſubſtantiæ cerebri imbecillitate & atonia natales ſuos mutuantur. Eminus autem ad hoc morbi genus in ſenili maxime ætate multum diſponere videtur irrequieta illa diurna no-

nocturnaque mentis fatigatio: quæ sicuti animæ aciem adauget, ita quoque corporis vigori enervando admodum opportuna deprehenditur; & quum tantis mentis laboribus tam provectæ ætatis homines raro indulgere observantur, ipsi etiam tales morbi rarissimi occurrunt. Quibus suppositis cum spirituum dumtaxat inopia huic malo præbuit originem, haud mirandum est, iis mora temporis, maximeque cordialium ac analepticorum usu refectis, naturam quoque refocillatam fuisse; neq; ideo recursus illius adeo pertimescendus erit, nisi forte assiduæ mentis cogitationes, eæque occasiones, quæ vires dejiciunt, iterum accesserint omni modo fugiendæ. Ipse egomet satis deprehendi, imbecillam senectutem minus aptam esse illis laboribus tam corporis quam animi perficiendis, quos alacris juventus facillime peragit; ac recte dixisse Hippocratem arbitror, quod æquam inter vires & labores, cibum ipsum ac potum servare oporteat proportionem. Præterea vero senibus nihil magis curæ cordiq; esse debet, quam ut ventriculo, ejusque vi concoctrici robur addant: cui scopo optime satisfaciet Elixir meum stomachicum, sæpius quidem & alternis diebus XX. tantummodo guttis capiendum: aromata enim & spirituosa, uti illis sunt proficua, ita nec larga simul assumenda dosi. Eandem quoque cautelam vini requirit usus; quod licet ætate provectioribus vires egregie corroboret, eamque ob caussam lac senum appelletur: attamen & parca quantitate, & generosum, quale est Hungaricum, potari debet. Quod reliquum est, excellentissimo viro ut Deus vitam diu servet incolumem, est, quod ex animo precor.

CASUS XV.

Num in Affectu soporoso usus Carolinarum conferat?

GEnerosus vir, 46. annos natus, calidioris quidem ac strictioris temperaturæ, constitutionis tamen vividæ ac integræ, anno 1712. Principem quendam in itinere comitatus, dolente pedis sinistri tumore prehendebatur. Derivabat hunc primum a multa pedum stando eundoq; defatigatione non minus, quam pernionibus calcanei diuturnis, omni fere hyeme exulcerari solitis: quum autem ille aliquot septimanis cum immani sæpius dolore inhæsit, a medico, cujus, donec vivere desiit, consilio usus fuit, pro podagrica accessione habitus, sibique relictus absque medicinis sponte evanuit. Sequentis 1713. anni mense Majo accidit, ut dum noctu iter faceret, & currui ex viæ inæqualitate remorato revehendo ipse manum admovere deberet, ex hoc labore sudore perfusus, mox vero refrigeratus, pectoris inciderit defluxionem, ac crebra tussi, raucedine, anhelitusq; difficultate vexatus fuerit. Remiserunt autem hæ molestiæ & adhibitis medicinis, & accedente podagra mitiori; ægerque pro confirmanda sanitate per binos annos Pyrmontanis ac Amasianis usus aquis, præter spirandi levem angustiam egregie valere cœpit. Sed anno 1714. Augusto mense cruor parcus ex venis in anum explicatis stillavit: qui fluxus primum dysentericæ dejectioni, tum temporis epidemicæ, tribuebatur, pilulisque adstringentibus bis oppugnabatur; errore vero detecto nullo modo quidem turbabatur hoc hæmorrhoidale profluvium, attamen mox cessavit, & non nisi sub Septembris finem unica rediit vice. Abhinc autem fere artuum assidua gravitas, pectoris molestia, somnique naturalis major cupiditas accessere; quæ symptomata, interveniente nonnunquam podagrico dolore, protinus quidem remiserunt, hoc tamen vago, & licet redierit, vix per horulam incerto loco infestante, pejora evaserunt. Præcipue auxit somni desiderium; cui, cum sub anni 1715. finem venando humores graviter commovisset, capitis pulmonumque variæ destillationes, coryza, tussique manifestatæ, labiorum intumescentia, mox efflorescentia, & catarrhalis febris supervenerunt. His licet varias opposuerit medicinas, tantum tamen aberat, ut malo tulerint suppetias, ut potius anhelitus ille difficilis viriumq; decrementum cum reliquis symptomatibus

tibus per aliquot hebdomadas magis fere increverint: quibus demum vesicantia pedibus adplicata levamen quoddam addiderunt, asthma vero & præternaturalem soporem haud penitus exstirparunt. Hinc enim non solum nocte, verum etiam hora decima matutina accedens multis ludibriis, corporis agitationibus, vehementi roncho, largoque sudore molestus est, & finitus gravem cordis palpitationem post se trahit. Oppugnavit ergo hæc mala Egranis Pyrmontanisque acidulis novissima æstate in usum vocatis, tantumque effecit, ut sopor æque ac difficilis spiratio, membrorumque insignis torpor ad aliquot fere septimanas remiserint; nulla tamen valetudinis constantia: siquidem symptomata recensita, repetito frustra insequente autumno dictarum aquarum usu, magis invaluerint. Somno enim nunquam ad satietatem frui potest; & quanquam ad 8. vel 10. horas fuerit protractus, tanto languore, perpetuo dormituriens adficitur, ut sub ipsa sæpius matutinarum precum recitatione iterum obdormiscat: quibus denique totius ferme corporis dolor & tensio, ac si fustibus percussus esset, sociantur: matutino quoque tempore multi ante oculos versantur vapores, quos autem assumtum theiforme, aliudve decoctum cito dispellit; & denique ciborum appetentia nullo laborat vitio. Neque vero ignorari oportet, ægrotantis generosæ familiæ proprium veluti ac hæreditarium esse hydropem; cujus initia ipse jam deprehendit: siquidem non solum abdomen sepius distenditur; verum etiam post assumta purgantia viridescentis ichoris multam reddit copiam, ipsumq; fit tenuius. Ceterum bis quotannis venam in pedibus incidendam præbere suevit, ex qua cruor valde rubeus, siccior, ac scorbuticus mittitur: inde quidem revocari videtur arthritis, at juncturis aliquantulum excruciatis, mox insidiosa recedit. Corporis motus, maxime per equitationem malo admodum conducere, nimiumq; somni desiderium imminuere observatur: pedes autem omni vespera tument, digitique impressi vestigia relinquunt, tumore suo anhelitus libertatem restituentes. Has ægritudines præsenti 1719. anno non medicatis aquis, sed variis decoctis ex appropriatis herbis confectis, spiritibus volatilibus aliisque medicinis, omni autem effectu destitutis oppugnavit: & hinc consilium petit, num futuro vere acidulæ Carolinæ, aut quæ aliæ sint profuturæ?

CONSULTATIO.

Ex iis, quæ de præsenti casu transcripta sunt, intellexi, omnem calamitatum, qua generosissimus vir premitur, catervam in nimia ad somnum proclivitate variis symptomatibus concomitata consistere: soporem enim illum gravibus insomniis, motitatione corporis, insigni dolore, stertore, largoq; sudore vitiari, expergefacto cor vehementer palpitare, somni desiderium insatiabile, perpetuamque ad illum esse proclivitatem, iisq; omnibus artuum atque totius corporis immanes cruciatus, contusionis sensum referentes jungi, ample satis percepi. Hinc autem clarissime patet, cerebrum ejusque membranas non minus quam universum nervorum genus potissimum lædi, serosumq; laticem ex humoribus largiter ad caput compulsis separatum, & dictis cerebri membranis nervorumque principiis inhærentem, recensitarum proximam causam existere adflictionum. Namque omne & soporis & spirationis vitium nimiæ humorum vitalium ad caput & pectus congestioni natales suos debere, hanc vero ex spasmodicis flatulentisq; imi ventris, maxime intestinorum molestiis originem trahere omnino arbitror; quas & hæmorrhoidum impeditus fluor, & hinc enata cruoris circa has partes stagnatio, & arthritica materia intus retenta excitaverunt. Quis enim hæc negabit, qui attendet pectoris æq; morbum ac soporem profundum ex recrudescentibus pedum doloribus, aut imminente sanguineo per anum fluxu insigne reportasse levamen? Quisnam, qui multas flatulentias, spasmos, alvique obstructiones, & egregiam in hisce malis Pyrmontanarum & Egranarum acidularum efficaciam intuebitur, non prima-

mariam horum vitiorum causam in abdomine ac intestinorum canali mecum collocabit? Omnibus vero hisce adflictionibus primam ansam dedisse videtur cruentæ excretionis pro dysenterica habitæ, per adstringentes pilulas cohibitio ac plenaria suppressio; hanc enim protinus torpor, difficilis anhelitus, somnique inexplebile desiderium exceperunt. Quorum symptomatum exstirpatio quanquam venarum sectionibus, laxantibus, derivantibusque medicinis, sub primo accessu institutis, absolvi fere potuerit: iis tamen neglectis malum increvit, & jam potissimum in quæstionem venit, num illi tollendo Carolinæ sint profuturæ acidulæ?

Neq; vero eas dissuadere possum. Namque licet omnes fere minerales aquæ, maxime Carolinæ, tanquam duriores aliisque ponderosiores per cerebri vasa difficilius paulo vehantur, adeoq; illis ejusdem affectibus, quos serosa produxit colluvies, potius nocere quam prodesse, & plerumque somnolentiam inducere soleant: attamen pectoris oppressionem & soporosum affectum, qui nostrum ægrum vexant, ex cruoris circa imi ventris viscera stagnatione, primarum viarum distentionibus, atq; podagræ & hęmorrhoidalis excretionis retentione originem suam habere est animadvertendum. Hinc cum longa mihi compertum sit experientia, congruum harum thermarum usum & in revocando hæmorrhoidali fluxu, & in foras pellendis arthriticis podagricisque motibus, & denique in spasmis ac flatulentiis primarum viarum, viscerumque imi ventris infarctibus expugnandis esse præstantissimum ac fere divinum: haud facile video, cur dissuadenda sit earum potatio, ac magis, cum jam Pyrmontanæ & Egranæ eximiam exseruerunt virtutem. Verum enim vero cum binæ potissimum inter fontes Carolinos reperiantur aquæ, interno æque ac externo usui opportunæ, ordinariæ nimirum, quas *den Brudel* vocant, & molares, *den Mulhbrunnen*: harum usum in præsenti morbo illis præferendum consulo. Differunt enim hæc stillicidia & elementis & virtutibus: prius quippe, cujus a plus quam centum annis ordinarius est usus, insignem scaturit ferventiũ aquarum quantitatem, multaq; fovet principia tum salina alcalina neutra, cum terras calcareas martiales, quæ ochrę nomine in canalibus, quas perfluit aqua, promte copioseque in tophaceum concrescunt lapidem: quorum principiorum una earum libra post evaporationem unicam suppeditant drachmam.

Alvum movent hæ thermæ ad sedes quinq; sex, aut plures; cum vero ob largam terrestrium particularum copiam crudæ sint ac ponderosæ, difficilius per corporis habitum transire observantur; & hinc in spongiosis maxime corporibus pedum alilualem relinquunt intumescentiam. Eandem quoq; ob rationem difficilius per caput progrediuntur, & in iis affectibus, qui ex atonia & debilitate cerebri ac nervorum oriuntur, magis obesse, torporemq; ac somnolentiam inducere deprehenduntur. Externe autem inter balnea adhibitæ adstringentem exserunt efficaciam; dum cutim mirifice constringunt, tumores discutiunt, repellunt, omnesque cutis sordes, maxime scabiosas, quin & ulcerosas citissime exsiccant.

Contra vero longe alia molarium thermarum est indoles. Harum enim internus usus ante 20. annos nemini adhuc innotuerat; sed olim equi male habentes iis lavabantur, ac demum ab hominibus inter balnea dumtaxat adhibebantur. Cum autem 20. abhinc annis primum Carolinos fontes accessissem, eorumq; omnium elementa ac virtutes accurato indagassem examine: hos molares longe subtiliores levioresq; aquas, puriora salia ac minorem terrestrium & calcarearum particularum copiam vehere, quam quidem ante memoratas thermas mox deprehendi. His enim tepidiores sunt, & majori quantitate assumi queunt; saporem magis martialem exserunt; ex gallarum pulvere obscuriori imbuuntur colore; ipsasque sapiunt acidulas, quarum calefactarum nomen omni merentur jure; nec denique tantum ochræ, tophaceique lapidis ad canalium balneorumque latera deponunt, ac priores, eoque præclariorem sui levitatem ac subtilitatem sufficienter demonstrant.

Non

Non minus quoque virtutes molarium aquarum longe sunt præstantiores: alvum enim copiosius ducunt, nec tamen caput aggravant, nec torpem relinquunt; nec tumores excitant, nec in balneis usurpatæ repellentem vim exserunt. Ipse ego primum earum prǽstantem efficaciam in meo corpore expertus, illas prioribus prætuli, & medicis æque ac multis illustrioribus ægrotis admodum commendavi; qui etiam majorem inde utilitatem in malo hypochondriaco, affectibus nervorum ac hæmorrhagiis perceperunt, quam quidem ordinarius fons hactenus præstiterat.

Hoc harum thermarum discrimine explicato, ipse facile generosissimus æger judicabit, quare molares ipsi convenientissimas ordinaverim. Ipsa vero curatio hac potissimum ratione erit instituenda.

Altero post accessum die vesperi capiantur viginti pilularum mearum balsamicarum; ac postridie aquarum potus inchoetur, adeo ut matutino tempore intra unius horæ spatium primum 14. vascula (quæ binas Hallensium mensurarum circiter adimplebunt) sequenti die 18. tertio 25. quæ nisi quinquies sexiesve alvum moverint, quarto 30. totidemque sequentibus ad nonum usque diebus hauriantur; vesperi vero pediluvium ex iisdem aquis confectum adhibeatur. Transactis hisce 9. diebus per biduum mane balneo immittatur corpus; tum adsumtis iterum vesperi pilulis, eadem potandi ratio, protinus a 25. vasculis inchoando per 8. dies repetatur: quibus præterlapsis rursus per biduum in balnea descendatur; hinc prior potatio septem continuis diebus instituatur, & denique balnea subjungantur. Omnibus absolutis corpus hoc laxante, quod licet purgantibus sit vacuum, tamen restitantes adhuc in intestinis, glandulis ac vasculoso corporis habitu aquosas mucidasque sordes egregie ducet, purgetur: Recipe mannæ electæ uncias tres, foliorum sennæ s. st. cremoris tartari ana drachmam unam semis, coque leni calore in aquæ florum acaciæ unciis quinque; colaturæ adde extracti rhababari, nitri depurati ana grana decem; aquæ cinnamomi unciam semis. D. S. Potio laxans, cujus una mane, & interjecto jusculi avenacei potu post horam dimidiam altera capiatur portio. Subinde vero essentia corticum aurantiorum balsamica, æquali pondere cum tinctura gentianæ rubræ combinata ad LX. guttas aut ante epulas aut sub iis sumta egregiam feret opem.

Quæ ceterum victus ratio sub his medicationibus habenda sit, eo magis jam non explicabo, cum ample satis ac exacte in tertia scriptorum, quæ edidi, diæteticorum parte, ubi de rationali mineralium aquarum usu est expositum, memoriæ sit prodita. Neque vero ignorari oportet, ægro priusquam Carolinos accedat fontes, venam in pedibus secandam, & septem vel octo cruoris uncias emittendas esse.

His adhibitis mihi fuit nunciatum, generosissimum virum sub ipso quidem thermarum usu graves soporosæ adflictionis accessiones tolerasse, ab iis autem absoluta curatione fere immunem evasisse, corporis proceritatem diminutam fuisse, tantumque vigoris accessisse, ut per tres horas obambulare, ipsosque montes ascendere valuerit; ipsam denique anhelitus difficultatem penitus evanuisse.

CASUS XVI.

De Insultu apoplectico, cum Responso, an in eo thermarum Carolinarum usus sit salubris.

Si morbum intueor, cujus historia mecum fuit communicata, ut mentem meam, num Carolinæ ipsi forent congruæ, aperiam; maxime si novissimam illius accessionem, qua arteriis adhuc pulsantibus, oculis rubentibus, toto corpore calente, ægro per binas horas omnis sensus cum motu periit, & abhinc dextri lateris artus pristino rigore ac firmitate orbati, memoriæq; vis imminuta fuit: eam minime a mentis defectione derivare, sed potius inter morbi attoniti primordia recte collocare mihi videor. Hujus enim tres fere sunt gradus: sub quorum primo levissimoq; humores vitales ab extimis & infimis corporis regionibus vi vehementissimarũ di-

distentionum ad caput, ejusque tam externas partes per carotides exteriores, quam per has interiores ad cerebrum, hujusque membranas magno impetu compelluntur, expansisque harum partium vasis libero circuitu remoram injiciunt. Tum vero inhærente hac cruoris stagnatione sensus interni æque ac externi pereunt, eaque paulatim discussa sensim restituuntur. Et hæ sunt fere accessiones, quæ viros hypochondriacos, fœminasque hystericas sæpenumero infestare solent. Alter apoplexiæ gradus est, si nimiæ illi sanguinis in vasis cerebri stagnationi, ac circulo impedito serosi laticis secessio accedit & extravasatio. Hic enim dum vasorum poros penetrat, & propter suam gravitatem lateri cuidam medullæ oblongatæ vel spinalis insidet, nervei fluidi influxum remoratur ac hemiplexiam vel paralysin inducere observatur. Quæ stagnatio ac extravasatio quo est vehementior, eo gravior nervorum resolutio, eoque magis memoriæ vis, loquelæ facultas, ac sensuum internorum non minus quam externorum vigor deperditur.

Summus denique hujus affectus gradus exoritur, quando ex violento humorum impulsu subtilissima piæ maxime meningis vasa rumpuntur, ipseque extravasatus cruor basin cerebri occupat. Prior tempestiva venæsectione facillime sanatur; alter licet minime ita gravis sit, ut subito occidat, infirmos tamen per totam vitam reddit ægrotantes, & si fuerit levior, ætasque junior, medelæ locum relinquit: tertius vero tantum non semper lethalis deprehenditur.

His suppositis præsentem ægritudinem inter primum apoplexiæ gradum refero, & hinc egregiam, quam tempestiva venæsectio tulit, opem derivo. Verum enimvero cum experientia doceat, hosce violentos caput versus motus, & inde resultantes paralyticos & hemiplecticos insultus ex levissimis caussis facillime rursus excitari ac recrudescere: haud inconsultum erit non solum originem eorum rimari, verum etiam medelam hæc mala præservatricem perscrutari. Ex causarum igitur huc facientium censu deprehendo, ægrum longo tempore multis mœroribus occupatum, variisque occasionibus plus justo commotum ac perturbatum, noctes fere insomnes transegisse, interdiu nimiis animi defatigationibus vacasse, & pro tristium idearum depulsione sæpius ultra modum vini potationi indulsisse; hinc per aliquot menses anxietate præcordiorum, alvi obstructione, ructibus magis quam flatibus, intentis cogitationibus ac insigni tristitia affectum fuisse. Exinde vero facile elucescit, omne nervorum genus debilitatum, summamque ad motus spasmodicos atque hypochondriacos esse proclivitatem; quibus nihil opportunius ad sanguinis versus caput pectusque congestiones invitandum deprehenditur.

Quæ cum ita sint, omnem curationis nervum eo intendere oportet, ut spasmis primarum viarum consopitis caput nervique roborentur: quod num ex prudenti Carolinarum thermarum usu impetrari queat, jam erit dispiciendum. Hæ igitur aquæ corpore rite præparato sub recta victus ratione ac convenientium medicinarum usu adhibitæ in omnibus spasmodicis ac hypochondriacis affectibus, ex sanguinis stagnatione & libero per viscera imi ventris, nominatim mesenterii, lienis, intestinorum, hepatis, & uteri circuitu impedito originem trahentibus, miram omnino præstant utilitatem; maxime si dicta sanguinea viscera cruore nimio sint infarcta, secretio bilis, succi pancreatici & intestinalium glandularum vitiata, digestio ac chylificatio læsæ, alvinæ non minus quam sanguineæ per anum uterumque evacuationes suppressæ, & multæ acidæ, mucosæ, biliosæque sordes, veræ flatuum origines intra intestinorum canalem coacervatæ. Verum enimvero quandocunque hi perversi motus ex præviis animi commotionibus diuturnisque mœroribus, caput nervosumque genus mirifice debilitantibus, natales suos mutuati sunt: iis non minus Carolinas, quam alias acidulas mineralesque aquas minime quadrare, aut saltem cautissimo usu opponendas esse longa compertum habeo experien-

rientia. Ratio in aprico est: illæ enim aquæ, & præsertim ordinariæ Carolinarum thermæ, quas *den Brudel* dicunt, difficillime per caput progrediuntur, ideoque insignem temulentiam torporemque relinquere deprehenduntur. Hinc quoque est, quod sub earum potatione peritiores medici ægros ab omnibus mentis defatigationibus, multo magis commotionibus, & omni, quod caput labefactare valet, sedulo dehortari soleant: quid? quod ex eodem fundamento in iis, qui, ut dicunt, idiopathice caput atque cerebrum infestant, affectibus, maxime paralysi & memoriæ debilitate horum fontium usus ab omnibus dissuadeatur.

His præmissis in præsenti ægritudine cautam providamque dictarum thermarum potationem eo minus prorsus improbare possum quo magis notissimum est, iter, aeris mutationem, omnem a mentis corporisve laboribus abstinentiam, jucundum consortium, & exactam victus rationem, quæ sub illa curatione observantur, multum valere ad nervosum genus confortandum. Tum autem haud ignorari oportet, non ordinarias thermas, sed molares, illis longe leviores ac subtiliores in usum vocandas, nec sub earum potu diurno nimium indulgendum somno: contra vero omni mœrore curisque supersedendum, finitaque curatione a frigore, calidiori potu, ac omnibus, quæ mentem turbare possunt, sedulo cavendum, & denique nervinas, tonicas, cephalicasque medicinas esse subjungendas. Quod si autem hisce curate observandis æger se haud parem putaverit, ab ea medicatione, majus periculum minitante, penitus erit abstinendum.

CASUS XVII.

Sistens Consilium in debilitate generis nervosi & præcavenda apoplexia.

Ægritudinum, quas Virum generosum de D. strenuum chiliarcham prementes ab ipso coram percepi, omne fundamentum in generis nervosi capitisq; insigni per nimiam refrigerationem, corporis animiq; vehementes commotiones excitata debilitate situm esse arbitror. Ex hac enim non solum ventriculus labefactatus loco legitimi chyli multum mucidæ acidæque generat pituitæ, alvum reddit segnem, molestamque gignit flatulentiam: verum etiam succi vitales ad caput rapiuntur, ejusque imbecillitatem non minus, quam visus, auditus & memoriæ vitia torporemque inducunt. His igitur symptomatibus conveniens omnino medela apponatur necesse est, ut majora damna prævertantur, & apoplexiæ metus discutiatur: quam cum & mihi impositum sit proponere, ante omnia suadeo, ut ne quidquam ab instituta & hactenus rite observata vitæ ratione æger deflectat. Maxime vero cerevisiæ potum prorsus abolere oportet; & in ejus locum Selteranas acidulas, aut decoctum sub litt. A. communicatum, quorum partes quatuor cum una vini rhenani generosi mixtæ sint, substituere convenit. Nec ludetur opera, si per aliquot septimanas alternis diebus cubitum iturus in pediluvia ex aqua fluviatili, surfuribus tritici & dimidia cinerum clavellatorum uncia confecta descendat. Inter medicamina autem consulo, ut pulvis meus bezoardicus pari potatione cum præcipitante combinatus ante lecti ingressum ad drachmam dimidiam in præcipitato decocto capiatur: mane vero quædam vascula descripti sub litt. B. infusi theiformis sorbillentur, ac lenis inde intra lectum expectetur sudor; & denique sub epulis ex ultimo haustu XXX. Elixirii visceralis guttulæ assumantur. Tum imprimis alvi lenitio maximopere curanda, quam optime præstabunt pilulæ meæ balsamicæ, quarum bis per quamvis septimanam numero IV. vesperi, totidemque mane insequentis diei deglutiantur, & jusculum superingeratur. Eidem scopo pilulis missis, conveniet manna, singula hebdomade semel ad unciam cum dimidia mane loco sacchari in decocto Theebois aut jusculo soluta avenaceo, nisi adversetur, devoranda. Nec erit incongruum, essentiæ meæ stomachicæ guttas XX. ante

prandium ex supra laudato decocto haurire. Vena in pedibus ter quotannis, primum Martio mense quinque circiter ante æquinoctium diebus, dein fine Maii & denique medio Octobris tempestate serena incidenda, sex circiter cruoris unciæ mittendæ, & proximo post triduo maxime ab aere frigido & cibis incongruis abstinendum. His peractis, mense Majo usus acidularum Selteranarum erit præstantissimus, quarum tepidarum una cum dimidia mensura matutino per 5. vel 6. septimanas bibantur, eæque vino nuptæ potui ordinario sub epulis inserviant. Hanc vero curationem & antecedat & excipiat potus seri lactis dulcis, quod nervis tensis exsiccatisque humectandis egregiam feret opem, sic præparandum: Recentis lactis mensura super prunis sub continua, ne adurat, agitatione ad pulveris fere consistentiam coquatur; tum aquæ puræ mensura una adfundatur; ebulliant invicem, ac ut caseosa remaneat portio, percolentur, cujus mane calefacti in locum potus Theebois una, post meridiem frigidi altera portio hauriatur. Hoc remedii genus præterlapsis circ. 8. diebus corpore per pilulas aut mannam bene purgato sub reliquarum medicinarum usu inchoetur, & per aliquot tempus adhibeatur. Et hæc sunt, quæ in salutem generosi viri proponenda duxi, quæ Deus reddat felicia atq; salutaria precor. d. 10. Mart. 1727.

Litt. A.

Recipe *radicum sassaparillæ, chinæ, scorzoneræ ana uncias quatuor, cichorei, liquiritiæ, corticis ligni sassafras ana uncias duas, seminis fœniculi unciam dimidiam. C.C.D.S. Species pro decocto ordinario, cujus binæ unciæ in tribus aquæ mensuris per tres horæ quadrantes decoquantur.*

Litt. B.

Recipe *herbæ veronicæ, millefolii, melissæ, salviæ ana manipulum, florum papaveris rhœados, tiliæ ana manipulum semis, corticum ligni sassafras, seminis fœniculi ana drachmas tres. C. C. D. S. Species Zum Krauter-Thee.*

ULTERIOR RELATIO.

Quatuor jam aguntur anni, cum salutari pro tuenda sanitate consilio instructus, egregiisque potitus fui medicinis: quarum quidem effectus, cum primum non omnino voto respondisset, dosi tamen imminutiori fuit præstantissimus. Abhinc Pyrmontanis acidulis, irregulari methodo usus, multos excrevi calculos, quorum maximus orificio vesicæ impactus hæsit, ac haud sine immanissimis doloribus, ipsiusque vitæ periculo tandem excretus fuit. Neq; vero jamjam illis premor, nisi quod nonnunquam sabulum cum lotio reddatur; cruentaq; mictio ac ardor urinæ, maxime si equo vel curru vectus corpus nimium commovi, graviter urgeat. Hæc oppugnaturo mala pilulæ sunt datæ numero 15. devorandæ; quarum binas tresve dumtaxat, lectum petiturus aliquot successive diebus sumsi; (aloes enim justo largiorem eas ingredi quantitatem ratus, illas simul transmitto, numne parca hæc dosis sit continuanda, doceri cupio:) & exinde hæmorrhoides bis quotannis commoveri deprehendi; quæ cum mox licet parcius fluerent, mox in solis motibus acquiescerent, diras mihi semper excitarunt molestias. His sæpius opposui hirudines, quæ semper insigne præstiterunt levamen, ultima tamen vice, nescio an ipsarum, an illas adplicantis culpa spem fefellerunt. Denique novissimo autumno Carolinas in usum vocavi thermas, quæ licet primum ardori urinæ nihil mederentur, continuatę tamen insignem limosi lotii eduxerunt quantitatem, & hoc excreto ab omnibus me liberarunt symptomatibus. Verum enimvero dum suasu medici aquarum usum abrumperem, iisq; adsumta salis Anglicani dosi finem imponerem: en rediit pressio & ardor urinę, & ad hunc usq; diem mox levior mox gravior assidua me exercet molestia. Nec silentio prætermittendum est, sub dictarum aquarum potatione catarrhales humores e capite ad fauces la-

psos

psos hucusque adfligere, & non minus raucedinem, nullo gargarismate, nec aqua scabiosæ debellandam, quam etiam insignem capitis inducere gravitatem. Et hæ fere sunt, quibus premor, ægritudines, quarum medelam cupidissimus anhelo, & scire aveo, num Pyrmontanis, iisque tepidis ad fontem uti liceat acidulis? Namque septuagenarius fere ventriculi adhuc illibato gaudeo vigore, nisi forte frigidis indulgeam potibus. Nec minus denique cognoscere gestio, num venæsectione circa proxime elapsum æquinoctium novissime instituta, illam more hactenus solito, ter quotannis repetere oporteat?

RESPONSIO CONSULTATORIA.

Traditis litteris, quibus præsens viri generosi valetudo exponitur, mox me subiit pristinorum, qui ipsum exercuerunt, morborum memoria: & cum jam potissimum in quęstionem veniat, an Pyrmontanis aquis hac æstate tuto liceat uti? non possum non, quin ab illis candide dehorter. Non enim solum hæ acidulæ præter spirituosas, quas fovent, partes, graviores vehunt aquas, & ventriculi viscerumque integrum supponunt robur: verum etiam, teste diuturna experientia, ætate provectioribus non omnino conveniunt. Contra vero multo utilior tutiorq; erit curatio, quæ cum Selteranis aquis per quatuor hebdomades instituetur; ea quidem ratione, ut quotidie matutino tempore tertia lagænæ his aquis repletæ pars calida; & non minus ante, quam post eam potationem, corpus potiuncula mannata purgetur, idemque fiat sub ipso potu per pilulas meas balsamicas 11. numero singulo quatriduo vesperi devorandas. Hæ enim acidulæ in iis, quæ pectus renesq; infestant, ægritudinibus, nephritide, mictione cruenta, & humoribus denique edulcorandis pereximiam edere solent virtutem. Destillationes autem faucium, tussim, sanguinisque acrimoniam partim infuso theiformi, olim communicato, vel cum vel sine lacte sorbillando, partim Elixirio meo pectorali vesperi XL. guttulis ex haustu aquæ frigidæ capiendo oppugnandam esse duco. Deinde pilularum mihi transmissarum usum dissuadere omnino cogor: quippe quas examinatas multa scatere aloe, humores graviter commoventе, deprehendi; iisque meas pilulas præferendas consulo. Temperandæ deniq; sanguinis acrimoniæ, ejusque ebullitioni sopiendæ utilissimus erit pulvis meus præcipitans, vesperi antequam lectus petatur, ad unam drachmam aut solus, aut cum supra laudato pectorali Elixirio ex frigidæ haustu quandoque capiendus.

RELATIO.

Generoso ægro commendata medicationis ratione probe uso, insigne morbi levamen accessisse percepi, & non dubito, quin ex diuturniori medicinarum præscriptarum usu omnem sit recuperaturus sanitatem.

CASUS XVIII.

De Dispositione ad affectum paralyticum & apoplecticum.

Vir annorum 26. temperamento largiter sanguineo, corpore spongioso, teneroque permultis, iisque exilioribus vasis conspicuo instructus, & inde ad humorum majorem, quam natura vegeto circuitu movere potuit, quantitatem generandam valde opportunus, a prima fere infantia debilitate, nausea, vomitibus, capitis doloribus, quandoque vertigine, & dextri lateris insigni gravitate stipatam præ se tulit valetudinem: quę symptomata maxime artuum gravativa molestia, ætate progrediente magisque increbuerunt, ut etiam nonnunquam manibus, inter obambulandum rigida distentione subito correptis, nihil firmiter continere sæpius valuerit. Præterea pectoris oppressio, anhelitus, maxime sub ascendendis scalis difficultas, & vernali autumnaliq; tempestate humorosa tussis jungebantur: neque tamen aliis infantię familiaribus morbis, pręter variolas, morbillos & purpurã facillime superatas, fuit divexatus. His malis varię & evacuãtes & stomachicę medicinę fuerũt oppositæ,

sitæ, & pectoris adflictiones binis abhinc annis potu Selteranarum acidularum oppugnatæ: sub quarum usu fracturam tibiæ sinistræ incidit, adeo rebellem, ut viginti septimanas intra cubile omni corporis motu destitutus sedendo cubandoque transegerit. Tum vero insigniter aucta fuit ciborum adpetentia, hinc humorum copia mirifice increvit, corporisque nimia obesitas; quibus corporis exercitio minus idoneus largum Tabaci usum opposuit. Verum enim vero novissimo vere ex avidiori murænularum ingurgitatione capitis diro dolore, vertigine, & nauseabunda correptus commotione, emeticam sub debito regimine assumsit medicinam, & tribus vomitibus multas reddidit sordes: subjungebantur stomachica ex balsamicis temperatioribus cum nervinis, cephalicis & cinnabarinis maritata, & appropinquante æquinoctio, venæsectio, quæ olim in brachio instituta, per biennium neglecta erat, in pedibus iterum administrabatur eo effectu, ut si accederet repetitus Selteranarum usus, æger omnem sanitatem recuperandi indubiam spem foveret. Inchoabatur quoque, corpore rite præparato, earum potatio: at enim vero quarto die vix duos sorpserat cyathos, cum leviori apoplexia subito corriperetur, tenebræ oculis objicerentur, & omnis auditus sermonisque potentia evanesceret; quam accessionem copiosissimi exceperunt vomitus, omnisque fere adpetentiæ amissio. Hæc symptomata accersitus medicus laxantibus equidem, divertentibus & roborantibus medicinis oppugnavit, non autem adeo debellare potuit, quin matutino maxime tempore quotidie redirent; ut hinc a potu aquarum desistere, aliisque remediis uti debuerit. Vena nimirum in pedibus incidebatur, parumque cruoris emittebatur, & alternis diebus pediluvia in usum vocabantur: quibus effectum est, ut sopito vomitu appetitus rediret, oculorum autem caligo & auditus gravitas penitus evanescerent. Neq; tamen minus gravativus in dextro latere sensus adhuc urget, ipsamque interdum linguam attingere videtur: ut ideo non solum scire aveat ægrotans, quo morbo laboret; quæ illius sit caussa? atque num Selteranæ aquæ novissimam accessionem excitaverint? verum etiam ad depellendas has ægritudines, majoraque damna avertenda salutare anhelet consilium.

CONSULTATIO.

Postquam non solum præmissam hanc morbi historiam diligenter perpendi, verum etiam ipsum generosi ægrotantis statum oculis intueri mihi licuit: insignem jam ad affectum paralyticum & apoplecticum dispositionem, omnibus modis tam exacta diæta quam congruis medicinis merito oppugnandam timeo. Namque longo tempore gravitate ac languore dextri lateris, vertigine, capitis dolore, præpedito sermone solicitatus, proxime elapso vere sub ipso Selteranarum aquarum potu levem incidit apoplexiæ insultum cum visus, auditusque amissione, linguæ hæsitantia, nausea, & quadam veluti paralytica dextri lateris resolutione stipatum, venæ tamen sectione, congruisque medicinis iterum expugnatum. Omnibus vero his symptomatibus insignem generis nervosi, cerebri ac ventriculi debilitatem, quæ plethoricæ ac spongiosæ nimium corporis constitutioni, cerevisiæ crassæ lupulatæque potui, ac fervidæ ciborum adpetentiæ suos debet natales, proximam stravisse viam nullus dubito; & eandem ob rationem maximam quoque curandi ac majora mala præservandi vim in pertinaci victus observatione, qua in diuturnis hisce morbis nihil fere præstantius habetur ac fructuosius, esse positam arbitror. Hujus intuitu ante omnia solitum hucusque crassioris cerevisiæ potum non minus, quam justo largiorem Tabaci, maxime a cibis inimici usum penitus abolere oportet: edulia nec avidius nec liberalius ingurgitare, & inter ea a pomis, acidis, salsis, similagineis, lacticiniis, fumo induratis, saleque conditis carnibus æque ac piscibus utplurimum abstinere, aut saltem parcissime vesci convenit: aer frigidus, septemtrionalis, venti vehementes, animique cu-

ræ quam longissime fugiantur, & cœlo sereno aliquot ante pastum horis corpus & equitationibus & ambulationibus moderate moveatur. Præterea vero inter alia auxilia hisce ægritudinibus convenientissimum judico, ut ob insignem humorum abundantiam, ter omnino quotannis, nimirum Februario, Junio & Octobri mensibus sub tempestate serena cruoris septem circiter unciæ e vena in pedibus tusa detrahantur: quo potissimum tempore per aliquot dies cibi non nisi molliores ac concoctu faciliores comedantur, & omne frigus studio arceatur. Tum omnis curationis nervus eo est intendendus, ut ventriculo robur ac vis concoctrix restituatur, & hinc legitimus chylus, capiti confortando maxime opportunus generetur: cui scopo optime satisfaciet Elixirium meum viscerale balsamicum, quod nullo spirituoso paratur menstruo, & L. vel LX. guttis aut ante epulas ex aqua vino permixta, aut sub iisdem ex ultimo haustu adsumtum & acrimoniam simul temperat, & alvi conservat libertatem. Nec minus operæ erit pretium, ut omnes sanguinis commotiones, ad quas æger ob calidioris cerevisiæ potum videtur facillimus, consopiantur: id quod sequens pulvis pondere unius drachmæ vesperi alternis diebus ex aqueo vehiculo v. g. aqua cerasorum nigrorum, aut florum tiliæ devoratus egregie præstabit; Recipe lapidum cancrorum, pulveris Marchionis ana unciam semis, nitri depurati, arcani duplicati, succini præparati ana drachmas duas. M. f. pulvis. Matutino vero tempore adhuc intra lectum sorbillanda sunt quatuor vel sex vascula decocti calidioris ex his speciebus conficiendi: Recipe herbæ veronicæ, betonicæ, melissæ ana manipulum unum cum dimidio, semini fœniculi, cubebarum ana drachmam, C. C. M. f. species. Externe dextri lateris debilitati confortandæ insignem ferent opem, cervicis, spinæ dorsi, scapularum, pedumque frictiones mane pannis asperis calidioribus peractæ; aut inunctio articulorum per hoc balsamicum linimentum: Recipe axungiæ humanæ uncias duas, olei lavendulæ drachmas duas, nucistæ, caryophyllorum ana drachmam. M. d.

Hæc sunt, quæ in hoc casu proponenda duxi, haud dubitans, quin si rite fuerint adhibita, exoptatus inde sequuturus sit effectus, quem Deus reddat salutarem.

CASUS XIX.

De Camphoræ ad duos scrupulos per errorem assumtæ effectu in apoplexia hypochondriaco-spasmodica.

VErbi quidam divini minister passione hypochondriaca, tanquam malo ipsi hæreditario diu solicitatus immanissimis capitis doloribus, hemicrania, temulentia, gravi vertigine, mentis deliquiis, hypochondriorum inflationibus & stricturis olim laboravit, & adhuc per intervalla torquetur, simulque narium eximiis obturationibus vexatur, quæ emunctæ haud raro coagulatum atrumque reddunt cruorem, nulla insequente hæmorrhagia. Non minus olim diuturnis alvi obstructionibus obnoxius, illius jamjam detinetur magis profluvio, quo copiosi, tenues, spumosi, ac anum rodentes vellicantesque funduntur humores; aut hoc cessante gravi tenesmo, & ossis sacri doloribus, quasi frigidum quid illud perreptaret, agitatur, hæmorrhoidum suspicionem moventibus. Premitur frequenti insuper incubo, & insomniis terretur turbulentis, somno, quamdiu viduus fuit, satis parco fruitur, & continuis animi curis angitur atque solicitudinibus.

Novissima vero ægritudo hisce se manifestavit symptomatibus. Primum deglutiendi difficultas incipiebat, & adesse semper in faucibus aliquid percipiebatur, quod ad continuam stimulabat deglutitionem; fauces ipsæ excoriatæ videbantur, & inspectæ uvulæ relaxatæ tumidæque serosum tumorem repræsentabant, mitissimo corporis calore, ac pulsu lotioque fere naturalibus stipatum. Oppugnabantur hæ molestiæ partim mixtura ex essen-

essentia alexipharmaca Stahlii, scordii, succini lignorumque parata, partim pulvere diaphoretico, nitro, cornu cervi sine igne, & cinnabari nativa confecto, alternis propinatis vicibus: externe vero collum fovebatur, & oleo amygdalarum dulcium camphora permixto inungebatur, verticique oleum succini admovebatur; ex quorum usu, postquam balneator insuper aromaticum pulverem spatula adsperserat uvulæ, hæ remiserunt adfectiones. Verum Calend. Junii per mediam noctem omni repente rationis sensuumque exercitio destitutus, pectore, ac si vinculo quodam adstrictum esset, oppresso & attolli & vocem edere prohibebatur, simulq; œsophago & aspera arteria constrictis, nec spiritum libere trahere nec deglutire quicquam valebat; quin, licet rationis usus mox rediret, omni tamen movendi corpus & vociferandi potentia privatus, sub nulla auxilii spe se totum Deo naturæque committere debebat. Tum sudores oriebantur copiosissimi, & malum adeo solvebant, ut mane lætus surrexit, ac largam infusi theiformis satis callide assumserit quantitatem. At enim vero vix septima matutina hora audiebatur, cum eadem accessione denuo veluti attonitus percelleretur, & post horæ demum intervallum, spiritibus ad nares admotis, frictionibus, aliisque, quæ in promtu erant, adminiculis iterum excitaretur. Excitatus autem omnem penitus loquendi potentiam amiserat; signisque animi cogitata significare tenebatur; hinc digitis pectus, collum, linguamque laborare innuebat, & denique calamo ac atramento datis litteris satis inconcinnis se nihil deglutire posse, pectusque, gulam & asperam arteriam graviter constringi explicabat, atque medicum accersi desiderabat. Accitus ille eadem deprehendebat symptomata, æger enim vix liquida ac medicamina deglutire valebat, venæ in manibus, facieque solito calidiori atque rubicundiori admodum turgebant, pedibus refrigeratis; pulsusque ferebatur tardus ac languidus, & magis a sanguinis insigni abundantia viriumque oppressione, quam harum defectu derivandus videbatur. Inde medicus, qui affectum pro leviori apoplexiæ specie declaratum a spasmis sanguinem ab infimis extimisve partibus ad caput atque pectus compellentibus deducebat, protinus venam in sinistro brachio intundendam, & octo cruoris, insigniter atri & adeo spissi, ut vix stillaret, uncias emittendas curavit; externas partes, maxime nucham & dorsi spinam cum spiritibus apoplecticis, nervinisque, juncto spiritu salis ammoniaci vinoso fricari jussit; interne liquorem cornu cervi succinatum cum essentia castorei & liquore anodyno Hoffmanni mixtum propinavit, linguæ quasdam balsami vitæ saccharo instillatas guttulas imposuit, eamque salvia, theriacaque perfricavit: cujus quoque theriacæ tantillum folio salviæ inclusum sub lingua detinendum exhibuit, ac herbam rorismarini masticandam ordinavit. His medicinas larga muci tenacissimi insequebatur exscreatio; cui magis fluxili reddendo fauces gargarismate resolvente nervinoque tepido eluebantur: clysterum autem commendatam injectionem æger respuebat. Neque minus raninarum venarum sectionem, quam medicus malo diutius inhærescenti opponendam censebat, insigniter abhorruit, maxime cum recordaretur, quendam olim febre acuta, forsan phrenesi laborantem ex illa in incompescibilem & lethalem omnino sanguinis effusionem incidisse: nec quoque emeticam dare medicinam consultum videbatur, ex qua æger olim tertiana febre detentus animi defectionem passus fuerat. Sed ecce! sub ancipiti hoc rerum statu sponte excitati quidam vomitus insignem pituitæ reddiderunt quantitatem, & sub iis linguæ vincula, per septem horas constricta, protinus relaxata sermonis facultate restituerunt. Jam adhuc vexabant calor internus, vertigo, torpor, somnolentia, & faucium stomachique spasmodica detentio: quando enim liquida summo labore & difficultate deglutita ad superius ventriculi orificium pertingebant, ibi acsi obex fuisset positus, subsistere observabantur; quibus symptomatibus præter supra memoratas essentias eodem die

pul-

pulveres antispasmodicis ex nitro depurato, antimonio diaphoretico, cinnabari antimonii, & pulvere marchionum compositi opponebantur. Eorundem usus sequenti quoque die, cum noctem pauco, sed turbulento transegisset somno, compressio atque constrictio gulæ, asperæ arteriæ, thoracis ac stomachi adhuc urgerent, caput existeret temulentum ac vertiginosum, pulsusque citatior esset, protrahebatur; adjunctis partim mixtura ex essentia succini, scordii, pimpinellæ, ambræ & liquore anodyno confecta, partim ad derivandos humores, motusque perversos compescendos temperato pediluvio. Non minus torpori capitis ac insigni temulentiæ mitigandæ vesicantium remediorum, quorum egregium effectum æger jam antea in vertigine expertus fuerat, adplicatio suadebatur; & invito licet medico, qui, ne genus nervosum inde magis læderetur, & spasmodicæ increscerent stricturæ, valde timebat, haud sine fructu instituebatur.

Quum autem nihilo secius recensitarum partium distentiones in eodem tenore persisterent, ad illas relaxandas binę spermatis ceti drachmæ in olei amygdalarum dulcium recentis uncia dimidia solutæ, ac tribus haustibus ex jusculo carnis bovinæ pinguiori capiendæ ordinabantur. Hausit etiam unam portionem ægrotans, eaque nihil efficiente, alteram assumturus, in locum olei amygdalarum, quod abhorrebat, sua sponte oleum olivarum cum spermate ceti dicta ratione ac quantitate commiscendum ex pergula accersendum curavit. Tum vero vel ancillæ vel tabernarii errore accidit, ut loco spermatis ceti binæ Camphoræ drachmæ datæ, illæque cum olivarum oleo levi calore solutæ fuerint ac combinatæ: quarum tertia pars, duo nimirum camphoræ scrupuli ægro sunt propinati. Hos vix devoratos insigne vertiginis excipiebat incrementum; extremorum frigus, vultus mortui instar pallidus, pulsus parvus ac valde languidus, pręcordiorum anxietates, gelidus capitis sudor jungebantur; mentis error incidebat, seque per omnia sanum reputans, mirabatur circumstantium hominum actiones, & graviter advertebat, quod ipsum ægrotantem pronunciantes, instar simulati a Moliere in Comœdiis ægri attondere velint; nihil nisi somnum anhelabat: mox assiduo risu agitabatur, mox iterum mortis imminentis metu percellebatur. Naribus admota volatilia & vitæ balsamus Hoffmanni temulentius reddebant caput, gravioremque vertiginem: membra languida apparebant ac fere contusa, & miser se valere demonstraturus, intra cubile insigniter titubans obambulabat: spasmodica vero pectoris & œsophagi constrictio, infallibili virtutis, quam camphora habet, antispasmodicæ documento, protinus evanuerat. Medicus camphoram datam ignorans ob insignẽ vertiginẽ, torporem, languorem & incredibilem somnolentiam verebatur, ne ipsa omnino accederet apoplexia; hinc protinus clysma emolliens & nervinum cum oleo rutæ, liliorum alborum & nitro antimoniato, haud sine fructu injici jussit: quo facto membrorum rigore, & recensitis symptomatibus per binas horas detentus æger, ad se paululum redire cœpit, deprehenditque, quam infirmus sit languidusque; tum vero corporis æstus, copiosusque sudor cum urina rubicundiore, pulsuque celeriori insequebantur, & gravioris morbi quandam adferebant solutionem: ipse ægrotans insequente nocte placidissimo fruebatur somno. Postridie, cum clystere novissime adplicato materia viscida, grumosa, lateritii coloris, quam medicus concrementum quoddam ex acido ventriculi hypochondriacis familiari, & oleo amygdalarum dulcium cum spermate ceti atque cinnabari coagulatum esse pronunciavit, satis larga quantitate expurgata, & hinc insigne levamentum inductum fuisset; ille denuo in usum vocatus non nisi ventrem naturali modo subduxit. Mingebatur adhuc rubrũ lotium; calor erat mitior; & insignis lassitudo, assiduaq; in somnum propensio adfligebant. Tum demum casu accidit, ut medicus vasculum, quod oleum olivarum cũ spermate ceti continebat, inspiciens camphorę odorem perciperet, & adeo errorem cõmissum detegeret: hinc quo præverteret acutam febrem, ipsiusq; camphorę ardorẽ mi-

mitigaret, supra memoratis pulveribus nitrum, ceu verum camphoræ corrigens, majori dosi admiscuit. Nec minus, ægro cruorem nigrum coagulatum, more olim solito, naribus adhuc emungente, illi resolvendo, ac stasi discutiendæ mixturam ex spiritu nitri dulci, essentia scordii, arnicæ veræ, pimpinellæ cum balsamo vitæ paratam opposuit. Et sic convaluit æger, nisi quod aliquot post sumtam camphoram diebus pustulæ copiosissimæ totum corpus, maxime femora obsederint; hæc vero non in ulcus abierunt, sed apertæ parum seri stillabant, exsiccatæ autem punctulum nigrum, quale ex pulvere pyrio cuti intruso deprehenditur, relinquebant; quo furfuris instar decidente, cicatrix adparebat, sponte demum evanescens.

Ex hac igitur observatione quid quæso de camphoræ vi calefaciente statuendum? Certe eam tantam esse non adparet, quanta a quibusdam medicis, internum illius usum timide & cautissime admittentibus, prædicatur: quod si enim esset, majorem omnino in nostro ægro XL. granis assumtis excitasset ardorem; maxime cum in melãcholicis affectibus binis dumtaxat granulis, iisque nitri simul larga dosi permixtis propinari soleat. Eo magis autem hanc commoventem vim amittere camphoram, si oleis soluta fuerit, elucescit: & denique ipsam provide datam egregia pollere virtute antispasmodica, vel ex eo patet, quod exinde omnis spasmodica thoracis constrictio protinus evanuit, & extremorum languor, frigus, atque dolor exceperunt &c.

JUDICIUM.

PRæsentem casum, qui Theologi cujusdam & vitæ integritate & eruditione ac insigni naturalis historiæ cognitione venerandi adversam tradit valetudinem, publici juris facere eo minus alienum duxi, quo magis & ipsi morbo & singulari camphoræ efficaciæ quædam debetur animadversio. Morbum equidem non alium esse judico, quam leviorem apoplexiam passioni hypochondriaco-spasmodicæ supervenientem; cujus certe accessio hypochondriacis frequentior, quam a medicis dijudicatio deprehenditur. Hoc vero apoplexiæ genus tempestivis venæsectionibus, clysteribus, pediluviis, aliisque sæpius sanatur, & natales suos debet violentis extremarum partium & imi ventris distentionibus; quibus cruor spissus justo majori copia ad caput rapitur, in illo per minima vascula progredi nescius subsistit, & externorum æque ac internorum sensuum potentiam per aliquod tempus aufert. Hinc quamdiu nulla vasorum ruptio, aut sanguinis serique extravasatio accedit, curationi locus relinquitur; sero autem ad cerebrum delapso, ægerrime morbus tollitur, & sanguine plane extravasato sanari omnino nequit. Sed præsentis mali principiis, incrementis, symptomatibus & curatione recensendis jam eo magis supersedeo, quo amplius & elegantius ea omnia a peritissimo medico in præmissa morbi historia sunt explicata. Id solummodo, quod ex ea notatu dignissimum mihi videtur, est singularis, quem camphora in oleo olivarum soluta, & binis pro una dosi scrupulis ægrotanti summa cerebri ac virium imbecillitate adfecto propinata edidit, effectus. Multi sane hujus maxime ævi sunt medici, qui præconcepta magis opinione, quam constanti experientia inducti huic remedio nimis calefacientem, humoresque commoventem attribuunt efficaciam, illudque tamquam plane noxium, quod nullis omnino morbis conveniat, ac pejora excitet symptomata, plane rejiciunt. Verum enim vero, ex quo in Mindano maxime & Halberstadiensi principatibus medicinam feci, auctoritate Riverii, quem sui seculi præstantissimum judico medicum, & Cranii celeberrimi Batavorum Professoris inductus, camphora cum nitro combinata in inflammationibus, peripneumonia, pleuritide vera, rheumatismis, febribus inflammatoriis, nimia sanguinis profusione, nec non in morbis hystericis æque ac venereis, ipsaque gonorrhœa, maxime corporis peripheria perspirabili, & ipso a sanguinis abundantia vacuo, & frequentissime & felicissime usum sum. Hinc

etiam

etiam anno 1714. in disputatione de usu camphoræ interno securissimo & præstantissimo ventilata demonstravi, eam, licet inflammabilem, oleosas, sulphureasque foveat partes, nihilo tamen minus ad scrupulum unum in oleo solutam & propinatam homini sano & alvi libertate gaudenti nec calorem excitare nec sitim. Hujus rei veritatem quilibet in semetipso experturus, ex drachma una spiritus vini rectificatissimi, aut guttis quinque olei cinnamomi vel caryophillorum, aut haustu vini Hungarici longe majorem excitari percipiet æstum, quam quidem ex uno camphoræ scrupulo. Hæc enim sicuti crocus, opium, castoreum &c. efficaciam suam vi sulphuris anodyni evaporabilis potissimum exserit; & eamdem ob rationem nitro nupta in spasmodicis, dolorificis, iisque adfectibus, in quibus interna discussione opus est, securissimi reperitur usus. Quemadmodum autem omnia medicamina, maxime anodyna, incongrue usurpata damna inducere solent; ita quoque eadem sors premit camphoram. Hæc etenim in morbis, qui ex virium & cerebri imbecillitate originem trahunt, & alvi segnitiem comitem, larga potissimum dosi propinata facillime vertiginem, stuporem sensuum, aliaque symptomata, quæ præmissa morbi historia uberius docet, excitare observatur. Præterea vero haud raro contingit, ut vaporosa hæc remedia, ut crocus, castoreum, opiata, aliaque anodyna a quibusdam hominibus omnino abhorreantur, iisque adhibita periculosas excitent adfectiones: a quibus ad alios nulla valet consequentia. Neque tamen statuo, tam largam camphoræ dosin esse propinandam; sed illius duo grana pro dosi data sufficient, & nunquam ullam creabunt noxam. Confirmant id idem & recentium & veterum medicorum quamplurimi, qui tantum abest, ut internum camphoræ reformidaverint usum, ut potius illam in nimiis hæmorrhagiis, & febribus malignis sæpissime commendaverint & suis immiscuerint compositionibus, quales sunt species de hyacintho, trochisci de Carabe, sperniola Crollii, pulvis Heurnii contra hæmoptysin, quem ille L. V. aph. 50. describit, pulvis pannonicus ruber, tinctura bezoardica Michaelis, per tot annos summo fructu usurpata &c. Namque hæc præcipue mixturæ simplici nupta in febribus cujuscunque generis longe tutiorem feliciorem que præstabit effectum, quam quidem consuetæ hisce temporibus alexipharmacæ essentiæ ex radicibus calidioribus, enulæ, angelicæ, vincetoxici, imperatoriæ &c. paratæ; quæ sane majorem, quam camphora nitro aut acidis maritata, humoribus inducere observantur ebullitionem.

CASUS XX.

De Hemiplexia cum curatione hactenus frustra tentata.

Foemina annum agens primum & quadragesimum, temperamenti melancholico-sanguinei, habitus corporis inter macrum & pinguem medii, dum flore ætatis esset florido, jam vero pallido faciei prædita colore, in fœcundo viginti duorum annorum matrimonio quatuordecim vicibus puerpera facta, vivos enixa fœtus est, & inter eos bis gemellos, ut abortivos aliquot taceam fœtus, in lucem edidit. Natura parentibus suam alendi sobolem inditus amor & nostram eo impulit, ut septem, ni fallor, priores fœtus ipsa lactaret, reliquos autem partim lacte deficiente, partim superveniente, dum uterum gereret, diuturna tussi cum somni defectu & sudore, vertigineque gravi per intervalla accedente, nutricibus committere oportuerit.

Quum anno 1729. novissime gravida esset, per omne illud tempus de insigni femoris debilitate est conquesta, pro ratione aucti fœtus ac imminentis partus magis adaucta, & cum frigore cruris ejusdem insueto conjuncta. Bis eo tempore vena incisa cruorem reddebat densa, viscida, tenacique variegati, grisei præsertim coloris tunica, qualis pleuriticorum esse suevit, tectum, subtusve atriorem.

Brevi

Brevi ante partum pariter ac sub ipso, die 14. Martii 1730. contingente, vix credibilem aquarum copiam effudit uterus, puerperaque tandem gemellos edidit, puellam alteram, alterum puerum. Illa viva, ex omni parte integra; hic mortuus fere dimidio minor cum cuticula lutei coloris mollissima, ad tactum quasi diffluente, non obscuro indicio, eum jam ante, quamdiu? dubium, in utero fuisse extinctum, adparebant: reliqua, imprimis etiam purgamentorum matricis, quæ lochia adpellant, excretio satis ad naturæ leges accommodata. Nec silentio præteriri debet, puerperam secum perpendentem, quod omnes infantes, quotquot nutricibus lactandos dederat, post diuturnos morbos tandem mortui fuissent, prioribus illis, quibus ipsa mammas exhibuerat, in vita manentibus, consilium cepisse, foetui hinc propria admovere ubera, licet fere exsucca. Constituerat enim defectum, si quis foret, lactis alia supplere convenienti alimonia. Neque a proposito suo ullis se averti rationibus passa est, Inde factum, ut non modo majori jusculorum copia pro generando lacte, quam e re sua esset, corpus oneraret, verum etiam dies noctesque plerumque omnes insomnes transigeret, sicque corporis, nervosique præsertim generis robur admodum minueret. Tempore tamen puerperii nihilominus sine notabili incommodo finito, puerpera ad reddendas benignissimo numini gratias templum adiit, sacrisque interfuit. Quinto vero vel sexto die post, qui primus erat septimæ a partu hebdomadis, post quartam meridianam horam ægra gravi ex improviso animi pathemate, ex terrore partim, partim moerore mixto percellitur. Expallescit mox misera, oculi illachrymantur, labia livescunt & tremunt, nauseat ipsa, & ab adstantibus pulverem quendam antispasmodicum, qui in promtu erat, poscit. Accedentes filiæ in os matris pulverem indere conantur, sed ægra deglutire nequit: potius inani corripitur vomendi conatu, oculi rigent, ipsa obmutescit, mortuæque simillima ex sella, cui insidebat, in terram prolapsura vix sustineri, ægreque elevari potest. Me tum absente mox alius accitur medicus juxta ac chirurgus, & ægram quidem ad se rediisse vident, loquelam vero amissam, sinistrique lateris resolutos artus.

Jussu medici inciditur sinistri brachii vena (siquidem dextrum latus paralysi affectum esse putaverat) sanguinisque aliquot mittuntur unciæ: interne mixturæ ex liquore cornu cervi succinato cum essentia castorei larga ori ingeritur portio: quam tamen brevi post magno revomit ægra conatu ac simul ingentem variorum copiam. Externe pariter spirituosa, nervina, excitantia in usum vocantur. Post septimam vespertinam ipse domum reversus ægram pallentem cum naso acuminato, pulsu debili, sed æquali, respiratione satis integra, viribus tamen valde defectam reperi. Adhæc loquela difficillima, vox minus sonora, sed submissa & intra voculas *Ja* & *Nein* subsistens, ceterum ita comparata, ut rationis integrum ostenderet usum. Os ad dextrum sive sanum latus tantisper vergit, & imprimis isthuc trahitur, dum loqui ægre animus est. Oculi sinistri palpebra superior admodum debilitata adparet, hinc semper dextro magis connivere sinister observatur oculus, manetque semiclausus, dum utrumque aperire ac libere circumspicere conatur. Ceterum sensus interni pariter ac externi cum rationis usu vigebant: solum latus sinistrum, ejusque artus adeo erant resoluti, ut nec motus, nec sensus ullum in iis superesset vestigium: nec enim impressæ brachio acus vim misera percipiebat. Calore tamen naturali & paralytici perfundebantur artus, arteriarumque motus æque ac in sano micabat brachio. Quæsita, num ex capite doleat ægra? utique se dolere respondit, admotaque ad dextrum sive sanum capitis latus manu, hoc potissimum dolore affici significavit: quin & sequentibus diebus, sermone per Dei gratiam integre reddito, semper de dextri capitis molestissimo dolore est conquesta, non item de sinistri lateris. Tussis subinde humida cum soni-

sonitu hærentis intra pulmonum vesiculas muci ægram prehendit; & reliquæ corporis excretiones, præter menses a partu emanentes rite se habent.

In hoc tristi rerum statu dum, quid potissimum agendum sit, circumspicio, ac imprimis in causam hujus sontici affectus materialem inquiro, probe gnarus, hunc demum recte curaturum, quem mali origo haud fefellit, animum præprimis subiit quæstio: Num apoplecticus hic insultus a sanguinis copia excedente, & hinc facta ejus ad caput congestione, stagnatione, hancque subsequente lymphæ extra suos alveolos effusione ad medullæ spinalis principium, illamque imprimis partem, quæ sinistro nervos suos impertit latere, ortum suum trahat? & num adhuc etiam a sanguinis exsuperante copia foveatur? hinc pro remedio iteratam postulet sanguinis missionem, sive evacuandi, sive revellendi id fine fiat? Quæ dum animo agito & simul antecedentia & concomitantia momenta probe expendo, id denique rationali deprehendo conjectura, quod tametsi morbi accessio utique a sanguinis crassi præternaturali ad caput compressione stagnationeque post vehementem illam animi commotionem fuerit excitata, præsens tamen hemiplexia minime a sanguinis laudabilis copia & abundantia foveatur, hinc nec sanguinis evacuatio repetita indicetur, nec ab ea axilium expectandum sit. Ut enim taceam, ægrotantem per omnem suam vitam omni fere vino, quin & ipsa fortiore abstinuisse cerevisia, solamque bibisse secundariam; neque urgeam, illam frequentibus non solum puerperiis, verum etiam abortibus, imprimisque illo, qui novissimam ingravidationem non multo ante præcesserat, stupendis sanguinis profusionibus fere exhaustam, ultimoque etiam partu sufficientem uteri purgationem fuisse expertam; & præsens illius status adeo videatur comparatus, ut defectu potius boni sanguinis quam excessu laborare appareat: corporis sane totius & faciei extenuatio mira ac pallidus exsanguisque color, pulsus nec plenus nec fortis, sed potius debilis ac languens, virium denique prostratio satis plene evincunt, non adesse, quæ iteratam urgeat venarum incisionem, sanguinis copiam nimiam. Qualitatem vero ejus vitiatam, & inertiam, serique dyscrasiam, non modo cruoris e vena extracti conditio, verum etiam frequentissimæ illæ maculæ scorbuticæ fuscæ majores, sugillationibus simillimæ, aliaque symptomata satis comprobant.

Omissa sic, tanquam minus conveniente remedio, venæsectione repetita, alterum illud generosum remedium, a non paucis magnis medicis inter palmaria contra ejusmodi affectus numeratum, vomitorium intelligo, se offerebat; nec pauca pro ejus exhibitione militabant momenta. Ipsum enim malum haud ita multo post prandium ægram prehenderat, quæ ad augendam lactis inopiam plus potus & jusculorum, quam olim sueverat, sorbillaverat: quid? quod ipsa natura nauseas vomitusq; cum maximo conatu movens viã quasi digito monstraret, quam ingredi & sequi minister ejus deberet, recte suo perfuncturus officio. Et profecto expeditissima fuisset res & inventa clavis ex hypothesi agenti. Verum cum mecum perpenderem, ægrotam ab aliquot jam annis idiopathico quodam capitis vitio & debilitate laborasse, jam etiam de dextri lateris hemicrania conqueri; apoplecticos insuper morbos æq; ac alios capitis sonticos affectus, ab externa etiam læsione ortos, stomachi mala, nauseam, subversionemq; ventriculi per sympathiam producere cõsuevisse; ac porro ventriculum ipsum repetitis, iisq; vehemẽtibus succussionibus jam omni saburra evacuatum, & deniq; ipsam miseram jam a paroxysmo excitatam, adeoq; tam potenti & periculoso remedio ad excitationem opus non habere: tutius me & ab hoc medicamine abstinere, quam fortissimo ejusmodi nisu humores ad caput magis urgere, hujusq; functiones turbare judicavi; maxime cum vix appareat, qua ratione incarceratum illud, osseisque cranii & vertebrarum repagulis inclusum vitium vel levissimam opem inde expectare queat: Quid? quod nec spontanei hi

& symptomatici vomitus quidquam levaminis attulerint.

Quapropter omisso & hoc periculosæ aleæ pleno opere, tutiore via incedere, ac potenti mox acrique clystere revellendo, caput ac supremas partes ab incumbente onere liberare tentavi: non minus autem partim ad seri coagulati discussionem, partim ad fibrarum elanguidum motum ac elaterem exstimulandum vesicantia ampla nuchæ & utrique brachio adponi curavi: intus quoque pulveres potenter incidentes ex salibus mediis, cinnabari, succino & castoreo ex convenienti dedi vehiculo, hisque & sequentibus pugnavi diebus.

Clysteres quotidie repetiti optime responderunt, nullo tamen alio allevamento, nisi quod mox secundo die articulatus magis & sonorus & ex pluribus contextus voculis sermo, tametsi non sine difficultate & languore, orisq; ad dextrum detorsione deprehenderetur. Vesicæ per plures dies apertæ multum seri acris cutim circumcirca cum pruritu erodentis stillarunt. Ægra, somnolenta licet plerumq; esset & dormire visa, somnum nihilominus, de cujus defectu querebatur, anhelabat: quem quidem affectum maxime non solum cerebri nervorumq; a morbo labi, verum etiam liquidi nervosi, quod spiritus vocant, defectui, ejusque influxui imminuto, hinc virium ortę debilitati in acceptis ferebam. E re tamen ægræ erat, animæ sedem & nervorum principia, quantum depressæ patiebantur vires, ab incumbente sero magis magisq; purgare. Quare mox tertio die dato pharmaco alvus aliquoties evacuata, idque etiam pluries sub morbi cursu, datis varia forma purgantibus minus acribus, factum. Ipsa insuper posteris diebus sponte natura multum, sed sine ullo sudavit levamine. Ciborum appetentia plane fuit dejecta, potus vero majus desiderium, sed inter deglutiendum facilis ejus ad asperam arteriā, dummodo tantisper sinistrorsum flecteret vasculum, descensus cum tussi: & præter capitis dextri dolores artus quoque illius lateris satis acriter torqueri cœperunt; adeo ut suræ cruris affecti epispasticum ad plures dies fuerit adpositum. Quarto morbi die copiosissima hinc inde erupit purpura rubra, maxime in brachio paralytico, quin toto sinistro latere; quæ licet successive totum fere corpus occupaverit, nihil tamen attulit emolumenti.

Quinto die sermo satis promtus erat & expeditus; quo simul se obtulit occasio de ægræ conditione cum D. D. E. archiatro R. P. colloquendi. Hic in hisce affectibus omnibus reliquis medicaminibus anteferebat cauterium actuale nuchæ inter primam & secundam, vel hanc & tertiam colli vertebram per momentum impressum; hujusque operationis effectum optatissimum se Varsavię non solum vidisse in puella epileptica, & milite paralytico: verum etiam usum hujus chirurgiæ Italis maxime familiarem esse ac notissimum deprædicabat; monebatque id mox inter mali principia, antequam firmiores egerit radices, fieri debere, & jam, cum quintus circiter morbi dies esset, nondum exspirasse commodum hujus medicinæ tempus asserebat. Inveni etiam illud experimentum in laudati viri libro, cui titulus; Varsavia physice illustrata pag. 185. & de illo cum doctissimo ac experientissimo sene D. D. S. communicavi. Hic, quamvis rationi utique consentaneum hoc remedii genus, mecum judicaret; non tamen audebat sibi minus expertum tentare, ne eo haud feliciter succedente occidisse, quam nos servasemus, videremur. Passus tamen deniq; fuit, convocari duos experientissimos chirurgos, ut de hac manuali operatione, & num eam unquam administraverint? interrogarentur. Neuter tamen horum ad hæc loca applicaverat olim ferrum candens, parati nihilominus utrique erant, jussu nostro urere partem desideratam. Dum vero explorandi solum loci causa intuebamur cervicem, totam ejus cuticulam ab imposito vesicatorio adhuc erosam undiquaque ac leniter inflammatam deprehendentes, nec quidem adplicare ferrum ausi sumus. Elapsa sic occasione commoda ac principio, in quo, si quid movendum est movere jam suo tempore jussit Hippocrates, elapso, nulla hujus medicinæ amplius ratio habita fuit. Spem interea faciebat & fidem alter chirur-

rurgorum, fore ut gravis licet hæc hemiplexia, absque concursu remedii ejusmodi violenti ac trucis, aliis solum adjuta commodis externis solveretur. Hunc in finem maxime commendabat, qui sequitur, litum externum, propria sua in simili casu experientia comprobatum, quo calefacto spinæ pariter ac resolutæ partes, harumque imprimis commissuræ, panno prius calido frictæ, quotidie inungantur: Recipe saponis Hollandic. virid. libram, therebinthinæ communis libram dimidiam, salis ammoniaci uncias duas, camphoræ unciam, cinerum clavellatorum uncias quinque, calcis vivæ uncias duas, baccarum juniperi manipulos sex; quæ cum spiritu formicarum digerantur per noctem. Hujus autem deficientis in locum spiritum juniperi sumserat chirurgus.

Hoc igitur externo remedio diu ægra usa est, datis simul interne pulveribus ex salibus neutris, imprimis arcano duplicato, tartaro vitriolato, cum regulo antimonii medicinali, succino, hujusq; sale & cinnabari: nec non tinctura metallorum cum liquore cornu cervi succinato, essentia fuliginis Clauderi &c. alvus vero segnior & plerumq; compressa subinde pilulis balsamicis, & clystere ad officium excitata. Ægra, quæ hactenus & sensu membrorum paralyticorum caruit, emplastri, quod erosæ a vasicatoriis cuti erat impositum, detractionem in brachio percepit, minus autem aculeos phenigmi ad pedem adpositi. Urina fulvi coloris saturatior & densioris paulo consistentiæ mejebatur; sudores copiosissimi, calidi, non levantes: purpura rubra agmine densissimo corpus omne, magisque paralyticos, quam sanos artus occupat cum somni defectu, partim ex pruritu, partim ex dolore, qui femora & crura, maxime dorsum & lumbos excruciat. Sitis satis vexat, pulsus languidus quidem, nec tamen vel ordine vel numero aut frequentia ictuum a naturali valde recedit: potui datur aqua pura cortice citri condita, ac sexta vini minus meraci parte remixta: urina, quæ sub morbi initium copiosa ferebatur, parcius fluere, & omnino supprimi cœpit; simulque sitis imminuitur, parumque bibitur. Huic vero symptomati clyster therebinthinatus adhibitus medelam attulit, alvumque simul copiose subduxit. Insuper dextri, illiusque integri lateris hemicrania pertinaciter inhæret cum sensu pressionis ab internis ad exteriora molientis capitisque simul gravitate; quæ maxime die inclinato urgent.

Die 6. Maji ægra iterum cum Decocto Manageti, quod constat ex manna, cremore tartari & syrupo violarum, addito jalappæ pulvere ac sale neutro purgata. Die 7. hemicrania multum remisit, sed urina ægræ distillat sine stranguria, tametsi plenam esse vesicam ægra sentiat; semel vero intra diem reddita, naturalis aurei coloris fuit, opaca ac densioris consistentiæ, brevique in liquorem limosum fatiscebat. Ad hanc urinæ difficultatem liquorem terræ foliatæ tartari cum quarta liquoris anodyni mineralis Hoffmanni mixtum dedi bis terve per diem ad guttas 80. sub noctem vero pulverem salino-cinnabarinum; unde quoque illa tenuior ferebatur: somnus ciborumque aliqua appetentia rediere. Nec tamen minus dolores lancinantes hinc inde corpus, partesq; etiam affectas male habent, & pruritus quoque, procul dubio a frictione partim cum pannis, variis gummis fumigatis, partim cum liquore dicto spirituoso saponaceo molestus est.

Alvum quartum diem compressam elixirio quodam proprietatis cum rhabarbaro, foliis sennæ, agarico, sale tartari & vino Hungarico parato laxavi; quumque & paulo acriorum vim in posterum eluderet, clystere demum cum melle & sale duriora eduxi scybala. Hactenus menses a partu nondum rediere; quorum promovendorum non minus, quam vario alio fine die 17. Maji has præscripsi pilulas: Recipe massæ pilularum de tribus Ruffi scrupulos duos, tartari vitriolati, scamonei puri, extracti rhabarbari, hellebori nigri, gummi galbani ana scrupulum, extracti trochiscorum alhandal grana sex, olei destillati carvi guttas duas, cum tinctura succini; f. pilulæ, pondere grani unius, conspergantur pulvere cinnabaris

nativæ d.s. *Pillen davon* 15. *Stuck abends zu nehmen*. Mercurium dulcem admiscere nolui, non tam quod in affectibus nervosi generis multis male audiat, quam quod ægra quotidie pulvere utatur, ad quem larga satis cinnabaris antimonii quantitas adjecta non secus, ac grana duo salis volatilis viperarum; quod tamen sal adeo Waldschmidio laudatum, ob sudores quibus fore diffluebat ægra, capitisq; dolorem, & redeuntem per intervalla, nihilque levantem purpuram ad paucos solum dies continuavi. Ad corrigenda vero lymphæ vitia, juxta alia etiam decoctum ex radice sarsaparillæ, scorzoneræ, chinæ, symphiti majoris, liquiritiæ & pauco Guajaci in usum fuit vocatum, alvusque ex intervallo aliquot dierum clementer purgata: urina hactenus decenter fluxit.

Die 31. Maji celebris ille Budissæ medicus D.B. forte huc venerat, quem quum apud familiarem quendam deprehenderē, & sermo etiam de statu ægræ meæ incidisset, id ejus consilium fuit: nimirum interne essentiam alexipharmacam Stahlii cum parte quarta spiritus salis ammoniaci succinati remixtam bis de die dare jussit; externe balneum Radebergense, & post illud litum cum spirituosis commendavit. Ante vero, quam hanc essentiam propinarem, præmisso prius infuso ex purgantibus, nervinis, ac salinis parato cum vino, crassos imprimis nervisque impactos humores dissolvere ac facta revulsione per organa ac colatoria iis convenientia sensim evacuare constitui. Bibit proinde hoc per dies aliquot, bisque purgata quotidie fuit, sed ejus correpta tædio tandem abstinuit eodem, & medicinas a D. D. B. commendatas in usum vocavit.

Die 7. Junii domi balneo egelido ex aqua, cui pars acervi formicarum incocta, fuit imposita, eique valde tepido umbilico tenus insedit, cervice interea, & quod deficiebat, latere eadem calente aqua perfusis: cujus in usu cautissimo per tres perstitit septimanas ægra, sed sine ullo levamine, neque etiam dolores illi lacerantes, qui per intervalla extremum pedem affectum occupabant, auxilium quoddam attulere. Dum hæc fiebant, convenit me Junior quidam medicus commendans mirum in modum externum aliquod remedium, cujus virtutem in Paralysi sibi & alii cuidam medico plus simplici vice expertam dicebat, fidemque dabat, me hujus remedii opem & effectum intra octiduum deprehensurum. Misit etiam ipse remedii hujus circiter mensuram unam, indicato simul adhibendi modo, qui erat, ut parte hujus liquoris ex commota prius probe lagena effusa calefactaque, laborantes partes calido prius panno fricatæ, superne semper inungerentur. Examinans hoc medicamen deprehendi esse spiritum frumenti vulgarem cum sale communi mixtum, sedimentum tamen illud salsum nigricantem carbonis colorem exhibebat: quam conjecturam medico illi cum exponerem, confitebatur ille nihil aliud esse, quam salem culinarem ligno juniperi excavato incuneatum, post combustum, dehinc una cum carbone pulverisatum, ac cum spiritu frumenti vulgari commixtum. Sed nihil præstitit hæc medicina, ultra octiduum solerter adhibita: quod idem fatum, proh dolor! manebat & essentiam illam alexipharmacam, & alia omnia, sicut & in medicina illud verum esse deprehendatur: Homines plus sæpe de facultatibus suis sperant, quam ipsis inest. Tantum enim aberat, ut ægra quidquam levaminis acciperet, ut potius inter ipsos hos medicos ausus manus affecti lateris primum, tum quoque pes extremus œdematoso, & qui impressi vestigia servabat digiti, tumore distenderetur, & purpura simul integrum latus denso agmine, nullo levamine, magno pruritu occuparet. Nec minus alvus evadebat strictior, supra recensitarum pilularum, quandoque uno aut altero resinæ jalappæ vel auri fulminantis grano commixtarum usu relaxanda.

Quum igitur domesticorū remediorū exhibitio hactenus irrita fuerat, thermas tandē adire naturales fuit constitutū. Has cum omnes omnino docti uno commendarent ore, dubia fuit ægra, ad quas potissimū acce-

de-

deret; alii enim Radebergenses, alii novitate se commendantes Gishibelenses, alii denique antiqua fide & seculorum aliquot experientia confirmatas, nativoque superbientes calore Tœplicenses anteferebant, prout unicuique vel proprius vel aliorum responderat usus. Ipsa tandem misera omnem spem in Tœplicenses ob insitum, naturalemq; earum calorem collocavit: quod institutum, probe gnarus, quantam in corpus humanum imaginatio haberet efficaciam, haud improbavi, quamvis me non fugeret, quod D. D. Wolffius tr. de fonte Radebergensi calorem naturalem thermis inhęrentem earum virtutem magis infringere perhibeat. Sic VI. Iduum Julii bono cum Deo ingressi sumus iter ad Tœplicenses: vix autem unum alterumve confeceramus milliarium, cum nausea molestissima corripi cęperit misera, quam demum maxime conatus vomendi, per intervalla repetiti sequebantur, ultra horam excruciantes, & denique ventriculi contenta omnia, & varias cruditates repetitis insultibus excutientes. His partim ob vehementissimos vomendi conatus, partim corporis a carpento per salebrosam asperamque viam ducto concussione, insignes dorsi, cervicis, lumborum, artuumque jungebantur dolores; qui etiam molestissimo hoc itinere exantlato noctem fere insomnem reddiderunt.

Sequenti die mane elixir proprietatis rhabarbaro & vino Hungarico paratum propinavi: & vespera, alvo inde non reserata, dosin pilularum dedi, quarum hæc est descriptio: Recipe aloes violatæ unciam dimidiam, gummi ammoniaci depurati drachmas duas, tartari vitriolati drachmam, myrrhæ electæ drachmam dimidiam, extracti radicis imperatoriæ, valerianæ, salis succini ana grana quindecim, olei destillati carvi guttas octo, cum tinctura succini; f. pilulę ponderis grani unius, obducantur argento. d. f. *Pillen.* 15. *Stuck des Abends zu nehmen.*

Sequuta nox quietior, mensiumque simul fluxus a puerperio huc usque suppressus rediit, conspirantibus hunc in affectum variis causis, corporis nimirum vehementissima concussione partim ab itinere gravi per integrum diẽ protracto, partim a repetitis *illis* violentissimis vomitionibus, nec non purgantibus illis, emmenagoga simul virtute præditis, post corporis illas insuetas commotiones propinatis. Continuavit hic fluxus ad quintum diem, primo biduo copiosus, reliquis diebus parcior: nec minus primo die fuit ater, coagulatus, viscidus cruor, sequentibus naturali similior; simul vero crus affectum exquisitissimos noctu dolores patitur lacerantes a sura ad calcaneum cum tremore protractos; tremor ipse interdiu quoque, sed absq; dolore, maxime dum ægra paulo diutius sellæ insideret, adfligebat: ędematosus pręterea tumor pedem æq; ac manum adfecti lateris adhuc occupabat, cum naturalis caloris defectu, qui arte suppleri debuit.

Sic demum finita, quæ balneorum usum hucusq; remorata erat, menstrua purgatione, primum corpus purgabatur sale Sedlicensi ad unciam unam, cum fervente aqua soluto, die XVI. Cal. Augusti mane exhibito: quod dum eodem die ter alvum movit, sequenti prima vice balneo insidere cœpit. Neque tamen vel virium defectus, vel plenaria motus impotentia, vel alia symptomata permittebant, ut ipsos ingrederetur fontes: sed in aquas ex scaturigine ad proprium domicilium allatas, & ad eum teporis gradum, quem facillime & sine ulla ferret incalescentia, redactas bis quotidie descendebat, & primo die vix ultra horæ quadrantem in iis commorari valuit; post in lectum deportata, quædam decocti sarsaparillæ vascula sorbillavit. Postea vero sine ullo incommodo per tres horæ quadrantes aquis insidere valuit; sub qua mora e cervice brachium paralyticum calida sedulo perfundebatur; & in lectum repositę ęgrę artus calidis fricabantur pannis, ipsique demum cervici epispasticum latum ex gummi aliisq; acribus & oleis nervinis confectum imponebatur, sæpius renovatum. Quum autem perpetuus ille ac curiosissimus effectuum, quos Tœplicenses thermæ præstant, observator celeberrimus Z. archiater regius suo etiam salubri consilio meam benigne adjuvaret operam; pro sua is humanitate commendavit, misitque balsamum quod-

quoddam nervinum, quod in casibus non dissimilibus insigni olim usu administraverat. Palmaria hujus virtus oleo illi ex India allato Cajeputi, de quo conf. D. Schendo in epistola ad Schrœckium de quibusdam Indiæ rarioribus E.N.C. anno 1727. in appendice inserta, debebatur, reliqua ex axungiis humana, taxi, oleis expressis nucis moschatæ & destillatis aromaticis & nervinis constare dicebat. Hoc igitur balsamico litu partes resolutæ post quodvis balneum, calido prius panno frictæ, cum nucha dorsique spina ungebantur, omisso, quod ego cervici adplicaveram, emplastro epispastico. Protracta fuit hæc curatio per tres septimanas, omni cura, diætaque convenienti regimine; sed eheu! absque ullo emolumento, nisi quod tumor œdematosus discussus, animoque major vigor, & cibi aliquod desiderium ventriculo fuerit redditum.

Quum vero plurimi ex iis, qui thermas has frequentaverant, usum illius fontis, qui extra urbem scaturit, & *das Schvvefel-Bad* appellatur, longe anteferebant balneis intra mœnia prosilientibus, ægra sanitatem anhelans & illos fontes experiri cupiebat, obtinebatque etiam, ut sibi soli per horulæ spatium lavacri usus permitteretur. Hinc per dies novem continuos exportata, aquis his insedit, nec tamen ultra horæ dimidium earum vim, calorem, sudoresque, quos movebant, perferre potuit: ipsis vero his diebus post meridiem suas intra ædes balnea ingressa. Tandem huic thermali curationi ad quatuor septimanas extractæ finem imposuit profecto non exoptatum: nec enim inde ullum in hemiplexia levamen experta est, artusque sine omni motu manebant. Sensus vero tactus brevi post mali principia jam redierat, imo in acerbos cruciatus cum insigni tremore adfecti cruris a violenta corporis per viam salebrosam sub reditu concussione intendebatur.

Postquam igitur demum reversa fuit misera, unctio cum balsamo Z. continuabatur, eoque consumto, frictiones cum aliis nervinis studiose ad nervorum principia & artuum commissuras adhibitæ, siccæ cucurbitæ ad temporis quoddam spatium dorso ejusque spinæ admotæ, dehinc per octiduum summa cutis urticis cæsa fuit, exasperata, & nescio quæ non tentata, verum incassum omnia. Nec strenuus internorum usus omissus: corpus ex intervallo purgatum, elixirium ex plantarum nervinarum extractis, millepedibus, sale tartari, sale ammoniaco & vino Hungarico paratum, subinde & pulvis salino-cinnabarinus fuerunt exhibita.

XImo Cal. Sept. mensium fluxus reversus, quatriduum perstitit, dieque secundo ac tertio largus fuit, qui effectus, num sit infuso herbæ saponariæ cum floribus, quod secundo tertioque hujus fluoris die sorbillavit, adscribendus? in medio reliquo. Cessante hoc corpus balsamicis iterum evacuatum fuit pilulis. Brachium vero læsum a supremo humero contabescere, flaccescereque cœpit, haud ita notabiliter manus; pulsus quoque minor videbatur ac in dextero carpo: ipsum tamen brachium calore gaudebat naturali. In tanta mali pertinacia æthiopis mineralis vim lympham viscidam coagulatamque dissolvendi experiri tentavi: cujus ad mentem Harrisii & Hoffmanni Aldorffini absque deflagratione sulphuris parati scrupulum, cum elæosacchari cinnamomi scrupulo dimidio mixtum, bis quavis die, mane vesperique dedi, ita tamen, ut ex intervallo paucorum dierum sordes alvinæ leni purgante subducerentur. At capitis accedens dolor, ut elæosaccharum cinnamoni removerem, (ægra enim calida minus fert) & succedens etiam hujus medicinæ fastidium, ut eam semel tantum per diem dare, nec ultra decem vel duodecim dies continuare potuerim, in causa fuerunt: quo tempore elapso alvum iterum pilulis blandis biduo laxavi.

Sub idem tempus tussis epidemica ex tempestatis subita mutatione, ortoque repente acri & insueto frigore, meos invadens domesticos, & ægram prehendit molestissima ac pertinacissima, siccior inter principia, procedente malo humidior, post plurimos demum laboriosissimos

mos conatus mucum flavescentem ex imo pectore excutiens: inhæsit simul per plures septimanas jactura virium cum somno admodum parco, & sudoribus nocturnis; tandem tamen sensim decocto conveniente & pulvere resolvente cum floribus sulphuris devicta est. Elapsis quinque hebdomadibus rediit menstruum profluvium, sed parcum, nec ultra triduum persistens: quo finito, firmius radicatum malum potentiore quasi vecte suis movere sedibus conatus sum; & ad mentem celeberrimorum medicorum, & inter hos etiam Boerhavii purgantia paulo potentiora experiri constitui. Has igitur parari pilulas decrevi: Recipe mercurii dulcis, scammonii puri scrupulum, trochiscorum alhandal, resinæ jalappæ ana scrupulum dimidium, olei destillati succini guttas quinque, cum syrupo corticum aurantiorum; f. pilulæ ponderis unius grani, inaurentur d. s. *Pillen, davon 7. Stuck fruh auf einmalzu nehmen*.

Septem proinde hujus massę grana quater purgarunt alvum, non tamen sine tormento; nox secuta quietior; interpositis aliquot diebus has iterum pilulas aliquoties deglutivit, iisque bis dumtaxat cum torminibus modo majoribus modo minoribus purgata est. Sic diuturna illa tussis screatu muci, ex imo pectore excussi, sensim rarior facta mense octobri demum conquievit. Quum etiam matrona quædam famosissimam illam Hallensium essentiam dulcem ad cœlum efferret laudibus, ægra spe auxilii inflata ejus concentratæ portionem per octiduum bis de die ad guttas decem ex infuso Thee, vel herbarum convenientium sumsit, eodem, quo reliqua medicamina, effectu.

Mensium fluxu VI. Kal. Nov. post emāssionem septem hebdomadum revertente, ægra a remediorum usu abstinuit. Fuit ille primo biduo satis impetuosus, cruor naturalis coloris ac consistentię; post tertium vero diem iterum disparuit. Quo facto, pilulas acriores supra dictas iterum propinavi; simul vero in usum vocavi medicinam quandam externam ab amico commendatam, qua princeps quidam in simili affectu, magno sui commodo, fuerat usus. Erat illa lixivium ex cineribus faginis paratum, cum serpillo coctum, atque cum oleo olivarum diligenti conquassatione mixtum; quo calefacto femur & crus læsa trium septimanarum spatio, bis quotidie ad tempus perfundebantur; abstersaque dein linimento quodam ex spiritu vini, oleo lumbricorum cocto, oleis chymicis juniperi, lavendulæ & sapone veneto parato inungebantur. Nec & hæc opem ferebant; nihilominus ægra non deterreri se passa est, quin & post in humero idem tentaret remedium. Sic alternatim modo litu illo balsamico spirituoso a me parato, modo unguento jam exposito, has illa sve partes fricat misera sanitatem exoptans. Urina hactenus sufficienter fertur aurei fere coloris, densioris paulo consistentiæ; alvus post thermarum usum rectius suo fungitur officio, quies variat; verbo: functiones & naturales & vitales pro statu ægræ naturæ satis sunt convenientes. Tumor vero œdematosus extremum iterum occupavit pedem, quod tum imprimis ipsi accedere observatur, cum sellæ insidens ad plures horas tibias in perpendiculari situ conservat: inde est, quod plurimū temporis lecto incumbendo transigat.

Incedere enim sola nequit, nec pede niti valet; siquidem debilia & laxa sunt juncturarum femoris & genu, hæc imprimis, quæ tibiam cum femore conjungunt, ligamenta & vincula, ut corpori fulciendo plane sint imparia. Quod si tamen semel elevata est, ut sano brachio adstanti ancillæ possit incumbere, tunc tibiam affectam antrorsum movere valet, uti eandem etiam in lecto decumbens retrahere & ad se iterum extendere, sed lente admodum & non sine labore potest. Brachium vero adfectum sine omni omnino motu est, digitique rigidiores ad volam implicantur, absque tamen tali violentia, quæ spasmos comitari solet, sed qui facile explicari possint, mox priorem iterum occupantes situm. Hactenus ægra a V to Iduum Nov. quovis mane guttas duas balsami de Mecha cum ovi vitello ex infuso Thee ad aliquot septimanas sumit, & ex intervallo lenioribus expurgatur pilulis. Ex eodem quoque balsamo de Mecha linimentum

quoddam ad partes paralyticas, earundem juncturas ac spinam dorsi ab aliquo fuit quam maxime commendatum, & pariter ad aliquod tempus bis de die in usum vocatum; cujus hæc est compositio: Recipe balsami de Mecha partem unam, olei amygdalarum dulcium partes duas, continua ac diuturna conquassatione, affundendo subinde parum aquæ puræ tamdiu, donec hæc non amplius absorbeatur, fiat linimentum nivei coloris; ad cujus conservationem semper affunditur aqua pura, usus tempore decantanda, iterumque post usum affundenda. VII. Kal. Decembris menstrua rediit purgatio, parcior tamen & intra quatriduum finita.

Quæ cum ita sint, Tuum vir Excellentissime imploro auxilium, ac scire potissimum aveo, anne iterum thermæ in usum sint vocandæ? aut num Carolinis, quas licet ex tractatu tuo de Thermis Carolinis in capitis adfectibus idiopathicis incongruas cognoverim, tamen, illustris quædam matrona ex propria admodum commendavit experientia, uti liceat? Nonne ex mercurio diaphoretico solari, abs Te parato, levamen mali expectandum? & denique nonne fonticulus in nucha vel brachio excitatus utilitatem polliceatur?

RESPONSUM.

Vidi diligenter ac perspexi, quæ de morbo carissimæ conjugis ample eleganterque perscripsisti, quæque morbi statum, causas & curandi rationem docte satis ac optime disseruisti: in omnibus enim me tibi consentientem habes, & imprimis affectum, quo sollicitatur ægra, hemiplecticum haud magis a sanguinis abundantia & ad caput congestione, quam potius a seri impuri, vasa in cerebro ejusque anfractibus sita nimium distendentis stagnatione omnino derivandum esse, tecum persuasus credo. Nec vero te fugiet, quantis hujus mali & pertinacia & vetustate molesti ac fere radicati, subjecto tenerrimo universali humorum dyscrasia polluto inhærentis exstirpatio subjecta sit difficultatibus, quamque adeo omnis remediorum ac consiliorum vis eludatur. Quæ adhuc sperari potest salus, meo quidem arbitrio in eo sita est, ut ne nimiis natura oneretur medicinis, maxime externis atque linimentis; quippe quæ non minus ac thermæ Carolinæ exiguam omnino ac fere nullam polliceri videntur opem. Has etenim in capitis vitiis, quæ ex seri cerebro inclusi inundatione oriuntur, & fibrarum medullarium inducta per inspissatam lympham flacciditate, tonoque imminuto nituntur, cum omnibus reliquis medicatis aquis nunquam profuisse deprehendi. Contra vero non ludetur opera, si ægrotans pilularum mearum balsamicarum, quæ ventriculi non solum & intestinorum tonum roborant, alvumque simul lubricam reddunt, verum etiam successum promovent, tribus circiter aut quatuor ante cruoris uterini eruptionem diebus omni vespera undecim vel tredecim devoraverit; atque insuper elixirii cujusdam tonico-cervini ex essentia gentianæ rubræ, corticis cascarillæ, tinctura antimonii acri & liquore meo anodyno minerali portione mixtis, & duabus olei macis & cinnamomi guttulis parati XL. guttulas mane ex infuso melissæ cum corticibus citri confecto, totidemque vesperi cubitum itura ex decocto quodam hauserit. Antimonii namq; tinctura acres viscidosque humores insigniter resolvit, & urinam egregie promovet; cujus promotionem in gravioribus, inveteratisque capitis affectibus, ex obstructo infundibulo, & seri circa cerebri partes stagnatione, oriundis utilissimam observavi. Nec minus operæ erit pretium, hunc errhinum pulverem quandoque naribus attrahere: Recipe herbæ majoranæ, florum liliorum convallium ana drachmas duas, herbæ mari syriaci, florum benzoes, caryophyllorum aromaticorum ana drachmam dimidiam, castorei pulverisati grana decem. M. d. s. *Schnupftoback*. Potui vero ordinario decoctum ligni sassafras cum passulis confectum exhibere conveniet. Externe pulvis caryophyllorum, cardamomi atque cubebarum aut capiti inspersus, aut in sacculo adplicatus non levem spondet opem; nec alienum erit, cervicem, dorsi spinam,

bra-

brachia ejusque juncturas calide fricare, & frictas vel infuso ex floribus anthos & lavendulæ cum vino veteri rhenano parato vel balsamo meo vitæ inungere. Capitis doloribus liquoris mei anodyni mineralis quædam guttulæ saccharo exceptę, & in ore, donec solvantur, detentæ insigne conferent allevamentum; quod etiam expectari potest ex jusculis carnis gallinaceæ, aut vitulinæ cum radicibus cichorei, scorzoneræ ac apii paratis, & succo citri aut aurantiorum permixtis.

Verum enimvero, cum harum ægritudinum curatio diuturnum remediorum usum requirat, commendatas quoque medicinas, quamvis earum effectus haud protinus votis respondeat, diutius tamen adhibere oportet; eo magis quum autumnus horum malorum exstirpationi minime opportunus observatur. Nec enim dubito, quin, si laudata curandi ratio sub assidua mentis tranquillitate rite & pertinaciter protrahetur, proximo potissimum vere si non tota morbi exstirpatio, saltem insigne symptomatum levamen sit insequuturum.

ULTERIOR MORBI RELATIO.

Simulac litteræ ac consilium tuum ad manus meas pervenerunt, protinus commendatas medicinas ægrę propinare cœpi. Bis nimirum quotidie mixturam ex essentia radicis gentianæ rubræ, corticis cascarillæ, tinctura antimonii acri & liquore anodyno confectam ex infuso melissæ cum citri corticibus assumsit; bis quavis hebdomade pilularum XV. dein XVIII. vesperi deglutivit, quæ primum binas, dein unam dumtaxat moverunt sedem: sub epulis decoctum ex aquæ simplicis mensura una, rasuræ ligni Sassafras drachma, & passularum minorum uncia dimidia paratum, deinde vero ob subortam nauseam passulis destitutum potavit. Neque minus per longum satis tempus cervix, dorsi spina, brachium, ejusque juncturæ prævia frictione, infuso ex floribus rorismarini atque lavendulæ cum vino rhenano generosiori confecto, bis quavis die inungebantur. Consumta quoque supra laudata mixtura, alia parabatur ex liquoris anodyni, tincturæ antimonii ana uncia dimidia, oleorum destillatorum macis ac cinnamomi ana guttis quatuor: & post hanc liquore anodyno deficiente, tinctura metallorum succinata, dictis essentiis nupta adhibebatur: pilulis deficientibus aliæ levissimæ cum rhabarbaro confectę subjungebantur: in decocti sassafras vero per plures hebdomadas assumti locum cerevisiæ tenuioris ac secundariæ potus substituebatur, & melissæ quoque ob nauseam omisso usu, alia liquida mane sorbillabantur.

Verum enimvero quamvis misera omnium functionum & naturalium & vitalium exercitio satis integro gaudeat, ipsique uterinus cruor regulari tempore & satis copiose per triduum semper fluat: attamen læsio animalis functionis & hemiplexia, sinistri maxime brachii, remanet pertinacissima: hoc enim, licet integro sensu polleat, omni tamen non solum movendi potentia privatum, sed etiam a summo humero ad juncturam cum brachio aridura est adfectum. Contra vero cruris, quod semper aliquantulum movere valuit, jam majorem movendi facultatem recuperare videtur; adeo ut si dextro brachio alterius humeris inniti liceat, lentis jam passibus sola incedere queat. Nullum enim in junctura femoris cum osse ischio subesse vitium, sed illud potissimum in genu imbecillitate hærere videtur: qua expugnata, illam firmius ingressuram esse credo.

Brachii resolutioni & ariduræ opponendum commendavit chirurgus quidam unguentum, cujus ex unguento altheæ, aregon. martiat. agrypp. oleo petræ, juniperino, laurino, sapone veneto, axungia canis, pipere nigro pulverisato, euphorbio & eruca compositi mirum in hisce morbis prędicavit effectum. Nec quoque illius usum variis rationibus ductus improbavi, sed illud bis quotidie loco prius probe fricto inungendum, alternis insuper diebus summo humero æque ac cervici siccas cucurbitulas admovendas, tumque unguentum adplicandum curavi:

nihil vero auxilii inde observavi, nisi quod aridum fere brachium magis auctum carnosiusque fieri videretur. Denique amicę suasu ad genu confortandum unguento quodam viridi fuit usa, & majus inde robur acquisivisse sibi imaginatur. Quæ cum ita sint, Gishublenses hac æstate fontes accedere decrevit, num cœli, loci & aquarum mutatio ipsi futura sit salubris tentatura: de his vero & ulteriori medendi ratione salutare anhelat consilium. Pridie Kal. Maji 1731.

Consultum inde fuit, ut cum tam radicato malo aeris mutatio multum conferre deprehendatur, olim commendata medicamina ac balnea in usum rursus vocaret ægrotans.

CASUS XXI.

De Hemiplexia ex affectu Rheumatico-arthritico producta.

Generosissimus vir de P. annos 67 natus, longo abhinc tempore podagræ chiragræque tormentis obnoxius, sub hujus potissimum anni auspiciis tantas cervicis atque pectoris constrictiones inciderat, ut per sex hebdomadas nocte dieque sellæ insidere teneretur, & demum hirudinibus ad anum adplicatis ab iis fuerit liberatus. Accidit autem proxime elapsis pentecostes feriis, ut, cum assumtis integra adpetentia epulis cœlo ventoso ac inimico fenestræ aliquamdiu immoratus in sellam subsideret, insigni subito apoplexia corriperetur, qua amisso rationis usu sinistrum latus, dimidium caput artusque istius lateris paralysi resolvebantur, sinistrique oculi visus penitus deperdebatur. Rediit equidem post congruorum remediorum usum rationis integritas: verum oculi, brachii, pedisque paralysis adhucdum inhæret, pectusque simul multo muco infarctum detinetur: quin quamvis etiam quinto ab ea accessione die, suasu medicorum, chymicum quoddam medicamen adsumeret, inde quidem aliquoties vomuit, multumque pituitæ reddidit cum eximio levamine; tantum tamen aberat, ut resolutioni quoddam accederet allevamentum, ut potius affecto pariter ac integro lateri spasmodica superveniret constrictio.

In hoc rerum statu post 14 circiter dies in dextro pede prope pollicem sponte exortum ulcusculum fonticuli instar per quatuor septimanas insignem primum tartarei recrementi, post aquei ichoris ploravit quantitatem. Nec impeditus fuit hic fluor; sed ordinata sunt semicupia ex aqua fluviatili tepida, lactis quatuor mensuris & furfuribus parata; quibus generosus æger bis quavis hebdomade ad horæ quadrantem insedit, ab iisdem vero duodecim vicibus usurpatis, cum nullam ferre opem, & magis virium languorem inducere viderentur, penitus abstinuit. Abhinc quoque sinistrum paralyticum pedem eadem, ac in dextro, regione obsedit ulcus, non quidem tartarea saburra, verum acris pituitæ fluxu hucusque madidum. Junguntur præterea non minus insatiabilis pedis crurisque resoluti pruritus, quam capitis humorosa defluxio, qua plurimus mucus & naribus redditur & faucibus exscreatur.

His denique omnibus ante biduum hora nona matutina violentius malum, veluti recidivum, accessit, quo æger omni ratione privatus tanta rapiebatur convulsione, ut dextrum genu ad os fere contraheretur. Accersitus medicus cruorem simul ex ore ferri videns, derivatoriam institui jussit venæsectionem; qua pariter ac aliis medicinis hæc dira accessio fuit expugnata. Verum licet per totius morbi decursum integer adpetitus, largę epulæ, pulsus naturali simillimus, alvusque quotidie reddita fuerint: attamen summo generosus vir jam laborat virium defectu, omnis motus impos a ministris solum moveri debet, atque huc illucve portari, & somno fruitur plane nullo.

CONSULTATIO.

Quod si viri generosi morbum valde radicatum ac habitualem rite intueor, non sane possum, quin illum in tam confirmata ætate gravissimum ac maxime arduum declarem. Non enim

enim solum omnes vitales succi sordibus tartareis scorbuticisque inquinati: verum etiam partes nervosæ, tendineæ ac fibrosæ violentis stricturis ac spasmodicis motibus detineri videntur. Hinc autem circulus humorum per vasa corporis impeditur, salutares excretiones, maxime quę per cutim fiunt, imminuuntur, & cruor spasmis illis tam externis quam internis copiosius ad pectus & superiores partes rapitur: ex cujus stagnatione in capite apoplecticæ accessiones, in principio medullæ spinalis hemiplecticæ ac paralyticæ resolutiones, & denique catharrales per nares faucesque destillationes, ac pectoris muco oppletiones originem trahunt. Eminus ad hæc vitia non nisi seri impuri tartareique colluvies, podagricorum & chiragricorum dolorum vera caussa disposuisse videtur. Namque hoc externos olim artus, eorumque articulos occupans per quasdam forte caussas intra corpus depulsum est, in quo primum per metastasin, ut dicunt, ad colli cervicisque musculos delatum, hos ad rigidas distentiones proritavit; dein vero ad ipsum caput atque cerebrum depulsum, apoplecticum paralyticumque procreavit insultum. His denique certo virium adhuc validarum documento singulari naturæ beneficio ulcuscula pedum, acre tartareum serum plorantia supervenere; quam naturæ sordes scorbuticas foras pellendi proclivitatem insignis quoque demonstrat pedum pruritus. Hi vero motus, quamdiu sunt moderati, salutares omnino ac utilissimi deprehenduntur.

Quamobrem ut inveterato huic malo, ætate adeo provecta, si non penitus expugnando, saltem aliquantulum sublevando prospiciatur; omnes, meo quidem arbitrio, scopi ad tria potissimum erunt dirigendi. Nimirum ante omnia eam victus rationem observare opus erit, quæ acribus depravatisque humoribus corrigendis, ac edulcorandis sit opportuna: deinde excretiones naturales per alvum æque ac cutim promovere, & humorum ad externum habitum rejectiones adjuvare conveniet; & denique ea propinare oportebit medicamina, quæ nimiam ventriculi acrimoniam, vehementis adpetentiæ causam, involvant, & concoctricem restituant roborentque vim, quo tandem legitimus generetur chylus, & ex hoc reliquorum succorum ad partium nervosarum nutritionem atque morum valde necessariorum depuratio obtineatur. Hisce finibus consequendis nihil erit præstantius quam conveniens potus: absque hoc enim omnem curationem fore irritam experientia compertum habeo. Hujus vero selectus pro ventriculi constitutione dijudicandus est: quæ si permiserit, in hisce morbis serum lactis in locum ordinarii potus commendare, aut sub epulis decocti ex radice chinæ, passulis & cinnamomo parati usum, matutino vero & meridiano tempore dicti seri instar aquarum medicatarum potationem summo fructu ordinare consuevi. Serum ipsum hac potissimum paratur ratione: Lactis vaccini mensura una cum dimidia, succo citri, quantum cochlear capit, permixta, leni igne coquatur, donec coaguletur, dein percoletur, & ad aciditatem temperandam una circiter oculorum cancrorum drachma sub levi agitatione adjiciatur, tum sacchari Canariensis frustum corticibus citri, ut oleo ejus imbuatur, probe perfrictum addatur, ut serum amœniorem inde saporem odoremque nanciscatur: quod vel matutino vel meridiano tempore octo semper unciis hauriendum est.

Dein alvi libertatem iis adjuvare oportet remediis, quæ simul acrimoniæ ventriculi intestinorumque temperandæ inserviunt. Huic scopo, si ventriculi vigor permiserit, in hisce adfectibus serosis tartareisque mannam arbitror præstantissimam, cujus una aut binæ unciæ quavis hebdomade ex supra dicto lactis sero devorandæ; aut in eorum locum passulæ rhabarbarinæ vel mane vel brevi ante pastum quandoque assumendæ sunt. Impurum autem serum corrigendi, & laudabiliorem chylum suppeditandi insignem efficaciam possident juscula ex carne vitulina aut gallinacea cum radice graminis, cichorei, scorzoneræ, aut fœniculi composita; cui eidem scopo non minus,

quam

quam ipsi concoctioni adjuvandæ insigniter satisfaciet Elixirium meum viscerale ex blandis balsamicis, & extractis amaris sine menstruo spirituoso paratum; cujus & ante epulas & hora quinta vespertina L. guttulis ex aqua vino nupta capiendi usus per quosdam menses protrahendus est. Nec ludetur opera, si ad transpirationem promovendam æger cubitum iturus hujus mixturæ unciam quandoque assumat: Recipe aquæ florum sambuci, cardui benedicti, cerasorum nigrorum ana uncias quatuor, cinnamomi sine vino, aquæ theriacalis, aceti squillitici ana unciam unam, lapidum cancrorum drachmam unam cum dimidia, antimonii diaphoretici scrupulos duos, mixturæ simplicis guttas XXX. Julepi rosarum q. s., cujus quoque pulvis Marchionis, cinnabari, nitro & castoreo permixtus egregie supplebit.

Pedum vero molesto pruritui conveniet, eos sæpius lactis flore lavare, iterumque abstergere; & denique spasmis afflictarum partium consopiendis admodum conferet hoc linimentum: Recipe aquæ Anhaltinæ, spiritus lumbricorum terrestrium ana unciam unam, spiritus cornu cervi sale volatili saturati, essentiæ nucistæ, croci, castorei ana drachmam unam. M.

Hæc sunt, quæ in salutem generosi ægrotantis proponenda duxi; quæ si a medico, qui curationi præest, probabuntur, haud sine fructu in usum ponentur: neque enim alienum fuisset, si ex transmissa morbi historia percepissem, num hæmorrhoidibus vel cæcis vel fluentibus, aut hypochondriacæ passioni obnoxius sit æger? num venæsectioni aut pedum aut brachiorum adsueverit? num sanguine turgeat, aut vini ingurgitationi indulserit? Horum enim momentorum cognitio ipsius morbi curationi haud levem suppeditat opem.

ULTERIOR RELATIO.

Postquam morbi ipsius ac constitutionis generosissimi ægrotantis exquisitior historia fuit desiderata: eam hisce suppeditare, haud alienum videtur.

Jureconsultus illustris, annorum 67. temperamenti sanguineo-cholerici, ingenii vivacissimi, judiciique acutissimi, staturæ ac habitus mediocris, capacioribus vasis instructi, robusta satis a teneris fere gavisus est valetudine; nec tamen unquam, licet insigni semper humorum laboraret abundantia, Helmontii forte imbutus principiis, cruorem ex venis trahi permisit: Ante 14. vero annos, cum podagræ accessionem graves cervicis distentiones exciperent, illamque per tres menses rigidam detinerent, primum venam tundendam præbuit; & hinc eximium spasmi levamen expertus, bis quotannis circa utrumque æquinoctium venæ sectionem in pedibus institui curavit.

Jam vero XL. sunt anni ex quo assiduis corporibus otiis, sed mentis perpetuis laboribus indulgens, primum mitiori, postea vero graviori frequentiorique podagra & chiragra, sæpius ad tres, quatuor vel quinque menses summis doloribus inhærente, excruciari cœpit, cui quoque calculosa nephritis juncta fuit, & miserum calculorum spongiosorum & albicantium & rubicundorum excretione sæpius sollicitavit. His nunquam topica, ut dicunt, & repellentia opposuit; sed externe farina avenacea calefacta; interne decocto Behrensii antiarthritico, in Eph. Nat. Cur. Vol. 1. & 2. obl. 18. pag. 152. summis celebrato laudibus, fuit usus; nec unquam diætæ erroribus, aut vinosarum potationum excessibus indulsit, nisi quod ad iracundiam vel ex levissimis causis sit facillimus.

Ex usu quoque ipsi fuit, ut per 40. annos quavis æstate per 5. circiter hebdomades Schwalbacenses acidulas potaverit; in quarum locum proximo biennio Selteranas lacte caprino mixtas substituit: tantum vero abfuit, ut inde mali sui levamen deportaverit, ut illud potius statis temporibus pertinaciter redierit, & novissime sub hujus anni auspiciis summis tormentis per tres menses sævierit. Ab his cum quatuordecim circiter dies immunis fuisset, insatiabilis totius corporis cutem prehendit pruritus; laxantibus

æque ac humorum acrimonia temperantibus oppugnatus medicinis.

At enimvero brevi post, cum ex ambulatione ad corporis obtinendum exercitium ipsi valde commendata reversus, cubili cuidam, in quo lintea humida fuerant exsiccata, per horæ circiter spatium immoraretur: gravis rigor, spasmusque cervicem occupavit; & hinc admotis spiritibus resolventibus ac nervinis depulsus pectus obsedit, illudque tanta spirandi angustia oppressit, ut per sex hebdomades præ suffocationis metu sellæ semper insidere debuerit. Nec tamen ullas huic malo aperientia, incidentia, nervina & antispasmodica tulerunt suppetias: cum autem ægro, ipsi hæmorrhoidum fluori quidem nunquam obnoxio, moliminibus tamen ad illas spectantibus, hypochondriacis passionibus ac flatulentiis diu multumque sollicitato, hirudines ad anum fuissent adplicatæ, omnes protinus a pectore evanuerunt constrictiones.

Hinc per integrum mensem satis firma valetudine, ciborum insigni adpetentia, somnoque placido gavisus spem præbuit, fore ut ab omnibus liber viveret ægritudinibus. Verum enimvero cum sub ipsis Pentecostes feriis, tempestate horrida & inimica, epulis satis vegete assumtis, & meridiano somno, quo ex consilio & exemplo Brunneri, archiatri Moguntini, quotidie uti sueverat, absoluto fenestrę inter adspirationem auræ frigidæ assideret: gravi subito apoplexia cum omni sensuum abolitione, magnoque stertore, absque tamen oris spuma, percellebatur. Adhibitis protinus cum externe venęsectione, vesicatoriis, frictionibus & acrioribus clysteribus, tum interne propinatis resolventibus, temperantibus, analepticis, & humorem circuitum promoventibus rediit equidem rationis ac sensuum vigor: at lateris sinistri non solum motus omnis mansit abolitus, audiendique & videndi potentia prorsus deperdita; verum etiam sub initium ipse evanuerat harum partium sensus, adeo ut æger se in isto latere habere artus plane ignoraverit. Hisce accessit continuus sopor, perpetuaque dormiendi cupiditas, ac tanta œsophagi & epiglottidis resolutio, ut ne tantillum quidem liquidorum absque suffocationis metu assumi potuerit. Oppugnabantur hæc symptomata pulvere quodam a quibusdam commendato, qui non nisi ex sulphure antimonii aurato secundæ præcipitationis a multis medicorum in serosa apoplexia & catharris præfocantibus admodum laudato compositus videbatur; & in nostro non solum multum tenacissimę pituitæ per alvum vomitumque duxit, verum etiam spirandi quandam libertatem, eamque firmitatem ægro restituit, ut & cibos, potus atque medicamina absque deglutitionis impedimento devorare, & somno quietiori frui potuerit.

Tantum vero abest, ut motus impotentiæ ullum accesserit robur, ut potius æger ab ipsis Pentecostes feriis ad hunc usque diem lecto penitus affixus absque ministrorum auxilio nullo modo se movere valuerit. Resoluto tamen pedi quædam rediit sensatio, ejusque subsultantes agitationes & insignis pruritus supervenerunt; quibus denique dextri pedis prope pollicem, deinde sinistri quoque paralytici ulcusculum sponte excitatum jungebatur, quod in dextro fonticuli instar primum tartareum, post aquosum recrementum, in sinistro autem serum acre cutim arrodens copiose ploravit, & in hoc fluore hucusque conservatum est. Recruduit quoque calculosa adflictio cum molesta quorundam calculorum excretione; quæ juxta methodicorum in observationibus Wratislaviensibus anno 1702. pag. 36. candide descriptam methodum balneis emollientibus ex aqua fluviatili & lacte paratis, quibus tepidis per horę quadrantem insedit æger, oppugnabatur. Nec irritus illorum effectus fuit in debellanda ex calculo molestia; at cum paralysi nullam afferrent opem, majoremque inducere viderentur imbecillitatem, eorum usus fuit omissus. Hinc pugnabatur tonicis, nervinis, cephalicis, analepticis, confortantibus, ambratis, resolventibus, incidentibus, temperantibus, antispasmodicisque medicinis, interne pariter ac externe in usum vocatis: sed

omnia nequicquam juvabant, nec impedire poterant, quo minus paralysis æque ac eximius pruritus, nullis frictionibus demulcendus, restiterint; & lateris dextri spasmodica constrictio pertinaciter inhæserit. Quin ante quinque circiter septimanas hora nona matutina ex improviso gravis accessio, instar comitialis morbi, ægrum prehendit, qua dextrum genu subito ad pectus usque convellebatur, caput circumagebatur, oculi distorquebantur, cruor ore reddebatur, omnisque rationis usus evanescebat: quæ tamen symptomata tusa in dextro brachio vena, aliisque medicicinis adhibitis brevi tempore depellebantur.

Abhinc commendatorum medicaminum usu inchoato & viscerale Elixirium & externus spiritus, & flores lactis ad pedum pruritum per 14. dies rite adhibebantur, nec minus pedes bis scarificabantur. Potare insuper cœpit ægrotans serum lactis, at ob ventriculi infirmitatem iterum desiit, maxime cum X. Calend. Dec. eadem iterum epileptica concussio iisdem ac antea symptomatibus prævia quadam nausea subito accederet, sub qua per horæ quadrantem inhærente totum corpus gelido frigore rigebat, & copioso madebat sudore. Tum illud calidioribus frictum pannis naturalem recuperavit calorem, & missis ex vena in brachio iterum incisa cruoris spissi, tenacique muco obducti, quatuor unciis pristina sanitatis rediit constitutio.

Tertio Calend. Decembris hora nona vespertina prævia denuo nausea pectus occupavit asthma convulsivum, cum summa præcordiorum anxietate, & muci tenacissimi per alvum vomitumque rejectione; a quo per totam noctem inhærente mane post assumtas antispasmodicas medicinas iterum liberatus, hucusque nullum amplius violentorum horum motuum, præter spasmodicos pedum subsultus, toleravit.

Somnus ceterum parcus ac interruptus est, sub quo sæpius oculi convelli deprehenduntur, & non nisi album ostendunt cavum: appetentia pro morbosæ constitutionis ratione satis vegeta, nullaque cibos concoctu faciliores assumtos sequitur molestia; neque ea, quæ olim, urget sitis, ut hinc sub epulis non nisi dimidiam vini rhenani, aquis Schwalbacensibus permixti, mensuram, mane vero duo infusi Theebois vascula haurire sueverit. Spirandi quædam vexat angustia; at transpiratio integra ac alvus cum flatuum excretione libera quotidie suo fungitur officio, & si segnior fuerit, suppositoriis promoveri solet. Pulsus observatur validus, semper æqualis, in affecto latere paulo debilior, & plerumque justo celerior: urina fertur satis sufficienti quantitate, colore sanorum simili, consistentia crassa turbidaque, & non solum tartareum sabulosumque deponit sedimentum, sed etiam haud ita pridem quosdam calculos, semen milii magnitudine referentes, unumque rubicundum piso majorem, absque omni fere dolore ex sinistro rene delapsum, secum duxit.

Ipse æger novissimis maxime abhinc annis insigni nervosi generis debilitate laborat; & sub præsenti præcipue ægritudine eximia præcordiorum anxietate, tantoque languore & virium defectu sollicitatur, ut extra lectum commorari nequeat, memoriæque simul imbecillitatem sentiat: imus venter macie confectus, caput autem integrum, oculique videntur vivacissimi. Quæ cum ita sint, & nulla valetudinis affulgeat spes, ulterius efflagitatur consilium, & præcipue in quæstionem venit: An ex usu mineralium aquarum, maxime Amasianarum, quas ordinarius medicus maximopere dissuadet, aliquod mali expectari queat allevamentum?

CONSILIUM.

Quæ mihi ulterius de gravissima viri excellentissimi de P. ægritudine & commendatorum in illa medicamentorum effectu perscripta sunt, ut meam de ea penitus expugnanda mentem exponam, in ea, quam priori consultatione explicavi, sententia, me omnino confirmarunt, quod scilicet ob nervosi generis summam imbecillitatem, humorumque vitalium uni-

universalem corruptionem, & confirmatam valde ægrotantis ætatem ex medicamentorum usu nulla mali exstirpatio sit expectanda; sed omnem curationis nervum eo intendere oporteat, ut vita solummodo, quantum possibile, diutius protrahatur. Omne enim ventriculi robur, & concoctricem vim insigniter vitiatam esse arbitror: unde non solum lactis serum fuit inimicum; verum etiam ex hoc ipso primarum viarum vitio, & crudorum succorum colluvie malum rheumatico-arthriticum, & exinde per metastasin asthma convulsivum & vehementes dextri pedis spasmi suos mutuantur natales. Hanc quoque ob rationem in id summo incumbendum erit studio, ut corpus a sordibus purgetur, transpiratio promoveatur, nervorumque corroboretur genus: quibus scopis obtinendis meum consilium a medicis ægro præsentibus & eruditione & experientia clarissimis ulterius dijudicandum in medium paucis proferam. Ante omnia igitur hactenus consuetum vini rhenani aquis Schwalbacensibus permixti potum abolere convenit: quoniam, ne spirituosæ vini aquæque partes capiti nervisque inimicæ sint, valde timeo; & omnes minerales aquas hemiplecticis affectibus, nisi forte ad præservandum, ob ventriculi metuendam inde debilitatem minus convenire compertum habeo; hinc quoque harum atque balneorum usum in præsenti ægritudine minime commendo.

Potui vero ordinario decoctum ex radice chinæ, cortice ligni sassafras, passulis & cinnamomo paratum substitui, omnemque vini potationem vitari mallem; & nervis stomachoque confortandis liquoris mei anodyni mineralis tribus partibus cum una balsami mei vitæ mixti 15. vel 20. guttas assumendas opponerem. Alvum in hisce casibus optime reserabit, sordesque evacuabit pulvis Cornachini hac parandus ratione: Recipe cremoris tartari scrupulos duos, antimonii diaphoretici grana decem, cinnabaris nativæ præparatæ, diagrydii sulphurati ana grana quinque vel sex; qui singulis quatuor diebus capiatur. Transpirationi vero promovendæ hic pulvis vesperi sub lecti introitum reliquis diebus assumtus erit convenientissimus: Recipe cornu cervi usti drachmam semis, antimonii diaphoretici, cinnabaris ana grana sex, extracti croci & castorei ana granum semis: sequentique mane infusum Theebois cum citri corticibus paratum sorbillandum est. Neque minus abs re erit, sanguinem quandoque e vena mittere, aut hirudines ad anum adplicare: & ad cervicem dorsique spinam inungendam hoc nervinum commendarem unguentum: Recipe axungiæ humanæ unciam unam, olei nucistæ expressi unciam dimidiam, olei rutæ, roris marini, majoranæ, lavendulę ana guttas 20. balsami Peruviani drachmas duas. M. Nec denique alienum erit, juscula tenuiora gallinacea cum radice cichorei graminisque confecta, & succo citri aut aurantiorum permixta largiter sorbere: quæ consilia languorum summus medicus non sinat esse irrita, ex animo precor.

CASUS XXII.

De Paralysi dextri lateris.

Vir annorum 48., temperamenti cholerico-sanguinei, vivaci vultu, multoque sanguine præditus, cum aliquando judicio interesset consistoriali, in eoque procul dubio quadam mentis commotione excandesceret: accidit, ut præter omnium opinionem apoplectico raperetur insultu; quo ab imis partibus aspirante primum pes dexter, dein quoque brachium, maxillaque illius lateris resolvebantur, omnique movendi potentia destituebantur; &, ratione quidem integra, sermonis impedimentum, somnique per sex hebdomades defectus jungebantur. Instituta equidem sex circiter ante hanc accessionem septimanis fuerat venæsectio; attamen hujus æque ac scarificationis usum insuper habuerat, & inordinate administraverat. Consulti ergo & celebris Jenensium medicus W. & ordinarii civitatis medici protinus in lateris affecti pede venam secari jusserunt; variisque

riisq; internis & externis remediis ægrum eo perduxerunt, ut post 4. septimanas sermonis, motusque pedis aliquam recuperaverit potentiam. Tum præterlapsis 9. hebdomadibus Tœplicenses adiit fontes, iisque per integrum mensem usus non nisi majus pedis resoluti robur obtinuit: reversus ex dato emetico novies vomuit, neque ullam aciditatem reddidit; non minus venam secari, bisque scarificari curavit, & abhinc tres manus dextræ digitos movere valuit. Jam ea illius est conditio, ut in planis equidem locis fulcro innixus lentis incedere queat passibus, somno fruatur pauco, cibis vescatur parcissimis, & sermonis, quamvis maxillæ vitio aliquantulum adhuc præpediti, majori tamen, quam olim gaudeat libertate: at enimvero dextrum brachium manumque prorsus movere nequit, quid? quod a prima morbi accessione hucusque artus affecti lateris tam superiores, quam inferiores gravis semper adfecerit spasmus, adeo ut per novem aliquando dies digiti præcipue pertinaci rigore fuerint detenti; & hæ distentiones jam integri quoque lateris manum corripere minentur, quæ noctu & rigore & ponderis sensu occupatur. His denique & dextri pedis usque ad taleolos intumescentia, & hæc novissime supervenit molestia, ut sub quacunque pedis quiete nerveæ dextri poplitis partes admodum obrigescant, ut vix pedi inniti valeat.

CONSULTATIO.

Dextri lateris resolutionem, de qua in transmissis litteris agitur, nimiæ abundantiæ sanguinis, ob insignem mentis commotionem magna vi ad caput compulsi natales suos debere, extra omne positum esse credo dubium. Quandocunque enim ille ad caput raptus, ibidemque stagnans cruor per vasorum poros subtile dimittit serum, illudque vi suæ gravitatis ad principium medullæ spinalis vel dextri vel sinistri lateris decumbit: fit inde, ut hi stagnantes humores fluidi, quos nervi cerebrumque continent, subtilissimi influxum in partes dextri lateris remorentur, & harum partium vigorem, agilitatem, atque motum impediant. Tum vero, quod pauci medicorum attendunt, ipsa hujus lateris viscera, maxime hepar, ventriculus, ac intestina in morbi consensum rapiuntur, & ob multos, quos ab intercostalibus nervis mutuantur, ramos tono atque robore suo dejiciuntur: ut ideo haud rara mihi occurrerint exempla, quod in paralyticis morte defunctis hepar insignem retulerit magnitudinem. Ex hac demum toni destructione humorum circulus mirifice impeditur, transpiratio non minus ac nutritio læduntur, cruor ipse hinc inde, maxime in manibus pedibusve stagnat, hisque partibus torporem, gravitatem, & motus contractorios vermiculares inducit, quos exprimunt; *Die Hände schlaffen mir ein*. Quum autem hæcce seri ad radicem & principium nervorum stagnatio & extravagatio difficillime se removeri patiatur; quoniam non solum medicamentorum effectus ob partes eas sanguine atque calore privatas redditur irritus, verum etiam ipsæ nervosarum partium membranæ ex longiori mora labefactantur: facile conjici potest, hosce morbos valde rebelles existere atque diuturnos.

Hinc si curandi rationem dispiciamus; illa partim ob morbi pertinaciam chronica ac difficilior observatur; partim etiam ipsa ægrotantium culpa impediri solet, quippe qui ob temporis diuturnitatem redduntur impatientes, ut incerti modo his modo illis medicinis, modo hoc modo illo utantur medico, eaque varietate & sæpius intempestivo remediorum usu, ventriculi, aliarumque partium robur magis magisque pessumdant. Ut itaque candide meam de curatione exponam mentem; ante omnia consulo, ut a sanguinis missionibus (quæ in morbi dumtaxat principiis & scopo magis præservatorio utilitatem suam præstant) purgantibus, vomitoriis, calidioribus diaphoreticis, volatilibus, ambratis, moschatis, castorinis & maxime opiatis studio abstineat æger medicamentis. Thermæ atque acidulæ majus minantur damnum, quam emolumentum; nec balnea, utut ner-

nervina sufficiunt: contra vero convenientissimum erit, ea duntaxat adhibere medicamina, quæ balsamica, roborante & spirituascentiam chylo, lymphæ & sanguini reddendi pollent virtute; quorum tamen usus, licet haud statim voto respondeat, non interrumpendus, sed ad aliquot menses protrahendus est, ut partim succi vitales corrigantur, fluxilioresque fiant, partim debilitatis partibus pristinum restituatur robur.

Quamobrem hisce scopis apprime convenientem transmitto spiritum quendam balsamicum, cujus 30. guttæ mane ex aqua vino permixta capiendæ, insuperque quædam infusi Thee, Coffee aut melissæ cum salvia vascula hauriantur: id quod si adhuc intra lectum fiat, & lenis sudor expectetur, majorem præstabit utilitatem; præsertim si hora 5. vespertina iterum viginti hujus spiritus guttulæ ex eodem assumantur vehiculo. Deinde vero non minus operam exseret egregiam tinctura aurantiorum sub prandio 60. guttis, totidemque nonnunquam vesperi hauriendа; & denique præstantissimus erit hic pulvis, alternis diebus sub lecti introitum ad drachmæ pondus devorandus: Recipe lapidum cancrorum, cornu cervi sine igne præparati, antimonii diaphoretici, corticis cascarillæ, chinæ, succini præparati ana drachmas duas, olei cinnamomi, macis ana guttas octo, misce f. pulvis d. s. *starckendes Pulver.* Inter externa subsidia operæ erit pretium partim extremas partes pannis asperis ad calorem usque & rubedinem fricare, partim spinam dorsi, maxime juncturas manuum pedumque & horum plantas linimento ex spiritus rosarum unciis quatuor, olei lavendulæ uncia semis, olei destillati nucistæ drachmis duabus, axungiæ humanæ unciis duabus, spiritus salis ammoniaci uncia dimidia parato sedulo inungere.

Quum denique victus ratio, & præcipue illi potus, qui nec caput onerant, nec acorem fermentatum ventriculo inducunt, reliquam curationem mirifice adjuvant; huic scopo decoctum hordei cum mastiche & cinnamomo paratum, & inter epulas haustum vini generosi Anglicani, quod *Sect* vocant, commendo.

Ceterum ab omni reliquorum vinorum, spirituosorum, Tabaci, acidorum ciborum, lacticiniorum, & quicunque flatus gignunt & alvi obstructiones, usu penitus abstinere convenit: neque minus ab animi commotionibus, & nimiis laboribus ac meditationibus maximopere cavere oportet.

CASUS XXIII.

De Paralysi sinistri lateris.

Vir quidam cœlebs integra ceteroquin sanitate gavisus, per novissimum quinquennium membrorum debilitate capitisque dolore solicitatus, hisce molestiis & Wolckensteinenses semel, & Carolinas bis opposuit acidulas, earumq; magis per urinam quam alvum expertus fuit operationem. Tum ab empyrico quodam datam tincturam per novem menses usurpavit, & exinde alternis diebus largos sustinuit sudores: cum autem & artuum, maxime sinistri lateris, languores, & capitis dolores magis magisq; increvissent, illius usum omisit: & auctis indies symptomatibus, ac alvi pertinaci obstructione accedente, non nisi semel circiter intra 4. aut 8. dies laboriosa & difficili scybalorum expressione reserata, ordinarii consilium imploravit medici. Putavit ille omnia organa chyli secretioni dicata spissis, viscidis, acidisque recrementis esse obturata; hinc tenuiorum succorum separationem, & ad partes affectas progressum impediri: inde vero non solum totum corpus debilitari, ac obeundis functionibus impar reddi; verum etiam omnia symptomata ex abundantia viscidorum, defectu autem spirituosorum humorum derivanda esse asseruit. Oppugnavit hæc quoque vitia ea curatione, qua ægro matutino & meridiano tempore infusum Theebois sorbillare, prandio liberaliori, cœna parciori, & sub epulis loco potus ordinarii decocto ex radice liquiritiæ & scorzoneræ parato uti licuit: bis quotidie

tidie hunc dedit pulverem: Recipe antimonii diaphoretici, matris perlarum, succini, coralliorum rubrorum, eboris ana drachmam, gummi benzoes drachmam semis, corticum aurantiorum, macis ana scrupulum unum cum dimidio. M. d. vesperi quoq; harum pilularum binas propinavit: Recipe extracti hellebori nigri drachmam unam, resinæ jalappæ scrupulos duos, mercurii dulcis drachmam unam, gummi benzoes scrupulos duos, croci, macis ana scrupulum unum, gummi ammoniaci in vino albo cocti q. s. m. f. pilulæ, quæ sequenti die bis alvum moverunt. His per aliquot dies usurpatis, iisque præparatis humoribus assumsit quandoque pulverem ex sulphuris antimonii, & mercurii dulcis ana quindecim granis, qui semper binos pituitæ viscidæ excitavit vomitus, & ventrem sexies subduxit; tum quoque quavis hebdomade interposuit usum elixirii ex radice enulæ, asari, hellebori nigri, jalappæ, liquiritiæ, semine anisi, coriandri, juniperi, corticibus aurantiorum, mace & passulis minoribus compositi, & exinde duas vel quatuor habuit sedes.

Quamvis igitur hisce medicaminibus insignis pituitæ copia fuerit evacuata: tantum tamen aberat, ut remitterent inde symptomata, ut potius membrorum languor magis magisque ingravesceret, & ipsa lingua intumesceret: quid? quod proximo Decembri mense convulsivæ musculorum faciei agitationes accesserint, quæ tamen haud redierunt amplius. Ceterum ciborum appetentia integra, somnoq; satis placido fruitur: capitis vero eximii urgent dolores, & tanta corporis imbecillitas, ut si in terram ipsum prosterni contingat, ipse solus se sublevare haud valeat. Quare jam potissimum doceri avet, num novissimi medici medendi ratio legibus artis responderit; dein ea sibi proponi anhelat remedia, quæ nimio internarum partium muco expellendo sint idonea, & denique scire cupit, num ex usu aquarum Sedlicensium, aut Carolinarum mali levamen expectari queat; anne potius venæ sectio, quam non minus ac largiores sudationes, ne spirituosas & fluidiores corporis detrahant partes, præsens medicus maximopere dissuadet, aliquam spondere valeant mali solutionem?

CONSILIUM.

Pervenerunt equidem ad manus meas litteræ, in quibus excellentissimi Comitis de S. G. adversa traditur valetudo, meaque ad illam debellandam desideratur sententia: doleo autem historiam morbi adeo fuisse mancam, ut primaria momenta & ipsum morbum & ægrotantis indolem significantia fuerint omissa. Hinc quantum ex nuntii ore percepi, perillustris æger, annos 40. natus, temperaturæ sanguineæ ac robustæ constitutionis octo circiter abhinc annis gravi lapsu ab equo præcipitatus, exinde debilitate lateris, maxime brachii sinistri laboravit insigni, ut nec manu quid tenere, nec illam ad caput elevare valuerit. Contra hoc malum ex consilio empyrici cujusdam tinctura sic dicta solis pugnavit, & ex illa per 9. integros menses assiduo maduit sudore; nihilq; effecit, nisi quod membrorum imbecillitas, capitisque ac dorsi dolores majus incrementum sumserint, & insuper pertinax alvi obstructio accesserit. Hinc alterum vocari jussit medicum, qui organa chyli secretioni dicata sordibus mucidis, viscidisque infarcta ratus, illaque resoluturus mane infusum Theebois, & loco ordinarii potus decoctum quoddam potari jussit: a meridie pulverem præcipitantem & aromaticum, vesperi pilulas purgantes cum extracto hellebori nigri, resina jalappæ & mercurio dulci permixtas per aliquot successive dies propinavit; tum pulverem ex sulphuris antimonii & mercurii dulcis 15. granis quater, interpositis semper aliquot diebus, & denique quavis hebdomade elixir purgans exhibuit. Quæ medicamina quamvis multum pituitæ evacuaverint, tantum tamen abfuit, ut ipsi malo suppetias tulerint, ut potius languor membrorum magis magisque invaluerit, lingua intumuerit, & ipsa convulsionum primordia supervenerint.

Hinc itaque in quæstionem venit: num hæ medendi rationes legibus artis respondeant?

deant? Quod si prioris medici curationem intueamur, illa omni modo rejicienda atque damnanda est: ille enim copiosissimis sudationibus, per novem menses medicamine suo provocatis, laudabiles corporis succos evacuavit, humores nimium exagitavit, & sordes per alvum eliminandas intra sanguineam massam rapuit; quæ nervis jam labefactatis insidentes, eos debilitarunt magis, & intestinis hisce sudoribus fere exsiccatis, alvi pertinacem induxerunt obstructionem, hinc morbum omnem magis reddiderunt confirmatum. Illa autem, quæ alter medicus ordinavit, medicamina in se considerata haud contemnenda sunt, & aliis subjectis, morborumq;causis prudenter, tempestive & debita dosi opposita insigne producere valent emolumentum. Verum enimvero hoc in casu errasse mihi videtur, quod omnem morbi & languoris caussam in nimio muco, lymphatica chyliferaque vasa obstruente, sitam esse arbitratus, hunc purgantibus, vomitoriis, fortioribusq;remediis, quale sulphur antimonii & datę pilulæ sunt, per alvum, vomitumq;exturbare tentaverit. Hæc enim medicamina, maxime mercurius dulcis & sulphur antimonii, tanta dosi exhibita ventriculum, & universum nervorum genus insigniter adfecerunt, stimularunt & ad stricturas proritarunt; præcipue vero mercurius dulcis majorem lymphę & salivæ ad os atque fauces concitavit affluxum: ut ideo haud mirari oporteat, quosdam apoplexiæ & convulsionum accessisse prodromos, & ipsam intumuisse linguam.

Quare si ad alteram quæstionem: qua scilicet ratione superfluus ille mucus eliminari queat? respondeam: monendum prius est, morbum præsentem minime soli humorum dyscrasiæ suos debere natales, & ex usu vomitoriorum, purgantium, sudoriferorum, vel plane salivantium, quæ fluxiliores humorum partes magis magisque expellunt, longe deteriorem reddi ac intricatiorem. Contra vero omne morbi fundamentum in nervorum lateris sinistri nimia debilitate, & robore ob fluidi lymphatici spirituosi defectum destructo sitam esse existimo; hinc quoque ea commendo remedia, quæ partim huic robori restituendo, partim succis laudabilibus generandis sunt idonea; & ab omnibus, quæ hosce succos magis evacuant, valde dehortor.

Neque vero arridet mihi, quod in novissima curatione ægro sanguine turgido, & ejus missionibus adsueto, venæsectio fuerit interdicta, & hinc per cruorem in debilitatis vasis accumulatum major inducta imbecillitas; nec denique placet, quod externa remedia, uti balnea vaporosa ex herbis appropriatis, linimenta temperare spirituosa & balsamica, nec non frictiones fuerint intermissa.

Tertiæ quæstioni: num e re foret Sedlicenses huic morbo opponere aquas? non nisi negativam reddere possum responsionem: quippe quæ nimis evacuant, & intestina exsiccant, quæ in nostro ægro satis exsiccata sunt. Contra vero ad quartam: an potius venæsectio sit proficua? eam omnino commendo proximo vere in pede instituendam, & sex circiter sanguinis uncias emittendas: pulsum enim satis magnum fore credo, & cum ob sanguineam temperaturam, ciborum integram adpetentiam, corporis autem exercitii defectum cruor magis magisque accumulatur & spissescit, metuo ne exitus nulla via data, ille ad caput compulsus aliquando inducat apoplexiam. Illo vero tempore, quo vena secatur, maxime a frigore cavendum, & non nisi cibis mollioribus ac concoctu facilioribus vescendum erit.

Ut autem de ulteriori curatione mentem meam explicem, difficillimum fore credo, ut Perillustris æger a malo suo & vetustate & perversis medicationibus fere corrupto penitus vindicetur. Præsertim nimia remediorum farrago nihil certe præstabit, neque vero acria, calida, sudorifera atque purgantia ullum pollicentur allevamentum; sed omnis potius cura eo est intendenda, ut partim nervi roborentur, partim laudabilis generetur chylus. Hisce scopis obtinendis duo potissimum commendo medicamina, nimirum Elixir meum balsamicum post epulas 50. guttis capiendum, & pulverem temperantem ac nervinum, cujus quantum duo cul-

tri cuspides tenent, vesperi ex aqua cerasorum nigrorum assumendum est. Alvi libertas una cum dimidia mannæ uncia in infuso Theebois semel quavis hebdomade devorata est conservanda: mane infusum calidum ex herbis nervinis hauriendum; & loco potus ordinarii decoctum Scorzoneræ adhibendum, cui quandoque haustus vini Hungarici vel Rhenani interponi poterit. Inter externa vero balsamus meus vitæ mane ac vesperi juncturis pedum manuumque inunctus egregiam conferet utilitatem. Quæ si malo debellando haud suffecerint; ad balnea denique sulphurata, quæ Tœplicenses scaturiunt fontes, recurrendum, & internus Sedlicensium aquarum usus conjungendus; quibus divinum apprecor auxilium.

CASUS XXIV.

De Paralysi cum purpura.

VIR cęlebs triginta annorum, temperamenti sanguineo-cholerici pridie Iduum Augusti anni præterlapsi, cum paternas celebraret exequias, subito in dextri lateris resolutionem incidit quandam, ut nec pedem, nec manum movere valeret: quę primum levior successiva partium inflatione invaluit, ac trium dierum spatio perfecta reddebatur. Verum enimvero, cum affecta membra movendi quidem potentia destituta, sensum tamen obscurum retinuissent, judicavi hanc leviorem solummodo & scorbuticam fore paralysin. Hinc ægro summa humorum abundantia turgido protinus in sinistro brachio venam tundi, & octo cruoris uncias detrahi jussi: resolutum brachium pedemq; omni calore privata, calidioribus pannis, & mixtura ex spiritu formicarum, lumbricorum terrestrium, spiritu cochleariæ, serpilli, rorismarini, spiritu salis ammoniaci, castoreo & camphora parata fricari; spinam dorsi, cervicem, juncturasque unguento nervino & martiato ex oleis destillatis salviæ, anthos, succini &c. composito calide inungi, & denique linteis, gummi anima fumigatis foveri curavi. Linguæ supposui castoreum, vel balsamum apoplecticum Cellense vel elæosacharum anisi; nec minus mithridatium ac herbam rorismarini masticari ac sub lingua detineri imperavi; & loquela nondum redeunte venarum raninarum sectionem ordinavi ac congrua adplicui gargarismata. Nec interna medicamina cephalica, nervina, antispasmodica, confortantia, aperientia, absorbentia, temperantia, cinnabarina & antiscorbutica temperata fuerunt omissa; sed propinata potius essentia castorei, succini, croci, spiritus salis ammoniaci aromatisatus, spiritus balsamicus N. essentia ligni aloes, tinctura antimonii tartarisata, balsamus vitæ Hoffmanni, apoplecticus Cellensis, essentia dulcis Hallensium, pulvis cephalicus Michaelis, pulvis nervinus N. elæosacharum confortans N. pulveres absorbentes cum cinnabari juncti &c.

Quum præterea frequentes acidi & austeri ructus, flatus & borborygmi primarum viarum acidam viscidamque indicarent saburram, & æger ad iram esset facillimus: propinavi ipsi leve ex tartaro emetico vomitorium, & sub epulis essentiam carminativam Wedelii, aut corticum aurantiorum cum spiritu nitri dulci capiendam exhibui: nec minus ob alvi profluvium sponte obortum pilulas Becheri balsamicas per quosdam successive dies dedi. Neq; irrita fuit hæc medicatio; siquidē paulatim adeo remisit morbus, ut æger & loquendi, & manum commode movendi, & ambulandi recuperaverit potentiam, nisi quod adhuc paululum claudicaret, nec digitos pedum movere posset, nec in his ac manuum extremis perfectam haberet sensationem. Verum enimvero cum proxime elapso die S. Martino sacro in publicum iterum proditurus & suborto in vicinia incendio vehementi terrore percelleretur, & simul multæ indulgeret iracundiæ: accidit, ut animi crebris deliquiis, temulentia atque dolore capitis, susurru, tinnituque aurium, inquietudine & assiduis per aliquot nycthemera corriperetur vigiliis, & tandem purpurea dextrum brachium occuparet efflorescentia; quæ datis juxta naturæ motus & expellentibus & cor-

corrigentibus humores mox quoque dextrum pedem, tum collum faciemque, & denique abdomen sinistrique lateris artus successive obsedit. Pectus autem diu immune mansit, & post puncturas, ardores & insignes anxietates demum maculis scorbuticis, oboli magnitudinem referentibus, cingebatur. Hæc excretio per anni quadrantem ægro inhæsit, & mox uno loco evanuit, mox altero iterum erupit; quam eruptionem sæpius frigus, calor volaticus, aurium susurrus tinnitusque, puncturæ pectus & dextrum hypochondrium occupantes comitabantur. Maxime quadam vertiginis specie sollicitatur, qua quidem objecta in gyrum moveri ipsi non videbantur, sed matutino præsertim tempore paulatim corripiebatur, & temulentus quasi usque ad meridiem reddebatur. Pulsus tempore accessionis valde debilis, & fere suppressus, vix percipi potest; urina mingitur rubicunda, mox spissa, largoque sedimento conspicua, mox matulæ lateribus adhærens, & bullulis diu durantibus obsessa.

Quum itaque ex hisce signis & symptomatibus summam humorum & abundantiam & dyscrasiam, cerebri nervorumque imbecillitatem, sanguinis ad caput & pectus congestiones & stagnationes, nec non partium nervosarum vellicationes judicarem; ea quidem omnia congruis medicinis, venæsectione ac scarificationibus oppugnavi; nondum vero debellare potui. Hujus equidem curandi difficultatis principalem caussam in calido nimis regimine, quo æger ex suasu alterius medici me invito usus erat, omnino sitam esse arbitror: non enim solum nocte dieque insigniter calefactum est cubile, ipse lectus prope fornacem positus, ægerque pellitis vestimentis, multisque integumentis atque stragulis obruebatur: verum etiam ad expellendam purpuram roob sambuci, aliasque calidiores assumsit medicinas, & hinc assiduis maduit sudoribus. Jam autem Tuo, vir illustris, judicio relinquo, numne hoc calidum regimen majores omnino sanguinis ebullitiones, & ad caput, pectus, aliasque partes congestiones induxerit? anne his continuis sudationibus laudabiles succi evacuati, & spissi, acres, stagnantesque humores intra corpus relicti fuerint? & denique numne ea medicatione naturæ motus magis perturbati, crebrior purpuræ efflorescentia proritata, ac reliqua symptomata excitata sint? Nec denique exiguum dictæ sanguinis dyscrasiæ & scorbuto, gingivarum potissimum cruentatione manifesto, augmentum vitæ sub hac ægritudine sine motu deses, copiosus somnus, & larga ciborum adpetentia & ingurgitatio dedisse videntur. Quæ cum ita sint, commendavi ægro aquarum Sedlicensium in purpura chronica ac dyscrasia sanguinis præstantissimarum usum: quas quoq; per septem dies potavit, adeo, ut iis per quatuor continuos dies adhibitis, sequentibus binis diebus supersedisset, & denique per triduum iterum bibisset. At vero licet hæ aquæ alvum optime subduxerint; tantum tamen abfuit, ut ægro levamen attulerint, ut potius vertigo magis invaluerit, frigus, calorque accesserint, in digitis manus pedisque dextri formicationem senserit, & puncturas pectoris ac dextri hypochondrii majores perceperit. Ultimis quoque, cum dictis uteretur aquis, diebus imus venter tumidus adparuit & gelidus, & nova purpuræ in pectore sequebatur eruptio, ut hinc ab usu aquarum desisteretur. Hic abdominis vero tumor & algor hucusque inhæsit, & eximia extremarum partium refrigeratione stipatur, adeo ut media hac æstate cubile debeat calefieri, & nihilo secius totum corpus gelido fere diffluat sudore. Urgent insuper perpetua capitis temulentia, torpor, aurium tinnitus, cordis palpitatio, flatulentia, ructus, crebræ oscitationes, & vagæ corporis puncturæ: urina redditur pauca cum insigni ardore rubicunda, quæ mora temporis sæpius turbida atque limosa, cuticula obsidetur, multisque bullulis. Quamobrem efflagitat tuum, vir illustris, de sua ægritudine consilium & medendi rationem: nec minus doceri cupit, num fontes Lauchstadienses ipsi in hac paralysi & purpura chronica sint profuturi?

CONSULTATIO.

Ex transmissa morbi historia ægrotantem duplici malo, nimirum paralysi & purpura scorbutica exerceri intellexi: quod jam radicatum cum non minus fluidas, ac solidas partes, maxime nervosum genus insigniter debilitavit; arduum omnino videtur, ut penitus exstirpetur, saltem diuturnum ac providum remediorum usum exposcet. Neque vero contra paralyseos curationem habeo quod moneam; at purpuræ per tam calida ac expellentia remedia, & regimen externum valde æstuosum tractationem nullo modo approbare possum: inde enim factum est, ut salibus humorum scorbuticis acrioribus redditis, magisque commotis, non solum omnia increverint symptomata, verum præcipue ob auctos spasmos frigus & calor extremarum partium accesserint, corpusque exsiccatum & vires prostratæ fuerint. Nec quoque Sedlicensium aquarum tanta quantitate per septem dies protractæ potationi subscribo; quippe quæ multa secum vehunt salia, iisque partim adaugent humorum dyscrasiam, partim morbificam materiam a corporis superficie ad interiora, maxime intestina repellunt. Hinc etiam eas in scriptis meis ad ipsam purpuram præsentem nunquam commendavi; licet ad hanc præservandam sint utilissimæ: huc potius quadrant Selteranæ acidulæ, quas etiam binis partibus cum una lactis caprini mixtas præsenti morbo convenientissimas fore judico; &, si arriserint ægro, modum illis utendi proxime transcribam. Namque solus pharmacorum usus in hoc tam corrupto morbo haud omnino sufficiet: inter quæ tamen insignem spondet utilitatem hoc decoctum: Recipe radicis scorzoneræ uncias quatuor, chinæ, sarsaparillæ, rasuræ cornu cervi ana uncias tres, radicis cichorei, liquiritiæ ana unciam unam & semis, seminis fœniculi drachmas tres. Cont.conc.m.d.s.species,quarum binæ unciæ in tribus aquæ mensuris per tres horæ quadrantes decoquantur, idque decoctum mane tepidum instar infusi Thee, & per diem loco potus ordinarii bibatur. Deinde vero in hisce affectibus præter temperatum lecti atque hypocausti calorem eximii usus deprehendi liquorem meum anodynum 40. guttis, & pulverem meum bezoardicum pondere drachmæ dimidiæ bis quotidie ex prælaudato decocto alternatim sumenda; quippe quæ remedia & spasmos mitigant, & materiæ peccantis acrimoniam contemperant, & denique lenem promovent transpirationem. Ceterum præsenti ægrotantis constitutioni, cum valde sit debilitatus, balnea Lauchstadiensia minus congrua puto: quod si vero ex commendatis medicinis melius, uti spero, habere cœperit, tunc eorum usum haud dissuadeo.

CASUS XXV.

De effectu paralytico.

Vir aliquot supra quinquaginta annos natus temperamenti sanguinei, habitus corporis plethorici, carnosi & obesi, vitæ sedentariæ, in juventute sua affectibus catarrhalibus capitis sæpius obnoxius, ceterum bene valens, coloreque faciei rubicundo præditus. 3. Cal. Oct. horis matutinis (cum antecedentibus non minus diebus, quam proxima nocte optime se habuisset) de repente debilitate quadam pedis, maxime genu sinistri, corripitur adeo, ut nisi aliorum ope sussultus ambulare non posset. Transiit autem brevi tempore hic affectus; epulas meridianas bene assumsit, noctemque insequutam transegit satis tranquillam. Advocatus ego sequenti die cum venam post æquinoctium autumnale more solito incisam non satis fudisse cruoris intelligerem, eam in dextro brachio iterum secandam, & octo sanguinis, qui erat floridicus, uncias detrahendas curavi; interne horis matutinis & pomeridianis essentiam diapnoicam & nervinam; vesperi & per noctem pulveres temperantes cinnabarinos cum aquis destillatis appropriatis propinavi; externe vero pedem adfectum spiritibus formicarum, serpilli, & aliis nervinis, oleo succini & bal-

famo vitæ Hoffmanni imbutis inungi jussi. Adparuit equidem in utroque, maxime vero sinistro pede aliqualis tumor; nihilo tamen secius post datas medicinas æger satis tranquille dormit. At 14. Cal. Nov. vigesimo scilicet primo morbi die denuo hoc eodem affectu corripiebatur, & præter pedem brachium quoque sinistrum aliquali debilitate afficiebatur; sed adhibitis remediis temperantibus & nervinis internis & externis, post horulam hic insultus plane cessavit. Verum enimvero 7. Cal. Nov. & vigesimo octavo morbi die iterum rediit morbus, & relicto pede libero non solum brachium adfecit, sed quoque linguam reddidit difficilem. Quamvis igitur & hæc accessio remediis ante dictis externis non minus quam internis intra duas horas per Dei gratiam expugnata fuerit, attamen 3. Cal. Nov. trigesimo tertio utpote morbi die non solum majori recruduit impetu, dum pede iterum immuni, brachium majori debilitate, lingua insigni immobilitate atque difficultate, caput quoque magna perturbatione, & denique os aliquali ad dextrum latus tortura prehendebantur; verum etiam longius & ad sex fere horas inhæsit. Declinante hoc insultu accessit conatus vomendi, quem flatuum eructatio, ac largus exceperunt sudor: mali tamen levamen insequutum, & transacta nocte paulo turbulenta, non vero plane insomni, altero die satis bene valuit; pulsu gaudebat bono ac æquali, urina sana, alvo libera, nullusque in affecto brachio adparebat tumor: levis dumtaxat brachii relinquebatur debilitas, digitorum quædam insensibilitas, ac ructuum aliqualis molestia. Quæ cum ita sint, æger de morbi accessionibus partim sæpius, partim gravius reccurrentibus valde metuit, & hinc consilium ac auxilium efflagitat. Cal. Nov. 1729.

RESPONSIO CONSULTATORIA.

Vidi ex communicata mecum morbi historia, præpositum cœnobii H. graves paralyticos insultus, ex convenientium quidem medicinarum usu semper depulsos, sæpius autem recidentes tolerasse, & ideo haud immerito timeo, ne ipsa aliquando superveniat apoplexia. Quod si igitur ad mali caussam indagandam primum me accingo, necessarium omnino duco, ut non solum ad sanguinis abundantiam generatim respiciamus; verum potissimum attendamus, numne motus occulti hæmorrhoidales subsint, qui cum exitu per anum destituantur, hac maxime anni tempestate magis commoveri solent, & vel ad primas vias tendunt, vel accedente imprimis nervosarum partium debilitate, paralyticos utique, hemiplecticos, quin & apoplecticos producunt insultus. Neque vero pauca sunt, quæ hæc in nostro ægroto suspicari suadent. Siquidem id vel solum vitæ, quo in cœnobio forsitan utitur, genus innuit; quo corpus ab omni, aut saltem sufficienti exercitio remotum, ac largis potius ac plerumque vinosis enutritum alimentis, superfluis non minus ac impuris imbuitur humoribus. Haud raro etiam serum acre scorbuticum hisce recidentibus paralyticis afflictionibus fundamentum præbere solet; quid? quod purpuracea sæpius colluvies subesse observetur, quæ partim nervosis incumbit partibus, partim liberum sanguinis & lymphæ remoratur circuitum. Quare quæ huic malo præservando forsan inservient, paucis proponam, eaque ampliori præsentis medici dijudicationi relinquam.

Primum quidem venæsectionis ulterioris usum haud suadeo, cum mihi compertum sit, eam sæpius repetitam malum plerumque exacerbare, illiusque frequentioribus accessionibus viam sternere: in ejus vero locum scarificationes sex vel octo cucurbitulis administrandas commendo. Deinde ad alvi, licet jam liberæ, majorem reserationem respiciendum erit: siquidem morbi radicem in primis potissimum viis residere, & ex humorum vitiosorum tam in vasis quam canale intestinorum stagnatione flatus æque ac spasmos exsurgere credo, qui sanguinem ad partes superiores maxime nervosas magna vi compellunt. Quum autem huic

scopo in hisce nervorum vitiis obtinendo omnia acria, salina ac fortiter stimulantia, præprimis drastica nunquam conveniunt, nec amaræ Sedlicenses aquæ congruæ deprehenduntur: majorem utilitatem ex clysteribus domesticis, ex jusculo avenaceo, floribus chamomillæ, semine cumini, oleo amygdalarum dulcium & syrupo dialtheæ Fernelii parandis, & semel vel bis quotidie injiciendis sperare licebit: nec opera ludetur, si vel singulis vel alternis diebus decem pilularum Stahlianarum aut mearum balsamicarum in aqua pura decem guttis olei tartari per deliquium permixta solutæ vesperi assumentur. Tum abs re erit, liquoris mei anodyni mineralis XX. vel XXX. guttulas bis terve de die ex haustu aquæ fontanæ, & vesperi pulverem marchionum cum cinnabari, nitro, & aliquot extracti croci granis combinatum capere; quippe quæ medicinæ, conjuncto tepidiori regimine in ipsius purpuræ præsentia sunt convenientissimæ. Omnis vero cerevisia fugienda est, in ejusque locum decoctuum ex hordeo, cornu cervi raspato, radice scorzoneræ & cichorei paratum hauriendum, sub epulis autem haustus Mosellani vini concedendus est. Neque minus ex usu mihi est, in hisce casibus ab omnibus nervinis cephalicis, & spirituosis tam interne quam externe abstinere, nec balneis fontibusque nisi cautissime uti; sed potius moderatas & sæpius repetitas affectæ partis frictiones deprehendi præstantissimas. Et hæc sunt, quæ in salutem reverendi ægri proponenda duxi, quæ summus languorum medicus fausta reddat & prospera, ex animo precor.

CASUS XXVI.

De affectu Paralytico principis.

Dedisti, Vir excellentissime, contra ægritudinem serenissimi principis A. D. ante aliquot hebdomades hoc, cujus copiam simul transmitto, consilium; cujus valetudo cum & mihi concredita fuerit, ac a serenissimo parente injunctum, ut Tecum ulterius communicarem, haud potui, quin curatius omnia morbi momenta perscrutarer, eorumque duo potissimum, quæ in priori relatione sunt prætermissa, tibi significarem. Suevit nimirum tenellulus princeps in cunis & largo sudore perfundi, & copiosissimum reddere lotium; quas excretiones insuper habuit minus provida nutrix, eumque sudore æque ac urina madidum ac frigido aeri ad apertas fenestras exposuit. Hæc altera ministra graviter advertens emendare quidem studuit, madidumque corpus siccioribus vestimentis indui curavit; non tamen impedire potuit, quo minus princeps eadem vespera in largius alvi profluvium, & paralyticum inciderit affectum.

Dein quoque motus convulsivos, qui in priori relatione morbo dedisse natales dicuntur, pro illius causa declarare non possum; cum nullum eorum unquam se exseruit vestigium, & princeps, quem natura vegeto hilarique donavit animo, expergefactus optime semper valuit; nisi forte huc referre velis, quod quandoque sub somno manum pedemque sinistri lateris agitaverit. At vero hæ motitationes partim ex transpiratione impedita, & hinc turbato humorum motu, partim ex terribili sub insomniis idea originem trahere, & non minus infantibus per omnia sanis, quam adultioribus absque malo omine contingere observantur. Quod si etiam ad dentium, quorum hoc tempore quatuor in nostro adparuerint, eruptionem respicere vellemus, haud quidem negandum, quin hæc excretio in pluribus infantibus vel diarrhœa, tanquam salutari crisi, vel motibus convulsivis ac epilepticis stipari soleat: attamen rarissimi deprehenduntur casus, quod hæc dentitionis symptomata paralyticum reliquerint affectum. Contra vero & ratio & experientia confirmant, corpora ætatis virilis, utut robusta, apertis & sudore fere repletis porulis aeri exposita mox colicis doloribus, mox alvi profluvio, mox apoplexia, mox variis, pro diversa corporis constitutione, febribus infestari: quæ vitia multo magis teneris infantibus, iisdem causis obnoxiis, contingere posse

ve-

vero est simillimum. Quæ cum ita sint, hanc potissimum quæstionem tuæ, vir illustris, subjicio dijudicationi: Anne adversa principis valetudo suppressæ subito transpirationi, & hinc sordium excrementitiarum tendinum, nervorum, musculorumque tonum & vim elasticam relaxantium retentioni in acceptis ferenda sit? cum satis constet, excretiones per cutis emunctoria longe copiosiores esse debere, quam eas, quæ per alvum & urinam fiunt.

Ut autem de præsenti ægrotantis conditione quædam referam; in usum quidem vocata ac rite observata fuerunt medicamina ac balnea abs Te commendata; verum enimvero tantum abest, ut ullum insequutum sit mali levamen, ut potius totius sinistri pedis ab osse coxendicis per integrum femur & tibiam ad pedis usque plantam aliquantulum intumefactam insignis adhuc adpareat flacciditas & aridura. Valet equidem ad se retrahere adfectum pedem, ejusque digitos movere, & illis inniti; solus autem stare nequit, & ipse pes tactu frigidus dextro est longior; simul quædam efflorescentia faciem occupat & dextram tibiam; appetentia vero integra & hilaris semper mentis constitutio. Hæc cum perpenderem, & eximiam tendinum, musculorumque flacciditatem ac relaxationem, nec non totius generis nervosi debilitatem deprehenderem, lintea quadruplicata vino calidiori imbuta, & iterum expressa calide ad loca affecta interdiu admovere; noctu vero ne somnus turbaretur, & relaxati tendines corroborarentur, linteolum balsamo vitæ impragnatum ad juncturas adplicari commendavi. Eo quoque lubentius hæc auxilia in usum fuere vocata, cum jam olim sua sponte artus resolutos cerevisia saturatiori vino permixta lavare sueverunt, & inde spinæ dorsi, dextrique pedis debilitatem insigniter allevatam perceperunt. Quare ex mandato serenissimi principis hæc Tibi significanda duxi, Tuumque ulterius exopto consilium.

CONSILIUM.

Datum Halæ Xmo Calend. Septemb. 1732.

Affectus præter naturam, quo infantem serenissimum septem anni quadrantes natum, binis adhinc mensibus tentatum fuisse litteræ missę docuerunt, fuit alvi profluvium, e dentium eruptione procul dubio inductum, quod calore interno ac convulsivis motibus stipatum, cervicis ac dorsi rigorem ac immobilitatem reliquit. Abhinc vero tanta corporis imbecillitas fuit observata, ut æger in sellam collocatus corpore protinus collapsus fuerit, nec se in erecto continere valuerit situ: quod vitium licet ope cujusdam medici maximam partem esset sublatum, relicta tamen ea est infirmitas, ut nec pedibus inniti, nec ipsis commode uti, nec corpus semel inflexum erigere iterum potuerit, & sinister potissimum pes flaccescere videatur. Hinc demum haud sine ratione conjicitur, ex convulsivis, quos ante binos menses toleravit, motibus insignem spinæ dorsi debilitatem, & motus impotentiam aut paralysin fuisse relictam; a qua cum vindicari cupiant serenissimum ęgrotum, in quæstionem potissimum venit: Num Carolinæ huic malo sint profuturæ aquæ, aut quæ medela ipsi ferenda?

Ad hæc candide regero, mea quidem sententia, Carolinas acidulas huic tenellulo minime esse convenientes; quippe quarum virtus non solum in interno magis quam externo usu sita est, verum etiam longe diversis a præsenti morbis debetur. Mallem Tœplicenses in his externis affectibus commendare aquas, sed non minus fateri teneor, omnes hasce curationes tam teneræ ætati esse inimicas, malumque sæpenumero magis exasperare. Namque natura in his infantibus valde debilis atque sensibilis, fortioribus ejusmodi curis sustinendis haud idonea existit: quid? quod hi affectus temporis diuturnitate sponte sanari deprehendantur. Quare eo potius meum collineat consilium, ut nisi forte subluxatio in inferiori ossis me-

medullæ spinalis parte præsto sit, temperata balnea ex chamomillæ, mentha, & melissa parata mane vel vesperi longe majori adhiberi queant utilitate: maxime si post illa juncturæ pedis sinistri ac spina dorsi linimento quodam nervino inungantur, quod non nimis spirituosum sit, ne exsiccet, sed adeo temperatum, ut tendines in naturali temperie ac robore conservet; quale id est, quod simul mitto. Interne vero mane infusum Theebois cum herba melissæ permixtum ordinarem, & alternis diebus 12. grana pulveris marchionis cum tribus succini præparati vesperi propinarem. Ceterum non possum, quin medici ordinarii operę & curandi rationi adplaudam, eique divinum apprecer auxilium.

CONSULTATIO.

DOcte satis ac eleganter de morbo serenissimi principis paralytico, ejusque causa disseruisti, eumque merito magis ab impedita transpiratione, quam convulsivis motibus derivasti. Notatu enim dignum omnino est momentum, in priori relatione penitus omissum, quod princeps sudore madidus frigido expositus fuerat aeri; unde nimirum factum est, ut obstructis cutis poris acres humores nervis insederint, eosque male adfecerint: neque tamen negari potest, quin convulsivis motibus simul aliquantulum debeatur, quippe qui haud raro affectis partibus imbecillitatem ac atoniam relinquere observantur. Deinde vero non improbare audeo curandi rationem abs Te propositam, qua loca resoluta cerevisia calidiori fuerunt fomentata: majori tamen utilitate hanc fomentationem institutum iri credo, si loco cerevisiæ vinum vetus rhenanum recipietur, illudque cum rosmarino, floribus chamomillæ romanæ, spicæ & caryophillis aromaticis pulverisatis in vitro probe clauso super fornace digeretur, & sic linteis quadruplicatis imbutum juncturis spinæ dorsi & ossi sacro inungetur. Sub hujus usu balnea omitti possunt; neque minus balsamo vitæ, quod in hisce casibus justo calidius deprehendi, hoc linimentum calide inungendum longe utilius substituetur: Recipe unguenti nervini martiati uncias duas, balsami peruviani drachmas tres, olei rorismarini, caryophillorum ana drachmam unam M. d. Tum quoque cura habenda est acrimoniæ scorbuticæ, qua serum more in his morbis solito ex faciei tibiæque efflorescentiis imbutum esse videtur, cui temperandæ præstantissimum erit hoc decoctum, loco potus ordinarii bibendum: Recipe radicis scorzoneræ, cornu cervi, radicis sarsaparillæ ana uncias quatuor, corticis ligni sassafras drachmas tres. Conc. d. s. species, quarum uncia in binis aquæ mensuris per tres horæ quadrantes decoquantur. Eidem denique scopo satisfaciet mixtura diaphoretica moderatior, vesperi ante lecti introitum, & mane quandoque intra lectum haurienda, cujus hæc sit compositio: Recipe aquarum cardui benedicti, florum sambuci, cerasorum nigrorum ana uncias quatuor, antimonii diaphoretici, cornu cervi philosophice præparati ana drachmam unam, cinnabaris præparatæ scrupulum unum, mixturæ simplicis guttas 30. syrupi acetositatis citri drachmas tres. M. f. mixtura, cujus probe agitatæ haustus quandoque assumatur. Hæc pro salute serenissimi principis respondenda duxi, quæ immortalis Deus ipsi reddat salubria ex intimis voveo.

CASUS XXVII.

De affectu semi-paralytico cum dysuria.

FOemina generosa 37. annorum, temperamenti cholerico-melancholici, naturæ magnæ proceræque, vasis vero exilioribus instructa, ad animi commotiones & iracundiam facillima, vitæ sedentariæ addicta, alvi perpetuæ segnitiei obnoxia, & in locum ordinarii potus aqua simplici, & infuso fabarum Coffee usu, a prima infantia ad mensium usque eruptionem perpetua corporis, maxime genu tibiæque, efflorescentia instar achorum, variis oppugnata remediis sollici-

tata.

tata fuit. Octavo ætatis anno rotulas adhibuit anthelminticas, mercurialibus procul dubio remixtas, & ex his male habuit: menses autem ipsi ad conjugii usq; tempus rite per quatuor vel quinque semper dies fluxerunt. Neque tamen minus, cum adhuc cœlibem ageret vitam, eximia sæpius præcordiorum angustia, & splenetico malo laboravit, eique ex consilio D. K. varias medicinas, maxime spleneticas opposuit: quid? quod anno ætatis 27. denuo in supra memoratas efflorescentias, in facie præsertim conspicuas reciderit, quæ primum aqueas referentes bullulas, dein exulceratæ, mox crusta obductæ, & denique cum cute simul abrasæ fuerunt. Adflixit insuper pectoris angustia, nec ex venæsectionum usu sedepelli passa est, ut demum acidulas Veteraquenses aliquoties potare decreverit: ex quibus quidem angustia illa remisit, pustulæque penitus evanuerunt, membrorum tamen aliqualis debilitas, manuumque tremor successerunt.

Tres jam cum dimidio excurrerunt anni, ex quo matrimonii leges subiit, in eoque binis puerperiis duos haud sine magno labore fœtus feliciter enixa est: quorum autem novissimum sub anni 1726. auspiciis mensium per binos menses obstructio excepit, non nisi uteri profluvio, frusta cruoris coagulati excernente, reserata. Sed abhinc adeo invaluit membrorum imbecillitas, ut vix sola incedere nec manibus nisi tremulis quicquam continere valuerit. Oppugnavit hæc mala balneis ex herbis convenientibus, aut spiritu vini paratis; tantum vero abfuit, ut debilitas inde remiserit, ut potius inter eundum baculo inniti debuerit: hinc D. D. M. auxilium imploravit, ab eoque varias essentias, pilulas, infusumque theiforme accepit, & balnea ex multis speciebus parata usurpavit, minus tamen fausto effectu, quippe post hæc nec baculo suffulta progredi potuit, sed a ministris sublevari tenebatur. Tum suasu medici cujusdam & amicorum thermas adiit Hirschbergenses, variisque simul & internis medicaminibus, & externis oleis spiritibusque usa vix in unum alterumve descenderat balneum, cum non solum vires dejicerentur adeo, ut a ministris gestari omnino debuerit: verum etiam mensium obstructionem incideret; quorum tamen fluor, balneo quod vocant *das Probst-Bad* in usum vocato mox rediit, & per quindecim dies assiduos inhæsit. Frustra itaque adhibitis tam variis adminiculis, & accedente simul pedum ad genua usque tumore ac refrigeratione, per insequentem hyemem fotibus, frictionibus, unguentis, spiritibus & balneis artificialibus pugnatum fuit. Verum enimvero appropinquante vere increvit magis pedum tumor, & pectoris angustiæ, continuusque ad urinam reddendam stimulus, sed parcior justo excretio supervenere, ut ægra hydropem pectoris aut ascitem omnino vereretur. Hinc consuluit R. practicum S. famosum, qui ipsi tincturam metallorum cum essentia summitatum pini, ligni sassafras mixtam, essentias stomachicas calidiores, pulveres diapnoicos, & infusum theiforme ex arnica, chamæpyti ac chamædrio potissimum paratum exhibuit, idque effecit, ut lotium quidem copiosissime redderetur, frequentior vero mingendi conatus accederet: non minus pediluvia ex surculis pini recentibus confecta, majori vero damno quam emolumento adhibuit; & denique aquas Sedlicenses ob alvi pertinacem segnitiem novissimo vere potavit. Omnibus autem incassum adhibitis per octo hebdomades ob omni remediorum usu abstinuit, & denique me in consilium accivit, qui hanc illius deprehendi constitutionem. Non valet se loco movere, sed pedibus vacillans a ministris magis trahi quam gestari debet; summam in regione ossis sacri sentit imbecillitatem; sedens pedes extendere æque ac movere potest; at simulac assurgere conatur, contremiscunt pedes, qui etiam tremor manus quicquam apprehensuras occupat. Sinistram tibiam torporis quandoque ac formicationis sensus prehendit; utrumque vero pedem non minus ac brachium stricturæ quædam sensatio sæpius infestat, ac si vinculo essent constricta, assidueque frigent: neque tamen post pediluviorum

& sur-

ex furfuribus triticeis & sale confectorum usum inferiores artus, nisi forte interdiu aliquando tumere conspiciuntur. Ciborum exigua gaudet cupiditate, nec nisi jusscula mane ac inter prandium assumuntur; reliqua victus ratio servatur pertinacissima, & per proximum biennium cerevisiæ iterum indulgere cœpit; somnus vero est placidissimus, pulsus æqualis, durus atque tardus. Mensium irregularis vexat successus, dum mox tertia, mox quarta, mox sexta redeunt hebdomade, & per unum alterumque dumtaxat diem parca fluunt copia. Non minus adfligit alvi obstructio; abdomen nec durum, nec tumidum, circa ventriculi autem regionem insigniter tensum; sudoris difficillima, nec per pulveres diaphoreticos provocanda eruptio; corpus magis magisque extenuatur, viresque dejiciuntur. Denique ab ultima medicatione gravis ac frequentissimus urget mingendi conatus, ut quavis fere hora alvum quasi exoneratura desidere teneatur; sub quo nisi mox facillime, parca licet quantitate redditur urina, mox diutius supprimitur, sæpiusque ardore in urethra complicatur, & vel dysuria, vel incontinentia accedit. Ipsum lotium rubicundum turbidumque conspicitur, nec salinas bullulas, nec odorem scorbuticum exhibet; nisi forte quod nubecula hinc inde dispersa & demum ad fundum matulæ deposita adpareat.

Quod si igitur de hocce morbo meum suppeditare liceat judicium; illum insigni totius generis nervosi imbecillitate & toni atque roboris partium nervosarum resolutione absolvi crederem: unde partim ambulandi impotentia & extremorum tremores, partim spasticæ artuum constrictiones, ac si vinculo ligarentur, tensiones in regione ventriculi ac frequens mingendi conatus dependere videntur. Hinc autem partium imbecillitati non solum acria & salsa illa exanthemata, quæ olim ægrotæ corpus occuparunt, verum eorundem incongruam per balnea ac inunctiones suppressionem originem dedisse arbitror. Exinde enim factum esse puto, ut sanguine magis inspissato, ejusque circulo turbato serosus latex per vasorum porulos secesserit, tum ad medullam spinalem decubuerit, nervos compresserit, & fluidi nervei influxum in illos, hinc horum agilitatem motumque impedierit. Hoc vitium cum potissimum nervos intercostales, brachiales, ac crurales, a paribus lumborum oriundos infestavit, & ex eadem partium solidarum debilitatione fluidorum quoque progressus & transpiratio impeditiores succedunt: non sane miror, si ob cruorem in vasis minimis pectoris stagnantem olim præcordiorum anxietas ægram sollicitavit. Ipsa demum natura hisce malis per criticam efflorescentiam, anno ætatis 27. erumpentem, mederi tentavit: sed hac quoque perverse sanata, gravitas, tremor ac motus contractorii membrorum omnino invalescere debuerunt. Quum denique puerperia, nervoso generi perquam inimica, accesserunt; fieri non potuit, quin etiam in præsenti ægrota nervorum systema magis debilitatum, sanguinis circulus turbatus, & hinc ipsa menstrua purgatio suppressa fuerint; quæ violenter reserata, reliqua vero minus convenienti medicatione oppugnata necessario gravitatem, torporem, motus contractorios, vermiculares, & quasi ligantes in manibus pedibusque adaugere debuerunt. Neque tamen minus affectum vesicæ, quo premitur misera, nervorum tono per novissime data diuretica debilitato natales suos debere; & rebus sic se habentibus circulum sanguinis, secretiones succorum utilium, noxiorum autem per alvum, transpirationem, & urinam excretionem, ipsamque nutritionem insigni laborare vitio arbitror. Jam itaque, quamquam difficillimum mihi videatur, malum hoc penitus expugnare: attamen cum partim natura haud prorsus victa sit, partim ægra nulla medicaminum præter pilulas aversetur, nec decocta in usum ordinarii potus assumere recuset, spem foveo, fore ut si debita curatione malo obviam eatur, & digestio, transpiratio, alvi excretio & partium debilitatarum roboratio promoveatur, insigne mali levamen obtinea-

tineatur. Nondum enim adhibita fuit ea medicatio, quæ hunc affectum imminuere potuisset, quam abs Te, vir excellentissime, proponi cupit generosa ægrota.

RESPONSIO CONSULTATORIA.

Litteras, quibus adversam generosissimæ Baronis de Kl. valetudinem descripsisti, ejusque originem non minus ac causas docte satis ac eleganter explicasti, diligenter perlegi; & cum rem acu tetigeris, me tibi in omnibus consentientem habes; nec opus erit, ea omnia copiosius repetere. Quod si vero præsentem ægritudinem intuear, eique medendi rationem proponam: ante omnia conatum illum mingendi frequentiorem, cum dolore atque tenesmo stipatum, quem dysuriam vocant, ex mensium irregulari fluore derivandum esse censeo. Namque dum priores medici, ne hydrops pectoris aut abdominis suboriretur veriti, multa diuretica ac justo calidiora exhibuisse videntur medicamina; vero est simillimum, seri excrementitii pariter ac sanguinis, quorum excretio & per uterum tempore menstruo, & per venas hæmorrhoidales fuit impedita, ad vesicæ vasa factam esse congestionem; quam spasmodicæ ipsius vesicæ & sphincteris constrictiones, & lymphæ mucidæ ex tunica vesicæ villosa expressio exceperunt, & molestam illam mictionem induxerunt. Ventilavi haud ita pridem disputationem de morbis ex spasmo vesicæ, cui deplorandus venerandi ac meritissimi Theologi Franckii, ex immani vesicæ spasmo, dysuria, & insequuta illius inflammatione cum febre exanthematica defuncti obitus occasionem dedit. Neque tamen minus in nostra ægrotante considerari quoque merentur & nervosi generis eximia imbecillitas, & scorbutica impuritas, quæ altas jam egisse radices, & habitualis quasi facta videtur, crebrisque se prodidit efflorescentiis. At vero quam arduum sit, quamque difficile talia recrementa humoribus fermenti instar pertinaciter inhærentia eliminare, vel sola purpura, hisce temporibus adeo familiaris demonstrat. Neque enim in dubium vocandum est, quin nostra pariter scorbutica ejusmodi ac purpuracea saburra sit imbuta; quæ dysuriæ, nervorum debilitati, membrorum atoniæ, corporis decremento, & virium jacturæ occasionem suppeditavit, & foras protrusa insigne mali pollicetur allevamentum.

Quæ cum ita sint, omnem curationis vim in eo sitam esse credo, ut partim hæ impuritates corrigantur ac eliminentur, partim mensium successus promoveatur. Priori scopo satisfacturas credo acidulas Selteranas, lacte asinino permixtas; quæ si defecerint, in earum locum Egranas duabus partibus cum una lactis caprini maritatas commode substituere, & hac tempestate per tres septimanas, tres quotidie libras hauriendo, adhibere licebit. Ante, sub & post harum usum operæ erit pretium, hanc potiunculam laxantem mannatam mane assumere, si præcedente vespera pilularum mearum aut Becheri balsamicarum XVI. fuerint deglutitæ: Recipe mannæ electæ uncias duas, cremoris tartari drachmam, aquæ florum acaciæ uncias quatuor, colaturæ adde olei de cedro guttas quatuor. M. D. S. Laxier *Tranckleín*. Quod si vero ægrotanti hæc aquarum potatio haud arriserit, aut etiam ante vel post earum usum commendarem hoc infusum vinosum: Recipe rhabarbari electi unciam unam, radicis pimpinellæ albæ, zedoariæ, vincetoxici, cichorei ana unciam semis, summitatum centaurii minoris pugillos quatuor, limaturæ martis, corticis ligni sassafras, aurantiorum, fibrarum hellebori nigri ana drachmas tres, passularum minorum uncias duas. Conc. Cont. M. D. S. species cum una & dimidia vini mensura infundendæ. Ordinario potui optime inserviet decoctum ex cichoreo, scorzonera & passulis minoribus paratum; & denique in roborandis partibus affectis balsamus meus vitæ spinæ dorsi, genubus ac taleolis pedum inunctus eximiam præstabit opem.

CASUS XXVIII.

De Atroci affectu convulsivo epileptico.

NOvendecim annos natus adolescens, cholericæ temperaturę, habitus strictioris, capaciorum vasorum, acutique judicii ante triennium post male curatam scabiem primum in hæmoptysin, dein epilepsiam incidit, quam medicus quidam per aliquot menses frustra oppugnavit, nec medicastra debellare valuit. Quamquam enim ex datis ab hac remediis malum per tres fere hebdomades evanuisset; attamen posthæc atrocius, variisque symptomatibus stipatum rediit, adeo ut cum antea intra biduum vel triduum bis dumtaxat adflixisset, jamjam quotidie sexies septiesve cum subitanea rationis amissione eruperit, haud vero ultra duo vel tria temporis momenta inhæserit. Tum consultus fuit chirurgus quidam, qui variis medicinis per tres menses in cassum datis ipsam deniq; abhibuit salivationem, eo tamen effectu, ut non solum quavis fere hora bis recruduerit malum, verum etiam æger insigniter debilitatus vix solus incedere valuerit. Hinc alius quidam castrensis chirurgus in usum vocabatur, qui morbi exstirpationem promittens, bis quovis mense mox in brachio, mox pedibus venam incidit, aliisque medicinis id quidem præstitit, ut per quatuor septimanas æger ab omni accessione liber sanitatis quandam præ se ferret speciem: at vero haud ita multo post sub ipso meridiano somno recidit iterum epilepsia, & noctu potissimum bis terve prehendit ægrum; cui simul immanissima tussis, ac præfocans fere catharrus nocte præcipue adfligens supervenit cum fœtidissimi ichoris copiosa rejectione, ægrumque penitus affixit lecto. Quare medici rursus implorabatur auxilium, qui hæc novissima symptomata epilepsiam graviorem pronuncians, illis quidem suppetias tulit, hanc vero licet per quatuor menses oppugnatam debellare haud valuit: hinc alter percelebris practicus consultus per integrum mensem variis pugnavit specificis: iis autem nihil proficientibus, malum idiopathicum, in cerebro residens ac curatu difficillimum pronunciavit, attamen fonticulum capiti infligendum, cauterium vero aut setaceum nuchæ adplicandum commendavit. Tum ne natura nimium adsuesceret medicinis, earum usus per tres hebdomades plane fuit omissus; at malo ingravescente tribus abhinc septimanis iterum quidam advocabatur medicus. Hic si revocaretur scabiosa excretio, & alvus obstructa quotidie solveretur, malum sanatum iri arbitratus, ordinavit infusum theiforme ex herba veronicæ, marrubio albo, chamædri, radice sassaparillæ, chinæ, scorzoneræ, pœoniæ, floribus papaveris rhoeados, semine pœoniæ & anisi paratum, matutino tempore hauriendum, in eoque essentiam alexipharmacam Stahlii cum essentia succini, castoreique mixtam assumi jussit; & pectoris molestiæ pulverem temperantem cum pulvere lumbricorum, marchionis & castorei maritatum, vesperi capiendum opposuit. His quoque effecit, ut intra octiduum multæ circa os & nares efflorescerent pustulæ, malumque simul aliquantulum imminueretur: at vero illis exsiccatis hoc quoque recruduit, adeo ut nocte decies, diebus octies accesserit, insuper vasa faciesque intumuerint, pectus valide attolleretur, artus concuterentur & caput varie contorqueretur: sed hæc symptomatum vehementia dato pulvere temperante, cum pulvere marchionis remixto, & missis ex vena in pede tusa septem vel octo cruoris unciis aliquantulum remisit.

Cęterum haud ignorari oportet, ægrum olim sub morbi accessione adeo collisisse dentes, ut etiam aliquando cujusdam digitum ipsius ori intrusum penitus demorderet, & baculo iisdem interposito binos dentes forti morsu sibi evelleret; quæ vero morsus vehementia jam cessavit. Neque vero unquam pollices in manum comprimit, nec spumam ore reddit: at memoriæ vigor imminuitur; appetitus sibi constat, facies olim macilenta jam carno-

nosior adparet; & ipsa accessio maxime ipsi pastui, sæpius post illum supervenire solet. Somnus vesperi subito artus occupat, & per noctem adeo profundus est, ut licet sub eo malo suo rapiatur, id tamen expergefactus nesciat, tum vero insigniter lassus, ac veluti fustibus percussus deprehendatur. Alvus diu obstructa, nec reserata fuit; hinc ani procidentia complicata per annum inhæsit, & adhuc urget. Ipse denique morbus admodum varius est: mox æger mordet, mox vociferat, mox pectus attollitur: paroxysmus modo levior existit, numquam tamen ultra unum temporis punctum extenditur, & circa lunæ mutationes, tempestatesque pluviosas ac inimicas invalescit: nulla sub illo sensatio, nullæque præcedunt notæ, nisi quod brevi ante accessionem nares fricet, sinistrum pedem ad se trahat, & tunc protinus concidat.

CONSULTATIO.

INtellexi equidem ex litteris ad me datis, quæ potissimum ægritudines juvenem nostrum sollicitent; sed doleo eas per incongruas ac perversas curationes adeo intricatas atque corruptas esse redditas, ut jam universum nervosarum partium genus, maxime caput, spinam dorsi ac ventriculum in consensum rapuerint, ac spem perfectæ curationis fere irritam faciant. Si primam illarum originem dispiciamus, illam procul dubio in scabie unguentis mercurialibus improvide retropulsa inveniemus: quippe quæ hæmoptysin non minus quam epilepsiam eo facilius inducere valet, quo tenerior ac sensibilior corporis est constitutio, aut quo magis præmaturum ac nimium veneris accessit exercitium. Hinc consultum admodum fuisset, si scabies intus repressa illico congruis remediis foras esset provocata: at dolendum omnino, hac indicatione neglecta salivationem potius adhibitam, eaque universum nervorum genus magis debilitatum fuisse atque destructum; quem eundem quoque effectum venæsectio sæpius repetita præstitit. Eo majus vero augmentum huic spasmodico convulsivo malo dedit humorum vitalium dyscrasia atque acrimonia, quæ sub crebris paroxysmis nervorumque nimiis distentionibus inducta videtur. Quamvis ergo iis malis a perito medico varia specifica & antepileptica fuerint opposita: hanc tamen curandi rationem, partibus & solidis & fluidis vitiatis, minime sufficientm existimo: contra si a medicinis in tam vegeta ætate quandam adhuc salutem expectare licet, eam omnem in eo sitam esse credo, ut integra natura corroboretur, humores acres ac impuri attemperentur, & spasmodicæ nervorum distentiones in habitum fere degeneratæ consopiantur. Hi vero scopi non magis pharmacis ac chymicis, quam diæteticis potissimum adminiculis, maxime patientia & temporis diuturnitate adjutis obtinebuntur; eo quidem feliciori eventu, si vernum nobis adeo adpropinquaret, quam hyemale tempus, hoc enim nervorum morbis curandis minime deprehenditur opportunum. Hinc ut meam in hisce casibus methodum candide aperiam, convenientissimum ante omnia judico, ut, si fieri potest, locus & aer mutentur; omnes animi commotiones laboresve cum meditatione juncti sedulo evitentur, omnis cerevisiariorum, vinosorum, calidiorumque potuum usus fugiatur, & in eorum locum hoc substituatur decoctum: Recipe radicum scorzoneræ, sarsaparillæ, rasuræ cornu cervi ana uncias quatuor, radicis cichorei, pœoniæ ana unciam unam, seminis fœniculi unciam semis. Conc. Cont. d. s. species, cujus binæ unciæ in tribus aquę mensuris, manipulo hordei permixtis, per tres horæ quadrantes coquendæ; colaturæ autem succus & cortices citri, nec non tantillum sacchari addi potest. Deinde corpus quidem frequenter, sed non nimis vehementer movere, parcisque & magis crebris uti oportet epulis; inter quas ab eduliis allio, pipere, sale imbutis, acidis, piscibus marinis & fumo induratis studio cavendum, & insuper omnis aeris inimica temperies longissime arcenda. Mane

ne conveniet hoc infusum theiforme cum dimidia parte florum lactis, in quorum libra una salis, quod simul mitto, scrupulus dimidius sit solutus permixtum sorbillare: Recipe summitatum millefolii manipulos duos, florum tiliæ, hyperici, chamomillæ vulgaris, herbæ melissæ ana manipulum unum, seminis fęniculi drachmas tres. Conc.Cont.d.s.species pro infuso, cujus quoque potatio meridiano tempore erit utilissima. Tum ut sanguinis acrimonia forsitan purpuracea corrigatur ac eliminetur, operæ erit pretium, vesperi aut singulis aut alternis diebus drachmam dimidiam pulveris mei bezoardici, ex aqua florum sambuci, vel tiliæ, vel liliorum convallium adhibere. Non minorem in spasmis sedandis utilitatem exseret spiritus nervinus, cujus copiam transmitto, & qui viginti guttulis ex aqua vel simplici vel florum tiliæ bis vel ter de die maxime versus accessionis tempus assumi potest. Nec ludetur opera, si æger cubitum iturus in pediluvia ex aqua fluviatili & furfuribus triticeis parata, nec nimium calida, ne sudorem moveant, nec frigida, sed affusione successiva aquæ calidæ in justo tepore conservanda quotidie pedes ad suras usque immittat, iisque per horam dimidiam immoretur. Alvi obstructioni summo cum fructu opponentur binæ circiter mannæ unciæ, mane ex infuso theiformi loco sachari devorandæ, aut sapo quidam ex oleo amygdalarum dulcium & tartari per deliquium confectus, & pondere drachmæ dimidiæ ex eodem infuso cum lactis floribus poto sumendus, qui & alvum lubricat & spasmum demulcet. Quæ si per aliquot tempus rite adhibebuntur, haud dubito fore ut salutaris insequatur effectus, quem ex animo apprecor. Halæ VII. Cal. Nov. 1726.

Vix elapsæ erant quatuor septimanæ, cum mihi nunciaretur, ægrum commendatis medicinis per 14. dies usum mali sui accessiones & rariores & longe leviores sustinuisse; abhinc vero gravi perculsum iracundia, subito apoplexia fuisse extinctum.

CASUS XXIX.

De affectu Epileptico & brevi alienatione mentis ex male curata febre intermittente.

Vir juvenis XXIII. annorum, juventutis suæ tempore satis integra sanitate transacto, septem circiter abhinc annis gravi de scala lapsu in humerum præcipitatus, hujus equidem quosdam dolores sensit, iisdem vero per data congrua remedia feliciter depulsis optime valuit. Sed præterlapso unius anni spatio læsus humerus altero magis elevatus deprehendebatur, doloribus tamen vacuus; & nullis medicaminibus nec externis nec internis in naturalem reducendus ordinem. Posthæc febris intermittens ipsum prehendit adeo pertinax, ut licet peritos medicos non minus, quam congruas medicinas in usum vocasset, ea tamen ultra annum dimidium inhæserit, & non nisi justo largiori remedii cujusdam multo cortice chinæ permixti dosi tandem evanuerit. Abhinc autem malę habere cœpit, appetentia imminutior reddebatur, simulque affecti humeri dolores & spirandi angustia accedebant; neque minus febris sæpius recidebat, & ipsa satis varia erat valetudo. Tum denique tribus cum dimidio abhinc annis satis gravem incidit affectionem, qua inter sermones, aut quascunque actiones subito ratione orbatus celeriter huc & illuc ambulavit, brachia agitavit, vestimenta pervulsit, & non nisi verbum *Ne Ne* pronunciavit: sub his facies primum rubicundo intumuit colore, vultusque austerus adparuit, tum expalluit & ridere videbatur. Transiit autem hæc accessio momento citius, & omnis rationis rediit integritas; haud tamen exprimere valet, quæ sub hac ipsi contigerunt, quid? quod memoriæ vigor magis magisque imminuatur. Hoc malo per annum dimidium sollicitatus, subinde sponte liberabatur, & per quadrantem fere anni optime habuit, hilarisque ac satis vegetus vi-

vixit. Verum enimvero posthæc citra omnem opinionem vera epilepsia, cum omnibus ipsi propriis symptomatibus conjuncta sæpius infestabatur; quæ tanta varietate scenam lusit, ut mox per aliquot menses evanuerit, mox iterum recruduerit; quid? quod novissimo abhinc anno penitus cessaverit. Tum autem in ejus locum iterum successit affectio illa momentanea supra descripta; & denique rediit epilepsia vera, ac cum illa quandoque alternavit. Uterque affectus cito transit; posterior autem priori diuturnior est: neutrum quædam præcedunt signa, nisi quod abdominis & artuum tensio, murmura ac flatus imi ventris quandoque observentur, quæ tamen sæpius absque insequente malo adfligunt. Sub utroque mentis error incidit, & epilepsia ordinariis symptomatibus, nimirum subitanea in terram procidentia, spuma oris, & pollicis in pugnum compressione stipatur, a nimia autem vociferatione & violenta membrorum agitatione immunis deprehenditur; relicto post paroxysmum eximio corporis languore ac vertiginosa molestia. Cæterum vultus assidue fere pallet, maxime sub mali accessione; cruor interdum naribus redditur; appetentia exigua est, & post assumtos cibos pravos sapor os occupat; sitis urget matutino potissimum tempore; æger facillimus ad sudorem, eoque quavis nocte copiosissimo madet; & denique super alvi profluvio per tres septimanas inhærente sponte vero remittente laboravit. Ab epileptica accessione jam per integrum mensem immunis vixit; altera vero spasmodica convulsio intra nycthemeron quater vel quinquies olim, ultima autem septimana ter dumtaxat in ipsum insultavit, nec, quod mirum, sub novissima solis defectione, cui non minus lunæ mutatio accesserat, recruduit.

Hæ ergo sunt ægrotantis molestiæ, contra quas variis remediis, a multis medicis exhibitis, non minus, quam Egranis acidulis per proximum triennium potis, & pedum repetita venæsectione frustra pugnatum fuit.

CONSILIUM MEDICUM.

Ex tradita morbi historia deprehendi, duos esse præternaturales, qui ægrotum premunt, affectus, nempe molestam spasmodicam distentionem, cerebrum & universum nervorum genus occupantem, & leviori mentis alienatione stipatam, ac veram epilepsiam. Utraque hæc mala non nisi a febre per copiosum corticis chinæ usum intempestive suppressa natales suos mutuantur: hoc etenim cortice motus quidem febriles fuerunt consopiti; fomes autem febrilis haud exturbatus intra corpus restitit, ac varia symptomata, nimirum languorem corporis, appetitus prostrationem, dolores & tensiones imi ventris, anhelitus difficultatem, & ipsius febris recidentes sæpius insultus procreavit. Cum autem hæ mali origines non satis perspectæ, multo minus congruis adminiculis expugnatæ videantur: non mirum spasmos adeo increvisse, ut humoribus ad cerebrum potissimum compulsis, & hinc obnubilatis sensibus, in ipsos denique convulsivos atq; epilepticos degeneraverint motus. Verum enimvero hi morbi, qui altas in cerebro nervisq; egerunt radices, & consuetudinem fere ac habitum induerunt, curatu sunt difficillimi, & pro sui expugnatione non solum medici peritiam, verum etiam pertinacem victus observationem exigunt: haud tamen animum abjicere, sed omnes eo intendere oportet nervos, ut si non exstirpetur morbus, saltem a gravioribus malis præservetur. Huic autem scopo contrarias omnino fuisse Egranas acidulas arbitror, cum omnes minerales aquas hisce cerebri adfectibus magis inimicas esse quam proficuas crebra doceat experientia. In id potius summo incumbendum erit studio, ut nervosum genus roboretur, necessariæ excretiones, maxime quæ per cutim fiunt promoveantur; & quæcumque capiti nervisque noxam minantur, sedulo arceantur.

Quæ ut obtineantur, operæ pretium fore arbitror, quovis mense prævia fomentatione hirudines ad ani venas adplicare; & ex infuso nervino mox describendo,

quotidie octo vel decem vasculis mane intra lectum sorbillando levem expectare sudorem. Infusum ipsum sic se habet: Recipe herbæ melissæ, betonicæ, basilici ana manipulos tres, florum tiliæ, salviæ, chamomillæ vulgaris ana pugillos quatuor, cubebarum drachmas duas conc. cont. irrorentur olei tartari per deliquium drachma una. M.d.s. species *Zum Krauther-Thee* Vesperi adjungendus est pediluviorum ex herba abrotani, melissæ, floribus chamomillę & cineribus clavellatis confectorum usus; quibus justo tepore moderatis pedes ad suras usque immittantur: nec levem operam spondet pulvis sternutatorius, cujus hæc est compositio: Recipe herbæ majoranæ, basilici, florum liliorum convallium ana drachmam dimidiam, mari veri, florum benzoes ana grana duodecim, pulveris castorei grana decem, olei caryophyllorum veri guttas sex, M.d.s. *Schnupftoback*. Præprimis vero alvi libertas perpetuo conservanda ac victu lubricante adjuvanda est; quæ si forte segnior fuerit, clysteribus domesticis cum decocto florum chamomillæ saturatiori, aut ejus oleo cocto, vel destillato, hujusque XXX. guttis, nec non manna ac sale Epsoniensi permixtis commode reserabitur. Tum demum tribus circiter aut quatuor ante lunę mutationem diebus drachma una specifici mei antepileptici mane ex aqua cerasorum nigrorum quotidie assumenda est, quod corpore a sordibus purgato & humoribus præparatis incredibilem in epilepsia inveterata præstat effectum, & in hac per 16. annos inhærente miram tulit opem. Tandem victus ratio medicinarum vim insigniter adjuvabit: hinc ab omnibus mentis commotionibus, potu calidiori, vino, spiritu vini, cerevisia crassa, frigore, epulis largis, cibisque flatulentis probe cavendum est: & cum cœli & aeris mutatio in hisce capitis nervorumque morbis exoptatissimam efficaciam exserere deprehendatur, haud alienum fore credo, si proxima æstate sub cælo sereno peregrinatio institueretur.

APPENDIX.

Cum huic curandi rationi æger per tres menses inhæsisset, relatum fuit epilepticas has accessiones magis magisque imminutas, tandem penitus evanuisse.

CASUS XXX.

De epilepsia inveterata cum vermibus implicita.

Virgo annum agens vigesimum tertium, temperamenti sanguinei, cholerico & melancholico multum prævalentis, staturæ mediocris, texturæ teneriusculæ, non tamen gracilis, ingenii docilis atque solertis, judicii satis acuti, ad labores promta & indefessa, animi valde sensibilis, ad iram, terrorem ac metum & tristitiam admodum proclivis, amori tamen non indulgens, sequentes patitur molestias.

Biduo, triduo, aut etiam quatriduo, antequam mensium erumpat fluxus, male se habere & in cervice dolere incipit, cum magna præcordiorum angustia & pectoris oppressione, animi alacritate sensim pereunte, atq; appetitu in fastidium transeunte, ingruente diarrhæa spontanea frequenti, & molesta pressione, dolentibus lumbis. Hinc fit, ut noctem transigat admodum inquietam, plus vigilans quam dormiens, aut quando subdormit, qualiscunque fuerit decubitus, insomniis agitetur terrificis & anxiis, nimirum de incendiis, lapsu ab alto, actione in fugam &c. etenim extra hoc etiam tempus somnus levissimus & brevis ipsi est. Tum ex improviso, aut somnolentia, vel ab insomnio evigilanti augetur præcordiorum pectorisque compressio & spasmo altius ascendente, nuchæ dolor, protinus succedente horripilatione per corpus universum & artus, cutis corrugatione, faciei expallescentia, pulsu debili ac tenui: hinc extraordinario perculsa timore & anxietate sonum edit tremulum, anxium, qui a dilatatione & depressione laryngis & compressione labiorum formatur, ac si terror &

pa-

pavor vocem ordinariam atque articulatam impediret. Insimul oculi torvi sunt, artus laboriosi hinc inde moventur, manus pugnos efformant. Prædicta voce sonora & quasi clangosa verba aliquot exprimit, sed fere mutila magis, quam integra; mox tamen rursus mutatur in ordinariam, qua ad quæsita aut dicta respondet congrua, sed celerrimo verborum flumine. Frontem, quæ frigide sudat, tangit, de capitis immani querula dolore, vittam aut capitis integumentum huc illuc flectit, aut nudat caput: pulsus dein evadit citatior, celer ac durus, & facies rubore, itidem magis, quam alias ipsi in genis est, insigni suffunditur. Tali modo comparatus esse solet paroxysmus, & a primo insultu ad finem usque durare per duo, quandoque diutius ad quatuor, quinque horulæ minuta. Ante biennium tamen sæpius ad horæ quadrantem substitit, ita ut totum corpus cum artubus rigeret, ipsaque plane sileret. Imo ante unum atque alterum annum res eo jam proh dolor! devenerat, ut instante tum mensium periodo, more epileptico, in humum prociderit, pollices in pugnum impresserit, os spumaverit, corpus rigidum jacuerit, singultusque adfuerit vehementissimus, caput intumuerit, & tota facies apparuerit quasi suggillata. Hic paroxysmus ipsam illis diebus aliquoties fuit adorsus; sed præcesserat enormis animi commotio iracunda, & gravis in potu error: quippe superata prima accessione, quę non alia, quam qualem antea descripsi, fuerat, vehementem suam sitim restinxerat nimio & simultaneo vini haustu. Talis autem, quæ Dei gratia est, posthac paulo rarius rediit, malo hactenus ita rursus depresso, ut modus ei jam sit, quem superius dixi; imo instantem paroxysmum non solum præsentit, atque dum adfligit, mentis manet compos, adeo ut mandata possit exsequi v. g. si adstans petat, ut januam aperiat, aut si quid ex ipsa quærat, prompte respondeat; sed & vel consortio hominum sese subducere, & remotis arbitris eum sola sustinere; vel tacite illum quasi opprimere & velare potest, ita ut adstans alienus plane nihil deprehendat; conscius ex pallore faciei, celeriterque succedente ejusdem *suffusione*, & ex aspectu cutis in manibus constrictę, quam vulgus *eine Ganschaut* appellare solet, harioletur, ipsam pati solennem paroxysmum spasmodico anxium, & sensum auræ frigidiusculę totū corpus perfundentem. Finito paroxysmo pulsus jam tertia vice immutatur, & parvus est; diapnoe si in lectum se confert, est auctior, membra cuncta lassa sunt, & sitis affligit. Primus paroxysmus plerumq; noctu, uti dictum, invadit, & repetit sæpius tam in lecto, & quidem, uti ait, eo certius, si somnolentia vult vacare, quam extra lectum, quem summo fere mane deserit, per dictos illos unum, duos, tres aut plures dies, quibus menstruum sanguinis profluvium expectat, quandoq; etiam per subsequentes, quibus manare solet. Redit modo pluribus, modo paucioribus, v. g. intra nycthemeron semel, bis aut ter tantummodo, prout scilicet prævia ira, aut terrore, aut diætæ errore commota fuit. Hęc enim pathemata affectum etiam extra mensium periodum revocasse, tempore insultuum consueto exacerbasse & protraxisse, pluries jam observatum est. Hisce diebus ad aliquot jusculi cochlearia assumenda vix persuaderi potest; e contrario sitis magis urget, quam modo decocto quodam, modo cerevisia, rarius vino aqua diluto restinxit. Quamquam lecto non affigatur, saltem ægerrime in eo contineatur, prætendens melius se extra eum habere, nisi interdum per semihorulam post insultum, ubi somnolenta leniter sudat: a laboribus tamen arcetur, sed levibus nihilosecius indulget negotiis, aut meditabunda ac tristis incedit. Superioribus annis post singulos fere paroxysmos stimulus etiam adfuit ad reddendam urinam, licet sæpe parcissimam, qui vero nunc cessat; sed copiosior illa jam, atque molestissimo ardoris sensu secedit limpida, qui tamen uretræ dolor aliquantulum obtunditur, si multum liquidi, vel aquæ vel cerevisiæ biberit: tum vero sentit ventriculi debilitatem majorem atque flatulentiam. Quo expeditius menstrua manant, eo mitiores esse aut plane cessare observantur paroxysmi, non nisi nu-

chæ & lumborum dolore, pectorisque angustia superstite. Fluxus ipse defectu peccare videtur, quia plerumque nares semel aut bis sanguinem simul stillant, unde cephalalgia, & cervicis dolores paululum remittunt: quæ narium hæmorrhagia olim longe crebrius & majore rediit copia. Terminum quatuor hebdomadum nunc anticipat, nunc postponit tributum lunare, & solvitur modo per tres, modo per plures ad sex dies. Tempore, quo hisce insultibus non est exposita, de reliquo optime valere videtur, nisi animi pathemata deflectant. Jejunium non semper fert, licet exiguo panis domestici frustulo, quod prima statim, ubi lecto surrexit, hora comedit, contenta sit, & alias quoque panis plus, quam aliorum ciborum assumat. Cæterum appetitus exiguus est; quæ digestionem reddunt difficiliorem, stomachum ipsius gravant per unum aut plures dies. Non minus plures sunt anni, ex quo in plantis pedum persentiscit sensum urentem & sudorem largum pessimum, cutem in digitis arrodentem, ut ægre incedat versus vesperam, quæ molestiæ appropinquanti lunari periodo increbrescunt magis, & surarum spasmo, pedisque totius pruritu complicantur.

His igitur constituentibus morbum & concomitantibus momentis explicatis, e re fore puto, ut ad supplendam morbi historiam subjungantur antecedentia. Nata nimirum est parentibus per omne conjugii tempus, quod annos hujus seculi adæquat, cum nullo, Deo sint laudes, morbo graviori hactenus conflictatis, & aere, climate, aquis & alimentis fruitur admodum salubribus. Fratres & sorores habuit duodecim, quorum unus tantum frater natu major in vivis superest, qui ne levissimi quidem convulsivi motus per totam suam vitam meminit, sed cum domi, tum apud exteros vegeta semper usus est valetudine: reliquorum eodem sanguine natorum nullus tres ætatis complevit annos, nam quos difficilis dentitio supervenientibus convulsionibus non peremit, variolæ eripuerunt. Hinc etiam de hujus filiæ infantis, a nativitate teneræ, longævitate desperaverunt perentes. Mater tum temporis, quo ipsam utero gestabat, variis de rebus domesticis, negotioque mercatorio bene gerendis curis & ærumnis ob prægressi & adhucdum durantis belli Gallici calamitates fuit exagitata, quas sollicitudines ipsamet animi sui sensibilis vi adauxit. Nec ignorari oportet, quod paulo ante, quam hancce concepit filiam, rumore de nova hostium invasione in urbem delato, anxie perterrita, ideoque abortum passa fuerit. Edita igitur hæc puella in infantia, quoties dentium eruptionem molita est natura, convulsiones passa est: morbillis graviter decubuit, & brevi post paucis variolis. In infantili & puerili ætate talibus paroxysmis, sed levioribus modo, atque animum magis quam corpus affligentibus, somnum ipsius interpolatum fuisse, parentes referunt. Videlicet interdum noctu, præsertim quando die præcedente ex inopinato perterrefacta, vel ad iram percita fuit, aut parens indignabundus ipsam reprehendit, quasi in somnio terrifico evigilata, voce clangosa, verbisque acceleratis parentibus acclamavit: O valde timeo, porrigatur mihi quæso manus. Hac pro viribus prehensa statim acquievit, & timor evanuit; sudans vero & æstuans deprehensa est, querula de insigni totius capitis dolore, atque mox iterum somno se dedit, donec denuo ita expergefacta fuerit: qui panicus terror etiam interdiu recurrit, prout id tulerunt animi commotiones. Non minus recruduit sæpius in schola, templo, alibi, istiusmodi paroxysmus anxius, iisdem fere molestiis stipatus, quæ hodiernum illum comitantur, nisi quod successu temporis gravior, frequentiorque factus, quin & in motus epilepticos exaltatus, at vero iterum longe mitior factus fuerit: quibus denique sæpius hæmorrhagiæ narium accesserunt.

Causa mali jam olim partim in vermes, partim in hæreditarium vitium rejecit Excellentissimus D. B. loci tum physicus, nunc archiater, sed pertinacem atque rebellem fore affectum haud vane auguratus est. Hujus successor eadem in sententia stetit D. D. W. M. qui

qui diu curam ejus gessit frustraneam: nec non alii duo patriæ physici catholici. Vermes in intestinis latitantes non semel prodidit excretio lumbricorum, ascaridum, imo nonnunquam cucurbitinorum sive spontanea sive medicamentis procurata. Ante octennium, ni fallor, quum rursus malo suo laboraret, naris sinistra per aliquot dies valde tumuit, & doluit, aeremque transitu exclusit. Mater mane quodam narem tumidam attentius contemplans mucum copiosum & tenacem intus hærere rata (nam tantum non semper & ante & post obstructæ fuerunt, quare easdem sæpius fricare soluit, & emungere, ut aer liberius transiret, tentavit, id quod successive disparuit, & nunc nares magis habet liberas) portiunculam parum prominentem evellere conata est. At vero putatitius hicce albicans mucus dum extrahitur, longus est & cohæret, illiusque loco attonito spectaculo, manuque tremula lumbricus admodum longus e nido hoc protrahitur vivus: ita demum, unde aliquot ante diebus difficultatem & molestiam in faucibus sub somno senserit, ægra assecuta est: alio tempore lumbricum vomitu, & proximo abhinc biennio per anum rejecit frustum lumbrici inter exclusionem abrupti, sesquipedem longum; a quo excreto aliquot dies post correpta fuerat paroxysmo anxietatis & pavoris jam sæpius dicto, sed huic e vestigio successerunt motus epileptici, ut parentibus jam actum esse de ipsius vita videretur. Aderat dolor capitis intolerabilis, æstus intensus, plenaria virium prostratio & diarrhœa frequens, corpus sudore madidum, faciesque præter modum inflata fuit. Melius autem se habuit a sequenti mixtura, quam etiam ante aliquot menses eo cum fructu ordinaveram, ut tunc bis aut ter non nisi unicus paroxysmus triduo ante mensium fluxum præcesserit: Recipe aquæ cerasorum nigrorum uncias duas, florum tiliæ unciam, epilepticæ Langii, hirundinum cum castoreo ana unciam dimidiam, liquoris cornu cervi succinati scrupulum, pulveris epileptici marchionis, lapidum cancrorum præparatorum, cornu cervi philosophice calcinati ana drachmam dimidiam, syrupi de pœonia unciam semis M. d. s. Singulis VI. horis duo cochlearia. Sed revertor ad annos pueritiæ diu jam exactos, referens nunquam neglectum esse usum anthelminticorum, neque contra pavores antepilepticorum, quorum vero desideratus effectus votis non respondit, nisi quod ægre inducias accessionum tulerit. Quo propius anni pubertatis accedebant, eo exactius tempus novæ aggressionis esse menstruum observare licuit: unde spes obtinuit, fore ut mensibus erumpentibus cessaturæ sint molestiæ. Quum igitur annum ætatis decimum sextum ageret, tempore autumnali anno 1723. menstruari cœpit, fluxum prægressis accessionibus sæpius jam memoratis, dein libera ab his per complures menses, tributum illud lunare non stato persolvit tempore. Sequenti anno 1724. T. missa est, ut celeberrimi D. D. A. hujusque patrui D. D. E. C. auxilium ad manus haberet, tum ad promovendum lunare debitum, cum ad arcendos sub alieno climate pristinos meticulosos insultus. Hæc præcellentissimorum virorum biga ob hyemale tempus multorum medicaminum continuationem, seu ita dictam curam, suadere noluit; sed ad singulos imminentes menses sollicitandos pediluvia & lenia pellentia ordinavit, & Martio mense venam in pede secari jussit. Redeuntibus autem brevi post venæsectionem molestiis, transactis ibidem tribus mensibus, patriam repetiit. Medicus ex ægrotæ oculorum aspectu, qui satis clare haud resplendebant tum temporis, atque halone paullulum livido circumducti erant, jejunio matutino ægre perferendo, panis usu præ aliis cibis frequentiore, ejectione vermium aliquoties prægressa &c. colligens, vermibus adhucdum intestina scatere, in eosque maximam culpæ partem, reliquam in negotium mensium nondum satis ordinatum redarguens, præscripsit medicamenta anthelmintica ex amaris, quorum basis fuit radix valerianæ, domi usurpanda; eisque subjungenda præparantia ad acidulas. Has quoque mense

mense dicti anni Junio cum parente suo adiit, & quidem Teinacenses, quibus sal acidum volatile, æque ac fixum, dein sal alcali fixum & volatile, tum sulphuris subtilissimam substantiam sive gas sulphuris, porro ferrum embryonatum volatile, & denique terram quandam subtilissimam sive virgineam inesse adstruxit dissertatio quædam Tubingensis anno 1727. sub præsidio illustris D. D. Zelleri habita de his ipsis acidulis: sub quarum potu nihilosecius instantibus mensibus redierat insultus pavidus. Domum reversa diu immunis vixit, donec mense Januario anni 1725. a vicino quodam spectrum malitiose & nequissime agente vehementer perterrefacta, eodemque die longe graviores mali recursus simul & semel passa, in lectum dejecta fuit, die nocteque ut plurimum somnolenta jacens, parum aut nihil ad quæsita respondens, atque de acerbissimis capitis doloribus, & ingentibus anxietatibus præcordiorum, pectorisque stricturis querula. Vesicatoriis tamen in nucha & suris adplicitis adhuc magis divexata sensim sensimque intra mensis spatium mortis faucibus erepta fuit. Verno tempore datus ipsi est a prælaudato D. D. A. C. ipse mercurius in forma bolari aliquoties, sed nec ex hoc multi vermes depulsi fuere: æstiva dein tempestate denuo Teinacum remigravit, ibique iterum versus menstruum tempus paroxysmo per nycthemeron ter recursante occupata fuit. Absoluto acidularum per sex hebdomades potatarum usu, domi assumsit aliquot vicibus olei animalis Dippeliani, famosi illius antepileptici guttas triginta, jussu D. A. C. qui præmissis universalibus id, tanquam specificum subordinaverat Somnus autem, quem alias conciliare dicitur profundum, adeo non insequutus est, ut potius agrypnia, non quidem continua, inquietudine tamen, novis consuetæ molestiæ accessionibus, cephalæa, æstu molestoque propinati medicamenti sensu ardente in ore & æsophago turbata fuerit afflicta. Sed reminiscor, oleum illud non satis rectificatum fuisse, & empyreuma ad vitri latera & fundum deposuisse. Posthæc vero ad anni usque finem a malo suo libera, æstate anni 1726. serum lactis caprini bibit. Tum anno 1727. super hocce casu consului A. honoratissimos meos præceptores, celeberrimos D. D. S. & S. quorum prior altero haud dissentiente, vermes hanc tragœdiam ludere, & præsertim tineam latitare ratus, lac alliatum per aliquot dies solum, præscripto alio cibo & potu, vesperi clysteres e saccharo thomæo & lacte injici, quinto die potiuncula laxante uti, reliquo tempore quovis mane lac alliatum, loco potus ordinarii aquam mercurialem assumi, & unguento anthelmintico abdomen illini, emplastrumque vermifugum imponi jussit, præmissa & tandem subjuncta eadem potiuncula laxante; id quod per quindecim dies luna decrescente præstitit. Quid boni inde redundaverit, fere nescio, nisi quod relatum fuerit, eam excrevisse lacinias & quasi exuvias vermium cucurbitinorum & lumbricorum. Versus æstatem iterum concessit W. ad agnatum pastorem in diœcesi S. ibique acidulas Jebenhusæ scaturientes, & cum Gœppingensibus fere convenientes, teste clarissimo Lentilio *in der Beschreibung des Gopპinger Saverbrunnens* 1725. edita hausit. Ibidem quoque aliquoties assumsit pulveres specificos antepilepticos, unum a generosissima quadam vidua, alterum ab expertissimo quodam chirurgo castrensi ipsi venditos, qui diuturniores reliquerunt inducias, quam mithridatium Democratis, quod suasu cujusdam ex aqua lavendulæ acceperat: autumno jussu illustris D D. Z. propinatum iterum fuit oleum animale ex sanguine humano rectificatissimum, & spiritu vini dephlegmato dilutum, neque alio, quo supra effectu. Sub finem ejusdem anni scabies humida e contagio suscepta ipsam occupavit per aliquod tempus: anno insequente, qui erat 1728. iterum hausit aquas Lebenhusanas: in autumno vetula quædam, medicinam empyricam B. faciens duas venas simul tundi jussit, unam in manu, alteram in pede optimum spondens effectum: sed ab illo tempore rediit paroxysmus alternis septimanis, qui antea semper statam periodum mensium imminentium

tium observaverat, imo sæpius prorsus præiverat: ut de aliis venæsectionibus, variis medicaminibus, fonticulo ex suasu D.E.C. gerendo, imo ipsa salivatione ab eodem proposita, haud vero adhibita taceam. Hæc quum ita per plures annos agerentur, atque tot tamque varia variorum medicamenta magnis quidem impensis, sed absq; constanti auxilio adhiberentur; ego nunquam non auctor suasorque fui, ut tuæ, vir illustris, magnificentiæ consilium imploraretur, nullus dubitans, quin per Te, tanquam principem medicorum, Deus aliquando tam diri tamque rebellis affectus finem sit facturus; sed nescio, quamobrem parentes ad hoc faciendum persuaderi haud potuerint. Quapropter ego pro mea tenuitate mense Martio anni 1729. subnexum hocce consilium domum transmisi; erant enim tot de variis morbis spasmodico-convulsivis exasciatissimi *Tuæ medicinæ consultatoriæ* inserti casus, mihi totidem fontes, e quibus genuinam ægre pathologiam æque ac therapiam depromere studui, atque habita circumstantiarum ratione ad hujus curam & usum, divino fretus auxilio, applicare in animum induxi.

RESPONSIO CONSILII MEDICI,

In affectu spasmodico-convulsivo inveterato sub finem Februarii 1729. exarati.

QUod si primum dispiciamus, qualis sit, quo ægra detinetur affectus, & unde suam traxerit originem? illum omni jure vitium nervorum spasmodico-convulsivum adpellare licebit; cui quod a teneris infantiæ annis obnoxia fuerit, procul dubio matri graviditatis tempore assiduo terrore, timore, curis atque ærumnis exagitatę in acceptis ferendum est. Dein autem hisce malis progrediente ætate vermium colluvies pabulum, & immanis ex simulato spectro terror insigne augmentum dederunt: nativa enim animi fere est imbecillitas & timiditas, ac radicata jam ad convulsivos motus dispositio: quibus fit, ut temperamentum æque ac nervosum genus exquisita sensibilitate potiatur, qua ægra non solum ad iracundiam atque terrorem est facillima, sed ipsum malum longe gravius redditur, altioresque agit radices.

Deinde ardua satis incidit quæstio, cur omnes accessiones menstruo potissimum invadant tempore? Cui explicandæ haud sine fundamento supponere licebit, primas vias partim ob nervosarum harum partium imbecillitatem, partim incidentes diætæ errores, partim ipsam vermium præsentiam officio suo cibos concoquendi, chylumque præparandi haud rite fungi. Exinde vero mensium quoque successus irregularis factus est: cruor enim ex imis ventris visceribus ad uterum congerendus, per eumque excernendus, aliquali equidem exitu potitur: at accedentibus perversis motibus simul sursum ad pectus cervicemque compellitur, & circa medullam spinalem stagnans nervorum distentionibus, convulsivo ac anxio pavori, capitis dolori, ipsique narium hæmorrhagiæ efficacissimam suppeditat occasionem. Quid ergo iniquius esse potuit, quam subjecto huic sanguinis inordinatis motibus ac spasmodicis agitationibus sollicitato binas simul in brachio atque pede tundere (sicuti novissimo autumno factum est) venas, & hinc motibus istis perversis longe majus addere augmentum ac incrementum?

Si porro quæritur, an adhuc vermes, & quales sint præsumendi? meo quidem arbitrio ex morbi historia adparet, illos adhuc in intestinis & quidem superioribus omnino hospitari: num vero tinea subsit, determinare vix audeo, saltem ex frusto lumbrici, ulnam fere longi, olim excreto colligi posse credo, eos, quicumque sint, satis inveteratos & insigniter longos esse debere.

Alvi profluvium, quod pronuper supervenit, natales suos mutuatur a spasmodica glandularum intestinalium constrictione; qua humores illarum majori copia in intestina expressi, frequentes illas dejectiones, muco verminoso procul dubio permixtas, induxerunt; unde quoque ratio elucescit, cur ægra tum temporis a cibis

bis solidioribus abstinuerit, magis fluidis & potibus indulserit.

Quod si ergo ad prognosin accedam, & num sanitatis recuperandæ spes restet, perquiram: non sane possum, quin mali hujus satis diuturnam ac difficilem curationem præsagiam. Non enim solum ipse morbus nativus & nimium vetustus, ac ægræ eximia sensibilitas id spondent; verum etiam ipsi vermes temporis diuturnitate adeo increvisse, ac jus fere hospitii obtinuisse videntur, ut vix quidem possibile fuerit, eos penitus exturbare. Verum enimvero, cum medicamentorum exhibitorum vis non semper irrita fuerit, sed sæpius mali inducias induxerit, vermesque depulerit; & ipsa ægrotæ ætas adhuc junior, vegetiorque deprehendatur: non omnem animum abjicere oportere existimo, maxime si victus pertinacissima observatio, longum tempus, & medicinarum assiduus usus accesserint.

Neque vero scopo huic obtinendo matrimonium profuturum existimo; quippe quod, præcipue si conceptio ac graviditas successerint, insignem œconomiæ vitali infert mutationem, adeo comparatam, ut huic malo majus damnum minetur, quam emolumentum: ut periculosa symptomata silentio prætermittam, quæ ex partu sunt pertimescenda. Hinc potius in tam diri affectus sublatione optandum foret, ut soteria ars suggereret nobis medicamina, in exstirpandis hisce hæreditariis ac inveteratis morbis efficacia: at vero cum his destituamur, nihilo tamen secius spero, fore ut nisi perfectam mali exstirpationem, saltem insigne obtineamus alleva. mentum. Huic autem impetrando necessarium esse duco, ut nervi debilitati corroborentur, dein succi laudabiliores generentur, tum alvi perpetua libertas conservetur, porro humorum æqualis progressus adjuvetur, & congestio ad certa loca revellatur, & denique vermes expellantur.

Quoniam ergo exploratum est, rectam atq; longam victus rationem ingens sępius attulisse curationis augmentum: huic uni ante cętera sedulo atque diligenter incumbatur, etiam atque etiam hortor. Ergo animi pręprimis tranquillitas, atq; ab omni mœrore, timore, terrore, aliisque commotionibus solutio amplectenda, atque ab iis, qui ægræ præsentes sunt, promovenda est; contra vero omnes mentis labores cum meditatione juncti, sollicitudines, ac multa librorum lectio summopere fugiantur. Inter cibos ab iis omnibus abstinere convenit, qui concoctu difficiliores, & flatibus, crudisque humoribus ac saburræ generandis sunt idonei; quo spectant acida, dulcia, salita, obsonia, poma, fructus horræi, similaginea, brassica, muria condita; caro suilla &c. in eorumque locum eduliis mollioribus ac tenerioribus moderate vescendum. Potui nullum vinum nec cerevisia convenit, sed fructuosius inserviet hoc decoctum: Recipe rasuræ cornu cervi, radicis scorzoneræ ana uncias duas, chinæ, sarsaparillæ ana drachmas sex, pœoniæ, cichorei, visci quercini ana unciam, seminis fœniculi, cinnamomi acris ana drachmas duas, tartari vitriolati, nitri antimoniati ana drachmam dimidiam. M. d. S. species, quarum uncia una cum dimidia in binis aquæ mensuris leni igne decoquenda est. Tum omne frigus, maxime pedum, sedulo arcendum; nec proficuum erit tam summo mane, uti hactenus suevit, surgere: & sicuti nimium corporis exercitium ac incandescentia certam minatur noxam; ita quoque vita semper deses ac otiosa haud congrua erit: hinc corpus quandoque sub serena tempestate ambulatione leniter movere oportet. Neque minus porro egregiam spondet operam cœli mutatio proximo vere instituenda; & denique omnia aliorum, maxime medicastrorum consilia ac auxilia minime in usum sunt vocanda.

Deinceps vero inter medicamina primum commendo infusum theiforme sex circiter vasculis hauriendum, quod sic se habet: Recipe herbæ veronicæ, betonicæ, melissæ, summitatum millefolii, florum chamomillæ romanæ ana manipulum, florum primulæ veris, anthos, lavendulæ, tiliæ, salviæ ana pugillos duos, cubebarum scrupulos quatuor, flavedinis corticis citri recentis subtiliter separatæ drachmas tres, seminis anisi stellati drach-

drachmam cum dimidia, olei tartari per deliquium drachmam. D. quod mane intra lectum potandum, & quandoque lenis inde sudor expectandus. Prius vero, quam hoc sorbilletur infusum, nervinus pulvis ea, quam duo cultri cuspides tenent, quantitate assumendus est. Recipe pulveris epileptici marchionis unciam dimidiam, lapidum cancrorum præparatorum drachmas tres, cornu cervi philosophice præparati, antimonii diaphoretici, ungulæ alcis præparatæ, unicornu veri præparati ana drachmas duas, lumbricorum terrestrium præparatorum, succini albi ana drachmam, nitri purissimi scrupulos quatuor, cinnabaris nativæ scrupulos duos, extracti croci scrupulum dimidium, castorei liquidi guttas XXX. olei destillati macis, de cedro Italici ana guttas XV. M. F. pulvis, qui alternis diebus, tempore vero paroxysmi quotidie modo descripto, & vesperi ex 15. guttis Spiritus nervini sequentis capiendus est; Recipe Spiritus bezoardici Bussii correcti drachmam, spiritus nitri dulcis drachmas tres. M. D. Præterea hora quinta vespertina 60. guttas elixirii balsamici ex vino malvatico, corticibus aurantiorum, sale tartari & extractis amaris parandi devorandas consulo: nec minus 13. pilularum balsamicarum mane quavis semel septimana deglutiendas; quo die pulvis & spiritus allegati omitti debent: prægressa vero vespera drachma circiter hujus aperitivi salis præmittatur: Recipe salis Sedlicensis drachmas duas, tartari vitriolati, arcani duplicati, tartari solubilis singulorum drachmam, nitri purificati drachmam dimidiam, olei destillati macis guttas III. M. D.

Denique haud ludetur opera, si ægra quavis vespera in pediluvia ex aqua, in qua furfurum triticeorum manipuli tres, florum chamomillæ bini manipuli, & manipulus dimidius cinerum sacculo inclusi decocti fuerint, parata, moderate tepida, in eoque tepore affusione successiva calidioris conservanda pedes ad genua usque immiserit, ac per horam dimidiam detinuerit. Tum semper cervix & dorsi spina calidis pannis probe fricentur & hoc nervino linimento calide inungantur: Recipe unguenti martiati, pinguedinis humanæ ana uncias duas, olei destillati lavendulæ drachmam cum dimidia, florum anthos, salviæ ana drachmam, nucis moschatæ expressi drachmas tres, succini destillati, rutæ singulorum drachmam dimidiam, balsami peruviani drachmas duas. M. D. Quod si menses immineant; binis diebus ante, totidemque post eorum fluorem, nec non sub ipso fluxu melius omittitur hujus linimenti usus, in ejusque locum quotidie 13. pilularum balsamicarum vesperi deglutiantur: neque minus hoc tempore pulvere, spiritu, ac infuso theiformi supra citatis supersedere licet, nisi forte spasmodica adflictio crebrius urgeat. His ergo medicinis per integrum mensem adhibitis, biduo ante novilunium 19. harum pilularum laxantium mane devorare oportet: Recipe extracti panchymagogi Crollii grana sex, rhabarbari, aloes gummosæ, myrrhæ, asæ fœtidæ, mercurii dulcis rite parati ana grana 12. olei destillati Tanaceti guttam unam. M. F. pilulæ pondere grani unius. d. Præcedente autem vespera & insequente biduo operæ erit pretium enemata ex lacte ac saccharo parata injicere: altero post sumtas pilulas die mane ex infuso theiformi olei amygdalarum dulcium recentis unam cum dimidia unciam sorbillare; tertio iterum pilulas, & quarto idem oleum adhibere; ac attendere, num sub horum usu vermes excernantur. Nec alienum erit, proximis ante harum pilularum diebus aperitivi salis unam alteramve drachmam vesperi assumere: quæ curandi ratio non minus circa plenilunium repetenda est. Accedente denique Majo aut Junio mense Selteranas acidulas lacte asinino mixtas commendo, easque in principatu Wurtembergensi potandas suadeo; cæterum ex toto pectore precor, velit Deus hancce curationem reddere salutarem.

Quantum igitur recordor, medicamenta hæc, quæ nervis roborandis dicata fuerunt, in emolumentum ægræ cesserunt; quamvis recidentes mali accessiones non penitus præpedierint. Anthelmintica autem dicebantur alvum reddidisse quam ma-

maxime lubricam, & dejectas esse iterum quasi exuvias & pelliculas vermium; ventris doloribus junctam fuisse insignem nauseam ac sensum, ac si œsophago aliquid inhæreret, quod vomitum cieret. Postea mense Junio usa est aqua Selterana cum lacte caprino æquali portione mixta & ante & pomeridie, præmissa & aliquoties interposita laxatione a pilulis balsamicis, quæ numero XV. duodecies alvum subducebant: interjuncta quoque sunt ad intestina hebdomadaria balnea ex aqua fluviatili cum succo ex furfuribus, floribus chamomillæ, & cineribus, ibidem aliquot vicibus per V. dies repetita. Permisi, ut tum acidulas vino Necarino remixtas loco potus ordinarii biberet, nam infusa theiformia & decocta non tolerare videbatur ventriculus. Idem quoque linimentum nervinum e balneo exeuntis nuchæ & dorso fuit illitum: & quum hoc quoque tempore reverterentur accessiones, iteratus est usus pulveris antispasmodici, datus spiritus antepilepticus; cervici tam graviter atque indesinenter dolenti impositum emplastrum regium Burrhi, atque hoc diu cum levamine gestavit. Sed diffitendum haud est, regulas diæteticas ne vix quidem ab ægra fuisse observatas, id quod non potuit non esse summe nocivum, & convalescentiæ obstaculum maximum. Hinc re tantum non infecta in patriam rediit, pristino morbo, licet mitiori, nondum sublato. Ita domi sub continuatione incongrui regiminis malum successive ita increbrescebat, ut verno tempore anno elapso post paschatis ferias insultus rursus adorirentur epileptici. Porrigebantur quidem medicamenta, iteratoque potuit acidularum Selteranarum cum anatica lactis caprilli portione interponebantur balnea ex aqua fluviatili & lacte parata. At vero pristina semper ludebatur fabula. Pro specifico antepileptico celeberrimi Stahlii mihi quondam venditatus est sequens pulvis: Recipe lumbricorum terrestrium in Majo & Junio in coitu caprorum ante solis exortum prægressa pluvia, Spiritu vini ablutorum toties, donec Spiritus vini non amplius turbatur, siccatorumque in aere; tum pulverisatorum ac cribratorum unciam, radicis pœoniæ maris unciam dimidiam, cinnabaris antimonii drachmam. M. F. pulvis: hujus sæpius propinari curavi dosin; remiscui quoque cum pulvere bezoardico, nec non ad fallendam immanem, quæ paroxysmorum tempore ægram infestat, sitim cum pulvere præcipitante nitroso: Verum sub hujus usu frequentiores fuisse ait accessiones. Ad negotium mensium facilitandum non neglectæ sunt pilulæ balsamicæ, quæ vero ob diarrhœam, quam crebrius proritare videbantur, parcius sumtæ sunt. Haud ita diu abhinc parentes sibi propinaverunt spiritum quendam antepilepticum, quem pro insigni arcano pharmacopeus quidam venditavit; qui, ut ex odore, colore & sapore conjicio, non nisi est spiritus volatilis alcalinus compositus, cujus basis ex regno animali petita, & cum spiritu Bussiano multum convenire videtur. At rumpendum tandem erit filum & ad finem properandum; quanquam inter allegata tot remedia ob innumeram eorum farraginem longe plurium oblitus fuerim.

Quandoquidem ergo ex hactenus commemoratis abunde pateat, ægram ab incunabulis herculeo hocce morbo, successu annorum magis exasperato, afflictam fuisse; & non paucas florenorum centurias ad eum debellandum frustra impensas, atque ob tantum tamque ineffabilem fere medicaminum jam assumtorum numerum metus omnino sit, ne nihil opis humanis viribus supersit, sed malum in dies ingravescat, itemque ægrota ob id ipsum nondum ausa fuerit matrimonium inire: eo jam tendunt preces recentissimæ, atque suspiria, ut divina adjutus gratia etiam de tragico hocce casu tibi renunciare placeat, Vir Magnifice! qui genuinis philiatris longe major es, quam olim veteres coluerunt Machaonem. Expone, obsecro, quæcumque ad penitiorem hujus morbi, ejusque symptomatum cognitionem, atque, quam Deus Te interprete faxit, curationem pertinent.

Nuperrime ægra hanc in urbem ad me pervenit, ut iterum curam ejus susci-

suscipiam, quam, te directore, habebo exactissime. Dum autem exoptatæ tuæ ad nos appellant responsoriæ, curabo, ut proxime vena secetur, & sanguis educatur tempore mensium intermedio in brachio ad sex uncias: præferrem quidem illam in pede, sed semper inde pejus, incisa vero mediana melius habuit. Bis de die ante pastum assumit cochlear unum elixirii cujusdam amari stomachici; paroxysmorum tempore dabo pulverem bezoardicum. Sitim atque vesicæ spasmum, unde urinæ ardor meo arbitrio exoritur, placabo emulsione amygdalina & pulveribus nitrosis: pedibus prospiciam tepidis pediluviis, & post singula sebum cervinum cum larga spiritus frumenti quantitate mixtum inungi jubebo. Nuchæ iterum imponam emplastrum regium Burrhi; ventriculo aliud e theriaca, oleo nucistæ & balsamo Peruviano &c. Sanguinem menstruum expediam pilulis balsamicis, quarum pridie 15. noctu assumtæ postridie duodecies alvum lubricarunt; accesserat quidem levis terror ex inopinato audita in vicinia explosione bombardæ, quem mox subsequutæ sunt frequentes horripilationes & levissimæ accessiones, quarum indivulsus fere comes alias quoque alvi fluxus crebrior esse suevit: licet præterita demum septimana menses, malique invasiones fuisset experta. Substiteram hic heri: jam igitur de hodierno die in pede sinistro e vena secta prope minimum digitum sita emisso sanguine ad sex uncias refero, fuisse illum satis floridum & rubicundum, prosiluisse vegete, serumque secedens a thrombo aliquantum rubuisse. Accepi etiam hodie viginti vasa fonte Selterano repleta, quem lacti caprillo commiscendum, quia asinas regio nostra non alit, ægrotæ destinaveram: prius vero Tuum, Vir Magnifice, consensum desideramus.

CONSULTATIO.

Ex iis, quæ copiose satis atque eleganter de sororis tuæ dilectissimæ adversa valetudine perscripsisti, illam insigniter debili sensibilique genere nervoso præditam esse intellexi; ex quo scilicet fit, ut vel levissimæ animi commotiones omnes corporis functiones perturbare, & mali accessionem excitare valeant. Hæc autem nimia nervorum imbecillitas partim tenerrimæ harum nervosarum ac fibrosarum partium, quæ motuum vitalium vera sunt organa, texturæ; partim hæreditariæ ad motus spasmodicos per matrem propagatæ dispositioni; partim denique vermibus in acceptis ferenda est; qui nerveas intestinorum membranas vellicando jam longo abhinc tempore, accedentibus imprimis animi affectibus, motus illos ac insultus epilepticos produxerunt. Quid ergo mirum, si rebus sic se habentibus concoctio assumtorum læsa, insignis crudorum humorum copia in primis viis collecta, hinc minus laudabilis sanguis generatus fuerit? Inde vero vascula uteri minima, quæ ordinario cruorem uterinum fundunt, obstructa sunt; & ipsa menstrua purgatio suppressa; quæ suppressio humorum dyscrasiæ adaugendæ non minus, quam eorum congestionibus atque regurgitationibus ad ventriculum & caput vi spasmodicarum distentionum factis efficacissimam subministravit occasionem; ideoque has hystericas, spasmodicas ac epilepticas necessario inducere debuit accessiones.

Quantæ autem hisce ægritudinibus, quarum causa ac fixa sedes membranis capitis ac spinalis medullæ nervosis inhæret, inveteratis ac temporis diuturnitate in consuetudinem ac alteram quasi naturam degeneratis medendi sint difficultates, non solum ratio docet, verum etiam experientia confirmat: quid? quod ipsæ medicinæ, mensibus promovendis alias efficacissimæ, hæcce mala magis exasperare deprehendantur. Hinc quoque, quamvis suppressa lunaris excretio epilepticorum motuum vera sit causa, tamen hisce nondum sedatis nec ea propinare licet medicamina, quæ mensibus provocandis sunt opportuna.

Si igitur candide aperiam, quæ mea in hisce morbis debellandis sit methodus; egregiam primum utilitatem ex usu lactis asinini cum acidulis Selteranis commixti, & tri-

& tribus mensuræ partibus mane, totidemque hora quinta vespertina sumti polliceor. Huic autem potationi accurata vivendi ratio accedat, ac omnia vinosa, acida, aliaque minus congrua evitentur necesse est; contra vero bis quavis hebdomade post absolutum lactis potum unum alterumve aquarum Sedlicensium haustum, aut vesperi XI. mearum balsamicarum pilularum assumere; neque minus corpus moderato exercitio sub serena tempestate movere, & amœno consortio uti oportebit. Deinceps commendarem, ut ægra cubitum itura in balnea temperata ex aqua vel pluviali, vel fluviatili cum triticeis furfuribus parata descendat, & ex illis egressa nucham dorsique spinam hoc linimento probe inungi curet: Recipe axungiæ humanæ unciam, olei nucistæ expressi unciam dimidiam, olei lavendulæ, rorismarini, balsami peruviani ana drachmam. M. d. Non minus egregiam operam spondet sequens pulvis vesperi ex aqua cerasorum nigrorum quandoque capiendus: Recipe pulveris marchionis unciam, succini pulverisati, lumbricorum terrestrium ana drachmas duas, cinnabaris præparatæ drachmam, olei rorismarini, macis ana guttas sex. M. d. s. XXX. pro dosi. Nec denique negligendus est enematum usus: lactis vero potu absoluto infusum florum tiliæ atque melissæ hauriendum est.

Hac medicatione per quatuor vel quinque hebdomades protracta, & consopitis inde aliquantulum motibus istis epilepticis, elixirii mei visceralis, in mensibus blande ciendis efficacissimi usum ter quotidie repetendum suadeo; quod etiam sub ipsa illa curatione, si per 14. circiter dies continuata fuerit, vesperi pondere 60. vel 80. guttarum assumere licet. Ordinario ceterum potui commendo decoctum ex cortice ligni sassafras ac citri paratum; & si præsto sit sanguinis evidens abundantia, præmissis pediluviis venæsectionis haud improbo usum. Hæc sunt, quæ in salutem ægrotantis proponenda duxi; quibus si morem gesserit, de felici eveutu nullus dubito.

CASUS XXXI.

De Epilepsia inveterata cum Lipothymia.

Adolescens octodecim annorum generosus, temperamenti phlegmatico-sanguineo-cholerici jam quarto ætatis suæ anno vehementem humorum ad oculos congestionem passus erat; quæ ætate progrediente caput occupavit fœdis efflorescentiis. Quamvis autem hæ morbosæ dispositiones prioribus infantiæ annis haud adeo manifestis se prodiderint notis: illas tamen jam ex utero originem traxisse, ac hæreditaria labe propagatas fuisse, ipsa morbi docebit historia: æger enim a teneris fere præcordiorum angustiis quandoque sollicitari suevit, quæ cum ætate magis magisque increvit, donec dicta capitis efflorescentia inunctione olei amygdalarum & capillorum evulsione fuerit depulsa. Tum quidem a sordibus liberatum est caput; at vero abscondita hactenus lerna jam demum apparere cœpit, & cum repulsa per hanc intempestivam inunctionem materia ulcerosa acris ad nervosum procul dubio decubuerit genus, decimo ætatis anno epileptici accesserunt motus. Consultus ego perscrutata morbi causa, morbum medicinis alterantibus, absorbentibus, laxantibus, acrimoniam humorum temperantibus, expellentibus, nervinis ac antepilepticis oppugnavi: quibus, licet achores haud revocaverint, id tamen obtinui, ut epileptici motus fere remiserint, & non nisi sub forma levioris animi deliquii per biennium adhuc quandoque insultaverint. Sed & hæ lipothymiæ posthæc adeo sunt imminutæ, ut vix per quædam temporis momenta inhæserint levissime, & sæpius per quandam pectoris angustiam sui accessionem manifestaverint.

Hinc quidem omissus est per aliquod tempus medicamentorum usus; at vero cum malum cum ætate recrudescere videretur, iterum in auxilium vocatus, eo, quæ Dei est gratia, perduxi ægrum, ut per integrum mensem ab omni & anxietate

tate & mentis defectione immunis exstiterit. Verum enimvero accedebant diætæ errores pariter ac animi pathemata, maxime taciturna excandescentia, ad quam facillimus tum erat ægrotans; ac eximio utique erant impedimento, quo minus a morbo suo penitus vindicari potuerit: nihilo tamen secius sanitatem anxie anhelans varios consuluit medicos, eorumque opera per tres fere annos in cassum usus fuit. Quidam eorum affectum esse hysterico-hypochondriaco scorbuticum, a lympha tenui, acri, austera, elastica oriundum pronunciavit, eique scopo varias internas non minus quam externas opposuit medicinas: tantum vero abfuit, ut malum debellaret, ut illud potius falsa nonnunquam sanitatis specie imponens, alias induerit larvas, & demum paroxysmos angustiæ præcordiorum, phlogoses, ac extraordinarius timor exciperent: quid? quod denique in ipsam mutaretur catalepsin, qua æger in eo, quo erat, situ ac motu, subito immobilis rigebat, aliquoties singultiebat, tumque iterum liber erat. Neque hæc adfectio ullis paruit medicinis, ut illæ igitur ad aliquod tempus iterum omitterentur. Tum denique novissime abhinc elapso anno alter medicus se malum funditus exstirpaturum pollicitus advocabatur, qui illius sedem in solo sanguine hærere ratus, ægrum crebris venarum tam in pede quam brachio sectionibus, ac largis cruoris ad lipothymiam usque missionibus fatigavit; nec aliorum remediorum usum neglexit, ac præsertim in balnea cum formicis parata per integrum mensem bis quotidie descendere jussit; in quorum ob ægri debilitatem omissorum locum balnea ex furfuribus confecta substituebantur. Sed nec hæc conamina votis responderunt; siquidem malum in spasmum fere hystericum commutari cœpit, ac tanta ægrum prehendit celeritate, ut protinus omni rationis usu destitutus concidat; neque tamen epilepticæ similis hæc est accessio, sed simul & semel veluti attonitus prosternitur, & ubi ad se redire incipit, sermones per octavam circiter horæ partem cum circumstantibus miscet, quorum tamen deinceps haud conscius est; & tandem memoriæ vigor insigniter diminuitur. Hisce demum malis, maxime cum caput infestarent simul, dirisque doloribus adficerent, qui sicuti omnes congestiones ex irregulari motu & circulo humorum natales suos mutuari mihi videntur, ante anni circiter quadrantem fonticulus brachio sinistro inflictus opponebatur; exiguo tamen levamine, quippe cruciatus illi capitis nihilominus quandoque recurrunt.

Quæ cum ita sint, meam rursus implorarunt opem, quam quidem haud denegaturus Tuum prius, vir illustris, super hoc diro ac pertinaci malo, quod jam per octo annos omnem medicorum, & remediorum vim elusit, efflagito consilium, & doceri potissimum aveo; num ipsi penitus depellendo spes adhuc supersit, & quæ huic scopo profutura sint medicamina?

RESPONSIO CONSULTATORIA.

QUantum quidem reminiscor, generosus æger a prima fere infantia ex repulsis achoribus epilepticis correptus fuit motibus: qui adhibitis medicinis de sua atrocia per aliquot quidem annos insigniter remiserunt, & primum in nauseam solummodo cum levissimo mentis deliquio stipatam, deinde in quandam dumtaxat anxietatem desierunt: accedentibus autem & victus erroribus & animi commotionibus graviter recruduerunt iterum. Hinc varios medicorum consultos fuisse relatum lego; quorum alter, cum ipsam mali accessionem angustiæ præcordiorum, phlogoses & timor inordinatus exciperent, & æger in eo, quo erat situ, immobilis veluti catalepsi prehenderetur, affectum declaravit esse hystericum: alter vero ea symptomata largis venæsectionibus & cruoris ad mentis usque deliquia missionibus, aliisque medicinis oppugnavit; sed non nisi exasperavit malum, illudque longe pertinacius reddidit, adeo ut vigor memoriæ simul imminueretur.

At vero, si ingenue fatear, hæ nervo-

vorum affectiones tam diuturnæ, inveteratæ ac in consuetudinem veluti ac habitum degeneratæ, curatu omnino sunt difficillimæ; & qui illas funditus expugnaturus multis variisque pharmacis, maxime inconvenientibus pugnaverit, se non nisi oleum camino addidisse deprehendet. Hinc in hisce ægritudinibus ab omnibus potius abstinere mallem medicamentis, & majorem spem in loci aerisque mutatione & victus accurata observatione collocarem: cum præterea experientia compertum habeam, ea vitia circa pubertatis annos, decimum quartum scilicet ac vigesimum primum sæpius sponte evanescere, saltem in melius mutari. Fugiantur ergo longissime fonticuli, balnea, venæsectiones, purgantia, vomitoria, spirituosa atque volatilia: nec ullum vinum aut cerevisia ordinario inserviat potui, cui potius commendarem hoc decoctum: Recipe radicum chinæ, scorzoneræ, visci querni, rasuræ eboris ana uncias quatuor, santali rubri, succini præparati, radicis cichorei, liquiritiæ ana drachmas sex, seminis fœniculi, corticis ligni sassafras ana unciam dimidiam. C. C. d. S. species, quarum binæ unciæ cum tribus aquæ mensuris per tres horæ quadrantes in vase clauso decoquendæ ordinarium constituant potum. Nec incongruum erit ad temperandam ventriculi acrimoniam sola quandoque aqua uti. Deinceps operæ erit pretium, ut æger quotidie liquoris mei anodyni in hisce morbis efficacissimi 30. vel 40. guttulas ex haustu aquæ fontanæ & hora meridiana, & cubitum iturus assumat; nec non quavis hebdomade hasce pilulas antispasmodicas devoret: Recipe gummi galbani, opoponacis, myrrhæ electæ, extracti millefolii, rhabarbariana unciam dimidiam, castorei, cinnabaris præparatæ ana drachmam. M.f. pilulæ ex scrupulis duobus No. 25. quarum quindecim per diem, non uno quidem haustu, sed quavis hora tres earum capiendæ sunt. Alvo segni opponantur enemata domestica: nec alienum erit, temperatis pediluviis ex furfuribus tritici paratis nonnunquam uti; ventriculi vero regio balsamo meo vitæ inungi potest. Horum remediorum usui per tres vel quatuor hebdomades inhærere oportet ægrum, & tum eorum effectum scire aveo. Nec silentio prætermittere possum, horum morborum medicationi vernum tempus longe opportunius esse hyemali; quo etiam Selteranarum acidularum potum haud sine fructu adhibitum iri credo. Cæterum diætæ regulæ pertinaciter sunt observandæ; fugiendi acidi, saliti, flatulentique cibi: evitandæ mentis nimiæ commotiones, maxime iracundæ; nec otio indulgendum nimis, sed corpus cœlo sereno vel ambulando vel curru vehendo leviter movendum: quibus omnibus si rite morem gesserit æger, haud dubito, fore ut, nisi perfecta exstirpatio, saltem insigne mali insequatur allevamentum.

Ulterior Relatio.

Accepimus, Vir excellentissime, quæ nobis misisti consilium ac medicamina: recte vero pronunciasse videris, hisce morbis debellandis minus opportunam esse hyemalem tempestatem. Malum enim magis magisque pertinacius adparet; & quo eo melius innotescat, quos remedia exseruerint effectus, hos prout singulis diebus consignavit æger, significandos esse duxi.

Diarium a Decembri mense 1730.

Quarto Iduum Dec. congestio occupabat dentes sinistri lateris, nocte vero sequenti ad dextrum vergebat latus, neque tamen somnum inquietum reddebat, nec terrificis turbavit insomniis. III. Id. Dec. bene habui; vesperi autem caput dolere, & post mediam noctem dentes sinistri lateris iterum adfici cœperunt, somno pariter tranquillo.

Pridie iduum non minus valui, nisi quod flatulentis molestiis fuerim sollicitatus, quas an potui non defæcato, an alii causæ adscribam, anceps hæreo; attamen somno fruebar placidissimo, quem summo mane anxium quoddam excussit insomnium.

Ipsis.

Ipsis idibus optime habui, sed vesperi cum fœtidissimo forsan oleo, cujus odorem insigniter abhorreo, vestes perfunderem, capitis dolore ac languore quodam correptus fui, noctem nihilominus suavi transegi somno.

17 Cal. Jan. Diem consumsi satis vegetus; vesperi vero dolor dentes occupabat, flatusque abdomen infestabant, insequuta alvi solutione depulsi. At decima vespertina hora, cum lecto vix quædam momenta immoratus essem, consueti mihi mali quidam accessit insultus, quem ex capitis perturbatione collegi: excipiebat hunc iterum alvina excretio, & denique tranquillus sequebatur somnus.

16. Cal. iterum bene habui, nisi quod dentium dolore tentarer admodum vago; qui etiam 15. Cal. accedebat quandoque, languore corporis stipatus; somno tamen satis bono, licet insomniis quibusdam turbato, frui permisit.

14. Calend. assumseram præscriptas pilulas; ex quibus matutino tempore capitis temulentiam & imi ventris tormina toleravi; at tertia meridiana hora recruduit malum meum satis graviter, & nocte timorem quendam ac anxietatem reliquit; nec vero somnum penitus turbavit.

13. Cal. insigniter valui, nisi quod dentium cruciatus per intervalla accederent; qui vero 12. Cal. iterum evanuerunt.

11. Cal. autem rediit paroxysmus vehementer ex improviso; mox vero remisit, nec timiditatem reliquit, nec insomnem noctem: sed 10. Calend. aliquoties me leviter turbavit, & sub prandio tanta celeritate ac vehementia prehendit, ut nec accessionis ipsius conscius fuerim; eademque vehementia postridie.

9. Cal. cum sacris interessem, recruiduit, ut elata voce loqui cœperim, & corpus procul dubio jactitassem, nisi me continuissent: satis diu quoque inhæsit, meque omnium, quæ acta erant, reddidit nescium. Neque minus abhinc continuas minabatur accessiones, ac timidum me relinquebat, ut hoc æque ac postero die.

8. Cal. in publicum prodire haud auderem; ceterum tamen bene valui, noctemque egi placidam.

7. Cal. Epilepticus ille insultus bis me prehendit insigni atrocia, & non solum timorem ac anxietatem reliquit, verum etiam dentium dolorem, qui

6. Cal. dextrum potissimum adfligentes latus, epilepsia, capitisque temulentia accedentibus solvebantur; hisce vero remittentibus iterum ingruebant, & sic invicem alternabant, sed somnus fuit placidissimus, &

5. Cal. integra valetudo, quæ quidem 4. Cal. adhuc continuabat: at vesperi & summo mane recruduit malum; nec minus 3. Calend. me adfecit, & admodum anxium reddidit atque meticulosum.

Pridie vero Calend. ipsis Calendis ac 6. Nonar. Januar. anni 1731. optima usus valetudine:

5. Nonar. circa horam quartam vespertinam tanta me rapuit imbecillitas, ut vix me movere valerem: sed paulatim iterum remisit; nec

4. Non. habui de quo conquererer, nisi quadam nausea, quæ post leviorem corporis motum mox evanuit.

3. Nonar. hora tertia meridiana accessit ex improviso malum, ut supinus prosternerer, ac caput allidérem graviter: tum ad somnum me composui, & atrocibus capitis doloribus expergefactus laboravi; noctem denique placidam habui, & summo mane malum meum denuo incidi.

Pridie nonar. bene habui; nec minus sequentibus ad 7. Iduum diebus valui, nisi quod insultus epilepticus sæpius, licet leviter ingrueret, ac immineret.

CONSILIUM.

INtellexi ex morbi ulteriore relatione, quod illius diræ accessiones nondum sint expugnatæ: & fateor pertinacissimas esse has jam corruptas, hæreditarias ac diuturnas ægritudines, quæ omnem remediorum vim eludunt, & majus emolumentum ex aeris, potus, ætatisque mutatione ac animi tranquillitate reportare observantur. Maxime vero fugiantur

tur vaporosa quæcunque, sive suave sive grave quid redoleant; quoniam illa ægro inimica esse relatio docet. Si quæ adhuc expectanda est salus, illam partim ex usu Selteranarum acidularum, lacte asinino permixtarum, partim potu ordinario aquæ purioris fontanæ polliceor: hæc autem levis sit, nec calcarea, & talis esse credenda est, si ex instillato oleo tartari per deliquium nec turbatur, nec albescit: longe meliorem vero effectum præstabit aqua pluvialis, quæ omnes reliquas levitate superat. Hinc prius quam Selteranæ acidulæ adhibeantur, consulo, ut mane atque vespera aqua levis fontana pondere unius mensuræ quotidie ita frigida, sicuti naturaliter est, bibatur: hoc enim frigus nervis roborandis aliquantulum inservit. Cum præterea acrimoniam quandam primis inhærere viis credam; commendarem, ut vesperi quandoque bini scrupuli pulveris, qui pulverem marchionis, matrem perlarum præparatam, nitrum, succinum præparatum ac cinnabarim præparatam habeat, assumantur. Nec denique ludetur opera, si nuchæ vesicatorium quotidie recens imponatur per quatuor septimanas, quod sic se habet: Recipe emplastri de meliloto unciam ß, pulveris canthari dum drachmam, balsami Peruviani drachmam dimidiam. M. f. Quæ consilia Deus reddat salutaria precor.

CASUS XXXII.

De malo convulsivo epileptico inveterato perquam raro.

Litteratus 19. annorum, sanguineo-cholericus, brevis staturæ, carnosi tamen habitus & sanguine turgidus in primis infantiæ annis præter variolas dimidio ætatis anno rarissime adparentes, octavo vero morbillos, febremque intermittentem per integrum semestre inhærentem, nullis succubuit morbis. Sed quotannis verno tempore maculæ rubicundæ latæ pectus corpusque obsidere sueverunt: quæ etiam sponte absque ulla noxa evanuerunt, & post novissimum malum, tribus abhinc annis obortum, haud amplius redierunt. Nimirum dum saltu corpus exercere didicisset, & aversa facie in equum insilire vellet; ille ferox pedibus calcitravit insidentem, pectusque potissimum petiit; nec vero magni fecit hunc ictum, cum præter leviorem quandam spirandi angustiam nihil inde mali perciperet. Haud ita multo post H.P. adiit; in quo cum XIV. circiter esset dies, sanguinem cum difficili spiratione e pectore eructare cœpit, ac huic molestiæ infusum urticæ minoris opposuit. Hinc vero liberatus hypochondriaco malo corripiebatur, quod quidem instituto sæpius corporis motu paululum remisit; mox autem atrocius rediit: namque dum ante tres circiter anni quadrantes vehementi terrore percelleretur, eodem die gravi vertigine mentisque deliquio tentabatur: quid? quod insequuta nocte adeo difficilis fuit spiratio, ut suffocari fere vellet. Hic paroxysmus per integrum horæ quadrantem inhæsit absque tamen convulsionibus; & ita per integram septimanam quater usq; ad decies quotidie rediit. Nec sine omni effectu pulveres cinnabarini O, tinctura solaris simplex; pulvis vitalis, solaris & digestivus in usum vocati, malum quidem consopierunt: at haud ita multo post magis invaluit, mox ipsis omnino convulsionibus stipatum, quæ primum leviores brevioresque, dein vero atrociores, diuturniores ac frequentiores bis terve de die recruduerunt, & quatuor vel quinque horis inhæserunt. Contra has quoque variis pugnatum fuit medicinis; assidue nimirum aqua veronicæ vinosa potabatur, mane essentia cascarillæ, vesperi 18. pilularum polychrestarum capiebantur, & ob pigram alvum singulis quatuor horis quatuor pilulæ contra obstructiones assumebantur, quibus haud ita prompte alvum ducentibus aliæ dabantur, & hæc scena quotidie per tres fere menses ludebatur. Sed frustra. Malum potius hac fere ratione ingruit: post quendam languorem & brevem oscitationem protinus æger omnium nescius concidit, & tum sinistrum hypochondrium tactu frigidum, artus externos vero calidos, gelidoque sudore madidos ad-

parere dicunt. Ipse sub accessione pollices haud in manum colligit, sed totum corpus & omnes artus horrendo spasmo contrahuntur, & immani impetu huc illucve agitantur: præcedit eam accessionem brevis puncturæ in sinistro latere sensus; sequuntur imbecillitas ac spasmodica totius hujus lateris distentio, obtususque dolor. At vero hæ puncturæ jam olim sæpius ex improviso accesserunt, & sub costis potissimum istius lateris spuriis adeo sævierunt, ut præ dolore se movere nequiverit, nec ab illis levari potuerit, nisi valida loci compressione. Consultus ergo Dn. P.I. ad affecta loca lintea adplicavit calida, & vini sub epulis potum ad dimidiam mensuram concessit: namque adpetentia per totum morbum integra ac tanta fruebatur æger, ut omnino pinguesceret. Ipsa mali accessio per 5. sæpius dies in P. intermisit, neque tamen minus recruduit, sub qua multa loquebatur, quorum sibi postea haud conscius fuit; quid? quod eodem temporis puncto nec adstantes sibi familiares cognoverit. Ter sub hoc morbo vena secata fuit, quam prima vice St.M. incisurus tredecies frustra sine ullo sanguinis fluore tudit; alter vero S. demum rite detrahere valuit cruorem. Neque vero exinde, sicuti ex nimia aliorum remediorum farragine, quorum tandem tæduit ægrum, nec ex pulvere lumbricorum terrestrium, quorum 36. devoravit, ullum percepit levamen. Hinc in patriam redire permotus, ibidemque D.D.T. consilio primum usus, ab illo essentiam castorei cum ungula alcis accepit; simul vero binos alios consuluit medicos, qui cum dissentirent invicem, tandem curæ medici junioris haud incelebris D.D.E. se credidit. Hic vena semel incisa, olei animalis Dippelii cum essentia asæ fętidæ combinati 70. guttulas bis quotidie, dein ter allumi, corpusque sedula equitatione moveri jussit; & id obtinuit, ut expugnatis fere convulsionibus non nisi mentis defectiones septies octiesve quotidie accesserint. Tum æger studiorum causa L. adiit, ibidemque absque ullo mali insultu, præter frequentiores languores per octo degit hebdomades; postea vero ob quasdam causas huc se contulit, & primis post accessum diebus satis integra usus fuit valetudine. At enimvero 6. Nonar. August. capitis dolores ac vertiginem incidit, noctem transegit insomnem; & denique 5. Nonar. hora quinta matutina recruduit pristinum convulsivum malum per integrum horæ quadrantem inhęrens, ac quotidie ter quaterque repetens: tempore quod accessiones intercedit, insigni debilitate, ac immanibus tendentibus scindentibusque utriusque pectoris doloribus sollicitatur; multisque flatibus, & alvi obstructione tentatur. Hajæ pridie Nonar. Augusti 1731.

Epicrisis.

Ut huic diro morbo suppetias ferrem consultus, licet probe perspectum habuerim, tales capitis nervorumque adfectiones, maxime ab animi commotionibus ac terrore proritatas, aut plane perversis medicationibus oppugnatas curatu esse difficillimas: attamen quorundam petitionibus commotus adii ægrum, eumque ipso paroxysmo, visu horribili conflictatum vidi, ac consilio adjuvare decrevi. Nemo itaque, qui in medicinæ rationalis theoria pariter ac praxi diutius versatus fuit, in dubium vocabit, quin morbus ille sit epileptico-convulsivus; quo non solum cerebrum, medulla spinalis ac membranæ has partes ambientes, verum etiam totum nervosarum partium genus adficiuntur, tanta atrocia, ut malum quotidie septies, quin novies ingruat, nec aliquot viri vehementibus membrorum motitationibus coercendis sufficiant. Primam autem originem procul dubio ex nimio terrore traxit. Namque cum æger sanguineum nactus temperamentum cruore admodum tursit, hinc etiam olim hęmoptysin incidit, & insuper pertinacissimis alvi obstructionibus fuit obnoxius, nō fieri potuit, quin flatus ventriculo & coli flexuræ pertinaciter inhæserint, & cruor ad caput compulsus fuerit: qui meningum distentionem, proximam motuum epilepticorum causam, & reliqua symptomata pro-

proritavit. Neque vero, nisi quæ in morbi historia recensentur, mihi nota sunt remedia huic malo opposita: quæ inter pilularum polychrestarum, & quæ sunt contra obstructiones, importunum ac justo frequentiorem usum omnino culpandum esse duco: num autem solares medicinæ in hocce casu effectum quendam præstiterint, in medio relinquo: mihi enim nunquam voto responderunt, saltem innoxiæ sunt. Oleum animale Dippelii nondum quidem in usum vocavi; at cum satis subtile sit atque volatile, poros corporis efficacissime recludat, ac transpirationem potenter promoveat; illud habita temperamenti, temporis ac ipsius morbi ratione haud sine fructu adhibitum iri credo.

Interim hac methodo præsentem oppugnavi morbum: Omnem nimirum cerevisiæ ac vini potum interdixi, & non nisi serum lactis recens, vel aquam fontanam puram potari jussi: dein ex vena in pede tusa 12. cruoris uncias detrahi: nec non duo mitiora vesicatoria utrique malleolo imponi curavi: tum liquoris mei anodyni mineralis 30. guttas bis quotidie ex haustu aquæ frigidæ propinavi: porro spinam dorsi atque nucham ter de die, matutino nempe, meridiano atque vespertino tempore unguento quodam inungi, & deinceps calidis pannis probe fricari imperavi. Unguentum hoc erat: Recipe olei nucistæ expressi, axungiæ humanæ ana unciam dimidiam, pinguedinis castorei, olei lavendulæ, salviæ ana drachmam, rutæ, rorismarini ana drachmam dimidiam. M. D. Neque minus elixirii mei visceralis 60. guttas ab epulis dedi, & denique bis quotidie mane atque vesperi quinque semper harum pilularum deglutiendas exhibui: Recipe asę fœtidę, myrrhæ electæ, castorei, mercurii dulcis, gummi sagapeni, limaturæ martis, extracti hellebori nigri ana drachmam, camphoræ scrupulum M.F. cum essentia tanaceti l.a. pilulę ex drachma una no. 20. d. His per tres hebdomades adhibitis æger a malo suo omnino liberabatur, ut & in publicum iterum prodire, & officiis suis rite defungi potuerit; nec dubito, fore ut constans permaneat valetudo, si æger congruas victus regulas pertinaciter observaverit, ac præcipue ab omnibus mentis affectibus, maxime iracundia ac terrore probe sibi caverit.

CASUS XXXIII.

De Affectu Melancholico.

Juvenis generosus 22. annorum, melancholico-phlegmatici temperamenti a primis jam infantiæ annis tam debilem nactus est corporis conditionem, ut jam septem expleverit annos, cum primum ingredi disceret, nec ullis ob eandem infirmitatem artibus imbui potuerit. Hinc ephebus factus ab omni hominum consortio remotus vixit, & omne tempus Tabaci fumo & vini adusti potatione transegit. Tredecim annorum juvenis ab infami & plebeja meretrice in ejus amorem allectus, & non solum variis malis artibus imbutus, verum etiam eo adactus fuit, ut ipsi & litteris sanguine suo scriptis, & diro jurejurando matrimonii fidem dederit. Verum enimvero cum partim matris, partim confessionatoris seriis adhortationibus a deperdito hoc vitæ genere ac familiari prostibuli usu avocatus, hujus quidem societatem evitaret, & datam consignationem vi atque verberibus iterum extorqueret: tantis inde conscientiæ tormentis sollicitatus est, ut tandem ciborum, potuum, aliorumque adjaphororum usum sibi religioni duxerit, nec nisi perpetuis precibus atque suspiriis in frequentissimo etiam hominum congressu ingemuerit.

Ubi ingruit malum, cruor subito a corporis superficie ad interiora rapitur, externæ partes perfrigescunt, ac totum sæpius corpus horrore contremiscit: quo finito humores a corde ad superficiem eo rapidius iterum propelluntur, æstus fit insignis, auctior transpiratio, gelidusque haud raro sudor, atque sic evanescit malum ac omnis angustia. Sub hac accessione, quæ nonnunquam decies vel duodecies de die recidit, æger magis mutus est

quam

quam piscis; nec summis laboribus a loco, quem occupat, dimoveri potest; quoniam si pedem moveret, se Deum violare arbitratur: non minus si masticaverit quidpiam, bolum ore rursus reddere solet, cum se illo suffocatum iri credat.

Ceterum parentes habuit patrem magni ingenii, & melancholico cholerici temperamenti; matrem moderatæ & tranquillæ mentis, quibus in florentissima ætate constitutis natus fuit. Adpetitu gaudet admodum vario: mox enim immodica urgetur fame, tantaque vorat aviditate, ut cibos nec cultro comminuat, nec dentibus mandat: mox vero per binas septimanas nihil prorsus comedit, nisi panem vino adusto perfusum, ex quo spiritum illum vinosum tantummodo fugit. Pulsus regulariter durus & tardus, in paroxysmo pro symptomatum varietate varius fertur; urina mingitur alba ac cruda: alvus officio suo quoto die fungitur, nec unquam pigra evadit, nisi post assumta fortiora purgantia. Somnus satis tranquillus ægrum vix ingressum lectum protinus occupat, cum olim ad seram usque noctem inter Tabaci fumum vigilias protrahere sueverit.

Consultus igitur contra hanc ægritudinem Dn. L. W. diu pugnavit; quatuor cruoris e vena misit uncias; bis emeticum dedit, aliquoties purgans propinavit, nec minus sal volatile oleosum, tincturas martiales, infusaque vinosa exhibuit: nihil vero effecit, & malum magis exacerbatum est. Quæ cum ita sint, Tuum, vir illustris, imploro consilium, ac doceri potissimum volo, quisnam sit morbus, quam habeat causam, & an illa pro matris opinione fascino cuidam debeatur; quam foveat prognosin, & quam rationalem curam exposcat?

CONSILIUM.

PLuribus intellexi ex transmisso mihi casu, generosum quendam juvenem a teneris imbecillo valde corpore ac infirma mente præditum, præmaturo Tabaci atque vini adusti usui adsuetum ex quadam occasione tantam conscientiæ incurrisse torturam, ut vel innocentissimis rebus uti recuset, & perpetuis precibus, gemitibusque consumatur. Hæc vero symptomata per intervalla redire, sub eorumque accessionibus frequentissimis extrema perfrigescere, tum æstum insequi, & denique sudorem excipere, malumque solvere; simul vero taciturnum reddi ægrum, & adpetitu vel insigniter aucto urgeri, vel per aliquod tempus nihil plane comedere; urinam mingi crudam & albam, alvo semper libera, somnoque placido frui percepi. Quod si hæc omnia mecum perpendam, ipsum morbum non nisi affectum esse melancholicum, ex insigni totius machinæ, maxime cerebri nervorumque imbecillitate oriundum deprehendo. Namque hæc nervosi generis infirmitas non solum nativa & per hæreditariam labem acquisita; verum etiam malo victus genere, nimio Tabaci vinique adusti usu, conscientiæ tormentis ac diuturna mœstitia magis adaucta & ad motus irregulares disposita esse videtur. Inde vero factum esse credo, ut humores ab externis corporis partibus ad internas, maxime cor & cerebrum compulsi melancholicas hasce accessiones excitaverint; quas spasmodicis potissimum absolvi motibus, horror & frigus corporis, urina alba atque cruda & pulsus durities demonstrant. Quum ergo hisce malis explicandis naturales sufficiant causæ, non ad supranaturales atque magicas confugere licet. Quod si vero ad prognosin transgrediamur, haud ignorari oportet, hocce malum & temporis diuturnitate & frequentissimis insultibus in habitum fere ac alteram naturam degeneratum, vix ac ne vix quidem medicationi esse obsecuturum. Quin haud immerito timeo, ne si forte vehementiores mentis commotiones, maxime iracundæ, aut irregularis diæta, spirituosorum abusus, aliaq; accesserint, hæc affectio in ipsum furibundum raptum aut epilepsiam, aut plane veternum aliquando transeat. Hinc ut ipsi suppetiæ ferantur, opus omnino est: quo scopo ante omnia cavere oportet, ne natura multitudine remediorum, maxime purgantium, vomitoriorum, aliorumque vehementium & calidiorum, vires ma-

gis pessumdantium obruatur; sed eo potius intendendi nervi, ut enervata natura, debileque nervorum genus tam pharmacis convenientibus, quam accurato victus genere roborentur atque confortentur. Id impetratum iri confido, si primum ex vena in pede tusa sex circiter cruoris emittantur unciæ; deinceps decoctum ex radice chinæ, Scorzoneræ, sarsaparillæ, polypodii, semine fœniculi paratum mane calidum ad octo vel decem vascula sorbilletur, reliquo die frigidum loco potus ordinarii bibatur. Tum operę erit pretium, ut æger quavis vespera in pediluvia ex melissa, floribus rosarum, cineribusque clavellatis præparata pedes ad suras usque immittat, ac per horam dimidiam desideat: sub prandio L. vel LX. guttas essentiæ meæ Aurantiorum assumat, & vesperi alternis vicibus mox pulveris mei bezoardici, mox temperantis nitrosi dosin, mox 16. mearum pilularum capiat. Nec denique minus 12. guttulæ liquoris mei anodyni, tribus partibus cum una balsami vitę mixti mane ex infuso Theebois haustę eximiam spondent utilitatem. Ceterum, ne vita sit sine motu deses, matutinis æque ac vespertinis quinta vel sexta horis cœlo sereno corpus ambulando, curru vel equo vehendo moveatur, necesse est. Fugiantur vero quam longissime potus calidiores, vinosi, Tabacus, cibi acidi, concoctu difficiles atque flatulenti, & cœna parciori utendum. Quæ remedia per 5. vel sex hebdomades usurpata si voto forsan haud responderint; Egranas acidulas interno usui commendarem; quas cum reliquis Deus ægro reddat salutares, ex pectore precor.

CASUS XXXIV.

De Affectu Melancholico.

VIt quidem haud incelebris 30. & quod excurrit annorum, cholerico-melancholici temperamenti, indolis sensibilis valde ac ambitiosæ, staturæ longioris, habitus strictioris, capacioribus vasis, robustis nervis musculisque, nec minus validis instructus viribus stirpe prognatus est ad melancholicum malum admodum proclivi. Ipse ceterum adpetentia gaudet satis integra, alvo libera, nec unquam flatulentiis, ructibus, inflationibus atque torminibus imi ventris obnoxius fuit; diætam servat strictissimam, nec ullis indulget excessibus, nisi forte nimiæ iracundiæ, & loco potus ordinarii hactenus aqua vino permixta usus est. Verum enimvero paucis abhinc annis somno frui cœpit levissimo, ipse quandoq; vel sine ulla vel sane exigua caussa meticulosus redditur tristisque; maxime si adversas res perceperit, insigni mœrore mentisque perturbatione sollicitatur; hominum consortium ipsi est inimicum, præcipue vestibus rubicundis aut cœruleis indutorum; quos colores summopere aversatur; non minus tanta animi est sensibilitas, ut vel levissimo sono insigni percellatur terrore, hinc quoque solitudinem amans, omnemque clangorem & campanarum & vigilum nocturnorum fugiens, rus petiit. Hæ vero accessiones intervalla habent, ut iis mox ad omnia officia subeunda reddatur impar; mox vero summa cum mentis alacritate iis fungi valeat; ab omnibus ceterum immunis symptomatibus. Multos contra hæc mala consuluit medicos, varias thermas acidulasque in usum vocavit, peregrinationes instituit, vino utitur parcissimo, in ejusque locum aquam puram levemque bibere, ac ter quotannis venam secandam præbere suevit: nihilo tamen minus per tres jam annos hoc affectu sollicitatus doceri avet, quinam ille potissimum sit; quæ ejus causa ac medela convenientissima.

CONSILIUM MEDICUM.

Probe volutavi mecum ægritudinem, cujus causa consultus sum, eamque minime in læsione & obstructione viscerum, nec humorum vitiosa colluvie residere; hinc nec primarum viarum spasmis, nec sanguinis inflationibus aut congestionibus complicari exinde colligo, quod æger alvo libera, ciborum integra adpetentia non

mi-

minus quam concoctione gaudeat. Neque enim aciditatis cujusdam in ventriculo præsentiam, malo hypochondriaco familiarem, suspicari possum: sed omnem morbi vim in nervorum atque spirituum affectione colloco. Namque procul dubio meninges cerebri æque, ac nervosas totius corporis membranas nimium tensas, strictas atque sensibiles esse arbitror: unde non solum motibus spasmodicis facillime fiunt obnoxiæ; verum etiam mentis sensibilitas, & peculiaris ad angustiam, timorem, terrorem, mœstitiam, aliasque commotiones proclivitas natales suos mutuatur. Quum autem insignis deprehendatur animi efficacia in motus tam fluidarum, quam nervosarum nostri corporis partium, non fieri potest, quin ex illius perturbationibus humorum partim libero circuitui, partim & excretionibus eximium inferatur impedimentum. Inde vero depravatur naturalis atque lagitima eorum temperies, & ob præpeditas maxime bilis in hepate secretiones, acria ac sulphurea recrementa intra sanguineam massam resorbentur, ab iisque laudabiles succi, cerebro ejusque membranis & lubricandis & nutriendis destinati, magis magisque læduntur atque corrumpuntur. Nimiæ vero fibrarum nervearum tensioni in acceptis ferendum est, quod æger nec placido, profundoque somno fruatur, nec vel levissimum sonitum perferre queat: at hæ diuturnę vigiliæ humorum tenuitatem magis adauxerunt: hinc cruor e vena missus tenuissimus ac rubicundo colore imbutus adparuit: neque tamen refrigeratus ullum dimisit serum: sed fervidissimus fuit, vaporemque exhalavit. Quod si porro causam sensibilitatis illius, qua membranæ cerebri nervosæ pollent, eximiæ perspiciamus, eam potissimum partim in temperamento cholerico-melancholico, ac corporis habitu strictiori, partim in nativa dispositione sitam esse arbitror, cui deniq; multum momentum addidit vitæ genus, quo æger fungitur, multa meditatione mentisq; commotionibus, iracundia atque mœroribus complicatum. His ergo suppositis facile adparet, nullum in hoc morbo curando locum habere evacuantia, ut emetica, purgantia, sudorifera, nec vesicatoria, cucurbitulas, fonticulos, martialia, absorbentia, stomachica, carminativa, quæ vulgo malo hypochondriaco opponi solent: neque etiam ullum emolumentum ab aquarum mineralium usu expectare licet: cum nec viscerum infarctus, nec humorum crassities ac impedita circulatio, nec acida in primis viis colluvies, nec glandularum obstructio præsto esse videantur. Omnis potius curandi nervus eo intendendus erit, ut motus partium nervosarum irregulares consopiantur; tensio præternaturalis nervorum demulceatur, & menti restituatur tranquillitas. Hisce vero obtinendis scopis pharmacorum certe nimia farrago minime sufficiet: sed omnem, quæcunque est, salutis spem a recto vivendi genere & congruo rerum non naturalium ad vitam conservandam summe necessariarum usu dependere arbitror.

Quæ cum ita sint, eo meum collineat consilium, ut æger ante omnia muneribus suis, absque mentis perturbatione haud absolvendis ad aliquod tempus supersedeat, & potius jocundo consortio, & quicquid ad animi delectamentum conferre potest, sedulus utatur. Subinde abs re erit, ut locum cœlumque mutet: ille enim, in quo jam degit, aer justo frigidior, nervorumq; siccitati admodum inimicus est; hinc temperatum seligere oportet, qui nec siccus valde, frigidusque, nec nimis sit humidus; & meo quidem arbitrio id commode obtinebit, si ruri magis vitam degerit: namque in his nervorum adfectibus aeris mutatione nihil unquam deprehendi fructuosius. Tum in id summo incumbendum erit studio, ut somnus concilietur, a quo & animi requies & corporis temperies multum dependet. Neque vero huic fini assequendo conveniunt sopientia, papaveracea, aut plane opiata: quippe quæ majorem inducent torporem, melancholiam augebunt, & forsitan in furorem omnino commutabunt: Melius est, ut æger cubitum iturus in tepida descendat pediluvia. Hisce autē rite parandis flores chamæmeli, papaveris rhæados, rosarum rubrarum, artemisia, ni-

nitrum, salque commune linteo includantur, iisque in vas ligneum profundius impositis aqua fluviatilis fervens infundatur: stent per aliquod tempus ut horum vis extrahatur: tum addatur aqua frigida, donec fervens reddatur tepidior; cui pedes ad genua usque immittantur, & per horam dimidiam sudore madidi in illa detineantur; iisque tepor affusione calidioris conservandus est. Neque minus operæ erit pretium, ut æger paulo maturius se ad somnum componat: quoniam concubius sopor profundior, magisque reficiens deprehenditur, quam quo post mediam noctem aut summo mane fruimur. Nec denique levem in quiete inducenda præstabit operam, si cubitum iturus juscula avenacea vitello ovi, passulis minoribus, atque amygdalis dulcibus permixta vesperi sorbillaverit, & insuper haustum cerevisię lupulatæ, bene defæcatę assumserit.

Inter medicamina in hoc morbo nitrosis atque pręcipitantibus non sunt pręstantiora: hęc enim ebullitiones sanguinis, & partium sulphurearum intestinum motum potenter coercent; æstum attemperant; nec solidis partibus humiditates detrahunt; nec levem in promovendo somno spondent utilitatem. Hoc scopo præstantissimus erit hic pulvis: Recipe matris perlarum, lapidum cancrorum ana drachmam unam, nitri regenerati grana duodecim, olei destillati nucistæ, olei de cedro ana guttas duas, misce, fiat pulvis, div. in duas partes, quarum quævis vel vesperi ex aqua cerasorum nigrorum aut florum tiliæ, vel ante prandium assumenda est. In locum oleorum essentia ambræ veræ, Moscho atque zibetho destituta substitui potest: quippe quæ ob blandam sulphuream, qua pollet, anathymiasin, genus nervosum roborandi ac somnum conciliandi insignem possidet efficaciam.

Porro vena in pedibus bis ad minimum quotannis tempestate serena, mense Martio & Septembri, &, si haud accesserit hæmorrhoidalis fluor, quater omnino, nempe Februario, Majo, Augusto atque Novembri mensibus secanda est: hujus autem fluxus si adparuerint indicia, ille frictionibus, fotibusque maxime vaporosis promovendus; quod si vero inanis anum adflixerit dolor, hirudines ad illam adplicandæ sunt. Postea, ut eo certius exstirpetur malum, aut saltem, ne in furorem desinat, præcaveatur, præstantissimus erit balneorum tepidiorum, simulque leviorum usus: quæ inter Tœplicensia sulphurata præ illis, quæ intra urbem scaturiunt, palmam obtinent. Balnea enim justo calidiora ob insignem, quam excitant, humorum ebullitionem, majus damnum minantur, quam emolumentum: contra vero quæ tepida & temperata sunt, egregiam vim fibras membranasque totius corporis nerveas emolliendi, humectandi, tensasque relaxandi possident: quid? quod corporis superficiem blande fomentando, poros cutis aperiendo, atq; tubulos seriferos dilatando non solum ipsam promoveant transpirationem, verum etiam humores a capite & internis partibus ad externas magis alliciant. Et incredibilis omnino est efficacia, quam hę thermæ, quarum aquæ subtiles levesque sunt, rite & diu adhibitæ in hisce melancholicis non minus, quam maniacis ipsis recentioribus exserunt affectibus.

His denique omnibus pertinax victus observatio accedat, necesse est. Ergo summopere sibi caveat æger ab aeris frigida, humidaque temperie, maxime ventis borealibus ac septemtrionalibus. Ante omnia pedes ab omni frigore muniendi sunt: hi enim quo frigidiores existunt, eo magis humores ad caput rapiuntur. Inter cibos fugere oportet omnes acidos, cepis conditos, salitos, omnesque aromatisatos (quos vulgo dicunt: *Die von einen hohen gout sind:*) nec alios assumere convenit, si mens commota fuerit: nam generatim sciendum est, nec somno, nisi sub animi tranquillitate fruendum esse. Potui sub prandio inserviat vinum generosum una parte cum tribus aquæ vel simplicis, vel quod melius, Selteranæ, Spadanæ, Dunstadiensis aut Wildungensis permixtum; quod vero sub cœna omitti, in ejusque locum cerevisiæ bene coctę atque levioris usum substitui mallem. Neque vero infu-

sorum Thee vel Coffee potum, nimis exsiccantem, nervisque infensum commendarem; sed potius jusculum vitello ovi & succo aurantiorum permixtum mane sorbillari subderem, quod partim ventriculum roborat, partim acrimoniam attemperat: nec alienus erit potus Chocoladæ cum aqua paratus, quandoque haustus, maxime si ex eo quædam essentiæ ambræ assumantur guttulæ; hunc enim ob blandum, quod fovet, oleamentum nervoso generi perquam amicum deprehendi. Ne vero ab illius viscositate tunica ventriculi villosa obstruatur; abs re erit, illi abluendo haustum aquæ fontanæ superingerere. Sed cavendum ceterum est a nimio pharmacorum usu; & ipsam curationem per aliquot menses, quin integrum annum protrahere; maxime rectæ vivendi rationi diutissime inhærere; & balnea nonnisi vernali vel autumnali tempestate in usum vocare oportebit: quæ si rite observaverit æger, de felici eventu haud dubito.

Nunciatum quoque fuit, ægrum hac medicatione per aliquod tempus usum optime habuisse, ac insigne mali sui deportasse allevamentum.

CASUS XXXV.

De affectu melancholico.

Virgo viginti annorum generosa, ingenii olim hilaris ac perfaceti, tribus potissimum abhinc anni quadrantibus, gravem incidit mentis affectionem, cujus hi fuerunt natales. Quædam pariter generosa virgo, cujus arctissima familiaritate usa erat, in mortis articulo versata, nostram ad se adhuc semel visendam invitari jubet; quę sub hac invitatione epulis assidens, nec tantum in mora periculum esse arbitrata diutius remoratur domi, donec improvisum de hujus amicæ insequuta morte acciperet nuntium. Abhinc vero insigniter contristata, mœroribus magis magisque indulgere cœpit, & somnus quoque imminui turbarique videbatur: maxime vero mox a prandio insigni quotidie mæstitia, tantisque angoribus torquebatur, ut vix respirare potuerit, & copiosissimas ploraverit lacrumas; neque minus appetentia destrui & concoctrix vis lædi cœpit. Huic malo licet tempestivas ferri suppetias parentes voluerint, omnem tamen medicinarum usum recusavit ęgra; nec nisi quasdam temperantes ex suasu celebrioris medici assumsit: quem cum pariter adversa raperet valetudo, ipsa ab omnibus remediis abstinuit, malumque magis magisque increvit. Tum enim conscientiæ tormenta accesserunt, ac spirituales angores perpetui, tantique, ut furibundæ instar assiduo cursu atque ambulatione se fatigaret, mentisque insuper errores inciderent. Secabatur vena, dabantur variæ essentiæ, præsertim carminativæ, pulveres, infusa theiformia atque pilulæ: quæ quidem alvum egregie duxerunt, multumque recrementorum mucidorum expulerunt, malo autem nequicquam detraxerunt. Somnus enim, licet quandoque per duas tresve horas oculos occupet, tamen præternaturalis est, assiduaque membrorum agitatione stipatus. neque minus tanta vehementia vigil etiam membra jactat motitatque, ut inde sudore fere diffluat, insignique humorum ebullitione afficiatur: nec hominum sermones ferre potest, quin ab illis statim excandescat, & pedibus manibusve contremiscat. Appetitus jam augeri, alternisque potissimum diebus integrior videtur: menses stato tempore, non tamen ea, qua olim quantitate fluunt; caput a prima morbi accessione hucusque eximio torquetur dolore, & omnia in pejus ruunt.

CONSULTATIO.

Generosæ virginis ægritudo, cujus historia mecum fuit communicata, in animo, ac vitio capitis, spirituumque animalium magis, quam humorum læsione hærere, & a vehementi mentis commotione, insignique tristitia originem traxisse videtur. Docet enim, proh dolor! crebra experientia, hosce subitaneos gravesque animi affectus, integrum motuum vitalium ordinem pervertendi; hinc somnum

mentis requiem, vires corporis, appetentiam, concoctionem ac excretiones naturales, quæ per alvum, transpirationem, & menstruam in sexu sequiori purgationem fiunt, pessumdandi eximiam possidere efficaciam. In hisce autem morbis, quorum caussa nec in visceribus, nec humoribus sita est, nullam nec a pharmacis, purgantibus, aperientibus, emeticis, & sanguinem depurantibus medicinis; nec a venæsectione, utut in aliis deliriorum generibus utilissima, expectare licet salutem: sed quæ adhuc e re erunt, hisce potissimum absolvi credo momentis. Ante omnia operæ erit pretium, aerem cęlumque mutare, & balnea ex aqua fluviatili, vel quod melius, pluviali, furfuribus triticeis, & lacte parata sæpius in usum vocare. Hisce nimirum tepidissimis ægra prima hebdomade bis quotidie, mane vesperique umbilico tenus insideat; postea autem matutino dumtaxat immittatur tempore, probe tamen cavendo, ne capitis exinde sudor erumpat. Non minus porro egregium effectum præstabit lac asininum, cujus binis circiter, antequam ingrediatur balneum, horis primum dimidiam potare mensuram; dein successivo ad integram ascendere, ejusque pariter ac balnei usum per quatuor vel quinque hebdomades protrahere potest. Asinino deficienti caprinum lac una parte cum duabus acidularum Selteranarum mixtum substituere licet: ex quo etiam, si alvus fuerit segnis, uncia una cum dimidia Mannæ mane est haurienda. Tum vero ab omni cerevisiæ vel vini potu abstinere, & in horum locum hoc decocto uti convenit: Recipe rasuræ cornu cervi, radicis scorzonerę ana uncias quatuor, pęonię, caryophyllatæ, cichorei ana unciam, cardamomi minoris drachmas tres, M. Conc. cont. d. S. species, quorum binæ unciæ in tribus aquæ mensuris, per horam dimidiam in vase clauso decoquendæ sunt. Neque negligendum est corporis exercitium, illudq; potius vel ambulādo vel curru vehendo sub tempestate serena aliquot aut ante aut post pastū horis probe instituendum; & denique haud ludetur opera, si cubitum itura vasculum potiunculæ nervinæ hauriat, quæ sic se habet: Recipe aquæ florum liliorum convallium, primulæ veris, tiliæ, acaciæ ana uncias duas, melissæ citratę cum vino, cinamomi cum vino ana unciam unam cum dimidia, pulveris marchionum drachmas duas, cinnabaris nativæ præparatæ, succini præparati ana drachmam semis, syrupi corticum aurantiorum drachmas tres. M. d. S. *Haupt und Nerven starklende* potion. His rite adhibitis salutarem eventum haud defore credo; quem Deus reddat prosperum ex animo precor.

CASUS XXXVI.

De Affectu Melancholico-Maniaco.

Comes quidam illustrissimus per tres jam annos affectu quodam melancholico maniaco, ac rationis usu depravato sollicitatus, meam contra hoc malum requisivit opem. Is namque viginti duos annos natus, temperamenti melancholico-cholerici, quatuor abhinc annis tertiana febre, sub cujus qualibet accessione leve patiebatur delirium, laboraverat: qua superata proximo anno post, cum ipsi ob insignem plethoram sanguis e pedibus mitteretur, tanto maniaco furore rapiebatur, ut & acidulis Egranis, & Carolinis, maxime pediluviis ex his paratis, & temperantibus, refrigerantibus, blande sedativis ac emeticis frustra omnino adhibitis, ad hoc usque tempus cum assiduis vigiliis stipatus inhæserit. Quamvis etiam ob eximiam, qua æger pollet, humorum abundantiam quotannis vena in pedibus fuerit secata: tantum tamen aberat, ut inde melius haberet, ut potius tribus semper post venam tusam diebus rabies magis increverit, dein iterum remiserit. Neque vero memoriæ vis penitus periit, quin homines cognoscere, & latinam quandoque gallicamque linguam strepere valeat: tamen sermo sine ordine fertur. Appetentia ceterum varia est, mox avidissima, mox plane prostrata; alvus assidue segnis, perpetuumque

que partium externarum frigus. Binis abhinc annis cœcæ adparebant hæmorrhoides: quæ quidem hirudinibus ad anum adplicatis oppugnabantur, eodem tamen minus felici eventu, qui fonticulum brachio inflictum sequebatur. Jam corpore magis fit obesus, & ob ventriculi debilitatem vino cum aqua mixto in locum ordinarii potus uti suevit. Nec denique silentio prætermittendum est, fratrem illustrissimi comitis gemellum eadem tentari ægritudine; a qua tamen & parentes & priores fuerunt liberi.

Quæ cum ita sint, facile adparet, morbum hunc melancholico-maniacum insigni generis nervosi, maxime partium capitis nervosarum imbecillitati æque ac hypochondriorum malæ dispositioni suos debere natales. Hæc vero vitia ex pravo potissimum vivendi genere, potuum calidiori usu, mentis frequentioribus commotionibus, multisque laboribus cum meditatione ac vita sedentaria junctis originem traxisse vero est simillimum: neque minus dubito, quin febris intermittens olim tolerata, & nimis præcociter forsitan suppressa huc contribuerit. Non enim solum experientia docet, hasce febres incongrue adstrictas ad ventriculi, generisque nervosi debilitatem & hypochondriaca symptomata producenda esse perquam opportunas: verum etiam ipsa ad hæmorrhoidalem fluxum molimina, quibus æger ante binos annos tentatus fuit, satis firmo sint documento; quod spasmis atque flatulentiis imi ventris, hypochondriacis valde familiaribus obnoxius; his autem liber humorum per intestina & viscera abdominis circulus fuerit impeditus. Quandocunque autem hisce cum artuum externorum, tum nervosarum abdominis partium, maxime ventriculi atque intestinorum violentis distentionibus cruor spissus vehementer ad caput atque cerebrum compulsus, nullo per nares potitur exitu; sed intra membranarum cerebrum ambientium vasa stagnans, ea nimium distendit, & ad varicosas disponit expansiones: haud mirum, si partim sensus interni perturbantur; partim ipsa læditur imaginatio, iisque imbuitur objectis, quę rationis usum destruunt, mentemque ad ambitiosas, invisas, furibundas iracundasque ideas, atque ad ipsam proritant rabiem. Quemadmodum enim sensuum internorum integritas ab æquali liberoque humorum vitalium per vascula cerebri minima circuitu potissimum dependet: ita quoque omnes mentis perturbationes, memoriæque, ingenii atque judicii læsiones cruoris in iisdem cerebri vasis stagnationi in acceptis ferendæ sunt. Hinc vero ipsa cerebri fabrica vitiatur, ejusque ductus ac pori destruuntur, & ipse fluidi nervorum tenuissimi influxus impeditur; qui, si in cor, arterias, ventriculum, intestina, aliasque tam internas, quam externas partes congrua quantitate ac justo vigore successerit; omnes harum partium functiones, motum atque pulsum cordis nimirum & arteriarum, digestionem ciborum, chylificationem, alvinas omnesque reliquas excretiones in debito atque naturali conservat ordine. Ex his denique adparet, cur pulsus inæqualis, appetentia ciborum inconstans, digestio eorum impedita, alvi excretio segnis, corporis decrementum, extremorum frigus, ructuosæ molestiæ, somnus turbulentus multisque terrificis stipatus insomniis frequentissima morborum melancholicorum atque rabidorum sint symptomata.

Quod si autem prognosin aggredior, non possum, quin morbi præsentis jam per triennium inhærentis ac fere inveterati curationem admodum difficilem arduamque pronunciem: neque enim bonum præbet præsagium, sed graviorem cerebri læsionem denotat, quod malum absque ulla intermissione assidue sæviat; cujus plerumque ea esse solet indoles, ut circa æquinoctia vel solstitia atrocius adfligat, reliquo autem tempore observetur levissimum. Nec denique mihi placet, quod frater cum illustri ægro uno editus partu eadem detineatur ægritudine: quamvis enim parentes ab ea liberi fuisse perhibeantur, nihilo tamen secius hanc cerebri imbecillitatem jam in utero hisce gemellis fuisse communicatam vero videtur simil-

li-

limum; cum compertum sit, liberos ab ebriis etiam parentibus genitos insigni capitis debilitate, morbisque exinde oriundis admodum esse opportunos. Contra vero cum ægrotans ætate sit adhuc junior; jam iterum pinguescat, malique aliquale observetur decrementum; nec usum medicinarum more alias melancholicis consueto aversetur; nec denique ea adhuc assumserit remedia, quæ malo expugnando sunt idonea: non omnem omnino si non perfectæ sanitatis, saltem eximii levaminis spem abjicere oportet.

Venio ergo ad auxilia, perillustri Comiti ferenda, quæ magis diæteticis remediis, quam pharmacis, chymicisque absolvi credo: illis enim diu, pertinaciter ac patienter adhibitis in hisce nervorum vitiis nihil unquam deprehensum fuit efficacius. Eo itaque omnes intendere oportet nervos, ut primum nervosum genus admodum debilitatum corroboretur, dein spasmodicæ distentiones consopiantur, tum raptus humorum ad caput derivetur; porro cerebrum, ejusque membranæ confortentur, & denique concoctrix ventriculi vis non minus ac alvina excretio promoveatur.

Quibus scopis sub divina gratia obtinendis, circa venæsectionum administrationem ante omnia moneo, ne illa fiat in pedibus; hancce enim in hisce spasmodicis morbis, pedum frigore continuo stipatis, magis deprehendi noxiam; quippe quæ spasmum externarum partium magis augendo, majori humorum ad caput regurgitationi efficacissimam suppetat occasionem. Neque enim convenit sanguinem circa æquinoctia mittere; siquidem eo tempore horum morborum graviores esse solent accessiones, humorumque vehementiores commotiones. Magis e re fore arbitror, ut sub serena tempestate amicoque cœlo non solum vena bis quotannis, nempe Februario mense, & binis ante autumnale æquinoctium hebdomadibus in brachio secetur, & sex inde cruoris detrahantur unciæ: verum etiam cum hæ binæ venæsectiones plethoræ imminuendæ ac humorum in vasis cerebri stagnationi discutiendæ minus sufficient, duabus quoque quotannis vicibus, Junio scilicet Decembrique mensibus quatuor cucurbitæ scarificatoriæ dorso, totidemque pedibus admoveantur.

Deinde operæ erit pretium, corpus sedulo movere, maxime equitatione, quæ bis quotidie, & tribus ante pastum, & quatuor post illum horis instituenda est, ut transpiratio promoveatur, & humores ad externam magis invitentur corporis superficiem; cavendum tamen, ne impetuosior sit hic motus, neque tantus, ut humorum inducat ebullitionem. Tum vero etiam atque etiam hortor, ut perillustris æger locum aeremque mutet: hæc enim cæli mutatio non solum ipsi morbo apprime conveniens est, verum etiam eo inservit, ut ingrata, & excitandis ideis adversis opportuna objecta removeantur: siquidem notum est, hosce ægros ob arrogantiam, cujus opinione laborant, & parentes & omnes, quorum imperio subjacent, ferre haud posse. Porro ægrotantem nunquam solum relinquere; sed potius musica, ludis, venationibus &c. excitare; multo minus ipsi quicquam contradicere, aut gravius forsitan reprehendere oportet; ne inde in majorem agatur rabiem atque furorem.

Præsertim vero vivendi ratio sit accuratissima, nec largis indulgendum epulis, quas inter fugiantur & acriora aromata, & calidiores potus atque cerevisia. Hujus enim in locum commendarem decoctum ex hordeo, cornu cervi raspato, & citri corticibus paratum; vel solum, si illius binis mensuris decem nitri depurati addantur grana, bibendum; vel tribus partibus cum una vini Neccarini mixtum: vel denique hujus loco Selteranæ acidulæ eadem quantitate cum dicto vino maritatæ potari possunt; sed ipse potus sicuti tepidior, ita larga copia hauriendus est. Deinceps in hisce morbis acidulis Selteranis, lacte caprino vel asinino permixtis, nihil deprehenditur præstantius: quarum aquarum tribus partibus cum una lactis nuptarum usus bis quotannis, verno pariter ac autumnali tempore per 5. vel 6. hebdomades protrahendus; & vesperi balneum

ex aqua dulci temperatum adjungendum est. Neque minus thermæ egregium spondent emolumentum, & non solum constrictas nervosas partes relaxant, verum etiam insigniter roborant: quas inter balnea sulphurata Toeplicensia commendo. Nec irrita efficacia pediluviorum ex aqua fluviatili, floribus chamæmeli & furfuribus triticeis paratorum; quibus tepidioribus dumtaxat, & successiva aquæ calidioris affusione moderandis æger quavis vespera cubitum iturus pedes ad suras usque immittat: hæc enim partim humores a capite ad partes inferiores derivant, partim nervosum genus emolliunt, & sanguinis æqualem promovent circuitum. Porro adhuc fonticulum in altero brachio excitari mallem; & humorum ebullitioni sopiendæ, acrimoniæ biliosæ attemperandæ, ventriculoque roborando hunc opponerem pulverem: Recipe pulveris marchionis, lapidum cancrorum ana drachmas duas, cinnabaris nativæ præparatæ, nitri purificati, tartari vitriolati, succini præparati ana drachmam semis, olei de cedro Italici guttas IV. M. f. pulvis; cujus drachma vesperi, aut simul mane ex aqua cerasorum nigrorum capienda est. Non minus egregium erit, quotidie aut alternis diebus mane quædam vascula infusi Theebois, aut alius theiformis ex melissa & abrotano parati, cujus mensura dimidia sexta parte florum lactis & sex nitri granis permixta sit, haurire.

Alvi libertas perpetuo est conservanda, cui inservient mala Borsdorffiensia cum passulis cocta; juscula ex prunis Damascenis cum drachma cremoris tartari parata; pruna ipsa cocta, aut duæ unciæ Mannæ loco sacchari in decocto Succoladę solutæ, & mane devoratæ; aut sal Anglicanum, vel Sedlicense quandoque sumendum, cujus uncia dimidia, aut sex drachmæ in quarta aquæ fontanæ mensuræ parte solutæ assumantur, & tum aliquot vascula infusi Theebois aut fabarum Coffee sorbillentur.

Hęc sunt, quæ in salutem perillustris ægri proponenda duxi; quibus, si morem gesserit, haud dubito, quin mali eximium levamen sit insequuturum.

Rite quoque hæc omnia adhibuerat ægrotans, unde post aliquot menses malum insigniter imminutum fuisse mihi nunciatum est; ad quod penitus, expugnandum commendatarum medicinarum usum diutius protrahi jussi.

CASUS XXXVII.

De primipara ex terrore facta maniaca, & feliciter restituta.

Viginti annorum, temperamentique sanguineo-melancholici fœmina, ad terrorem facillima, venerique deditissima cum in primo vix quatuor hebdomades transegisset puerperio, accidit, ut noctu ex motu fenestræ apertæ & a vento agitatæ illa placide dormiens evigilaret, & spectri suspicione perterrita, custodi acclamaret. Hunc clamorem quædam fœmina ipsi consanguinea in proximo cubili percipiens, putat incendii metum significari, & hinc indusio dumtaxat induta accurrit januæ cubiculi, in quo degebat puerpera, eamque tacita aperit. Quam cum videret hæc, graviori percellitur terrore, ipsamque suam matrem, longis jam abhinc annis mortuam, spectri larva cubiculum intrasse anxia sibi imaginatur. At vero triduo elapso factum est, ut mentis errorem, ipsamque rabiem inciderit; qua omni somno destituta, perpetua loquacitate res alienas atque inconcinnas sermone plerumque ligato garrit, & omnia fere alimenta assumere recusat: neque tamen æstu torquetur febrili. Lochia ab ipso partu haud fluxerunt rite, & hoc potissimum tempore ipsi olim menses erumpere sueverunt. Infante ergo protinus alii nutrici tradito, ipsi ægrotæ ter successive vena in pedibus secabatur: & quantum ob assiduam rabiem erat possibile, medicinæ sanguini a capite derivando, mensibusque promovendis idoneæ exhibebantur, maxime pulveres ex nitro, cinnabari, & camphora parati, & emulsiones ex seminibus quatuor frigidis confectæ. Tantum autem abest, ut inducias furori induxerint, ut ille potius

quotidie ingravescat, ac ægra jam vinculis omnino constringi debeat.

Ego in consilium accitus, præter recensita remedia ægram bis quotidie in balnea ex aqua tepidiori parata immitti jussi. Hæc insignem tulerunt opem; non enim solum corpore, quod antea totum cum artubus tactu frigidum erat, post quodvis balneum admodum incaluit; verum etiam ipsa mens quietior facta ad se redire cœpit: quid? quod utero mox iterum conceperit, partum ediderit feliciter, & adhuc valeat optime.

Epicrisis.

Licet ex hoc casu animadvertere, 1.) quod valde infensus sit gravis terror puerperis, iis præsertim, quæ per uterum non satis expurgatæ fuerunt. Tanta enim terroris fuit vehementia, ut gravioribus partium externarum stricturis sanguinem ad caput repellendo, in ægra nostra affectum maniacum provocaverit.

2) Notatu dignum est, quod major adhuc terroris potentia sit in fœminis circa illud tempus, quo menses fluere consueverunt; quoniam horum evacuatio nunquam sine præcedente generis nervosi strictura perficitur. Nam quum terroris ea sit natura ac indoles, ut sanguinem ab ambitu ad centrum sive interiora corporis forti partium externarum constrictione retrovertat; facile patet, eum majori pollere efficacia & præsentissimam noxam inferre tunc temporis, quando corpus jam jam spasmo adfligitur.

3) Illud etiam ad observationem insigne est, quod balnea moderate calida, ex aqua dulci parata, & profundiores in iis insessus ad affectum maniacum, si non adeo inveteraverit, tollendum opem ferant desideratissimam. Nos sane pluribus experimentis compertum habemus, præferenda esse balnea omnibus aliis remediis, quę vulgo in ejusmodi casibus commendari solent. Ratio operationis & felicissimi successus hęc nobis esse videtur. Est in affectu maniaco conversus sanguinis motus a partibus externis ad caput, ob stricturam, quæ hisce partibus a terrore inducitur. Nihil vero tam promte & expedite constructum corporis habitum relaxare, & tubulos supercutaneos, vasaque sanguinea aperire, & sanguinem a capite ad ambitum corporis rursus derivare, atque adeo ęqualem humorum motum restituere potest, quam balnea moderate calida, pauloque diutius usurpata: quod remedii genus, quamvis recentioribus medicis incognitum vel potius neglectum videamus, vetustis tamen temporibus celebratissimum fuit. Ita enim legimus apud Cornelium Celsum, homines, qui rabie ex morsu canis vel aliorum animalium correpti fuerunt, vel qui hydrophobia laborarunt, balneo aquę dulcis fuisse restitutos.

CASUS XXXVIII.

De delirio periodico cum motibus epilepticis a mensium retentione.

Virgo quædam XIX. annorum, sanguineo-melancholica, cum ante aliquod tempus sub ipso mensium fluxu gravi percelleretur iracundia, accidit, ut illi fluor protinus subsisteret. Nec quoque rediit ad regularem successum, licet nonnumquam parcior appareret: quo factum est, ut nostra insigni præcordiorum anxietate, doloribus capitis, languore corporis, & matutinis vomitibus satis graviter sollicitaretur. His magis ingravescentibus symptomatibus imploravit medici auxilium, qui quidem illa aperientibus, leniter laxantibus, & uterinis exhibitis, necnon venæsectione circa instans mensium tempus in pede instituta oppugnavit; tantum tamen abest, ut illa debellaret, ut potius malum majora in dies sumeret incrementa. Namque non solum dicta symptomata assidue inhærent; verum etiam calor præternaturalis cum pulsu celeri tribus abhinc hebdomadibus adparere cœpit, quem motus epilepticus, per tres adfligens horas, presso comitatur pede. Stipatur hæc accessio mentis errore, & per intervalla vespertino potissimum, nocturnoque tempore re-

redire suevit; ægra circa meridiem satis bene habente. Quamvis igitur & hisce malis varia & antispasmodica & antifebrilia opposita fuerint remedia: remiserunt equidem ex horum usu & epileptica agitatio & æstus præternaturalis; nihilo tamen secius quavis vespera prægressis gravi cardialgia atque vomitu mentis defectiones incidit ægra; quibus nec pulsum, nec respirationem penitus intercipientibus per tres quatuorve detinetur horas. Ceterum appetentia fit imminutior, & insuper denique per intervalla vehementes cordis palpitationes cum spirandi angustia aut suffocationis metu accedunt, per horam circiter dimidiam inhærentes. Quæ cum ita sint, Tuum, vir excellentissime, imploramus judicium, ac doceri avemus, quinam sit hic affectus? quæ ipsi profutura medicamina? & quinam illius eventus sit sperandus?

RESPONSIO CONSULTATORIA.

Quod si circumstantias in transmissa morbi historia obvias rite perpendo mecum; haud quidem ignoro, hosce spasmodicos motus, si ex mensium anomaliis suos mutuati fuerint natales, vulgo nomine hystericæ vel uterinæ passionis venire; quoniam in utero eorum princeps residere videtur caussa. Verum enimvero cum præsenti morbo quædam complicentur symptomata, quæ ab hysterica passione omnino sunt aliena, & in mentis alienatione periodica cum corrupta phantasia ac epilepticis motibus stipata consistunt; mallem illum a potiori symptomate delirium periodicum cum motibus epilepticis a mensium retentione oriundum vocare. Neque enim quemquam fugiet, mensium maxime a gravi mentis commotione, vehemẽti iracundia, aut immani terrore inductam subitaneam retentionem atque suppressionem, gravissima ac periculosa comitari symptomata. Namque cruor, critice ac salutariter per uterum evacuandus, si exitu suo destitutus intra vasa corporis restiterit: non solum molestam illam, ac variis ægritudinibus producendis idoneam admodum plethoram gignit: verum etiam accedente animi affectu motus partium vasculosarum, fibrosarum atque carnosarum a naturali recedit ordine, & primum fluidorum circulus redditur inæqualis, deinceps hic æque ac solidorum motus magis interiora versus tendit. Hinc ipsæ salutares excretiones, quarum debito successu vita atque sanitas conservatur, perturbantur; & exinde denique cruoris in his vel illis partibus stagnationes oriuntur; quæ pro diversis, quas occupant regionibus, varia atque gravia inducunt symptomata. Quod si enim humores ad nervosas ventriculi membranas compelluntur; hujus inflationem, appetitus prostrationem, cardialgiam, nauseam, vomitumque excitant: & ipse stomachus flatibus onustus, septi transversi liberum motum descensumque impedit; hinc ad sanguinis circuitum per pulmones remorandum potenter disponit, & inde summam prçcordiorum anxietatem, difficillimam & anxiam spirationem, tussimque aridam progenerat. Quum præterea ventriculus ex pari octavo & ramo intercostali nervos suos adipiscitur, vique horum cum omnibus totius corporis nervosis partibus arctissimo jungitur vinculo atq; consensu; fit inde, ut illo spasmis flatibusq. graviter distento, caput simul, pericranium, & maxime membranę cerebrum medullamque spinalem cingentes vehementer afficiantur, constringantur, ideoq; ipsa sanguinis per vasa cerebri circulatio admodum retardetur. Huic autem per vascula cerebri cruoris progressui, in externis partibus impedito, capitis dolores; in internis vero retardato vertigines, corrupta phantasia, mentis alienatio & animi deliquia suos debent natales; & a spasmo membranarum, quæ cerebrum ac medullam spinalem ambiunt, motiones epilepticæ ac convulsivæ suam trahunt originem. Quæ cum ita sint; formalis horum symptomatum ratio consistit in spasmodica nervosarum partium, maxime ventriculi capitisque distentione: qua fit, ut humorum in visceribus circuitus impediatur, inæqualis reddatur; ipse cruor hinc inde stagnet, ac mala jamjam præsentia insigniter foveat non minus, quam adaugeat.

Quam-

Quamvis vero affectus noster mensium retentioni in acceptis ferendus sit: attamen in illo oppugnando horum reserationem minime tentare, nec remedia huic opportuna in usum vocare convenit. Hæc enim, ut ut sint incidentia, evacuantia, menses pellentia, roborantia &c. violentis hisce spasmis, qui præcipue mali paroxysmos comitantur, tantum abest, ut suppetias ferant, ut potius præternaturales motus atque symptomata magis exacerbent: quid? quod ipsa venæsectio vel in pedibus vel brachiis instituta parum adferat emolumenti. Namque crebra compertum habemus experientia, illam in motibus spasmodicis ac irregularibus minus provide administratam, hos magis adauxisse: & præsertim brevi ante febrium intermittentium, aut epilepticas accessiones institutam, has reddidisse longe atrociores. Hinc potius eo omnis dirigatur cura, ut spasmi consopiantur, & partibus nervosis, musculosis atque vasculosis naturalis tonus & pulsus restituatur: tum enim sanguinis irregulares ad caput, ventriculum & pectus congestiones, ipsique paroxysmi sponte cessabunt, aut saltem imminuentur insigniter. Quæ si rite fuerint observata, tunc mensium fluor congruis adminiculis in naturalem redigendus erit ordinem.

Quo igitur proponantur remedia, hisce scopis consequendis idonea, ante omnia alvi libertatem promovere oportet. Huic, cum humores a capite derivent, spasmosque intestinorum mitigent, optime inserviunt clysteres emollientes, qui ex furfuribus triticeis, floribusque chamæmeli coctis, de binis unciis olei amygdalarum dulcium, tantillo mellis, drachmis duabus salis, ac una nitri permixtis conficiantur. Neque minus huic fini respondet sal Sedlicense aut Epsomense, drachmis duabus circiter in aqua pura fontana solutum, & mane quandoque hauriendum, infusum quoddam calidum superbibendo. Hoc enim absque ulla humorum exagitatione præstantissimum exserit effectum: nec exsiccat genus nervosum, nec illud vellicat, nec ad spasmos proritat intestina. Deinceps operæ erit pretium, ut ægra tribus aut quatuor ante quamvis accessionē horis balnea, aut duntaxat pediluvia ex aqua fluviatili, furfuribus triticeis & floribus chamæmeli parata, non nimis calidiora, ne humores commoveant, ingrediatur, iisq; per horā dimidiam immoretur. Tum hanc cōmendo mixturam: Rec. liquoris nostri anodyni mineralis unciam semis, essentiæ castorei, spiritus bezoardici Bussii ana drachmam unam, laudani opiati liquidi guttas X. cujus 40. vel 50. guttulæ statim post egressum e balneo ex potu calidiori assumantur, & inde levior expectetur sudor. Porro suadeo, ut mane æque ac vesperi hujus pulveris capiatur dosis: Recipe pulveris Marchionis, antimonii diaphoretici ana drachmam unam, cinnabaris nativæ præparatæ scrupulum, castorei, nitri grana decem. M.f.pulvis, div. in 6. partes æquales. Mane simul sorbillandum est infusum theiforme, quod sic se habet: Recipe herbæ melissæ, betonicæ, salviæ ana manipulum unum, anisi stellati drachmam unam, Conc.cont.d.s. species *zum Krauter-Thee*. Neque minus insignem operam spondet hoc decoctum: Recipe visci querni unciam unam, radicis pæoniæ, valerianæ ana unciam semis, herbæ betonicæ, verbenæ, melissæ ana manipulum dimidium, florum hyperici, papaveris rheados, chamæmeli vulgaris ana pugillos tres. Conc.cont.d.S. species, quarum binæ unciæ in duabus aquæ mensuris vase clauso per tres horæ quadrantes decoquendæ sunt. Hujus vero decocti largus haustus, binis semper olei amygdalarum dulcium cochlearibus remixtus ter quotidie assumendus, ejusque usus per binas septimanas protrahendus est. Quod si autem harum medicinarum congruus usus spem fefellerit, nec malo penitus exstirpando suffecerit, eo meum tendit consilium, ut proximo vere Egranæ acidulæ potentur, & externe balnea Tœplicensia adhibeantur. Has enim minerales aquas in ejusmodi spasmodicis affectibus funditus expugnandis desideratissimam edidisse opem, sæpius deprehendi.

Ut denique de morbi eventu quædam præsagiam; hunc, si usui exacto commen-

mendatorum remediorum pertinax vivendi ratio accesserit, omnino salutarem fore spondeo ac exoptatissimum. Quod si autem ægra medendi eam rationem neglexerit, victui irregulari, maxime animi commotionibus indulserit, frigori se sæpius exposuerit, aut sub aere humido, udisque habitaculis degerit; porro incongruis cibis, parco potu, minusque sufficienti corporis motu usa fuerit: facillimum erit, ut hic affectus vel in epilepsiam chronicam vel soporosos ac paralyticos affectus, cum abolitione sensuum atque memoriæ stipatos; vel denique in ipsam transeat apoplexiam.

CASUS XXXIX.

De tinnitu aurium pertinaci.

Foemina XXX. annorum, quæ nunquam mensium fluorem passa, nec variis remediis, ac frequenti venæsectione incassum adhibitis, unquam gravida, nec gravioribus malis, nisi spasmodicis ac tensivis dorsi, artuum, capitisque doloribus, alvique segnitiei olim obnoxia fuit; a proximis elapsis paschatos feriis assiduis ærumnis atque sollicitudinibus cruciata, somno abhinc minus placido fruita, sed de insigni capitis debilitate atque temulentia conquesta fuit. Has ægritudines ante semestre tempus exceperunt graves aurium tinnitus, a capitis adhuc immunes doloribus: quiquidem mox sponte evanuerunt; sex autem post hebdomadibus noctu redierunt, & abhinc matutino potissimum tempore per integrum mensem acerbe sævierunt. Neque vero his lecto affixa ægra, epulis indulsit satis largis; insuperque frigidulam in vertice percepit sensationem. Oppugnavit hæc mala usu acidularum Wisbadensium mane calide potarum per tres hebdomades protracto: quæ quidem alvum subduxerunt egregie, tinnitum illum vero tantum abest, ut sublevaverint, ut ille potius atrocior inhæserit atque vehementior. Neque enim noctu ab illo fuit jam libera, & ad levissimam capitis motitationem, insignem in illo sonitum, ac si campanæ pulsarentur, percipit. Jungebantur etiam tensivi dolores capitis, oculorum, digitorum & omnium artuum, horumque debilitas: in vertice gelidissimus est sensus; appetitus prostratus; alvus pigra, & singulo triduo pilulis balsamicis solvenda. Ipse tinnitus sinistram potissimum occupat aurem, ex qua spasmus per integrum caput sævire, ac tandem ipsum cor adoriri videtur, ut fere lipothymica adpareat; gravius adfligit malum, si in dextro ægra decumbit latere: pedes eximio languore afficiuntur, ut vix incedere queat; nec denique sermo est satis expeditus, nec auditus facilis.

Propinata ipsi fuere varia medicamina, & interna, & externa; vena in pede secata, vesicatoria adplicata. Sumsit sæpius balsamicas pilulas, pulverem bezoardicum cum liquore anodyno, infusum theiforme ex herbis cephalicis &c. auri admovit balsamum vitæ; panem recens pistum & adhuc ferventem: succumque ceparum: naribus plerumque siccis & obstructis attraxit pulverem errhinum ex herbis cephalicis paratum. Ad conciliandum somnum temporibus adplicavit unguentum ex unguento de alabastro, croco, camphora, oleo nucistæ, & oleo ligni rhodii confecto: quo quidem id obtinuit, ut somnus placidus sit, nec turbetur susurru, nihilo tamen secius evigilantem corripit iterum tinnitus ille cum reliquis molestis sympromatibus.

Epicrisis.

Tinnitus aurium, præcipue gravioris & contumacioris, caussas & generationem explicare & opportunam medendi rationem monstrare non tam facilis est negotii, quam quidem vulgo putant. Nemo enim, qui interioris auris artificiosissimam structuram & fabricam mirificamque soni formationem non penitus cognitam perspectamque habet, id feliciter tentabit. Neque alius facile intelliget, cur contumacis ejusmodi mali sanatio tot tantasque sibi adjunctas habeat difficultates. Compertum ex anatomicis est, per tubam Eustachianam aerem

rem intrare interiorem auris cavitatem, quæ est inter tympanum & auditus ossa, interq; vestibulum labyrinthi & cochleæ, quod clauditur foramine ovali. Hic aer internus externe per aurem, meatum auditorium, ac tympanum miris modis commotus ac repercussus; foramine ovali aperto ad vestibulum, atque ad membranam nervi auditorii, quæ labyrinthi semicirculos & cochleam investit, delatus soni ideam menti exhibet. Ad circulationem vero aeris interni, quę consistit in ejus purioris per tubam Eustachianam introitu & exitu, promovendam, necnon ad variam tympani tensionem ac remissionem plurimum contribuit motus musculorum, quibus auditus ossa reguntur. Quando igitur accidit, ut fibrarum nervearum compages, quibus universa auris cavitas, ejusq; ossicula præcinguntur, a tono ac tensione sua naturali varias ob caussas dejiciatur: tunc non modo facillime fiunt hac in parte sanguinis atque humorum decubitus ac stagnationes, sed etiam liberior aeris itus ac reditus intercipitur. Tum vero aer internus calore expansus, multiplici allisu & compressione exquisitissimi sensus membranę, quę auditus instrumentum constituit, motum inducit tremulum, vibrantem ac pulsatoriū, quo menti tinnitus offertur perceptio. Atque hæc tremula nervorum, qui auditui inserviunt, commotio ob viciniam & consensum reliqua etiam nervorum paria, & membranas cerebri moleste afficit, ingentemque iis infert debilitatem: unde major subinde fit ad congestiones & stagnationes humorum dispositio; quam cephalalgiæ ac dolores tensivi in vertice ac nucha, noctesque insomnes insequuntur.

Quod curationem attinet, ea in præsenti ægra hoc modo instituta est. Dedimus primum pilulas, quæ habebant extracti hellebori nigri, panchymagogi Crollii, mercurii dulcis, cinnabaris præparatæ ana drachmam semis, balsami peruviani scrupulum unum, salis succini, pulveris castorei ana grana decem; de quibus ægra viginti sumsit alternis diebus circa lecti introitum. Ab harum usu factis sex sedibus, non tamen sine torminibus, magnam viscidi & biliosi humoris copiam dejecit. Deinde ordinavimus medicamentum nervinum & diaphoreticum ex tinctura antimonii acri, spiritu nostro bezoardico (cui substitui potest spiritus eboris vel cornu cervi succinatus) & liquore nostro minerali anodyno æqualiter mixtis, mane in lecto ad quinquaginta guttas sumendum, subjuncta largiori herbæ melissæ sorbitione. Jussimus præterea capiti externe adplicari cucupham pane, sale tosto, caryophyllis, semine cumini, baccis lauri & floribus chamæmeli romani repletam. Dissuasimus etiam omnia flatulenta, acida, aeris frigidi admissionem, & graviores animi, quibus ægra alias obnoxia fuit, commotiones. Externe autem pluribus incassum adhibitis, optimam præstitisse opem observavimus unguentum ex anodynis concinnatum, temporibus & auris lateribus adplicatum; cujus usum somnus tranquillior cum insigni symptomatum levamine, viriumque refectione sequutus est. Hujus enim generis remedia, veluti sunt Zibethum, ambra, moschus & crocus decenter soluta, & auribus indita, virtute, qua pollent, sedativa ac demulcente præternaturales fibrarum nervearum commotiones sufflaminant, atq; ideo etiam in sistendo ejusmodi tinnitu omnibus aliis, quæ vulgo externe adhiberi solent, anteferenda sunt. Ceterum ad curationem pertinacis aurium tinnitus haud facile suaserim aquas medicatas, sive thermæ sint, sive acidulæ; crebriori edoctus experientia, in affectibus ex debilitate cerebri ac nervorum ortis, & ubi languidior est humorum per capitis vasa circuitus, copiam aquarum mineralium plerumque parum commodi ac levaminis afferre; quoniam tenuissima cerebri vasa ægre transeunt, atque adeo majoribus stagnationibus amplam præbent occasionem.

CASUS XL.

De auditus difficultate cum fluxione serosa.

Vir litterarum studiosissimus, 27. annorum, temperamenti sanguineo-chole-

cholerici, tenerioris ac strictioris corporis habitus, ad iram proclivis, a teneris in molestias imi ventris torminosas, colicas, capitis dolores, somnum turbulentum, ventriculiq; debilitatem pronus, & olim auditu difficili tentatus fuit. Hunc contra variis pugnatum est adminiculis, & præter varios medicos chirurgi cujusdam famosi auxilium imploratum, qui se malum exstirpaturum promittens, & aliquid præternaturale auri intrusum ratus; hoc forcipe, cerasi magnitudine extractum, cognovit esse cerumen inspissatum, fere gypseum, ac adeo durum, ut vix cultro secari potuerit. Tum restituta quidem est auditus libertas: at e sinistra aure, quam obsederat cerumen illud, humor tenuis, paullo rubicundus, lymphatico similis effluere cœpit. Oppugnavit hunc fluorem dictus chirurgus spiritu quodam in ipsum auris meatum instillato; qui vero tantum ardorem excitabat ægro, ut illum omitteret. Increvit inde effluxus ille copiosissimus, auditumque prorsus reddebat liberum. Hinc medicus quidam consultus dedit medicamina interna pariter ac externa: sed nec hæc ob ægri negligentiam partim in ipsis medicinis sumendis, partim in regimine & capitis maxime ab aere frigido munitione commissa; nec insequuti pubertatis anni, juxta medicorum prognoses desideratam tulerunt opem.

Tum J. imploravit æger auxilium D. W. ejusque medicatione per duos annos usus nihil deportavit levaminis; neque votis respondit fonticulus sinistro inflictus brachio. Hunc enim per aliquod tempus gestatum sequebatur copiosa muci purulenti, fœtidi, viscidi, coloris citrini ex dextra aure, hactenus ab omnibus symptomatibus immuni, excretio: quæ dolorem in meatu auditorio, insignemque pruritum excitabat, & ad aeris constitutionem se habebat. Namque ab hoc frigido & humido constrictus quasi ac obturatus videbatur meatus, ut ichoris equidem minorem copiam funderet, majorem auditus pareret difficultatem: contra vero cœlo existente sereno liberius audiebat, sed saniem aure largius reddebat; quæ denique in humorem transiit sero haud dissimilem.

Binis abhinc annis sub horrida hyeme ac austera tempestate itineribus quibusdam functus, insigni corpus exposuit refrigerationi; & hinc vere accedente podagram incidit, atque chiragram. His intra trium septimanarum spatium post exhibita interna remedia feliciter depulsis, successit rubedo, molestusque ardor in volis manuum pedumque plantis: tum ipsa cutis elevabatur, abscedebat, ac denique reddebat largam tartareæ materiæ quantitatem.

Hæc itaq; præsens est ægri constitutio; ut ex dextra aure ichor fœtidus, sæpe viscidus, assidue, majorique copia fluat, minori vero ex sinistra feratur quantitate, auditusque sit admodum difficilis. Ipse putat, hanc materiam præternaturalem ac copiosam, in meatu auditorio secretam, nec consistentiæ, nec coloris ceruminis similem impedire, quo minus sonus ad tympanum queat allidere: sed aerem primum mucum illum ferire, qui cum molle corpus constituat, tam validum sonum omnino referre non posset, quem aer ad tympanum allisus formaret. Hinc etiam veretur, ne temporis diuturnitate ab hoc humido ipsius tympani contigat relaxatio. Sperat autem, fore, ut ex instrumento Deckeri acustico, externe auri adplicato, & sub capillis factitiis gestato soni determinatio ad auditus organa accuratior, hinc auditus facilior reddi queat.

Ceterum victum jam observat pertinacem; cerevisiam fugit, & quavis die unam dumtaxat vini gallici mensuram, atque loco potus Theebois, qui ventriculum aggravat, decoctum Coffee saturatius bibere suevit; somno fruitur placido; nec curis indulget amplius, nec sollicitudinibus. Alvo gaudet lubrica; flatibus ac murmuribus imi ventris admodum sollicitatur; urinam reddit citrinam cum sedimento. Tinnitum dextræ potissimum auris sublevare potest compressione narium ac oris, qua fit, ut flatus per ductum Eustachii & tympani foramen erumpant: hinc anceps hæret, num forsitan

chor ille preternaturalis in viciniis processus mastoidei resideat? Denique nec ignorari oportet, ægri patrem non minus difficili laborare auditu; reliquos autem fratres sororesque ab illo vivere immunes.

CONSULTATIO.

Intellexi ex communicata mecum morbi historia, ægrum longis jam abhinc annis fluxione serosa e sinistra primum, dein dextra simul aure facta detineri. Contigit illa procul omni dubio ex nimia glandularum circa aurem positarum, & in naturali statu cervicem separantium relaxatione: unde non solum serum illud, quod in spissam ac gypseam fere materiam, meatum auditorium obturantem, transiit; verum etiam liquor ille tenuis ac limpidus jam auribus fusus effluxerunt. Hisce vero molestiis fundamentum suppeditarunt capitis refrigerationes, malum vitę regimen, & maxime impura humorum dyscrasia, ventriculique imbecillitas: qua jam adhuc laborat æger, & hinc infusa calidiora ferre nequit, multisque abdominis borborygmis vexatur. Quandocunque enim chylus minus laudabilis sanguineæ admiscetur massæ, generantur humores impuri, tartarei, salsi; qui accedente refrigeratione in nostro ægrotante non solum podagræ chiragræque causa fuerunt, verum etiam fluxionem illam aurium serosam magis foverunt, atque sustinuerunt. Denique vero est simillimum, tympani membranam, aliasque partes ad auditum necessarias, intra auris cavitatem sitas, multa humiditate nimium esse relaxatas: unde partim auditus difficilis, partim tinnitus aurium suos mutuatur natales.

Hæc ergo funditus expugnaturus mala, non externis solum medicamentis, verum etiam internis, quæ sanguinem purificent, humores a capite derivent, & ventriculo tonum restituant, pugnare debet. Quæ ut obtineantur, præter rectam vivendi rationem operæ erit pretium, ut alvi libertas promoveatur pilulis blandis balsamicis, ventriculum simul laborantibus, quarum alternis diebus novem vesperi deglutiendæ sunt. Deinde potui ordinario decoctum substituerem, quod & humores depuret, & stomachum confortaret; cujus hæc sit compositio: Recipe radicis sassaparillæ, scorzoneræ ana uncias quatuor, glycirrhizæ, cichorei ana unciam unam, mastices, seminis fœniculi ana drachmas duas. C.C.d.S. Species, quarum binæ unciæ in tribus aquæ mensuris per horam dimidiam coquendæ sunt. Tum autem consulo, ut sub epulis ex ultimo allegati decocti haustu LXXX. guttę Elixirii mei stomachici assumantur. Ut porro caput confortetur & affluxus discutiatur, haud alienum erit, saccharum pondere unciæ dimidiæ pulverisatum, & viginti balsami mei vitæ guttis permixtum quandoque sternutatorii pulveris instar naribus attrahere, aut in ore detinere, ut solvatur. Non minus insignem utilitatem spondet balsamus Peruvianus, aut gossypio exceptus & auribus inditus; aut illis super prunis per infundibulum admissus: nec denique levem feret operam hoc emplastrum; Recipe emplastri de meliloto unciam unam, pulveris chantharidum drachmam unam. M.d. quod corio inunctum magnitudine nummi, quatuor grossos valentis, nuchæ singulo triduo recens adplicetur per quatuor hebdomades, ipsumque collum fascia probe muniatur. His si morem gesserit æger, insuperque ab animi affectibus, cibisque flatulentis sibi caverit, corpus moderate moverit, calidiores potus evitaverit, & regionem ventriculi balsamo meo vitę quandoque inunxerit: non dubito, fore, ut ille adhuc junior vegetusque a malo suo penitus vindicetur. Nec denique adprobo, quod integram vini gallici mensuram quotidie potet, cujus sexta pars sufficit.

ULTERIOR RELATIO.

Percepimus, virum illustrem fluxionem illam serosam, qua auditus difficilis in nostro ægrotante stipatur, ex glandularum circa aures positarum relaxatio-

xatione derivare, ejusque principem caussam in cacochymia serosa, ac debilitato ventriculi tono collocare. His opposita medicamina rite quoque usurpavit æger, & præcipue ex commendato decocto largiter hausto optime habuit, & copiosiorem abhinc urinam reddi percepit. Præscriptæ pilulæ alvum duxerunt satis bene; at aliqualem illius reliquerunt adstrictionem. Hæc remedia cum Elixirio stomachico imminuerunt quoq; borborygmos, leviores ructus atque dolores intestinorum circa umbilici regionem excruciantes aliquantulum, sed nondum penitus sustulerunt. Externis non minus remediis, nimirum pulvere sternutatorio ex sacchаro & balsamo vitæ parato, balsamo peruviano, & vesicante emplastro usus fuit: quod cum molestā glandularum colli subcutanearum intumescentiam excitaret, per binos quidem dies absque cantharidibus impositum; dein vero tumore illo congruis discutientibus calide adplicatis sublato, per tres hebdomades continuatum est cum cantharidibus. Nec spem fefellit hoc vesicatorium; siquidem exinde non solum affluxus ad aures, maxime dextram imminutior factus; verum etiam ipsa seri effluentis acrimonia magis fuit temperata.

Ceterum flatibus torquetur æger insigniter, qui aures æque ac ventriculum & intestina occupant: non minus capitis tormentis, præcipue in dextro latere circa frontem auremque sæpius exercetur: si assumserit acida inter cibos, mox colicos, spasmodicosque circa umbilicum sentit dolores. Somnus, quo per decennium minus placido fuit fruitus, jam quoque admodum turbulentus est, nec nisi per sex vel septem horas protrahi potest. Pedes a levissimo frigore graviter afficiuntur: urina fertur coloris citrini, vel magis aurantii absque sedimento. Appetentia, uti semper, ita jam præcipue exigua valde est; nec nisi pisces edere cupit, carnesque maxime bovinas aversatur, cum exinde protinus infletur ventriculus. Tabaci vero fumo largius indulget, hac potissimum pluviosa tempestate; sub qua cubiculo veluti carceri inclusus in publicum prodire recusat. Quæ cum ita sint, ulterius efflagitat consilium, ac potissimum doceri cupit; num vino generoso Sect dicto ad ventriculum roborandum, parca quantitate uti liceat?

CONSILIUM.

QUum commendata remedia in auditus vitio felici effectu haud fuisse destituta intellexi: transmitto jam & pristinum stomachicum & simul viscerale meum Elixirium; quod utrumque ventriculum roborat, flatusque discutit, & alternatim ita est adhibendum, ut quod ventriculo suo convenientius deprehenderit æger, magis in usum vocet. Neque minus decocti potatio protrahenda; pilulæ ter quavis hebdomade sumendæ; & vesicatorium jam omittendum est. Contra vero operæ erit pretium, collum auremque affecti lateris balsamo meo vitæ sedulo fricare, aut illius quasdam guttulas gossypio exceptas auribus indere: non minus ad caput roborandum insignem feret opem succinum pulverisatum alternis diebus capiti inspersum, & dein iterum pectine abstergendum. Nimius autem Tabaci usus noxius est: dulce vinum Sect ventriculo confortando omnino opportunius erit vinis acidulis. Hæc sunt, quæ in salutem ægri proponenda duxi, quæ Deus reddat salutaria precor.

CASUS XLI.

De Auditu gravi cum imbecillitate generis nervosi, aliisque symptomatibus.

PErillustris quidam comes, jam diu viduus 69. annorum, temperamenti sanguineo-cholerici, ad iram pronus, corporis, ob duriorem educationem, multosque belli labores in juventute perpessos, satis firmi atque robusti, nullis diætæ excessibus indulgens non solum olim, verum etiam jam, maxime cum a scalis descendit, sæpius vertigine sollicitatur, & post prævias meditationes, & acriores animi intentiones de cervicis dolore ac capi-

tis debilitate conqueritur. Unus cum dimidio elapsus est annus, ex quo aliquando humido frigidoque cœlo peregre domum reversus, adfectu sinistri faciei lateris spasmodico ac quasi paralytico noctu corripiebatur subito, cum informi oris & labiorum distorsione, eorumque inflatione, oris sinistri contractione, ejusdemque versus sinistrum angulum inflammatione. Neque vero ulla aderat febrilis commotio, nec oculi affecti ac sanguine suffusi acies lædebatur, quin visus illius pariter ac dextri permanserit integer: attamen linguam obsederunt pustulæ quædam, ardentem inferentes dolorem.

Oppugnabatur hic in tam confirmata ętate satis gravis affectus moderatis diaphoreticis discutientibus, nervinis, blande laxantibus, siccis fomentis ac frictionibus, & Deo sint grates, tanto cum fructu, ut oculus ęque ac os paulatim pristinum ac naturalem recuperaverint situm. Verum enimvero quædam adhuc restare videtur musculorum oris relaxatio: siquidem eo non valet more alias consueto tibiarum sonum imitari: cui etiam eximia auditus difficultas ac fere abolitio supervenit. De hac autem notari meretur, quod sereno existente aere eadem gravitate urgeat, ac sub pluviosa tempestate, quę in aliis subjectis malum plerumque exacerbare solet: nec quoque more huic vitio consueto tinnitu aut susurru auriū stipatur. Sub aere libero liberior quoq; est auditus, quam intra cubile, & in fornicatis locis, sono propagando alias convenientissimis, gravior ac plane nullus: contra vero, quod peculiari adnotatione dignum, facillimus, si ęger a puncto sonoro aliquantulum remotior superiorem dextræ auris regionem a capite paullulum reclinaverit. Quod si enim v.g. prope ad horologium pendulum fuerit, ejus pulsum haud audit: si vero quatuor vel quinque passibus ab eo distat, & dicto modo aurem a capite elevat, illius motus forsitan ob commodiorem tympani ad recipiendum sonum situm distinctius percipere valet. Denique etiam sinistræ auris longe gravior deprehenditur auditio, quam dextrę, nec ulla adjuvari potest arte.

Ceterum bene habet illustrissimus æger, & pro ætatis ratione optime viget: equo vehi, venatum proficisci, omnesque functiones strenue administrare valet. Diætam observat strictiorem; nec largis indulget epulis: cœna utitur parciori, nec nisi jusculo quodam vescitur; sub prandio vinum Rhenanum debilius, & assumptis cibis durioribus, haustum Hungarici; sub cœna non nisi cerevisiam assumit: somno fruitur placido, viribusque gaudet satis robustis, nisi quod descensus a scalis ob memoratam vertiginem difficilior fiat atque molestior. Neque unquam obnoxius fuit excretionibus sanguinis naturalibus per nares aut hæmorrhoides: nec nisi alvi solutionem critice olim expertus est quandoq; quæ sub præsenti affectione evanescere fere videtur. Bis quotannis circa æquinoctia venas in brachio tundendas præbere suevit, cum venæsectionem in pedibus, quam olim sæpius institui curavit, sibi magis noxiam deprehendit. Denique nec ignorari oportet, mentis alacritatem post sumtas epulas longe majorem esse, quam ubi jejunus est ventriculus: a prandio enim laboribus cum meditatione junctis commode fungitur, quos mane absque insigni capitis debilitate perficere nequit, nec tum nisi tremula manu scribere valet.

Quamquam igitur arduum ac difficile valde videatur, ut æger partim ob ætatem provectiorem, partim eximiam nervosi generis imbecillitatem, atque membranarum cum cerebri, tum meatus auditorii ac tympani debilitatem a malo suo vindicetur penitus: non tamen dubitat, fore ut ex Tuo, Vir Excellentissime, consilio affectus sui levamen, ejusque & a perfecta surditate & ab aliis hac maxime inimica tempestate metuendis gravioribus malis præservationem obtineat. Hinc mentem tuam ocyssime cognoscere cupit, ac doceri potissimum avet, quæ thermæ externo usui, quæve interne acidulæ aut minerales aquæ ipsi futurę sint salubres; quas meo quidem arbitrio cautissime adhibendas censeo.

RESPONSIO CONSULTARORIA.

POstquam ægritudinis, qua perillustris Comes a R. sollicitatur, omnia momenta probe mecum perpendi: ex relatis judico, non solum paralyticum illum affectum, quo uno & dimidio abhinc anno fuit infestatus, cujusque adhuc quædam in movendo ore ostendit vestigia; verum etiam vertiginem, auditum gravem, & capitis post acres meditationes debilitatem nimiæ seri colluviei, & inde productę nervosarum partium cerebrum ac organa sensibus dicata ambientium imbecillitati atque atoniæ suos debere natales. Hisce autem partim ætas confirmata, partim subitanea aeris mutatio, ac refrigeratio, cui sub venationibus fuit obnoxius, caussam suppeditasse videntur. Quod peculiaria momenta, quæ difficilem auditum comitantur, attinet, ea ex membranarum nervosarum auditus organa involventium tam internarum quam externarum nimia siccitate derivarem ideo, quod obauditio illa gravis & humida & serena tempestate eadem sit, nec ullo aurium susurro stipetur, licet non negarem, sub initio nimiam nervorum auditus laxitatem fuisse præsto. Neque vero dubito, quin difficilis ille auditus etiam a cerumine inspissato, indurato ac tympani membranam occupante dependeat: id quod experientia sæpius comprobatum habui, & hoc in casu operæ fuisse pretium deprehendi, si lac calidum, cujus ea, quam cochlear capit, portio cum quatuor olei tartari per deliquiū guttulis permixta sit, sæpius immittatur auri, & per aliquod tempus in ea detineatur; quod decubitu corporis ad latus inclinato eo melius obtinebitur. Non minus regionem circa aures balsamo meo vitæ frequentius fricare oportet, aut os cum calido vino balsamo vitæ maritato matutino tempore colluere, eodemque fauces gargarisare; quod capitis confortationi egregie inserviet simul.

Inter medicamina interno usui opportuna solliciti ante omnia esse debemus, ut alvus sit libera, quæ in hominibus ætate provectioribus, partim cum in illis bilis haud satis balsamica est, ac multæ in ventriculo generantur aciditates; partim glandulæ ac tunicæ intestinorum glandulosæ non sufficientem fundunt humiditatem, plerumque observatur pigrior atque adstrictior. Id eo magis in nostro ęgrotante videtur necessarium, cum olim lubrica magis alvo fuit gavisus. Namque haud rara mihi occurrerunt exempla, alvum siccam segnemque hos capitis effectus excitasse non solum, verum etiam exacerbasse. Sed arduum est, hoc scopo in senibus potiri; purgantia enim magis nocent, quam prosunt. Meo quidem arbitrio in usum frequentiorem vocandus est pulvis quidam absorbens, cujus hæc sit compositio: Recipe lapidum cancrorum unciam dimidiam, nitri antimoniati drachmas duas, extracti rhabarbari tenujoris cum menstruo aqueo & sale tartari parati drachmam unam. Hæc commisceantur invicem & exsiccata mane vel vesperi bis quavis hebdomade pondere drachmæ unius exhibeantur: & præterea inter epulas sæpius poma Porsdorffiensia cum passulis minoribus cocta assumantur. Deinde ad capitis nervorumque roborationem commendo essentiam succini cum tinctura tartari æquali pondere mixtam, & cum dimidia parte spiritus salis ammoniaci vinosi maritatam, mane æque ac vesperi L. vel LX. guttulis hauriendam. Cum porro magna vis in congruo potu sita est: ejus ordinarii loco exhiberem æstate acidulas Selteranas cum tertia vel quarta vini parte commixtas; hyeme decoctum quoddam: nec denique a venæsectiouum bis quotannis administratarum usu desistendum esse suadeo. Ceterum in tam provectiori ætate non tam circa perfectam mali exstirpationem, quam potius vitæ conservationem sollicitum esse oportet: cui minerales aquas aut thermas minus fore convenientes judico.

CASUS XLII.

De cœcitate subito suborta.

STudiosus triginta & septem annorum, temperamenti sanguineo-melancholici, a teneris se prorsus studiis dedit, lucubrationibus admodum indulsit, maxime cum ante biennium erudiendis liberis operam navaret. Namque tum ad seram usque noctem protraxit meditabundos labores; hora quarta matutina iterum surrexit; ad prandium usque jejunus mansit, aut saltem vini adusti haustum assumsit, & sub epulis parco potu usus alvum semper habuit segnem. Hoc vitæ genere per annum cum dimidio continuato, accidit, ut dum gravi aliquando percelleretur iracundia, primum capitis dolores, ac sensum formicationis in fronte, & tum subitaneam incidit cœcitatem, cum gravi auditu, sermone præpedito, ac tensivis dextri brachii pedisque tormentis. Adhibita protinus sunt pediluvia, & vena in sinistro pede secata; quæ non minus ac ea, quę elapsis post binis hebdomadibus in brachio sinistro tundebatur, nullum fudit cruorem. Hinc scarificatio, cui olim adsueverat, per biennium vero supersederat, in nucha ac vertice capitis instituebatur; & alvi obstructio clystere emolliente oppugnabatur. Tum visus quædam rediit potentia, qua sub accensam lucem melius, quam lunæ splendorem videre valuit; legere tamen nondum potest; ac nubeculas adhuc ante oculos versari asserit.

Ego in consilium vocatus primum ordinavi hunc pulverem: Recipe cinnabaris nativæ præparatæ, lapidum cancrorum, succini præparati ana drachmas duas, salis volatilis succini, cornu cervi ana grana decem. M. f. pulvis. S. *Pulver zu einen Quentchen auf ein mahl.*

Deinceps commendavi has pilulas: Recipe mercurii dulcis massæ pilularum nostrarum ana drachmam unam, extracti panchymagogi Crollii drachmam semis, extracti castorei grana quatuor. M. f. pilulæ ex scrupulo XX. Harum nimirum pilularum XX. tribus successive diebus mane sumsit; tum per quinque dies mane pariter ac vesperi pulverem adhibuit, postea iterum pilulas per 3. dies & demum pulveres cepit, & sic alternavit. Porro hoc decoctum dedi: Recipe radicis valerianæ unciam unam, herbæ melissæ manipulum unum, seminis fœniculi drachmas duas Conc. cont. d. S. Species instar Theebois usurpandæ: hujus enim vaporem mane oculis admittere, & post sumta medicamina commendata octo vel decem vascula sorbillare debuit. Non minus exhibui balsamum meum vitæ, ut illum & naribus admoveret, & eodem tempora inungat, & tandem VIII. illius guttas mane ex allegato infuso hauriat. Denique etiam quotidie in pediluvia ex furfuribus tritici & floribus chamæmeli pedes ad suras usque immisit: & his per aliquot hebdomades rite adhibitis visus perfectam recuperavit potentiam.

Epicrisis.

COecitas, quæ subito invadit, speciem præ se fert paralyseos, ac potissimum fit a stagnatione & secessione seri a sanguine circa thalamos nervorum opticorum; quorum compressio liquidi illius nervei animalis liberum in nervos opticos influxum impedit: hinc oritur visus privatio, salva & illibata structura oculorum; siquidem exterius in iis nullum alicujus labis vestigium deprehenditur. Proficiscitur autem hæc seri stagnatio potissimum a debilitate cerebri, nimiaque ejus fibrillarum relaxatione, quæ sanguinis cursum per hanc partem difficiliorem reddit: unde his cerebri vasis impactus hærens serositates dimittit, quæ certo in loco imi cerebri copiosius congestæ hæc vel illa nervorum paria comprimunt, earumque partium, ad quas hæc paria feruntur, functiones depravant, vel penitus destruunt. Præsenti in casu nimia animi contentio in meditando, nimiæ vigiliæ ac diuturnus mœror animi cerebrum, atque ex eo oriunda nervorum paria magnopere debilitarunt. Est enim harum rerum ea natura ac indoles, ut conjunctæ ad graves capitis morbos, melancho-

choliam, paralysin, apoplexiam & affectus soporosos facillime disponunt. Accedit huc sanguinis crassities atque impuritas, ejusque ad caput congestio; quæ omnia ad nimiam potus abstinentiam, matutinum spiritus vini usum, contumaces alvi obstructiones & intermissas sanguinis per venæsectionem aut scarificationem evacuationes referenda sunt. Non itaque mirum videri debet, quod sub tali humorum statu ac dispositione cerebri sanguis a graviori animi commotione cum impetu ad cerebrum congestus ibique subsistens non modo gravativum capitis dolorem ac cęcitatem, sed etiam pungitivum & lancinantem dolorem in dextro pede ac brachio excitaverit. Quum autem hic effectus nondum inveteratus, sed adhuc recens sit: facile judicare licet, ægrum non extra spem visum recuperandi positum esse, si modo accommodata huic malo remedia convenienti ordine ac tempore administrentur.

Quam ob rem præter venæsectionem, scarificationes, alvique laxationes, utilissimam tali in casu opem ferunt ea remedia, quæ stagnantes humores resolvunt, atque discutiunt, eosque a capite & partibus superioribus ad inferiora divertunt, ac denique corroborant. Quum vero mercurialia rite præparata, & cum primis cinnabarina decenti modo ac tempore usurpata, plurimum valeant ad lympham stagnantem in partibus etiam remotioribus removendam, atque in convenientem motum reducendam, quemadmodum id satis abundeque adparet in lue venerea; hinc in gravioribus longis passionibus, in paralysi & epilepsia non sine insigni fructu iis usi sumus non solum scopo purgandi, sed etiam fine diaphoretico, qui facillime obtineri potest, si infusa calida, diaphoretica virtute imprægnata superbibuntur. Remotis igitur causis & resolutis stagnantibus circa thalamos nervorum opticorum humoribus, nihil utique consultius est, quam cerebrum atque universum genus nervorum præstantissimis balsamicis cum interne, tum externe adhibitis corroborare, fibrisque nimium relaxatis pristinum tonum ac robur restituere; quam ad rem usus balsami nostri liquidi quam maxime commendandus est. Ceterum ex hujus morbi historia, ejusque felici sanatione illud imprimis cognoscere licet ad tollendam cœcitatem, seu guttam serenam non adeo inveteratam, cinnabarina ac mercurialia cum subjuncto balsamicorum usu maximam habere efficaciam: neque dubitandum est, quin similis medendi ratio in aliis gravibus cerebri capitisque affectibus, qui a stagnante & extravasata serosa sanguinis portione nascuntur, si non jam altiores radices egerint, opportunum locum inveniant.

CASUS XLIII.

De Visus imminutione ex humorum oculi, potissimum aquei, conturbatione.

Postquam de affectione oculorum, qua Reverendissimus quidam ac illustris vir tentatur, consultus, & ipsos oculos coram inspexi, & ægri temperaturam ac corporis constitutionem rite exploravi; & denique varia celeberrimorum medicorum consilia perlustravi: illud vitium nec paralysi nervorum opticorum, aut guttæ serenæ, quã vulgo vocant *den Schvvartzen Staar* accensere possum, cum pupillam pro diversa radiorum luminosorum receptione adhuc constringi, dilatarique video; neque etiam ad ipsam cataractam, acu auferendam, pertinere arbitror, quamvis haud negaverim, illud demum in cataractam terminari posse. Est potius hic affectus conturbatio humorum, maxime aquei oculorum, a succorum vitalium cursu per oculum turbato ac immunito, & tunicarum vasorumque oculum constituentium robore labefactato derivanda.

Hinc partim ætas provectior, partim mentis labores acriores, forsitan nocturnis potissimum lucubrationibus ad candelæ lucem administratæ, eximium proculdubio contulerunt momentum. Hisce enim integrum nervorum genus

cum liquido eorum tenuissimo valde debilitatum fuisse, exinde colligo, quod illustris æger de vertigine, variis imaginibus ante oculos obversantibus, olfactus nimia sensibilitate, qua graveolentia ferre nequit, ac somno turbulento conqueratur. Neque vero minus hæc vitia adauxit ventriculi destructum robur: quo, ut multæ acidæ, biliosæ, mucidæque sordes generentur, digestio impediatur, & illegitimus chylus, ex cujus integritate non solum sanguinis bona temperies, verum etiam elater partium solidarum, maxime cordis, & inde factus humorum liber cursus dependent, producatur; contra vero multi flatus enascantur, qui accedente alvi obstructione, per superiora eructant, & cruorem, vapidasque exhalationes ad caput rapiunt.

Quibus sic se habentibus cum ventriculi vigor imminutus, lympha tanquam totius corporis & humorum oculos obsidentium nutrimentum, spissa ac impura, caput imbecillum, oculi debilitati & ætas confirmata præsto sint; facile judicare licet, nullum esse locum violentis remediis, veluti sunt vomitoria, setacea, vesicatoria, martialia, millepedes, aliaque calidiora cephalica ab exteris medicis, maxime D. Wolhuysen commendata. Hæc enim junioribus personis, ubi vitium oculorum ex aliis caussis originem traxit, provide adplicata quendam quidem pollicentur effectum: at in nostro casu majus sanitatis atque vitæ minantur damnum. Quare potius vellem, aut medicinis blandis ac naturæ convenientibus integræ corporis temperiei succuratur, & maxime generando chylo laudabili prospiciatur. Quod si enim concoctrix vis restituatur ventriculo, viresque naturæ confortentur; haud dubito fore, ut ad oculorum affectionem desiderata redundet opera.

Hisce autem scopis obtinendis consulo, ut bis quotannis tempestate serena vena in pede secetur, & sanguinis quatuor extrahantur unciæ: quo etiam tempore aerem frigidum, humidumque evitare, cibos duriores fugere, ac animi tranquillitatem amplecti oportet ægrum reverendissimum. Deinde eximium pollicentur usum pediluvia ex aqua fluviatili, & furfuribus triticeis sacculo inclusis parata, & aliquot lactis mensuris permixta; quæ temperata, & ne refrigescant, successiva aquæ calidioris affusione in tepore conservanda per aliquot hebdomades quotidie circa ingressum in lectum adhibenda sunt, iisque per horam dimidiam insedendum: postea pedes vino Rhenano calidiori cum floribus lavendulæ & chamomillæ Romanæ infuso inungendi, & denique cubitum eundum est. Tum semel circiter intra 14. dies hauriendam suadeo hanc laxantem potionem. Recipe mannæ electæ uncias duas, terræ foliatæ tartari drachmam semis, aquæ veronicæ, florum acaciæ ana uncias tres, coque & solve leni calore; colaturæ adde olei de cedro italici guttas tres M. d. Hujus dimidia portio mane capienda, dein quædam jusculi avenacei vascula sorbillanda; tum elapsa hora dimidia altera pars assumenda, & iterum avenæ decoctum superbibendum erit. Summo enim cum fructu acidas biliosasque sordes blande expurgabit; nec timendum erit, si forsitan ob ventriculi imbecillitatem vomitum simul excitaverit. Pridie ante ejus assumtionem pulverem infra communicandum assumere convenit; & præterea singulo quatriduo pilularum mearum balsamicarum XIV. vesperi devorare, quæ magis ventriculum roborandi, quam laxandi virtute pollent.

Mane loco infusi Theebois aliud e melissa, betonica, atque corticibus citri concinnatum, haud adeo saturatum sex vel septem vasculis potandum; & sub epulis ex ultimo haustu 40. vel 50. guttulas Elixirii mei balsamici visceralis capiendas suaderem. Neque minus præstantissimam opem exseret levior corporis motus, ut hora una ante, aut tribus post pastum instituendus. Tum operæ erit pretium alternis diebus vel una ante prandium hora, vel a meridie hora quinta vespertina pulverem quendam &

acorem attemperantem, & ventriculum roborantem, & digestionem adjuvantem ex aqua cerasorum nigrorum pondere unius drachmæ assumere, qui sic se habet: Recipe radicis aaronis, pimpinellæ albæ ana drachmam unam, lapidum cancrorum unciam unam, succini scrupulos duos, olei de Cedro, aurantiorum per expressionem parati, nucistæ destillati ana guttas quatuor. M.f. pulvis.

Pro localibus remediis, ad confortandos oculos idoneis, laudarem eorum lotionem cum aqua Hungarica, dimidia aquæ rosarum parte permixta ter quotidie instituendam; quæ etiam externe balsamo peruviano nupta abdomini inungi potest. Ipsi oculi ab immediato luminis accessu muniantur probe; caput sedulo pectinetur, & nucha cum dorso frequentius fricetur. His rite observatis spero, fore ut & toto corpori, & maxime oculis insigne accedat levamen; quod ex toto pectore precor.

APPENDIX.

NOn ignorari oportet, ægrum nostrum splendididissimo munere ecclesiastico functum & annos septuaginta duos natum novissime elapso anno mihi, cum Ducem Brunsvicensem valetudinis causa accessissem, retulisse, se binis abhinc annis in eam visus abolitionem incidisse, ut quidem lucem a tenebris discernere, hominesque distinguere, lecturus vero litteras minime dignoscere possit. Huic vitio causam dedisse recensebat lucubrationem ac lectionem ad mediam usque noctem olim protractam, capitisque simul factam refrigerationem. Multorum, quos in hoc morbo jam consuluerat, medicorum, maxime celeberrimi Lutetiæ medici, D. Wolhuysen consilia mihi ostendebat, qui omnes circa morbi denominationem dissentiebant. Hic enim cataractam veram, alter spuriam, ille guttam serenam, alius paralysin nervorum opticorum subesse declarabant, iisque causis varia, partim violenta proponebant remedia. Quum ergo ipse oculos inspicerem & serena tempestate, & luce obscuriori, motum pupillæ constrictorium ac dilatatorium salvum adhuc deprehendi & integrum, ipsamque pupillam paullo conturbatam. Preterea insigni ventriculi debilitate laborabat, cum extra tum inter epulas crebris ructuum molestiis tentabatur, quas muci atque salivæ copiosa sequebatur exspuitio: mane nausea ac acore ventriculi sollicitabatur; alvus segnis & sæpius obstructa erat, vertiginosa caput turbabat adflictio, somno fruebatur turbulento, & gravativus frontem oculosque occupabat dolor. Appetentia gaudebat satis integra, corpore nihilo secius emaciato, cibis magis durioribus adsueverat, quam mollioribus, & inter epulas potu vini Rhenani magis indulgebat, quam cerevisiæ.

Quibus sic se habentibus, hanc visus imminutionem magis ad symptomata referendam duxi, cujus princeps caussa partim in capitis atque ventriculi debilitate, partim lympha impuriori hærebat. Hisce etiam caussis accommodavi curationem, variisque argumentis demonstravi, maxime fore necessarium, ut concoctio promoveretur, restitueretur, & in corpore boni generarentur succi: & satius futurum, ut ipsa vita hujus illustris ægri, ex cujus eruditione, experientia ac integritate insigne reipublicæ accedebat emolumentum, conservaretur, quam ut habita dumtaxat ad oculorum vitium ratione violentis medendi rationibus pugnaretur, iisque vita magis destrueretur. His morem gessit, & desideravit, ut meam de curatione mentem proxime consignarem litteris; quas etiam domum reversus, mox ad illum dedi. Rite inhæsit commendatis a memet remediis, & ab iis, maxime ab Elixirio balsamico in ventriculo ac concoctione roborandis desideratum obtinuit effectum: licet visus imminutio nullam adhuc restitutionis spem exhiberet.

CASUS XLIV.

De humorum oculi conturbatione cum gutta serena.

MAtrona quædam 49. annorum, cholerico-melancholica, jam per sedecim annos, extra conjugium vivens, illibatam semper præ se tulit valetudinem, nisi quod a teneris spirandi quadam angustia fuerit sollicitata. Interim variis refrigerationibus atque molestiis exposita, per binos annos mensium irregularem habuit fluxum, mox per tres menses suppressum, & novissimo anno plane cessantem. Abhinc vero sæpius oculorum inflammationibus tentata, illas quidem semper superavit: sed mense Decembri anni 1726. illę redierunt gravius cum puncturis atque doloribus stipatæ, & primum dextrum, mox etiam sinistrum prehenderunt oculum. Has insequebatur iridis quædam dilatatio, & visus obscuratio, quæ paulatim adeo invaluit, ut jam nihil omnino discernere valeat. A doloribus quidem, non autem penitus ab inflammatione liberi sunt oculi; horumque dextri chrystallinus humor naturali adparet albicantior: nec tamen liquet, an cataractam, anne glaucoma portendat: in sinistro non nisi pupilla dilatata, & humores conturbati observantur. Multis contra hæc mala pugnatum fuit remediis, nimirum venæsectionibus in pede pariter ac brachio institutis, vesicatoriis, fonticulis in brachio & nucha excitatis, pediluviis, collyriis, sacculis discutientibus, purgantibus, mercurialibus, sudoriferis, millepedibus cum cinnabari nativa mixtis; & commendatæ etiam sunt aquę Spadanæ. Tantum vero abest, ut malum hisce fuerit sublevatum, ut potius magis magisque ingravescat, & ægram admodum anxiam reddat, sollicitamque.

CONSILIUM.

Intellexi ex casu ad me transmisso, ægram visu fere privatam meum implorare auxilium. Quod si ergo primum illius affectionis causam intuear, illam partim in humorum oculorum chrystallini vitreiq; naturaliter pellucidorum ab affluxu lymphæ spissæ ac impuræ facta corruptione atque turbatione; partim nervorum opticorum læsione residere arbitror. Hi enim ex appulsis & stagnantibus impuris succis compressi, liquidi nervei aditum ad tunicam retinam denegant, & hinc ablato visu guttam serenam induxerunt: quemadmodum ex nimia & fere paralytica pupillæ atque iridis dilatatione cognoscere licet. Quum igitur hæc vitia nimio ad caput, & oculos, maxime harum partes prope cerebrum sitas facto affluxui debeantur, testantibus id rubedine, dolore ac inflammatione eorundem: hic vero affluxus partim a menstruę purgationis cessatione, partim a crebris refrigerationibus animique commotionibus & inductus fuerit, & adhuc foveatur: imprimis curandum erit, ut primum oculi ab humoribus in iis stagnantibus liberentur, affluxus ad illos divertatur, tumq; partes eorum nerveæ ac mēbranaceæ corroborentur, & humoribus pristina restituatur pelluciditas.

Quod vero consequi perarduum judicandum est in malo hoc inveterato; saltem ea, quæ his adfectibus vulgo opponuntur, medicamina, veluti sunt setacea, vesicatoria, fonticuli, mercurialia, collyria, discutientia, sudorifera atque purgantia, incassum adhibebuntur. Attamen minime omnem abjicere oportet spem, maxime cum ea nondum usurpata videam remedia, quæ in hisce vitiis, ratione & experientia duce, haud aliena deprehendi. Hinc suaderem, ut gestato assidue in nucha setaceo, alvi ante omnia conservetur libertas; cui scopo Manna binis unciis cum una cremoris tartari drachma permixta bis quavis hebdomade devorata inserviet egregie. Dein omnem vini atque cerevisiæ potum sedulo evitare, ejusque in locum hoc decocto uti oportet: Recipe radicis scorzoneræ, rasuræ cornu cervi, sarsaparillæ ana uncias sex, seminis fœniculi, anisi stellati ana drachma tres, radicis liquiritiæ unciam.

C.C.d.S. species, quarum uncia una cum dimidia ex tribus aquę mensuris decoquatur. Externe oculis adplicandus est sacculus radice valerianæ, semine fœniculi, floribus rosarum repletus, & aqua arquebusadæ impraegnatus, aut quandoque naribus attrahendus hic pulvis: Recipe salis volatilis ammoniaci sicci unciam unam, olei salviæ, majoranæ, balsami peruviani ana drachmam semis. M. Nec levem spondet operam insusum theiforme ex radicis valerianæ uncia una, herbæ melissæ, betonicæ, salviæ, basilici ana manipulo, seminis fœniculi, cubebarum ana drachmis tribus paratum: cujus partim vapor mane admittendus oculis, partim minus saturati decem vascula sunt haurienda: & denique operæ erit pretium, ut ægra cubitum itura drachmam dimidiam hujus assumat pulveris: Recipe cinnabaris rite præparatæ, radicis pœoniæ, oculorum cancri, antimonii diaphoretici, succini præparati ana drachmas duas, sulphuris antimonii N. correcti scrupulum M.f.pulvis.

Horum remediorum usui per quatuor hebdomades insistatur, necesse est, eique quavis vespera pediluvium ex aqua fluviatili & furfuribus tritici concinnatum adjungatur. Quod si vero hæc votis haud responderint; tunc consultum duco, ut pro excitanda leniori salivatione ter quavis hebdomade juncturæ pedum atque genua unguento mercuriali illinantur; & ægra quotidie per tres horæ quadrantes insessum ex aqua fluviatili cum hordeo ac tritici furfuribus decocta ingrediatur: & hac cura absoluta priori iterum inhæreat. Ex his, si restitutioni sanitatis adhuc locus fuerit, desideratum affectum ægram esse consequuturam, nullus dubito.

CASUS XLV.

De Visus imbecillitate ex turbatione humorum oculi.

Quæ jam triginta duos annos extra matrimonium vixit, matrona septuaginta sex annorum, per quinque jam lustra plenaria dextri oculi cœcitate sollicitata fuit; qui sinistro major extra orbitam prominet plerumque, humoribus turbulentis, & aliquot in pupilla maculis conspicuus. Verum enimvero aliquot abhinc annis sinistrum quoque oculum quædam obscuratio obsidere cœpit; quæ post institutam vel venæsectionem, vel scarificationem semper quidem evanuit iterum; at proxime elapso semestri, necquicquam opposita venæsectione magis invalescere videbatur, simulque macula quædam in pupilla adparebat. Humores oculi clari adhuc sunt atque pellucidi, & quod notatu dignum est, ægrota matutino tempore litteras crassiuscule scriptas legere, meridiano nihil prorsus cognoscere, & vespertino iterum paullo melius videre potest: quæ videndi potentia alternis etiam diebus plus minus imminuta deprehenditur. Oppugnaturus hoc vitium primum laxans ex extracto panchymagogo Crollii, mercurio dulci & resina Jalappæ confectum quavis hebdomade exhibui; quotidie pulverem ex radice valerianæ sylvestris, succino, millepedibus & cinnabari antimonii paratum dedi; externe balsamum cephalicum Weisbachii oculis adplicui, iisque collyrium cum sale ammoniaco, tutia præparata & saccharo combinatum indidi: alternis vesperis pediluvia ex aqua dulci ordinavi; fonticulum in pedibus excitari jussi, & bis pedes, nucham, atque brachia scarificanda curavi; ubi notandum, quod nullus e pedibus, largus autem ex brachiis fluxerit cruor. Nec fefellit spes hasce medicinas, saltem malum majora haud sumsit incrementa: at cum illarum usum ob intervenientes dies caniculares omitteret, illud increscere iterum videtur, ægramque reddit sollicitam, ne perfecta suboriatur cœcitas.

RESPONSIO CONSULTATORIA.

Postquam ex litteris tuis intellexi, ægram septuagenariam, dextri oculi visione penitus deperdita, jam quoque eximia sinistri obscuratione sollicitari; qua ipsa circa meridiem potissimum omni visu

su destituta, macula quædam pupillam obsedisse, humores autem adhuc esse pellucidi perhibentur: haud potui, quin tuis petitis faciam satis, quidve hac in re sentiam, exponam. Primum ergo hujus affectionis caussam minime in vitio nervi optici, aut tunicæ retinæ, sed potius in turbata humorum oculi, maxime aquei, pelluciditate sitam esse arbitror. Quum vero hæc visionis imbecillitas per intervalla dumtaxat redeat, & a prandio præcipue adfligat, facile colligere licet, illam a fortiori sanguinis ad caput, & internas oculi partes congestione natales suos mutuari: cum constet, sumptis epulis ob novum succi chylosi accessum, majorem humorum ad caput fieri raptum; & huic quoque caussæ torporem & somnolentiam multis hominibus post pastum familiarem deberi. Quod si enim subtilissima oculorum vascula ab accessu nimiæ humiditatis violenter distenduntur, fit inde, ut non solum purissimi atque subtilissimi, ad nutritionem humorum oculi, maxime aquei summe necessarii succi, per tunicam choroideam, admodum porosam ac vasculosam veluti per filtrum transeant; verum etiam quædam minus transparentes & opacæ simul abripiantur moleculæ, & aquei humoris turbationem introducant. Non minus macula oculum obsidens concretioni harum crassiusculparum particularum in humore aqueo factæ in acceptis ferenda est, eo magis, si inter tunicam uveam ac corneam conspiciatur. Neque ideo improbare possum abhibitorum remediorum usum, quæ humoribus a capite & oculis revellendis dicata esse videntur: circa pediluvia autem monendum adhuc duxi, quod per aliquot hebdomades quotidie sub lecti ingressum adhiberi, & moderato dumtaxat tepore imbuta esse debeant. Alvi præterea lubricitati omnino studendum est, quam sequens pulvis alternis diebus ante prandium pondere duarum drachmarum ex aqua vino permixta sumtus egregie præstabit: Recipe foliorum sennæ sine stipitibus unciam semis, agarici trochiscati drachmas duas, radicis valerianæ, seminis anisi, fœniculi ana drachmas duas, cubebarum drachmam, sacchari canti uncias duas, olei de cedro guttas decem. M. f. pulvis. Deinde si ventriculi conditio permiserit, mane infusum theiforme satis larga quantitate quotidie sorbillare convenit; quod sic se habeat: Recipæ herbæ melissæ, euphrasiæ, betonicæ ana manipulum, seminis fœniculi drachmas duas. Conc. cont. m. d. s. species *zum Krauter-Thee*. Non minus vena circa utrumque æquinoctium in pede secanda est; & ceterum ab epulis largis, cerevisia, vino, potibusque calidioribus cavendum, & pro potu ordinario decoctum ex radice scorzoneræ, rasura cornu cervi, hordeo & semine fœniculi paratum hauriendum.

Externe nihil est præstantius oculorum frequenti lotione cum aquæ arquebusadæ, & rosarum ana uncia una, cum granis sex vitrioli martis permixtæ peragenda: ipsi vero maculæ pinguedo recens viperarum, oculo immissa, erit convenientissima.

CASUS XLVI.

De Dolore & imbecillitate oculorum cum suffusione incipiente.

HAud incelebris quidam vir, defluxionibus catharralibus & humorum dyscrasiæ scorbuticæ obnoxius per aliquot annos, verno potissimum tempore, congestionem ad sinistrum oculum tolerare luevit, cum ejusdem rubedine, dolore, pressione, ac insigni pruritu: quæ symptomata, oculo versus lumen aperto, aut ventis vel fumis exposito, magis augebantur. Ipse prope flumen habitat, & olim eximia corporis refrigeratione non minus quam animi gravioribus affectionibus, ac iracundia, maxime sub hac ægritudine sollicitatus fuit. Jam quoque caput assiduo fere dolore, præsertim gravativo in fronte, & cervice cruciatur, & aliquot abhinc mensibus ipsi vel lecturo vel scripturo scintillulæ atque imagines oculis obversari, & lectionem impedire cœperunt; quæ primum sinistrum dumtaxat, dein quoque dextrum oculum cum ma-

majori mali augmento occuparunt. Ipsi oculi turbidi adparent, nec amplius rubent: at a frigore ac ventis protinus afficiuntur graviter; & accedente vel alvi obstructione vel iracundia insigniter dolent. Postquam igitur huic adfectioni multa medicamina, sed omnia in cassum opposuit æger: jam salutare anhelat consilium, num forsitan Carolinæ aut aliæ acidulæ ipsi futuræ sint salubres; aut quæ remedia huic suffusioni tollendæ, ac ab ipsa cœcitate præcavendæ forent idonea?

CONSULTATIO.

Affectionem oculorum, qua æger detinetur, chronicam & in habitum fere degeneratam a circulatione sanguinis per oculos ob harum sensibilissimarum partium nimiam debilitatem ac relaxationem impedita, & seri impuri restagnatione suos mutuari natales, vero est simillimum. Quemadmodum enim omnes machinæ humanæ partes integræ, ac functionibus perficiendis idoneæ deprehenduntur, si per eas naturali tono atque motu instructas, humores vegetes circulantur: ita quoque hisce sicuti omnium partium, ita præcipue oculorum functionibus pervertendis variisque symptomatibus inducendis nihil est opportunius, quam labefactatus eorum tonus, & sanguinis circuitus, a quo excretiones dependent, impeditus. Noster itaque ægrotans non solum ex naturali ad defluxiones catharrales proclivitate; verum etiam nimia corporis capitisque refrigeratione & diuturno mœrore partim humorum vitalium scorbuticam sibi contraxit dyscrasiam, partim capitis, ejusque sensibilissimarum partium, maxime oculorum tonum atque robur insigniter debilitavit. Hinc non mirum, si succi impuriores ad regiones illas labefactatas compulsi, earum dolores, pruritum atque rubedinem inflammatoriam excitarunt, & verno potissimum tempore gravius adflixeruut; cum commotiones atque turbationes humorum, nisi congruis evacuantibus præcaveantur, ea maxime tempestate observentur frequentissimæ. His novissime accedente gravi mentis sollicitudine, debilitas harum tenerrimarum partium adeo fuit adaucta, ut vascula, quæ humorem aqueum, tenuem, pellucidum naturaliter secernunt, magis relaxata, particulas etiam graviores, tenaces & minus pellucidas transmittant: quæ humori aqueo innatantes illius pelluciditatem obscurarunt, hinc visus imbecillitatem & oculorum conturbationem induxerunt.

Quum autem hæ opacæ ac impuræ humoris aquei particulæ accumulatæ paulatim coalescere, atque pelliculam quandam, aut saltem insignem conturbationem vel in aqueo vel crystallino humore, hinc denique ipsam cataractam inducere valeant, omnes omnino nervi eo sunt intendendi, ut ab hoc imminente malo præcaveatur æger, ac in præsenti congruis sublevetur medicinis. Huic vero scopo thermas Carolinas minime convenientes esse judico; quoniam experientia me docuit, eas omnino esse inimicas capitis ac nervorum morbis idiopathicis, qui a partium capitis ac cerebri, sensibus maxime dicatarum robore labefactato, aut, ut græco termino explicem, earum atonia chronica ac habituali, humorum liberum circuitum impediente, variisque cruoris stagnationibus ansam præbente suos mutuantur natales. Namque Carolinæ fovent aquas ob terrestres salinoque alcalinas ipsis intermixtas partes admodum ponderosas: hinc partes corporis nostri jam debilitatas ægre transgrediuntur, & in hominibus laxioris ac spongiosi habitus pedum intumescentiam relinquunt, post usum balnei externum mox evanescentem. Longe difficilior earum, maxime quas *den Brudel* dicunt, est per caput transitus; quare tantum non semper torporem & somnolentiam excitant, doloresque capitis gravativos exacerbant. Si quæstio est de acidulis, veluti sunt Egranæ; earum usus foret opportunior, cum leviores continent aquas, & calore nativo destitutæ nec humores tam graviter commovent, nec caput turbant, & denique in acribus oculorum defluxionibus decenter usurpatæ egregium sæpius

præ-

præstiterunt effectum. Verum enim vero, cum earum frigus non conferat cuilibet, nec oculis valde sensibilibus amicum sit; timendum potius, ne spissi humores exinde magis compellantur ad oculos: hinc suaderem, ut saltem corpus ante earum acidularum usum rite præparetur, ac illi reddatur idoneum. Neque autem dubito, quin earum potationi prorsus supersedere potuerit æger, si sequenti medicationi per aliquot menses pertinaciter inhæserit; quæ his potissimum absolvitur momentis, ut primum humores superflui a capite deriventur, & copiosus eorundem ad oculos adfluxus divertatur: deinde oculi ac reliquæ capitis partes confortentur, vasaque nimium debilitata corroborentur, ut eo vegetius propellant humores circulantes; & denique integra succorum vitalium massa depuretur.

Hæc ut consequamur, necesse est, ut alvi lubricitati his prospiciatur pilulis: Recipe massæ pilularum de succino Cratonis drachmam unam, mercurii dulcis, cinnabaris præparatæ, extracti rhabarbari ana scrupulum unum, salis succini bene depurati grana octo, misce, fiant l.a. pipulæ ex scrupulo uno 25: quot etiam alternis diebus vesperi devorentur. Pedes non minus vesperi quotidie per horam dimidiam in pediluvia ex furfuribus triticeis, floribus chamæmeli, & aqua parata, atque calidioris aquæ affusione in tepore moderato conservanda immittantur. Tum infusi calidi ex herbæ veronicæ atque melissæ manipulis duobus, salviæ manipulo uno, seminis fœniculi drachmis binis confecti, non nimium saturati sex vascula mane intra lectum, totidemque hora quinta vespertina sorbillare conveniet; cujus etiam vapor, capite linteis probe velato, oculis est excipiendus. Non minus operæ erit pretium, temporibus admovere hoc emplastrum: Recipe succi chamomillæ, rosarum, herbæ betonicæ ana unciam semis, alabastri drachmas tres, mastiches drachmam unam & semis, aluminis drachmam semis, camphoræ grana decem, olei ligni rhodii guttas 30. M. fiat lege artis emplastrum. Ipsi denique oculi singulo mane aqua rosarum & fœniculi, in qua spiritus vini camphoratus sit instillatus, fovendi sunt atque lavandi.

Hæc vero curatio bis terve repetita usum demum spondet præstantissimum; & si venæsectio verno pariter ac autumnali tempore in pedibus instituta, ac recta vivendi ratio, maxime a potibus caput aggravantibus abstinentia accesserint, fere certissimam. Morem gessit his omnibus æger, & ex cura aliquoties repetita a malo suo se penitus liberatum fuisse nunciavit.

CASUS XLVII.

De Ophthalmia scorbutica diuturna, in lippitudinem serosam & scotomiam degenerante.

Vir quinquagenarius, corporis obesi & ad cachexiam proni, spirationi inter ascendendas scalas difficili obnoxius, negotiis cum meditatione junctis obrutus, & vitæ sedentariæ atque lucubrationibus deditus, per aliquot annos vere vel hyeme potissimum, pertinaci rheumatismo mox tibiæ, mox brachii, mox pectoris adfligi cœpit, qui quidem ipsum lecto haud affixerunt, semper autem per duos circiter inhæserunt menses, ac demum efflorescentia quadam purpuræ scorbuticæ soluti sunt. Currentis anni mense Januario dextrum quoque oculum prehendit congestio. Adparebant enim quædam vascula in albo oculi, sinistro paullo lividiori, cruore spisso turgida; pupilla intumescebat aliquantulum; gravativus urgebat dolor, splendorem lucis refugiebat æger, & lectioni pariter ac scriptioni reddebatur impar; ipse oculus erat aridissimus, nullasque & vix irritatione provocandas plorabat lacrumas, quas sinister reddebat copiosius. Hic vasculorum infarctus atque rubedo quotidie invalescebat magis; pulsus nullum, intensior autem sitis aliqualem denotabat æstum, caput quandoque gravativo torpore cruciabatur; sub corporis decubitu tensivus ac premens sensus totam occupabat oculi orbitam, qui sæpius etiam ad

ma-

maxillam descendebat dentium dolores referens; & denique copiosior mucus & ore, & dextra nare fundebatur.

Hæ adflictiones tum oppugnabantur crebris pediluviis; aliquoties alvus ducebatur, bis scarificabatur; dextro brachio vesicans remedium imponebatur, vena in dextro pede secabatur; interne pulveres antispasmodici cum bezoardico, vel antimonio diaphoretico mixti propinabantur; non minus decoctum sarsaparillæ porrigebatur; & externe oculo unguentum de nihilo inungebatur. Tum rubedo imminui, livor remittere, pressio evanescere, oculus ad lucem ferendam aptior reddi, majoremque splendorem recuperare videbantur, malique citissimam spondebant solutionem. At enimvero recruduit iterum ex improviso malum: non enim solum inflammatio albugineæ, ac radiorum luminosorum impatientia redierunt atrocius: verum etiam corneam tunicam pellicula tenuis lactei coloris obsidere cœpit, visumque adeo obscuravit, ut vix majora oculis discernere, minora plane non videre potuerit. Huic autem accedenti malo vini potus, ac lucubratio dederant occasionem. Pugnabatur prioribus remediis, nimirum decocto sarsaparillæ, pulveribus bezoardicis & antispasmodicis Hallensium & pediluviis salino stimulo acuatis: neque minus localia in usum vocabantur; veluti sacculus discutiens ex radice valerianæ, & sequens collyrium linteis adplicatum oculis: Recipe aquæ liliorum alborum unciam unam, fœniculi unciam semis, majoranæ drachmas duas, tutiæ præparatæ drachmam unam, boli armeniæ scrupulum unum, camphoræ grana sex, extracti croci granum unum. M. cui etiam primum soli adhibito, deinceps grana quatuor vitrioli albi addebantur. Palpebræ insuper illinebatur quinta essentia rorismarini italici: cujus adplicationem integro oculo statim sentiebat, ex eoque multas fundebat lacrumas; dextro vero & læso post repetitum demum usum remedii vim percipiebat, & tum ex illo quoque quasdam reddebat lacrumas. Taceo alia amuletorum instar appensa, veluti erant camphora, radix imperatoriæ, alceæ, bardanæ, folia paridis, aliaque, quæ inter actu frigida sedulo evitabantur. Quamquam vero his omnibus impediri non potuerit, quo minus rubedo tunicam corneam intensior occuparet; attamen panniculus oculi magis tenuior fit, & paululum evanuit, adeo, ut ea libera fere sit pupilla & pellucida, nec non ipsa visio acutior deprehendatur atque distinctior.

Jam ergo auriculæ Judæ in aqua Sambuci infusæ tepide adplicantur oculo; & noctu sacculus ex floribus chamæmeli & croco imponitur; interne vero usus dictorum pulverum & decocti sarsaparillæ cum radice valerianæ & semine fœniculi continuatur: 6. Id. Martii æger dorsum, brachia atque genua scarificari, sanguine pauco, crasso ac viscido detracto; postridie sinistro pedi fonticulum infligi curavit, quia dexter olim fracturam erat passus: singulo mane sudore levi, ad quem natura inclinat sponte, rite perfungitur. Pridie iduum laxans sumebat, & in dextra sura iterum vesicam excitari permisit. Nec ignorari oportet, ipsum quatuor ab hinc annis circa utrumque æquinoctium venam in pedibus tundendam præbere suevisse.

Quamvis igitur inflammatio oculi aliquot abhinc diebus imminui videatur; verendum tamen est, ne pertinax hic affectus iterum recrudescat: cui timori ut supersedere possit ægrotus, salutare anhelat consilium, quo hoc malum funditus queat exstipari. 25. Cal. April. 1731.

CONSILIUM.

Affectionem oculi, cujus causa consultus sum, ex acri scorbutico rheumatismo, olim externas partes occupante, sub hujus autem anni auspiciis, prævia procul dubio refrigeratione in oculum desinente, originem traxisse arbitror: quo factum est, ut subtilissimis illius vasculis, ductibusque lymphaticis obstructis, humorum liber cursus impeditus, fibræ nerveæ vellicatæ, & hinc earum distentio spasmodica, æstus, tensio oculi & maxillarum ac capitis dolores inducta fuerint. Quæ

cum

cum ita sint, affectus ille ophthalmiæ scorbuticæ diuturnæ, in lippitudinem serosam ac scotomiam degenerantis nomen omni meretur jure, & nisi opportunis prospiciatur medicinis, visus omnino minatur abolitionem. Quanquam enim multa hactenus variaque huic malo opposita sint remedia, quorum plura omitti potuissent; ea tamen non ex omni parte votis respondisse percepi. Totum potius curationis fundamentum in eo situm esse credo, ut integrum corpus a sero acri scorbutico liberetur, & sordes inimicæ ac purpuraceæ per cutim eliminentur leniter; deinde materiæ ad oculos fluentis impetus derivetur ad inferiora; ac ipsa denique oculo jam impacta materia prudenter dissipetur, oculusque corroboretur.

Hisce scopis sub divino auxilio obtinendis, ut humores acres bis quavis hebdomade dato leviori quidem, sed tamen adæquato laxante purgentur, consulo: cui inserviet hæc potio: Recipe Mannæ electæ uncias duas, rhabarbari electi, cremoris tartari ana drachmam unam, aquæ florum acaciarum uncias octo, coque & solve leni calore, colaturæ adde extracti centaurii minoris grana duodecim, olei de cedro guttas quatuor. M.d.S. potiuncula laxativa, quæ mane tribus successive haustibus capienda est, interponendo jusculi avenacei sorbitionem. Postea egregium erit auxilium, si quotidie loco cerevisiæ aliquod sanguinem purificans decoctum potetur, hac ratione parandum: Recipe radicis sarsaparillæ, scorzoneræ ana unciam cum dimidia, seminis fœniculi drachmam unam, antimonii crudi in petia ligati drachmas duas, salis tartari scrupulum unum. M. infundantur aquæ mensuris quinque; & per horam integram in probe clauso vase bulliant: cujus decocti quartam mensuræ partem mane etiam haurire, ac lenem exinde sudorem expectare conveniet. Hic ut eo melius promoveatur, ex eodem decocto mane æque ac vesperi drachmam unam pulveris sequentis bezoardici assumere expediet: Recipe cornu cervi usti, radicis pimpinellæ, antimonii diaphoretici, lapidum cancrorum, cornu cervi philosophice præparati ana drachmam unam, cinnabaris præparatæ drachmam dimidiam M.f. pulvis. Denique in usum quoque omni vespere vocanda sunt temperata pediluvia.

Inter localia pauca sunt, quæ oculis conferunt; quæ inter præstantissimæ utilitatis deprehendi hoc discutiens cataplasma: Recipe radicis valerianæ unciam unam, florum salviæ, lavendulæ, anthos, chamomillæ Romanæ ana pugillos tres, seminis fœniculi drachmas tres, cardamomi drachmam unam. Conc. cont. d. S. Species, quarum quarta pars sacculo inclusa vino cum dimidia parte aquæ sambuci permixto immergatur, & oculo, fronti, atque temporibus imponatur. Non minus operæ erit pretium, naribus admovere sæpius sal volatile Anglicanum, quod ex sale volatili sicco ammoniaco, oleo lavendulæ impregnato, componitur.

Denique quod attinet victus rationem; ante omnia labores cum meditatione juncti, multæ lucubrationes, mentis commotiones, corporis refrigerationes, nimius vini potus maximopere evitari debent; & si tali ratione hac vernali tempestate curatio per sex circiter hebdomades protrahetur, de felici illius effectu haud dubito.

Ulterius relatio.

Antequam consilium Tuum ad nostras perveniret manus, oculorum ægritudo in melius mutari videbatur: namque rubedo evanescebat fere; cuticula lactea, corneæ insidens, magis magisque minuebatur; objecta adparebant paulo distinctius, palpebrę ob molestum radiorum luminosorum illapsum olim assidue clausæ, jam liberius absque ulla difficultate aperiebantur, & per unam alteramque horulam apertæ servabantur cum certissima perfectæ restitutionis spe. At enim vero pridie Calend. Aprilis alia rerum facies adparuit: nam prehendebat primum insignis dolor orbitam oculi, & ad ejus minorem tendebat angulum; tunica albuginea circumcirca erat inflammata, ac cruo-

cruore suffusa, palpebræ absque molestia haud diducebantur, & nihil ferme cognoscere poterat æger. Repetebantur illico pilulæ laxantes, pulveres antispasmodici & decoctum; externe auriculæ Judæ cum aqua florum sambuci infusæ admovebantur; & factum est, ut mox melius inde haberet æger, & dolorum levamen pariter ac rubedinis inflammatoriæ imminutionem præ se ferret. Neque vero minus, cum accederet Tuum, vir illustris, consilium, mox curationem abs Te propositam aggressus, omnibusque remediis rite usus fuit. Ex laxante potiuncula ter plerumque alvum deposuit, decoctum autem mane cum pulvere bezoardico haustum nullum movit sudorem. Pulveris hujus ob largam nimis dosin mox tæduit ægrum, illiusque usum nausea & tarda alvus cum tenesmo excipiebant: hæc quidem successive liberior facta est; nausea vero continuabat; quid? quod ipse aliquando vomitus accederet. Hinc per aliquot dies nec pulverem hunc, nec laxans illud assumsit, & tum absque nausea optime habuit: dein eorum usum revocavit, pulveris dumtaxat drachmam dimidiam assumendo, idque sine ulla molestia continuavit. Ipse vero oculus, adplicato ipsi sæpius commendato cataplasmate ad melius redire cœpit: rubor enim in dies imminutior ad corneam contrahi, & fere evanescere videtur, nisi quod perexiguum illius sub cornea remaneret vestigium; læsus oculus sano ferme similis adparet, & radios luminosos facilius ferre potest. Attamen nondum adest clara & distincta visio, & tantillum supra memoratę cuticulæ adhuc in cornea residet; quæ duo momenta nullam admittunt mutationem. Ceterum fonticulus novissime adplicatus, multas eduxit sordes; & cucurbitulis scarificatoriis larga iterum quantitas cruoris spissi viscidi detracta fuit: dextro autem pede, quem vesicatorium occupat, spasmodicæ agitationis indicia deprehenduntur.

Quæ cum ita sint, & oculus læsus sano videatur simillimus, nihilo tamen secius radiorum luminosorum illapsum ferre nondum queat, nec ideo palpebræ sine molestia aperiantur, & denique visio minime fiat distinctior, quippe qua nec litteras distinguere, nec compresso oculo sano legere, nec scribere valet: ordinarii medici internas potissimum oculi partes, maxime tunicam retinam vitio quodam laborare judicarunt.

RESPONSIO.

Quanquam ex adhibitis medicinis externas oculi affectiones, ruborem nempe ac defluxionem scorbuticam fere debellatas intellexerim: tamen relatum adhuc lego, ipsum oculum ad lumen recipiendum nondum satis idoneum, nec ejus visionem esse distinctiorem. Hęc vero me in ea sententia, quam medici ordinarii fovent, pariter confirmarunt, quod nimirum vitium in oculi interioribus, & vel humoribus, vel tunica retina, vel nervo optico utique hæreat. Attamen non omnem abjicere spem, sed eo maxime nervos intendere oportet, ut appropriatis medicinis hæc ægritudo paulatim exstirpetur. Quod consequi, licet perarduum videatur, tamen huic insisterem curationi, ut scilicet commendatus decocti pro potu ordinario usus continuetur; singula hebdomade præscripta potio laxativa capiatur; & mane infusum calidum ex melissa, cortice citri ac Cardamomo confectum potetur.

Extrinsecus conveniet hoc emplastrum corio inunctum magnitudinem nummi octo grossos valentis temporibus adplicare: Recipe resinæ styracis, corticis thymiamatis, ladani, balsami peruviani ana drachmam unam, olei nucis moschatæ expressi drachmas tres. M. f.l.a. emplastrum. Naribus quoque attrahendum laudo hunc pulverem sternutatorium: Recipe herbæ basilici, majoranæ, florum liliorum convallium ana drachmam unam, rasuræ ligni aloes, mari veri ana drachmam semis, florum benzoes grana 12. castorei grana octo. M.f. pulvis. Neque minus consulo, ut nuchæ vesicans adhibeatur ex emplastri de meliloto uncia dimidia, & pulveris cantharidum drachma dimidia: quod magnitudine nummi qua-

tuor grossos valentis quotidie recens imponatur, & exsiccatis pedum ulcusculis per quatuor gestetur hebdomades. Denique vero balsamus meus vitæ, mane 11. guttulis saccharo instillatus, sub potu Thee assumtus inagnam roborantem pollicetur virtutem.

CASUS XLVIII.

De gutta serena unius, & Obscuratione periodica alterius oculi.

VIr annorum 57. temperamenti cholerici, corporis robusti ac integræ semper valetudinis, novem abhinc annis, vino forsitan fartus, gravi lapsu caput adeo percussit, ut non solum duabus post horis gravi visus obscuratione corriperetur subito; verum etiam inciderit crebras animi defectiones, & apoplexia tactus, mortique vicinus videretur. Quamquam vero instituta venæsectione, frictionibus, nervinis externe nuchæ ac capiti admotis, resolventibus interne datis visus & vires restituerentur in integrum, feliciori sane eventu, quam ille puer sortitus erat, cujus Hildanus C. V. obs. 3. meminit: attamen abhinc capitis doloribus, vertigini, nebulæ oculorum, eorumque maxime sinistri inflammationibus, hemicraniis, aurium susurrui, variisque capitis affectionibus fuit obnoxius. Elapsis quatuor annis oculi sinistri inflammatione sollicitatus, cum gelidissima hyeme iter in traha aperta faceret, sub eoque insigni refrigerationi exponeret læsum oculum; hic adeo debilitatus, ejusque humores corrupti fuerunt, ut ab illo tempore illius visionem penitus perdidisset. Ille tamen externo aspectu sano adparet simillimus, nisi quod pupilla paullo magis dilatata, ad lucem immobilis & coloris sit gryseo lucidioris. Tum vero dexter gravius affici, & crebra caligine tentari cœpit, quæ modo per aliquot horas, modo per integrum inhærere suevit diem, & semper vel somno sive diurno, sive nocturno, vel etiam pediluviis, aut suffitibus capitis cum resinis catarrhalibus & herbis nervinis depulsa fuit.

Novissimo abhinc anno, cum pariter durissima hyeme peregre factus caput frigori exposuisset, accidit, ut dexter oculus insigni inflammatione, gravibus symptomatibus, vertigine, dolore capitis, nebula ac caligine stipata adficeretur. Inflammatio quidem adhibitis debitis auxiliis infra paucos dies evanuit; at visus obscuratio eo gravior inhæsit, cum dolore in ipsa oculi orbita, nec somno se depelli passa est, quem tamen alias summa videndi acies sequebatur: quid? quod demum periodice adflixerint hæ tenebræ, & tribus circiter post finitum somnum horis invadentes, ad tertiam meridianam protraherentur horam, visu tempore vespertino acutissimo. Neque vero semper more olim consueto, vertigine, nec si accederet, tam gravi, ut antea, stipabantur. Sed appropinquante vere, & subsidiis variorum nervinorum, cephalicorum interne sub forma vel infusi vinosi vel essentiarum, vel in substantia adhibitorum, nec non purgantium medicamentorum, pediluviorum, vesicatoriorum, imprimis lati inter scapulas adplicati hæc adfectio adeo fuit expugnata, ut non nisi meridiano tempore modo per quinque, modo per tres dumtaxat levissime inhæreat horas. Oppugnavit hanc porro molestiam æger potu acidularum Aquisgranensium, earumque intra quatuor hebdomades 130. lagenas, quarum singula quinque aquarum libras continebat, potavit. Neque vero alvum movit hæc aqua, nisi sale Epsoniensi adjuta: qua cum multas quotidie sedes haberet, capitis quidem dolores levabantur, tantum vero abest, ut caliginem illam, visusque obscurationem fugarent, ut illa potius adhucdum quotidie recurrat, absque ullis symptomatibus. Non tamen simul atque semel invadit, sed per gradus augetur, ut sæpius nec homines discernere valeat. Oculus vespertino tempore lucis splendorem non fert, & cœlo sereno æstivaque tempestate melius habet, aere autem vapido & nebuloso, atque hyeme gravius adficitur. Et notatu dignum est, axungiam gallinę sub mali accessione oculo instillatam, illud ad aliquot horas, quin aliquotis pla-

ne

ne dissipasse: illam enim oculo quendam ardorem, pruritumque excitare, & tum visionem reddere clarissimam asserebat æger. Ceterum ille corpore robusto, carnosus, nervosus est, epulis indulget largis, nec ex cibis concoctu difficilioribus ventriculi molestiam sentit; & quotidie vino Burgundico, aut alio Gallico, sæpius ad excessum uti suevit. Quatuor abhinc annis hæmorrhoidalis ipsi obtigit fluor, & stato adhuc redire solet tempore.

Hanc contra ægritudinem varios celeberrimos partim loci, partim exteros consuluit medicos, varia adhibuit medicamina; bis quotannis venam vel in pede, vel brachio, vel jugulo, vel fronte secandam præbet: tribus abhinc annis arnicam in infuso bibere cœpit, quia malum a casu, & hinc forsitan restitante sanguine mucoso originem trahere videtur. Quidam proposuerunt salivationem mercurialem, quę vero ob incertum successum nondum fuit admissa; neque ab aliis commendata arteriotomia ob chirurgorum imperitiam, & incertum emolumentum in usum fuit vocata: de quibus duobus remediorum generibus tuam, vir excellentissime, scire cupit mentem, nec minus doceri avet, num ex Carolinarum vel aliarum acidularum usu quoddam sibi polliceri queat emolumentum?

Meo quidem arbitrio sedes mali, quæcumque sit vel irritans, vel obstruens, vel stimulans, optico olim inhæsit nervo; jam vero consumta per longam temporis moram materia hos opticos nervos atonia paralytica laborare, & ex hac vicinas nervosas partes afficiente vertiginem suboriri credo. Insuper oculum quandoque esse rigidum refert æger, ex quo catalepti quid suspicor. Ceterum quanquam multi sint, qui læsum oculum cataracta affici credunt; eam tamen minime adesse, saltem haud talem, quæ deponi possit, certe affirmo.

CONSULTATIO.

De gravi affectione, quam vir quidam generosus patitur, sentio, illam diuturna ac insigni capitis, nervosarumque ejus partium niti imbecillitate: qua cum æqualis ac vegetus succorum vitalium per caput, cerebrum, ejusque membranas cursus impeditus, tum eorum in vasis harum partium stagnationes ac distensiones sunt inductæ. Hinc enim, non solum capitis dolor, gravativus torpor, aurium tinnitus, aliaque proficiscuntur symptomata; verum etiam, cum cruor accumulatus carotides potissimum in basi cerebri sitas nimium distendit, nervosque opticos comprimit, vertiginis ratio petenda est. Eidem quoque stagnationi & pressioni sanguinis circa nervos & thalamos nervorum opticorum & visus sinistri oculi privationem & dextri obscurationem natales suos debere arbitror. Quandocunque enim impedito humorum circulo cruor in alveis vasorum stagnat: facillime fit, ut per horum porulos serosa secedat colluvies; quæ nervos ingressa opticos cum tenuissimo illorum liquido commiscetur, visusque imbecillitatem progenerat atque caliginem. Quoniam autem certis omnino affectus redeat intervallis; certum est indicium, congestionem illam sanguinis ad visus organa, tanquam veram mali causam, minime perpetuam esse, sed dumtaxat transitoriam: sub qua exigua tantum seri copia secedit, quæ discussa iterum caliginem depellit, atque visionem restituit.

Quod si vero hujus, quæ nervosas membranosasque capitis partes afficit, imbecillitatis caussam dispiciamus: ea procul omni dubio ex ventis frigidis, crebra refrigeratione, gravi lapsu capitis, nimio calidiorum atque vinosorum potuum usu, & forsan animi commotionibus originem traxisse videtur. Nec etiam inficias ire possum, quin intervallorum ratio, quæ hæc oculorum adfectio habet, non nisi primarum viarum maxime ventriculi ac intestinorum vitio, more affectibus hisce periodicis consueto, in acceptis ferenda sit. Quum enim harum partium robore destructo, ac vi concoctrice læsa, multæ acidæ, biliosæ, viscidæ generantur sordes, illæque haud debite eliminantur; Et inde, ut non solum humores reddan-

tur spissi ac impuri, verum etiam ventriculus nimium distendatur, distensus partes vicinas, earumque sanguifera vasa violenter comprimat; & hinc cruori copiosius ad caput compellendo, accedente imprimis vinorum calidorum sub epulis potu, caussam suppeditet efficacissimam. Quod autem in nostro ægrotante symptomata hypochondriaca revera præsto sint, vel hæmorrhoidale profluvium indicat: & cum non solum vegeta cibos appetit cupiditate, verum etiam eos concoctu difficiliores absq; molestia concoquit, facile colligi potest, ventriculum illius saburra acida viscida esse onustum: licet enim digerantur illi crudiores cibi, tamen non nisi rudem tenacemque chylum præbent, qui sanguini permixtus illum inspissat æque ac transitui per vascula minima reddit ineptum.

Quapropter, si affectionem hanc inveteratam, ac veluti in habitum degeneratã funditus tollere; & dextrum oculum a plenaria obscuratione aut gutta serena vindicare volumus; summo studio evitandæ erunt sanguinis missiones, venarum jugularium incisiones, arteriarum sectiones, vesicatoria fortiora, purgantia calidiora, nervina, cephalica &c. hactenus frustra adhibita. Contra vero operæ erit pretium, eo omnem impendere laborem, ut primum concoctio promoveatur, ac chylo legitima consistentia ac spirituascentia restituatur; deinceps autem caput & oculi rite corroborentur.

Quæ ut obtineantur, candide proponam, quæ me hoc in casu facienda diuturna docuit experientia. Primum itaq; cum æger & plethoræ & fluori hæmorrhoidali obnoxius videatur, consulo, ut bis quotannis circa utrumque æquinoctium vena in pede secetur; tempore vero intermedio bis quotannis cucurbitulæ cum scarificatione ad nucham & femora adplicentur. At arteriarum sectionem & minus necessariam, & ob chirurgorum imperitiam haud securam judico. Deinde pedum lotiones cum aqua fluviatili, in qua sacculus furfurum triticeorum decoctus sit, tepidiori actas frequenterq; usurpatas non exiguũ ferre auxilium scio. Tum ad caput & ventriculum roborandum præstantissimus erit hic pulvis: Recipe radicis ari, pimpinellæ albæ, salis absynthii ana drachmam unam, lapidum cancrorum unciam dimidiam, succini præparati, cardamomi ana drachmam semis, olei de cedro italici, macis ana guttas IV. M. f. pulvis, cujus drachma quotidie una circiter ante prandium hora capienda est. Quod si vero capitis exæstuatio, humorumq; ebullitio accesserint; pulvis ille alternis dumtaxat diebus sumendus, & cum sequenti alternandus est: Recipe lapidum cancrorum, concharum præparatarum ana drachmam unam. M. f. pulvis, pondere drachmæ unius devorandus.

Nihil porro est consultius, quam alvi lubricitatem assiduam conservare, cui scopo & clysteres emollientes, & victus opportunus inservient. Nec alienum erit, singulis circiter decem diebus alvum moliri hac laxante potione: Recipe mannæ electæ uncias tres, cremoris tartari drachmam semis, coque & solve leni calore in aquæ florum acaciæ unciis septem; colaturæ adde olei de cedro italici guttas IV. M. quæ mane aliquot haustibus assumenda est, interponendo sorbitionem jusculi tenuioris avenacei.

Non minus eidem scopo convenient pilulæ Becheri, Stahlii, aut meæ balsamicæ, quinque vel sex ante fluxus hæmorrhoidalis eruptionem diebus, numero XV. capiendæ. Inter localia egregiam opem spondet genuina viperarum pinguedo, binis vel tribus guttulis instillata, aut extrinsecus aqua arquebusadæ, aut reginæ Hungariæ cum æquali aquæ rosarum portione remixta inter lintea duplicata oculo imposita.

Ut postea recta sit vivendi ratio, necesse est, ut æger cœna utatur parciori, a cibis acidis, salsis atque flatulentis, vinis calidioribus, ac cerevisia spissiori probe caveat; & pro potu ordinario decoctum tenuius ex radice scorzoneræ, liquiritiæ, ac rasura cornu cervi confectum, interposito vino rhenano potet. Sedulo non minus sibi temperet ab omni aere frigido, maxime capiti vel pedibus admisso; & quo lenis semper succedat transpiratio,

ma-

ma ne hauriat infusum calidum, quod sic se habeat. Recipe herbæ betonicæ, melissæ, veronicæ ana manipulum unum, seminis fœniculi, radicis valerianæ ana drachmam semis. Conc. cont. d. S. Species, quarum drachma aquæ ferventis mensura ana infundatur, & instar potus Thee bibatur.

Horum remediorum usui si æger per aliquot tempus pertinaciter inhæserit, de felici eventu vix dubito: in hisce enim adfectibus nihil cum impetu moliri oportet, sed & blandis naturæque convenientibus auxiliis, & temporis diuturnitate uti convenit. Fortiora atque vehementiora remedia majus minantur damnum; quod præcipue a cura salivali, in præsenti subjecto & morbi circumstantiis certo metuendum est. Vere autem adventante aquæ Spadanæ loco Aquisgranensium, duabus partibus cum una lactis asinini mixtæ felicissimo successu adhibebuntur; quippe quas in hisce capitis nervorumque debilitatibus, humorum dyscrasia stipatis deprehendi præstantissimas. Et hæc sunt, quæ in generosi ægrotantis salutem proponenda duxi; quæ summus languorum nostrorum medicus prospera reddat, precor.

CASUS XLIX.

De Visus obscuratione ex paralytica nervi optici affectione.

DEcreveram equidem meorum oculorum ægritudini fontes Aquisgranenses opponere; at vero cum oculi fomentatio iis aquis ex medicorum consilio facta nihil omnino mihi ferret levaminis, & insuper ocularii gallici mihi laudarentur egregie, contuli me Lutetias Parisiorum, variosque viros haud incelebres consului; quorum mentem, curationem ac remediorum effectum Tibi, Vir illustris, perscripturus, tuam rescire cupio sententiam. Concredidi me primum Domino St. Yves, & tum quoq; in auxilium vocavi archiatros regios, D. D. du Molin, Sylva & Ancedo: qui cum convenirent, illis D. St. Yves hanc de mea affectione relationem dedit.

Cum, inquit, æger novissime elapso mense Decembri huc accederet, deprehendi pupillam oculi sinistri admodum dilatatã, iridem immobilem, nervum opticum plane obstructum, & ipsam guttam serenam; humor quoque chrystallinus erat opacus, & tunica albuginea vasis sanguine turgidis ac varicosis farta. Dexter oculus pupillam monstrabat pariter dilatatam; motumque constrictorium iridis valde exiguum: ipse humor chrystallinus adhuc pellucidus, at membrana illius anterior aliquantulum opaca videbatur; reliquæ autem hujus oculi partes erant integræ, nisi quod pauca vasa varicosa hinc inde in albuginea adparuerint. Hinc cum perpenderem, ægrum ex gravi lapsu olim in caput facto insignem cerebri commotionem, & abhinc dolorem, gravitatem, torporemque capitis, aurium tinnitum, aliaque symptomata incidisse: hanc oculorum adfectionẽ non nisi ex sanguine crasso ac inflammatorio derivare potui. Dum enim cruor per capitis arterias, & maxime harum internarum ramos ad oculum tendentes summo ac rapidissimo impetu agitatus videtur, factum esse credo, ut ille vasa nimium dilataverit, eaque eo potissimum loco, quo oculi compagem ingrediuntur, nimirum circa nervos opticos reddiderit veluti varicosa. Hæ vero distensæ arteriæ compresserunt nervos opticos, lymphæ circulationi per illos nervos posuerunt obicem, hinc horum obstructionem induxerunt, ac spirituum visivorum in oculos influxum prepedierunt. Tum ex hac impedita ac difficiliori sanguinis circulatione generata est lympha acris: quæ obstructis vasis eorum poros transsudans, & ad vicinas extravasata partes non solum varios excitavit dolores; verum etiam in oculorum humores delapsa, hos, instar aquæ fortis conturbavit, ac opacos reddidit. His ergo probe exploratis necessarium putavi, ut integra humorum massa debitæ restituatur fluxilitati; quod vero haud prius impetratum iri speravi, quam ubi æger perferendis remediis activioribus fuerit opportunior. Interim statim post

ejus ad nos accessum lac per balneum mariæ destillatum, & nasturtio aquatico, hepatica nobili & scolopendria permixtum ipsi potandum dedi: quo etiam obtinui, ut membrana, quæ humorem cingit chrystallinum, ab opacitate sua fere liberaretur, iris reciperet motum liberiorem, & ipsa visio redderetur acutior. Non minus etiam obstructioni nervorum tollendæ sal quoddam volatile, haud sine levamine exhibui. Verum enimvero, haud ita multo post somnolentiam quandam incidit æger, & humores illius ad inflammationes proclives retardarunt sanationem, ut visu iterum imbecilliori facto, humorum non solum opacitatem omnino metuerem, verum etiam ob transpirationis defectum ipsam vererer cœcitatem. Hinc corpore bene præparato setaceum adplicavi, eo effectu, ut humores dextri oculi fierent pellucidiores, iridis dilatatio imminueretur, eique liberior motus accederet. Cum autem periodica oculi obscuratio nihilo secius adhuc adfligat: expectandam esse puto tempestatis opportunitatem, & tum incipiendam iterum curationem arbitror.

Hæc cum dixisset, rogavi, ut rationem medendi, quam mihi putaret proficuam in hoc amplo medicorum congressu etiam proponeret. Nec defuit meæ petitioni, sed mentem suam hisce ulterius exposuit verbis. Quum itaque constitutio nervorum opticorum in nostro ægrotante minime ea sit, quæ in gutta serena observatur; sed nonnisi a sanguine inflammatorio ramos arteriarum carotidum internarum ad latera nervi optici oculos ingredientium comprimente originem trahat: duos potissimum curandi scopos esse censeo, nimirum, ut primum cruor fluxilis reddatur, ejusque ebullitio contemperetur; deinceps nervorum obstructio auferatur. Hoc obtinebitur, si arteriis nimia dilatatione debilitatis pristinum restituetur robur: quo impetrato compressio nervi optici sponte cessabit, & spirituum liber in oculum reddetur influxus. Tum quoque, si cœlum accesserit serenum, operæ erit pretium, lactis destillati usum revocare, quod jam exoptatum in acuendo visu edidit effectum: quo poto dijudicari poterit, num aquis mineralibus saponariis, aliisque in tollenda obstructione efficacissimis, aut decocto viperarum uti licuerit. Neque vero solis resolventibus ac humectantibus hæc adflictio curabitur: sed consultum erit, volatilia simul usurpare remedia, quæ fluido nervorum attenuando pariter ac amisso fibrarum arteriosarum per obstructiones tono restaurando sunt præstantissima. Denique attenta consideratio effectuum, quos adplicanda medicamina exserent, eo clarius docebit, quæ ulterius abs re erunt.

His prolatis reliqui medici hanc explicationem mei mali exactam æque ac elegantem collaudantes, pleno assenserunt ore; eadem remedia commendarunt, & cum periculum in mora esset, temporis opportunitatem haud expectandam esse putarunt; sed statim lac destillatum adhibendum; tum hæmorrhoidibus haud rite succedentibus, hirudines ano admovendas, hisque evacuato cruore bis terve assumenda emetica, & denique vesicantia pone aures adplicanda suaserunt. Hinc protinus incepi lactis, adeo commendati, usum, ejusque quotidie haustum potum per integram hyemem continuavi. Ita vero parabatur: Lactis mensura circiter una ad siccitatem decoquebatur, tum eadem aquæ portio, in qua hepaticæ nobilis, scolopendrii atque melissæ ana pugillus unus decoctus erat, affundebatur, & additis XL. millepedibus contusis singulo mane potabatur. Æstate adventante aquas minerales Borbonienses adhibebam, quas, cum essent sulphureæ, tollendæ obstructioni aptissimas judicabant medici: hanc enim nervorum oculi paralysin illi, quæ nervos brachiorum vel pedum occupare solet, similem, & hinc eadem ratione oppugnandam esse putabant. Postea 3. Iduum Januarii ano admovebantur sanguisugæ; quæ tantam cruoris detraxerunt quantitatem, ut protinus mentis deliquium incidisem; medici autem 12. circiter aut 14. dumtaxat cruoris evacuatas esse uncias spondebant. Paucis post diebus tartari emetici quinque asum-

assumsi grana, & inde bis vomui, octies alvum reddidi: denique vesicatoria mihi adplicari curavi: quæ vero omnia in cassum adhibita, me insigni remediorum adfecerunt tædio. Jam ergo quovis mane lac cum millepedibus infusum haurio; reliquo die pulverem olim abs Te, vir illustris, mihi commendatum (vid. Cas. præc.) assumo.

Ceterum cum thermæ Borbonienses ceu sulphuratæ & antiparalyticæ mihi suadeantur iterum: Tuum prius de illis consilium, quo mihi nihil est antiquius, expecto, & doceri cupio, num potius ex aquis mineralibus Germaniæ quædam sint, quæ majus mihi pollicerentur emolumentum? Denique haud alienum videtur, Tecum communicare quoddam alicujus medici consilium, quod in explicanda nervorum obstructione putat esse certissimum, & sic se habet.

Ex gravi lapsu, quem generosus æger octo abhinc annis cum insequutis animi defectionibus toleravit, recte concludere mihi videor, oculorum affectionem gravi totius cerebri & principii nervorum commotioni in acceptis esse ferendam: id quod insignis dolor oculum occupans, visus obscuratio absque ullis cruoris extravasati indiciis accedens, ejusdem invasio periodica, & somnus turbulentus confirmare videntur. In sinistro equidem oculo minime graviori humores laborant vitio, quam in dextro: at in illo substantia rami nervosi magis indurata est, quæ & sub initio immanes dolores excitavit, & hos jam quoque producit &c. De his vero omnibus Tuam efflagito sententiam, ac proponi cupio, quę ulterius e re mea fore credideris.

CONSILIUM.

Intellexi, vir generosissime, ex datis ad me litteris, quæ de Tua valetudine senserint, quæ remedia ipsi opposuerint, & quo effectu illa propinaverint celebris quidam ocularius, ac regii archiatri: & cum meam quoque scire cupis sententiam, maxime num thermas Borbonienses, aut quas alias in nostra Germania aquas minerales malo tuo quidpiam auxiliari posse existimem: haud deesse Tibi potui, quin candide proponam, quæ sentiam. Primum quidem deprehendi, Drs. St. Yves & reliquos medicos de origine, caussa & conditione mali tui subtiles reddidisse rationes; illudque demum in obstructione nervi optici situm esse conclusisse. At enimvero sicuti nullos totius corporis nervos, ita nec opticos obstructioni obnoxios esse posse persuasus sum. Namque omnes nervi ex tenerrimis ac subtilissimis fibrillis sunt compositi; qui non nisi fluidum spirituosum, lymphaticum, subtilissimum a veteribus nomine spiritus animalis insignitum, in cerebro secretum, sensus in partibus nervosis atque membranosis, motus autem in musculosis verum auctorem & caussam transmittunt; neque humores crassiores recipere, nec ab iis obstrui possunt: sed si quodam vitio adficiuntur, illud vel in spasmo, vel paralytica eorundem resolutione consistit.

Quemadmodum vero spasmus a sero acri incumbente nervis, eos vellicante & ad stricturas proritante originem trahit: ita paralysis potius ab influxu succi liquidissimi haud satis vegeto dependet; qui vel a nervorum, maxime principii eorundem ab incumbente humore extravasato facta gravi compressione; vel thalamorum ad nervos opticos pertinentium, & ad ipsam cerebri substantiam pertingentium nimia humectatione ac veluti inundatione impeditur atque læditur, sicuti cadaverum, gutta serena exstinctorum, sectio demonstrat. Hanc quoque nervorum paralysin in præsenti casu præsto quidem esse credo, nondum autem consummatam, sed dumtaxat aliqualem, eamque in dextro oculo adhuc mitiorem, cum malum per intervalla redeat. Primam enim hæc originem ex gravi lapsu atque capitis allisu traxisse videtur; quo partim humorum liber per caput progressus impeditus, partim eorum major ad caput impulsus fuit concitatus: ex quibus quæd

portio thalamis nervorum impacta, ſucci nervoſi in illos influxui injecit remotam. Hinc inanis eſt medicorum, quam de ſanguine inflammatorio fovent, ſententia; qui ſi præſto eſſet, venæſectionibus, remediiſque humectantibus ac refrigerantibus expugnaretur facillime. Multo vero minus concedenda eſt nervi optici induratio: quæ, licet in reliquarum partium contracturis nervi tendineſque ſæpius indurari ſoleant, tamen in nervis capitis, qui a cerebro aſſidue humectantur atque lubricantur, minime locum invenit. Quod attinet commendata remedia, non laudo veſicantium ac ſetaceorum uſum: hæc enim quamvis humoribus, qui ſtagnant, derivandis maxime ſint opportuna; eoſque evacuando in oculorum caligine, quæ ex dolore, rubore ac congeſtione palpebrarum atque tunicæ albugineæ excitatur, inſignem polliceantur utilitatem: attamen ſi paralytici, hemiplectici, aliique tales affectus ex humorum ſeroſorum in ipſo cerebro ſtagnatione originem trahunt, externa hæc remedia hos nec derivare, nec ullum præſtare valent emolumentum. Non minus mihi diſplicet emeticorum exhibitio: quæ, cum violentos motus excitent, & non ſolum humoribus impetuoſe ad ſuperiores partes rapiendis, verum etiam eorum extravaſationi in capite inducendæ ac augendæ efficacem ſubminiſtrent occaſionem; multis variiſque & a me in meis ſcriptis & ab Hildano paſſim allegatis obſervationibus conſtat, ea ſola guttam induxiſſe ſerenam. Borbonenſium aquarum uſum nec adprobare, nec diſſuadere audeo; cum præter ea, quæ de illis paſſim ex auctoribus intellexi, elementa ac virtutes earum me lateant. Quamvis autem externe adhibitæ ob vim exſiccantem atque ſulphuream membris reſolutis conferre deprehendantur: attamen de illarum efficacia in morbis, quorum cauſſa intra cerebrum reſidet, valde dubito. Hinc etiam atque etiam hortor, ne ſolis conjecturis, quæ in arte medica ſæpiſſime fallunt, confidas; ſed probe explores; num proſtent caſus, quod hæ aquæ deſideratum ediderint effectum. Mihi ſaltem nullum ſuppetit exemplum, quo gutta ſerena nec perfecta, nec incipiens ex uſu tam interno quam externo acidularum, thermarumque, quas noſtra fovet Germania, & ego ferme omnes ſedulo examinavi, fuerit ſanata. Si ullæ minerales aquæ hunc ſponderent effectum, certe forent Aquiſgranenſes, quæ & maxime ſulphureæ ſunt, & in membris paralyſi tactis haud raro mirificam præſtiterunt virtutem; Tuæ vero affectioni nullam tulerunt opem.

Commendarem ergo potius, ut cum ſanguine ſicco ac ſpirituoſo Te gaudere, ac ſeroſa portio in capite videatur ſtagnare, ex qua ſomnolentia, capitis dolores, vertigo, languor corporis ac affectionis oculi exacerbatio derivanda eſt; uſui ſeri lactis & pulverum nitroſorum atque cinnabarinorum ulterius inſiſtas; aut ſi Tibi volupe fuerit, aquas Selteranas lacte aſinino permixtas in noſtris potes regionibus. Et ſi quæ ceterum ſalutis reſtat ſpes, eam, corpore prius ſero lactis ſatis humectato, ſolummodo vel in remediis ſudoriferis ac diſcutientibus paullo activioribus, haud tamen ſanguinem commoventibus, veluti eſt ſulphur antimonii correctum ad meam methodum præparatum, vel in temperatis mercurialibus, qualia ſunt cinnabarina, ſitam eſſe arbitror. Hæc enim profundas ſtaſes, tenacemque lympham reſolvunt efficaciſſime. Quamobrem nec incognita mihi ſunt exempla, quod diuturna obſcuratio ac tenebricoſitas viſus atque humorum oculi in hominibus ob veneream ſimul ſuſpectis luem, ut leviori ſalivatione, mercurio ad juncturas pedum inuncto excitata & ordinatis lignorum decoctis fuerit diſcuſſa atque ſanata. Hinc nec Tibi hanc diſſuaderem curationem, quam optime inſtitues, ſi ſumto primum laxante per ſex ſucceſſive dies pulverem ex lapidibus cancrorum, cinnabari, & mercurii dulcis rite præparati grano uno confectum quotidie capies; tum laxans repetes, iterumque pulverem per ſex dies adhibebis; denique eodem laxante devorato

ter-

tertia vice pulveris usui sex diebus insistes; atque sub ii. remediis decoctum sanguinem mundificans bibes, & tandem balnea leviora sæpius ingredieris, quibus & post absol utam medicationem haud sine fructu insidere poteris. Extrinsecus operæ erit pretium, sal volatile ammoniaci siccum, oleo majoranæ vero impręgnatum sedulo admovere naribus, quod capitis & oculorum vitiis est convenientissimum. Et hæc sunt, quæ proponenda, ac cum divini auxilii voto præsentium medicorum ulteriori dijudicationi relinqnenda duxi.

CASUS L.

De difficultate visus & scabie.

Puella tredecim annorum, phlegmatico-melancholici temperamenti, a teneris illibata valetudine gavisa, & nunquam ne in variolis quidem, quas ante aliquot annos modo rarissimas toleraverat, ullis remediis usa; uno cum dimidio abhinc anno media hyeme saltare didicit, & abhinc sudore madida ad linguæ gallicæ magistram per frigidum aerem se conferre suevit. Tam subitaneis vero aeris mutationibus, dum primum corpus sudore perfusum frigori, deinceps illud refrigeratum æstui hypocausti nimis calefacti exponeret, non potuit, quin sibi noxam concitaret. Læsa enim transpiratione scabiosam incidit efflorescentiam, qua primum tubercula cum pruritu cutim occupant, quæ invalescentes in pustulas albas majores abeunt, & postquam fuderunt saniem, iterum coalescunt. Prioribus exsiccatis novæ propullulant aspredines, sæpenumero inflammatione scorbutica atque erysipelacea stipatæ, & maxime artus, faciem, ac pudenda obsident. Hæc scena per novem jam luditur menses. Adhibita sunt varia remedia, nimirum purgantia sudorifera, decocta lignorum, antimonialia, cinnabarina, mercurialia, & ipsa denique salivatio per inunctionem carporum atque tarsorum excitata: quibus licet nonnumquam obsecundare videretur malum, tamen inter ipsam recruduit salivationem, Neque etiam mirum, quoniam ob matris & ancillarum indulgentiam diætæ regulas haud observavit, præscriptas mannatas potiones raro assumsit, sub salivatione cerevisiæ potui indulsit, & inter aerem versari suevit. Ceterum quemcumque sudorem nova sequitur efflorescentia; ille vero nunquam rite observatur. Jam malum plerumque circa novilunia recrudescit, & eruptionis menstruæ suspicionem movet; hinc omissis reliquis medicaminibus non nisi unguento ex unguento diapompholygos, balsamo sulphuris therebinthinato, oleo tartari per deliquium pugnabatur, ex quo evanuit scabies.

At enimvero annus circiter effluxit, ex quo verno tempore oculorum quandam incidit affectionem, qua ipsis semper aliquid obversari videbatur, quod abstergere conabatur cum visus imminutione. Sponte vero intra octiduum sine ullis medicinis remisit hæc molestia. Sed post aliquot septimanas rediit subito, qua assidue abstergebat obversantes falso imagines, & videbat quidem crassiuscula objecta, neque vero minora discernere, nec legere valebat, nisi imposito naribus perspicillo, aut oculis coarctatis. Hoc igitur vitium licet in hoc impuro corpore nervo optico & succis spissioribus, spirituumque irregulari influxui adscriberetur: tamen ei adversabatur, quod per perspicilla & compressis palpebris litteras dignoscere ac minutiora videre poterat. De nullis præterea ægrotans capitis doloribus, oculorum pressionibus, inflammatione aut congestione conqueritur: pupilla adparet paullo dilatata & adhuc pellucida; sed in aqueo humore, obscuriora punctula & ad iridis latera flosculi opaciores conspiciuntur: ut inde vereamur, ne ex humorum coagulatione ipsa denique cataracta, aut ob impuros succos læsio nervi optici suboriatur. Et sane habemus, cur hujus puellæ valetudini timeamus, cum nulla ferme assumat medicamina, nisi forte vina medicata, nec horum debitam hauriat quantitatem; dein post data expellentia mox scabiosa efflorescen-

scentia in pedibus, manibus & facie corripiatur, nec corporis debito fruatur motu; & denique assiduo fere indulgeat somno, eoque succos vitales spissiores, impuriores, eorumque cursum reddat tardiorem.

Quantum igitur fieri potuit, dedimus ipsi præmisso pulvere digestivo ex tartaro nitrato, purgans ex extracto panchymagogo, mercurio dulci, resina jalappæ cum tinctura tartari confectum: tum per quatriduum mane ac ante epulas sumendam ordinavimus mixturam ex tinctura martis tartarisata, spiritu Bussii, liquore cornu cervi succinato, & essentia euphrasiæ paratam; & vesperi exhibuimus pilulas ex extracto majoranæ, scordii, bezoardico minerali, & sale succini volatili concinnatas. Postea per tres dies sumsit pilulas laxantes, quæ habebant gummi ammoniacum, tartarum vitriolatum, extractum hellebori nigri, aloen & elixirium proprietatis Paracelsi; porro mixturam in usum revocavit, & infusum theiforme. Extrinsecus oculis adplicavimus infusum croci metallorum cum aqua chelidonii majoris, fœniculi & camphora paratum, & vesperi inunximus palpebris unguentum ex extracto rutæ, myrrha, melle anthosato, camphora, spiritu lumbricorum terrestrium, sale succini volatili & cinnabaris antimonii aliquot granis, superposito sacculo ex radice valerianæ, hyssopi, rutæ & fœniculi in vino coctis concinnato.

Verum enimvero recruduit quidem efflorescentia copiosius; at in oculos nullum adhuc redundavit emolumentum. Hinc tuum, vir illustris, consilium pro visu conservando imploramus, & cum partim interna sudorifera, scabiei opposita, nullum præstiterint effectum, & jam ab Helmontio rejiciantur, partim externa mercurialia oculis videantur inimica: in quæstionem potissimum venit, numne puris exsiccantibus, veluti sunt unguentum diapompholygos cum oleo tartari per deliquium tuto pugnare liceat? Nec minus scire avemus, numne fonticulus in nucha excitatus usum spondeat, cum, licet nec capitis dolores urgeant, nec oculi plorent lacrymas, multum tamen pituitæ naribus reddatur? & denique num sub usu decocti ex fœniculo, cinamomo, corticibus aurantiorum & sarsaparilla parati, quod jam pro potu ordinario bibere suevit, etiam modico vino uti liceat?

CONSILIUM.

Postquam communicatam mecum morbi historiam probe perpendi, haud dubito, fore ut accedente menstrua purgatione & visus difficultas & scabiosa cutis defœdatio sponte evanescat. Neque vero consultum est, excretionem illam vi provocare velle; sed patienter naturæ molimina expectanda erunt. Ipsam autem humorum dyscrasiam & efflorescentiæ fomitem partim variolarum raritati, qua succi vitales haud satis depurati fuerunt, partim suppressæ transpirationi per corporis subitaneam refrigerationem, partim denique diaphoreticorum calidiorum & mercurialium ad salivationem ciendam absque ulla regiminis observatione exhibitorum usui inconvenienti natales suos debere, vero est simillimum. Namque crebra compertum habeo experientia, quod mercurialia remedia salivationis scopo absque congruo regimine tam interne quam externe usurpata, morbos vel cum dolore vel exulceratione stipatos longe deteriores reddiderunt atque pertinaciores. Quoniam enim mercurius virtute intimiorem nexum ac texturam partium fluidarum resolvendi pollet satis efficaci, materia autem illa resoluta impura intra corpus remanet: fit inde, ut illa fermenti instar chylosum reliquosque vitales succos corrumpat & inquinet: ut multa sæpius opera, quin & ipsa iterata salivatione opus sit pro damnis inde excitatis rursus abolendis. Hinc etiam visionis defectum ex eadem impura lympha derivandum esse censeo; cui externa remedia nullum pollicentur emolumentum. Quapropter potius consulo, ut omnia fere remedia, maxime activiora diaphoretica ac purgantia penitus omittantur; contra vero spissorum humorum attenuatio & per cutim evacuatio non nisi

si medicinis blande ac placide diluentibus atque demulcentibus tentetur. Huic scopo vel solum infusum veronicæ cum semine fœniculi paratum, paullo tenuius mane ac vesperi larga quantitate haustum, sufficiet; maxime si corporis motus ac bonum regimen accesserint. Nec ludetur opera, si ægra cubitum itura quotidie pulverem ex aqua florum sambuci sumserit, qui sic se habet: Recipe lapidum cancrorum unciam semis, cornu cervi sine igne, cerussæ antimonii ana drachmas duas, æthiopis mineralis drachmam, olei de cedro vel ligni sassafras guttas quinque. M. f. pulvis div. in doses XVIII. Pro potu ordinario cum fructu potabitur sequens decoctum: Recipe radicum scorzoneræ, sarsaparillæ ana uncias quatuor, chinæ, cichorei, glyzirrhizæ ana unciam unam. Conc. d. S. species, quarum binæ unciæ per tres horæ quadrantes cum tribus aquæ mensuris decoquendæ sunt. Vini usum plane denego, & eo magis motum corporis laboribus, curru vehendo, ambulando factum commendarem. Alvum si haud rite successerit, manna pondere unius circiter unciæ ex infuso veronicæ, aut fabarum Coffee sumta commode reserabit. Localium deniq; usu haud opus esse credo: siquidem ex commendatarum medicinarum recta observatione exoptatum consequutum iri effectum non dubito.

CASUS LI.

DE CATARACTA.

Judicium medici ordinarii cum relatione morbi.

Cum ægri reverendissimi statum pronuper intuerer, deprehendi illius utrumque oculum, qui ambo olim obscuratione dumtaxat ac imbecillitate quadam laborarunt, jam in gryseam transiisse cataractam. Hujus quidem in auxilium prompta subsidia lubens proponam: sed cum ardua sit affectio, meam de illa sententiam aliis celebrioribus medicis dijudicandam relinquo. Primum ergo extra omne dubium esse positum credo, quippe ocularis id docet inspectio, veram cataractam utriusque oculi pupillam æquali magnitudine obsedisse, adeo ut licet pupilla quam maxime dilatetur, ea tamen conspiciatur. Jam itaque in quæstionem venit, num remediis hoc vitium depellere conveniat, aut magis præstet, illius maturitatem expectare, & tum acu auferre? Multa quidem sunt medicamina, quæ in cataracta incipiente commendant nostrorum temporum medici; & multi exstant casus de illa medicinis omnino sanata. Sed in nostro ægrotante comparatum esse videtur vitium, ut quantum rationali conjectura assequi licet, remediorum usu minime expugnari potuerit. Taceo rariores illas observationes de cataracta medicaminibus curata passim ab auctoribus allegatas hirundinum instar esse, quarum paucæ ver nunquam facere dicuntur. Et sane longe certior erit spes a manuali depositione, quam quæ ex curationibus ejusmodi expectari potest; de quibus jam Galenus dixit: Promissiones horum medicamentorum magnæ sunt, verum effectus aliquando nullus, aliquando valde exiguus. Meo quidem arbitrio ad hanc quæstionem in præsenti casu decidendam vel id solum sufficere posset, quod cum præstantissima remedia celebratissimis medicis commendata, ne quidem visus obscurationem tollere potuerint, ea multo minus ipsam hanc cataractam auferre valebunt. Quamobrem cum omnis auxilii spes in manuali hujus vitii maturi acu facta ablatione collocata esse videtur, consultum puto, ut fugiantur omnia remedia, ne ipsorum usu cataractæ præpediatur maturitas. Quod si vero reverendissimo ægro minus volupe fuerit, huic se subjicere operationi: omnino suaderem, ut congruis medicinis cataractæ incrementum retardetur, ac quantum possibile erit, impediatur.

Si ergo verum est, longe majorem operationis manualis, præ medicaminibus esse prærogativam; haud immerito ulterius quæritur, num illa absque ullo periculi aut noxæ metu in nostro ægro locum inveniat? Quod ut discutiatur, ante

te omnia notari meretur, hanc operationem minime tantis difficultatibus atque doloribus complicatam esse, ac vulgo creditur; quando nimirum manu perita administratur. Omne momentum enim absolvitur percussione tunicarum oculi, quæ cum subtilissimo peragitur instrumento, non majorem parit dolorem, quam qui ex venæ incisione percipi solet. Hinc Domini du Cros verba de hac operatione in dextro oculo instituta sequentia sunt: L'oculiste, qui m'a fait l'œil droit & en moins de deux minutes ne m'a pas fait autant de mal, que pourroit le faire, l'egratigneure d'une epingle, & je fus tout etonnè, quand il me banda l'œil, car je croyois, que l'operation etoit a peine commencèe. Quemadmodum ergo hoc manuale auxilium doloribus vacuum est, ita multo magis omni vacat periculo: & facilius foret de damnis ex venæsectione, quam de noxis ex cataractæ depositione exempla allegare. Mihi saltem nullum ejusmodi suppetit exemplum; licet me non fugiat, plerosque nostræ Germaniæ ocularios, audaces esse homines, qui majori temeritate cataractas auferre solent, quam decenti providentia. Quid? quod sæpenumero contingat, ut hæc operatio, si vitium succreverit iterum, aliquoties absque ullo repetatur damno. Neque vero ætas ægrotantis provectior huic operationi impedimento esse videtur: cum cataracta sit plerumque morbus senilis, & in senibus felicissime deponi deprehendatur sępenumero. Dux noster piæ memoriæ Augustus octuagesimo ætatis suæ anno cataractam acu sibi auferri passus est, & inde insignem visus aciem recuperavit, eamque ad ultimum vitae momentum, quam ad annum octogesimum septimum protraxit, retinuit incolumem. Sed nonne porro in ægro nostro reliquæ ægritudines, quibus tentatur, veluti sunt nausea, eructatio assumtorum, pituitæ copiosa exscreatio, & alvi segnities obstare videntur, quo minus operatio felici potiatur exitu? Ipsi quidem actui hæc nequicquam obesse crederem; at successum illius turbare possent: siquidem non solum assidua eructatio depressæ cataractæ iterum elevandæ occasionem præbere; verum etiam perpetua muci exscreatio debitam corporis requiem turbare; & continuus decubitus alvi segnitiem magis adaugere valerent. Verum enimvero hæc non tanta credo momenta, quæ operationis administrationem vetarent: possem enim, si opus esset, multis confirmare testimoniis, eam in magis arduis dubiisque institui casibus. Deinde etiam allegata ventriculi eructatio non tanta est vehementia stipata, quanta in vomitu observatur; sed assumta sine ulla ferme molestia ascendere solent. Et denique huic affectioni congrua diæta mederi possumus, qua ægro prioribus post operationem diebus non nisi liquidiora atq; juscula concederemus, quæ etiam ordinario ad præpediendam masticationem exhiberi solent: pituita exscreata, nisi absque fastidio, & inde excitandæ vomitionis metu deglutiri posset, linteo excipienda foret atque abstergenda, & denique alvi lubricitas convenientibus medicinis conservari posset.

Remotis ergo depositionis cataractæ impedimentis, suboritur omnino tertia quæstio; Num ab ea operatione visus perfecta restitutio sit speranda? At enimvero quemadmodum ablata licet exactissime cataracta, plerumque tamen quædam oculorum debilitas, ac visus imbecillitas relinquitur; ita quoque in præsenti casu ea operatio nihil spondet aliud, quam ut plenaria præcaveatur cœcitas, & visio maximam saltem restituatur partem. Quum autem sub visus difficultate pristina oculi apparuerunt pellucidi, nonne forsitan præter cataractam gutta etiam serena oculos occupare & sæpius citatæ operationi impedimento esse potest? Vix crediderim: namque dum pupilla ad lumen æque ac tenebras & constringitur, & dilatatur, æger quoque lucem a tenebris, quin & ipsos colores discernere valet; merito concludere licet, non adesse revera guttam serenam, aut obstructionem nervorum opticorum; qui quamvis vi ætatis aliarumque, quæ oculos adfecerunt, caussarum debilitati aliquan-

quantulum videantur, ea tamen imbecillitas minime tanta est, quæ adversetur cataractæ depositioni.

Quum ergo nihil est, quod meæ repugnet sententiæ, denique discutiendum erit, an cataracta manuali depositioni jam opportuna sit, numne potius ejus maturitas sit expectanda? Hancce autem rem optime ocularius in arte sua peritus & a turpis lucri studio alienus determinabit. Vulgo quidem tum illi operationi opportunum putatur tempus, si sub pupillæ per objectas tenebras facta dilatatione cataracta manet immobilis; id quod in nostro ægro jam deprehenditur. Celebris ocularius Gallorum de St. Yves sex demum post mensibus, quam æger facie a luce aversa nulla amplius discernere valet objecta, ad operationem esse properandum credit. Et hæc sunt, quæ pro mea cognitionis tenuitate in salutem reverendissimi ægri proponenda duxi, quæ Deus reddat salutaria ex animo precor.

CONSULTATIO.

PErvenerunt, Vir Reverendissime, ad manus meas litteræ cum consilio medici ordinarii eleganti pariter ac erudito: ex quibus deprehendi affectionem tuorum oculorum, quæ olim non nisi visus obfuscatione atque obnubilatione ex humorum oculi conturbatione orta constitit, jam in veram & gryseam transiisse cataractam. Jam itaque a me cognoscere cupis, num vitium illud solis medicaminibus vel interne vel externe exhibitis curari, aut illis saltem perfecta cœcitas arceri queat? anne potius his obtinendis scopis manuale auxilium citra periculi metum administrari possit? Ad primam quæstionem regero, impossibile fore, ut hæc adfectio medicaminibus exstirpari vel saltem imminui queat. Quamvis enim multa remedia ad hunc scopum passim commendentur; docet nihilo minus crebra experientia, ea nec interna nec externa illa pollere efficacia, ut ad affectum locum penetrent, & coagulatos ibidem humores resolvant. Hoc vel unico exemplo viri cujusdam generosissimi, qui annuo abhinc tempore ob visus obscurationem meum imploravit auxilium, confirmare liceat. Huic, cum mali radicem in hypochondriis & mala ventriculi digestione sitam esse cognoscerem, commendavi congrua stomachica atque acidulas. At ille certa sanitatis spe fretus adiit Lutetias Parisiorum, ibidemque per integrum fere commoratus annum celeberrimos medicos, & versatissimos consuluit ocularios: a quibus quidem variis remediis, vesicatoriis, setaceis, hirudinibus ad anum adplicatis, emeticis, sudoriferis, sanguinem depurantibus, internis pariter ac externis malum oppugnabatur; tantum vero abest, ut debellaretur, ut potius invalesceret, & ægri vires magis magisque dejicerentur.

Ipsam quod attinet operationem, necesse est, ut peritus quidam consulatur ocularius, qui oculos exploret atque dijudicet, num ad operationem sint idonei. Hæc enim expedita manu peracta nullam nec noxam, nec periculum minatur; sed potius certissimam sanationis spem pollicetur; nisi forte humores crystallinus atque vitreus perfecta opacitate laborent; quos adhuc pellucidos & subtili dumtaxat pellicula obductos suspicor. Namque si humores fuerint opaci, tunc omnino cataractæ depositio ipsi visus obfuscationi nullam feret opem. Sed necesse utique est, ut consulatur vir honestus, quoniam alias ocularii in more est positum, ut turpis lucri caussa ad ipsam cataractæ depositionem accedant, insuper habentes, num illa huic operationi apta sit, nec ne? Nec vero nos deterrere ab hoc auxilio potest metus guttæ serenæ, qui cum pupilla adhuc motu suo atque sensibilitate gaudeat, inanis omnino evanescit.

Id ergo tantummodo restat, ut, cum ob malam ventriculi digestionem multæ acidæ viscidæque cruditates generantur, quæ partim alvi obstructioni, partim assiduis per superiora eructationibus, partim chylo crudo atque vitioso generando efficacem subministrant occasionem, hisce vitiis debitis remediis opitulemur, atque majora, quæ hinc oculis accedere possunt, da-

damna arceamus. Hisce scopis obtinendis etiam atq; etiam hortor, ut fugiantur medicinę calidiores atque purgantes; & commendo partim pulverem stomachicum atque cephalicum; partim linimentum nervinum. Pulvis sic se habet: Recipe corticum aurantiorum, pulveris radicis pimpinellæ albæ, iridis Florentinæ, rhabarbari electi, foliorum sennæ sine stipitibus pulverisatorum ana unciam semis, summitatum centaurii minoris, seminis cumini, fęniculi, anisi stellati, cinnamomi acuti, cardamomi, caryophyllorum ana drachmas duas, cremoris tartari unciam unam, sacchari Canariensis uncias quatuor, olei de cedro guttas XV. M. f. pulvis, cujus drachmæ binæ ex vino aqua permixto mane vel vesperi alternis assumantur diebus. Linimentum hoc est: Recipe aquæ Anhaltinæ uncias duas, olei caryophyllorum, menthę, nucistę destillati ana drachmam, balsami peruviani drachmas duas. M. f. linimentum, quo sæpius regio ventriculi, maxime circa cordis scrobiculum inungatur, superimposito linteo probe calefacto. Pro potu ordinario acidulas Selteranas, quarum binæ partes cum una vini Rhenani sint combinatæ, commendo. Alvo pigræ reserandæ si pulvis commendatus haud suffecerit, præstantissimi erunt clysteres domestici. Cęterum ab epulis largis, maxime liberaliori cœna abstinere, & corporis moderato exercitio per equitationem aut ambulationem sub cœlo sereno peragendo studere convenit.

CASUS XLII.

De sapore salso & affectu spasmodico.

POstquam ægritudinem tuam cum omnibus illius symptomatibus, veluti sunt motus spasmodici capitis, ejusque potissimum partium externarum, sapor acris & salsus, & exspuitio pituitæ salsæ, tinnitus susurrusque aurium &c. sedulo mecum perpendi: horum omnium fundamētum in malo hypochondriaco, quod Tibi ex nimiis mentis laboribus, immodicis lucubrationibus, & vita sedentaria contraxisti, situm esse facile perspicio. Quandoquidem enim copiosis flatibus atque spasmis abdominis æque ac pedum cum frigore stipatis, qui hoc in morbo deprehenduntur, humorum æqualis circulus impeditur, hique maxime ex partibus extremis ad caput compelluntur, fieri non potest, quin illius in externis capitis partibus stagnationem spasmodicę contractiones, agitationes cervicis, oculorum, oris & labiorum dolores pungentes & æstuantes frontis, laborum animi languor, meticulositas atque pavor sequantur. Cum præterea naturales excretiones, maxime quæ per alvum & cutem fiunt, haud rite succedunt in his adfectibus: sordes acres & salinæ per dicta potissimum proscribendæ emunctoria intra sanguinem remanent, & cum illo ad caput copiosius delati, ibidemque tardius ac difficilius per vascula minima circulantes tandem per glandulas faucium ac salivales procul dubio nimium relaxatas transsudant, saporemque depravatum atque salsum inducunt. Neque vero levioris est præsagii hæc adfectio: siquidem facillime in paralyticum vel apoplecticum terminatur malum: quod ut partim pręcaveatur, partim pręsēs morbus a molestis, quæ comites habet, liberetur symptomatibus: eo jam dirigenda erit curatio, ut ventriculus roboretur, vis digestiva restituatur, excretiones naturales per alvum, sudorem & urinam promoveantur humorumque raptus a capite ad inferiores & extimas derivetur partes.

Hisce scopis obtinendis egregiam opem ferent pediluvia ex aqua fluviatili, furfuribus triticeis, floribus chamæmeli, & cineribus clavellatis parata. Hisce enim tepidioribus cubitum iturus æger omni vespera pedes ad genua usq; immittere, & per horam dimidiam detinere; eaque per quatuor hebdomades usurpare debet. Deinde consultum erit, circa utrumq; æquinoctium venam in pede tundere, & singulis binis mensibus quatuor cucurbitulas scarificatorias, earumque duas genubus, duas vero suris adplicare. Porro commendo, ut mane intra lectum infusum theiforme potetur; & exinde levis expectetur sudor; quod sic se habeat:

Re-

Recipe herbæ melissæ, cardui benedicti, basilici, betonicæ, saturejæ ana manipulum unum, florum anthos, primularum veris, salviæ, tiliæ, ana pugillos sex, cubebarum, seminis fœniculi ana drachmas duas. M. conc. cont. d. S. Species *sum Krauter-Thee*. Ex hoc infuso mane, vel etiam vesperi assumatur drachma circiter hujus pulveris: Recipe Ossis sæpiæ, lapidum cancrorum, magnesiæ ana drachmas duas, cinnabaris vulgaris, nitri purificati ana drachmam unam, castorei grana quatuor. M. f. pulvis. Alvus obstructa reserabitur commode uncia dimidia salis Epsonensis cum uncia mannæ permixta uno haustu devoranda. Non minus pro potu ordinario sequens adhibeatur decoctum: Recipe radicis Scorzoneræ, polypodii ana uncias duas, chinæ, sarsaparillæ ana unciam unam, seminis fœniculi drachmas duas. Conc. cont. d. S. Species, quarum uncia cum dimidia ex binis aquæ mensuris decoquenda est. Et denique Elixir meum stomachicum, 70. vel 80. guttulis post epulas sumtum egregiam feret opem.

Quod vero molestum illum salsumque saporem attinet, qui non nisi a nimia vasorum & glandularum salivarum relaxatione proficiscitur: haud ludetur opera, si balsamo meo vitę mane vesperique collum ac aurium regio externe inungatur, ejusq; decem guttulæ ex haustu vini Rhenani in ore detineantur, ac dein iterum exspuantur. Hujus enim remedii virtutem in sapore deperdito atque vitiato deprehendi præstantissimam; siquidem tubulos salivales præternaturaliter relaxatos leviter constringendo, glandularum earum tollit atoniam.

CASUS LIII.

De sapore corrupto.

GEnerosus vir LVIII. annorum, temperamenti sanguineo-cholerici, præter narium hæmorrhagias, in quas a teneris admodum pronus fuit, illibata valetudine gavisus: simulque ob muneris rationem eximiis corporis defatigationibus ac refrigerationibus obnoxius, nec minus diætæ erroribus ac excessibus indulgens, ante aliquot annos ex improviso gravi faciei convulsione, & sinistri pedis paralysi corripitur: adeo ut hunc non solum movere nequiret, verum etiam dextrum brachium in consensum raperetur, nec elevari posset. Evanuit equidem post adhibitas convenientes medicinas hęc adflictio, ac rediit perfecta motus pedis potentia: at vero haud ita multo post insignē incidit salivæ ad fauces affluxionem, qua illa perpetuo reddebatur ore, ac sapor corrūpebatur penitus. Primum enim assumta quævis dulcem adversumque, dein putrem omnino referebant saporem: & hęc molestia, nequicquam adhibitis præstantissimis remediis, per duos jam inhæsit annos. Appetentia ceterum exigua, totumque corpus languidum est: & si manus pedesve moverit, strepitus cujusdam sensum in iis percipit. Nec ignorari oportet, sub hujus mali principio cruorem large frequenterque fluxisse e naribus, institutis autem venæsectionibus jam non amplius reddi. Et denique paucis abhinc septimanis accessit alvi profluvium cum dolore ventriculi ardente stipatum; quo saporis vitium magis fuit exacerbatum. Hinc petit consilium ægrotans, ac scire avet, quæ sui mali caussa sit, quæve medela convenientissima.

Epicrisis.

COrruptus ac depravatus ille sapor, de quo æger maxime conqueritur, & cujus potissimum tollendi causa consilium flagitat, non respiciendus est ut morbus primarius, sed tanquam symptoma affectionis scorbuticæ, atque ex hac oriundæ paralyseos. Ex iis enim, quæ in historia morbi proposita sunt, manifesto perspicimus, ægrum ante aliquot annos & spasmo, ut vocant, cynico, & lateris sinistri resolutione fuisse affectum; cujus origo omni procul dubio ad pravam & scorbuticam humorum diathesin, partiumque nervosarum debilitatem, ex variis prægressis caussis, animi scilicet commotionibus, nimiaque corporis refrigera-

ratione subortum referenda est. Et quoniam strepitus ossium imbecillitatem ligamentorum, quibus artus vinciuntur; nec non humorem ex glandulis articulorum pinguedinosis exstillantem minus lubricum ac benignum designat; haud parum utique mali scorbutici in massa humorum delitescentis, augetur suspicio.

Quum vero corruptus ille sapor paralyticum affectum statim exceperit, non dubitare licet, quin illius generatio huic malo tribuenda sit. Derivamus igitur molestissimi hujus saporis caussam a depravata constitutione glandularum, quæ salivalem laticem secernunt, & maxime ab earum atonia nimiaq; vasculorum relaxatione, quæ lateris sinistri paralysin insequuta est. Purum enim & sincerum saporem efficit maxima ex parte benigna ac temperata salivalis lymphæ indoles, quam imprimis a convenienti glandularum seu vasorum secernentium structura ac motu proficisci putamus. Nam secretione humoris v.g. biliosi in hepate imminuta vel impedita hic alienus latex ad glandulas salivales transfertur, ibique separatus salivam contaminat; unde omnia, quæ ingeruntur, amaricantem saporem exhibent. Ita in malo scorbutico, imo etiam in febribus saporem penitus interdum vitiari videmus; quoniam pravitas succorum, qui per congrua emunctoria non separantur, omnes alios secernendos humores atque adeo etiam salivam coinquinat; ex quo fit, ut omnia sub hisce morbis ingesta putridi, & fastidiosi saporis sensum inferant. Quamobrem si quis hunc affectum tollere ex toto instituat, eum hanc medendi rationem inire oportet, ut primo universa sanguinis & humorum massa bene depuretur, quod apertis emunctoriis & liberiori reddito humorum circulo commode obtineri potest. Deinde dispiciendum, ut oris & faucium glandulis, quæ salivam plorant, robur pristinum restituatur. Quum autem medici, more plerisque consueto, neglectis hujus mali caussis, varia remediorum genera ad hunc affectum tollendum promiscue & sine delectu, tentaverint; non mirum videri debet, quod ægrotus noster a tot exhibitis remediis nullam prorsus opem perceperit. Curam igitur hunc in modum instituendam ducimus.

1. Exhibendæ sunt ad aliquot dies pilulæ, balsamica & laxante virtute instructæ, quæ ex aloe, rhabarbaro, agarico, mastiche & aristolochia rotunda parari, & vel mane vel versus noctem assumi possunt.

2. Primis viis leniter expurgatis in usum vocare oportet decocta diaphoretica, & diuretica, quæ confici possunt ex lignis & radicibus v.g. rasura ligni sassafras, ligno juniperi, radice sarsaparillæ, cichorei, chinæ, scorzoneræ, mastiche, tartaro tartarisato vel arcano duplicato, adjectis passulis Corinthiacis. Hujus decocti octo unciæ quovis mane ad minimum per septem dies calide sumi debent, disponendo corpus ad lenem sudorem. Cum hoc decocto alternis diebus sumi potest spiritus noster diaphoreticus, ex partibus tribus liquoris nostri anodyni mineralis, & parte una spiritus bezoardici mixtus ad guttas 50. Dici vix potest, quam egregias & excellentes hic spiritus possideat vires in pellendo sudore, tubulisque cutis aperiendis, & depuranda humorum massa. Ex hisce speciebus etiam confici potest decoctum secundarium, quod loco potus ordinarii usurpandum est. Deinde alvum denuo pilulis sollicitare convenit, iterumque decoctum haurire, quod etiam tertia vice repetendum.

3. Ad glandulas salivales, quibus vitium maxime inhæret, roborandas commendamus gargarismata & linimenta, quæ balsamica & roborante virtute laxatis fibris tonum restituunt; quo nomine laudari meretur balsamus noster vitæ spirituosus, externe collo, faucibus & maxillarum regioni, ubi sitæ sunt parotides, illinendus, vel etiam naribus, temporibus, imo nuchę adplicandus, ut ejus vis eo melius ad principium nervorum pertingat. Utile etiam erit, eundem aquæ salviæ infundere, eaque os frequentius colluere. Quæ remedia si convenienter & paullo diutius usurpentur, certam reconvalescentiæ spem promittimus.

CASUS LIV.

De impotentia ambulandi & loquendi in puero novem annorum.

NOvem annorum puer a teneris unguiculis ad secundi ætatis anni auspicia vegetus incolumisque vixit, & corpore obesus fuit. Quinque vero anni quadrantes natus febre acuta, absque tamen epilepsia, corripiebatur; sub qua tanta urgebat alvi obstipatio, ut nullis ferme nec externis remediis, nisi demum fortiori clystere, reserari potuerit. Abhinc æger assidue languidus mansit, & primis post superatum morbum mensibus per intervalla crebra spirandi angustiam ferme suffocantem passus fuit. Non minus ad hoc usque tempus alvus est segnis, æstusque præternaturalis adfligit, absque tamen siti, & potius potus fastidio, quod tribus prioribus ætatis annis majus fuit, quam præsenti tempore. Contra vero integra gaudet appetentia, & præter varios, quos in vita sua toleravit morbos, febres, morbillosque, duobus potissimum sollicitatur vitiis. Horum primum est, ut licet corpus satis firmum ac bene conformatum præ se ferat, ambulare tamen nequeat, nec genua diducere, nec pedes extendere valeat. Videntur enim nervi ac musculi femoris & poplitis justo esse breviores, & genubus externa violentia diductis, pedibusque extensis, rigidissime tenduntur. Alterum vitiorum est loquendi impotentia; quæ licet olim lingua bis scalpello fuerit soluta, adhuc adfligit. Non valet linguam extra os extrudere, quę intrinsecus inferiusque tota ori accreta videtur, & si violentius exeritur, intumescit: frenulum alias sub lingua obvium vix deprehenditur. De hoc ergo malo varii medici atque chirurgi consulti in varias abierunt partes; quidam enim illud vitium incisione tolli posse & impossibile, & ob vasa sub lingua sita periculosum putant: alii manualem hanc operationem, si ab expedito fieret Chirurgo, omnino commendant. Hinc consilium flagitatur, numne hæ adfectiones & pedum & linguę adhuc sanari queant, & quæ ei scopo vel interna vel externa sint adhibenda remedia?

CONSILIUM.

DUo præcipue sunt vitia, quibus æger, cujus morbi historia mecum fuit communicata, detinetur; quorum primum est ambulandi impotentia, qua genua præternaturaliter ad se invicem contracta non diduci, nec extendi possunt, & musculi, nervi, ac tendines ossis femoris atque poplitis justo sunt breviores: alterum consistit in sermonis quasi naturali difficultate, sub qua lingua justo latior, tumida, ori firmiter accreta nec commode moveri, nec ex ore potest exeri, licet illa bis scalpello fuerit liberata. Horum vero malorum originem si dispiciamus; posterius proculdubio magis naturale & ab ipsa nativitate contractum; prius autem febri acutæ olim toleratæ, nec vero sufficienter descriptæ natales suos debere videtur. Hoc confirmant symptomata dictam acutam febrem quondam concomitata, veluti fuerunt alvi obstructio pertinacissima, vix ullis medicinis reseranda, ejusque adhuc inhærens segnities, languor corporis & spirationis præfocans quasi angustia. Quum enim hæ omnes adfectiones non nisi a violento spasmo dependent, qui præter caput (nulla enim adfuit epilepsia) totum genus nervosum occupavit: nullum est dubium, quin spasmus ille etiam nervos femoris posticos prehenderit, ac violenter constrinxerit: qui dum forsitan medicinis relaxantibus, maxime antispasmodicis ac balneis haud satis opportune oppugnatus fuit, paulatim in nervis externarum potissimum partium altiores egit radices, ac præprimis tendines musculorum, qui tibiam flectunt, quasi induravit.

Quibus sic se habentibus cum utrumque malum valde inveteratum, & quod linguam occupat, omnino nativum videatur, facile adparet illius sublationem fore admodum difficilem atque perarduam. Neque tamen secius cum æger junior, appetitus integer, corpus firmum, robustumque, ac vires satis sint validę, non dubito, quin saltem motus impotentiæ

ac pedum contracturæ hac potissimum ratione opem ferre queamus. Primum ergo ægrum ab omni cerevisia, vino, potu calidiori, cibis salitis, acidis, lacticiniis atque farinaceis penitus abstinere oportet, & hoc præcipue pro potu ordinario uti decocto: Recipe radicis sarsaparillæ uncias tres, chinæ, scorzoneræ ana uncias duas, seminis fœniculi drachmas tres, Conc. cont. d. S. species, quarum uncia in binis aquæ mensuris decocta & calide loco infusi Theebois & frigide loco potus ordinarii inserviat.

Deinceps vero omne curationis momentum balneis ac inunctionibus absolvetur; quibus sequenti ratione utendum est. Prioribus binis diebus æger cubitum iturus septem harum pilularum assumat: Recipe extracti panchymagogi Crollii, extracti rhabarbari, mercurii dulcis ana drachmam semis, M. f. l. a. pilulæ ex scrupulo uno numero decem formandæ. Hæ enim alvum ducent egregie, & præstantem vim humores viscidos tenacesque dissolvendi obtinent. Altero post earum usum mane semper quinque vel sex præscripti decocti hauriantur vascula. Tertio die æger ad pectus usque immittatur balneo, leni tepore moderato, ne exinde violentius sudet, in eoque per tres horæ quadrantes desideat. Hoc vero ex aqua fluviatili, aut quod melius pluviali, in qua furfures triticei sacculo inclusi, manipuli tres seminis lini, flores chamæmeli & herba artemisiæ decocta sint, paratur. Egressus illud balneum æger se in lectum conferat, hausto ibidem prælaudato decocto leviorem sudorem expectet, & hoc finito os femoris atque genua, omnemque regionem, in qua musculi adparent breviores, sequenti linimento calide inungi curet: Recipe axungiæ humanæ uncias tres, picis albæ unciam unam, misce & solve in aqua fervida, adde olei lavendulæ drachmas tres. d. Hæcce curatio matutino semper instituenda tempore per sex circiter vel septem protrahatur dies; & vesperi sub ingressum lecti pulveris præcipitantis drachma dimidia ex aqua cerasorum nigrorum assumatur, cujus hæc est compositio: Recipe lapidum cancrorum unciam semis, succini præparati, cinnabaris nativæ præparatæ, nitri purificati ana drachmam unam. M. f. pulvis. Tum iterum per biduum supra allegatas pilulas devorare, & denique balneis per sex dies insistere convenit: ex quorum usu certam reconvalescentiæ foveo spem.

Quod autem vitium linguæ atque loquelæ attinet, illius curatio majoribus implicita videtur difficultatibus, cum ipsam linguæ substantiam ori firmiter concretam esse vero est simillimum. Quæ adhuc sperari potest sanatio, ea omnis provida a prudenti chirurgo vel potius medico anatomico facta sectione absolvetur; sub qua probe observandi sunt ductus salivales Wartoniani, ne lædantur. Verum enim vero cum affectas partes ipse coram haud inspexerim, nec sciam, num linguæ substantia interiori gingivæ sit accreta; hoc meum de sectione judicium ulteriori medici præsentis relinquo considerationi.

CASUS LV.

De Spasmo musculorum maxillarium febri continuæ benignæ sporadicæ superveniente.

Communicatus mecum est casus, cujus hæc fuerunt summa momenta. Fœmina nimirum 34. annorum, temperamenti cholerico-melancholici, febre quadam acuta cum prævio horrore & insequuto æstu corripitur, quæ primum nullis remediis convenientibus, nisi laxante quarto morbi die propinato oppugnata majora in dies sumsit incrementa. Hinc accitus sexto morbi die D. D. G. datis pulveribus, emulsionibus atque tincturis præparantibus, temperantibus & diaphoreticis materiam febrilem per cutim eliminare intendit, & aliquantulum obtinuit. Nono autem morbi die ex improviso gravis spasmus musculos maxillares prehendit, cum sermonis quadam difficultate, rationis vero integro usu: pro quo symptomate debellando absente prælaudato medico alter D. N. consultus, prio-

priorem accusavit, acsi narcoticis remediis soporosum excitaverit affectum, & protinus venam in fronte tundi curavit. Reversus denique medicus prior ordinarius vesicans emplastrum ægræ adplicuit, & priorum remediorum usum continuavit, eo effectu, ut illo symptomate depulso totus morbus feliciter tolleretur. Cum autem hic famæ suæ accusatione D. N. multum detrahi putet, pro ea vindicanda ad sequentes potissimum judicium meum desideravit quæstiones.

Dum itaque primum quærit: an hic affectus fuerit febris continua? haud possum, quin ex symptomatum ratione, veluti fuerunt horror cum insequuto æstu, dolores capitis, præcordiorum anxietates, vigiliæ &c. omnino concludam, febrem hanc fuisse continuam benignam; illi, quæ hisce temporibus epidemicam, aut rectius sporadicam edidit stragem, haud absimilem. Neque vero inficias ire possum, quin hæc febris opportuna alvi commotione quarto morbi tanquam indicatorio die ante accessum D. G facta, utique in typo perturbata fuerit: dum enim exinde alvi lubricitas quidem inducta, diaphoretica vero excretio suppressa est, saltem minus sufficienter successit; non mirum, si ex hisce caussis oris spasmus originem traxerit.

Hinc si altera incidit quæstio: Num hęc spasmodica translatio nono die, quo diaphoresis optima & respiratio fuit libera, ad maxillas facta, malum portendat omen? hunc spasmum febris irregularis progeniem ex dictis caussis productam fuisse arbitror. Haud enim raris observationibus compertum habeo, quod hisce febribus ex levissima corporis sudantis refrigeratione, vel internis vel externis caussis excitata, aut maxime colli atque brachiorum denudatione, eædem spasmodicæ maxillarum, colli atque nuchæ constrictiones, quin & rheumaticæ affectiones supervenerint.

Hinc spasmum illum, cum ad irregularem febris successum pertineat, minime salutarem judico; sed, licet haud funestus sit, tamen perarduum, & si accesserit diaphoreseos in toto corpore repressio, ad inducendum lethalem eventum satis idoneum arbitror.

Tum vero ad tertiam quæstionem: Num D. N. juxta regulas æquitatis & leges prudentiæ medicæ absentem D. G. invidiose criminari, ejusq; medicamina contemnere licuerit? omni jure respondeo, quod hoc ipsi omnino vitio sit tribuendum: siquidem medici providi ac prudentis est, ut ne unquam iniquas de aliorum actionibus sententias foveat, multo minus calumniam adhibeat; & si quædam actu censenda occurrerint, omnia potius bene interpretur; nec nisi requisitus judicium suum proferat.

Quod eo magis censuram meretur in præsenti casu, cum juxta quartam quæstionem: An salva conscientia nono demum morbi die venæsectio commendari potuerit, & numne vesicatorii usus fuerit rejiciendus? utique ex multis suffragiis non solum veterum & recentiorum medicorum, verum etiam ex propria experientia & ipsa ratione compertum habeamus, venæsectiones in febribus acutis continuis nono institutas majus damnum induxisse, quam emolumentum. Quamvis enim præsto etiam fuerit in hoc morbo soporosa affectio, de qua tamen nulla extant signa; nihilo tamen secius tam serotina venæsectio plus noxæ intulit libero febris decursui, quam utilitatis affectui soporoso adferre potuit. Sed hæc venæsectio in præsenti casu eo minus opportuna, nec per ullas indicationes significata videtur, cum adfectio non soporosa, sed verus spasmus, nec tamen simul urgens adfuerit plethora. Contra vero vesicantis medicinæ adplicationi subscribere omnino teneor; quum illa partim spasmo prospexit medicus, partim etiam adjunctis temperantibus atque bezoardicis febriles excretiones adjuvit: ut taceam felicem eventum, qui illius usum excepit.

Quod denique ultimam quæstionem attinet: an ex allegatis in morbi historia momentis lethargum tam per se, quam a narcoticis inductum suspicandi ullus sit locus? meo quidem arbitrio nullas illius deprehendo notas; & mentales angores,

qui spasmo forsitan accesserunt, a lethargo probe distinguendas esse credo. Neque enim ulla lethargi adparet ratio, quippe cui producendo semen papaveris albi sub emulsione propinatum minime fuit sufficiens, neque præsens symptoma, si lethargus fuisset, non eodem die debellari potuisset, uti factum esse legi. Soporosi enim affectus plerumq; sunt diuturniores; spasmi autem cito generati, citius quoque depelluntur. Et quid denique multis? Essentialis omnino inter spasmos & soporosos affectus intercedit differentia; notis sibi propriis facile cognoscenda; quarum ad lethargum pertinentium in nostra ægrotante ne unica quidem occurrit.

CASUS LVI.

De Rejectione pituitæ nimiæ ex ore cum pathematibus hypochondriacis.

Generosissimus Dominus de M. G. tuum, Vir illustris, flagitat consilium de sua ægritudine, quæ sic se habet: Matutino præsertim tempore copiosa pituitæ ad fauces fertur copia, ut eam omnem vix excreare valeat: adfligit simul dolor obtusus premens in sterni regione, & tussis non nisi rarissima, maxime quando tenax est materia, cum vomendi conatibus accedit. Somnus præterea est placidus; æger muneribus suis absque difficultate fungitur; prandio liberaliori, cœna parciori utitur, & post hanc Tabacum fumo reddere suevit. Olim vinum potavit solum; postquam autem ophtalmia, inflammationibus ac exulcerationibus aurium ac faciei sæpius tentatus fuit, cerevisiæ Naumburgensis potui per aliquot annos indulgere, simulque vini Rhenani dimidiam circiter mensuram sub epulis bibere cœpit. Ceterum licet ad animi affectus, mœrorem, terrorem ac excandescentiam sit facillimus, ab illis tamen sibi cavet quam maxime. Neque vero spiratione difficili sollicitatur, sed etiam acclivia loca libere ascendere valet: & veretur denique, ne copiosus ille mucus tandem cordis polypum, vel pectoris hydropem, vel plane apoplexiam inducat.

Hujus diuturnæ adfectionis, quam quidam hæreditariam putant, caussam in hypochondriis, ac digestionis vitio sitam esse credidi; hinc etiam ventriculum ac viscera roborandi pariter ac aperiendi finem habui; & stomachicis, aromaticis, carminativis, spiritu nitri dulci, tincturis martialibus, helleboratis, tartaro vitriolato, terra foliata tartari, pulveribus pepticis, cum salibus digestivis post pastum pugnavi: nec omisi cephalica, maxime si defluxio catarrhalis supervenit, cinnabarina, specificum cephalicum Michaelis, essentiam succini, pimpinellæ albæ etiam sine vehiculo sumtam; & denique crebrius exhibui laxantia, pilulasque tartareas cum & sine mercurio dulci. Neque minus æger quotidie ante epulas pulverem Hallensium antispasmodicum sumere, & mane loco potus Caffee decoctum ex radice trifolii fibrini, vel marrubii alibi paratum haurire suevit. Ille porro assiduis mentis laboribus, inter ipsum etiam pastum occupatur; corporis admodum parco indulget exercitio; nec tamen more olim consueto somnum capit meridianum.

Ceterum quotannis adhibuit olim acidulas maxime ante biennium Schwalbacenses cum balneo; nullum vero exinde retulit emolumentum; hinc quoque anceps hæret, num commendatis Pyrmontanis hoc anno utatur? Nec ullum solatium percepit ex venæsectione, quæ novissimo autumnali æquinoctio ob metum mali ischiadici administrata fuit. Non minus quoque sæpius dolores in ano ac sensum tuberculorum ibidem præsentium sensit; nunquam autem ipsæ fluxerant hæmorrhoides.

Et hæc sunt, quæ de morbo ægrotantis tibi perscribenda duxi; cui convenientiorem medelam ex recta vivendi ratione, quam ipsis pharmacis latum iri persuasus sum. Quod si enim a nimiis mentis laboribus sibi temperaverit, motui corporis per equitationem magis indulserit, prandio minus liberali, & cœna par-

ciori, vel plane nulla usus fuerit, & denique cibos molliores comederit: haud dubito, quin ætate adhuc vegetiori gavisus, & quadraginta sex dumtaxat annos natus a nimia pituitæ generatione penitus possit vindicari.

CONSULTATIO.

QUantum ex perscripta morbi historia, illiusque momentis intelligere licet; duplex potissimum in generosissimo ægrotante notari meretur vitium, quorum unum in nimia pituitæ, matutino maxime tempore facta exscreatione, alterum in symptomatibus hypochondriacis consistit. Primum quidem ex nimia tunicæ glandulosæ, quæ interiorem faucium regionem, laryngem ac asperam arteriam investit, relaxatione ac atonia, & hinc suborto humorum decubitu, ac pituitæ generatione, quæ ab aeris frigidioris per respirationem admissione fit, natales suos mutuari videtur. Alterum vero vitiorum genus, quod motibus hypochondriorum spasmodicis, insigni generis nervosi sensibilitate, ac inde dependente eximia ad varios animi affectus, maxime ad magni periculi formidinem proclivitate absolvitur, ex turbato impeditoque humorum vitalium per viscera imi ventris circuitu, ejusque denegato per venas hæmorrhoidales exitu proficiscitur. Inde enim fit, ut cruor hinc inde stagnet, nec a sordibus suis in hepate vel liene satis liberetur; quæ salsa, acrisque sanguinis impuritas fauces stimulando, majoremque ad illas humorum affluxum proritando, pituitæ exscreationem insigniter auget, & inflammationibus quoque ac exulcerationibus aurium olim toleratis pabulum dedit & occasionem.

Hæcce vero mala, maxime si altiores egerint radices, curatu sunt difficillima, & imprimis multis variisque pharmacis, quæ vulgo adhiberi solent, tantum abest, ut tollantur, ut potius exacerbentur magis, ac pertinaciora reddantur. Non tamen omnem reconvalescentiæ abjicio spem; sed potius partim ad debellandam passionem hypochondriacam, partim promovendum hæmorrhoidalem fluorem, partim denique succos mucidos ac vitiatos per congrua emunctoria proscribendos thermarum Carolinarum internum magis, quam externum usum etiam atque etiam suadeo. Acidulæ enim, licet hypochondriorum vitiis satis opportunæ deprehendantur; attamen in affectibus congestoriis, iisque serosis cum ob naturale earum frigus, tum elementum, quod fovent, vitriolicum longe minorem spondent utilitatem, quam quidem thermæ. Carolinarum autem effectus eo præstantior erit, cum & corporis motus sub itinere impetrandus, & aeris in Bohemia saluberrimi mutatio accedant: & denique sub ipsa curatione cum animi labores atque fatigationes, tum vinum rhenanum, quod multum fovet aciditatis, & præsenti ægritudini insigne nutrimentum addidit, evitandi optatissima offeratur occasio.

Reliqua certe medicatio, quæ remediis humectantibus, blande laxantibus ac diaphoreticis institui solet, maxime si pertinax diætę observatio haud accesserit, exiguum pollicetur fructum. Ne vero laudatus Carolinarum potus spem fallat, necesse est, ut æger a nimio medicaminum usu abstineat, corpus sedulo moveat; loco Rhenani acidique vini generosum Burgundiacum potet; & pro potu ordinario decocto ex radice scorzoneræ, sarsaparillæ atque chinæ parato utatur. Alvi segnities minime aggredienda est fortioribus purgantibus; sed potius uncia dimidia salis Epsomensis in aqua soluti assumta, & superingesto potu Theebois solvenda. Quod attinet pulverem Hallensium antispasmodicum, ejus quidem usus haud alienus est, sed si crebrius ac sæpius capitur, & ventriculo nimium refrigerando, & vim digestivam lædendo, & ideo pituitæ generandę satis existit idoneus.

Neque vero ludetur opera, si generosus æger omni vespera pedes ad genua usque in pediluvia ex aqua fluviatili ac cineribus clavellatis parata tepidiora immiserit: hæc enim ad circulum humorum liberiorem reddendum, transpirationem promovendam, ac sanguinem a superioribus ad inferiores detrahendum partes

tes insigne conferunt momentum. Denique consultum erit infusi theiformis ex herba veronicæ, melissæ & semine fœniculi confecti decem vel duodecim vascula mane intra lectum sorbere, & inde expectare sudorem.

CASUS LVII.

De salivatione præternaturali in Cachectica.

FOEmina annorum LVI. unicum dumtaxat fœtum enixa, corporeque obeso prædita, vivente adhuc marito, quem duodecim abhinc annis mors eripuit, variis obnoxia fuit ægritudinibus. Sæpius ani pruritu, sæpius quoque cœcis laboravit hæmorrhoidibus, quæ semel tantummodo apertæ largam fuderunt cruoris quantitatem: hyemali tempestate semper fere coryzam diuturniorem toleravit; maxime colicos haud raro perpessa dolores, & ab illis violento vomendi conatu, ac multa muci viscidi rejectione liberata fuit; & denique olim fluor albus sæpenumero adflixit; qui vero cessante ante decennium menstrua purgatione simul evanuit. Mortuo autem marito quandam omnino præ se ferre videbatur sanitatis speciem; & non nisi quinque abhinc annis prævia corporis refrigeratione molestis colli pectorisque rheumatismis, per aliquot hebdomades pertinaciter inhærentibus tentabatur. His demum convenienti curatione sublatis prospera gaudebat valetudine; nisi forte interdum de spirandi quadam difficultate, pressionis in regione ventriculi sensu, & accedentibus pedum œdematosis tumoribus diurnis dumtaxat conquereretur. Sed & illis symptomatibus feliciter depulsis novissimo abhinc anno gravis successit molestia, qua primum insignes dolores os & fauces, maxime palatum, linguam, atque labia, ac si fervente combusta fuissent aqua, occupabant, & tandem in copiosam desinebant salivationem. Hæc per integrum jam semestre pertinaciter inhæret, & per intervalla redit: mox enim saliva redditur copiosissima, ejusque uno die binæ expuuntur libræ: mox per quosdam dies nulla est illius effluxio, major vero tum & intolerabilis dolorum oris atrocia; quibus tonsillarum intumescentia, & deglutitionis supervenit impedimentum. Notari vero meretur, noctu pariter ac sub epulis omnes remittere & dolores, & expuitionem. Ceterum ab omnibus immunis est symptomatibus, cibos appetit egregie, somno fruitur placido, & largis stipato sudoribus, omnibusque corporis functionibus utitur optime: nec ullus urget corporis languor; nec adfligit amplius spirationis angustia; nec adhuc dolor ventriculi premens post datum pronuper ex drachma dimidia hypecacuanhæ confectum vomitorium sentitur.

Quum ergo hoc malum pro salutari naturæ crisi habuerim, fluxionem illam moderari pariter ac discutere tentavi. Hinc circa vernale æquinoctium vena in pedibus secabatur; blanda laxantia ex infuso foliorum sennæ cum manna parata; leniora diaphoretica ex pulvure bezoardico anglicano, lapidibus cancrorum, antimonio diaphoretico, nitro & cinnabari concinnata, vel ex mixtura simplici sine acido, vel essentia centaurii minoris exhibebantur; decocta ex ligno sassafras, Guajaco, radice chinæ, sarsaparillæ, liquiritiæ confecta pro potu ordinario dabantur; & gargarismate adstringente ex floribus balaustiorum, rosarum rubrarum cum vino rubro coctis fauces eluebantur, sed omnia felici destituebantur effectu. Maximum interim levamen percipit ex spiritu vini Gallici in os sumto; qui tamen dolores haud tollit: hinc anxia Tuum, Vir illustris, implorat auxilium.

CONSILIUM.

AFfectus præter naturam, qua ægrota per tres jam anni quadrantes sollicitatur, nomen salivationis criticæ & periodicę in corpore cachectico & scorbutico omni jure tuetur. Cachecticam enim esse ægram, temperamentum sanguineo-phlegmaticum, habitus corporis laxior & spongiosior, vita sedentaria,

fluor

fluor albus & hæmorrhoidalis suppressus, spirandi angustia, pedumque tumor satis attestantur. Quandocunque vero in hisce corporibus & transpiratio sub aere forsitan humido frigidoque supprimitur, & alvus pigra redditur: tum serum excrementitium copiosius ac impetuosius ad glandulosas capitis atque faucium partes rapitur, & inde fluxiones colli acres serosæ, cum multa pituitæ rejectione stipatæ, suboriuntur. Quod cum in nostra quoque contigerit ægrota, & hæ crebriores fluxiones dictas faucium glandulosas partes plane debilitaverint ac relaxaverint: easdem partes natura jam retinet, ut per eas certis temporibus impurum serum atque humiditatem per copiosiorem salivæ effluxum proscribat ac eliminet. Hic autem motus humorum ab exterioribus ad interiores partes & maxime fauces conversus eo magis & a suppressa transpiratione & repulso pedum tumore fovetur atque sustentatur.

Dum ergo natura hac, licet molesta via corpus ab impuris succis liberare intendit, recte judicavit medicus ordinarius, eam excretionem minime vi adstringendam, sed placide esse moderandam. Namque cohibita hac effluxione facillimum est, ut excernenda impura colluvies vicinas, easque nobiliores occupet partes; hinc vel spirationis angustiam ac summam difficultatem, vel capitis immanes dolores, vel soporosos vel denique paralitycos omnino excitet affectus. Hinc prudenter egit medicus, quod excretionem illam ad loca magis consueta & ordinaria emunctoria, veluti sunt alvus, cutis, atque renes, medicinis convenientibus derivare, & per hæc succos superfluos eliminare studuerit: neque ideo habeo, quæ circa institutam medendi rationem & propinata remedia moneam. Cum vero nondum remisit malum, & ex dictis elucescit, veram illius originem in nimia seri impuri abundantia esse sitam; ad hanc quoque diminuendam omnis curatio erit dirigenda, & ea adhibenda remedia, quæ ventriculum roborant, & excretiones per naturalia emunctoria in justo ordine ac successu conservant.

Hisce scopis obtinendis necesse ante omnia est, ut ægra evitato omni cerevisiæ potu, non nisi decocto ex radice chinæ, ligno sassafras ejusque cortice, passulis atque cinnamomo parato utatur, & corporis exercitio sedulo studeat. Deinceps quoque consultum erit, bis quotidie nimirum una ante, & quatuor post prandium horis Elixirii mei visceralis LXXX. guttulas ex haustu vini assumere, illiusque usum per aliquot menses protrahere; tum quavis hebdomade corpus a sordibus purgare, ac eo fine pilularum mearum balsamicarum novem vesperi, totidemque mane deglutire. Neque levem spondet fructum, si ægra aliquot ante fluxus salivalis eruptionem diebus corpus ad lenem diaphoresin præparaverit; quod obtinebit, si vesperi 50. guttas spiritus cornu cervi succinati ex aqua vino permixta sumserit, eademque portione mane iterata, quædam infusi ex herba veronicæ biberit vascula: tum enim sudabit egregie, eoque felicius, si hanc medicinam per tres dies usurpaverit, & quo urina cieatur simul, tincturam antimonii acrem æquali pondere cum spiritu cornu cervi miscuerit.

Extrinsecus fauces spiritu vini rhenani, aliquot balsami mei vitæ guttis permixto sæpius colluere, nec non mane æque ac vesperi collum, cervicem & maxillarum regionem spiritu vini camphorato affusa duodecima dicti mei balsami parte perfricare expediret; & demum venam bis quotannis in pede secare, quaterque scarificatione uti convenit. Quod denique vivendi rationem attinet; fugiantur refrigerationes, maxime pedum; epulæ haud nimis largæ sint, & ab omnibus cibis acidis, concoctu difficilioribus atque flatulentis, alienæ: vescatur potius eduliis alvum lubricantibus, veluti sunt passulæ, pruna, poma Borsdorffiensia &c. caveat ab animi affectibus, maxime mœrore, & in loco humili ac udo nec habitet, nec dormiat. Quæ omnia si rite observaverit, de felici eventu nullus dubito.

CASUS LVIII.

De ulcere linguæ cancroso.

VIr splendidus annorum LIII. olim robustus vegetusque, per binos vero jam annos corporis debili ac macilenta constitutione præditus, patitur vitium aliquod linguæ admodum grave; quo non solum loquelæ usus impeditur, verum etiam totum simul corpus adficitur. Ille nimirum aliquot abhinc annis ingenti sanguinis & humorum dyscrasia scorbutica laboravit, & quotannis fere immanibus podagræ doloribus excruciatus fuit. Hæc mala tantum abest, ut solida ac rationali methodo exstirparentur, ut potius palliative dumtaxat remediis externis oppugnarentur, & æger, nulla diætæ ratione habita, insignibus illius erroribus indulgeret atque excessibus. Tum vero factum est, ut natura acres humores ad linguam potissimum compulerit; cujus primum apex certis horis, maxime nocturno tempore, mox ardore molesto, mox pruritu insigni, mox tensivo dolore per intervalla prehendebatur. Haud ita multo post tuberculum subtus linguam adparuit, modo majus, modo minus: & gingivas occupavit erosio quædam cum earum cruentatione ac exesione, simulque multa salsæ mucidæque pituitæ expuitione. Contra has itaque molestias primis potissimum duobus annis multorum chirurgorum imploravit opem: qui minus perspecta morbi caussa variis pugnarunt remediis, & calidioribus corrosivis & adstringentibus, iisque effecerunt, ut depulso illo tuberculo fonticæ vasorum salivalium læsiones, ac linguæ glandularumque colli pertinaces successerint indurationes. Hinc porro fermentum malignum atque putredinosum altius serpere; & ex eo loco, quem tuberculum occupaverat, non minus quam ex linguæ apice certis horis mox tenuis sanguis, mox vero ater coagulatusque cruor plorari cœpit. Tum consultus quidam celeberrimus J. Professor variis quidem remediis malum aggressus, illud tamen funditus expugnare haud potuit. Hinc æger se Z. ad celebrem non minus medicum, D. H. contulit, ejusque curatione, quam purgantibus, salivantibus, aliisque fortioribus remediis instituerat, per sex hebdomades usus fuit. Verum enimvero tamen violentus ac enormis erat salivæ effluxus, ut æger omnibus destitutus viribus, ac toto corpore emaciatus, domum reverteretur, meamque tandem requisiverit opem. Nec ipsi defui, sed malum remediis naturæ convenientibus, ejusque motus haud turbantibus oppugnare tentavi. Hinc mox deprehendi, turundas hactenus a chirurgis adplicatas, assiduasque cum adstringentibus medicinis injectiones, linguam duriorem, breviorem, & ad masticationem atque deglutitionem magis inopportunam reddidisse; æger enim alimentorum nulla ferme, nisi liquidiora, juscula avenacea, aliaque, & decoctum succoladæ assumere valebat. Quamobrem illis protinus omissis, extrinsecus singulare emplastrum atque gargarisma emolliens adhibui, quod excellentissimus Hoffmannus in annot. ad opera Poterii pag. 292. commendavit: interne vero propinavi balsamica, humorum acrimoniam contemperantia, confortantia, essentiam balsami peruviani & elixir balsamicum inde paratum, a prælaudato Hoffmanno diss. de balsamo peruviano pag. 26. in scorbuto, ubi humorum adest coagulum, commendatum. At enim vero, quamvis exinde lingua liberiorem movendi potentiam recuperaverit; illius tamen durities, ac gingivarum ipsiusque linguæ cruentatio in eodem adhuc persistunt tenore. Et haud ignorari oportet, post adplicata contra hæmorrhagiam extrinsecus a chirurgis adstringentia medicamina tensivum, ardentem ac spasmodicum linguam obsedisse dolorem; qui evacuato iterum cohibito cruore protinus remisit. Ab his ergo malis cum æger vindicari cupiat, tuum, Vir illustris, anhelo consilium, ac rationem proponi flagito, qua huic ægritudini commode atque tuto mederi liceat.

CONSULTATIO.

De ulcere, quod æger subtus linguam patitur, sentio illud cancrosum seu carcinoma appellari omnino mereri: quod a dyscrasia humorum scorbutica, ob cohibitam podagram ad linguam veluti concentrata primam traxit originem; deinceps vero remediis acribus, calidioribus, corrosivis ac adstringentibus ab imperitis chirurgis in usum vocatis, & denique inopportuna salivatione mercuriali magis exacerbatum est. Hoc vero malum, quamvis perarduum & curatu difficillimum existat; non tamen penitus deserere oportet ægrum, sed rectam instituere curationem; in qua ante omnia potum seri lactis commendo sequenti ratione parandum: Lactis recentis quædam portio in patulo vase super prunis sub assidua agitatione, ne aduratur, ad spissiorem decoquatur consistentiam; tum affusa eadem aquæ quantitate iterum ebulliat leviter, & denique, ut caseosa substantia remaneat, percoletur. Hujus percolati seri mensura una cum nasturtii, atque cochleariæ concisorum atque contusorum ana manipulo uno denuo decoquatur, & percolata tribus quotidie haustibus, quorum unus mane, alter circa meridiem, & tertius vesperi capiendus est, assumatur. Sub hujus per quatuor vel quinque hebdomades protrahendo usu consultum erit, singulis diebus quatuor ex primo seri haustu mannæ solutæ unciam devorare; & vesperi dosin pulveris sequentis bezoardici adhibere: Recipe antimonii diaphoretici, cornu cervi philosophice præparati, succini, lapidum cancrorum, cornu cervi usti ana drachmam unam, cinnabaris rite præparatæ drachmam semis. M. d. Loco potus ordinarii decocto ex sarsaparilla, radice scorzoneræ, cichorii, liquiritiæ & passulis parato uti expediet.

Inter topica commendo balsamum meum vitæ cum syrupo corticum aurantiorum mixtum gingivis inunguendum; aut si ulcus tulerit, linimentum ex mellis rosarum uncia & spiritus vitrioli guttis L, confectum; quod purificat & putredini resistit egregie. Neque minus efficax in hisce casibus est spiritus cochleariæ, super herbam cohobatus & melle rosaceo permixtus: aut denique unguentum ex therebinthinæ uncia dimidia, florum sulphuris drachma, & olei juniperi guttis 30. paratum. Collo vero imponatur hoc emplastrum: Recipe emplastri diachyli cum gummatibus uncias duas, pulveris croci drachmas duas, florum sulphuris, camphoræ ana drachmam unam. M. Nec demum ludetur opera, si brachio dextro non minus, quam pedi sinistro infligetur fonticulus, &, maxime si abundaret sanguis, tres cucurbitæ scarificatoriæ inter scapulas apponentur. Denique cum Podagra olim tentatus fuit æger, operæ foret pretium, humores scorbuticos, qui jam ulcus linguæ sustinent, ad pedes derivare iterum posse; quod forsitan pediluviis ex aqua fluviatili & furfuribus tritici paratis, omni vespera adhibitis, obtinebitur. Et hæc sunt, quæ in arduo hocce casu proponenda duxi, quæ Deus reddat salutaria.

Nota.

His per quatuor circiter hebdomades usurpatis, nunciatum fuit, ægrum habuisse optime; duritiem linguæ ac cruentationem remisisse, carnem gingivarum succrevisse, linguam ad motum atque sermonem redditam fuisse idoneam, totique corpori insigne accessisse incrementum.

CASUS LIX.

De ulcere mali moris in interioribus labii superioris.

Vir quidam dentem habuit acuminatum, qui quidem suasu medicorum atque chirurgorum evellebatur; reliquerat tamen quandam perexiguam labii superioris in parte interiori læsionem; quam, cum nullam ipsi pareret molestiam, nihili fecit, & per 14. dies haud deligari curavit. At vero cum in ulcusculum omni-

omnino abiret, & crusta spissiori magnitudine minimi nummi obduceretur: consultus chirurgus illud lanceola scarificavit, & mel rosaceum, unguentum ægyptiacum & spiritum vitrioli adplicuit. His frustra adhibitis alter chirurgus imposuit oleum cornu cervi fœtidum a semet ipso elaboratum; quod & purgavit & ad suppurationem perduxit ulcus: tantum autem abest, ut illud coaluerit, ut potius eodem loco exterius molesta quædam cum dolore stipata effloresceret pustula. Hæc primum oleo ovorum camphora permixto oppugnabatur; sed haud ita pridem demum post inunctum balsamum de styrace liquidum cum oleo myrrhæ per deliquium combinatum depellebatur. Interiori vero vulneri opobalsamum cum myrrha & balsamum Arcæi instillabatur; quibus quidem consolidari videbatur, haud tamen coalescebat penitus: & cum ad obtinendam cicatricem spirituosa quædam ex camphora atque therebinthina adplicarentur, omnia ruebant in deterius. Namque vulnus reddebatur majus, intensa rubedine tinctum, & nullam plorabat saniem, frustra adhibitis balsamo peruviano cum melle rosato, gargarismate ex aqua salviæ parato, fomentis ex spiritu sambuci, camphoræ aliisque, nec non aqua calcis cum oleo hypericonis, quæ potius dolorem, tumorem, ardoremque labii adaugebant. Interim tribus abhinc hebdomadibus critico ac salutari naturæ conatu, pustulæ rubicundæ copiosissimæ in toto efflorescebant corpore; quæ mox obscuriori tinctæ colore, elapsis binis septimanis cum pruritu & omnibus symptomatibus penitus evanescebant. Tum storax liquida cum liquore myrrhæ vulneri adplicata, illud ad laudabilem perduxit suppurationem, & egregie purgavit: nihilo tamen secius in quibusdam locis purum haud est, nec etiam prorsus suppuratum, quin crustæ albæ quædam adpareant vestigia. Et quod deterrimum est, ulcus altius profundiusque serpere cœpit: namque fistulosa veluti cavitas a naribus ad angulum labiorum observatur, quæ masticationi pariter ac loquelæ est impedimento; at uno loco consolidari, & caro supercrescere videtur. Deprehensum quoque fuit, inimica huic malo esse spirituosa, illudque magis exacerbare.

Quæ cum ita sint, hæ potissimum incidunt quæstiones; 1) quænam ulceris species dicendum sit hoc malum? Namque haud ignorari oportet, illud quidem satis amplum atque profundum, & si adhuc residua crustula continuata suppuratione removebitur, capacius esse futurum: nullum vero tumorem cancrosum exhibere, nec malum odorem referre, nec pus tenue fœtidum plorare.

2) Num spes sit, fore ut ulcus hoc sola suppuratione sanari possit; anne potius alia simul in usum vocanda sint remedia? & denique

3) Qua ratione præcaveri queat, ne ulterius serpat, ac vicinas partes, gingivasque adhuc immunes simul occupet? Ceterum ætatem nactus est æger valde provectam, corpore tamen pariter ac animo satis vegetus, & temperamento sanguineo-melancholico potitus.

CONSILIUM.

Ulcus illud, quod superius labium occupavit, cujusque historiam ac curationem hactenus institutam & mecum communicatam probe perpendi, non equidem proprie cancrosum appellari meretur: verumtamen mali moris, valde refractarium & difficilis atque admodum circumspectæ tractationis existit, & diuturnitate temporis, neglectisque congruis subsidiis, in corrodentem omnino ac cancrosam degenerare potest naturam. Pars enim affecta non solum substantiam habet valde porosam, tubulosam, glandulosam atque sensibilem; verum etiam præ aliis affluxui humorum scorbuticorum, consolidationem insigniter retardantium obnoxia est. His adhuc magis favet senilis ægri ætas, quæ ad generandos succos impuros maxime opportuna deprehenditur: & denique ulcera, quæ interiorem labii superioris partem occupant, plerumque contumaciora & curatu dif-

difficiliora esse solent, quam quæ labium inferius obsident.

Quapropter si generosus æger ab hoc turpi malo liberari cupit, ex solo externorum remediorum usu illum voto suo nunquam potiturum, credo. Namque principalem mali caussam in scorbutica humorum diathesi potissimum sitam esse, vel ex efflorescentia pustularum per totum corpus satis elucescit: & levissima illa ab acuminato dente inducta læsio non nisi occasio fuit, qua imputorum succorum major ad eam partem affluxus concitatus malum sustentavit ac exacerbavit. Hinc necesse omnino est, ut integra humorum massa depuretur, illius crasis vitiata corrigatur, & particulæ acres salinæ diluantur & edulcorentur. Nisi enim hoc impetraverimus, nullam consequemur laudabilem suppurationem; sed potius ulcus serpet latius, & periculosiora excitabit damna. Licet autem ex morbi historia haud adpareat, quæ jam adhibita fuerint remedia interna, nec eorum desideretur explicatio: non tamen possum, quin candide aperiam, quam medendi rationem in hisce ulceribus & tumoribus cancriformibus faciei, labiorum ac mammarum feliciter expugnandis deprehenderim efficacissimam.

Primum ergo, corpore succorum abundantia turgido, cruor ex vena in pede tusa detrahendus est; & tum primæ viæ blando laxante, humores non commovente, ab impuris sordibus repurgandæ sunt; veluti hoc est; Recipe mannæ electæ uncias duas cum dimidia, cremoris tartari drachmam unam & semis, aquæ florum acaciæ uncias sex; coque & solve leni calore, colaturæ adde extracti rhabarbari grana decem, olei de cedro italici guttas tres. M. d. S. potio laxativa, quæ mane aliquot haustibus, interposita jusculi avenacei sorbitione, assumta alvum sine ulla molestia, quinquies circiter ducet, vel sexies. Hoc adhibito per septem dies singulo mane decocti mundificantis calidi mensura dimidia potetur, quod sic se habet: Recipe sarsaparillæ electæ uncias quatuor, radicis chinæ uncias duas, radicis pimpinellæ albæ, pareiræ bravæ ana drachmas tres, seminis fœniculi drachmam unam: conc. cont. d. S. species, quarum pars dimidia in quatuor aquæ fluviatilis mensuris per tres horæ quadrantes decoquenda est. Quo poto in lectum se conferat æger, ibidemque lenem expectet sudorem, tumque fricetur. Elapsis his septem diebus laxans potio iterum capitur; deinceps per septem dies rursus decoctum potatur, & denique ea curatio sumto tertia vice laxante absolvitur. Sub hac autem operæ erit pretium, quavis vespera pulveris bezoardici ac temperantis dosin ex haustu aquæ cerasorum nigrorum, vel florum acaciarum devorare, cujus hæc est compositio: Recipe cerussæ antimonii bene præparatæ, lapidum cancrorum præparatorum, cornu cervi sine igne præparati ana drachmas duas, succini præparati, nitri purificati, cinnabaris nativæ præparatæ ana drachmam semis. M. f. pulvis, div. in 8. partes. Tum quoque omnem cerevisiæ atque nimium vini potum evitare, & de hoc, si Rhenanum fuerit, modicam quantitatem sub epulis dumtaxat ad confortandum stomachum & reparandas vires potare conveniet; pro potu autem ordinario sequenti decocto saporis grati utendum erit: Recipe radicis chinæ, scorzoneræ, rasuræ cornu cervi ana uncias tres, seminis fœniculi, corticis ligni sassafras ana drachmas duas. Conc. cont. d. S. species, quarum uncia una cum dimidia, addito passularum minorum manipulo una in tribus aquæ mensuris per tres horæ quadrantes decoquitur, & corticibus citri recentibus permiscetur. Cæterum probe cavere expediet, ut mens ab omnibus commotionibus atque sollicitudinibus maneat libera, labores cum meditatione juncti fugiantur, somnus capiatur plenior, & ab omnibus cibis salsis, acidis ac concoctu difficilioribus sibi temperet æger. Sic probe depuratis humoribus, curam lactis asinini commendo: quippe quod in senibus ad magis purificandos humores, eorum acrimoniam attemperandam, ac laudabiles generandos succos præstantissimum confert emolumentum.

In-

Inter externa remedia ea, quæ hactenus fuere adhibita, balsamica sunt, & putredini resistunt; mallem tamen, ne tanta varietate fuissent alternata & solum oleum cornu cervi fœtidum adplicatum, quod aliquoties rectificatum, & æquali pondere vitelli ovorum permixtum hisce in casibus observatur efficacissimum. Jam commendarem styracem liquidam cum myrrha; aut aquam calcis vivæ cum binis solutionis myrrhæ partibus combinatam & in aqua florum sambuci labio affecto inunctam; quæ vim purificantem, exsiccantem ac consolidantem possidet egregiam. At enimvero pinguia, oleosa, acria spirituosa, oleosa, & maxime unguentum ægyptiacum hisce affectibus omnino inimica sunt; & ipsa camphora, licet in tumoribus præstantissima, in ulcerosis tamen morbis minime confert: neque vero plane ludetur opera, si essentia croci & spiritus vini camphoratus æquali pondere infundantur linteolo, & evaporato spiritu, calide adplicentur. Et hæc sunt, quæ in ægrotantis salutem monenda duxi; quibus si morem gesserit, de felici eventu non dubito, sed illum ex toto pectore apprecor.

CASUS LX.

De Affectu capitis cum efflorescentiis in pede.

Liceat mihi, Vir Excellentissime, adversam, quæ me tentat, valetudinem tibi perscribere, tuumque in eadem implorare auxilium, quæ his potissimum absolvitur symptomatibus. Quinque abhinc annis, ætatisque meæ viginti septem præterlapsis, cum temperamenti melancholico-sanguinei essem, ex improviso dolore pulsatili dextræ auris corripiebar, qui cum insigni tinnitu post tres vel quatuor hebdomades in gravem susurrum ac spasmum otalgicum desinebat. Hic quidem haud ita multo post evanescebat; verum tamen susurrus ille molestus ad hoc usque tempus, noctu potissimum, in dextra aure continuat. Vix duo ab hoc malo excesserunt anni, cum oculi quoque male adfici cœpissent; & ante illos punctula nigra, atque nubeculæ instar muscarum ac minorum insectorum obversari videbantur: quæ vitia majus successive capiebant incrementum, & adhuc me sollicitant. Putabam quidem, mali sedem in humore aqueo & chrystallino hærere, & cataractam minitari: sed posthæc & ex propria experientia, & doctis peritorum medicorum demonstrationibus deprehendi, caussam potius in lympha halituosa atque viscida, circa nervorum opticorum thalamos stagnante sitam esse. Hisce autem accessit demum vertiginosa atque temulenta capitis perturbatio, maxime a pastu adfligens, sub cœlo sereno levior, sub nebuloso autem, turbido, ac pluviosoaere gravior. Neque falsa erat quorundam medicorum suspicio, qua hæc symptomata ex labe & atonia ventriculi derivarunt: a prandio enim non solum insigni rapior temulentia; verum maxime a cœna eximia pressio ac ructuosa affectio me sollicitat. Præterea per aliquot annos in tibiis, & præcipue extremis pedibus vehementis frigoris sensum percepi; quem adhibitum balneum Hirschbergense quidem fugavit, capitis autem affectionem magis adauxit. Denique vero quatuor abhinc annis dextrum pedem circa internum malleolum occupavit efflorescentia, primum nummi ternarii magnitudinem referens, dein vero latius serpens, & ad imperialis magnitudinem evecta. Hæc olim verna dumtaxat adparebat tempestate, hyemali evanescebat: jam vero assidua est, & serum perpetuo plorat, dolorem excitat, ipsamque arrodit cuticulam. Quum itaque varias ægritudines, quibus a teneris obnoxius fui, in hoc jam ulcusculum desinere velle, hocque ipsum musculosas etiam, osseasque partes adficere videatur: & denique omnia medicorum auxilia frustra hucusque adhibuerim: vereor sane, ne pejora incurram symptomata, & tuum adhuc consilium, Vir illustris, rescire sum cupidissimus.

In- CON-

CONSULTATIO.

DUo sunt, qui Te sollicitant, affectus, quorum alter caput, alter pedes occupat. In capite nimirum observantur non solum tinnitus, susurrusque aurium ac difficultas auditus sub pluvioso potissimum cœlo adfligentes; verum etiam oculis obversantur imagines, nubeculæ, muscæ, atque visionem aliquantulum lædunt; & denique vertigo ac temulentia capitis, sensuumque procul dubio torpor infestant. Pedes autem molestis ulcusculis circa internum dextri pedis malleolum obsidentur; quæ serum assidue stillant, multisque stipata sunt doloribus. Horum vero omnium symptomatum prima sedes ac origo procul dubio in primis viis quærenda est; quæ dum multis acidis, viscidisque scatent sordibus, non solum flatus ac distentiones imi ventris generant, verum etiam vitales succos spissitudine ac impuritate quadam imbuunt. Hi autem difficilius per vascula capitis progressi, ac fluidum nervorum lymphamque tenuissimam inquinantes recensitas in organo visus auditusque progenerant affectiones. Quod si porro lympha nutritia dyscrasia quadam polluitur, & in inferiori pedum parte, per quos ob perpendicularem situm ægerrime transit, stagnationes atque extravasationes subit: illa ibidem acrior facta, cutim arrodit, & fœdam illam produxit ulcerationem. Quæ cum ita sint, & ab illis malis funditus liberari cupias, non nisi palliativa fruereris curatione, si sola dumtaxat symptomata, sicuti auditus, visusque vitium, vertiginem ac pedum efflorescentiam adgredi volueris. Magis e re erit, ut tonus ac robur ventriculi restituatur, ac vis digestiva promoveatur: quo demum chylus blandus ac laudabilis generetur, & alvina excretio debito gaudeat successu. Hæc ut consequaris, non efficacius Tibi commendare possum auxilium, quam thermas Carolinas, maxime aquas, quæ scaturiunt, molares adventante vere potandas: sub quarum usu simul habebis occasionem corpus sedulo movendi, ac aerem mutandi; quæ duo momenta ad morbum tollendum insigne conferunt emolumentum. Præter enim hasce thermales curationes in hypochondriaca affectione, & humorum inquinatione non præstantius inveni auxilium; quæ tamen vitia Tu quoque ex nimia lucubratione, meditatione, vita sedentaria, ac quodam animi mœrore tibi contraxisse mihi videris.

Ante vero, quam incipiatur hæc medicatio, necesse est, ut congruis & pharmaceuticis & diæteticis remediis præparetur corpus, corroboretur ventriculus, ac depuretur massa humorum. Huic scopo inserviet hic pulvis: Recipe rhabarbari electi drachmas duas, summitatum centaurii minoris pulverisatarum, salis absynthii, tartari vitriolati, seminis cymini ana grana quindecim. M. f. pulvis, div. in 3. partes, quarum singula bis quavis hebdomade mane ex aqua vino permixta sumta & ventriculum roborabit, & sordes evacuabit egregie. Mane vero ex decocto Thee vel Coffee L guttas Elixirii mei balsamici visceralis, æquali pondere cum liquore meo anodyno maritati capies; & quandoque vesperi quædam vascula decocti succoladæ hauries. Deinceps pro potu ordinario, cujus insignis est efficacia, aquam cum pane destillatam suadeo, quæ paratur, quando aqua pondere sex librarum cum duabus libris panis bene triti ex vesica destillatur, ejusque novem partes cum una vini generosi mixtæ potantur. Non minus huic scopo faciet satis decoctum ex radicis scorzoneræ, cornu cervi ana uncia una, radicis cichorei drachmis sex, hordei manipulo uno & aquæ mensuris duabus paratum: quibus corporis moderatum exercitium, arrecta vivendi ratio accedat, necesse est.

Pedis denique efflorescentiæ summo cum fructu adplicabitur linteolum aqua arquebusadæ, tutia præparata permixtæ, madidum; cui etiam imponi poterit saccharum saturni in aqua rosarum. Quibus rite adhibitis salutarem eventum haud defore credo, quem ex toto pectore precor & voveo.

SECTIO II.

DE MORBIS PECTORIS.

CASUS LXI.

De exulceratione faucium cum ingenti fluxu salivali.

ILlustris matrona 32. annorum, tenerrima corporis constitutione prædita, adhuc juvencula morbo virgineo, quem chlorosin vocant, laboravit. Postquam autem leges matrimonii subiit, desiit illud vitium in fluorem album. Novissimo abhinc biennio, cum sexta vice utero gereret, paucis ante puerperium hebdomadibus eximia defluxione catharrali narium æque ac faucium tentabatur, ipso demum partu terminata. Exinde vero hanc catharralem affectionem singulo verno & autumnali tempore tolerare debuit, qua non solum fauces pustulis rubris obsidebantur, verum etiam copiosa muci per nares, salivæque per os effluxio accedebat, cum sermonis non minus ac deglutitionis quodam impedimento. Inhæsit hæc molestia per sex semper vel octo hebdomades, sub qua quidem mensium fluor rite succedebat, fluor vero albus, cui obnoxia est, evanescebat, & illa finita iterum redibat. Proximo abhinc autumno ineunte septimo fœtu gravida, recruduit hæc denuo ęgritudo, majori tamen ac olim vehementia. Namque accedebant capitis dolores immanissimi, cervicisque insignis spasmus, deglutitionem æque ac sermonem impediens, noctu atrocior; salivæ exspuitio erat copiosissima, ejusque quotidie binas ferme reddebat libras. Decima sexta gestationis hebdomade venam in brachio secandam præbuit, effluente sero mucilaginoso ac viscido, nullo ferme sanguine tincto. Et licet plurima huic malo opposuerit remedia; nullum tamen ex omnihus sensit levamen: propterea consilium anhelans doceri cupit, quæ hujus salivalis fluxus caussa, quæque convenientissima medela.

Epicrisis.

Liceat ex hoc casu quędam animadvertere momenta: 1) Fœminæ, quæ exiliora possident vasa, tenerioresque fibras, & chlorosi & fluori albo maxime sunt obnoxiæ: eo quod ob circulationem sanguinis in ejusmodi corporis habitu languidiorem & segniorem serum præ partibus sanguinis rubicundis sulphureis, quæ motum intestinum caussantur, prædominium accipit: inde malus corporis habitus, & color faciei lividus increscit, secretio & excretio inutilium particularum, imo sanguinis superflui deficere incipit: hinc docet experientia, quod chlorosi laborantes vel plane mensibus careant, vel fluore albo infestentur.

2 Multiplici experientia compertum habemus, suppresso vel cohibito fluori albo, quo serum corruptum, impurum atque vitiosum salutari sæpe consilio eliminatur, succedere in aliis & remotis locis ulcera, tumores, pustulas, quæ summam exasperant cutim, interdum etiam purpuram chronicam, orisque & faucium exulcerationes cum copiosa muci & salivæ excretione; quemadmodum id in nostro casu animadvertimus. Restituto vero uteri fluxu isto seroso sponte hæc mala evanescere; ut inde liquido pateat, ob metastasin vitiosorum humorum in alia loca unum morbum ex alio prodire, dum nempe ex eadem caussa uterque fovetur, & tamen ratione loci est differentia.

3) Tempore gestationis, quia colluvies

vies humorum serosorum ob defectum mensium increscit, non mirum est, defluxiones istas & decubitus copiosi seri & impuri ad loca glandulosa faucium & oris in nostra ægra fuisse aucta.

Quibus sic se habentibus ordinatum fuit, ut tribus a partu hebdomadibus ægra sequenti insisteret curationi. Nimirum per decem successive dies quavis vespera 14. pilularum balsamicarum assumere debebat, quarum hæc erat compositio: Recipe Myrrhæ electæ, mastichis, succini præparati, extracti aristolochiæ rotundæ, cardui benedicti, Gummi ammoniaci depurati ana drachmam unam, extracti rhabarbari scrupulos duos, hellebori nigri cum aqua parati scrupulum unum, florum salis ammoniaci martialium, salis succini ana grana duodecim. M. f. cum essentia castorei pilulæ ex scrupulo uno, No: 20.

Deinde commendavi hoc decoctum: Recipe radicis sarsaparillæ uncias duas, herbæ cardui benedicti manipulum unum, radicis caryophyllatæ, anisi stellati ana drachmas duas, conc. cont. d. S. Species, quarum unciæ duæ in tribus aquæ mensuris per horam dimidiam coquantur, & intra decem illos, quibus pilulæ sumuntur, dies loco potus ordinarii hauriantur. His diebus finitis illius decocti calefacti mensuræ dimidiæ addatur drachma una harum specierum: Recipe radicis pimpinellę albæ, rasuræ ligni sassafras ana unciam unam, herbæ scordii manipulum unum cum dimidio, seminis fœniculi drachmas tres: ebulliant invicem, & instar potus Thee mane intra lectum bibantur cum sudoris expectatione.

Iisdem decem diebus hora quinta, & nonnunquam etiam vesperi ex descripto decocto propinatæ fuerunt L guttulæ essentiæ balsamicę hujus: Recipe essentię ligni aloes, succini, tincturæ tartari, antimonii acris ana unciam dimidiam, olei ligni sassafras destillati guttas octo. M. Extrinsecus suadebatur, ut suffumigii ex rasurę succini, mastichis, ac tacamahacæ ana uncia dimidia parati fumus ore sæpius exciperetur; aut alternetur cum sequenti gargarismate: Recipe florum rosarum rubrarum, balaustiorum, herbæ menthæ, melissæ ana manipulum semis, mastiches drachmas duas. M. C. C. d. S. Species pro decocto, cui syrupus granatorum, vel vel roob Sambuci admisceatur.

Ceterum commendata fuit recta diætæ observatio, ut nimirum ægra sibi caveret a cœna liberaliori, cibis pinguibus, similagineis, dulcibus, nutrientibus, obsoniis, nimio carnium usu, animi commotionibus atque refrigerationibus; contra magis studeret corporis moderato exercitio, potui plus indulgeret, quam sueverat; & denique crebris uteretur pediluviis.

CASUS LXII.

De singulari colli dolore ex stomachi vitio.

Uxor mea in dextro colli latere, semper aliquantulum tumido, pronuper insignem dolorem sentire cœpit, cujus hæc sunt symptomata. Dolor ille non solum totum collum, verum etiam totum istius lateris caput occupat; & quoties illum locum ægra manibus comprimit, sonitum intus ad ventriculum descendentem percipit; continuisque infestatur ructibus. Interdiu, & ubi erecta sedet, levior est dolor, puncturis per intervalla stipatus; noctu vero, & ubi decubuerit, intolerabilis est cruciatus, ructusque horrendi, maxime si affectum locum compresserit. Putabam primum, febrile quid subesse, cum noctu potissimum invaderet molestia: at mox deprehendi flatus dumtaxat, affecto loco incarceratos, culpandos esse. Hinc mox per aliquot successive dies ægræ propinavi pilulas Stahlianas, pulverem bezoardicum & liquorem anodynum Hoffmanni, ut inde sudaret: nullum vero mali levamen percepit: neque opem tulit sacculus ex floribus chamomillæ & emplastrum discutiens extrinsecus adplicata, sed hoc dolorem magis exacerbare videbatur. Ceterum alvo gaudet libera, ciborumque adpetentia integra; cui si nimium indulserit, majores inde molestias a flatibus,

atrocioremque incidit dolorem. Verentur consulti medici, ne tympanitidis subsint prima rudimenta: quam etiam eo magis metuo, cum ægra per binos annos sæpius febriles insultus toleravit, nunquam funditus debellatos, sed sponte semper desinentes. Quidam in hoc rerum statu aquas Sedlicenses, earumque sal; alii balnea Lauchstadiensia commendant: quę autem num adhibenda, aut quæ alia usurpanda sint, ex Tuo consilio doceri avemus.

CONSULTATIO.

Intellexi ex litteris ad me datis, quæ potissimum ægritudines cum acerbo colli dolore generosam ægram infestaverint. De quibus, si mentem meam exponam, dolores illos omnino a flatibus intra ventriculum contentis natales suos mutuari credo, qui exinde inter membranas æsophagi ad collum usque ascendunt. Rarissimus sane est casus, paucissimis medicorum cognitus, quem tamen sæpius observavi. Huic si mederi volemus, remedia haud ad locum affectum atque dolentem, sed potius ad ventriculum debilem, & a flatibus distensum, adplicare oportet: quę inter pręstantissimum est sequens emplastrum ad sinistram ventriculi regionem impositum: Recipe emplastri de crusta pannis uncias duas, olei nucistæ expressi, balsami Peruviani ana drachmas duas, olei carvi, ligni sassafras, menthæ ana drachmam. M.f.l.a. emplastrum. Interne vero commendo elixir meum stomachicum atque carminativum, ejusque L. guttulas ex ultimo haustu inter epulas assumendas. Alvus si segnior fuerit, ei lubricandæ ac flatibus ad inferiora derivandis, expediet pilularum Stahlianarum, aut mearum balsamicarum novem vesperi deglutire. Præterea vero operæ erit pretium, ut ægra parcis utatur epulis, & inter illas omnes flatulentos cibos, maxime poma probe fugiat, ac corpus sedulo moveat.

APPENDIX.

Generosa hæc ægrota ex usurpatis hisce remediis optime habuit; ac cum marito per aliquot milliaria itinere perfuncta, primo die illibatam præ se tulit sanitatem. Verum enimvero postridie ex improviso ingenti horrore per integram horam perculsa, incidit in conatum vomendi ac insignem æstum cum summa præcordiorum anxietate, pectoris constrictione, spiratione difficili, ac cordis palpitationibus stipatum; a quibus vero symptomatibus, per sex horas inhærentibus, sudore insequuto liberata bene habuit. Consultus medicus febrem tertianam, eo tempore grassantem, suspicabatur, deditque pulveres salinos atque laxantia. Tertio die recrudujt eadem accessio cum longe gravioribus symptomatibus, ac ipsa mentis defectione: qua feliciter superata, sequenti die adhuc vehementior rediit paroxysmus, cum insigni anxietate, pectoris agitatione convulsiva, suffocationis metu, extremorum refrigeratione ac gelido sudore, pulsuque valde inæquali & dure stipatus; cui demum supervenit mentis deliquium, atque mors subitanea. Perculsus summo terrore de tam subitanea morte maritus, quam ex tertiana simplici suspicari nunquam poterat, desideravit, ut meam de tam inopinati eventus caussa exponerem opinionem. Quam ut traderem, haud ignorari oportet, ægram fuisse habitus corporis repleti atque spongiosi, vitæ sedentariæ admodum indulsisse, potum sufficientem neglexisse, hinc sub quocunque corporis motu, maxime cum acclivia scanderet loca, spirandi angustiam incidisse, & sæpius cordis palpitatione cum pulsu inæquali ac intermittente laboravisse: neque minus multis annis tumoribus pedum infestatam fuisse, quæ sub ultima febre evanuerunt. Ex his vero semper judicavi, polyposum forsitan concrementum in corde vel pulmonum vasis delitescere; cui quoque caussam sęvissimorum, quæ febrem comitabantur, symptomatum, ipsiusque mortis adscriben-

bendam esse puto. Quod si enim sub rigore febrili & ingenti partium extremarum spasmo humores copiosius ad pectus & cor compelluntur, & exinde ob ventriculos cordis, maxime dextrum, more consueto polyposis concretis obturatos non debite repelluntur: fit omnino, ut cruor majori copia intra auriculam ventriculumque cordis dextrum stagnans, has partes distendat, ideoque præcordiorum anxietates, cordis palpitationes, lypothymias ac suffocationes inducat. Occurrerunt mihi tres in mea praxi casus huic non dissimiles, quod viri, qui pedibus tumidis affecti ac suspicionem polyporum in præcordiis moventes, ubi febrem tertianam inciderunt, sub illius rigore, retrolapso œdemate, inopinata suffocatione fuerint extincti.

CASUS LXIII.

De Spasmo œsophagi, illiusque atonia.

Vir quidam annorum novendecim, strictioris corporis habitus, constitutionis admodum sensibilis ac biliosæ, novissimo abhinc anno post haustum potum Thee vehementi ac tanta excanduit iracundia, ut protinus contremuerit ac nausea adfectus fuerit. Tum statim adiit officinam pharmaceuticam, ibidemque portionem alicujus nigricantis liquoris assumsit; & vesperi XX. guttas balsami vitæ Hoffmanni ex vino adusto potavit. Nocte insequuta cum pejus haberet, iterum ingurgitavit spiritum vini: & deinceps amissa penitus adpetentia, huic excitandæ largam sardenarum aceto conditarum devoravit quantitatem. Hinc consultus medicus propinavit ipsi pulveres salinos, & quosdam purgantes, ex quibus insigne incidit alvi profluvium cum omnium virium prostratione. Sub hoc ipso profluvio accessit in faucibus molesta instar pali infixi sensatio, ac si quidpiam inde proserpere vellet; ut etiam cum medico putaret æger, vermem obsidere fauces. Hinc ipsi datæ fuerunt pilulæ ex extracto aloes, rhabarbari, mercurio dulci & corallinæ pulvere concinnatæ: quæ bis quotidie sumtæ alvum quidem satis potenter duxerunt, malum autem ita exacerbarunt, ut vix amplius deglutire quicquam valeret: frustra comestis intra 14. dies plus quam L. pomis citrinis. Invadit vero hoc malum per intervalla; sub quo extrema perfrigescunt insigniter, nec satis foveri possunt: ipsa corporis refrigeratio malum exasperat; somnus est exiguus, virium decrementum, ac incredibilis ad iram proclivitas, qua vel levissima commovetur occasione. Alvo pertinaciter obstipata, flatus ad superiora eluctant, & clysteribus derivantur optime: purgantia enim oretenus exhibita augent malum, sicuti quoque omnia calidiora, ut adeo ab omni cerevisiæ atque vini usu abstinere debeat. Hinc demum alius medici imploravit opem; a quo cum emulsionem amygdalinam cum semine papaveris albi accepisset, & pulveres præcipitantes nitrosos, melius quidem habere videbatur; mox autem in pristinam relapsus calamitatem, meum flagitavit consilium.

Re itaque penitius perspecta, hunc morbum non nisi spasmo vehementiori œsophagi ventriculique absolvi credo, qui ab insigni mentis commotione & excandescentia ortus, & incongruorum remediorum, partim calidiorum, partim acriorum atq; purgantium usu magis auctus fuit atque exacerbatus. Quum enim consultus medicus, vermem inhærere faucibus ratus, illi enecando anthelmintica ac succum citri propinavit: his non solum distentionem tunicarum nervearum atq; musculosarum in œsophago adauxit, verum etiam effecit, ut spasmus ille per universum genus nervosum fuerit propagatus. Hinc quoque derivanda sunt mala symptomata, veluti frigus partium externarum, maxime pedum, anxietas præcordiorum, inquietudo, urina pallida, pulsus durities, & eximia ad iracundiam proclivitas. Illud autem symptoma, quo palus faucibus videtur infixus, ex musculorum, qui œsophagi principium constituunt, spasmodica constrictione dependet; qua ex eorundem tunicis quasi globus formatur in infundibulo, qui il-

lam pali infixi sensationem constituit. Præterea autem vero est simillimum, partim bilis sub iracundia in ventriculum facta effusione, partim acrium medicinarum, partim succi citrorum acidi nimio usu nerveas ventriculi tunicas, maxime villosam, fuisse arrosas: unde etiam venit, quod æger nulla acriora, nec calidiora alimenta, nec vinosos potus perferre queat.

Quamobrem eo collineavit meum consilium, ut æger ante omnia ab omni cerevisiæ, vinique potu & largis epulis abstineret, & per aliquot hebdomades pro potu ordinario jusculum tenuius ex avena & floribus chamæmeli decoctum hauriret, ex illo quandoque haustum olei amygdalarum dulcium sumeret, aut decoctum ex rasura cornu cervi, scorzonera & passulis minoribus paratum potaret. Deinceps operæ pretium duxi quotidie cubitum ituro ægro 20. sequentium pilularum exhibere: Recipe extracti millefolii, chamæmeli ana drachmas duas, extracti hyperici, mithridatii ana drachmam semis, croci, castorei pulverisatorum ana grana 15. olei destillati macis gutt. 6. M. f. pilulæ ex scrupulo uno N. 20. quibus sumtis quotidie pediluvio ex floribus chamæmeli, furfuribus triticeis; & aqua fluviatili confecto uti debuit. Neque minus mane & post meridiem 40. guttulas hujus spiritus propinavi: Recipe liquoris nostri anodyni mineralis unciam unam, olei chamæmeli veri, olei absynthii, olei de Cedro ana guttas 12. Et denique externe faucibus, collo, ac regioni ventriculi balsamum meum vitæ intra lintea adplicari jussi. Quibus per aliquot tempus usurpatis factum est, ut æger a molesto suo morbo penitus vindicaretur.

APPENDIX.

Non alienum hoc loco videtur, ob materiæ affinitatem casum pariter rariorem subnectere, qui in atonia ac resolutione pharyngis, sive principii œsophagi consistit, & sic se habet.

Studiosus 19. annorum, temperamenti sanguinei, animique hilaris, qui crebris narium hæmorrhagiis & capitis doloribus, maxime si nimio corporis motu, & largiori vino humores exagitavit, sollicitari, ac præterea focali collum arctius, & ad vasorum faciei inflationem usque constringere sueverat, novissimo vere tumore glandularum colli corripiebatur, emplastro de meliloto discusso. Brevi abhinc tempore percipiebat, quæcunque assumta vel esculenta, vel potulenta in ultimis faucibus, veluti subsistere, ac si nimis cito deglutire conabatur, conatu reddi vomibundo; attamen per intervalla hæc molestia gravius mitiusve infestavit. Post aliquod tempus evanescebat hæc affectio, & ipse cibos deglutire quidem valebat, verumtamen ubi profundius per gulam descendebant, ac ventriculum ingredi volebant; obex quasi ibidem videbatur positus, ut assumta vomitu reddere debuerit, liquidiora autem nonnunquam libere penetrant ventriculum. Vomitus ipse cum non sine anxio conatu contingeret, temperavit sibi æger ab omni fere ciborum usu; & hinc in eximium corporis delapsus decrementum, meum flagitavit consilium.

Hujus ergo mali caussam exploraturus, suspicabar primum constrictionem circa orificium ventriculi sinistrum spasmodicam; & hinc ordinabam antispasmodica remedia, maxime oleum amygdalarum dulcium recens ex jusculo avenaceo hauriendum, quod quidem absque insequuto vomitu ventriculum penetravit, ipsum autem malum tollere haud potuit. Nam assumtis alimentis videbatur ægro ventriculi superius orificium, repagulo quodam clausum, ea haud transmittere: quare, si nihilo secius assumebantur, & œsophagum implebant, ore iterum eructabantur.

Hinc in mentem mihi veniebant illæ medicorum observationes, quibus constat, non solum in cavitate œsophagi; verum etiam externe inter œsophagum & asperam arteriam generatos successive fuisse tumores ac excrescentias, quibus liberum ciborum per gulam in ventriculum iter adeo interclusum fuit, ut mise-

ra homines perierint morte, teste Tulpio Lib. 1. cap. 44.

Verum enimvero nec hanc in præsenti morbo caussam suspicari permisit repentina morbi generatio, quæ in allegatis observationibus fuit successiva: hinc putavi, subesse forsitan insignem ventriculi acrimoniam, quæ superius ventriculi orificium ac inferiorem partem gulæ ad spasmodicas proritaret constrictiones. Ordinavi itaque potiunculam ex manna uncia una & semis, solutæ cum aquæ florum acaciæ unciis tribus, olei amygdalarum dulcium uncia semis, & cremoris tartari drachma una paratam; quæ ingressa ventriculum, vomitum excitavit, eoque non solum multum pituitæ, verum etiam frustulum solidum nucis avellanæ magnitudine evacuavit. Hoc rite examinatum fuit frustum carneum fœtens, & male olens; quod æger ante quatuor hebdomades minus mansum deglutiverat, & in superiori stomachi regione obhæserat: excretum autem protinus malo dedit inducias, liberumque rursus iter quibuscunque concedebat assumtis.

At vero paucis post hebdomadibus recidit eadem molestia, qua ægro videbatur, ac si quid in gula inferiori hæreret, quod descensum alimentorum impediret, ac efficeret, ut assumpta vomitu reddantur. Jam ergo causam mali in atonia musculorum pharyngis, ex stagnatione seri viscidi suborta collocabam: hinc imperabam, ut æger mane quinque vel sex balsami mei vitæ guttulas saccharo exceptas assumeret, & infusum Theiforme superingereret: corpus vero purgavi datis tribus salis Anglicani drachmis in aqua solutis, quæ alvum duxerunt octies; & externe denique spiritum vini camphoratum, balsamo vitæ permixtum, collo circumdari jussi; iisque obtinui, ut molesta hæc ægritudo penitus debellaretur.

Dignus omnino est hic casus, qui publici fiat juris, dum partim obturationem œsophagi a frusto cibi solidi inhærente, partim ob atoniam pharyngis inter rarissimos collocari meretur. Constat enim ex anatomicis, pharyngem seu principium œsophagi ex variis musculis & constrictioribus & dilatatioribus componi: illi vocantur œsophagei; horum autem tria potissimum sunt paria, quæ nomine cephalopharyngæorum, sphenopharyngæorum & stylopharyngęorum venire solent. Hi dilatatores si agunt, posteriorem infundibuli partem elevant, & antrorsum trahunt, hinc anteriori regione depressa ac aperta, masticati cibi ope linguæ maxillarumque trusi, in pharyngis deferuntur orificium. Tum relaxatis hisce, constringuntur œsophagæi, & ciborum per œsophagum in stomachum descensum promovent. Hinc adparet, omnem deglutitionem horum potissimum musculorum actione ac motu absolvi, qui a debito & subtilioris sanguinis & fluidi nervei influxu in nervos eorum musculorum, ex surculis paris octavi oriundos, dependet. Quod si igitur dictorum musculorum tonus atque robur ab externis caussis, maxime nimio humorum affluxu læditur atque vitiatur, non potest fieri, quin exinde impediatur ac difficilis reddatur deglutitio. Quando autem denegato penitus ab internis caussis nervei fluidi influxu, vera horum musculorum paralysis suboritur, qualis a Tulpio Lib. 1. Cap. 12. allegatur, fit inde, ut penitus aboleatur vis deglutiendi, & ipsa omnino inducatur mors.

Ex quibus demum elucescit, evacuatis in hisce adfectibus per congrua laxantia superfluis humoribus, non præstantiora esse remedia, quam nervina, tonica, atque balsamica & interne & externe usurpata.

CASUS LXIV.

De affectu œsophagi & ventriculi spasmodico.

VIR LIV. annorum, strictioris corporis habitus, vasisque sanguine semper turgidis conspicuus, proximo abhinc anno omnem potum aversari cœpit: quem cum sub epulis assumere conaretur, ille intra œsophagum, qui veluti con-

strictus videbatur, subsistebat. Olim per aliquot annos fluxus hæmorrhoidalis insultus toleravit: qui autem novissima hyeme atrocissimis dorsi, dextri hypochondrii & inter scapulas doloribus, alvi obstructione pertinaci, viriumque decremento, absque insequuto ipso fluore absolvebantur; post adhibita autem interne congrua remedia, externe spiritum vini camphoratum crocatum & emplastra debellabantur. Stipatæ autem semper fuerunt hæ adfectiones supra memorata ventriculi molestia, qua quidem cibos integra adpetiit cupiditate, post potum autem parcissima licet quantitate assumtum, protinus replebatur, distendebatur, flatibusque ac pressionis sensu adficiebatur ventriculus; quæ symptomata tribus circiter a pastu horis demum remittebant. Et notatu dignum est symptoma ante aliquod tempus accedens, quo extra epulas tanta subito corripiebatur fame, fere canina, ut gelido omnino, anxioque perfunderetur sudore, donec cibi quidpiam assumserat. Postquam demum more sibi consueto circa novissimum vernale æquinoctium venam in pede aperiendam præbuerat; remiserunt quidem pleraque symptomata; at ventriculi molestia eodem continuavit tenore, adeo ut circa prandendi potissimum tempus vix ambulare potuerit, sine stomachi dolore sub quocumque gressu excitato, non minus pauca comederit, & multum mucum eructare debuerit. Quamobrem, cum a restagnante hæmorrhoidali cruore ventriculi pressiones derivarent medici, provocaturi illum fluorem, ano ante tres hebdomades adplicuerunt hirudines. Tum vero excepit pertinacissima alvi obstipatio cum tantis flatulentiis, ut præ iis vix enemata injici potuerint: & hæc demum post aliquot dies sponte desiit in alvi profluvium, quo, dejecto omni penitus adpetitu, insignis pituitæ copia excernebatur. Hinc datæ fuerunt balsamicæ pilulæ, quæ intra nycthemeron absque ullis torminibus alvum viginti quatuor vicibus moverunt: quibus sedato alvi profluvio, successerunt imi ventris dolores ac flatulentiæ, per intervalla adfligentes. Neque minus bis abhinc post assumta potulenta accessit vomitus, cum tenacis pituitæ rejectione. Quare tuum, Vir illustris, flagitat consilium, & imprimis doceri avet, num commendatæ iterum hirudines absque metu majorum symptomatum tuto adplicari queant?

CONSULTATIO.

Ex communicato mecum casu, ægrum spasmis circa œsophagum, ventriculum & intestina sollicitari perspicio. Spasmum œsophagi attestantur dolores in dorso atque inter scapulas adfligentes, & potuum frigidorum in gula, quæ constricta videtur, subsistentia. Exinde vero adparet simul frigoris eximia in exacerbando spasmo œsophagi efficacia; siquidem æger calidiora potulenta commode ac sine molestia assumere valet. Ventriculi porro ac intestinorum distentionem comprobant reliqua symptomata, veluti sunt molestæ ac dolorificæ ventriculi post assumtos cibos inflationes, flatulentiæ, tormina imi ventris, & pertinaces alvi obstructiones. Neque minus ex eodem dictarum partium spasmo derivanda est multa pituitæ exscreatio, post pastum maxime vehementior. Et quum denique ob vitiatum atque labefactatum ventriculi intestinorumque tonum & peristalticum motum non rite concoquuntur cibi, & ideo acres acidosque succos atque sordes in ventriculo relinquunt: factum inde est, ut non solum fames ferme canina extra epulas accesserit; verum etiam alvi profluvium, & mucosi vomitus pronuper supervenerint.

Quod si vero ulterius dispiciamus, unde hi violenti primarum viarum spasmi suam originem traxerint, hanc ex suppressione hæmorrhoidum, hinc subortis cruoris in partibus imi ventris stagnationibus derivandam esse arbitror. Hoc confirmant habitus ægri strictior; vasa cruore turgida; hæmorrhoides cœcæ olim toleratæ; dolores novissima hyeme dorsum occupantes, & sanguinis missione sublevà-

vati, & denique vita sedentaria, ac multis mœroribus complicata, cui obnoxius est æger, quæque præcipue circulum humorum uti per totum corpus, ita maxime per abdominis viscera reddidit inertem. Ex his ergo caussis prima spasmorum, qui canalem intestinorum, ventriculumque obsident, origo derivanda est. Hisce autem cum debita humorum utilium secretio, recrementitiorum autem excretio impediri, & ideo multæ sordes acidæ, acres ac biliosæ in primis viis coacervari deprehendantur, inde quoque novum generatur pabulum, quod eas stricturas magis fovet atque sustentat.

Quamobrem, cum metus sit, ne ex hisce vitiis aliquando universi corporis cachexia, hecticus calor, atque abdominis intumescentia suboriantur, omnes ad debellanda ea mala intendere omnino oportet nervos. Quod ut fiat, ante omnia consultum duco, ut singulo mane intra lectum æger de sequenti infuso theiformi potet: Recipe herbæ salviæ, veronicæ, summitatum millefolii, florum chamæmeli vulgaris ana manipulum unum, seminis fœniculi, anisi stellati ana drachmas duas. Conc. Cont. D. Hoc enim infusum ad diluendos & humectandos humores pariter, ac demulcendos motus spasmodicos eximium conferet momentum. Deinde operæ erit pretium, omittere consuetum cerevisiæ Lœbeginensis potum; quippe quæ adauget saburram primarum viarum, nec per alvum aut urinam commode excernitur; & in ejus locum cerevisiam Martisburgensem, leviter tepidam potare. Neque porro possum, quin & repetitam hirudinum adplicationem, & venæsectionis administrationem suadeam: quippe quæ, si haud accesserit hæmorrhoidalis fluor, ter ad minimum quotannis in pedibus erit instituenda. Tum quoque brevi ante epulas drachmam dimidiam hujus pulveris assumendam hortor: Recipe radicis ari, pimpinellæ, corticis cascarillæ, cinnamomi acuti, succini præparati ana drachmam unam, lapidum cancrorum drachmas tres, salis tartari, nitri purificati ana scrupulos quatuor, olei de cedro guttas decem. M. f. pulvis. Ut denique alvus servetur aperta, & corpus a corruptis crudisque liberetur humoribus, suadeo, ut singula hebdomade vesperi 14. pilularum mearum balsamicarum deglutiantur, & postridie mane drachma una salis anglicani vel Sedlicensis assumatur. Nec ludetur opera, si ad discutiendos flatus, clysteres injiciantur sedulo, & liquoris mei anodyni, aut spiritus nitri dulcis cum tinctura tartari, essentia castorei, croci, & aliquot guttis olei fœniculi vel chamomillæ veri permixti 60. guttulæ quandoque adhibeantur. Quibus, si rite inhæserit æger, de exoptato eventu nullus dubio.

CASUS LXV.

De Affectu œsophagi paralytico.

In præsenti, qua excrucior, ægritudine, veneror divinam misericordiam, quod mihi visionem, antea imminutam, reddiderit, qua quæ eloqui haud valeo, per litteras tamen tremebunda manu scriptas significare possum. D.D.S. morbum meum ex lineis vitio derivaturus, rem acu non tetigit; a quo tamen vi temperamenti mei cholerico-melancholici prorsus aliena videor. Quamvis enim ob oculorum meorum labem hactenus in publicum prodire haud potuerim, & hinc sedentariam vitam egisse videar: attamen intra meum habitaculum sedulo obambulare suevi, animoque semper hilari, & sub ipsa hac calamitate tranquillo sum, qui licet omnino magis divinæ gratiæ, quam soli temperamento sit adscribendus, tamen in melancholici temperamenti hominibus rarissime deprehenditur. Hinc recte judicasse puto quosdam medicos, tranquillitatem mentis, qua fruor, ad sustentandam vitam & sublevandam ægritudinem multum contribuisse: neque etiam ullas labis viscerum aut humorum notas, maxime cum per aliquod tempus nullis fere vescor alimentis, in me deprehendo. Ipsa vero mea calamitas hæc est, quod satis longo abhinc tempore nulla

la alimenta, imprimis minutiora, deglutire valuerim. Hujus mali caussam, juxta L. Z. opinionem non solum in epiglottidis vitio, quæ post saccharum ante unum & dimidium annum inauspicato deglutitum aliquantulum tumida est, & inter deglutiendum non rite claudi videtur; verum etiam in totius œsophagi intumescentia sita est. Hinc primum opponebam calida gargarismata, quæ vero adeo exacerbabant malum, ut me suffocari crediderim; posthæc autem continuato eorum usu, ea quidem ferre poteram, nullum vero nec ex iis, nec ex emplastro de meliloto percepi allevamentum: nec opem denique ferebant sacculi calidi, quin potius defluxionem satis gravem ad pectus excitaverint. Abhinc incidi febrem quartanam; qua hora quarta vespertina gelido sudore totum perfundebatur corpus, conjuncta insigni nausea, ac omnium, præter auditum, sensuum obnubilatione: tum perhorrescebant omnia membra, ut vix fomentari potuerint; insequuta nocte somnus erat turbulentus, postridie æstus invadebat cum sudore, qui hora XII. meridiana ad statum pertingens iterum decrescebat, ac hora quarta remittebat cum toto paroxysmo; hinc tertio quartoque die præter leves capitis dolores melius habebam, & denique quarto die hora vespertina quarta recidebat accessio.

Ut autem ad principalem morbum, nimirum deglutitionem difficilem revertar: haud ignorari oportet, me jam olim ea sollicitatam fuisse molestia, ut cibi masticati in ultimis obhæserit faucibus, nec nisi superingesto potu deglutiri potuerint. Jam vero plerumque nihil prorsus, nonnunquam tamen solidiora magis, quam liquidiora aut juscula deglutire possum. Sub hujus molestiæ auspiciis commendabant medici ad restaurandas vires gelatinam cornu cervi, ex qua, interposito quandoque haustu vini Hungarici, unicum habui nutrimentum: at per binas circiter hebdomades cerevisiam calidam potare didici, quæ mihi magis conferre videbatur. Hujus mali causam in atonia partium deglutitioni dicatarum collocavi, quam magis comprobatam dedit partim vertebrarum colli strepitus, partim linguæ tensiva distentio, qua vix quędam eloqui possum verba sine linguæ, vicinarumq; partium tensione ac intumescentia. Præterea ante sex circiter hebdomades accessit uvulę & tonsillarum relaxatio ac inflammatio; palatique a velo pendulo ad dentes usque protensus tumor; qui licet aliquantulum remiserit; attamen ciborum deglutitionem magis reddit difficilem. Sub hac igitur ægritudine prioribus quinq; anni quadrantibus, cum adhuc similaginea deglutire valerem, nullius omnino medici imploravi opem, nisi demum D. L. Z. Ab hoc acceperam tincturas stomachicas ac infusum theiforme; a quibus tamen nullum levamen percepi, nisi aliquale ex oleo bezoardico externe inuncto. Tum D. L. L. consului, qui cum pulveres deglutire haud valerem, propinavit essentias discutientes, & anodynas, ac oleum amygdalarum dulcium: putavit præterea, hærere forsitan sub capite asperæ arteriæ quandam excrescentiam, quæ impediret, quominus pulverulenta deglutire potuerim. Adplicui porro externe emplastrum de meliloto, quod autem noctu intolerabiles excitat capitis dolores; imposuissem etiam ex suasu Chirurgi W. emplastrum Oppodeldoch, si illius genuini particeps facta essem. Non minus haud sine fructu essentiam pimpinellæ cum melle aut oleo amygdalarum sumsi, & externe, si post multos sermones sensu ardoris in collo infestabar, spiritum camphoratum adplicui. Denique etiam unguento ex mucilagine cydoniorum, syrupo violarum, persicorum, aut roob diamoron parato fauces illivi; & gargarismata adhibui, quorum unum ex variis speciebus, & alumine confectum, malum exacerbabat, ac salivæ fluxum impediebat; alterum ex rapis passis, herba Hyssopi, floribus papaveris rhæados, & nitro depurato concinnatum egregiam fert opem.

A. P.

APPENDIX.

NON alienum videtur, aliquam hujus casus addere explicationem. Quod ergo attinet visus vitium, de quo fit mentio, illud meo quidem arbitrio ex impedito humorum per oculos circulo originem suam traxit, nec aliis notis, nisi perpetua oculorum siccitate se manifestavit. Præterea sensibilitas & vis imaginatrix eximia est in nostra ægrota: quare licet ipsa se esse melancholicam negaverit, & juxta externum etiam aspectum magis videatur sanguineo-cholerica; attamen eam de melancholico temperamento re participare vera, vel ex ea mentis pertinacia elucescit, qua a semel proposita sibi opinione nullis averti potest argumentis. Hinc nec medici sententiam rejicere possum, qui illius malum ex vitio lienis derivavit: siquidem ad ejusmodi lienosos ac hypochondriacos morbos inducendos non semper mœstum dumtaxat animum requiri; saltem omnia nostræ symptomata a sanguine spisso ad fauces compulso natales suos mutuari credo.

Inauspicata sacchari deglutitio, de qua refert, sic se habet: uno ac dimidio abhinc anno sub potus Theebois sorbitione frustum sacchari forsan deglutiverat, cujus portio in arteriam asperam delapsa, molestum faucium dolorem per aliquot horas excitavit: quod autem præsens malum induxerit, vix credere possum, cum saccharum in ore solvatur facillime.

Neque ignorari oportet, ægram perillustrem post assumta calidiora pejus habere; quoniam, uti mihi videtur, cruor illius spissus illis commovetur, non tamen facile transgreditur vascula minima. Cerevisia, quam bibit, calidioris usus mihi plane non arridet, & magis placeret, si dumtaxat tepidior esset. Olim per multos annos puram aquam bibere suevit; deinceps solo Rhenano vino uti, simulque cibis dulcibus, farinaceis ac similagineis indulgere cœpit, quibus non solum sicciores ac calidiores, verum etiam longe spissiores reddidit succos vitales. Unde etiam suasi, ut omnia edulia delicatula, veluti sunt emulsiones amygdalatæ, gelatinæ, placentæ, similaginea &c. probe fugeret, & eorum loco cibis ordinariis & pane vesceretur. Sed illa suo indulget genio, & denique etiam vinum rhenanum exosa, purum Hungaricum bibere cœpit; & inde humores suos omnino reddidit spissiores; siquidem interpositus nonnunquam decocti Thee vel Caffee usus ad humiditatem inducendam minime sufficiens fuit: maxime cum novissime ad vinum Hispanicum deveniret. Interim, cum hisce fortioribus jam sueverit, ac solidorum parum assumat; crederem proficuam ipsi fore cerevisiam, quæ in loco pura est ac tenuis. Num autem fonticulus, quem quidam ægræ, 30. annos natæ, commendarunt, sit adhibendus, Tuæ, Vir excellentissime, relinquo dijudicationi.

CONSILIUM MEDICUM.

QUantum ex iis, quæ mihi de adversa Illustrissimæ Comitis valetudine perscripta sunt, colligere licuit, illam haud in sola imaginatione aut melancholia, sed potius resolutione partium nervosarum ac musculosarum, quæ principium œsophagi & asperæ arteriæ ambiunt, paralytica, ac hinc impedita deglutitione sitam esse persuasus sum. Occurrerunt mihi ejusmodi affectiones, ex solo terrore subortæ, in quibus alimenta ad vitam conservandam necessaria vix deglutiri potuerunt. Sæpius cum ejusmodi paralysi complicata esse solet spasmodica interioris œsophagi distentio, qua fit, ut deglutita ægre alimenta in ipso subsistant œsophago, & demum vomitu rejiciantur. Huncce spasmum in nostro quoque casu subesse simul, vel ex dolore tensivo & intumescentia linguæ, partiumque vicinarum, quæ sub sermone ac deglutitione fit, adparet. A paralysi autem nervorum, musculorumque, & denegato in illos liquidi nervei influxu, dependet & uvulæ relaxatio, & palati posterioris tumor.

Hanc hujus ægritudinis veram caussam medicos hactenus consultos haud per-

ſpexiſſe, hinc nec rectam curationem inſtituiſſe deprehendo. Emplaſtrum enim de meliloto, quod majorem ad affectas partes humorum adfluxum inducere ſolet, pariter incongruum fuit, ac oleum amygdalarum: contra vero magis arridet ſpiritus vini camphoratus. Magna vis curationis in externis omnino ſita eſt remediis; quæ inter commendo balſamum meum vitæ, ſæpius externis affectis partibus & cervici inungendum; & gargariſma nervinum, quod ſic ſe habet: Recipe aquæ deſtillatæ ſalviæ, florum Sambuci ana menſuram dimidiam, roob diamoron unciam ſemis, nitri depurati drachmam, balſami mei vitæ guttulas 70. M. f. gargariſma, quocum octies & pluries quotidie colluantur fauces. Deinceps, ne alvus ſit pigra, operæ prætium erit, ſingula hebdomade XIV. mearum pilularum deglutire. Emulſionum, gelatinarum, aliorumque mucilaginoſorum uſui haud ſubſcribo, & magis commendo juſcula cum radice cichorei, ſcorzoneræ, petroſelino & ſucco aurantiorum parata. Nec adhuc properandum exiſtimo ad fonticuli inuſtionem, cui forſan ſuperſedere poterimus.

Verum enimvero cum ventriculi imbecillitas & generandis pravis ſuccis, & augendo huic malo ſit ſatis idonea, illi quoque ſuccurrere convenit. Huic ſcopo commendo elixir meum ſtomachicum balſamicum, LX. guttulis ſub epulis capiendum; & denique hortor, ut illuſtriſſima ægra loco potus ordinarii, aqua pura decocta cum tantillo Cinnamomi, ac tertia vini rhenani parte permixta utatur. Atque hæc habui, quæ in Comitis excellentiſſimæ ſalutem proponerem, quæ Deus reddat fauſta ac proſpera, ex toto pectore precor.

Nec ſpem fefellit commendata medicatio: ſiquidem ab illa, maxime balſamo meo vitæ, inſigne ægra percepit levamen.

CASUS LXVI.

De difficili deglutitione ex ſumma muſculorum pharyngis atonia.

Faber quidam ferrarius, annorum LXIV. habitu corporis ſtrictiori, vaſiſque capacioribus prædictus, & a teneris variis rheumatiſmis, mox totum, mox dimidium caput, mox artus, mox & præcipue ſiniſtrum corpus occupantibus ſæpenumero ſollicitatus, proxima abhinc ſeptimana cum poſt prævios ſub tempeſtate pluvioſa fortiores corporis labores ac exæſtuationes ſudore madidus aſſideret epulis, inter edendum braſſicam muria conditam affectu ſuffocativo protinus corripitur. Hic enim non ſolum ſpirandi induxit ſummam anguſtiam; verum etiam inſignem præcordiorum anxietatem, ſudorem, ac vehementem faucium dolorem excitavit. Videbatur illi, ac ſi fruſtulum oſſeum obhæſerit in infundibulo, quod in earum partium membranis dolorificum excitaret ſenſum. Poſt horæ quadrantem, rediit equidem liberior ſpiratio, inſiſtebant autem adhuc præcordiorum anxietas, dolor faucium, capitis dolores, & capitis inſignis languor: quid? quod nec ſolida nec fluida abſq; ſuffocationis metu deglutire potuerit. Conſultus ergo medicus collo adplicuit veſicam lacte calido repletam, nullo autem effectu; dedit porro laxans, analepticum, ſudoriferum, & denique venam tundi juſſit, ſanguine extracto florido. Quum autem nihilominus pertinaciter inhærerent ſymptomata, meum demum imploravit conſilium, de dolore faucium pungitivo, omnem deglutitionem præpediente, ſiti ingenti, capitis doloribus, anxietate præcordiali, ſpirandi difficultate, pectoris compreſſione pituitæ exſcreatione ſtipata, tuſſi per intervalla accedente, ſomnoque turbulento querulus: ſub quibus adpetitus ſibi conſtabat rite.

Quæ omnia cum mecum volutarem, maximeq; deglutitionis impedimentum, ac copioſam muci rejectionem perpenderem, non potui, quin tam ſubitanei affectus cauſ-

caussam in eximia atonia ac resolutione musculorum, pharyngem constituentium, collocarem. Hinc quoque binos curandi scopos habui, ut nimirum partim tonum labefactarum partium restituerem, partim pectus ab humoribus in illo stagnantibus liberarem. Quapropter imperavi, ut balsamo meo vitæ externa faucium regio inungeretur, eoque mane fauces colluerentur, & denique illius decem guttulæ Saccharo instillatæ ter quotidie deglutirentur. Hoc per quatuor circiter dies continuato non solum dolores remittebant; verum etiam æger liquidiora, juscula, cerevisiam absque impedimento deglutire cœpit. Tum vero congestio sinistram occupavit aurem, cum illius vehementi tinnitu susurruque; & pectoris molestia, pituitæque rejectio adhuc inhærebant. Hinc ægro infusum theiforme ex herba veronicæ, radice glycyrrhizæ & semine fœniculi paratum bis quotidie potandum dedi; alternis diebus liquoris mei anodyni cum spiritu bezoardico mixti 40. guttas propinavi; sudoremque sub moderato regimine expectari jussi. Quibus factum est, ut resoluta tenaci materia, ac copiose rejecta æger intra binas hebdomades a molestis symptomatibus vindicaretur, pristinæque restitueretur valetudini.

CASUS LXVII.

De tumore in mamma cum mensium obstructione diuturna.

Honesta fœmina, 36. annorum, temperamenti cholerico-sanguinei, facie florida, habitu corporis spongioso & ad sensum obeso, venis exilioribus, cuteque tenerrima, in qua vel levissima emplastra vesiculas excitant, prædita, ad animi commotiones, terrorem æque ac excandescentiam facillima, quatuor in priori conjugio liberorum mater, multas ægritudines, veluti fuerunt morbilli, febris petechialis, affectus arthriticus, dysenteria, purpura &c. toleravit. Ex quo febre maligna infestata fuit, mensium defectui est obnoxia, qui quidem regulari tempore erumpunt, vix autem per horulæ spatium fluentes, parcum admodum cruorem fundunt: neque in eo, quo jam mecum per sexennium vixit, matrimonio unquam gravida facta est. Contra vero ob dictum menstruæ purgationis defectum variis sollicitatur symptomatibus, quorum potissima sunt præcordiorum anxietates, spirandi difficultas, cordis palpitationes ac præternaturalis calor, nocturno tempore maxime adfligentia; alvus segnis, quæ vix omni triduo solvitur, & inde suborta abdominis intumescentia, adpetitus dejectus, somnus turbulentus ac fere nullus, & denique in mamma sinistra per novissimum annum observatur tuberculum sensibilissimum, absque rubore, & magnitudine nummum octo grossos valentem referens, simulque ex illa liquor lacti similis sæpius exprimitur. Hinc consultus medicus, eam esse gravidam arbitratus, curandi rationem ipsi congruam per sex menses instituit, neque minus pectoris molestiis convenientibus medicinis obviam ivit. Commendavit quoque potum cerevisiæ Islebiensis nimis saturatæ; quem cum præviis calore, anxietatibus præcordiorum, & cordis palpitatione, sudor exciperet, ille naturæ motus sequuturus crebrius & plus quam decies fortiora sudorifera ægræ propinavit, iisque omnes ferme vires dejecit. Quare alter medicus in consilium vocatus, aphorismum, natura quo tendit, eo ducenda, minus recte adplicatum, nec opportune satis cerevisiam illam calidiorem pro potu ordinario commendatam fuisse asseruit: omnia potius symptomata cachexiæ ex mensium defectu subortæ deberi, & hinc pro potu ordinario decoctum quoddam, aut saltem leviorem cerevisiam seligi oportere putavit. Neque minus ad provocandum menstruæ purgationis fluorem commendavit pediluvia sicca, ex arena, cineribus ac sale confecta, alternis diebus adhibenda: calorem, sudoresque præternaturales tinctura papaveris rhœados consopiendos: & denique alvi siccitatem essentia rhabarbari oppugnandam decrevit. Tuam vero prius, Vir illustris, de proposita

ta hac medendi ratione sententiam expectamus, & doceri potissimum avemus:

1) Num in subjectis ex mensium defectu cachecticis, neque vero hæmorroidum fluori obnoxiis, locum habeant curæ derivatoriæ; numne ex iis mensium aut hæmorrhoidum provocatio expectari queat?

2) An allegata symptomata, maxime liquor lacteus ex mamma sinistra propullulans, mensium imminutioni debeantur?

3) An ægrotæ conferat, cerevisiam Islebiensem evitare, ejusque in locum decocto aut potu leviori uti? anne potius adventante vere usus acidularum Pyrmontanarum aut Carolinarum emolumentum quoddam polliceatur?

4) Quænam in præsenti rerum statu adhibenda sint remedia, & an pediluviis siccis porro insistendum?

5) Num denique tumor ille sinistræ mammæ carcinomatosus, quo ægræ mater fuit mortua, appellari mereatur, quaque ratione oppugnandus sit?

CONSULTATIO.

Quod si molesta, quæ carissimam tuam conjugem sollicitant symptomata mecum perpendo: ea omnino non nisi a defectu mensium derivare possum, qui ex habitu spongioso, vasis exilioribus, & tono totius corporis per toleratos tam varios morbos, maxime febrim petechialem, labefactato natales suos mutuatur. Inde enim debilitatæ sunt vires, quæ cruorem uterinum statis terminis expellere debent. Quum autem humores superflui exitu suo destituti ad interiora, cor, pulmones, ventriculum ac intestina majori compelluntur copia: inde proficiscuntur omnia symptomata, nimirum præcordiorum anxietas, spiratio difficilis, cordis palpitatio, languor, prostratio adpetitus, somnus turbulentus, ac æstus præternaturalis. Quibus omnibus cum alvi accedat obstructio, fit, ut flatus quoque ad ventriculum, & superiora regurgitent intestina, omnesque affectiones magis exacerbent. Ut autem ad singulas respondeam quæstiones, & quidem harum primam: Num curatio derivatoria in præsenti ægritudine locum inveniat? nescio sane, quid per eam intelligas. Quod si forsan sudorifera putaveris, ea in his affectibus minus sunt opportuna, cum humores magis commoveant, & ipsam lentam febrem inducere possint. Magis e re erunt remedia, vias, per quas uterinus cruor fertur, aperientia, motusque naturales ad ea loca invitantia.

Ad secundam autem quęstionem, & tumorem mammæ sinistræ, & lacteum humorem, ex illa stillantem, ex eodem omnino mensium defectu proficisci arbitror: quoniam cruor, per uterum excernendus, ad glandulosam & spongiosam mammarum compagem rapitur. In omnibus enim hisce humorum congestionibus, maxime post partum, insignis uteri cum mammis deprehenditur consensus: quid? quod attenta doceat experientia, hæcce mammarum tubercula ex mensium suppressione suborta, his instantibus plerumque exacerbari magis, ac doloribus pungitivis adfici.

Quod autem ad tertiam attinet quęstionem: haud ignorari oportet, cerevisias crassiores atque calidiores in hisce morbis minime esse opportunas; neque vero conferunt tenuiores atque triticeæ, quippe quæ pituitam adaugent, ac acidam saburram progenerant. Præstat ergo potius cerevisiam hordeaceam temperatam seligere. Neque autem corpore præparato, & calore præternaturali consopito alienas puto acidulas Carolinas, maxime molares, futuro vere potandas. Crebra enim comprobatum habeo experientia, harum mineralium aquarum congruum ac rationalem usum, cum omnes ductus secretorios æque ac excretorios potenter aperiant, in irregulari mensium negotio esse præstantissimum.

Ante vero, quam instituatur hæc curatio; juxta quartam quæstionem corpus omnino præparandum est. Huic scopo commendo balsamica, amara, ex extractis centaurii minoris, gentianæ rubræ, aquis destillatis, & liquore terræ foliatæ tartari, concinnata; & contra calorem preternaturalem pulveres absorbentes nitro-

trosos, versus noctem capiendos. Non minus circa menstruum tempus, ad menses promovendos pariter ac alvum lubricandam essentia rhabarbari saturata cum terra foliata tartari permixta, aut pilulę balsamicę Becheri, Stahlii, vel nostrę bis quavis hebdomade sumtæ insignem spondent utilitatem, maxime si corporis moderatum accesserit exercitium. Inter epulas, si remiserit calor lentus, haustus vini Hungarici concedi potest: mane vero infusum theiforme ex herba melissæ, veronicæ, cardui-benedicti, fœniculi, & tantillo croci confectum potare; & vesperi pediluviis ex aqua fluviatili paratis (sicca enim exiguum pollicentur fructum) uti conveniet.

Denique ultimæ satisfacturus quæstioni, tumorem illum mammæ sinistrę non omnino insuper habendum esse judico: probe conscius, hosce humores, maxime si in corpore impuro ad ulcerationem pervenirent, haud raro in ulcera cacoethea, cancrosa ac ipsa lethalia terminari. Quare consulo, ut mamma illa continuo foveatur calore, eique imponatur sacculus milio calido impletus.

CASUS LXVIII.

De diuturna raucedine cum tussi & copiosa lentæ Pituitæ excretione.

Triginta trium annorum vir, a teneris ferme assiduis catarrhis vexatus fuit, qui oculos primum occupantes, abhinc aures, maxime sinistram obsederunt, cum auditus difficultate, & continuo fœtidæ materiæ effluxu. Quamobrem per sedecim annos omni æstate acidulis Pyrmontanis usus, obtinuit equidem, ut fœtidi ichoris effluxio cessaret; auditus autem gravitas hucusque inhæret. Mense vero Decembri anni 1724. accidit, ut dum in itinere constitutus, corpus calidum haustu aquæ frigidæ refrigerasset, raucedinem gravem, sermonem præpedientem inciderit, eaque ad hunc usque diem consistetur. Contra hanc variis remediis, & iterum acidulis Pyrmontanis pugnatum fuit; tantum autem aberat, ut illis levaretur malum, ut potius molesta ventriculi ac gulæ a pituita copiosa, tamque acri, ut fauces arrodetur, repletio accederet, ac simul deglutitionem impediret. Huic tandem affectioni opem tulit Chirurgus quidam per sic dictam ventriculi excutiam, quam aqua sua mercuriali, uti vocabat, madidam ter intrusit gulæ, & effecit, ut stupenda pituitæ albæ tenacisque eructaretur quantitas. Eadem pituita & antea crebro vomitu, & dato laxante evacuata fuit, ut crederemus, malum inde iri solutum: nihilo tamen minus muci excretio adhuc continuat, & novissime etiam tussis accessit, noctu potissimum adfligens. Hæc quamvis sit violenta satis, nullus tamen in pectore, quosdam in ventriculi regione relinquit dolores: nec præterea urget anhelitus difficultas, nec sitis, nec æstus vexat, nec adpetentia imminuta, nec somnus, nisi accedente tussi, vitiatus.

Denique vero tribus abhinc hebdomadibus oculos quoque infestavit quædam molestia; quia illi matutino præsertim tempore conglutinati ferme videbantur: sed hæc, adplicato nuchæ vesicatorio, insigniter remisit.

Medicus ergo consultus morbum in vehementi ac pertinaci catharro consistere, & ab acidularum Selteranarum usu penitus profligatum iri asserit. Quum autem ęgrotans a nullis remediis aliquam percepit utilitatem, & potius veretur, ne malum tandem in ipsam hecticam, qua illius parens, ac bini fratres fuerunt peremti, terminetur: tuum, Vir Excellentissime, anhelat consilium, & scire avet, num ipsi vino, cui a teneris adsuevit, uti liceat? R. 1729.

CONSULTATIO.

Ut percepi ex datis ad me litteris, variæ sunt, quibus æger infestatur, affectiones, nimirum diuturna raucedo, quam binos ante annos ex aqua frigida, corpore calente hausta, sibi contraxit, dein copiosa pituitæ collectio intra œsophagum; tum tussis cum nimia muci rejectione & ventriculi pressione; & denique ocu-

oculorum defluxio catharralis, ex vesicantis adplicatione paululum sublevata.

Raucedinem quod attinet; illa omnino ex vitio laryngis ac asperæ arteriæ dependet: quarum partium tunicæ glandulosæ nimis relaxatæ nimium humorum patiuntur affluxum, iisque madidæ aeris repercussionem, quæ clarum efformat vocem, obtundunt. Ut leve videatur hoc malum; adeo tamen, si fuerit inveteratum, curationi, quam ullum aliud resistit. Efficacissimam autem in illo opem ferre deprehendi spiritum salis ammoniaci anisatum, æquali pondere cum essentia croci atque succini remixtum, ter quotidie, mane nimirum ex calido, circa meridiem & vesperi ex frigido XXX. guttulis sumendum vehiculo. Nec minorem usum spondet fumus succini, capite probe velato, faucibus nonnumquam excipiendus. Eadem remedia conferent etiam ęsophago ventriculoque pituita obductis; cui vitio quoque spiritus meus vitę XXX. guttulis unciæ uni sacchari pulverisati instillatus, ore solutus & deglutitus admodum conducet.

Violenta porro tussis cum viscidi muci rejectione stipata ex ventriculi vitio proficiscitur: in quo cum generentur multæ viscidæ sordes, illæ bile ac acido humore commixtæ non solum ipsam ventriculi substantiam vellicant, sed etiam intra massam sanguineam receptę & ad pulmones delatæ, hosce stimulant, & bronchia ad stricturas proritant; quibus per canalem asperæ arteriæ protractis tussis excitatur, eaque hæc suburra eliminatur. Huic autem tussi convenientissimum auxilium ex laxante mannato ferri deprehēdi, quod paratur, si mannæ unciæ binæ cum dimidia, & drachma una & semis cremoris tartari ad lenem ignem in sex aquæ fluviatilis unciis solutæ, sex circiter olei anisi guttis permiscentur: quæ mixtura mane aliquot haustibus, sorbitione jusculi avenacei interpolatis, assumitur. Hæc enim alvum sexies circiter ducet, ac insignem muci copiam exturbabit: hinc singulis sex diebus capienda erit. Præterea bis quavis hebdomade XVII. pilularum mearum balsamicarum vesperi assumendas suadeo; & mane quandoque XX. grana erucę, in resolvendo muco efficacissimæ deglutienda hortor. Tum quoque operę erit pretium, singulo mane quędam vascula infusi theiformis sorbillare, cujus hæc est compositio: Recipe herbæ veronicæ manipulos duos, herbæ salviæ manipulum unum, florum anthos, laverdulæ ana pugillos tres, seminis fœniculi, anisi stellati ana drachmas duas. conc. cont. d. S. Species *Zum Krauter. Thee.* His porro ægritudinibus non minus quam oculorum affectui debellandis consultum erit, omni vespera pedes in pediluvia ex aqua fluviatili, & tritici furfuribus parata tepida dumtaxat immittere, oculisque aquam Hungaricam, cum dimidia aquæ rosarum parte permixtam, intra lintea calide imponere.

Vini potum, nisi sit parcissimus, haud probare possum; illud enim maxime rhenanum ob aciditatem, quam fovet, & pectori & ventriculo inimicum est. Adventante autem vere vehementer hortor, ut curatio cum acidulis Selteranis, in lagenis probe obturatis ac in loco frigidiori, ne inertes fiant, custodiendis instituatur: hæ enim præsenti ægritudini admodum sunt opportunæ. Ceterum placeat summo languorum nostrorum medico, ut hæc, quæ proposui, in amplissimam ægri salutem prospere cedant.

CASUS LXIX.

De Hæmoptysi.

STudiosus 24. annorum, habitus corporis inter pinguem & macrum medii, nullis unquam nec capitis doloribus, nec post venęsectionem per aliquot annos institui solitam, narium hęmorrhagiis, nec malo hypochondriaco obnoxius, mense octobri circiter anni præteriti rus petiit, tenuique amictu indutus flante aquilone adeo perfrigescebat, ut vix incalescere iterum potuerit. Neque tamen minus prandio satis liberali usus, post illud corporis movendi gratia cum aratoribus sacculos frumento repletos bajulare cępit. Abhinc hora meridiana quarta iterum pro-

profectus sub itinere violenta rapiebatur tussi, quæ sedata vesperi, cum conscendisset lectum, tanta recruduit vehementia, ut cruorem simul per totam noctem e pectore spueret. Postridie parcus ex tusa vena mittebatur sanguis, & dabatur sequens pulvis: Recipe radicis liquiritiæ, ireos florentinæ, boli armenæ ana scrupulum unum, & gummi arabici, tragacanthæ florum sulphuris ana grana XV. elæosacchari anisi scrupulum dimidium. M.f. pulvis, div. in 4. partes æquales: ac propinabatur hæc tinctura balsamica: Recipe olei amygdalarum dulcium recentis unciam semis, spermatis ceti recentis drachmam dimidiam, balsami de Copaiba, therebinthinæ venetæ ana scrupulum unum, sanguinis draconis, quantum sufficit pro tinctura; cujus 40. guttæ bis de die ex cerevisia sumebantur. Sedato hinc cruento sputo, remansit quædam spirandi angustia: quare dabatur balsamus quidam ex balsami Locatelli recentis unciis sex & pulveris virgæ aureæ drachmis sex paratus, quavis vespera pondere nucis juglandis deglutiendus; & mane potandum ordinabatur sequens infusum theiforme: Recipe radicis chinæ electæ, sarsaparillæ ana uncias quatuor, polypodii querni unciam unam, florum acaciæ, bellidis minoris, farfaræ, herbæ virgæ aureæ, veronicæ, pulmonariæ, scabiosæ ana manipulum unum, corticis Peruviani unciam dimidiam, rasuræ ligni Sassafras unciam unam, anisi stellati drachmas tres. Inc.d.S. Species *Zum Krauter-Thee*. Verum enimvero præterlapsis binis mensibus, & quod notatu dignum est, post insomnia terrifica recrudescebat cruenta exspuitio; non autem nisi duobus circiter diebus continuabat, & reddita singulo paroxysmo sanguinis ea quantitate, quam vasculum dimidium capit, sponte remittebat. At ultima vice vehementius & diuturnius rediit malum: siquidem per quatuordecim dies inhærens, quater, quinquiesve quotidie ejectus fuit sanguis, neque consopiri poterat mixtura ex aquæ florum scabiosæ unciis octo, aceti destillati uncia semis, coralliorum rubrorum præparatorum drachma dimidia, terræ catechu scrupulo dimidio, syrupi papaveris rhæados drachmis decem parata, sæpiusque exhibita. Tandem remittebat sponte malum, & tum ordinabatur partim infusum pectorale ex radicis hellenii drachmis duabus, pimpinellæ albæ drachma una, herbæ millefolii manipulo dimidio, capilli veneris, pyrolæ, saniculæ ana pugillo uno, & anisi stellati drachma dimidia confectum; partim essentia pectoralis ex essentiæ millefolii drachma dimidia, balsami indici drachma una concinnata. Ceterum ipsa accessio nec cordis palpitatione, nec extremorum refrigeratione stipatur; sed pulsus dumtaxat arteriarum fertur aliquantulum citatior. Alvus licet quandoque pigra sit, plerumq, tamen lubrica observatur: & deniq; notari meretur, ægrum ante hoc malum venæsectionem suetam omisisse, & sub illius accessione sanguinem quidem sæpius, sed semper parcissima quantitate detractum fuisse. Ipse quoque sub hoc affectu eximium incidit corporis viriumq; decrementum, & cum adhuc spiratione difficili, & tussi sicca nonnumquam, cum muci viscidi rejectione stipata, infestetur, metuit omnino, ne in tabem pulmonalem delabatur. Hinc doceri avet, quænam hujus mali sit origo, quæ medela? & num phthysis exinde sit pertimescenda?

RESPONSIO CONSULTATORIA.

Sputum cruentum, quo æger per intervalla sollicitari suevit, non nisi nimiæ humorum exæstuationi, post præviam corporis refrigerationem factę natales suos debere arbitror. Postquam enim ille tenui vestitu indutus ab austero aquilone insigniter refrigeratus, deinde mox in tepidiori loco calefactus fuerat, & denique saccos frumentaceos bajulando humores admodum commoverat, factum omnino est, ut post violentam tussim cruenta sequeretur exspuitio. Neque vero dubium est, quin in ægro ob suetam venęsectionem per aliquod tempus intermissam, vasa sanguifera cruore turserint. Quum igitur accedens frigus externas corporis partes constringendo humores vitales

les ex illis ad interiores magis, & majora cordis & pulmonum vasa potenter compulit; deinceps inspiratus aer borealis vasa, quæ in vesiculari & membranacea pulmonum substantia continentur, sanguine turgida magis pressit; & denique vehementi artuum in elevandis saccis agitatione cruor vitalis ex musculis brachiorum majori quoque copia ad cor atque pulmones protrusus fuit: non mirum, si minima pulmonum vascula cruore admodum farta ac distenta, membranaceas ac nervosas partes ad tussiculosam commotionem proritaverunt, hacque vehementiori tandem penitus disrupta sanguinem ex ore eructarunt. Postquam autem vena tusa, & datis pectoralibus sanguineus hic fluor conquievit, & nonnisi quandam spirandi angustiam reliquit; attamen præterlapsis octo hebdomadibus post terrorem sub insomnio toleratum iterum recruduit. Ita enim est: quandocunque in hisce casibus vascula pulmonum minima sanguine farta, vel nimis relaxata, vel obturata, vel denique plane disrupta sunt, ac inde liberum humorum per illud viscus circuitum impediunt; facillimum est, ut sanguineæ effluxiones sæpius recrudescant; præsertim si tamquam occasionales causæ vel nimia corporis commotio, vel refrigeratio aut per motum, aut potum frigidiorem, aut aerem frigidum inspiratum facta, vel animi affectus, terror, iracundia accesserint, & venæsectio præservativa fuerit intermissa. Quo vero frequentiores hujus profluvii sanguinei sunt recursus, ea major pulmonum ad illud subeundum inducitur dispositio; ideoque etiam curatio redditur longe difficilior.

Quod si ergo ab his malis vindicari cupiat ægrotus, ut frequentiores recursus debite præserventur, necesse est. Obtinebit hunc finem, si primum impedire studuerit, quo minus tam copiosus generetur sanguis; & hoc scopo haud largis epulis indulserit, maximeque omnes nutrientes cibos vitaverit, veluti sunt carnes recentes, vina dulcia, cerevisia calidior, similaginea, farinacea, butyracea, saccharata, largior ovorum usus &c. & denique, si manifesta adest humorum abundantia, sanguinem ex vena mitti curaverit, quod quater quotannis, maxime in pede repetendum est. Deinde vero curandum est, ut impetus humorum a pectore divertatur: hinc fortiores corporis commotiones, ac extremarum maxime partium refrigerationes studio evitentur, ac omnes occasiones, quæ vel alvum obstruere, vel tussim excitare valent, maxime fugiantur. Ex eodem fundamento insignem opem pollicentur pediluvia tepidiora, ex aqua fluviatili paranda, & per aliquod tempus ita, ut pedes ipsis paullo altius immittantur, adhibenda: hæc enim humores ab internis ad externas partes invitant, & ad inferiores derivant. Neque vero ignorari oportet, omnes eructationes cruentas spasmodicis stipari symptomatibus, veluti sunt refrigeratio extremorum, constrictio cutis & vasculorum cutaneorum, flatulentiæ & alvi obstructiones, Quapropter, si imminent hæc profluvia, vel actu jam adsunt, haud sine fructu commendare suevi, ut ægri protinus utantur tepidissimis pediluviis, aut brachia simul aquæ tepidiori immittant, aut toto corpore in mitiora descendant balnea: & hinc observavi, mox infringi impetum humorum ac ipsum profluvium. Tum quoque alvi habenda est ratio; cui scopo operæ erit pretium singulo mense luna decrescente corpus purgare sequenti potiuncula: Recipe mannæ electæ uncias duas, Rhabarbari scrupulos duos, cremoris tartari drachmam unam; coquantur leni calore in unciis quinque aquæ veronicæ; colaturæ adde elæosacchari citri drachmam dimidiam. d. Præterea vero ad relaxandas spasmodicas stricturas egregii effectus est liquor meus anodynus mineralis, guttulis 20. vel 30. cum drachma una pulveris mei nitrosi præcipitantis mixtus alternis, aut ternis diebus ex aqua vel simplici, vel florum acaciarum, aut Sambuci propinandus, & maxime circa lunæ mutationes, quibus plerumque irregulares sanguinis fluxus recrudescere solent, in usum vocandus. Ceterum ab aliis remediis cavendum

est:

est: constat enim, plerosque medicorum nec veras excretionum sanguinearum caussas, nec remediorum principia ac modum agendi callere; hinc affectus eos pro pectoralibus solummodo habentes, non nisi pectorales medicinas ordinare modo has, modo illas: quo fit ut sæpius majus ægro damnum inferant, quam emolumentum.

Ut autem tandem exponam: num tabes pulmonalis ex præsenti malo pertimescenda sit? haud omnino negari potest, quin cruentas ejusmodi e pectore eructationes, maxime si nec recta curatio, nec congrua vivendi ratio accesserint, sæpius pulmonum corruptiones, exulcerationes, & hinc ipsa tabes excipere soleat. Hanc eo magis timere oportet, si sanguineus fluor remediis adstringentibus fuerit cohibitus: quippe quæ intra vascula ac vesiculas pulmonum relinquunt grumulos sanguinis, qui vel ea vasa obstruunt, vel in corruptionem abeunt. Eundem noxium effectum exserunt pleraque medicamenta pectoralia, sive sint demulcentia, inviscantia ac expectorantia, sive etiam stimulantia: hæc enim majorem succorum affluxum caussantur, & illa largius data tonum pulmonum relaxant; quid? quod etiam vim ventriculi concoctricem admodum lædant, eumque ad generandam pituitam, ac fovendos flatus reddant peropportunum. Contra vero ad præcavendam tabem nihil magis deprehendi proficuum, quam ut præter jam commendatam curandi rationem, adhibeantur herbæ balsamicæ ac leniter traumaticæ; quas inter commendari merentur veronica, scabiosa, scordium, pulmonaria, hedera terrestris, capillus veneris, urtica mortua, summitates millefolii, flores bellidis, semen fœniculi, radix cichorei &c. quæ species vel in decocto cum cerevisia aut aqua, vel in infuso theiformi summo cum fructu potari possunt. Et hæc habui, quæ circa præsentem ægritudinem monerem; quæ Deus reddat salutaria, precor.

CASUS LXX.

De Hæmoptysi hypochondriaca.

VIr 28. & quod excurrit annorum, strictioris corporis habitus, facie pallida & temperamento cholerico-melancholico præditus, per sexennium variis ægritudinibus fuit sollicitatus, veluti fuerunt capitis dolores, ventriculi inflationes, durities in regione mesenterii, cordis palpitationes, tensiones circa umbilicum & hypochondria, maxime sinistrum, spirandi difficultates, pectoris dolores tensivi, eique in regione renum, & abhinc per totum dorsum ad humeros protensi &c. Has contra variis pugnavit remediis, thermis, & novissime Carolinis: quæ licet malo quasdam induxerint inducias, tamen insignes humorum excitarunt commotiones. Neque minus semper male habuit, & præsertim pectoris constrictionem, ac spirandi angustiam toleravit; ac denique absque ulla violenta caussa 10. Cal. Jul. 1724. proxime elapsi in gravem sanguinis per pulmones incidit rejectionem, qua cruoris, quantum capit vitrum cerevisiarum, eructavit. Præcessit hanc eruptionem titillans secundum asperæ arteriæ tractum sensatio, nec nisi exigua tussis extravasati cruoris reliquias eructans sequuta est; ipse sanguis primum ater & coagulatus, dein floridus atque spumosus erupit. Hinc mox vena in brachio secabatur, licet præcedente æquinoctio vernali jam tusa fuerit; & dabantur remedia consolidantia. Conquievit inde cruentum sputum, & nonnisi striæ sanguineæ cum muco quandoque rejectæ sunt: verumtamen dolor in pectore, & ab illo ad dorsum usque protensus continuavit, & febricula lenta, noctu plerumque multo horrore invadens, supervenit; quid? quod octo præterlapsis hebdomadibus cruenta evacuatio, licet priori parcior, recruduerit. Propinata protinus fuerunt & consolidantia & antifebrilia remedia; iisque & hæmorrhagia & febris sublatæ sunt. Verum enim vero quater abhinc rediit sanguinis

eru-

eructatio, quæ novissime 3. Id. Martii anni currentis summo impetu satis copiosa fuit: iterumque post secatam venam, & leniora traumatica substitit. Interim varia restant exinde symptomata, nimirum insignes pectoris dolores tensivi, languor totius corporis, somnus turbulentus, dejecta adpetentia, pressiones oculorum, gravativus sensus in fronte, crebri angores, durities circa scrobiculum cordis &c. & præcipue vehemens dolor occupat pectus ac dorsum, qui sub sternutatione vel oscitatione admodum exacerbatur, ac quendam quasi renisus in pectore sensum exhibet. Ceterum urina mingitur tenuis; & matutino præsertim tempore pituita viscida, a materia purulenta prorsus aliena, exscreatur: & denique diæta ægri est exactissima, neque minus moderato corporis indulget exercitio. Quæ cum ita sint, Tuum, Vir illustris, consilium petit æger, & doceri potissimum avet, quo teneatur affectu? quæ illius origo? num cruor e pulmonibus, vel hepate, vel venis spleneticis eructetur? an crebra venæsectio in malo forsan recidente conferat? numne illud ab usu thermarum Carolinarum sit inductum? quæ ægro sint facienda, quæ fugienda? & num adventante vere lacte caprino uti liceat?

CONSULTATIO.

Postquam mecum communicata est quædam morbi historia, meumque ad illum debellandum judicium desideratum: illa sedulo perlustrata, mox deprehendi, ægrum, qui admodum sensibilis ac melancholici est temperamenti, a sex jam annis symptomatibus infestari hypochondriacis; veluti sunt ventriculi inflationes, abdominis tensiones, durities hypochondriorum, constrictiones pectoris, spirandi angustia &c. Meamque omnes hæ adfectiones a spastica strictura partium nervosarum, partim diaphragmatis ac vicinarum regionum, partim primarum viarum, ventriculi nimirum ac intestinorum, & inclusis hisce flatibus proficiscuntur: & his dictarum partium distentionibus essentia mali hypochondriaci absolvitur. Quamvis ergo ægrotans has calamitates variis medicaminibus, thermis & maxime Carolinis oppugnaverit, haud sine quodam levamine: attamen eas haud penitus expugnare potuit, quin novissimo anno cruenta omnino exscreatio supervenerit; quæ, cum tussi stipata fuerit, minime ex hepate vel liene, sed potius ruptis asperæ arteriæ vasis sanguiferis derivanda est. Ad hujus autem mali generationem contribuit potissimum dolor ille pectoris compressorius, vel potius musculorum intercostalium ac septi transversi spasmodica distentio. Inde enim impedita spiratione æquabilis ac liber sanguinis per vasa pulmonalia progressus, ac ex uno cordis ventriculo in alterum transitus turbatur, sanguis in capillaribus arteriæ pulmonalis vasis accumulatur, tandemque rupto quodam in aspera arteria ramulo excernitur. Eadem quoque ratione sputum cruentum, quod octo post primum insultum hebdomadibus minori, mense autem Martio hujus anni majori recruduit impetu, contigisse putandum est. Quæ vero hæc novissima excretio reliquit symptomata, nimirum angor perpetuus, durities circa cordis scrobiculum & hepatis regionem, dejecta adpetentia, turbulentus somnus, ac pectoris compressio: ea omnia ex spasmodica fibrarum nervearum & orificiorum ventriculi constrictione, flatibusque in eo contentis, suam trahunt originem: quemadmodum vehemens ille pectoris dorsique dolor, qui a sternutatione ac oscitatione exacerbatur, spasmo partim septi transversi, pleuræ, musculorumque intercostalium, partim nervorum, qui ad pleuram ac musculos dictos abeunt, distentioni debetur. Ex his denique adparet, cruentam hanc evacuationem, nec ab exulceratione pulmonum, nec obstructione vel induratione vasorum pulmonalium, sed solummodo a spastica partium earum strictura suos mutuari natales, & hinc hæmoptysis hypochondriaca appellari mereri.

Ab hoc ut vindicetur malo, necesse est, ut quotannis bis vel etiam ter, circa æquinoctia nimirum & solstitium hybernum,

num, luna decrescente, vena incidatur in pede, & cruoris sex unciæ detrahantur: quo maxime tempore a refrigeratione, & ciborum durorum & concoctu difficiliorum usu probe cavendum est. Hæc vero venæsectio duplicem pollicetur utilitatem: non enim solum impetum humorum a pectore divertit, sed etiam stagnationi sanguinis circa præcordia, a qua & flatulentiæ primarum viarum & spasmi nervosarum partium dependent, insignem feret opem. Non minus excellentis ac fere divinæ virtutis sunt pediluvia, ex pluviali, vel etiam fluviatili aqua, furfuribus tritici, & floribus chamæmeli concinnata, ea cautione usurpanda, ut & tepidiora sint, & pedes altius immittantur. Quum enim illam præstantem vim, humores a pectore derivandi possideant; facile apparet, quantam in hoc hæmoptyco æque ac hypochondriaco affectu spondeant utilitatem, maxime si eo tempore sæpius & bis quotidie adhibeantur, quo nova sanguinis imminet eruptio,

Carolinas quod attinet thermas, illæ quidem in passione hypochondriaca, quæ ab infarctu viscerum proficiscitur, præstantissimas exserunt virtutes; quas in præsenti casu haud pollicentur, in quo constrictio spasmodica magis occupavit pectus; quid? quod externus illarum usus majorem minetur noxam. Crebra enim compertum habeo experientia, balnea aquarum mineralium, licet sint tepidissima ac maxime temperata, tamen adfectibus nervosarum ac internarum partium spasmodicis omnino fuisse infensa, quoniam illæ ipsæ vim cutim constringentem possident. Idcirco vellem potius, ut æger aquis Selteranis cum lacte caprino vel asinino permixtis, quæ pulmonum vitiis admodum sunt opportunæ, uteretur. Earum nimirum aquarum, binis partibus cum una lactis combinatarum, mensura una mane, & dimidia hora meridiana quarta tepide potatur; isque potus per quatuor vel quinque protrahitur hebdomades. Hoc tempore eo magis recta vivendi habeatur ratio, necesse est; fugiantur cibi acidi, omnisque cerevisia atque vinum, & in horum locum pro potu ordinario adhibeatur decoctum ex cornu cervi raspato paratum, interposito quandoque haustu vini Hungarici. Ut etiam alvi libertas conservetur assidua, operæ est pretium, partim sub initium, partim in fine curationis, ac sub ea ipsa quavis hebdomade assumere potiunculam laxantem, quæ sic se habet: Recipe mannæ electæ uncias duas, salis Epsomiensis drachmam unam cum dimidia, extracti rhabarbari grana septem, aquæ florum acaciæ uncias quinque, coque & solve leni calore, adde olei de cedro italici guttas tres. M. D. S. *Laxir-Tranckgen auf einmahl.*

Inter pharmaca, quorum promiscuus usus probe evitandus est, spectatæ virtutis est infusum sequens theiforme, mane & post meridiem sex vel octo sorbillandum vasculis: Recipe florum chamæmeli, summitatum millefolii ana manipulos duos, seminis fœniculi, anisi stellati ana drachmam unam cum dimidia. conc. cont. d. Neque minus confert, vel ante epulas, vel vesperi drachmam unam pulveris temperantis, qualis noster est, ex aqua destillata chamæmeli devorare; & circa ingressum in lectum quater singula hebdomade Elixirii mei balsamici pectoralis cum pari pondere liquoris anodyni mineralis mixti 40. vel 50. guttulas assumere.

Ceterum omni studio sibi caveat æger ab animi affectibus, refrigeratione, cibis inconvenientibus atque flatulentis, potu spirituoso & fumo Tabaci: ac corporis exercitio moderato, ne corpus inde commoveatur, studeat. Quæ si rite observaverit, de felici effectu remediorum nullus dubito.

CASUS LXXI.

De Hæmoptysi cum Febre lenta post tussim graviorem.

Vir celebris, sexagesimum quartum ætatis annum egressus, temperamenti sanguineo-cholerici, succis & sanguine plenus incidit, postquam binis abhinc heb-

hebdomadibus gravi afficiebatur tussi, in hæmoptysin; cui protinus accessit febris lenta, & adhuc durat. Mitior equidem tussis est, & parcior sanguinis sinceri, floridi, spumosi ac interdum grumosi rejectio: verumtamen, adhibita partim revulsoria in pede venæsectione, partim datis efficacissimis remediis, nondum omnino conquiescere videtur. Novissimo abhinc triduo tussis erat levior; at heri cum nocte placido somno transacta surgeret, protinus vertigine, mentis deliquio, & gelido rapiebatur sudore, cum pulsu debili, inæquali, ac urina satis tincta; sanguinis autem parcissima rejectione. Hæc vero cruenta exscreatio non ex solo pectore proficisci videtur: siquidem æger sæpius & absque tussi sanguinem exscreat, & naribus reddit maxime inter emungendum illas. Ceterum de calida ebullitione ac undulatorio in sinistro pectoris latere motu conqueritur; neque tamen adhuc purulenta expuitur materia: nihilominus lobus pulmonum sinister ob congestorias sanguinis stases videtur læsus. Quapropter remedia pectoralia, balsamica, traumatica, resolventia & abstergentia, saccharum lactis, corticem cascarillæ, species de hyacintho, antihecticum Poterii, lapidem manati, corallia rubra, nitrum, cinnabarim, massam pilularum de cynoglossa aliaque ordinavimus: nullam autem veram impetravimus sanationem. Quod reliquum est, æger utitur diæta lauta, opipara, vinoque generoso; & olim calculo sollicitatus, non solum doloribus nephriticis adhuc infestatur, verum etiam sæpius minores reddit calculos. Jam jusculum medicatum ex herba pulmonariæ, cichorei, nummulariæ, floribus bellidis, hederæ terrestris, chærefolii, hepaticæ nobilis &c. paratum sorbillare cœpit; cum autem nulla sequitur reconvalescentia, tuum, Vir Excellentissime, petitur consilium.

RESPONSIO CONSULTATORIA.

Ex iis, quæ de morbo ac curatione illius, quo laborat vir quidam celeberrimus, mihi perscripta sunt, non habeo, quę circa curandi rationem moneam, quippe quæ & naturæ subjecti, & caussis morbi est accommodatissima: non tamen miror, quod malum exinde nondum fuerit sublatum, quippe in quo exstirpando patientia opus est, & temporis diuturnitate. Ipsa vero, qua detinetur, ægritudo juvenili magis, quam senili familiaris esse solet ætati: quare etiam principalem nostri ægrotantis sub initio morbum febrem fuisse catharralem suspicor, ex qua, cum spasmodicis partium nervosarum constrictionibus, & eximiis humorum ad pectus & caput stipata videatur congestionibus, non solum diuturna tussis, verum etiam sanguinis grumosi ex capite, floridi autem ex minutissimis bronchiorum vasis rejectio suos omnino mutuantur natales. Haud enim infrequens observatur, quod febres catharrales, quæ maxime verno tempore homines, venæsectionem negligentes & lautæ diætæ indulgentes, post impeditam transpirationem solent corripere, ejusmodi congestiones seri salsi & acris comitentur. Hoc eo magis in nostro ægrotante contingere potuit, cum olim calculo renum ac nephriticis laboravit doloribus; siquidem experientia constat, hosce homines propter acrimoniam seri tartaream, & spasmodicas imi ventris constrictiones, ad rheumatismos pectoris atq; pulmonum maxime esse proclives; præsertim si cruor vitalis per hæmorrhoides haud eruperit.

Quod si igitur præter illa, quæ jam adhibita sunt, curationem quandam proponerem, vellem, ut æger acidulis Selteranis, cum lactis caprilli dimidia parte commixtis, uteretur, earumque tepidarum mane libras duas, & post meridiem unam cum dimidia potaret. Neque vero desistendum est ab usu jusculorum commendatorum; sed præterea pro potu ordinario decoctum scorzoneræ & cornu cervi cum corticibus citri bibendũ, & singulis quinque diebus sequens potio mannata assumenda erit: Recipe mannæ electæ uncias duas, terræ foliatæ tartari scrupulos duos, rhabarbari electi drachmam semis, coque & solve leni calore in aquæ florum acaciæ unciis quinque, colaturæ adde olei de Cedro Italici gut-

tas tres. M. d. S. *Laxir-Tranckehen auf einmahl.*

Præterea operæ erit pretium, pediluviis temperatis ac tepidioribus omni vespera pedes profundius immittere: quippe quæ in ipso sputi cruenti paroxysmo summo cum fructu adhibere suevi; mallem vero, omitterentur pilulæ de cynoglossa, in ætate provectioribus minus proficuæ. Harum in locum commendarem potius pulverem temperantem ac præcipitantem meum; ejusque drachmam dimidiam cum succo citri permixtam ex aqua cerasorum nigrorum hora quinta vespertina sumendam. Cum autem præsens tempus potationi acidularum Selteranarum minus existat opportunum; haud luderetur opera, si interim mane æque ac post meridiem quædam vascula infusi theiformis, lacti caprino nupti, sorbillarentur, cujus hæc est compositio: Recipe summitatum millefolii, florum chamæmeli vulgaris, herbæ veronicæ, marrubii albi ana manipulum unum, seminis fœniculi, anisi stellati ana drachmam unam, conc. cont. d. ex quo etiam mane 15. guttulas liquoris terræ foliatæ tartari sumere expediet. Quæ ceterum vivendi sit observanda ratio, eam a præsentibus medicis jam ordinatam fuisse spero.

CASUS LXXII.

De hæmoptysi cum metu hecticæ.

Plurimum reverendus & perillustris Vir, ætatis annorum prope quadraginta quatuor, staturæ ac habitus corporis mediocris, temperamenti sanguineo seroso biliosi, elapso anno MDCCXXIX. tempore mensis Martii contraxit sub diuturna aeris tunc rigidioris asperitate affectum catharralem cum tussi; quæ quam molesta frequenter & graviter de die adfligebat cum magna concussione pectoris, & quadam circa illud gravitate; tam mitis erat per noctem sub quiete & lecti calore. Postquam tussis hæc per plures continuaverat dies; in succedente melius excreatione humoris mucido-salivalis sæpe observabantur intermixtæ sanguinis striæ. Verum circa medium mensis Aprilis ex improviso accessit ipsa cruenta sanguinis exspuitio, quæ licet notabilis fuerit, tamen brevi post, eadem nimirum die & quadrante ejusdem horæ sponte cessabat. Remanebat interim catharralis dispositio cum pristina tussi; donec post factum semel negotiorum caussa celeriorem gressum, non procul quidem, ad anhelam tamen respirationem, rediit secunda vice sanguinis eructatio, si non largiori, eadem saltem, uti jam prius, mensuranda quantitate, ita ut strophium, quo sputum excipiebatur, a sanguine tussi ejecto tantum non totum tingeretur, sed etiam portio quædam in terram rejiceretur. Cessavit autem denuo brevi, & licet post unam vel alteram diem iter per multa milliaria conficeretur, attamen neque tunc ultra, neque in hodiernam usque diem quædam vel sanguinei, vel flavescentis, vel alio præternaturali colore corrupti sputi vestigia apparuerunt: sed sola tussis a mense Martio ad finem Augusti molestior, sensim tamen remissior, nunc ferme per spatium anni sic continuata in suo pergit cursu, cum crebra multi sputi seroso-mucidi ac pituitosi exscreatione. Tussis hæc præsertim post tempus peractæ digestionis ciborum, ut bene observatum fuit, nimirum versus nocturnum & sub matutinum tempus notabilius infestat; ita quidem, ut jam pluribus vicibus circa horam septimam nocturnam cum tussi contigerit vomitus spontaneus cum rejectione multi humoris mucidi non quidem sine levamine. Interim ciborum adpetitus, qui per tres septimanas exiguus, imo plane nullus fuerat, nunc satis bonus est; sitis plane naturalis, pro potu diu fuerunt aquæ decoctæ pectorales; sed cum languidior inde esset stomachus, & sub potu aquarum deficeret magis adpetitus; substitutus fuit potus vini albi aqua pane tosto correcta temperati, qui melius hucusque profuisse visus est. Somnus a fine mensis Novembris novissime elapsi ad medium usque Januarii aut plane nullus,

M 2

lus, aut per horarum intervalla gravissimus fuit: ab illo tempore hucusque a potiori, non quidem solius tussis caussa interruptus & inquietus: respiratio sub quiete est facilis; sed dum in aere libero versatur perillustris æger, vel per gradus ascendit, difficilior & anhela. Sub occursu aeris frigidi, sicut facile horridulas patitur commotiones, ita & circa tempus vespertinum, vel nocturnum corporis debilitatem & lassitudinem ingruentem observat. De reliquo, quanquam nullus in toto corpore percipiatur dolor, & color faciei sanus & naturalis sit; tamen quædam sensim notabilis in vegeto alias corpore advertitur carnosæ illius substantiæ imminutio aut depascentia. Alvi beneficium sicuti prius a tempore præfatæ infirmitatis optimum semper erat, ita nunc illius frequentissima est constipatio: urina alioquin intensius tincta, nunc coloris mingitur aurantii, & turbata sedimentum deponit multum mucido-chylosum. Hæmorrhagiam narium in juventute raro, postea nunquam passus est, sic & neque de moliminibus hæmorrhoidalibus, minus de actuali fluxu sensit quid unquam. Venæsectiones tempore vernali & autumnali præservationis & curationis caussa; uti & laxationes omissæ non fuerunt: sicut & remedia multa & varia, prout exigebat status morbi & necessitas, fuerunt adhibita; nempe antifebrilia, absorbentia, nitrosa, pectoralia, diluentia, discutientia, abstergentia, stomachica & alia, eaque singula temperatiora: sed nondum eo, qui hucusque quærebatur & sperabatur, successu & effectu: futurum prosperet e cœlo numen, votumque secundet.

JUDICIUM MEDICUM.

Quod certę temporum anni mutationes certos pariant morbos, eosque, qui vel ratione habitus corporis, vel temperamenti dispositi magis sunt, facilius alterent aut afficiant; jam olim agnovit primus medicorum *Hippocrates in libello aphoristico, sectione tertia, aphorismo secundo*; hæc addens: *naturarum hæ quidē ad æstatem, hæ vero ad hyemem bene maleve se habent:* id quod etiam hodiedum re ipsa frequentissime observatur. Sensit talem in se mutationem austeriori tempore elapsi anni, mense Martio, plurimum Reverendus, perillustris, & perquam gratiosus Dominus, dum sub diuturna rigidioris aeris asperitate, auræque inclementia contraxit affectum vere catharralem cum tussi; cujus caussa antecedens vel disponens videtur fuisse temperamentum sāguineo-serosobiliosū, & inclinatio quędam vel proclivitas ad catharros. Caussa procatarctica sive movens erat diuturna aeris intemperies ac rigor; a quo credibile est, non tantum imminutum fuisse debitum necessariæ transpirationis opus, sed & non leviter alteratas, & veluti asperatas vias spirabiles; unde humores lymphales & serosi, ceu caussa materialis intra strues glandulosas & tubulosas gutturis, asperæ arteriæ, aliarumque vicinarum partium collecti, dispositionem catharralem induxerunt, ita quidem, ut ab affluxa humorum sero-mucidorum ubertate, gravitati pectoris, a salsedine acri sensibiles fibrillas nerveas ac membranas stimulante, ansa fuerit data molestæ nimium tussi ac concussioni pectoris: qua occasione natura, quæ caussa tussis efficiens a multis dicitur, sub solito majori fibrarum intensione, sub fortiori musculorum pectoris ac diaphragmatis concussione, humores mucidos resolvere, congestos discutere, intra glandularum angustias subsistentes propellere, per tubulos aut poros excretorios pluribus, sæpiusque interruptis stricturæ vicibus velut exprimere, & frequentiori nisu concussorio excutere coacta fuit. Etenim sicut, quousque illa molestum aliquid sentit, præsertim circa remotiores & sensibiliores asperæ arteriæ, partiumque spirabilium vias, uti e.g. luculenter patet in miculis rerum etiam tenuissimis, vel guttulis potus laryngem & tracheæ ductum casu illapsis, eousque tussiculoso nisu, & motu pectoris concussorio insurgit, nec quiescit, donec res insuetas cum aere fortius expirato emoverit, & exploserit: par ferme ratio est cum humoribus intro quantitate

vel

vel qualitate has circa partes molestis. Quæ tussis, quam molesta frequenter & graviter de die, tam mitis erat de nocte, nimirum ob meliorem sub quiete lectique calore serosæ cujusdam partis transpirationem, lymphæ mucidæ a calore extenuationem, & leniorem aeris quietioris vel calidioris fibras minus stimulantis inspirationem. Interim sicut in frequentiori fortique tussiculosa pectoris concussione sputum largius sensim emotum succedebat; ita sub iteratis toties fibrarum pneumonicarum & musculorum pectoris stricturis spasticis, magnoque ac crebro concussionis nisu sanguis in corpore, eo ipso plethorico versus pulmones fluctuans, validius compulsus, intra vascula congestus fuit, & lentiori undulavit motu, atque sub quadam successiva tunicarum dilatatione quædam sensim portio velut guttatim vasorum osculis elapsa per anastomosin, uti vocant medici, intermixtas sputo strias sanguineas constituit: donec circa medium mensis Aprilis a majori pressione, congestione distentis plus ultra osculis aut poris, vel rupto uno alterove vasculo vel ramulo, hæmoptoe, vel sputio sanguinis floridi spumosi notabilis ex improviso accessit; quæ cum brevi durasset, sponteque eadem die cessasset, vero est simillimum, hiscentiam vasculorum, vel aperturam aut ruptionem non adeo magnam sub quiete & diæta facile adductam & occlusam fuisse. Mansit vero catharralis dispositio, quia muciditas humorum nondum attenuata, salsedo correcta, congestiones resolutæ erant: hinc eo facilius post factum semel celeriorem gressum & motum ad anhelam usque respirationem auctum, aggesto noviter ad majorem vasorum turgescentiam sanguine recruduit notabile sputum cruentum, vasculis prius læsis, necdum satis consolidatis, aut aliis denuo hiantibus: quæ tamen vel remediorum ope, vel naturæ beneficio brevi rursum tempore restricta fuit. Et mirum est, quod negotium sine insigniori interius labe viscerum post hæc successerit, & bonum est, quod in hodiernam usque diem nulla vel sanguinei, vel flavescentis, vel alio præternaturali colore corrupti sputi apparuerint vestigia: cum doceat *Hippocrates sectione quarta, aphorismo* 24. sanguinem supra ferri, qualiscunque sit, malum, item quod a sanguinis sputo, puris sputum, a puris sputo phthysis: quæ malę consequentiæ licet gratia Dei, & providentia naturę usquehuc emanserint; restabat saltem tussis a mense Martio usque ad finem Augusti molestior, sensim dein remissior, nunc ferme per spatium anni continuata in suo pergens cursu, quoniam licet vis, & impetus congestionum mitigaretur, extravasatio sanguinis ulterior emaneret, corruptiva parenchymatis seu substantię pulmonum infirmitas, aut labes quędam averteretur; immanebat saltem sub diuturna nimis tussi aliqua circa glandulosas partes laxitas, circa fibrosas atonia: in sero autem ac lympha mucositas, & salsedo non satis attemperata & correcta; unde frequens adhuc multi sputi pituitosi exscreatio videtur hactenus perseverasse. Quod autem tussis post peractum tempus digestionis ciborū plus minus adhuc infestaverit, ita ut jam pluribus vicibus circa tempus nocturnum cum tussi contigerit vomitus spontaneus; videtur caussa originalis magna ex parte a stomacho, ejusque vicinia dependere: quatenus chylus mucido crudior, post tempus digestionis sanguinis iufusus, non solum aliquam in ejus intestino motu turbationem concitare potest, sed & quatenus portio ejus lymphatica vel serosa intra glandulas partium spirabilium, ductusque cibarios delata, sensimque noviter congesta, iteratas semper ad tussim irritationes causare solet. Sic etiam a salsedine per molestiorem & profundiorem pectoris & septi transversi concussionem, tracto in consensum stomacho, vomitus non tamen sine levamine subortus fuit: quod & urina in calore diu rubicundior, sensim vero, dum in aere libero stetit, turbidior facta in sedimento mucido-chyloso albicante, copiosis salinis miculis intermixto, ad ocularem pluribus vicibus inspectionem declaravit & confirmavit. Quare tussis tum diuturna stomachico-pectoralis nominari posset; stomachalis ex rationibus

prius allegatis; pectoralis ex passa quondam hæmoptoe & dispositione catharrali circa vias spirabiles maxime observata, eo magis cum perillustris æger adhucdum sub ascensu per gradus difficiliorem & anhelam sentiat respirationem. Testata sunt originalem ex stomacho vel vitio chyli caussam tussis tam diuturnæ, passa per plures septimanas ciborum nausea, & inadpetentia, potuum aquosorum non facilis tolerantia, & perceptus inde stomachi languor, faciles sub occursu aeris frigidi vel vespertini commotiones horridulæ, ceu febriformes, pedum, genuum, totiusque inferioris solum ventris debilitates, & lassitudines non parum sensibiles, & carnosæ vegeti alias corporis substantiæ imminutio notabilis &c. Quatenus hęc omnia videntur fuisse & esse symptomata, aut consectaria ob malam dispositionem humorum chyli, & præsertim lymphæ non satis fluidæ, subdulcis, roridæ, leniter humectantis, nutritiæ. Quare justa est sollicitudo, ne affectus hic catharralis diuturnus altiores agat radices: quanquam enim de præsenti metuendus non sit, de futuro saltem sub perseverantia, aut accidentali, quod Deus ter optimus avertat, ingravescentia degenerare possit in hecticam, maxime cum jam notabilis hactenus substantiæ corporis imminutio observata fuerit. Et sic melius est pręvenire, & obstare principiis.

RESPONSIO CONSULTATORIA.

Quanquam ex communicata mecum morbi historia perspexerim ægritudinem, qua vir plurimum reverendus detinetur: mallem tamen ut in ea adhuc relata essent quædam momenta scitu necessaria; nimirum quo vitæ genere olim usus fuerit? num diætæ, maxime vini excessibus; anne animi affectibus, mœroribus, atque sollicitudinibus indulserit? Num olim vere vel autumno catharris laboraverit? numne venæsectionibus sueverit, easque ante novissimum catharri insultum instituerit &c. Interim, quantum ex relatis adparet, eximia humorum abundantia noster ægrotus laborat: quæ nisi forte tempestiva venæsectione vernali ventilata fuerit, accedente sub inimico aere frigore humores majori copia ad caput atque pectus compulsi sunt, ideoque tussim pariter ac sputum cruentum produxerunt. Facillimum enim est, ut in hominibus plethoricis, quibus sanguis non est missus, ex insigni vel refrigeratione vel exæstuatione corporis, ejusmodi simplex hæmoptysis ob raptum humorum violentiorem ad pectus, & inde disrupta quædam minima vascula suboriatur; quæ autem, nisi perversæ accedant medicationes, nullum minatur periculum, sed cito transit, uti & in præsenti casu elucescit. Cum autem hanc sanguinis eructationem muci viscidi exscreatio diuturna, ac ferme annua exceperit; quæ maxime post absolutam digestionem infestat, & cum frequentiori vomitu, somno turbulento, viriumque ac corporis decremento insigni stipata est: exinde non solum colligo, quod ventriculi robur simul sit debilitatum, ac vis digestiva læsa; verum etiam admodum vereor, ne febris hectica cum majori virium prostratione subsequatur. Quando enim pituitosi ejusmodi humores, pectus obsidentes, non tempestive derivantur, nec eorum affluxus intercipitur, fit inde frequentissime, ut adeo relaxetur ac debilitetur pulmonum substantia, ut humores magis magisque irruant, eamque penitus corrumpant. Hanc autem catharri pectoris diuturnitatem atque pertinaciam æger ipse diætæ, quos tussi infestatus commisit, erroribus magis sustentasse videtur; in tali enim tussiculosa adflictione & cerevisiam, & vinum, licet sit aqua dilutum, & corporis commotiones & refrigerationes, & omnes aeris mutationes summo evitari oportet studio; contra vero impetum humorum ad pectus, blandis laxantibus, quorum præstantissima sunt mannata & rhabarbarina, derivasse, & loco pectoralium, quę magis debilitant ventriculum, leniora aromatica adhibuisse operæ fuisset pretium.

Quæ igitur jam jam facienda sunt, ea

omnia his potissimum momentis absolvi credo, ut nimirum alvi conservetur lubricitas, ventriculus confortetur, calor præternaturalis attemperetur, & denique pectus ab inhærente muco liberetur. Hisce scopis primum commendo Elixir stomachicum, quod simul laxans est, & sic se habet: Recipe rhabarbari electi unciam, mannæ electæ uncias duas, foliorum sennæ, agarici ana drachmas tres, terræ foliatæ tartari, extracti cardui benedicti ana drachmas duas, nitri drachmas binas cum dimidia, olei fœniculi, ligni sassafras ana guttas 12. affunde aquæ cerasorum nigrorum libram, spiritus vini anisati tantundem, digerantur & solvantur leni calore. D. quod per octo continuos dies singulo mane ea, quam tria cochlearia capiunt, quantitate sumendum erit. Proinde expediet cerevisiam abolere, & pro potu ordinario seligere quoddam decoctum: v. g. Recipe cornu cervi raspati, radicis scorzoneræ, sarsaparillæ ana uncias quatuor, radicis cichorei, glyzyrrhizæ, fœniculi ana unciam. Conc. Cont. D. S. species, quarum binæ unciæ in tribus aquæ mensuris per tres horæ quadrantes decoquendæ sunt. Huic si interponere velit vinum, illud nec Franconicum, nec Rhenanum, sed ob ventriculi languorem potius Hungaricum esse debet vel Burgundiacum. Mane sorbillandum suadeo infusum theiforme, cum tertia parte lactis commixtum, cujus hæc sit compositio: Recipe herbæ veronicæ, salviæ, millefolii cum summitatibus ana manipulum, seminis fœniculi drachmas tres. M. D. S. species *Zum Krauter-Thee.* Neque minus conveniet, quavis vespera quatuor vel quinque harum deglutire pilularum: Recipe massæ pilularum aloephanginarum drachmam, de styrace, cinnabaris rite paratæ ana scrupulum, extracti croci grana sex, olei nucistæ destillati guttas quatuor. M. f. pilulæ ex scrupulo uno numero decem formandæ. Has vero omittere & in eorum locum pulverem temperantem cum sex nitri granis permixtum adhibere præstat, si calor præternaturalis nimium inhæserit. Ceterum quod victus rationem attinet, eam a præsentibus medicis rite ordinatum iri confido; & id dumtaxat moneo, ut corpus in perpetuo conservetur calore, & leniori sub cœlo sereno moveatur exercitio. Quod si denique hæc commendata remedia spem fefellerint, consultum erit, adventante vere, acidulas Selteranas, lacti asinino nuptas in usum vocare.

CASUS LXXIII.

De Hæmoptysi cum labe pulmonum.

GEnerosus juvenis 24. annorum, temperamenti cholerico-sanguinei, leviter melancholici, corpore tener ac debilis, a teneris variis ægritudinibus, maxime febribus continuis conflictatus fuit. Namque anno ætatis decimo quarto post toleratum sub somno gravissimum terrorem incidit in delirium diuturnum periodicum; quo per septem anni quadrantes sollicitatus, non nisi crebris, & alternis ferme diebus institutis venæsectionibus demum sanitati fuit restitutus. Hinc autem tanta hujus evacuationis consuetudo inducta est, ut ea ter quaterque quotannis administrari debuerit. Superato hoc gravi morbo per tres continuos annos acidulis Pyrmontanis usus: novissimo abhinc quadriennio pleuritide vera; & denique hyeme præterlapsi anni, gravi præcordiorum convulsione, per totum corpus ac artuum externorum nervos extensa laboravit, sed ab iis quoque affectibus feliciter liberatus fuit. Non minus præterita æstate contra dolores ossis sacri, ac stranguriam aquas Selteranas, sed absque levamine potavit: insequuta hyeme mense Octobri, longinquo itinere per quadraginta milliaria sub aere horrido persunctus, febre catharrali corripiebatur; qua vix curata mense Novembri iterum triginta milliarium iter adgredi debebat. Quo absoluto vehementi tussi agitari, eaque per intervalla floridum sanguinem spuere cœpit; sed & hæc excretio post institutam in pede venæsectionem, & data partim infusum, par-

tim Elixirium pectorale cum essentia traumatica remixtum conquievit. Verum haud ita multo post, cum vehementer corpus commovisset, noctu incidit in copiosum sanguinis sputum; quo intra dies quatuor ad minimum duas floridi spumosique sanguinis reddidit uncias. Propinabantur protinus remedia leviter adstringentia, cum temperantibus, resolventibus ac antispasmodicis combinata, & iterum vena in pede tundebatur, quæ, prima quoque vice, cruorem obscure rubicundum, spissum, sine ullo sero fudit. His sedata hæmoptysis, & non nisi mucus quidam restitante cruore coagulato permixtus per aliquot dies tussi rejectus est. Omittebantur ergo adstringentia, & ad præcavendum partim mali recursum, partim sopiendam tussim violentam, vesperi pilulæ de styrace, & de die scopo resolvendi pulvis ex spermate ceti, lapidibus cancrorum, coralliis rubris & saccharo cando albo confectus porrigebantur: neque minus accedente leviori febricula vesperi pulvis e lapidibus cancrorum, conchis, antimonio diaphoretico, nitro & cinnabari nativa paratus propinabatur. Verum enimvero cum nihilo minus vehemens tussis, spirandi angustia, & largus sudor inhærerent, cura lactis caprini, cum asininum haud in promtu esset, in usum vocabatur. Assumta nimirum primum potiuncula mannata, per quatuor hebdomades æger mane æque ac post meridiem mensuram dimidiam lactis caprini cum infuso theiformi ex herba millefolii, marrubii albi, veronicæ, floribus chamæmeli, semine anisi & fœniculi parato permixtam potavit, ex eoque portionem liquoris terræ foliatę tartari adhibuit. Non minus sub epulis, quas larga comitabatur adpetentia, finitas autem pressio in ventriculi regione atque flatulentia excipiebat, essentiam corticum aurantiorum cum essentia cinamomi & quibusdam olei de Cedro guttulis commixtam usurpavit: pro potu ordinario decocto ex radice chinæ, sarsaparillæ, scorzoneræ, cinamomo, corticibus citri, nitro antimoniato & aniso stellato concinnato usus fuit: loco potionis mannatæ, quam aversari cœpit, omni septimana vesperi binos rhabarbari scrupulos cum mucilagine tragacanthi in formam pilularum redactos deglutivit, & postridie sex drachmas Mannæ in potu theiformi instar sacchari solutæ mane devoravit; ac denique quavis vespera pedes in pediluvia immisit.

Neque vero spem fefellit hæcce curatio; quippe qua finita præter tussim, qua tenax mucus saliva permixtus parca quantitate rejiciebatur, & sudores nocturnos omnia evanuerant symptomata. Ad debellandas igitur has adfectiones commendabat Vir quidam perillustris nasturtium; cujus succi, quantum ex binis manipulis herbæ exprimitur, æger singulo mane haurire, tum olei amygdalarum dulcium, quantum cochlear unum capit, superingerere, & denique jusculum gallinaceum sorbere, hancque curationem per integrum mensem protrahere debebat. Vix autem per binas hebdomades ea usus erat, cum insignis dolor pungitivus dorsum sub scapula sinistra prehenderet, cum tam violento præcordiorum spasmo, ut æger protinus suffocari videretur. Fricabatur ergo locus affectus linteis calidis, inungebatur oleo chamomillæ, adhibebantur pediluvia atque clysteres; iisque consopiebatur spasmus. Abhinc æger T. profectus satis bene habuit, nisi quod tussi, qua parca pituitæ, ab indole materiæ purulentæ longe alienæ quantitas exscreatur, & sudoribus nocturnis adhuc sollicitaretur.

At enim vero 5. Calend. Martii currentis anni cruentam iterum exscreare cœpit pituitam, & ad hanc usque diem per intervalla continuat: ipsa tussis adhuc est violenta, & ob muci tenacitatem sæpius ipsum movet vomitum. Exteriora membra horridulo sensu assidue perfunduntur, & sæpius horripilatio accedit: caput frequentius occupabat volaticus æstus cum dolore oculorum atque frontis gravativo; qui lancinans ac pungitivus in dorso sub costis spuriis, tanta sæpenumero urget vehementia, ut ne ambulare quidem tum queat. Ciborum est integra adpetentia; at post sumtos cibos flatus adfligunt

gunt insigniter: alvus quotidie suo fungitur officio, & satis quieto fruitur somno, nisi quod sudores nocturni eum sæpius turbent. Urina mingitur rubicundior, cum albo, eoque copioso sedimento; pulsus naturali similis, & non nisi paulo celerior fertur, qualis a teneris observatus fuit: depascitur carnosa corporis substantia; viresque decrescunt quotidie. Ceterum latus sinistrum magis læsum videtur: quippe quod non solum frequentior spasmus occupat, verum etiam si in eo decumbit, tussis fit vehementior. Nec denique ignorari oportet, ægroti patrem calculo laborasse, & anno ætatis sexagesimo quinto hectica febre peremtum fuisse.

Adhibuit hactenus æger lapides cancrorum cum succo citri saturatos, emulsiones nervinas, pro potu ordinario decocta ex hordeo, radice scorzoneræ & passulis minoribus concinnata; vesperi pilulas de styrace, vel pediluvia: externe loco affecto unguentum adplicuit ex unguento de althæa, axungia castorei, oleo anisi, fœniculi, cymini, chamæmeli & succini paratum, & superimposuit sacculos discutientes calidos. Non minus denique regulas victus accurate observat; nisi forsan iracundiæ aliquantulum indulgeat.

Quæ cum ita sint, Tuum, Vir Excellentissime, pro funditus extirpando malo efflagitamus consilium, ac doceri avemus: unde præsens adfectio originem traxerit? quibusnam debellanda sit remediis? etiam num futuro vere cura acidularum Selteranarum cum lacte sit adhibenda? & num denique dolores ossis sacri calculum renalem denuncient, vel hæmorrhoidalem dispositionem significent?

CONSULTATIO.

Postquam morbum, cujus caussa consultus sum, probe perpendi mecum: illum non solum simplici cruoris sputione, verum etiam insigni pulmonum labe, partim in obstructione, partim corruptione vasculosæ pulmonum substantiæ quærenda absolvi deprehendo. Hanc enim ex violenta tussi, absque notabili rejectione, & frequentiori potius vomitu stipata, virium decremento, largis sudoribus, urina rubicundiori, refrigeratione extremarum partium, æstu volatico, & decubitu in latere sinistro difficiliori colligo, & omnino vereor, ne magis ingravescant hæc symptomata, & in veram hecticam degenerent. Quod si autem hujus mali primam persequamur originem, ex corporis constitutione pariter ac multis in juventute toleratis morbis merito suspicari licet, integram illius naturam debilitatam, & a teneris motibus inordinatis, spasmis, & frequentibus sanguinis ad superiores partes congestionibus admodum esse opportunam. Hoc confirmant delirium periodicum decimo quarto ætatis anno per septem anni quadrantes inhærens, pleuritides spuriæ atque veræ, dolores pectoris spasmodici, sputum cruentum, & tormenta ossis sacri lancinatoria: neque etiam minus augmentum languori corporis addidit tam sæpius repetita junioribus annis venæsectio. Docuit enim me experientia, quod crebræ missiones sanguinis in malo hypochondriaco eximium quidem inferant symptomatum levamen: verumtamen adeo labefactent corpus, ut illud admodum imbecillum, & variis humorum commotionibus, ac congestionibus hæmorrhagicis, maxime hæmorrhoidalibus reddatur obnoxium. Huic vero corporis conditioni vehementius vitæ genus plane non quadrat: quare etiam itinera crebra sub aere frigido ac austero facta ægrotanti non minus nociva fuerunt, ac curatio per nasturtium instituta, quippe quod humorum commotiones magis adauxit. Contra vero nihil est, quod in medicatione abs Te administrata reprehendere possim: eam enim omnino pulvere ex lapidibus cancrorum, succo citri imprægnatis, vel leniter nitroso, emulsionibus versus noctem exhibendis, & decocto pro potu ordinario propinando continuandam esse judico. Quod ossis sacri dolores attinet, qui ex insigni plexus vasorum mesaraicorum spasmo enata, humorum æquabilem circuitum turbare valent, illis conducet sequens emplastrum lo-

loco affecto imponendum: Recipe emplastri spermatis ranarum uncias tres, camphoræ drachmam unam cum dimidia, nitri soluti drachmas duas, olei hyoscyami drachmas tres. M. f. l. a. emplastrum.

Ceterum toti malo præstantissimam opem pollicetur curatio per acidulas Selteranas, lacti asinino nuptas, adventante vere instituenda. Scilicet aquarum earum æquali cum lacte portione mixtarum una cum dimidia mensura quotidie potatur, idque, interposita alvi per levans mannatum vel rhabarbarinum subductione, per sex hebdomades continuatur. Ante vero, quam ad hanc accedamus curationem, operæ erit pretium, serum lactis dulce sequenti ratione in usum vocare. Lactis nimirum vaccini recentis mensuræ binæ sub continua agitatione ad leniorem ignem ad pulveris ferme consistentiam decoquantur; tum cum binis mensuris aquæ ex pane destillatæ permisceantur, ebulliant leviter & percolentur. Aqua vero panis destillata paratur, si panis domestici linteo inclusi duæ libræ, cum sex vel septem aquæ libris, & tantillo corticum aurantiorum ex vesica destillentur. Hujus itaque seri, quotidie recens parandi mane tepidi, post meridiem frigidi tertia mensuræ pars haurienda est: adjungendusque vesperi usus pulveris temperantis ex lapidum cancrorum drachmis duabus, & nitri granis decem parati. Ad compescendam denique ferinam veluti tussim commendo sequens electuarium drachmę pondere quandoque capiendum: Recipe olei amygdalarum dulcium recentis unciam semis, spermatis ceti drachmas duas, syrupi dialtheæ Fernelii unciam semis, extracti croci grana sex, olei nucistæ, ligni sassafras ana guttas quinque. M. f. electuarium. Hæc sunt, quæ proponenda habui, quorum effectum Deus reddat prosperum precor.

RELATIO.

NOn alienum mihi videtur, Vir illustris, de eventu curationis quædam referre. Postquam enim æger commendatis remediis uti inchoaverat, remiserant & tussis, & dorsi dolores: at invalescebat febris hectica cum vomitibus ac alvi fluxu bilioso stipata. Hinc omisso seri lactis dulcis usu, in idem, quod juvenis toleravit delirium, recidebat; eoque per 14. dies infestatus, diem obiit supremum. Secatum corpus monstrabat substantiam pulmonum, maxime sinistri lobi totam scirrhosam, & hinc inde purulenta refertam materia; ipsosque pulmones pleuræ, septo transverso ac pericardio adeo accretos, ut vix cultro separari potuerint. Arteriam pulmonalem polypus digitum longus, & calamum crassus obsidebat; reliqua viscera nihil alebant monstri, præter vesiculam felleam bile tenacissima repletam. Exinde vero adparet, dolores dorsi intolerabiles a tensione diaphragmatis suam traxisse originem; quod pulmonibus accretum, illis tussi agitatis, pariter constrictum fuit, & inde dolorem vi tendinum ad lumbarem propagavit regionem. Hinc etiam factum esse credo, ut pulmonibus plane exulceratis, & facilior muci excreatio successerit, & tussis doloresque remiserint.

CASUS LXXIV.

De refractario pectoris catharro.

ILlustrissima quædam Comitissa, annos LX. nata, corpore admodum obesa & phlegmatica multis jam annis, hyemali maxime ac autumnali tempestate variis affectibus catharralibus, raucedine, tussi sicca ferme suffocativa, cum purpura scorbutica & tumore pedum stipatis sollicitari suevit. Hæc symptomata congruis remediis adeo fuerunt mitigata, ut purpura pariter ac pedum tumor per aliquot annos haud redierit amplius; verum tamen, cum ante annuum tempus aquas Sedlicenses potasset, iterum abhinc gravi catharro, tussi sicca violenta, spirandi angustia, atque raucedine prehendebatur; iisdemque adhuc laborat ægritudinibus. Pugnatum est contra eas omni studio, iisque, quæ inferius allegantur, me-

medicaminibus, quæ quidem sæpius malo inducias tulisse videbantur, at illud accedente vel tempestate inimica, vel vespertina refrigeratione rursus recrudescebat, ac denique cum cruento sputo sociari cœpit. Quum ergo sicca illa & anhela tussis, cum rauca voce, spiratione difficili, sibilo & sono acuto, & pectoris spasmodica constrictione conjuncta, partim ab affectione hypochondriaca, partim a dyscrasia sanguinis scorbutica, quam tumor pedum ac purpura scorbutica confirmabat; partim denique a pulmonum vitio, quod ex raucedine & tussis ab inspiratione aeris frigidi exacerbatione adparet, natales suos mutuari videtur; & verebar, ne tandem in asthma siccum convulsivum, vel ipsam pulmonum exulcerationem, vel apoplexiam terminentur; hisce præcavendis acidulas Selteranas lacte commixtas pronuper commendavi. Quibus cum ægra aures dare recusaverit, tuum, Vir illustris, flagitamus consilium, ac remedia malo convenientissima proponi rogamus.

RECENSIO ADHIBITORUM REMEDIORUM.

Recipe radicum V. aperientium ana drachmas duas, cichorei, hellenii, liquiritiæ ana drachmam unam, jalappæ drachmas quatuor, summitatum centaurii minoris manipulos duos, foliorum sennæ sine stipitibus unciam unam & semis, rhabarbari Alexandrini unciam semis, chrystallorum tartari drachmas sex, cinnamomi acuti drachmas duas, anisi stellati drachmam, croci orientalis scrupulum, corticum aurantiorum unciam semis. Conc. Cont. D. S. Nodulus pectoralis cum mensura una & dimidia vini rhenani infundendus.

Recipe specierum diatragacanth. frigidarum drachmas duas, diaireos simplicis, succini albi, florum sulphuris, spermatis ceti recentis ana drachmam semis, extracti liquiritiæ scrupulos duos, cinnabaris rite paratæ scrupulum unum, massæ pilularum de cynoglossa grana VI. M. d. S. pulvis pectoralis, mane & vesperi ex infuso Theebois sumendus.

Recipe olei amygdalarum dulcium recenter expressi, syrupi capilli veneris ana unciam semis, spermatis ceti, sacchari candi albi ana drachmas duas, extracti scabiosæ, veronicæ ana grana IV. d. S. linctus pectoralis.

Recipe conservæ veronicæ, tussilaginis, scordii, rosarum ana unciam semis, specierum diairidos drachmam, diatragacanthæ frigidarum drachmam unam & semis, extracti liquiritiæ drachmas duas, veronicæ, hellenii ana grana V. cinnabaris rite preparatæ scrupulum, syrupi hyssopi, jujubarum una drachmas sex, oxymellis squillitici unciam. M. D. S. electuarium pectorale.

Recipe specierum diairidos drachmam semis, diatragacanthę frigidarum drachmam, succini albi, florum sulphuris, cinnabaris præparatæ, extracti liquiritiæ ana scrupulum, enulę grana V. nitri depurati grana XV. M. d. S. pulvis pectoralis mundificans.

Recipe antimonii diaphoretici, matris perlarum, succini albi ana scrupulum, cinnabaris antimonii, lapidis bezoardici orientalis ana scrupulum dimidium, extracti veronicę grana II. foliorum auri no. 1. M. f. pulvis, div. in ʒ. p. S. Bezoardicus & pectoralis pulvis.

Recipe essentiæ catharralis drachmas, lignorum, elixir pectoralis ana drachmam. M. D. S. essentia catharralis L. guttulis sumenda.

Recipe essentię catharralis drachmas duas, hellenii, liquiritię, gummi ammoniaci ana scrupulos duos, croci scrupulum. M. D. S. essentia resolvens.

Recipe antimonii diaphoretici, spermatis ceti recentis, specierum diatragacanthę frigidarum, diaireos simplicis ana drachmam semis, cinnabaris nativę preparatę scrupulum, extracti hellenii grana IV. M. D. S. pulvis resolvens.

Recipe radicis liquiritię unciam, altheę, consolidę majoris ana drachmas duas, herbę veronicę manipulum, cherefolii manipulum semis, passularum minorum unciam, caricarum pinguium numero VI. seminis fœniculi scrupulum, cro-

croci orientalis drachmam semis. C. C. d. S. species pro infuso pectorali.

Recipe olei amygdalarum dulcium, syrupi capilli veneris, consolidæ majoris ana drachmas sex, sacchari candi albi drachmam unam & semis, spermatis ceti drachmam, extracti veronicæ scrupulum semis, glycyrrhizæ scrupulum, elæosacchari balsami Peruviani scrupulum semis, cinnabaris nativæ præparatæ grana 15. m. terantur in mortario vitreo diligenter D. S. balsamus pectoralis.

Recipe conservæ tussilaginis, costi, rosarum ana unciam semis, looch de farfara, oxymellis squillitici ana drachmas tres, specierum diairidos, diatragacanthæ frigidarum ana drachmam unam & semis, spermatis ceti recentis drachmam, extracti veronicæ, liquiritiæ ana scrupulum, enulæ scrupulum semis, syrupi jujubarum, hyssopi q. S. M. D. S. Extractum pectorale balsamicum.

CONSULTATIO.

Affectiones præter naturam, quæ illustrissimam Comitissam sollicitant, & nullis debellari potuerunt pectoralibus medicinis, in refractario pectoris catharro, violenta tussi, spirationis angustia, raucedine, ac gravi anhelitu consistere perspexi. Jam vero videtur mihi corpus scorbutico scatere sero, sicuti ex purpura chronica elucescit: cui cum aquarum Sedlicensium, forsitan minus debito ordine ac regimine adhibitarum usus accesserit, quæ salsedine sua ventriculum & partes nerveas admodum afficiunt; & præterea perillustris ægra vespertino tempore sub aere frigidiori versari sueverit: factum inde esse arbitror, ut impedita salutari transpiratione, humores acres ad partes interiores atque debiles fuerint compulsi. Tum autem ventriculum quoque ac intestina debilitata, & hæc flatibus, illum sordibus imbuta esse credo; & hanc ventriculi atoniam a nimio remediorum dulcium, pectoralium, oleosorum ac incrassantium usu potissimum originem traxisse puto: unde facillime asthma pituitosum & ipsam denique cachexiam suboriri, crebra deprehendi experientia. Optassem etiam, ut morbi historiæ additum fuisset, num perillustris matrona sanguine turgeat; anne venam secandam præbere sueverit? frequentissimum enim est, ut in fœminis, quæ post mensium cessationem parco corporis motui, largis autem epulis indulgent, major generetur humorum vitalium abundantia, & inde quoque major ad catharrales pectoris affectus proclivitas. Quo igitur a præsentibus malis vindicetur, & ab asthmate vel hydrope præcaveatur illustrissima mulier, operæ ante omnia erit pretium, ut partim humorum acrimonia attemperetur, patrim primæ viæ a sordibus depurentur atque corroborentur. Huic scopo convenientissimas deprehendi pilulas meas balsamicas polychrestas, alternis diebus numero 13. vel 15. vesperi deglutiendas; quibus, si defecerint, sequentes substituendæ: Recipe aloes rosatæ, myrrhæ electæ, succini ana drachmam unam, extracti croci, aristolochię ana scrupulum. M. f. L. a. pilulæ, ex scrupulo uno no. 15. Deinceps mane potandum suadeo hoc theiforme infusum. Recipe herbæ verocinæ, scordii ana manipulos duos, radicis liquiritiæ unciam, seminis fœniculi, anisi stellati ana drachmas duas. Conc. Cont. d. S. species *Zum Krauter Thee*. Non minus egregium exseret effectum Elixir pectorale ex essentię liquiritiæ, croci, spiritus salis ammoniaci, tincturæ tartari ana uncia dimidia, olei anisi, ligni sassafras, macis ana guttulis 15. paratum; cujus L. guttæ ex ultimo sub epulis haustu, hora quarta meridiana, vel etiam vesperi, si omittantur pilulæ, capiendæ sunt; aut vesperi quandoque cum pulvere bezoardico diaphoretico alternandæ. Tum etiam necesse est, ut cerevisiæ usus evitetur, & ejus loco pro ordinario potu sequens adhibeatur decoctum: Recipe radicis scorzoneræ uncias quatuor, chinæ, sarsaparillæ ana uncias duas, liquiritiæ unciam, cichorei unciam semis, seminis fœniculi drachmas duas. Conc. Cont. d. S. species, quarum binæ unciæ in tribus aquæ mensuris per dimidiam horam decoquantur. Fugiatur de-

denique omne vinum, præter generosum Hungaricum; arceatur frigus, cibique acidi ac saliti evitantur. Et hæc sunt, quæ proponenda duxi: cognita enim morbi caussa, promiscuum remediorum usum omittere, & ea dumtaxat adhibere suevi, quorum vires comprobavit experientia.

CASUS LXXV.

De Tussi pulmonali phthysica cum calore hectico, demum funesta.

Quatuordecim annorum puer, a teneris unguiculis corpore strictiori, tenero ac debili, ingenio tamen vivido, & illibata sanitate præditus fuit, nisi forte annis ætatis quinto, sexto & septimo tussi crebra ac narium hæmorrhagiis, nullis unquam adstringentibus tractatis, & sexto anno variolis benignioribus, mox evanescentibus laboraverit. Septimo ætatis anno, cum ordinarium cerevisiæ hordeaceæ potum, cum triticea commutaret; & animo alacrior & corpore robustior factus nullas amplius hæmorrhagias toleravit; verum præter morbillos facillime superatos, absque ulla ægritudine per sex annos optime valuit. Fuit præterea studiorum amantissimus, moribusque egregiis; nec unquam, more infantibus consueto, voracitati nimis indulsit. At enimvero novissimo abhinc anno, absque ulla caussa prævia, tumor scirrhosus, nucis juglandis magnitudine glandulas subaxillares in dextro latere obsidere cœpit; qui cum nullis doloribus stiparetur, & pro intumescentia, quam vulgo vocant *Wachs Beulen* haberetur, nullis primum oppugnabatur remediis. Verum cum ingravesceret magis, adplicabantur externe varia emplastra discutientia cum unguento mercuriali; interne dabantur tinctura antimonii acris, pulveres resolventes ex semine anisi, fœniculi, radice ari, antimonio crudo, tartaro vitriolato, Cinnamomo parati, atque laxantia ex pulvere jalappæ & mercurio dulci concinnata: sed glandula manebat indurata. Hujus anni mense Februario sub intensissimo frigore traha vectus, postridie vehementi corripiebatur tussi: contra quam infuso theiformi ex veronica, tussilagine, radice liquiritiæ & semine anisi parato pariter, ac elixirio pectorali Wedelii, & denique linctu ex oleo amygdalarum dulcium recenti, spermate ceti ac syrupo papaveris rhœados composito pugnabatur. Sed mitigata quidem tussis, non autem adeo sublata fuit, quin noctu inhæreret; quam nec pilulæ de cynoglossa interdum datæ, nec interposita purgantia penitus sedare potuerunt. Adventante igitur vere serum lactis caprilli, cum herba bellidis, chærefolii, aquilegiæ, taraxaci decocti adhibebatur, & conserva rosarum dabatur; neque vero his etiam depellebatur tussis. Ubi enim sub frigido versatus erat aere, illa violentior facta, noctu potissimum adfligebat insequente, omnemque turbabat somnum, cum corporis viriumque decremento. Hinc tabem pulmonalem suspicatus, me cum ægro ad acidulas Amasianas contuli; probe conscius, & aeris mutationem, & corporis motum sub itinere obtinendum, & ipsas acidulas malo ipsius fore convenientissimas. Potavit etiam eas cum tertia lactis caprini parte mixtas cum debito regimine per tres hebdomades; &, cum cutis brachiorum arida esset ac aspera, instar pellis anserum; ac adhuc glandularum subaxillarium urgeret intumescentia, balneis quoque harum aquarum tepidissimis ex consilio medicorum præsentium usus fuit. Verum enimvero licet ex horum usu vires & corpus augerentur, & æger longe melius habere videretur; tussis tamen persistebat, & crepusculi potissimum tempore cum rejectione tenuis pituitæ accedebat. Hinc in patriam profectus, puerum ibidem suasu medicorum per binas hebdomades acidulis Selteranis, lacte caprino mixtis, uti jussi; quas, cum ipsi conferre viderentur, domum reversus ad Septembrem usque hujus anni mensem, interpositis subinde laxantibus, potare debuit. At pertinax insistebat tussis, & mensibus Octobri, Novembrique cum pituitæ viscidæ rejectione magis invalescebat; pulsus

ferebatur citatior, carnosa corporis substantia consumebatur adeo, ut jam sceleto videatur simillimus & hora quinta potissimum vespertina molesto in capite, manuumque volis ardore, pedum autem refrigeratione sollicitaretur. Novissimam hebdomadem sub continuo frigoris transigebat sensu, nec ullo foveri poterat calore; capite tamen manibusque æstuantibus. Urinam hactenus minxit citrinam, naturali paullo pallidiorem absque ulla cuticula hectica & sedimento: jam autem aurantii coloris cum copioso sedimento lateritio redditur. Ciborum etiam adpetentia, hucusque sibi constans, jam imminui cœpit; eosque assumtos spirandi excipit angustia: tussi sæpius excitatur vomitus, eoque languor corporis magis augetur: alvus quotidie suo fungitur officio, nondum vero cita fuit; nec sudores adhuc adparuerunt hectici, nisi qui nonnunquam in capite a tussis violentia erumpunt. Neque etiam unquam sanguinem e pectore reddidit; quandoque tamen e naribus.

In hoc ergo rerum statu revocabantur in usum supra memorata & infusum theiforme & elixir pectorale: dabaturque pulvis ex lapidibus cancrorum, spermate ceti, & saccharo cando confectus; a quo & expectoratio facilior, & somnus reddebatur quietior. Non minus bis quotidie aquam veronicę vinosam hausit, priusquam calor accedebat hecticus: hoc vero præsente circa meridiem & vesperam pulverem temperantem ex oculis cancrorum citratis, conchis præparatis & nitro paratum; sub epulis essentiam corticum aurantiorum cum essentia gentianæ rubræ mixtam, & tussi remittente, mixturam ex tinctura tartari, & spiritu cornu cervi sumsit. Sponte abstinuit porro a potu cerevisiæ triticeæ, *Bruhan* dictæ; & pro potu ordinario decoctum ex hordeo, cornu cervi, liquiritia, aniso atque fœniculo paratum tepide haurire cœpit, ac ab omni refrigeratione probe sibi cavet. Tantum autem abest, ut ab illis omnibus ullum perciperet levamen, ut vehementissima tussis omnem eriperet somnum: qui dato pilularum de cynoglossa cum pulvere temperante unico alternis vesperis granulo aliquantulum restituebatur. Supervenit insuper haud ita pridem & illud symptoma, quo sæpius nares & oculi copiosum plorarunt serum, & videtur ægro, acsi pituita e faucibus in pulmones delapsa tussim provocaret, capite & abdomine integris.

Quæ cum ita sint, & abdomen factu nunquam durum fuerit, nec adhuc est: vix crediderim, caussam mali in hypochondriis, aut atrophia ex induratione hepatis, vel glandularum abdominis hærere. Neque etiam pulmonum exulcerationem ac veram tabem suspicari possum, quoniam nec cruentam, nec saniosam exscreavit æger materiam, nec pectoris doloribus ac difficultate anhelitus infestatur, nec rauca clangosaque voce, tabidis plerumque propria, laborat: & denique nec hæreditariam labem admittere possum, cum parentum ejusque fratrum nullus eo malo detentus fuerit. Ceterum victu utitur molliori, infuso theiformi cum lacte & sequenti pulvere in tabe ac hectica admodum laudato: Recipe musci pulmonalis, herbæ veronicæ, scordii ana manipulum unum, radicis liquiritiæ unciam semis, radicis hellenii, seminis anisi, fœniculi ana drachmas duas, nucis moschatæ drachmam unam, macis drachmam semis, pulmonum vulpis fœminæ exsiccatorum no. 1. M.f. pulvis subtilis, adde saccharum ad pondus omnium. S. *Brust Pulver.* Neque vero ullam tulit opem, quam nec balsamum pectorale Meibomii, tantis vulgo commendatum laudibus præstitit. Quare cum periculum in mora videatur, peto Tuum salutare consilium, & scire cupio, quisnam præsens sit affectus; quæ caussa & origo? & quæ adhuc institui queat curatio?

RESPONSIO CONSULTATORIA.

Tussim pulmonalem, jure phthysicam dicendam, quæ filiolum tuum, puerum bonæ indolis ac spei cum calore hectico excruciat, haud quidem ex vero ulcere seu abscessu pulmonum suboriri credo, quoniam exscreatio muci non adeo copiosa

sa observatur: sed potius ex tuberculis substantiæ pulmonalis scirrhosis proficisci existimo; unde etiam omnia symptomata, tussis violenta, calor hecticus ac corporis consumtio natales suos mutuantur. Mali autem hujus remotiores caussæ collocandæ videntur partim in aeris frigidioris inspiratione, præterita hyeme facta; partim in lymphæ spissitudine, quam tumor subaxillaris indicat: partim denique in sanguinea corporis temperie, teneraque vasorum & fibrarum constitutione, quam crebrius toleratæ olim sanguinis per nares fluxiones comprobant, & inde suborta insigni ad affectus phthysicos dispositione atque proclivitate. Namque haud raræ sunt observationes, quod sola aeris inimici ac frigidioris inspiratio, corpore potissimum calente facta morbos ejusmodi phthysicos cum continua & violenta tussi stipatos produxerit; ut taceam pleuritides veras ac spurias ab hac unica caussa sæpissime excitatas. Neque minus permulti prostant casus, juvenes 15. vel 18. annos natos ex tumoribus glandularum pone aures & in collo sitarum, externis remediis repressis aut imminutis, in diuturnam tussim ac hecticos incidisse calores. Horum notabile exemplum mihi novissimo abhinc anno obtigit in juvene 18. annorum, tenerrimæ constitutionis ac vivacissimi ingenii. Hujus enim maxillam obsidebat tumor ingens ac durus, qui, impositis a chirurgo quodam variis externis remediis, imminutior quidem reddebatur; diuturnam autem post se trahebat tussim cum calore hectico, ac virium jactura stipatam ac demum lethalem. Exinde vero mihi videtur simillimum, quod sicuti hi tumores duri externas corporis glandulas obsidere deprehenduntur, illi quoque internas partes, maxime pulmones, occupare possint. Et hinc crebra, proh dolor! docet experientia, præstantissimos pueros ex atrophicis ejusmodi ac phthysicis affectionibus, quæ tantum non semper obstructionibus ac tumoribus glandularum nituntur, præmatura eripi morte. Hæc quoque eodem modo rapuit filium meum natu minimum, qui constitutione tenera atque sanguinea præditus cum post corporis incalescentiam frigido semet exposuisset aeri, ac frigidum potasset haustum, in molestum inciderat affectum, quo assumta œsophagum quidem libere ingrediebantur, ventriculum autem intrare haud poterant, quoniam procul dubio glandulæ, quædam vel intra vel extra gulam intumefactæ fuerant: abhinc autem atrophia correptus, demum in febrem continuam incidit, eaque exstinctus est. Inde vero didici, quantum dilecti filii obitus parentibus inferat dolorem; quem Deus abs Te avertat, precor.

Quod autem præsentis mali curationem attinet; eam jam præstantissimis remediis fuisse administratam video: quæ sane, si ulcus quoddam obsederit pulmonum cavitatem, majorem tulissent opem, quam re tulerunt vera, cum tubercula potius vel vomicæ præsto esse videantur, quæ assiduis irritationibus nervosas afficiunt partes, ac liberum sanguinis per pulmones circuitum impediunt. Hisce in casibus efficacissimos deprehendi flores sulphuris cum antimonio diaphoretico, lapidibus cancrorum & croco permixtos; externe vero sequens emplastrum pectori ac dorso imponendum: Recipe myrrhæ electæ, ceræ flavæ ana unciam unam, pinguedinis humanæ drachmas sex, spermatis ceti, therebinthinæ ana unciam semis, florum sulphuris drachmas duas, croci, camphoræ, olei anisi ana drachmam unam. M. f. l. a. emplastrum. Hæc vero medicamina in mali principio adhibere suevi; quæ num in præsenti filii tui ægritudine adhuc conferant, determinare vix potuerim. Commendarem potius serum lactis dulce largius & ad unam cum dimidia mensuram quotidie potandum; quod paratur, si lactis vaccini recentis mensura una super prunis sub continua agitatione ad siccam decoquatur consistentiam; tum affusa aquæ simplicis mensura ebulliat; & demum, ut caseosa remaneat substantia, percoletur, serumque percolatum bibatur. Quum præterea hæc violenta tussis a pituita acri ad laryngis partes nerveas delapsa sustentari videtur, qua sæpius integer thorax ad convulsivam proritatur tussim: haud alienum

erit,

erit, fauces decocto ex gelatina cornu cervi & radice liquiritiæ parato sæpius colluere; aut aqua florum sambuci, cum spiritu vini gallici permixta gargarisare, quæ descensum lymphæ acrioris impedire valet. Pilularum de cynoglossa usui haud subscribo; sed in horum locum unum vel duo pilularum de styrace granula vesperi propinare suevi, & denique commendo infusum veronicæ theiforme cum floribus lactis & tantillo nitri sorbillandum.

Ulterior relatio.

Brevi post relatum mihi fuit, ægrum ex commendatis remediis bene habuisse, ac urinam reddere cœpisse naturali similem; tussim autem in eodem persistere tenore: pulsum ferri celerem, & corpus magis magisque consumi: contra vero nondum nec alvi profluvium, nec pedum tumores, nec alia funesta accessisse signa; sed exscreatam materiam adhuc salivalem, animumque sub spe recuperandæ sanitatis erectum esse. Suasi igitur, ut laudatæ curationi ulterius insisteretur, qua, si spes adhuc restitaret sanitatis, nullam fore putavi convenientiorem: deinde axungiam canis recentem cum decocto florum hyperici, summitatum millefolii, foliorum veronicæ, scordii & florum chamæmeli vulgaris ad saturatiorem consistentiam decoctam bis quotidie ea, quam cochlear dimidium capit, quantitate sumendam ordinavi, ac denique futuro mense Martio fore ut adpareat, quid monstri alat morbus, existimavi. Et accidit quoque, ut æger per quatuordecim dies summa anxietate divexatus, 3. Iduum Februarii expiraverit, cujus corpore aperto adparuit, tumorem subaxillarem multis continuationibus sub musculo pectorali ad sternum usque protractum fuisse, & induratas glandulas incisas caseosam reddidisse materiam. Neque minus in secato pectore glandula thymus intumefacta, indurata, eademque caseosa substantia referta in conspectum veniebat, pulmones pariter caseosis tuberculis obsessi, rigidi, duri, non collapsi, & multis locis cum pleura observabantur concreti. Pericardium durius ac instar suillæ pellis spissum, sterno adhærebat firmiter, ipsum cor ad corporis reliqui proportionem justo majus erat. Abdomine aperto glandulæ mesenterii haud discedebant a statu naturali; ubi autem illud lumborum vertebris adhærebat, tumor tunicaceus, caseosa saburra repletus, pugni magnitudine conspiciebatur. Hepar naturali majus, nullis nec tuberculis, nec tumoribus fartum videbatur, nec figura ac consistentia a naturali abludebat ordine: nec denique in reliquis abdominis visceribus præternaturale quidquam adparebat.

CASUS LXXVI.

De tussi habituali cum panno oculi, ex nativa succorum impuritate.

Viginti annorum virgo, temperamenti sanguineo-cholerici, corporis strictioris, animi sensibilioris, venis exilioribus prædita, & a prima infantia variis scorbuticis affectibus obnoxia, non solum matre genita est, quæ primis gestationis mensibus, violenta & abortum minitante tussi laboravit; verum etiam nutricem habuit per totum lactationis tempus tussi sollicitatam. Ipsa primo biennio illibata valetudine & insigni corporis incremento gavisa, tertio demum anno de tussi, & maculis rubicundis, oculum sinistrum obsidentibus, conqueri cœpit. Hæ magis invalescentes, & premente rodenteque dolore stipatæ, oppugnabantur aqua quadam ophthalmica, penna oculo instillata: quæ vero cum ingentem oculi excitaret dolorem & rosionem, cum reliquorum externorum adplicatione omittebatur, & interna magis propinabantur. Verum non tantum maculę in utroq;oculo majus sumebant incrementum, & exulcerari demum cœperunt; verum etiam dolores accedebant tam immanes, ut aliquando vel ipsa epilepsia ipsis superveniret, per integrum nycthemeron alternantibus paroxysmis inhęrens, omnemque adpetitum profligans.

In hoc rerum statu medicus ordinarius fonticulum in dextro brachio excitari jussit; eoque effecit, ut rediret visio, & demum dolores quoque remitterent. Et cum sic optime haberet tenellula; accidit, ut ex improviso symptomate quodam corriperetur; quo illa, si consederat, nec surgere, nec pedibus inniti valebat: sed & illud adplicato unguento nervino intra aliquot hebdomades debellabatur. Abhinc quintum sextumque ætatis annum sub leviori oculorum dolore ac defluxione, & periodica tussicula satis bene transegit: at septimo anno inflammatio oculorum suppuratoria cum ardore & dolore adeo recrudescebat, ut præ tormentis faciei incumbere deberet; & lacrumæ, si has plorabat, præ acrimonia faciem excoriarent. Inflictus iterum frustra fonticulus, sponte collapsus, nihil opis attulit, sed misera per tres menses eo malo excruciata, tandem ope aquæ cujusdam ophthalmicæ, ab honesta matrona commendatæ, ab eo liberabatur, adeo ut pure conglutinatæ palpebræ aperirentur denuo, & in sinistro oculo pannus tenuis adpareret; tussis autem assidue inhæreret. Octo annos nata morbillos cum purpura alba & rubra complicatos incidit, sub quibus non solum vehementes toleravit vomitus, verum etiam læsus oculus suppuravit, suppuratusque nigricantem ploravit saniem. Desiccatis morbillis atque purpuræ supervenit in sinistro brachio efflorescentia cum insigni pruritu, ac pustulis tam fœdis stipata, ut mater sphacelum verita, chirurgum advocaret, qui variis epithematibus fœdam serpiginem depellebat, cujus adhuc vestigia conspiciuntur. Tum apertis palpebris oculus panno albo obductus & dextro longe minor adparuit. Contra hanc pelliculam variis pugnatum est remediis, maxime internis; & consolidato dextri brachii fonticulo alius in sinistro excitatus; qui tamen nec oculi vitio, nec tussi perpetuæ levamen afferebat, & proximo abhinc anno coaluit. Remansere ergo recensiti duo affectus ad hunc usque diē, sub reliqua satis integra sanitate. Tussis ipsa, quæ olim verno ac autumnali dumtaxat recidebat tempore, jam perpetua est; olim sicca, jam humida. Quamdiu lecto immoratur, ab ea immunis omnino deprehenditur; simulac autem surrexit, ea corripitur satis violenta, donec mucum in pectore viscidum excusserit: tum ab illa libera est ad horam usque vespertinam quintam. Ceterum adpetentia est integra; somnus tranquillus; respiratio, si per acclivia scanderit loca, angustior; nullus æstus volaticus, nulli capitis dolores; nulli sudores nocturni urgent, sed ad hos nulla est proclivitas. Menses rite fluunt, cruoremque fundunt insigni acrimonia imbutum; alvus olim obstructionibus obnoxia, jam quotidie suo fungitur officio. Rectæ vivendi rationi pertinaciter inhæret ægra; omnem frigidum aerem, corporis refrigerationem, cibos acidos, atque vinum, tussim exasperans summo fugit studio. Tribus abhinc annis pariter, ac novissime elapso Selteranas acidulas cum sero lactis caprini potavit, sed sine regimine; & denique observavit, alternis annis utrumque oculum rubore suffundi, eumque ex usu aquæ ophthalmicæ, quam ipsa ex albumine ovi, lapide calaminari & pulvere caryophyllorum præparare suevit, protinus remittere.

CONSULTATIO.

Vitia, quæ patitur castissima virgo, nimirum & oculorum acris defluxio & tussis diuturna, raro exemplo ab ipsa nativitate, & utero materno acquisita esse videtur: quæ cum jam inveterata in alteram veluti naturam degenerarint, communi medendi ratione haud exstirpabuntur; sed pro sui curatione integræ humorum massæ depurationem & congruis remediis, & recto victus genere instituendam exposcunt. Quod si enim humores acres salsi scorbutici funditus exturbati, ac lymphatici maxime succi benigniores fuerint redditi: tussis pariter ac oculorum vitium sponte remittent. Neque enim dubito, fore ut adhuc viscera vitalia, maxime pulmones ab omni obstructione, induratione, vel scirrhis sint libera. Ut ergo a malo suo vindicetur, suadeo, ut ægra per sex

sex circiter hebdomades aquis Selteranis, & quidem primum solis, dein ultimis tribus septimanis cum lacte asinino permixtis utatur; earumque tepidarum singulo mane mensuram hauriat. Si inciderit mensium fluor, per tres dies a potu dictarum aquarum abstinere, & deinceps ante inchoatam eam curationem pariter ac post eam finitam, nec non sub ea omnibus decem diebus sequenti potiuncula corpus purgare oportet: Recipe mannæ electæ unciam unam & semis, terræ foliatæ tartari scrupulos duos; coquantur & solvantur leni calore in aquæ veronicæ unciis quinque, colaturæ addantur extracti rhabarbari grana duodecim. M.d. Pro potu ordinario semper potare conveniet hoc decoctum: Recipe radicum altheæ, scorzoneræ, glycyrrhizæ, cichorei, fœniculi ana uncias tres, corticis ligni sassafras, seminis fæniculi ana drachmas duas. Conc.cont. d. S. Species, quarum binæ unciæ in tribus aquæ mensuris per horam dimidiam sunt decoquendæ: præstat etiam sub epulis aquas Selteranas, quarta vini generosi Rhenani parte mixtas haurire. Non minus porro ad temperandam humorum acrimoniam, consultum erit, alternis diebus vesperi ex decocto avenaceo sequentem assumere pulverem: Recipe lapidum cancrorum, pulveris glycyrrhizæ, boli armenæ ana drachmas duas, iridis florentinæ drachmam unam, florum sulphuris drachmam semis, olei fœniculi, macis, sassafras guttas quatuor. M. f. pulvis, dividatur in duodecim partes. Conveniet ille utrique affectui, quoniam uterque uni caussę, nimirum sero acri scorbutico debetur. Denique vero corpus ac maxime pedes in moderato perpetuoque conservare oportet calore; cibos acres, salitos, acidos sedulo evitare, alvique assiduæ lubricitati studere: cui scopo purgantia haud quadrant, sed potius clysteres domestici, vel pilulæ meæ balsamicæ numero sex vel septem quandoque sumtæ facient satis.

CASUS LXXVII.

De tussi diuturna sine pulmonum labe.

Vir generosus, quadraginta octo annos natus, temperamenti phlegmatico-sanguinei, corporis robusti, humorumque pleni, a prima juventute fortiori corporis motui & sub itineribus, & venationibus indulgens, hinc crebris largisque sanguinis e naribus profluviis obnoxius, quotannis autem bis terve secandam præbere venam solitus, nullis omnino gravioribus succubuit morbis, præter dispositionem ad calculum & podagram hæreditariam. Hujus quidem nullos adhuc expertus insultus; ab illo tamen per septem jam annos varias toleravit molestias. Sed aliquot abhinc annis peculiari infestatus fuit febre, quam *ein Fuss-Fieber* vocavit: quoties nimirum cunque perfrigescebant pedes, dolor prehendebat primum calcaneum, & ab hoc auræ instar per dorsi spinam ad caput adspirabat, in ejusque acerbos terminabatur dolores. Inhærebat hæc molestia per dimidiam circiter, vel integram horam; & redibat aliquoties de die: cui sæpius jungebantur capitis defluxiones serosæ, quæ per infundibulum ad fauces delapsæ somnum turbabant, & tussim pariter ac coryzam inducebant. Insuper, quod notatu dignum est, quæcunque objecta utrique oculorum non nisi dimidia adparebant. Postquam autem Pyrmontanas potare cœpit acidulas; evanuerunt hæ molestiæ, capitisque defluxiones longe mitiores factæ fuerunt; sed calculi renalis excretio major. Quare præter pediluvia insistebatur usui earum aquarum; quarum intra septem circiter horas octo libras haurire suevit, inde tamen, non nisi bis terve alvum deposuit; quæ alias satis laxa fuit, & a lenissimarum pilularum dosi quater, quin sexies solvebatur. Præterea autem sub harum acidularum potu caput sæpenumero temulentum reddebatur, ac si vino fartus esset: sub quo etiam ante aliquot annos accidit, ut mane expergefacto fauces coagulato cruore replete fuerint; quod sym-

symptoma abhinc sæpius recidit: & meo quidem arbitrio hæmorrhoidum ex palato profluentium nomen meretur. Neque enim ullis stipabatur molestiis hæc sanguinis extravasatio; sed ex palato, ejusque sinistra magis parte prope uvulam absque omni dolore, & insigni levamine prorumpere videbatur.

Anno 1727. circa paschatos ferias incidit æger in violentam tussim, cum dorsi doloribus pungitivis, spasmodicisque, pectus versus, magisque deorsum tendentibus, & anhelitus difficultate: verum datis remediis convenientibus, & evanescebant dolores, & remittebat aliquantulum tussis. Huic penitus exstirpandæ cum Pyrmontanæ acidulæ nimis violentæ viderentur, Junio dicti anni mense Selteranæ opponebantur; nec spem fefellerunt, nisi quod tussim nondum sustulerint. Hac enim durante, calculi dolores aberant: qui cum autumno recrudescerent, tussim quidem cessaturam credebat æger; illa tamen nihilominus persistebat paullo mitior. Præterea sub inimica tempestate coryza, & auditus, maxime in dextro latere succedere cœpit difficultas; quę cruore per nares erumpente protinus levatur. Fluit autem e naribus sæpenumero sanguis; etiamsi ter quotannis secetur vena, ac semper octo cruoris mittantur unciæ. Novissimo abhinc anno loco Selteranarum iterum Pyrmontanas potavit aquas; quæ tussi nullam tulerunt opem, sed calculo dumtaxat quasdam induxerant inducias. Ille vero nihilo secius recruduit iterum, & hucusque cum sabuli, & calculorum rubicundorum excretione per intervalla adfligit. Redierat præterea octo abhinc diebus illud oculorum symptoma, quo objecta videbantur non nisi dimidia; tusa autem vena iterum evanuit. Sanguis detractus cuticula mucosa obductus fuit, sub qua coagulum serosum tenax, nullo rubore tinctum adparuit inter reliquum cruorem.

Quod vitæ genus, quo utitur ægrotans, attinet: haud ignorari oportet, illum, postquam hora quinta, sexta, vel septima matutina e lecto surrexit, quædam vascula infusi theiformis vel potius Coffee sorbillare, Tabacumque, quem vocant Canaster, fumo reddere solere; deinceps jejunum officiis fungi, ac denique hora undecima eximia adpetentia prandere. Pro potu sub epulis cerevisiæ mensuræ quartam partem, vini Mosellani mensuram, ac binos circiter haustus Hungarici vel Gallici assumere suevit. Abhinc corporis movendi caussa pila ludere solet in mensa lusoria, quam vocant billard: tum hora quarta Tabacum iterum fumat, simulque unam circiter cerevisiæ mensuram bibit; vesperi hora septima cœnæ indulget insigni pariter adpetitu, sub eaque iterum præter cerevisiam vini Mosellani mensuram haurit. Hora denique decima lectum conscendit, supinusque dormit: sub quo decubitu sæpius pituita ad fauces destillare, somnumq; turbare deprehenditur. Verum sub tam diuturna tussi loco Mosellani vini Hungarico uti cœpit; & demum ambulando, vel equitando corporis exercitio probe studet. Cæterum tussis vel ab aere frigido, vel victus errore insigniter exacerbatur; & vespertino potissimum tempore haud raro excitare solet vomitum.

Idcirco jam doceri avet: 1) num hæc diuturna tussis a pulmonum vitio dependeat; an funditus exstirpari queat; anne periculosioribus malis viam sternere possit? 2) Unde oriatur oculorum ille adfectus, quo dimidia cernuntur objecta; quidve præsagiat? 3) Quodnam judicium & quæ prognosis ex coagulo mucoso, cruori inexistente sit ferenda? 4) Qua ratione hæc symptomata commode debellari, aut præcaveri possent? 5) Num adventante vere thermis vel acidulis, & quibusnam, vel Pyrmontanis vel Selteranis uti liceat? & 6) quid denique circa diætam sit monendum.

CONSILIUM.

Variæ sunt, quibus Generosissimum virum vexari, litteræ tuæ me docuerunt ægritudines; ut enim silentio præteream statum illius plethoricum, qui partim ex habitu corporis robusto, spongioso & turgido, partim crebris narium hæmorrhagiis & olim & jam circa æquinoctia

sæpius accedentibus, partim ex lauta vinosaque diæta elucescit; perspicio ipsum jam per septem annos doloribus ex calculo laborare, cui ex hæreditaria labe obnoxius esse videtur. Deinde diuturna & annua tussi, cum pectoris pressione, & pituitæ rejectione solicitari ipsum legi; qua præsente antea calculi dolores remiserunt, jam vero simul urgent, tussi paullo mitiori. Tum adhuc singulares duas, quibus infestatus est, adfectiones percepi; quarum prima in capitis dolore, vertigine, ac eo oculorum adfectu, quo omnia dimidia adparebant; altera in cuticula viscida sanguinem e vena missum investiente, & sub ilio contento coagulo mucido, nucem avellanam magno, constiterunt. Nec denique minus intellexi, quæ remedia hisce malis fuerint opposita; quorum effectus cum voto nondum responderit, meum imploratur jam consilium, ac imprimis quædam proponuntur quæstiones.

Ut ergo ad earum primam respondeam; tussim equidem illam diuturnam haud ex phthysica exulceratione vel læsione pulmonum, sed potius vasorum ac vesicularum, quæ pulmones constituunt, membranacearum nimia atonia proficisci arbitror; qua fit, ut humores vitales in eorum vasa ac bronchia majori copia irruant, ibidem stagnent, eaque ad stricturas ac commotiones tussiculosas proritent. Major autem ille humorum ac pituitæ ad pulmones affluxus variis debetur caussis: primum enim æger cibis nutrientibus, & multos humores generantibus, iisque majori, quam ventriculus concoquere valet, copia vesci videtur, ex quibus deinde tam multi humores generantur, ut pro ea quantitate transpiratio insensibilis non sit sufficiens, maxime si ab aere humido vel frigido, præsertim vespertino adhuc magis impediatur. Tum quoque pedes forsitan haud probe muniuntur a frigore; ex quorum sola refrigeratione non tantum totius corporis perspiratio perturbari, verum etiam humores ad loca debilia, quæ in nostro casu renes potissimum sunt atque pulmones, compelli possunt, & frequentissime solent.

Quod deinceps attinet symptoma illud oculorum, de quo in altera quæstione exponitur, illud haud raro observavi in hominibus, ubi humores ex partibus externis frigore constrictis ad interiores atque superiores fuerunt rapti. Haud enim ignorari oportet, capacissimos arteriæ carotidis, sanguinem ad caput vehentis, ramos prope nervos opticos esse sitos: qui cruore farti ac expansi hos comprimunt, & æqualem fluidi nervei in partes visioni servientes influxum remorantur; unde & vertigines, & visio læsa, qua objecta adparent dimidia, proficiscuntur. Hanc vero jam remisisse affectionem gaudeo, & inde nimium humorum ad caput impetum fuisse fractum colligo; qui solus sufficere potest ad resolutionem nervi optici, ac ipsam guttam serenam inducendam.

Juxta tertiam autem quæstionem, mucum in sanguine obvium a crudo ac illegitimo chylo, læsæ sanguificationis sobole, originem trahere arbitror: dum enim calor nativus languet, ac vigor motuum vitalium destructus est; non rite depuratur chylus, sed crassior manet, talisque etiam sanguinem subintrat, eumque reddit mucidiorem. Hi quoque viscidi mucosique succi, si in pectore vel renibus stagnaverint, ac in coagulum abierint, calculosas progenerant concretiones.

Quæ cum ita sint, & uterque morbus, nimirum & tussis humida, & calculi dolores, a stagnatione humorum crudorum in pulmonibus pariter ac renibus relaxatis dependeat; hæc vero stagnatio a majori eorundem humorum, quorum salutaris per cutim excretio impedita fuit, ad dictas partes debiles appulsu natales suos mutuetur: facile patet, omnem felicis curationis vim ac scopum iis indicationibus, ut nimirum transpiratio promoveatur, bonus chylus generetur, ac relaxatis partibus debitus tonus ac robur restituatur, omnino absolvi. Et si candide meam aperiam mentem; omnes hi scopi recta ac pertinaci vivendi ratione longe facilius impetrari poterunt, quam solis

mul-

multisque pharmacis ac chymicis medicaminibus.

Ante omnia igitur curandum est, ut corpus & maxime pedes in æquali conserventur calore, ac perpetua transpiratione; hinc nunquam nudi sint, sed & noctu tibialibus gossypinis induti. Namque cum & pater ægrotantis podagra laboravit, & ipse æger a refrigeratione pedum, eorum quodam olim adflictus fuit affectu, quem vocavit *ein Fuss-fieber*: vero est simillimum, transpirationem in pedibus, spasmodica distentione constrictis, esse impeditam. Et si forsan aliquando ipsa podagra vel hæmorrhoidum fluore corriperetur æger, quas tamen excretiones inferiorum partium refrigerationes remorari videntur: haud dubito, quin & pectoris & renum affectiones si non penitus, attamen aliquantulum remiserint. Deinde vero Tabaci parcior usus, licet mane æque ac vesperi concedi queat; tamen meridiano tempore plane non quadrat, & vim digestivam magis labefactat. Non minus probe cavere oportet ægrum generosissimum, ne aeri liberiori ac frigidiori, mane vel vesperi, maxime vernali & autumnali tempore, semet exponat: ille enim poros corporis, ut ut vestibus induti, facillime penetrat, aut per inspirationem attrahitur, & sic totum nervosum genus, maxime pulmones, afficit atque debilitat. Neque denique regulis exactæ diætæ conveniens est, sub epulis integram mensuram Mosellani, & quosdam Hungarici vini potare haustus: licet enim non omne in hoc affectu potum vini denegaverim; attamen haud adeo largus esse debet, quippe quod sanguineam nimium commovet massam, eamque ad subeundum vascula minima, ideoque debitis excretionibus omnino reddit ineptam.

Quod vero deinceps ad ipsam curationem attinet, ipsi convenientissimæ erunt acidulæ. Has inter Selteranæ, affectibus pulmonum atque calculosis admodum opportunæ, quidem observantur: sed vereor, ne in præsenti subjecto valde spongioso, multoque muco abundante, hunc minus sufficienter subduxerint: quod licet a Pyrmontanis sperari possit, hę tamen ob copiosum, quod fovent, sulphur nec capiti nec pectori sunt amicę. Quamobrem suadeo, ut ęger primum per binos dies haustis aquis Sedlicensibus, tum per decem dies potet Selteranas; & has aquas ita quatuor vel quinque vicibus alternet: simul vero usum & Elixirii pectoralis, & pilularum balsamicarum quavis semel hebdomade interponat. Illud parari potest ex essentia corticum aurantiorum, pimpinellæ, gentianæ rubræ, tincturæ tartari, quibusdam olei de cedro & macis guttulis, & aliquot extracti croci granis: harum vero loco pilulæ meæ balsamicæ cum extracto croci permixtæ egregiam ferent opem. Nec ludetur opera, si æger thermis Carolinis, maxime molaribus, per tres vel quatuor hebdomades usus, balnea Tœplicensia per octo dies intraverit: quippe quæ remedia in illis affectibus deprehendi præstantissima. Et quo denique calculosæ ac mucidę renum sordes subducantur, consultum erit, bis quavis hebdomade drachmam dimidiam pulveris ex lapidum cancrorum, & terræ foliatæ tartari æquali pondere parati assumere. Quæ si rite observaverit generosissimus ægrotans, de felici eventu haud dubito.

CASUS LXXVIII.

EXHIBENS CONSILIUM

In suspicione labis pulmonum ex tuberculis scirrhosis.

Generosa mulier, 22. annorum, staturæ mediocris, corporis teneriories, magis stricti quam obesi, pallido vultu ac venis exilioribus prædita, vitæque addicta sedentariæ, anno ætatis decimo quinto primum menses experta fuit: qui tum semel erumpentes, iterumque per unum cum dimidio annum suppressi, abhinc stato tempore redire sueverunt, ac mediocri quantitate per quatuor semper fluxerunt dies. Præterea spirandi angustiæ obnoxia, & quondam febrem tertianam perpessa, tribus abhinc annis matri-

monii leges subiit, & protinus utero concepit. Duos menses gravida, post prævium lentescentem calorem incidit in febrem continuam, vespertino potissimum tempore exacerbatam, & cum ardore manuum molestissimo, ingenti siti, capitis doloribus, assiduis vigiliis, anhelitus difficultate, fauciumque insigni æstu stipatam. Hæc cum per quatuor inhæsisset hebdomades, parcus e vena in dextro brachio tusa detrahebatur sanguis, colore admodum niger, & crusta albicante inflammatoria obductus: ulteriorem enim hujus effluxum animi defectio, qua corripiebatur, impedivit. Tum vero spasmodica pectoris constrictio, difficilis spiratio, mentis defectiones, puncturæ lateris sinistri in regione cordis, hujus palpitationes, præcordiorum anxietates, tussis sicca, & sæpius totius corporis refrigeratio accedebant. Hæc symptomata demum sub multis conatibus, puncturis pectoris, refrigerationibus, æstu volatico totius corporis, deliquiis, ac omnium membrorum constrictionibus excipiebat excretio materiæ primum aterrimæ, spumosæque, deinceps lividæ, & striis permixtæ sanguineis: sub qua ardens sensus os, fauces, & asperam arteriam obsidens, ad cordis usque scrobiculum propagabatur, ac cuticulam oris internam excoriabat. Tribus post mensibus remisit quidem hæc molesta expectoratio: at difficultas spirandi per totum gestationis tempus, cum perpetua alvi segnitie, clysteribus sublevanda, affligebat. Neque tamen minus partum feliciter enixa, cruorem uterinum quidem reddidit parciorem; neque vero lacteo, ut vocant, horrore, nec ulla mammarum molestia infestata fuit. Binis a partu hebdomadibus autem post corporis refrigerationem, præviis cervicis, abdominis, brachiorum, pedumque spasmodicis stricturis, æstu, ac lipothymiis corripiebatur iterum febre acuta irregulari: quippe quæ primum per integrum nycthemeron excrucians, dein per quatuor dies remittens, tum denuo per biduum inhærens, tandem in vertiginem, spirationis angustiam, lateris puncturas, & partium spasmos desinebat. Accedebant insuper sub ipso puerperii tempore hæmorrhoides cœcæ: & tribus post illud mensibus, prævio ex infantis obitu mœrore superveniebant tremor totius corporis, crebra mentis deliquia, gelidus corporis rigor, atque raucedo vocis: quam postridie eructatio pituitæ nigræ, lividæ, striisque cruentis intermixtę, excipiebat; & post octo circiter hebdomades recidebat. Hinc mense Junio anni 1728. acidulæ Selteranæ, irregulari regimine potabantur, earumque dimidia lagæna mane hauriebatur tepide; quæ expectorationem quidem imminuebant; verum, utut acuatæ sæpius uncia salis Sedlicensis, non moverunt alvum; sed vertiginem, lateris puncturas, respirationem anhelam, quin & pedum induxerunt tumores. Neque etiam mirum: nam neque ante hanc curationem, neque sub ea ipsa ulla dabantur laxantia, licet alvus semper fuerit obstipata. Hinc tribus abhinc mensibus recruduit iterum molesta exscreatio, mitioribus autem symptomatibus juncta, & denique sub initium mensis Decembris dicti anni laterum puncturæ, artuum extremorum torpor, atque tremor, capitis dolores, vertigines, raucedo, dolores pectoris, narium obstructio, ac alvi segnities accesserunt. Tussi præterea satis parva quantitate, quæ per integrum nycthemeron vix cochlear implet, matutino maxime tempore excutitur pituita alba, spumosa, muco tenaci, livido vel rubicundo, & striis cruentis permixta, aquæ supernatans, nec facile solvenda. Quæ cum ita sint, salutare anhelamus consilium, ac doceri avemus, quinam sit præsens morbus, quæ illius sedes ac origo, quæ mala præsagiat, an funditus exstirpari possit, quibusnam oppugnandus, ac a majoribus malis præcavendus sit remediis; & num laxantia vel venęsectiones adventante vere vel autumno in usum vocare conferat?

CONSILIUM.

Morbum, quo generosa laborat mulier, ipsi pulmonum labi, ac præcipue tuberculis scirrhosisque in vesicula-

ri &

ri & vasculosa eorundem substantia collectionibus natales suos debere, & hinc quoque violentæ tussis, singularis expectorationis, ac spirandi difficultatis rationem dependere arbitror. Hæc vero labes ac dispositio pulmonum ad recipiendam humorum stagnationem atque obstructionem jam ex graviditatis tempore, quo pleuritide quadam sanguinolenta cruciata fuit, inducta esse videtur. Neque minus vel ex calore lentescente, motibusque febrilibus elucescit, massam sanguineam in nostra ægrota succis impuris, scorbuticis, quin & purpuraceis esse coinquinatam: & denique ipsam genere nervoso admodum debili ac imbecillo gaudere, non solum ex teneriori corporis textura ac habitu, sed etiam eximia ad animi adfectus, deliquia, & artuum dolores proclivitate vero fit simillimum. Quamobrem si felici curationis fine potiri velimus, cavendum probe ab omnibus fortioribus remediis, ne iis malum exacerbetur magis. Neque ideo venæsectionum administrationi calculum addere possum: nisi forte menstrua purgatio parcior, & pro sanguinis abundantia, quam ex pulsus magnitudine cognoscere licet, minus sufficiens fuerit. Tum enim adhibitis per aliquot dies pediluviis, sanguis triduo circiter ante mensium eruptionem ex vena in pede tusa, unciis quatuor detractus, omnino pollicetur insignem fructum. Præterea vero omnes curationis nervos eo oportet intendere, ut nimius humorum impetus a pectore derivetur; ne exinde ipsa pulmonum exulceratio, tabes, ac hectica febris suboriantur. Hoc fine operæ erit pretium, alvi lubricitati studere: eamque minime purgantibus tentare, sed potius cibis emollientibus, acorem lenientibus, ac blande laxantibus, veluti sunt passulæ minores sub epulis quandoque capiendæ, aut pruna, pomaque Borsdorffiensia cum passulis decocta, ac vesperi assumenda, moliri, vel etiam clysteribus domesticis ex decocto avenaceo, floribus chamæmeli, sale & melle confectis blande subducere. Neque ludetur opera, si singulis circiter decem vel quatuordecim diebus devoretur potiuncula laxans, qualis est hæc: Recipe mannæ electæ unciam, rhabarbari electi scrupulos duos, terræ foliatæ tartari scrupulum: coque leni calore in aquæ florum acaciæ unciis quatuor. M. d. S. *Laxier-Tranckehen auf einmahl*. Egregiam porro virtutem exserent pediluvia tepidiora ex aqua fluviatili, furfuribus tritici, & tantillo cinerum clavellatorum concinnata, sæpius adhibenda: & cum magna vis in potu sita est, præstat per aliquod tempus ab omni cerevisia abstinere, & pro potu ordinario hoc decocto, sanguinem edulcorante, uti: Recipe radicis chinæ, scorzoneræ, sarsaparillæ, cornu cervi raspati ana uncias quatuor, radicis glycyrrhizæ, fœniculi, cichorei ana unciam. M. c. d. S. Species, quarum binæ unciæ in tribus aquæ mensuris per tres horæ quadrantes coquendæ sunt. Conferet pariter ad humorum acrimoniam attemperandam alternis diebus vesperi sequentem assumere pulverem: Recipe pulveris Marchionis, lapidum cancrorum, antimonii diaphoretici ana drachmam, nitri purissimi drachmam semis, extracti croci grana sex. M. f. pulvis, div. in sex partes æquales. Mane infusum theiforme ex veronica & liquiritia paratum potare convenit; & denique corpus in æquali calore conservare, moderato exercitio movere, & ab omnibus animi commotionibus cavere expediet. Quod si acrimonia nimium vellicaverit pectus, & tussis violentior exstiterit; olei amygdalarum dulcium, recentis eam quam cochlear capit, quantitatem, cum totidem syrupi capillaris permixtam quandoque sorbere, haud erit inutile; & si ventriculus tulerit, cum infuso commendato lac haurire. Adventante denique vere acidulæ Selteranæ cum lacte asinino sub debito regimine potatæ, egregium ferent emolumentum. Placeat autem Deo, hæc quæ scripsi, salutarem adipiscantur finem.

CASUS LXXIX.

De Phthysi pulmonali funesta.

Postquam ipsis Julii Calendis anni 1730. ad virum quendam celeberrimum accitus, ægritudinem illius investigavi; deprehendi ipsum tabescentia corporis, viriumque languore, calore depascente, lento, magis hectico laborare. Violenta nimirum, noctu præsertim, solicitatur tussi, qua multo anxioque conatu pituitam e pulmonibus, licet mobilem, uti ex roncho sibiloque pectoris adparebat, exscreare debet, fœdam lividamque. Ipse sentit in latere pectoris sinistro pressionem tensivam, mucum resolventem; qui majori redditur copia, si supinus decumbat: neque unquam sanguinem sputo reddidit, nisi ante aliquot dies strias cruentas muco commixtas. Adpetentia fruitur perquam exigua; somno turbulento, a valida tussi magis turbato; vires dejectæ penitus, ut nec in hypocausto obambulare queat, pulsus celerior & languidus, capitis vero nulli dolores, urina redditur saturato rubore tincta, turbida absque sedimento, alvus quotidie suo fungitur officio, sitis exigua urget, & quædam faucium ariditas; & denique animo est admodum sensibilis.

In hoc rerum statu consuluerat ante aliquot tempus D.D.S. qui pulmones jam ulcerosos reputans, ægrum per decem dies aquis Selteranis uti; ab omni vino ac cerevisia abstinere, & in horum locum decoctum ex radicis chinæ unciis quatuor, & passularum majorum unciis octo paratum potare jusserat: & ad tussim demulcendam ac pituitam in pectore hærentem resolvendam, linctus ex syrupo altheæ Fernelii, de Erysimo Lobelii, capillorum veneris ordinaverat, nec non ad roborandum ventriculum propinaverat sub epulis elæosaccharum, quod, uti judicare potui, olea destillata calidiora v. g. cinnamomi, caryophyllorum &c. habuerat. Imperaverat quoque pertinacem victus observationem, curamque lactis vaccini, uti & hoc in jusculis cum vitellis ovi paratis sumendum commendaverat. Cum autem ex hac curatione nullum morbo accederet allevamentum, sed majus potius corporis ac virium decrementum, meæ curæ se tradidit æger. Erat ille quadraginta annos natus, temperamenti sanguineo-cholerici, corporis texturæ teneræ ac mediocris, ingeniique olim admodum vegeti. Insuper a juventutis annis vino, spiritui vini, & Tabaci fumo ad abusum indulserat, & olim gonorrhæa, quæ, cum conjugium in juventute ipsi prohibitum fuisset, procul dubio a retentione & hinc orta corruptione seminis originem traxit, laboraverat. Neque minus multis catharralibus pectoris defluxionibus antea solicitatus fuit; quæ nonnunquam obstructæ gravativum in fronte dolorem produxerant, & non nisi excretione frustorum mucidorum e naribus facta solutæ fuerant. Ipse quidem se nunquam passione hypochondriaca affectum fuisse affirmat: verumtamen, cum considerem, quod alvus olim sæpius obstructa, concoctio ciborum admodum debilis, mente aliquot abhinc annis semper tristi ac solicita, & variis animi mœroribus affectus fuerit, non possum, quin ipsum omnino eo malo laborasse credam; cui diuturna tussis accesserat.

Quamobrem commendatam a D. D. curationem omnino adprobare haud potui, sed potius lac asininum, primum cum acidulis Selteranis mixtum, dein solum per binos circiter menses potare jussi. Pro potu ordinario commendavi decoctum sequens: Recipe radicis scorzoneræ, rasuræ cornu cervi ana uncias quatuor, seminis fœniculi unciam semis. Conc. Cont. d. S. species, quarum binæ unciæ cum hordei manipulo in aquæ tribus mensuris per tres horæ quadrantes decoquantur. Selteranas enim aquas, quas cum quinta vini Rhenani parte mixtas eidem scopo proposueram, æger ob vini fastidium potare recusavit. Deinceps ad roborandum ventriculum propinavi hanc mixturam: Recipe essentiæ corticum aurantiorum drachmas tres, spiritus nitri dulcis drachmas sex. M. d. S. mixtura, cujus 80. guttulæ sub epulis ex commendato decocto assumendæ sunt.

Hinc

Hinc, accedente 8. Kal. Aug. asina, corpus purgavi pulvere ex mannæ depuratæ uncia, cremorisque tartari drachma confecto, & mane ex decocto avenaceo propinato; qui ter subduxit alvum. Tum 6. Kal. Aug. aquas Selteranas cum lacte asinino potare cœpit, & quidem primum singulorum tepidorum quartam mensuræ partem; reliquis diebus mensuram dimidiam mane hausit, ac hora meridiana quarta mensuræ dumtaxat quartam partem assumsit. Bono etiam fiebat omine, ut, cum antea ob ciborum fastidium ac continuam tussim omnia reddiderit vomitu, jam tamen aquas illas lacti nuptas commode retinere potuerit: neque minus post earum per sex dies adhibitarum usum, sitis sedari, alvus lubrica fieri, & urina ab intensa rubedine in aurantium colorem absque sedimento, quod antea copiosum deponebatur, commutari cœpit. At vero cum tussis magis ingravesceret, omnemque ferme somnum eriperet; ad hanc demulcendam sæpius exhibui hunc pulverem: Recipe spermatis ceti recentis, sacchari candi albi ana unciam semis, pulveris croci orientalis scrupulos duos. M. f. pulvis subtilissimus.

Sexto Nonarum Augusti aversari cœpit aquas minerales lacte permixtas; hinc illas minori quantitate potavit: externe vero naribus admovendum accepit hunc spiritum: Recipe aquæ apopleticæ drachmas tres, Anhaltinæ, spiritus anthos ana drachmas duas, liquoris volatilis oleosi Sylvii drachmam unam & semis, balsami vitæ Hoffmanni drachmam dimidiam, olei destillati lavendulæ guttas decem. M. D.

Verum enimvero increscebat tussis magis magisque, ac noctem, quæ præcesserat 4. Nonar. Aug. plane reddebat insomnem: cui sopiendæ ordinavi hunc pulverem: Recipe margaritarum occidentalium præparatarum, specierum diatragacanthæ frigidarum recentium ana drachmam, nitri depurati grana 15. M. f. pulvis, div. in tres partes, quarum cuilibet adde massæ pilularum de styrace grana tria. M. D. & hora octava vespertina singula ex emulsione exhibeatur. Nec spem fallere videbatur hic pulvis; insequutam enim noctem æger placido, & nulla ferme tussi interrupto, transegerat somno; sed eo violentior illa rediit 3. Nonar. Aug. hora XI. meridiana, cum tam difficili muci screatu, ut metus adesset suffocationis. Hinc præter commendatos pulveres, gelatinam cornu cervi, flores lactis vesperi inter juscula sumendos; externe fauces aqua vino & saccharo permixta sæpius colluendas, & ad roborandum fibrarum pulmonalium tonum, cujus relaxationem pro caussa exscreationis difficilis habebam, sequens emplastrum & pectori, & dorso inter scapulas admovendum curavi: Recipe pinguedinis humanæ recentis drachmas tres, spermatis ceti, therebinthinæ ana drachmas duas, myrrhæ electæ, ceræ flavæ ana unciam semis, florum sulphuris drachmam, olei anisi, camphoræ, croci orientalis ana drachmam semis. M. f. l. a. emplastrum, extendatur super duo lintea. Nec denique minus usum lactis jam duabus partibus cum una aquæ mixti continuari jussi.

Ipsis Nonis Augusti, & sequentibus diebus varia se monstravit urina; mox enim pallida & sedimento subtili, furfuraceo, instar albuminis ovi imbuta; mox coloris magis aurantii, & tum nullo sedimento conspicua erat: somnus quoque hisce diebus satis tranquillus mansit; nec ullus sudor colliquativus, nec diarrhœa adhuc accesserunt. Contra vero tussis continuat vehementissima, &, ut libere dicam, sub hac curatione magis invaluit, licet mucus jam facilius resolvatur, ob virium tamen summam prostrationem haud commode exscreari possit. Calor siccus hecticus eodem persistit tenore; & sub curatione aliquantulum alternare videtur, pulsus paullo vegetior fertur; sed vires dejiciuntur magis. Tensiva in sinistro latere pressio, quæ primum aderat, jam remisit, sicuti quoque tussis magis imminuta est: contra vero finito somno fauces sunt aridæ, & labia asperitate quadam, fissuras minante, occupantur, quam sublevat inuncto amygdalarum oleo. Nec ignorari oportet, ægrum hoc tempore ab omnibus abstinere cibis, & solo lacte

cum

cum aqua esse contentum; quoniam hoc retinere, illos autem protinus vomitu debet reddere. His omnibus 7. Iduum Augusti raucedinis vox & sensus in pectore, ore, ac faucibus accessit cum deglutitionis impedimento: inspectæ fauces circa uvulam adparebant leviter inflammatæ, absque ullo tumore, ulceratione vel excoriatione, hinc dabatur sequens linctus: Recipe mucilaginis seminis psylli, radicis altheæ, gummi tragacanthi albi ana drachmam, olei amygdalarum recenter expressi, syrupi violarum optimi ana unciam semis, spermatis ceti recentis, sacchari candi albi ana drachmam, croci orientalis optimi scrupulum. M. D. S. linctus, cujus quædam portio in ore probe volutata, deglutiatur sensim. Cæterum aversatur gelatinas, juscula, flores lactis &c. nec assumsit commendatum Elixirium stomachicum, cum nullis vescatur cibis.

Jam igitur variis inductus rationibus decrevi, ægro solum lac asininum, omissa aqua, propinare: nam 1.) brevi ante jam recensitam curationem ille solis Selteranis acidulis usus inde percepit levamen; 2) deinde persuasus sum, iis acidulis hucusque cum lacte potis, vascula muco obstructa jam satis referata, ac humorum acrimoniam attemperatam esse; hinc quoque 3) lac asininum feliciori eventu referata ea vascula ingredi, ac quæ adhuc restaret, acrimoniam obtundere posse: præcipue 4) lac illud, dum subtili sua caseosa, vel magis mucilaginosa substantia, omnes humorum salinorum aculeos obtundere valet, tussi illi pertinaci atque raucedini eximiam laturum opem spero; eo magis cum 5) lac asininum sufficienti polleat sero, nec ideo opus sit, ut magis diluatur aquis, iisque substantia lactis caseosa dissolvatur. Non minus 6) sæpius memoratas acidulas raucedinem æque ac tussim exacerbasse puto; easque tandem 7) corpori calore hectico ac humorum acrimonia magis consumto minimi proficuas; hinc lactis asinini solum usum admodum opportunum judico.

Verum enimvero cum ægrotus meis consiliis aures dare recusavit, nec solo lacte vehementissimam tussim sublevatum iri credit: tuum, Vir illustris, anhelo consilium, ac doceri aveo, quæ in hoc rebelli malo ulerius sint adhibenda.

CONSILIUM.

Legi diligenter, quæ mihi de valetudine adversa viri consultissimi perscripsisti: optassem autem, ut certam reconvalescentiæ spem polliceri possem. Credo enim, veram ac radicatam jam subesse tabem pulmonalem; quam non solum ingens virium prostratio, & corporis contabescentia, verum etiam omnis fere adpetitus dejectio, ac æstus lentus hecticusque testatam faciunt. Caussa hujus mali omnino in pulmonum vitio hærere, & maxime in tuberculis seu vomicis, caseosa materia repletis, atque sinistrum lobum obsidentibus, sita esse videtur; ex quibus etiam diuturna, magis sicca, quam humida, omnemque somnum atque vires pessumdans tussis originem suam mutuatur. Notatu vero dignum est, hancce tussim a largiori lactis aqua Selterana permixti potu magis fuisse exacerbatam; cujus ratio hæc est: quandocunque ille liquor celerius ac copiosius per ductum thoracicum, ac dextrum cordis ventriculum in pulmones delatus, libero per minima horum vascula obstructa progressu destituitur; fit inde, ut tunicæ bronchiales pariter ac pulmonum vesiculæ magis infarciantur, vellicentur, & ad has violentas & tussiculosas proritentur concussiones. Hinc etiam in istis casibus nec demulcentia, nec anodyna remedia ullum præstant allevamentum. Neque enim habeo, quæ circa curationem, abs Te institutam monere possim; quippe quæ & morbo & ipsius caussæ admodum fuit accommodata: nec etiam dubito, quin si dictam eam curationem sub mali principiis adhibuisset prior medicus, illa obstructiones pulmonum referari potuissent; id quod omne curæ momentum absolvit.

Pessimum jam, quod nos male sperare jubet, symptoma est, aversatio ab omnibus cibis, etiam nutrientibus, & deinceps raucedo faucium; quippe quæ insignem lymphæ roscidæ atque nutritiæ in mas-

massa humorum defectum significat, illamque potius vi motus intestini calidioris in serum acre excrementitium commutatam esse indicat: quod si forsan intestinorum canalem obsederit, & alvi profluvium, & intensiorem excitabit calorem. Quare tecum sentio, ut æger solo lacte asinino utatur, ita quidem, ut illius binas aut tres circiter uncias una vice singulis tribus horis assumat. Præterea operæ erit pretium, lateri sinistro, quod olim vehemens occupaverat dolor, hoc adplicare emplastrum: Recipe emplastri de meliloto uncias duas, florum sulphuris drachmas duas, camphoræ, croci ana drachmam. M. f. l. a. emplastrum d. Potui ordinario commendarem sequens decoctum: Recipe radicis cichorei, scorzoneræ ana uncias duas, passularum minorum uncias sex: coquatur dimidia pars in mensuris duabus aquæ communis per tres horæ quadrantes: decant. d. Nec inutile erit saccharum rosatum, si ventriculus tulerit. Ceterum consultum erit, hisce omnibus usum potionis analepticę interponere; quę sic se habet: Recipe aquę scorzonerę, rosarum, primulę veris, florum acacię, liliorum convallium, cerasorum nigrorum ana uncias duas, florum naphę unciam, matris perlarum, coralliorum rubrorum pręparatorum ana drachmam, succi citri, syrupi acetositatis citri ana drachmas tres. M. d. Faxit Deus, ut ęgro contingat salutariter.

RELATIO.

NUnciatum porro fuit, ęgrum pridie Iduum Aug. alvi profluvium serosum, intensioremque incidisse calorem; frustra adhibitis omnibus remediis: abhinc vero viribus magis magisque dejectis commendatam potionem analepticam quidem sumsisse; altero vero, post acceptum meum consilium die animam expirasse placide.

CASUS LXXX.

De descensu pulmonum vivi infantis in aquam post sectionem.

NOtissimum est in medicina forensi experimentum, quod in perquirendis infanticidiis cum mortui secatique infantis pulmonibus institui solet. Hos etenim vel in tota sua compage, vel in frustra discissos, & in aqua projectos observamus, vel fundum petere, vel aquę supernatare. Si fundum petunt, concludimus vulgo, pulmones aere nondum fuisse expansos, hinc nec infantem spirasse unquam, nec ideo vixisse extra uterum: si vero super aqua fluctuant, infantem vivum lucem aspexisse conjicimus. Verum enimvero, quanquam hęc argumenta sufficienti fundentur ratione, & in perquirendis infanticidiis insignem accendant lucem: magna tamen cautione, ac prudenti circumspectione opus est, ne illis fallamur. Multiplici enim experientia, & crebris auctorum observationibus constat pulmones vivi infantis fundum petiisse; & super aqua natasse, cum tamen infans mortuus fuit exclusus. Hoc nimirum plerumque fit, si fœtus jam in utero materno putredinem subierit, eaque pulmones eorum aqua specifice leviores reddantur: hoc contingit in cujuscumque ętatis subjectis, si suffocatione perierint. Quare etiam sępius observavi, pulmones peripneumonia defunctorum non solum admodum inflatos ac duros fuisse, verum etiam & totos & frustatim in aquas projectos petiisse fundum. Nec obscura est ratio: qui enim pulmonum inflammatione occiduntur, iis pulmones sanguine atro, spisso, coagulato infarcti, eorumque vasa partibus ac humoribus crassioribus obstructa, ac veluti indurata, ideoque pulmones insigniter ponderosi esse deprehenduntur. Id quod mox allegandum medicorum attestatum, de infante a matre melancholica intra lectum suffocato pluribus comprobavit.

AT-

ATTESTATUM MEDICORUM.

POstquam legalis inspectio infantis subito mortui Vitzeburgi requisita, & nostrum de tam subitanea morte judicium fuit desideratum: contulimus nos quoque ad locum illum, & externa signa, infantem multum cruoris naribus reddidisse, qui & faciem, & lintea, quibus implicatus erat, inquinaverat, deprehendimus. Deinceps latus corporis dextrum a brachio ad femur usque, sanguine suffusum, ac cœruleo colore imbutum conspeximus; & aperta istius regionis cute, musculus abdominis oblique descendens pariter ac intercostales musculi sanguine suffusi, ac atro induti colore adparebant. Secato thorace, & in ejus cavitate duo circiter cochlearia seri sanguinolenti; & in pericardio ejusdem dimidiam partem reperimus. Pulmones magni, inflati, duri, & ab extravasato in iis cruore ex bruno rubicundi videbantur, & in aquam projecti mox petebant fundum: reliqua autem viscera atque partes, quin ipsum caput ab omni labe ac violentia erant libera.

Quæ cum ita sint, & infans quatuor ante mortem horis adhuc illibata sanitate fuerit gavisus: vero est simillimum, eum violenta morte, ac procul dubio suffocatione fuisse extinctum. Hinc enim factum est, ut vi pulsus cordis & arteriarum cruor vitalis majori copia in vasa pulmonum pulsus, deficiente inspiratione, cujus ope sanguinea pulmonum vasa comprimuntur, hinc cruor ex iis in sinistrum cordis thalamum protrudi solet, in iis substiterit, & stagnaverit: sub qua mora serosus latex partim per dextram cordis auriculam perrupit, ac sic in pericardio collectus fuit; partim etiam ex poris fartorum cordis vasorum in ipsam thoracis cavitatem penetravit. Tali ratione impeditus humorum circulus reliquis etiam symptomatibus originem dedit, veluti fuerunt cruoris e naribus effluxio, & lateris dextri suffusio, sanguinisque in substratis musculis extravasatio: dum enim succis vitalibus transitus per quosdam canales majores est denegatus, illi vi validi cordis motus majori vi ac impetu in minora vascula protruduntur, eaque facillime perrumpunt, & in substantiam musculorum extravasantur.

CASUS LXXXI.

De Vulnere pulmonum.

REquisitus, ut de M. L. morte post inflicta ipsi a C. K. duo vulnera insequuta mentem ac judicium meum exponam, deprehendi ex relatione medici atque chirurgorum, M. L. binis sauciatum fuisse plagis, quarum una sub dextro hypochondrio inflicta, panniculum adiposum, musculosque abdominis & lumborum penetravit, & cavum abdominis haud offendens, super peritonæo in lumborum regione, latitudine trium a spina dorsi digitorum exiit: altera in pectoris latere dextro inter tertiam costam facta, lobos pulmonum minores sauciavit, & in dorso inter sextam ac septimam costam exitu potita est. Et cum præterea in ipsa pectoris cavitate plus quam quatuor libræ cruoris extravasati adparuerunt, suspicio fuit, vasa sanguinea majora pulmonum simul fuisse læsa.

Quamobrem incidit quæstio: num hæc vulneratio per se sit lethalis? Primum quod attinet vulnus, quod in dextrum hypochondrium penetravit, illud tantum abest, ut lethale fuerit, ut potius haud adeo magni sit faciendum: omnis ergo lethalis eventus caussa in pectoris ac pulmonum sauciatione sita esse videtur. Hac vero ratione multa occurrunt, quæ in denunciatione medici ac chirurgorum fuere omissa, scitu tamen necessaria. Namque 1) vascula pulmonum læsa non indicantur nominatim; sed 2) probabili dumtaxat conjectura asseritur, quod majora esse debuerint, eo 3) solummodo argumento, quoniam a die vulnerationis ad obitum usque quatuor cruoris libræ in pectoris cavitatem fuerunt extravasatæ. Neque etiam 4) mentio injicitur, qua ratione læsus & arte me-

medica & chirurgica fuerit tractatus; nec 5) quæ symptomata læsionem exceperint, cum tamen ex Actis innotescat, læsum in primo examine ob insignem præcordiorum anxietatem nihil valuisse eloqui. Deinceps quoque 6) non relatum est, an vulnus intimam pulmonum texturam penetraverit, anne dumtaxat in interiore substiterit superficie; nec 7) defuncti ætas, temperamentum, aliaque ad dijudicandam vulnerum lethalitatem necessaria momenta sunt allegata. Nec etiam 8) exinde constat, an inflictæ plagæ cruentum profluvium supervenerit, sed illa dumtaxat punctim tenui gladio facta asseritur; de quali exigua, tamen periculosa sauciatione constat, quod cruorem haud emittat, & ideo per accidens lethalis fiat. Et denique 9) silentio prætermittitur, an pulmones in corruptionem subierint; quod momentum, cum quinta demum post vulnerationem die mors successit, omnino locum invenit.

Quamobrem, cum adeo manca ac mutila sit relatio vulneris, hæc sunt, quæ de illius lethalitate judicare licet. Non omnia pulmonum vulnera esse lethalia, præter quotidianam medico-chirurgicam experientiam, varia probatissimorum auctorum attestantur suffragia. Hinc etiam *Welschius in rationali vulnerum lethalium judicio* pag. 58. & 59. quid, inquit, de vulnere pulmonum statuendum sit, sequitur scilicet substantiam eorum; quod attinet vulnera ipsius, etsi vasa pariter minora læsa sint, vulnusque penetret, pro lethalibus non habeo. Quæ vero profunda sunt, & substantiæ & vasis pulmonum pariter majoribus infliguntur vulnera, venæ puta arteriosæ, vel arteriæ venosæ, ea utplurimum lethalia esse certum est.

Huc quoque pertinent ea, quæ *Gulden Klee Respons.* 16. allegat: etsi enim substantia pulmonum, imo & vasa ejus minora sine hominis internecione quandoq; vulnerata esse constet; in majoribus tamen vena scilicet arteriosa, & arteria venosa hoc non succedit. Idem confirmat *Dolæus*, dum *in Encycl. chir. lib.* 2. *c.* 6. vulnus, inquit, penetrans per pulmones, nisi majora vasa fuerint læsa, spes est sanationis. Porro *Ruyschius Cent.* 1. *Obs. anatom. chirurg. Obs.* 53. *ait*: Non solum hepar, verum etiam pulmo quandoque perferre potest affectus sine vitæ dispendio, modo ex arte tractentur.

Non minus *Forestus Obs. chirurg. lib.* 6. *Obs.* 4. *Scholio* ex *Fallopio* hæc verba recenset: vulnera pulmonum per se mortem inferunt ex æquo, & ex æquo etiam possunt sanari: & denique *Sennertus prax. Medic. lib.* 5. *par.* 4. *C.* 3. dicit: omnia vulnera pulmonis lethalia non esse sæpe docuit experientia, qua constat, multos per thoracem totum & pulmones fuisse perfossos, & nihilominus convaluisse. Et ipse vidi exemplum in studioso quodam &c. Pulmonis vulnera lethalia non sunt, in quibus saltem pulmonis substantia, non magna vasa læsa sunt, neque adeo magna sunt. Contra si vulnus pulmonis sit magnum, & non solum substantia pulmonis, sed & magna in eo vasa, venæ scilicet arteriosæ & arteriæ venosæ insignes rami vulnerentur, vulnera ea lethalia sunt: ut silentio prætermittam multorum aliorum Medicorum, *Bohnii*, *Ammanni*, *Barbette*, *Munnick*, *Sebitzii*, *Suevi*, *&c.* testimonia; ex quibus adparet omnibus, non omnia pulmonum vulnera absolute esse lethalia.

Proinde etiam non paucis observationibus medico-chirurgicis innotescit, quod sæpius periculosa quoque pulmonum vulnera sanationem admiserint, uti videre licet *in Fontano Obs. & curat. med. lib.* 1. *pag.* 2. *Platero Obs. pag.* 735. 736. *Rhodio Cent.* 2. *Obs. Valeriola lib* 4. *Obs.* 10. *Sennerto loc. cit. Glandorpio specul. chirurg.* 24. *Zittmanno Med. Forens. cent.* 1. *Cas.* II. 13. *Foresto Lib.* 6. *Obs. chirurg.* 4. *Petro Fuhrmanno in Greg. Horstii epist. Med. sectione* 19. *l.* 1. *Horstio lib.* 3. *Obs.* 2. *Pechlino hist. vuln. thorac. Bartholino hist. anat. cent.* 5. *hist.* 96. ubi dicit: vulnerati pulmones curari possunt, nisi majora vasa lædantur. Conferantur porro *Scultetus in armam. chirurg. Obs.* 43. *Hildanus Cent.* 2. *Obs.* 32. *cent.* 1. *epist.* 52. *Tulpius lib.* 1. *c.* 17. *M. N. C. dec.* 1. *anno* 3. *Obs.* 189. *dec.* 3. *anno* 1. *Obs.* 141. *Bohnius de officio medici duplici part.* 1.

Cap.

Cap. 2. p. 23. vulnerum lethalium exam. pag. 132. sequent. GuldenKlee cas. Med. lib. 6. Cas. 39. SchencKius lib. 2. Obs. de vulneribus pulmonum, Rolandus chirurg. lib. 3. cap. 25. Nic. Massa, Fr. Arceus, Fallopius, aliique. Quamvis igitur ex hisce casibus ac observationibus elucescat, non lethalia omnia pulmonum esse vulnera, sed & periculosiora sæpius admittere curationem: attamen cum *Ammanno Prax. Vuln. lethal. p.* 281. adfirmare licet, quod de vulneribus restitutorum nihil certi determinari possit, & hinc ex illis casibus docemur tantummodo, ut in dijudicandis pulmonum vulneribus caute procedamus.

Quæ cum ita sint, & ad præsentem casum adplicentur: varia in hoc occurrunt momenta, quæ absolutæ hujus vulneris lethalitati repugnant. Namque 1) ea cruoris quantitas, quæ in cavitate pectoris extravasata adparuit, minime tanta fuit, ut inde læsio majorum vasorum judicari queat: 2) quæ si contigerit, & repentina mors fuisset insequuta; & 3) longe major extravasati cruoris in conspectum venisset copia; 4) Insuper etiam satis commode fieri potuit, ut quatuor illæ cruoris libræ intra quinque, quibus adhuc vixit sauciatus, dies ex sola pulmonum vulneratorum substantia successive exstillaverint. Deinceps 5) ea plaga sexquiunciali dumtaxat profunditate, & quidem 6) in minores pulmonum lobos penetravit; in quibus majora vasa haud reperiuntur: hinc quoque 7) vulnera, quæ superficiem pulmonum offendunt, haud tantum inferunt periculum, quam quæ ipsam profundius occuparunt substantiam. 8) Tum quoque cruoris intra pectus retenti impedita evacuatio vel sola sufficit ad inducendum lethalem eventum, teste crebra observatione; & tandem 9) ex plagæ descriptione non patet curandi ratio, atque num ratione curæ vel regiminis error fuerit commissus. Nec denique 10) determinatur, an vulnus mox collapsum fuerit, an cruorem reddiderit, numne æger ore eructaverit sanguinem. Ex quibus demum omnibus adhuc certum esse liquet, vulnus non absolute lethale appellari mereri.

CASUS LXXXII.

De vulnere diaphragmatis & hepatis cum subsequuta morte, non tamen absolute lethali.

CUidam studioso VIII. Kal. Decembris anni præterlapsi inter certamen plaga cæsim infligebatur; quæ pectus, illæsis pulmonibus, musculosam septi transversi partem, prope sextam costam, & hepar penetrabat, ac primum, partim ob læsa intercostalia vasa, partim insignem sauciati vino farti crapulam permultum; sequenti biduo autem parum, & dein nihil plane cruoris fudit. Neque tamen minus, postquam edormiverat vinum, semel vomuerat, ac de aliquali spirandi conquestus erat difficultate; in sequentibus diebus satis bene habuit, adeo ut medici nihil mali suspicarentur. Cumautem nec commendata remedia rite adhiberet, nec regimen observaret exactum, sed potius potui cerevisiæ triticeæ frigido satis larga indulgeret quantitate: pridie Kal. Decemb. anhelitu difficili ac præcordiorum anxietate corripi cœpit, cui demum eximius corporis languor accessit, ac ipsis Decembris Kal. hora sexta vespertina vitæ finem imposuit. Post legalem corporis inspectionem, pulmones ac reliquæ partes internæ adparebant illæsæ; septum saltem transversum atque hepar vulnus penetravit latitudine unciæ dimidiæ; omentum ac superiora intestina justo rubicundiora, & sub hepate juxta ventriculum binæ cruoris coagulati, totidemque in pelvi unciæ conspiciebantur; quemadmodum ex relatione medici atque chirurgi, sub Litt. A. & B. pluribus adparebit.

Quum igitur defunctus octava demum post acceptam plagam die perierit, quæstio incidit: num vulnus per se & absolute lethale fuerit? anne vita vulnerati nisi penitus conservari, tamen diutius protrahi potuerit? numne porro vulnus per se haud lethale septi transversi, a quo & præ-

præcordiorum anxietas, & spirandi difficultas dependent, magis per accidens, diætaque ac regimine minus accurato mortem acciverit? Namque recensitis binis dumtaxat symptomatibus adflictus æger, ab iis per quatuor dies prorsus immunis fuit: quæ vero post largum, frigidioris potus usum recruduerunt, & ęgrum suffocarunt. Denique etiam vero est simillimum, insequutam mortem magis a neglecto septi transversi, quam jecinoris vulnere fuisse subortam. Quamvis enim jecinoris lęsio non minus perardua videatur: tamen quædam sunt momenta, quæ in eam mortis caussam conjicere prohibent. Namque 1) rami venæ cavæ ac portæ, qui forsitan discissi sunt, satis exiles fuisse debuerunt, quoniam parcus cruor, ejusque non nisi quatuor unciæ intra octo dierum spatium exstillarunt, quę nec virium jacturam, nec corporis languorem inducere valuerunt. Neque 2) huic sententiæ, quod nimirum minores dumtaxat læsi sint ramuli, adversatur experimentum sufflati ac per hiatum hepatis exeuntis aeris: siquidem vi legum mechanico-hydraulicarum necesse est, ut minorum ramulorum vasculosorum plures, eadem ratione permeabilitatis, quam perspirabilitatis seu capacitatis cum uno majori possideant proportionem, hinc illi tantumdem perspirent aeris, quam unus major: sicuti in vulneribus pulmonum, ubi minores asperæ arteriæ ramuli percussi sunt, videre licet. Quamvis autem 3) hæc minorum ramulorum numero plurium, cum uno majori proportio ratione extravasationis humorum locum non inveniat, & sanguinis ex minoribus vasculis fluxus facilius sistatur, quam in majoribus: tamen 4) hoc momentum nostrę hypothesi eo magis favet, qua cum parcior cruoris quantitas effluxerit, legibus circulationis humorum hydraulico-mechanicis consentaneum putamus, quod minores dumtaxat læsi fuerint rami. Verum enim vero non equidem 5) negamus, quin cruor talis extravasatus, si exitu per externam plagam destituitur, periculosa atque lethalia post se trahere soleat symptomata; dum nimirum accedente corruptione in putrilaginem diffluere, ac sæpius per alvum evacuari deprehenditur: verumtamen 6) ea in præsenti casu adfuisse, nec signa mala, dum vixit, supervenientia, nec instituta post mortem sectio confirmant. Namque maculæ præternaturales in omento atque intestinis repertæ, quæ a sero sanguinolento ex cruore circa eas partes extravasato separato, dictaque viscera penetrante productæ esse videntur, nec veram inflammationem, multo minus sphacelum intulerunt; & forsitan aliis caussis, veluti immodico vini ac cerevisiæ potui, iracundiæ atque terrori, in acceptis ferendæ sunt: ut 7) taceam, colorem harum partium præternaturalem integro demum post mortem nycthemero pręterlapso adparuisse. Denique vero 8) jecinoris vulnera, nisi percussa simul fuerint vasa majora, ac hinc copiosus profundatur sanguis, licet etiam sint periculosa & tantum non insanabilia: attamen non tam repentinam inferre mortem, sed potius in lentam ulcerationem degenerare observantur; qua ægroti diuturna solicitantur valetudine.

Ex his itaque adparere existimo, defunctum non jecinoris percussi, sed potius septi transversi icti caussa, ex propria culpa sibi contraxisse mortem. Quum autem vulnera diaphragmatis leviora, ejusque musculosæ tantummodo inflicta parti, minime quidem tanta sint, ut absolutam perniciem inferant; attamen vitio curationis, regiminis atque diætæ facillime funestum nancisci soleant eventum: vero videtur simillimum, & consulti quoque quidam medici confirmant, sauciatum ex vulnere per se minus lethali, inordinata victus ratione exacerbato, proprio vitio periisse. Quod, ut eo clarius patescat, judicium medicum desideratur.

A.
RELATIO SECTIONIS.

Postquam studiosi vulnere heri peremti cadaver hodie cultro anatomico subjeci; ipsam octo abhinc diebus inflictam plagam pollicis latitudine sub dextra

tra papilla obliquo, simul declivi versus cordis scrobiculum itinere profundius in pectus penetrasse deprehendi; uti ex adnexa inferius vulneris renunciatione patescet.

Aperto abdomine intestina superiora ac omentum colore ex atro rubicundo, acsi sanguine tincta essent, imbuta conspiciebantur; ac inter hepar, ubi ventriculo accumbit, ipsumque ventriculum cruoris coagulati, quantum duæ capiunt palmæ, adparebat: cujus etiam notabilis portio & superiori posteriorique ventriculi parti, & concavæ hepatis regioni tam firmiter adhærebat, ut vix separari potuerit. Hoc cruore partim digitis, partim spongia, aqua calidiori imbuta, subtiliter absterso; plaga pollicem magna inferioris hepatis parti inflicta, in quam digitus minimus intrudi poterat, conspectui se sistebat. Immissum ipsi instrumentum exploratorium per superiorem & convexam hepatis partem rursus exibat, ubi cum septo transverso connectitur; & hinc non solum in ea regione vulnus unciam dimidiam magnum; verum etiam septum illud pari ictu in musculosa sui parte, ubi sextæ costæ circiter adhæret, percussum detegebat. Quare detecto vulneris tractu adparebat, illud dicto modo sub dextra papilla inflictum, inter quintam sextamque costam diaphragma atque convexam hepatis partem penetrasse & in concava exiisse. Ut autem viderem, quæ in hepate vasa sint læsa; primum ramo venæ portæ mesenterico per tubulum aerem inflari jussi, qui protinus per utrumque hepatis hiatum erupit: tum ligata in pectore vena cava, in ejus truncum pariter immittebatur flatus, qui non minus per utrumque jecinoris vulnus cum spuma redibat: unde colligebam, majores & venæ cavæ & venæ portæ ramos fuisse percussos. Præterea etiam in inferioris abdominis regione, ac sic dicta pelvi binæ circiter extravasati cruoris erant unciæ. Neque vero talis in pectoris cavitate existebat; sed cor æque ac pulmones nullo laborabant vitio; nec lien, præter coagulatum cruorem, quicquam præternaturale exhibebat. Ventriculus ac intestina a læsione libera, sed flatibus farta ac distensa, & obscuro tincta colore adparebant: quid? quod omentum, ubi ventriculum ac hepatis inferiorem attingit regionem, aliquantulum corruptum videbatur. Num itaque hæc vulneratio lethalis fuerit, anne cruor in abdomen extravasatus, maxime ille, qui inter hepar ac ventriculum tam tenax hæsit, per vulnus pectoris, diaphragmatis atque hepatis, expurgari iterum potuerit ac eliminari? arbitrio atque judicio aliorum relinquo medicorum. Ceterum adhuc in dextro brachio quædam leviores plagæ, una carpo, altera in antibrachio, tertia in brachio inflictæ adparebant.

Neque etiam ignorari oportet, & altero & tertio post acceptum vulnus die cruorem adhuc large fluxisse ex illo; dein quidem cessasse, sauciatum vero adeo habuisse bene, ut non nisi de salute speraremus. Septima autem die recruduerunt & difficilis spiratio, & præcordiorum anxietas; tum accessit virium languor, qui octava morbi die magis magisque auctus, cum anima hora sexta vespertina exspiravit.

B.

VULNERIS DENUNCIATIO.

Instituta sauciati studiosi inspectione deprehendi, vulnus illius tenui ense punctim factum, pollicis latitudine sub papilla dextra tractu obliquo deorsum inter costas versus scrobiculum cordis penetrasse, & instrumentum exploratorium profunditate quatuor circiter unciarum in pectoris cavitatem intrudi potuisse. Præterea laboravit æger summa præcordiorum anxietate ac anhelitu gravi, vulnusque sanguinem fudit. Neque vero ille ore fertur; claro indicio, ipsum pulmonem integrum, vasa vero intercostalia, & carnosam septi transversi substantiam læsione esse adfecta. Quin quamvis æger melius habere videatur; illum tamen nondum extra omne periculum positum esse existimo.

RES-

RESPONSIO CONSULTATORIA.

IN relatione vulneris, quo quidam studiosus percussus, & post aliquot dies peremtus est, principalis occurrit quæstio: num descripta in carnosam diaphragmatis partem atque hepar penetrans plaga per se, absolute, & sine concursu aliarum caussarum sit lethalis? Si consideremus vulnera transversi septi, inveniemus ex omnium fere scriptorum medico-forensium consensu, quod quæ nerveam ipsius partem offenderunt, jure pro absolute lethalibus habeantur; quoniam hæc pars non solum principale spirationis organum constituit, verum etiam in nervea substantia ista insignes thoracis spasmos excitat, qui partim ipsum spirandi negotium impediunt, partim venam cavam septum illud perforantem valide comprimunt, hinc sanguinis ad cordis ventriculos remorantur progressum; & ideo congestionibus, ac extravasationibus cruoris in imo ventre ansam suppeditant. Contra vero vulnera, quæ lædunt carnosam diaphramatis partem, licet pariter obspasmos per intervalla recurrentes, utut leviores p & hinc dependentem spirandi difficultat,em, non omni vacent periculo, tamen cum facilius in hac parte admittant consolidationem, minime sunt absolute lethalia, nisi forte vel nimis magna, vel parti nerveæ admodum vicina, vel denique cum læsione ramorum vasculosorum paullo majorum stipata fuerint. Quum igitur ex relatione præsenti elucescit, defunctum in carnosa diaphragmatis parte ictum, & per intervalla dumtaxat de spasmis & inde pendente difficili & anxia spiratione conquestum, quarto, quinto, & sexto autem diebus ab iis symptomatibus omnino immunem fuisse, illaque septimo demum die ex perverso regimine atque diæta sibi contraxisse iterum, ac inde periisse: vero est simillimum, hoc diaphragmatis vulnus minime pro causa mortis vel absolute lethali agnoscendum esse.

Quod igitur plagam hepati inflictam attinet; haud ignorari oportet, ab omnibus in anatomia ac praxi forensi peritis medicis, ea tantummodo viscerum, maxime hepatis vulnera pro absolute lethalibus haberi, quæ simul majores vasorum sanguiferorum ramos percusserunt, & hinc enormem cruoris copiam in cavum abdominis plorarunt: quæ autem leviora sunt, & non nisi minores vasorum ramos lacerarunt, cum extravasatione cruoris parcioris, ea quidem periculosa sunt, non tamen subitaneam perniciem inferre deprehenduntur. Si ergo præsens vulnus, prout in sectionis relatione describitur, dispiciamus, in ea quidem relatum legimus, illud per concavam pariter ac convexam jecinoris partem penetrasse, tanto hiatu, ut ipsi digitus minimus intrudi potuerit, at vero non accurate designatus est læsionis locus, cum ille in media aut extremis jecinoris partibus fuerit &c. Hinc si perpendimus, plagam pollicis latitudine a dextra papilla, inter quartam & quintam costam inflictam, tractu obliquo deorsum versus cordis scrobiculum per diaphragma in hepar penetrasse: haud sine fundamento colligere licet, lobum jecinoris minorem & anteriorem, cujus haud adeo crassi, & ventriculo accumbentis in hac regione situs est, percussum esse. Hæc autem sauciatio, cum non nisi minores vasorum in eo loco reperiantur ramuli, non potuit enorme secum ferre sanguinis profluvium; & ideo intra octo dierum spatium, quantum duabus capimus palmis, exstillavit cruoris in imi ventris cavum; quæ quantitas quatuor circiter, vel quinque uncias expleret. Quamvis enim immissus in venam cavam atque portæ flatus per vulneris hiatum ereperit: non inde sequitur, majora vasa fuisse percussa, dum & minora aerem reddere valeant. Neque vero minus probe notandum est, vulnera hepatis longe citius atque facilius consolidari, quam quæ in aliis fiunt partibus: non enim solum cruor per hepar progrediens per se valde spissus & sero privatus observatur, verum etiam ob deficientem venæ, quæ arteriæ officio fungitur, pulsum minori impetu atque tardius provehitur; unde a crassis istis humoribus minores canales facillime

obturari, ac veluti conglutinari possunt. Quæ cum ita sint, facile adparet, nec hoc hepatis vulnus pro absolute lethali judicari posse.

Jam ergo ulterius recensetur, ventriculum ac intestina, colore obscuriori atro tincta, & omentum, ubi accumbit ventriculo, nigrum atque corruptum, & ideo ipsam inflammationem sphacelosam, tanquam proximam & immediatam mortis caussam fuisse præsto: unde videri posset, acsi hæc corruptio sanguini extravasato in putredinem abeunti in acceptis ferenda sit. Verum enimvero attenta docet experientia, cruorem, si minori copia in cavitatem abdominis fuerit extravasatus, abire quidem omnino in putredinem; hanc longe leviorem, & magis successive contingere, ac non nisi febri lenta, viriumque dejectione stipari, maxime si remediis tam internis, quam externis discutientibus succurratur. Hoc adfirmant exempla eorum, qui absque læsione viscerum internorum & nobiliorum per totum corpus transfossi, aut in omento vel jecinore leviter sauciati fuerunt; in quibus sanguinem in cavum abdominis effusum esse, omnino credendum est. Quamobrem cruoris extravasati quinque unciis, qui in defuncto in conspectum venerunt, inflammatio illa sphacelosa nullo jure adscribi potest. Eandem potius variis internis caussis suos debere natales credo; quas inter præter leviores ex læso diaphragmate spasmos, & cruoris coagulum ventriculo adhærens, collocari merentur sub accepto vulnere crapula, neglectum regimen, atque potus frigidæ cerevisiæ: quæ in præsenti corporis atque partium imbecillitate, inducendæ inflammationi, & ex hac suborto sphacelo omnino suffecerunt. Ex quibus recensitis momentis, partim ambiguis clarissime patere credo, vulnus defuncto inflictum pro valde quidem periculoso, non autem absolute perniciosó esse habendum.

Judicium medico-chirurgicum privatum.

Postquam requisitus, ut judicium meum ad quæstionem: Num læso ex inflicto ipsi vulnere, nisi diætæ error accesserit, necessario fuisset moriendum? suppeditem, omnia momenta probe disquisivi: quantum quidem ex illis judicare licuit; vulnus illud minime absolute lethale renunciare possum. Quod enim attinet vulnus carnosæ diaphragmatis substantiæ, quæ longe minori sensibilitate guadet, quam quidem centrum illius tendineum; sicuti etiam spasmi leviores & mox remittentes indicant: illud, more plagis carnosarum partium consueto, omnino admittere solet curationem; quales observationes *Glandorpius specul. chir. obs.* 27. & *Hollerius in Hipp. Lib. 6. aph.* 18. allegant. Ut taceam, sæpius hepar cum læsa diaphragmatis substantia carnosa coalescere, & hinc vulnus ad cicatricem perducere. Quod si vero ulterius hepatis læsionem dispiciam; illud ex plaga versus cordis scrobiculum tendente, in lobo suo minori sive anteriori, ubi ventriculo accumbit, percussum esse videtur. Cum autem hic lobus tenuis, minoribusque sanguineis vasis observetur instructus; & sanguinis per hujus visceris vasa progressus ob ejus spissiorem texturam admodum languidus deprehendantur: facillime fieri potuit, ut exigua illa læsio ab effluente glutinoso cruore, cujus quinque circiter extravasatæ fuerunt unciæ, iterum consolidata fuerit. His cum accedant observationes *ab Hildano Cent. II. obs. 37. Glandorpio L. c. obs. 33. & Foresto Lib. VI. obs. 3. allegatæ*, quod graviora etiam lobi majoris vulnera, in quibus majora vasa fuerunt læsa, curata sint: omni jure & præsenti hepatis sauciationi absolutam lethalitatem denegari posse arbitror. Restant itaque dijudicanda, quæ post acceptam plagam accesserunt symptomata, anxietas præcordiorum scilicet, & gravis anhelitus: quæ tertio post vulnerationem die remiserunt; deinceps autem ingurgitatis cerevisiæ triticeæ frigidæ quatuor mensuris recruduerunt, cum insequuta morte; postquam denique ventriculus, intestina ac omentum siderata adparuerunt. Non equidem negari potest, quin sideratio harum partium proximam & necessariam mortis caussam constituerit: huic

vero

vero hepatis & septi transversi lęsiones remotiorem dumtaxat suppeditarunt occasionem. Hæ enim ventriculum ac vicinas partes spasmo corripi effecerunt; quo consopito nihilominus remanserunt earum partium debilitates; quibus factum est, ut accedente victus incongrua ratione, spasmus recruduerit, ac stasin humorum inflammatoriam, cum subsequente lethali sphacelo introduxerit. Quod si enim hanc inflammationem ab ipso vulnere immediate derivare velles, facilius fuisset, ut ipsum diaphragma vel alia viscera eam subierint. Neque vero etiam hæc ventriculi, omenti, ac intestinorum sideratio cruori in abdomine extravasato adscribi potest: tum enim non solum vesica urinaria & intestinum rectum, quibus etiam incubuit extravasatus humor, inflammationem sustinuissent; verum etiam putredinosus odor nares feriisset; quod utrumque momentum minus adfuisse perhibetur. Multo minus hic effectus lethalis a tam pauca extravasati sanguinis quantitate proficisci potuit; quæ ope motus tonici per poros partium facile resorberi potuisset. Quamobrem concludo, vulnus & hepatis & diaphragmatis non per se, sed per accidens fuisse lethale.

CASUS LXXXIII.

De asthmate, & spasmo præcordiali a motu corporis.

Vir quidam septuagenarius, sanguineę constitutionis, quanto exercitio in juventute multis itineribus, aliisq; negotiis corpus commovere sueverat; tanto quoq; otio, vitæ sedentariæ, multisque laboribus mentis stipatæ, ætate magis provectiori indulgere cœpit. Sub hoc vivendi genere vires corporis pariter ac animi semper manserunt integræ, bona ciborum adpetentia, somnus quietus, ac satis regulare alvi officium; & insuper ad præservanda majora mala quotannis bis venam præbuit secandam. Neque tamen minus aliquot abhinc annis de dolore tensivo atque gravativo, e scrobiculo cordis per sterni tractum ascendente, ac præcordiorum anxietate, spirandiq; difficultate stipato conqueri cœpit. Ingravescunt hæc symptomata potissimum sub quocunque corporis motu; si nimirum vel obambulet æger, vel scalas ascendat, vel etiam vestes induat; adeo, ut sæpius penitus inter ipsum motum ab illo abstinere teneatur: & hinc quietus, ab eo symptomate prorsus immunis sit. Neque minus post cibos flatulentos assumtos, vel potam cerevisiam, insignis constrictio atque dolor circa ventriculum atque pectus percipitur, & nonnisi eructatis ructibus allevatur: quare etiam si haustum vini Rhenani, vel tantillum panis butyro illiti, vel etiam essentiam stomachicam mane assumserit, optime habet. Huic ergo molestiæ præterito anno opposuit usum acidularum Egranarum; quæ, licet paullo sublevaverint malum, illud tamen penitus haud expugnare valuerunt; quamobrem meum per litteras flagitavit consilium.

Optavi igitur, ut plura momenta scitu necessaria in hac morbi historia fuissent allegata; nimirum quomodo pulsus, maxime sub motu corporis, se habeat, an sit inæqualis & interruptus, an intermittens aut paullo durior, vel contractior? anne quoque tremor vel palpitatio cordis illum affectum comitari sueverit? &c. Nam crebra experientia constat, in subjectis plethoricis, vitæ sedentariæ, sed largis, nutrientibus ac vinosis epulis indulgentibus ob spisos humores, eorumque languidiorem per cor & pulmones progressum, facillime in venis polyposas generari concretiones, ex quibus stricturæ pulmonum, vicinarumque partium nervosarum spasmodicæ cum difficili respiratione ac præcordiorum anxietate propullulant. Hoc eo facilius contingit, si sub motu corporis musculi præsertim brachiorum pedumq; commoventur, & hinc æquabilis humorum copia eo magis versus pręcordia compellitur. Quod si deinceps ventriculi vitium accesserit, & ille, vi concoctrice læsa, a flatibus distenditur: inde liber septi transversi motus, & hinc æquabilis humorum per thoracem circuitus admodum impeditur.

Quod si itaque ægrotantis conditionem intueor, hanc adeo comparatam esse ex

perscriptis judico, ut nisi coagula polyposa jam revera præcordia obsideant, ea tamen in propinquo esse credam. Quamvis enim in illius corpore plethorico ac ætate provecto, ventriculus pariter labefactatus videatur; in illum tamen solum omnem mali caussam collocare haud licet, maxime cum æger usu stomachicorum, flatus discutientium, atque vinorum generosorum ei jam prospexerit. Quamobrem ut a suo malo vindicetur, operæ esset pretium, ut & ipsa consopiantur symptomata, & humorum circuitio adjuvetur. Quibus scopis obtinendis consultum fuit, ut ter vel quater quotannis larga cruoris ex vena in pede tusa detrahatur quantitas; quo humorum impetus a præcordiis divertatur, eaque ab inhærentibus liberentur symptomatibus. Mane potandum commendavi infusum theiforme ex herba veronicæ, corticibus citri recentibus & cardamomo paratum; & tum caryophylla ad ventriculum roborandum suasi masticanda. Non minus ad restaurandam vim digestivam sub epulis data fuit essentia Zedoariæ & corticum aurantiorum cum spiritu nitri dulci, & spiritu salis ammoniaci vinoso, nec non aqua ex millefolio ac floribus chamæmeli cum cerevisia triticea destillata permixta. Eidem scopo proposui emplastrum stomachicum ex emplastri crustæ panis uncia una, olei nucistæ moschati drachmis duabus, balsami Peruviani drachma una, & olei caryophyllorum drachma dimidia confectum & ventriculo imponendum. Tum etiam valde hortatus sum, ut alvi lubricitati succurratur, & huic fini commendavi usum pilularum balsamicarum, ad Becheri methodum parandarum, bis quavis hebdomade matutino tempore assumendarum; si pridie vesperi pulvis absorbens nitrosus ex solutione oculorum cancrorum, magnesia, nitro purificato, & tartaro vitriolato fuerit propinatus. Adventante denique vere haud alienum putavi, ut æger acidulis Egranis, conjunctis amaricantibus atque stomachicis medicaminibus utatur. Cæterum ad servandam rectam vivendi rationem, ut a largis epulis, maxime vespertinis, cibisque flatulentis, ac concoctu difficilioribus abstineat, corpus equitando vel curru vehendo sedulo moveat, & denique seposito omnis cerevisiæ atque vini usu, pro potu ordinario aquam cum cinnamomo decoctam potet, imperavi.

CASUS LXXXIV.

De Asthmate humido.

ILlustrissimus atque excellentissimus quidam Dominus, LVIII. annorum, atque antea temperamenti sanguineo-cholerici, jam vero atrabilarii magis existens, vitæ sedentariæ plurimum addictus, cui hæmorrhoides antea præsentes cessarunt, in primis noctu sub somno incurrit laboriosam, difficilem ac brevem spirationem, de qua etiam de die sub ascensu scalarum conqueritur. Huic se se jungit noctu sibilus vehementior, & sonus spumidæ quasi ebullitionis, tempore matutino vero concurrit tussis, quæ magnam quidem muci quantitatem excutit, sed sine magno levamine; cum congestio in pectore tanta sit, ut brevi mora prior muci quantitas denuo in pulmones deferatur. Præterito tempore æquinoctiali frigido & pluvioso hæc spirandi difficultas augebatur; pejusque se habuit illustrissimus æger; cum cessante magis adpetitu vires quoque deficere cœpissent. Etsi autem has deinceps, intemperie aeris mutata, non solum mox denuo resumserit; sed etiam recensita symptomata satis molesta adhibitis decentibus remediis multum imminuta fuerint: eo minus tamen penitus a medicamentis est abstrahendum, quo citius iis sepositis denuo augmentum capiunt recensitæ calamitates. Ex dictis patet, adesse asthma humidum, cum humorum tenacium in bronchiis hærentium notabili concursu se manifestans. Nec soli pectori proprium, sed & in hypochondriis sedem suam habens, ut adeo dyspnœa hypochondriaca simul jungatur; cujus effectus in partes pectoris redundat, ob nervorum recurrentium cum negotio respirationis connexionem:

de qua re notabile est Galeni de cane, his nervis interceptis asthmatico facto, experimentum per Lowerum in Actis Anglicanis repetitum. Porro malum hocce antea quidem fuit symptomaticum magis, cum tussi humidæ supervenerit; jam autem idiopathicum evasit, atque chronicum. Ratione recurrentium accessionum est periodicum magis & nocturnum; ratione gradus vero medium locum occupat inter dyspnœam & orthopnœam. Caussa hujus affectus continens atque immediata est materia mucido-viscida, circa pectus copiosius collecta. Caussa mediata proxima, sive antecedens & concomitans est flacciditas texturæ pulmonalis membranaceæ; & nervulorum pulmonalium, ex prægressis pectoris congestionibus suborta: unde paucis momentis talis humorum affluxus contigit; quod fieri non posset, si nervi illi in debito tono servarentur.

Cum his caussis conspirat, atque mediatam proximiorem constituit activa humorum versus pectus congestio, evacuationi hæmoptycæ destinata, atque a suppressione hæmorrhoidum antea semel præsentium ortum docens: quæ evacuatio sanguinis suppressa caussam occasionalem, sive mediatam remotam constituit; quas inter porro referri meretur & tussis antea sæpius præsens, & mutatio vitæ generis laboriosi in sedentarium, & mutatio subitanea aeris frigidioris cum calidiori. Ratione prognoseos sicuti in genere hic affectus pertinax magis existit, præsertim in annosis: ita in specie hic invalescens minatur suffocationes pectorales; quin, si acrimoniam concipiat materia in bronchiis hærens, exulceratio & phtysis sequi potest, nisi tempestive succurratur. Quemadmodum autem hæc ratione prognoseos funestæ adducta sunt: ita ratione salutis sciendum, asthma concurrente tussi facilius curari, quam eadem absente; cum tussis, quando non adeo enormis est, materiæ excretionem aliquo modo promoveat. Hæmorrhoides asthmati supervenientes malum notabiliter sæpius mitigant: id quod eo certius hic contingentes, cum affectus præsens ab earum suppressione simul ortum trahat.

Jam si totam morbi historiam hic recensitam pecurramus, probeque nexum hujus mali cum adductis caussis ponderemus: statim patebit, viscidum in bronchiis pulmonum hærens ante omnia esse resolvendum, resolutum vero ex corpore excernendum. Hinc non sine ratione per tempus adhibita sunt tam resolventia ex vegetabilibus blandioribus, huic affectui appropriatis, aliisque gummatibus potentioribus parata, quam laxantia. Neque enim contrarius inde observatus est effectus, cum sub eorum medicaminum usu liberior spiratio sub somno accesserit. Quare non mirum, illustrissimum ægrotantem, usu laudatorum remediorum cessante, statim priora symptomata denuo incurrisse, cum caussa antecedens superius recensita nondum fuerit sublata. Nam licet per annum materiam mucido-viscidam circa pectus collectam resolvamus, resolutamque educamus; malum tamen semper recrudescet, paucissima etiam mora; nisi caussam antecedentem, nempe flacciditatem pulmonum, ob quam paucis momentis tantus fit humorum affluxus, tollamus, atque nervos in suum tonum restituamus. Hoc autem impetrabimus, si congestiones atque decubitum humorum ad partem affectam inhibeamus. Quibus remediis hic opus sit, superiores caussæ nobis indicant, cum primo intuitu pateat, illa ea esse, quæ & motum humorum aliorsum, inprimis vero ad partes remotas derivent, & fibrarum decentem stricturam promoveant. Sanguinis ergo ob vitam sedentariam accumulata quantitas eo magis indicat sui depletionem, cum excellentissimus æger huic non solum assuetus sit; sed eadem instituta etiam strictura fibrarum relaxatarum, sicque ipse tonus partium promoveatur. Hinc post æquinoctium vernale venæsectio ad aliquot uncias celebrata est in pede, & ob hanc caussam, quod tali ratione humorum affluxus ad partes summe remotas derivetur. His ergo ita secundum ordinem adhibitis post venæsectionem institutam non modo multo melius se habuit illustriss. æger: sed & sanguis emissus tam ratione consistentiæ,

quam ratione coloris sine labe conspicuus erat: fuit enim eleganti rubedine tinctus, pauciori saltem sero præditus. Similem effectum revulsorium obtinebimus, tam si tussim, majorem ad pectus adfluxum caussantem, interdum præmissis præmittendis, pulvere convenienti cum grano uno massæ pilularum de cynoglossa juncto mitigemus; quam si excellentissimus æger tempore hyemali subitaneam aeris calidioris cum frigidiori mutationem vitaverit: Cum humoribus in hypocausto calidiori magis resolutis non solum intimior aditus ad pulmones pateat; sed & accedente frigore fibris strictis difficilior reditus concedatur; sicque congestio, atque per consequens ipse morbus augeatur. Uti autem hæc omnibus medicamentis palmam præripiunt ratione revulsionis humorum: ita meo judicio optime stricturæ atque scopo tonico inserviemus mixtura ex spiritu cornu cervi, tinctura antimonii tartarisata, essentia succini & ligni sassaffras; decocto ex radice gentianæ rubræ, herba veronicæ, hederæ terrestris, hepaticæ nobilis, scordii, semine fœniculi, corticibus citri & cinnamomi, item succis tam laudatarum, quam herbæ beccabungæ, nasturtii aquatici, cum tantillo balsami Peruviani, aut de Copaiba. Ceterum adpetitus semper respiciatur, atque decentibus remediis temperatis restituatur; & ulterius diæta moderata, animus quietus, motusque corporis sufficiens commendentur.

Jam per aliquod tempus illustris æger nullis jam amplius utitur remediis. Cum autem priora symptomata, licet minori gradu, semper tamen denuo redeant: utique ulterius medicamentis erit insistendum, imprimis cum extra paroxysmum optima sit medicatio. Unde hic laudarem aliqualem saltem continuationem adductorum medicamentorum, vel si hæc in affectu hocce chronico haud sufficiant, potentiora resolventia suaderem e.g. radicem petasitidis, angelicæ, imperatoriæ, levistici, bardanæ, apii, dracunculi; speciatim vero radicem ari ob asthma humidum. Ex herbis antiscorbuticis laudarem trifolium, nasturtium, beccabungam; hisque modo semen dauci, ammios, baccas juniperi, modo gummi ammoniacum jungerem. Ex compositis sumi posset spiritus salis ammoniaci urinosus, liquor cornu cervi succinatus, vel etiam potiuncula Brunneri e gummi ammoniaci uncia semis, in aceti squillitici uncia soluti, aquæ veronicæ unciis duabus, olei tartari per deliquium guttis XII. atque sacchari uncia semis parata: cui quoque adderem aquam hyssopi, cum in asthmate senili, ac flacciditate pulmonum, atque aliis humidis pectoris constitutionibus chronicis egregie conveniat usus diuturnior similium aquarum vinosarum. Quæstio jam incidit: an tuta sit acidularum potatio? Reputatur quidem asylum hypochondriacorum, cum tamen phtysicis quocunque etiam gradu constitutis, magis sit nocivus, & illustrissimus æger ad talem dispositionem phtysicam admodum proclivis sit, neque ex Egranis, quibus sæpius usus est, atque Selsterensibus sufficientem effectum reportaverit; non facile earum suasor essem, aliorum consilio id relinquens. Atque uti hæc de præsenti statu magis valent, atque curationis gratia adducta sunt: ita præservandi fine deinceps circa æquinoctia denuo ventilationes sanguinis justo loco instituendæ sunt, vel loco earum hirudines in locis hæmorrhoidalibus adplicandæ; deinceps evacuationes seroso-mucidę catharcticæ tolerabili quantitate & motu administrandæ, & pro circumstantiarum ratione repetendæ: tandem vero alia selectiora ex superioribus subjungenda, & de reliquo tempus aliquod respirandi naturæ subinde concedendum, ne medicationibus adsuescat. Ante omnia illustriss. æger hac notabili sublevatione contentus sit, cum plenaria restitutio in malo hocce chronico obtineri nequeat. Dabam Viennæ tertio Calend. Maii 1726.

CONSILIUM.

Ægritudo, qua sollicitatur vir illustrissimus, omnino asthma humidum adpellari meretur; quod meo qui-

quidem arbitrio minime ex affectione hypochondriaca, suppressione fluxus hæmorrhoidalis, vel congestione sanguinis ad pectus, hæmoptysin intendente, dependet; sed potius ex prava ventriculi digestione, & viscidis sordibus, tam in primis viis, quam massa sanguinea hærentibus natales suos mutuatur. Verum caussæ huc facientes vita sedentaria, largior victus, ac mentis labores cum meditatione juncti utique fuerunt; quæ & labefactando ventriculi tono, & humorum abundantiæ generandæ satis sunt opportunæ. Quare ut ab eo malo vindicetur æger excellentissimus, necesse ante omnia est, ut in vivendi ratione motui corporis magis studeat, cœlum aeremque mutet, cœna minus liberali utatur, cibos probe mandat, ac mentis labores evitet. Deinceps operæ erit pretium, acidulas Egranas cum debito regimine per quatuor vel quinque hebdomades potare, simulque loco potus ordinarii aquas Selteranas cum quarta vini parte remixtas adhibere. Nec ludetur opera, si ter ad minimum quotannis, nimirum Februario, Majo, ac Octobri mensibus sanguis ex vena in pede tusa mittetur; præterea singulo mane sex vel septem vascula infusi theiformis cum saccharo cando sorbillabuntur, & omni triduo larga dosis sequentis pulveris vesperi adsumetur: Recipe pulveris liquiritiæ unciam, radicis pimpinellæ albæ, iridis Florentinæ unciam semis, balsami de Copaiva drachmam semis. M. f. pulvis. d. Infusum theiforme sic se habet: Recipe herbæ veronicæ, hyssopi ana manipulos duos, draguncul manipulum unum, seminis fœniculi drachmas duas. Conc. Contr. M. D. S. species *Zum Krauter-Thee*. Denique conveniet singulis decem diebus mane devorare sequentem potionem laxantem: Recipe mannæ electæ uncias duas cum dimidia, cremoris tartari drachmam unam & semis; aquæ florum acaciæ uncias quinque; coque & solve leni calore: colaturæ adde olei de cedro italici guttas quatuor. M. D. S. potio laxans. Quæ si rite fuerint observata, de felici eventu nullus dubito. Quod cæterum medici judicium satis doctum attinet; illud ex D. D. Junckeri tabulis medicis maximam partem concinnatum videtur; farrago autem remediorum ibi commendatorum præsenti morbo minus est conveniens.

CASUS LXXXV.

De Asthmate flatulento.

Unus cum dimidio circiter elapsus jam est annus, ex quo noctu insigni præcordiorum anxietate, cum tenui sibilo ac difficili spiratione stipata subito corripiebar. Hinc protinus e lecto surgens, & paululum obambulans sumsi pulverem temperantem; ex quo melius habui, noctemque placido transegi somno. Eadem adfectio aliquot post septimanas recidens, eadem ratione facile superabatur. At vero Augusto mense anni novissime elapsi, cum mane hora septima lectum desererem, inter surgendum, pungitivus dolor cor adficere videbatur, eumque difficultas spirandi excipiebat: alvum exoneraturus, eam reddere haud valebam. Hinc vestes induens tanta anhelatione, ingenti pectoris sibilo conjuncta adficiebar; ut adstantes medicum atque chirurgum advocari curaverint. Hi sanguinem e vena missuri, cum frustra & in brachiis & pede dextro tundebant; quippe quæ partes insigni constrictione rigebant; donec tandem e sinistro pede parum cruoris detraxerint. At nihilominus ronchus & anhela spiratio adeo invalescebant, ut facies sanguine farta ac turgida adpareret, oculi prominerent, ac omnes vel suffocationem vel apoplexiam vererentur. Interim propinata sæpius in infuso theiformi mixtura ex essentia corticum aurantiorum, pimpinellæ, sassafras, cardamomi, ac spiritu carminativo de tribus parata ad me redire cœpi; sed urgebat adhuc ronchus; qui demum, evacuatis per injectum clysterem multis flatibus, ructibusque cum reliquis symptomatibus paulatim remittebat, postquam per quinque duraverat horas. Postridie usur-

pavi mixturam ex gummi ammoniaco in aceto squillitico soluto, aqua veronicæ, hyssopi, asthmatica, nitro depurato, syrupo capillorum veneris, & de erysimo Lobelii concinnata; & hinc per aliquod tempus præter anhelam spirationem, maxime sub ascensu scalarum molestam, non habui, de quo conquererer. Mense vero Novembri, cum noctu sub largo sudore ac crebra anhelatione evigilarem & surgerem: eodem paroxysmo cum pectoris anxietate, sibilo, ac gravi anhelitu stipato infestabar; ab eoque per quinque horas inhærente, adplicato clystere, & data priori mixtura favente divina gratia iterum liberabar. Eadem molestia paulo levioribus symptomatibus mense Januario currentis anni post liberaliorem cœnam eadem hora matutina tertia recrudescebat, pristinis profligata præsidiis. Aliquot abhinc hebdomadibus ex vena in brachio tusa optimus ac floridus effluxit sanguis: & posthæc sæpius descripta accessio bis adhuc semper levior, eandemque servans horam, recidebat. Tum a cœna penitus abstinere cœpi, & ejus loco assumtis aliquot vini Rhenani vel Mosellani haustibus, Tabacum fumare ac cerevisiam potare suevi. Abhinc licet pectoris adfectio haud amplius redierit; tamen alia successit ferme molestior. Quotidie enim hora vespertina septima, tanquam concoctionis tempore, quo alias cena uti suevi, præviis cordis palpitatione, extremorum, ac maxime digitorum refrigeratione, & denique largo corporis ac precipue capitis sudore, ructus insigni anxietate præcordia occupant, & non nisi summa vi atque molestia erumpunt: quibus excretis, satis bene habeo. Per alvum autem nulli unquam redduntur flatus. Quid? quod hæc ructuosa molestia præter vespertinum, quod servat, tempus, novissime binis vicibus media nocte præviis levi sudore, cordis palpitatione, ac celeriori pulsu, redierit, meque per integram horam cruciaverit; donec iis eructatis ab omni molestia liber eram. Neque minus interdiu hi ructus quandoque erumpunt, sed leviores & non tantis, ut priores, stipati symptomatibus. Inter ipsum paroxysmum insignem ventriculi ardorem percipiebam antea atque acrimoniam; sed sumto bis quotidie pulvere ex matris perlarum præparatæ, lapidum cancrorum præparatorum, antimonii diaphoretici ana drachma una & olei ligni sassafras, ac cinnamomi guttis tribus confecto, & in tres doses diviso, remisit ea adfectio. Alvus, quæ a teneris soluta esse suevit, jam segnior, & nonnisi datis purgantibus vel laxantibus redditur. Sæpius subito accedunt cordis palpitationes, quibus durantibus pulsus est intermittens. Cæterum quamvis pertinaciter observem victus rationem, omnesque cibos flatulentos ac nocivos fugiam, nec illos unquam ad plenam satietatem assumam; quamvis etiam moderato corpus moveam exercitio; & pro potu ordinario vino generoso & cerevisia utar, quoniam intermissa cerevisia alvus fit magis adstricta: nihilo tamen minus omni vespera redit molestum malum. Sub hoc abdomen quidem contabescit; & totum corpus flaccescit; sed vires sunt integræ, & vultus sanorum simillimus ac vivacissimus. Mane veronicam in infuso potare suevi; alvo solvendæ ex suasu medici sæpius capiebam pilulas ex mercurio dulci confectas; vesperi mixturam ex essentiæ absynthii compositæ, liquoris terræ foliatæ tartari ana uncia semis, elixir proprietatis uncia una paratam ex vino sumebam; & ad roborandum stomachum varias essentias cardamomi, costi veri, piperis longi, gentianæ, millefolii &c. adhibebam: quibus omnibus nullam opem ferentibus, medicus meus mali caussam in ventriculi atonia collocat.

CONSILIUM.

Ex iis, quæ mihi de adversa generosissimi viri valetudine sunt perscripta, facile collegi, illam omnino nomen asthmatis flatulenti mereri; quod testantibus crebris ructibus a ventriculi atonia, & hinc suborta illius expansione flatulenta, septum transversum moleste afficiente, natales suos mutuatur. Quum autem morbi, qui ex sola ventriculi atonia, & flatibus in illo

illo retentis dependent, convenientibus carminativis, nervinis & stomachum roborantibus facillime curari solent; & præsens, adhibito nequicquam horum usu per integrum jam inhæsit annum: necesse omnino est, ut hujus ructuosæ ventriculi inflationis præter illius imbecillitatem, adhuc plures subsint caussæ. Has inter potissimum referendus est difficilis humorum vitalium per viscera abdominis, maxime hepatis, mesenterii & lienis circuitus: hunc enim in hominibus ætate provectioribus, sanguineæ temperaturæ, lautæ vinosæque diætæ ac vitæ sedentariæ indulgentibus, animique commotionibus obnoxiis frequentissimum deprehendimus. Exinde, maxime si nulla adsit ad fluxum hæmorrhoidalem proclivitas, nec corpus sufficienter movetur, nec sanguis e pedibus regulariter detrahitur, multi morbi hypochondriaci, spasmodici, flatulenti & asthmatici propullulant. Namque dum sanguis, per imum ventrem ægre progrediens, in vasis tunicarum intestinalium stagnans, eas distendit; inferiora intestina spasmodica convelluntur strictura; qua non solum flatus, constricto inferius exitu, ad superiora repelluntur, sed & cruor ad ventriculum pariter ac pectus atque caput regurgitat majori quidem copia, quam quæ a venis revehi potest. Quamobrem ad tollendos funditus, qui ex tali caussa proficiscuntur, morbos, necesse est, ut hypochondriorum ratio habeatur, & stagnantes in illis humores resolvantur atque discutiantur. Hoc fine, non præstantius est aquis mineralibus subsidium; quas inter vel thermæ Carolinarum molares, vel acidulæ Egranæ sub debito regimine, cœli mutatione ac convenienti diæta ad 18. lagænas potæ reliquis palmam præripiunt. Deinceps etiam conveniet, potum mutare, ac in ejus locum aquas Selteranas, binis partibus cum una vini rhenani generosi mixtas adhibere: pediluviis temperatis & fere quotidie uti; ac denique quater quotannis sanguinem ex vena, non in brachio, sed pede tundenda detrahere. Quod pharmaca attinet; ab illis calidioribus atque purgantibus probe cavere oportet; quippe quæ tonum ventriculi atque intestinorum admodum labefactant. Alvum magis clysteribus carminativis & emollientibus moliri præstat; quæ etiam sponte suo fungetur officio, quando calor internus, & acrimonia humorum atque ventriculi fuerint attemperata. Huic vero scopo egregie faciet satis pulvis sequens, pondere drachmæ unius & brevi ante epulas, & vesperi ex aqua cerasorum nigrorum capiendus: Recipe lapidum cancrorum unciam, tartari vitriolati, nitri purificati, succini præparati ana drachmas duas, seminis cymini drachmam unam & semis, macis, cardamomi ana drachmam. M. f. pulvis d. Hæc remedia sicuti ante potum acidularum, ita & hoc absoluto in usum vocanda; quæ cum acidulis istis, nisi jam polyposa concretio in pulmonibus vel corde præsto sit, quin malum penitus sint exstirpatura, nullus dubito.

RELATIO.

NEC spem fefellit hæc curatio; siquidem ab illa, maxime acidulis Egranis, æger asthmatis sui insigne reportavit levamen; & observata dein recta vivendi ratione, ad hanc usque diem sanus vivit.

CASUS LXXXVI.

De Asthmate flatulento.

INtellexi ex communicato mecum casu, virum quendam illustrissimum per aliquot annos gravi solicitari ægritudine, quæ asthmatis flatulenti atque spasmodici nomen summo tuetur jure. Noctu enim potissimum, raro de die gravi ac anxio anhelitu, difficilique spiratione adeo corripitur, ut fere suffocari videatur: ipse vero paroxysmus per unam duntaxat, alteramve horæ quadrantem durat, ac copiosa muci viscidi per vomitum rejectione semper terminatur; & denique hyemali magis, quam alia tempestate adfligit. Hujus si causam dispiciam, illam in pulmonibus copioso, stagnanteque

que sanguine fartis sitam esse, & inde liberum humorum ex uno cordis in alterum ventriculum transitum impediri arbitror. Quandoque enim vasa pulmonum sanguinea a stagnante humore nimium distenduntur, atque dilatantur: aer nec inspirari, nec exspirari libere potest, & hinc suffocationis metus proficiscitur. Verum enimvero ad indagandas caussas remotiores, quæ malo præsenti viam straverunt, tria potissimum notanda occurrunt momenta. Namque primum haud ignorari oportet, ægrum insigni humorum abundantia turgidum, cibis vesci nutrientibus, copioso vino uti, vitæ indulgere sedentariæ, nec aliud sanguinis profluvium tolerasse, nec venam secandam præbuisse: unde omnino ingentem succorum abundantium quantitatem sibi contrahere debuit. Deinceps notari meretur, ægrum multis flatulentiis agitari suevisse. Quando vero cunque flatus, qui ex vitiata digestione, ac inde relictis in ventriculo sordibus mucidis atque tenacibus, noctu præsertim, vi caloris in halituosos vapores resolutis, originem trahunt, ventriculum nimium distendunt: fit inde, ut & diaphragmatis liber motus, & pulmonum expansio, & hinc æquabilis humorum per has partes impediatur circulatio. Quamobrem tam ipsum asthma, quam præsertim paroxysmi illius & in nostro ægro a flatulenta ventriculi distensione eo magis derivari debent; cum eructatis istis vaporibus statim remittat spirandi difficultas. Nec denique leve huic malo generando addidit momentum materia acris tartarea, quæ olim juncturis partium inhærens, arthritidem ac podagram excitavit, jam vero intra massam sanguineam restare videtur. Namque crebra compertum habeo experientia, arthriticam hancce materiam, si vel in massa sanguinea oberrans haud debite foras protrudatur; vel ab externis partibus intro repellatur, tantum non semper nervosas pulmonum obsidere partes, earumque spasmodicas distentiones, anhelitu gravi ac spiratione angusta stipatas excitare; easdem vero protinus evanescere molestias, si articularis recruduerit morbus. Quum itaque ex præsenti casu intellexi, generosissimum ægrum sex abhinc annis dolore atque tumore digitorum, & externi pedis circa illius malleolos laborasse, ut Podagra affectus videretur: non dubito, fore ut a præsenti pectoris adfectione penitus liberetur, si veram inciderit Podagram.

Quod igitur prognosin attinet, facillimum omnino est, ut nisi tempestivæ ferantur suppetiæ, molestum aliquando atque periculosum suboriatur asthma convulsivum. Etenim in hisce morbis temporis diuturnitate ex stagnante, & magis coagulato cruore in corde pariter atque pulmonibus polyposæ concretiones generari solent: quæ, dum in dies majora sumunt incrementa, liberum denique & ad vitam conservandam summe necessarium humorum circulum remorantur; & hinc inducendo asthmati convulsivo & præfocanti, aut plane pectoris hydropi perquam sunt opportunæ.

Quare si a tali malo vindicari cupit perillustris æger, eo summo niti oportet studio, ut remotis primum caussis, ipsa mitigentur symptomata. Quibus scopis obtinendis, necesse ante omnia est, ut imminuatur humorum abundantia, ac impediatur, quo minus increbescat, ipsumque magis adaugeat morbum: hinc bis ad minimum quotannis, nempe vere & autumno vena in pedibus est secanda. Neque minus longe feliciori successu curatio potiretur, si hæmorrhoidalis excretio, vel sponte naturæ vel arte promoveri posset; quo fine, si tumor vel dolor in ano adparuerit, hirudinum adplicatio ingentem pollicetur fructum.

Tum quoque operæ erit pretium, cœna penitus abstinere, & corpus sedulo movere, quod & ambulando & equitando & curru vehendo sub tempestate serena vel horis matutinis, vel vespertinis post absolutam digestionem optime fiet. Ad vitæ enim pariter ac sanitatis conservationem, victu tenui ac parco, moderato corporis exercitio & usu aquarum mineralium non præstantiora deprehenduntur subsidia, quippe quæ partim debitam humorum fluxilitatem conservant, partim

sa-

salutares excretiones, maxime quæ per cutim fiunt, egregie promovent, & ideo ad præcavendos morbos sunt convenientissima.

Quibus momentis probe observatis, restat, ut nimia flatuum generatio inhibeatur, & hinc ventriculo suum restituatur robur: quare consulo, ut sub epulis 40. guttulæ essentiæ, ex corticibus aurantiorum recentium cum tinctura tartari præparatæ, ex aqua hauriantur; & bene saturatæ & quavis hebdomade vel mane vel vesperi 20. mearum pilularum balsamicarum capiantur; quæ & vim digestivam adjuvant, & flatus discutiunt, & corruptos humores leviter subducunt. Ex eodem fundamento, alternis diebus, vel brevi ante prandium, vel facta digestione hora quinta vespertina drachma dimidia salis nostri apertitivi sumenda est; quippe quod flatus discutit, bilis acrimoniam attemperat, humorum orgasmum mitigat, & excretiones per alvum ac urinam insigniter promovet. Quo tandem materia arthritica ad externos invitetur artus, & humores, nocturno potissimum tempore in pectore coacervati, ad inferiores partes deriventur: suadeo, ut æger quavis vespera cubitum iturus in pediluvia, ex sola aqua parata, pedes immittat. Et hæc sunt, quæ proponenda duxi; quæ quin salutari potitura sint eventu, haud dubito.

CASUS LXXXVII.

De Asthmate flatulento cum colica.

VIr quidam quinquagenarius, temperamenti sanguineo-cholerici, plethoricus, vinosis potibus a juventute deditus, & a teneris alvi pigritiæ obnoxius, quam vix ternis diebus reddere suevit; nec ullis morbis solicitatus unquam, nisi febre tertiana ante sexennium tolerata, & abhinc singulo æquinoctio venæsectione in pede adsuetus, per quindecim jam annos non solum gutta rosacea, verno maxime tempore, ac luna plena exacerbata; verum etiam per octennium insigni manuum laboravit tremore. Is jam per sex hebdomades molesta colica ac alvi obstructione absque intervallis fere solicitatus fuit; & non tantum vagos in abdomine dolores percepit, sed quoque tantam spirandi difficultatem sustinuit, ut sæpius ipsum erecta dumtaxat cervice spiritum trahere oportuerit: horum vero omnium post erumpentes ructus insigne senserit levamen. Pulsus ceterum naturali fertur similis; & urina, quæ durante paroxysmo obscure rubicunda mingitur, post aliquot horarum moram rubrum, illudque copiosum deponit sedimentum, quibus omnibus denique crebri conatus vomendi superveniunt. In hoc rerum statu, sanguine protinus sub morbi initium e vena in pede tusa detracto, injecti sunt sæpius clysteres, deinde pulveres digestivi, aperitivi ac antispasmodici, quæ quidem alvi lubricitatem, ac malo quasdam induxerunt inducias, illud autem funditus expugnare non valuerunt, quin frequenter recruduerit. Quare cum vereatur æger, ne plane iliaca accedat passio: tuum, Vir illustris, anhelat consilium.

CONSULTATIO.

Postquam præmissam morbi historiam sedulo mecum perpendi, ægrum insigni ventriculi ac intestinorum atonia, & hinc subortis earum partium flatulentis distentionibus infestari deprehendi: quæ ventriculum occupantes molestam anhelationem, intestina autem obsidentes colicos induxerunt dolores. In hisce casibus, hepar potissimum vitio quodam laborare, crebra me docuit experientia: in quo cum sanguinis circuitus justo tardior existat atque languidior, humores non solum vitales in tunicis ventriculi ac intestinorum stagnantes, earum partium distensionibus caussam suppeditant: verum maxime bilis haud rite separatur, nec sufficienter in intestinum effunditur duodenum. Neque ideo præstantiora in iis morbis deprehendi remedia, quam amara & temperate balsamica: quæ inter eminet Elixirium ex extracto centaurii minoris, cardui benedicti, millefolii, cro-

croco, myrrha electa & lixivio alcalino paratum; & bis quotidie 80. guttis propinatum, quod alvi quoque succurrit segnitiei. Idem Elixirium cum spiritu vini phlegmatico extractum, & quatuor partibus cum una tincturæ martis Zwælfferi permixtum, in colicis, atque asthmaticis affectibus, iisque diuturnis, egregium præstat usum. Nec minori fructu adhibebitur sal aperitivum ex lapidibus cancrorum, arcano duplicato atque nitro, cum tantillo olei de Cedro vel chamæmeli veri paratum. Tum quoque frequentem pediluviorum, & venæ sectionis in pede usum commendo, & mane denique potandum suadeo infusum theiforme ex herba melissæ, veronicæ, floribus chamæmeli vulgaris, semine fœniculi & anisi stellati concinnatum.

CASUS LXXXVIII.

De Asthmate spasmodico flatulento.

VIr cœlebs obesus, 46. annorum, temperamenti sanguineo-cholerici, jam dudum difficili spirationi obnoxius, quinque abhinc septimanis ex improviso media nocte ingentes in regione musculi psoas sentire cœpit dolores, qui ad pubem progredientes frigidulo dorsi sensu, alvi obstructione, & orgasmo sanguinis stipati admodum sævierunt. Consultus hinc quidam medicus, calculum renum subesse ratus, exhibet ipsi absorbentia antispasmodica, cum nitrosis ac tartaro vitriolato; decoctum ex radice scorzoneræ & rasura cornu cervi paratum, atque clysteres injici curat. Ex his remiserunt omnia symptomata, & multæ sordes acres atque salinæ, nullus autem calculus, cum urina sunt redditæ: verum in aliam æger incidit molestiam, quæ sic se habet. Simulac corpus aliquantulum commoverit, aut caput in terram inclinaverit, maxime sumtis epulis; protinus insigni præcordiorum anxietate, cordis palpitatione, vehementi æstu, ac respiratione difficili corripitur: noctu intra lectum præ nimio æstu ac anxietate commorari nequit; hinc sæpius surgens, melius habet; neque minus post alvi, vel flatuum excretionem eximium percepit levamen. Ciborum insuper exigua adpetentia est, urina rubicunda cum multo sedimento rubro. Ipsi paroxysmo jungitur commotio spasmodica circa ventriculi regionem, acsi quidquam in illo agitaretur; abhinc ad caput protrahitur cum copioso sudore. Ceterum perpetuus dolor gravativus occupat ventriculum; & ardor, licet intensissimus, nullam tamen sitim habet comitem: nec tolerare valet decocta ac infusa aquosa, quippe quæ sensum stomachi gravativum adaugent; alvus autem quotidie suo fungitur officio; & denique nullus nec ardor, nec cardialgicus ventriculi dolor adfligit.

Accitus ego, omissa jam bis a priori medico instituta venæ sectione, propinavi pulverem ex lapidibus cancrorum, tartaro vitriolato, antimonio diaphoretico, & cinnabari nativa confectum, mane haustum laxantem ex rhabarbaro, polypodio, cremore tartari, semine fœniculi & manna calabrina concinnatum dedi: ad promovendam digestionem mixturam ex essentia carminativa Wedelii, rhabarbari, corticum aurantiorum, zedoariæ & spiritu nitri dulci paratam exhibui, & denique pediluvia ex plantis emollientibus sæpius adhibenda ordinavi. Quæ remedia, licet quoddam levamen, non tamen perfectam mali solutionem præstiterunt, & cum æger vereatur, ne illud adhuc gravius recrudescat, salutare flagitat consilium.

RESPONSIO CONSULTATORIA.

DOcuerunt me tuæ litteræ, virum quendam, superato ante aliquot hebdomades affectu quodam nephritico, post hæc in asthma spasmodico-flatulentum satis grave incidisse. Hoc autem natales suos concremento polyposo, cordi, vel vasi cuidam cordis inhærenti, & subjectis obesis, vitæ sedentariæ, largis epulis, ac animi solicitudinibus obnoxiis satis familiari, debere, exinde potissimum colligo; quoniam æger post motum corporis, ejusque situm in lecto horizontalem

lem pariter, ac alvo existente adstricta, & intestinis flatibus expansis insigni cordis palpitatione ac præcordiorum anxietate corripitur. Quando enim cunque cruor ad dextrum cordis ventriculum congeritur, eoque jam polypo farcto haud debite per arteriam pulmonalem propellitur: stagnat in corde, illud distendit, & ad validam sui constrictionem proritat, unde & cordis palpitationes & præcordiorum anxietates proficiscuntur. Hæc vero symptomata ventriculo flatibus distenso magis exacerbantur; dum exinde & liber septi tranversi motus, & ideo sanguinis æqualis per vasa cordis ac pulmonum transitus admodum impediri solet: quare etiam pulsus sub tali paroxysmo procul dubio feretur inæqualis & intermittens. Talis autem morbus curatu est difficillimus; cui etiam manus haud libenter admovere soleo, quoniam tantum abest, ut felici potiamur eventu, ut potius malum haud raro in hydropem asciten, vel pectoralem transeat, & cum suffocatione plerumque terminetur.

Quod si vero ipse polypus adhuc præsto haud fuerit, & gravis illa anhelatio solis ventriculi flatibus sustineatur: spes adhuc reconvalescentiæ restat, cui impetrandæ, ut alvus servetur libera, & tonus ventriculi pariter ac intestinorum corroboretur, necesse est. Sub ipso igitur paroxysmo clysterem carminativum protinus adplicare convenit; qualis est sequens: Recipe florum chamæmeli vulgaris manipulos duos, summitatum centaurii minoris pugillos quatuor, seminum quatuor carminativorum majorum ana drachmam: coque in aquæ communis libra una cum dimidia; colaturæ adde olei chamæmeli cocti, syrupi dialtheæ Fernelii ana unciam unam & semis, salis gemmæ drachmas tres. M. f. enema. Extra paroxysmum operæ erit pretium, vesperi drachmam salis nostri aperitivi ex haustu aquæ frigidæ assumere; mane alternis diebus pilularum mearum 12. deglutire, & tribus circiter ab epulis horis 60. guttas essentiæ carminativæ adhibere, quæ sic se habet: Recipe essentiæ carminativæ Wedelii unciam, spiritus de tribus, nitri dulcis ana drachmas duas. M. d. S. *Blehungs*-Essentz. Denique vero accuratam diætam observare oportet ægrotum; in qua omnes salitos, flatulentos, ac concoctu difficiliores cibos, omnemque corporis refrigerationem probe vitare, potum eligere leviorem, ac denique ter quotannis sanguinem e vena in pede incisa detrahere expediet. Hæc sunt, quæ proponenda duxi, quæ Deus reddat salutaria precor.

CASUS LXXXIX.

De Asthmate spasmodico-flatulento.

NArcissus, vir 38. annorum, temperamenti cholerico-sanguinei, tribus circiter abhinc mensibus Francofurtum ad Viadrum profectus, sub itinere febre multo vomitu stipata corripitur: a qua datis a quodam medico potiunculis diaphoreticis & temperantibus liberatus, sub discessu de crebris in latere dextro puncturis conqueri cœpit. Redux, & per sex circiter dies domi commoratus, Stetinum, quinque milliaribus a loco, in quo degebat, distans nave aperta proficisci decrevit. Conscendit quoque illam hora vespertina sexta levi indutus amictu, & non solum suborta mox tempestate pluviosa, verum etiam aere ac cœlo per totam noctem inclementi atque horrido insigniter refrixit. Accedens Stetinum, & biduo ibidem sub illibata sanitate commoratus, tum de insigni præcordiorum anxietate & omnium artuum lassitudine conqueri cœpit. Hinc protinus domum reversus, mox corripitur prævio horrore brevi, æstu insigni, cum ingenti anhelatione, acsi suffocari vellet, aliisque symptomatibus stipata; quæ insequenti nocte magis invalescebant, cum puncturis sinistri lateris. Quare vena in dextro pede statim incisa, mox evanuerunt dictæ puncturæ: sed cum reliqua symptomata non solum insisterent, verum etiam dysuria pariter ac flatulentia accederet: medicum absentem accersi curat æger, qui congruis medicaminibus novissimas binas adfectiones profligavit quidem; at constrictionem pectoris asthmaticam debel-

bellare haud potuit. Hinc æger ex imperio medici ad locum, ubi hic degebat, per septem milliaria in curru tecto devehitur: quo pertingens, denuo puncturis præcordiorum, ac violenta tussi agitari cœpit. Hæc enim noctu præsertim adfligit, omnemque somnum eripit; tanta quidem vehementia, ut, ubi ingruit, æger lectum deserere, ac erecta cervice violenter tussire teneatur: cum nulla plane muci rejectione, & potius copiosissimo sudore. Contra hæc mala nulla, quæ e re erant, prælaudatus medicus omisit remedia; sed nec tussim mitigare, nec hinc turbatum somnum conciliare potuit. Tum consensu illius medici peregre abeuntis, alius D. Reimari auxilium implorabatur; qui tussim ferinam, prævia refrigeratione ab humore tenui, acri, & salso a capite ad fauces & pectus delabente subortam ratus, eam minime nec volatilibus, nec anodynis; sed potius expectorantibus, emollientibus, resolventibus & consolidantibus oppugnari debere putavit. Hinc ordinavit pulveres pectorales ex spermatis ceti uncia dimidia, seminis Angelicæ drachma dimidia, sacchari Canariensis uncia una cum dimidia, olei destillati anisi guttis decem concinnatos. Nec sine egregio fructu, & pectoris levamine dedit potiunculam mannatam ex mannæ electæ uncia una & semis, solutæ in aquę florum sambuci & acaciæ ana unciis duabus cum dimidia, & olei anisi guttis quatuor permixta confectam; & denique pectori dorsoque hoc imponi jussit emplastrum: Recipe myrrhæ electæ, ceræ flavæ ana unciam unam, pinguedinis humanæ drachmas sex, spermatis ceti, therebinthinæ ana unciam dimidiam, florum sulphuris drachmas duas, croci, camphoræ, olei anisi ana drachmam unam. M. f. l. a. emplastrum. Ex his remediis eximium tussis levamen deportavit æger: sed redeunte priori post tres dies medico, cum ab hoc iterum acceperit medicinas, ingravescere rursus cœpit malum. Tussis enim aridissima, nocte dieque eadem vehementia adflixit; & sex abhinc hebdomadibus tumor pedum accessit; qui quo majora sumebat incrementa, eo mitior erat tussis; cum autem jam imminui videatur, tussis iterum exacerbata est. Cæterum ciborum integra fruitur adpetentia; bona digestione; pulsu ordinario, & sub tussi paulo citatiori, & alvo aperta. Quum autem tussiculosa molestia adhuc urgeat, salubre anhelat consilium, & doceri potissimum avet, quo laboret morbo? quæ ejus caussa? anne medicatio hactenus instituta sit conveniens, & quæ alia in usum vocanda? Nec denique ignorare oportet, ægrum Tabaci, vinorum calidiorum, ac crapularum fuisse amantissimum, ac fortiori corporis motui indulsisse; ut hinc & cruor vitalis acrimonia quadam imbutus, & viscera vitalia obstructa videantur. Et quod notatu dignum est, jam intra spatium duorum mensium centum & sexaginta formulæ medicamentorum ipsi sunt præscriptæ, quas etiam omnes assumsit.

CONSILIUM MEDICUM.

Quamquam ægritudo, quæ Virum Spectatissimum immaniter tractat, ex litteris satis copiose mihi sit perscripta: optassem tamen, ut his additum fuisset, quanam æger primum laboravit febre, num acuta, numne intermittente, aut quotidiana, aut tertiana, quæ symptomata toleraverit, quæ remedia adhibuerit? anne dolorem, cujus mentio fit, pungitivum in pectore, an hepatis, an hypogastrica regione perceperit? num sit plethoricus, & fluxui hæmorrhoidali obnoxius? an venam secandam præbere sueverit, anne potius neglexerit? num cruda usus diæta, scorbuticam sibimet contraxerit dyscrasiam? & num denique sub præsentis mali accessione pulsus fuerit intermittens, an inæqualis, & qualis urina &c. Interim quantum ex perscriptis symptomatibus judicare licet, ęger spasmodico atque flatulento infestari videtur asthmate, sub quo, impedito humorum vitalium ex dextro in sinistrum cordis ventriculum transitu, & per pulmonum vasa progressu, sanguis in dextro cordis thalamo subsistit, stagnat, illum distendit, & hinc præcordiorum anxietatem.

tem pariter ac spirationis difficultatem inducit. Huic autem malo binas potissimum subesse credo caussas, nimirum partim concretionem membranaceam ac polyposam, in cordis ventriculo vel vasis pulmonalibus generari inchoatam; partim tubercula quædam duriora, in vesiculosa pulmonum substantia ab hujus obstructione suborta, ex quibus tussis nimia ariditas est derivanda. Harum si primam dispiciam originem; eam in magna corporis refrigeratione post toleratam febrem facta ac inde prohibita transpiratione sitam esse arbitror. Namque cum humores, a febrili saburra per liberam transpirationem nondum penitus depurati, attamen ab extremis partibus ad cor & pectus magno impetu compulsi, ibidem stagnationes subierunt: produxerunt primum anxietatem præcordiorum, & dolorem in latere thoracis dextro pressorium, quæ symptomata, derivato per venæsectiones ad inferiores partes cruore, mox remiserunt. Verum cum deinceps infarctui ac stagnationi earum partium ulterius discutiendæ haud studuerit æger, ac insuper quædam illarum regionum atonia relicta fuerit: major omnino ad illas humorum affluxus invaluit, & exinde procul dubio prima rudimenta & polypi & tuberculorum in pulmonibus scirrhosorum posita fuerunt. Hæc enim non solum ipsius tussis pertinacia, verum etiam accedentes pedum tumores attestantur, qui asthmati spasmodico, ex polyposis concretionibus enato, plerumque supervenire solent.

Ceterum institutæ hactenus curationis nolo esse arbiter; interim nimia farrago ac varietas propinatorum remediorum mihi haud arridet. Hæc enim tam promiscua & sæpius heterogenea medicamina partim solidarum partium, maxime ventriculi robur atque tonum destruunt, partim fluidarum temperatam texturam pervertunt, atque ideo plus damni inferunt, quam emolumenti. Si libere dicam, quæ sentiam; medendi methodus, quam habuit D. Reimarus, longe mihi videtur convenientior, quam qua usus est medicus ordinarius. Quicquid sit, ego certe spem integræ sanitatis haberi posse valde diffido, cum partim caussa morbi in partibus solidis jam altiores egerit radices, & perarduum sit, polyposa concrementa, aut scirrhosa tubercula penitus discutere; partim ob debilitatos pulmones insignis humorum ad illos contingat affluxus, de quo timeo, ne catharrum aliquando inducat præfocantem; partim denique tumores pedum jam accesserint, quæ in asthmate plerumque vel hydropem pectoris vel ascitem minari solent. Quod si autem ob ætatem juniorem, ac adpetentiæ integritatem, adhuc quædam curationis spes supersit, fore ut sequenti ratione eam impetrare liceat credo. Nimirum si quædam ad hæmorrhoides adparuerit proclivitas, prævia fomentatione hirudines ano admovendas hortor; & pro potu ordinario Selteranas acidulas vel hoc decoctum commendo: Recipe radicis chinæ, sarsaparillæ ana uncias duas, corticum ligni sassafras drachmas tres, herbæ cardui benedicti manipulos duos. Conc. Cont. irrorentur cum olei tartari per deliquium uncia dimidia. d. S. species, quarum binæ unciæ in quatuor aquæ mensuris per integram horam in vase probe clauso decoquantur. Cum autem præterea, licet integer sit adpetitus, tamen ob multum remediorum dulcium anodynorum usum vim ventriculi digestivam aliquantulum læsam esse, ac flatus in illo generari suspicer: haud alienum erit, sub epulis ex ultimi haustu vel balsami mei vitæ guttas 10. vel Elixirii visceralis guttas sexaginta ægro propinare; & ad derivandos a pectore humores, quavis vespera sex vel septem pilularum mearum balsamicarum exhibere. Etsi denique anhelatio nimium invaluerit, liquoris mei anodyni viginti guttæ ut ex aqua veronicæ sumantur, ac mane quatuor præscripti decocti vascula calide sorbillentur, consulo. Hæc sunt, quæ longa experientia edoctus, in tam gravi malo proponenda duxi: quæ, si adhuc ulla reconvalesentiæ spes foveri poterit, quin voto sint responsura, nullus dubito.

CASUS XC.

De Asthmate spasmodico convulsivo.

POstquam anno 1713. ineunte autumno, peregre factus triticeam cerevisiam potaveram, & inde sub nebulosa tempestate reversus, iter octo milliarium una die equo confeceram: insequente nocte tanta corripiebar anhelatione, ut præ anxietate præcordiorum, ac spirandi difficultate lecto immorari haud potuerim. Hinc accitus D. D. L. ordinatis pediluviis, & datis essentia ac infuso pectorali intra aliquot dies malum profligavit. Sed vix elapso semestri, recruduit illud longe atrocius, & quidem magis per intervalla, ut sæpius per aliquot hebdomades, quin & menses ab eo immunis fuerim; licet multos consuluerim medicos, multa adhibuerim medicamina, & sæpius mox in brachio, mox pede venam tundendam præbuerim. Sic ad hoc usque tempus misere adfligor hac molestia; quæ tamen haud raro hausto unico infusi calidioris vasculo, aut moto aliquantulum vel equo vel obambulatione corpore, remittere solita est, postquam mucum solutum libere exscreare potui: hoc enim excreto protinus libera gaudeo spiratione. Neque tamen minus, licet ventriculus admodum videatur languidus, satis integra fruor adpetentia: nec ab illo tempore graviores toleravi morbos, nisi ante novem annos intermittentem, & ante septem continuam biliosam febrem. Præterea alvo segni, & vix omnibus tribus, quin & sex diebus soluta, nec non crebra flatulentia sollicitor; quam pectoris vitium sæpius exacerbare credo: hinc etiam remedia salina, antispasmodica, præcipitantia, ac carminativa egregium mihi ferunt levamen. Contra vero omnia vina acidula, & omnia acida ac salita edulia mihi admodum infensa deprehendo: dulcia autem vina, maxime Hungaricum moderate sumtum & confortando stomachum, & aperiendo alvum insigniter conferunt. Non minus alvo solvendæ inserviunt quædam vascula potus succoladæ, vel Coffee, vel etiam Thee mane assumta: sed herba Thee copiosius & crebrius adhibita, progenerat acrimoniam, debilitat stomachum, ac imminuit adpetitum; herba Theebois frequentius usurpata caussatur æstum præternaturalem; at potus succoladæ roborat ventriculum, alvum solvit, ac mitigat dolores dorsi ac lumborum, qui violentam anhelationem sæpius comitari solent. Quare etiam hosce potus alternatim sumere suevi, ne forsitan natura uni vel alteri adsuescat.

Ut adhuc pauca de asthmate meo molesto addam: haud ignorari oportet, illud jam per unum cum dimidio annum haud tanta quidem me exagitasse vehementia, quam quidem antea; novissimo autem mense atrocius iterum infestasse. Nimirum ipse paroxysmus noctu potissimum, hora circiter tertia vel quarta solet ingruere cum anxietate præcordiorum ac angustia spirationis, tum expergefactus largo sudore ac nimio languore prosternor, qui alias sub somno non accedit. Simul ac vero vel instituto leviori corporis motu, vel sumtis remediis convenientibus solvitur mucus pectus occupans, ut exscreari possit, tum ab omni liber sum molestia. Neque etiam minus vehementem illam spirationis difficultatem insignes comitantur dorsi, lumborum, ac omnium fere nervorum dolores; qui jam jam ob morbi diuturnitatem, extra paroxysmum quoque me cruciare cęperunt. Præterea malum semper stipatur molestia flatulenta atque alvi obstructione: quæ tamen, si ingens fuerit asthma, vi reseratur cum excrementis lubricis, sed admodum acribus. Ceterum omnem frigidum, humidumque maxime vespertinum aerem, animi adfectus graviores, & fortiorem corporis motum, maxime ambulando valde mihi adversari deprehendo; hoc enim in vehementem sudorem, ac insignem humorum conjicior ebullitionem; quid? quod exinde olim, cum ad spasmodicas distentiones pronus essem, haud raro tantum dextræ manus, atque femorum incidi spasmum, ut immo-

mobilis stare, nec ulterius progredi poterim.

De praesenti liber sum ab asthmate, & non nisi dictis dorsi doloribus agitor, somno fruor placido, & exigua ciborum adpetentia, sed cum verear, ne recidat malum, tuum imploro consilium, ac ab illo vindicari anhelo.

CONSULTATIO.

Ex iis, quae de tua valetudine adversa mihi perscripsisti, probe ponderatis, conjeci Te asthmate spasmodico convulsivo laborare; quod nocturno praesertim tempore, maxime hyeme per intervalla ingruit, & post insequutum pituitae screatum remittit. Hujus autem caussam in dyscrasia humorum scorbutica collocandam esse credo; quae partim ex obstructione ductuum biliosorum in jecinore; partim reliquarum excretionum suppressione, ac sanguinis in imo ventre stagnatione suam traxit originem. Haec enim succorum acrimonia, accedente praeprimis transpirationis per aerem frigidiorem repressione, aut animi commotione, nervosis corporis partibus, maxime septo transverso, & nervis pneumoniacis incumbit, hoc vellicat, & hinc praecordiorum anxietates, spirandi impedimentum, gelidumque corporis inducit sudorem. Licet enim haec molestia post exscreatum mucum remittere soleat: haud tamen inde hic mucus pro causa mali est agnoscendus; sed id dumtaxat exinde colligere licet, quod spasmodica bronchiorum constrictio fuerit mitigata.

Quod si ergo ab isto malo liberari cupis; ante omnia eo erit respiciendum, ut acrimonia humorum attemperetur, eorumque aequabilis per omnia viscera restituatur circuitus, & denique spasmodica consopiatur strictura. Hisce vero scopis obtinendis non praestantius mihi thermis Carolinis, maxime molaribus, suppetit praesidium; quo etiam vir generosissimus de D. eodem & longe graviori infestatus affectu intra binos annos pristinae restitutus fuit sanitati. Quare etiam atque etiam hortor, ut cum istis aquis sub finem Augusti curationem, quam vocant autumnalem, instituas, iisque per tres circiter hebdomades potis, balneis Toeplicensibus per decem dies utaris. Quod si tibi arriserit, tum te docebo modum illas potandi. Interim non ludi operam credo, si hac aestate acidulas Selteranas adhibueris, earumque tepidarum singulo mane integram hauseris lagaenam per tres circiter hebdomades. Ante usum autem earum non minus, ac illo finito, nec non bis sub ipso potu alvum moliri oportet; quod pilularum mearum 15. vesperi sumtis, & postridie drachma salis mei aperitivi ex haustu acidularum istarum devorata optime praestabis.

Deinceps operae fore pretium existimo, ut bis quotannis ex vena circa aequinoctia in pede tusa sex vel septem cruoris uncias detrahi cures; & evitata omni cerevisia, sequens pro potu ordinario adhibeas decoctum: Recipe radicis scorzonerae uncias quatuor, altheae, poeoniae, sarsaparillae, chinae ana uncias duas, cichorei, liquiritię, rasurę ligni sassafras ana unciam unam. Conc. mixta d.S. Species, quarum binae unciae in tribus aquae mensuris per tres horae quadrantes coquendae sunt. Ex eodem decocto sumta bis vel ter quavis hebdomade pulveris mei bezoardici vesperi dosis egregiam feret opem. Nec deniq; minus liquoris mei anodyni 20. guttae in & extra paroxysmum bis quotidie vesperi ex allegato decocto; mane ex infuso Theiformi capere conveniet, quod sic se habet: Recipe herbae veronicae manipulum unum, summitatum millefolii, florum tiliae, chamaemeli vulgaris, sambuci ana pugillos quatuor, seminis anethi, foeniculi ana drachmas duas. Conc. cont. d. S. Species *zum Krauter-Thee*. Intra paroxysmum autem alvum clystere protinus solvere expediet.

CASUS XCI.

De Asthmate spasmodico & hypochondriaco.

Divini verbi minister, annorum 49. staturae longioris, ac strictioris, tem-

peramenti melancholico-cholerici, patre genitus arthritico, & arthritide intra corpus retrograda (a) anno ætatis quadragesimo tertio defuncto, animoque satis sensibili, & ad commotiones admodum proclivi præditus, in sua juventute sæpius (b) ad vigesimum usque ætatis annum sanguinem e naribus fundere suevit, & tum, licet sub dura educatione variis obnoxius fuerit totius corporis refrigerationibus, (c) sub illibata vixit sanitate. Postquam autem cessantibus his hæmorrhagiis, nec venæsectionibus, nec scarificationibus ventilata fuit humorum abundantia, male habere cepit, & primum anno ætatis vigesimo sexto, cum vix per unum annum duxisset uxorem, febre acuta, & proximo abhinc anno arthritide est infestatus; quæ tum per aliquot septimanas inhærens, (d) posthæc singulo vere recruduit (e). Hanc sæpius præcedere solitæ sunt efflorescentiæ herpeticę (f), aut potius scabies sicca, pruriens & ardens artuum extremorum; quæ erumpente arthritide sponte evanuerunt. Adhibitis ergo variis multisque remediis, venæsectione, scarificatione, acidulis Pyrmontanis, ac inflicto brachio fonticulo arthritis æque ac scabies remisit. (g) Illa cum ultima vice tensivo ac gravativo in intestini circiter duodeni regione dolore, ac alvi obstructione fuisset stipata, visum ægro fuit, ac si arthritis per dorsi spinam ad cervicem ascenderit. (h) Abhinc obtusum pressionis in occipite percepit sensum, qui admisso aere frigidiori longe fit acutior: & præterea materia mucida atque tenax per infundibulum ad fauces delabi, ac saliva sæpius frigida ac glutinosa esse cœpit. Neque minus, cessante arthritide, perfecta sanitate nunquam est potitus, licet suasu medicorum sufficienti motu corpus exercuerit, diætam observaverit accuratam, post sumtos calidiores potus Thee vel Coffee, aut epulas ad avertendam ventriculi pressionem vinum moderate assumere sueverit. Tandem tribus abhinc annis spiratio angusta (i) maxime sub ambulatione, aut ascensu per loca acclivia esse cœpit, & per intervalla levior graviorque fuit; nunquam autem penitus remisit. Hanc molestiam nunquam nec pituitæ rejectio, nec sibilus in pectore excepit: sed tussis nonnunquam sicca accessit. Potæ ante biennium acidulæ Pyrmontanæ tantum abest, ut huic malo tulerint suppetias, (k) ut potius aliquando acciderit, quod, cum æger post assumtos vesperi cibos pinguiores insigni excandesceret iracundia, postridie vehementi vomitu, ac suffocativa ferme corriperetur angustia; & ab hoc paroxysmo mox liberatus sub illo potu de continua nausea, ac constrictione pectoris conquereretur; hinc ab ulteriori illarum usu abstinuit.

Tandem verno præteriti anni tempore meæ curæ se tradidit ægrotus, quem cum ex ventriculi imbecillitate ac flatulentiis hypochondriacum judicarem, præter consuetam venæsectionem infuso vinoso ex amaris, aperientibus, stomachicis atque laxantibus parato tractavi. Remiserunt inde omnes ferme molestiæ, sed respirationis vitium in eodem mansit tenore; & aliquot abhinc hebdomadibus post prȩvias varias solicitudines atque mœrores, admodum increvit. (l) Nec ullum ex instituta venæsectione, & datis laxantibus, uti antea, resultavit levamen; & potius malum hoc tempore atrocius sic se habet: Ægrum dormiturum, vel nonnunquam per unam alteramve horam somno fruitum corripit spirandi angustia; sub qua omnia veluti constricta videntur, & ipse vel sedendo aerem attrahere, vel plane surgendo & obambulando spiritum anhelare debet: ipsa vero exspiratio nullo laborat vitio. Hic paroxysmus proximis abhinc diebus hora vespertina quinta vel sexta ingruit, & paullatim ingravescens ad mediam usque noctem inhæret; subsequuto tum, quanquam turbulento somno. Stipatur ille præterea sudore faciei gelido, extremorum refrigeratione, & venarum alias sanguine maxime turgentium, aliquali subsidentia: nec minus jungitur tussis primum sicca, mox humida. Mucus, quem matutino maxime exscreare solet tempore, nec multum viscidus, nec pravi, sed albicantis coloris, nec adeo copiosus est. Neque etiam anhelatio

satio illa atq; tussis penitus intermittunt; sed de die dumtaxat remittunt, ac vesperi iterum cum molestissima tussi exacerbantur: non minus sub humiliori decubitu, aut si lateri sinistro incumbit, fortius obambulat, aut diutius sermonem protrahit, exasperantur, ac novissime leviori stipantur raucedine. Porro sub ipso paroxysmo observatur palpitatio ac tremor cordis; pulsus arteriarum fertur assidue parvus, durus, inordinatus, vel intermittens, vel tremulus: (m) quid? quod aliquando digitum subterfugerit, & proximo post venæsectionem die magnus fuerit cum spiratione anxia elevatis alis.

Cæterum haud ignorari oportet, ægro planum esse pectus, ac prominentes scapulas, ipsumque inclinato pectore & incedere, & sedere suevisse. Regio epigastrica a scrobiculo cordis ad umbilicum fere usque nec inflata, nec tumida, sed tensa est, & pressa fortiter dolet; in qua videtur ægro, acsi palus hæreret, (n) qui impediret respirationem: ibidemque sub tussi renisus quidam sentitur, cum pulsatili ac palpitatorio ejusdem regionis dolore. Hanc molestiam æger, qui totum morbum a debilitato derivat ventriculo, flatibus adscribit, quos sub decubitu in sinistro latere ad pectus ascendere, illudque male afficere affirmat: cum autem cum cordis palpitatione atque tremore accuratam observet temporis rationem, cũque illis exacte respondeat; illam potius eandem cum his agnoscere caussam existimo. Nihilominus ex hac sibi imaginata caussa, ructus vi quadam explodere annititur; qui eructati levamen misero ferunt, suamque magis confirmant opinionem: postquam autem coactam hanc eructationem interdixi, flatus illi non nisi sumto potu, vel sub paroxysmo, vel sub ambulatione erumpere sueverunt sponte, cum nullo mali allevamento. Porro sub graviori paroxysmo nausea quadam corripitur æger, nullo nec vomendi conatu, nec ipso vomitu, nec copiosiori salivæ affluxu stipata: alvus (o) naturali gaudet successu, & quotidie semel vel bis redditur, nec urgent flatus, nec borborygmi; quod si autem forsan pigra evadat, spirationem magis reddit difficilem. Integra ciborum fruitur adpetentia; neque ullo præternaturali, vel acido vel salso sapore os afficitur, urina mingitur rubicunda, rubrum sedimentum & crystallos tartareas ad latera matulæ deponens. (p) Langnor corporis eo magis crescit, quo magis somnus ab interpolato anhelitu turbatur: hic quoque sæpius est naturalis, nunquam sine anxia spiratione, & plerumque multis jactitationibus corporis ac vigiliis stipatus. Nec ignorari oportet, ægrum jam diu cum terrore e somno sæpius suscitari; sub hoc autem affectu uxor observavit, quod, antequam evigilet, valida cordis percipiatur palpitatio, post quam ille semel inquietus jactare incipit. Vigil absque ulla molestia in horizontali situ cubare potest, dormiens vero capite magis elevato decumbere tenetur. Porro vultus est ex livido pallidus, (q) oculi vivaces, sed tristes, animus in mœrorem ac excandescentiam admodum pronus.

Neque ullum malo infert levamen victus pertinax observatio; quid? quod contra adpetitum (r) a cœna jam abstinere prorsus debeat, cum somnus inde reddatur magis inquietior. Post institutam nuper venæsectionem tumor aliqualis pedes occupare videbatur; qui autem mox evanescens, novissimo biduo iterum adparere cœpit. Hæmorrhoidibus nec cœcis, nec fluentibus, nec imi ventris torminibus unquam fuit obnoxius; multi sermones, maxime quos ex suggestu facit, non minus ac meditationes, quas die saturni instituere solet, anhelationem exacerbant; quare dicto die pilulas Francofurtenses adsumere suevit. Post omnem corporis & refrigerationem & exæstuationem insigniter invalescit spirandi angustia: non minus hæc majora sumit incrementa cum majori virium jactura ex usu vini, laxantium, quin & clysterum. Non conducunt stomachica, ac balsamica: contra vero majori cum fructu propinantur pulveres antispasmodici, cinnabarini, nitrosa, & externe linimentum antispasmodicum ad pectus & costas spurias adplicatum. Melius etiam ha-

habet ex obambulatione, quam decubitu. Urina novissime pauca redditur quantitate, cum parum bibat; at multi sub gravi somno fluunt sudores. Ipse denique nonnunquam veluti flammam per pectus ascendere asserit. Quæ cum ita sint, Tuum anhelat consilium, & doceri cupit, quonam infestetur morbo? quæ illius caussa? quæ curatio; ac num aquæ minerales, vel Pyrmontanæ, vel Selteranæ ipsi futuræ sint salubres?

Epicrisis.

QUum in hoc casu multæ occurrant notatu dignæ observationes, quæ ad illustrandam affectuum spasmodicorum rationalem pathologiam egregie faciunt: haud alienum putavi, quædam ex illo notabiliora momenta penitius explicare. Ipse itaque morbus ad affectus spasmodico-asthmaticos, quorum soboles cachexia esse solet, referri meretur. De hoc itaque notetur:

(a) *Ægrum a parente arthritico, arthritide retrograda peremto, fuisse genitum.* Quoniam igitur natura arthritidis in spasmo nervosarum partium circa articulos potissimum consistit, facile adparet, nostrum a nativitate genus nervosum admodum debile & ad spasmos atque motus irregulares valde proclive obtinuisse.

(b) *Ipsum eximia sensibilitate, & ad mœrores ac iracundias proclivitate pollere.* Ita est: namque animi affectus a dispositione generis nervosi ac fibrosi maxime dependent: & hinc attenta & crebra docet experientia, in omnibus affectibus, ubi nervosæ partes spasmis ac stricturis regularibus agitantur, mentem ad terrorem, timorem, excandescentiam atque solicitudinem absque nulla vel levissima caussa esse facillimam: hanc vero sensibilitatem protinus cessare, si distentiones partium internarum ac nervosarum remiserint. Hinc in ipsis paroxysmis mens est longe sensibilior; & inde denique arctissimum, quod corporis motus, & animi affectus intercedit, commercium luculenter adparet.

(c) *Ægrum a juventute ad annum ætatis vigesimum sæpius sanguinem e naribus reddidisse cum insigni fructu.* Excretio sanguinis per nares, quæ in infantia fit, certum inæqualitatis circuitus humorum, a spasmodica distentione & generis nervosi debilitate natales mutuantis, præbet indicium: & huic evacuationi obnoxii in juventutis annis plerumque sputo sanguineo, aut tabe pulmonum; ætate autem provectiore, nisi accedat hæmorrhoidalis fluor, aut humores venæsectionibus evacuentur, haud raro asthmaticis, arthritieis vel podagricis cruciari solent affectibus.

(d) *Hinc cessante narium hæmorrhagia, nec alio modo ventilatis humoribus, æger male habere cœpit, & præter continuam febrim, arthritidem incidit vagam.* Quando enim cunque corpus quoddam spasmo obnoxium est, omnes motus atque functiones vitales inordinate succedunt. Fiunt nimirum hinc inde stagnationes ac congestiones humorum, maxime si hi abundaverint; & imminuuntur motus secretorii, & excretorii, præprimis qui per cutim salutari consilio contingunt: inde vero generatur impuritas humorum salsa, sulphurea, acris, quæ & febrium & dolorum arthriticorum pabulum existit, atque nutrimentum.

(e) *Singulo vere redierunt motus arthritici.* Constans confirmat observatio, omnes morbos spasmodicæ indolis, veluti sunt arthritides, asthmata convulsiva, febres phreneticæ, paroxysmi hypochondriaci, melancholici, maniaci, affectus rheumatici, pleuritides spuriæ &c. circa vernale potissimum recrudescere æquinoctium; maxime si tempestivis venæsectionibus, aut congruis evacuantibus haud præveniantur. Hoc enim tempore turgescunt ac commoventur humores; fluidi nervei influxus in partes musculosas atq; nerveas fit copiosior; hinc motus intenduntur, ac irregulares iterum excitantur.

(f) *Præcesserunt arthritidem efflorescentiæ herpeticæ & rodentes manuum; quibus evanescentibus successit arthritis.* Ex hoc momento clarissime patet, caussam dolorum atque spasmorum arthriticorum esse

esse serum impurum, salinum, ac ferme causticum: quod per habitum corporis foras propulsum, internas partes nervosas relinquit, easque ab omni spasmo liberas esse sinit; idem vero intra corpus remanens incumbit dictis partibus, & illas ad stricturas proritat.

(g) *Instituta venæsectione pariter ac scarificatione, inflicto fonticulo, & potis Pyrmontanis acidulis remiserunt & scabies, & arthriticæ accessiones.* Ratio in aprico est: namque iis subsidiis abundantia humorum imminuta, & per acidulas excretiones per omnia emunctoria fuere adjuta, hinc universa humorum massa depurata.

(h) *Observavit æger, acsi arthritis per spinam dorsi ad cervicem ascenderit, ibidemque firmas egerit radices.* Nimirum in omnibus spasmodicis ac convulsivis affectibus, medullæ spinali, sensibilissimis ac nervosis admodum membranis investitæ, multosque nervos emittenti singularis debetur animadversio; quippe quæ principalem motuum spasmodicorum sedem constituit, unde hi per omnes corporis partes distribuuntur. Hoc eo clarius confirmatur exemplo rigoris, qui in febribus occurrit intermittentibus, paroxysmorum hypochondriaco-spasmodicorum, ac omnium ferme hæmorrhagiarum: ubi primum observantur dorsi, & maxime circa lumbos dolores; artus externi refrigescunt; humoresque ad interiora, cor potissimum & pectus compelluntur, & varia inducunt symptomata. Quare etiam vero videtur simillimum, quod in præsenti casu materia arthritica caustica ad membranas medullę spinalis superioris decubuerit, & hinc partim externas capitis partes, maxime occipitis musculos, partim internos faucium musculos spasmis adfecerit.

(i) *Tribus abhinc annis spiratio angustior esse cœpit, cum tussi sicca, quæ magis magisque invaluit.* Frequentissimum est, affectibus arthriticis atque podagricis remittentibus, vel retro pulsis plane succedere morbos asthmaticos. Arthriticum enim serum ad partes septi transversi nervosas, tunicas bronchiorum nerveas, & musculorum intercostalium membranas devolvitur; quas convellendo non solum spirationem impedit, verum etiam liberum sanguinis per pulmones & cordis ventriculos remoratur circuitum: unde non solum functiones naturales insigniter turbantur, sed & ipsa viscerum læsio metuenda est.

(k) *Post aquarum Pyrmontanarum, licet tepide potarum usum affectus asthmatico spasmodicus adeo increvit, ut æger suffocari fere videretur.* Non enim ignorari oportet, aquas minerales in asthmate spasmodico graviori, maxime sub illius paroxysmo aut cautissime aut plane non adhibendas esse. Namq; ut taceam, spasmodicas in hisce morbis stricturas liberum earum aquarum per vasa sanguinea impedire transitum, ac hinc facillime hydropem pectoris inducere posse: constat minerales, maxime Pyrmontanas aquas principium partim martiale adstringens, partim spirituosum aereo-æthereo-elasticum fovere, ideoque omnes motus potenter excitare. Quamobrem sicuti in temperamentis languidis, & ubi progressus humorum est torpidior, divinam fere exserunt operam: ita in motuum intensione majus damnum inferre solent.

(l) *Hac hyeme post excandescentiam præcordiorum anxietas majus sumsit incrementum.* Neque etiam mirum; nihil enim in affectibus spasmodicis, ex vitio nervosarum partium subortis, majorem parere potest noxam, quam corporis refrigeratio, & animi affectus; qui cane pejus & angue sunt evitandi.

(m) *Tribus novissimis septimanis affectus spasmodicus atque asthmaticus, versus nocturnum maxime tempus, admodum fuit exacerbatus: nimirum pectus valide constringitur, artus extremi refrigescunt, venæ subsident, tussis urget sicca atq; molesta, cordis palpitatio, pulsus durus, inæqualis, parvus & intermittens.* Omnia hæc symptomata spasmis debentur, partim qui præcordia occupant, partim qui cor & tunicas arteriarum nerveo-musculosas obsident, ideoq; motum cordis & arteriarum alterant. In hoc autem rerum statu facillime in ventriculis & canalibus cordis generari solet polypus: namque dum cruor

cruor in corde, ejusque vasis stagnat, valido cordis motu fit, ut partes solidescentes sanguinis comprimantur, ac polyposum forment concrementum; fluidiores autem per poros auricularum cordis in pericardium veluti percolentur, & mora temporis ex hac lymphæ secessione ac extravasatione hydrops pectoris suboriri potest.

(n) *Videtur ægro, acsi in regione epigastrica frustum quoddam instar pali esset infixum, quod impediret spirationem liberam.* In asthmate spasmodico ventriculus atque superiora intestina plerumque simul solent esse constricta. Quandocunque igitur orificia ventriculi spasmo sunt occlusa flatus, exire nescii, in eo cumulantur, eundem distendunt, hinc descensum septi transversi impediunt, & respirationem reddunt difficilem, adeo ut sub inspirationis actu renisus quidam in iis sentiatur regionibus, & explosis per apertum sinistrum ventriculi orificium ructibus, aerem liberrime attrahere liceat.

(o) *Alvi successus est naturalis, nec stipatur multis flatulentiis.* Ex hoc symptomate elucescit, spasmos superiores dumtaxat regiones, pectus, ventriculum atque transversum obsedisse septum; & ab his libera intestina, bono sane præsagio, naturali adhuc pollere tono atque robore.

(p) *Urina redditur rubicunda, & cryst allos tartareas ad latera matulæ deponit.* Hinc patet, insignem adhuc humorum impuritatem, intemperiem, & dyscrasiam salsam, sulphuream, scorbuticamque esse præsto; quæ novum continuumque stricturis spasmodicis suppeditat pabulum.

(q) *Vultus est ex livido pallidus.* Hic indicat cachexiam imminentem; quæ si hepatis, cujus officium est sordes sulphureo-salino-alcalinas a massa sanguinea separare, obstructio forsitan accesserit, facile in tumores œdematosos, ac ipsum hydropem ascitem transire potest.

(r) *Cœna ægrotanti multas progenerat molestias.* Nam propter spasmos primarum viarum vis digestiva vitiatur, flatusque generantur, qui præcordiorum anxietates magis adaugent.

(s) *A pulveribus antispasmodicis levamen percepit æger, contra vero ab omnibus calidioribus remediis, vino, quin & laxantibus majus sentit virium decrementum.* Neque etiam mirum: Cum enim totus morbus cum omnibus ipsius symptomatibus a spasmodicis tunicarum nervearum constrictionibus, & hinc impedito transitu humorum per pectus suam traxit originem; mox liquet, omnia remedia, quæ vel fluidorum commotionem excitant, vel solidorum motum adaugent, nociva esse: quæ autem relaxant ac blande demulcent, veluti sunt diaphoretica fixa atque nitrosa, egregias omnino edere debere virtutes.

CONSILIUM.

Ex præmissa epicrisi satis perspiciet æger, quo laboret morbo, & quæ illius sit caussa: restat ergo, ut curandi rationem addam. Verum enimvero hujus felicem eventum obtineri posse, tantum non despero; cum malum inveteratum non in fluidis tantum, sed & in solidis partibus altas egisse radices, extra omne existit dubium. Non tamen ideo plane deserere oportet ægrotum, sed eo potius summis anniti viribus, ut saltem aliquod ipsi feratur levamen, ac majora mala, veluti sunt hydrops & aridura partium superiorum, arceantur. Quos ut consequamur scopos, internum aquarum mineralium usum prorsus interdico, & illas magis externe in balneorum forma adhibenda suadeo; quas inter balnea Teplicensia, Amasiana, & Wisbadensia reliquis palmam præripiunt. Quod si autem iis uti haud placuerit, consulo, ut per quatuor circiter hebdomades, bis quotidie, mane scilicet, ac vesperi usurpentur balnea artificialia, ex aqua fluviatili, floribus chamæmeli, & triticeis furfuribus sacculo inclusis concinnata. Hæc temperata ac tepidiora dumtaxat æger ingrediatur, iisque, iisq; capite probe munito, ne vapor illud feriat, per dimidiam horam umbilico tenus insideat: tum lectum conscendat, in eoq; aliquot sequentis infusi hauriat vascula: Recipe herbæ

salviæ, betonicæ, veronicæ ana manipulum unum, florum chamæmeli, summitatum millefolii ana manipulum dimidium, seminis fœniculi drachmas duas: asperge olei tartari per deliquium guttas 30. Conc. Cont. D.

Præterea laudo usum lactis asinini, duabus partibus cum una aquarum Selteranarum permixti: cujus tepidioris binas libras mane pariter, ac hora vespertina quinta assumat: simul vero omnes acidos, salitos, ac concoctu difficiliores cibos evitet, vinum fugiat, & pro potu ordinario sequenti utatur decocto: Recipe radicis scorzoneræ, rasuræ cornu cervi ana uncias tres, radicis cichorei, pœoniæ ana unciam unam, seminis fœniculi, anisi stellati ana drachmas tres. Conc. Cont. D. S. species, quarum binæ unciæ in tribus aquæ mensuris per horam dimidiam coquantur. Quæ si arriserint, suaderem, ut per septem dies æger primum potaret lac commendatum cum acidulis: deinceps septem dies balneis transigeret; & hæc ita invicem alternaret aliquoties. Alvo segni vel passulis rhabarbarinis, vel, si stomachus tulerit, manna in lacte soluta succurretur commode: & ante omnia rectæ vivendi rationi incumbere, hinc corpus sub serena tempestate modice movere, ab omnibus mentis affectibus, meditationibus, sermonibus &c. abstinere oportet. Denique vero pulverem meum bezoardicum cum nitro mixtum, & liquorem anodynum mineralem valde commendo; quoniam hæc bina remedia in ejusmodi affectibus semper deprehendi præstantissima.

CASUS XCII.

De Asthmate spasmodico cum tumore testis sinistri.

PErsona serenissima 51. annorum, temperamenti sanguineo melancholici, staturæ mediocris, habitus pinguioris, ac robusti corporis, octodecim abhinc annis de tensivo pectoris sinistri dolore, ac angusta spiratione conqueri cœpit. Hæc symptomata postquam satis diu duraverunt, post usum denique aquarum Amasianarum remiserunt quidem, & æger illibata gavisus est sanitate: verumtamen sub fortiori corporis motu adhuc urget spirandi angustia, & singulo insuper vere vehementiore tussi, eaque humida sollicitari suevit. Elapso novissime autumno increvit anhelitus difficilis sine tussi, sed cordis palpitatione stipatus, & ad hanc usque diem tanta adfligit vehementia, ut inter eundum pariter atque sedendum absque ulla data caussa cor vehementer pulsare incipiat, adeo ut adstantes hunc motum ipsi videre queant. Imminente paroxysmo inspiratio ægro videtur frigidior, atque fauces cum linguæ apice sunt frigidæ: tum sequitur accessio, quæ de die mox sæpius, mox rarius supervenit. Præprimis observatum fuit, mane potissimum hora quinta, qua evigilat æger, compressionem pectoris, spirandi difficultatem, cordis palpitationem cum largo sudore accedere, tum postquam surrexit, cordis motum admodum augeri; post sumtum cibum aut haustum vini, jentaculum, prandium, cœnam remittere, deinceps recrudescere iterum. Vesperi nocturnoq; tempore omnia exacerbantur, & per totam noctem continua est pectoris pressio, ac renisus veluti quidam, qui pulmonum expansionem prohibet: quibus demum accedit flatulentia, malum exasperans, illudque explosis ructibus levans.

Ceterum æger per duodecim jam annos singula æstate hæmorrhoidum satis largum fluorem, octo dies inhærentem, tolerare suevit: adpetitu gaudet integro, somno placido, pro potu ordinario utitur vino vel Mosellano vel Burgundiaco, & decocto ex radice sarsaparillæ, chinæ & cinnamomo parato: alvus quotidie bis vel ter suo fungitur officio, & ipse corpus suum vel ambulando vel equitando sedulo movet. Vena circa utrumque æquinoctium in pede tunditur, & qui novissime detractus fuit cruor, admodum fibrosus adparuit; iisdem temporibus, vere nimirum & autumno ineuntibus, per sex semper dies decoctum antiscorbuticum ex herbis atque radicibus potare, ac omni æstate aquis Amasianis haud sine fructu uti

uti suevit. Præterea nullas adhibet medicinas, nisi pulverem præcipitantem, tuasque nonnunquam balsamicas pilulas, non sine levamine. His denique molestiis ante septennium accessit tumor testiculi sinistri, qui cum novissimo abhinc biennio ad pugni magnitudinem increvit, & durus sit absque doloribus: serenissimum ægrum adhuc magis reddit sollicitum. Quare tuum consilium scire cupit, & doceri potissimum avet, quo laboret morbo? quibus ille tollendus sit remediis? & quomodo testis tumor tractandus?

CONSULTATIO.

Accepi litteras, quibus adversa serenissimi Principis describitur valetudo: de qua ut mentem meam exponam, & primæ quæstioni: quisnam sit, quo laborat, morbus? faciam satis: non dubito, quin illum asthmatis convulsivi seu spasmodici nomine insigniam; quod in spasmodica tam septi transversi, quam membranarum nerveo-fibrosarum, quæ bronchia ac vesiculas pulmonum constituunt, & deniq; in partium vicinarum, œsophagi atq; faucium constrictione consistit. Quando enim cunque organa spirationi inservientia, veluti sunt pulmones ac diaphragma, violenter constricta debitam subire expansionem interdicuntur: fit inde, ut æquabilis humorum ex uno cordis ventriculo in alterum circuitus, eorumque per vasa coronaria ac ipsam cordis substantiam progressus impediatur, hinc systole atque diastole cordis vitietur, & denique non solum præcordiorum anxietates, pectoris compressiones, ac spirationis difficultates; verum etiam ob spasmum ad vicinas partes protensum, refrigeratio linguæ atque faucium inducantur. Quod si vero ulterius disquiram, quænam horum pectoralium spasmorum caussa sit: hanc in polyposo vel sinistri cordis ventriculi, vel arteriæ magnæ concremento, quod teste cadaverum his morbis peremtorum sectione, frequentior asthmatis convulsivi caussa esse solet, quærendam esse, vero mihi videtur simillimum. Multa enim sunt, quæ hoc credere jubent, momenta: nimirum primum tensivus ille ac premens in pectore sinistro sensus, acsi quicquam hæreret ibidem, quod prohiberet spirationem; deinceps hujus sensationis diuturnitas, quæ per sedecim jam annos cum anhelitu gravi inhæsit: tum cordis conjuncta palpitatio, quæ tantum non semper cordis polypos imitari solet. Quod si enim affluxus per venam pulmonalem cruor, in sinistro cordis sinu haud amplum satis semet expandendi inveniat spatium: distendit ille violenter cor æque ac vasa illius, maxime arteriosa, hinc inducit convulsivum cordis motum, sive palpitationem. Interim cum pulmones ab humoribus, per arteriam pulmonalem assidue in illos compulsis, se non sufficienter liberare possunt, enascuntur exinde spirationis simul impedimenta. Non minus quoque justam polypum suspicandi occasionem præbet illud momentum, quo præcordiorum anxietas ac pectoris compressio a multa sermocinatione, vel ascensu per scalas magis exacerbantur; quoniam hisce caussis major ac velocior cruoris per cor & pulmones fit circulatio. Hinc quoque in præsenti morbo, ejusque paroxysmo pulsum fore inæqualem ac intermittentem, polypo laborantibus familiarem, omnino credo. Porro etiam, ut polypi præsentiam suspicer, fecit habitus corporis obesus & sanguine plenus, quo serenissimum gaudere ægrum legi: in hisce enim subjectis facillimum est, ut post assumtum corpore calente frigidiorem potum, vel etiam pota calidiora vina, valde acida, veluti Rhenanum est, polyposa generentur, & augeantur concrementa. Et denique non leve pro demonstrando polypo est argumentum, cruor ex vena missus fibrosus; qui ad conglutinationem polyposam admodum est opportunus. Hæc vero symptomata, quod in serenissimo Principe post sumtos cibos vel potus remittant, sæpius observavi in asthmate convulsivo infestatis subjectis; cujus momenti ratio in ventriculo quærenda est. Hic etenim, tanquam nervosa admodum, & cum reliquo nervoso genere insigni consensu gaudens pars, si vacuus

cuus a cibis est, ob eundem consensum pariter constringitur spasmis; hinc malum pectoris, ac spirationis vitium magis adauget: quando vero assumtis cibis vel potibus ille repletur, fit major humectatio, relaxatio, ac expansio tunicarum; hinc remittit spasmus ventriculi, & per consensum etiam pectoris. Ex iisdem denique stricturis, vi consensus ad intestina propagatis, horumque motum peristalticum labefactantibus, generantur flatus; qui hinc inde in flexuris intestinorum subsistentes, pectoris molestiam magis exacerbant.

Quod itaque attinet hujus mali curationem; illam penitus assequi, admodum erit difficile. Non enim solum polyposæ id indicant concretiones, quæ ægerrime resolvi possunt; verum etiam mali diuturnitas, quas irregulares ac violenti hi motus in habitum ferme ac alteram degenerarunt naturam. Quamobrem hi dumtaxat supersunt curationis scopi; ut præpediamus majus mali incrementum, & arceamus metuendum pectoris hydropem, suffocationem, vel cachexiam cum livido faciei colore, aridura superioris & tumore inferioris corporis stipatam; quæ vitia plerumque nostrum affectum sequi solent. Hisce scopis obtinendis haud alienum fuisset thermis Carolinis, maxime molaribus, & post hæc balneis Tœplicensibus tempestive uti: haud enim rara sunt exempla, hypochondriacos, hæmorrhoidarios, asthmate laborantes his subsidiis perfecte fuisse sanatos. Ceterum major reconvalescentiæ spes affulget, si nullus adhuc præsto fuerit polypus; id quod ex pulsu æquali & minus intermittente cognoscetur. Quare omne curationis momentum absolvi credo, si genus nervosum corroborare, spasmodicas ventriculi pariter ac pectoris stricturas consopire, & liberum humorum per viscera abdominis, maxime pulmones circulum promovere annitamur.

Quos ut consequamur fines; operæ erit pretium, ante singulum novilunium binas cucurbitulas femoribus, totidemque suris cum scarificatione admovere: has enim securioris usus esse quam venæse-ctionem deprehendi; quoniam nimia, quæ per hanc emittitur, cruoris copia nervosas partes magis debilitat, & ad subeundos spasmos magis reddit idoneas. Deinceps, nisi tumor occupaverit pedes, egregiam pollicentur opem pediluvia temperata, atque tepidissima, qualia continua aquæ calidæ affusione conservari possunt. Parantur illa ex aqua fluviatili, cinerum clavellatorum uncia circiter una & floribus chamæmeli: & omni vespera adhibentur ita, ut ad suras usq; pedes per horam dimidiam iis immittantur. Hæc enim excellentem vim humores a pectore ad inferiores partes derivandi possident; cum in hisce morbis plerumque pedes frigidi, & urina pallida esse soleant: & eo præstantiorem exserent virtutem, si forsitan subfuerit retropulsio materiæ arthriticæ vel podagricæ, quæ sæpius partibus nervosis spirationi inservientibus incumbere, ideoque difficultatem spirandi inducere deprehenditur. Præterea suadeo, ut serenissimus æger omnem fugiat cerevisiam, & pro potu ordinario utatur decocto ex radice sarsaparillæ, cortice ligni sassafras & corticibus citri vel aurantiorum parato: sub epulis autem vinum Mosellanum bibat, quoniam vinum rubrum, quod vocant Pontac, & Burgundiacum in his affectibus minus est opportunum.

Inter pharmaca hortor, ut brevi ante epulas sequentis pulveris dosis ex aqua cerasorum nigrorum assumatur: Recipe lapidum cancrorum, nitri purificati, solutionis oculorum cancri, tartari vitriolati ana drachmam unam. M. f. pulvis div. in octo partes: & præterea alternis diebus vesperi hæ deglutiantur pilulæ: Recipe extracti summitatum millefolii, florum chamæmeli, pulveris chinæ ana drachmas duas, extracti centaurii minoris drachmam unam, extracti hellebori nigri, pulveris caryophyllorum, cinnabaris nativæ præparatæ ana drachmam semis, croci, castorei ana grana decem. M. f. l. a. pilulæ ex drachma dimidia no. XX. Circa vivendi rationem evitare oportet omnes cibos flatulentos, concoctu difficiles, salitos, acidos, nec alios

nimis

nimis avide ingurgitare, arcere frigus, humidumque aerem, ac ab omnibus mentis affectibus probe cavere.

Si denique juxta tertiam quæstionem testiculi tumorem dispiciam; illum cum jam inveteratus sit, omnem remediorum vim elusurum credo. Quod si autem recentes sint ejusmodi tumores, eos sæpenumero fomentis calidis, ac emplastro de ranis cum mercurio Vigonis, cum emplastro de meliloto, ac diachylo, cum gummatibus permixto, discussos vidi ac profligatos. Fomentatio nimirum ter quotidie sequenti instituitur ratione. Æger insideat sellæ perforatæ, cui in patina quadam suppositum sit decoctum ex semine lini, floribus chamæmeli, liliorum alborum & rapis confectum: hujus vapor admittendus est ano atque pudendis, & ut ille continuus sit, decocto allegato sæpius injiciantur candentes lateres. Sic fomentato scroto imponitur commendatum emplastrum. Nescio autem, num spirandi angustia permiserit hanc fomentationem: quæ cætæroquin non solum testis tumori, verum etiam ipsis spasmis relaxandis insignem feret opem.

RELATIO.

HÆC medicamina a Serenissimo Principe rite usurpata egregium præstiterunt levamen: siquidem post pediluvia potissimum podagra in pedibus erupit, hæmorrhoides fluere cœperunt per quatuor hebdomades, & hinc cordis palpitatio ac spiratio difficilis admodum remiserunt, ut æger absque molestia scalas scandere potuerit. Verum cum adhuc compressionis ac tensionis in pectore sensus inhæreret, suasi, ut commendatis insisteretur remediis, ac præterea elixirium alcalinum temperatum amarum, cum tinctura tartari essentia corticum aurantiorum remixtum, sub epulis adhiberetur.

CASUS XCIII.

De cura Asthmatis spasmodici & hydropis perperam instituta.

NOtatu sane est dignissima, quæ mecum communicata fuit, morbi historia, qui virum quendam illustrem infestavit, ac penitus tandem e medio sustulit. Ille nimirum LII. annos natus, gibbosus, debilioris constitutionis, cibisque concoctu difficilioribus absque masticatione vesci suetus, a prima ferme infantia & crebro salivæ effluxu, & sequentibus catharris sollicitatus fuit. Et quamvis per viginti jam annos singulis mensibus fluor hæmorrhoidum, per binos vel quatuor semper dies inhærens, accesserit: attamen hoc tempore frequentes podagræ, chiragræque insultus, & anno 1711. icterum nigrum toleravit. Mense anni 1722. Augusto, cum per tres hebdomades podagræ tormentis excruciatus, ab eaque nondum penitus liberatus, iter aliquot milliarium sub aere humido, ac inimico institueret, diætæque indulgeret irregulari: nihilominus a doloribus factus est successive immunis; sed proximo abhinc semestri uterque pedum, altera manus, atque facies intumescere cœperunt. Consultus medicus, hæc symptomata, a retrocedente podagra derivans, hanc pediluviis, hirudinibus adplicatis, & admotis plantis pedum cucurbitulis revocare intendit. Verum haud ita multo post vesperi ex improviso de compressione, ac tensione pectoris, tussi sicca, & insigni languore totius corporis conqueri cœpit æger, noctemque transegit turbulentam. Postridie, cum assumto prandio liberaliori in horto obambularet, subitaneo quodam affectu veluti suffocativo corripiebatur, sub quo ægre trahebat spiritum, labia expallescebant, vultus rubebat, pulsus ferebatur debilis & intermittens, oculi adparebant concavi, gelidus sudor perfundebat corpus, vomebat, manus atque facies leviter convellebantur, ac ipsa quasi mortis signa accedebant per tres dies inhæ-

hærentia. Adhibitis ergo remediis maxime confortantibus, melius quidem habere videbatur; at cum corporis urgeret languor, alter vocatus medicus præter medicamina, a priori commendata, ordinavit aliquot croci martis grana, & infusum, ex herbis amaricantibus ac limatura martis paratum, bis quotidie capiendum dedit. Sed & his nequicquam proficientibus, tertius accitus medicus, aquam in abdomine extravasatam contineri putavit, & ideo aquæ laxativæ Viennensis uncias duas cum uno arcani duplicati scrupulo exhibuit, quæ novies alvum movit, & præterea quosdam pulveres absorbentes propinavit. His per triduum usurpatis, ejusdem aquæ laxativæ unciæ tres cum dimidia, & una manna porrigebantur: unde iterum novies subducebatur alvus, ac abdomen subsidebat aliquantulum. Quarto Id. Junii, postquam exhibiti erant pulveres absorbentes salini, denuo accepit purgans ex cremoris tartari, radicis jalappæ ana granis 15. Scammonii sulphurati granis duobus & salis absynthii scrupulo uno paratum: ex quo undecies deposuit alvum. XV. Cal. Junii repetebatur haud sine levamine aqua laxativa cum manna; & postridie ab extero medico commendabantur hydragoga, ac in illis gummi guttæ: cujus etiam X. grana in pilularum formam redacta, frustra contradicente medico ordinario, quotidie per quinque dies dabantur; sequenti autem octiduo ad tredecim quotidie exhibebantur grana: quæ quidem alvum potenter solverunt, sed inextinguibilem induxerunt sitim. Tum ab eodem medico commendatum lac asininum per quinque dies, interposita alternis diebus ex millepedibus potione potabatur: ex quo in ardorem præternaturalem, capitis dolores & faucium aciditatem incidebat illustris æger. Pridie Non. Aug. tredecim pilularum hydragogarum granis iterum adsumptis, sequentibus XII. diebus continuatur potus lactis asinini: XIV. Cal. Sept. sumebat easdem pilulas hydragogas, eodemque die de convulsiva pectoris compressione conquerebatur, & in illud transiisse podagram credebat, XII. & XI. Cal. Sept. præter lac sæpius memoratum vorare debebat electuarium ex gummi ammoniaco, millepedibus, antimonio diaphoretico, extracto absynthii & centaurii minoris, syrupo & conserva absynthii confectum. X. & IX. Calend. præter idem lac exhibebantur rursus pilulæ hydragogæ & reliquis hujus mensis diebus usus lactis protrahebatur: quarum tribus ultimis pessime habere cœpit ægrotans, noctes habuit insomnes, ingenti siti ac faucium ariditate torquebatur, vomituriebat & denique ipsam lienteriam incidebat. Hinc finita lactis curatione, ad curam cum viperis instituendam descendebatur. Nimirum sumta ipsis Septembris Calendis Rhabarbari drachma dimidia, & inde alvo quinquies soluta, vomituque concitato, sequentibus novem diebus quotidie pulvis viperarum cum absorbente mixtus dabatur; ex quibus non nisi nausea, crebri vomitus, ac ingentia imi ventris tormina suboriebantur. Quarto Id. Sept. adhibuit rhabarbari scrupulos duos cum salis Epsoniensis drachmis quinque: unde quinquies alvum deposuit, & abdomen magis intumuit; postridie pulvis viperarum; pridie Iduum pilulæ supra recensitæ hydragogæ granis XIV. & uncia salis Epsoniensis dabantur, vomitum concitantes, & alvum quater moventes. Tum repetebatur pulvis viperarum, sed XVII. Calend. Octobris intumescebat venter, rubebat facies, arteriarum pulsus erat languidus, ac æger suffocari ferme videbatur. Quare XVI. Calend. propinabatur laxans ex aquæ laxativæ unciis tribus, & dimidia, mannæ, syrupi de spina cervina ana uncia, arcani duplicati uncia dimidia concinnatum: quod duodecies alvum movit, ingentia ventris tormina, vomitus, ac incredibilem excitavit languorem. Nec detumuit abdomen, licet XV. XIV. & XIII. Calend. Oct. pulvis viperarum repeteretur, & XII. Cal. pulvere laxante ex rhabarbaro, resina Jalappæ & scammonio sulphurato ingens aquæ per novem sedes subduceretur quantitas. Nihilo tamen minus reliquis hujus mensis diebus, mox supra allegatum electuarium

rium, mox juſcula viperarum, mox pulveres laxantes infelici ſemper effectu adhibebantur.

Sub auſpiciis menſis Octobris deveniebat medicus abſoluta viperarum cura, ad uſum Tincturæ cujuſdam ſolis; cujus arcana erat compoſitio. Dabatur ea per totum menſem, interpoſitis modo pilulis, quæ continebant gummi guttæ, modo manna cum tartaro ſolubili, modo clyſteribus; ſed tantum abeſt, ut levamen ſequeretur, ut potius præter omnium ſymptomatum exacerbationem continua vomituritio, ac nonnunquam animi deliquia accederent. Hinc pridie Calendar. Novembris exhibebatur ſecretum pro hydrope, quod intra nycthemeron ter ſumtum inſignem præcordiorum anxietatem, aſſiduam nauſeam, copioſos ſudores excitabat: quibus, cum clyſteres cum therebintina mixti opponerentur, mentis defectiones, continua ad vomendum proclivitas, ſalivæ fluxio, pulſus debilis ac perpetuæ ſuperveniebant vigiliæ; atque ad diem IV. Nonar. Nov. perſiſtebant. Tum III. Nonar. ſubducta per injectum clyſterem aterrima ſaburra, melius paullo habuit: ipſis Nonis melancholicæ cogitationes mentem cruciabant; quibus poſtridie paullulum remittentibus, quinto Iduum dabatur infuſum laxans ex hellebori nigri, & ſeminis aniſi ana uncia una, herbæ abſynthii manipulo dimidio, cum vini Moſellani unciis tribus & aquæ fontanæ libra infundendum: quod bis quotidie pondere IV. unciarum ſumſit. IV. Iduum pilularum ex gummi guttæ hydragogarum XV. grana iterum propinabantur; quæ quidem largam ſubducebant aquarum copiam, æger autem male habere cœpit, noctem habebat inſomnem, & mane veternum incidebat. Neque tamen minus III. Iduum repetebantur XIII. grana dictarum pilularum, ex quibus major reddebatur vomendi conatus, pulſus celer ac ſuppreſſus, calor intenſus & ſitis accedebat; quid? quod poſtridie omnia ruerent in deterius, & quamvis adhuc mane mixtura confortans, circa meridiem juſculum viperarum porrigerentur, tamen hora octava veſpertina illuſtris æger ſuffocatus exſpiravit animam.

Secatum poſtridie defuncti corpus, in imo ventre, plus quam decem aquæ menſuras continebat: hepar erat flaccidum, colore fuſcum, & ne quidem veſtigium præſentis felleæ veſiculæ oſtendebat: contra vero cholidochus ductus adeo erat conſtrictus, ut vix ſtylum admitteret. Ventriculus pariter flaccidus, ab uno orificio ad alterum inflammatus, obſcure rubicundus, veniſque ſanguine fartis præditus adparebat: eadem erat facies inteſtinorum, flatibus inſuper ultra modum diſtentorum. Pancreas tantum non totum ab ulcere conſumtum; & in rene ſiniſtro fere putrido calculus magnitudine amygdalæ in conſpectum veniebat. Pulmones parvi, flaccidi ac veluti exarefacti videbantur; ſpina dorſi figuram litteræ S. repræſentabat; ſed reliqua denique viſcera, cor ſeptum tranſverſum, meſenterium, caput & cerebrum nihil monſtrabant præternaturale. Hac igitur præmiſſa morbi & mortis hiſtoria, quæſtio incidit: num inſtitutæ medicationes juxta regulas artis & rationales indicationes fuerint adminiſtratæ? anne potius alia medendi ratione vita defuncti adhuc conſervari potuiſſet? Quamvis autem haud iverim inficias, me in hiſce caſibus, in quibus ſæpius unus medicus alterius famæ quid detrahere cupit, & qui demum contemtum artis pariunt, malle ſuſpendere meum judicium: verumtamen cum & illuſtris defunctus, & concurrentes medici mihi ſint ignoti; & præterea hic caſus multos forſitan cautius mercari docuerit; haud potui, quin, quæ ſentiam, libere eloquar.

Multa ergo occurrunt momenta, quibus calculum meum addere non poſſum; & præprimis cenſendus mihi videtur intempeſtivus ac nimium copioſus purgantium draſticorum, maxime gummi guttæ per totum morbi decurſum adhibiti uſus. Namque 1) hoc gummi inter purgantia validiora, quæ ex principio virulento, motibus vitalibus admodum infenſo agunt, eſſe collocandum, non ſolum unanimis omnium medicorum conſen-

sensus adfirmat, verum etiam ex symptomatibus, quæ X. vel XV. granis datum excitavit, satis elucescit: siquidem membranas ventriculi ac intestinorum nerveas potenter vellicavit, nauseam, vomitus, alvinas dejectiones, languorem corporis, tussim, æstum preternaturalem, & animi deliquia induxit. Neque etiam mirum: nam 2) juxta *Bontii* librum *de medicina Indorum* hoc gummi est succus esulæ Indicæ concretus; & de esulis generatim constat, quod foveant succum lacteum, virtutis valde corrosivæ, inflammatoriæ & vesicas excitantis. Hinc quoque 3) hoc purgans, majori quantitate sumtum, omnes vitales motus pervertere, ac ipsam mortem inferre potest: quemadmodum M.N.C. dec. I. anno VIII. obs. 82. recensent casum de hydropico, qui adhibita hujus gummi drachma dimidia, ἄνω κὴ κάτω vehementer purgatus, animi incidit defectiones cum insequuta morte. 4) Certum enim est, quod omnia ejusmodi drastica purgantia sua natura non tantum partibus corporis nostri subtilioribus, motum & impetum facientibus inimica valde sint, verum etiam solidas partes, maxime ventriculi & intestinorum nerveas potenter adficiant, & illas vi principii, quod fovent, sulphurei, ad violentos & irregulares motus proritent. Eo clarius adparet, hoc purgans in nostro casu, maxime tam larga copia propinatum, admodum fuisse nocivum, si ægrotantis constitutio consideretur. Fuit enim ille gibbosus, jam LII. annos natus, tenerioris habitus, catharris obnoxius, jam dudum hypochondriacus, arthriticus ac hemorrhoidarius: in quibus subjectis genus nervosum plerumque debile, & in spasmos pariter ac atoniam valde pronum observatur; circulus vero humorum per viscera abdominis, maxime hepar, languidus; & denique tonus primarum viarum labefactatus deprehenditur. Deinceps vero si præsentis morbi originem perscruter, cachecticum illum atque hydropicum affectum minime, more sæpius consueto, ex defectu sanguinis, vel obstructis ac induratis visceribus, vel denique polyposis concrementis natales mutuasse; sed potius ex fluxu hæmorrhoidali suppresso pariter ac materia arthritico-podagrica retenta ac repulsa, & hinc subortis asthmate spasmodico atque oppressione pectoris propullulasse deprehendo. Nihil enim in praxi medica observatur frequentius, quam quod suppressionem ac repulsionem dictorum motuum atque excretionum spasmodicæ partium nervosarum, ventriculi, intestinorum, diaphragmatis atque pulmonalium bronchiorum stricturæ, hinc spiratio angusta, anxia, difficilis, imi ventris tormina, flatulentiæ, collectio multarum sordium, & denique pedum ac abdominis tumores, cachecticus color, & superiorum corporis partium aridura presso insequantur pede. Nam asthma spasmodicum in violenta septi transversi constrictione consistere, notum est; neque minus porro Anatomia docet, illius parti nerveotendinosæ adnexum esse jecur, atque, impedito diaphragmatis a spasmo, quo agitatur, ascensu atque descensu, non solum sanguinis quoque per hepar ac vicina viscera impediri progressum; verum etiam venam cavam valide comprimi ac coarctari. Inde demum cruor ab extremis partibus, ac abdominis visceribus, jecinore, splene, ventriculo, intestinis atque mesenterio per venam cavam ad cor refluus retardatur, ac in dictarum partium vasis stagnare cogitur. Sub hac porro sanguinis stagnatione serosa colluvies partim extravasatur in porosam partium substantiam; partim eo majori copia vasa lymphatica ingreditur, ea replet, distendit, perrumpit, in cavitatem abdominis profluit, & hinc hydropem, tali ratione ex asthmate spasmodico derivandum producit. Eadem vero scena in nostro defuncto fuit acta; namque primum de spirandi difficultate, ac spasmodicis præcordiorum stricturis conquestus, mox in ipsum incidit hydropem. Hinc eo clarius elucescit, purgantia drastica, tam larga dosi, tamque frequenter usurpata nullum omnino hocce in morbo invenisse locum: cum illa substantia subtili, volatili, acri, ac fere corrosi-

rosiva partes nerveas totius corporis violenter vellicarunt, ideoque spasmos adauxerunt, liberum humorum progressum eo magis retardarunt, hinc ad vitam conservandam summe necessarias utilium humorum secretiones, & inutilium excretiones sufflaminarunt, & majores humorum congestiones atque stagnationes induxerunt. Hæc proh dolor! infelix eorum in defuncto nostro effectus satis confirmat: quippe qui sub continua ac vehementi alvi dejectione magis intumuit, pejoribusque implicatus fuit symptomatibus. Non minus ab ingentibus abdominis spasmis dependet tam arcta ductus cholidochi constrictio, post mortem reperta.

Non equidem negari potest, dari multa in praxi medicorum exempla, quod in hydrope datum purgans vehementius v.g. elaterium, extractum esulæ, quin & gummi guttæ &c. copiosiori quoque dosi egregium ediderit effectum, & aquas in porosa partium substantia, & visceribus stagnantes large subduxerit. Verum enimvero haud ignorari oportet, hunc effectum non nisi 1) in corporibus robustis, 2) visceribus adhuc integris, neque obstructis, neque induratis, 3) si seri congestio haud a spasmis generata ac sustentata fuerit, & 4) in leucophlegmatia sive anasarca tantummodo, ubi totum intumuit abdomen; non vero in ascite, in qua superioribus partibus aridis, inferiores fiunt tumidæ, dumtaxat insequi. Et deinceps in hisce casibus hæc catharctica drastica, nec in mali principio, nec nimis frequenter propinari debent: sed prius humores præparare ac fluxiles reddere, & post purgantia roborantibus uti oportet. Quare illorum usus ad præsentem casum minime adplicari potest; ubi aquosus tumor magis a strictura partium nervosarum, a materia arthritica ipsis incumbente producta spasmodica subortus, & æger hypochondriacus fuit, uti ex avidiori appetitu, sputatione & flatulentia adparet. Riverius, dum de curatione hydropis loquitur, & purgantium meminit, in hæc erumpit verba. *In purgantium administratione observandum est, omnia purgantia fortiora non esse frequentius usurpanda, uti docet Galenus Lib. IX. de locis, quia corpus debilitant, ut postea major aquarum proventus exoriatur, ideoque roborantia & aperientia, frequentius quam purgantia erunt præscribenda: & experientia nos docet, evacuationem in hoc morbo, quæ fit per urinam, melius succedere ea, quæ fit per alvum. Purgationum vice clysteres injici possunt, quibus flatus discutiuntur, aquæ educuntur, & venter imminuitur.* Quamobrem meo quidem arbitrio longe felicius successisset negotium, si suaso medici ordinarii eo tempore, quo defunctus in horto asthma præcordiorum inciderat, eo omnes curationis scopi fuissent intenti, ut materia arthritica foras propulsa, spasmus nervosarum partium consopitus, ac hæmorrhoidalis fluor revocatus fuisset. Hos vero fines impetrare licuisset, tam congruo vivendi genere, quam convenientibus remediis, diaphoreticis cum cinnabari & castoreo, pilulis balsamicis ad mentem Becheri paratis, pediluviis, venæsectione in pede, hirudinum adplicatione, & sufficienti motu corporis.

Neque etiam subscribere possum usui lactis asinini, qui per totum mensem Augustum, interpositis purgantibus, maxime gummi guttæ protractus fuit. Quamvis enim hocce lac, decenter usurpatum, in phthisi, atrophia, arthritide, atque podagra haud levem præstare opem deprehendatur: attamen in præsenti casu, ubi tonus ventriculi ac intestinorum per crebra purgantia magis labefactatus, & ad has partes insignis vitiosorum humorum saburra invitata fuit, ac denique ipsa cachexia jam invaluit, minime faustum ac salutarem ex illius usu eventum sperare licuit.

Porro quod attinet curationem, quæ per mensem Septembrem, cum viperis, ac interpositis pariter purgantibus instituta fuit: illa sane majorem excitasset usum, si sub morbi principio mense Julio fuisset administrata. Namque crebra constat experientia, viperas & in pulvere & decocto datas virtutem possidere antispasmodicam, acres humores attempe-

perare, transpirationem promovere, ideoque massam sanguineam ab omnibus purgare sordibus.

De effectu autem tincturæ solaris positivum ferre judicium, eo minus valeo, cum illius compositio mihi sit incognita. Interim haud ignorari oportet, nullam adhuc repertam fuisse tincturam solarem, quæ revera continuit aurum solutum; quin simul fuerit aliquantulum corrosiva; talemque maxima cautione adhibendam esse. Contra vero, quæ non est corrosiva, nullum omnino continet aurum; sed hoc ea, qua sumtum fuit, quantitate ex residuo separari potest; & ejusmodi tincturę virtus vel menstruo aurum solventi, vel aliis ingredientibus debetur. Quæ ergo in nostro casu adhibita fuit tinctura, videtur fere fuisse corrosiva, quoniam sub ejus usu omnia symptomata majus sumserunt incrementum. Ceterum, si libere dicam, quæ sentio: verosimillimum mihi est, quod curatio in perillustri ægro consulto tam pomposis fuerit instituta remediis, quæ insignem undique fovent applausum; quo post insequutam mortem in vulgus propagari posset, omnia ac pretiosissima in usum vocata esse subsidia.

Quicquid sit, optassem saltem, ut novissima curatio cautius fuerit instituta; & secretum illud antihydropicum omissum esset, quod procul dubio corrodens fuit ac mercuriale; siquidem exinde pessime habuit æger; copiosius salivam reddidit, ac per anum materiam teterrimam, sanguinis extravasati progeniem excrevit. Et haud satis mirari possum, quod, postquam defunctus ex tam violentis remediis omnibus destitutus fuit viribus, ipsi adhuc vehementiora purgantia, & quidem infusum helleborinum pariter ac 16. grana gummi guttæ sint propinata. Hæc enim medicamina, eo tempore, eaque ratione adhibita sola suffecerunt, lethalem ventriculi ac intestinorum inducere inflammationem: quæ cum post mortem cum ingenti harum partium inflatione, more hydropicis alias minus consueto, reperta fuerit, ex dictis omnino derivanda est remediis; de quibus omni jure prædicare licet, quod mortem acceleraverint.

CASUS XCIV.

De Asthmate spasmodico a potu & victu post iram sumto, & inde adhibitis incongruis medicamentis orto.

Vir annum ætatis agens 30. constitutionis sanguineæ, vegetæ, habitus corporis spongiosi, & succulenti, post vehementissimam ab ira commotionem, & corporis & artuum tremorem, mox capit cibum in convivio, & præterea potu vini liberaliori ventriculum replet. Hinc noctem habuit valde inquietam cum stricturis anxiis præcordiorum junctam; nisusque vomendi continuus erat, & universi corporis languor. His symptomatibus per aliquot dies hærentibus superveniunt porro ciborum inadpetentia, pulsus debilis & celer, tabes, febris lenta; sed oris adest siccitas, & humidi adpetentia; color faciei, cum albo oculorum flavescit, urina mingitur pauca, sed colore fusca, rubicunda, brunna, valde saturata; alvus est dura, tensaque, difficilius stercus & flatus reddit. Quare plures in consilium vocavit medicos, qui præscripserunt copiosa & varii generis remedia aperientia, emetica, amaricantia, stomachica, carminativa; obstructionem hepatis horum malorum caussam esse rati, & stomachum valde imbecillum, debilitatum, & viscida saburra repletum; sed omnia incassum dabantur. Perdurarunt hæ potius molestiæ per tres menses; quorum ultimo accessit ingens asthma spasmodicum, quod nocturno tempore ita adflixit ægrum, ut non in lecto commorari, sed per aliquot horas in conclavi obambulare, & fenestras aperiendo spiritum haurire debuerit. Corpus erat valde tenue, viribus & sanguine consumtum, alvus valde clausa; & in tali rerum statu meum petiit consilium.

Sanatus etiam est sub divino auxilio felicissime 1) liquore anodyno nostro minerali, 2) usu pulveris præcipitantis nitrosi, 3) infuso theiformi ex floribus chamæmeli vulgaris & romanæ, summitatibus millefolii, floribus salviæ, verbenæ, vero-

ronicæ & semine fœniculi præparato; & frequenti usu pediluviorum ex sola aqua dulci paratorum. Postea usus est elixirio balsamico temperato viscerali, quod confici curamus ex extracto rhabarbari & herbarum amaricantium; gummatibus resino-balsamicis temperatis; quæ cuncta dissolvuntur in lixivio tenui salis tartari: clysteribus quoque emollientibus sub initio alvum constrictam solvimus; iisque remediis ad mensem usurpatis pristinam restituimus sanitatem.

Epicrisis.

Hic morbus difficilibus complicatus symptomatibus & diuturnior non recte a medicis tractatus fuit, quoniam caussam & originem mali non rite pervestigarunt. Plurimi medicorum hac versantur in opinione, humorum maxime in morbis peccare vitia, copiam, crassitiem, vel salsam vel acrem erodentem qualitatem, & inde fieri infarctus, obstructiones vasorum, stagnationes & rosiones partium; minime vero attendunt, a solo motu solidorum vehementer vitiato ac inverso, sine præcedente omni noxa humorum, mirifice totam functionum animalium œconomiam perturbari posse. Inde fit, ut caussa humorum non recte cognita ac perspecta huic removendæ idonea nec invenire, nec opponere sciant subsidia. Exemplum nobis præbet præsens morbi historia, cum vir ille perfecte antea sanus ex solo animi affectu vehementiori, & cibo potuque largiori statim superingesto incidit in grave & diuturnum malum. Medici non attendentes caussam, pugnabant contra hoc malum medicamentis, quæ ad tollenda humorum vitia alias non inepta sunt, nimirum salibus aperitivis, decoctis quoque ex aperientibus, amaris, laxantibus, purgantibus, emeticis, venesæctione, vesicatoriis, carminativis, stomachicis, & id genus pluribus, sed penitus supervacaneo labore; cum omnia hæc symptomata unice a spastica constrictione generis nervosi, & imprimis ventriculi, maxime pylori, & ductuum bilariorum, septi transversi, ac intestinorum originem suam traxerunt, & postea etiam ex imprudenti remediorum adplicatione magis sustentata & aucta fuerunt. Unde mirum non est, ægrum non potuisse convalescere. Dici enim vix potest, quanta noxa & pernicies repente in destruendo functionum naturalium ordine nasci possit a solo graviori animi affectu, ira vel terrore; si quis mox post eum capit cibum vel potum, multo magis, si hisce nimium repleat corpus. Quotidiana in eo confirmamur experientia, graves & lethales inde provenire afflictiones. Nam ea est omnis affectus natura, & conditio, ut vehementer in systema partium nervosarum operetur, motus systoles & diastoles ęquabiles penitus pervertendo. Hinc fit, ut non modo progressus & circulus humorum, sed & inde dependentes motus se- & excretorii vitium contrahant, & per consensum afficiantur: quid? quod omnia in corpore humano tum sint perturbata, sub quo statu utique pessimum est, cibo vel potu onerare naturam. Neque enim digestio, concoctio, & excretio, quæ requiruntur ad cibum & potum naturæ nostræ amicum reddendum, recte fieri possunt. Inde vero cruditates, stagnationes sordium in primis viis suboriuntur, & vera materialis caussa morbi, quæ jam imbecille nervorum genus magis adfligit progignitur. Ex quo etiam facile reddi potest ratio, cur ante paroxysmum intermittentis febris cibus sumtus ingenti sit detrimento; & potus fontium medicatorum paullo copiosius assumtus post omnem affectum animi interdicendus sit. Præterea ex curatione hujus morbis a nobis facta id in usum practicum depromi potest, sola strictura spastica & icteritiam passionem, & asthma diuturnum fieri posse; & hac sublata per efficacia & probatissima antispasmodica, inter quæ merito eminent liquor noster anodynus mineralis, pulveres nitrosi, pediluvia & clysteres ex chamomilla confecti, ejusmodi morbos curari posse.

Notandum denique hoc loco est quam maxime, in ejusmodi morbis, qui nascun-

tur

tur vel foventur a vehementi strictura nervosarum partium, ab iracundia, uti v.g. in cardialgia, ictero, asthmate convulsivo, conatu ad vomendum, alvi strictura &c. purgantia fortiora, & emetica venenum esse mortiferum.

CASUS XCV.

De Empyemate feliciter curato.

JUvenis generosus 17. annorum, tolerata febre acuta, cum æstu atque doloribus in latere sinistro stipata, incidit in diarrhœam & purpuram albam cum summa virium prostratione, tussi sicca, sudoribus nocturnis & tumoribus œdematosis pedum sociatam. Hinc a loco, ubi commorabatur, domum per septem milliaria morti ferme vicinus deportabatur, curæ cujusdam medici tradebatur; ejusque opera frustra usus, ad me confugiebat. Deprehendi ægrum gibbosum, viribus plane destitutum, & sinistro pectore tumorem quendam: ex quo materiam purulentam in pectoris cavitate fluctuari suspicabar. Quare adplicui emplastrum de melliloto cum spermate ceti: ex quo maturatus ille tandem lanceola incidebatur, & plorabat insignem materiæ purulentæ quantitatem cum egregio ægrotantis levamine. Ex hac porro apertura aer spirabat, perque eam instrumentum exploratorium per quatuordecim uncias in pectoris cavitatem adigi poterat. Elapsis octo diebus, duorum ab hac incisione digitorum latitudine, altera sponte adparuit apertura, pariter in pectoris cavitatem penetrans. Sed postquam interne decoctum ex sarsaparilla mane & vesperi bibendum dabatur; & primum injiciebatur simul, deinceps vero mixtura balsamica ex essentia succini, myrrhæ, aloes & balsamo de Peru injectio facta erat; æger intra annum dimidium perfecte convaluit.

CASUS XCVI.

De Rheumatismo pulmonali.

GEnerosus vir, 30. jam septem annos natus, præter variolas in prima infantia facillime superatas, illibata semper gavisus fuit sanitate. Decimo tertio ætatis anno fœdam incidit scabiem, cum turpi pedum exulceratione; ex qua pariter post satis longum tempus liberatus, optime valuit; & nonnisi quandoque pustulas in dorso inter scapulas toleravit, molestum inferentes pruritum. Hinc juvenis septemdecim annorum inter Gallos nomen dedit militiæ; & protinus quibusdam bellicis expeditionibus partim versus Romanum imperium, partim versus Belgium factis interfuit. Sub his belli laboribus præter dentium dolores sæpius adfligentes satis bene habuit: anno 1708. autem, dum in Belgio Gallico ad urbem Condee degeret, tertiana simplici & duplici, invicem alternantibus solicitatus est; ab eaque satis emaciatus, per diuturnum corticis chinæ usum convaluit. At exinde sæpius colli doloribus, phlogosi ac febre erratica infestatus, simulque aliqualem maciem ac catharralem corporis dispositionem passus fuit: quæ tamen omnia haud impedierunt, quo minus quandam præ se tulerit sanitatis speciem. Tandem anno 1725. febre acuta, a medico pro pleuripneumonia habita, prehensus, & ab illius principio ad statum usque delirus, denique non nisi largis, iisque repetitis venæ sectionibus in tantum fuit restitutus, ut nihilominus quidam capitis dolores restiterint; qui denique diuturna ac convenienti profligati sunt medicatione. Attamen relicta fuit macies, tussis sicca, atque pectoris oppressio. His ergo symptomatibus opponebantur juscula medicata ex cancris siccatis, & appropriatis herbis confectam; &, cum felici haud destituerentur effectu, per integrum continuabantur triennium. Quum vero tandem quædam ventriculi accedere videretur debilitatio: alter consultus medicus hoc remedii genus dissuasit, & anno 1729. curam lactis alinini commendavit. Hæc vernali tempore instituta, egregie prodesse videbatur; per autumnum vero sub adversa tempestate prosequuta, varias excitavit molestias. Quare hac quoque missa increbuit tussis sicca; corpus macilentius redditum, variisque a capite ad pectus defluxionibus obnoxium fuit, cum crebris phlogosibus.

Hisce autem malis tantum abest, ut regulari cura obviam iretur, ut potius hinc inde vagum arriperetur subsidium.

Hinc tandem & ego sub auspiciis præcedentis anni 1732. in consilium vocatus, sequentem rerum deprehendi faciem: æger staturæ longioris, habitus macilentioris, temperamenti ad melancholiam proclivis, & ad iracundiam facillimi, tussi inter humidam & siccam media, quasi convulsiva, non solum de die, sed & noctu somnum turbante, infestabatur; adpetitu fruebatur irregulari, viribusque ferme exhaustus, tum temporis præscriptis a medico ordinario infusis theiformibus & absorbentibus utebatur. Suspicabar phthyseos hypochondriacę initium cum scirrhosa pulmonum dispositione; & ex crebris catharrhalibus ad fauces & pectus defluxionibus, seri acrimoniam subesse judicabam: hinc etiam contra aliorum opinionem, si præscriptis aures daret, felicem curationis eventum pollicebar. Eo fine loco Majalis curæ, serum lactis dulce, cujus præparationem ac usum ex scriptis Illustris Hoffmanni didiceram, ordinavi. Namque tres illius libras quotidie mane assumebat æger, & inde egregio cum fructu, & absque ullo virium decremento ter quaterve quotidie alvum deponebat; appetitu ac somno per quadraginta dies satis integro gaudebat, equo corpus movebat quotidie, ac optime habebat. Licet etiam sub hac curatione ex terrore ob inopinatum filii unici ab alto casum suborto, motus febriles incurrerit: illi tamen dato analeptico mox remittentes, non nisi leviorem tussiculam, cum pauca pituitæ rejectione reliquerunt. Abhinc finita lactis potatione, proponebam acidulas Selteranas; quarum primum una cum tribus lactis asinini partibus mixtarum, deinceps æquali combinatarum pondere tres quatuorve singulo mane potabantur libræ. Eædem aquæ cum vino sociatæ potus quoque ordinarii loco sub epulis inserviebant; donec 28. earum lagenæ fuissent exhaustæ. Sub hac medicatione æger quotidie vel ambulando, vel equo vehendo sub cœlo sereno corpus movebat; ceterum egregio fruebatur adpetitu, nullamque præter levissimam tussim, stato tempore hora tertia matutina recurrentem tolerabat molestiam. Neque vero ullum huic curationi interposui laxans, quoniam alvus æque ac aliæ excretiones insigni succedebant fructu sponte, & primæ viæ sub seri lactis usu satis purgatæ videbantur; nec alia dabam remedia, nec ipsum Elixirium viscerale balsamicum Excellentiss. Hoffmanni propinabam, cum æger illud sibi nimis æstuosum putaret. Sic vero finita utraque curatione appetitus vigebat optime, corpus augebatur, vires redibant, tussisque plane evanescebat; & licet adventante hyeme recruduerit, adhibitis tamen pectoralibus & laxante mannato cessabat iterum. Circa æquinoctium autumnale, cum æger sanguine abundare mihi videretur, venam in pede secari curaveram; ex quo ipse, tum temporis athletice sanus nullam percepit molestiam. Nec enim antea, nisi summa necessitate coactus, venam tundendam præbuerat, sed potius per aliquot annos ab ea operatione abstinuerat; & referebat, cruorem, olim e vena missum, semper crusta inflammatoria fuisse investitum. Ceterum hac hyeme sub sedulo corporis exercitio, præter levissimam quandoque tussim, valuit integre; nec a febre catharrali, quæ sub hujus anni auspiciis ob humidam ac nebulosam tempestatem cum variis, iisque gravioribus hic locorum grassabatur symptomatibus, corripiebatur. Verum enimvero ante quatuordecim dies de mussitante colli dolore, & appetitus imminutione conqueri cœpit, & hinc laxans remedium, sibi semper amicum, desideravit, quod etiam ex temperatis aperientibus, & pectoralibus demulcentibus confectum per biduum cum felici sumsit successu. Altero die, cum cœlum esset serenum, meridianis horis equo profectus rus, ibidem ad vesperam usque in conclavi valde calefacto commorabatur, & post solis occasum domum reversus male habere cœpit. Postridie magno interfuit synedrio, & deinceps inter convivium lusu chartæ lusoriæ ad vesperam usque tempus consumsit. En autem sub hoc ipso lusu

pri-

primum frigus dextrum capitis latus occupabat, collum obrigescebat, auresque dolore prehendebantur insigni; tum refrigescebat spina dorsi, & denique tremulus horror totum concutiebat corpus. Hinc in lectum deportatus, mox lenem percepit æstum, cui protinus leve ac brebius jungebatur delirium. Sed datis demulcentibus, absorbentibus atque diaphoreticis, lenis erumpebat sudor, & morbus intra triduum solvebatur. Abhinc ergo satis quidem bene habet; sed dolor colli adhuc mussitat, adpetentia cum somno haud rite sibi constat, & tussis excretione pituitæ stipata adhuc adfligit.

CONSULTATIO.

POstquam morbum, cujus caussa consultus sum, cum omnibus symptomatibus atque momentis sedulo perpendi; illum veræ phthyseos nomen adhuc minime mereri exinde conjicio, cum nec ulceratio, nec scirrhositas, nec occultæ vomicæ aut tubercula quædam in pulmonibus se exserant. Libera enim adhuc est spiratio, tussis interdum plane evanescit, nec purulenta sequitur materia, nec febris lenta jungitur. Hanc potius tussim rheumatico-scorbuticam dici debere existimo; quæ a colluvie & congestione seri impuri acrioris in vasis & canalibus bronchiorum orta, a transpiratione vero per frigidum humidumq; vere & autumno aerem prohibita, & a diætæ erroribus magis sustentata, & denique ab accedente mala digestione, ac fortibus animi commotionibus adhuc magis adaucta fuit. Nec leviori documento, quod massa humorum vitalium multis scorbuticis scateat sordibus, sunt ipsæ molestiæ, ægrum tam diu, tamq; graviter excruciantes: quæ sane temporis mora, nisi tempestiva feratur medela, facillime in atrophiam cum febre lenta atq; hectica transire possunt. Quod si vero primam horum malorum originem perscruter, illam meo quidem arbitrio ex venæsectionibus, quæ in juventutis annis bis terve ad minimum instituendæ fuissent, tum temporis neglectis derivandam esse censeo; quippe quæ juvenes ab affectibus tam acutis, quam longis optime præservare valent. Forsitan etiam nec febres tertiana, aliæque ab ægro toleratæ haud rite fuerunt persanatæ; & hinc viscerum separatoriorum abdominis, glandularumque meseraicarum malam reliquerunt constitutionem: quo factum esse potuit, ut humores acres impuri magis augmentati increverint. Exinde vero adparet, medicum illum, qui hactenus ægrotantis valetudini remediis diluentibus, demulcentibus, lacte asinino, sero lactis, aquis medicatis &c. prospexerunt, & corporis commendarunt motum, morbum, illiusq; caussas egregie perspexisse. Quare restat dumtaxat, ut paucis complectar, qua ratione instanti vere ulterior medela ferri debeat. Hinc ante omnia necessarium duco, ut quamprimum fieri potest, ex vena in pede tusa octo cruoris emittantur unciæ, idque singulis octo mensibus repetatur. Hoc præsertim tempore æger in victu, potu, aliisq; rebus non naturalibus probe sibi caveat, cibos concoctu difficiles fugiat, aerem frigidum humidumque arceat, & ab omnibus mentis affectibus sedulo abstineat. Deinceps per quinque vel sex hebdomades serum lactis adhuc potari suadeo; quod sic paratur. Lactis vaccini aut caprilli sex libræ medicæ igni admoveantur lenissimo, ut parum ebulliant; tum addito citri succo, quantum bina capiunt cochlearia, iterum ebulliant, donec coaguletur; hinc percoletur, & addatur oculorum cancri præparatorum drachma: quæ invicem probe agitentur, ut aciditas infringatur; & denique syrupi papaveris rhæados uncia una immisceatur: ex quo mane calide bibat æger, reliquum sub prandio hauriat frigidum. Non minus inter hanc medicationem singulis quatuor diebus lene laxans rhabarbarinum sumatur, quod sic paretur: Conteratur una cum dimidia rhabarbari uncia, affundantur ferventis aquæ unciæ octo, ebulliant leviter, percolentur cum libra una passularum Corinthiacarum bene mundatarum; addantur sacchari albi candi unciæ tres; evaporentur leniter in patina stannea ad humiditatis consumtionem, & denique addatur cinnamomi drachma una. Hujus

enim laxantis uncia una cum dimidia mane assumatur, & vel jusculum, vel infusum theiforme, vel serum lactis calide superbibatur: quod & sub initium, & finem curationis assumatur. Cæterum uti semper, ita præcipue sub hac curatione accurata observetur diæta: corpus ante prandium moderate moveatur; sub epulis loco vini rhenani vinum de Tinto, cujus octava mensuræ pars cum una Hungarici permixta sit, potetur. Non minus egregiam pollicentur opem juscula ex carnibus gallinarum, vitulorum, chærefolio, radice cichorei, nasturtio & tantillo macis confecta. Reliqua medicamina parum efficient, & in iis non nisi sequentem pulverem ab ægro cubitum ituro sumendum suadeo: Recipe lapidum cancrorum, pulveris marchionis ana drachmam unam, succini præparati unciam dimidiam, pulveris cascarillæ, salis absynthii ana grana quindecim. M. f. pulvis, div. in 3. partes. Potui ordinario convenientissima est aqua; eaque fontana, pura, levisque; quæ si durior fuerit, sic attemperetur: Amygdalarum dulcium uncia dimidia contundatur in mortario, infundantur aquæ quatuor libræ, coletur, bibaturque. Nec alienæ erunt vel aqua cum pane similagineo, ac cornu cervi usto decocta, vel acidulæ Selteranæ vino Mosellano nuptæ. Externe sequens emplastrum longo usu habeo comprobatum: Recipe myrrhæ electæ, bdellii, succini, mastychis ana unciam dimidiam, axungiæ humanæ, ceræ, minii ana uncias quatuor, saponis veneti, camphoræ ana drachmam unam & dimidiam. M. f. emplastrum, quod pectori, collo & spinæ dorsi imponatur. Nec denique contra tussim, si vehementior fuerit, contemnendum effectum præstant pilulæ de styrace, septem granis cum totidem aloephanginarum mixtæ & vesperi exhibitæ. Quæ omnia si cum recto vivendi genere per aliquot tempus usurpaverit æger, de felici eventu nullus dubito.

Nec spem fefellit hæc medicatio: siquidem post aliquot menses mihi nunciatum est, generosum ægrum a commendatis remediis insigniter sublevatum, & perfectæ tantum non sanitati fuisse restitutum.

CASUS XCVII.

De pleuritide spuria ac vera feliciter persanata.

VIR illustris quinquagenarius litteratus, corporis paullo firmioris, victui duriori magis, quam molliori assuetus, ob nimiam in studiis, lectionibus & meditationibus, etiam mox a pastu, intemperantiam, & ob vitam motus valde expertem, ingentem universo corpori & præsertim capiti atque ventriculo contraxit debilitatem; quam quotidiano, moderato tamen vini generosi potu emendare per aliquot annos tentavit. Tantum autem abest, ut illud obtinuerit, ut potius inde sibi accerserit purpuram scorbuticam; quæ ipsum mox leviter, mox graviter infestavit, & lecto affixit variis stipata symptomatibus: quæ inter illud notari meretur, quod partes extremæ manus, pedes, nares, ipsumque scrotum glaciali quasi corripiuntur frigore, fervidissima licet æstate. Purpura vero ad corporis superficiem exeunte, calorem naturalem hæ partes recipiunt. Cum superiori vere satis graviter & acute purpuræ morbo laboraverit, & feliciter convaluerit: ad eradicandum & funditus exstirpandum ex massa sanguinea hocce vitium commendavi ipsi usum fontis Selterani, quem etiam per mensem bibit ægregio cum levamine, & virium restauratione. Inde etiam adpetitus ciborum evasit longe fortior. Nihilominus cum leviter vestitus, in horto sole occidente, auræ paullo humidiori & frigidiori ambulando corpus exponeret, incidit in novum morbum. Nimirum postridie vesperi vehemens universum corpus percutit frigus, per horæ spatium & ultra durans, quod mox excepit maxima præcordiorum anxietas cum vomendi conatu, inquietudine, & dolore dextri lateris acuto, spirandi difficultate juncto: quæ symptomata ipsum per totam noctem detinuerunt graviter. Ego mox venam seca-

secari, & ex affecti lateris parte sanguinis circiter quinq; vel sex uncias detrahi jussi; ac pulveris bezoardici cum aliquot granis nitri mixti aliquot doses, singulo triduo unam sumendas ordinavi, superbibendo aliquot infusi Theebois vascula: inde copiose sudavit per totum corpus. Praeterea lateri dolenti adplicandam curavi vesicam bovinam, ultra dimidium decocto ex floribus sambuci, meliloti, verbasci, chamaemeli officinalis, millefolii, semine anethi, croco & lacte vaccino repletam. Effectum etiam est hisce remediis, ut non modo dolor ab initio satis acutus cum spirandi difficultate, sed & acris febrilis calor cum omnibus symptomatibus intra duos dies ex toto sublata fuerint; adeo ut aeger lectum deseruerit; & postridie cibum largiorem cum potu sumserit. Verum enimvero circa noctem ex improviso summa praecordiorum anxietas, sine praevio frigore cum febrili ardore, conatu vomendi, spirandi summa angustia, tussi valida, sed sicca, & dolore lateris antea affecti revertebantur: quae cuncta symptomata ab initio speciem febris intermittentis prae se ferebant, sed cum sine remissione & intermissione durarent, & sputum tertio die cruentum accederet, cum expectoratione valde difficili: adparuit, ex notha pleuritide, quae antea tantum membranae costas cingenti nerveae, quae pleura dicitur, insidebat, jam redditam fuisse veram, quae in ipsa pulmonum substantia sedem suam habet fixam; sicuti indicabat sputum cruentum cum valde difficili spiratione & dolore magis interno, qui antea potius fuit externus. Alvus firmiter clausa, & praecordia flatibus turgida anxietates augebant.

Ego ad removendum hunc difficilem & gravem affectum nihil convenientius reperi, quam praescribere mixturam, quae ex aqua cardui benedicti, florum sambuci, acaciae, scorzonerae, aceto destillato, lapidibus cancrorum & diascordio Fracastorii, addito syrupo papaveris albi erat composita, qualem multoties in ejusmodi morbis utilissimam notavi. Deinde pulvere usus est diaphoretico & antispasmodico, qui conficiebatur ex cornu cervi philosophice praeparato, lapidibus cancrorum, cerussa antimonii, mandibulis lucii piscis, addito nitri pauxillo, & cinnabaris nativae: quem crebrius cum decocto avenaceo amygdalino sumsit. Ante vero, quam adhibuisset haecce medicamina, clystere emolliente ad discutiendos flatus & solvendam alvum usus est: interne vero ad removendas praecordiorum anxietates, a flatibus ventriculum distendentibus obortas, sumsit liquoris mei anodyni mineralis guttas XXX. cum aliquot guttis liquoris bezoardici Bussii. Continuavit sputum ex fusco nigroque calore sanguinolentum per quinque & ultra dies; & cum expectoratio valde esset gravis, operam dedi, ut hanc faciliorem redderem crebriori usu Electuarii, quod julepo rosarum cum aequa portione olei amygdalarum dulcium recentissimi mixto, additis guttis aliquot elixirii nostri pectoralis confici curo; quod per plures dies sumsit egregio cum effectu. Praescripsi quoque infusum theiforme aliquoties inter diem sumendum, ex herba veronicae, scordii, floribus bellidis, chamaemeli vulgaris, summitatum mille folii, radice liquiritiae, semine foeniculi: quibus remediis intra septimum diem feliciter sanatus est, paulatim evanescentibus gravibus illis symptomatibus. Nihilominus intra tres dies cum somnus & appetentia ciborum redierint, ut e lecto etiam surgere, & studiis rursus vacare potuerit; purpura iterum adparuit cum ingenti pruritu, & universum corpus, maxime partes inferiores, pedes, crura & dorsum occupavit: adeo, ut numquam antea tanta copia eruperit in corporis superficie; sed tamen cum somno propter pruritum paulo inquieto, sine tamen languore, & sine pulsus ac urinae mutatione.

Epicrisis.

IN hac proposita morbi historia plura sunt adnotatione digna. 1) quod pleuritis spuria, quae nonnisi erysipelas musculorum intercostalium & pleurae est, a perfrigeratione corporis & cruditatibus pri-

primarum viarum cito possit suboriri, cum frigore præcedente satis vehementi, inclinatione ad vomendum, calore acri præternaturali; non secus ac erysipelas iisdem symptomatibus invadit: atque intra duos dies felicissime in hoc corpore, congruis remediis, venæsectione, diaphoreticis sublata fuit. Dubio procul, quoniam illustris vir ante aliquot septimanas curam cum fontibus Selteranis, quos per mensem & ultra bibit, finivit; unde sanguis redditus, quod ex venæ sectione adparuit, fluidior, ut firmiorem stasin in membranis nervosis concipere vix potuerit.

2) Perquam notatu dignum est in hac historia, quod curatam spuriam pleuritidem secundo post die pleuritis vera exceperit, & hæc ipsa cum inflatione ventriculi, summa præcordiorum anxietate, alvo adstricta propter victum mox post morbum paullo pleniorem oborta fuerit. Sæpius namque observavi, quod vera pleuritis ortum suum ac initium sumat ex vitio primarum viarum, si illæ flatibus, vel spasmis sunt obsessæ. Non semel notavi, colicam flatulentam & convulsivam, quæ aliquot diebus afflixit, consequutam fuisse pleuritidem veram & peripneumoniam. Nec deficit ratio: nam propter flatus & spasmos liber sanguinis transitus per abdominis impeditur viscera; atque adeo cum impetu & copia per arterias ruit cruor ad ipsos pulmones, eorumque minima capillaria vasa; qui spissior ibi subsistens inflammationem parit. Accedit hoc maxime in plethoricis, quorum in venis copiosus & tenaci glutine refertus sanguis continetur.

3) Discussa inflammatione hic morbus fuit brevis, & intra septimum diem convenientibus remediis propter sanguinis fluiditatem profligatus. Nam instar generalis regulæ practicæ hæc tenenda est, quod quo tenacior sanguis, & ejus serositas est, eo gravius omnis inflammationis & maxime pleuritidis periculum est, & contra.

4) Denique etiam notandum hoc loco venit, quod discusso pleuritico affectu aliquot dies post purpura universum corpus obsessum fuerit, sine tamen virium jactura.

CASUS XCVIII.

De Pleuritide.

Foemina 54. annorum nocte, præcedentibus aquilonibus ventis, qui exceperant humidos australes diu spirantes, corripitur dolore sinistri lateris, spirandi difficultate & quodam horrore, subsequitur mox pulsus celer & frequens cum calore præternaturali. Accedit altero die tussis vehemens, aspera, & sputum ejicitur sanguine tinctum, cum symptomatum exacerbatione. Hinc judicatum fuit subesse pleuritidem, cui remedia diaphoretica ac discutientia opponebantur. Tertia die valde conquerebatur de dolore sub costis nothis lateris sinistri: quare externe adplicabatur spiritus vini camphoratus, cum essentia croci & balsamo peruviano mixtus, qui non tantum lateri thoracis sinistro, sed & costis & hypochondrio sinistro forinsecus fuit admotus. Interea tussis continuabat vehemens cum ejectione pituitæ crassæ; noctes erant insomnes, & sudor fluebat largior. Dati igitur nitrosi & resolventes pulveres, quibus mitigatus est æstus, & facilior reddita spirandi angustia: externe vero ad dolorem, qui valde adfligebat, compescendum, unguentum ex oleo hyoscyami, amphora, & oleo carvi adplicatum: unde omnis in thorace remisit dolor, & somnus fuit quietior. Sed post somnum pessime se habuit, æstus invasit intensior, magna virium prostratio, insignis pectoris oppletio, ac vero difficilior illius expectoratio; adeo, ut adstantes rem fore conclamatam crederent. Omisso igitur unguento, externe adplicabatur iterum spiritus vini, camphora probe saturatus; interne dabatur pulvis ex lapidibus cancrorum solutis, nitro, camphora mixtus, & singulis quatuor ho rs cum aqua scordii propinatus. Hinc dolor rediit, æger sudavit, & excretio materię pituitosæ liberior facta est, ita ut optima spes reconvalescendi apparuerit, quæ etiam die septimo, largiori sudore sequuto, implebatur. Interim ægrota de dolore hy-

pochondrii sinistri, qui ad umbilicum usq; pertingebat, gravativo, nonnunquam pungitivo conqueri cœpit; qui cum corporis debilitate, urina rubicunda cum sedimento, pectore vero salvo ac integro, frustra adhibitis clysteribus, carminativis, aliisque per tres adhuc inhæsit hebdomades. Tandem denique per alvi profluvium sublatus est, quo quotidie septies quin & decies alvum deposuit, eam excrementis non modo odoris fœtidissimi, sed & materia purulenta, & quandoque sanguineis grumis permixtis. Quare ordinabantur pulveres ex nitro, myrrha, antimonio diaphoretico, croco parati; decoctum ex veronica, scordio & hedera terrestri confectum; oleum amygdalarum dulcium cum jusculo quotidie sumendum; externe inungebatur axungia taxi, cum oleo nucistæ, chamæmeli atq; carvi maritata; & his, sedato alvi fluxu, doloribusque sopitis ægra convaluit.

Epicrisis.

PRæsens effectus est Pleuritis: in quo notetur primum, quod ægra post unguentum pejus habuerit. Nec obscura est ratio: dum enim per ista anodyna spasmus cum dolore sistitur; hinc robore atque tono fibrarum, quo excutitur materia, dejecto, expectoratio inhibetur: manet nihilominus perpetuus humorum ad pectus affluxus, sed nulla subsequitur ejectio. Ex quo discimus, oleum hyoscyami, & reliqua anodyna, licet valde urgeat dolor, non esse exhibenda, præsertim in personis annosis. Majori vero securitate ea possumus usurpare in juvenibus: hinc etiam patet somnū pleuritide laborantibus non esse suadendum, quia sic materiæ præpeditur ejectio.

2) *Ægra conqueritur de dolore hypochondrii sinistri, qui ad umbilicum pertingit.* Ratio hujus symptomatis hęc esse videtur: dum sanguis per pectoris partem sinistram non bene circulatur, stagnat in liene & mesenterio: hinc dolor gravativus, quandoque pungitivus percipitur, & propter affectum mesenterium ad umbilicum usque protenditur. Hic vero stagnās sanguis tandem degenerat in pus, quod per vasa mesaraica intrat intestina, & per ea eliminatur. Inde discimus, quid sit, quando auctores scribunt de empyemate thoracis per anum ejecto; quod nonnulli per poros diaphragmatis, quos transiret empyema, fieri falso asserunt. Posse autem contingere stagnationem sanguinis, si in una parte illius circulatio est impedita, testatur Meckren, qui observavit, ex convulsione capitis subsequutam fuisse inflammationem hepatis.

CASUS XCIX.

De Phthysi ex hemoptysi.

FOemina jam agens annum ætatis vigesimum septimum, a sex jam annis tussi humida, expectoratione materię copiosæ crassæ stipata solicitata, & de alvi adstrictione, doloribus sinistri, quandoque etiam dextri lateris tensivis diu conquesta; ex improviso tribus abhinc annis sanguinem cum tussi rejecit copiosum. Medicus vocatus ad hunc fluxum compescendum præscripsit pulveres stypticos, quibus hęmoptysis sedata fuit, nec amplius rediit: subsequuta autem est spiratio difficilis, & largus mensium fluor accessit; sed remiserunt dolores gravativi cum hypochondriorum inflationibus. Jam annus agitur, ex quo magnam materiæ purulentæ viscidæ spuere cœpit copiam; corpus externa macie conficitur & debilitatur; pulsus post pastum, & circa noctem valde citatus fertur; parum comedit. Quod autem notabile est, per medium ferme annum creberrime ejicit cum sputo calculos duros & albicantes in larga satis copia; & denique jam fruitur alvo molli ac fluida.

Epicrisis.

QUantum detrimentum ad illos, qui bono naturæ instituto, copiosis sanguinis excretionibus sunt adsueti, ex intempestiva illarum per styptica suppressione redundet, vel hic casus docet. Hæc enim fęmina, quæ hypochondriorum vitio, & obstructionibus circa regionem hypogastricam laborabat: ex sanguinis motu præpedito lentoque, quia tunc sanguis alias exeundi vias quærit (nam hæmo-

moptysis sæpe ab obstructo quodam viscere oritur) tandem experta est hæmoptysin, dum sanguis circa pulmones congestus fuerat. Hanc si continuasset natura, motus sanguinis fuisset compositus. At ubi hæc hæmoptysis parum prudenter sublata fuit, nihil erat certius phthysi; cum sic constrictis pulmonibus, & motu sanguinis inverso, stagnatio pariter ac infarctus humorum suboriatur. Quum vero sanguis ipse in nostra ægrotante, quæ malo laboravit hypochondriaco, viscidus & acidus, dein transitus bilis interceptus, & ideo illius cum sanguine commixtio interturbata fuit: inde sanguis viscidior magis redditus, ad generationem calculorum in pulmonibus post sublatam hæmoptysin, quæ sine prævia spasmodica constrictione fieri nequit, multum contribuit. Quod vero in pulmonibus calculi reperti fuerint, non mirandum; quippe qui in omnibus fere corporis partibus occurrere solent.

Vitanda cane pejus & angue est tinctura antiphthysica Gramanni, quæ magis procurat phthysin & maturat; quod etiam faciunt liquores martiales, hæmatites, saturni, croci martis, opiata, austera, adstringentia, frigida, quæ omnia, ut & acida, malum hoc valde augent. Cura hujus morbi potius in eo consistit, ut 1) per expectorantia materiæ purulentæ ejectio promoveatur, & 2) ipsa pulmonum consolidatio restituatur. Prius ut e voto succederet, aliquantulum spero; posterius non absolute polliceor. Exhibeat itaque medicus decocta & infusa herbarum, ut chærefolii, scordii, veronicæ, glycyrrhizę, ut & decocta folius hederæ terrestris, quæ expectorationem humorum promovent, & humores fervant fluxiles. Convenit etiam lac asininum aqua probe dilutum, non coctum, si nimirum alvus est aperta, cui addi potest parum sacchari. Præterea quoque prodest arcanum duplicatum, quod abstergit, obstructiones tollit; non minus mater perlarum, nitrum, antimonium diaphoreticum, antihecticum Poterii, quæ versus noctem, ubi æstus est auctior, sunt exhibenda. Non minus e re sunt oleum anisi, nucistæ, fœniculi, macis, uti & essentia ex tinctura tartari, croco, oleo destillato anisi, macis parata; quæ tempore prandii ad guttas XX. vel XXX. propinetur. Nux moschata cum saccharo in tussi prę stans est remedium; spiritus salis & acida tussim promovent, & dulcia denique tonum ventriculi destruunt, & viscidam relinquunt saburram.

CASUS C.

De tuberculis pulmonum.

JUvenis 24. annorum, corporis robustioris, pectoris demissi, humerosque gerens altos, multis abhinc annis difficilem expertus respirationem, vocemque semper raucam toleravit. Profectus aliquando in Belgium, duroque ibidem piscium marinorum, & carnium fumo induratarum victu utens, ventriculi aliquoties gravativum exinde sensit dolorem. Hunc frequenter corrigere tentavit & concoctionem adjuvare usu spiritus vini Franconici, quem paullo largius inter epulas hausit. Verum enimvero accedente autumno incidit in tussim, spirandi angustiam & difficultatem, pungitivos in pectore dolores, & ingentem totius corporis lassitudinem: non minus dolores circa lumbos acutissimos, & in artubus pungitivos sensit, ut medici, vagam subesse anthritidem credentes, venæsectionem ordinarent, & reliquam venæsectionem ad dyscrasiam humorum scorbuticam dirigerent subigendam. Reversus in patriam iisdem symptomatibus, sed longe atrocioribus; afficiebatur: crescebat enim tussis mirum in modum, & erat vehementissima, per integram sæpenumero adfligens noctem, adeo ut ferme suffocari videretur. Quod autem notabile erat, nihil pituitæ vel purulentæ materiæ rejiciebat; sed tussis aridissima erat, pulsus semper celer & frequens, appetitus nullus, urina rubicunda, nox sine somno & perpetua spirandi difficultas

Ne-

Neque minus post usum salium volatilium, ac infusi veronicæ gravissima fuit reddita; nec ullæ opem ferebant medicinæ, sive fuerint nitrosæ, sive decocta pectoralia, sive myrrhata, sulphurata, sperma ceti, sive electuaria pectoralia &c. Optime autem conquievit tussis post data anodyna: tunc enim somnus erat quietior, sudores largiores & calor remittebant; sed virium debilitas inde increscere videbatur. Ex quibus judicavi procul dubio tubercula scirrhosa pulmones obsedisse, bronchia semper stimulantia, & sanguinis cum impetu ad pectus delati refluxum impedientia; quę cum nec emolliri, nec resolvi potuissent, mors tandem, ultima rerum linea, supervenit.

EPICRISIS.

Recte monet Hippocrates, multiplici confirmatus experientia, eos, qui altos gerunt humeros, ad asthma, aliosque pectoris affectus inclinare: quod & in hoc casu accidit, ut juvenis iste ad phthysin primum dispositus, mox exinde pulmonum incurrerit scirrhescentiam, & tumores nascerentur sive tubercula.

Hanc dispositionem foverunt cum victus ratio, tum regio, quam petiit: illa erat crassa admodum & insalutaris, dum præter cibos mali nutrimenti, spiritu vini Franconico inter cibos usus est, qui sanitati minime confert, quia chylum statim præcipitat, & in coagulum compingit, & maxime illis, qui ad scorbuticam inclinant dyscrasiam, minus conveniens, quia jamdum humorum laborant crassitie. Regio, quam petiit, ab aere vappido repleta fuit, qui sanguinis mixturam, crasin atque motum non parum turbare valet. Ista præcipue pulmonum tubercula possunt protrudere; quibus dum sanguinis circuitus pervertitur, eique remora injicitur, partim tussis, dum natura id, quod sibi molestum est, ejicere laborat, partim angustia & difficultas spirandi fiunt; ita ut ob lentiorem sanguinis progressionem lassitudo corporis, & ob vesicularum pulmonalium distensionem pungitivi dolores conjungantur. Quod vero lumborum dolores orti fuerint, haud ignorari oportet, quod illi dyscrasia scorbutica laborantibus familiares; quoniam & sanguinis tardior motus, tum etiam concurrens salina intemperies membranas pungit, vellicat & irritat. In itinere autem æger melius habuit, eo quod motu tali motus sanguinis quodammodo liberior redditur: simulac vero requievit, symptomata invaluerunt.

In curatione eo quidem respiciendum fuerat, ut pulmonum tubercula emollirentur ac resolverentur, quæ autem omnem eludit operam. Inter illa emollientia & resolventia sunt variæ radices & herbæ v. g. fieri potest decoctum ex radice chinæ, passulis, rasura ligni sassafras, carduo benedicto, veronica, scabiosa, scordio, floribus sambuci, radice Angelicæ (ut ut enim hæc sit alexipharmaca & calida; tamen in decocto diffusa ejus virtus sanguinem non adeo commovere potest) herba malvę, altheæ, radice enulæ &c. Non minus pulveres parari possunt, ex lacte sulphuris, antimonio diaphoretico, antihectico Poterii &c. Conveniunt porro terra foliata tartari, solutio oculorum cancrorum, crocus, myrrha in substantia comesta. Quæstio autem incidit, num venæsectio locum habere possit? Nihil omnino obstat, si modo sanguis fuerit præparatus. Sed omnia salia volatilia oleosa non nisi præservative locum habent: nam alias post horum & calidorum usum malum & tussis invaluit: ex quo sanguis majori in copia ad pulmones vectus, ibique haud inveniens liberum transgressum, angustiam atque difficultatem spirationis adauxit. Cum autem nulla in hoc ægro spes tubercula resolvendi superesset; hinc ad deliniendum affectum blanda anodyna, uti crocus cum aqua papaveris rhæados &c. adhibita fuerunt.

APPENDIX,
EXHIBENS
Judicia & Responsa Medica, an purgans ex resina jalappæ & mercurio dulci lactentibus infantibus sit propinandum.

PUerulus unicus, parentibus carissimus, tres anni quadrantes natus, primo ætatis semestri, absque ulla ægritudine sanus vixit ac incolumis, ubera rite traxit, placide dormivit, alvi excretiones habuit liberas, & vegeto semper, vivacique floruit ingenio. At vero mense Decembri inquietus esse, continue clamare, faciei calore uri, ac ore spumam crebrius reddere cœpit, ut medicus dentitionem suspicaretur. Hinc ordinavit tenellulo pulveres purgantes, quorum singulus grana duo mercurii dulcis, & resinæ jalappæ præparatæ, i. e. resinæ jalappæ partibus binis & tribus amygdalarum dulcium confectæ granum habebat. Horum uno assumto, infans vomuit, & decies alvum deposuit: quare reliquorum usus fuit intermissus. Abhinc vero male habere cœpit; dum præsertim spiratio anhela accedere, ipse sæpius suffocari, ac crebriori digitorum convulsione corripi observabatur. Sexto demum Iduum Maji vehementi inquietudine, anxietate ac spasmo prehendebatur; contra quæ a priori medico ordinata fuit hæc compositio: Recipe resinæ jalappæ præparatæ grana sex, sacchari candi pulverisati grana 12. mercurii dulcis grana 15. M. f. pulvis in sex partes dividendus. Harum binas assumtas, crebræ alvi dejectiones, ac dictorum symptomatum major ferme excepit exacerbatio; adeo, ut adstantes convulsiones veriti, tenellulo propinarent pulveres quosdam antepilepticos. Neque tamen minus 11. Kalend. Junii ipsa erupit epilepsia cum horrendis convulsionibus; quæ multis remediis antepilepticis & internis & externis, clysteribus, & pulvere purgante ex mercurii dulcis duobus granis, & unico resinæ jalappæ confecto, qui repetebatur V. Kalend. cum uno dumtaxat mercurii dulcis grano, oppugnabantur. Et postquam 6. & 5. Kalend. ex his remediis exacerbari videbatur epilepsia; ea tamen, 4. & 3. Kalend. evacuata per alvum copiosa, fœtida, ac mali coloris saburra, paululum remisit. Verum enimvero cum Nonis Junii recrudescerent motus epileptici atque convulsivi, præter clysterem, 8. Iduum & infanti & nutrici quandoque data est hæc potio: Recipe resinæ jalappæ grana quinque, dissolve in uno ovi vitello recenti, adde aquæ chamæmeli romani unciam unam & semis, syrupi rosarum solutivi drachmas tres. M. D. ex qua large alvum deposuit, simulque mansit inquietus. Circa diem tertium Iduum Junii non solum crebrius alvi profluvium accessit; verum etiam tam angusta supervenit spiratio, ut suffocari omnino videretur puerulus, & rauca voce peculiarem ediderit sonitum. Quamobrem dati interne sunt pulveres adstringentes, externe stomacho impositum ceratum theriacale: ex quibus bene habere cœpit, nullaque a 14. Kalend. Junii, ad 5. usque Iduum accepit medicamina.

Has interim molestias partim a difficili dentitione; bini enim sub illis dentes, iique maxillares, in mandibula superiori eruperant, partim ab impuro nutricis, hanc ob caussam abactæ, lacte derivarunt. Cum vero nihilominus 5. Iduum Julii male iterum habuisset infans, iterum exhibitus est pulvis ex tribus mercurii dulcis granis, & uno resinæ jalappæ confectus, sed ipse a III. Iduum ad 5. diem ante Kalendas Augusti, æstu, inquietudine

dine, tussi, roncho pectoris misere solicitatus, ante memoratum anxium sæpius edidit sonitum. Hæc contra symptomata varia pectoralia, veluti fuerunt loch sanum & expertum, lac sulphuris cum sacharo albo in sexdupla dosi, & electuarium ex oleo amygdalarum dulcium, spermate ceti & sacchato Canariensi paratum &c. exhibebantur; intra ultimum quatriduum pulveres laxantes ex mercurii dulcis granis duobus cum dimidio & uno resinæ jalappæ præparatæ bis dabantur; ac duo linctus pectorales propinabantur, quorum unus syrupi da manna solutivi unciam semis, pulveris jalappæ scrupulum unum, aquæ veronicæ drachmas duas; alter syrupi de manna solutivi unciam unam, jalappæ grana 12. & aquæ veronicæ drachmam unam habebat. Tum 5. Calendarum Augusti violenta erupit epilepsia, & per tres dies absque remissione, cum perpetua dicti anxii sonitus ex pectore explosione, alvo soluta, tetrisque excrementis vehementer inhæsit: donec denique pridie Calend. Augusti ipsa mors insequeretur. Hoc tempore multis remediis antepilepticis, internis pariter ac externis, clysteribus ad sedandam diarrhœam pulvere theriacali, aliisque, quorum intra triduum viginti duo numerabantur, remediis pugnatum fuerat. Altero denique post mortem die, bini in superiori maxilla observabantur dentes, eruptionem minantes, atque fauces aphthis & pustulis inflammatoriis obsessæ deprehendebanur.

Neque vero ignorari oportet, defuncti fratrem binis abhinc annis, eadem ætate, iisdemque symptomatibus infestatum, iisdemque remediis tractatum periisse; quippe cui & præservandi & curandi fine sæpenumero & laxantes pulveres modo recensiti, & alia remedia cum jalappa commixta propinata fuerant. Quamobrem, dum adhuc viveret hic puerulus, ab alio medico hæc curandi ratio in dubium vocata est: quippe qui tam acria, irritantia, atque purgantia, copiosa quantitate & crebro data, in tam tenero subjecto, quod & natura sensibilissimum, ad spasmodicos ac convulsivos motus proclive, & ob difficilem dentium eruptionem doloribus, ac violentis generis nervosi distensionibus obnoxium fuit, minime proficua, sed summe potius nociva judicavit. Hinc etiam, vi conscientiæ permotus hic medicus, cui pariter ac priori defuncti cura erat tradita, ad quasdam quæstiones medicorum celebriorum flagitavit responsa ac judicia; eo dumtaxat fine, ut prior medicus, frequenter, sed frustra ne lactentibus infantibus tam acria propinaret purgantia, commonefactus, convinceretur, hanc medendi rationem & arti medicæ & conscientiæ omnino repugnare.

RESPONSUM WITTENBERGENSE.

Propositæ nobis fuerunt quædam quæstiones, ut de iis, quid sentiremus, responderemus; quarum quinque potissimum occurrerunt nobis; nimirum 1) num infanti, tres anni quadrantes nato, dentitioni difficili obnoxio; & ex lacte corrupto dejectionibus alvi viridescentibus cruciato, hinc anxietatibus, spasmis, & epilepticis correpto motibus, purgans ex tribus mercurii dulcis granis & uno resinæ jalappæ præparatum, tuto & cum fructu præsertim repetitis vicibus, propinari potuerit?

2) Anne consultius fuisset, in locum mercurii dulcis, ac resinæ jalappæ, lenius laxans vel solum, vel cum pulvere absorbente antispasmodico commixtum exhibere?

3) Utrum rationes hanc in caussam allegatæ cerebrinæ sint, anne potius veræ atque solidæ.

4) Num ex ullo probato scriptore medico probari queat, mercurium tribus granis, cum purgante mixtum in tam tenera ætate fuisse propinatum? &

5) Anne denique ex sæpius repetito hoc laxante, mox insequuti epileptici motus debeant derivari?

Quamobrem, omnibus perlustratis diligentia collegiali probe momentis, ad primam quæstionem positivam magis dare responsionem potuissemus, si allegatus fuis-

fuiſſet effectus, quem recenſitum purgans in eo tenellulo ſemper edidit. Neque tamen minus, ſi ætatem ſubjecti tenerrimam, anxietates, ſpaſmos epilepticos, dejectiones alvi virides, dentitionem difficilem, reliqua ſymptomata, & ſæpius repetitum purgantis uſum conſideremus, non poſſumus, quin hunc auſum nimis temerarium declaremus.

Melius factum fuiſſe putamus, ſi in tali rerum ſtatu & mercurius dulcis & reſina jalappæ omiſſa fuiſſet; eo magis, cum longe tutiora proſtent purgantia, quæ in infantibus cunctis evacuandi ſcopis faciunt ſatis. Præſertim autem in noſtro ſubjecto longe convenientius fuiſſet, clyſteribus ac blandioribus laxantibus, cum abſorbentibus mixtis acrimoniam primarum viarum temperare & leniter eliminare. Quod ſi enim in iſtis multæ ſordes acidæ, atque bilis, ut vocant, æruginoſa hoſpitentur; quas in noſtro ſubjecto dejectiones virides, & reliqua ſignificant ſymptomata: mercurius dulcis propinatus cum iis combinatur, hinc ſtimulationem magis adauget, ac periculoſa concitat ſymptomata.

Neque ideo juxta quæſtionem tertiam adductæ rationes pro cerebrinis habendæ ſunt: omnis enim curationis fundamentum in ratiocinio medici ſitum eſſe oportet: quod cum omnes ſcriptores medici præfixum ſibi habuerint, maxime in remediorum mercurialium exhibitione; nemo eorum nobis adhuc innotuit, qui in recenſitæ ætatis ſubjectis, ac allegatis ægritudinibus ea doſi propinavit mercurium dulcem, uti quidem in præſenti caſu factum eſſe legimus.

Quæ cum ita ſint, & mercurius in ea portione, ætate, ac ſymptomatibus haud tuto exhiberi poſſe videatur: nec adeo a veritatis ſpecie abludit aſſertum, ex illius uſu inſequutos motus epilepticos niſi excitatos, ſaltem magis adauctos fuiſſe ac ſuſtentatos.

RESPONSUM JENENSE.

Ex propoſitis nobis quæſtionibus, ut de iis mentem noſtram exponeremus, prima eſt:

Num infanti, tres anni quadrantes nato, dentitioni difficili obnoxio, & ex lacte corrupto dejectionibus alvi viridibus cruciato, hinc anxietatibus, ſpaſmis & epilepticis correpto motibus, purgans ex tribus mercurii dulcis granis, & uno reſinæ jalappæ confectum, tuto & cum fructu, repetitis præſertim vicibus propinari potuerit? Si reſpondere ad hanc debemus, haud ignorari oportet, in omnibus hiſce dubiis caſibus, leges medendi, & quoad indicationes, & quoad indicata eſſe reſpiciendas. Cum vero in præſenti caſu & dentitio difficilis, abſque alvi obſtructione ac æſtu febrili, & dejectio copioſior minime indicent evacuantia, ſed potius temperantia ac roborantia: facile patet, eorum uſum haud fuiſſe congruum. Namque licet etiam indicata fuerint evacuantia; attamen hoc ſcopo mercurialia & reſina jalappæ minus tuto ſunt propinata. Quamobrem alteram & tertiam quæſtionem:

Anne conſultius fuiſſet, mercurium dulcem & reſinam jalappæ omittere, & in horum locum lenius laxans vel ſolum, vel cum pulvere abſorbente & antiſpaſmodico v. g. Marchionis mixtum propinare? omnino adfirmamus, & operæ magis pretium fuiſſe credimus, in tam tenera ætate alvum blandioribus molliri laxantibus, veluti ſunt rhabarbarum electum, pulvis mechoacannæ, vel ipſa cinnabaris nativa. Neque etiam extra omne poſitum eſt dubium, num mercurius dulcis rite & juxta leges artis fuerit præparatus? Et licet etiam lympha viſcida peccaverit, cui mercurialia ſulphure puriori non cicurata optime opitulantur: tamen huic dictis lenioribus laxantibus, in noſtro quidem caſu, ſuppetiæ ferri potuiſſent eo tutiores.

Non equidem, ad quartam replicantes quæſtionem, inficias ire poſſumus, quin quidam authores infantibus bimulis mercurium propinaverint dulcem; veluti adparet apud Riverium atque Rhodium: quod autem ille in eodem caſu, eadem ætate, iiſque ſymptomatibus ſtipato uſurpatus ſit, nuſquam relatum legimus. Et ſi denique conſideremus ultimam quæſtionem:

Anne

Anne subsequuti motus epileptici ab usu dicti purgantis crebriori sint derivandi? eo certius omnino affirmativam ferre possemus sententiam, si certi essemus, quod mercurius minus legitime fuerit præparatus. Jam autem cum non solum dentitio difficilis, quæ sola, teste experientia, hæc symptomata producere valet, verum etiam aliquid spasmodici fuerit præsto ante usum sæpius citati purgantis: non omnino convulsionum caussam in solum hoc collocare possumus, nisi forte nimis copiose subduxerit alvum, & hinc virium prostrationem, ac ipsam concitaverit mortem.

RESPONSUM LIPSIENSE.

AD communicatum nobiscum casum, & propositas in ipso quæstiones, quas ex antecedentibus repete, sententiam nostram explicaturi, ad earum primam respondemus, quod mercurius dulcis in præsenti subjecto, recensitis symptomatibus adfecto, dicta dosi tam sæpius reperita haud tuto potuerit propinari; cum ille cum primarum viarum saburra permixtus hanc reddit acriorem, & ad inducendos affectus spasmodicos magis idoneam. Hinc 2) fuisset utique convenientius, omittere hoc remedium, & aliis magis appropriatis, maxime clysteribus uti. Atque 3) ideo hanc in caussam allegatæ rationes minime cerebrinæ habendæ sunt: 4) siquidem varii quidem scriptores medici, uti Riverius ac Ettmullerus, Harris &c. mercurium dulcem in affectibus infantum commendant; sub illis vero, quæ in præsenti casu juncta fuerunt, momentis istum a nemine laudatum deprehendimus. Num autem hoc remedium insequuta symptomata pileptica induxerit, vel saltem sustentaverit, haud certo asserere audemus.

JUDICIUM MEDICUM.

SUbjectus fuit meo judicio casus quidam satis arduus, cum quibusdam quæstionibus, quarum tres sequentes potissimæ sunt;

1) Num ad infantes sex vel novem menses natos purgandos laxante ex mercurii dulcis binis vel tribus granis cum uno resinæ jalappæ præparatæ, i. e. ex tribus amygdalarum dulcium partibus & una resinæ dictæ compositæ parato, tuto & absque omnis periculi metu uti liceat?

2) Præprimis num illud infanti tenero, qui sensibilioris constitutionis, quinto jam ætatis mense ob dentium eruptionem symptomata epileptica, spasmodica pectoris, suffocativa, digitorum rigorem toleravit, jam vero & lac corruptum, aliasque in primis viis sordes fovet, & iterum ex difficili dentitione spasmis, anxietatibus, inquietudine, dejectionibus viridibus solicitatur, tam intra quam extra paroxysmum tuto exhiberi possit? &

3) Anne denique tam illud purgans, quam etiam alia ex pulvere jalappæ parata, & crebro nimis propinata in dentitionis difficilis negotio plus damni induxerint, quam emolumenti?

Quæ ut eo clarius explicentur, necesse est, ut indolem atque naturam earum notionum rite intelligamus, de quibus vel adfirmare vel negare quidpiam volumus. Quum igitur mercurius dulcis, & resina jalappæ, nec non hujus pulvis nostræ potissimum subjiciantur considerationi: dispicienda nobis est 1) natura ac essentia harum medicinarum; deinde 2) perscrutanda dispositio corporis in infante tam teneræ ætatis; nec non indoles lactis corrupti, porro dentitionis difficilis idea suppeditanda, & 3) denique inquirendum, quid sibi velint notiones insecuri, noxi & periculosi.

§. I. Quod ergo naturam ac indolem mercurii dulcis attinet, sciendum est, illum parari ex mercurio sublimato, tanquam penetrantissimo animantium veneno, & modica dumtaxat portione perniciem mortemque inferente, & mercurio vivo, qui quidem nullum constituit venenum, sed externe illitus, nisi conveniens accesserit diæta, periculosa infert symptomata. Ex his ergo binis vehementioribus subjectis lege artis inter se commixtis, resultat tertium, nimirum mercurius dulcis; qui, licet non semper,

omni-

omnibusque circumstantiis tuto possit usurpari, tamen respectu ingredientium, ac aliorum medicaminum mercurialium, caute atque provide adhibitus a medicis pro tuto, secure & non formidando habetur remedio. Notari hoc loco merentur, quæ doctus ac celebris Italorum Medicus *Ramazzini tr. de morbis artificum pag. 28.* refert, dum, *Mercurius dulcis*, inquit, *remedium non adeo metuendum; cauto tamen opus est usu; equo enim indomito persimilis est; quoties in manus imperitas inciderit*. Et paullo post: *adeo suspecta sunt beneficia, quæ ab hoste tam infido ac versipelle proveniunt, ut de medicorum mercurio apte dici possint, quæ de suo commentus est poetarum princeps: animas ille evocat orco pallentes, alias ad tristia tartara mittit, dat somnos, redimitque, & lumina nocte resignat*. Neque minus *Welschius*, *si decad. 3. curat. 1. pag. 113.* de mercurio dulci agit, hæc bene monet: *Quamvis omnium optima hydrargyri præparatio & securissima plerisque putetur, attamen ne sic quidem, aut alia quacunque ratione præparatum, malignitatem suam plane exuere, etsi vel aurum addatur, quin ad ingenium, nequitiamque suam redeat, notavimus*. Conf. Wachnitzii, medici Servestani diss. de mercurio dulci pulverisato ad grana 15. ab adolescente 15. annorum assumto, & sexto die inde mortuo.

No. 2. Mercurius dulcis, justa quantitate assumtus, ea pollet efficacia, ut ob glandularum, quam inducit, stricturam, lympham propellat, & salivæ copiosiorem fluxum, sive salivationem excitet: quare etiam luem veneream, aliosque ex lymphæ coagulo, & glandularum obstructionibus subortos morbos sæpius feliciter expugnare deprehenditur. Neque minus certa portione propinatus vellicat intestina, aliquo modo alvum ducit, sed flatulentias progenerat, atque tormina. Nec etiam levem spondet operam, si in infantibus, non quidem tenerioris stricturæ, sed juxta *Ettmullerum in valetudinaria infantili par. 41.* habitioribus paululum, & ubi ablactati fuerunt, vermibus infestatis provide, & tot granis, quot annos sunt nati, exhibeatur.

No. 3. Notandum vero est, quod idem mercurius dictos effectus, veluti sunt salivatio, tormina, anxietates, & longe deteriora symptomata eo facilius atque citius excitet, si parcissima licet dosi cum salibus cujuscumque generis, maxime ammoniacalibus & alcalinis probe fuerit commixtus atque subactus. Quemadmodum enim mercurius vivus per salium admixtionem corrosivus redditur ac quasi venenatus: ita quoque idem dulcificatus, si denuo salibus permisceatur, virtute iterum potitur acri, corrosiva, licet mitiori, quam quidem possidet mercurius sublimatus.

No. 4. Hinc etiam crebra docet experientia, quod in iis, quorum ventriculus ac intestina, aut ipsa lympha sordibus acribus, salsis, biliosis, sulphureisque scatent, veluti sunt scorbuto, passione hypochondriaca, hysterica, podagra, arthritide &c. laborantes, parca etiam dosi exhibitus mercurius dulcis facillime salivationem, nervorum debilitatem, tormina; præcordiorum anxietates, pectoris spasmos & inducat & magis foveat & exacerbet. Hæc enim subjecta in recensitas molestias jam prona deprehenduntur; ideoque hujus remedii usum utique contraindicant.

No. 5. Neque etiam ullum, præter aurum fulminans, reperitur medicamen, quod tam diu inhæreat intestinis, & successu demum temporis propter gravitatem, qua firmiter plicis ventriculi ac intestinorum impingitur, effectum suum exserat, quam quidem mercurius dulcis, maxime in pulvere sumtus: id quod vel ex salivatione, quam nimis tarde excitat, elucescit.

No. 6. Et denique haud ignorari oportet, medicamina ex mineralibus atque metallis parata, hinc etiam mercurium dulcem, non nisi liquida vel soluta in nostram agere machinam. Hæc solutio extra nostrum corpus menstruis appropriatis, in corpore autem lympha salivali, & in statu præternaturali, acrimonia salina, acri, in primis viis hærente, peragitur.

tur. Sicuti vero in hoc ultimo casu succorum præternaturalium indoles admodum varia existit: ita etiam mineralium eorum remediorum valde diversus, hinc incertus observatur effectus; sicut id crebra experientia in usu mercurii vitæ, auri fulminantis, limaturæ martis, antihectici Poterii, omniumque ex mercurio præparatorum medicaminum luculenter demonstrat.

§. II. Sic ergo perlustrata mercurii dulcis natura, necesse est, ut perscrutemur indolem resinæ & radicis jalappæ. Primo quidem nullum est purgans, quod tanta celeritate alvum moveat, quam dicta illa resina: quæ pariter ac radix jalappæ sal acre subtilissimum fovet, atque vi illius tunicas ventriculi ac intestinorum nerveas vehementer stimulat. Hinc quoque sæpius contingit, ut hujus remedii nimius usus, aut potius abusus tormina, spasmos, quin & periculosas dictarum partium producat inflammationes: quam jalappæ vim inflammatoriam præcipue *Wepferus tr. de cicuta aquatica* multis in cane institutis experimentis solide demonstrat; & ideo *Pechlinus obs. 65. pag. 369.* vim resinæ jalappæ in pulvere vocat impetuosiorem.

No. 2. Deinde vero ea est resinæ jalappæ indoles, ut vi substantiæ, quam fovet, resinosæ in calore facile coaguletur, hinc plicis intestinorum firmiter adhærescat, & ideo continua irritatione vehementia intestinorum tormina, paralyses, convulsiones, vomitus, & hypercatharses moveat, mitius si in forma essentiæ vel emulsionis exhibeatur. Inde referunt *M. N. C. dec. II. anno VII. obs. 162. quod fœmina generosa biduo post assumtam jalappæ resinam, præter dolores fere intolerabiles, & copiosissimas alvi excretiones, passa fuerit convulsiones epilepticas, aliquot septimanas durantes, ut vix morti eripi potuerit. Idem alias gratiosissimum purgans, resina nimirum jalappæ soluta in quinta essentia Mathioli vel elixirii citri, alteri cuidam tormina creavit miseranda, & quidem sine ulla fæcum excretione purgatoria, verum tertio tandem die sola per alvum excreta resina in globum compacta & incrassata.* Plures observationes de noxia resinæ jalappæ, aliorumque acriorum purgantium efficacia reperies in diss. mea de purgantibus fortioribus e medicina ejiciendis.

No. 3. Dicta vero resinæ jalappæ in pulvere efficacia longe citior atque vehementior deprehenditur, si ipsi scrupulum unum arcani duplicati, aut tartari vitriolati, & tantillum antimonii diaphoretici admiscueris; hinc etim Pechlinus refert, quod duo resinæ jalappæ grana cum drachma dimidia cremoris tartari mixta vigesies alvum duxerint. Unde omni jure colligi poterit, quod in subjectis, quæ multas salinas in primis viis fovent sordes, mercurius dulcis haud secus, ac resina jalappæ non solum vehementius operari, sed & hypercatharses excitare valeat.

No. 4. Neque etiam ignorari oportet, experientiam docere, quod mercurius dulcis cum resina jalappæ, aut alio purgante extracto permixtus, & vel in pulveris, vel pilularum forma datus, non solum vehementer alvum moveat, sed etiam stimulum alvi ad excretionem, per aliquot dies inhærentem post se relinquat. Unde iterum merito conjicere licet, mercurium dulcem cum purgante non protinus e corpore exturbari, sed propter gravitatem suam diutius intestinis immorari.

No. 5. Dosin jalappæ quod attinet, de hac Cl. D. Wedelius disp. de jalappa sic scribit: Qui rarioris sunt texturæ, ventriculi villos habent teneros & delicatos, humoribusque acribus biliosis abundant, cautius & delicatius sunt tractandi; unde his grana sex, vel ad summum scrupulus semis pulveris jalappæ suffecerint; qualia exempla tota in praxi occurrentia plurima allegari possent, si id opus foret.

No. 6. Inde denique omnes, quibus valetudo curæ cordique est, probe sibi caveant ab acrioribus hisce remediis; &, si opus fuerit, alvum potius per alimenta humectantia, vel leniter stimulantia, vel laxantia moliantur. Qui enim præservandi dumtaxat fine crebris utuntur purgantibus; teste experientia, non nisi ven-

ventriculi ac intestinorum imbecillitatem, flatulentiam, ac insignem ad colicas sibi contrahunt proclivitatem. Hinc etiam *Hippocrates Lib. IV. aph. 16. purgationem iis periculosam judicat, qui sunt integra valetudine: quoniam, teste eodem sect. 2. aph. 36. sana habentes corpora, dum medicamentis purgantur, cito exsolvuntur*. Namque omnia acriora purgantia, simulque Jalappæ, vi principii cujusdam caustici inflammatorii operantur; hinc destruunt tonum ventriculi ac intestinorum, & inde dependentem motum eorum peristalticum: in cujus debito vigore totum digestionis, chyli secretionis, & alvinæ excretionis negotium, maxime in infantibus situm est ac absolvitur. Ex eodem quoque fundamento contingit, ut post horum purgantium usum major plerumque ad alvi obstructiones, spasmos & flatulentias insequatur proclivitas: quid? quod crebra compertum habeam experientia, quod ex solo, eoque repetito horum purgantium usu malum spasmodico-flatulentum, quod vocant hypochondriacum, suboriatur.

§. III. Sed ordo nostræ tractationis postulat, ut perscrutemur conditionem ac indolem infantum, sex vel novem menses natorum, adhuc lactentium, sensibili ac tenera textura præditorum, & ex difficultate dentitionis spasmis, convulsionibus, aliisque gravioribus obnoxiorum symptomatibus.

No. 1. Quare notari meretur, omnes membranosas, maxime ventriculi ac intestinorum partes in ejusmodi infantibus admodum nerveas, subtiles, & ad spasticas stricturas esse facillimas: quemadmodum inter alia symptomata, ex vermium colluvie propullulantia, uti sunt tormina ventris, inquietudines, pavores, convulsiones, epilepsiæ, luculenter demonstrant. Quin cum ex dicta primarum viarum irritatione sæpius convulsiones, & asthmaticas incurrant suffocationes: facile adparet, omnia purgantia, quoniam dictas nerveas, in spasmum pronas, partes vehementer vellicant, infantibus admodum esse inimica. Et hanc primarum viarum sensibilitatem, vel illud etiam comprobatum dat momentum, quo teneri infantes ex purgante nutrici dato, cujus acres particulæ cum lacte transeunt in illos, copiosas tolerare deprehenduntur alvi dejectiones. Ex eadem ventriculi sensibilitate infantes non possunt tolerare cibos acriores atque sapidos; sed juxta ipsius naturæ ductum liquore temperato, blando, dulci, veluti lac existit, nutriendi sunt. Ipsi vero infantes ratione teneritudinis, sensibilitatis, atque proclivitatis ad spasmos insigniter discrepant.

No. 2. Deinde nec ignorari oportet, cur & quomodo lac in nutricibus corrumpatur. Hoc nimirum contingit, si illæ cibis incongruis, aut valde nutrientibus vescantur, motu vero corporis sufficienti destituantur, hinc impedita transpiratione partes acres, sulphureas, excrementitias in corpore suo ac lacte retineant. Tale ergo spissum, & impuris sordibus imbutum lac, si in ventriculum infantis pertingat, ac diutius ipsi inhæreat, redditur magis acre ac acidum, & accedente ipsa bile, corrosivam indolem, ac viridescentem nanciscitur colorem. Hinc fæces, quæ lac illud acescens & corruptum continent, tam acres atque corrosivæ deprehenduntur, ut sæpius instar spiritus vitrioli linea corrodant; nec a canibus, qui alias infantum excrementis libenter vescuntur, assumantur. Illo autem corrupto lacte teneræ primarum viarum membranæ spasmodice constringuntur; & inde tormina, flatulentiæ, anxietates, spirandi angustiæ, spasmi & ipsæ convulsiones suboriuntur.

No. 3. Quod denique dentitionem attinet difficilem; sciendum est, inter dentes caninos potissimum esse, qui teste *Casparo Bauhino theatr. anat. L. 3. c. 6.* nervos ac vasa sanguifera conspectiora possident, quam reliqui dentes, & hinc sub perruptionem majores etiam procreant dolores. Generatim enim omnes dentes, maxime numero plures si simul perrumpant gingivas; harum substantiam nervosam admodum vellicant, ac insignes earum pariunt dolores; qui cum adultos exemplo odontalgiæ immaniter tra-

tractant, eo magis teneros infantes graviter afficiunt, & per consensum in motus totius generis nervosi admodum irregulares terminantur. Inde suboriuntur enim febres, epilepsiæ, inquietudines, spirationes difficiles, anxietates, alvi obstructiones, nec non & profluvia, pavores in somno, aliaque satis sontica symptomata.

§. IV. Sed restat tandem, ut quid in medicina insecurum, noxium, ac periculosum significet, paucis explicemus.

No. 1. Insecurum itaque remedium appellatur, quod quidem minime ex sua essentia necessario atque semper damnum infert; attamen pro varia ventriculi, fibrarum nervearum, humorum, ipsiusque morbi dispositione, noxam utique excitare valet. Tali ratione omnia activiora medicamina, nec non mercurialia, vitriolacea, venena, saturnina &c. non semper tuto potiuntur effectu: quoniam pro diversa partium solidarum atque fluidarum constitutione mox bonam, mox perniciosam exserunt virtutem. Hinc remedium insecurum non quidem semper & absolute existit noxium; verumtamen sæpius noxium fieri potest, & ideo summa cautione usurpandum est.

No. 2. At vero noxium illud est, quod actu caussam morbi atque symptomata adauget & exacerbat; quemadmodum opiata in paralysi, affectibus soporosis, atonia & imbecillitate ventriculi semper deprehenduntur noxia.

No. 3. Periculosa denique ea dicuntur medicamina, quæ in morbis acutis, ubi anceps est eventus, vires ad superandum morbum necessarias pessumdant, & caussam morbi adaugent: qualia sunt vomitoria atque purgantia fortiora in internis inflammationibus circa morbi statum exhibita.

§. V. Quibus prælibatis, facilior jam erit propositarum supra quæstionum solutio. Quod si enim primum quæritur: Num infantibus lactentibus, nondum integrum annum natis, sensibilioribus, purgandi fine, mercurius dulcis cum resina jalappæ permixtus tuto, & absque ullo exhiberi possit periculo? respondeo, illius usum omnino & insecurum, & non sine periculo esse. Namque juxta §. no. 1. omnes membranosæ in hisce infantibus partes, maxime ventriculi ac intestinorum tunicæ admodum teneræ, sensibiles, & ad spasmos proclives sunt: quum autem omnia purgantia sint nimis acria ac irritantia, & intestina admodum vellicantia, simulque totum nervorum genus ad irregulares excitare valet commotiones; facile adparet, ea in infantibus esse periculosa. Deinde ex §. 1. n. 6. patet, mercurium dulcem non nisi solutum in corpus operari; solvitur autem non nisi per salia, & sic simul redditur acris & corrosivus. Hinc adparet ulterius, quod, cum in primis infantum viis multæ sæpius sint salinæ sordes, iis mercurius dulcis persæpe reddatur corrosivus, & noxius: quare etiam celebris Academiæ Aldorfsinæ Professor, *Johannes Mauritius Hoffmannus in Actis Laborat. Chym. Process.* 153. *pag.* 137. *Dosis mercurii dulcis*, inquit, *pro infantibus equidem a nonnullis auctoribus designatur grani I. vel II. pondere cum lacte, sed non satis tuto*. Quod attinet resinam jalappę, illa non solum juxta §. 2. no. 1. acrimoniam fovet subtilem ac fere causticam, verum etiam accedente calore intra corpus coagulatur, plicis intestinorum adhærescit, & cum ab affluis humoribus haud facile solvatur, continuo stimulo vellicat teneras illas atque sensibiles partes, jam per se ad stricturas spasmodicas pronas, & hinc denique spasmos ac omnia ex illis propullulantia magis exacerbat symptomata. Neque porro minus ex §. 2. n. 2. elucescit, omnia purgantia, maxime jalappam, tonum ventriculi ac intestinorum, a cujus vigore alvi quoque dependet successus, insigniter labefactare, ac alvum adstrictam relinquere: quo respectu eo magis nocent in infantibus, quorum sanitas in debita alvi excretione potissimum consistit. Quæ cum ita sint, & hoc purgans in dicta corporis & fibrarum constitutione noxam inferre possit; illud juxta §. 4. n. 1. etiam insecurum existit: in cujus locum, re exigente leniora laxantia, veluti sunt pulvis vel extractum rhabarbari,

bari, syrupus de manna rhabarb. cum temperantibus ac antispasmodicis combinata longe feliciori ac tutiori effectu usurpari possunt. Prout enim *Riverius L. V. p. 1. sect. 2. instit.* bene monet; pueri, multo magis infantes, benigniora tantum ferre possunt purgantia.

Hinc quoque juxta secundam quaestionem purgans allegatum in infante dictae aetatis, tenerae constitutionis, quinto jam aetatis mense ob dentitionis negotium symptomatibus epilepticis, suffocativis, spasmodicis pectoris, rigoreque digitorum infestato, jam vero a lacte corrupto ventriculum ipsius & primas vias occupante, & conjuncta dentitionis difficultate, a spasmis, anxietate, inquietudine ac viridibus dejectionibus divexato, tam intra, quam extra paroxysmum, nec utile, nec securum existit. Namque illud 1) in infante tam tenero ac sensibili vi allegatarum superius caussarum, partes in spasmos jam pronas magis irritat atque vellicat; 2) deinde fibrae partium solidarum ex dentitionis difficultate, dolore ac febre jam tensae, & inde irritatum totum genus nervosum, juxta §. 3. n. 3. levissima quoque de caussa, multo magis acri & irritante ejusmodi purgantium stimulo vehementius stimulantur, hinc spasmi magis exacerbantur. 3) Accedunt & illa momenta, quod mercurius dulcis non solum juxta §. 2. n. 4. propter gravitatem suam in teneris ventriculi ac intestinorum plicis, etiam post praestitum purgantem effectum diutius commorari soleat; verum etiam admixtione acrimoniae ex lacte corrupto in ventriculo subortae (quae secundum §. 3. no. 1. sola ad vellicandas primarum viarum tunicas, & inducenda earum partium tormina, anxietates, spasmos ac epilepsiam sufficit) & contentorum in illa salium vi §. 1. n. 3. & 4. corrosivam nanciscitur indolem; cujus ope graves membranosarum partium distentiones magis adauget, ac hinc malum reddit deterius. Neque vero commemorabo, quod teste *Wolffio in obs. chirurg. pag. 179.* mercurius dulcis in pulvere datus ad partem in gingivis, vel alibi in ore haerere & molesta symptomata concitare valeat. Idem confirmat *Sennertus*, dum *Lib. de consensu & dissensu chymicorum cap.* 18. dicit. Medicus quidam, cum mercurium dulcem rite praeparatum, sine noxa aliis exhibitum, ipse usurpasset, in gravissimum incidit morbum: gingivae enim, fauces & lingua intumuere, ac nigredinem contraxere, ut per integrum mensem nihil cibi solidi assumere, imo nec jusculum cochleari sorbere potuerit ob supervenientem salivationem &c. Quamvis autem opponi posset, quod purgans hoc lac corruptum, tanquam peccantem ac irritantem materiam uno impetu proscribat e corpore; ac hinc omnino utile aliquo modo videatur: attamen nec ignorari oportet, haec acria purgantia, teste crebra experientia, irritare quidem, vellicare, ac vehementer constringere glandulas intestinorum, & contentas in illis fluidiores partes vi expellere, sed crassiores in intestinis faeces saepius relinquere. Et quid opus est, his fortioribus uti purgantibus, cum materia illa peccans longe tutioribus ac blandioribus eliminari possit laxantibus? Namque tutiora semper praeferenda sunt infidis & ancipitibus remediis, praesertim in personis illustribus, quibus secundum Galenum tutissima semper admovenda sunt remedia.

Quod denique tertiam attinet quaestionem: an in dentitione difficili & allegatum purgans, & alia purgantia ex resina & pulvere jalappae parata, & saepius repetita noxam inferre queant? non possum, quin purgantia repetita & continuata in hisce circumstantiis omnino noxia pronunciem. Namque 1) nihil est, quod acriora purgantia indicet, cum dolores ejusmodi, ex irritatione, aut, ut cum veteribus loquar, inanitione suborientes, minime purgantibus, sed potius blandis sedativis, diaphoreticis ac discutientibus sint adgrediendi. 2) Eo magis fugienda in tali statu sunt purgantia, cum omnes dolores, quos repletiones vel stagnationes humorum non produxerunt, ab iis magis exacerbentur. Nam natura doloris consistit in vehementi partium membranosarum constrictione: purgantia vero acriora irritatione ac constrictione tunicarum intestina-

lium

lium operantur, & benignum humidum, quod tensas a dolore fibras blande relaxare debet, simul ejiciunt. Hinc naturalis est consequentia, dolores augeri purgantibus, & symptomata graviorum dolorum, veluti sunt lipothymiæ, febres, vigiliæ, inquietudines, ac convulsiones &c. eo facilius induci illis ac excitari.

3) Tum notari meretur, omnem fere dolorem stipari febricula, pulsu citatiori, ac siti: omnis vero immoderata evacuatio, teste experientia & Avicenna febrem accendit. Hinc ratio peti debet, quod in sanis etiam personis post usum purgantis fortioris symptomata febrilia, pulsus frequens, tensio hypochondriorum, sitis, urina rubra &c. deprehendantur; & ex eodem fundamento Harderus obs. *69.* scribit: Notavimus sane, dejectiones creberrimas a purgante ortas cum siti; ex extracti catholici cum mercurio dulci in pilulas formati assumtione frequentissime ipsi dejecimus cum subsequente febre synocha.

4) Deinceps quoque soli dolores, etiam in adultis convulsiones proritare possunt, id quod ex colica, dolore nephritico, quin & dentium, & innumeris aliis ab Hildano Cent. 3. obs. 100. allegatis exemplis luculenter adparet; quanto magis illæ in infantibus timendæ sunt, cum constet, eos plerumque vel ex ventris torminibus, vel dentitionis doloribus convelli. 5) Neque porro minus ipsa purgantia convulsiones producere posse, multis comprobari posset exemplis, maxime de helleborinis &c. Inde eorum usus eo magis in infantibus est evitandus, qui urgente dentitionis dolore per se ad convulsiones proni sunt. Quare Hippocrates commendat, ut nutricibus potius exhibeantur purgantia; & quanta in iis seligendis opus sit cautione, docet Ballonius, dum epid. Lib. I. p. 27. scribit: scammoniata nutricibus data aliquando convulsiones efficiunt. *6)* Denique vero dicta purgantia serum laudabile, in tam teneris infantibus admodum necessarium, simul exturbant, viresque dejiciunt, adeo, ut ii, quibus ex crebrioribus alvi dejectionibus vires consumtæ sunt, tandem succumbant: conf. Primerosius de morbis puerorum P. II. p. 58. Ex quibus demum omnibus satis luculenter adparet, in dentitione difficili acria, & quidem repetita purgantia esse noxia; id quod etiam Riverius confirmat, Instit. Med. 5. L. p. 1. sect. 2. dicens: purgatione vires aliquatenus infringuntur, ideo si valde labefactatæ fuerint, non est tentanda purgatio, ne ab illa plane dejiciantur.

Quamvis ergo haud absolute pronunciare vellem, quod insequuta mors in præsenti casu incongruæ curationi sit adscribenda; verumtamen cum experientia doceat, multos infantes epilepsia, a difficili dentitione suborta, perire; necesse est, ut quilibet verus medicus eo respiciat summo studio, ne in dubiis ejusmodi morbis remedia insecura, ac ipsam morbi caussam exacerbantia propinet, maxime in subjectis, quorum conservatio præ aliis curæ cordique nobis esse debet.

Neque vero tandem ignorari oportet, sed quotidiana experientia, & unanimis medicorum consensus adfirmant, quod in lactentibus tenerisque infantibus, ob partium sensibilitatem ad convulsiones pronis, tempore dentitionis melius sit, a multis, maxime commoventibus remediis plane abstinere; & potius alvum clysteribus demulcentibus, oleosis, abstersivis moliri, ac pulveribus præcipitantibus, sedativis, antepilepticis, cinnabarinis ex aquis appropriatis uti, & reliqua naturæ relinquere; quæ remediis sæpius & singula ferme hora propinatis ad vehementiores excitatur motus.

Qui ulterius cognoscere cupit, purgantia acria ac mercurialia teneris infantibus summe periculosa esse ac noxia; consulat Medicinam meam rationalem Tom. 2. c. 5. de medicamentis vim veneni habentibus, & Cap. *6.* de noxa mercurialium.

SECTIO III.

DE MORBIS IMI VENTRIS.

CASUS I.

De occulto abscessu Musculorum Hypochondrii sinistri.

JUdæorum magister quidam præclare doctus, 38. annorum; cum totus huc usque ad studia incubuisset, multisque meditationibus ac librorum lectionibus partim sedendo, partim corpore stante, sed valde semper incurvato, indulsisset: accidit, ut sex abhinc hebdomadibus, in hypochondrio sinistro sub costis spuriis tensivum sentire cœperit dolorem. Hic brevi tempore adeo increvit, ut lecto penitus adfigeretur, aut saltem non nisi corpore ad dolens latus incurvato obambulare potuerit; erectus stare nequiverit. Obnoxius porro alvi obstructioni, eam vix singulis sex diebus deponere suevit: quo factum, ut retenti flatus adauxerint magis dolorem. Lotium reddit justa quantitate, nec sabulo, nec ullo sedimento conspicuum; adpetitus vero ciborum prostratus plane; liquidorum parum assumit; a calore tamen præternaturali immunis est: contra viribus privatur magis magisque, nec ullo nocte, pauco de die fruitur somno. Præterea observarunt adstantes, ipsum noctu quandoque sermonem sine ordine facere, adeo ut mentis quædam, mox iterum evanescens, subesse videatur alienatio. Cæterum melancholicum se habet, semperque taciturnus non nisi ad quæsita respondet, sæpius indignabundus. Accitus ergo Medicus, dolorem hypochondrii pro nephritico reputans, propinavit interne pariter ac externe remedia contra calculum: & ægrum balneum ingredi, affectum locum unguentis, emplastris, cataplasmatibus foveri, ac clysteres injici jussit. Sed irrita fuerunt omnia; dolor potius continuus ac fixus in eodem permansit loco; & externe nec tumorem refert, nec inflammationem. Hinc non potuimus calculum suspicari amplius; nec dolorem illum malo ischiadico imputare, cum hoc dictam regionem haud soleat occupare; nec flatibus unicam caussam adscribere, licet exacerbent malum; nec denique ullæ sunt notæ, quæ apostema indicarent. Quare præsens Medicus aliorum celebriorum flagitat consilium, & doceri avet, num forsitan præsentem molestiam a passione hypochondriaca cum pituita tenaci & viscida, dicto loco infixa, derivare liceat; aut quæ alia subsit caussa? & quæ medendi ratio?

Resolutio celebris medici.

QUod si ægritudinem, qua quidam Judæorum magister solicitatur, mecum perpendam: ipsum temperamenti sicci ac melancholici esse credo; cujus ratione cum procul dubio bilis sit sicca ac acris, & præterea accesserit vita sedentaria cum corpore incurvato; vero utique est simillimum, hisce caussis non solum ciborum digestionem fuisse depravatam, verum etiam saburram exinde resultantem in intestino colo, ejusque flexura supra valvulam substitisse. Hancce enim saburram ab intermixta bile fere piceam, & dicto loco firmiter impactam partim hypochondriorum

rum obstructionem, flatulentiam & dicti loci inflationem produxisse, partim humoribus nutritiis aditum præcludisse arbitror: & ideo, cum caussa supra allegatam coli valvulam hæreat, non miror, clysterum vim eo haud penetrasse, nec hinc ullum accessisse ægro levamen. Quare malum pro colica a saburra ex male digestis cibis sensim collecta, & intermixta atra bile indurata producta habeo: de qua vereor, ne diuturniori mora totius corporis consumtionem inducat & contabescentiam.

Ab illo igitur ut vindicetur æger, operæ fore pretium credo, ut evitatis omnibus calidioribus ac purgantibus medicinis, alvus per aliquot successive dies leniori laxante ex manna, oleo amygdalarum dulcium, & saccharo Thomæo solvatur, & hac ratione indurata stercora emolliantur: tum vero a tertio ad octavum usque diem quotidie dosis ptisanæ laxativæ Viennensis exhibeatur. Non minus serum lactis caprini cum uncia cremoris tartari circa meridiem propinatum; & vesperi datus pulvis digestivus ex chrystallis tartari, nitro, & sale Epsomensi egregiam ferent operam. Pro potu ordinario inserviat aqua pura cum tartaro crudo, nitro, saccharo, aniso, & flavedine citri decocta. Porro suadeo, ut æger sæpius descendat in balnea tepida; ac præter dictam ptisanam laxativam quotidie clysterem ex sero lactis, Therebinthina, vitellis ovi, electuario benedicto, & unguento clysmatico paratum sibi injici curet. Ceterum abstinendum est ab omnibus externis epithematibus; & non nisi jusculis herbaceis, gallinaceis, avenaceis, & mucilagine hordei vescendum.

CONSILIUM.

Dolorem illum tensivum in hypochondrio sinistro sub costis spuriis, qui celebrem Judæorum magistrum per sex hebdomades tanta cruciavit vehementia, ut non potuerit erectus stare, sed vel continuo decumbere, vel incurvatus incedere debuerit, minime pro colico dolore a flatibus orto habendum esse, eundem potius in externis corporis integumentis sedem suam habere arbitror. Namque dolor in uno loco fixus, & per sex hebdomades continuus inhæsit: nec præterea aliis symptomatibus, colicæ spasmodicæ vel flatulentæ familiaribus, veluti sunt vomitus, extremorum refrigerationes, præcordiorum anxietates, vertigo, capitis dolores, stipatus fuit. Neque vero & illi sententiæ subscribere possum, qua caussa illius doloris a bile acri spissa intra coli, vel potius cęci intestini canalem supra valvulam impacta derivatur: siquidem ex anatomia constat, colon cum valvula sua pariter ac cœcum juxta os ileum dextri lateris esse situm: in præsenti vero casu dolor in sinistro hypochondrio sub spuriis percipitur costis. Quare cum nec calculi prostent signa, occultum in exterioribus integumentis suspicor apostema. Quamvis enim externe nullus adpareat adhuc tumor, cujus proventus ab adplicatione spirituosorum impeditus fuit: ille tamen admotis emplastris ac cataplasmatibus emollientibus mox veniet in conspectum. Namque haud raro observavi, in externis musculosis, maxime abdominis partibus sæpius atrocem, continuum, ac diuturnum fuisse dolorem, qui haud prius demulceri potuit, quam donec adplicatis emollientibus in abscessum transierit. Proficiscitur autem talis dolor, ab humore extravasato, membranis musculorum abdominis incumbente, & nervosas illius partes vellicante: id quod eo magis confirmatur, cum æger erectus incedere nequit, sed ad dolens latus incurvari tenetur. Quum itaque omnia carminativa, laxantia, enemata, antinephritica, externa ac interna discutientia hactenus frustra fuerint adhibita: consulo, ut epithema ex melle, farina hordeacea, cepis tostis, caricis & croco invicem tritis paratum calide ad affectum locum adplicetur, in eoque per aliquot dies detineatur. Neque vero ludetur opera, si simul interne alvus segnis oleo amygdalarum dulcium, cum manna & cremore tartari solvatur non-

nunquam pulvis temperans, & diaphoreticus cinnabarinus capiatur; & pro potu ordinario decoctum scorzoneræ, sarsaparillæ & seminis fœniculi adhibeatur. Ex horum usu si forsitan tumor adparuerit, ille perita manu tempestive erit aperiendus, ne ulcerosa materia profundius serpat, & tum ulcus mundificantibus juxta leges artis tractandum est.

APPENDIX.

NEc spem fefellit hæc curatio: postquam enim æger adfecto loco cataplasmata & emplastra emollientia adplicuerat: adparuit tumor a sinistro hypochōdrio versus dorsi spinam inter integumenta progressus, qui sensim major ac rubicundior factus, tandemque apertus, prima vice quartam circiter mensuræ partem de pure fœtido fudit, deinceps ejusdem largam adhuc ploravit quantitatem. Cum autem injectionibus balsamicis ac vulnerariis hic abscessus debite fuisset tractatus; ille intra tres hebdomades rite coaluit, & æger perfecte convaluit.

CASUS II.

De Apostemate Musculorum abdominis et dorsi ex tumore Glandularum inguinalium orto.

VIginti quatuor annorum studiosus, temperamenti melancholico-sanguinei, habitus corporis strictioris, multis per totam vitam infestatus fuit ægritudinibus. Has inter novem abhinc annis in malum hypochondriacum incidit; illud autem observato recto vivendi genere, & datis congruis medicinis in prima, ut dicunt, herba suffocavit. Novissime quoque dysenteria laboravit; sed & ab illa intra octiduum convaluit. Tum nostram adiit academiam, & mox insigni flatulentia torqueri cœpit, quam consultus medicus essentia corticum aurantiorum, & pilulis quibusdam, alvum tamen haud solventibus, oppugnavit, externe abdomen oleo chamæmeli cocto inungi, ac clysteres injici jussit. His vero haud in usum vocatis, cum a prioribus remediis quoddam sentiret levamen, mox in publicum iterum prodiit. At eadem vespera domum reversus, prævio horrore tanta pedum rigiditate prehenditur, ut vix incedere valuerit; & denique insignis dolor atque tumor os ischion sinistrum occupat attactu durissimus. Hic scilicet dictæ primum regioni, & inguini, digiti dumtaxat latitudine inhærens, brevi tempore magis increvit, & tandem abdomen simul, ac pudendorum regionem, palmæ magnitudine obsedit: dolor autem ab affecto loco per totum dorsum, & integrum sinistrum pedem, ad plantam usque, dextro immuni, extendebatur; & in extremo pede insigni ardore stipatus erat, adeo, ut ipsi nec inniti, nec contactum ferre potuerit æger. Præterea urgebant flatus, urinaque parca quantitate, & guttatim tantummodo mingebatur intense rubicunda, cum albo, turbido, sabulosoque sedimento: quæ symptomata, adhibitis frustra permultis remediis, magis augebantur.

Accitus ego IV. Iduum Januarii, malum habui pro ischiadico, & sequenti usus sum medicatione. Alternis nimirum diebus vesperi harum quindecim dedi pilularum: Recipe extracti fumariæ, absynthii, gummi ammoniaci, mercurii dulcis, cinnabaris factitiæ ana drachmam semis, resinæ jalappæ grana quindecim: f. l. a. pilulæ, div. in 3. doses. Mane viginti guttas liquoris anodyni Hoffmanni ex sequenti propinavi decocto: Recipe radicis sarsaparillæ, chinæ ana unciam semis, herbæ veronicæ manipulos duos, seminis fœniculi drachmas tres, conc. cont. d. s. species pro decocto. Ex his percepit quidem æger aliquale dolorum suorum levamen: at cum alvus esset obstructa, clysterem ex herbis antispasmodicis & emollientibus, summo cum fructu curavi adplicandum. Tumori discutiendo ordinavi cataplasmata ex herbis emollientibus paratum; quod cum omni destitueretur effectu,

ad

ad dolores sopiendos, & urinæ fluxum promovendum præscripsi interne tincturam tartari cum spiritu nitri dulci LX. guttis sumendam; externe spiritum arthriticum lumbricorum cum camphora tumori adplicandum; & denique singulo mane ac vesperi dosin pulveris præcipitantis exhibui: ex quibus, mitigatis aliquantulum symptomatibus, lotium rite fluere cœpit.

Verum enimvero X. Kalend. Februarii vesperi ex improviso ingenti dolore, æstu volatico, præcordiorum anxietate, pulsu celeri ac duro corripiebatur, hisque per integrum torquebatur diem. Hinc, cum intolerabilis in inguine esset dolor, imposui isti loco emplastrum oxycroceum cum pice & sulphure: ex quo primum auctus dolor, mox iterum remisit aliquantulum. Postridie hora quarta vespertina recidit febris cum præcordiorum anxietate: sed datis & pulvere præcipitante, & pilulis polychrestis VIII. Kalend. remisit. Interim VII. Kalend. dolor ad lumbos magis extendebatur, & urina deponebat sedimentum farinaceum. Repetebatur iterum pulveris præcipitantis nitrosi usus, simulque dabatur tinctura antimonii acris. Postridie mollior erat tumor; urina manebat turbida, & IV. Kalend. Febr. sabulum demittebat: at cum alvus simul esset segnis, injecto clystere eam solvi, simulque dolores aliquantulum mitigavi. Sed nihilo secius pridie Kalend. Februarii pessime habuit æger: ab adplicato iterum emplastro oxycroceo immanes sensit dolores; tumor ad membrum virile extensus comparuit; urina reddebatur rubicunda absque sedimento, pulsus ferebatur celer & durus; flatusque urgebant cum summa anxietate. Hæc omnia augebantur Kalendis Februarii, tumor vero in apice evadebat mollior, adeo ut illum cum chirurgo W. pro apostemate habentes aperiremus, & exinde ultra binas mensuras puris lividi, odoris fœtidissimi instar putrium ovorum detraheremus; quod demum cruoris putridi, moleculis pinguibus intermixti integra mensura cum insigni fœtore sequebatur. Hinc cum ingentem virium languorem incidisset, præscripsi hanc analepticam potiunculam: Recipe aquæ rosarum, cerasorum nigrorum, florum acaciæ, cinnamomi sine vino ana unciam unam & semis, pulveris bezoardici Hoffmanni unciam semis, syrupi acetositatis citri uncias tres. M. D. S. mixtura, cujus singulis binis horis, quantum vasculum capit, adsumatur, & haustus vini Rhenani superingeratur. Sed eadem vespera recruduit febris, noctemque reddidit inquietam cum aliquali delirio.

Quarto nonarum Februarii vulnus plorabat mensuram circiter materiæ lividæ, cruore ac moleculis pinguibus remixtæ, pariter fœditissimæ: unde abscessum mesenterii suspicabar. Pulsus erat celer ac debilis, urina oleaginosa cum copioso sedimento: insistebam usui mixturæ dictæ. Circa horam quartam meridianam deligatum denuo vulnus fundebat cruorem primum coagulatum, & saniem feridissimam: urina reddebatur intense rubicunda, turbida, & demum pinguis, ac nigra adparebat cum sabuloso sedimento: redibat quoque nocturna febris, cum pulsu celeri ac debili: at ciborum adhuc quædam restabat adpetentia, & aliqualis somnus.

Tertio nonarum Februarii melius habebat, somno & adpetitu fruebatur integro, urinam reddebat citrinam cum ardore urethræ; & vulnus bis deligatum plorabat coagulati cruoris, quantum quatuor capiebant manus, & parum puris. Pridie nonarum idem erat rerum status; & sanies magis albicans videbatur: vesperi vero sub altera deligatione iterum magis nigra adparebat, quantitate octo unciarum excreta, & compressa superius regione umbilicali majori fluebat copia. Ipsis nonis gryseo colore imbuta sanies satis large effluxit; imminui vero videbatur fœtor: quare sequens præscripsi decoctum: Recipe radicis scorzoneræ, liquiritiæ ana unciam semis, herbæ pyrolæ, veronicæ, hederæ terrestris ana manipulos duos, seminis anisi, fœniculi ana drachmas duas. conc. cont. D. S.

Species cum IV. aquæ menſuris decoquendæ. Dedi porro pulverem bezoardicum Hoffmanni, & ſub epulis ejuſdem Elixirium balſamicum. Sed ſub ſecunda deligatione in animi deliquium incidit; quod hora nona rediit, & noctem reliquit inſomnem. Poſtridie quoque pejus habebat, vires dejectæ, adpetitus proſtratus, ſomnus nullus, pulſus celer & debilis, urina flavi coloris cum ardore, ac floccis albis conſpicua erat: alvus accedebat obſtructa, flatulentia, tuſſis ſicca, præcordiorum anxietas cum gelido ſudore. Ulcus veſperi deligatum tenuem fundebat ichorem, minus fœtidum; & urinam largum obſidebat ſedimentum, inſtar lintei carpti cum cuticula; cujus dimidiam unciam binæ urinæ continebant unciæ. Hinc dedi pilulas polychreſtas; ex quibus ſeptimo Iduum Februarii ingentia primum imi ventris tormina incidebat, quæ vero ſubſequutis tribus ſedibus remittebant. Redibant etiam ſomnus & adpetentia, & evaneſcebant ardor urethræ ſub lotii miſſione: ipſum autem lotium retinebat ſedimentum copioſum ac totum erat limoſum; vulnus denique binas reddebat uncias puris tenaciſſimi, inſtar muci narium, minus tamen fœtentis.

Eadem rerum facies 5. Iduum adparebat, & pus male olere cœpit; inſequuta nocte ichoris tenuis quatuor circiter effluebant unciæ; qui vero ſub deligatione poſtridie facta iterum ſpiſſior & magis gryſeus reddebatur. Æger ipſe habebat optime; egregio fruebatur adpetitu; urina nec cuticulam, nec ſupernatantem monſtrabat pinguedinem, ſed copioſum adhuc fovebat ſedimentum. Propinavi igitur hanc laxantem potionem: Recipe mannæ calabrinæ unciam unam, tartari crudi drachmas duas, ſolve in aquæ florum acaciæ unciis duabus. M. D. Hæc poſtridie alvum bis ſolvit: cum autem deligaretur vulnus, illud ultra dimidiam menſuram materiæ gryſeæ, viridiſque inſtar chymi ploravit, cui intermixtæ erant tres circiter cruoris fœtidiſſimi, pinguibus moleculis combinati unciæ. Neque ob inſequentem cruoris copioſiorem effluxum, chirurgus ulcus penitus explorare poterat, niſi quod deprehenderet, illud ſurſum juxta os iſchion verſus abdomen aſcendere. Sub altera deligatione ejuſdem puris ultra octo unciæ reddebantur; & æger ſe ulcus juxta os iſchion ad dorſi vertebras penetrans percipere affirmabat. Neque tamen minus bono ſomno, ac integra ciborum fruebatur adpetentia: pulſus erat aliquantulum celer atque debilis, & aliqualis adhuc ſudor cum præcordiorum anxietate. Quarto iduum deprehendebatur languidior; ſed poſtridie iterum vegetior; & cum hiſce diebus cibos duriores, ac concoctu difficiliores aſſumſiſſet; pridie Iduum de adpetitus proſtratione, ac ſenſu preſſionis in ventriculi regione conqueſtus, multum vomitu reddidit mucum; vulnere autem pus fundebat paucum, albicans, cum nullo fœtore. Adplicato itaque enemate, ipſis Februarii Idibus longe melius habebat: mane ex ulcere idem pus albicans; verſus veſperam autem ſanies iterum viridis, livida, fœtidiſſima larga quantitate effluebat, cui erant intermixta fruſtula obſcuriora, odore excrementis ſimili nares ferientia: æger quoque pejus habuit, debilis fuit, pulſus celerior ferebatur, urina intenſa rubedine tincta, ac ferme flammea reddebatur, cum ſinceri ſanguinis moleculа, piſum magna, permixta; & ipſe flatulentiis, ac imi ventris torminibus infeſtabatur.

Verum enimvero ſequentibus diebus iterum vigere cœpit; & vulnus plorabat pus coctum, album ſine fœtore. Quare 14. Calend. Martii flatibus & alvi obſtructioni obviam iturus, ſequens præſcripſi decoctum: Recipe radicis cichorei, enulæ ana unciam ſemis, herbæ veronicæ, millefolii, pyrolæ, hederæ terreſtris ana manipulos duos, radicis polypodii, tamarindorum, foliorum ſennæ abſque ſtipitibus ana unciam unam, rhabarbari optimi drachmas tres, corticum citri recentium, aurantiorum ana drachmas duas, paſſularum minorum unciam

ciam unam, tartari crudi unciam semis, conc. cont. D.S. Species, cum binis aquæ, & dimidia vini mensuris decoquendæ.

Abhinc ulcere reddebatur materia mox cocta purulenta, mox saniosa fœtida, modo larga, modo parca quantitate: ipse tamen æger bene habebat, integro fruebatur adpetitu, & a sudoribus nocturnis quoque liber evadebat. Nihilo tamen minus, cum VII. Kalend. Martii sanies iterum livida, instar sebi ex vulnere excerneretur, consultus Illustris Hoffmannus oculos cancrorum interne dari, & supra descripto decocto consolidam saracenicam addi jussit. Quibus usurpatis, puris effluxus sensim imminutior fuit factus, vulnus coaluit, & æger intra aliquot septimanas perfecte restitutus fuit sanitati.

JUDICIUM DE HOC CASU.

Communicatus mecum fuit hic casus, ut quæ de eo sentiam, exponerem. Quem cum probe mecum perpendissem, deprehendo, affectum primum in tumore glandularum inguinalium lateris sinistri constitisse: qui ad suppurationem tendens, cum haud tempestiva incisione fuerit apertus, putrida intus est generata materia. Hæc vero non solum abdominis musculos, nec non gluteos & dorsi, quin & vasa sanguinea consumsit, & hinc insigniores formavit cavitates; verum etiam diuturna mora ac stagnatione putrida, fœtens ac livida evasit, & larga effluxit quantitate. Et cum denique partim ab acri materia corrosa fuerint, partim improvida incisione forsitan læsa vasa sanguifera; non mirum, si vulnus cruorem coagulatum atq; putridum cum sanie quandoque ploraverit. Huic quoque materiæ putridæ ac fœtidissimæ, & hinc subortis doloribus in acceptis ferenda sunt huic ulcerationi complicata symptomata, veluti fuerunt horror, æstus internus, virium & corporis consumtio, urina flammea, rubicunda, cum largo sedimento &c.

Affectum autem hunc sub mali principio revera fuisse tumorem glandularum inguinalium, non solum ex loco affecto, qui fuit in flexura femoris, in qua glandulæ inguinales sitæ sunt, adparet; verum etiam a dolore valde pungente, ibidem pronato conjicere licet. Eorundem enim tumorum, nisi ex impura venere producti fuerint, primi natales sæpius ex colicis imi ventris doloribus ac flatibus sunt derivandi; a quibus cum vasa iliaca in iis partibus comprimuntur, & hinc liber humorum circulus per illas aliquantulum impeditur: enascitur inde sanguinis ac humorum stasis, in tumorem abiens ac ulcerationem. Neq; etiam raro observavi, a diarrhœa nimis adstringente medicina suppressa ejusmodi tumores fuisse subortos; dum nimirum natura febrili ac critico veluti quodam motu materiam acrem ex abdomine in massam sanguineam, & ex hac ad dictas glandulas, earumque ductus sensibiles compulit: id quod in febre erysipelacea etiam, & eadem ratione in præsenti contigit affectu. Verum cum medicus hoc malum pro ischiadico primum habuit, hinc acriora purgantia ac calidiora emplastra ex pice & oxycroceo adplicavit; emollientia vero atque maturantia omisit, nec satis tempestive tumorem incidi curavit; haud sane mirum, si tam cacoetheum quasi exortum fuit apostema. Id autem admiratione dignum est, quod ex eo vulnere, in hoc subjecto, quod admodum fuit macilentum, & sceleto ferme simile, tanta humoris purulenti, fœtidissimi, quæ XXV. libras excedit, quantitas effluere potuerit. Et hinc simul elucescit, quod externarum partium læsiones ac ulcerosæ corruptiones, utut sint vehementissimæ, si modo interna viscera salva fuerint & integra, haud facile ipsam œconomiæ vitali inferant destructionem atque mortem.

Appendix.

Dum hæc litteris consigno, occurrit mihi casus, priori haud dissimilis, quem cum notatu dignum judico, etiam hic adnectendum esse puto. Femina nimirum

rum 34. annorum plethorica, habitus succi pleni atque spongiosi, inciderat forsam sub ipso mensium fluore in vehementem terrorem, quo suppressis protinus mensibus, insigni & duos pugnos magno glandularum inguinalium tumore corripiebatur. Hunc ut depelleret, varias per quinque hebdomades adhibuit medicinas domesticas; sed frustra: tumor enim reddebatur magis durus; accedebant dolores dorsi & ossis sacri, & quotidie augebantur, pedes intumescebant, corpus consumebatur, ac adpetentia ciborum magis magisque dejiciebatur. Hinc medicum consulit, qui usurpatis primum, sed frustra discutientibus, camphoratis ac spirituosis, tandem adplicat cataplasmata & emplastra emollientia; & his emollitum tumorem, pus ipsi inesse ratus, lanceola incidit. Effluit autem loco puris, ichor sanguinolentus, putridus ac foetidissimus ad mensuræ ferme quantitatem: quo quidem ipse tumor imminuitur, in confiniis autem durus manet, & continuo plorat saniem ejusmodi magis sanguineam, quam purulentam. Haud vero ignorari oportet, huncce tumorem tempore mensium magis elevari, & sub horum fluorem cruorem aquosum, sed admodum fœtentem plorare. Quare medico meum tandem imploranti consilium, suasi, ut adhibitis per aliquot dies laxantibus, decoctum vulnerarium per octiduum circiter potaretur; deinceps iterum laxantia repeterentur, & sic cum decocto illo alternatim exhiberentur; vulneri autem spiritus vini haud adeo rectificatus injiceretur, illudque externe emplastro diachylo muniretur. Quibus etiam post aliquot tempus ægra convaluit.

Hicce vero tumor ab apertione vasorum iliacorum externorum circa glandulas inguinales originem suam traxisse videtur; quæ represso sub mensium fluore per terroris vehementiam cruore primum dilatata, expansaque, mox dilacerata effuderunt sanguinem, ac tumori huic sanguineo tam cito generando occasionem præbuerunt: extravasatum vero serum sanguineum temporis demum mora in corruptionem abiit. Unde adparet ratio, qua tumores sanguinei generantur, & quomodo ab abscessibus distingui debeant.

CASUS III.

De Ventriculi, Intestinorum, & partium genitalium, nec non vesicæ & ureterum strictura spasmodica, cum insigni generis nervosi debilitate.

VIR litteratus, 38. annorum, staturæ macilentioris, vitam quidem semper egit sedentariam, victum autem observavit valde regularem; nullis potus excessibus indulsit, nec cibos sibimet incongruos, acidos, pingues, salitos, fumo induratos, saccharo conditos, lacticinia, poma assumsit, nec unquam Tabaci usui adsuevit. Neque tamen minus ad præcavendum sub tali vitæ genere hypochondriacum malum a medicis ipsi olim commendatum fuit, ut potu herbæ Theebois largius uteretur, & quotidie tres cerevisiæ mensuras potaret. Et cum præterea crebris animi commotionibus, & bilis forsitan in ventriculum effusionibus fuisset obnoxius; ac denique medicamina partim absorbentia cum nitro & cancrorum lapidibus, partim spirituosa & antiscorbutica, v. g. essentiam pini, largius assumere sueverit: incidit demum in symptomata hypochondriaca, quæ pressione in regione ventriculi, ejusque orificii posterioris, doloribus ad dorsum & scapulas extensis, flatulentia ac torminibus intestinorum sese exserebant potissimum. Tum ab omni herbæ Theebois potu abstinere, studiis post epulas vacare, vitæ genere ab animi affectibus magis libero uti, & ad ventriculum roborandum vino largius indulgere cœpit: quibus effecit quidem, ut remitterent paullo recensita symptomata; cum autem sub epulis binas cerevisiæ mensuras potare, & potui fabarum Coffee crebrius indulgere continuaret, nulla vero purgantia adhiberet, & pauca medicamina, maxime cinnabarim antimonii usurparet, inhærebant adhuc quædam molestiæ. Namque ventriculi debilitas,

ex-

extremorum corporis frigus, atque capitis ad omnes labores torpor adeo excruciabant ægrum, ut si paulo largius epulis indulserit, aut pinguia comederit, protinus ventriculi pressione ac intestinorum corriperetur torminibus. Postquam autem cerevisiam parcius bibere, vinum largius, numquam tamen ad excessum adhibere, cœna parciori uti, & si quoque molestiis ventriculi infestaretur, has sola fame expugnare cœpit: inde non solum ab omnibus liber evasit symptomatibus, verum etiam majorem mentis alacritatem, & floridiorem vultus colorem recuperavit. Neque etiam leve ex purgantibus nonnunquam, sed rarissime datis percepit levamen. Nihilo tamen minus, quotiescunque conviviis interfuerit, ibidemque varios cibos assumserit, aut potibus vinosis calidioribus aliquantulum indulserit, non tantum incidit ventriculi molestias gravativas ac inflativas: sed etiam peculiari spasmo corripitur, qui in musculis, nervis ac suris pedum tensionis sensu incipiens, abhinc per omnes corporis extremitates, brachia, pedesque incerto circuitu vagatur, & denique per digitorum articulos, gravi dictarum partium pruritu stipatus evanescit. Præterea alvi segnitie solicitatur; quæ tantum abest, ut potu Coffee, prout imaginatur sibi ægrotans, sublevetur; ut ille potius exinde vehementiori adpetitu potiatur, ventriculi pressionibus afficiatur, & insomnis reddatur. Quare consilium anhelat, qua potissimum ratione ab his passionibus liber evadere, & absque molestia conviviis interesse queat?

Deinceps autem adhuc est affectus, quo graviter afficitur ægrotans. Hic nimirum sedecim abhinc annis, ex præjudicio, ac si nihil seminis post ejus excretionem restare deberet, post spontaneam ac naturalem aliquam illius emissionem, magna vi, quicquid forte restiterit, exprimere conatus, urinam mox reddidit, Hinc, licet nunquam concubitum celebraverit, in continenti tamen tensivos in glande atque præputio percepit dolores, absque ulla externa læsione. Quanquam vero hoc malum sponte remiserit; attamen post hæc per intervalla, & maxime post usum potuum vinosorum aliquoties rediit. Et quum forsitan sub itinere vinum adustum adsumpsisset; abhinc gravius malum incidit. Post naturalem videlicet seminis ejaculationem tendentem glandis, ac si flatibus distenderetur, dolorem, & puncturam in exteriori præputii cute percipit; cui, si urinam mox reddit, jungitur stranguriæ quædam species; & hanc excipiunt pustulæ ac lancinationes inter crura prope pudenda obviæ, ac denique ardoris sensus circa exitum spinæ dorsi, & utriusque renis regionem, ad lumbos usque protensus: quid? quod largiorem seminis excretionem sæpius capitis dolores insequi observantur. Non minus si forsitan ab aspectu objectorum libidinosorum penis erectio suborta, nulla vero seminis excretio insequuta, & æger brevi post curru vectus fuerit; videtur ipsi, ac si semen eructare vellet, & tum primum in urethra, abhinc circa crurum commissuras, ad lumbos usque & ad utriusque renis regionem, & denique ad spinam dorsi protensum quendam obtusi doloris sensum percipit. Hic sensus non prius remittit, quam donec insequentibus diebus largiorem assumserit cibum: quod si vero a cœna abstinuerit, sequitur sub somno satis copiosa seminis excretio, & tunc ab omni fere immunis est dolore. Reducto pronuper præputio in medio glandis observatum fuit tuberculum, nummi minimi magnitudine, cœruleum instar vasculi intumefacti; & externa cutis sanguine aliquantulum suffusa videtur cum dolore. Contra hæc mala ante decennium consultus medicus varia ordinavit medicamina; quæ vero tantum abest, ut illa sublevaverint, ut ea potius exacerbaverint. Neque ideo hactenus de ineundo matrimonio consilium cepit: de quo vero cum jam cogitare incipiat, Tuum prius, Vir illustris, de exstirpando hocce malo flagitat consilium.

EPI-

EPICRISIS CUM CONSILIO.

UTrumque morbi genus, quo ægrotus ſolicitatur, & cujus cauſſa conſultus ſum, primum habet fundamentum in generis nervoſi debilitate, qua præſertim ventriculus, partes genitales, veſica ac ureteres, tanquam nervoſæ ac valde ſenſibiles partes, ad ſubeundos motus irregulares ſpaſmodicos admodum ſunt proclivia. Exinde autem vero eſt ſimillimum ægrum a teneris, & forſitan per hæreditatem, admodum ſenſibili ac tenera corporis conſtitutione fuiſſe præditum: cui cum acceſſerint animi commotiones, vita ſedentaria, & remediorum purgantium, ac calidiorum crebrior uſus; non mirum, ſi recenſitæ, aliæque nervoſæ partes inſigniter debilitatæ, ac ad ſpaſmodicas ſtricturas proritatæ fuerint. Huc denique haud parum contribuit nimis frequens ſeminis emiſſio: & chyli minus laudabilis generatio, quæ deſtructo ventriculi tono in acceptis ferenda eſt. Et ex hiſce etiam cauſſis omnia propullulant ſymptomata, nimirum ventriculi debilitas, atque preſſio cibos largiores vel pingues excipiens, tormina inteſtinorum, capitis languor, & minor ad ſtudia promptitudo, frigus extremorum, maxime pedum, & denique ſpaſmus externarum partium, ipſorumque digitorum. Quod autem partium genitalium, & vicinarum affectum attinet, quo interdum tenſio & dolor in membro virili, ſtranguria, lumborumque atque renum ardor percipitur, cum involuntario ſeminis profluvio: hæc omnia ſymptomata humoribus acribus atque per relaxata affectarum partium vaſa ad eas copioſius compulſis natales ſuos debere, vel ex puſtulis, femora nonnunquam obſidentibus, adparet. Ab his ergo malis ut vindicetur æger, operæ erit pretium, ut loco potus ordinarii, decoctum ſanguinem purificans potet: quod tale eſſe poteſt: Recipe radicis chinæ, ſcorzoneræ, ſarſaparillæ ana uncias tres; ſeminis fœniculi, nitri antimoniati, corticis ligni ſaſſafras ana drachmas tres, herbæ cardui benedicti manipulum unum. M. C. C. D. S. Species, quarum binæ unciæ cum tribus aquæ menſuris per tres horæ quadrantes in vaſe clauſo decoquendæ ſunt. Hoc vero decoctum & frigidum per diem, & mane calidum loco potus Theebois ſorbillari poteſt. Deinceps non ludetur opera, ſi æger quavis veſpera cubitum iturus pedes ad ſuras usque in pediluvia tepidiora, quæ ex aqua fluviatili, furfuribus triticeis ſacculo incluſis, floribus chamæmeli, & cinerum clavellatorum uncia circiter dimidia parata ſint, immittat, ac per integram detineat horam: hæc enim & ſpaſmos conſopiunt, & humorum circuitum æquabilem reddunt. Et quo humorum temperetur acrimonia, alvus ac tranſpiratio promoveatur, & internus demulceatur ardor: conſultum erit, quavis veſpera pulveris mei bezoardici drachmam ex allegato aſſumere decocto.

Alterum ſpeciatim malum, atque tuberculum inter glandem & præputium conſpicuum quod attinet: illud pariter ab humorum impuritate proficiſcitur, ac minime multo ac promiſcuo topicorum uſu tractandum eſt; quippe quæ malum ſæpius exacerbare ſolent. Sufficient ipſi ſæpius intra linteola adplicare cataplaſma ex lacte, in cujus menſura una ſlorum ſambuci manipulus, & croci drachma decoquantur, paratum. Quæ remedia per quatuordecim dies uſurpata niſi deſideratam tulerint opem, ulteriorem morbi relationem mihi expeto.

CASUS IV.

De Ventriculi affectu Spaſmodico chronico vehementiori.

VIr generoſus 27. annorum, temperamenti cholerico-melancholici, a teneris ferme multis in vini ac Tabaci abuſu exceſſibus, & excandeſcentiæ nimium indulgens, per tres jam annos variis obnoxius fuit ægritudinibus: quas dum multis quidem, omnibus autem tumultuariis oppugnavit curationibus, priſtinam nondum recuperare valuit ſanitatem. Quare ante quatriduum circiter denuo malo

ſuo

suo infestatus, meum quoque flagitavit consilium. Accedens ægrum molesta cardialgia cum dolore lancinante & tensivo, a cordis scrobiculo ad mammam usque & scapulam sinistram pergente, & difficili spiratione solicitari deprehendi: pulsus erat æqualis, quandoque intermittens; urina tenuis ac citrina. Datis protinus carminativis atque nervinis remisit equidem paroxysmus; sed circa mediam noctem iterum recruduit. Obsidebat nimirum pressionis sensus regionem splenis: quem protinus sequebatur motus spasmodicus circa cordis scrobiculum & mammam sinistram, qui ad laryngem extensus spirationem impediebat: tum quoque oculi caligine obducebantur, cum mentis alienatione, & tinnitu auris sinistræ, &, quod notatu dignum est, per totum paroxysmum penis rigebat erectus. Quare ego malum a cruditatibus pituitoso-acidis, in primis viis hærentibus, ortum fuisse ratus, propinavi absorbentia, cum stomachicis ac nervinis mixta: ex quibus æger tertio post die convaluit. Quum autem restitutus ille firmiter persuasum sibi habet, semet apoplexiæ aut catharri suffocativi specie laborasse; nec ullis a sua sententia deflecti potest rationibus: sequentes proponendas duxi quæstiones, quas ut benevole resolvas, est quod vehementer rogo. Primum enim doceri aveo, anne hic affectus potius fuerit hypochondriacus, quam insultus apoplecticus, aut catharrus suffocativus? 2) numne funditus extirpari possit, quibusve hunc scopum assequi liceat remediis? 3) utrum sit impossibile, tales accessiones a cruditatibus pituitosis acidisque primarum viarum suboriri? 4) Anne ad obtinendam valetudinem necessarium sit, pertinacem observare victum? & num 5) denique eorum sententiæ subscribi queat, qui malum a phthysi, aut plane fascino derivare voluerunt?

CONSULTATIO.

Acceptis tuis litteris, in quibus adversam valetudinem viri cujusdam generosi descripsisti, & de illa quinque mihi proposuisti quæstiones: omnia bene perlustravi momenta; & ad primam quæstionem, morbum illius minime apoplecticum, vel catharrum suffocativum pronunciare possum, cum signa horum affectuum pathognomonica nullibi recensita reperiam. Videtur ille potius fuisse gravis ventriculi spasmus, nervos octavi potissimum paris occupans, & hinc eas partes, quibus illud nervorum par surculos impertitur, in sinistro maxime latere in consensum rapiens. Quare etiam sensus ille pressionis, quocum incepit paroxysmus, minime in splene quærendus est; quippe quod viscus ex meris sanguineis vasculis constat, & ideo ob paucas, quas habet, nerveas atque musculosas membranas, minus sensibile deprehenditur. Vera potius sedes ac domicilium veluti morbi in ventriculo latet, qui magis versus sinistrum hypochondrium situs est, & ob valde membranaceam ac nerveam structuram insignem cum nervosis universi corporis partibus fovet communionem; hinc etiam sedes hypochondriaci mali, ac spasmodicarum, quæ illud comitantur, passionum falso attribuitur lieni, cum magis in ventriculo hæreat; a cujus flatulenta inflatione plurima hypochondriacorum dependent symptomata. In præsenti autem malo minime inflatio ventriculi, sed potius gravis illius spasmus subesse videtur; qui partim ex insigni ad iracundiam proclivitate, partim potuum spirituosorum abusu natales suos mutuatur.

Quod autem alteram attinet quæstionem, num morbus ille penitus exstirpari queat, & quæ huic scopo prosint medicamina? non omnino possum, quin curationem hujus mali fore perarduam pronunciem: quoniam ille jam diu duravit, ac in habitum veluti degeneravit; porro in continuis animi commotionibus sustentatur; non minus vires corporis jam insigniter prostratæ videntur; unde nec vegetus adpetitus, nec bona digestio locum invenire potest. Nec denique sine ratione suspicor atque vereor, ne scirrositas atque exulceratio ventriculi, nisi jam actu sit præsto, tamen certe immineat.

Ne-

Neque tamen ideo prorsus est desperandum; maxime cum ætas adhuc sit junior; hinc ad instituendam rite curationem, suadeo, ut singulo mane quædam vascula hujus infusi hauriantur: Recipe herbæ basilici, betonicæ, melissæ, veronicæ, salviæ, florum chamæmeli vulgaris ana manipulum unum, seminis fœniculi, anisi stellati ana drachmas duas. C. C. D. S. Species *Zum Krauter-Thee*. Deinceps operæ erit pretium, quavis vespera 20. pilularum antispasmodicarum deglutire, quæ sic se habent: Recipe extracti florum chamomillæ, millefolii, salviæ, cardui benedicti, mithridati ana drachmam unam, croci, pulveris castorei ana scrupulum unum. M. F. pilulæ ex scrupulo uno numero 10. Hisce singulo triduo interponi potest usus pilularum Becheri, quarum sedecim vesperi, & tum viginti antispasmodicarum circa meridiem sumendæ sunt. Neque minus consultum erit, bis terve quotidie decem vel quindecim pulveris antispasmodici grana ex aqua destillata florum chamæmeli assumere; cujus hæc est compositio: Recipe pulveris marchionis, antimonii diaphoretici, lapidum cancrorum ana drachmam unam, cinnabaris nativæ præparatæ, nitri depurati ana drachmam semis, extracti castorei liquidi guttas octo. M. F. pulvis, cujus dosis est scrup. unus. Nec levem præstabit opem liquor meus anodynus mineralis: quibus denique creber pediluviorum, & alvo pigra clysterum usus accedat, necesse est.

Ut autem ad tertiam quoque respondeam quæstionem; ex superioribus patet, caussam mali principalem in vitio solidarum potissimum partium hærere, & quidem in perverso motu, ac spastica constrictione ventriculi aliarumque nervearum partium. Neque tamen ideo negari potest, quin saburra quædam acida, viscida ac biliosa ventriculi & intestini duodeni, ceu causa materialis malum illud foveat atque sustentet. Quandoenim cumque peristalsis ventriculi ac intestinorum læsa fuit ac destructa; alimenta nec intime solvi, nec debita chyli, succorumque utilium secretio, nec inutilium expulsio fieri potest: hinc omnino restant in canale intestinorum excrementa inutilia, quæ diuturniori mora majorem contrahunt acrimoniam, & spasmos magis exacerbant.

Juxta quartam porro quæstionem omnino necesse est, ut æger, si a malo suo vindicari cupiat, recto vivendi ordini insistat; maxime omnem ad excandescentiam occasionem sedulo evitet; potus vinosos, calidiores, atque Tabacum probe fugiat; omne frigus arceat, nec denique cerevisia utatur. Hæc enim hisce morbis plane non est conveniens, & majori fructu ejus in locum decoctum ex rasura cornu cervi cum corticibus citri recentibus; aut jusculum avenaceum cum vitellis ovi ac floribus chamæmeli paratum substituetur. Et denique vix opus est, ut ad quintam respondeam quæstionem: dolendum potius est, quod ii morbi, quorum caussa cognitu difficilior, & curatio ardua est, mox a fascino deriventur; sicuti cum affectibus spasmodicis, qui fixam in genere nervoso obtinuerunt sedem, vulgo quidem fieri assolet.

Relatio.

Elapsis tribus mensibus relatum mihi est, ægrum adeo sensibilem factum esse, ut ferme quotidie ira exarserit, & animi affectibus nimium indulserit; hinc ipsum incidisse in ingentem hypochondrii sinistri dolorem, cum assidua nausea, vomitu, ac præcordiorum anxietate; & denique hectico calore consumtum periisse. Secatum posthæc corpus ventriculum exhibuit admodum parvum, ejusque tunicas valde crassas, induratas, & materia putrida repletas.

CASUS V.

De Ventriculi spasmo hypochondriaco.

VIR annos natus triginta quinq; temperamenti sanguineo-cholerici, a primis

mis juventutis annis ad trigesimum fere sæpius & large sanguinem e naribus fundere solitus, ceterum sanus vixit, nisi quod perpetua ferme laboraverit scabie. Olim quoque tertiana infestatus febre, omnes medicinas eludente, tandem ope cujusdam sacerdotis per specificum, quod hic possidebat, convaluit. Scabies vero licet quatuordecim abhinc annis drasticis purgantibus, sudoriferis, scarificatione ac externa inunctione a chirurgo quodam exhibitis repulsa fuerit, quotannis tamen circa autumnum fœdis recruduit pustulis, & ad vernam usque inhæsit tempestatem. Huic quoque sæpius accesserunt maculæ, instar lichenum, quæ molesto stipatæ pruritu dorsum potissimum atque manus occuparunt, & ineunte vere insimul disparuerunt. Et denique proximis hisce annis spasmus utriusque pedis supervenit, qui hosce noctu potissimum prehendit, & ad abdomen usque retraxit. Hic demum anno 1727. mense Martio in veram mutatus est podagram, quæ pedis primum pollicem, mox totam plantam acerbo invasit dolore, & per quatuor sæviit menses. Consultus ergo chirurgus, præter varia unguenta atque topica extrinsecus admota, ægrum per quatuordecim dies infusum purgans vinosum potare jussit: quod postquam alvo violentius subducta, vires ferme prostraverat, id quidem effecit, ut evanuerit podagra; molesta vero tensio, & creber subsultus pedum restiterunt. Verum enimvero mense Junio 1730. rediit iterum podagra; quæ tamen pertinaci victus observatione, ac bono regimine, brevi cessavit tempore.

Præter hasce molestias per quatuordecim jam annos graviori infestatur malo. Dum enim eo tempore inimica ac horrida tempestate itinere fungeretur; ex improviso gravi corripitur pectoris dolore, qui a cordis scrobiculo per pectus ad laryngem usque protensus, spirationem reddit difficilem, ac copiosa salivæ ex faucibus excretione stipatur. Hæc deinceps molestia quotidie mox post epulas recidit, & per tres inhæsit horas: quam aliquantulum mitigare potuit æger sumto sub paroxysmo vini adusti haustu. Tali ratione per tres hebdomades adflictus, tandem observata recta vivendi ratione liberatus, ac per quinque annos ab eo malo immunis fuit. His elapsis illo iterum nonnunquam, licet mitiori infestari; & denique proximo biennio, quo primos podagræ insultus toleravit, atrociori, & fere quotidie ab epulis corripi cœpit. Jungitur etiam insignis salivæ effluxus cum anxio gulæ spasmo; nulla tamen nausea, nec vomendi conatu stipatus; cessante vero paroxysmo, cessat quoque salivatio, & relinquit tenacem in trachea mucum, quem laborioso conatu demum exscreare debet. Tum optime habet ægrotus; appetentia ciborum fruitur integra, cui tamen haud liberalius indulgere debet, nisi atrociori malo adfligi velit. Ipse cæterum affectus gravi abdominis flatulentia stipatur, quæ illo remittente, protinus etiam remittit. Alvus quoque olim pigra atque segnis esse suevit: jam vero sub podagræ tortura, rite suo fungitur officio. Urina mingitur rubicunda, atque copiosum, mucidum, rubicundum deponit sedimentum.

Quod attinet ægroti constitutionem; ille olim Baccho pariter atque veneri aliquantulum indulsit; humoribus abundat, colore vultus florido gaudet, atque copiosis, exilioribus tamen instructus est venis. Neque tamen minus a venæsectionibus abhorret insigniter; eamque nonnisi ter administrari curavit: primum nempe duodecim abhinc annis, cum febricula quadam cum vomitu, languore corporis, ac dorsi lancinationibus stipata adfligeretus, ex vena incisa protinus convaluit; deinde hoc anno ad præcavendam podagram bis circa utrumque æquinoctium venam in brachio secandam præbuit. Mater illius pertinaci ventriculi spasmo diu laboravit, fratres colicis obnoxii fuerunt doloribus, eorumque alter tanta olim infestabatur colica ac alvi obstructione, ut medici iliacam veriti passionem, morbum pro deplorato habuerint. Diætam, quantum potest, observare annititur exactam: sæpius autem vi muneris, quod am-

ambit, refrigerationibus semet exponere tenetur. Proclivis non minus est ad iracundiam; decoctum autem ex radice sarsaparillæ, scorzoneræ, rasura cornu cervi, radice cichorei & semine fœniculi confectum, & in locum cerevisiæ, ibidem locorum crassæ, atque fœculentæ pro potu ordinario commendatum potare recusavit, cum exinde ventriculum debilitari ac nausea corripi putet.

Hisce ergo variis ac diuturnis molestiis nullam adhuc congruam æger opposuit curationem, maxime cum consultus brevi abhinc tempore medicus, malum pro deplorato habuerit, illudque non nisi Elixirio quodam stomachico, atque trifolio fibrino in forma infusi theiformis, sed frustra tractaverit. Invalescit autem jam affectus, & sic meum quoque imploratum est auxilium. Ponderatis igitur omnibus morbi momentis, eundem & in solidis & fluidis hærere partibus putavi, & hanc de ipso mihi formavi ideam. Ægrum videlicet, matre motibus spasmodicis atque hystericis obnoxia natum, & ideo hæreditario quasi jure admodum sensibilem, ac ad violentas partium nervosarum stricturas proclivem, fovere in corpore suo humores multis impuris ac scorbuticis sordibus imbutos, & tolerata podagra, & contumacissima significat scabies. Variæ autem sunt caussæ, quæ gerendæ huic dyscrasiæ viam straverunt. Namque cum olim sanguinis abundantia per narium hæmorrhagias ventilata, post trigesimum vero annum nec per hæmorroides, nec regulares venesectiones depleta fuit: non fieri potuit, quin accumulatis nimium humoribus æquabilis eorum circuitus perturbatus, ac salutaris imminuta fuerit transpiratio. His cum accederet alvi segnities, quid mirum, si retentæ undique sordes sanguineam massam admodum inquinaverint, quæ violentorum motuum caussę, salutari naturæ conatu partim per cutim atque scabiem excretæ, partim ad pedes in podagra depositæ fuerunt. Quum igitur sicuti omnes succi vitales, ita & gastrica lympha acore quodam ac aciditate laborat: facile patet, cur hęc jejunum ventriculum vellicando, fortiorem excitet adpetitum; illo autem cibis repleto, horum majorem motum fermentativum inducat. Inde dependent obvii sub paroxysmo in abdomine flatus, qui ventriculo incarcerati, hunc partim ad spasmodicas stricturas proritant, partim nimium distendunt. Sic adparet ratio paroxysmi, ac inflationis ventriculi, quæ sumtis epulis incidit: hac vero cum & diaphragmatis descensus impeditur, & pulmonum expansioni remora injicitur; clarum inde fit, cur sub eo paroxysmo spiratio simul fit angusta. Unicum autem illud copiosissimæ sputationis symptoma haud satis mirari possum: quamvis enim hypochondriacos plerumque sputatores esse probe sciam; nullos tamen tanto veluti flumine salivam reddere observavi. Quare glandulas salivales vel summa atonia affici; vel insigni spasmo a ventriculo vi nervorum consensus propagato constringi, & ideo salivam summo impetu expelli arbitror. Quæ cum mecum perpendissem, ipsum malum antispasmodicis ac nervinis aggressus sum remediis. Mane nimirum post exhibitas liquoris mineralis Hoffmanni, cum quinta balsami vitæ parte remixti 40. guttulas, dedi infusum theiforme ex herba veronicæ, melissæ, salviæ, summitatibus millefolii, floribus chamæmeli vulgaris, semine fœniculi & aniso stellato confectum, & quinque vasculis potandum. Neque minus sæpius vel solum liquorem anodynum, vel cum essentia corticum aurantiorum remixtum propinavi; & vesperi exhibui pulverem ex pulvere marchionis, lapidum cancrorum, cornu cervi sine igne parato, antimonio diaphoretico, nitro depurato, cinnabari nativa, & extracto castorei concinnatum; atque subinde pediluvia, quæ habebant aquam puram, flores chamæmeli ac furfures triticeos, commendavi tepidiora. Ut porro primas vias a sordibus repurgarem crudis ac corruptis, singulo octiduo vesperi dedi pilulas balsamicas, in *Med. consult. Tom. II. pag.* 80. descriptas, hisque postridie adjunxi drachmam unam cum dimidia salis Sedlicensis.

Hisce

Hisce subsidiis cum primum pertinax hic affectus mitigari videretur, ac sæpius per aliquot dies remitteret: attamen semper rediit vehementior. Quamobrem flagitamus Illustris Hoffmanni consilium, ac doceri avemus, 1) anne hoc malum funditus exstirpari queat? 2) num curationi obtinendæ magis prosint thermæ & acidulæ, quam pharmaca? & 3) quænam præsidia post potum thermarum in usum sint vocanda.

CONSULTATIO.

Postquam communicatum mecum casum animo probe volutavi; ægrum atroci ventriculi spasmo hypochondriaco, sumtis potissimum epulis cum magna præcordiorum anxietate, ructibus molestis, ac copiosissima sputatione invadente laborare deprehendi. Hunc primam originem ex insigni nervosi generis imbecillitate traxisse, extra omne positum est dubium; quam non tantum ex hæreditaria dispositione, verum etiam inordinato victu, excessu in potibus, venere, animi affectibus, corporis refrigeratione, scabiei, podagræ & febris incongrua curatione, atque remediis repellentibus æque ac purgantibus sibimet contraxit. Hisce enim caussis non solum massa sanguinis ac lymphæ corrupta, multisque scorbuticis impuritatibus imbuta est; sed eadem humorum acrimonia, nervosis ventriculi ac intestinorum partibus incumbens, illas vellicavit, & ad spasmodicas proritavit constrictiones. Inde vero labefactata est ciborum digestio, alvus obstructa, & flatuum excretioni obex positus; qui ad superiora intestina atque ventriculum regurgitantes, malum exacerbarunt. Et his denique omnibus majus augmentum addidit intermissa ob ægroti abhorrescentiam venæsectio: qua humorum abundantia, olim per narium hæmorrhagias imminuta, plus invaluit & accumulata est. In tali vero rerum statu, cum tota ferme œconomia vitalis videatur perturbata, perarduum omnino est, malum funditus exstirpare. Quæ adhuc restaret salutis spes, præter pertinacem victus observationem, omnis in congruo thermarum Carolinarum usu sita est; quibus in allevandis hisce morbis nihil deprehenditur præstantius. Quum autem præsens autumnale tempus huic curationi minus est opportunum; consultum erit, convenientibus medicinis corpus ad illam sequenti vere instituendam rite præparare. Cui scopo obtinendo, eo jam omnes intendere oportet nervos, ut ventriculo suum restituatur robur, digestio promoveatur, humorum acrimonia attemperetur, & per alvum blande educatur. Hinc operæ erit pretium, sub epulis pariter ac hora vespertina quinta, 40. guttas sequentis Elixirii ex aqua vino permixta assumere: Recipe essentiæ gentianæ rubræ, pimpinellæ albæ, corticum aurantiorum, cascarillæ, corticis chinæ, liquoris anodyni mineralis ana unciam dimidiam, olei de cedro, macis ana guttas X. M. D. Alvi libertati conservandæ perquam opportunas commendo pilulas balsamicas aut meas, aut Sthahlianas, ab ægroto cubitum ituro numero 11. cum lapidibus cancrorum & nitro devorandas. Mane potare conveniet infusum theiforme ex herba veronicæ, summitatibus millefolii, floribus chamæmeli vulgaris, papaveris rhæados, ac semine fœniculi compositum. Præterea a pedibus præcipue atque ventriculo omne arcere oportet frigus: quo fine ventriculus sacculis calidis foveri, aut sequenti linimento nonnunquam inungi potest: Recipe aquæ Anhaltinæ uncias duas, essentiæ nucistæ drachmas duas, balsami peruviani drachmam, camphoræ grana 12. olei lavendulæ guttas 20. M. D. Neque minus crebris utendum est pediluviis; & foret optandum, si his revocari posset podagra. His vero si accesserit exacta diæta, & potus loco adhibitum fuerit vinum Mosellanum atque secundaria cerevisia, de felici eventu nullus dubito.

CASUS VI.

De usu Carolinarum & Tœplicensium in affectu ventriculi spastico inflativo.

Ex missis ad me litteris, quibus eleganter præscripta personæ serenissimæ ægritudo, & quæstio: num ipsi tollendæ Carolinarum internus, & Tœplicensium aquarum externus usus futurus sit proficuus? proposita fuit; facile intelligo, omnia, quibus male habetur, symptomata, veluti sunt pectoris compressio, hypochondriorum tensio, æstus volaticus, ac totius corporis languor, non nisi tensivæ & spasmodicæ ventriculi inflationi natales suos debere. Inde enim fit, ut partim diaphragmatis motus ac libera spiratio impediatur; partim succi vitales ad caput atque pectus, maxime sumptis epulis copiosius compellantur. Quod si vero dictæ ventriculi inflationis originem perquiram: illam non tantum cruditatibus primarum viarum acidis atque viscidis, ex mala diæta subortis; verum etiam difficiliori sanguinis per hepatis viscus transitui deberi, vero est simillimum. Hinc enim venæ ventriculi, ob impeditum cruoris regressum, hoc admodum infarciuntur; & inde spasmodica orificiorum ventriculi constrictio inducitur, ideoque flatus retinentur. Huic vero sanguinis in hepate stagnationi ansam dederunt serenissimæ mulieris vita sedentaria, sanguineum temperamentum & plethorica constitutio; quæ ex mensium adhuc continuato fluore elucescit; qui tamen vi legum naturæ ac ætatis jam cessare deberet.

Quod igitur Carolinarum thermarum usum attinet, illum hisce ægritudinibus omnino admodum opportunum judico. Hæ enim aquæ copiosum non solum alcalinum, verum etiam neutrum sal, atque terram alcalinam leniter martialem fovent; & ideo præclara virtute humores tenaces ac viscidos resolvendi, acidos attemperandi, eosque vi salis medii per alvum eliminandi pollent, atque hinc alvum octies vel decies, sine ulla virium prostratione, sed potius ventriculi roboratione ac adpetitus excitatione movere solent. Sedecim jam vicibus frequentavi hosce fontes, eorumque maxime in hypochondriacis, cachecticis, ac viscerum infarctu laborantibus egregiam ac fere divinam deprehendi efficaciam: quare etiam illorum virtutem in præsenti ægrota fore spero præstantissimam. Eo magis hoc polliceri possum, cum mihi jam constet exemplum principis cujusdam serenissimi, sensibilissimi atque tenerrimi, qui ex inordinata diæta tantam inciderat ventriculi inflationem, ut hyemali potissimum tempore mox a prandio insigni præcordiorum compressione, spirandi angustia, & totius corporis languore correptus lectum petere debuerit; in quo probe calefactus & sudore perfusus post tres quatuorve horas, ab eo paroxysmo liberabatur: postquam autem thermis Caroliniter fuerat usus, ab hac molesta ægritudine penitus fuit restitutus.

Harum ergo mineralium aquarum usum valdopere commendo; qui, ut eo felicius cedat, sequenti ratione instituendus erit. Primum enim necesse est, ut Serenissima mulier, quæ licet menstruo adhuc gaudeat fluore, tamen ob sedentariam vitam, copiosiori sanguine turgere videtur, mox sanguinem ex vena in pede tusa sibi detrahi curet: eodemque præsertim tempore corpus probe moveat, tempestatem frigidam ac austeriorem fugiat, cibos incongruos evitet, simulque stomachicis utatur medicinis. Quod si vero sanguine nimium turserit, ac capacioribus vasis instructa fuerit: operæ erit pretium, accedente vere triduo circiter ante discessum ad thermas, sanguinem denuo, & quatuor dumtaxat unciarum pondere detrahere. Sic enim præcaventur humorum ebullitiones, quæ sub itinere plethoricis contingere solent; & ipsarum thermarum, imminuta plethora, longe felicior erit operatio. Deinceps simulac pertigerit serenissima ægra ad thermas illas; per aliquot dies ab usu earum abstinere debet; & tum aquas molares in usum vocare. Hæ enim sunt subtilio-

res, quam ordinarii fontes *den Brudel* vocant; hinc facilius minima corporis vascula transgrediuntur, nec torporem inducunt, nec tumorem pedum. Quare ad ipsum fontem per infundibulum lagænis lapideis, quales vehendis acidulis Egranis vel Tonstadiensibus inserviunt, excipiendæ sunt, ne spirituosum earum principium evaporet: & tum in aquas fontis ordinarii immittendæ, ut iterum incalescant. Earum aquarum 12. circiter vasculis curæ initium fieri potest, & successive ad 20. ascendere licet: ita tamen, ut, si alvus quinquies vel sexies subducatur, ea aquarum dosis sit sufficiens, in eaque subsisti debeat. Tali ratione aggredienda & tribus intervallis absolvenda erit curatio: adeout ante illam sumantur vesperi undecim pilularum balsamicarum, ad meam, vel Sthalii, vel Becheri methodum paratarum, & postridie inchoetur potus aquarum, in quarum primo vasculo uncia dimidia salis Anglicani, aut Sedlicensis capienda est. Tum per septem dies protracto thermarum potu, biduo illis erit supersedendum; deinceps sumtis iterum pilulis, per sex dies aquæ bibendæ; & denique post intervallum duarum dierum, deglutitis denuo pilulis, ultima vice per quinque dies potationi earum thermarum inhærendum erit.

Quod autem externum Carolinarum in balneis usum attinet; de eo, cum serenissimæ personæ constitutio ac partium solidarum conditio mihi haud adeo innotuerit, nihil certum adfirmare possum. Quorum enim nervosum genus admodum sensibile est, & partes internæ nerveæ atque membranaceæ ad spasmodicas constrictiones pronæ, iis nocent hæc balnea: contra vero corporibus spongiosis, vasis exilioribus præditis, & ad pedum intumescentiam proclivibus, ingens pollicentur emolumentum. Quamobrem descendendum semel in illa suadeo, & si profecerint, inhærendum usui eorum: quod si vero minus responderint votis, præstantissimam virtutem in confortando corpore, illiusque imbecillitate sublevanda præstabunt temperata balnea Tœplicensia, per novem dies adhibita; si & ante, & post, & inter eorum usum aquæ Sedlicenses fuerint potæ.

Nihil cæterum de victus ratione, sub potatione Carolinarum instituenda addam; quippe quæ in ultimo capite partis tertiæ scriptorum meorum diæteticorum fusius est explicata. Id tantum adhuc monendum duxi, ut inter potus cerevisia Schnebergensis, & vinum Rhenanum vetus, generosumque seligantur; cœna sit parcior; & denique vesperi nunquam ultra nonam horam in libero aere versetur serenissima, ne exinde salutaris prohibeatur transpiratio. Porro vero necesse est, ut absoluta curatione restitantes in abdomine sordes aquosæ eliminentur; quo scopo vehementiora purgantia minime inserviunt, quæ majus plerumque pariunt incommodum. Præstantissimam potius operam manna exseret, quæ saburram primarum viarum uberrime educet, neque tamen intestinorum tonum destruet. Usurpari nimirum poterit in hacce formula: Recipe mannæ electæ uncias duas cum dimidia, cremoris tartari drachmam unam & semis, rhabarbari Alexandrini drachmam dimidiam: coque & solve leni calore in aquæ florum acaciæ unciis sex, colaturæ adde olei de Cedro Italici guttas tres. M. D. S. potio laxans mane assumenda. Nec denique ignorari oportet, sub ipso aquarum potu ventriculo confortando egregie convenire essentias stomachicas; vel ante; vel post epulas 40. vel 50. guttulis sumendas; qualis ex essentia gentianæ saturata, centaurii minoris, corticum aurantiorum recentium, tinctura tartari, & quibusdam olei de cedro guttulis parari potest. Et hæc sunt, quæ circa propositam quæstionem, & in salutem serenissimæ ægrotantis respondenda duxi: quæ summus languorum nostrorum medicus reddat salutaria, ex animo precor.

Nunciatum abhinc est, mulierem serenissimam, mense Majo ad fontes Carolinos profectam, iisque & interne & externe rite usam fuisse: unde etiam exoptatissimam reportavit valetudinem.

CASUS VII.

De ventriculi inflatione cardialgica cum Hemicrania.

Triginta novem annos nata generosa mulier, temperaturæ melancholicæ, habitus corporis carnosi, staturæ mediocris, alvo pigræ obnoxia, postquam per aliquot annos mensium imminuto ac inordinato fluore, nec non cœcis interdum laboravit hæmorrhoidibus, passa quoque hoc tempore est hypochondriacas atque scorbuticas affectiones. Maxime circa æquinoctium ingruere sueverunt obtusi dolores, sinistrum primum occupantes, & ex hoc ad dextrum excurrentes hypochondrium: quibus tussicula quædam sicca, nullum tamen spirationi adferens impedimentum; horror ac subsequens æstus, oris siccitas absque tamen siti, crebri ructus, & assiduus ardoris, dolorisque in regione ossis sacri sensus sæpenumero junguntur. Datis congruis medicinis remiserunt quidem nonnunquam hæ molestiæ, at brevi post iterum recruduerunt, & præsertim Januario præsentis anni mense gravioribus stipata symptomatibus invaserunt. Accedebant videlicet gravis dextri capitis hemicrania, glandularum colli intumescentia, ac ingens dolor ad pectus & scapulas usque protensus, capitisque inducens torporem, insignes pectoris angustiæ, acuti circa cordis scrobiculum dolores, respirationem impedientes, ventriculumque insigniter distendentes; vehementes in sinistro hypochondrio sub costis spuriis lancinationes, eximius languor, febris vaga scorbutica, atque corporis quædam consumtio. Hæc ipsi hæreditario veluti jure videtur propria; & notabile est, sororem ipsius febre hectica periisse. Consultus ego asthma hypochondriaco-scorbuticum atque convulsivum subesse ratus, ordinavi remedia antisplenetica carminativa, cum nervinis ac martialibus, leniora laxantia, ac venam in salva tella sinistri pedis tundi curavi; unde et iam malum aliquale admisit levamen. Verum enimvero cum ob viscerum atoniam, vasorum angustiam & exilitatem, humorum tenacitatem, nondum rite succederent naturales excretiones: accidit, ut mense Martio malum atrocius rediret, cum vehementissimo pungitivo in splenis regione dolore, & molestissimo ventriculi ardore, ad pharyngem usque propagato. Suspicabar ergo lienis abscessum, & hinc præstantissima propinabam remedia: sed medio Martii hora secunda nocturna præter omnium opinionem incidit ægra in vehementem horrorem, qui pectus dumtaxat, abdomen, & femora occupans, reliquas corporis partes reliquit immunes. Hunc exceperunt calor febrilis, imi ventris tormina, & ardor ventriculi, totiusque gulæ; vires prosternebantur, & salsissimus sapor cum dolore adficiebat linguam: tum sequebantur binæ, eæque copiosissimæ alvi dejectiones, urinaque reddebatur tenuis, absque interni caloris nota. Postridie lotium adparebat coctum; sed alvus per triduum manebat obstipata: ægra tamen melius habebat, & quotidie hora quinta vespertina paroxysmo, per tres circiter horas inhærente, corripiebatur. Hinc exhibui potionem purgantem, quæ septies alvum movit, & per vomitum eduxit tenacem mucum, saporis vitriolacei, dentes obtundentem. Inde excitatus adpetitus fuit, & ægra optime habuit, quin & paroxysmus tertio die recurrens, multo levior adparuit. Hunc vero sequebatur iterum alvi segnities, cum flatuum retentione: quare potionem carminativam, antispasmodicam, ac absorbentem haud sine fructu exhibui. Neque tamen minus malum nondum penitus est sublatum; siquidem jam non solum hypochondrii sinistri, verum etiam capitis atroces urgent dolores, pectus simul in consensum trahentes; infestant quoque calores interni, angustia circa cordis scrobiculum, oris siccitas; paroxysmi olim per aliquot dies intermittentes, jam quotidie, licet leviores recurrunt; vires, & carnosa substantia magis magisque consumuntur; urina mingitur tenuis, pallida, & pituitosum depo-

deponit sedimentum; alvus, more ipsi consueto & ferme connato vix omni redditur triduo; flatus retenti vexant. Interim adpetitus, penitus olim prostratus, redire aliquantulum videtur; ægra ceterum ad hæmorrhoides cœcas admodum est proclivis, & diætæ regulas accurate observat, nisi quod desidi sine motu vitæ nimium indulgeat.

CONSILIUM.

Duplex est, quo generosa mulier laborat, morbus, nimirum gravis inflatio cardialgica in epigastrica regione; & pertinax hemicrania, a priori potissimum sustentata malo. Cardialgici doloris symptomata sunt pressorius ac ardens dolor circa cordis scrobiculum, sub quo dextrum ventriculi orificium situm est, inflatio ventriculi, ac si penitus præcluderetur, summa præcordiorum angustia, constrictio faucium, æstus volaticus, nausea, ructus, spiratio brevis. Ab hemicrania autem dependent crebri, assiduique dolores, qui a capite ad humeros & brachia extenduntur, sudores faciei gelidi, refrigerationis in capite sensus, siccitas oris & salsus sapor: quibus demum omnibus adpetitus prostratio, digestionis languor, virium decrementum, urina tenuis, ac alvi obstructio, tanquam molesti junguntur comites. At vero primos omnium horum symptomatum natales mensium inordinato fluori deberi, extra omne positum esse credo dubium. Namque dum uterinus cruor parcius evacuatur, ille non solum in ipsis uteri venis subsistit; sed etiam vi connexionis arctissimæ intra intestini recti vascula stagnat. Hinc cœcas producit hæmorroides, atque nerveas intestini hujus, ac vicinarum regionum partes ad spasmodicas proritat stricturas; quibus alvus occluditur, flatuum excretioni obex ponitur, & denique ardoris sensatio in osse sacro pariter ac intestino recto infertur. Quum ergo & humoribus & flatibus liber per inferiora denegatur exitus, utrique comprimuntur magis ad superiora; & sic distendendo ventriculum ac colon intestinum, dolores illos pariunt, quos ægra in sinistro percipit hypochondrio, nec non pectoris compressionem, præcordiorum anxietates, spirandi difficultatem, & cetera inducunt symptomata. Quæ licet sæpius remiserint, & jamjam adhibitis congruis remediis leviora videantur; attamen cum adhuc inhæreant, & inde digestio labefactetur, chylus minus legitimus generetur, ac denique universa humorum massa inquinetur; justus omnino metus est, ne cachectica constitutio, & phthysica exinde suboriatur dispositio. Quare ut ab illis vindicetur malis, non opportunius commendare scio subsidium, quam thermas, quæ in Carolinis scaturiunt, molares, sub exacta victus ratione per quatuor hebdomades adhibendas: quas in revocando mensium fluxu, crebra experientia deprehendi præstantissimas. Ut autem ad hanc curationem corpus ipsi reddatur opportunum, necesse est, ut præter rectum vivendi genus, ea quoque in usum vocentur subsidia, quæ nervosum genus, maxime ventriculum corroborent, ciborum digestionem promoveant, ac salutarium extretionum adjuvent successum. Quo fine operæ erit pretium, protinus ex vena in pede tusa septem cruoris detrahere uncias; vesperi crebris pediluviis, ex aqua fluviatili & furfuribus tritici parati uti; ac alvum segnem clysteribus domesticis, ex jusculo avenaceo, cumino, oleo chamæmeli, sale ac melle confectis sæpius moliri. Inter pharmaca commendo, ut bis vel ter quotidie, præsertim mane ac vesperi vasculum, quo potus Thee sorbillari solet, sequenti potione plenum hauriatur: Recipe decocti scorzoneræ, cornu cervi ana mensuram, aquæ menthæ crispæ mensuram dimidiam, pulveris marchionis, lapidum cancrorum ana drachmas duas, nitri depurati drachmam, liquoris anodyni mineralis unciam dimidiam. M. D. Sopiendis porro capitis doloribus conveniet cucupha, sequenti ratione paranda: Recipe radicis iridos florentinæ unciam, storacis calamitæ, benzoes, succini præparati, ca-

caryophyllorum aromaticorum ana drachmas duas, florum lavendulæ, rosarum, chamomillæ romanæ ana pugillos quatuor. M. F. pulvis ad cucupham. Præterea loco potus ordinarii, cum insigni fructu adhiberi poterit decoctum sequens: Recipe radicis sarsaparillæ, rasuræ cornu cervi ana uncias quatuor, radicis chinæ, scorzoneræ, liquiritiæ ana uncias duas, cichorei, seminis fœniculi ana unciam. C. C. D. S. Species, quarum binæ unciæ in tribus aquæ mensuris decoquendæ sunt. Inter diætam denique proderunt juscula cum radice cichorei, spinachia, acetosa, chærefolio, asparago, nasturtio &c. decocta, sæpiusque adhibita. Quibus si morem gesserit generosa mulier, de felici curationis eventu nullus dubito.

Relatio.

BRevi post relatum mihi est, ægram sumtis, quas commendavi, medicinis insigne symptomatum suorum percepisse levamen, & per integrum octiduum optime habuisse: his autem elapsis, pristinas recruduisse affectiones. Nimirum ardores, dolores ac compressiones in cordis scrobiculo sæpius ipsam invadere, & per dimidiam, quin integram immaniter tractare horam; his remittentibus tensivos artuum dumtaxat superiorum cruciatus, sensationem refrigerationis, capitis torporem, ejusque in parte potissimum dextra atroces dolores ad mediam usque ossis humeri regionem protensos, atque hos sinistrum etiam pectoris latus, cum subsequente ventriculi imbecillitate occupantes succedere: & his denique quandam ossis sacri supervenire atoniam, maxime si e sella surgere anniteretur. Quamobrem meam ulterius imploravit opem, atque doceri desideravit, num præscriptis medicinis, atque pediluviis diutius inhærere, venam in pede, ante anni quadrantem incisam, iterum secandam præbere deberet, & hisce subsidiis absque Carolinarum usu pristinæ sanitati restitui posset?

Ad hæc responsum dedi venam in pede omnino secandam, & septem cruoris detrahendas esse uncias; & tum continuato medicinarum usu, & corporis motu probe instituto, fore, ut generosa mulier potu thermarum supersedere possit Carolinarum. Præterea suasi, ut commendatæ antea mixturæ, cui loco pulveris marchionis, lapides cancrorum addendos jussi, quotidie mensura ad minimum dimidia capiatur; & denique singula hebdomade undecim mearum balsamicarum pilularum cum drachma dimidia pulveris præcipitantis assumatur.

CASUS VIII.

De inflatione ventriculi & duodeni hypochondriaco-spasmodica.

PErillustris vir, 52. annorum, gibbosus, tenerioris, atque tenuioris, simulque strictioris corporis habitus, fibris robustioribus, nervis vasisque capacioribus instructi, constitutione præditus est sensibilissima, adeo ut vel blandiora laxantia, aliaque remedia ipsum potenter afficiant. Hinc etiam vel levissimus morbus aut dolor immaniter eum tractat; naturæ vero beneficio mox sponte remittit. Insigni appetentia largas assumere solet epulas, & æstivo tempore nimium, jejunus etiam, fructibus indulget refrigerantibus, persicorum, cerasorum, fragorum &c. Contra vero parcior est humidorum cupiditas; nemque mane vix duo potus Caffee vascula sorbillare; sub epulis unam circiter vini Hungarici, vel Mosellani, vel Burgundiaci, vel Campaniensis mensuram haurire; nec cerevisiæ Rupinensis ultra duos assumere suevit haustus. Post epulas nec corpus movere, nec potus calidiores sorbere debet; nam priori casu vomitus incurrit, posteriori autem præcordiorum anxietates, & flatulentas incidit molestias. Hinc potius a prandio somno per horam circiter dimidiam, haud sine fructu utitur. Eodem quoque per noctem satis profundo gaudet; nisi forsan pridie aut animo commotus graviter, aut cœna liberaliori usus fuerit: hanc enim largiorem noctes inso-

somnes cum ardente atq; tensivo præcordiorum dolore excipiunt; quas etiam vinum calidius vesperi potum post se trahit. Hoc porro sequenti mane sequitur pulsus arteriarum celerior, qui nocte transacta tranquilla, observatur debilior paullo atque tardior. Alvus quotidie semel vel etiam bis suo fungitur officio, & stercora redduntur magis albicantia, quam flava: ac, quod singulare est naturæ beneficium, si ventriculus saburra quadam fuerit repletus, spontanei cum euphoria subsequuntur vomitus. Lotium sufficienti die pariter ac noctu mingitur quantitate, & plerumque albidum lacteumque deponit sedimentum: tum enim egregie valet æger; sed spasmis agitatur internis, si urina adparuerit tenuis absq; sedimento. Contra vero major est ad sudandum difficultas, quæ inde magis augeri videtur, quod pedum calori haud satis studeat: adhibitis autem Carolinis non solum optime se habet, verum etiam facilius sudat. Nec quoque ad sanguinis effusiones, sive per hæmoorhoides fiant, sive per nares, inclinat: licet adhuc juvenis crebras narium toleraverit hæmorrhagias. Porro abhorret insigniter & remedia sapidiora ac fragrantia, & omnia ferme aromata, veluti sunt cinnamomum, caryophylli, nux moschata, anisum, cuminum, zibethum, rosæ &c. sed poma citrina, aurantiorum, ambram, lavendulam ac rutam bene fert, & præsertim corii illius, succo, betulæ inuncti, quod vocant *Juchten Leder*, odore veluti recreatur. Lectum conscendere solet, non nisi calefactum, fervidissima etiam æstate; ac exinde haud secus, atq; ab inunctione ventriculi cum balsamo stomachali, oleo rutæ nupto egregium percipit levamen. Sub æstiva ac calidiori tempestate vasa gerit sanguine turgida; & sanguis e vena missus, fluidus existit, & floridus: nec denique levem ipsi usum præstant balsamica laxantia ex aloe, myrrha, croco, gummi ammoniaco, auro fulminante confecta, & granis duodecim dumtaxat exhibita.

Ita constitutus vir illustrissimus, per novissimum quinquennium ægrotare cœpit. Nimirum simulac largioribus indulsit epulis, corripitur præcordiorum anxietate, flatulentia, tensivis artuum doloribus, nausea, atque totius corporis languore: quibus, si præsertim cibos pinguiores, pisces marinos, cochleas &c assumserit, aut dulcia acidaque vina simul potaverit, mox a pastu jungitur insignis dextri hypochondrii sub costis spuriis inflatio, haud secus, ac si vesica inflata ibidem hæreret: accedunt totius corporis refrigeratio, spasmodicæ omnium membrorum contractiones, rubor vultus &c. quæ tandem symptomata, si lectum conscenderit, & totus incaluerit, pulsu celeri, ructibus, vomituque terminantur. Hæ autem passiones quemadmodum ex dictis solummodo suboriuntur caussis: ita aliæ adhuc sunt, quæ quotidie absoluta digestione hora circiter quinta ipsum invadunt, & ad nonam usque vespertinam graviter solicitant. Tum enim dolore ardente, pungitivo ac inflativo dextri hypochondrii afficitur; quem protinus præcordiorum compressiones, faucium constrictiones, vultus rubedo, turbatio visus, sitis, oris siccitas, atque crebra sputatio excipiunt, & iterum sublevantur ructuum flatuumque explosione. Ardoris sensatio datis ex aqua frigida cancrorum lapidibus; flatulentæ autem molestiæ haustu aqua vitæ de cedro aliquatenus mitigantur, sicuti omnibus istis symptomatibus dorsi frictiones egregie opitulantur, maxime flatus discutiendo. Matutino tempore, sumpto potu Coffee, sæpius ex ventriculo lympham eructat acidissimam; quæ vase argenteo excepta, illud arrodit, viridique imbuit colore: ipsi vero ructus atque vomitus nunquam amaro stipantur sapore.

Hæcce symptomata autumnali tempestate, præsertim Decembri, Januario ac Februario mensibus ob parcius tum institutum corporis motum, deprehenduntur atrociora; ac cœnam prorsus interdicunt. Iisdem temporibus, si frigus sit nimium, facile in catarrhales pectoris æque ac capitis affectiones, cum crebris vomitibus, & alvi segnitie incidit: neque minus interdum chiragrico, aut ischiadico ex

 bono

bono regimine mox evanescente infestatur dolore. Contra vero æstate, si tempestas calidior, ac crebrius corporis exercitium fuerit institutum, satis bene habere observatur.

Quod si porro vir illustrissimus, sub sanitatis specie per aliquod tempus gulæ indulserit liberalius, alvus haud rite responderit, insigniter refrigeratus, aut mœrore ac animi affectibus commotus fuerit: preter allegata symptomata haud raro spasmis internis, ac convulsivis artuum contractionibus, nec non suffocativis veluti affectionibus graviter infestatur. Si passiones illæ vehementiores, catharralibus defluxionibus stipatæ fuerint, & alvus obstructa: sæpius contingit, ut saburram ex fusco nigram, ea, quam duo capiunt cochlearia, quantitate cum ructibus ejiciat. Eadem post datum aliquando lene vomitorium, ex unico tartari emetici grano confectum, totius mensuræ quantitate, haud sine insigni levamine eructata fuit, quam novissimo dumtaxat anno, per intervalla excerni deprehenderunt medici, vanasque de illa foverunt opiniones. Quamobrem cum meum quoque de toto morbo judicium desideravit perillustris persona; illud sequentibus suppeditare haud alienum videtur.

JUDICIUM ET CONSILIUM.

Ex præmissa hac morbi historia facile adparere confido, præsentem ægritudinem affectionis ventriculi spasmodico-flatulentæ, aut potius morbi ventriculi & duodeni hypochondriaci nomen omni tueri jure. Ipsam enim hypochondriacam passionem primariam in nervosis ventriculi ac intestinorum membranis habere sedem, & ratione & experientia edoctus credo: quippe quæ partes mox spasmodica distentione, mox flatulenta inflatione agitatæ, universum nervorum genus, omnesque nerveas totius corporis partes, in perversorum motuum societatem rapiunt, ac si malum illud tam variis symptomatibus stipatum, atque in eximiam cum aliis morbis complicationem, valde opportunum constituunt. Præsertim autem motus ille constrictorius ac dilatatorius intestinorum, quem Græci vocant peristalticum, in hoc affectu vitio quodam laborat: qui naturalis & integer sicuti ciborum digestioni, chylosi succi sequestrationi, ac humorum inutilium excretioni egregie inservit; ita læsus atque destructus impedit quoque ciborum concoctionem, humorum utilium secretionem, ac noxiorum eliminationem. Hi ergo excrementitii succi, in ventriculi cavitate, atque canale, flexuris ac valvulis intestinorum hinc inde stagnantes, bilis, & aliorum humorum affluxu, ipsaque temporis mora acriores redduntur, & hinc spasmis, ac inflationibus earum partium novam caussam suppeditant, novumque pabulum.

Quod si vero strictius nostrum affectum considerem: illum in flatulenta ventriculi potissimum inflatione, ciborum, maxime pinguium, largiorem assumtionem excipiente consistere deprehendo. Hanc enim non solum tumor, ovi magnitudine instar vesicæ sub cordis scrobiculum dextrum versus hypochondrium conspicuus indicat; verum etiam frequentes ructus, aliquod malo levamen adferentes, significant. Neq; vero minus intestinum duodenum, quod meo quidem arbitrio ventriculus succenturiatus adpellari meretur, relaxatum, flatibusque distensum esse, partim ex doloribus, dorsum versus extensis, (hic enim est situs duodeni) partim ex eorum facta per dorsi frictiones solutione colligere licet. His denique caussis junctam esse saburram primarum viarum insigniter acidam, testantur continuus ventriculi ardor, ructus atque vomitus acidissimi, argentea arrodentes vasa, ex qua etiam tardior alvi successus, atque stercorum albus color suos mutuantur natales. Id autem meretur admirationem, quod hujus aciditatis tam uberrimus sit proventus, & illa nondum attemperari potuerit; licet cancrorum lapides larga copia, eorumque sæpius tres in una die exhibeantur drachmæ.

Eadem hæcce acida saburra caussa omnino est, cur dictarum partium inflationes cum conjunctis symptomatibus a pastu potissimum semet exserant. Illa videlicet cibis concoquendis majorem infert fermentativum motum; quo si assumta fuerint duriora & crudiora, ex illis acres ac halituosi generantur vapores, qui constrictis ventriculi orificiis, exire nescii, latera illius expandunt atque distendunt. Tali ratione inflatus ventriculus, liberiorem septi transversi descensum remoratur, & sic impedit, quo minus pulmones ac organa spirationi inservientia rite queant expandi: hinc spiritus trahitur anxius atque difficilis, & vitales succi copiosius compelluntur ad caput. Hac quoque violenta ventriculi expansione, rami illius nervei, a plexu paris octavi & nervi intercostalis oriundi simul graviter afficiuntur, atque distenduntur, qui stricturam hancce, vi consensus ad reliquas, quæ ab eodem plexu nervos suos mutuantur, partes propagando, præcordiorum anxietates, capitis gravitatem, somnum turbulentum, alvi segnitiem, urinam tenuem, atque molestum vomendi progenerant conatum. Et hæ sunt adfectionum illarum, quibus illustrissimus æger autumnali potissimum tempore immaniter tractatur, caussæ: quæ etiam veras suppeditant indicationes, quibus illæ debellari possint. Potissimæ illarum sunt, ut primum nimiam partium nervearum & membranosarum sensibilitatem demulceamus; deinceps fortiorem ventriculi fermentativum motum moderemur, ac aciditatem attemperemus; & denique tonum atque robur ventriculi corroboremus, quo partim cibi concocti celerius expellantur, partim vapores generati in ructuum forma facilius explodantur. Hisce scopis obtinendis, & victus ratio, & congruus remediorum usus inserviet. Quod diætam attinet; ante omnia mentis tranquillitati studere oportet. Ad animi enim constitutionem, totius corporis, affectarum maxime partium motus se habent; adeo ut tranquillo existente animo ciborum concoctio humorumque secretiones pariter ac excretiones rite procedant; illum autem turbatum protinus & digestionis, & excretionum consequatur vitium.

Deinceps etiam aer purus atque temperatus in moderandis machinæ animalis motibus ac sanitate conservanda, insignem obtinet virtutem; quemadmodum ille frigidus, siccus, humidus, ventosus poros corporis occludit, salutarem transpirationem impedit, majoremque generis nervosi inducit stricturam. Hinc etiam est, quod in præsenti casu austera ac frigidior tempestas omnia exacerbet symptomata atque dolores, alvum reddat pigram, catharrales affectiones, tussim, coryzam, tensivos ac gravativos artuum dolores, pectoris compressionem, somnum turbatum, largiorem lotii tenujoris mictionem, producat & exasperet. Contra vero temperatus calor recludit obstructos poros, atque membranis nervisque debitam flexilitatem restituit; hinc etiam hypochondriacis tantum infert emolumentum, quantum ipsi ex frigore percipiunt damnum. Quamobrem etiam atque etiam hortor, ut perillustris æger omne frigus, maxime a ventriculo & pedibus, quantum fieri potest, arceat.

Tum quoque somnus, & quies maxime in calefacto lecto ad vires reficiendas, & genus nervosum roborandum, præstantissimam pollicetur opem: neque tamen minus corporis indulgendum est exercitio, tanquam potentissimo contra hosce morbos remedio. Hoc enim velociorem reddit humorum vitalium circulationem, hinc calorem restituit & adauget naturalem, atque summe necessariam promovet transpirationem. Optime autem vel matutinis horis ante assumtum cibum, vel vespertino tempore absoluta digestione sub cœlo sereno, aut equo, aut rheda instituitur.

Postea a largiori ciborum, præsertim qui concoctu sunt difficiliores, aut multis acidis ac fermentescibilibus scatent principiis, ingestione summo abstinere convenit studio. Prioris commatis sunt pisces marini, lacustres, aselli, cochleæ,

con-

conchæ, ostreæ frixæ, pinguia, ova duriora, protrimenta intestinorum bovinorum, fungi, farcimina, carnes fumo induratæ &c. Ad posteriorem classem pertinent fructus recentes, poma, pisa, rapæ, raphani, brassica muria condita, olera; saccharata &c. Neque minus edulia aceto macerata, atque panis large fermentatus nocent.

Inter potus omnia recentia, dulcia, atque fermentescentia vina, & omne mustum sanitati officiunt: contra vinum Mosellanum, quod alvum ducit, & urinam movet, nec non Hungaricum, quod ventriculum roborat, & nervis amicum est, optima sunt. Cerevisiæ laudem merentur, quæ minus dulces, nec fermentescentes ex aqua pura decoquuntur, veluti est Moscaviensis vel Forstensis. Aqua fontana levis ac pura, qualis est Freyenwaldensis, pondere mensuræ dimidiæ, æstivo maxime tempore, post motum corporis horis meridianis pota egregium inferet emolumentum; hyeme decocta medicata conducent. Infusum vero Succoladæ pariter ac fabarum Coffee largius potare haud decet; hoc enim ob oleum, quod fovet, vaporosum nervis est inimicum; sed illud humores inspissat, ac stomachum obviscat.

Nihil denique magis ad sanitatem conservandam prodest, quam legitimus alvinæ excretionis successus; quem & liquidorum sufficiens assumtio, & motus corporis conveniens egregie promovent: quam etiam, si minus rite successerit, clysteribus domesticis ex jusculo avenaceo, melle, vitellis ovorum, oleo amygdalarum atque salis tantillo paratis moliri expediet.

Quod si porro ad pharmaceuticum, chirurgicumque medendi fontem accedamus, prima omnino se nobis offert quæstio: num in allegatis adfectionibus venæsectiones sint proficuæ? Sanguinis equidem missiones, tantum abest, ut per se, ac directe cruditates primarum viarum evacuent, flatus discutiant, ac partium atoniam tollant; ut potius illæ crebrius largiusque institutæ majorem partium solidarum pariant languorem. Verum enimvero, quicunque consideraverit, illustrissimum virum largissimis indulgere epulis, vinis uti calidioribus, parum moveri, imminuta transpiratione laborare, hinc insignem succorum abundantiam sibimet contrahere, vasis sanguine turgidis conspicuam; non minus ipsum olim cruorem e naribus fudisse largiter; jam vero nullis ejusdem excretionibus, neque hæmorrhoidalibus, quæ sæpius hypochondriorum spasmos mitigare observantur, gaudere; quicunque etiam perpenderit, talem humorum abundantiam vasculis sanguiferis nimium dilatandis, circulo eorum per corpus, maxime abdominis viscera retardando, ac ideo lymphæ in pancreate ac tunica ventriculi villosa hospitantis aciditati generandæ efficacissimam prebere occasionem: is omnino mecum statuet, ipsi sanguinis missionem & circa vernale, & autumnale æquinoctium instituendam, fore utique convenientissimam. Crebra enim docet experientia, omnes affectiones spasmodicas humorum abundantia insigniter foveri ac exacerbari; & hac imminuta, circuitum eorum promoveri, salutares excretiones expediri, & hinc ipsos illos morbos & mitigari; & a gravioribus suffocativis & apoplecticis præcaveri malis.

Vomitoria quod attinet, nec illa sunt rejicienda: in tali enim casu, ubi malum ex cruditatibus primarum viarum originem duxit, & ubi saburra acida, biliosa, viscida in ventriculo, ac superioribus hospitatur intestinis, præclaram exserunt virtutem. Eo magis horum providus ac opportunus usus in nostro ægrotante commendari meretur; quo magis ille insigne jam ex illis percepit levamen: quod a purgantibus, quorum vis ad duodenum haud pertingit, minime sperare liceat. Cavendum vero probe est, ne nimis crebro eorum usu, perversa inducatur consuetudo, ac motus flatusque magis ad superiores retrahantur partes. Contra vero purgantia, eaque potentiora majorem omnino minantur noxam; illa enim intactam relinquunt mali, quæ in duodeno est, sedem; sed potius utiles humiditates e vasis detrahunt,

hunt, & motum ventriculi ac intestinorum peristalticum destruendo, pertinaces sæpius post se trahunt alvi obstructiones. Præstat ergo potius blandis laxantibus balsamicis, & clysteribus emollientibus, alvi promovere lubricitatem.

Alcalina, absorbentia, lapides cancrorum, conchæ, ossa sepiæ, aliaque magni omnino observantur usus; quippe quæ acrimoniam acidam insigniter attemperant, & in præsenti casu intra nycthemeron collectim pondere drachmæ unius data, non levem pollicentur fructum. At vero non sufficiunt sola, nec impedire possunt, quo minus accedente novo liquore acido, temperata jam aciditas, veluti resuscitetur iterum: id quod magis confirmatur eo experimento, quo acetum, cujus vis additis cancrorum lapidibus obtusa fuerat, adfuso spiritu vini pristinam vim recuperat & aciditatem.

Quod porro attinet acidularum usum; has inter Pyrmontanas & Egranas, ob graves & minerales, quas fovent, aquas ægrotanti minus salutares existimo: magis e re forent Wildungenses, Tonstadienses, ac Freyenwaldenses, quæ obstructiones vasculorum capillarium reserant, & acidam biliosamque saburram eliminant, saltem temperant, præsertim si earum potationi usus pilularum balsamicarum interponeretur, ac illæ, si frigus ventriculo fuerit infensum, biberentur tepidiores. His longe præstantius spondent emolumentum thermæ Amasianæ, vel Carolinæ; quippe quæ ob copiosum, quod continent, alcali, acidam primarum viarum saburram potenter infringunt, & per alvum uberrime educunt. At vero cum ponderosiores vehant aquas, quæ difficilius capitis transgrediuntur vasa: admodum providum earum esse oportet usum, ac accuratam observare diætam; saltem in nostro ægrotante earum potus mensibus æstivis foret saluberrimus, nimirum vel Majo vel Augusto, ut tali ratione imminentes hyeme potissimum passiones præservarentur. Saluberrimæ denique sunt etiam acidulæ Selteranæ, & minorem quidem alcalini principii quantitatem, quam Carolinæ; leviores tamen aquas possident; quarum vi nullam visceribus minantur noxam, sed & tabe pulmonum laborantibus cum insigni fructu exhibentur.

Contra vero opiata, ac theriacalia remedia certissimum præsenti malo inferent damnum; siquidem promovendas omni studio excretiones sufflaminant, & vires prosternunt, hinc in ætate tam confirmata cautissime usurpanda sunt. Interrim si nimia fuerit tussis siccæ vehementia, commendarem pilulas de Styrace, granis uno vel duobus cum aliis laxantibus commixtas. Tandem etiam cane pejus & angue fugienda sunt medicamina calidiora, atque spirituosa: quorsum etiam talia vina haud bene fermentata pertinent: quippe quæ cruditatum acidarum copia non solum adaugent, verum etiam easdem intra massam humorum magis rapiunt.

Quæ cum ita sint, ea remedia præsenti malo fore arbitror convenientissima, quæ saburram acidam attemperandi, viscidam resolvendi, chylo blandam spirituascentiam restituendi, alvum blande laxandi, ac primas vias confortandi virtutem obtinent. Hisce scopis egregie satisfaciunt amara cum balsamicis, tonicisque combinata: quæ inter divina ferme efficacia sequentibus debetur pilulis: Recipe extracti cardui benedicti, centaurii minoris, absynthii ana drachmam semis, aloes succotrinæ, extracti rhabarbari, myrrhæ electæ, olibani ana grana quindecim, florum benzoes grana octo, extracti Zedoariæ liquidi, castorei, croci ana grana tria, olei de cedro recentis guttas decem, m. f. l. a. pilulæ ex scrupulo uno no. viginti; quarum duodecim singula semel hebdomade vesperi sumtæ, alvum leniter ducent, succos vitales corrigent, ac robur ventriculo, atque intestinis restituent. Præterea insignem in flatibus discutiendis operam præstabit spiritus ex spiritus nitri dulcis uncia dimidia, & salis ammoniaci drachma una compositus, atque L. circiter guttulis ex aqua cerasorum, balsami peruviani syrupo nupta, vespertino potissimum, quo flatus urgent, tempore capiendus. Cui quoque

fini

fini pariter, ac spasmis sopiendis aqua liliorum convallium, haud adeo spirituosa inserviet. Ex hisce subsidiis haud dubito, quin egregium in ægrum illustrissimum redundaturum sit emolumentum: quibus si accesserint parciores epulæ, & congruus vinorum selectus, vitando nimirum dulcia atque Gallica, quæ caput turbant, & corpus exsiccant, de felicissimo eventu certam foveo spem ac opinionem.

APPENDIX.

Commemoratum in superius recensita morbi descriptione fuit, ægrum sæpius atram e ventriculo eructasse saburram, eamque præcipue dato vomitorio uberrime reddidisse. De hujus indole varias medici foverunt opiniones: quidam enim illam pro atra corruptaque bile, partim diuturniori in intestino duodeno mora, partim acrimoniæ acidæ commixtione atro hoc colore imbuta habuerunt; alii ex vomitu cruento derivarunt, & cruorem ex ruptis vasis brevibus in ventriculum extravasatum, contentas in eo cruditates hocce colore induisse putarunt; alii denique vomitus hæmorrhoidales criticos accusarunt, & cruorem exitu per venas in anum explicatas privatum, motu retrogrado ad ventriculum compulsum, & inde eructatum crediderunt. Quare meum quoque desideratum fuit de natura hujus materiæ judicium, quam exploraturus, istius a muco & pituita separati eam, quam cochlear capit, quantitatem in argenteo vase ad siccitatem usque evaporavi, siccam ignis flammæ admovi & in prunas conjeci; quo facto illa concepta protinus flamma, tota deflagravit; nec foetore quodam, nec odore sali volatili simili nares feriit. Exinde eam neutiquam cruorem coagulatum fuisse conjeci; quippe qui combustus semper refert odorem salis volatilis foetidum. Deinceps eidem siccæ materiæ ferventem infudi aquam, quæ exinde obscuriori paullo colore imbuta fuit, sed insipida mansit; tantum abest, ut amarulentum vel biliosum exhibuerit saporem. Hinc interrogatus, quidnam esset, publice & coram aliter sentientibus medicis, judicavi, esse hanc materiem pingue aliquod coagulum. Haud ita multo post, a ministris illustrissimi Viri percepi, ipsum quandoque potum succoladæ assumere suevisse. Inde protinus conjeci, dictam sæpius saburram nihil esse aliud, quam concretum in ventriculo succoladæ pulverem; notum enim est, illam ex fructu pingui, oleoso, inflammabili parari; talia autem pinguia, terrestribus nupta subjecta facillime ventriculi lateribus adhærere; & ibidem ab accedente aciditate longe magis coagulari, quam solvi. In ea denique adhuc magis sum confirmatus opinione, cum attenderem, hujus materiæ excretionem tum demum successisse, quando æger catharralibus obnoxius defluxionibus, ad compescendam tussim theriaca cœlesti, aut massa pilularum de styrace usus fuit, & antea potum succoladæ sorbillavit.

CASUS IX.

De Cardialgia spasmodica cum colica flatulenta.

FOEmina quadraginta novem annorum, temperamenti sanguineo-cholerici, animi valde sensibilis, corporis tenerrimi, succi pleni, & admodum plethorici, variis adhuc junior molestiis, partim catharralibus, partim febrilibus, partim flatulentis solicitata, sed congruis semper ab iis vindicata fuit remediis. Neque tamen minus ipsi nondum maritatæ menses stato quidem tempore, sed parca quantitate fluere sueverunt; ut ideo bis quotannis venam in pede secandam præbere debuerit; idque etiam viro nupta continuaverit. Melius ergo tempore conjugii habuit; atque duorum mater facta fuit liberorum. Verum enimvero cum ante biennium ex inopinato mariti obitu diuturno adficeretur mœrore: incidit exinde non solum mensium irregularem excretionem: verum etiam

cruor

cruor per venas hæmorrhoidales erupit. Potis igitur contra has molestias ante quinque anni quadrantes acidulis Egranis, protinus ab earum usu nimiam passa est uteri hæmorrhagiam; quæ tamen sponte sedata desiit primum in imminutionem, tandem etiam ipsam cessationem lunaris tributi. Haud secius autem quandam præ se tulit sanitatis speciem, maxime cum per aliquot annos ter quotannis venæsectionem institui curaverit: quam tamen novissimo autumnali neglexit æquinoctio.

Quamobrem octo abhinc hebdomadibus sub alvi depositione ardoris dolorisq; in intestino recto sensum, & sub urinæ missione stranguriam percepit, neque minus flatulentæ, eæque dolorificæ sensationes imum ventrem exercere cœperunt. Adhibitis carminativis, essentia castorei, corticum aurantiorum, pilulis balsamicis remiserunt quidem aliquantulum hæc symptomata; non tamen penitus cessarunt. Et ante aliquot dies accidit ex improviso, ut mane sumto jusculo farinaceo, subito inciderit nauseam, vomendi conatum, vomitum, pectoris compressionem, & atrocem in dextro hypochondrio sub spuriis costis dolorem, adeo ut ferme suffocari videretur. Accedit subinde pressorius circa cordis scrobiculum sensus cum difficultate spirandi; anxii vomitus quidem per intervalla dumtaxat recurrebant; sed dolor dextri hypochondrii perpetuus inhærebat, adeo ut in eo loco nec lenissimum contactum ferre potuerit. Iidem occupant etiam umbilicalem regionem; abdomen flatibus distendebatur, cum alvi obstructione, & aliquali urinæ retentione: his denique vesperi jungebatur æstus præternaturalis cum levi delirio, & tandem hora octava vespertina sequebatur symptomatum remissio. Postridie vero cum alvo nondum reserata, in victu committeret forsan errorem, vesperi dolor dextri hypochondrii, cum anxio vomendi conatu, aliisque symptomatibus recruduit, & per totam noctem sæviens, mane laxata alvo remisit. Fæces primum albæ, instar albi græci reddebantur, subinde autem naturales adparebant: remanebant quoque corporis languor, sitis, flatulenti ac tensivi abdominis dolores; at datis medicinis omnia brevi tempore evanescebant symptomata, ac ægra pristinæ reddebatur sanitati.

Consultus medicus, morbum contra aliorum sententiam pro colica flatulenta, ex tardiori humorum per imum ventrem circuitu suborta declaravit; eique curationem adaptavit; & adeo pulveribus antispasmodicis, potionibus carminativis, ac anodynis, internis pariter ac externis, atque clysteribus voto suo feliciter potitus est. Neque tamen minus veretur ægra, ne recrudescat aliquando hæcce colica, ac forsitan gravioribus malis stipata recurrat. Quare flagitat tuum, Vir illustris, consilium, & doceri potissimum avet 1) num ipsi vino, cui a teneris adsueta fuit, & quali uti liceat? 2) qualis ipsi præterea conferat potus: a triticeis enim cerevisiis flatulentias, & acrimoniam incidit; & ab ea, quæ nostro loco coquitur, dolorem ventriculi pressorium incurrit: 3) num futuro vere suadendus ipsi sit aquarum mineralium usus? 4) An sub præsenti frigidiori tempestate ob ebullitionem humorum, qua solicitatur, sanguinem e vena detrahere liceat; anne consultum sit, tribus id quotannis repetere vicibus? 5) num denique præstet, loco carminativarum, atque stomachicarum essentiarum, elixir viscerale balsamicum cum menstruo alcalino ad mentem Hoffmanni paratum adhibere, & nonnunquam pulverem nitrosum cinnabarinum propinare?

CONSILIUM.

Morbus, quo lectissima infestatur mulier, meo quidem judicio non alius est, quam Cardialgia spasmodica, quæ inferius potissimum ventriculi orificium, tanquam veram hujus mali sedem, & adnexum intestinum duodenum occupat, & more doloribus cardialgicis consueto, cum flatulenta colica stipata, flatibus nec per anum, nec pylorum libe-

libere exire permittit. Affectum autem revera esse pylorum, dolor ingens pressorius dextri hypochondrii sub costis spuriis, ubi pylorus situs est, & circa cordis scrobiculum, cum vomendi conatu, ac præcordiorum anxietate stipatus indicat. Debetur enim ille spasmodicæ earum partium stricturæ, quæ per consensum vicinis communicata partibus, reliquorum caussa fit symptomatum. Sic constrictum diaphragma sequitur spirandi difficultas cum suffocationis metu: & a spasmo cholidochi ductus dependet fæcum alvinarum albedo. Neque etiam dubito, quin artuum refrigerationes, pulsus durus ac frequens, & gelidus sudor paroxysmum stipaverint. Omnia autem hæcce symptomata, ex humorum vitiosorum, acidobiliosorum, in intestino duodeno hospitantium, colluviei ortum traxerunt: cui generandæ difficilis succorum vitalium per ventriculum, intestina, mesenterium atque hepar circuitus, fœminis plethoricis, sanguineisque, quibus nec menses fluunt, nec hæmorrhoides, nec venæsectio rite instituitur, admodum familiaris, permultum contribuit. Quamobrem, cum feliciter superato gravi paroxysmo, ægra ipsius recursum verita, consilium desiderat, quo præcaveatur illud malum; ante omnia consulo, ut quamprimum illa vires collegerit, venam in pede tundendam præbeat, & subinde ter quotannis, Februario videlicet, Junio, ac Septembri mensibus cruoris quinque vel sex sibi detrahi curet uncias. Deinceps autem dorsum præcipue atque ventriculum ab accessu frigidi, humidique aeris probe munire, cœna parciore uti; a cibis acidis ac flatulentis abstinere, & maxime ab animi affectibus probe cavere convenit. Quod vini potum attinet, haud alienum erit, vinum Mosellanum, vel Wertheimense, ejusque sextam circiter mensuræ partem sub epulis potare: inter cerevisias autem vitare oportet triticeas, quippe quæ fermentativum ventriculi motum adaugent; & potius lupulatis uti, maxime si cum tertia aquæ puræ parte fermentatæ fuerint. Mane loco potus Coffee vel Thee, infusum theiforme ex herba cardui benedicti, summitatibus millefolii, & semine fœniculi confectum sorbillare expediet. Inter pharmaca omnino suadeo, ut quandoque pulvis præcipitans nitrosus, & elixirium viscerale, ad meam methodum absque spirituoso menstruo paratum exhibeantur; & denique futuro vere acidulæ Egranæ, cum tertia lactis parte remixtæ, tepidiores potentur. Quibus si rite inhæserit ægrotans, spero fore, ut ab ulteriori mali insultu maneat libera.

CASUS X.

De Cardialgia spasmodico-flatulento-hypochondriaca.

Cum variis Medicorum Responsis.

Morbi historia.

Affectio, qua vir quidam generosissimus hactenus laboravit, est ventriculi potissimum & septi transversi spasmus, qui sequenti ipsum adoritur ratione. Circa cordis scrobiculum molestam percipit pressionem, quæ invalescens copiosum movet sudorem, spirationis angustiam infert, caputque simul afficit, adeout temulentus veluti & vertiginosus evadat, & inunctione aquarum spirituosarum demum ad se redeat. Præterea flatus abdomen distendunt, & tanta ventriculi regionem occupant pertinacia, ut clysterum infusionem copiosæ quidem fæces, nulli autem flatus insequantur: cæterum somno fruitur turbulento, adpetitu irregulari, ac sudoris difficili eruptione. Ipse paroxysmus modo vehementissimus per binas dumtaxat inhæret horas; modo mitior per aliquot dies durantes; sed obtusus in ventriculi regione dolor, ac capitis temulentia assidue adfligunt.

Ipse cæterum æger, 46. annos natus, obesus, succi plenus, largis indulgere epulis, & sub illis mensuram vini Gallici assumere suevit; & fortioribus corporis defatigationibus olim obnoxius fuit. Postquam elapsa proxima hyeme, varias res adversas tulerat, & mense hujus anni

Aprili, in gelidum flumen præceps factus, inde vero totus refrigeratus, vestibusque humidis indutus, domum reversus fuerat: abhinc in molestum, quo adhuc laborat, incidit malum. Hoc primum mitius & rarius recurrens, mense demum Junio, prævia iterum refrigeratione, atrocius & crebrius invasit: hinc adhibitis balneis Cantianis denuo quidem mitigatum est, at post errorem in victu, & præsertim potu vini Gallici commissum gravius recruduit. Heri novissimus fuit paroxysmus, qui ægrum cubitum iturum largo sudore, puncturis & anxietate præcordiorum prehendit: quæ symptomata sequuta sponte alvi dejectione remiserunt paullulum; at protinus prævio ingenti horrore, totiusque corporis valido tremore recruduerunt, ac per aliquot horas cum insigni artuum, maxime pedum refrigeratione inhæserunt; qua pediluviis sublata, demum cessarunt.

Hæc oppugnaturo mala, hi hactenus fuerunt curationis scopi, ut imminuta primum humorum abundantia, eorum motus a superioribus ad inferiores derivarentur partes; deinde lenioribus antispasmodicis ac nervinis, spasmi ventriculi, partiumque vicinarum sopirentur; ac denique æqualis per hepar, & infimi ventris viscera sanguinis promoveretur circuitus. Quibus obtinendis indicationibus usurpata sunt hactenus pediluvia, atque venæsectiones, hæque jam quatuor vicibus ad novem semper uncias repetitæ: adhibiti pulveres antispasmodici ex pulvere epileptico Marchionis, specifico cephalico, conchis, tartaro tartarisato, vitriolato, nitro depurato, cinnabari parati; data infusa theiformia modo ex radice cichorei, summitatibus millefolii, floribus chamæmeli, & semine fœniculi, modo ex betonica & scolopendria, modo solo millefolio composita. Pronuper cum violentior esset accessio, æger per biduum mane in balneum tepidum ex cineribus clavellatis, & furfuribus triticeis paratum, adplicato ad ventriculi regionem sacculo ex herbis emollientibus & discutientibus, nervinisque parietaria, merriali, chamomilla, verbasco, floribus meliloti, sambuci &c. concinnato, descendere, & insuper pulverem bezoardicum usurpare debuit: tum iterum biduo ab his abstinuit, & adhibuit infusum aperiens, leniter laxans ex radice cichorei, zedoariæ, herba cardui benedicti, centaurii minoris, scordii, rhabarbari, sale epsomensi cum vino & aqua; vesperique essentiam cardui benedicti, centaurii minoris, carminativam Wedelii cum tartari spiritu guttis quinquaginta sumsit: & hæc ita alternata per quinque vel sex hebdomades in usum vocavit. Sed varia nihilominus & inconstans mansit valetudo. Hinc adhibita alia medendi fuit ratio, & mane supra allegatum infusum, sub epulis essentia stomachica, vesperi pulvis antispasmodicus, usurpata sunt, neque minus alvus quandoque vel pilulis balsamicis, vel clysteribus soluta. Porro in locum essentiæ stomachicæ, pulvis ejusmodi ex radice galangæ, ari, calami aromatici, costi veri, seminis levistici, seseleos, cubebis & duplo sacchari paratus, mox a pastu propinabatur. Ex his per aliquot dies melius quidem habebat; at cum flatus subsisterent, & alvus esset obstructa; singulis decem diebus laxans vel ex manna, vel rhabarbaro, vel tartaro tartarisato porrigebatur; & præterea Elixirium stomachicum ex extractis amaris, liquore nitri fixi, terræ foliatæ tartari cum vino infusis quotidie sub epulis 20. dabatur guttulis. Neque minus duranti adhuc obstructioni clysteres interdum opponebantur: at vero res eo est perducta, ut vel a lenissimo laxante pariter ac clystere tensiones imi ventris ac flatulentiæ magis invalescerent. Quamobrem alimentis lenientibus alvi lubricitati succurrebatur, & mane juscula hordeacea vel avenacea cum passulis majoribus ac minoribus decocta exhibebantur. Cum vero & hæc spem fefellissent, ad usum seri lactis descendebatur, quod primum ventrem subduxit egregie, at continuatum nihil amplius effecit; hinc cum cremore tartari paratum, cum simplici alternabatur, & ita insignem præstabat effectum. Sub hujus usu æger inter epulas essentiam stomachicam amaram usur-

surpare suevit: & loco potus ordinarii decoctum ex rasura cornu cervi, radice cichorei, scorzoneræ, semineque fœniculi paratum, & cum tertia vini Gallici parte remixtum potavit. Mane quoque decoctum ex cichorio, pœonia, angelica, rasura ligni mastiches, visci querni, semine fœniculi, & lumbricis terrestribus, satis larga quantitate sorbillare soluit. Hæc sunt, quibus hactenus, sed frustra oppugnatum fuit malum, remedia; quibus adhuc accenseri meretur essentia quædam, quæ tanquam secretum sub nomine *Printzens-Tropffen*, Holmia ipsi transmissa, non nisi liquorem cornu cervi succinatum continebat, & per aliquod tempus haud sine fructu usurpata est. Commendavit quoque chirurgus quidam balsamum vitæ ipsius, quod ex oleis destillatis concinnatum, vehementem concitavit paroxysmum, & ideo semel dumtaxat assumtum est. Masticavit porro sæpius semen levistici, vel amomi veri, sed absque ullo effectu; contra vero bene habuit, ex inunctione affecti hypochondrii, & abdominis cum sebo bovino factæ, earumque partium frictione, pannis calidis instituta. Neque tandem ignorari oportet, omnia calida ac spirituosa medicamina nullum adferre levamen, sed malum exacerbare; ut ideo a spiritu salis ammoniaci, paucis tantummodo guttis inter essentiam stomachicam aliquando exhibito pessime habuerit. Ceterum pulsus ipsi fertur durus & celer; & urina redditur rubicunda, cum copioso sabuli scorbutici sedimento. St. X. Calend. Novembr. 1731.

Relatio ipsius ægrotantis.

AD illustrandam pariter ac ulterius continuandam priorem morbi mei relationem, haud potui, quin adderem sequentia. Cantiana balnea non solum in loco eorum natali quater & vigesies, mensibus anni elapsi Junio ac Julio ingressus sum; verum etiam iisdem subinde aquis, huc vectis, atque cineribus clavellatis & furfuribus triti permixtis, triginta sex insedi vicibus. Venam anno elapso ter, nimirum mense Aprili, Augusto & Octobri secandam præbui: & cum post pota eo usque decocta vino Gallico nupta, Decembri mense forsitan assumsissem vinum Hungaricum; subito, epulis assidens, gravi corripiebar paroxysmo, qui cum præcordiorum constrictione, flatulentiis, ac capitis torpore invadens, in gelidum faciei & extremorum sudorem desiit, & post inductam artuum externorum refrigerationem, brevi tempore remisit. Ex quo pariter, ac aliis momentis deprehendi, omnia calidiora & medicamina & potulenta, malum ac spasmos meos insigniter exacerbare. Præter recensita autem superius symptomata, nova sunt, quibus præsenti anno solicitor. Sentio nimirum per intervalla rosionem quandam in ventriculo ac septo transverso, majoremque flatuum ad superiora regurgitationem; qui quidem sæpius per ructus, nunquam autem per anum exploduntur; &, quod notatu est dignum, quamdiu alvus obstructa tenetur, nullam a flatibus percipio molestiam; quæ autem, quamprimum alvus sua gaudet libertate, protinus satis sensibilis accedit; & sensatione pali ab umbilico ad jugulum usque infixi stipatur. Ceterum adpetentia ciborum valde varia, modo integra, modo prostrata fruor. Mane surgens vomendi conatu ac rodente ventriculi sensu efficior, qui a jusculis avenaceis aut hordeaceis, binis circiter ante pastum horis sorbillatis minime mitigantur; iisdem autem, vel decocto ordinario sub prandio sumtis statim acquiescunt. Sub epulis ipsis omni studio crudiores ac flatulentos cibos fugio; neque tamen minus iis finitis, ventriculi debilitas, capitis temulentia, corporis languor, flatulentia, pedumque tremores superveniunt. Quod reliquum est, diætam observo strictissimam; summopere evito aerem frigidum & inimicum: nihilo secius corpus moveo vel intra meum conclave, vel rheda sub cœlo sereno vectus. Lectum ingressus vesperi, anxio sæpius perfundor sudore; somno tamen tranquillo fruor: &, si verum fatear, a cœna, quæ semper prandio

dio longe est parcior, optime habeo. Unicum, quod tensionibus abdominis atque flatulentiis adfert, levamen percipio ex unguentis ventriculo illitis, hujusque per lintea calida fomentatione. Maximam autem crucem mihi figit potus: decoctum enim illud, quod hoc fine hactenus adhibui, si nimia aqua permixtum fuerit, magis debilitat ventriculum; si autem ex dimidia vini parte constet, humorum parit ebullitionem. Hinc per aliquot hebdomades potavi serum lactis, quod primum optime mihi conducere videbatur, & alvum movebat egregie, at continuatum nullam jam opem præstat. Novissime ex aliorum experientia commendatæ mihi sunt pilulæ, ex extractis amaris & incidentibus paratæ; quarum singula dosis, granis duobus limaturę martis permixta, quotidie foret assumenda. Illas autem nondum in usum vocavi; sed potius mense currentis anni Februario, venam iterum in pede secandam curavi. Denique nec ignorari oportet, me nunquam fluxus hæmorrhoidalis ulla in me observasse indicia.

RESPONSUM MEDICI.

INtellexi probe ex medicorum litteris, quæ virum generosissimum premant ægritudines, quamque adeo convenienti medendi ratione hactenus fuerint oppugnatæ; sed doleo, morbi tantam esse vehementiam, ut omnem adhuc remediorum vim eluserit. Ipse vero morbus, meo quidem arbitrio, extraordinariis, & in consuetudinem degeneratis, circa regionem venæ portæ potissimum sævientibus spasmodicis motibus absolvitur, & nihil est, nisi conamen hæmorrhoidale; quod eo certius suspicor, cum constet, ægrotum adhuc juvenem uberrimum sæpenumero e naribus fudisse cruorem. Licet etiam hancce caussam non attenderint medici ordinarii; attamen sufficit, quod motum sanguinis versus superiora tendentem, spasmodicis contractionibus stipatum accusantes, eundem venæsectionibus, pediluviis, aliisque congruis remediis ad inferiora derivare allaborarint. Præsens autem tempestas autumnalis extirpando funditus malo minus est opportuna: quare etiam a nimio remediorum usu abstinere, & præservantia dumtaxat adhibere suaderem. Hæc inter commendo infusum theiforme ex herba & summitatibus millefolii, quod egregium est antispasmodicum, bis quotidie sorbillandum; quo etiam fine antemeridianis horis 15. vel 20. guttæ liquoris cornu cervi succinati, bene saturati; aut illius cum essentia pimpinellæ albæ remixti XXX. vel XL. guttæ ex allegato infuso assumi possunt. Non minus egregiam opem præstabit pulvis antispasmodicus ex conchis præparatis, tartaro vitriolato, nitro depurato, & tantillo cinnabaris præparatæ confectus, ægro cubitum ituro propinandus: quo etiam tempore bis terve singula septimana pediluvia ex aqua simplici & sale parata in usum vocari possunt. Et insigni denique cum fructu loco potus ordinarii decoctum hordeaceum cum rasura cornu cervi, radice scorzoneræ & passulis minoribus potabitur: quibus si mentis tranquillitas accesserit, eximium abhinc curatio acquiret augmentum.

Responsum ejusdem medici ulterius.

ADmodum consternatus sum animo, quod vir generosus, uti ex datis denuo ad me litteris percepi, novis ac gravioribus infestatus sit symptomatibus. Neque vero mirum, nam recte judicavit ipse ægrotans, caussam mali nondum penitus esse sublatam. Hæc autem in abundantia potissimum, ac spissitudine humorum, eorumque impeditiori per venam portæ, & viscera cum hac connexa circuitu residet. Quem cum in ordinem redigere conetur natura, variis insurgit spasmodicis motibus, iisque humores partim ad ventriculum compellit, testante & rosione ejusdem, & perpetuo ad vomendum conatu; partim ad caput copiosius cogit, unde hujus temulentia, ac crebra faciei phlogosis suboriuntur. At vero quum scopo suo potiri nequit natura; eo respiciendum omni-

omnino in curatione est, ut mali fundamentum tollatur. Namque quod nulla adsit ad hæmorrhoidalem fluxum proclivitas, ab humorum copiosiori ad superiora raptu derivandum est; quo nisi obtineantur narium hæmorrhagiæ, ob perpetuam ventriculi rosionem, & ad vomitus inclinationem metus omnino est, ne ipse tandem insequatur vomitus cruentus. Quamobrem sopiendi sunt erronei naturæ motus; quo fine sanguinis laudarem missiones, proxime post elapsum plenilunium instituendas, maxime eas, quæ per hirudinum adplicationem ad anum obtinentur: has autem congrua ratione, & ægro sellæ perforatæ super aqua calidiori insidenti admoveri oportet. Vid. Stahlii diss. de sanguisugis. Interponendi subinde sunt ter quotidie pulveres antispasmodici, & per intervalla potio ex mannæ uncia, rhabarbari drachma dimidia, terræ foliatæ tartari scrupulo uno, & aquæ florum acaciarum unciis duabus exhibenda est. His corpus ad fontis cujusdam mineralis potationem præparari poterit; quo nomine inter ceteros acidulæ Pyrmontanæ in Pomerania usurpandæ mihi arrident. Ceterum pertinaci victu utendum suadeo, & maxime motui potuique studendum, cui decoctum ex hordeo, rasura cornu cervi, radice scorzoneræ, acetosæ, & graminis paratum, ac vino nuptum optime inserviet. D. L.

Ulterior morbi relatio.

Mentio jam superius facta est de sero lactis, ab ægroto generoso novissime per septem hebdomades usurpato. Sub hujus usu ab omnibus abstinuit remediis, præter essentiam stomachicam ex radicibus & herbis amaricantibus inter epulas assumtam; & sequentem mixturam vesperi haustam. Recipe aquæ cerasorum nigrorum, florum tiliæ ana unciam unam, fœniculi, melissæ ana unciam unam cum dimidia, zedoariæ cum vino, cinnamomi ana unciam dimidiam, pulveris epileptici Marchionum drachmam dimidiam, chrystalli montanæ drachmam unam, cinnabaris nativæ drachmam dimidiam, syrupi balsamici drachmas duas. M. D. Ex hac enim acrimoniam temperante, flatus discutiente, ac spasmos sopiente melius habere videbatur æger, placidoque fruebatur somno. Sub hujus seri lactis potu alvus non solum regularis, & quotidie soluta fuit, verum etiam reliqua aliquantulum sunt mitigata symptomata, maxime ventriculi rosio, pectoris constrictio, atq; capitis temulentia. Neque minus tensio, olim scrobiculi cordis & hypogastricam occupans regionem, magis ad hypochondria extendebatur. Nihilo secius ad eliminandam penitus in primis viis hærentem saburram, 4. Cal. Apr. dato prius ad incidendam illam pulvere ex salibus mediis & magnesia parato, vesperi viginti grana pilularum balsamicarum ex gummatibus resinosis, & amaricantibus extractis concinnatarum exhibebantur. Has postridie excipiebant quatuor sedes, quarum binæ priores cruoris hæmorrhoidalis ea, quam duo cochlearia capiunt, quantitate erant permixtæ, & cum ad promovendam hancce excretionem, spasmodicasque ac flatulentas molestias mitigandas, pulveris temperantis & antispasmodici ex tartaro vitriolato, nitro antimoniato, & solutione oculorum cancrorum parati quindecim grana singulis sex horis exhiberentur; eadem vespera tertia quartaque, cruore libera sequebatur alvi dejectio. Nec sequentibus diebus sanguis amplius cum stercore reddebatur, nec malum inde mitigabatur; sed æger magis languidus videbatur, siquidem a regione epigastrica, & secundum tractum musculorum abdominis rectorum ad hypogastricam usque, veluti palum infixum, cum imi ventris murmuribus, ac tensivis doloribus percipiebat. Hinc ab omnibus ferme remediis & ipso lactis sero abstinebat, nihilque usurpabat, nisi essentiam sub epulis stomachicam, vesperi mixturam temperantem, & pro ordinario potu decoctum consuetum vinosum. Ceterum nec ignorari oportet, ægrum sub mali sui exacerbatione, molestiam quandam in pharynge percipere, ac si palus ipsi esset infixus: quæ difficili, non vero penitus sublata de-

deglutitione, atque aeris veluti quadam ibidem subsistentia, ac quodam sonitu stipata, symptoma videtur esse, quod constrictioni tunicæ œsophagi musculosæ, per consensum factæ in acceptis ferendum est. Quæ cum ita sint, doceri potissimum gestit ægrotans, 1) an ipsi conferant Selteranæ acidulæ, anne potius præstent Pyrmontanæ cum lacte potæ: aut num juxta D. F. sententiam ex hisce paullo gravioribus aquis dispositio ad cachexiam metuenda sit? 2) an recensitæ superius pilulæ cum limatura tuto, & quo ordine usurpari possint? & 3) quæ denique ad exstirpandum funditus malum in usum vocare liceat?

Responsum alterius Medici.

Ex communicatis mecum morbi historia, ac variis medicorum judiciis deprehendi generosum ægrum passione hypochondriaca, cum spasmis ac inflationibus ventriculi potissimum ac intestini coli conjuncta laborare. Neque etiam miror, accessisse ipsi hunc morbum, si vivendi rationem, cui indulsit, probe consideravero. Non enim solum ciborum duriorum ac concoctu difficiliorum usu; verum etiam copiosiori potuum cerevisiariorum, atque vinosorum ingestione, concoctionis negotium turbavit, fibrosasque ventriculi ac intestinorum tunicas nimis debilitavit, ut jamjam in concoquendis cibis, & expellendis sordibus flatibusque suo haud amplius rite fungi possint officio. Inde vero impuri humores ad massam sanguineam rapiuntur, hujusque æqualis circulatio impeditur: quo tandem fit, ut infarctus ac obstructiones hincinde in glandulosis imi ventris visceribus oboriantur, & exinde omnia recensita proficiscantur symptomata. Quæ cum ita sint, facile adparet, totius morbi fundamentum in partium solidarum debilitate situm esse; & ideo primarios curationis scopos eo dirigendos, ut debilitatæ partes corroborentur, concoctio & chylificatio promoveantur, & reliquæ uti & excretiones in naturalem reducantur ordinem: tum enim humorum quoque æqualis restituetur circuitus. Hinc etiam a fluxus hæmorrhoidalis provocatione non majus emolumentum polliceri possum, quam quod a venæsectione expectare licet. Hisce etiam sanguinis missionibus neutiquam caussa morbi tollitur; sed illæ potius copiosiores, partium solidarum robur destruendo, hisce morbis generandis magis deprehenduntur opportunæ. Neque vero solo remediorum usu sublatum iri hocce malum credo; sed omnem salutis spem in pertinaci victus observatione, animi tranquillitate, ac aeris mutatione sitam esse persuasus sum. Inter pharmaca ad roborandam concoctionem, & confortandum intestinorum motum peristalticum, operæ erit pretium, singulo mane tria circiter sequentis infusi theiformis vascula sorbillare: Recipe radicum quinque aperientium ana drachmam unam, sarsaparillæ, chinæ, glyzirrhizæ, seminis anisi stellati ana drachmas duas, herbarum betonicæ, melissę, cardui benedicti, salvię ana manipulum unum, tartari vitriolati drachmam unam. M. F. Species. Ante epulas essentiam stomachicam, cum extractis amaris & vino paratam adhibere, & ad ducendam leniter alvum, singulis ternis diebus vesperi duas circiter cultri cuspides de sequenti pulvere aperitivo assumere oportet: Recipe pulveris stomachici Birckmanni, deasen. mont. terrę foliatę tartari ana drachmam unam & semis, magnesię albę drachmam unam, elæosacchari fęniculi drachmam dimidiam. M. D. Si fuerunt vehementiores spasmi, oppugnandi sunt pulvere antispasmodico. Cibos inter evitare convenit omnes acidos, pinguiores, murina conditos, ac fumo induratos, lacticinia: & pro potu ordinario retinendum decoctum hactenus usurpatum, cum vino Gallico, aut Burgundiaco. Omnis enim cerevisia non minus, ac potus Thee atque Coffee fugiendus erit: contra vero omni studio a refrigeratione corporis, maxime pedum, & mentis affectibus cavendum. Quod denique attinet acidularum potationem, illę quidem in hisce morbis curandis egregia pollere deprehenduntur virtute: at

vero cum in præsenti casu tonus partium solidarum destructus est; vereor omnino, ne tota ea quantitas aquarum, quæ vulgo potari solet, magis adhuc debilitet ventriculum, ac cachexiam plane inducat. Quare commendarem equidem Pyrmontanas; namque Schonhusanarum nec principia, nec vires mihi innotuerunt: ita tamen ut earum, tertia lactis vaccini parte permixtarum, singulo mane octo dumtaxat hauriantur vascula; & cæterum simul essentia stomachica, ac pulvis mannatus quandoque capiatur.

D. F.

Judicium medici ordinarii.

POstquam desideravit generosissimus æger, ut ad quæstionem potissimum, an ex hæmorrhoidum fluore mali curatio expectari possit, & hunc in finem ano admoveri debeant sanguisugæ? mentem meam aperiam: haud potui, quin præmissa accurata morbi descriptione, meum subnectam judicium. Ille nimirum 46. annorum, spongiosi atque succi pleni corporis habitus, venis exilioribus, & florido vultus colore præditus, ab omnibus olim morbosis molestiis immunis, octodecim circiter abhinc annis, assidua regionis præcordialis rosione laborare cœpit, ab ea vero post usum seri lactis mox liberatus fuit. Neque vero hæreditarium subest malum, nec conformationis vitium, nisi quod cartilago ensiformis, maxime si alvus obstructa, aut flatibus distensum abdomen, aut denique incalefactum fuerit corpus, magis extrorsum prominere deprehendatur. Ceterum corpus suum duris belli laboribus, multisque sub inimica tempestate perfunctis itineribus admodum defatigavit; crebrisque subinde victus indulsit erroribus. Variis quoque vulneribus, maxime sclopetariis, iisque levioribus dumtaxat, & nunquam in corporis cavitatem penetrantibus percussus: multis corporis refrigerationibus obnoxius: cibis crassioribus, maxime piscibus marinis, usus fuit; atque cerevisiam valde nutrientem, & vina calidiora, sæpius ad excessum potare suevit. Neque tamen calidiores potus Thee vel Caffee sorbillare, nec nicotianæ fumum fistula sugere soluit: quippe quam sibi deprehendit inimicam. Somno, sub præsenti etiam malo, satis profundo per octo vel decem horas fruitur: ad quem versus mediam demum se componit noctem. Olim porro alvo, quæ jam adstricta est, satis libera gavisus; ac crebris largisque sanguinis per nares effluxionibus fuit obnoxius. Quibus cessantibus bis quotannis venam secandam præbuit, detractis semper 16. quin 20. cruoris unciis. In tali autem rerum statu sanus vixit cæteroquin, nisi quod sex abhinc annis febre tertiana intermittente, mox vero per usum corticis chinæ profligata, eademque iterum ante triennium laboraverit.

Hisce ex caussis non fieri omnino potuit, quin universum nervorum genus insignem debilitatem, & ad spasmodicos motus proclivitatem obtinuerit. Postquam etiam annuo abhinc, & quod excurrit, tempore multos & spasmos & flatus primarum viarum toleraverat: accidit, ut dum mense elapsi anni Februario, sub tempestate gelidissima, simulque serena ad maris littora obambulasset, ex improviso in frigidam inciderit aquam. Inde quidem ope ministrorum protinus extractus; sed insigniter refrigeratus, & vestibus madidis adhuc domum reversus, male habere cœpit. Cum subinde accesserint vehemens excandescentia, diuturnus mœror, ac victus inordinatus, enata sunt illa symptomata, de quibus supra & a medicis, & ægro mentio facta fuit. Tum vero hic constituit, malum suum usu aquarum Cantianarum oppugnare: quæ nulla principia mineralia, sed paucam dumtaxat salis alcali continent quantitatem. Has & interne potavit, & externe in balneorum forma adhibuit: potæ substiterunt primum, & abdomen insigniter distenderunt, donec tandem largiori copia haustæ, & sale Sedlicen-

licensi adjutæ ventrem subduxerint. Absoluto earum usu melius habere videbatur; at postquam vino calidiori nimium indulserat, omnia symptomata magis exacerbabantur. Hinc denique opera medici ordinarii usus, pertinacem vivendi rationem observavit, & adhuc observat, nisi quod somno nimis diuturno indulgere mihi videatur. Ita effecit, ut jam totum malum longe sit mitius, ac leviora symptomata. Quo vero funditus ab hisce vindicaretur, exterorum medicorum consilium flagitavit; quorum alter vitium in cruore spisso, viscido, per vasa venæ portæ difficilius progrediente consistere putavit; & ideo hæmorrhoidalem fluxum non solum pro naturæ declaravit beneficio; sed eodem quoque, ope hirudinum ano admotarum rite provocato, omne malum sublatum iri asseveravit.

At enimvero, pace Clarissimi viri, illius sententiæ calculum addere minime possum. Namque verum equidem est, quod humores vitales ex visceribus imi ventris, ventriculo, intestinis, mesenterio, splene, omento atque pancreate per venam portæ ad hepar revehantur. Illorum autem per hepar circulus, quo tardior in statu naturali vi structuræ mechanicæ existit, eo difficilior in statu præternaturali, maxime malo spasmodico flatulento redditur. Sub hac circulationis difficultate cruor ad recensita viscera regurgitat, in iis stagnat, eorumque sensibiles tunicas ad spasmodicas proritat stricturas. In præsenti casu hancce stagnationem in ventriculo potissimum, ac intestinis contigisse, attestantur morbi symptomata, veluti sunt assidui ructus, vomendi conatus, inflatio abdominis, anxietates præcordiorum, alvi segnities, flatuum retentio, & hinc pendentes lancinatorii, tensivique, dolores. Ex iis enim luculenter patet, veram totius mali sedem in ventriculi ac intestinorum spasmodica constrictione, & hinc relicta eorundem debilitate, & flatulenta distensione residere.

Hisce vero vitiis, primam occasionem dedit inopinatus ante annuum tempus in aquam frigidam lapsus: tum enim non solum frigus aquæ corpori admissum, & per madidas vestes diutius sustentatum, sed etiam vehemens terror, procul omni dubio humores a corporis superficie ad interiores, & eas præcipue compulerunt partes, quæ minus valent resistere, veluti sunt mesenterium, ventriculus, intestina &c. Illi igitur in dictis partibus stagnantes, & vasa earum distendentes, eas & ad spasmos, & ad flatulentias proclives reddunt: quæ debilitatæ alimentorum concoctionem haud rite perficiunt: hinc cibi in primis viis diutius subsistunt, mora temporis acescunt, corrumpuntur, & in halituosos denique vapores, novum spasmorum pabulum, resolvuntur. Accedit & illud, quod æger haud ita multo post vehementi exarserit iracundia, quæ in ventriculum maxime ac ductus biliosos violentam exserit vim; & præsertim, si victus aut potus superingeratur, uti quidem in præsenti casu factum est, veneni instar se gerit. Et hæ caussæ collectim sumtæ, eo majorem in nostro ægrotante ediderunt stragem, quo magis nervosum genus, detracto antea tam copiosissima quantitate ex venis cruore, diuturno mœrore, aliisque caussis antecedentibus debilitatum jam fuit: quibus cum denique excessus in vini potu accesserint, non mirum, si malum illud a tot variisque caussis generatum, majora in dies ceperit incrementa.

Quæ cum ita sint, & principalis morbi caussa in flatulenta ac spasmodica ventriculi & intestinorum distentione hæreat: facilis exinde reliquorum etiam symptomatum reddi poterit ratio. Impedito enim per abdominis viscera humorum circuitu, inductus inde spasmus non solum ad pectus vi consensus nervorum redundavit, & illius anxietatem atque compressionem peperit; verum etiam ad alias, easque externas transmigravit partes, & sic artuum externorum refrigerationes, labiorum tremores, æstum volaticum, ac reliquas introduxit affectiones. Hinc porro hæmorrhoidalis fluxus ratio patet: namque dum difficilior per venas hæmorrhoidales, ob situm earun-

dem perpendicularem, humorum progressus, & ad venam portæ, ipsumque hepar reditus supponitur; facile adparet, illos in vasis sedalibus stagnantes, ea adeo distendere, ut tandem dehiscant, cruoremque fundant. Talis autem sanguinis per sedis venas secessus, cum morbi principalis effectus sit, non nisi symptomaticus adpellari meretur: qui, quod morbo levamen, aut plane curationem inferre valeat continuato fluore, nondum perspicio. Aliter se rem habere credo, si hæmorrhoidalis evacuatio morbis, qui a sanguinis mole aucta unice dependent, supervenerit: tum enim remoto cruore abundante reliquus expeditiorem nanciscitur progressum, stagnationes ac infarctus humorum discutiuntur, & adeo remota spasmorum caussa ipsi spasmi cessant. Hæc excretio omnino salubritatem pollicetur insignem: & longe discrepat a priori symptomatica, quæ morbosæ viscerum constitutioni, atque sæpissime passioni hypochondriacæ ob allegatas caussas supervenire solet; nullumque infert fructum, sed potius metum incutit, ne nimia contingat, atque vires prosternat. Quod si igitur præsentem considerem morbi statum; in eo nec plethoræ virium deprehendo, quippe quæ sanguinis missionibus quater quotannis repetitis satis imminuta videtur; nec ea symptomata observo, quæ hæmorrhoides a mole sanguinis excitatas comitari solent, veluti sunt dorsi & lumborum dolores pressorii atque gravativi, ani tenesmus, venarumque sedalium intumescentia: sed potius, solam solidorum labem malum sustentare, probe perspicio. Quamobrem nulla se mihi offert ratio, cur profluvium illud hæmorrhoidale arte, & adplicatione sanguisugarum provocare velimus; eo minus, cum adhuc dubium sit, anne hæc insecta, externis dumtaxat hæmorrhoidibus admota, internarum fluorem promovere valeant. Quamvis vero ex his dictis concludam, fore utique, ut præsentia adhuc inhæreant symptomata, licet etiam accedat sanguinea per anum evacuatio: hancce tamen, si forsan supervenerit, minime cohibendam, sed potius, quantum fieri poterit, ad legitimum successum esse promovendam, omnino sum persuasus.

Ceterum duo præcipue jam sunt curationis nostræ scopi; quorum alter symptomatum mitigationem, alter vero plenariam exstirpationem respiciunt. Priorem nos assecuturos speramus, si spasmos mitigaverimus, flatus discusserimus, atque primarum viarum acrimoniam, molestæ rosionis caussam, attemperaverimus: posteriori nos satisfacturos credimus, si ordinatis bene venæsectionibus humorum incrementum præpediamus, & sic æqualem sanguini circuitum restituendo, omnium secretionum pariter ac excretionum successum promoveamus, & totam denique naturam roboremus. His vero scopis obtinendis præter pharmaca, rectam vivendi rationem, & acidularum usum commendamus: quæ nostra consilia, ut summum numen reddat salutaria, ex animo precamur.

D. T.

RESPONSIO CONSULTATORIA.

AFfectus præternaturalis, quo generosissimus æger male habetur, nomen Cardialgiæ spasmodico-flatulento-hypochondriacæ omni meretur jure. Hæc autem a peristalsi ventriculi ac intestinorum perversa plane ac perturbata suos omnino mutuatur natales. Quando enim cunque inferiora intestina, veluti sunt colon potissimum, & ileon, spasmis constricta, liberum & excrementis, & flatibus transitum denegant: fit inde, ut regurgitantes vapores occupent ventriculi cavitatem, eamque, constrictis præsertim orificiis, violenter distendant. Cum autem ventriculus, cum capite, pectore, aliisque nostri corporis nobilioribus, vi octavi nervorum paris, quod plerisque partibus ramos impertitur, arctissimo gaudeat consensu atque communione: non mirandum est, illius quoque spasmum ad

ad alias regiones, maxime gulam, pectus, caput, & externas propagari partes; unde anxietatum præcordialium, pressionis circa cordis scrobiculum, spirationis difficilis, vertiginis, alvi obstructæ, ac pulsus, procul omni dubio durioris rationem facile licet assequi. Læso præterea ac destructo ventriculi ac intestinorum robore, labefactatur etiam digestionis ciborum atque chylificationis negotium; hinc excernendæ per alvum sordes, intra corpus retinentur, nec legitimus chylus, nec laudabiles succi generantur; & ideo non tantum debita corpori subtrahitur nutritio, verum etiam novum spasmorum, & reliquorum symptomatum suppeditatur pabulum. Neque vero miror, tam atrox malum nostrum corripuisse ægrotantem; si consideravero, ipsum tot, tamque gravibus obnoxium fuisse caussis; quarum fere singula ad inducendas has ægritudines satis opportuna deprehenditur. Ut enim taceam temperamentum sanguineum, atque sensibilem corporis constitutionem; errores diætæ, crebri in potibus ac cibis excessus, animi graves commotiones, nimiæ corporis refrigerationes, satis omnino efficaces sunt ad genus nervosum, maxime membranosas ventriculi & intestinorum partes, insigniter debilitandum, & spasmodicis stricturis afficiendum. Quam arduum autem sit, quamque difficile, hosce morbos funditus exstirpandi negotium, quamque minus commendata hoc scopo medicamina sufficiant, experientia, proh dolor! satis docemur. Quosdam medicorum illa symptomata ex defectu fluxus hæmorrhoidalis derivare, & ad huncce promovendum curationis scopum dirigere, ex responsis eorum probe intellexi. Neque etiam negare possum, quin haud raro in subjectis dispositis fluor ille hęmorrhoidalis suppressus, aut per diętæ errores cohibitus ad recensitas calamitates potenter contribuere valeat. Verum enimvero talis dispositio in nostro ægrotante locum non invenit; & præterea sunt caussæ, quæ naturalem intestinorum motum peristalticum destruere possunt, atque pessumdare. Et in tali malo hypochondriaco, ab hisce caussis inducto, sæpissime contingit, ut impedito per spasmos atque flatulentias humorum per venam portæ circuitu, variæ hinc inde stagnationes suboriantur, & exinde fluor sanguineus per sedales venas symptomatice progeneretur. Hinc etiam est, quod multi in praxi medica minus versati, hypochondriacæ passionis caussam in profluvii hæmorrhoidalis suppressione quærant: quali præjudicio D. D. L. imbutus esse videtur. Melius arridet mihi sententia reliquorum medicorum: neque etiam habeo, quæ circa medendi rationem ab iis institutam monere possim. At vero solis pharmacis impetratum iri sanitatem, valde dubito: ego potius in hisce adfectibus, thermis Carolinis per quatuor hebdomades potis, & tum subjunctis balneis Tœplicensibus nihil unquam deprehendi præstantius. Prius autem, quam hæc curandi via ineatur, corporis præparationi studere oportet. Cui quidem scopo præter sanguinis missiones, bis vel ter quotannis instituendas, alvi solutio egregie inserviet. Hanc vero acrioribus purgantibus moliri neutiquam convenit; sed potius præstabit, bis quavis hebdomade pulverem rhabarbarinum, ex rhabarbari, lapidum cancrorum & cremoris tartari ana dimidia drachma paratum exhibere; qui alvum movet, & primas vias subinde roborat. Præterea suadeo, ut quavis vespera Elixirii mei visceralis, liquori minerali anodyno nupti 60. guttulæ, ex largo aquę frigidæ haustu assumantur: & mane quędam vascula infusi theiformis, si ventriculus tulerit, cum dimidia parte lactis mixti, sorbillentur, quod sic se habet: Recipe herbæ veronicæ manipulos duos, salviæ, menthæ ana manipulum unum, summitatum millefolii, chamæmeli ana pugillos tres, seminis cymini drachmam unam. M. D. Potui ordinario convenientissimas judico Selteranas acidulas cum quarta vini parte maritatas; vel decoctum ac jusculum medicatum. Quod reliquum est, animi tranquillitati studendum, corpus moderate movendum, ac ceteris victus regulis sedulo insistendum erit.

Et denique, si forsan Carolinæ thermæ minus arriserint ægroto; harum in locum Egranas acidulas, lacti vaccino nuptas, commendo; & faustum curationis successum apprecor.

Relatum mihi abhinc est, generosissimum ægrotantem, adhibitis remediis, quæ commendavi, absque thermarum usu, ferme convaluisse.

CASUS XI.

De intestinorum dolore ex succorum stagnatione & acrimonia.

VIR honoratior, annorum octoginta, strictioris corporis habitus, cibos duriores, infumatos, salitos semper præ mollioribus in deliciis habens, vini quoque modico indulgens potui, ac ceterum ordinato vivendi genere, præter crebros animi affectus, utens, atque per novissimos quosdam annos venam bis quotannis secandam præbere solitus, nullos unquam, maxime graviores, toleraverat morbos, nec ullas ab hæmorrhoidibus, aut calculo perceperat molestias. Verum enimvero hoc anno frequentes incidit Colicæ insultus; qui, nequicquam adhibitis variis remediorum generibus, sæpius recurrerunt, atque novissimis hisce septimanis singula nocte hora circiter secunda invaserunt. Paroxysmi infusis clysteribus, & adplicatis externe sacculis, interne datis carminativis pariter ac antispasmodicis oppugnabantur; & inde post quinque circiter horas semper remittebant, adeo ut satis bene haberet, bono ciborum adpetitu frueretur, & de nullis amplius conquereretur anxietatibus. Extra paroxysmum data sunt laxantia, & diæta exactissima observata, nec non oleum amygdalarum dulcium propinatum; sed tantum absuit, ut inde colicæ recursus præcaverentur, ut illa potius magis invalesceret, ac denique cum atrocissimis doloribus, cardialgiis, ructibus acidis, ac nidorosis, nonnunquam ipso vomitu, atque mentis deliquiis stipata quotidie rediret. Ante tres circiter dies stercora reddebantur, primum ovis putridis, minutim concisis, similia, ac deinde aterrima, qualia adhucdum excernuntur. Inde quidem judicatum fuit, residere forsitan saburram acido-nidorosam in ipsa ventriculi cavitate, cui eliminandæ convenientissimum foret vomitorium: sed hoc propinare, & ætas nimium provecta, & vires admodum prostratæ prohibuerunt. Sentit æger dolores non tantum circa umbilicalem regionem, verum etiam circa renem dextrum; ut ideo medici nephriticam suspicarentur colicam, eo magis, cum post data antinephritica sabulum in lotio adparuisset. Consultus quidam medicus molimina hæmorrhoidalia subesse credidit, & illis promovendis remedia sua accommodavit; sicuti ex adnexo illius responso patebit: at vero ex venæsectione, hirudinum adplicatione, aliisque ab eo commendatis medicinis atrociores æger percepit dolores. Quamobrem ut ab hoc acerbo vindicetur malo, tuum, Vir Illustris, implorat auxilium.

Copia consilii medici.

COlica, quæ virum gravissimum per integrum jam infestavit annum, nullis remediis obsecundans, quæ post antinephritica ob dolorem ad renem dextrum extensum, & hinc præsumtum calculum, exhibita remedia, mictione sabuli, mox iterum evanescente stipata fuit, tumque mutato doloris loco circa umbilicalem dumtaxat regionem tyrannidem suam exercuit, atque novissime certis statisque rediit intervallis, omnino ad moliminum hæmorrhoidalium pertinere videtur censum. Quam crebro enim colici dolores a nephritide, maxime in corporibus obesis, generantur, qui tum plerumque vomitus habent comites: tam frequenter, quin & longe frequentius iidem cum motibus hæmorrhoidalibus complicantur, quamvis non ipse semper accedat cruentus fluor. Interim utriusque colicæ, sive nephritidi, sive hæmorrhoidibus superveniat, eadem est curatio: motus enim hæmorrhoidales

cum

cum nephritide, maxime quæ nondum est calculosa, malo ischiadico, vitiis viarum urinariarum, sæpius in mictum cruentum erumpentibus, doloribus coxendicum, lateralibus, gonagra, podagra, crurum erysipelate, varicibus &c. insigniter conspirare, quotidiana satis ostendit experientia. Quamvis autem objici posset, ægro nostro nunquam fluxisse hæmorrhoides: attamen eadem ratione prędicari potest, illum nullis unquam nephriticis laborasse passionibus, nisi quæ ante quatuor circiter hebdomades post data diuretica obtigerunt. Sabuli autem proventum, atq; calculosas concretiones sæpissime per remedia, quæ vulgo ad calculum exhibentur, maxime, si jam quędam, vel levissima præsto fuerit dispositio, excitari, medicis paululum in praxi versatis erit notissimum. Nimirum in omnibus istis humorum stagnationibus, quę decubituum nomine veniunt, ad acquirendam solidiorem tam caussalem, quam curativam cognitionem, probe attendi meretur insignis, quæ materiam atque motus intercedit, diversitas. Sic enim sæpissime observamus, motus præternaturales, maxime si in consuetudinem degeneraverint, extra omnem cum materia proportionem solis animi affectibus concitari. Quodsi vero noxia materia actu fuerit prę sto, deprehendimus primum inanes humorum commotiones expansorias suboriri, quibus nomen ebullitionum imponitur, & plerumque gravativa artuum tensio atq; defatigatio supervenit; has excipiunt motus congestorii, & humorum restrictiones ad certam regionem; & denique sequuntur contentiones circam illam partem, cum phlogosi plus minus sensibili, aliisque spasmodicis tensionibus stipata. Hæc symptomata nisi irritentur, intra paucos dies iterum conquiescere solent: irritata autem magis exacerbantur, & in varios motuum errores commutantur: quemadmodum exempla frequentissima comprobant. Quamobrem si votis potiri velimus, necesse est, ut in hisce casibus primum humorum consopiantur ebullitiones; id quod nitro depurato certissime obtinebitur. Deinceps lenioribus discutientibus atque diapnoicis particulares humorum stagnationes resolvendæ, ac æqualis eorundem circuitus promovendus est: cui denique scopo discutientia circa ipsam partem affectam adplicata egregie inserviunt. Hæ namque indicationes nisi debito ordine ac justa subordinatione administrentur; non solum iis affectibus nullam ferunt opem, sed etiam illos exacerbant, & majores commotiones, regurgitationes, inflationes, aut plane ulcerosas introducunt corruptiones.

Quod attinet præsentem casum; in eo statim sub initio convenientissimi fuissent clysteres, revellendi magis, quam stimulandi scopo infusi: qui etiam adhucdum, ubi sub crebro insultuum colicorum recursu stagnationes jam habituales videntur, majorem spondent utilitatem, quam laxantia interne propinata. Cavendum autem a carminativis, sicuti vulgo exhibentur, quæ justo calidiora majus minantur damnum: multo magis ab opiatis penitus abstinendum, quæ non multo post motus salutares plane pervertunt, sed etiam lethales sæpenumero inducunt eventus. Et eo certe majori in seligendis aliis quoque remediorum generibus in præsenti casu opus est providentia, quo provectior ægroti est ætas. Nec autem alienum fuisset, commemorasse, an æger jam diu venæsectionibus adsueverit? atque quænam potissimum caussa, sive error vel in diæta, vel affectibus animi primam malo dederit occasionem? Quicquid sit; præstat in nostro casu, ubi an nephriticum, an hæmorrhoidale, an aliud subsit vitium, adhuc dubium videtur, ea adhibere medicamina, quæ neutri eorum malorum noxia sunt. Deinceps iterum inculco, probe distinguendum esse inter motus hæmorrhoidales, & eruptiones actuales; neque minus inter motus nephriticos, & ipsum calculum. Porro sicuti nemo medicorum motus nephriticos in ipsum calculum commutare laborabit: ita nec licet hęmorrhoidum nondum fluentium eruptionem temere moliri. Quantum enim solida motuum hæmorrhoidalium cognitio,

tio, ad rationalem eorundem curationem confert emolumentum: tantum ex improvida illorum provocatione redundat incommodum. Quod si vero jam facta sit cruoris hæmorrhoidalis eruptio, & in consuetudinem degeneraverit: tum illius suppressio non minora minatur damna, quam quæ calculi revera præsentis improvida commotio ac propulsio solet excitare. Hirudinum adplicatio in præsenti casu non equidem periculosa est; sed requirit præviam generaliorem humorum evacuationem; quæ si prætermittatur, contumacior ad affecta loca metuendus est affluxus. Ceterum sequenti insisterem curandi viæ, ut præsente obstructione alvi, clysteres leniter abstergentes, copioso sale imbuti, repetito infunderentur; deinceps in carminativorum locum ter quotidie viginti circiter guttulę mixturæ ex essentiarum pimpinellæ albę, cascarillæ ana drachmis duabus, croci drachma dimidia paratæ propinarentur; vesperi 20. grana pulveris salini porrigerentur; eique tandem, si præsto fuerit febrilis commotio, quinque grana antimonii diaphoretici adderentur. Et hęc sunt, quæ in salutem ægri, cum voto felicis effectus proponenda duxi.

CONSULTATIO.

Doleo sane, virum consultissimum tam atroci hactenus laborasse intestinorum dolore, qui ab umbilico ad dorsum usque & renum extensus regionem, omnem remediorum vim elusit; atque medicos reddidit ancipites, num ipsum ad simplices Colicas, aut nephriticas referre debuerint? Non equidem negari potest, quin doloribus dorsi atque renum, sive a cruoris stagnatione, sive ipso calculo ortum duxerint, maxime in succi plenis atque plethoricis corporibus, haud raro superveniant dolores intestinorum, qui vulgo colici vocantur, atque vomitibus, saltem conatibus ad vomendum stipati observantur: cum autem in nostro ægrotante, neque olim ulla dispositio, aut signum renalis præsto fuerit calculi: nec præsens malum vomendi cupiditate conjunctum sit; vero videtur simillimum, dolorum, quos tolerat, sedem in renibus aut ureteribus neutiquam esse quærendam. Neque etiam obstat, quod post remediorum calculum pellentium usum sabuli facta sit extretio: namque plus simplici vice observavi, spasmis hypochondriacis, hystericis, cardialgicis, immanibus ventris torminibus, quorum mater fuit mensium in subjectis plethoricis retentio, non solum horrendos dorsi dolores, stranguriam, ac mingendi difficultatem accessisse; verum etiam, mitigatis spasmis, mucidum ac rubicundum sedimentum, & ipsum denique sabulum cum urina fuisse redditum, absque ulla ad calculum dispositione. Horum vero symptomatum ratio in arctissimo, quem intestina ac tubuli viarum urinariarum nervei, velut sunt ureteres, vesica & urethra, mutuo gaudent consensu, sita est; vi cujus ureteres spasmis atque doloribus ex impacto ipsis calculo natis affecti, intestina quoque in dolorum suorum rapiunt societatem; & vicissim intestina spasmis agitata, nerveas quoque viarum urinariarum partes suorum tormentorum reddunt participes. Et hinc adparet, quanto opus sit judicio atque prudentia, ad dijudicandos hosce adeo complicatos affectus, & ad determinandum, uter eorum sit idiopathicus, uterque symptomaticus? Ejusmodi vero dolores quales noster patitur ægrotus, sæpius occurrunt in senibus, atque humorum stagnationi in vasis mesaraicis & intestinalibus, partes intestinorum nerveas comprimenti atque distendenti debentur. Hinc etiam frequentissimi sunt fœminis sanguineis, quibus menstrua cessarunt, aut viris ad hæmorrhoidalem fluxum proclivibus, & hujus retentionem passis, aut utrisque, si suetas venæsectiones neglexerint. Quare pręstantissimum in hisce morbis remediū sunt venesæctiones, bis vel ter quotannis repetitæ; atque nitrosa diaphoretica, demulcentibus nupta: contra vero nocent spirituosa atque calidiora carminativa. Præterea crebra etiam experientia compertum habui, dolores istos intestinorum

non

non minus a materia acri, scorbutica, nervosis intestinorum partibus incumbente sæpissime suos mutuari natales. Hodiernis nimirum temporibus, cum potus calidiores Thee vel Coffee invaluerunt, scorbutica ejusmodi saburra, magis volatilis reddita, sub purpuræ nomine cutim penetrare solet: quæ si vel minus vegete expellatur, vel improvide repulsa fuerit, obsidet ac vellicat nervosas intestinorum tunicas, & sic progenerat colicam spasmodicam ac convulsivam, non nisi post foras pulsam purpuraceam colluviem conquiescentem. Quamobrem hoc meum est judicium, quod præsentes intestinorum dolores non solum a congestione & decubitu humorum in vasis intestinorum: verum etiam ab acri atque scorbutica sanguinis & seri intemperie, ætate provectioribus fere propria, sint omnino derivandi. Quod si enim sola sanguinis peccaret quantitas, sanguinis missio per venæsectiones, aut hirudines instituta procul dubio levamen inferret malo. In præsenti casu acidulas Egranas, cum una lactis asinini parte commixtas, & per quinque septimanas potas præ aliis commendarem; quippe quas in doloribus spasmodico-scorbuticis deprehendi fructuosissimas; maxime si corpus per decoctum mannatum, oleo amygdalarum dulcium nuptum sæpius purgetur. Non minus e re futura credo balnea aquæ dulcis omni vespera adhibenda: quibus subsidiis uti, si vires ægro permiserint, de felici curationis eventu nullus dubito.

Relatio.

NUnciatum mihi subinde est, ægrum omnibus privatum viribus, & ulteriorem remediorum usum omnino pertæsum, haud adhibuisse commendata a me subsidia; sed ante aliquot hebdomades unum & octoginta annos natum, animam expirasse placide.

CASUS XII.

De intestinorum affectu spasmodico-hæmorrhoidali.

POstquam gravem morbum, quo perillustris Comes immaniter tractatur, cum omnibus symptomatibus sedulo mecum perpendi, facile intellexi, illum mereri nomen colicæ hæmorrhoidalis, ex sanguinis intra tunicas intestini coli stagnatione ortum suum ducentis. Ita enim solet fieri, quod humores abundantes, si in libero suo per viscera imi ventris, maxime hepatis vascula præpediantur circuitu, regurgitent omnino ad partes ramis venosis a vena portæ instructas, & præsertim ad vasa intestini coli, nervosis admodum præditi tunicis. Tum equidem iter ac exitum suum, per orificia venarum, quæ intestinum rectum sub nomine hæmorrhoidalium internarum explicantur, affectant: hoc autem denegato, magis accumulantur in vasis recti pariter ac coli intestini, ea vehementer distendunt, atque tunicas harum canalium admodum sensibiles, ad spasmodicas stricturas cum acutissimis doloribus sociatas proritant: quæ vi consensus ad alias machinæ partes nerveas propagatæ, varia ac molestissima universi corporis progenerant symptomata. Hæc in illustrissimo ægro ita contigisse, morbi docet historia: ille enim quadraginta duos annos natus, temperamenti sanguineo-cholerici, vitæ sedentariæ ob ardua negotia fuit addictissimus, profundis meditationibus indulsit, cibos cum magna sumsit adpetentia, nec venam regulariter tundendam præbere suevit. Hinc per aliquot jam annos, mensibus præsertim Martio ac Octobri grave sustinuit semper malum. Invaserunt enim ipsum præcordiorum anxietates, dolores gravativi circa dorsum, & os sacrum, alvi segnities, extremorum refrigerationes, sensatio contusionis in artubus, proclivitas ad vomendum, singultuosa septi transversi concussio, præternaturalis calor, vertiginosa capitis perturbatio, cum pulsu celeri, & urina satura-

turatiori: quæ vero ſymptomata, evacuato cum fecibus alvinis cruore, longe mitiora fuerunt. Neque enim obſecundarunt remediis a medicis hactenus propinatis; ſed a purgantibus, atque carminativis calidioribus, ab ipſis exhibitis, majora ſumſerunt incrementa, ac graviori humorum ebullitione, anxietate ac cruciatu fuerunt conſtipata.

Inde vero, ſicuti etiam ex quotidiana experientia luculenter patet, hoc morbi genus, quod turbato hæmorrhoidum fluori in acceptis ferendum eſt, licet ſit frequentiſſimum; attamen a pauciſſimis medicorum cognoſci, hinc nec præſervati ve rite oppugnari. Neque etiam mirum; namque apud plurimos tam veteres, quam recentiores rerum medicarum ſcriptores, vel nulla vel obſcura ſatis hujus morbi injicitur mentio. Meminit equidem HIPPOCRATES *Lib. de intern. affect.* §. 49. ilei cujuſdam hæmatitis: ſub quo, cum Hippocrates pariter ac Galenus per vocem ilei omnes inteſtinorum dolores ſignificent, quidam clariſſimus vir dolorem inteſtinorum, ſive ſanguineam noſtram colicam, intelligi perhibet. Verum enimvero, quicunque hujus morbi ſymptomata, cit. loc. recenſita, ac rationem illius medendi conſideraverit, facile perſpiciet, ileum illum Hippocratis cum noſtro affectu neutiquam eſſe comparandum. Mihi vero cum medicinam facere inchoarem, ſæpiſſime contigit, ægros, quibus hæmorrhoidalis cruor ſubſtitit, in atrociſſimos inteſtinorum dolores incidiſſe, qui a medicinis calidioribus atque ſpirituoſis exacerbati, ex nitroſis vero refrigerantibus cum caſtoreo mixtis, atque venæſectiones mitigati fuerunt atque conſopiti; quemadmodum in notis ad Poterium Cap. 26. §. 310. fuſius explicavi. Nimirum in iſtis caſibus protinus venam in pede tundi, nonnunquam iterato ſecari juſſi; interne medicamina præcipitantia, nitroſa, liquori meo anodyno minerali nupta; & ad alvum laxandam ſequentem ſummo cum fructu exhibui potionem: Recipe mannæ electæ uncias tres, ſalis Epſonienſis, cremoris tartari ana drachmas duas, coque leni calore in aquæ florum acaciæ unciis ſex, colaturæ adde extracti rhabarbari, nitri purificati ana grana octo, olei de Cedro Italici guttas duas. M D. Et ano denique clyſteres pure oleoſos, aut eoſdem ex decocto florum chamæmeli vulgaris ſaturato, cum nitri ac ſalis communis portione confectos infundendos curavi. Hanc medendi rationem cum ſæpius, in conventu celebriorum medicorum commendaſſem, mirati illi ſunt primum, venæſectionem colicis affectibus opponi; deinceps vero, cum ſpes vota haud fefellerit, illius uſum oculis viderunt, atque comprobarunt, præſertim cum ipſis oſtenderem, hujus methodi jam RIVERIUM *Cent.* 1. *obſ.* 45. & *Cent.* 2. *obſ.* 33. meminiſſe.

At vero jam inſtituti mei ratio exigit, ut proponam, qua potiſſimum ratione atrox hoc malum præcaveri poſſit. Hocce fine procul omni dubio potiremur, ſi legitimum evacuationis hæmorrhoidalis ſucceſſum promovere poſſemus. Sed optandum foret, ut ea nobis ſuppeterent remedia, quæ hunc cruoris per venas ſedales fluorem, certo effectu, & debito tempore excitare valerent: tum enim efficaciſſimum, ad plurimarum paſſionum, maxime chronicarum præſervationem haberemus præſidium. Cum autem medicamina hoc fine vulgo commendari ſolita, majus plerumque damnum concitare ſueverint: omnis præſervationis ratio in eo conſiſtit, ut imminuta humorum abundantia, eorundem æquabilis per viſcera abdominis, ac præſertim venam portæ reſtituatur circuitus. Quos ut conſequamur ſcopos, operæ erit pretium, ut illuſtriſſimus Comes, ineunte Martio, atque Septembri, quibus potiſſimum menſibus infeſtant ſymptomata, nec non etiam medio Maii, ſub temperata ac ſerena tempeſtate, detrahendas ex vena in pede tuſa, ſeptem vel octo cruoris uncias curet. Deinceps commendo potum thermarum Carolinarum, aut acidularum Egranarum, quotannis menſe Majo cum debito uſurpandarum regimine. Hæ enim aquæ in præſervandis chronicis morbis, omnium pharmacorum vim longiſſime ſuperant: quippe quæ partim ob uberio-

riorem liquidi copiam, partim salina, quæ fovent principia, & partim denique spirituosum illarum ingrediens, tonum ac elaterem partium solidarum roborant, tenaces atque viscidos humores resolvunt, spissos attenuant, ductus emunctoriorum excretorios recludunt, & hinc succorum vitalium circulationem, maxime si balnea interponantur, reddunt æquabilem.

Quod victum attinet; ante omnia corporis motus, vel mane ante prandium, vel absoluta digestione, ambulatione, equitatione vel vectione instituendus est; sub epulis nimias carnes, maxime pinguiores, cibos dulces, atque fructus evitare oportet, ac cœna parciori, aut nulla uti. Fugiatur etiam cerevisiæ potus, & ejus loco decoctum ex aqua pura, leviori, cortice ligni sassafras, semine fœniculi, & aliqua vini Burgundiaci parte confectum adhibeatur. Porro cubitum iturus æger in pediluvia ex aqua fluviatili, floribus chamæmeli, sale & cineribus clavellatis parata descendat: ut illic humorum motus a superioribus ad inferiores derivetur partes. Namq; preterea pedes insigni cum intestinis gaudent communione; adeo ut illis frigido pavimento incedentes, sæpius in colicos dolores incidere observentur: contra vero calor humidus, qualis in pediluviis deprehenditur, fibras tensas relaxando, internis etiam nervosis partibus admodum amicus existit. Mane adhuc intra lectum sex vel octo vascula infusi theiformis sorbillanda suadeo, quod ex herbis discutientibus, veluti sunt scordium, veronica, melissa, salvia, betonica, brasilicum, millefolium, marubium, semen fœniculi, anisum stellatum &c. parari poterit. Neque minus alvi lubricitati maxime studere convenit; cui quidem scopo pilulæ balsamicæ nostræ, vel Sthalianæ, singulis octo diebus, vesperi numero quindecim sumendæ, & altero mane binæ salis Anglicani drachmę ex largo aquæ fontanæ haustu superingerendæ, egregie facient satis. Hæc enim medicamina, tantum abest, ut more ceteris purgantibus consueto, intestinorum tonum destruant, ut illum magis corroborent, atque saburram acido-biliosam, tunicæ intestinorum villosæ adhærentem blande educant. Denique vero commendo pulverem præcipitantem ex quatuor partibus lapidum cancrorum, una nitri depurati, aliquot olei de Cedro guttulis confectum, & pondere drachmæ unius, & ante prandium, & vesperi ex aqua frigida sumendum; quippe qui acidas ventriculi sordes involvendi, bilis acrimoniam attemperandi, & humorum ebullitiones consopiendi insignem obtinet virtutem. Quæ si rite observaverit, ac præterea omnes calidiores ac spirituosas essentias sedulo vitaverit perillustris Comes, spero utique, fore ut a molestis ægritudinibus liberetur.

CASUS XIII.

De Colico spasmodicis Affectibus ex defectu fluxus hæmorrhoidalis, rite tractandis.

Persona quædam serenissima, annorum viginti & octo, temperamenti sanguinei, robustioris corporis constitutionis, contra passiones, quas nonnunquam toleravit, & quæ partim colica spasmodica, partim melancholia ex hypochondriorum vitio suborta fuerunt, meum desideravit consilium. Quamobrem ponderatis omnibus morbi momentis, singula symptomata ex nimia humorum abundantia, quam Medici plethoram vocant, originem traxisse deprehendi. Accumulati enim præter naturam succi vitales distendunt, expanduntque nimium, vasorum illos vehentium ac propellentium latera, & eorundem tonum atque elaterem debilitant; hinc liberam ac æqualem circulationem ipsa sua copia remorantur: unde fit, ut hinc inde in vasculis sanguiferis, maxime viscerum imi ventris, veluti sunt hepar, lien, renes &c. stagnantes, eorundem infarctus ac obstructiones inducant, ac corpus ad affectus splenetico, hypochondriacos, cachecticos & calculosos disponant. Quando vero cunque natura ejus-

ejusmodi humorum abundantiam, salutari ac critico veluti conamine, per hæmorrhoidalem excretionem imminuit, tum recensita mala omnia præcaventur: contra vero eo atrocius recrudescunt, si evacuatio illa sanguinea haud successerit, aut plane cohibeatur. Namque cruor, impedito illius per venas sedales exitu, restagnat in vasis intestinorum inferiorum, maxime coli atque recti, & hinc nerveas eorum tunicas graviter afficit: unde dolores ac tormina intestinorum, pertinax alvi obstructio, refrigerationes extremorum, humorum ebullitiones, præcordiorum anxietates, nausea, ventriculi inflatio, adpetitus prostratio suboriuntur. Sæpius vero spasmodicæ illæ constrictiones vi consensus nervorum per universum corpus propagantur, & sic succos vitales majori impetu ad pectoris capitisque cavitatem propellentes, spirandi difficultatem, cordis palpitationem, capitis dolores, vertiginem, pectoris angustiam, pavores, inquietudinem, tremorem artuum, aliaque graviora introducunt symptomata, quæ omnia, evacuato superfluo sanguine vel per hæmorrhoides, vel etiam venæsectionem protinus remittunt. Et hæc eadem ratione in serenissimo nostro ægrotante contigisse, varia sunt, quæ attestantur, momenta. Ille enim sanguineo gaudet temperamento, ad ingenerandos copiosos humores admodum opportuno; largis indulget epulis, & has inter cibos nutrientes, boni succi assumere suevit: contra vero vitam amat sedentariam, somnumque diuturniorem, & sic deficiente corporis sufficienti motu, nec per insensibilem transpirationem, nec etiam per sanguineas evacuationes ex narium aut intestini recti venis factas, humorum imminutionem adeptus, sed illorum majorem nactus fuit quantitatem. Accedit & illud, quod ad annum usque vigesimum ætatis sextum corpus adhuc creverit; cujus augmentum præstans ad imminuendos superfluos humores fuit subsidium. Postquam autem vi ætatis incrementum illud corporis cessavit, & hinc succi fuerunt accumulati, haud fieri potuit, quin uberrimam toleratis passionibus dederint occasionem. Neque vero ignorari oportet, in serenissimo nostro præter humorum abundantiam, saburram quoque primarum viarum, acido-viscidam, a vitiata ciborum digestione generatam, passionum suarum esse caussam, quæ eo facilius inducitur, si cibi minus masticati nimia aviditate devorentur, & deinceps salutares excretiones per alvum atque cutim ingestorum moli haud respondeant. Tales enim acidæ & viscidæ cruditates, flatulentias, tensiones ac pressiones hypochondriorum, ventriculi ardorem, & gravativum dolorem, ructus, atque etiam febriles excitare sæpissime solent commotiones.

Explicatis itaque præsentis mali caussis, facillimum jam erit, opportunam illis curationem commendare, quippe quæ in sublatione caussarum unice consistit. Quare primum est consultissimum, ut plethora imminuatur, ac illius incrementum præpediatur. Huic scopo obtinendo convenientissimæ in tam lauta diæta sunt venæsectiones, in brachio, vel pede, ter quotannis, nimirum medio Februarii, initio Maii, & Septembris ante autumnale æquinoctium instituendæ, detrahendo semper ex incisione paullo capaciori sex vel octo cruoris uncias. Ipsa operatio sub tempestate amica atque serena institui debet; & brevi ante infusum theiforme sorbillari, quo humores reddantur fluxiores. Neque minus eo præsertim tempore omne frigus arcere, atque cibos dumtaxat molliores, ac concoctu faciliores comedere oportet.

Deinde vero legitimus hæmorrhoidalis excretionis successus est promovendus. Observamus autem, plerosque huic evacuationi obnoxios mense Martio ac Octobri, sæpius etiam circa insigniores lunæ mutationes molimina sentire hæmorrhoidalia, quæ inter potissima sunt gravativus circa dorsum, & os sacrum dolor, ardor, & tumor ani, corporis totius languor, refrigeratio partium extremarum, ac imi ventris flatulentæ molestiæ. Quamobrem eo maxime tempore rectam vivendi rationem observare, cibos acidos, dulces, fermentantes, & adstringen-

gentes evitare, a potibus calidioribus abstinere, & præsertim a corporis refrigeratione, ac animi affectibus probe cavere oportet. Contra vero ante fluxus illius eruptionem serenissimus æger quavis vespera in pediluvia tepidiora, ex aqua fluviatili, floribus chamæmeli, tantillo salis ac cinerum clavellatorum parata, pedes ad suras usque immittat; sed erumpente sanguine protinus ab illis abstineat. Neque etiam minus octo circiter ante erumpentes hæmorrhoides diebus assumat vesperi octodecim mearum pilularum, ac mane sequentis diei drachmam unam salis mei aperitivi ex aqua vino nupta capiat; hæcque alternis diebus continuet. Quod si vero loco sinceri fluxus, tubercula dolorifica anum obsederint; huic admovendæ erunt hirudines, postquam eidem ope sellæ perforatæ vapor ex decocto florum chamæmeli cum lacte, per injectionem prunarum candentium calefacto, admissus fuit; qui etiam ad provocandum ipsum fluxum egregie conducit. Tandem quoque, si circa congruum tempus ipsa dispositio ad cruentum illud profluvium præsto fuerit, nullus autem fluor accesserit; operæ erit pretium, ex vena in pede tusa quatuor circiter cruoris uncias detrahere, unde provocatas sæpius vidi hæmorrhoides.

Non vero ad subtrahendam nimiam sanguinis molem efficacius est subsidium, quam accurata diætæ observatio. Cujus ratione consulo, ut serenissimus æger cœna utatur parciori, aut plane nulla; & inter epulas fugiat cibos valde nutrientes, pinguiores, carnosos, juscula nutritiva; contra vero vescatur sæpius carnibus fumo induratis, obsoniis, atque eduliis aromatisatis; (*Die von einem hohen* gout *sind*) hæc enim haud adeo copiosos suppeditant succos, & naturales promovent excretiones. Inter potus, qui largius assumi debent, fugiendæ sunt crassiores ac spissiores, & seligendæ leviores cerevisiæ, quæ per vias urinarias facile redduntur, qualis est nostra Lœbeginensis, cujus tres mensuræ summo cum fructu quotidie potari poterunt. Vina quod attinet, ea, si fuerint calidiora, exotica, aut Hungarica, hyemali dumtaxat tempore, magis vesperi & post ciborum concoctu difficiliorum ingestionem, bibere licet; quoniam ad generandos humores haud secus, ac illos commovendos multum valent. Ordinario potui vinus Mosellanum, quod minus acidum existit, & excretiones per alvum & urinam egregie promovet, præ reliquis inservire poterit. Tum quoque nec nimium somno indulgere, nec otio marcescere convenit; sed potius corpus, quibuscunque exercitiis, vectione, equitatione, multa sermocinatione movere præstat. Incredibilis enim est virtus, quę motui corporis in præservandis cujuscunque generis morbis debetur: quippe quo & circulatio humorum vegetior, & transpiratio fit expeditior; hac vero & moles sanguinis imminuitur, & sordes illius salsæ ac acres e corpore proscribuntur. Neque enim sumtis epulis, & ventriculo cibis repleto, corpus moveri oportet; sed potius absoluta penitus digestione vel vespertinis horis. Tandem etiam, quæcumque transpirationem promovent, in usu vocanda sunt; fugienda vero cuncta, libero illius successui contraria. Quo quidem fine consultissimum erit, mane quędam vascula infusi calidioris intra lectum sorbere, & exinde levem expectare sudorem: contra cane pejus & angue vitare aerem frigidum, humidumque, maxime vespertinum; nec non in locis udis commorari; ac denique corpus vestibus bene munire, ac noctu ab aeris injuriis probe tueri, summo oportet studio.

Accedimus autem ad alterum curationis nostræ momentum, quod cruditatum primas vias occupantium remotionem ac præservationem respicit. Hoc scopo egregiam pollicentur operam pilulæ meæ balsamicæ, si singulis decem diebus numero octodecim vesperi sumantur, & sequenti mane uncia dimidia salis Anglicani ex aqua pura, superingesto potu theiformi, capiatur. Pridie ante pilularum usum adhiberi poterit drachma una pulveris præcipitantis: quo acrimonia primarum viarum attemperetur, & ad alvinam excretionem magis disponatur. Idem

pul-

pulvis etiam præstantissimo cum fructu propinari potest, si post nimium vini potum, aut alias caussas, humorum quædam præsto fuerit ebullitio; non minus eodem, cum viginti liquoris anodyni guttulis maritato, uti conveniet contra tormina ac dolores imi ventris. Ex diætæ regulis huc pertinent, ne minus masticati, avidius justo devorentur cibi: nec statim a cœna lectus petatur, nec etiam diutius protrahantur vigiliæ; quippe quę admodum impediunt ciborum digestionem.

Hisce vero omnibus subsidiis, ad omnes nostros scopos consequendos, palmam longissime prę ripiunt aquæ minerales, maxime thermæ Carolinæ: quas quotannis vel vere, vel Augusto mense potandas admodum commendarem. Quod si vero iis uti occasio defecerit, locum earum supplebunt acidulæ Egranæ, cum dimidia parte Selteranarum mixtæ, & æstivis mensibus adhibendæ. Tandem etiam haud ludetur opera, si ad meliorem transpirationis promotionem, ac partium externarum roborationem, balnea Lauchstadiensia, quæ sunt martialia, in usum vocentur. Et hæc sunt, quæ proponenda duxi; quæ si rite observaverit persona serenissima, certam foveo spem, fore, ut non solum a passionibus hypochondriacis, spasmodicis, atque calculosis vindicetur; verum etiam nervoso generi, & toti naturæ suum restituatur robur.

CASUS XIV.

De infelici Colicæ hæmorrhoidalis curatione.

DUos & sexaginta annos natus Jurisconsultus quidam celeberrimus, habitus corporis strictioris, constitutionis debilioris, studiis ac vitæ sedentariæ deditissimus, diætæ observator exactissimus, satis longo abhinc tempore circa utrumque æquinoctium hæmorrhoidalem fluxum, sæpius aliquot menses inhærentem pati consuevit. Postquam autem ante aliquot annos salutaris ille fluor, incongrua medicatione cohibitus fuit, abhinc inordinatus succedere cœpit; & sæpius vanis moliminibus, maxime circa plenilunium, atque gravioribus symptomatibus, nimirum animi deliquiis, præcordiorum anxietatibus, & constrictionibus, tensivis circa dorsum & hypochondria doloribus, crebris colicis, quin & cruentis e pulmonibus sputis ægrum cruciavit. Tali quoque ratione, novissima æstate, luna existente plena, accidit, ut noctu ex improviso ingentes imi ventris dolores tensivos, pungitivos ac lancinatorios incideret, quos anxia compressio circa cordis scrobiculum, proclivitas ad vomendum, & ipsi denique vomitus excipiebant. Vocabantur protinus in usum efficacissima contra Colicam præsidia, carminativa, enemata, linimenta ac cataplasmata emollientia pariter, atque discutientia; sed omnium efficaciam eludebat mali vehementia. Quare medicus quidam hancce colicam, cum absque ullo victus errore prægresso, circa plenilunium, tanquam illud tempus, quo alias hæmorrhoidum molimina accedere sueverant, invasisset ægrum, nec remediis ipsi satis opportunis obsecundare vellet, non pro simplici, sed hæmorrhoidali, ex stagnatione, vel potius stasi sanguinis intra membranas intestinorum suborta habuit. Hinc venęsectionem commendavit, asseruitque, fore ut ex illa magnum redundaret commodum; eo magis, cum olim ægrotantem a gravioribus malis semper vindicaverit. Verum enimvero nullas huic consilio aures præbere voluerunt reliqui medici: ægrum ob summam virium debilitatem, tolerandis sanguinis missionibus minus parem fore existimantes. Interim exacerbabantur omnia symptomata, & haud ita multo post vehemens horror cum subsequente æstu jungebatur, quem post paucas horas gelidus sudor, pulsus admodum debilis ac inæqualis, & ipsa denique mors excipiebat: adeo ut defunctus per binos dumtaxat male habuerit dies. Quamobrem doceri jam cupio: 1) anne symptomata illa suppresso hæmorrhoidum fluori, & inde subortæ intestinorum inflammationi, sideratione stipatæ debeantur? 2) utrum illa tempe-

pestiva venæsectione sublevari potuerint? & licet etiam hæc dubium videatur remedium, 3) numne consultius fuisset, hoc, quam nullum amplecti?

CONSULTATIO.

AD communicatum mecum casum, & primam quæstionem in eo propositam: anne morbus, quo æger affectus periit, ex sanguinis ob suppressas hæmorrhoides inducta circa intestina stagnatione, ac hinc suborta inflammatione, & denique sideratione sit derivandus? respondeo, quod ille omnino nec vulgaris colica, quam retenti flatus pariunt, nec colica torminosa fuerit, quæ ex humorum corrodentium atque biliosorum stagnatione ortum trahere ac crebris alvi dejectionibus stipari solet. Verum potius inflammationem intestinorum, quæ cruori intra horum tunicas nerveas stagnanti supervenit, præsto fuisse arbitror. Namque haud ignorari oportet, sanguinem libero per ani venas exitu præclusum, vi spasmorum, qui hanc excretionem tantum non semper comitantur, superiora versus compelli; qui cum in ventriculo ac intestinis stagnaverit, membranas eorundem nerveas violenter distendit, atque tali ratione non solum hisce partibus spasmum infert, & dolorem; verum etiam vicinas ope nervorum connexas regiones in spasmorum societatem rapit, & sic cordis præsertim, septique transversi musculos afficiendo, gravioribus ansam præbet symptomatibus, veluti sunt insignes præcordiorum anxietates, constrictiones circa cordis scrobiculum, proclivitates ad vomendum, animi deliquia, sudores gelidi, atque febriles commotiones. Quare si consideremus, ægrotanti nostro diu hæmorrhoidario, criticum huncce fluorem fuisse cohibitum: nullum est dubium, quin inflammatio, qua laboravit, ex cruore retento atque subsistente suos natales mutuaverit. Hinc etiam, juxta alteram quæstionem, omnino adserendum est, venæsectionem, tempestive in pede administratam convenientissimum fuisse præsidium: siquidem multiplici comprobatum habemus experientia, illa in vicinis partibus instituta tam ad imminentes præcavendas, quam præsentes inflammationes mitigandas, nec præstantius, nec certius reperiri subsidium. Præsertim insignem pollicetur operam in partium nervosarum, uti sunt ventriculus ac intestina, inflammatione; quippe quæ longe gravioribus ac periculosioribus stipata solet esse symptomatibus. Eo magis in præsenti casu operæ fuisset pretium, sanguinem ex vena tusa detrahere; quo certius exinde levamen in ejusmodi affectibus olim percepit ægrotans. Remedia certe calidiora atque carminativa, hisce morbis vulgo opponi solita, majorem omnino minantur noxam, quam utilitatem, quippe quæ humorum stasin, tanquam proximam morbi caussam, minime tollunt; sed potius humores commovendo, ac fibris per spasmum atque dolorem jam tensis, majorem inducendo rigiditatem, omnia symptomata magis exacerbant. Consultius igitur fuisset, remedia propinare inflammationibus opportuna, qualia præter venæsectionem sunt refrigerantia nitrosa, cinnabarina, leniter diaphoretica, diluentia & antispasmodica: quibus feliciter debellatos fuisse ejusmodi morbos, non solum Riverius in observationibus suis passim testatur, verum ego quoque in notis ad Poterium annotavi. Neque etiam minus varias de hoc argumento dissertationes conscripsit celebris Stahlius; in quibus ostendit differentiam, quæ vulgarem intercedat, & hæmorrhoidalem colicam; & huic admodum convenientem venæsectionem in pede collaudat. Quare denique patet, quod juxta tertiam quæstionem, utique fuisset convenientius, allegatum hocce remedium, omnis damni expers, adhibuisse, quam illud, uti factum est, irreparabili ægroti noxa omisisse.

CASUS XV.

De colica hæmorrhoidali ex obstructo hæmorrhoidum fluxu.

VIr generosus, 58. annorum, a multis jam annis hæmorrhoidalem expertus fuerat fluxum cum euphoria. Hic cum ante quatuor annos subsisteret; incidit ille sæpius, maxime brevi ante novilunium in ani molestum sub excrementorum dejectione ardorem, quem capitis dolores, & atroces intestinorum cruciatus excipiebant, cum subsequuto vomitu, & pituitæ sanguine permixtæ rejectione. Licet igitur contra hæc mala circa utrumque æquinoctium, non sine insigni semper symptomatum levamine, venam in pede tundendam præbuisset, non tamen impedire potuit recursum eorundem. Imprimis vero deprehendit, quod simulac studiis operam dedit, aut capite paullulum inclinato, meridianum somnum cepit, protinus floridus sanguis cum saliva effluxerit. Illud præterea cruentum sputum exceperunt plerumque pressiones ac puncturæ pectoris, ad sinistram scapulam tendentes, sinistræ manus refrigerationes, gelidique sudores. Neque etiam minus efflorescentia miliaris sæpius occupavit pedes; sæpius quoque rursus evanuit, & tum languorem corporis, frigorisque sensum in pedibus æque, ac dorso reliquit. Quamobrem, cum adpetentia subinde fruatur insigni, & copioso sanguine quasi turgeat; metuit omnino, ne tandem in hæmoptysin, aut plane apoplexiam incurrat; & ideo salutare anhelat consilium.

RESPONSIO CONSULTATORIA.

QUicunque omnia in recensito morbo obvia momenta probe consideraverit, facile perspiciet, cuncta symptomata retento hæmorrhoidum fluori in acceptis esse ferenda. Hinc enim humorum stagnatio in abdomine, ac maxime intestinis orta fuit: ex qua non solum spasmi doloresque colici, ardores intestini recti, atque vomitus dependent; verum etiam sanguinis vi spasmorum copiosior ad pectus compulsio, & per os ejectio originem trahit. Et quomodo in tanta motuum vitalium, maxime progressivi sanguinis irregularitate aliter potest fieri, quam ut salutares, quibus massa sanguinea depurari solet, excretiones impediantur, & inde scorbutica succorum vitalium progeneretur dyscrasia? unde etiam purpuracea efflorescentia pedum, refrigeratio, languor atque corporis decrementum suos mutuantur natales. Necesse igitur omnino est, ut oppugnentur hæc symptomata, & a gravioribus præcaveantur malis. Cui quidem scopo obtinendo, ante omnia commendo venæsectionem quater quotannis, nimirum circa æquinoctia pariter ac solstitia sub sereno cœlo in pedibus instituendam, qua octo semper cruoris unciæ detrahi debent. Deinceps ut promoveatur transpiratio, & depuretur sanguis, ægrum singulo mane sex vel septem vascula infusi theiformis potare oportet, quod sic se habet: Recipe herbæ veronicæ manipulos duos, summitatum millefolii pugillos quatuor, radicis glycyrrhizæ drachmas sex, seminis fœniculi drachmam. M. C. D. Eidem scopo egregie conveniet pulvis meus præcipitans, mane ante potum infusi pondere drachmæ unius ex aqua frigida capiendus. Tum quoque operæ erit pretium, ut æger liquoris mei anodyni quadraginta guttulas, tam hora quinta pomeridiana, quam vesperi cubitum iturus ex largo acidularum Selteranarum haustu assumat. Nec minorem ad sanguinem a capite derivandum, & æqualem humorum circulationem promovendam spondent efficaciam pediluvia tepidiora, ex aqua fluviatili & triticeis furfuribus conficienda, & vesperi in usum trahenda. Alvi porro libertatem perpetuam conservare decet; quod non solum manna, prunis coctis, & clysteribus domesticis obtineri poterit; sed etiam pilulis meis balsamicis, si earum sedecim cum pulvere meo præcipitante mixtæ vesperi quandoque deglutiantur. His denique si recta vivendi

ratio, & præsertim moderatus corporis motus per ambulationem aut vectionem accesserit: haud dubito, fore ut profligentur cuncta morbosa symptomata.

CASUS XVI.

De Colica spasmodica ex podagra retro pulsa.

Litteratus vir quadraginta, & quod excedit, annorum, temperamenti sanguineo-cholerici, ad excandescentiam facillimus, acquisitam per vitium hæreditarium podagram crebris in diæta erroribus, quin & excessibus magis adauxit, & sæpius toleravit. Hanc tandem pertæsus, sex circiter abhinc annis, imposito ad pedes quodam emplastro adeo profligavit, ut per totum hoc tempus siluerit. Interim ex memoratis illis, quos juvenis maxime commiserat, diętæ erroribus, contraxerat sibimet ventriculi imbecillitatem; quæ ætate increscente, magis etiam adaucta fuit. Hinc exigua frui cœpit adpetentia, quæ acidos potissimum cibos, haleces cum aceto ac cepis conditos, aliaque desideravit, & sæpius quoque assumsit. Exinde vero non solum adhuc magis debilitavit ventriculum; sed etiam acidas primarum viarum cruditates collegit. Quare primum vehementem incidit ventriculi ardorem; quem quidem sumto sæpius pulvere præcipitante Hoffmanni mitigare voluit: neglecto tamen recto victu nihil effecit: sed potius majorem humorum vitalium spissitudinem, pariter ac dyscrasiam acquisivit, adeout cruor ante aliquos dies ex vena tusa missus fuerit admodum crassus, atque teterrimus, & vix per aperturam fluere potuerit. In tali rerum statu, cum novissimis hebdomadibus vino Rhenano ad excessum aliquoties indulsisset, & abhinc sub intenso frigore equo vectus, insigni semel exposuisset refrigerationi: accidit, ut ante aliquot dies, assumptis sub prandio aliquot ostreis, cubitum iturus vehementissima corriperetur colica. Spasmi enim non solum infimum ventrem vehementer contrahebant; sed etiam vesicam urinariam, atque testiculos afficiebant; aderant præcordiorum anxietates, vertigines, inflatio ventriculi flatulenta, nulla ructuum explosio, & tanta denique intestini recti constrictio, ut injecti a quodam studioso clysteres emollientes minime penetraverint intestina, sed dolores potius magis exacerbaverint. Quamobrem memoratus ille medicinæ studiosus, præter clysteres exhibet potiunculam laxantem ex manna & resina jalappæ, de qua singula hora sumeret ægrotus, quantum cochlear capit. Verum cum nullum ederet effectum, impatiens ille totam uno haustu devoravit potionem, & dosin pilularum balsamicarum superingessit. Inde quidem ter soluta fuit alvus; sed dolores eadem, si non majori inhæserunt atrocia: nec sublevabantur data ab eodem studioso emulsione quadam, cum liquore anodyno Hoffmanni permixta, ex qua potius, cum acida in primis viis hæreret saburra, magis aucta fuerunt tormenta. Quare consultus ego singulis horis interne propinavi tincturam rhabarbari cum aqua cichorei paratam, interposui essentiam carminativo-stomachicam, liquori anodyno nuptam, & extrinsecus abdomini sacculos calidos discutientes adplicui. His per septem horas adhibitis, ano clysterem ex floribus chamæmeli, decocto avenaceo, oleo chamomillæ & amygdalarum dulcium paratum, & paullo post suppositorium ex melle, farina hordeacea, sale communi & oleo chamæmeli adplicatum curavi. Inde soluta alvus multa excrementa, cruore tincta reddidit, & copiosos flatus; quæ adhuc ter eodem die deposita fuit, cum stercoribus fœtidissimis, ac sincero sanguine. Remiserunt etiam dolores; & nox insequuta est quieta: quin, licet quoque malum postridie videretur recrudescere; datis tamen prioribus remediis evanuit iterum. Tum consultum duxi, ut vena secaretur; quam etiam, sed incisione nimis angusta tudit quidam imperitus chirurgus, adeo ut tres dumtaxat cruoris unciæ effluxerint: neque persuadendus erat morosus æger, ut alteram secandam præberet venam. Interim id obti-

nui hac venæsectione, ut podagra, quę olim sinistrum modo pedem occupaverat, jam recrudesceret, & utrumque eorum obsideret: intestinorum vero protinus remitterent dolores. Per diem quoque satis bene habebat æger, nisi quod de corporis conquereretur languore, nox autem calore mitissimo, præcordiorum anxietate, ac flatuum retentione adhuc reddebatur inquieta. Quare propinatis pilulis balsamicis, bis quotidie exhibui pulverem præcipitantem ac bezoardicum Hoffmanni pondere unius scrupuli; & vesperi dedi eundem pulverem cum spiritu nitri dulci. Pro potu ordinario quoque decoctum ex scorzonera, sarsaparilla, radice chinæ, cichorei & rasura cornu cervi ordinavi; & ad roborandum ventriculum Elixir stomachale ad modum Poterii paratum exhibui. Cum autem immorigerus æger remitteret mihi pulverem bezoardicum, & species ad decoctum, illa aversatus; & præter pulverem præcipitantem atque spiritum nitri dulcem, liquida boni saporis desideraret remedia: indulsi ipsi, ac tincturam antimonii cum essentia alexipharmaca Sthalii mixtam singulo mane ad triginta guttas cum regimine propinavi. Inde magis invaluit podagra; urina deponebat rubicundum sedimentum, & cum per alvum copiosa excreta fuisset saburra, spem fovi certissimam, fore ut mox pristinam recuperaret sanitatem. Verum enimvero hodie ad me pervenit nuntius, qui referebat, ægrum nec rite adhibere commendata remedia, nec debitum observare regimen, sed potius ad debellandos penitus flatus, proprio instinctu pilulas balsamicas aliquoties sumsisse, & abhinc podagram iterum retrocessisse. Nullas equidem in abdomine inde sentit molestias, nec nisi præcordiorum anxietate nocturno dumtaxat tempore sollicitatur: at cum gravius omnino metuendum sit malum, doceri potissimum cupio: anne, si recurrerint forsan intestinorum dolores, consultum sit, sanguinem iterum e vena detrahere, cum pronuper tam pauca illius missa fuerit quantitas? & quæ ceterum in usum vocanda sint remedia?

CONSULTATIO.

Postquam casum, cujus caussa consultus sum, sedulo mecum volvi, ac revolvi, facile deprehendi, omnia, quibus æger infestatur, symptomata ex materiæ podagricæ retrocessione, per imposita emplastra producta, primam trahere originem. Cum autem huic satis arduę caussæ adhuc errores diætetici ac animi graviores affectus accesserint: haud sane mirum, si tandem supervenerit colica spasmodica, alvi obstructione, præcordiorum anxietate, ventriculi inflatione, inquietudine, & virium prostratione stipata; quæ magis exacerbata est intempestivo purgantium, maxime resinæ jalappæ usu. Neque vero in arte salutari versatis incognitum erit, quam arduum sit atque difficile, tam grave malum funditus extirpare; eo magis cum immorigera ægrotantis indoles accedat. Recte equidem egit consultus medicus, quod ad præcavendam intestinorum inflammationem, venam in pede tundendam curaverit, & carminativa proinde, aliaque congrua satis ordinaverit remedia: sed quum adhuc anxietates, spasmi atque flatus urgeant, vero mihi videtur simillimum, intestina inferiora excrementis viscidis esse obsessa, quæ quamdiu præsto fuerint, perfectam podagræ eruptionem omnino remorabuntur. Hæc ut removeantur, in locum pilularum, a quibus abstinendum duco, sequens commendo infusum mannatum: Recipe mannæ electæ unciam unam & semis, cremoris tartari drachmam unam, nitri grana duodecim, aquæ florum acaciarum uncias septem: coque leni calore, adde olei anisi guttas quinque, olei amygdalarum dulcium unciam unam & semis. M. quod matutino tempore binis circiter assumi poterit haustibus. Elapsis abhinc binis horis injiciendus est clyster ex decocto avenaceo, floribus chamæmeli, seminis cymini ana drachmis duabus, olei chamæmeli unciis tribus, & tantillo salis communis ac nitri paratus. Sic alvo sufficienter soluta, operæ erit pretium, ut ex-

extrinsecus abdomen spiritu vini camphorato inungatur; interne vero singulis binis horis, quadraginta guttulæ sequentis exhibeantur mixturæ: Recipe essentiæ corticum aurantiorum unciam semis, tincturæ tartari, spiritus nitri dulcis ana drachmas duas, spiritus tartari drachmam unam. M. D. Vesperi exhibeatur pulvis bezoardicus, cum dimidia parte præcipitantis remixtus: & quavis vespera pedes in temperata immittantur pediluvia. Loco potus ordinarii commode inserviet serum lactis cum cremore tartari paratum, si illius binæ mensuræ cum hujus drachma una decoctæ ac percolatæ fuerint: nec ludetur opera, si æger ex jusculo quodam haustum olei amygdalarum dulcium assumserit: ac prævius fomentationibus, ano hirudines adplicari curaverit. Sed ante omnia patientia, ac temporis diuturnitate opus est; & major reconvalescentiæ spes ex congrua sex rerum non naturalium observatione, quam nimio pharmacorum usu concipi poterit.

Appendix.

HAud ita multo post relatum est, ægrum adhibitis, quas commendavi, medicinis, maxime sero lactis, & bono victus genere observato, absque podagra recrudescente, ab intestinorum doloribus liberatum, optime habuisse, ac muneribus iterum vacare potuisse.

CASUS XVII.

De Colica spasmodica cum subsequente Ictero.

PErillustris quidam comes 48. annorum, temperamenti sanguineo-cholerici, corporis robusti ac succi pleni vigesimo primo ætatis anno ex pota post corporis æstuationem aqua frigida primum incurrit colicos insultus. Duobus post annis iidem majori recruduerunt vehementia, & per biduum sævientes, tandem repetita clysterum injectione profligati: interim ne reciderent, curatius diætæ regulas observare, & cœna parciori uti debuit. Neque tamen minus bis abhinc alvi profluvio sponte suborto supervenerunt illa tormina, quæ antea non nisi obstructam alvum exceperunt. Hoc etiam fine potum Thee, ex quo alvi segnitiem observaverat, omisit, & in ejus locum decoctum fabarum Coffee potare cœpit: sub cujus usu, cum alvum haberet apertam, a colica sua per satis longum tempus mansit immunis. Ante decem circiter annos post illustrissimæ uxoris, purpura peremptæ obitum, noster quoque purpuram incidit: quæ brevi quidem tempore iterum evanuit, sed elapsis annis quinque post atrocissimam colicam iterum effloruit, & abhinc non deseruit perillustrem virum, ita quidem, ut æstivo tempore, quo copiosior fit transpiratio, largior adparuerit, quam quidem hyeme. Sub hac efflorescentia rarior fuit colica, & longe mitior. Verum proximo hocce anno crebrius & vehementius infestare cœpit, & novissimo tempore singulis binis hebdomadibus, statum veluti observando tempus recruduit. Ipsi paroxysmi flatulentis molestiis, vel obstructione, vehementi constrictione intestinorum, pectoris anxietate & continuo hypochondrii dextri dolore stipantur: & nec clysterum ope, licet ventrem subducant, mitigantur; nec topicis olim proficuis, veluti fuerunt spiritus vini camphorati, ac olea paregorica &c. consopiuntur. Excitantur illi plerumque vel a cibis incongruis, acidis, flatulentis; vel corporis refrigeratione, vel animi affectibus; & bilis subesse vitium, ructus amari, matutino explosi tempore attestantur. Anne denique acrimonia quædam purpuracea, intestinis incumbens simul concurrat, & eo fine promotio transpirationis foret proficua? medicorum celebrium relinquitur dijudicationi.

Ulterior Relatio:

ANnuum est tempus, ex quo præmissa morbi historia fuit concinnata. Abhinc vero colicus affectus & crebrius rediit, & atrocius: & ante binos circiter men-

ses desiit ejusmodi paroxysmus in icterum, totum corpus, exceptis oculis, occupantem. Hic vero paroxismorum colicorum habuit rationem: namque hos semper excepit, & deinceps brevi tempore evanuit. Consultus inde fuit D. D. W. qui datis remediis id quidem effecit, ut dolorificae illae intestinorum passiones longe mitiores, licet eadem adhuc frequentia, redire coeperint: at novissimis tribus hebdomadibus longe graviores recruduerunt. Namque non solum diutius, & nonnunquam ultra triginta horas inhaeserunt; sed etiam atrocioribus symptomatibus, insigni intestinorum atque ventriculi torsione, ac tanta pectoris constrictione, ut spiratio simul esset difficillima, stipatae fuerunt; & denique quotidie fere recurrentes, perillustrem aegrum lecto affixerunt. Singulum paroxysmum excepit aurigo, brevi post iterum evanescens. Hoc tempore continua vexat flatulentia pariter ac alvi obstructio: & cibos, licet maxime molles ac concoctu difficiles, protinus insequitur colica. Neque etiam minus ciborum adpetentia deficere incipit; hinc ab illis ferme abstinet. Contra vero a potu cerevisiae nullas sentit molestias; nec a decocto fabarum Coffee mane sorbillato, quod vero a meridie sumtum excitat omnino dolores. Somnus est interruptus, corporis accedit decrementum, & animi nimia sensibilitas. Praeterea acutus ille in hypochondrio dextro, tamquam hepatis regione dolor, omnes paroxysmos comitatur, & absque ulla tussi aut anhelitu gravi, sensibilissimos infert cruciatus: extra paroxysmum vero nullus ibidem sentitur dolor, nec ullus extrinsecus tumor, aut durities. Si ad sinistrum latus decubuerit, mitigatur paululum ille dolor, & flatus etiam expeditius redduntur: quod longe fit aliter, si dextro incumbat lateri. Sinistrum porro hypochondrium olim ab omni dolore immune fuit; jam vero novissimis diebus eodem prehendi videtur. Nullae tamen nec tabis cujusdam, nec alicujus tumoris adhuc praesto sunt notae. Urina sub dolorum tormentis mingitur pauca, sed turbida, obscure rubicunda, & sedimentum rubrum, saepius mucosum deponit. Stercora sunt instar fecum alba, & non nisi sumto laxante, paullulum livida adparent. Haemorrhoides nunquam fluxerunt; sed venaesectiones bis quotannis circa utrumq; aequinoctium instituuntur, & ante paucos dies novissime sanguis fuit missus. Denique haud ignorari oportet, perillustrem aegrum capitis dolores, quos olim satis graves toleravit, jamjam dum colica infestatur, nullos omnino pati; sed in eorum locum dentium tormenta successerunt, quae cum colicis doloribus ita alternant, ut his adfligentibus, illa sileant, & vicissim. Ceterum omnes aversatur cibos, & iis assumtis male habet. Quae cum ita sint, vero videtur simillimum, omnia haec symptomata excretioni bilis impeditae deberi; & ab hujus effusione non solum intestinorum constrictiones, verum etiam dolores illos, dextrum hypochondrium occupantes, atque colorem auriginosum proficisci. Hinc etiam licet adhuc nulla hepatis induratio fuerit praesto, justa tamen est suspicio, ne illa tandem consequatur. Quamobrem operae fore pretium arbitramur, ut remota ex intestinis biliosa saburra, bilis excretio promoveatur, tonus viscerum roboretur, ac praesertim ventriculi digestio, quae maxime videtur labefactata, adjuvetur. Sed haec aliorum medicorum judicio relinquimus, & doceri denique cupimus, anne in hoc gravi malo ex usu aquarum mineralium, & qualium, quoddam levamen expectare liceat?

Epicrisis cum consilio.

Morbus, qui describitur, non nisi est colica spasmodica, cum ictero non tam ex obstructione, quam potius constrictione ductuum biliariorum spastica originem trahente, stipata. Liceat autem ex hac morbi historia sequentes adnotare practicas observationes.

1. Potus frigidus calenti corpori ingestus, adeo saepius omnem intestinorum tonum destruere valet, ut eorum functiones, ci-

ciborum concoctio, chyli separatio, excrementorum per alvum ejectio, quæ in statu naturali absque ulla perficiuntur molestia, simul & semel pessumdentur. Hinc etiam nullum omnino est dubium, quin eadem caussa præsenti malo primos suppeditaverit natales.

2. Sic inductos veros dolores intestinorum adhuc magis auxit & sustentavit materia acris scorbutica, ad cutim subinde in forma purpuræ devoluta. Notari etenim meretur, colicas ejusmodi spasmodicas, crebris insultibus per intervalla recurrentes, non semper crassis primarum viarum sordibus deberi; sed potius cruori inter vasa mesaraica & intestinalia stagnanti, eadem distendenti, & nerveas earum partium tunicas moleste afficienti sæpenumero in acceptis esse ferendas. Talis autem cruor, si particulis salsis, acribus atque rodentibus, quales purpuram gignunt, imbutus fuerit, dolores inducuntur eo sensibiliores. Quamobrem quamplures mihi innotuerunt casus, ubi purpura scorbutica, per refrigerationes, purgantia, ac animi affectus retroacta, graves induxit intestinorum dolores: qui protinus remiserunt, si efflorescentia illa purpuracea vi auctæ transpirationis ad cutim denuo fuerit compulsa.

3. Notatu etiam dignus est icterus ille momentaneus, qui omnes colicos paroxysmos excepit, & brevi tempore iterum evanuit; & minime a materia mucida aut tophacea, poros vel ductus biliarios obstruente, sed ab eorum spasmodica dumtaxat constrictione originem traxit. Cum autem biliosus & amarus ille humor, multis sulphureis & alcalinis imbutus principiis insigniter adjuvat concoctionis negotium; siquidem assumtorum partes acidas contemperat, viscidas resolvit, excretionem alvinam promovet, & stercora flavo induit colore: facile adparet ratio symptomatum, ex denegata bilis secretione propullulantium. Quod si enim biliarii ductus spasmo tenentur occlusi, ac bili aditus ad intestina præsciinditur: illa per vasa lymphatica revehitur ad sanguineam massam; interim accumulantur cruditates acidæ in ventriculo ac intestinis, horum membranas stimulant, dolores pariunt, & excrementa relinquuntur alba. Hinc etiam cessantibus spasmis illis atque doloribus, cessant etiam allegata symptomata, & ipse auriginosus color evanescit. Inde vero patet, quam sit facillimum, ut icterus superveniat colicæ spasmodicæ. Quod attinet denique dolorem illum, quem illustrissimus Comes in dextro percepit hypochondrio: ille meo quidem arbitrio ex spasmo, qui substantiam duodeni, quod transit cholidochus ductus, membranaceam occupavit, & abhinc per ductum cysticum ac hepaticum semet propagavit, suam traxit originem.

Quum igitur malum hocce in solo intestinorum vitio consistere videatur, & nec induratione hepatis, nec pedum tumore, nec denique hectico calore stipatum sit: spem foveo certissimam, fore ut adhuc curationi locus sit. Quæ ut recte instituatur, suadeo, ut per tres priores dies liquor meus anodynus mineralis, cum tinctura tartari, ac spiritu bezoardico Bussii permixtus bis quotidie adhibeatur. Mane videlicet oportet illum intra lectum ex aqua vel fontana vel cerasorum nigrorum assumere, tum infusum calidum vel fabarum Coffee, vel ex millefolio ac liquiritia paratum superingerere, & inde sudorem expectare, vesperi autem ex sola aqua capere. Insignem enim virtutem obtinet, dolores ac spasmos sopiendi, humores stagnantes discutiendi, & saburram purpuraceam per cutim eliminandi: quos scopos si impetraverimus, tum leniori laxante primas vias purgare conveniet. Quare operæ erit pretium, mane undecim pilularum mearum balsamicarum deglutire, ac vesperi duos salis aperitivi scrupulos assumere: quibus per triduum adhibitis, iterum insistendum est usui liquoris anodyni per tres dies, & denique repetendæ denuo pilulæ. Sub epulis vero ex ultimo haustu 40. guttæ Elixirii mei visceralis capiantur; & loco potus ordinarii acidulæ Selteranæ aut solæ, aut cum dimidia parte aquæ fontanæ, & elæosaccharo ex oleo de cedro permixtæ potentur. Hæc si minus suffece-

rint remedia, balneum aquæ dulcis, mane ac vesperi usurpatum commendo, cujus efficaciam deprehendi præstantissimam. Præterea rectam victus rationem observare convenit, & hoc fine omnem corporis refrigerationem, animi affectus, vina austera, adstringentia, fructus acidos, atque cibos incongruos vitare; contra vero corpus, matutinis præsertim horis ad sudorem usque movere oportet. Quod si vero votis haud responderint hæc subsidia, tum nihil præstantius commendare possum, quam aquas thermarum Carolinarum molares cum debito regimine potandas: has enim ante biennium in persona serenissima, colica spasmodica ex suppressis hæmorrhoidibus laborante, deprehendi fructuosissimas.

CASUS XVIII.

De colica spasmodica convulsiva cum tumore, & dolore pedum per Carolinas sanata.

PRinceps quidam serenissimus, annorum 38. temperamenti sanguineo-cholerici, habitus corporis plethorici atque succulenti, non solum crebris olim narium hæmorrhagiis, sed etiam febribus intermittentibus, passionibus hypochondriacis, cordis palpitationibus, & doloribus dorsi ac ossis sacri tensivis sæpius fuit obnoxius. Novissime elapso anno inciderat quoque in febrem quartanam, cum qua tamen, superatis septem paroxysmis, felici eventu absque ullo adstringentium usu, in gratiam rediit. Sed sub præsentis anni auspiciis prehendebant imum ventrem tormina, atque tensivi dolores, quin etiam dorsum occupabant, & cum adpetitus prostratione primum, & animi mœrore juncti, tandem in hæmorrhoidalem colicam desinebant. Hæc vero per tres dies inhærebat vehementissima, cum acutissimis tensionibus, atque lancinationibus abdominis, ad dorsum usque protensis; urgebant flatus, & non nisi per superiora eructabantur; accedebant suffocationes hypochondriacæ, & inanes ad vomendum conatus, sæpius ipse vomitus. Dabantur protinus remedia temperantia, carminativa temperatissima, essentia dulcis Hallensium, cum quadam essentia balsamica mixta; injiciebantur enemata ac suppositoria: sed tertio demum die remittebant paululum symptomata. Adplicabantur subinde ex alumine paratum suppositorium: quod sequebatur cruoris per alvum excretio, quæ per aliquot dies inhærebat, & serenissimum ægrotum ab omnibus liberabat doloribus cum perfecta reconvalescentia. Sed sequenti mense cum novilunium immineret, recurrebat eadem colica cum pristinis symptomatibus; quid? quod dolores intestinorum, suffocationes hypochondriacæ, atque vomitus longe vehementiores fuerint. Hæc iterum per aliquot durabat dies; & propinatis prioribus remediis, nec non laxante mannato & pilulis polychrestis, erupit denuo sanguis per venas hæmorrhoidales. Tum accedebant copiosæ alvi dejectiones, iisque multa mucosa reddebatur saburra: sed simul omnes dolores evanescebant: redibat somnus ac ciborum appetentia, & abhinc optime habet serenissimus, nisi quod circa lunæ mutationes adhuc leviora imi ventriculi sentiat tormina. Cum autem vererentur medici, ne, nisi hæmorrhoidalis evacuatio rite succederet, colici dolores sæpius reciderent; in hisce præcavendis, & illa promovenda operæ duxerunt pretium, ut singulis mensibus, luna decrescente pilulę polychrestæ, tempore vero intermedio remedia tonico-nervina, veluti tinctura vitrioli martis Ludovici, essentia millefolii &c. adhiberentur; & subinde circa utrumque æquinoctium vena non in brachio, sed in pede, more hactenus sueto incideretur. Neque tamen minus tuum, Vir Illustris, tam præservatorium, quam curativum flagitant consilium; & potissimum scire cupiunt, num in hocce casu acidulis Egranis, aut thermis Carolinis, quas illis præfert serenissimus, cum fructu uti liceat; & qua ratione illæ sint usurpandæ?

CON-

CONSILIUM.

Quantum ex iis, quæ mihi de adversa serenissimi principis valetudine, perscripta sunt, sedulo mecum perpensis judicare potui; dolores illos, qui hactenus aliquoties occuparunt intestina, omnino a cruore intra nervosas, & admodum sensibiles intestinorum tunicas stagnante originem trahere, & hinc nomen colicæ sanguineæ, aut cum soluti fuerint hæmorrhoidali fluxu, hæmorrhoidalis potius omni jure mereri arbitror. Neque enim desunt variæ caussæ, quæ hunc affectum generare potuerunt, cujus caussa proxima semper est humorum abundantia. Has inter primum se offert temperamentum sanguineum; quod sicuti ad molem sanguinis fovendam admodum est opportunum; ita etiam ansam dedit narium hæmorrhagiis, quas serenissimus olim sæpius toleravit, & quibus deficientibus, procul dubio capitis doloribus laboravit. Non minus etiam notari meretur habitus corporis plenus & spongiosus: cui quin accesserit diæta lauta, atque vinosa, plethoræ fœcunda nutrix, extra omne positum credo dubium. Ipse vero colicus, ab humorum stagnatione oriundus morbus illi potissimum ætati proprius est, in qua degit princeps serenissimus. Hisce enim annis hæmorrhoidalis excretio in subjectis plethoricis erumpere observatur: quæ si ob vasa intestini recti exiliora, vel alias caussas, felici destituatur exitu; haud fieri potest, quin cruor in vasis intestinorum, maxime coli, quod prope ad dorsum situm est, subsistat, stagnet, & inde pressionis, tensionis, ac lancinationis sensum inducat. Præterea etiam intestinum rectum in spasmorum societatem rapitur, & constrictum nec stercoribus, nec flatibus transitum permittit: hi ergo una cum humoribus ad superiores corporis partes compulsi, anxietatem præcordiorum, inflationes cardialgicas, nauseas, vomitus, in quibusdam etiam mentis perturbationes, aliaque progenerant symptomata. Sed debetur quoque in præsenti casu febri quartanæ, brevi debellatæ quædam animadversio. Molesta equidem est hæc febris, si diutius inhæreat: at in subjectis plethoricis, quæ multo, atque spisso sanguine pollent, & sæpius obstructione quadam vasorum minimorum laborant, insigne ad has resolvendas, & cruorem attenuandum constituit remedium. Hinc etiam non penitus negarem, quin & illa tam brevi tempore sublata ad inducendam colicam eminus quasi contribuerit.

Quamvis igitur atrox illud malum hactenus satis provide ac convenienter blandis laxantibus, clysteribus atque carminativis fuerit oppugnatum, nec non debellatum: recte tamen eo studuerunt medici, ut peterent consilium præservatorium, ne illud iterum invalescat. Quo quidem scopo consultum duco, ut protinus septem vel octo cruoris unciæ ex vena in pede tusa detrahantur: quod si enim parcior sanguinis mittatur copia, frequentissime fit, ut major insequatur humorum ebullitio. Sed pridie ante venæsectionem, mane æque ac vesperi pedes in pediluvium ex aqua fluviatili, & furfuribus triticeis paratum sunt immittendi; quo partim humores reddantur fluxiliores, partim ad inferiores partes magis invitentur. Eo autem tempore probe vitandus est aer frigidus, & fugiendi cibi flatulenti ac concoctu difficiliores. Deinde alvi lubricitati studere convenit; quam minime pilulis, quæcunque etiam fuerint, moliri licet: quippe quæ humorum adfluxum ad intestina provocant, & horum dolores magis exacerbant. Præstat potius huic scopo vel clysteribus facere satis, vel potiuncula mannata, quæ sic parari potest: Recipe mannæ electæ uncias duas, cremoris tartari drachmam, aquæ florum acaciæ uncias sex, coque & solve leni calore, colaturæ adde olei de cedro guttas quinque. M. F. potio, quæ pro una dosi, interponendo potum decocti avenacei, oleo amygdalarum dulcium nupti, quandoque est assumenda. Tum eo respiciendum suadeo, ut humorum ebullitio consopiatur, & spasmodicæ in-

intestinorum stricturæ demulceantur : quibus scopis impetrandis egregie inserviet pulvis præcipitans, & Elixirium carminativum antispasmodicum, liquorem meum anodynum continens. Ille nimirum pondere duorum scrupulorum ex aqua florum sambuci aut cerasorum nigrorum brevi ante prandium capiatur; hoc vero guttulis quinquaginta & mane ex infuso Theebois, & vesperi ex potu ordinario assumatur. Non minorem virtutem præstabit liquor meus anodynus solus, si ingruente denuo malo, aliquoties de die guttis quadraginta ex aqua quadam destillata adhibeatur. Ceterum pro potu ordinario nulla convenit in hisce morbis cerevisia: sed consultius erit, præter vinum Rhenanum, sequenti decocto, quod grati saporis est, uti: Recipe rasuræ cornu cervi, radicis scorzoneræ, ana uncias quatuor, sarsaparillæ uncias duas, cichorei unciam, seminis fœniculi unciam semis. conc. cont. D. S. species, quarum binæ unciæ cum tribus aquæ mensuris per tres horæ quadrantes sunt decoquendæ. Quod victum attinet, ante omnia cavendum est ab animi affectibus, & refrigerationibus, maxime abdominis atque pedum; his enim refrigeratis, protinus intestina spasmis contrahuntur; & contra intestinis convulsis, statim perfrigescunt pedes. Quare etiam ineunte potissimum vere corpus leviori vestitu haud sit indutum, ne transpiratio impediatur. Quum autem denique non possit perfecta mali sanatio expectari, nisi sublatis omnibus, quæcunque adhuc fuerint, stagnationibus, æqualis humorum circulus restitutus, atque legitimus fluoris hæmorrhoidalis, in hisce temperamentis admodum salutaris successus provocatus fuerit: non efficacius atque præstantius ad hos fines obtinendos mihi suppetit præsidium thermis Carolinis, earumque tam ordinariis, quas *den Brudel* vocant, quam molaribus aquis, interne usurpandis. Harum autem potationi cum præsens tempus minime sit opportuuum, insistendum interim erit commendatis remediis; & si demum arriserit, accedente Majo thermis illis uti, tum proponam rationem, quomodo cum fructu potari poterunt.

Relatio de modo adhibendi thermas Carolinas.

Simul ac serenissimus princeps accesserit ad fontes Carolinos, elapsa die, qua corpus ab itinere defatigatum reficiatur, primæ viæ a sordibus, quas forsan continent, sunt repurgandæ, vel pilulis meis balsamicis, vel iisdem in naturis segnioribus paullulum acuatis, vel potiuncula quadam mannata, prout nimirum hæc vel illæ ipsi magis videntur convenientes. Tum vero reperiuntur ibidem duplices thermæ; quarum priores ordinariæ, quas *den Brudel* dicunt, penetrantes, fervidiores sunt, & multum terræ calcareæ ac alcalinæ, quam ad canalem copiose deponunt, secum vehunt. Deinde sunt aliæ aquæ, molares adpellatæ, quæ illis tepidiores, atque leviores nec ochram talem calcaream fovent; attamen eadem evacuandi pollent efficacia, & ante duodetriginta annos a me primum in usum vocatæ sunt. Quemadmodum autem curatio hisce thermis instituenda, tribus plerumque absolvi solet intervallis: ita prioribus binis vicibus potationem molarium commendare suevi, quæ humores reddunt fluxiliores, vasa minima reserant, & capiti pariter ac nervis amicæ, nullam unquam pariunt somnolentiam; tum autem tertia vice adhibendas aquas priores ordinarias permitto. Eadem ratione serenissimo nostro congruam fore hanc curationem arbitror: nimirum operæ erit pretium, ut evacuatis per alvum sordibus, prima die aquarum molarium decem vascula, prout ibidem locorum adhibentur, matutinis horis inter ambulandum assumat; altera sedecim; tertia viginti quatuor potet; quæ nisi quater vel quinquies alvum duxerint, postridie triginta hauriat, & denique illum vasculorum numerum, ex quo alvus quater redditur, per omnes reliquos dies retineat. Elapsis sic quinque diebus, per duos sequentes a potu aquarum abstineat, & harum ultima septemdecim pilu-

lularum mearum balsamicarum adhibeat. Postridie continuet iterum aquam eadem quantitate per sex dies potare; quibus finitis, interponat denuo duos dies, & sumtis iterum pilulis, per insequentes septem dies, thermas ordinarias, *der Brudel* dictas, eadem ac priores copia bibat; & denique curationi per adhibitum rursus laxans finem imponat.

Sed observandæ in hac medicatione sequentes probe sunt cautelæ. Primum quidem haud est consultum, thermas illas molares, more solito, vasis apertis, quæ linteis dumtaxat obtegunt, excipere: ex his enim spirituosum aquarum earum principium, quod est efficacissimum, facillime evaporat. Præstat potius, ut juxta ipsum fontem lagænis, in quibus acidulæ Tonstadianæ aut Egranæ asservantur, per infundibulum excipiantur; in iis probe munitis detineantur; earumque dimidia dumtaxat hauriatur portio; quoniam reliqua magis inertior deprehenditur.

Deinceps cum aquæ illæ molares, ceu tepidiores, quibusdam moveant nauseam; melius est, ut lagænæ ipsis repletæ vel in aquam ferventem, vel thermas ordinarias, quæ natura sunt fervidissimæ, imponantur, & sic in usum vocentur. Sub ea potatione brevi ante singulas epulas, sexaginta guttulæ Elixirii stomachici atque balsamici, ex aqua vino nupta sumendæ sunt. Nec opus est aliis remediis, nisi nova accesserint symptomata. Quod si vero aqua intra corpus substiterit, & flatulentiam excitaverit: tum e re erit vel salis ex thermis ipsis præparati drachmam unam ex primo haustu adhibere; vel ano clysterem carminativum, stimulo salino acuatum, infundere. Balneorum usum commendare non possum, quoniam hæ thermæ adstringentes sunt, poros cutis occludunt, & hinc subjectis, quæ ad spasmos, dolores colicos, & tensiones hypochondriacas prona sunt, minime conveniunt.

Aliter se res habet cum balneis Toeplicensibus, quæ vocant *das Furstenbad*, & in affectibus nervorum dolorificis, maxime qui a corporis refrigeratione proficiscuntur, eximiam exserunt virtutem. Nec alienum erit, finita Carolinarum potatione, ad balnea hæc accedere; & purgato per sal Sedlicense corpore, iis per novem dies uti. Singulo nimirum mane descendere solent in tale balneum, & eidem per tres circiter horæ quadrantes immorari; tum lectum petere, in illo, hausto infuso calidiori, leniter sudare; & denique corpus linteis calidioribus fricandum præbere.

Quod vero ad victum pertinet sub ipso thermarum potu; seligendi præ aliis sunt cibi molliores, & concoctu faciles; fugienda poma & acetaria; interim edulia succo citri permiscere licet; sed cœna sit parcissima. Inter potus optimum est vinum Burgundiacum, cum duabus acidularum, quæ ibi scaturiunt, & vocantur *der Buch Saverling*, partibus permixtum; neque minus Rhenanum vel Hungaricum potare licet. Præterea cerevisia Schnebergensis, aut decoctum ex cornu cervi, radice scorzoneræ, & aniso stellato paratum sub epulis bibi potest. Interim nihil certi determinare audeo: cuicunque enim potui vel vinoso, vel cerevisiario quis est suetus, & ex quo bene habet, illum quoque pro ordinario retineat. Circa aeris usum notari meretur, quod omnis frigidus, vespertinus omni studio vitari debeat, nec post solis occasum sub libero cœlo versari liceat: inde enim multas in corpus redundasse noxas observavi. Neque tamen minus corpus moderate movere oportet, quod vel mane, vel hora pomeridiana quarta vel quinta, aut ambulando, aut curru vel equo vehendo commode fiet.

Haud denique ignorari debet, quod ii, qui podagra laborant, sub harum thermarum potatione plerumque malorum suorum experiantur exacerbationes; quæ vero, cum leviores sint, ab ulteriori potu minime deterreant ægrotantes. Contra ubi inciderint forsan febriles commotiones, abstinendum a potu, & adhibendi pulveres absorbentes & nitrosi, aut emulsiones ex aquis analepticis, & seminibus quatuor frigidis majoribus confectæ.

Re-

Relatio de successu curationis.

POstquam serenissimus æger thermis Carolinis methodo præscripta usus fuerat, & ex his felicissimo cum successu majus virium & adpetitus incrementum, tumoris autem in pedibus sublationem impetraverat: ad confirmandam ulterius sanitatem, sequens suppeditavi consilium præservatorium. Cui cum morem gereret, tam a dolore vehementi colico-convulsivo, quam rheumatico partium externarum adfectu liberatus, perfecte convaluit.

Consilium Præservatorium.

EXposuit nimirum princeps serenissimus judicio meo aliquot quæstiones de tuenda illius valetudine; quarum hæc est prima: Anne ob crurum pedumve tumorem, qui per quinque menses continuus fuit, consultum sit, venam secare in pedibus, anne potius illam in brachio tundere præstet? Videtur equidem ad præservandum præsentem morbum summe necessaria ac inevitabilis venæsectio: cum serenissimus temperamento gaudeat ad ingenerandum sanguinem admodum promto, & sola humorum copia, exitu per venas sedales destituta, & intra nerveas intestinorum tunicas stagnans, spasmodicarum, quas hactenus toleravit, passionum unica existat caussa. Verum enimvero cum partim morbi diuturnitate, partim reliqua curatione ac thermarum usu satis imminuta videtur moles sanguinis: extra omne positum est dubium, quin jamjam magis ad viscerum, præsertim ventriculi ac intestinorum atoniam sit respiciendum. Præter habitum enim corporis spongiosum, qui ad subeundam atoniam insigniter est proclivis, ipse diuturnus morbus ac crebri dolores totum nervorum genus admodum debilitarunt: ut ideo humores, non quidem ob nimiam molem, sed potius partium solidarum imbecillitatem, tardius circulentur, & hinc in pedibus stagnantes, horum inducant tumorem. Quamobrem futuro autumno omittendam esse puto sanguinis missionem; quæ debilitatem partium solidarum, maxime ventriculi jam magis adaugebit, transpirationem remorabitur, & omnia plane exacerbabit symptomata. Quod si vero reciderit forsan dolor colicus, atque spasmodicus; arrideret mihi potius hirudinum adplicatio, qua stagnans in intestinis cruor, brevissima pariter atque tutissima via eliminabitur. Adventante denique vere, si refocillatis viribus, naturæ robur fuerit restitutum, ac tumor pedum evanuerit; tum feliciori successu vena in pedibus iterum secabitur.

Ad alteram quæstionem: Num in tanta crurum, pedumve debilitate, si a rubore fuerit vacua, liceat spirituosa adplicare; eo magis cum talia in simili affectu pedum ante aliquot annos fuerint adhibita eo effectu, ut per biennium & quinque menses remiserit intumescentia? omnino sum persuasus, externa roborantia ad confortandos pedes insigniter fore proficua; quo scopo aquam arquebusadæ cum linteis calidis adplicandam commendo. Et si tertio quæritur: quænam remedia ad colicam pariter, atque pedum affectionem præcavendam sint idonea? non mihi præstantius suppetit præsidium, quam pilulæ meæ balsamicæ, numero quatuordecim cum pulvere præcipitante nitroso singula septimana vesperi assumendæ: quo iisdem sordes primarum viarum biliosæ, atque viscidæ perpetuo eliminentur. Neque etiam minus insignem spondet utilitatem Elixirium meum stomachicum, 40. guttulis ex ultimo sub epulis haustu capiendum; quod roborando ventriculum, concoctionem adjuvat, & ideo ad generandum legitimum chylum, atque bonum sanguinem permultum contribuit.

Tum quoque juxta quartæ quæstionis argumentum: an futuro vere in usum sint vocandæ quædam acidulæ? utique commendo Selteranas vel Schwalbacenses. Præterea non ludetur opera, si loco potus ordinarii Selteranæ aquæ cum binis vini Rhenani partibus permixtæ adhibeantur. Quod porro quintam quæstionem: an proficuæ sint pilulæ? attinet; illas, si acre pur-

purgans foverint, minus omnino salutares credo, cum majorem humorum ad intestina affluxum invitare, & hæc magis debilitare deprehenduntur. Contra vero balsamicæ pilulæ, veluti meæ sunt, tantum abest, ut noxiæ existant, ut præter vim blande laxantem, ventriculum roborent cum successu felicissimo.

Et denique si sextam quæstionem intuear. Quænam remedia ad avertendam podagram, arthritidem, & alias pedum crurumque affectiones sint opportuna? huic quidem ex aliqua parte in responso ad tertiam quęstionem jam satisfeci; partim vero haud consultum mihi videtur, multis variisque pharmacis naturæ suetudinem inducere. Hic potius finis pertinaci victus observatione impetrabitur: summo enim studio omnes animi affectus, cibos flatulentos, dulces, acidos, poma, lacticinia, potus calidiores, spirituosos, aeremque frigidiorem evitare convenit. Contra vero cibi sint molliores, juscula; cœna parcior; omnia edulia probe masticentur; mane sæpius post haustum in lecto calidius infusum expectetur lenis sudor; & denique corpus moderato exercitio sæpe moveatur. Et hæc sunt, quæ in salutem serenissimi ægrotantis proponenda duxi; quæ Deus fausta reddat, ac salutaria ex animo precor.

CASUS XIX.

De Colica spasmodica chronica cum calculo vesicæ felleæ conjuncta.

VIR quidam quinquagenarius, temperamenti sanguinei, a prima ferme juventute sæpenumero tolerare suevit dolores colicos, qui quidem vehementiores, sed breviores semper fuerunt; & ante duodecim circiter annos rarissime, & vix semel quotannis redierunt: quo vero tempore alvi perpetua laboravit segnitie. Quatuor abhinc annis facto itinere, ex improviso vehementissimam rursus incidit colicam, atrocissimis in regione hepatis stipatam doloribus. Datis convenientibus medicinis remiserunt quidem hæc tormina; sed vix elapso mense atrocius recruduerunt. Hinc consulti sunt plures celeberrimi medici; neque vero impedire potuerunt, quo minus malum per satis longum tempus, crebris recideret accessionibus. Et quum denique solius D. D. W. medicamina adhiberentur; isque non nisi martialia exhiberet: adeo increvit morbus, ut æger lecto plane affixus, singula hebdomade violentum pateretur paroxysmum, sæpius ultra triginta horas inhærentem. Hunc demum aurigo insequebatur, cum insigni corporis languore, assiduisque circa regionem hepatis, atque cordis scrobiculum doloribus conjuncta; quam evanescentem denuo excipiebat colicus insultus, & sic per aliquod tempus alternatim sibimet invicem succedebant hi duo affectus. Protracto remediorum a D. D. W. præscriptorum usu evanuit demum icterus, sed colica nihilominus singulis quatuor vel sex rediit hebdomadibus. At vero cum tribus abhinc annis, iter facere, & illud, licet colico dolore prehenderetur, nihilo tamen minus curru celeriori inter ingentes corporis concussiones continuare deberet: factum est, ut omnis dolor remiserit, & ab illo tempore non nisi rarissimus, atque mitissimus reciderit. Circa æquinoctium autumnale præteriti anni autem post institutam more sueto venæsectionem, æger prævia refrigeratione dolorem rursus in hepatis regione sentire cœpit; qui subinde in ipsam desiit colicam, elapsis sedecim horis sublatam. Postea siluit per totam hyemem; at versus vernale æquinoctium dolor iterum in regione hepatis ac cordis scrobiculo magis obtusus, quam acutus recruduit; quem, misso pro more ex vena sanguine, protinus excepit colica passio. Hæc quidem non adeo vehemens fuit; sed adpetitus imminutionem, carnium ac jusculorum fastidium, ac tantam virium prostrationem reliquit, ut per binas hebdomades intra lectum commorari teneretur.

Quanquam vero usurpatis a D. D. W.

com-

commendatis remediis obsecundaret aliquantulum morbus: attamen adhuc restant languor corporis, virium decrementum, adpetitus jactura; color vultus antea floridus commutatur in luridum atque lividum, & pedes juxta malleolos intumescere videntur. Quare cum remedia illa, maxime martialia haud satisfacerent votis; illis missis, alia a quodam Medico proposita, quæ inter infusum rhabarbarinum fuit, in usum vocata sunt: & ex his colica pariter ac dolor in hepate remiserunt: sed ciborum adpetentia remanet exigua, & flatus assidui urgent. Hancce vero adfectionem, quæ nullo unquam extrinsecus tumore aut induratione stipata fuit, multi medicorum pro scirrho, saltem infarctu hepatis, ex calculo in cystide fellea suborto habuerunt; & acidulas, tanquam unicum salutis subsidium commendarunt. Contra alii harum usui plane non subscribunt, easque in læsione tam nobilis visceris admodum periculosas reputarunt.

CONSILIUM.

Postquam omnia morbi, cujus caussa consultus sum, symptomata, & præsertim pallidum vultus colorem, pedum tumorem, virium atque adpetitus prostrationem rite mecum perpendi: mox conjeci, ægrotantem nostrum cachectica corporis constitutione laborare cœpisse. Huic procul omni dubio primam occasionem dedit hepatis infarctus, a sanguinis per illud ac alia imi ventris viscera tardiori circuitu inductus: quo non solum biliosus humor spissior fuit redditus; verum etiam in calculosas demum concretiones, cum cystidem felleam, tum ductus hepatis biliarios obsidentes abiit. Inde enim dolorum in regione hepatis ratio liquet, & ob nervi intercostalis cum ventriculo, vesicula fellea, ductibusque hepatis biliferis communicationem cardialgia, nec non alvi segnities, & denique a bile in massam sanguineam retrocedente, auriginosus color supervenerunt. Quando vero succorum vitalium tardior per hepar progressus est, non fieri potest, quin illi ad partes vicinas, maxime nerveas intestinorum tunicas regurgitantes, sensibiles hasce partes distendant, & ad spasmodicas stricturas protitent: unde etiam intestinorum tormina suos mutuantur natales. Quibus sic se habentibus, cum ob hepar infarctum, legitima bilis secretio, nec congrua cum alimentis permixtio locum inveniat; hinc autem nec laudabilis chylus, nec bonus sanguis generari queat: facile patet, quæ insequutæ cachexiæ sit ratio.

Quæ cum ita sint, quæstio incidit: num in hisce morbis prosint remedia martialia? Meo quidem arbitrio, ea rite præparata liquida, veluti sunt tinctura martis Zwoelfferi, tinctura martis cum succo citri, aurantiorum, vel pomorum Borsdorffianorum concinnata, omnino locum inveniunt, maxime si medicinis amaris, resolventibus permixta, cum sufficienti diluentium quantitate exhibeantur, & motus corporis conjungatur. Contra vero eadem vel in pulvere, vel absque sufficienti liquidorum potu, vel denique parco corporis motu usurpata, humores magis inspissant, majusque inferunt detrimentum. Quod deinceps attinet venæsectionem; ea videtur eo convenientior, quo magis ipsi adsuevit jam ægrotus. Neque etiam est alienum, in colica hæmorrhoidali, aut quæ a sanguinis stagnatione circa intestina ortum traxit, sanguinem per venæ incisionem, aut quod utilius observatur, hirudinum adplicationem detrahere. Verum enimvero ubi, præter hepatis infarctum, atque spasmos & dolores intestinorum, horum tonus jam labefactatus, digestio alimentorum læsa, & virium jactura præsto fuerit; uti quidem in præsenti casu deprehendimus: neutiquam subscribo venæsectionis usui; sed ab illa majus metuo damnum, quam emolumentum.

Quare potius ad debellandam hanc gravem ægritudinem, eo meum tendit consilium, ut ægrotus per integrum mensem acidulis Egranis, sed tepidioribus utatur. Ante harum autem usum per aliquot dies, sumtis mane pariter ac vesperi centum guttis sequentis animæ rhabarbari, corpus

pus purgare convenit: Recipe rhabarbari Alexandrini pulverisati unciam dimidiam, salis tartari, terræ foliatæ tartari ana drachmam, aquæ ligni sassafras destillatæ uncias duas. M. & digere leni calore. Deinceps sub epulis ex ultimo haustu, atque vesperi cubitum iturus æger sumat sexaginta Elixirii visceralis guttulas: ceterum a cibis durioribus, acidis, salitis atque flatulentis abstineat, animi affectus fugiat, corpus sæpiuscule moveat, atque crebris jusculis cum scorzonera, cichoreo, & jure carnium gallinacearum aut vitulinarum paratis utatur. Quoniam porro in hisce morbis nihil convenienti potu est fructuosius: hujus in locum commendo, vel Selteranas acidulas vino nuptas, vel hocce decoctum: Recipe rasuræ cornu cervi, radicis scorzoneræ ana uncias sex, radicis cichorei, fœniculi ana uncias duas, corticis ligni sassafras, seminis fœniculi ana unciam dimidiam. C. C. F. species, quarum unciæ duæ cum tribus aquæ mensuris, ac passularum Corinthiacarum manipulo uno tres horæ quadrantes sunt decoquendæ. Contra colicas ac flatulentas molestias non opportunius mihi suppetit præsidium, quam liquor meus carminativus, anodyno nuptus, & mane vel vesperi quinquaginta guttulis exhibendus. Et extrinsecus denique parti dolenti adplicandum suadeo hoc emplastrum: Recipe emplastri de meliloto unciam, camphoræ, croci ana drachmam. M. l. a. emplastrum.

APPENDIX.

Prius quam commendata a me remedia in usum vocasset æger, consuluit adhuc alterum, eumque haud incelebrem medicum; cujus hæc fuit consultatio.

Ex transmissa morbi historia probe intellexi, virum quinquagenarium, temperamenti sanguinei, colicis insultibus a prima quidem juventute obnoxium, novissimis autem aliquot annis maxime infestatum fuisse. Hisce enim ante quatuor circiter annos non solum accessit molestus in hypochondrio dextro dolor; verum etiam paullo post icterus supervenit; qui adhibitis quibusdam remediis iterum evanuit. Abhinc siluerunt equidem colici dolores per satis longum tempus; at novissime circa bina æquinoctia post institutas venæsectiones, recruduerunt, non tanta vehementia, quanto potius corporis languore stipati. Sed his quoque mitigatis successerunt denique, & adhuc inhærent flatulentia, virium decrementum, color faciei luridus, pedumque aliqualis, forsan œdematosa intumescentia.

Optassem vero, ut adhuc allegatum fuisset, utrum æger nunquam toleraverit hæmorrhoides, anne colicæ nuper cum ictero complicatæ supervenerint vomitus; & quæ jam sit urinæ conditio, an reddatur sufficiens, numque satis tincta sit, an potius lixiviosa? Interim quantum ex jam dictis colligere licuit, præsentem morbum, qui radicatus, habitualis, & nisi hæreditarius, saltem connatus, hinc curatu videtur difficillimus, pro colica bilioso scorbutico hypochondriaca, eaque periodica habeo: cujus sedem in hepate, ejusque parte concava pariter ac in intestino duodeno collocandam arbitror; ipsumque ab impedito hæmorrhoidum fluore sustentari, nullus dubito. Neque vero adhuc ipsum scirrhum hepatis, aut calculum in vesica fellea suspicor; sed infarctum dumtaxat insigniorem subesse credo; de quo, cum crebris colicæ recursibus ventriculi robur labefactatum, digestio destructa, & ideo laudabiles succi videantur corrupti, valde metuo, ne tandem cacochymicum, cachecticum statum, & hinc plane hydropem, tympanitidem, febrem lentam & icterum, nigrum post se trahat. Quamobrem consultum omnino duco, ut jam in curatione omnia purgantia, evacuantia, venæsectiones, nitrosa, martialia, aquæ minerales, aliaque potentiora remedia fugiantur; & in horum locum blandiora balsamica, aperitiva, amara, rhabarbarina, adhibeantur. Idcirco accommodatissimam puto sequentem medicationem, per tres ad minimum hebdomades in usum vocandam. Primum nimirum vehementer commendo saponem quendam balsamicum, cujus D. BIANCHI,

ce-

celebris Italorum medicus in sua *historia hepatica pag.* 320. meminit, tanquam præstantissimi hisce morbis remedii, & qui sic se habet.

Recipe cinerum absynthii, juniperi, agrimoniæ ana manipulos quatuor, cum sufficienti quantitate aquæ fontanæ fiat lixivium forte, in cujus mensuris sex coque radicis rubiæ tinctorum, silicis ana uncias duas, bardanæ uncias tres, foliorum marrubii albi manipulos tres, florum centaurii minoris manipulos duos. Colatura coquatur s. a. cum sebo bovillo ad consistentiam smegmatis, adjiciendo sub finem croci austriaci pulverisati scrupulos duos: effundatur in capsulas ligneas; & asservetur usui. Hujus saponis drachmam unam, in infuso rhabarbarino, cui sit addita herba trifolii fibrini, solutam singulo mane capiet æger. Deinceps sub epulis ex vino sumet quinquaginta guttas Elixirii balsalmico-stomachici, quod sic se habet: Recipe Elixirii aperitivi Clauderi drachmas sex, essentiæ corticis cascarillæ, spiritus salis ammoniaci anisati ana drachmas duas, tincturæ rhabarbari unciam dimidiam. M. D. ad vitrum. Non minus inter pastum pro primo haustu sequentis infusi vinosi, quantum sexta mensuræ pars capit, adhibeat: Recipe radicis enulæ, pimpinellæ albæ, caryophyllatæ ana drachmas sex, herbæ marrubii albi, hepaticæ nobilis, agrimoniæ cum floribus ana manipulum, florum hyperici, salviæ ana pugillum, cinnamomi optimi drachmas duas, corticum citri & aurantiorum, ana no. i. C. C. D. S. species, quæ linteo inclusæ immittantur lagænæ, & infundantur cum duabus vini Rhenani mensuris. Hoc infusum in cella asservare oportet; & tum quotidie tantum vini iterum affundendum est, quantum infusi sub epulis potatur. Vesperi autem cubitum iturus æger de conserv. spagyr. aug. quantum duo cultri cuspides capiunt, assumat. Nec ludetur opera, si singulis quatuor aut octo septimanis, maxime si quædam hæmorrhoidum apperuerint vestigia, loco venæsectionis tres vel quatuor hirudines adplicentur, iisque quatuor vel quinque cruoris detrahantur unciæ: ac denique crebri infundantur ano clysteres, qui ex mucilagine hordei, butyro, & syrupi de cichoreo cum rhabarbaro uncia una sint compositi. His adhibitis, si ea deprehendatur corporis constitutio, quæ usurpandis aquis mineralibus idonea est, operæ erit pretium, interjectis aliquot hebdomadibus, thermas Carolinarum molares in usum vocare, ea quidem methodo, quam illustris HOFFMANNUS *Med. Consul. Tom. I. pag.* 260. suppeditat, & quæ præsenti libro *Sect. I. Casu XV. pag.* 65. *seqq.* exhibetur. Tandem vero nunquam non rectam vivendi rationem servare oportet: hinc omnes cibos crudos, frigidos, acidos, salitos, similagineos, aromatisatos, fumo induratos, flatulentos, concoctuque difficiles; nec non potus spirituosos, vina adulterata, cerevisiam recentem, nimium usum infusorum calidiorum Coffee, vel succoladæ; & denique vitam nimis sedentariam, ac multas meditationes evitare convenit. Contra vero haud alienum erit, sub epulis unum vel alterum haustum vini Burgundiaci, vel Tockaviensis assumere; & denique loco potus ordinarii decoctum ex ligno sassafras, sarsaparilla, corticibus citri, semine fæniculi, cinnamomo & cascarilla paratum adhibere.

Judicium Medicum.

Postquam præmissum celeberrimi cujusdam medici consilium meo quoque judicio fuit expositum: non possum, quin profitear, medicum illum caussas ac originem præsentis morbi optime perspexisse, meque cum illo ex omni parte sentire. Neque etiam habeo, quæ circa commendata ab ipso remedia moneam: quamvis enim aquas minerales non omnino laudare videatur: attamen, cum post absolutam curationem aquas molares suadeat, vero est simillimum, ipsum utique vereri, ne absque eorum usu viscerum obstructiones ac infarctus solis remediis omnino tolli nequeant. Ego vero longe consultius fore puto, si acidulæ Egranæ tepidiores, sub ipso reliquorum medicaminum

num

num rhabarbarinorum, amarorum & visceralium usu simul bibantur; & tunc efficaciam earundem longe præstantiorem credo. Ceterum ex ipsa ægrotantis constitutione a præsentibus medicis dijudicandum erit, quantum propositarum aquarum quotidie potare, & quamdiu earum potationem protrahere debeat.

CASUS XX.

De colica flatulenta cum dolore nephritico.

VIr quidam summæ dignitatis, sexagenario major, a juventute sua sub multis corporis defatigationibus, robusta ac admodum vegeta constitutione gavisus, temperamenti cholerici, staturæ proceræ, per longum satis tempus prandere dumtaxat, atque cibos minus masticatos eximia aviditate, ac larga quantitate devorare; eas vero die veneris, qua ferias esuriales celebrat, non nisi vesperi assumere suevit. Praeterea sub epulis præter vinum Rhenanum, quod extra convivium modice bibit, cerevisiam triticeam, quæ hic locorum non adeo bonæ notæ existit, potare; meridianum tempus sedendo, scribendo, legendo vel ludendo consumere; loco cœnæ modo nominatam cerevisiam sorbere; & hora plerumque undecima lectum petere solait, somnum corpore minus tecto capiens. In tali rerum statu ante aliquot hebdomades suasu cujusdam curam præservatoriam cum acidulis Selteranis instituere cœpit; quæ quidem primis diebus imi ventris inflationem, & quandam inter ambulandum spirandi difficultatem induxerunt; postquam autem per urinam rite abierunt, cum euphoria potæ sunt. Sub earum potatione larga quidem cibos sumsit adpetentia; sed pomorum, aliorumque fructuum, quorum alias est amantissimus, omni studio vitavit usum, Neque tamen minus, cum haustis per quatuor circiter dies hisce acidulis, forsan more consueto jejunium celebrasset, & non nisi hora vespertina sexta, largis indulsisset epulis; accidit, ut hora duodecima nocturna doloribus spasmodicis, regionem dextri renis, ubi intestino colo connexus est, occupantibus, & cum alvi obstipationibus, flatuum pertinaci retentione, nausea, conatibus ad vomendum, tensionibus ventriculi atque vigiliis stipatis ex improviso corriperetur. Surgit protinus ex lecto, & pavimento supinus incumbens, dolorum quidem aliquale levamen sentit; at assidua in imo ventre murmura percipit, cum tanta intestinorum a flatibus expansione, ut abdomen esset instar tympani. Vocatus medicus, cum non adesset febrilis commotio, in ipso paroxysmo exhibet sal catharcticum amarum, & clysterem ano infundi jubet. Paullo post & ego accitus, morbum in torsione atque contractione intestinorum laxatorum, & a flatibus expansorum consistere deprehendo; & alvum nondum apertam, clysteribus emollientibus ac carminativis movendam curo. Sopitis etiam per antispasmodica interne data spasmodicis intestinorum doloribus, oretenus propino blandum laxans; quod post aliquot horas copiosos flatus, & quandam acetarii crudi, & nondum digesti educebat copiam. Licet autem alvus tali ratione suo fungeretur officio, & urina satis copiosa redderetur, cum multo sabuloso, ac mucido sedimento; attamen dolores circa dictam dextri renis regionem adhuc per aliquot dies mussitabant. Quare morbum fuisse colicam nephriticam ratus, venam in pede tundendam curavi: quo quidem factum est, ut remitterent paullo dolores; sed iidem versus vesperam, pristinis stipati symptomatibus majori recrudescebant atrocia, & nullis plane obsecundabant remediis. Hinc postridie exhibebam lene vomitorium ex radicis Ipecacuanhæ scrupulo uno, tartari emetici grano uno, & tartari vitriolati granis sex concinnatum: quod cum copiosam mucidam æque ac biliosam saburram ἄνω καὶ κάτω duxisset, omnes protinus siluerunt dolores; & non minus ciborum adpetentia, somnus, atque vires redierunt; quam etiam alvina excretio na-

naturalem recuperavit ordinem. Sic ergo per aliquot dies optime habuit æger; & animi laxandi caussa, quædam itinera felicissimo fecit successu. Verum enimvero pridie Nonarum Augusti, cum inter prandendum acetarium ac cerasa assumsisset, vesperi eodem malo prehendebatur: quod quidem, evacuatis per alvum, data salis cathartici amari uncia, & injectis enematibus solutam, permultis cruditatibus, cerasa ac acetarium adhuc cruda foventibus, mox remittebat; sed elapsis quatuor diebus post sumtum vinum Rhenanum, cum eo, quod ex cerasis paratur, mixtum, iterum recrudescebat. Injectis denuo clysteribus evanescebat statim, sed adhuc urgent obtusi circa renes dolores. Idcirco consilium anhelat, ut ab isto morbo penitus vindicetur, atque subinde præservetur.

CONSULTATIO.

Recte judicavit medicus, morbum, cujus caussa consultus sum, nomen colicæ nephriticæ mereri; quæ non solum calculo ex rene dextro in urethrem impacto, verum etiam flatibus intestinis oberrantibus in acceptis est ferenda. Calculum re adesse vera, attestantur dolor sensibilissimus in hypochondrio dextro subito obortus, qui fit, si calculus in pelvim ac principium uretheris transgreditur; alvi obstipatio; flatuum retentio, nausea, conatus ad vomendum, appetitus prostratio, vigiliæ, inquietudo, atque sedimentum in urina sabulosum. Flatus autem subesse, patet ex continuis in imo ventre murmuribus, ac tympanitica abdominis inflatione. Insignis nimirum per quotidianam ferme experientiam inter flatulentam ac nephriticam colicam deprehenditur consensus: quando enim cunque intestinum colon, & præsertim flexura illius, prope renem dextrum sita, a flatibus infarctum distenditur; facillime fit, ut calculus in renibus commoveatur: quemadmodum etiam frequentissimum est, ut dolores renum calculosi vi consensus nervorum, ad sensibiles intestinorum tunicas propagentur. In tali casu inferior potissimum intestini coli atque recti portio spasmis adeo constringi solet, ut nec flatibus concedat exitum; qui ad superiora magis vergentes, intestina non minus ac ventriculum mirum in modum distendunt, & hinc symptomata admodum exacerbant; contra vero ex supino decubitu, aut clysterum infusione plerumque sublevantur. Ad huncce vero morbum in nostro ægrotante variæ contribuerunt caussæ: veluti sunt partim crebrior ac diuturnus pomorum, atque fructuum usus, quippe quæ flatus gignunt, atque refrigerant; partim minus legitima ciborum masticatio, qua ciborum digestio nimium læditur atque destruitur; partim denique ipsa provectior ætas, quæ in hosce morbos admodum prona est, & vel levissimis caussis ad illos commovetur. Cujus igitur quod attinet curationem, ac præservationem; laudo vehementer, quod medicus in paroxysmo interna antispasmodica exhibuerit, clysteres emollientes ano infundendos curaverit, & denique venam tundi jusserit. Procul enim dubio plethora laborabit ægrotus, quæ dolores ejusmodi spasmodicos admodum sustentare, febriles commotiones, aliaque subinde symptomata excitare solet. Eo convenientior erit venæsectio, si æger forsitan hæmorrhoidum fluori fuerit obnoxius. Tum vero ad præservandum hunc affectum, consultum valde judico, ut diæta curatius in posterum observetur, præsertim omnes cibi flatulenti ac refrigerantes sedulo fugiantur, ac cuncta, quæ pedes potissimum atque ventriculum refrigerare, aut animi affectus excitare valent, omni studio evitentur. Neque porro minus cibos probe masticare, atque corpus sedulo movere oportet. Præterea huic fini accommodatissimæ sunt aquæ minerales; quas inter acidulæ Selteranæ in colicis atque calculosis affectibus admodum efficaces quidem observantur: at ubi tonus ventriculi simul labefactatus existit, uti in nostro casu, minus sunt sufficientes; & ideo

ideo magis commendarem Egranas, futuro vere potandas. Quum autem præsens tempus huic curationi minus sit opportunum, aliam in usum vocare oportet medicationem. Hæc meo quidem judicio felicissime instituetur; si bis quavis hebdomade quatuordecim mearum pilularum balsamicarum, quæ blande alvum movent, atque subinde tonum ventriculi roborant, vesperi capiantur, & sequenti mane drachma una salis mei aperitivi assumatur: porro singulo mane quædam vascula infusi theiformis hauriantur, & hora quinta meridiana sexaginta guttulæ Elixirii stomachici adhibeantur. Quod si vero ipse paroxysmus nephriticus reciderit forsan: tum partim liquoris mei anodyni mineralis triginta guttas singulis duabus horis, partim pulveres antispasmodicos ex pulvere marchionum, nitro & tantillo castorei concinnatos exhibere; partim denique clysteres emollientes atque carminativos large oleosos ano infundere expediet.

CASUS XXI.

De præservatione atque curatione illustris fœminæ ex coli & calculi doloribus laborantis.

ILlustris matrona 36. annorum, temperamenti sanguinei, habitus corporis spongiosi ac succipleni, ante mensium eruptionem crebris animi deliquiis, ac cordis palpitationibus infestata est. Hi vero cum anno ætatis decimo quinto primum cœpissent fluere, satis largi semper fuerunt, & per novem inhæserunt dies. Annos nata novemdecim matrimonii leges subiit, & sub illo octo fœtus cum insigni semper virium prostratione enixa est. Gestationis enim tempore ad quintum usque mensem crebris vomitibus, ac perpetua ciborum nausea plerumque laboravit; nec ab illis curata est, licet sub quavis graviditate venam ter secandam præbuerit: quid? quod eo tempore nunquam lateribus incumbere potuerit, ob dolorum, quos tum sensit, atrociam; sed supina semper jacere debuerit. Ipsa puerperia nunquam non variis symptomatibus, mentis defectionibus, adpetitus prostratione, calore præternaturali, cordis palpitationibus, atque vigiliis stipata fuerunt: quin post partum ante duodecim annos editum insignis cruoris copia cum crebris deliquiis ex utero fluxit; & abdomen aliquantulum intumuit. Sed adhibitis posthæc Aquisgranensibus balneis, detumuit venter, & dolores pedes ac genua occupantes evanuerunt. Amavit præterea a teneris diætam acidam atque salitam, & perpetuam alvi segnitiem perpessa est, adeo ut illa nunquam absque clysterum, aut mannæ usu, suo fungeretur officio.

In tali rerum statu quatuor abhinc annis ex calculo potissimum laborare cœpit: siquidem exinde non solum crebris dorsi doloribus, atque vomitibus cruciata fuit, verum etiam copiosum sabulum, & multos calculos, quorum novissimus ex sinistro potissimum latere cum multis doloribus excretus, instar amygdali fuit, cum urina sæpenumero reddidit: numquam autem sanguinem simul minxit. Sed binis abhinc annis cæcas incidit hæmorrhoides olim non nisi sub puerperio adfligentes. Præterea novissimo semestri conqueritur de inflationibus atque doloribus in dextro hypochondrio sub costis spuriis vehementissimis, ut nec attactum ferant; qui etiam ad femora atque pedes protrahuntur, cum assiduis flatibus.

Ceterum ex calidioribus ac suaveolentibus male habet; siti urgetur perpetua; nullo corporis indulget motui; hora nocturna duodecima ad somnum se componit, & matutina nona surgit: pro potu ordinario utitur vino Mosellano, aut Burgundiaco aquæ nupto; neque enim vina, nec alia ferre potest dulcia. Sanguis e vena missus, (mittitur autem bis quotannis) nec non ille, qui per menses debito adhuc successu gaudentes fluit, fœdus, pallidus ac viscidus adparet. Sæpius sub ipsis paroxysmis balnea conscendere suevit; nec sine insigni fructu, ac egregia alvi solutione, aquis Wisbadensibus aliquoties usa est. Contra vero a Pyr-

montanarum acidularum, quas larga quantitate, & pondere quatuor mensurarum semper bibit, potatione majorem ventriculi inflationem, abdominis intumescentiam, atque insigniores dorsi & a calculo dolores incidit. Currente hoc anno aquas Carolinas, & quidem ordinarias, quas *den Brudel* vocant, & interne potavit, & externe in balneis adhibibuit, non sine levamine, & copiosa muci per urinam excretione. Absoluta autem hac curatione, cum forsan corpus nimio frigori exposuisset sub vespertino aere, insigni calore post prævium horrorem, & horrendis in dextro hypochondrio doloribus prehensa, sed congruis remediis intra biduum ab illis liberata est. Eundem febrilem paroxysmum, doloribus stipatum incidit post usum balneorum Tœplicensium, quæ ipsi minus prodesse videbantur, quoniam procul dubio thermæ istæ justo calidiores fuerunt, & ipsis ad ventriculi usque regionem insederat. Quare jam salutare flagitat consilium, qua potissimum ratione ab ulteriori malorum istorum insultu præcaveri, & pristinæ restitui queat sanitati?

CONSILIUM.

Quod si cuncta symptomata morbi illius, cujus historia ad me transmissa est, veluti sunt dolores dorsi, inflativa molestia, quæ in dextro hypochondrio, ubi intestinum colon latet, percipitur, muci atque calculorum mistio, insignis virium prostratio, corporis debilitas &c. rite mecum perpendam; ea omnia a labefactata ventriculi digestione, & magna nervorum debilitate natales suos mutuari, facile perspicio. Inter caussas vero, quæ hæcce mala in illustri matrona induxerunt, potissimæ sunt temperamentum sanguineum, habitus corporis spongiosus, vasis exilioribus, per quæ tardius vehuntur humores, instructus, crebra puerperia, & multa symptomata sub istis tolerata, vita sedentaria, vigiliæ diutius protractæ, & denique irregularis acidularum Pyrmontanarum potatio. Quum autem ob inductam tali ratione ventriculi imbecillitatem, nec legitimus ex assumtis cibis chylus parari, nec inutiles humores atque cruditates per alvum, aut transpirationem separari queant: inde quoque nec laudabilis sanguis, nec spirituosum satis fluidum nerveum, a quibus virium & functionum homini propriarum integritas dependet, generari possunt; sed succi vitales redduntur inertes, viscidi; ex quibus per renes circulantibus, accedente præsertim vita sedentaria, & supino decubitu, calculosæ subinde nascuntur concretiones. Neq; porro minus ex destructo intestinorum tono alvi suboritur segnities; qua fit, ut retentæ sordes multam viscidam tenacemque in intestinorum canale relinquant saburram, quæ flatuum vera est materies. At hi exitu destituti, si in flexuras intestinorum maxime coli impingantur, uti quidem in præsenti casu circa coli principium atque flexuram prope hepar sitam factum esse videtur: producunt atrocissimos dolores, totum nervosum genus in societatem spasmorum sæpenumero rapientes.

Ut ergo a tantis malis vindicetur illustris fœmina, a recta victus ratione, quæ in curandis hisce morbis magnam habet potestatem, inchoandum est. Hoc fine operæ est pretium, ut corpus vel ante vel post cibum, ambulatione pariter ac vectione sub amico aere exerceatur; atque crebris itineribus cœlum mutetur. Deinceps quoque cibos pingues atque nutrientes fugere; cœna parciori uti; vigilias nunquam ad seram noctem protrahere; & loco potus ordinarii sequens assumere oportet decoctum: Recipe radicis chinæ uncias duas, radicis cichorei drachmas tres, herbæ cardui benedicti manipulum semis. M. C. D. F. species, quarum uncia una & dimidia cum tribus aquæ mensuris in vase clauso per horam dimidiam coquantur, & tum drachma una Cinnamomi, totidemque corticum citri recentium admisceatur. Hocce vero decocto non solum frigido vel solo, vel vino Burgundia-

co

co nupto; sed etiam calido mane intra lectum cum regimine uti licet.

Inter medicamina ad robur ventriculo inducendum, & naturalem alvi successum promovendum nihil est præstantius Elixirio meo stomachico atque balsamico, quod haud spirituoso, sed temperate lixivioso menstruo paratum est, & guttis LX. vel LXX. ex supra allegato decocto aut ante epulas, aut vesperi hora sexta assumere expediet. Non minus egregium præstabit fructum pulvis meus aperitivus & bezoardicus, pondere drachmæ unius bis vel ter quavis hebdomade capiendus: & denique futuro vere usus Carolinarum repetendus erit. Hæc per aliquod tempus usurpata, præservando malo egregie facient satis. Quod si vero ipsi calculosi dolores cum crebris vomitibus forsan reciderint: tum protinus clysterem ex jusculo quodam, floribus chamæmeli, olei chamæmeli unciis duabus, salis Epsomensis drachmis tribus, & nitri drachma una paratum ano infundere oportet. Interne vero pariter ex jusculo, olei amygdalarum dulcium, quantum duo vel tria capiunt cochlearia, capiatur; & liquor meus anodynus, qui ad infringendam dolorum calculosorum atrociam divinam ferme obtinet virtutem, guttis quadraginta bis vel ter de die ex aqua cerasorum nigrorum exhibeatur. Si dolores nihilominus inhæserint, & calculus ob vehementiam spasmorum progredi nequeat: aliquoties de die in balneum temperatum, quod ex floribus chamæmeli, malvæ, semine lini, furfuribus tritici & aqua fluviatili paratum sit, descendere conveniet. Deinceps quod colicos intestinorum dolores attinet; in his præter infusionem clysterum, extrinsecus loco affecto inungendum erit sequens unguentum calidum: Recipe olei liliorum alborum unciam unam, olei carvi destillati, hyoscyami ana drachmas duas, camphoræ drachmam semis M.F. unguentum. Non minus summo cum fructu, maxime si æstus fuerit præternaturalis, sumetur quandoque pulvis bezoardicus cum antispasmodico mixtus: nec minorem effectum pollicetur sequens Elixirium, L. guttulis sæpius adhibendum: Recipe essentiæ corticum aurantiorum recentium, tincturæ tartari ana drachmas tres, liquoris anodyni mineralis drachmas duas, essentiæ castorei drachmam unam, olei chamomillæ veri guttas sex. M.D. Ad caput denique roborandum, præsertim si illius dolores atque vertigo accesserint, usus balsami mei vitæ, cum spiritu salis ammoniaci mixti erit accommodatissimus.

CASUS XXII.

De gravi spasmo & dolore in recto intestino, cervice & vagina uteri cum sanguinis stillicidio.

Quadraginta novem annos habens matrona illustris, temperaturæ sanguineo-cholericæ, obesi valde corporis habitus, jam vero ob dolorum diuturnitatem atque somnolentiam paullo strictioris, ad hanc usque diem legitimo mensium gaudet successu; & licet octodecim foetus, quorum quinque mortui lucem aspexerunt, fuerit enixa, a teneris tamen illibatam præ se gessit valetudinem. Sed octo circiter abhinc annis scorbutica efflorescentia mentum occupare cœpit; quæ vago circuitu mox evanuit, mox & præsertim verno tempore iterum recruduit. Multa huic malo opposuit medicamina, sed frustra: quid? quod magnesiam albam, quam suasu cujusdam medici per octo successive dies sumsit, gravior exceperit adfectio. Namque mox postridie tenesmus primum levior occupavit intestinum rectum, qui brevi post adeo increvit, & tanto spasmo stipatus fuit, ut horrendis cruciatibus totum contorserit abdomen. Accessit insuper tussis sicca, de die gravior, quam noctu, quæ per aliquot hebdomades inhærens, tandem subito evanuit. Contra vero dolores illi in intestino recto magis invaluerunt; & tandem insigni uteri spasmo conjuncti sunt, qui doloribus parturientium similes, eo usque sævierunt, donec sanguis vel floridus, vel

vel coagulatus ex utero fluxerit. Tum enim per aliquod tempus remiserunt; sed brevi post, eandem scenam ludentes recruduerunt. Atque tantum abest, ut ex usurpatis contra istas molestias, variis remediis levamen percepisset, ut potius adhuc supervenissent atrocissimi dolores in lumbis, osse sacro, atque femore, qui in latere potissimum dextro ad genu usque, cum pertinaci alvi obstructione, extensi ægram cruciarunt. Neque enim alvi solutio malo dedit inducias, sed hanc plerumque vehementissimi denuo exceperunt cruciatus; sæpiuscule cruorem ex utero propellentes. Non minus ex intestino recto pariter ac utero haud raro serosa fluxit colluvies, modo cum flatuum explosione, modo sola. Contra hoc malum variis etiam medicinis usa est, & inter alia aquas Radmansdorffenses frigidas potavit: sub quarum usu alvum habuit solutam, & insigne symptomatum percepit levamen. Verum absoluta potatione alvus iterum obstructa esse cœpit, & pristini dolores redierunt, sub quibus matutino præsertim tempore, cum alvum deponeret, cruor simul excretus fuit. Hinc devenerunt medici ad laxantium atque clysmatum usum: quæ quidem alvum duxerunt semper; sed finita operatione, horrenda iterum tormenta dorsum pariter ac intestina obsederunt. Hæc equidem sæpius sponte per aliquot dies remiserunt; ac protinus illis successerunt molestæ ventris a flatibus distensiones: quas si vel medicinis oppugnaret, vel flatus per alvum excernere anniteretur, subito exceperunt dolores pristini. Quamobrem meam tandem imploravit opem: hinc cum partim ob virium prostrationem, partim inopportunum tempus, completam curationem adhibere non possem; exhibui mane juscula medicata, ab epulis essentiam corticum aurantiorum, cum sale volatili oleoso Sylvii, & sæpius essentiam ambræ permixtam; nec non pulveres absorbentes cum liquore anodyno maritatos; & loco cerevisiæ, decoctum ex radice scorzoneræ, chinæ, sarsaparillæ & semine fœniculi potandum jussi. Sed cum ex his aliquale equidem per vices, minus tamen perpetuum insequeretur levamen; acidulas Selteranas, lacti asinino nuptas per tres hebdomades potari jussi; verum nec alvum, nisi manna adjutæ, moverunt, nec dolores mitigarunt. Hinc tandem hirudines, quarum præstantissima virtus in pertinacibus congestionibus hypochondriaco-ischiadico-hæmorrhoidalibus mihi satis innotuit, binis successive mensibus ano adplicandas curavi: quas quidem dolorum per aliquot horas remissio, haud constans vero sequuta est sublatio. Ceterum pulsus est satis regularis, & magnus; urina citrina absque sedimento; & ciborum integer adpetitus. Quum ergo ab istis malis vindicari cupiat illustris fœmina, tuum vir excellentissime implorat auxilium, & doceri avet, quonam laboret morbo, quænam illi, & præsertim doloribus dorsi, ac pertinaci alvi obstructioni conferant remedia, & quænam convenientissima sit diæta?

RESPONSIO CONSULTATORIA.

Ex iis, quæ de præsenti casu perscripta sunt, intellexi, omnem calamitatum, qua illustris matrona premitur, catervam in vehementi intestini recti, atque cervicis pariter ac vaginæ uteri spasmo atque dolore consistere, qui ex cruoris in vasis hæmorrhoidalibus internis, non solum intestinum rectum, verum etiam ramulis quibusdam uterum cingentibus stagnatione primam traxit originem. Dum enim ob nimiam horum vasorum ab infarctu sanguinis copiosi factam distensionem, membranæ nerveæ intestini recti pariter, ac uteri admodum comprimuntur, & distenduntur, suboriuntur inde dolores & spasmi acutissimi, qui os sacrum, femur, regionem lumbarem & pedes, vi consensus, quem hæ partes cum intestino recto, vesica urinaria, & utero, ob nervos ex osse sacro prodeuntes invicem habent, acerbe simul afficiunt. Quod si vero in caussas, quæ huic stagnationi primam occasionem de-

dederunt, inquiram: has inter præter temperamentum sanguineum, vitam sedentariam sexui sequiori admodum familiarem, usum ciborum nutrientium, ac vinorum procul dubio calidiorum, maximi facienda est ætas illa ægrotantis, in qua menses cessare solent. Hoc enim tempore frequentissimum est, ut humores circa uterum & vasa hæmorrhoidalia coacerventur; & sæpiuscule etiam hæmorrhagię consequantur. Cum igitur in nostra ęgrotante, cruor copiosius ad dictas inferiores partes, intra pelvis cavitatem inclusas compulsus, vasa quidem valde laxaverit; nihilo tamen minus per constricta eorundem orificia exitu potiri nequiverit: haud mirum, si ipsa pressorios atque tensivos illos inciderit dolores, qui totum corpus labefactarunt, vires pessumdederunt, & somnolentiam induxerunt.

Quæ molestiæ ut recta ratione debellentur, operæ erit pretium motum congestorium, qui inferius ad uterum & intestinum rectum vergit, revellere & ad superiora revocare. Quo quidem fine eo utilior erit venæsectio in brachio: quo magis pulsus magnus atque validus eximiam humorum indicat abundantiam. Hac nimirum de præsenti sex cruoris uncias; postea vero singulis sex hebdomadibus tres vel quatuor circiter detrahere oportet. Deinceps insignem pollicetur opem emplastrum, ad os sacrum, coccygis, & infimas dorsi vertebras adplicandum, quod sic se habet: Recipe ceræ albæ, spermatis ceti ana unciam unam, croci, camphoræ ana drachmas tres. M. F. l. a. emplastrum. Circa os pubis vero atque perinæi regionem bis quotidie tepide admovendam intra lintea suadeo aquam arquebusadæ; quæ stagnantes humores discutiendi, & laxatas partes roborandi, egregiam virtutem obtinet. Interne laudo usum pulveris sequentis: Recipe lapidum cancrorum, antimonii diaphoretici, pulveris marchionum ana drachmas duas, nitri purificati drachmam unam, cinnabaris præparatæ drachmam semis, essentiæ castorei guttas triginta. M. F. pulvis, qui pondere drachmę dimidię vel unius vesperi ex emulsione cum seminibus quatuor frigidis majoribus, atq; papaveris albi parata assumi potest. Alvi pigritiæ non præstantius remedium est decocto mannato, cum olei amygdalarum dulcium uncia una permixto: cui etiam scopo accommodatissimæ sunt pilulæ meæ balsamicæ, numero quatuordecim versus imminentes menses sumendæ, maxime si statim post earum ingestionem clyster emolliens ex jusculo avenaceo, oleo chamæmeli & amygdalarum concinnatus, ano simul infundatur.

Quod denique diætam attinet, summo studio arcere oportet omne frigus, maxime ab imo ventre & pedibus. Cavendum est ab animi affectibus, atque mœroribus; fugiendi cibi crassiores, flatulenti, potus spirituosi, triticei pariter ac lupulati; & horum loco decocto ab ordinario medico præscripto utendum. Futuro denique vere aquas Schwalbacenses in usum vocandas hortor. Et hęc sunt, quæ in salutem illustris fœminæ proponenda duxi: quæ, nisi jam ipsa corruptio partes solidas occupaverit, desideratam præstabunt opem.

Relatio.

Postquam ęgrotans commendata hęcce remedia per octo circiter usurpaverat dies; aliquale quidem exinde percipere videbatur levamen; neque tamen minus adhuc inhærebant vehementissimi intestinorum, dorsi, ossis sacri, atque femoris dolores; quid? quod vires magis magisque imminui, & adpetitus prosterni cœperint. Quare iterum consultus, præter superius commendatum pulverem, ordinavi infusum theiforme, ex herba millefolii, melissæ, veronicæ, floribus chamæmeli, & semine fœniculi concinnatum, mane sex vel septem vasculis sorbillandum: sub epulis essentiam carminativam ex essentia corticum aurantiorum & spiritu de tribus paratam exhibui, & vesperi pilularum de styrace & aloephanginarum ana grana sex propinavi. Non minus extrinsecus partim ad discutiendos humores stagnantes,

partim laxatas partes confortandas, ano quotidie injici jussi clysterem specificum, balsamico temperantem, cujus hæc erat compositio: Recipe herbæ centaurii minoris, hyssopi, agrimoniæ, summitatum millefolii, florum chamæmeli vulgaris ana manipulum unum: coque leni calore in aquæ communis libra una; colaturæ adde vini rubri Gallici uncias sex, mastichis, myrrhæ electæ ana drachmam unam cum dimidia: colatum div. in tres partes. Quum autem præterea tubercula quædam anum obsederant, illa unguento de linaria inungi, atque hirudines adplicari jussi. Non equidem adhuc suspicabatur medicus ordinarius internam corruptionem, quoniam dolor non in uno loco fixus erat, sed vago circuitu mox os sacrum, mox femur, mox intestina, mox regionem umbilicalem, mox intestinum rectum occupabat. Verum cum efficacissima remedia spem fefellissent, verebar omnino, ne labes ac corruptio quædam circa uterum lateret; & hinc hortabar medicum, ut eam regionem curatius visitaret. Ille etiam brevi post in meam descendens sententiam, scirrhositatem cervicis uteri ad ulcerationem & corruptionem cancrosam uteri vergentem metuebat: quam non solum ex alvo obstructa, fœcum summe dolorifica excretione, cum sanguinis ex genitalibus expressione stipata, & perpetuo seri subcruenti tam ex ano quam utero profluvio conjiciebat; verum etiam quoniam facta visitatione, uteri orificium admodum inæquale, dolore tamen vacuum, & ad levem contactum, cruorem fundens deprehenderat. Quamobrem consuluit, ut externis potissimum remediis ipsis affectis locis succurreretur: quo fine externe regioni pubis intra lintea duplicata sæpius adplicandam suasi mixturam ex aquę rosarum, Hungaricę, & spiritus vini camphorati æquali pondere concinnatam. In ipsam vero uteri vaginam atque cavitatem, tepide injiciendum commendavi liquorem balsamicum & traumaticum, qui sic se habet: Recipe gummi elemi, benzoes, mastiches, myrrhæ, aloes, succini ana unciam semis; florum rosarum rubrarum, hyperici ana pugillos quatuor, croci, balsami Peruviani ana drachmam unam; affunde spiritus vini rectificatissimi libram unam, & leni calore extrahe. Hujus essentiæ balsamicæ recipe unciam semis, affunde vini Gallici libram semis, aquæ rosarum, plantaginis, florum sambuci ana uncias duas, adde mellis rosati unciam semis. M. D. Verum licet primum ex horum usu quædam sanitatis spes affulgeret: attamen recidebant omnia symptomata, & magis increscebant, ut adeo non potuerim, quin lethiferum præsagirem eventum.

CASUS XXIII.

De erosione ulcerosa tunicarum recti maxime intestini.

VIR sexagenarius habitu olim erat succi pleno; per novissimum autem biennium, quo perpetuo ad alvum reddendam stimulo solicitatus est, contabescere cœpit corpus. Accidit autem ante aliquod tempus, ut cum alvum, quæ semper fluxilior fuit, fortiori nisu aliquando deponeret; post præviam sonitus cujusdam in dorso perceptionem, larga cruoris copia cum fæcibus ejiceretur, & abhinc frequentiores fierent desidendi pruritus. Inanes sæpenumero sunt illi conatus; neque excrementa, nisi sumtis concoctu difficilioribus aut frixis cibis, spissiora egeruntur, sed plerumque pituita dumtaxat, instar albuminis ovi, interdum sanguine tincta, primum evacuatur, & tum sequitur stercorum duriorum, sæpius excrementis ovilis similium, nunquam vero lientericorum egestio. Haud etiam raro solus cruor ater, coagulatus, qui crassitie pennarum anserinarum in notabilem extenditur longitudinem, absque scybalis emittitur: neque minus purulenta nonnunquam adparet materies; qualem præsertim sub injectione clysterum, fistulæ adhæsisse observavit chirurgus. Desidendi pruritus adeo infestat sæpius, ut fæces

prius effluant, quam latrinam attigerit; præterea vero extra dejectionem excrementorum, regio circa anum assiduam, eamque loturæ carnium similem plorat humiditatem, ut ideo indusia perpetuo madeant, siccata rigeant, & ita eliquentur, ut facillime dilacerari possint. Adparuit insuper ante aliquot hebdomades tuberculum quoddam lividum in ani confiniis; sed successive sponte evanuit. Ceterum adpetitus sibi constat; nec concoctio laborat vitio; vinum fugit, sed cerevisiam cum fructu bibere suevit. Obnoxius autem est fluori hæmorrhoidali: quod licet ipse negaverit; attamen retulit, se olim sæpius cruorem cum excrementis reddidisse, & tum non solum dolorum, quos in dorso ac abdomine tolerare soluit, insigne levamen percepisse, verum etiam podagram, qua sæpiuscule, & per octo nonnunquam hebdomades fuit infestatus, mitiorem fuisse, & vix per unam alteramve inhæsisse septimanam.

Consultus ego, ægrotum, qui temperamenti erat cholerici, cachectico morbo ex hæmorrhoidibus irregularibus, simulque nimiis, & partim exulceratis suborto laborasse deprehendi; hinc bis quavis hebdomade pulverem dedi ex rhabarbari scrupulo uno, saphiri præparati scrupulo dimidio, atque olei anisi guttula concinnatum; iisdemque diebus mane pariter ac vesperi clysterem ex radice altheæ, fabariæ, herba & floribus verbasci, hyperici, melle rosato, & oleo hyperici ano infundendum curavi. Non minus ordinavi essentiam stomachico-theriacalem cum liquore martiali; animam rhabarbari antimoniatam; pulverem cachecticum Wedelii; & cum hunc aversaretur æger, electuarium ex pulvere cascarillæ, pimpinellæ albę, antimonio martiali Ludovici, electuario de baccis lauri, aqua cinnamomi cydoniata, & tantillo theriacæ Andromachi paratum, vesperi assumendum; & denique trageam stomachicam, non adeo saccharatam, ab epulis capiendam. Inde remisit aliquantulum tenesmus; cum autem sanguinis decubitus ad venas sedales per venæsectionem olim bis quotannis institutam, per novissimum biennium vero intermissam, magis invitatus videretur: quatuor circiter cruoris unciæ ex mediana in sinistro brachio revulsionis caussa tuta detrahebantur. Sanguis, qui ater, & spissus erat, magno prosiliebat impetu; & ubi refrixit, instar corii adparebat tenacissimus. Interim post venæsectionem haud magis cruentæ reddebantur dejectiones; sed potius podagra recrudescebat; quam brevi tempore sponte evanescentem, exceperunt vehementes in latere sinistro puncturæ, cum tanta spirandi difficultate, ut æger suffocari ferme videretur. Verum & hæc molestia post crebras pectoris cum linteis calidis frictiones brevi remittebat, & copioso alvi profluvio solvebatur. Abhinc etiam paullo melius habere videbatur; & non solum somnus quietior accedebat, verum etiam tenesmus, atque desidendi cupiditas imminui cœperunt. Insuper assidua imi ventris murmura adfligebant, cum nulla flatuum excretione; urina vero citrina, nubeculam in medio, & spumam in superficie fovens, absque ullo mingebatur sedimento. Neque ideo discedebam ab usu priorum remediorum; & adjungebam tantummodo loco pulveris stomachici essentiam pimpinellæ albę, cum essentia ambræ, & guttis aliquot balsami sulphuris anisati remixtam, guttatim sine vehiculo adhibendam; & pro potu herbę Theebois summitates millefolii ordinabam. Et hę sunt affectiones, quibus afficitur generosus æger; quarum etiam medelam ab illustri Hoffmanno proponi flagitamus.

CONSILIUM.

Considerata morbi, cujus caussa consultus sum, historia, deprehendo, ægrotum erosione ac exulceratione tunicarum intestinalium internarum, prętertim recti & inferioris coli laborare. Namque inter horum intestinorum tunicam nerveam ac muscularem, capaciores rami vasorum hęmorrhoidalium internorum,

quæ

quæ per meserеum transeunt, excurrunt: quorum a sanguine ob impeditum per venam portæ regressum stagnante infarctorum, tandem insequutæ disruptioni, quæ tum temporis, cum sub fortiori inter desidendum nisu sonitus in dorso perceptus fuit, contigisse videtur, & erosionis & exulcerationis natales debentur. Hæc vitia facilius forsan debellata fuissent, si protinus vena tusa, decocta vulneraria data, & clysteres consolidantes infusi essent: jam vero, cum ob temporis diuturnitatem tunicę partim exulceratæ, partim erosæ atque callosæ videantur, difficillimam omnino admittent curationem. Consuluerat me haud ita pridem Judęus quidam, quem similis affectus eodem modo invaserat, iisdemque cruciaverat symptomatibus. Laboraverat autem illo, cum ischiadicis doloribus stipato, per octo integros annos; ac denique atrophiam, appetitus prostrationem, & colica inciderat tormina, atque tandem hectico calore consumtus periit. Interim eo tempore, præter rectam vivendi rationem, a nullis majus levamen percepit subsidiis, quam acidulis Selteranis, balneis Amasianis, ac crebra infusione clysterum lacteorum, cum oleo amygdalarum dulcium, vitellis ovorum, Therebinthina, floribus chamęmeli & sacchаro permixtorum. Vix igitur credo, quod in nostro casu perfectæ sanationi futurus sit locus, sed omnes nervos eo dumtaxat intendere oportebit, ut graviora symptomata mitigemus & arceamus. Cui quidem scopo sicuti pharmaca ac multa medicamina minus satisfactura arbitror: ita e contrario sequens medicatio fore, ut magis inserviat, spero. Conveniet nimirum quandoque alvum purgare blando laxante, quod sic parari potest: Recipe mannæ electæ uncias duas, rhabarbari Alexandrini scrupulos duos, cremoris tartari drachmam unam: solve & coque leni calore in aquæ florum acaciæ unciis quinque, colaturæ adde olei de cedro Italici guttas tres. M. D. In locum potus ordinarii commendo hoc decoctum: Recipe radicis sarsaparillæ, consolidę majoris, scorzoneræ, santali rubri ana uncias tres, radicis liquiritię unciam unam, seminis fœniculi, nucillæ ana drachmas duas. M. F. species, quarum uncię binæ in tribus aquæ mensuris per horam dimidiam coquantur. Mane vero infusum herbę atq; summitatum millefolii, quinque vel sex vasculis loco herbæ Theebois sorbere expediet; nec alienum erit vinum Rhenanum, maxime si cum drachma dimidia coralliorum atque lapidum cancrorum quilibet haustus fuerit permixtus. Denique ossi sacro ac sinistro lateri adplicandum suadeo emplastrum, quod sic se habet; Recipe emplastri de spermate ranarum unciam unam cum dimidia, camphoræ, croci, aluminis ana scrupulos duos, olei hyoscyami guttas viginti. M. F. l. a. emplastrum. Et hæc sunt, quæ respondenda duxi, non enim alia ratione sanitatem, si adhuc restiterit spes quædam, impetrari posse arbitror: faxit Deus, ut cedant feliciter.

Relatio.

ADhibitis hisce præsidiis, primum æger melius habere videbatur: verum haud ita multo post recruduit malum immedicabile, & tandem hectico calore, pedum tumore ac corporis superioris consumtione stipatum, elapsis quinque mensibus, ægrum e medio sustulit.

CASUS XXIV.

De debilitate generis nervosi cum excrescentia ani.

VIdua, novem ultra quadraginta annos nata, sanguineo-cholerica, habitus corporis spongiosi, sed animi valde sensibilis, sub recta vivendi ratione juventutis annos in prospera transegerat valetudine. Neque etiam tempore matrimonii, in quo quinque liberorum felix erat mater, gravioribus infestata fuit ægritudinibus; ac crebram mærorum atque solicitudinum habuit occasionem. Quadraginta annos nata ex vehementi terrore subitaneam mensium

passa

passa est suppressionem; quam, cum nihil curaret, horrendi capitis dolores, vertigine & apoplecticis insultibus stipati ex ceperunt; sed cum ex facta, gravi lapsu, frontis supra orbitam oculi sinistri percussione, largam plorasset cruoris copiam, protinus evanuerunt. Abhinc venesectio in usum vocata est; verum admodum irregulariter; nam modo bis uno anno celebrata, modo per duos intermissa fuit. Neque tamen minus, elapso post mensium suppressionem biennio, hæmorrhoides erumpere cœperunt, & subinde per multos annos, statis periodis cum insigni levamine fluxerunt; donec tandem novissima æstate, neglecto debito sub fluxus tempore regimine substiterint. Tum vero successerunt spasmodici dorsi & intestinorum dolores, quos oppugnaturus medicus, hæmorrhoidum revocationem tentavit. Exhibuit hunc in finem interna antispasmodica, nitrosa, præcipitantia, resolventia, laxantia, pilulas balsamicas Hoffmanni pariter ac Stahlii, & pediluvia cum triticeis furfuribus commendavit. Rediit etiam satis largus hæmorrhoidum fluor, & per illum sanguis modo floridus, modo etiam albo fœtidoque muco remixtus effluxit: nihilo tamen secius inhæserunt imi ventris spasmi, qui sæpius totum sinistrum latus, atque caput, in consensum rapuerunt, quin & apoplecticos simularunt insultus. In tali rerum statu, elapso proxime autumno, alter medicus ad derivandas hæmorrhoides, venam in manu juxta pollicem tundi jubet; detrahebatur sanguis, more in affectibus spasmodicis consueto, admodum floridus: at malum ingravescebat magis magisque, & non solum ægram lecto penitus affigebat, verum etiam atrocissimis in dorso ac osse sacro doloribus, alvi segnitie, inquietudine, refrigeratione extremorum, & intolerabili ardoris in ano sensu stipatum sæviebat. Adhibebantur priora denuo remedia, & cum sub horum usu cœcæ intumescerent hæmorrhoides, his prævia fomentatione adplicabantur hirudines. Hæ licet multum cruoris detraxerint, tantum tamen aberat, ut malo suppetias tulerint, ut potius internæ hæmorrhoides adeo simul turserint, ut etiam clysteres, ad alvum movendam, aut spasmos ciendos injecti, vehementem induxerint dolorem. Hinc farctæ admodum manebant internæ hæmorrhoides: assidui intestinorum spasmi inhærebant; alvi perpetua erat obstructio, ut non nisi data Manna exonerari potuerit; ac denique nova superveniebat molestia, doloris pariter ac periculi plena. Externe nimirum circa ani orificium dura, ac ad nucem juglandem magna excrescentia suborta est; in cujus apice efflorescunt sæpius pustulæ albæ, sponte vero etiam evanescunt. Ceterum in superiori parte mollior est; sed durius compressa, dolorificam exhibet duritiem. Hanc excrescentiam chirurgus pro tumore hæmorrhoidali habens, primum injectionibus atque sacculis discutiendam curavit; quibus nihil proficientibus, emollientia adplicuit; sed nec hæc duritiem imminuerunt, sed longe atrociores intulerunt dolores. Meo quidem judicio condylomatis nomen hoc tuberculum meretur; quod ab humoribus ibidem stagnantibus generatum, per assiduum in lecto decubitum duritiem suam acquisivit.

Preterea ęgrotans quotidie hora quinta vespertina horrorem incidit, qui cum subsequente mox leniori, mox graviori æstu ad mediam usque noctem inhæret: matutino tempore melius habet. Tum quoque pulsus est naturali similis, qui vesperi durus ac celer fertur; urina mingitur rubicunda, cum pauco sedimento; ciborum adpetentia vaga; sitis nulla; somnus irregularis, absque tamen sudoribus. Neque ullis jam utitur remediis, præter liquorem anodynum mineralem, ad sopiendos dolores mane ex jusculo tenujori sumtum: & quum nihil in votis magis habeat, quam ut a molestis hisce symptomatibus tandem aliquando liberetur; tuum, vir illustris, flagitat consilium; & doceri avet, unde suborta fuerit illa ani excrescentia? quibusnam remediis illa pariter, ac reliquum malum sit oppugnandum? & num huic fini convenientes sint acidulæ?

CONSULTATIO.

Morbus, cujus mecum communicatam historiam probe perpendi, valde est corruptus, ac inveteratus: siquidem non solum tota humorum massa impura existit, atque scorbutica, & eorundem circulatio per abdomen & mesenterium læsa videtur; unde etiam sanguinis in intestino recto suboriuntur stagnationes; verum universum quoque nervorum genus, atque caput insigni affectum est debilitate. Optassem ergo, ut conveniens subsidium mihi in promptu esset, ex quo ægrota certum expectare posset levamen. Ani quidem excrescentiam curæ expeditioris chirurgi relinquo, qui omni studio eo respiciat, ne in molestam ani fistulam degeneret. Ego saltem in tali casu egregiæ virtutis, tam purificantis atque consolidantis, quam etiam dolores sopientis deprehendi sequens unguentum: Recipe olei ex vitellis ovi recentibus unciam unam, olei hyoscyami drachmas duas, florum sulphuris scrupulos duos, extracti croci scrupulum unum, camphoræ grana sex. M. D.

Quod reliquum attinet morbum, operæ erit pretium, omnem fugere cerevisiam, & ejus loco pro potu ordinario vel decoctum quoddam, vel acidulas Veteraquenses cum quarta vini Rhenani parte remixtas seligere. Sub epulis ex ultimo haustu sexaginta guttulas Elixirii mei visceralis assumere convenit, quod minus spirituosum, ventriculum roborat, & acrimoniam temperat: vesperi autem alternis diebus portionem quandam pulveris mei bezoardici, cum præcipitante & quindecim liquoris anodyni guttis remixti ex acidulis Veteraquensibus capiat. Ceterum corporis moderato exercitio studere, omnes animi affectus cane pejus evitare, ac recto vivendi genere uti oportebit.

CASUS XXV.

De fluxu inordinato hæmorrhoidali in fœmina.

Matrona triginta quatuor annorum, temperamenti sanguineo-melancholici, vitæ sedentariæ a teneris dedita, & modico vini usui adsueta, mensium fluorem, & dum virgo esset, & conjugii tempore, semper imminutiorem passa est. Alvi subinde obstructioni per aliquot jam annos obnoxia, & contra illam Elixirio Proprietatis sæpiuscule usa fuit. Primum gravida, multum cruoris e naribus reddidit: altera vero & tertia vice utero gerens, hæmorrhoidum satis largum fluorem, cum dolorifico tumore, flatulentiis & alvi segnitie stipatum incidit. Hic licet sub novissima graviditate per binos menses siluerit, abhinc tamen sæpenumero, cum recensitis symptomatibus, calore interno, & insigni oris siccitate junctus rediit; & plerumque per tres vel quatuor inhæret dies. Consultus medicus venam tundi jussit; pulveres temperantes nitrosos exhibuit; externe fomenta ac linimenta ordinavit; & cum ægra clysterum injectionem recusaret, ad movendam alvum, infusum ex foliis sennæ præscripsit. Non minus variorum exterorum ope usa est medicorum: sed cum nihilo secius pertinaciter insistat malum, illustris Hoffmanni consilium flagitat.

CONSULTATIO.

Ex præsenti morbi historia facile patet, quantus inter hæmorrhoidum irregularem fluxum, ac mensium inordinatum successum sit consensus: illum enim horum imminutioni in acceptis esse ferendum, extra omne positum est dubium. Namque primum ex sedentario vitæ genere humorum spissitudinem sibimet contraxit ægrota: cui cum accesserit frequens Elixirii Proprietatis usus, quod aloen fovet crudam & minus correctam; inde non solum humores insigniter commoti, verum etiam loca hæmorrhoidalia

lia valde stimulata, earumq; spasmodicæ stricturæ admodum adauctæ sunt. Hinc vero alvi segnities, more remediis aloeticis consueto, magis invaluit, & mensium successus impeditus fuit. Inde non fieri potuit, quin motus menstrui ad alias corporis regiones regurgitaverint, & tandem gestationis tempore in narium hæmorrhagias non minus, ac hæmorrhoidales eruperint profusiones. Hæ cum molestis admodum & dolorificis stipatæ sunt symptomatibus, necesse omnino est, ut illis opem feramus, & eo fine perversos motus in naturalem ordinem redigamus, crassitiem humorum attenuemus, & denique ipsa symptomata mitigemus. Cavendum autem probe est, ne motus illos hæmorrhagicos remediis adstringentibus, narcoticis internis irritemus, aut incorrectis aloeticis, aliisque stimulantibus commoveamus; quorsum præsertim usus vinorum recentium, maxime Thuringicorum spectat. Contra vero, ut votis nostris potiamur, operæ ante omnia erit pretium, alvi regularem promovere successum. Cui scopo licet accommodatissima observentur enemata; attamen cum eorum injectionem abhorreat ægra, pari successu substitui poterunt leniora laxantia, veluti sunt passulæ laxativæ, infusum rhabarbari cum passulis majoribus & minoribus; aut idem infusum cum corticibus aurantiorum & arcano tartari. Deinceps venæsectionem, bis vel ter quotannis, pro circumstantiarum ratione celebrare expediet, & quidem semper in pede: quoniam motus & menstrui & hæmorrhoidales irregulares sunt, & nisi deriventur ad alias, easque nobiliores partes, majori sanitatis detrimento vergere solent. Neque porro minus crebriori corporis exercitio studere, ac copiosiori potui indulgere oportet, qui minime sit flatulentus; sed v.g. theiformis, cum corticibus citri, cinnamomo, aut aniso stellato permixtus.

Quod si vero hęmorrhoidalis fluor accesserit, crebro assumendi sunt pulveres antispasmodici ex oculis cancrorum, antimonio diaphoretico, nitro atque cinnabari concinnati; quibus alternis circiter diebus duo vel tria grana extracti castorei, vel cascarillæ addi poterunt. Non minus proficuum erit, semel vel bis quotidie quadraginta guttas essentiæ roborantis ex essentia caryophyllatæ, gentianæ rubræ, cascarillæ atque millefolii confectæ. Quo vero etiam dolorificis hæmorrhoidum protuberantiis suppetiæ ferantur, commendo cataplasmata ex emollientibus, ac resolventibus cum lacte, croco atque camphora parata: aut unguentum florum verbasci, oleo chamæmeli, liliorum alborum, hyoscyami, malliches ac tantillo camphoræ atque croci nuptum. Pari ratione proderunt fotus emollientes, ac leniter nervini tam humidi, quam vaporosi: nec non emplastrum Vigonis cum mercurio, quod tantillo camphoræ, croci, floribus sulphuris ac oleo hyoscyami permisceri potest; aut porro linimentum ex oleo florum verbasci, liliorum alborum, laurino, ovorum, spermate ranarum, oleo expresso papaveris, mucilagine seminis psyllii, tantillo olei hypericonis, camphora & croco concinnatum. Nec minorem spondet operam scrophularia cum lacte decocta, & intra linteamina tepide adplicata: quam HENRICUS ab HEER *Lib. 1. observ. medicin.* admodum commendat. In usum quoque vocari poterit experimentum a WEDELIO in *M.N.C. dec. I. anno 5, obs.* 195. allegatum: ubi fabariam, aut telephium, collo vel pedibus appensum, tanquam certissimum contra mariscas hæmorrhoidales remedium atque amuletum collaudat.

Præterea vero tam pharmaceuticis remediis, quam recta vivendi ratione, in qua fugiantur cibi concoctu difficiliores, sufficiens autem potus, & modicus vini usus concedatur, mensium successum promovere oportet; quo quidem scopo, si alvus aperta fuerit, moderata balnea & insessus præclaram omnino præstabunt opem. Quæ omnia si rite observaverit ægrota, de felici curationis eventu nullus dubito.

CASUS XXVI.

Sistens Consilium in fluxu Hæmorrhoidali nimio.

CUM ad illustrissimum quendam Comitem, variis hucusque molestiis intentatum vocatus essem, ipse coram inspexi corporis constitutionem. Erat enim temperamenti sanguinei, atque naturæ robustæ; quare etiam a teneris ferme nullis unquam obnoxius fuerat ægritudinibus. Quum autem ætate ingravescente dicetæ lautæ, opiparæ, vinosæque nimium indulsisset, vitam vero sedentariam amavisset, & venæsectiones neglexisset: non fieri potuit, quin accumulati humores æquabili circulationi fuerint impedimento. Hinc naturæ factum est beneficio, ut hæmorrhoidalis tandem accederet fluxus; quo per multos annos singulis ferme mensibus, sufficiens sanguinis abundantis cum insigni fructu excreta fuit quantitas.

Verum enimvero, postquam perillustris Comes novissima abhinc hyeme, corpus sub itinere vehementi refrigerationi exposuerat, & hac transpirationis salutarem prohibuerat successum: accidit, ut cœcæ hæmorrhoides, insigni dolore ac ardore stipatæ anum obsederint. Curatæ quidem debitis remediis hæ fuerunt molestiæ; sed circa vernale præsentis anni æquinoctium, hæmorrhoides fluere cœperunt copiosissimæ, & per tres ferme menses inhæserunt. Supervenit insuper dolorifica & inflammatoria oculorum congestio; quam congruis medicinis debellatam exceperunt successive crebræ pectoris & abdominis tensiones, gravativi atque pressorii in osse sacro dolores, sæpius ad femora ac pedes extensi, frequentes ad mictum conatus, appetitus prostratio, ac denique concoctionis vitium.

Ex hisce vero symptomatibus judicatu est facillimum, quod succi vitales non tantum dyscrasia quadam laborent; verum etiam tardiori ac difficiliori progressu per viscera abdominis, ac venam portæ ferantur: hinc ob debilitatum partium solidarum tonum in inferioribus intestinis stagnent, & per alvum copiosius egerantur. Quum autem in tali rerum statu vires corporis magis magisque prosternantur, & futuræ cachexiæ omnino metus sit: eo respiciendum erit, ut hæc mala remediis pharmaceuticis pariter ac diæteticis quam ocyssime tollantur. Hoc fine consultissimum erit, humores, qui abundantia ac ebullitione, testante pulsu, peccant, tusa in brachio vena imminuere; & sic eosdem a partibus inferioribus, quæ insigniter labefactatæ videntur, derivare. Tum ad usum aquarum mineralium descendere oportet: quas inter Carolinas thermas, licet jam antea insigni cum emolumento fuerint potæ, iterum commendare haud possum; quoniam de illis metuo, ne debilitatas jam partes magis labefactarent, atque hæmorrhoidum fluorem redderent copiosiorem. Magis arrident acidulæ Schwalbacenses aut Spadanæ; quippe quæ destructum partium solidarum robur iterum restituendi, præclaram vim obtinent. Has autem parciori quantitate, & prioribus diebus mane mensuræ circiter dimidiæ pondere potare conveniet, deinde portionem augere: non minus sub earum potatione inter pastum acidulis Selteranis, si illarum binæ partes cum una vini Rhenani aut Mosellani parte fuerint permixtæ, uti; & ex ultimo haustu sexaginta Elixirii balsamico-stomachici guttas adsumere expediet. Et denique sub hac curatione, absoluta ciborum digestione, in aere sereno corpus movere præstabit, probe arcendo omne frigus, ne exinde pori corporis constringantur. Quod si vero haud arriserint hæ acidulæ; in earum locum Selteranæ commode substitui poterunt.

Pridie autem, antequam inchoetur hæc curatio, alvus ducenda erit leni laxante, quale drachma una magnesiæ bene præparatæ, cum eadem quantitate salis amari permixta constituit. Hoc etiam ipsi aquarum potui; singulis sex vel septem diebus interponi, & absoluta potatione repeti debet. Post hanc vero medicationem consultissimum fore judico, ut illustrissimus æger ob nimiam sanguinis

mis abundantiam bis vel ter quotannis, maxime circa æquinoctia, venam vel in brachiis, vel pedibus tundendam præbeat, & inde sex vel octo cruoris uncias detrahendas curet. Non minus operæ erit pretium, quavis hebdomade bis vel ter dosin quandam pulveris mei præcipitantis, liquoris anodyni quindecim guttulis nupti, vesperi ex haustu aquæ frigidæ adhibere: quippe qui acres humores attemperandi, æstum internum sopiendi, & placidum somnum restituendi, egregiam possidet virtutem. Hungaricum autem vinum, cum sanguinem vehementer commoveat, aut plane fugiendum, aut parca saltem bibendum est quantitate: nec nimium indulgendum meditationibus, aliisque mentis laboribus; sed potius corporis exercitio eo magis studendum. Quæ si rite observaverit perillustris æger, non dubito, quin voti sui in recuperanda sanitate futurus sit particeps.

CASUS XXVII.

De pathematibus ex hæmorrhoidum turbis.

Vir quidam septem & quadraginta annorum, illibata olim gavisus valetudine tribus abhinc annis colicis intestinorum doloribus, alvi obstructione, ac humorum orgasmo stipatis laborare cœpit. Hos magis invalescentes, ac sæpius recurrentes consultus medicus modo refrigerantibus, modo calidioribus, maxime castorinis oppugnavit remediis: sed cum spes vota fefellisset; æger ipse medicos scriptores aggressus, relatum legit, colicam hæmorrhoidalem ex sanguine cum excrementis reddito potissimum cognosci. Hinc cum ipse sua stercora cruore permixta observasset, se tali omnino laborare colica credidit; sed negavit id ordinarius medicus, & sanguinis excretionem ex arrosis forsan ob humorum acrimoniam intestinorum vasculis derivans, pertinax inhæsit suæ medicationi; quam remediis humores mundificantibus, essentia antimonii, lignorum, spirituosis, aliisque in flatulenta colica adhiberi vulgo solitis hactenus instituerat: Malum interea magis magisque increvit, & æger aliquando peregre factus, lecto plane affixus fuit. Quare alterius medici opem flagitavit, qui omissis calidioribus medicinis, ac ipso cerevisiæ potu, ipsum aquam vino nuptam potare, ac præviis Sedlicensibus aquis, Selteranas acidulas adhibere jussit; & denique pilulas Stahlianas propinavit: quæ cum acidulis istis multam saburram, cruore coagulato, corruptoque permixtam per alvum eduxerunt. Inde persuasus æger, morbum ex hæmorrhoidum turbis fuisse subortum, alius iterum medici curę se tradidit: ex cujus consilio, quod sub Litt. A. adnexum deprehendetur, usum pilularum Stahlianarum continuavit; & hocce anno circa utrumque æquinoctium venam præbuit tundendam. Verum enimvero cum negotiis obrutus, crebris animi affectibus indulsisset, non omnino potuerunt rite succedere hæmorrhoides: licet etiam novissimo mense Julio, cruor copiosus circa novilunium sponte dejectus, spem futuri fluoris facere videretur. Tum enim brevi post, accedente forsan diætæ vitio, redierunt alvi obstructiones pariter, ac colici dolores. Neque tamen minus speravit æger, fore ut misso circa instans autumnale æquinoctium sanguine evanescerent hæ molestiæ: & factum etiam est, ut eodem die, quo vena erat incisa, circa vesperam, alvus fieret fluxilior. Vocatus postridie prior ac ordinarius medicus conservare voluit alvi fluxum, & hoc fine dedit Elixirium proprietatis cum Rhabarbaro; non minus loco pilularum Stahlianarum, quas improbavit, infusum atque pulverem, sub Litt. B. recensitum ordinavit. Sed male exinde habere cœpit ægrotans; omnibusque viribus destitutus, extra lectum commorari haud voluit: nihilo tamen secius præscripta hæc remedia per quatuor hebdomades usurpare debuit; donec tandem eadem pertæsus, ad usum pulverum vitalium antispasmodicorum, ac essentiæ amaræ Hallensium confugeret. Cum autem

tem ex hisce etiam remediis graves humorum ebullitiones, quin & narium hæmorrhagias incurrisset: iis quoque missis, solum antispasmodicum pulverem, sub Litt. C. descriptum, adhibere cœpit. Neque vero hic solus suffecit; sed potius molestissimi ructus, qui omnem eripiebant somnum, & ægrum sedendo in lecto noctem transigere cogebant, assidui inhærebant. Hinc in manus ejus forsan veniebant remediorum Hoffmannianorum recensiones; ex quibus, cum primas vias multis cruditatibus obsessas crederet, primum adhibuit sal minerale aperitivum, quod etiam multas fæces atque sordes per alvum duxit. Tum quoque Elixir stomachale atque viscerale usurpare cœpit, interposito quavis vespera, pulvere antispasmodico: & inde optime habuit, præsertim cum loco cruoris atri coagulati, quem antea per alvum reddiderat, novissimis diebus larga pituitæ, florido sanguine permixtæ excerneretur copia. Hinc spem fovet certissimam, fore ut ex illustris Hoffmanni consilio sanitatem recuperaret; quod hisce anxie flagitat. Ipse ceterum ab omnibus capitis doloribus immunis deprehenditur, nec ulla viscerum labe laborare videtur: contra vero tenaci muco, asperæ arteriæ incumbente, & pharyngis dolorem inducente multas patitur molestias. Hic enim laborioso conatu exscreari debet; excretus salsum refert saporem, atque noctu sæpiuscule, tussim excitando, somnum turbat; qui alias satis tranquillus observatur. Sed appetitus tantum non totus est prostratus; abhorret omnem carnem, ac juscula inde confecta; nec nisi pulte farinacea, jusculis hordeaceis, ac cerevisia calidiori vesci potest. Denique nec ignorari oportet, ipsum ex pediluviis, aut clysteribus domesticis, quibus nonnunquam uti suevit, egregium percipere allevamentum.

Litt. A.

Consilium Medici.

Molesta, quibus æger immaniter tractatur, symptomata non nisi ex hæmorrhoidum minus felici successu originem suam trahunt. Quæcunque enim illorum huic caussæ minus propria videntur ac essentialia, ea certe perversæ medendi rationi in acceptis ferenda sunt. Hinc ante omnia hortor, ne contraria in usum vocentur remedia, nec talia usurpentur, quæ hæmorrhoidalem fluxum vel nimis promovendi, vel sufflaminandi facultate pollent, aut humores graviter commovent: sed consultum potius erit, blandis temperantibus, discutientibus, ac evacuantibus uti. Cui quidē scopo accommodatissimas judicio pilulas balsamicas, numero quindecim matutinis interdum capiendas horis: quippe quæ non quidem violenter alvum movent, sed blande moliuntur, & omnes præterea humorum sopiunt commotiones. Præterea in orgasmis sanguinis compescendis egregium usum spondet pulvis antispasmodicus, granis quindecim vel viginti bis vel ter quotidie assumendus. Et si forsan, more his adfectibus incongrua medicatione tractatis, consueto, flatulentæ supervenerint molestiæ: bis quotidie triginta guttulæ mixturæ carminativæ, quæ ex essentiæ pimpinellæ albæ uncia dimidia, & cascarillæ drachmis duabus conficitur, adhiberi poterunt. Cavendum autem a medicaminibus spirituosis, pariter ac multo aquarum mineralium maxime Sedlicensium usu: quippe quæ majorem inferent noxam, quam utilitatem. Contra vero diætæ, non quidem nimis scrupulosæ, sed tamen exactæ, & præsertim corporis motui insistere; & bis quotannis ex vena in pedibus secanda, quinque vel sex cruoris uncias detrahere oportet. Quæ rite observata felicem mali exstirpationem pollicentur.

Litt. B.

Recipe radicis taraxaci, scorzoneræ, graminis, polypodii ana unciam, cichorei, lupuli ana unciam semis, herbæ scolopendrii, agrimoniæ, cuscutæ, hepaticæ nobilis, chamædrios ana manipulum, summitatum absynthii Pontici, fumariæ, florum Buglossæ, cichorei ana ma-

manipulum semis, seminis fœniculi drachmas tres, passularum minorum unciam semis: incisa coquantur vase clauso, in seri lactis, aquæ cichorei ana libra una cum dimidia ad sufficientem extractionem: colentur unciæ quindecim: d. ad vitrum.

Recipe tartari vitriolati drachmas duas. Div. in 6. p. S. *Eroffnende Pulver.*

Litt. C.

Recipe tartari vitriolati, nitri depurati ana unciam semis, cinnabaris antimonii præparatæ grana quinquaginta. M. F. pulvis antispasmodicus.

CONSULTATIO.

Quantum quidem ex morbi historia, copiose pariter ac eleganter descripta colligere licuit, omnia, quibus æger adficitur, symptomata, dolores, spasmi & flatulentiæ ex humorum stagnatione, in vasis mesaraicis, maxime hæmorrhoidalibus, intestinum colon atque rectum cingentibus facta, suos omnino mutuantur natales. Stagnationi vero huic generandæ satis efficaces caussæ fuerunt temperamentum ægri sanguineum, vita sedentaria, multi mentis labores cum meditatione juncti, ac frequentes animi commotiones. Vehementer autem doleo, morbum istum a medico primum, qui illius caussas minus recte perspexisse videtur, tractatum; deinceps vero per tot, variosque medicorum ausus ferme corruptum fuisse: cum meo quidem arbitrio statim ab initio, venæsectione in pede, moderato corporis exercitio, acidulis Egranis, pulveribus nitrosis, atque balsamicis pilulis, feliciter superari, & hæmorrhoidum successus promoveri potuisset. Quemadmodum enim in hisce adfectibus fluxu hæmorrhoidali nihil salubrius deprehenditur: ita nec ejusdem perversa tractatione est perniciosius quicquam: quorsum mala vivendi ratio, remedia calidiora, commoventia pariter, ac copiosa refrigerantia; nitrosa, ac denique cuncta, quæ tonum ventriculi labefactant, pertinent. Hac etiam ratione, decoctum illud sub Litt. B. communicatum, licet in certis casibus virtute sua minime destituatur, tamen in præsenti malo majorem ventriculi debilitatem induxit, & ideo, vitiata digestione, ructuum generationi insignius dedit augmentum. Idcirco cum non solum ventriculus, ac intestinorum canalis atonia laborent, verum etiam totius corporis vires prostratæ videantur: perarduum omnino erit, funditus exstirpare malum, præsertim quum hyemalis accedat tempestas, quæ horum morborum curationi minus deprehenditur opportuna. Neque tamen minus, quo dictis regionibus naturale restituatur robur, consultissimum judico, ut æger mane intra lectum pariter, ac hora quarta pomeridiana liquoris mei anodyni mineralis, binis partibus cum una Elixirii stomachici remixti triginta guttulas, ex ea, quam sexta mensuræ pars capit, aquæ frigidæ quantitate, successivis tamen assumat haustibus. Extrinsecus regionem ventriculi balsamo meo vitæ aliquoties de die inungere; & alvum segnem injectione clysterum domesticorum moliri conveniet. Potui ordinario minus idoneam existimo cerevisiam; sed hujus in locum, si tulerit ventriculus, commendarem decoctum ex hordei excorticati manipulo uno, radicis scorzoneræ, & cornu cervi raspati ana uncia una, radicis cichorei drachmis duabus confectum; quæ species in tribus aquæ mensuris ad consumtionem tertiæ partis coquuntur, percolantur, tum quinque olei de cedro guttulæ adduntur, & hoc decoctum quarta vini Rhenani parte permixtum pro potu inserviat. Præterea animi tranquillitati, quantum fieri post, studere; corpus in æquali colore conservare; ac inter cibos crebro jusculis, ex carnibus gallinarum, vitulinis cum succo citri paratis, aut ex aquæ duabus partibus, vini una parte, mica panis, cumino & sacchararo confecti vesci oportet. Et hæc sunt quæ proponenda duxi; optassem tamen, ut adhuc in morbi historia commemoratū fuisset, qualis matutino præsertim tempore fera-

feratur pulsus? qui si forsan fuerit celer, indicaret calorem lentum & hecticum, & spem reconvalescentiæ longe minorem faceret.

CASUS XXVIII.

An pathemata spasmodica hæmorrhoidalia a pilulis Becheri, cum resina jalappæ permixtis, prognasci possint.

STrenuus quidam Centurio, annorum quadraginta, temperamenti sanguineo-cholerici, habitus corporis spongiosi & succi pleni, nullis unquam naturalibus hæmorrhagiis adsuetus, nisi quod semel ante quatuor annos hæmorrhoides fluentes, sed mox iterum evanescentes passus fuerit, nec venas secandas præbere solitus, quatuor circiter abhinc mensibus incidit in nauseam, mane potissimum vomendi conatu junctam, nec non adpetitus prostrationem, alvi obstructionem, atque lancinantes tensivosque dorsi & abdominis dolores. Consultus medicus exhibuit protinus quindecim grana pilularum balsamicarum Becheri, cum quatuor granis resinæ jalappæ præparatæ, sive cum pineis tritæ acuatarum: ex quibus aliquoties alvum satis large deposuit. Neque vero ullum symptomatum exinde percepit levamen; sed accedebant præterea spasmodicæ dorsi ac imi ventris tensiones, circa os sacrum maxime adfligentes, stupor crurum, continuus tenesmus, anorexia, ructus, vomitus, alvi obstructio, atque quædam circa anum irritatio, ac si solidius ipsi inhæreret corpus, quod excrementorum exitui obicem poneret. Superveniebat denique febris lenta, & post dictorum symptomatum remissionem adhuc perdurabat instar tertianæ: siquidem alternis diebus, horis pomeridianis brevi horrore, cum subsequente notabili calore adoriebatur. In tali rerum statu protinus ab initio, ad imminuendam plethoram, & præcavendam inflammationem, vena in pede tundebatur, non sine insigni symptomatum levamine. Nec extrinsecus sine fructu in usum vocabantur frictiones abdominis cum spirituosis, clysteres, fomentationes per insessum: ad febrim extinguendam propinabantur potiones ex aquis diapnoicis cum succo citri, conchis, antimonio diaphoretico, liquore anodyno minerali confectæ; & cum nonnunquam pavores ac subsultationes tendinum accederent; pulveri lumbricorum terrestrim nuptæ; non minus dabantur pulveres ex absorbentibus, salibusque neutris concinnati, & ob dolorum vehementiam versus noctem cum uno vel altero massæ pilularum de Cynoglossa grano permixti. His paulatim obsecundabant symptomata, & desinebant tandem in cœcas hæmorrhoides, parum cruoris fundentes: sed adhuc restabat, ut post quamvis, etiam naturalem, eamque largiorem alvi excretionem, dolores intestinorum commoverentur. Quamobrem, ut partim relaxatis venæ portæ vasis robur restitueretur, partim febris lenta præscinderetur; adhibebantur roborantia, & quidem modo pulveres ex salibus neutris, absorbentibus, aliquot croci martis antimoniati granis, & flavedine corticum aurantiorum parati; modo tinctura tartarisata Ludovici & Lemery; modo electuaria ex conserva rosarum rubrarum, corticum aurantiorum, pulvere cascarillæ, tartaro vitriolato Tachenii, floribus salis ammoniaci, & syrupo cinnamomi confecta. Hinc etiam factum est, ut remittente febre, æger pristinæ redderetur sanitati, atque suis muneribus vegetus iterum fungi potuerit. Verum enimvero haud ita pridem, prævia corporis incalescentia, eadem revertebantur symptomata; sed post datos pulveres ex conchis citratis, & salibus neutris protinus remittebant. Tum adhibuit æger quædam ab alio medico remedia; ex quibus non solum pejus habebat, sed quoque post aliquod tempus, bis ex improviso gravi mentis deliquio prehendebatur. Quod licet factis præcordiorum frictionibus, ac calidis fomentationibus brevi tempore expugnaretur: tamen succedebant vertigo, ructus crebri, dorsi dolores, atque co-

coryza. Hinc misso ob instans æquinoctium ex vena in pede incisa sanguine, ventriculi regioni imponebatur emplastrum de cumino & crusta panis, cum oleo menthæ malaxatum; interne dabatur sal digestivum Sylvii, oleo corticum aurantiorum, spiritu nitri dulci, & salis ammoniaci anisato permixta. Et sic debellata sunt hæc symptomata; nisi quod ructus ac vertigo adhuc nonnunquam infestent. Neque tamen minus ad salvandam medici famam in quæstionem venit:

1. Num memoratum laxans, quod pilulæ balsamicæ cum resina jalappæ acuatæ constituebant, adeo violentum ac drasticum vocari mereatur purgans, ut excitandis, quæ ægrum cruciarunt, symptomatibus solum suffecerit?

Anne potius præsens affectio fuerit colica hæmorrhoidalis?

3. Utrum in illa venæsectio fuerit salubris, nec ne?

4. Num ex fontium medicatorum, præsertim Driburgensium, aut Pyrmontanorum usu, perfectam mali curationem liceat expectare?

RESPONSIO CONSULTATORIA.

Communicatus mecum casus, & in illo quædam quæstiones fuerunt propositæ; quarum primę satisfacturus, non possum allegatum purgans, in viro quadragenario exhibitum, pro tam violento habere, ut præsertim morbum excitaverit, aut magis adauxerit: cum non solum pleraque symptomata, jam ante illius usum pręsto fuerint, verum etiam resina jalappę cum amygdalis sive pineis trita in intestinis haud coagulari potuerit. Contra vero si consideravero, ægrum nostrum ob sanguineum temperamentum, diætam lautam, intermissam venęsectionem, & alias forsan caussas, insignem sibimet contraxisse sanguinis abundantiam, quam natura etiam aliquot abhinc annis per hæmorrhoidalem fluxum imminuere tentavit: facile intelligo, omnium symptomatum caussam ex cruore in vasis hæmorrhoidalibus internis accumulato esse derivandam. Dum enim ille in dictis regionibus stagnavit, tumorem primum in intestino recto progeneravit; exitu vero per hanc viam denegato, ad vasa venæ portæ subinde regurgitavit, & sic humorum circulum in visceribus imi ventris reddidit inæqualem. Quamvis igitur dictæ pilulæ tantæ haud fuerint efficaciæ, ut sanguinis per venas sedales excretionem promovendo, mali symptomata sustulerint; tamen nullo modo pro horum caussis haberi possunt. Et rectissime egit omnino consultus medicus, quod per venam in pede tusam, humorum molem imminuere, atque clysterum & fomentationum ope fluxum hæmorrhoidalem revocare tentaverit. Enimvero neminem, in frequenti artis exercitio versatum fugiet, quanta diuturna pariter ac periculosa mala suboriri soleant, si cruor in intestinis inferioribus stagnaverit, & exitu per anum destitutus, intestinorum tunicas nimium distenderit. Inde enim pleraque spasmodica hypochondriorum, ad quorum classem noster etiam ægrotus pertinet, symptomata, curatu difficillima suos mutuantur natales.

Quamobrem præsentem morbum, juxta alteram quæstionem, non tantum pro colica hæmorrhoidali, sed etiam affectu spasmodico, totum intestinorum volumen, ventriculum atque mesenterium occupante habendum esse arbitror. Mentis vero deliquia non nisi a cruoris circulo per cordis ventriculos retardato originem trahunt, quod circuitus impedimentum humoribus magno impetu, in cordis dextrum ventriculum pariter ac auriculam compulsis, & has partes insigniter distendentibus debetur. Neque enim polyposa adhuc metuo concrementa, cum pulsum nondum intermittentem, nec spirationem post corporis motum anxiam ac difficilem esse, ex morbi historia percipio.

In tali rerum statu, ad tertiam responsurus quæstionem, adeo necessariam judico venęsectionem in tam sanguineo subjecto,

jecto, ad hæmorrhoidalem evacuationem prono, ut ejus omissionem pro principali omnium symptomatum caussa, omnino agnoscendam esse credam.

Et quod denique quartam attinet quæstionem; certissimum est, præsens malum absque thermarum, balneorumque usu, nec non aeris mutatione & pertinaci victus observatione nunquam sublatum iri. Quare commendo thermas Carolinas, futuro vere potandas, & tum balnea Tœplicensia adhibenda; quippe quæ ad tollendos hosce morbos sæpius deprehendi præstantissima. Ceterum a potu vinoso atque cerevisiario abstinere, & sola aqua uti; ac præter venæsectiones, pulveres absorbentes interdum adhibere conveniet.

CASUS XXIX.

De malo hypochondriaco.

VIR annos triginta natus, decimo jam quinto ætatis anno peculiari affectu infestari cœpit. Nimirum singulo vere ac autumno, mane potissimum sub frigidiori tempestate, molesti ardores, ac pustulæ scorbuticæ faciem manus atq; pedes obsidere sueverunt; quibus ventriculi rosio, ac insignis edendi cupiditas supervenit; sumtis autem cibis, vel radice aristolochiæ rotundæ protinus remiserint omnes molestiæ. Successu temporis narium hæmorrhagiæ, non sine levamine, accesserunt: ex quibus æger, qui præterea staturæ longioris, habitus strictioris, vasisque capacioribus instructus est, pro tabis pulmonalis candidato judicabatur. Hinc singulo mane lac caprinum, postea vaccinum calide potare debebat: sed paullo post in hypochondriacas incidebat passiones. Quæ, licet primum corporis exercitio mitigari potuerint, tamen paulatim magis magisque invalescebant; & accedente ob cholericum, quo pollet, temperamentum crebra iracundia, tandem æstu potissimum volatico, ac oculorum caligine, semet exserebant. Potavit igitur, suasu quorundam, per binos successive annos, acidulas Egranas, & quidem frigidas, satis copiosa quantitate, cum addita martis limatura; sed tantam exinde ventriculi debilitatem sibimet contraxit, ut jejunus insigni præcordiorum anxietate, artuum tremore, ac canina ferme fame corriperetur; neque etiam minus sumtis epulis male haberet. Hinc variis porro curationibus improvide tractatus, majorem successive symptomatum hypochondriorum vehementiam tolerare cœpit; nisi quod alvus nunquam obstructa, sed semper laxa fuerit. Tandem ob atrocem utriusque hypochondrii tensionem, medici immedicabilem jecinoris atq; splendis infarctum suspicabantur. Nihilo tamen minus, cum post adhibitas tincturas, ac pulveres antihypochondriacos semper aliquale mali levamen sequeretur; & institutis circa æquinoctia in pedibus venæsectionibus, catharrales plerumque narium ac pectoris affectiones succederent, cum subsequente corporis & animi alacritate, non omnem salutis spem abjecit æger. Quare potius, quoniam crebri ructus, ac vomendi conatus ipsum invadebant, purgantibus primum sibi consulere putabat: quæ cum magis debilitare viderentur ventriculum, ad vomitoria confugiebat: neque vero ex his obstructiones atque tensiones ventriculi ac hypochondriorum penitus remittebant. Tum forsan incidebat in lectionem scriptorum Hoffmanni diæteticorum, & cum legisset, præstantissimam ac universalem ferme in aqua latere medicinam: singulo mane infusum theiforme, quod veronicam, scordium, atque trifolium habebat, larga & fere duarum mensurarum quantitate, inter obambulandum, & fumum Nicotianæ sugendum potare cœpit. Hinc mucus, qui antea in ventriculo ac circa cordis scrobiculum, veluti impactus erat, emolliri videbatur: & licet præcordiorum anxietates accederent, tamen gaudebat, quod majori facilitate absque nausea, si capite inclinato hypochondria comprimebat, vomere potuerit. Non minus vespertino tempore post levissimum corporis motum, saburra acidissima sponte eructabatur: qua excreta, spiratio facillima suc-

succedebant, atque præcordia quasi exinanita videbantur. Idcirco continuabat decocti illius potationem mane pariter ac vesperi: & inde matutino tempore copiosissimam pituitam, meridiano autem acidam dumtaxat ac biliosam saburram vomitu reddebat. Sic emollita ventriculi regione, restabat adhuc hepatis pertinacissima obturatio, ac vehementissima inflatio: sed hanc etiam tandem relaxabat, dum illam regionem, vinculis perpetuis constrictam, post potas calidiores aquas, manu fortius comprimebat, & sic incarceratum ibidem mucum, vomitu excernere poterat. Ab hinc novissima æstate ad thermas Carolinas adiit, iisdem mali reliquias expugnaturus: at his nunquam ducebatur alvus, nisi vesperi pilulas balsamicas, mane sal Epsomense sumeret, aut clysteres sibi infundendos curaret; sed omnis aqua, quam singulo mane quadraginta vasculorum quantitate potabat, cum multo viscido ac bilioso muco per vomitum eructabatur. Hinc domum reversus iterum, potationem infusi theiformis supra allegata ratione continuavit, & nonnunquam pulveres absorbentes interposuit: quo tandem factum est, ut utrumque hypochondrium, ac regio circa cordis scrobiculum ab omni muco libera, & quasi vacua redderentur. Non minus vomitus jam fiunt rariores; & mane atque vesperi sæpius nulli: contra vero post corporis motum a meridie institutum, plerumque biliosa acris saburra ex ore fertur; licet tum non potetur infusum. Interim nondum ab omni molestia liber est; sed his potissimum adhuc infestatur symptomatibus.

Namque primum tonus ventriculi ac reliquorum viscerum adeo labefactatus est, ut, si per aliquod tempus sederit æger, protinus inflativis ventriculi atque scrobiculi cordis doloribus, spirandi difficultate, ac pressorio in oculis sensu afficiatur, & inter respirandum flatus in sinistro hypochondrio instar aquarum fluctuent, donec vel per superiora, vel inferiora eructentur. Quæ vero symptomata, præcordiorum atque abdominis fortiori constrictione aliquantulum mitigare potest. Hora nona matutina, post præviam oscitationem, atque corporis languorem, molesta ventriculi rosione infestatur; quæ quidem sumto similæ frusto, vel pulvere absorbente paululum remittit, sed remanet tamen avida ciborum adpetentia ad prandium usque. Tum vero excipiunt ventriculi inflationes, gravis spiratio, & omnium actionum torpor: ac denique hora pomeridiana quarta, post institutum corporis motum, acris biliosa saburra eructatur. Si sub epulis potaverit vina dulcia, aut Hungaricum, molestam in œsophago sentit titillationem: quæ, sumto Rhenano invalescit, & avidiori fame stipatur. Fortiorem ingressum insequuntur obtusi & tensivi utriusque hypochondrii dolores: sæpius quoque, laxata potissimum alvo, molestæ tractiones ab humeris ad cervicem ascendunt, quæ collum distorquendo, caput instar emprosthotoni, deorsum & simul antrorsum flectunt. Neque porro minus tensiva titillatio nonnunquam percipitur in dextro hypochondrio juxta ventriculum, ubi forsan vesicula fellea residet; quæ sæpenumero ad ipsa usque extenditur labia, cum peculiari eorundem motitatione, suctione fumi Nicotianæ æmulante, atque violenta pedis dextri agitatione. Videtur ea regio adhuc muco quodam obstructa, spasmis ab hoc veluti liberanda: quod si vero acida ac biliosa eructetur materies, aut sternutamenta accedant, remittunt hæ molestiæ. Mitissimæ non minus observantur post sumtas pridie pilulas balsamicas; sed, quod notatu dignum est, acerbiores antecedunt alvi dejectionem, qua facta iterum mitigantur. Neque etiam ignorari oportet, hasce affectiones pro varia tempestatis ratione admodum diversas existere: hac enim pluviosa, torpidus ac languidus observatur æger: sicuti etiam, cœlo existente sereno, longe vegetior deprehenditur. Jam quoque absque ulla molestia infusum theiforme ex veronica, melissa, fœniculo, salvia & millefolio con-

confectum potare potest: cum ventriculus olim non nisi amarulentas tulerit herbas, aut acrimoniam. Diætam ceterum per aliquot annos exactiorem observat, nec acida, lacticinia, poma &c. ob inde inductam vehementiorem ventriculi fermentationem, nec eundem ob finem cerevisiam Lobeginensem assumit; sed pro potu ordinario, cerevisia lupulata, cornu cervi raspato permixta, cum fructu uti suevit.

CONSULTATIO.

Ex iis, quæ de adversa ægri cujusdam valetudine, mihi perscripta sunt, facile intellexi, illam omni jure passionis hypochondriacæ, quæ maximum medicorum est scandalum, mereri nomen. Quamvis autem hisce temporibus frequentissimum deprehendatur illud malum: attamen pauci sunt medicorum, qui illius originem, caussam, ac veram sedem rite prospexerint; quemadmodum ex variis, quas fovent, opinionibus luculenter patet. Quidam enim passionem eam ex obstructione vasorum in mesenterio capillarium; alii ex infarctu splenis; alii ex saburra acida, viscida atque biliosa ventriculi derivant; alii denique omnia spasmodica, quæ præsto sunt, symptomata pro salutaribus naturæ habent moliminibus, quibus humores superfluos ac stagnantes per venas sedales eliminare intenderet, sed voto suo sæpius privaretur. Verum enimvero, mea quidem sententia, atrox hoc malum non nisi perverso, quin imo inverso ventriculi ac intestinorum motui peristaltico debetur, qui in harum valde nervosarum partium spasmodica ac convulsiva contractione non minus, quam earundem atonia atque resolutione consistit. Quemadmodum enim ab integra, & naturali ventriculi ac intestinorum peristalsi, debita ciborum concoctio, succi chylosi legitima secretio, ac fæcum alvinarum salutaris excretio dependet: ita e contrario ab eodem motu peristaltico, per humores in flexuris, plicis, atque valvulis intestinorum stagnantes, perverso ac labefactato, non solum dictæ harum partium functiones admodum destruuntur, verum etiam multi flatus atque spasmi progenerantur, qui per consensum cum reliquis nervosis partibus, universum corpus in tristem violentorum motuum rapiunt societatem.

Quamobrem crebra compertum habeo experientia, hypochondriacam hanc passionem ab iis caussis, quæ nervosarum illarum partium tonum ac elaterem destruendi facultatem possident, facillime generari. Hujus generis sunt diuturnus mœror, gravis terror, vehemens refrigeratio, potus frigidus, maxime post iram, terrorem, violentos vomitus ac alvi dejectiones, aut corporis incalescentiam ingestus, largior ciborum acidorum assumtio, frequens purgantium fortiorum usus, inordinatus aquæ frigidæ & acidulorum potus, ac denique opiatorum & adstringentium in cohibendis fluxionibus sanguinis, alvi profluviis, & febrium accessionibus abusus. Non minus huc sæpenumero contribuit nativa generis nervosi, & præsertim ventriculi & intestinorum debilitas; quæ etiam nimiis sanguinis profusionibus, multis vigiliis, immodicis meditationibus, laboribus mentem fatigantibus, vitæ sedentariæ, maxime quæ corpore incurvato fit, vehementi hypochondriorum compressioni, quæ maxime in sexu sequiori per vestimenta compressoria locum habet, haud raro in acceptis ferenda est. Hæ nimirum caussæ, præsertim si plures illarum concurrant, adeo destruere valent saluberrimum ventriculi & intestinorum elaterem, ut, nisi tempestivæ ferantur suppetiæ, noxiosissimum illud, quod hypochondriacum vocant malum, presso insequatur pede. Quam arduum vero sit, ejusmodi ex vitio partium solidarum propullulantes morbos funditus exstirpare, iis, qui in frequenti artis versantur exercitio, erit notissimum.

Quod si igitur eas perpendam caussas, quę morbum istum in nostro produxerunt ægroto, has inter semet offerunt crebræ narium hæmorrhagiæ in juventute toleratæ, vita sine motu deses, multi mærores ac solicitudines, perversus acidu-

la-

larum Egranarum cum limatura martis, nimia quantitate, & frigide potarum usus, & sæpius data purgantia. Hisce enim tonus ventriculi & intestinorum adeo læsus ac inversus fuit; ut flatus ad superiora compulsi, in flexuris coli potissimum intestini, quæ in utroque hypochondrio deprehenduntur frequentissimæ, substiterint, & tali ratione alvinæ obstructionis, ructuum, anxietatum, vomendi conatuum, atque tam violentarum dextri maxime hypochondrii inflationum, lucalentas suppeditent rationes. Hinc vero, cum flatus ac motus humorum ad superiores magis regurgitarunt partes, æger ex vomitibus se levatum iri putavit: sed nec his conatibus subscribere possum. Licet enim vomitus illi lenioribus dumtaxat subsidiis, atque copioso infusorum calidiorum potu provocati, & nonnunquam etiam symptomatum levamen intulisse fuerint visi: nihilo tamen secius inversio motus peristaltici iisdem longe pertinacior reddita est. Neque ideo mirum, quod thermæ Carolinæ, per vomitus semper redditæ, spem fefellerint.

Ut vero desiderio ægrotantis satis fiat, & præsertim labefactatus ventriculi ac intestinorum tonus, qui omnium symptomatum primum est fundamentum, corroboretur, convenientissimam judico sequentem medicationem. Primum quidem rectæ vivendi rationi, uti hactenus factum est, ulterius insistere; & præsertim animi tranquillitati, ac corporis moderato exercitio probe studere conveniet. Deinceps bis quotannis, Martio nimirum ac Septembri mensibus, sub cœlo sereno, prævio pediluviorum usu, quinque, vel sex cruoris ex vena in pede tusa detrahantur unciæ; sed eo potissimum tempore cibi concoctu difficiliores fugiantur, & aer frigidus omni arceatur studio; alias enim facillime defluxiones, quin & febres catharrales suboriuntur. Post venæsectionem autumno institutam, per decem dies singula vespera decem mearum pilularum balsamicarum capiantur: mane vero drachma una salis mei aperitivi, in haustu aquæ mineralis, vel Tonstadianæ, vel Selteranę, vel Egranæ tepidioris soluti assumatur; & tum quædam vascula infusi Theiformis ex veronica, salvia, melissa, & fœniculo parati hauriantur. Denique ex ultimo sub epulis haustu adhibeantur sexaginta guttulæ mixturę balsamicæ, quæ sic se habet: Recipe essentiæ corticum aurantiorum recentium, tincturæ tartari, essentiæ gentianæ rubræ ana drachmas duas. M. Ex hac enim curatione idem resultabit emolumentum, quod ab usu thermarum vel acidularum expectare licet. Præterea singulo octiduo memoratæ superius pilulæ semel assumantur mane; & post meridiem non minus, ac circa vesperam præcedentis diei, drachma una salis aperitivi, cum dimidia lapidum cancrorum capiatur. Contra ventriculi inflationem, & præcordiorum anxietatem, non efficacius erit subsidium, quam tinctura corticum aurantiorum, cum spiritu nitri dulci, aut liquore meo anodyno, essentia castorei, ac oleo florum chamæmeli, vel millefolii vero permixta, & sexaginta guttis ex aqua menthæ, vel fœniculi propinata. Iisdem molestiis convenientissimam etiam opem feret cataplasma, ex pane secalino, absynthio, mentha, baccis juniperi, caryophyllis, cumino & chamomilla Romana cum vino paratum, & calide circa ventriculi regionem adplicatum: quippe quod non solum flatus discutiendi, verum etiam lenem sudorem movendi, egregiam possidet virtutem.

Ad infringendum porro, quod in ventriculo hospitari videtur, acidum, abs re erit, nonnunquam vel ante epulas, vel hora quinta pomeridiana drachmam dimidiam lapidum cancrorum præparatorum, unicæ olei de cedro guttulæ nuptorum ex aqua frigida adhibere. Si vomitus, alvi profluvium, aut dolores intestinorum accesserint; operæ pretium erit, decem vel mearum balsamicarum, vel aloephanginarum pilularum, extracto rhabarbari permixtarum, unicum theriacæ cœlestis, sicuti illam in notis ad Poterium parandam docui, granum addere, & nonnunquam devorare. Quod si denique hæmorrhoidalis fluxus indicia,

aut tumores ani adparuerint, partim ani vi sellæ perforatæ fomentationes, partim hirudinum adplicationes insigniter proderunt.

CASUS XXX.

De affectu hypochondriaco.

ILlustrissimus quidem comes, annum jam egit ætatis suæ quadragesimum primum, temperamenti est sanguineo-melancholici, habitus corporis strictioris, succipleni, sed pallidi faciei coloris. Prandio utitur opiparo; cœna nulla; & pro potu ordinario aquam bibit vino nuptam, vernali autem ac autumnali tempore infusum theiforme sorbillare suevit. Vesperi post cœnam indulget fumo Nicotianæ, quantum illius, quam Canaster dicunt, quatuor vel quinque fistulis sugere potest: exinde enim alvum non minus quam flatuum eruptionem promoveri observat. Solet porro sub tempestate serena corpus, præsertim equitatione movere; cum ex intermisso sub cœlo pluvioso hocce motu, insignes in hypochondrio sinistro molestias, & artuum languorem percipiat. Juvenis adhuc nullis morbis, nec hæmorrhagiis, nec catharris unquam obnoxius; nisi quod frequenter dentium dolore, ac febre acuta aliquando laboraverit. Viginti novem annos nato hæmorrhoides fluere cœperunt; sub quarum excretione per binos adhuc annos illibata gravisus est sanitate. Verum enimvero cum corpus, primum vino largiter hausto, & mox juncta inter venandum fortiori equitatione insigniter commovisset, post effusum exinde nimium per venas sedales cruorem, hæmorrhoides siluerunt. Tum vero successerunt febres intermittentes, & per integrum annum tristem scenam ludentes, non nisi potis tandem, anno millesimo septingentesimo vigesimo primo, thermis Carolinis curatæ fuerunt. Neque autem rediit sanguineus per anum fluor; quamobrem venæsectiones in usum vocatæ, & verno semper tempore in pede detracta satis larga sanguinis floridi quantitate, institutæ sunt. Abhinc quidem hæmorrhoides quotannis proruperunt, sed nec sufficienti copia, nec cum levamine ægrotantis fluxerunt: quid? quod ab eo potius tempore variæ molestiæ, præsertim pressiones in hypochondrio sinistro, mentis angustia, atque melancholia, quas omnes flatuum excretio, usu Tabaci egregie adjuta, mitigat, infestare cœperint. Hæc ergo symptomata cum magis, magisque invalescerent: iterum annis 1726. & 1727. usu thermarum Carolinarum oppugnata sunt; quæ malo quidem quasdam intulerunt inducias; nec vero hæmorrhoides revocare, nec ideo impedire potuerunt, quo minus per intervalla recrudescerent molestiæ. Et hac æstate novissime elapsa, ex ingenti ob duorum liberorum intra sex hebdomades variolis peremptorum obitum, suborto mœrore, longe majus sumserunt augmentum. Namque mox supervenit, & per decem dies inhæsit largum alvi profluvium: quo sopito, animi laxandi caussa iterum Carolinos fontes adiit perillustris æger. Domum reversus, sanguinem per alvum reddere cœpit aliquantulum; sed brevi post dolorificus ac insigniter ardens furunculus, inguinis regionem occupavit, ovi gallinacei magnitudine, & crebris horroribus, nocturnis sudoribus, adpetitus prostratione, vigiliis, virium jactura, & corporis contabescentia stipatus, metum injecit, ne forsan viscerum labes subesset, ac hectica febris jungeretur. Evanuit autem ille metus, cum apostemate hoc congruis emollientibus maturato, aperto, purificato, ac denique consolidato, corpus iterum pinguesceret, vires restaurarentur, somnus atque ciborum adpetentia redirent. Recruduerunt nihilominus pristinæ molestiæ; quæ jam partim in flatulentia, & hinc suborta præcordiorum anxietate, partim splenis affectione quadam consistunt. In hujus enim regione, ab omni tumore ac duritie libera, sentiuntur tensivi atque pressorii dolores; qui nonnunquam versus abdomen instar auræ calidioris, cum subsequente euphoria, extenduntur. Neque vero

vero alia, hypochondriacis propria, symptomata adfligunt, uti quidem sunt capitis dolores, nausea, ructus, sudores nocturni &c. neque enim lecto affixus tenetur æger. Ceterum notari meretur, hæmorrhoides olim verno semper fluxisse tempore; & illustrissimum Comitem a potu vini, licet largiori, accedente potissimum grato consortio, passionum suarum egregium percipere levamen. Interim cum ab istis malis vindicari cupiat, atque ne successu temporis graviora accedant, vereatur; ad Te confugit, Vir Excellentissime, & doceri gestit, quinam sit, quo laborat, affectus, & qua potissimum ratione expugnari queat.

CONSULTATIO.

Morbus, quo perillustris Comes male habetur, non alius est, quam hypochondriaco spasmodico-flatulentus. Debetur ille sanguinis nimiæ moli, ejusque excretioni per vasa hæmorrhoidalia denegatæ, ac irregulari: qua fit, ut succi vitales intra vascula intestinorum, maxime inferiorum stagnantes, horum elaterem debilitent. Tum vero multi flatus, præsertim in flexura intestini coli, sub hypochondrio sinistro sita generantur, ac partes hasce nerveas admodum distendunt; a quarum distensione dolores, angores, anxietates cardialgicæ, digestionis vitia, & melancholicæ accessiones, suos mutuantur natales. Inter caussas autem horum symptomatum remotiores, merito referri debent diæta lauta, vita motus expers, diuturnus mœror, & forsitan nativa generis nervosi debilitas. Neque igitur ex repetito thermarum Carolinarum usu, passiones istæ penitus debellari potuerunt, quoniam ex illis legitimum hæmorrhoidalis fluxus successum impetrare haud licuit. Potius notabilis abscessus in inguine, ac procul dubio in concursu tendinum musculorum abdominis, quem lineam albam vocant, subortus fuit: quales hoc anno frequentes, & vel ab impuro sanguine, vel retropulsa podagra inductos observavi. Ut autem a restitantibus adhuc molestiis liberetur comes illustrissimus, suadeo, ut primum crebriori corporis exercitio studeat; & ad minimum ter quotannis, nimirum Februario, Junio, ac Septembri mensibus, venam in pede tundendam curet. Potui ordinario per æstatem egregie inservient acidulæ Selteranæ, cum quarta vini Rhenani parte mixtæ; hyeme vero hoc decoctum: Recipe radicum graminis, scorzoneræ ana uncias quatuor, cichorei unciam unam & semis, corticis ligni sassafras drachmas tres. Conc. D. S. species, quarum unciæ binæ in tribus aquæ mensuris per horam dimidiam sunt decoquendæ. Quo ad herbæ Nicotianæ usum pertinet; illa tantum abest, ut turbet digestionem, ut potius alvi successum adjutura sit, si parcius ac repetitis vicibus, nimirum mane sub potatione infusi calidioris, deinceps hora quinta pomeridiana, denique vesperi sugatur. Inter pharmaca vero haud congruum erit, multis variisque remediis uti: sufficient ex illis Elixirium meum viscerale, atque pilulæ balsamicæ. Illius nimirum septuaginta vel octoginta guttas vel mane ex infuso calidiori, vel ex ultimo sub epulis haustu capiet; harum quatuordecim, una cum duobus pulveris præcipitantis scrupulis singulo octiduo semel cubitum iturus assumet; nec non tempore fluxus hæmorrhoidalis, si minus recte successerit, usurpabit. Et hæc sunt, quæ in salutem illustrissimi Comitis proponenda duxi, quæ Deus reddat salutaria, ex animo precor.

Relatio.

Ex Elixirio viscerali in confortando ventriculo insignem fructum percepit illustris æger; quare continuato illius per tres menses usu, sequenti anno Carolinas iterum adiit thermas, iisque sub recta victus observatione potis, egregie habere ac valere cœpit.

CASUS XXXI.

De passione hypochondriaca in fœmina.

MAtrona quædam 31. annorum, temperamenti sanguineo-cholerici, habitus strictioris, in sterili per decem jam annos vivens conjugio, & alvi obstructioni, sæpius per octo dies inhærenti, obnoxia, haud raro fluorem album patitur, concubitu fungitur magis dolorifico, quam jucundo; & sub lotii mictione, vehementes in urethra ardores sentit, ac lancinationes. Menses stato fluunt tempore, sed parca quantitate; & cruorem fundunt primis diebus atrum; tertia autem, quæ simul ultima est, lividum, & putri materiæ similem. Ad congestiones, præsertim oculorum, valde proclivis est; siquidem dexter potissimum oculus haud raro rubore inflammatorio occupatur, & ex cantho interno multum pus plorat; ut sæpiuscule metus fistulæ lacrymalis fuerit.

Gravioribus morbis nunquam fuit infestata: at quinto ætatis anno scabies obsedit corpus; cui intempestivo unguentorum usu repulsæ, successerunt variolæ. His curatis, scabiosa materia oculis incubuit, illosque gravi congestione affecit, ut per sex integros menses, lucem absque ingentibus adspicere nequiverit doloribus. Licet etiam hæ molestiæ, setaceo nuchæ adplicato obsecundantes remiserint: attamen insignis oculi præsertim dextri relicta fuit imbecillitas, adeo ut sæpissime illius inflammationem patiatur. Hinc tribus abhinc annis fonticulum in brachio excitandum curavit; neque tamen minus novissima hyeme, graves ad eundem oculum congestiones, bis toleravit. Et quum symptomata illa, nimirum alvi obstructio, fluor albus, ardor & acrimonia urinæ, atque ophthalmia majora in dies sumant incrementa: salutare anhelat consilium, ut ab illis vindicetur.

Ceterum animo satis tranquillo, & ad irregulares affectus minus proclivi fruitur; cibis concoctu difficilioribus, atque salitis magis indulget, quam mollioribus; sub epulis vino recentiori Gallico, haud adulterato, aut nonnunquam eo, quod vocant Pontac utitur; pro potu ordinario aquam adhibet, rarissime cerevisiam; vita gaudet mobili; & bis quotannis venam secandam præbet.

CONSILIUM MEDICUM.

SYmptomata, quibus generosissimam mulierem graviter infestari, historia mecum communicata docuit, satis superque testantur, succos vitales non solum impuros, corruptos, atque scorbuticis sordibus imbutos esse; verum etiam difficiliori ac irregulari circuitu, per uterum, mesenterium, ac reliqua imi ventris viscera ferri; & in nervosis partibus hinc inde stagnare. Neque vero minus partium solidarum, præsertim ventriculi ac intestinorum vitio, ac atoniæ quædam debetur animadversio: unde non tantum crassus ac illegitimus generatur chylus, verum etiam flatus atque spasmi excitantur, qui humores impuros ad superiores partes, pectus, caput, & præsertim oculum dextrum, tanquam partem debilem magno compellunt impetu. Hæcce autem fluidarum pariter ac solidarum partium vitia a nativa potissimum generis nervosi debilitate, primos mutuata natales; minus sufficienti corporis motu, ac perverso forsitan rerum non naturalium, ciborumque acidorum & salitorum usu magis aucta videntur atque sustentata. Quæ jam radicata, & inveterata licet difficillimam promittant curationem: attamen cum illustris ægra florida adhuc constitutione, ac vegetiori ætate gaudeat, minime est desperandum. Idcirco ad impetrandam sanitatem operæ pretium fore credo, ut futuro vere thermæ, quæ in Carolinis scaturiunt, molares per quatuor hebdomades potentur, & subinde balnea Tœplicensia per decem dies adhibeantur. Huic vero curationi ut aptum reddatur corpus; ineunte vere, prævio pediluviorum usu, vena in pede secanda; & singulo triduo pulvis laxans, ex pulveris rhabarbari drachma dimidia, nitri & terræ fo-

foliatæ tartari ana granis sex confectus erit capiendus. Deinceps potus in locum ordinarii, missa omni cerevisia, decocto quodam cum vino Rhenano veteri permixto, aut acidulis Selteranis, ejusdem vini tertiæ parti nuptis uti conveniet. Non minus frequenti atque moderato corporis exercitio indulgere; contra vero a cibis crudioribus, salsis, acidis, refrigeratione, & animi affectibus probe cavere decet: & denique Elixir meum viscerale, guttis sexaginta & sub epulis, & hora pomeridiana quarta, etiam inter Carolinarum potationem assumere expediet. Quæ si rite in usum traxerit generosa mulier, de felici curationis eventu nullus dubito.

CASUS XXXII.

De affectu hypochondriaco cum tumore erysipelaceo pedis.

Vir quidam litteratus, Theologiæ Professor, annorum quinquaginta, temperamenti sanguineo-cholerici, a teneris illibata sanitate gavisus, anno ætatis quadragesimo primo ob crebros & vehementiores, quos ex suggestu pariter, ac cathedra fecit, sermones, levi tussicula atque raucedine, per intervalla sollicitari cœpit. Tussis invaluit subinde, ac inveteravit: quid? quod sex circiter abhinc annis insultus mali hypochondriaci accesserint. Hos suasu medici cujusdam primum venæsectionibus oppugnavit; quas, licet ob vehementem aversionem semper comitarentur mentis deliquia, tamen bis in pedibus, semel in brachio celebrandas curavit. Postea infusum vinosum, haud sine levamine quodam potavit; & anno 1724. acidulas Driburgenses in usum vocavit, ac ob earundem egregium effectum sequentibus annis continuavit. Tum anno 1726. catharrales affectiones, graves non minus ac molestas toleravit; quæ post sex hebdomadum decursum remiserunt quidem, sed difficilem anhelationem, atque tussim humidam, cum excretione muci reliquerunt; adeo, ut cessante nonnunquam ea tussi, pejus habuerit æger. Novissima hyeme accessit vocis raucedo, & tandem 10. Calend. Martii accidit, ut circa horam septimam vespertinam, prævio ingenti horrore, magno æstu per triginta horas, cum sopore, & contabescentia carnosæ in facie substantiæ stipato cruciaretur: quem subinde paullo remittentem, scorbuticus ac inflammatorius pedis dextri excepit tumor. Consulti medici æque ac Chirurgi nulla exhibuerunt remedia, fore ut hic tumor sponte evanesceret, arbitrati. Hinc ægrotus ipse sibimet consulturus, adplicuit flores sambuci cum farina secalina mixtos, eo quidem effectu, ut imminuto tumore, iterum sermones sacros ex suggestu facere valeret. Sequenti solis die denuo administraturus sacra; præcedente vespera, sumtis epulis eundem incidebat febrilem affectum: & cum nihilominus postridie inter ipsos calores suggestum conscendere, ac sermocinari teneretur, eo vehementior finitis sacris evadebat ardor, cum soporoso affectu per viginti quatuor inhærens horas; ac tandem in scorbuticum sinistri pedis tumorem cum duritie ac rubore stipatum desinebat. Medici consulti iterum opem suam recusabant, eam putantes supervacaneam; ut ideo domestica eligere subsidia, & tandem aquas Driburgenses in usum revocare æger cogeretur. Hæ per undecim dies potæ, humores primum vehementer commovebant; & tandem cœcas hæmorrhoides, admodum dolentes, & adhuc durantes inducebant. Præter illas malo hypochondriaco per intervalla infestatur; & ob scorbuticum pedis tumorem in publicum prodire nequit.

Ceterum adpetentia ciborum aliquantulum viget; neque tamen peristalticus intestinorum motus ab omni vitio immunis videtur. Nullis, quantulum quidem reminisci potest, victus erroribus umquam indulsit: mane aliquot vascula decocti herbæ Theebois sorbillare; inter prandium cujuscunque generis eduliis vesci, & parcissime vino Rhenano uti suevit. Ab epulis ad exstinguendam sitim, ob multam sermocinationem ipsi familiarem, cerevisiam, ut ut malæ notæ, po-

tare solet; quoniam decocta ipsi substituta sitim delere haud valuerunt. Cœna utitur parciori; & cubitum iturus parcam dosin aquæ asthmaticæ assumit. Somno gaudet tranquillo, nisi quod sub novissima aquarum medicatarum potatione, crebra ad mingendum stimulatione fuerit turbatus: alvinæ fæces modo crassiores, modo tenuiores redduntur. Nec denique ignorari oportet, ipsum commorari in humido habitaculo; ac herbæ Nicotianæ Bremensis, quæ levissima est, fumum parcissime sugere suevisse.

CONSILIUM.

Affectus principalis, qui summe Reverendum immaniter tractat virum, procul omni dubio est hypochondriacus: ex quo tanquam fonte reliqua symptomata, tussis nimirum atque raucedo diuturna, scorbutica humorum dyscrasia, insultus febriles, & hos excipiens tumor pedum erysipelaceus suos mutuantur natales. Hæc inter pedum affectio maximam crucem jam figere videtur: cui non minus, ac reliquo hypochondriorum vitio accommodatissimas fuisse judico aquas Driburgenses. Has præsertim æstate futura quoque adhibendas suadeo, ita tamen ut earum, tertia parte lactis vaccini permixtarum, singulo mane mensura una tepide potetur, & hic potus per quatuor hebdomades continuetur. Notari autem meretur circa hanc curationem, quod prima die dimidia dumtaxat illius aquæ mensura, in qua mannæ uncia una cum dimidia sit soluta, assumi; & manna illa singulis septem inter potandum diebus, ac denique sub curæ finem adhiberi debeat; conjunctis corporis exercitio, temperantia ab animi affectibus, & recta victus observatione. Tali enim ratione fontes isti in attemperanda humorum acrimonia, ac siti mitiganda, præclaram exserent virtutem. Potum quod attinet; omnem cerevisiam evitare, aut saltem vesperi potare decet; sub epulis autem sequenti decocto, cujus tres partes cum una vini Gallici sint combinatæ, uti conveniet: Recipe radicis scorzoneræ, sarsaparillæ, ana uncias quatuor, cichorei, glycyrrhizæ ana unciam, corticis ligni sassafras drachmas tres. M. C. D. S. species, quarum binæ unciæ in tribus aquæ mensuris per tres horæ quadrantes, additis subinde citri corticibus, sunt decoquendæ. Ad pedum denique tumorem topica adplicare haud prius licet, quam donec humores depurati ac fluxiles redditi fuerint. Operæ magis est pretium, assiduo calore affectum illum pedem fovere; tum, potis per quatuordecim circiter dies aquis, hoc emplastrum admovere; Recipe minii, cerussæ ana libram dimidiam, olei olivarum libram unam, aceti vini uncias quatuor, ceræ albæ uncias sex. M. coquantur ad consistentiam emplastri; in fine adde camphoræ drachmas tres. D. Hæc sunt, quæ commendare volui; quæ Numen secundet, & felicia esse jubeat, precor:

Neque vero spem fefellit hæc curatio; postquam enim æger non solum commendata remedia probe adhibuit, verum etiam Elixirium meum viscerale bis quotidie, ante prandium nimirum, ac hora sexta vespertina per aliquot menses usurpavit: imminuto sensim pedum tumore, insultus & hypochondriaci & febriles penitus remiserunt.

CASUS XXXIII.

De affectu hypochondriaco hysterico.

Foemina generosa, duos & viginti annos nata, temperamenti sanguineo-phlegmatici, habitus corporis laxi atque plenioris, in conjugio, quo jam per quinquennium fungitur, sterili vivens, viro nupta cruorem ex utero menstruum, qui antea nunquam fluxerat, partim ope ipsius matrimonii, partim multorum remediorum, reddere demum cœpit. Accidit autem aliquando, ut dum menses fluerent, sub itinere, gelidissima hyeme facta, ex rheda in nivem præcipitata, vi frigoris pariter ac terroris, protinus lunare tributum persolvere desierit. Quod cum primum ex puerili verecundia,

dia, vel ignorantia reticuisset; abhinc circa tempus menstruum diris solicitata est symptomatibus. Imminente videlicet ea periodo incidit subito in nauseam, anxietates præcordiorum, sive cardialgiam nauseosam, atque cephalalgiam, cum extremorum frigore, pallidoque & exsangui oris colore: mox spasmi atrocissimi hypochondriorum, & acutissimi dolores in dorso, præcipue circa regionem imi ventris, & os sacrum, cum vomitu, & crebriore desidendi conatu, artuum lassitudine, vago tensivoque manuum, crurum, atque femoris dolores adeo torquent conficiuntque ægram, ut lipothymiis aliquoties gravissimis, frequenterque repetentibus tentata, & parum abfuerit, quin convulsivis concuteretur motibus. Hæc symptomata, quæ inter tensivi dolores imi ventris & vehementissimi vomitus, frequentissima non minus, ac gravissima deprehenduntur, per aliquot horas violentam tyrannidem exercere solent; donec tandem cruor ex utero prorumpat. Tum remittunt per quinque vel sex circiter horas, quibus scilicet sanguis fluit: cujus excretioni iterum sufflaminatæ, novus clementior tamen atque brevior succedit paroxysmus. Hæc scena per nycthemeron luditur; quo elapso, vis spasmorum imminuitur, & ægra pristinas recuperat vires. Sæpius sudores copiosissimi, ac odore nares ferientes acidissimo comitantur paroxysmum, illumque modo mitigant, modo plane non levant: haud etiam raro suborta sitis intensior mali remissionem significat. Ante illius accessionem urinæ redduntur tenues, ac pallidæ; atque menses, statum observantes tempus, sub ipso paroxysmo, tenues fluunt & aquosæ. Omnia denique hæc symptomata pro ratione prægressi victus, animi passionum, anni temporum admodum variant, & hyeme sunt sævissima. Ceterum extra fatalem illum menstruæ excretionis terminum, optime habet ægra, colore vultus florido gaudet, somno fruitur egregio, & adpetentiæ plus indulget, quam quidem ratione motus corporis liceret; ut ideo ad hypochondriacam passionem prona, de capitis doloribus, ac ventriculi molestiis sæpenumero conqueratur. Potas æstate novissime elapsa acidulas Egranas excepit vehementissimus paroxysmus; licet binis ante diebus, pilulis Stahlianis cum aliquot extracti panchymagogi Crollii granis acuatis, acidularum reliquiæ largiter fuerint subductæ. Neque etiam venæsectiones, relaxantia, antispasmodica, balnea, aliaque remedia congruo tempore, ac ordine usurpata, quamvis mitigaverint sæpius malum, illud valuerint penitus debellare. Quare justus est metus, ne convulsiones, contracturæ, pressiones sanguinis versus superiora, & hinc pendentes vasorum disruptiones tandem aliquando suboriantur; & hinc salubre flagitatur consilium, quomodo imminens paroxysmus mitigari, præcaveri, ac totum malum expugnari queat.

Consilium Medici celebrioris.

Consideratis probe omnibus, quæ ægram excruciant symptomatibus, non possum, quin ea nomine affectus hypochondriaco-hysterici, ex humorum dyscrasia, & hinc suborto partium solidarum vitio propullulantis, omnino digna pronunciem. Facillime videlicet demonstrari posset, quomodo a cruore abundante, viscido, atque mucoso, in orgasmum deducto, tubuli menstruum vehentes sanguinem obstruantur, spasmodice constringantur, & occlusi universum nervorum genus in acerbam motuum violentorum rapiant societatem. Verum cum illustri ægræ jucundius pariter ac fructuosius erit, rationem hisce malis medendi percipere, quam illius amplam explicationem audire: paucis expediam, quæ hoc fine ipsi erunt convenientia. Meo quidem arbitrio omnis curandi vis in remotione caussarum, cruoris uterini profluxum remorantium consistet: quæ cum partim in nimio, viscido, & ad orgasmos proclivi sanguine, partim spasmodica tubulorum uterinorum strictura videntur esse sitæ; operæ

pre-

Pretium judico, remedia attenuantia, ebullitiones sopientia, aperientia, ac divertentia in usum vocare. Quibus scopis licet medicus ordinarius ex parte omnino satisfecerit; pace tamen ipsius, sequentem adhuc proponam medicationem. Consultum videlicet credo, ut ægra tribus ante mensium eruptionem hebdomadibus, singulo mane undecim pilularum balsamicarum devoret, quarum hæc est compositio: Recipe massæ pilularum Becheri unciam dimidiam, extracti chamæmeli, cascarillæ, millefolii ana drachmam unam, castorei, alcohol limaturæ martis, cinnabaris nativæ depuratę ana scrupulum unum, M. F. cum essentia anthos pilulæ ex scrupulo uno, numero undecim. His sumtis, adhuc intra lectum, cum leni regimine capiantur quędam vascula infusi theiformis, quod sic se habet: Recipe radicis cichorei, polypodii ana unciam unam, herbæ arnicę, millefolii cum summitatibus, rorismarini ana manipulum dimidium, anisi stellati drachmas duas. Inc. cont. d. Deinceps brevi ante pastum pulveris incidentis, qui ex arcani duplicati drachmis duabus, tartari vitriolati & salis absynthii drachma una sit concinnatus, quantum duo cultri cuspides continent, ex jusculo quodam assumatur: & tribus ab epulis horis, quinquaginta guttulæ spiritus salis ammoniaci galbanati cum infuso, superius memorato, sorbillentur. Vesperi adhibeatur pulvis stomachicus Hallensium; & pedes in pediluvia ex floribus chamæmeli & liliorum convallium parata, ad suras usque immittantur. Tum novissimis, qui fluxum uterinum antecedunt, octo diebus adplicentur hirudines ad loca hæmorrhoidalia: quoniam horum vasorum cum uterinis eadem origo existit: ac denique pedes probe fomentati, pannis calidis sedulo fricentur.

Quod autem ipsius paroxysmi mitigationem attinet: ad humorum orgasmum sopiendum, & præcavendas convulsiones nihil præstantius deprehendi, quam spiritum nitri castorisatum, si illius quadraginta guttulæ ter quotidie exhibeantur, ac vesperi semper pulvis antispasmodicus propinetur. Quod si vero ipsæ accesserint convulsiones hystericæ; convenientissimū erit galbanetum Paracelsi correctum, singulis tribus horis novem guttulis cum saccharo assumtum. Ad leniendos in abdomine spasmos, atque tormina, nihil efficacius est clysteribus emollientibus, maxime, qui ex fumo Tabaci fiunt. Nec aliena erunt linimenta, atque præsertim balsamum Scherzeri, cum oleo carminativo Mynsichti; & folia hyosciami cum lacte ad consistentiam cataplasmatis decocta. Ceterum nec nocebit parcus veneris usus, nec motus corporis moderatus, cœlo sereno instituendus: animus sit tranquillus, vitetur aer frigidus ac humidus, potus nimis exæstuans, ac vinum dulce, & fugiantur cibi, qui sunt digestionis difficilioris, flatulenti atque pingues.

Responsum alterius Medici.

QUI præmissi morbi caussas in vitio morum pariter, ac exilitate vasorum uterinorum posuerunt medici; me eo magis consentientem habent, quo magis insignem, qua illustris ægrota pollet, obesitatem considero. Neque etiam habeo, quæ circa remedia in præmisso consilio proposita monere possim; nisi quod spiritus ac essentiæ in eo commendatæ mihi haud arrideant. Ut enim taceam, ea remedia legitime præparata in nullis prostare officinis; quam maxime de illis, maxime de Galbaneto Paracelsi correcto vereor, ne majorem humorum inducant ebullitionem. Meum potius eo collineat consilium, ut ægra, misso omni cerevisiæ potu, per quatuordecim circiter ante mensium eruptionem dies, pilulis, infuso theiformi, ac pulvere in priori consilio descriptis, dicta ratione utatur. Proxime ante vernale æquinoctium venæsectio derivatoria, ac depletoria instituatur; & sub paroxysmo singulis tribus horis larga dosis pulveris antispasmodici Hallensium, aut Stahlii assumatur. Potui ordinario inserviat decoctum ex radice chinæ, scorzonerę, ra-

fu-

sura cornu cervi, corticibus citri vel semine fœniculi paratum: de cujus pariter ac repetito thermarum Carolinarum atque Tœplicensium usu, ample satis & eleganter agit Hoffmannus in medicina consultatoria.

Relatio ulterior.

COmmendata in priori consilio remedia, præter spiritum salis ammoniaci galbanatum, nitri castorisatum, & galbanetum Paracelsi rite quidem adhibuit generosa mulier; sed malum post illorum usum magis exacerbari videbatur. Hinc Carolinos adiit fontes, ac illorum thermas ordinarias, *den Brudel* vocatas, per tria potavit intervalla, molaribus autem non nisi bis in balneo usa est. Absoluta prima potationis periodo, cum mensium eruptione ingruebat paroxysmus vehementissimus: sed finita tota curatione, in ipso itinere recrudescebat longe mitior atque brevior, adeo ut effectum thermarum haud irritum fore, crederemus. Verum enimvero spes vota fefellit: siquidem sequentes paroxysmi non solum violentiores, & horrendis doloribus, spasmis, imminentibus convulsionibus, ac mentis deliquiis stipati redierunt; verum etiam extra hunc paroxysmum spasmodicæ manuum pedumque, præsertim lateris sinistri contractiones, capitis dolores, pectoris constrictiones, anxietates, ac veluti excoriationes, quin & melancholicæ accessiones, somno & adpetitu integris, ægram exercere cœperunt. Nihilo tamen minus post potas Carolinas nulla ferme adhibuit medicamina: & novissime a crebris vomitibus collum quasi intumescere videtur, ut metus sit scrophulæ. Tandem ultimus paroxysmus, quo ante octo circiter laboravit dies, mitior recurrebat; quoniam aliquot ante illius invasionem diebus, alvum, ad obstructiones alias proclivem, pulvere rhabarbarino subduxerat.

CONSULTATIO.

POstquam historiam morbi, qua illustris fœmina exercetur, & adnexa celebrium medicorum consilia probe perlustravi: non dubito, quin omnia morbi illius symptomata, veluti sunt anxietates præcordiorum nauseosæ, vomitiones, cephalalgiæ, mentis defectiones, tormina imi ventris lancinatoria, ingentes dorsi & ossis sacri dolores, tenesmus, corporis languor ac extremorum refrigerationes, non nisi spasmodicis partium membranosarum, maxime ventriculi ac intestinorum, atque nervosorum ex vertebris dorsi prodeuntium plexuum constrictionibus debeantur. His enim non solum æquabilis humorum circuitus impeditur, verum etiam secretiones pariter ac excretiones pervertuntur, & hinc omnes partium solidarum atque viscerum functiones labefactantur. Primaria vero horum irregularium motionum caussa omnino mensium fluori cohibito, & ideo inductæ succorum vitalium circa membranas nerveas intestinorum, ventriculi, & maxime medullæ spinalis stagnationi in acceptis ferenda est: namque partim exilitas & angustia vasorum uterinorum; partim ingens terror ac refrigeratio, mensibus fluentibus supervenientes, satis potentem obtinuerunt facultatem supprimendi hanc criticam evacuationem, & vasa uterina pertinaciter constringendi. Qui motus spasmodici cum temporis diuturnitate jam altas in systemate partium nervosarum ac membranacearum, a cujus integritate motus fluidorum vitalis dependet, radices egisse videantur, difficillimum erit, eos penitus expugnare. Quin imo, si diætæ crebri errores, refrigerationes, animi affectus, mærores, nimiæ venæsectiones, aut improvidus remediorum justo calidiorum usus accesserint, metuendum utique est, ne tandem convulsiones insequantur epilepticæ.

Neque vero improbare audeo medicamina, a medicis doctissimis exhibita atque proposita, quippe quæ hisce morbis deprehendi accommodatissima: illorum au-

autem efficacia longe felicissima foret, si convenienti ordine atque tempore adplicarentur. Mea quidem sententia operæ erit pretium, ut primum nervoso generi, ad irregulares motus proclivi, naturale restitueremus robur, atque illius spasmodicas stricturas demulceremus: tum enim longe fructuosior erit illarum medicinarum effectus, quas relaxandis, quæ constricta sunt, uteri vasis, restituendo humorum circulo, & menstruo fluori in ordinem redigendo, opportunas judicamus. Quos ut consequamur scopos, ante omnia corpus infuso mannato rhabarbarino purgandum est, quod sic se habet: Recipe mannæ electæ uncias duas, terræ foliatæ tartari, cremoris tartari, rhabarbari Alexandrini ana drachmam semis, aquæ florum chamomillæ vulgaris uncias quinque, coque & solve leni calore, colaturæ adde olei de cedro Italici guttas duas vel tres. M. D. S. potio laxativa mane, interposito jusculi avenacei potu, aliquot haustibus capienda. Deinde commendo sequens infusum theiforme: Recipe florum tiliæ, chamomillæ vulgaris, summitatum millefolii, artemisiæ ana manipulum dimidium, anisi stellati drachmam unam & semis. Conc. Cont. D. Cujus infusi, haud adeo saturatioris, & tertia parte cremoris lactis permixti, mensura una, additis sex nitri granis singulo mane sorbillanda est. Non minus decoctum medicatum, loco cerevisiæ, vel vini, potui ordinario substituendum est; quod hoc sit: Recipe radicis scorzoneræ uncias tres, radicis cichorei, pœoniæ, rasuræ cornu cervi ana unciam unam, seminis fœniculi drachmas tres. Conc. Cont. D. S. species, quarum una cum dimidia in tribus aquæ mensuris per dimidiam horam, additis hordei bene mundati manipulo & sub finem corticibus citri recentibus, decoquatur. Tum quoque ægram, cubitum ituram, in pediluvia, quæ ex aqua fluviatili, furfuribus triticeis, & floribus chamæmeli parata, nec justo calidiora sint, ne humores commoveant, descendere oportet. Mane vero, vel etiam vesperi vertebras dorsales, os sacrum & regionem pubis in calido loco linimento nervino & antispasmodico perfricare decet, quod ex pinguedinis cati sylvestris, axungiæ humanæ ana uncia dimidia, olei lavendulæ drachmis duabus, & rorismarini veri guttis triginta concinnatum sit. Cavendum tamen, ne hoc linimento sub ipso mensium fluore, aut proximis, qui illum præcedunt, aut sequuntur diebus, utamur. Eodem tempore corpus, præsertim inferius atque pedes in perpetuo calore conservare, uti & potus non nisi tepidiores assumere expediet; ac proximis tribus, qui menstruam purgationem antecedunt, singulo mane unciam unam cum dimidia Roob sambuci, cum octo granis croci maritati ex mensura circiter dimidia cerevisiæ tepidioris, intra lectum adhibere conveniet. Cessante vero uterini cruoris fluxu cum insigni fructu usurpabitur Elixirium balsamicum sequens: Recipe radicis gentianæ rubræ, corticum aurantiorum recentium ana unciam semis, extracti cardui benedicti, millefolii, chamomillæ vulgaris ana drachmas duas, salis tartari drachmas tres, croci, myrrhæ electæ, succini pulverisati ana drachmam unam & semis: infunde cum libra una vini Hungarici, digere & extrahe. Hujus Elixirii, quantum cochlear capit, & sub epulis ex ultimo haustu, & vesperi ex supra commendato decocto adsumatur. Quod denique vivendi rationem, qua in his morbis expugnandis nihil est fructuosius, attinet, necesse est, ut illustris ægra cœna utatur parciori; cibos acidos, flatulentos, similagineos, atque etiam nimium infusi Coffee potum fugiat; omnes animi passiones sedulo evitet, & frigus præsertim ab inferioribus corporis partibus, quantum fieri potest, arceat; nec nimio somno indulgeat. Contra vero egregiam præstabit operam frequentior, ac moderatus corporis motus, & alvi perpetua libertas; quam sufficienti potu, aut potione mannata, aut clysteribus conservare licet.

Quod si autem commendata hæc remedia votis haud fecerint satis: consultissimum fore judico, ut vernali, vel etiam autumnali tempestate thermæ Carolinarum

rum molares, & subinde balnea Toeplicensia, quæ sunt sulphurata, adhibeantur: quibus relaxatur uteri substantia, & vascula capillaria dilatantur iterum ac reserantur. Nullum enim est dubium, quin totius morbi caussa in ipsa uteri substantia hæreat; quæ ab insigni, quod sub ipso mensium fluore contigit, frigore atque terrore nisi indurata, saltem vehementer constricta videtur.

CASUS XXXIV.

De passione hypochondriaco-spasmodica.

Serenissimæ Principis ægritudo non nisi ad affectionem hypochondriacam, aut si mavis, hysterico-melancholicam reduci potest: nihil enim aliud significare videntur juncta ipsi symptomata, veluti sunt inflatio ventriculi, præcipue a pastu, tensio frequens in regione epigastrica, cum spirandi difficultate, ac sensu veluti præfocationis, cordis tremor, & insuperabilis illa, inter res felicissimas, ad mœrorem propensio; quibus accedunt capitis gravitas, oculorum obnubilatio, mentis obtusio cum rerum oblivione. Hæ autem affectiones primam originem ex subitaneo terrore, & gravi animi pathemate duxerunt: quibus depressa spirituum volatilitate, & valde turbata sanguinis mixtione, motus in corpore, quicunque sunt, sive mechanici, sive fermentativi, insigniter læsi fuerunt, & hinc coctiones in stomacho, secretiones in cerebro, & fluidorum circulatio a statu naturali recesserunt.

Hanc autem symptomatum cohortem nunquam dissociari, imo & augeri crediderim a spasmodica nervorum, præcipue sextæ conjugationis, & phrenicorum contractura; sicuti manifestum fit a dolore stomachi, & præcordiorum angustia, quam ægra serenissima, tanquam habituale vitium patitur. Prædominans enim fluidorum aciditas, quæ a vitiata chylosi perennem suscipit fomitem, succum nerveum pariter inficiens, irritationes convulsivas hinc inde producit in fibrillis nerveis, a fine usque ad principium, medullarem scilicet substantiam, sese extendentes. Hinc magna cerebri compassio a regione inferiori symptomatice potius, quam primario affecti: imbecillitas vero generis nervosi suspicionem affert non contemnendam de labe aliqua hæreditaria, quæ utinam nequeat vim suam ulterius exserere. Uteri purgationes non rite fluentes, etsi supra dicta fovere posse pro certo habeatur, attamen, cum sanguinis crassities, & inquinata diathesis caussæ sint diminutæ ejusdem excretionis, non aliam sane merentur medelam.

Discussis itaque morbi caussis & natura, ne quidem verbo facto de prognosi, quam ægrotæ meritissimæ faustissimam a superis precor: transitum facio ad id, quod morbum tollat, ingenue affirmans, tuo penitus regimini, vir acutissime, fore insistendum. Quapropter desumtis indicationibus laxandi solida, depurandi fluida, atque inter cetera chylificationem juvandi, ausus sum Te duce & judice sequentia exponere. Retento magni Hippocratis documento aph. LXXIV. Sect. VII. *corpora, cum quis purgare voluerit, oportet fluida facere*: potiones largas ex jusculo simplicibus appropriatis alterato suasi, iterumque suadeo, ea ductus sententia, succorum acredinem & lentorem nunquam melius inverti posse, quam diluente vehiculo, transeunte in substantiam aliti, & finitimos ductus penetrante. Cum vero serenissima princeps a vini potu ut plurimum, non sine fructu abstineat, ob aciditatem vinosam, nervis infensissimam, laudarem decoctum ex sarsaparilla, rasura eboris, & radicæ chinæ, cujus usu ad longum tempus expectanda erit dulcoratio, & magis libera irradiatio spirituum animalium.

Reddita fluidiori humorum compage, ad aliquod placidissimum laxans, sæpius repetendum descendere, opportunum judicarem, ut nempe viæ mesentericæ reserentur, & viscerum glandulę detergantur, cui scopo satis possent facere pilulæ de ammoniaco Quercetani, vel de succino

cino Cratonis, in capitis affectionibus valde commendatae. Postremo, tanquam ad sacram anchoram, ad martialia confugerem: habito enim respectu ad statum morbosum, & vix non cachecticum serenissimae principis, & inspecta necessitate restaurandi acido austerum, nihil fortasse praestantius. Utrum vero eligenda sint in tinctura potius, quam in forma solida, vel extracto; sicut & singula hic peragenda decernet vir celeberrimus. De victus ratione, deque mentis alacritate valde sum solicitus, ac fere importunus: quibus exacte observatis, nunquam de optatissima valetudine desperandum. Cremonae XIV. Calend. Septemb. 1722.

CONSULTATIO.

Pertinax, taediique plenus affectus, quo serenissima princeps de L. jam inde ab aliquot annis excruciata fuit, dici a Medicis solet passio hypochondriaco-spasmodica, cujus natura & essentia, spastica quadam & inflativa ventriculi & intestini praesertim coli, earumque partium, quae circa hypochondriorum regionem flexuram efformant, affectione potissimum absolvitur. Hujus ea est indoles, ut ob exquisitum illum, quo nervosae ac membranaceae corporis partes mirifice inter se conspirant, consensum spasticas praeternaturales commotiones per universam nervorum ac membranarum compagem longe lateque diffundat, omnisque generis excretiones, quae corporis integritatem tuentur, insigniter perturbet: unde sanguis & humores a blanda sua deflectunt temperie, atque noxiarum impuritatum contaminantur inquinamentis.

Nimirum videtur mihi passio, ut vocant, hypochondriaca morbus maxime symptomaticus, qui per omnes fere totius corporis partes grassatur, atque inprimis nervosas infestat, pervertendo earum functiones, quae secundum naturam sub convenienti solidorum tono, robore ac motu, & fluidorum libero, temperato & aequabili circuitu recte & ordine succedunt. Inde enim labefactantur actiones animales, dum animus vel levissima caussa lacessitus in perversas commotiones abripitur, ac subinde in terrorem, tristitiam, timorem, anxietatem & in iram propendet, vanasque saepius accipit imagines, labascit memoria, & vis rationis pervertitur: adest capitis gravitas, somnus interruptus, difficilis, terriculamentis plenus; aures molesto tinnitu ac sibilo torquentur, & oculorum lumina haud raro tristi scotomia obnubilantur.

Non minus detrimentum sentiunt actiones, quibus vitę negotium gubernatur. Concidit enim sensim paulatimque vigor partium, & languor ac lassitudo totum corpus occupat; difficilis & anxius spiritus est cum pectoris angustia, & praecordiorum constrictione: cor subinde palpitat, molestisque contremiscit vibrationibus, ac denique etiam venae admodum languidae, & magnis intervallis moventur. Eandem calamitatem patiuntur functiones naturales; in quibus sub tanto concurrentium symptomatum adparatu ingens perturbatio animadvertitur. Ventriculus cum intestinis flatu distenditur, perit ciborum cupiditas, ingesta male conficiuntur, ingens fit cruditatum, praesertim acidarum prima in regione proventus; crebrae exsurgunt ructationes, alvinae excretionis successus sufflaminatur; urina alienum & habitum & colorem refert: atque etiam menstrua purgatio in molliori sexu, aut haemorrhoidalis fluxus in viris vel supprimitur, vel supra modum fertur.

Ex quibus omnibus satis, puto, luculenter patet, hunc affectum inter chronicos esse symptomaticum, & quasi universalem, perinde ac febrem inter passiones acutas; indeque recte colligitur, eum paullo aegrius plenam vel subitam sanationem admittere, praesertim si inveteratus quendam fere in habitum degeneraverit: id quod etiam ipsius suffragantis experientiae testimonio satis superque commendatum habemus.

Si dispiciamus genuinos hujus mali natales, primasque origines, utique fateri

si oportet, eas non solum in præsenti casu, sed etiam fere semper & ubique maximam partem arcessendas esse ab iis rebus, quæ totius naturæ vim, atque universum partium nervosarum atq; membranacearum genus debilitant, inque primis robur, tonum, ac motum, qui in ventriculo & intestinis celebratur, peristalticum singulariter pervertunt ac destruunt; & nobilissimis hisce partibus peculiarem quandam ad subeundas muuas, & successivas constrictiones ac resolutiones habitudinem inferunt. Jam vero ex iis rebus, quas medici non naturales vocare solent, fere nihil est, quod magis infringat generis nervosi robur ac firmitatem, atque adeo ad generationem hujus mali plus contribuat, quam pertinax, ac diuturnus mœror animi, vel inopinatus, isque vehemens terror: qui sæpius tantum valet, ut universi corporis vires uno quasi ictu prosternat. Accedit magna corporis debilitas, inducta ex variis caussis antecedentibus, veluti sunt graves prægressæ passiones, parum convenienter tractatæ, nimiæ sanguinis effusiones, victus incongruus, vita sedentaria, & motus expers, intempestiva sanguinis missio, frequentiores ac per fortiora purgantia excitatæ alvi dejectiones, sinistra emeticorum, opiatorum, adstringentium, martialium, & corticis chinæ de china adplicatio, ac frigidus potus, corpori moto & calore æstuanti nimis liberaliter ingestus. Præterea hunc in censum veniunt nativa quædam, & a parentibus accepta corporis infirmitas, atque in fœminis frequens puerperium, ac partus laboriosus, in ætate præsertim admodum tenera; quæ omnia omnino eum in modum comparata sunt, ut si plures ex his caussis conspirent, partes exquisitiori sensu ac motu præditas, maximeque ventriculum cum intestinis enervent mirifice, earumque tonum ac robur vehementer destruant.

Quamobrem, cum serenissima princeps ab ipsa nativitate tenerum & imbecillum corpus obtinuerit, quod crebra fœtuum gestatio, partusque difficiles & operosi, ea imprimis ætate, quæ nondum ad plenum robur, perfectumque vigorem pervenit, cum insequuto mœrore magis magisque debilitarunt: sane non mirum est, eam in hanc molestam incidisse affectionem. Nihil enim vires, & succos, adolescentiæ incremento a natura destinatos, perinde absorbet, atque exhaurit, ac præcox & nimis festinata impraegnatio: nihil etiam vigorem naturæ, qui ventriculi actionem secundat, & sanguini ad habitum corporis diffundendo velificatur, magis languidum, & inertem reddit, quam diuturnior tristitia, quæ ideo jure meritoque cruditatum mater, & fœcunda longarum passionum genetrix appellatur.

Quum igitur serenissima princeps a me flagitavit, ut meum de instauranda ejus valetudine consilium aperiam, paulloque explanatius declarem, qua ratione difficile hoc malum eluctandum sit: non possum non gratiosissimo ejus mandato devotum præstare obsequium, lubente & sincero animo consulturus, quicquid ad sarciendum affecti corporis detrimentum utile ac proficuum mihi videtur.

Ante omnia vero illud monendum habeo, in sanatione hujus morbi maxime esse allaborandum, ut enervato corpori vires subtractæ omnibus modis restituantur, simulque diligenter & curiose evitentur omnia & alimentorum, & medicamentorum genera, quæ vires corporis limare, & atterere valent: quorum in numero sunt fortiora evacuantia, tam emetica, quam purgantia, atque etiam ea, quæ sanguinem vehementer exagitant, vel nervis & subtilissimo eorum fluido adversantur, ut fere sunt omnia vaporosa, opiata, & quæ fibras in spasmum pronas ulterius stringunt, quod vitriolacea & martialia perperam & inconsiderate usurpata efficere solent. Multo minus delicatus morbi genius præcipitem ac festinatam medicinam desiderat, neque ampla & multiplici remediorum farragine persanatur, sed potius temporis beneficium expectat, nec nisi mollissime, & quasi levi brachio tractandus est.

Longe autem majus emolumentum

 affe-

afferet conveniens usus rerum non naturalium, nimirum moderatior motus corporis, cœli mutatio, animi hilaritas, ejusque ex gratis rebus quæsita delectatio, alimenta congrua, quæ facile conficiuntur a ventriculo, succosque laudabiles, & generosos corpori suppeditant. Insuper abstinendum est a cerevisiis, ac vinis austerioribus; quorum loco aquam purissimam, in vase clauso leviter coctam, eamque vel simplicem, vel adjecta Cinnamomi, aut corticis ligni sassafras particula temperatam, iterum iterumque commendo.

Ex remediis vero nec tutiora, nec efficaciora, utque vim ipsius morbi magis adgrediantur, & ejus quasi arcem invadant, suadere possum præter ea, quæ acidas cruditates primarum viarum incolas destruunt, quæ nervosas ventriculi & intestinorum partes blande corroborant, ac denique succis chylosis & lymphaticis, spirituosam conciliant tenuitatem. His enim illud efficitur, ut natura salutares motus, qui ciborum digestionem, humorumque sequestrationes, & excretiones, ad recuperandam sanitatem unice necessarias, gubernant, rectius administrare adsuescat. Quem in finem ea, quæ sequuntur, etiam atque etiam commendata velim.

Recipe lapidum cancrorum unciam semis, radicis ari, succini præparati, salis absynthii, ana drachmam unam, corticis cascarillæ, cinnamomi acuti, caryophyllorum ana drachmam semis. M. F. pulvis, ad scrupulum, vel drachmam dimidiam sumendus. Hoc genus remedii maxime locum habet tempore, impetu morbi vacuo, vim acuit ventriculi, ejusque digestionem egregie promovet.

Sub ipso autem paroxysmo, & motuum exacerbatione abstinendum puto ab iis, quæ irritandi & commovendi facultatem habent: quo tempore pulveres bezoardici, vel absorbentes, mixti refracta portione cum nitro, castoreo, & cinnabari, atque cum aquis antispasmodicis, lenientibus & analepticis, v. g. florum chamæmeli vulgaris, millefolii, acaciæ, vel tiliæ, primulæ veris, cerasorum nigrorum, vel nucleorum ex cerasis propinati opportunum præbent auxilium. Ejusmodi enim pulveres præter clysmata, quæ congruis ingredientibus instructa, præcipuum curationis punctum absolvunt, omnibus remediis superiores sunt, adhibendi imprimis accessionis tempore, & quando mali sævitia & medicis & ægrotantibus terrorem injicit.

Quiescente autem morbi impetu, ad negotium digestionis secundandum, & superiores indicationes adimplendas accommodatissimum mihi videtur elixir meum temperate balsamicum, & stomachicum hoc modo parandum: Recipe extracti cardui benedicti, centaurii minoris ana drachmas duas, corticum aurantiorum recentium, corticis chinæ ana unciam semis, myrrhæ electæ, caryophyllorum ana drachmas duas, croci drachmam unam, salis tartari unciam semis. M. speciebus in pulverem redactis affundatur vinum Tockaviense ad libram unam, & in cucurbita clausa in arena levis fiat decoctio, solutio, ac postea, magmate crassiori in fundo remanente, decantetur.

Hoc præstantissimi usus remedium ad octoginta, vel centum guttas post cibum sumtum in ultimo aquæ vel vini haustu vel etiam dimidia hora ante prandium usurpari potest, ejusque usum per aliquot menses continuare oportet. Expedit etiam, si placeat, hanc nobilem medicinam cum syrupo corticum aurantiorum, vel roob sambuci, transformare in electuarium, omisso sale tartari, & addito pulvere florum chamomillæ, & parca quantitate mithridatii; quod ad nucis juglandis magnitudinem ter vel quater in septimana sumptum, roborando ventriculi & intestinorum tono, atque in spasmis leniendis, virtutem exseret efficacissimam.

Præterea ad vim morbi infringendam non satis laudare possum fontes minerales, præsertim thermas Carolinas, vel acidulas tepidas, quarum conveniens usus, singulis fere annis reiterandus, magnum levamen promittit. Deniq; etiam

etiam in ejusmodi affectionibus spasmodicis magni facio balnea ex aqua dulci parata, quorum virtus est excellentior, si internus mineralium aquarum usus, & primarum viarum expurgatio præcesserint. Hæc enim vim habent relaxandi contractas fibras; hæc motum sanguinis promovent, eumque ad externas partes alliciunt, perspirationem quoque egregie adjuvant, & congestionibus sanguinis, quæ a spasmis inferiorum partium hoc in morbo frequenter fiunt, satis valide obluctantur. Possunt horum vicem subire pediluvia, ex sola aqua tepida, mane vel circa tempus somni ea cum cautione adhibenda, ut pedes paulo altius in aquam demittantur. Atque hæc sunt, quibus serenissimæ ægrotantis saluti consulere volui: nec dubito, quin commendata medendi ratio, si rite & ordine adhibeatur, multum levaminis sit allatura.

CASUS XXXV.

De affectu hypochondriaco spasmodico cum febrili commotione & intercurrente purpura.

VIr unius & triginta annorum, temperamenti cholerico-sanguinei, constitutionis debilioris, habitus corporis carnosi, a prima infantia ad decimum usque quartum ætatis annum, præter capitis achores, scabiem manuum, ac frequentiores dentium dolores, illibata sanitate ac florido vultus colore præditus, decimo quinto demum anno, quo herbæ Nicotianæ fumum sugere cœpit, febrem acutam satis gravem toleravit. Hac superata, inordinatum denuo vivendi genus ingressus, bis in tertianam febrem incidit, cujus novissimam cortice chinæ de china suppressam, pedum tumor excepit, mox vero iterum disparuit. Tum ab anno ætatis decimo octavo ad vigesimum usque sextum vitam in Academiis degit, ibidemque, licet multis compotationibus, largiori herbæ Nicotianæ usui, atque nimiæ infusi Theebois potationi indulsisset, nec unquam sub tam frequentibus humorum, quas passus est, ebullitionibus, sanguinem per nares aut alia loca reddidisset, præter leviores odontalgias, & tonsillarum intumescentias, sanus ceteroquin vixit. Unicum, quo inde a decimo septimo anno sæpius, & singulo ferme octiduo tentabatur, incommodum erant nocturnæ pollutiones, quas semper insignis corporis languor, artuum relaxatio, atque sudor insequebantur. Præbuit eo tempore quidem venam nonnunquam secandam, sed nullum circa hanc excretionem observavit ordinem. Hinc ergo anno ætatis vigesimo sexto, publico functus munere, ex mobili in sedentarium, & tale quidem vitæ genus pervenit, in quo multis animi passionibus, iracundiæ atque mœrori crebram obtinuit occasionem. Quapropter variis solicitari cœpit molestiis, nimirum sanguinis ebullitionibus, pressionibus in pectore, doloribus tensivis ac lancinatoriis cervicis, & capitis, præsertim vero sinistri illius lateris, frequentique coryza, sub quavis aeris mutatione accedente; quibus symptomatibus, Martio inprimis vel Aprili mense superveniebant febres catharrales, cum urticata corporis efflorescentia. Neque minus singula hebdomade molestæ illæ pollutiones nocturnæ jungebantur; quæ cum anno 1724. ob ingentem, ex obitu cujusdam propinqua cognatione conjuncti inductam animi commotionem, una cum reliquis symptomatibus admodum invalescerent, & cum virium defectu, & copiosiori lateris potissimum sinistri sudore stiparentur, eodem anno matrimonium inire decrevit. Sed vix aliquot hebdomades in conjugio transegit, cum non solum eædem molestiæ quemvis concubitum comitarentur, verum etiam plane lecto affigeretur per satis longum tempus. Namque matutinis horis, præter leviores corporis tensiones, satis quidem bene habebat, & prandium cum adpetitu capiebat; sed hora pomeridiana secunda primum refrigeratio quædam extremas corporis partes occupabat; quam molesta formicatio, pressio, tensio, & spasmodica contra-

tractio capitis, atque cervicis, & præcordiorum angustiæ excipiebat. Venæ, cruore antea turgidæ, concidebant; corpus, ejusque præsertim sinistrum latus expallescebat; dextrum naturali colore præditum, sanum videbatur. His per duas circiter horas durantibus, succedebant æstus, ac sudores copiosissimi totius corporis; quibus factum est, ut non solum carnosa substantia admodum consumeretur, verum etiam, continuantibus semper pollutionibus, vires insigniter prosternerentur. Postquam vero ab hoc gravi morbo, quo per septem hebdomades laboraverat, ope trium medicorum vindicatus, lectum deserere, & in publicum rursus prodire poterat: incurrebat tandem in hæmorrhoidales passiones, & primum dolorifica in ano tubercula sentiebat, deinceps ipsum cruoris per sedales venas, magis stillicidium, quam fluorem patiebatur. Hinc autem denuo male habere cœpit; namque frigus extremorum, gravativa ac temulenta capitis molestia tanta, ut sæpius desipere videretur; lateris sinistri tractiones spasmodicæ, humorum ebullitiones, & copiosus sinistræ dumtaxat manus sudor, quotidie ingruebant. Propinabantur varii generis medicamina nervina, absorbentia, nitrosa, cinnabarina, pulvis antispasmodicus Stahlii pariter ac Hallensium, & horum essentia dulcis concentrata, copiosissima quantitate, nec sine quodam mali levamine: neque enim spirituosa, vel mitissima, vinum purissimum, aut spiritum vini, absque majori symptomatum exacerbatione sumere poterat. Observabatur præterea, naturam sæpius tentasse sanguinis eruptionem: namque mox quædam cruoris guttulæ, prævio capitis gravativo dolore, ac formicationis in naribus sensatione, ex his stillabant, cum momentaneo allevamento; mox post vehementissimam pectoris compressionem, saliva tincta adparebat: & urina vel sedimentum lateritium deponebat, vel latera matulæ sabulo conspicua erant. Medici ulterius consulti vel acrimoniam humorum scorbuticam, sanguinem inertem, vel febrem lentam, vel affectum nervosum, diæteticis magis quam pharmaceuticis remediis expugnandum accusabant; vel naturam per venas hæmorrhoidales, sanguinis eruptionem moliri asserebant. Hinc suasu quorundam, decoctum lumbricorum terrestrium cum radice fœniculi paratum, mane sorbillare debebat æger, & inde sudorem expectare: unde etiam egregiam mali remissionem percipiebat. Quamobrem quatuor abhinc septimanis sibi consulturus, iterum potare cœpit decoctum illud: sed vix biduo sorbillaverat, cum hora vespertina sexta febrili corriperetur paroxysmo, cum prævia refrigeratione, & subsequente æstu ac sudore. Adhibebat ideo pilulas Stahlianas; quarum uti semper, ita hac etiam vice, eum observabat effectum, ut dolores tensivos, pressorios, atque lancinatorios magis excitarent. Febris nihilominus continuabat, & brevi post non solum purpura urticata, verum etiam ingentibus intestinorum doloribus, atque hæmorrhoidum passionibus, cum parco cruoris stillicidio junctis, ægrum quotidie infestabat. Notatu vero dignum est, tensivos ac spasmodicos artuum dolores remisisse, quamdiu purpuracea corpus obsidebat efflorescentia: hac vero diaphoreticis, aliisque medicaminibus discussa, recidebant illi rursus dolores. Tandem evanescebant pleraque hæc symptomata; nisi quod singula vespera, prævio horrore spasmodicæ capitis, ac brachii potissimum sinistri torsiones adfligant, & accedente demum sudore, terminentur.

Ceterum æger ad flatulentas molestias admodum proclivis est; adpetentia fruitur sæpius vehementiori; potu vero utitur parciori, & ex infuso theiformi melius habet, quam decocto herbæ Theebois, quippe quod spasmos adaugere videtur. Non minus excretionibus diaphoreticis, ac diureticis, ad quas facillimus est, insigniter levatur; ac laxationes, utut sint levissimæ, spasmos exacerbant; & purgantia, medicamina calidiora ac spirituosa, cibi aromatisati, atque essentia castorei promovent pol-

pollutiones nocturnas. Ex his igitur omnibus satis superque patebit, an vitium in corruptis humoribus, numnam partibus solidis, ac nervosis hæreat; anne syptomata recensita impedito hæmorrhoidum fluori debeantur? Et his perspectis anhelat æger salutare consilium, cupitque doceri, num, si hæmorrhoidum indicia forsan accederent, proficua foret hirudinum adplicatio; aut utrum venæsectiones, quæ singulo vere celebrantur, iterum sint instituendæ? Ad fontes quidem minerales accedere, officium, quo fungitur, haud permittit; sed ex Medicina Consultatoria edoctus, magnam in acidularum cum lacte mixtarum potatione, si ipsi congrua judicaretur, spem collocat.

RESPONSIO CONSULTATORIA.

Omnia symptomata, quibus ægrum immaniter tractari, ex datis ad me litteris percepi, insigni generis nervosi debilitati primario debentur; qua fit, ut non tantum omnes fere solidæ ac nerveæ corporis partes irregularibus spasmis, atque doloribus tensivis & tractoriis afficiantur, verum etiam liber, temperatus ac æquabilis liquidorum circuitus destruatur, & ideo legitimus omnium functionum animalium, vitalium, ac naturalium successus admodum perturbetur. Harum vero præternaturalium motionum plures exstiterunt caussæ, quarum prima crebris compotationibus, atque excessibus tam in potu cerevisiario atque vinoso, quam aquoso Thee ac Coffee commissis, altera febri tertianæ, præmaturo corticis chinæ usu suppressæ, unde testante experientia ineluctabilis sæpius in sanitatem redundat noxa; & tertia vehementioribus animi commotionibus, excandescentiæ atque diuturno mœrori in acceptis ferenda est. Neque etiam minus huc contribuerunt frequentes nocturnæ pollutiones, quibus tenuissimum ac spirituosum fluidum, quod nervorum atque corporis vigori conservando egregie velificatur, sensim paullatimque dissipatum, & totum corpus debilitatum est: & denique vehementia malorum debetur quoque multorum, quæ adhibita sunt, remediorum, maxime humores exæstuantium usui; quorum in censum præsertim veniunt pillulæ illæ balsamicæ ac polychrestæ: quibus morbos nervorum spasmodicos magis exacerbari, quam mitigari, multiplici doctus sum experientia. Hisce igitur caussis non solum nervosæ generatim partes, & maxime in latere corporis sinistro, admodum debilitatæ, & spasmodicis stricturis affectæ sunt, verum etiam ventriculi præsertim ac intestinorum tonus naturalis adeo labefactatus videtur; ut læsa digestione, multæ cruditates in primis viis restiterint, quæ non modo flatulentiæ, sed quoque febrilium accessionum, peracta potissimum digestione invadentium, caussæ sunt ac primi natales. Tali porro ratione haud fieri potuit, quin illegitimus chylus generatus, sanguinem quoque crudum, impuris, salinis, atque scorbuticis sordibus imbutum produxerit: unde partim urticata purpura, partim insignis ad orgasmos proclivitas, & virium atque nutritionis decrementum suam traxerunt originem.

Quæ cum ita sint, & fluidæ non minus quam solidæ partes a blanda atque naturali crasi & constitutione penitus recessisse videantur; ipse quoque morbus diuturnitate temporis in habitum veluti ac consuetudinem degeneraverit: difficillimum utique erit, illum funditus exstirpare, eo magis, cum natura ob nimiam remediorum jam datorum farraginem, iis adeo sit adsueta: ut jam vel præstantissima eludat subsidia. Quamobrem major omnino spes ex præsidiis diæteticis foveri potest, ex quibus præ aliis commendo acidulas Selteranas, cum tertia lactis asinini, aut etiam caprini parte maritatas. Hoc vero excellens remedii genus singulo mane, quantitate unius, aut hujus & dimidiæ mensuræ potare decet, per duos menses continuando; postquam corpus antea infuso mannato fuit purgatum, quod etiam singulis quatuordecim diebus illi potationi in-

terponendum, & sub finem illius iterum sumendum est.

Deinceps haud sine fructu adhibebitur pulvis meus bezoardicus, alternis diebus circa vesperam, pondere drachmæ dimidiæ ex aqua cerasorum nigrorum, vel emulsione nervina sumendus. Hic enim non solum acredinem in ventriculo ac humoribus hospitantem attemperat, alvum lubricat, & transpirationem adjuvat, verum etiam præternaturales & fluidarum & solidarum motiones mitigat atque demulcet. Eidem scopo etiam inserviet liquor meus anodynus mineralis, cum tertia parte essentiæ carminativæ mixtus; quem sub Selteranarum potatione guttulis viginti hora quarta pomeridiana ex aqua destillata capere; extra illam vero mane ex infuso theiformi assumere conveniet. Præterea nec ludetur opera, si æger cubitum iturus quotidie descendat in pediluvia, temperato tepore prædita, & ex aqua pluviatili, vel tantum simplici, furfuribus tritici & sapone veneto parata. Potui vero ordinario proponendas duxi aquas Selteranas, tertia vini Rhenani parte permixtas; aut decoctum ex scorzonera, cornu cerci, hordeo, ac corticibus citri recentibus concinnatum. Quod denique diætam attinet; omnes animi affectus, cibi acidi, saliti, duriores, ac flatulenti, potus spirituosi, ac refrigerationes summo fugiantur studio; epulæ sint parciores, & inter illas comedantur sæpius juscula medicata, ex jure carnis gallinaceæ, chærefolio, acetosa, spinachia, nasturtio, asparago, cancris contusis, & succo aurantiorum confecta; ac denique corpus, maxime horis vespertinis, moderate moveatur. Quæ medendi ratio, si rite fuerit adhibita, non dubito, quin aliquale saltem malo allatura sit emolumentum.

RELATIO.

Postquam æger, cum acidulas Selteranas obtinere haud potuisset, solos pulveres, quos commendavi, & liquorem meum anodynum usurpaverat, ac rectam vivendi rationem observaverat, nunciavit mihi, pleraque symptomata insigniter fuisse mitigata. Et cum tandem harum acidularum particeps fuisset factus, iis per octo hebdomades potis, pristinam recuperavit sanitatem.

CASUS XXXVI.

De affectu hypochondriaco-spasmodico, cum debilitate vasorum spermaticorum, & partium generationi inservientium.

Vir, officiis bellicis ac aulicis a prima juventute defunctus, annorum triginta quatuor, crebris diætæ erroribus, ac potuum excessibus indulgens, quatuor abhinc annis quartanam incidit febrem, cum hæmorrhoidibus cœcis, quibus & antea fuit obnoxius, stipatam. Hac persanata, nec redierunt amplius hæmorrhoides; & ipse ægrotus viribus integris, corpore robusto, coloreque vultus florido gaudens, omnibus illibata sanitate videtur præditus. Neque tamen minus matutino potissimum tempore, nauseam quandam, ac cardialgiam toleravit: quæ vero, frustra primum adhibitis variorum remediorum generibus, tandem intermisso spiritus vini, quem sub prandio pariter atque cœna potare sueverat, usu admodum mitigata est. Præterea justo majori ciborum, maxime duriorum cupiditate fruitur; quæ tamen, assumta eorum parcissima quantitate, protinus satiatur, & hausto præsertim vino, aut calidiori cerevisia, anxium atque volaticum faciei maxime æstum, pedum autem molestam post se trahit refrigerationem. Hypochondria cum toto abdomine tensa videntur; alvus plerumque sicca existit, qua lubrica, aut blandis laxantibus soluta ab omnibus immunis est molestiis. Sæpius etiam colicis doloribus infestatur; noctemque somno turbulento, variis terriculamentis pleno, ac crebris pollutionibus stipato transigit. Sentit insuper perpetuam ferme ad concumbendum

dum proclivitatem; sed dum coitum celebrat, semen justo citius, flaccido sæpius pene ejaculatur; quin haud etiam raro inter grata cum sexu sequiori consortia, sensim absque jucunda sensatione exstillat, & ideo non solum corpus enervat, verum etiam memoriæ vim insigniter labefactat. Hocce vero malum ex nimio ventris exercitio, cui ante aliquot annos indulsit æger, originem traxisse, & inde præter aliqualem seminis acrimoniam, vasorum seminalium debilitatem inductam esse putat; nec ab illo, licet alia medicamina, præsertim balnea ex vino & aqua ferrariorum parata usurpaverit, hactenus liberari potuit. In tali rerum statu ipse animus turbari videtur, ut mox ad nimium mœrorem inclinet, ac solitudines quærat, mox justo hilarior atque jucundior deprehendatur. Consulti medici omnem morbi fomitem in primis regionibus latere existimarunt; & hinc curationem vomitoriis, stomachicis, atque carminativis instituerunt: sed cum nullis eorum obsecundaverit malum, salutare ad illum oppugnandum flagitatur consilium.

CONSULTATIO.

Postquam morbum, cujus caussa consultus sum, probe perpendi mecum; illum omnino hypochondriaco spasmodicum, qui in ventriculo, & canale intestinorum nerveo membranaceo sedem suam obtinet, esse arbitror. Quemadmodum enim hæ sensibiles admodum ac nerveæ partes, justo robore ac naturali tono præditæ, maximum fere momentum ad sanitatis conservationem contribuunt; dum illarum virtute generosi ex alimentis succi eliciuntur, inutilia vero recrementa per alvum rejiciuntur: ita e contrario nulla totius machinæ pars est, quæ majores corpori, & functionibus ipsi propriis noxas inferre potest, quam ipse ventriculus ac intestina, si peristalticus ipsorum motus a statu & ordine naturali recesserit. Tum enim hi membranacei canales partim distentionibus spasmodicis, partim flatulentis relaxationibus afficiuntur, ita quidem, ut in uno loco spasmus vexet, in altero resolutio deprehendatur. Quum autem hæ partes, ope nervei intercostalis, & paris octavi, sive vagi, cum reliquis, iisque nobilissimis corporis nostri visceribus, arctissima gaudeant communione, cognitu facillima est ratio, cur præternaturales primarum viarum affectiones, reliquas etiam remotissimas partes in spasmorum atque motuum violentorum secum abripiant societatem.

Quod nostrum attinet casum; vero videtur simillimum, spasmodicos motus adhuc in ventriculi ac intestinorum canale maximam partem residere; eumque multis a turbata digestione generatis scatere cruditatibus. Inde enim pleraque natales suas mutuantur symptomata, veluti sunt nausea, cardialgia, ciborum adpetentia cito satiabilis, pastum excipiens calor ac æstus faciei volaticus, eduliorum concoctu difficiliorum cupiditas, partium extremarum refrigerationes, obstructio hypochondriorum &c. Neque vero minus caput in præsenti casu male affectum est; hujus enim nervosæ partes, maxime involucra cerebri membranacea, sæpissime a ventriculo spasmis occupato, ad eosdem vi mutui consensus proritantur. Unde quoque dependent somnus turbulentus, insomnia terrifica, & mox nimia mentis inquietudo, & angustia, mox solito major hilaritas, atque perversa imaginatio: quæ symptomata cuncta debilitati generis nervosi debentur.

Quod si vero de iis nostri affectus caussis dispiciam, quas remotiores vocant, has inter magna debetur animadversio cruori in intestinis inferioribus stagnanti, & exitu per vasa hæmorrhoidalia destituto. Neque minus in earum censum veniunt inordinatum vivendi genus, frequentes crapulæ, refrigerationes, vehemens iracundia, diuturni mœrores, atque medicamina nervosum genus commoventia, purgantia, vomitoria, aliaque nimis spirituosa: quippe quæ illius sunt indolis, ut tonum partium nervosarum, maxime ventriculi, ac inte-

testinorum mirifice destruant atque labefactent. Et sane plerorumque medicorum, qui verum horum morborum genium minus habent perspectum, mos est, ut eos purgantibus potissimum, emeticis, calidioribus stomachicis, carminativis, quin & martialibus ac opiatis adgrediantur: quibus majorem noxam inferunt, quam utilitatem, præsertim cum ejusmodi ægrotantes meticulosi, inconstantes, inquieti deprehendantur, & ideo ab uno medico ad alterum confugientes, insignem variorum remediorum farraginem, irreparabili sanitatis damno, devorare soleant.

Mihi vero in more est positum, ut in hisce morbis ineunte vere, aeris mutationem, itinera, ac mineralium aquarum usum commendem ea quidem ratione, ut quibus strictior est corporis habitus, atque cholericum temperamentum, acidulas; iis autem, quorum corpus multis viscidis, impurisque scatet humoribus, thermas magis idoneas existimem. Huic vero curationi opportunum prius reddere studeo corpus, dum non solum sanguinis nimiam molem, si præsto fuerit, imminuendam, verum etiam impuros humores corrigendos, & per alvum leniter expellendos curo. Absoluta demum ea potatione, diæteticis pariter, ac pharmaceuticis blandis remediis, ventriculo robur suum restituere, legitimum excretionum naturalium successum promovere, ac æquabilem humorum per imum ventrem circulationem adjuvare, curæ mihi cordique est. Quæ si votis nondum responderint, consultissimum duco, ut sequenti anno iterum ad minerales fontes iter instituatur: hos enim in natali loco adhibuisse, longe saluberrimum est, cum ibidem animus a rebus seriis eo melius detrahi, & corpus convenientius moveri possit; nec non ipsa aeris mutatio, quam tali modo consequimur, egregium spondet emolumentum.

Quæ cum ita sint; nostro quidem ægrotanti thermarum, quæ in Carolinis scaturiunt, molarium commendarem usum: & corpus præpararem detractis, sub cœlo sereno, ex vena in pede tusa sex vel octo cruoris unciis. Deinceps proponerem pilulas meas balsamicas, alternis diebus circa vesperam, numero sedecim sumendas: sequenti vero die salis mei aperitivi drachma dimidia ex aqua vino nupta mane hauriatur; & tum aliquot vascula infusi theiformis, quod sic habet, sorbillentur: Recipe florum chamæmeli vulgaris, hyperici, summitatum millefolii, herbæ cardui benedicti, salviæ, melissæ, betonicæ, veronicæ, verbenæ ana manipulum unum, seminis fœniculi, anisi stellati ana drachmas duas. conc. cont. d. Et denique sub ipsa etiam curatione inter epulas Elixirium meum stomachicum, triginta guttulis capiendum commendarem. Præterea vero, cum recta vivendi ratione nihil in hisce morbis reperiatur fructuosius, etiam atque etiam hortor, ut ægrotans aliquot ab epulis horis corpus moderate & ad incalescentiam, vel ambulando, vel equitando moveat; atque singulis vesperis pedes in tepidiora immittat pediluvia: ceterum a vinis justo calidioribus, cibis incongruis, animi passionibus, ac multis laboribus cum meditatione junctis sedulo sibi caveat.

Quod denique attinet debilitatem illam vasorum spermaticorum, & partium generationi inservientium, atque præmaturam seminis effusionem: hæc non minus ex hypochondriaca passione natales suos mutuantur. Dum enim in illa partes nervosæ corporis tantum non universi, robore suo destitutæ ac debilitatæ existant, fieri non potest, quin nec seminalis humor naturalem ac spirituosam adipiscatur temperiem, sed justo tenuior, ac acrior factus, vasa seminalia stimulet, & ad præcocem ejaculationem proritet. Nihil vero in tali casu præstantius est, quam essentia succini rite præparata, si illius quindecim guttæ & mane & vesperi, ex syrupo acetositatis citri, aqua permixto assumantur. Extrinsecus roborandis genitalibus partibus egregie inserviet sequens sacculus. Recipe florum rosarum rubrarum, balaustiorum, anthos, lavendulæ, salviæ, chamomillæ Romanæ ana manipulum unum, cubebarum, cinnamomi, caryophyl.

phyllorum ana unciam dimidiam, benzoës, storacis, mastichis ana drachmas sex. M. C. D. S. species, quæ in vino rubro decoctæ sacculo includantur, & mane aut vesperi regioni pubis imponantur. Et hæc sunt, quæ proponenda duxi, quibus ægrum votis suis potiturum esse, haud despero.

CASUS XXXVII.

De malo hypochondriaco-spasmodico flatulento.

JUris quidam peritus, quadraginta annorum, constitutionis olim strictioris, jam magis obesæ, vitam amans sedentariam, studiis ac meditationibus deditissimus, ac variis animi passionibus, præsertim curis atque sollicitudinibus indulgens, mense Augusto anni 1722. in eam primum incidit molestiam, ut haustos mane potus calidiores, non minus ac singulas epulas nisi ipse vomitus, saltem laboriosi vomendi conatus exceperint. His per aliquot annos toleratis, accidit, ut vere anno 1725. mane expergefactus dolores in toto corpore contusorios perceperit: quos vero cum eodem die evanescerent, parum curavit. Sed elapso octiduo hi dolores recrudescebant atrociores, cum ea sensatione, ac si totus fustibus fuisset percussus; ac omnium fere actionum voluntariarum impotentia. Accitus medicus commendabat venæsectionem; qua instituta, & adhibitis quibusdam remediis, largus noctu erumpebat sudor, cum eoque varia tubercula ulcerosa efflorescebant, & dolores protinus remittebant. Interim molesti illi vomitus adhuc recurrebant quotidie; & tandem, cum circa utrumque æquinoctium venam præberet secandam, & sub epulis vino Gallico generoso uti cœpisset, autumnali anni 1725. tempore cessabant aliquantulum. At vero novus succedebat affectus, longe molestior; namque dolor satis acutus caput in regione frontis, præsertim supra orbitam sinistri oculi occupabat quotidie; & ab hora nona matutina ad tertiam pomeridianam instar hemicraniæ inhærebat. Huic affectioni obviam ivit æger pilulis polychrestis, atque quotidiano pulverum præcipitantium usu; ex quibus non quidem perfectam sublationem, at insignem dolorum remissionem consequutus est. Præterea vero singulo & vere & autumno, vehementes accedebant sanguinis orgasmi, adeo ut tum per quatuordecim fere dies largissimos sudores nocturnos, & crebram mingendi cupiditatem sub somno toleraverit ægrotus.

Quæ symptomata cum nullis obsecundassent remediis, mense octobri anni 1731. in atrocius demum abierunt malum. Namque dum post prævias animi graviores commotiones, vespertino tempore viri cujusdam, summa dignitate conspicui interesset exequiis; ibidemque partim piceos ex facibus fumos inspirasset, partim corpus insigniter refrigerasset: accidit, ut postridie suffocativum incurrerit affectum, cum ructuum flatuumque pertinaci retentione. Quandocunque respirabat, videbatur veluti obex in imo ventre positus, qui præpediebat spirationem: atque tanta urgebat alvi constipatio, ut clysterum ope ipsam moliri oportuerit. Adhibuit contra has adfectiones varia medicamina, infusa vinosa, præsertim pulverem contra acredinem, & antispasmodicum Hallensium, nec non eorundem pilulas polychrestas, & essentiam antihypochondriacam; atque circa vernum currentis anni tempus venam curavit incidendam: quibus quidem mitigatæ, sed neutiquam adeo sublatæ sunt, quin adhuc per intervalla redeant, & sæpenumero molestis vomitibus, aut saltem dolorificis ad illos conatibus junctę deprehenduntur.

Ceterum pro potu ordinario loco cerevisiæ Gardelebiensis, hactenus potæ, suasu medici jam utitur ea, quæ Luteræ regiæ sub nomine *Luchstein* coquitur, sed inde alvi segnitiem magis observat confirmari. Doloribus corporis, quos anno 1725. in sinistro potissimum latere passus est, tum accesserat frigida sensatio in occipite, ac artibus lateris sinistri; quæ abhinc assidua inhæsit, neque per insti-

ctum

ctum sinistro brachio fonticulum debellari potuit. Vultus color, plerumque floridus ac rubicundus, sæpissime, præsertim circa oculos, commutatur in variegatum, acsi quidam digitorum suorum vestigia ipsi impresserit. Non minus pectus muco videtur repletum, quem quidem exscreare conatur; at adeo tenax inhæret, ut inter tussiendum sæpissime metus fit, ne suffocetur, atque dorsi percussione adjuvari debeat. Diætam, cum officii ratione crebris fungatur itineribus, haud observare potest accuratam; sed promiscuis & cibis & potibus uti cogitur, neque etiam ab omni animi passione, licet summo nitatur studio, cavere sibi valet. Nicotianæ fumum, quam olim in deliciis habuit, jam parcissime sugit; & si opus fuerit, omnium etiam vinorum, maxime Rhenani potum evitabit eo lubentius, cum exinde sanguinis ebullitionem, ac ventriculi acrimoniam suboriri sentiat. Neque etiam ignorari oportet, fauces atque linguam per satis longum tempus, perpetuo ardoris sensu, acsi nimio Tabaci usu fuissent excoriatæ, affici; quas ope gargarismatum, ac jusculi avenacei cum saccharo permixti, aliquantulum mitigavit. Saliva vero viscida, tenaxque spuitur, adeo ut quidam pulmonalem tabem metuant, præsertim cum carnosa corporis substantia aliqualiter imminui videatur, & sub exscreatione fętidus odor nonnunquam percipiatur. Ipse autem ægrotans, qui circa ventriculi ac diaphragmatis regionem præcipuas sentit molestias, ibidemque impactam, quasi pituitam, semet asthmate laborare credit, seque curatum iri sperat, si stagnationes sanguineæ discuterentur, debilitas ventriculi restitueretur, alvus lubrica fieret, atque præsertim pectus a nimia muci copia liberaretur. Novissime spasmi arthritici per intervalla videntur accedere; sed insequuto sudore mox dissipantur.

Quæ cum ita sint, salubre jam æger ad recuperandam sanitatem efflagitat consilium, & præcipue doceri gestit, num commendatus sibi a medico quodam vini inter epulas Burgundiaci, atque aquarum Sedlicensium usus futurus sit conveniens.

CONSULTATIO.

Affectus præter naturam, quo vir consultissimus infestatur, non alius est, quam qui a medicis hypochondriaco-spasmodico flatulentus adpellatur. Quum enim in illo ventriculi concoctio læsa deprehenditur, & ideo loco generosi chyli, cruditates acidæ, biliosæ, atque viscidæ generantur, cognitu omnino facilis fit caussa omnium, quibus æger premitur, symptomatum, veluti sunt vomitus, flatulentæ distensiones ventriculi, ructus, constrictiones & anxietates pręcordiorum, sanguinis ebullitiones, alvi segnities, atque dolores, qui artus occupant, arthritici. Hujus autem hypochondriacę passionis primi natales partim vitę generi sedentario, motus experti, atque nimiis mentis laboribus cum meditatione junctis; partim diuturnis curis, atque mœroribus; partim denique inordinatę victus rationi debentur, maxime si nativa generis nervosi debilitas, uti quidem videtur, accesserit. Atque difficillimum sane est, hisce vitiis solo pharmacorum usu mederi; si votis poteri velimus, omnis curandi vis ex pertinaci vivendi ac rerum non naturalium observatione expectari debet. Idcirco ante omnia nimias mentis fatigationes atque meditationes moderari, & corpus potius crebris, sed temperatis exercitiis movere oportet. Pręsertim vero omittere convenit omnem cerevisię potum, ventriculo in hisce morbis vehementer inimicum: in cujus locum vel acidulis Selteranis cum quarta vini Rhenani parte maritatis, vel sequenti decocto uti prętabit: Recipe radicum scorzonerę, sarsaparillę, chinę, rasurę cornu cervi ana uncias duas, corticis ligni sassafras, seminis fœniculi ana uncias semis. M. C.C. irrorentur cum olei tartari per deliquium uncia semis, D.S. species, quarum uncię binę ex tribus aquę mensuris per tres horę quadrantes decoquendę sunt. Nec alienum erit, hujus pota-

tationi parcum vini veteris aut Mosellani, aut Rhenani usum interponere.

Ex remediis commendo Elixirium meum viscerale, octoginta circiter guttulis sub finem prandii sumendum; & pulverem laxantem rhabarbarinum, cujus ope singulo octiduo alvus purgetur, necesse est. Et hisce denique futuro mense Junio adjungendum esse Pyrmontanarum vel Egranarum usum, omnino sum persuasus.

Relatum abhinc est, ægrum ex commendata medendi ratione, præsertim Elixirio viscerali, symptomatum suorum egregium deportasse allevamentum.

CASUS XXXVIII.

De affectu hypochondriaco-spasmodico flatulento.

Vir duos & quadraginta annos natus, debilioris ac strictioris corporis, variis ab incunabulis fere graviter infestatus fuit ægritudinibus. Præter varii generis febres enim, ac dysenteriam, decimo quinto ætatis anno perniones exulceratos passus est; & cum abhinc inordinato vivendi generi, atque crebris indulgeret crapulis, anno vigesimo septimo in Galliis degens, gravem toleravit pectoris affectionem. Ab hac cura lactis asinini liberatus, denuo perversam victus rationem subiit; & cum præsertim nimium vini potum, atque calidioris Nicotianæ usum ad seram usque noctem protrahere suevisset: exinde omnes fere generosos succos exscreavit, & hinc tandem & fluidarum, & solidarum partium labem sibimet contraxit, ut nulla spirituosa, vel cibos aromatisatos absque molestia ferre potuerit, sed crebris vomendi conatibus, quin & ipsis vomitibus sæpius laboraverit. Atque tali ratione sanitas magis magisque vacillare, & ventriculi robur adeo debilitari cœpit, ut jamjam ex levissimo diætæ errore, graves ventriculi pressiones, ructus frequentiores, flatus ac murmura imi ventris, atque sæpius vehementem cordis palpitationem patiatur. Pedes perpetuo sunt frigidissimi; haud raro matutino præsertim tempore nauseam incidit, cum tanto vultus pallore, ut mortuo videretur similis; adpetitu fruitur vario, & plerumque cibos duriores, & concoctu difficiles cupit, qui vomitum ipsi movent; somnus est turbulentus, terrificis insomniis stipatus, quem versus diluculum copiosus sudor cum subsequente lassitudine excipit; vigor memoriæ, & audiendi facultas sensim imminuuntur; hyeme graves catharrales affectus, coryzam atq; tussim tolerat cum excretione muci largissima; quæ vero novissimis annis, cum pectoris calori magis studeret, longe fuerunt mitiores. In hoc rerum statu venam sæpius tundendam præbuit, nec non vomitoria, purgantia, variique generis medicamina usurpavit, quæ inter a lactis usu efficacissimam semper deprehendit opem. Novissimo hyeme meæ se tradidit curationi; & adhibuit pulveres temperantes ex nitro, arcano duplicato atque cinnabari nativa concinnatos, magnesiam albam, essentiam stomachicam ex essentia corticum aurantiorum, pimpinellæ, tincturæ proprietatis, ac oleo tartari per deliquium confectam. Non minus circa vernale æquinoctium, præviis pediluviis, venam incidendam curavi, & per sex successive dies pilulas de Gummatibus Conerdingii propinavi. Neque male ex his habuit; sed cum nondum penitus debellatum sit malum, & animus jam in diversas atque graves rapi videatur cogitationes, salubre anhelat consilium.

CONSULTATIO.

Ex communicata mecum morbi historia probe intellexi, ægrum ex affectu hypochondriaco-spasmodico-flatulento laborare; quin ex perverso vivendi genere, calidiorum potuum, atque Tabaci nimio usu, animi affectibus, & forsitan corporis refrigerationibus suam traxit originem. In hoc vero morbi genere non solum fluidæ nostri corporis partes, im-

impuris, viscidis, scorbuticisque salibus ac sordibus imbutæ; verum etiam solidæ atque nervosæ, præsertim ventriculi, & intestinorum regiones destructę & labefactatæ deprehenduntur. Unde spasmodicę primarum viarum distentiones suboriuntur, quæ per alias nervosas partes propagatæ cruorem vitalem majori impetu atque copia a corporis superficie ad caput & præcordia cogunt compelluntque: quibus etiam caussis omnia symptomata, veluti sunt pressiones ventriculi, ructus, flatulentiæ, borborygmi, cordis palpitationes, frigus partium extremarum, nausea, insomnia terrifica, sudores nocturni, lassitudo, atque memoriæ debilitas in acceptis ferenda sunt. Quæ mala cum jam longo durarunt tempore, adeo ut fluidæ non minus ac solidę partes a statu naturali recesserint: necesse est, ut congruis subsidiis oppugnentur, & hæc diu cum patientia adhibeantur. Idcirco præ aliis laudem merentur Egranæ, quarum vel cum una parte lactis vaccini, vel æquali pondere asinini, si fuerit in promptu, permixtarum, singulo mane per quinque hebdomades mensura una cum dimidia potetur. Verum ante non minus, quam post illarum potum, sumenda erit potio laxans, cujus hæc est compositio: Recipe mannæ electæ unciam unam & semis, rhabarbari drachmam, terræ foliatę tartari scrupulos duos, aquę florum acaciæ uncias quinque, coque & solve leni calore, colaturæ adde olei de cedro guttas tres. M. D. Sub ipsa curatione, singulo triduo quatuordecim pilularum mearum balsamicarum vesperi devorandas commendo; quippe quæ tonum atque partium solidarum confortando, flatus potenter discutiunt. Præterea inter epulas ex ultimo haustu sexaginta guttas Elixirii mei balsamici adhibere convenit; & in vicem potus ordinarii, sequenti decocto uti: Recipe radicis scorzoneræ, chinæ, sarsaparillæ ana uncias quatuor, cichorei, glycyrrhizæ ana unciam unam & semis, cassiæ caryophyllatæ, corticis ligni sassafras ana unciam semis. Conc. Cont. M. D. S. species, quarum unciæ binæ ex tribus aquæ mensuris per horam dimidiam, addito passularum minorum uno manipulo decoquantur. Neque vero incongruum erit, hujus decocti potui haustum vini Rhenani, aut Burgundiaci nonnunquam interponere.

Hæcce curatio eo auspicatior erit, si æger sub illa ab omnibus durioribus, concoctu difficilioribus, sale conditis, aut fumo induratis eduliis probe sibi caverit; corpus, cœlo existente sereno, sedulo moverit; nec non absoluta ea curatione rectum vivendi genus observaverit, ac subinde bis quotannis venam in pede tundendam præbuerit, & pilulas meas balsamicas, stomachicumque Elixirium continuaverit. Quod si humorum commotiones accesserint, pulveres temperantes a medico ordinario commendati in usum trahi possunt. Ceterum operæ erit pretium, jusculis cum herba petroselini, asparago, radice scorzoneræ, atque graminis, nec non succo citri ac aurantiorum, aut cancris paratis sæpius vesci; & pedes singula ferme vespera in temperata immittere pediluvia. Quæ si rite observentur, de felici curationis successu nullus dubito.

CASUS XXXIX.

De affectu hypochondriaco spastico, atque flatulento, functiones animales simul turbante.

VIR trium quinquaginta annorum, staturę mediocris ac tenerioris, ingenii vivacissimi, temperamenti sanguinei, sub præsenti morbo ad melancholicum vergenti, adolescentiæ annos inordinato transegit vivendi genere. Namque non solum omnis generis cibis durioribus, acidis, salitis, pinguioribus promiscue vesci, vinisque acidis, ac fæculentis cerevisiis ad excessum uti suevit, verum etiam corpus saltando, vel aliis caussis commotum sæpissime refrigeravit; quin haud raro totus calens frigidos ingurgitavit potus. Neque etiam minus sub multis, quibus interfuit juvenis, altercationibus, caput præsertim variis percussum est plagis atque læsionibus: & abhinc.

abhinc crebris defunctus itineribus, gelidissimi aeris tulit injurias, atque passionibus animi sæpiuscule indulsit. Interim in juventute post levissimam commotionem, sanguinem e naribus reddere suevit: qui increscente ætate per vasa hæmorrhoidalia, large atque statis temporibus fluxit. Nihilo tamen minus non fieri potuit, quin ex tam irregulari diæta sanitatis sibimet contraxerit labem: namque primum molesto aurium tinnitu infestabatur, & huic junctum est ventriculi vitium atque digestionis læsio; qua tanta pituitæ atque cruditatum copia in primis regionibus increvit, ut post intrusam faucibus excutiam ventriculi, qua per aliquot annos quavis hebdomade bis vel ter uti suevit, semper plus quam libra saburræ crudæ, acidæ, viscidæque eructata, & præterea per spontaneos, quos sæpe toleravit vomitus, insigni quoque copia reddita fuerit. Non minus vehementes in nucha atque brachiis percepit olim dolores pungitivos, qui jam evanuerunt: ac præsertim post acidorum vel dulcium ciborum usum ingentes, eosque rodentes circa umbilicum sensit cruciatus, qui subsequuta alvi dejectione mitigati, tandem vero evacuatis per sæpius adhibitum infusum rhabarbarinum, multis mucidis, ac nigris sordibus, prorsus sublati sunt. Has equidem molestias, multis variisque remediorum generibus, purgantibus, tincturis, essentiis, aquis mineralibus strenue oppugnavit; sed tantum abest, ut iisdem malum suum debellaverit, ut illud potius sæpenumero recrudu-duerit longe atrocius. Et ut illas, quibus jam cruciatur, affectiones tantummodo recenseam; has inter maximam crucem figit, aurium tinnitus, noctu præsertim tanta vehementia inhærens, ut omnem fere somnum ægro eripiat, aut saltem soporem variis terriculamentis turbatum relinquat. Immaniter non minus solicitatur capitis temulentia, atque dolore gravativo; quem quidem attracto per nares pulvere nervino, & hinc emuncto tenacissimo muco nonnunquam mitigare; non vero penitus depellere potest. Nec constans levamen percipit ab infuso laxante pronuper usurpato; licet evacuatis per illud multis acidis, viscidisque sordibus, per aliquod tempus sublevatus fuerit. Quæ cuncta symptomata meo quidem arbitrio ex ventriculi cruditatibus natales suos mutuantur; quibus etiam procul omni dubio catharralis gravitas capitis, atque aurium tinnitus debentur. Et cum in hisce tollendis omnia hactenus usurpata remedia spem fefellerint, confugimus ad Te Vir Illustris; & a tuis consiliis certum speramus auxilium.

RESPONSIO CONSULTATORIA.

Quæ mihi de gravi, qua vir quidam Consultissimus premitur, ægritudine perscripsisti, ita sunt comparata, ut duo potissimum indicent vitia, quibus omnium symptomatum primi debentur natales. Primum enim nervosæ capitis partes admodum debilitatæ, & vascula sanguifera cruore spisso atque viscido infarcta videntur: unde æqualis humorum per cerebrum, membranasque illud cingentes circulatio impedita, capitis doloribus, somno turbulento, terrificis insomniis, ac melancholicis molestiis, originem suppeditavit. Cum autem ex viscidis illis humoribus serosa potissimum colluvies per diuturnam stagnationem separari soleat; non sane mirum, si mucosa ac viscida pituita per nares sæpius excernatur. Quin separatum illud in organis auditus, maxime concha, cochlea ac labyrintho auris serum, resolvitur in vapores halituosos; qui exitu per tubam Eustachianam destituti, susurrum tinnitumque aurium, somnum turbantem progenerant. Multæ autem fuerunt caussæ, quibus capitis imbecillitas, dictorum mater symptomatum, in acceptis ferenda est; quas inter vel graves illius contusiones, refrigerationes in juventute toleratas, atque crebras animi commotiones allegasse sufficiat.

Deinceps destructo etiam ventriculi tono quædam debetur animadversio: hinc enim digestio læditur, alvi segnities inducitur, & in ventriculi ac duodeni potissimum intestini cavitate generantur mul-

multæ acidæ, viscidæque cruditates, quæ non solum flatulentas angustias, inflationes, doloresque imi ventris pungitivos pariunt; verum etiam spasmos excitando, succos vitales majori copia ad caput compellunt. Quæ cum ita sint, præsens affectus nomen hypochondriaco-spasmodico-flatulenti, caput simul occupantis, & functiones animales perturbantis omni tuetur jure; qui, nisi congruis remediis tempestive adhuc oppugnetur, metum omnino incutit, ne tandem in soporosos affectus, vel melancholiam, vel etiam apoplexiam terminetur.

Curatio vero tam sontici mali duabus iterum absolvitur indicationibus; quarum prima est, ut roborato ventriculi elatere, digestionis vigor naturalis restituatur, & hinc nimia cruditatum acidarum mucidarumque generatio præpediatur: altera, ut caput confortetur, impetuosus humorum ad illud raptus derivetur, eorumque liber ac æquabilis per cerebrum restituatur circuitus. Quibus scopis impetrandis convenientissimam puto hanc medendi rationem.

Quo nimirum impetus humorum a capite revellatur, operæ erit pretium, singulis mensibus luna decrescente, binas cucurbitulas nuchæ, totidemque brachiis atque pedibus cum scarificatione admovere; & quavis vespera pediluviis ex sola aqua fluviatili paratis, tepidioribus dumtaxat uti, tumque lectum conscendere, ac lenem sudorem expectare.

Deinceps in capite roborando non minus, ac molesto aurium tinnitu consopiendo, egregiam præstabit opem pulvis cephalicus, ex herbæ majoranæ, succini præparati ana uncia una, caryophyllorum aromaticorum uncia dimidia paratus, & pondere drachmarum duarum alternis diebus capiti inspergendus.

Tum vero ad acrimoniam temperandam, humorum ebullitionem demulcendam, transpirationem promovendam, atque sordes flatusque primarum viarum eliminandos, pulverem temperantem & pilulas meas balsamicas commendarem. Illius hæc est compositio: Recipe lapidum cancrorum unciam unam, cornu cervi philosophice præparati, concharum præparatarum, nitri depurati ana drachmas duas, cinnabaris nativæ præparatæ, succini præparati ana scrupulos duos, olei de cedro Italici guttas octo. M. F. pulvis, qui pondere drachmæ unius brevi ante epulas ex aqua vino nupta assumatur. Vesperi autem octodecim pilularum mearum balsamicarum capiantur, & insequenti mane aliquot vascula decocti fabarum Coffee, aut infusi theiformis sorbillentur, quod sic se habet: Recipe herbæ melissæ, betonicæ, majoranæ, salviæ, summitatum millefolii ana manipulum unum, seminis fœniculi drachmas duas. Conc. Cont. D. Hæc duo medicamina alternare etiam licet, adeo ut vesperi sumatur pulvis, mane devorentur pilulæ; & hac curatione per quatuordecim dies continuandum est: atque interpositis tum quinque diebus, iterum commendatæ curationi insistendum suadeo.

Quod autem diætam attinet, qua ad debellandos ejusmodi morbos nihil est fructuosius; necesse est, ut æger ante omnia ab animi affectibus, curis ac solicitudinibus, quantum fieri potest, sibi caveat; aerem frigidum humidumque fugiat, & præsertim vesperi omne frigus a capite & auribus arceat.

Non minus a vino, præsertim Bohemico, cerevisiis spissioribus, spirituosis, atque sic dictis aquis destillatis calidioribus sedulo sibi temperare debet: & potius pro potu ordinario, sequenti uti decocto: Recipe radicis scorzoneræ unciam unam, cichorei, liquiritiæ ana drachmas duas, herbæ cardui benedicti manipulum unum: M. coquantur per horæ dimidium in quatuor aquæ mensuris; sub finem addantur cortices citri recentes. Quod decoctum sufficienti quantitate potare, & sub epulis haustum vini veteris Rhenani, aut Mosellani interponere decet. Præterea cibi fugiantur acidi flatulenti, cœna sit parcior; corpus ante pastum moderate moveatur, & grato consortio animus erigatur. Et hæc sunt, quæ in salutem ægrotantis proponenda duxi: quæ

Deus

Deus reddat fausta ac salutaria, ex animo precor.

CASUS XL.

De affectione hypochondriaca & melancholica.

JUvenis est 22. annorum, cui a quatuor jam annis, & amplius stomachus est debilis. Verum a novem aut decem præsertim mensibus, ventriculi ac primarum viarum graviores se manifestarunt affectiones, ita ut a pastu superveniant illi ventriculi gravitas, & angustiæ & cordis palpitationes, quæ non cessant nisi duabus aut tribus, quin sæpius quatuor & quinque ab epulis horis: tum flatibus replentur intestina, quandoque est vertiginosus, ordinario tristis & melancholicus, ita ut dum adsunt istæ angustiæ, nec verba, nec consortia sufferre possit; visus fit debilis, & quod magis funestum, alvus ad tres vel quatuor dies constipatur, valde emaciatur, genua flaccescunt, & viribus privatur. Interim superveniunt dies, quibus prædictæ stomachi angustiæ cessant; tum etiam melancholia remittit, & est hilaris, ac quasi sanus; appetitus semper constat. Sunt dies, quibus comedit; gravatur tamen semper stomachus; sunt autem, quibus comedere non audet, quia, uti dicit, redeunt ac augentur angustiæ atque gravitas ventriculi: urinæ quandoque rubræ, turbidæ, cum sedimento lateritio, quandoque citrinæ minguntur. Ad hunc ergo morbum, qui a medicis affectio hypochondriaca dicitur, debellandum, jam a quatuor mensibus præscripta fuerunt 1) decocta splenetica laxativa, tum 2) martialia in infuso, cum cremore tartari ac herbis amaris, 3) in forma electuarii, sumtis per intervalla pilulis ex gummatibus cum trochiscis alhandal acuatis; diætamque servavit, nihil comedendo, nisi concoctu faciliora. Interim hæc nihil proficiunt, remanent prædicta symptomata, corpus magis emaciatur, nec alvus nisi arte laxatur, magis melancholicus & morosus sit; dormit autem secure, & nulla est febris.

CONSILIUM.

TRadita mihi est cum litteris historia, quam consultissimus vir ad me misit, rogans simul, ut meum de morbi genere judicium cum consilio medico, quamprimum fieri posset, redderem. Cui quidem desiderio lubens satisfacturus, casum iterato perlegi, eodemque probe pensitato, intellexi, juvenem, de quo sermo est, passione hypochondriaca, spasmodico-flatulenta, simulque melancholicha affligi. Sedes hujus tam gravis mali in ventriculo potissimum, & canale intestinorum quærenda: ventriculus quippe repletus est flatibus multis ex prava digestione, & inde oriundis crudis, acidis & viscidis succis, prognatis. Intestina autem, præsertim inferiora, atrocibus stringuntur spasmis, ut nec flatus, nec excrementa, rite transmittantur & egerantur. Unde postea alvus obliviscitur officii, & flatus retrocedunt ad superiora, ipsumque stomachum, eundem distendunt nimium, diaphragmatis descensum impediunt, & sanguinem sursum, maximeque ad caput agunt & congerunt. Atque hinc repetenda origo omnium adeo infestorum symptomatum, anxietatis præcordiorum, doloris constrictorii in pectore, capitis & oculorum vertiginosæ perturbationis, cordis palpitationis, respirationis difficilioris, angoris, motus & inquietudinis animi. Quæ vero antecedentes externæ morbi fuerint caussæ, in ejusdem descriptione est quidem omissum: interim tamen multiplici confirmatum habeo experientia, in ejusmodi ægris, aut nativam quandam debilem cum exquisitiori sensu dispositionem, a parentibus hypochondriacis, maximeque matre hysterica acceptam, aut febrem intermittentem, cito nimis ac præpostere suppressam, aut graviora animi pathemata, aut etiam nimia & intempestiva Veneris exercitia ut plurimum fuisse accusanda. Sed quæcunque ex his præcesserint caussæ, jam curatio eo unice erit dirigenda, quo primæ viæ a crudorum succorum sentina, & acido-viscida colluvie

liberentur; tonus ventriculi, & intestinorum, cum inde pendente digestione firmetur, flatus infesti discutiantur, maximeque omnium alvus libera servetur, & aperta. Quæ cuncta, ut eo rectius perfici queant, præmittenda, nisi brevi facta fuerit, sanguinis in pede missio, ad sex vel septem uncias instituenda. Tum usurpanda medicamenta, & quidem methodo hac. Initium faciendum emetico leni, uti habet formula sub Litt. A. quod mane sumendum, & aqua tepida cum butyro liberalius condita superbibenda, idque vomitorium dandum ter alternis diebus. Dein quotidie vesperi dimidia drachma salis aperitivi, in schedula Litt. B. descripti, in aquæ puræ fontanæ unciis duodecim soluti sumenda; mane autem alterno die pilularum balsamicarum ex præscripto formulæ sub Litt. C. præparatarum septem vel novem numero deglutiendæ. His per 10. aut 14. dies insistendum, simulque interea in fine prandii, ad roborandum stomachum assumendæ quinquaginta guttæ Elixirii, cujus præparationem docet schedula sub Litt. D. Tum circumacto hoc tempore singulis diebus mane & vesperi exhibendæ spiritus nitri dulcis guttæ viginti vel triginta, ex unciis octo aquæ puræ fontanæ, tanto magis, si forsan sanguinis præsto fuerit ebullitio. Quoad vitæ, victusque regimen, e re erit, ut æger abstineat a potu exæstuante calido, cibis crudis, acidis, maximeque e lacte paratis, ac in cœna parum capiat; evitet animi pathemata, intensius frigus, imprimis pedibus admissum, vicissim animum oblectandi occasionem captet, frequentius inter homines amicos versetur, aerem mutet, corpus subinde motu exerceat, eumque in finem iter suscipiat. Quod si autem morbus fuerit adeo rebellis, ut his penitus cedere nolit; ego longa & multiplici experientia edoctus, certius & efficacius nullum fore auxilium censeo, quam ex usu acidularum: inter huic morbo quam maxime conducibiles erunt Schwalbacenses; aut si forsan harum non foret copia, Spadanæ. Hæ potandæ non domi, sed optime ad scatebram, nec nimis frigidæ, sed imposita in aquam calidam lagena obturata, paulisper tepefactæ, potatio instituenda mane, & bibendæ successive inter obambulandum duæ aut tres libræ medicæ; idque per quatuor, aut quinque hebdomades. Ante vero, quam hæc per potum acidularum curatio suscipitur, die antecedente alvus subducenda per potionem laxantem, cujus formula adjecta sub Litt. E. idque in media, ac finita ipsa repetendum: & præterea quotidie, quamdiu potatio durat, atque etiam aliquamdiu post eam, prandio finito, sumenda dosis Elixirii stomachici, supra laudati. Quæ omnia, si ex præscripto rite servabuntur, spem ego foveo haud dubiam, ægrum inde expectatum levamen fore experturum, & sanitatem recuperaturum: quod, ut Deus ita omnino evenire jubeat, ex animo precor.

Litt. A. Recipe radicis Ipecacuanhæ grana 24. tartari vitriolati, nitri depurati, salis tartari ana grana quatuor. M. F. pulvis pro una dosi.

Litt. B. Recipe nitri purissimi, arcani duplicati, lapidum cancrorum ana unciam semis, terræ foliatæ tartari drachmas duas, sal aperitivum.

Litt. C. Recipe gummi ammoniaci, extracti centaurii minoris, rhabarbari, hellebori nigri, limaturæ martis, cinnabaris rite paratæ ana drachmam, extracti croci drachmam semis. M. F. l. a. pilulę ex scrupulo uno no. XX.

Litt. D. Recipe essentię gentianę rubrę, corticum aurantiorum, cascarillę, tincturę tartari ana unciam semis, spiritus salis ammoniaci drachmas duas. M. D.

Litt. E. Recipe mannę electę unciam, rhabarbari drachmam semis, terrę foliatę tartari, nitri puri ana grana 13. coque & solve leni calore in aquę veronicę unciis 6. colaturę adde olei de cedro guttas 4. M. D.

CASUS XLI.

De melancholia hypochondriaca ex purpura retenta.

Vir haud infimę dignitatis, quadraginta annorum, temperamenti sangui-

guinei, spongiosi corporis habitus, assidua hactenus mentis tranquillitate gavisus, neque præter purpuram æstivo sæpius tempore absque molestia toleratam, ullis unquam morbis obnoxius, sub hujus anni auspiciis crebram mœrorum, atque sollicitudinum habuit occasionem, & abhinc circa vernale æquinoctium venæsectionem, quæ singulis antea æquinoctiis instituta fuerat, neglexit. Inde ex officii ratione per triginta milliaria peregre factus, in medio itinere noctu ex improviso insigni præcordiorum anxietate, angore & inquietudine mentis ineffabili, corporis lassitudine, & omnis adpetitus prostratione corripiebatur, adeo ut redire cogeretur. Reversus perpetua animi turbatione, ac corporis angustia excruciatur; pulsus fertur inæqualis atque celer, humorum assidua vexat ebullitio, absque manifestis caussis. Tunditur protinus in pede vena, & detrahuntur octo cruoris unciæ; neque tamen minus præter continuam inquietudinem, vesperi præsertim æstus accedit præternaturalis, pulsus fit citatior, & erumpit anxius sudor. Talis paroxysmus alternis potissimum diebus observatur atrocior; sub quo flatus etiam ac murmura in imo ventre percipiuntur, ac animus adeo contristatus, meticulosus, ac pusillanimis est, ut erigi nequeat, nec ullam admittat consolationem: & præterea ciborum exigua fruitur adpetentia.

Pugnatum ergo fuit omnis generis medicaminibus, infusi clysteres, data præcipitantia, nitrosa, carminativa, stomachica, balsamica; cerevisiæ Martisburgensi, qua pro potu ordinario usus fuerat, substitutę acidulæ Selteranæ; atque corpus crebris exercitiis, maxime vectione in rheda motum: non minus sanguis denuo missus est, conjuncto pilularum polychrestarum, saliumq; nitrosorum ac aperitivorum usu. Sed malum quidem paulo mitigare, non vero penitus tolli potuit. Hinc ego tandem consultus percepi, ægrum olim purpura, sub præsenti vero affectu efflorescentia quadam in collo ac pectore, mox denuo evanescente laborasse, venæsectionem neglexisse suetam, multis indulsisse curis ac ærumnis, atq; sub itinere corpus insigni exposuisse refrigerationi. Idcirco affectum, quo laborabat ille, nec pro hypochondriaco, qui a tardiori spissorum humorum circuitu originem trahit; nec pro febre anomala lenta declarare potui. Credidi potius, illius natales materię acri causticæ inflammanti, quæ purpuræ effectrix est, ex corporis superficie ad internorum humorum massam redundanti, & membranis tunicisque cerebri nerveis incumbenti deberi: unde spasmodicæ dictarum partium stricturæ excitatæ, hinc animales totius corporis functiones destructæ, ac mentis ideę fuerunt turbatæ. Quare malum oppugnaturus, pro potu ordinario, in cujus locum aquis Selteranis, intermixto vino, hactenus usus fuerat, sed inde ventriculi debilitatem contraxerat, ordinavi decoctum, quod ita habebat: Recipe radicis scorzoneræ uncias sex, sarsaparillæ, chinæ, rasuræ cornu cervi ana uncias quatuor, radicis cichorei, glycyrrhizæ, fœniculi ana unciam semis. Conc. d. S. species, quarum binæ unciæ ex tribus aquæ mensuris per tres horę quadrantes sunt decoquendæ. Dedi præterea sequentem pulverem, ut duos illius scrupulos quavis vespera assumeret: Recipe pulveris marchionum, matris perlarum ana drachmas duas, antimonii diaphoretici, nitri purificati ana drachmam unam, cinnabaris nativæ præparatæ, corticis cascarillæ ana drachmam semis. M. F. pulvis. Tum quoque hora quarta pomeridiana triginta liquoris mei anodyni guttulas ex haustu aquæ frigidæ propinavi; & corpus pilulis meis balsamicis quandoque purgavi, subjuncto sub tempestate amica corporis exercitio. Tandem sub finem Augusti acidulas Egranas commendavi; qua æger per tres hebdomades, bibendo quotidie integram earum tepidarum lagenam usurpavit; simulque inter prandium essentiam corticis cascarillæ, & vesperi liquorem anodynum adhibuit. Sub hac potatione multæ pustulæ, aqua repletæ, in toto corpore effloruerunt, & per quatuordecim dies cum ingenti pruritu, omnium vero symptomatum remissione inhęserunt: quibus tandem desiccatis, continuatus est

pulveris supra allegati, atque liquoris anodyni usus, & sic æger perfecte convaluit.

Epicrisis.

Discimus ex hac morbi historia, symptomata, quæ melancholiam hypochondriacam comitantur, non semper ab obstructionibus, vel stagnationibus sanguinis in vasis mesaraicis, atque visceribus imi ventris; aut a conaminibus vel contentionibus naturæ, ad fluxum hæmorrhoidalem tendentibus, quibus a multis nostri ævi medicis omnium ferme spasmodicorum atque chronicorum morborum caussæ tribuuntur, derivanda esse. Sæpissime enim suboriuntur a dyscrasia ac intemperie humorum acri, scorbutica, ac fere caustica: quæ ad corporis superficiem propulsa purpuram constituit. Hæc nimirum, cum olim in nostris ac aliis Germaniæ regionibus, quæ scorbutum fovent, plane incognita fuit, jamjam universalem edere observatur stragem, multis morbis supervenit, & gravissima inducit symptomata. Quin, ubi semel purpuraceum ejusmodi seminium locum occupavit, ægerrime se denuo expelli patitur; sed sensim altiores agens radices, nervosis totius corporis partibus semet insinuat, & universæ machinæ graves excitat passiones. Sic in capite observantur vertigo, vehementes dolores, tinnitus atque susurrus aurium, idearum confusio, memoriæ debilitas, gravia insomnia, meticulositas ac inquietudo: in pectore percipiuntur ejusdem graves oppressiones, constrictiones, anxietates, spiratio difficilis, anhelitus gravis; in imo ventre sentiuntur adpetitus prostratio, nausea, ructus, cardialgia, intestinorum flatulentiæ, borborygmi ac ingentia tormina; & denique totius corporis languor, molestus cutis pruritus, copiosissimi ac male olentes sudores, virium jactura, artuumque dolores, ac si fustibus essent percussi sæpenumero deprehenduntur. Hæc symptomata, purpura foras propulsa, insigniter mitigantur, quin plane remittunt: contra vero, si ea intus fuerit acta, iterum recrudescunt; quid? quod veram insaniam, melancholiam, motus epilepticos ac convulsivos inde propullulasse, haud raro observavi.

Neque vero ullus est morbus, cujus curatio tantam exposcit cautionem, atque providentiam, quam ipsa hæc purpura. Namque nec vini, nec cerevisiæ potum, nec calidiora, nec refrigerantia medicamina, nec alvi obstructionem, nec nimium ipsius profluvium absque damno perferre solet: præstantissimam autem opem a temperatis bezoardicis humectantibus, expellentibus, atque leniter sedativis, præsertim liquore meo anodyno minerali consequitur. Non minus aquæ minerales temperatæ egregiam in hoc affectu possident virtutem: de quibus observavi quosdam, ex aquis Selteranis, alios ex Egranis, & quidem vel solis, vel lacte permixtis optime habuisse. Namque hæ, licet alvum copiosius moveant, ex hoc tamen profluvio tantum abest, ut malo damnum accedat, ut potius efflorescentia purpuracea cum maximo emolumento, exinde largius ad cutis superficiem propellatur. Non vero solum in nostris locis deprehenditur hæc molestissima adfectio; sed ante aliquod tempus Illustris Augustissimi nostri Imperatoris Archiater, D. D. Garelli, & Experientissimus Regis Sardiniæ Archiater D. D. Bianchi me fecerunt certiorem, illud morbi genus in Austrię ac Sardiniæ oras ex nostris regionibus deportatum, magnam ibidem edidisse stragem; & ideo, qua in illo debellando medendi ratione uterer, scire desiderarunt.

Meo quidem arbitrio purpura chronica, terris nostris borealibus ac humidioribus, quibus familiaris etiam est scorbutus, ferme endemia, ex nimio potuum calidiorum, præsertim decocti fabarum Coffee usu suos mutuatur natales: quibus salia fixa ac scorbutica, quæ in humoribus hospitantur, in acriorem, subtiliorem ac volatilem quasi commutantur indolem, & tum impedito per cutim exitu, intra corpus remanentia, purpuraceos hosce affectus inducunt. Ex eodem fundamento contagiosum utique hunc morbum credo: dum enim putrida effluvia, quæ

quę oris potissimum fœtore cognoscuntur, poros aliorum corporum penetrant, atque humoribus pro varia eorundem ad putredinem proclivitate, intimius insinuantur, producunt ac propagant ulterius chronicam hancce passionem. Qui ulteriorem illius cognitionem acquirendi cupidus est, adeat dissertationem, quam olim de purpuræ genuina origine, indole, ac curatione habui.

CASUS XLII.

De melancholia hypochondriaca cum hæmorrhoidibus nimiis.

VIr temperamenti sanguinei, a primis incunabulis ad vigesimum ætatis annum, præter leves, quas ex diætæ erroribus sibimet contraxerat, molestias, sub crebris itineribus, & vitæ genere laborioso, illibata fruitus est sanitate. At cum post annum vigesimum, vitam in signiter mobilem vi officii in valde sedentariam, non interruptis mentis laboribus ac meditationibus stipatam commutare teneretur; præterea variis non solum animi affectibus, verum etiam perversæ victus rationi indulgeret: non fieri potuit, quin accederent insultus passionis hypochondriacæ. Namque melancholiæ quædam symptomata, veluti adpetitus prostratio, insoliti angores & inquietudines, ac insignes artuum languores, semet exserere cœperunt; ob vivacissimum autem ingenium haud adeo invalescere potuerunt: neque etiam minus cœcæ hæmorrhoides multam ipsi crucem fixerunt. Elapsis quatuor annis, aliud suscepit munus, quod quidem priori longe quietius, & ab omni molestia vacuum erat: sed ratione laborum, lucubrationum, ac desidis sine motu vitæ illud longissime superabat. Hinc sanguineum temperamentum sensim in melancholicum mutari cœpit: primum enim expergefactus mane artuum externorum insignem sentiebat gravitatem, somnoque fruebatur leviori, quem sæpius totius corporis molesti horrores conturbabant, & ægrum cum summo terrore evigilare cogebant, Alvi successus antea naturalis deficiebat, præcordiorum angustia nocte dieque inhærebat assidua, ciborum adpetentia prosternebatur, flatus admodum infestabant, ac maximi dolores splenis atque septi transversi regionem acerbe excruciabant. His molestiis per tres anni quadrantes misere sollicitatus, protinus ex improviso horrendas in dorso & osse sacro percipiebat puncturas, quæ statis potissimum horis invadebant, & frustra adhibitis variis remediis, frustra quoque instituto corporis motu per tres hebdomadas immaniter sæviebant: quibus tandem evanescentibus, atrox succedebat melancholia, ac tanta animi abjectio, ut nulla admitteret solamina. Neque vero ullis, utut pretiosissimis remediis mitigabantur hæ adfectiones; sed potius, cum assiduis, horrendisque doloribus magis increscebant. Incredibilis enim adfligebat mentis angor, quem memoria peccatorum puerilium mirum in modum exacerbabat; adpetitus adeo dejiciebatur, ut sæpius per aliquot dies nihil cibi adsumeret; flatus vexabant insigniter, nec ullis cedebant remediis, quin & caput occupare videbantur, tantisque adficiebant tormentis, ut memoriæ pariter ac judicii vis paulatim periret; ac denique atrocissimi dolores circa diaphragmatis regionem inhærebant. Hi enim horrendis singultibus per quasdam quotidie horas sæviebant, sermonem interrumpebant, & manum pectori admotam in altum elevabant. Præ ineffabili angustia æger nec stare, nec sedere, nec decumbere valebat, sed per diem vectione in rheda aut equo corpus fatigare; noctu in perpetuis vigiliis obambulare debebat, ut sæpius languore exanimis in terram concidisset; atque si nonnunquam obdormiscebat, protinus vehementissimis agitationibus iterum evigilabat.

Postquam igitur in tam miserando statu per integrum fere annum, morti vicinus vixerat æger, & omnium remediorum usum frustra adhibuerat, nec nisi lethiferam a Medicis perceperat prognosin, ani-

animum tandem despondebat, & quæcunque a vetulis pariter ac empyricis commendabantur, medicinas in usum trahebat. Has inter erat tinctura quædam amarulenta, ex cujus usu tantum percepit levamen, ut memoriæ ac judicii vigor, major fere ac antea rediret; licet melancholia ac reliquæ molestiæ adhuc urgeant. Quamvis vero ex hac tinctura, cujus cochlear unum quotidie assumebat, copiosissima sordium viscidarum pariter ac flatuum colluvies per alvum excerneretur; attamen in ægro, ad cœcas hæmorrhoides proclivi, cum forsan justo calidior esset, hæmorrhoidum nimium concitavit fluorem. Hic enim per tres jam menses admodum copiosus inhæret, adeo ut singula hebdomade fere dimidia cruoris reddatur mensura, cum incredibili corporis languore, & virium prostratione, & metu fistulæ ani. Neque tamen minus, licet alvus quotidie respondeat, pertinaciter adhuc insistit flatulentia; artus externi gravativo dolore ac sensu afficiuntur; melancholia utut mitior continuat, adpetentia manet prostrata, & somnus terriculamentis plenus observatur. Nec ignorari oportet, ipsum etiam quosdam religionis articulos in dubium jam vocare, & præsertim carnis resurrectionem, quam olim egregie defendit, pertinaciter negare. Quum ergo anxius anhelet vir triginta quinque annorum, ut mentem sanam pariter ac corpus sanum recuperet, tuum, vir illustris, flagitat consilium.

CONSULTATIO.

Communicatam mecum morbi satis gravis historiam, cum omnibus symptomatibus probe ponderavi; atque deprehendi, universum nervorum systema partim ipsius morbi vi, partim perversa medicatione, insigniter esse debilitatum. Præsertim vero nervosarum ventriculi ac intestinorum partium naturale robur, quod ad perficiendam ciborum concoctionem, ad eliminandos vapores haud secus ac humores inutiles summe est necessarium, prorsus destructum esse videtur. Hinc enim intestinorum canalis & molestis, copiosisque flatibus repletus, & acerbis stricturis agitatus fuit spasmodicis; quarum ope cruor spissus majori copia ad partes superiores, maxime caput, cor & pulmones compulsus, & in capite præcipue difficilius progrediens, phantasiam turbavit, multisque anxiis, terrificis atque erroneis ideis pariter ac insomniis ansam dedit. Quamquam igitur natura ope remedii cujusdam, procul dubio aloetici excitata, abundantes atque spissos humores per fluxum hæmorrhoidalem imminuere tentaverit: hic tamen, cum justo copiosior fuerit, omnino malum penitus tollere haud valuit. Atque tali ratione inveteratum, totque calamitatibus stipatum malum, curatu sane est difficillimum, saltem cautissimam exposcit medicationem. Quam ut rite adgrediamur necesse est, ut ante omnia nimium sanguinis per hæmorrhoides secessum congruis subsidiis refrænemus, ne diutius persistente fluxu omnes prorsus vires dejiciantur; & deinceps labefactatum ventriculi ac intestinorum tonum, blandis remediis, quæ non exæstuant humores, corroboremus.

Hisce scopis obtinendis convenientissima remedia fore arbitror liquorem meum anodynomineralem, atque Elixirium temperatum balsamicum, si hujus tres partes cum una tincturæ martis Zwoelfferi fuerint permixtæ. Mane nimirum liquoris anodyni 30. guttulæ ex haustu aquæ frigidæ sumantur: paullo post quædam vascula infusi theiformis ex veronica, melissa atque menta parati sorbillentur; atque vesperi, aut hora quinta pomeridiana Elixirii dicti sexaginta guttæ ex decocto inferius describendo capiantur, cum subjuncto corporis motu. Hæc per quatuordecim dies adhibeantur, purgato bis quavis hebdomade corpore, per hunc pulverem laxantem: Recipe rhabarbari electi scrupulos duos, solutionis oculorum cancri, nitri purificati ana scrupulum semis. M. D. In locum porro cerevisię pro potu ordinario commendo sequens decoctum: Recipe ligni santali rubri, citrini, radicum cichorei, sarsapa-

patillæ, scorzoneræ ana uncias quatuor, seminis fœniculi, corticis ligni sassafras ana drachmas tres. M. Conc. D.S. species, quarum binæ unciæ ex tribus aquæ mensuris per horæ dimidium decoquantur. Ceterum hortor, ut omnes cibi flatulenti, acidi, saliti, & qui ex farina, simila, vel lacte parantur, omni studio evitentur, animique graviores commotiones, ac omnis corporis refrigeratio, sedulo fugiantur.

CASUS XLIII.

De passione hysterica.

MAtrona generosa, LV. annorum, temperamenti sanguineo-cholerici, ingenii vivacissimi, sed animi valde sensibilis & ad iracundiam proni, habitus corporis carnosi, & maxime spongiosi, teneris tamen membris, ac exilioribus vasis prædita, sanguine ac succis plena, anno ætatis vigesimo primo matrimonii leges subiit. Sub hoc novem fœtus feliciter enixa est, quorum tertium, gestationis tempore variolas passa, semestrem dumtaxat, mortuum, ac variolis, quæ in utero materno totum embryonis corpus occupaverant, putrefactum exclusit. Neque etiam preter febres acutas atque pleuriticas, nec non dysenteriam ex terrore sexdecim abhinc annis toleratam, gravioribus per totum vitæ suæ tempus laboravit morbis, nisi colicis adhuc doloribus, qui vero spontaneo alvi profluvio semper sublati fuerunt: & præterea lunare tributum, stato tempore ac legitimo ordine ad quinquagesimum quartum ætatis annum rite persolvit. Quum autem ante biennium maritus diuturno morbo, quo etiam periit, infestabatur; nostra ipsi inserviendi cupidissima, corpus noctu dieque admodum fatigavit, ac crebris refrigerationibus exposuit, tum ex insequuto obitu insigni luctu ac mœrore affecta, & abhinc variis caussis, quas vocant processus, coram judicibus sententias minus æquas ferentibus implicita, multos mœrores, ærumnasque sibimet contraxit. Hinc sensim crebris animi inquietudinibus turbari cœpit; corpus sæpenumero horridula perfudit sensatio, & tandem gelidissimus ventriculi regionem occupavit sensus. Consultus Medicus affectum habuit pro hypochondriaco, & præter varia medicamina commendavit usum acidularum Pyrmontanarum. Has etiam & interne per quatuordecim dies potavit, & externe in balneorum forma adhibuit: sed tantum absuit, ut inde sublevaretur, ut sensim plura, gravioraque irrepserint symptomata, quorum tertio Nonarum Augusti anno 1731. hæc potissimum deprehendi. Ingentes ac suffocantes ferme anxietates atque constrictiones pectoris ac colli, animi deliquia, alvi obstructiones, dolores tensivi circa regionem lienis, anxia ac laboriosa muci tenacissimi, quasi vitrei, & acidæ saburræ per vomitum eructatio, imi ventris tormina, ventriculi inflatio ac dolorificus spasmus, dolores capitis, atque dorsi inter scapulas, pulsus admodum imminutus & obscurus, tantumque ventriculi ac artuum externorum frigus, ut gelu instar, nec frictionibus, nec sacculis calidioribus potuerit calefieri. Hasce molestias, quæ per intervalla incidebant, horripilationes, oscitationes, ac pandiculationes præviæ, mox in æstum volaticum desinentes antecedebant.

Contra tantas itaque passiones pugnavi clysteribus emollientibus, atque remediis resolventibus, demulcentibus, antispasmodicis internis pariter ac externis, nimirum liquore anodyno minerali Hoffmanni, spiritu bezoardico Bussii, essentia castorei, croci & anodyna, pulvere marchionum, cinnabari nativa, sale absynthii, nitro, laudano hysterico ac externo linimento ex aqua Anhaltina, essentia succini, castorei, anodyna, spiritu vini camphorato, balsamo peruviano, oleoque lavendulæ ac nucistæ parato, regioni ventriculi inunecto. Quibus etiam factum est, ut paroxysmos egregie mitigare, sæpius plane avertere potuerit. Præterea vero cum ægra quindecim abhinc annis fluorem

hæmorrhoidalem tulisset, nec venam ante Pyrmontanarum potationem tundendam præbuisset: omnia symptomata a cruore circa ventriculum, intestina, atque pectus copiosius congesto derivanda esse putavi. Idcirco, præviis pediluviis tepidioribus, post æquinoctium autumnale sanguinem ex vena in pede secata detrahendum curavi; & postea quasdam aquæ Sedlicensis lagenas, parca dumtaxat quantitate potari jussi; qua insignis pituitæ copia per alvum educta, & malum quodammodo mitigatum fuit.

Sed inconstans erat valetudo: namque mense Octobri affectus recruduit longe atrocior, cum suffocationis metu: neque vero perferre poterat balsamum vitæ Hoffmanni, nec odorem remediorum ex galbano, asa fœtida atque castoreo præscriptorum; quare naribus admovendum dedi spiritum salis ammoniaci; pectori ac ventriculo inungendam exhibui aquam Anhaltinam cum oleo lavendulæ & nucistæ mixtam, atque præter clysteres, interne propinavi consueta antispasmodica pariter ac antiasthmatica. Nihilo tamen minus, sequentibus Novembri atque Decembri mensibus, memorata symptomata per temporis intervalla recrudescebant; præsertim vero ventriculi spasmus, ac laboriosissimus muci tenacis acidique vomitus immaniter infestabat, quem copiosior salivæ viscidæ fluor semper antecedebat. Quum ergo tam pertinax inhærebat malum, commendavi internum thermarum Carolinarum, externum vero balneorum Tœplicensium usum. Interea ex medicaminibus singulo octiduo unciam dimidiam salis Anglicani, cum drachma una oculorum cancrorum præparatorum permixtam exhibui, quæ alvum ter vel quater ducendo, insignem pituitæ vacuavit copiam. Non minus hora quarta pomeridiana pulverem absorbentem dedi; & sub epulis sumendum elixirium stomachicum, quod ex corticibus aurantiorum, radice gentianæ rubræ, extracto cardui benedicti, millefolii, florum chamomillæ vulgaris, sale tartari, croco, myrrha & succino cum vino Canariensi paratum erat. Bis quoque singula hebdomade vesperi deglutiendum propinavi scrupulum pilularum balsamicarum, quæ habebant extractum cardui benedicti, centaurii minoris, absynthii, millefolii, florum chamomillæ vulgaris, rhabarbarum electum, aloen succotrinam, myrrham, olibanum, flores benzoes, crocum, castoreum, oleum de cedro, & chamæmeli. Loco potuum herbæ Thee, vel fabarum Coffee, qui protinus movebant vomitum, ordinavi infusum theiforme ex summitatibus millefolii, floribus chamomillæ vulgaris, tiliæ, artemisia, & aniso stellato concinnatum; & in vicem cerevisiæ, quam plane nequit ferre, præscripsi decoctum ex radice scorzoneræ, cichorei, pœoniæ, rasura cornu cervi & semine fœniculi confectum: cui sub epulis interponit vinum Rhenanum. Interdum ano infundi jussi clysterem ex chamomilla, millefolio, & sclarea in vini Gallici ac aquæ puræ æquali portione decoctis, atque cum oleo chamæmeli cocto, melle, nitro, balsamo vitæ & pilulis balsamicis Hoffmanni paratum: qui semper multum pituitæ, stercorum ac flatuum subduxit. Et denique, si phlogoses ac æstus volatici, qui crebro comitabantur paroxysmos, accedebant, exhibui mixturam ex aqua florum tiliæ, foliorum convallium, pulvere epileptico Marchionum, & bezoardico Sennerti, cum antimonio diaphoretico, arcano duplicato, & theriaca cœlesti compositam; quæ movebat sudorem, acido odore nares ferientem.

Verum enimvero horum omnium efficaciam eludebat malum; &, quod notabile fuit, tamdiu silebat, quamdiu urina, quæ citrina est, sedimentum mucosum deponebat; quæ si tenuior esse cœperit, altero vel tertio die post recrudescunt cardialgiæ nauseosæ, anxietates, constrictiones ventriculi spasmodicæ atq; vomitus cum motibus tam violentis, ut metus omnino sit, ne disrumpantur quædam sanguifera vasa, maxime in cerebro. Ante horum symptomatum vero invasionem tensivi circa præcordia, atque

que dorsum sentiuntur dolores, & sensibilis in manibus ac ventriculi regione formicatio, atque rosio, acsi subessent vermes. Finito paroxysmo totum corpus languet, & tandem paulatim redeunt vires, ut in suo cubili obambulare possit ægra; appetitu fruitur vario, mox avidiori, mox exiguo, mox nullo; somnus quoque mox placidus, mox turbulentus est. Præterea in sinistro hypochondrio tensivus dolor percipitur assiduus, alvus sine arte nunquam redditur; regio ventriculi, quin totum abdomen sæpius adeo intumescit, acsi utero gereret; explosis vero flatibus, imminuitur ea inflatio: & novissime tubercula dolorifica in intestino recto, instar hæmorrhoidum cœcarum adparuerunt. Mea quidem sententia affectus hic non alius est, nisi hypochondriaco-hystericus, atque spasmodico-flatulentus; quo non tantum fluidæ partes depravatæ, verum etiam solidæ nervosæ regiones, præsertim tunicæ ventriculi ac intestinorum adeo destructæ sunt, ut loco generosi chyli, humores viscidi acidique generentur, & per inversum intestinorum motum peristalticum ad superiora compellantur, excitatoque ventriculi spasmo, tandem per vomitum rejiciantur. Neque etiam ignorari oportet, usurpata hactenus remedia, egregias malo dedisse inducias; illud vero propria ægrotantis culpa semper iterum recruduisse. Namque illa admodum est sensibilis, & a levissima caussa ad vehementissimam concitatur iracundiam: deinde adpetentiæ, quæ ob abundans acidum austerum sæpius justo avidior est, nimium indulget, & plus ciborum assumit, quam ventriculus concoquere valet. Tum quoque inter epulas vino Rhenano majori, quam ipsi convenit, utitur copia; nec temperat sibi a potu decocti Caffee, licet exinde semper sentiat symptomatum suorum exacerbationem; nec denique a cibis incongruis ac oleribus abstinere potest. Carolinis vero thermis uti recusat, & solis medicaminibus restitui cupit.

RESPONSIO CONSULTATORIA.

Ex iis, quæ de morbo generosæ mulieris satis ample mecum communicata sunt, luculenter omnino patet, eam laborare affectu hysterico spasmodico satis gravi, cujus sedes in ventriculo potissimum ac intestino duodeno, saburra acri, acida, viscida, biliosa repletis residet. Hæ namque sensibiles ac nervosæ partes, si vel spasmis constringantur, vel flatibus distendantur, vi consensus, quo cum toto nervoso genere gaudent, has adfectiones ad alias, easque nobiliores transferunt regiones. Hinc per externum corporis habitum sentiuntur horripilationes ac oscitationes; circa ventriculi regionem intensissimi frigoris sensatio, alvi pertinacissima adstrictio; accedunt vomitus muci viscidi ac acidi, suffocativæ præcordiorum angustiæ, faucium constrictiones, animi deliquia, dolores tensivi circa lienem, tormina imi ventris, dolores capitis atque dorsi, scapulas simul occupantes; pulsus est durus ac intermittens, urinæ albæ tenuesque. Inter remotiores vero, quę hoc malum induxerunt, caussas, potissimæ sunt, temperamentum ægræ sanguineum, sanguinis missiones parciores, dispositio ad fluorem hæmorrhoidalem, cessatio mensium, & vehementes ex obitu mariti mœrores. Accedit præterea temperamentum cholericum, & crebra iracundia: quibus nervosum genus insigniter debilitatur, biliosa saburra generatur, & humores magis commoventur.

Quod autem attinet medicationem hactenus institutam, de illa sane, cum sit accommodatissima, non habeo, quæ moneam: hujus autem effectus, quod votis nondum responderit, partim inordinato vivendi generi, partim nimiis animi affectibus in acceptis ferendum esse arbitror. Si igitur libere eloquar, quæ sentiam, sequentem proponerem curationem.

Primum quidem ter quotannis, nimirum circa æquinoctium utrumq; & solstitium

tium mense Junio vena in pedibus secanda erit: atque cum ex tuberculis, anum jam obsidentibus, ægra insigni ad hæmorrhoides proclivitate pollere videatur, magnam opem pollicentur hirudines, ano nonnunquam numero quinque vel sex admovendæ. Tum vero præcipua medendi intentio, ad eliminandas, quæ in ventriculo ac intestino duodeno stabulantur, cruditates biliosas atque viscidas ferri debet: cui scopo apprime faciet satis pulvis laxans, ex rhabarbari electi drachma dimidia, lapidum cancrorum granis quindecim, nitri depurati granis sex, oleique macis gutta una paratus. Hic alternis diebus circa vesperam assumatur; sequenti vero mane serum lactis caprilli, cum succo citri confectum, ad sex vascula, tepide potetur, eique interdum, si tulerit ventriculus, uncia dimidia mannæ addatur. Reliquis diebus in hujus locum mane vel decoctum herbæ Theebois, cum corticibus citri ac aniso stellato mixtum, vel infusum theiforme, a medico ordinario commendatum sorbilletur. Praeterea etiam pro potu ordinario vel acidulis Selteranis, cum tertia vini parte commixtis, vel proposito jam decocto uti convenit, ex quo sub epulis octoginta guttas Elixirii mei visceralis capiendas suadeo. Non minus operæ erit pretium, vesperi ante lecti introitum, sequentis pulveris dosin ex haustu aquæ frigidæ adhibere: Recipe pulveris Marchionum, lapidum cancrorum, corticis chinæ ana drachmam unam, nitri purificati, tartari vitriolati ana grana quindecim, extracti castorei solubilis grana quatuor. M. F. pulvis, div. in sex partes. Quod si vero vomitus, atque spasmus ventriculi accesserit; quindecim guttulas liquoris mei anodyni mineralis ex pura aqua assumere; & contra nimiam flatulentiam, clysterem emollientem carminativum ano infundere expediet.

Tandem vero exactam diætæ, qua in hisce morbis nihil est fructuosius, rationem habere oportet: fugiantur itaque omnes animi affectus; quo scopo egregium erit, ut mense Majo ægrota itineribus animum laxet. Inter cibos omnes saliti, acidi, flatulenti, olera, aliique concoctu difficiliores, ac omnia vina calidiora, maxime Gallica evitentur; atque potius juscula gallinacea cum radice cichorei, chærefolii, acetosa, & succo aurantiorum permixta crebro sumantur. Cœna sit parcior; omnia edulia probe masticentur, ac potus Coffee parcius bibatur: & denique ante singulas epulas corpus sedulo moveatur. Extrinsecus ob vehementem cardialgiam sequens emplastrum stomachale ventriculo adplicetur: Recipe theriacæ, olei nucistæ expressi ana unciam dimidiam, camphoræ, balsami Peruviani ana drachmam unam. M. D. Quæ rite observata, quin malum sint mitigatura, nullus dubito.

CASUS XLIV.

De passione hysterica cum fluore albo.

Opem meam imploravit generosa quædam mulier, annorum triginta, vultu florido prædita, staturæ mediocris, habitus corporis strictioris, animi vero admodum sensibilis, & ad iracundiam facillimi. Hæc decimo septimo ætatis anno viro nupta, sed conjugio ob maritum paullo morosum parum jucundo fruita, multos toleravit mœrores: quibus etiam crebra accedebant puerperia, & tandem fluxus mensium imminutior. Tribus abhinc annis, cum utero gestaret, ultimis circiter mensibus, videbatur fœtus in utero e loco suo moveri, ad pubis regionem procumbere: quam sensationem protinus excipiebat fluor albus, ad hanc usque diem inhærens; & insequutum puerperium ob insignem embryonis magnitudinem admodum erat laboriosum. Ante biennium denuo gravida, primis gestationis mensibus pertinaci laboravit ictero, cui postea quartana febris supervenit, nullis remediis obsecundans, & tandem brevi ante partum copioso corticis chinæ usu suppressa. Tum vero male habere cœpit, partus erat valde difficilis, fluxus uterinus, quem Lochia vocant, tertia die subsistebat, albus

bus autem fluor magis increscebat, & abhinc assiduis tentata fuit ægritudinibus. Neque tamen minus Julio elapsi anni mense, iterum partum edidit, successu felicissimo, & cum lochiorum satis regulari ac sufficienti excretione: ubi notari meretur, quod brevi ante puerperium, ingentis frigoris sensationem in imo ventre perceperit, epithemate ex spiritu rosarum & balsamo Peruviano confecto sublatam. Abhinc ægrotare cœpit, & postquam multorum medicorum ac medicastorum ope, variisque remediis frustra fuerat usa, me tandem in consilium accivit. Molestiæ, quibus infestabatur, erant hypochondriaco-hystericæ: namque accedit incredibilis præcordiorum anxietas, cum tensionis sensatione, singulo mane primam ventriculi regionem obsidente, deinde ad cor, & tandem per dorsum ac omnia fere corporis membra sese diffundente; jungitur nausea, gelidus sudor, anxii ad vomendum conatus, sæpius eructatio multæ pituitæ, ac nonnunquam ructuum explosio cum levamine: quæ symptomata per intervalla aliquot horas adfligentia recurrunt. Et, quod memorabile est, tantum abest, ut alvus obliviscatur sui officii, ut potius ex hæreditaria dispositione non solum laxa semper observetur; sed etiam singulo mane sub ipso paroxysmo copiosum accedat illius profluvium, absque ulla mali remissione. Unicum vero, in paroxysmo mali solatium, ex odore asæ fœtidæ habet. Ego cum tribus adhuc aliis medicis decrevimus ægræ pilulas ex extracto millefolii, florum chamomillæ vulgaris, asa fœtida, galbano, sagapeno, opopanace, castoreo, croco &c. concinnatas propinare; quæ mitigabant quidem, haud vero penitus tollebant affectum. Namque ventriculi tonus adeo debilitatus erat, ut nec retineret assumta remedia, sed pleraque vomitu redderet: accedebat tussis sicca molestissima, linctu ex oleo amygdalarum dulcium, spermate ceti, croco & pulvere radicis ireos Florentinæ parato aliquantulum consopita; urinæ mingebantur tenues & aquosæ.

Tandem æstus volaticus sensim succedebat mense Decembri, & paullo post in febrem acutam desinebat longe gravissimam, adeo ut morti videretur vicina. Ab hoc sontico morbo ope temperantium mixturarum, intra quatuordecim dierum spatium vindicata, incidit denuo in pristinas affectiones: fluor enim albus quotidie per intervalla invadit, cujus accessionem spasmodica agitatio, instar arthritidis vagæ, omnes corporis artus occupans præcedit; neque etiam minus nausea atque præcordiorum anxietas singulo mane illam adoritur, eo magis, si terrore, aut aliis animi affectibus perculsa fuerit. Hinc consultum putavi, ab omni remediorum usu abstinere, & non nisi essentia stomachica temperata uti: quo etiam factum est, ut paroxysmi & mitiores & rariores reciderint. Pilulas autem balsamicas exhibere non audebam, quoniam laxantia vel levissima statim movebant diarrhœam, & ipsa quovis mane ter quaterve alvum dejicere solebat.

Ceterum ab hæmorrhoidibus cœcis sæpius insignes patitur molestias; circa quævis æquinoctia, maxime gestationis tempore venam tundendam præbere suevit, & inde semper bene habuit, sed cum de præsenti summa sit virium dejectio, nec sanguis nimia mole peccare videatur, prætermittendam in futuro æquinoctio arbitror venæsectionem. Olim insigni lateris sinistri, maxime brachii atque pedis laboravit debilitate, ac ferme resolutione paralytica; quæ quidem maximam partem cessavit, superest tamen adhuc ejusdem lateris quædam infirmitas, quippe quod dextro frigidius deprehenditur, & sinister oculus nonnunquam lippitudine afficitur. Pro potu ordinario utitur infuso theiformi, vel jusculis, præsertim avenaceis; decocta enim, sicuti quoque cerevisiam ventriculus non fert: sub epulis bibere suevit vinum Rhenanum vetus; jam vero Mosellanum haurit: nec interdixi lactis caprini usum, cui a teneris adsuevit, & haud sine fructu mane pariter ac vesperi indulget. Ciborum adpetentia non penitus est prostrata; neque vero vescitur cibis durio-

rio-

rioribus, neque alios in diæta committit errores, quippe qui paroxyſmos admodum exacerbant. Somno fruitur ſatis tranquillo; variiſque modis corpus intra conclave movere ſtudet; quoniam in libero verſari aere, ob nimiam ad catharrales defluxiones proclivitatem haud audet. Non denique ſilentio prætermittere poſſum, quod olim inſignem aſcaridum copiam excreverit: unde etiam vereor, ne fortaſſe præſens malum adhuc ſuſtentent hi vermes.

CONSULTATIO.

Affectus præter naturam, cujus cauſſa conſultus ſum, corruptus valde, ac inveteratus exiſtit; & ejus omnino eſt indolis, ut præſidiorum alias efficaciſſimorum opem eludat, præſertim cum ægra conſtitutionem corporis valde imbecillam, ſenſibilem, & ad ſuſcipiendos motus irregulares admodum proclivem obtinuerit. Meo quidem arbitrio in hiſce morbis, qui in habitum degenerarunt, non fructuoſius ac efficacius eſt præſidium, quam quod ex ordinato vivendi genere, & recto rerum non naturalium uſu deſumitur: multiplici enim edoctus ſum experientia, ejuſmodi ſubſidia, temporis diuturnitate ac patientia adjuta, omnium pharmacorum efficaciam quam longiſſime ſuperare. Quod ſi ergo proponam, quæ abs re futura judico, commendarem vehementer, ut ægra futuro vere cœlum, aeremque permutet, atque inter jucunda conſortia, ubi animus a curis domeſticis, aliiſque paſſionibus liber ſit, aqua quadam minerali utatur. Hoc nomine ſuadeo acidulas Pyrmontanas, quarum dimidia parte lactis aſinini aut vaccini tepidioris permixtarum, ſingulo mane menſuram unam ſucceſſive potet, & per quatuor vel quinque hebdomades continuet: ſub hac potatione alternis diebus circa veſperam balnea temperata, quæ ex tribus aquæ pluviatilis vel fontanæ partibus, & una Pyrmontanæ confecta ſint, ingrediatur; & poſtquam per tres circiter horæ quadrantes illis inſedit, in lectum ſe conferat, levem expectatura ſudorem. Ex remediorum cenſu non alia commendare poſſum, quam Elixirium viſcerale meum, atque pilulas balſamicas: illius enim ſexaginta guttas inter epulas adhibere; harum pulveri præcipitanti nuptarum undecim, ſingula hebdomade ſemel deglutire conveniet. Præterea operæ pretium erit, corpus ſedulo movere, animi tranquillitati ſtudere, juſculis ex carne gallinarum, naſturtio atque cichoreo paratis crebro veſci, abdomen aqua Hungarica, in cujus libra una, uncia dimidia balſami Peruviani ſit ſoluta, ſæpius lavare, atque ſuffimigiis ex ſuccino frequenter uti. Tali ratione æquabilis humorum per uterum, ac reliqua imi ventris viſcera circuitus promoveri, menſium regularis ſucceſſus reſtitui, atque fluor albus commode debellari poterit: præſertim, ſi nonnunquam liquor meus anodynus, cum quarta eſſentię caſtorei parte maritatus adſumatur. Ceterum uſum aſę fœtidę haud laudo; utpote quę palliativum dumtaxat prębet auxilium, & inſignem nervorum relinquit infirmitatem: commendarem potius in hujus locum odorem corii illius, quod vocant *Juchten leder*; hujus enim odor magis roborat nervos, & ab oleo betulę, quo corium iſtud in Moſcovia imbuitur, ut a vermibus muniatur, dependet. Et hęc ſunt, quibus ęgrotę ſaluti conſulere volui, quę Deus fauſta reddat, ex animo precor.

CASUS XLV.

De morbo hyſterico ſcorbutico.

Matrona quędam illuſtris, annorum triginta novem, temperamenti melancholico-ſanguinei, ad animi affectus, & paſſiones hyſtericas proclivis, quotannis ſemel venęſectionem celebrare, & thermis Carolinis uti ſuevit. Has vero noviſſime elapſa ęſtate, ordine minus debito, ac inordinato regimine potavit; atque etiam venęſectionem pręterivit. Quare ſeptem circiter abhinc ſeptimanis, pręviis quibuſdam animi ac corporis commotionibus, de do-

dolore gravativo ac tensivo pedum cum cephalagia stipato conqueri cœpit, cui paullo post molestus ani tenesmus atque stranguria supervenit. Consultus medicus hanc affectionem pro febre catharrali, epidemice tum grassante habens, præter decoctum quoddam tenuius, mixturam anticatharralem pariter ac pulveres bezoardicos ordinavit. Cum vero ægrotans nullum inde levamen perciperet; alterius medici opem imploravit, qui memoratum illum ani tenesmum, unguentis atque fotibus mox quidem debellavit; ægram vero immanibus pedum doloribus tensivis, præcordiorum compressionibus, cum perpetua inquietudine atque vigiliis insigniter torqueri deprehendit. Oppugnavit ergo has molestias frictionibus, pediluviis tepidioribus, pulveribus antispasmodicis, oleo amygdalarum dulcium ex jusculis gallinaceis sumto, infusis theiformibus, decoctis modo ex radice scorzoneræ, cichorei, tamarindis, semine anisi & corticibus citri recentibus, modo ex aqua simplici, mica panis tosti, & citri corticibus paratis; atque insuper moderatum corporis calorem, & a panificiis, placentis, cibis flatulentis, pinguibus ac frigidis abstinentiam commendavit. Verum cum malum nihilominus persisteret, & medicus illud non pro catharrali febre, cujus nullæ aderant notæ, sed potius affectu spasmodico hysterico hæmorrhoidali haberet, atque pulsum magnum & plenum deprehenderet, venam in sinistro pede secari, & inde sex cruoris uncias detrahi jussit. Sed ægra sub ipsa venæ incisione, vehementi cardialgia suffocativa, cum anxia & difficili spiratione, molesta in regione scrobiculi cordis pressione, & totius corporis horrore stipata corripiebatur; quæ quidem brevi tempore evanuit, nostram autem, vano præjudicio prioris medici, ac si venæsectio mortiferum in hisce morbis esset remedium, occupatam, in suo magis confirmavit errore, adeo ut per totam hance diem vehementer contristata esset, & hora demum septima vespertina in eundem paroxysmum hysterico-cardialgicum, cum mentis errore, ac pristinis symptomatibus junctum inciderit. Inhærebant hæ affectiones per octo horas, & tandem ope liquoris anodyni mineralis, cum quarta essentiæ castorei parte remixti ita mitigabantur, ut non solum placidus insequeretur somnus, sed etiam altera dies sub quieta mentis alacritate, & corporis incolumitate transigeretur. Neque tamen minus præter dicta medicamina, adhuc propinabatur pulvis antispasmodicus cum oculis cancri citratis, & antimonio diaphoretico mixtus, & vesperi pondere unius scrupuli ex aquis diapnoico-pectoralibus datus. Hinc videbatur melius habere, & menses etiam copiosiores ac olim revertebantur: sed inconstans tamen erat valetudo. Namque licet ægra per aliquot sæpius dies optime vigeret; attamen ex improviso paroxysmo suo hysterico adfligebatur, quem plerumque vehemens brachiorum pruritus, digitorum formicatio, & notabile pedis sinistri frigus comitabatur. Neque alia, quam prius recensita in usum vocabantur remedia; nisi quod interdum, alvo existente segniore, blanda laxantia exhiberentur; & cum molesta precordiorum compressio urgeret, infusum pectorale ac resolvens ordinaretur. Hujus potum, octo circiter abhinc diebus, excepit efflorescentia purpuracea, totum corpus præter faciem occupans cum tanto omnium symptomatum levamine, ut ægra per proximum biduum optime haberet, urina copiosum deponeret sedimentum, & magna spes fuerit reconvalescentiæ. Quare, injuncto bono ac temperato regimine, infusum pectorale continuabatur, & insuper pulvis temperans diapnoicus dabatur. Sed tertia nocte ægra denuo inquieta esse cœpit, & hora octava matutina recruduit paroxysmus cum spirandi difficultate, corporis languore, gravi singultu, & atroci constrictione tam circa cordis scrobiculum, atque claviculas, quam in regione umbilicali stipatus; cui etiam novum symptoma, quod in sonitu quondam momentaneo, ac si fistula caneret, per nares edito consistebat, supervenit. Ceterum scire licet,

ægram

ægram clysterum infusionem vehementer aversari; ciborum adpetentia satis integra frui; sæpius molesto ad alvum non minus ac urinam reddendam adfligi stimulo, cum nulla vel exigua excretione; & denique sæpenumero pungentem ardentemque in intestino recto percipere dolorem. Quare graves ac periculosas sibi fingit ideas; & doceri avet, qua ratione hæ affectiones ulterius oppugnari debeant, & num periculum minentur?

RESPONSIO CONSULTATORIA.

Ex iis, quæ de gravi matronæ cujusdam ęgritudine mihi perscripta sunt, probe intellexi, illam in affectione spasmodico-hysterica, cum scorbutica succorum vitalium dyscrasia, & insigni generis nervosi debilitate stipata consistere. Ad hanc vero generandam, præter nimiam animi sensibilitatem, gravesque passiones, multum contribuit mensium irregularis ac imminutus fluor, qui impedito humorum per viscera imi ventris circulo debetur. Quando enim cruor vitalis in abdomine stagnans, nec per uterum, nec venas sedales suo potitur exitu; caussa plerumque fit vehementissimorum imi ventris spasmorum, qui ventriculum imprimis occupantes, cardialgias, præcordiorum anxietates, spirandi difficultatem, & totius corporis frigus post se trahunt. Acrimoniæ vero humorum scorbuticæ non modo tensivi artuum, maxime pedum atque capitis dolores, sed etiam purpuracea efflorescentia in acceptis ferendi sunt: neque vana est suspicio, quin variæ tempestatum mutationes, quas præterito Novembris mense observavimus, tanquam morborum epidemicorum ac febrium catharralium caussas, quam plurimum etiam in nostra ægrotante fecerint, ad producendam humorum impuritatem, præsertim cum vanus missionum sanguinearum metus accesserit.

His adfectionibus oppositam hactenus medicationem quod attinet, nihil est, quod circa illam reprehendere possim; quippe quæ, acres humores temperando, naturæ utique fuit congrua. Effectum autem illius longe auspicatiorem fuisse credo, si illustris mulier clysteres sibi injici permisisset; qui in demulcendis imi ventris spasmis, ac discutiendis flatibus, præclaram possident virtutem. Ipse quidem morbus non tantum minatur periculum, quantum sibimet imaginatur ægra: sed cum jam quidem infarctus in hypochondriis, maxime liene adesse videantur, curatio omnino erit diuturnior. Quæ ut rite instituatur, consultissimum duco, ut ante omnia ab animi affectibus, quantum fieri potest, probe sibi caveat illustris matrona; corpus ventriculo a cibis vacuo moderare exerceat; atque in vicem potus ordinarii, acidulis Selteranis vinu nuptis utatur. Ex remediis commendo liquorem meum anodyno-mineralem, cum essentia castorei, & pulvere præcipitante maritatum, & sub ipsis paroxysmis cardialgicis sumendum. Non minus insignem pollicetur opem Elixirium meum viscerale, ex temperatis balsamicis ac amaris absque spirituoso menstruo paratum: quod per aliquod tempus quotidie sub epulis ad sexaginta guttas usurpatum, ventriculum roborabit, vim digestivam, & alvi excretionem adjuvabit, atque fluxus uterini, quin & hæmorrhoidalis, si ad hunc inclinaverit natura, legitimum conservabit successum. Extrinsecus denique haud sine fructu utrique hypochondrio circa costas spurias adplicabitur emplastrum saponatum Barbette, bene camphoratum, quippe quod in sanguineis viscerum infarctibus efficacissimum deprehendi: quo etiam scopo emplastrum de cicuta cum gummi ammoniaco permixtum in usum trahi poterit.

CASUS XLVI.

De affectu hysterico spasmodico.

Virgo honesta, 26. annorum, in prima jam infantia ea crurum imbecillitate affecta fuit, ut, quando erecta stabat, pedem unum super altero decussatim ponere, & abdomen eo conatu, quo ad alvum exonerandam utimur, compri-

primere invita deberet. Hoc quidem vitium increscente ætate paulatim remisit; at eo, quo menstrua accessit purgatio, tempore longe atrocius iterum rediit. Præterea vestimentis compressoriis, more huic sexui consueto, a primis fere incunabulis usa est; iisque ab octavo præsertim ætatis anno, cum spina dorsi paullo prominere videretur, eo arctius per diem pariter atque noctem, ingenti sanitatis detrimento, inclusa fuit, ac veluti incarcerata. Sedecim tandem annos nata, insignem circa pectus, & in ventriculi regione sentire cœpit pressionem, quæ cum magnis doloribus, præcordiorum anxietatibus, vehementi mentis angore, atque continua mœstitia majus indies sumsit incrementum. Accersitus medicus, cum mensium obstructionem subesse percepit, hanc calidioribus emmenagogis ac fortioribus purgantibus reserare frustra conatus est. Ægra potius anno ætatis vigesimo primo febrem acutam, gravi delirio stipatam incidit; quod, superata licet febre, per integrum anni quadrantem, omnium remediorum opem eludens, inhæsit pertinacissimum; donec tandem sponte evanesceret, & ratio rediret. Post elapsum abhinc semestre uterinus quoq; adparuit iterum fluor; sed admodum irregularis, mox per aliquot menses suppressus, mox denuo succedens, parca semper quantitate. Quamobrem ea rursus fuit medendi intentio, ut ordinatus hujus excretionis successus conservaretur; ideoque pediluvia crebro adhibebantur; sanguis ex vena in brachio tusa sæpius mittebatur; & præter varii generis medicamina, acidulæ Selteranæ, lacti nuptæ usurpabantur: sed omnia in cassum, quia fortassis temporis opportunitas haud fuit observata. In tali rerum statu, affectiones, quarum superius mentio fuit facta, magis magisque invalescebant; & cum primum mensibus rite fluentibus vehementer mitigarentur; anno proxime elapso sub ipso etiam uterino fluxu, utut copioso, violenter infestabant. Namque mense præsertim Majo præcedentis anni, dum post præviam venæsectionem, & multa medicamina, maxime purgantia, & menses cientia, copiosus & fere nimius ex utero redderetur sanguis: sub hoc ipso profluvio angustiæ atque compressiones pectoris vehementer insistebant, cum sensatione ponderis in abdomine, quod quasi ascenderet, ac fauces strangularet. Accedebant gravativi ac pressorii capitis dolores, & tanta cruciabant sævitia, ut gesticulationes faciei atque sermones confusi exinde originem trahentes, pristini metum injicerent deliramenti. Et hæ adfectiones per quatuordecim inhærebant dies; abhinc ad hanc usque diem ita alternantes, ut si per binas hebdomades siluerint, denuo per idem temporis spatium adfligant: novissimus paroxysmus vero per tres sæviit septimanas, sub quo etiam cruoris uterini, qui per satis longum tempus haud successerat, aliqualis fluxus, per tres dumtaxat horas durans observatus est. Ipsam mali accessionem prænunciant maculæ rubræ, faciem obsidentes, quas excipiunt gravativi in vertice dolores, & tunc reliqua symptomata, quæ inter adhuc notari meretur insignis ardor, quem sæpius in imo ventre atque pudendis percipit; & quod valde memorabile est, sub summa mali exacerbatione, ciborum cupiditas observatur vehementissima. Nec denique ignorari oportet, alvum per totam hanc ægritudinem fuisse laxam; & ægram per novem jam annos albo laborare fluore.

In tali rerum statu omnium, quotquot consulti sunt, medicorum opera fuit frustranea; nec & ego certam sanitatis spem facere potui, quoniam timui, ne forsan in hepate, ac reliquis visceribus, præsertim mesenterii ac mesocoli glandulis gravis subesset obstructio, difficillime reseranda. Quamobrem manus admovere nolui, nisi Tuo, vir illustris, consilio adjutus; & interea mixturam stomachicam ex essentia corticum aurantiorum, gentianæ rubræ & tinctura tartari, sexaginta guttulis inter epulas sumendam ordinavi. Non minus contra magnos angores dedi remedium, cujus hæc erat formula: Recipe essentiæ corticum aurantiorum drachmas duas, castorei, spiritus nitri dulcis ana drachmam unam, olei flo-

florum chamæmeli scrupulum unum. M. cujus dosin sexaginta constituebant guttulæ: singulo mane viginti quinque guttas liquoris terræ foliatæ tartari exhibui; & ob ingentem sitim, serum lactis cum tamarindis paratum commendavi.

CONSILIUM.

Ex litteris ad me datis cognovi, morbum pariter, quo virgo quædam honesta misere cruciatur, ac medendi rationem, qua ipsum oppugnavit medicus novissime consultus, quamque etiam vehementer laudo ac adprobo. Morbum vero ipsum, qui motibus violentis atque spasmodicis, ex debilitate partium nervosarum, suam originem trahentibus absolvitur, merito ad affectus fœminarum hypochondriaco-hystericos, quorum præcipuum fundamentum in irregulari menstruæ excretionis successu consistit, referendum esse arbitror. Horum vero morborum indoles ac verus genius plerosque medicorum fugit; & ideo multis, quas ordinare solent, medicinis purgantibus, emmenagogis, stomachicis calidioribus, carminativis, martialibus &c. majorem sane noxam, quam utilitatem induci, quotidie deprehendimus; sicuti etiam in præsenti casu factum fuisse, recte judicavit medicus. Ego quidem in hisce passionibus, magis diæteticis pugnare soleo præsidiis; quibus naturæ vires optime refocillari, crebra doctus sum experientia. Præsertim vero ad potum respicere suevi, cui nulla prorsus convenit cerevisia; sed potius vel acidulæ Selteranæ, cum quarta vini Rhenani parte commixtæ substitui possunt, vel hoc decoctum: Recipe radicis scorzoneræ, sarsaparillæ, rasuræ cornu cervi ana uncias quatuor, cichorei, glycyrrhizæ ana unciam unam & semis, corticis ligni sassafras, seminis fœniculi ana unciam semis M. C, C. D. S. species, quarum binæ unciæ ex tribus aquæ mensuris per tres horæ quadrantes sunt decoquendæ.

Præterea, cum in nostro casu primæ officinæ multis acidis sordibus, quæ avidioris caussæ sunt adpetitus, scatere videntur; eo maxime curatio dirigenda erit, ut hæc acrimonia temperetur, ac robur ventriculi confortetur: hinc enim laudabilis generari potest chylus, ex quo generosus sanguis, ac lympha spirituosa suboriuntur. Hunc finem respexisse medicum ordinarium, formulæ, quas præscripsit, testantur: & ego eundem impetratum iri confido, si cibi probe masticentur, & parca quantitate, licet sæpius assumantur. Tum quoque huic scopo accommodatissimum erit Elixirium hac ratione conficiendum: Recipe extracti centaurii minoris, absynthii, corticis cascarillæ, chinę ana drachmas duas, radicis gentianę rubrę unciam unam, corticum aurantiorum recentium drachmas sex, salis tartari drachmas tres, aquę melissę seu menthę uncias sex. M. stent pro digestione. F. Elixirium, cujus cochlear unum sub epulis capiatur. Non minus suadeo, ut bis circiter quavis hebdomade primę vię blando purgentur laxante, quod esse potest sequens pulvis: Recipe rhabarbari electi scrupulos duos, lapidum cancrorum scrupulum unum, terræ foliatę tartari grana octo. M. F. pulvis, div. in duas partes, quarum una vesperi circa somni tempus, altera mane assumatur; superbibendo infusum theiforme ex summitatibus millefolii, florum chamomillę, aniso stellato, & cortice ligni sassafras concinnatum. Reliqua curę medici relinquo; neque vero meis consiliis unquam deero.

CASUS XLVII.

De variis symptomatibus, hysterico-spasmodicis ex lochiorum & mensium retentione.

Generosissima mulier, de cujus ægritudine Excellentissimus Hoffmannus ante sex jam annos consultus, dedit responsum, quod sub Litt. A. adnexum est, & ex quo etiam satis bene habuit, denuo sevissimis per viginti jam hebdomades cruciatur symptomatibus. Nimirum cum ante dictum tempus puerpera varios animi affectus tolerasset, non so-

solum Lochia, parca jam antea quantitate plorantia, penitus substiterunt: verum etiam menstrua excretio abhinc prorsus siluit. Idcirco ab eo tempore, præter perpetuam fere alvi obstipationem, flatulentis atque spasmodicis affectionibus misere agitatur, præsertim si cibos assumat. Tum enim spasmus maxime ventriculum occupat, tanta quidem vehementia, ut assidens epulis, nihil quicquam deglutire valeat, sed in stando comedere cogatur: ascendunt simul flatus, atque fauces adeo constringunt, ut suffocari videatur. Neque enim ab alvi solutione, vel spontanea, vel blandis clysteribus procurata, ullum percipit solatium: tantum abest, ut facta excretione, inflativæ imi ventris passiones atrocius adfligant. His demum molestiis novissime accesserunt atroces tensivi ac lancinatorii brachiorum dolores, & tanta totius corporis imbecillitas, ut vix obambulare valeat.

In puerperio, cum supprimerentur Lochia, venæsectio in pede celebrata, & quatuor post finitum puerperium hebdomadibus, iterata, atque in præsenti rerum statu, vinum medicatum per octo dies usurpatum est; sed nullo effectu. Quamobrem salutare jam flagitatur consilium, qua ratione hisce molestiis mederi liceat, & num conferant aquæ medicatæ.

Litt. A.

Morbus, quo cruciatur generosissima mulier, uti partim ex communicata mecum illius historia percepi, partim coram exploravi, in inveteratis, & in habitum fere degeneratis motibus spasmodicis partium nervosarum admodum irregularibus, & abhinc pendentibus humorum motus turbis, ac impeditis excretionibus consistit. Quam arduum vero ac difficile sit, hasce perversas totius œconomiæ animalis motiones in ordinem redigere, ii norunt optime, qui in frequenti artis versantur exercitio. Namque in iis præternaturalibus fluidarum potissimum partium motibus, mens etiam affici solet, & ad inordinatos affectus, iram, atque terrorem facillima deprehenditur; quæ sola animi passionum intemperantia salutarem medicamentorum effectum remorari potest. In præsenti casu adhuc accedit peculiaris remediorum idiosyncrasia; qua illas medicinas abhorret ægrota, quæ alias hisce adfectibus deprehenduntur convenientissimæ. Quas inter cum præsertim aquosa, & infusa theiformia aversetur, non possum etiam aquarum mineralium potationem commendare. Balneorum vero temperatissimorum usum haud dissuadeo; quippe quæ, si tepidiora sint, ne sudorem moveant, ac per aliquot hebdomades adhibeantur, cum motu corporis, peregrinatione, ac aeris mutatione, in debellandis hisce spasmodicis morbis, omnium remediorum virtutem longissime superant. Interim ex pharmacorum censu proponendum duxi Elixirium meum stomachicum, quod ex herbis radicibusque amaris, & temperate balsamicis cum menstruo lixivioso paratur, & sexaginta vel octoginta guttulis aut brevi ante prandium, aut hora quinta pomeridiana exhibetur. Hoc enim remedii genus, præsertim per satis longum tempus usurpatum, insignem virtutem obtinet, tonum ventriculi roborandi, acrimoniam temperandi, digestionem promovendi, & alvi successum adjuvandi. Præterea ex usu mihi est, sal Epsomense aut potius Sedlicense, æquali pondere cum cancrorum lapidibus maritatum: cujus drachma una bis vel ter quavis hebdomade aut mane, aut brevi ante epulas ex vino aquæ nupto capienda est. Hocce sal alvum reserat, mucum resolvit, acrimoniam temperat, & flatus discutit. Et denique etiam venæsectionem in pede commendo, qua quinque vel sex cruoris unciæ mittendæ sunt: quo tempore omne frigus a corpore arceatur, humidus aer evitetur, & cibi emollientes, ac concoctu faciles assumantur. Hæc sunt, quibus ægritudinem generosissimæ mulieris nisi debellatum, saltem insigniter sublevatum iri confido.

CONSULTATIO.

QUÆ mihi de præsenti matronæ generosissimæ affectione perscripta sunt, confirmarunt me in priori sententia, quod nimirum altas jam egerit radices morbus, & non solum fluidæ dyscrasia laborent scorbutica, verum etiam solidæ ac nervosæ partes admodum debilitatę, perversis motibus spasmodicis, cum mentis turbatione, afficiantur. Et hanc ob caussam haud consultum duco, malum per potum aquarum mineralium, aut curam lactis oppugnare; quoniam metus est, ne ob destructum ventriculi robur hæc fluida intra corpus subsistant. Eo potius respiciendum esse judico, ut ventriculus roboretur, motus partium nervosarum irregulares sopiantur, & naturales excretiones, viis ad istas probe dispositis, restituantur. Hisce scopis consequendis, tria potissimum proponerem remedia, nimirum pilulas meas balsamicas, pulverem præcipitantem, ac Elixirium stomachicum. Pilularum cum drachma dimidia pulveris præcipitantis mixtarum novem sub lecti introitum ex convenienti vehiculo primum alternis diebus, postea fracta paulum morbi vehementia, singulo triduo, vel quatriduo assumantur: mane vero, & hora quarta pomeridiana triginta vel quadraginta Elixirii guttæ capiantur. Quod si vero spasmodicæ accesserint agitationes, operæ pretium erit, sequentis pulveris, quantum duo cultri cuspides capiunt, interdum adhibere: Recipe pulveris Marchionis drachmas duas, antimonii diaphoretici scrupulos duos, cinnabaris rite paratæ, nitri puri ana scrupulum semis, pulveris castorei grana sex. M. F. pulvis. D.

Potui ordinario nulla convenit cerevisia, sed magis accommodatum erit decoctum ex radice scorzoneræ, cornu cervi, hordeo mundato, & corticibus citri recentibus confectum, & quarta vini parte permixtum. Tum vero, quantum fieri potest, corpus sub tempestate serena, vectione in rheda movere oportet; quoniam motus ille pariter, ac aeris mutatio in ejusmodi morbis curandis, maximum confert momentum, inprimis si animi graviores affectus sedulo fugiantur. His per quatuordecim dies usurpatis, acidularum Selteranarum potationem, operæ omnino pretium esse facturam confido: quæ tali ratione institui poterit. Mane nimirum aquarum istarum, quantum dimidia lagæna continet, cum tertia lactis asinini parte adhuc intra lectum tepide hauriatur; & hora pomeridiana quarta sex dumtaxat earundem unciæ potentur. Hæc curatio per sex circiter hebdomades protrahenda est, ita tamen, ut sub illius initium pariter ac in fine, quin & singulo inter potandum octiduo novem pilularum mearum devorentur; atque etiam Elixirium balsamicum quotidie usurpetur. Ceterum nec alienum erit, jusculis, quæ ex jure carnis vitulinæ, cum radice scorzoneræ & cichorei decocto parantur, crebro uti; nisi illa aversetur mulier generosissima. Neque enim dubito, quin proposita medendi ratio egregium ipsi latura sit allevamentum.

RELATIO.

POstquam illustris ægrota commendata remedia per tres hebdomades præscripta ratione usurpaverat; menstrua excretio, cum insigni mali levamine, primum denuo rediit. Et cum deinceps horum medicaminum usum continuasset, & Selteranas acidulas rite adhibuisset, factum est, ut perfectæ restitueretur sanitati.

CASUS XLVIII.

De pathematibus hysterico-spasmodicis cum tumore pedum œdematoso.

SErenissima quædam Princeps, annos quinquaginta tres nata, semestri circiter abhinc tempore, crebris agitari cœpit vomitibus, quibus nullos unquam cibos, sed plerumque mucum glutinosum, te-

tenacemque, nonnunquam bile permixtum parcissima reddidit quantitate. His juncta sæpius fuit insignis præcordiorum anxietas atque cardialgia, ut in lecto commorari haud potuerit: quæ vero ructuum explosione mitigantur. Sinistrum subinde pedem occupavit quædam intumescentia œdematosa; quæ per vices evanuit, jam autem utrumque ad genua usque obsidet. Ciborum adpetentia, prorsus dejecta, jam redire videtur; atque somnus sæpenumero per aliquot dies nullus fuit. Accedunt interdum capitis dolores magis obtusi atque tensivi, quam pulsatiles, cervicem simul occupantes: ac sub spuriis costis per intervalla tensio quædam ac inflatio percipitur; qualis in subjectis, viscerum obstructione laborantibus deprehendi solet. Menses ante aliquot jam annos per ætatis rationem cessarunt; sed quinque abhinc hebdomadibus magis albi ac mucosi adparuerunt, & ante aliquot dies rubicundiores iterum per tres dies fluxerunt: quibus evanescentibus spasmodicæ successerunt passiones. Alvus nunquam, nisi clysteribus, aut globulis moschatis solicitata respondet; pulsus debilis fertur & durus, qualis in hypochondriacis ac hystericis manum ferit; fauces sæpenumero sensationem pali ipsis infixi pariuntur; in imo ventre crebra sentiuntur murmura, cum flatuum excretione nonnunquam insequente; & haud raro ani tenesmus adfligit. Quæ symptomata cum hactenus varii generis remediis aperientibus, nervinis, resolventibus, antihypochondriacis, cardiacis interne pariter ac externe usurpatis nondum debellari potuerunt: abs Te, Vir illustris, doceri cupit serenissima, qua ratione ab illis vindicari queat?

CONSILIUM.

Gravissima, quæ Principem serenissimam per semestre jam tempus cruciarunt symptomata, nimirum conatus vomendi, ipsæ pituitæ tenacissimæ vomitiones, nausea, præcordiorum anxietates, inquietudines, capitis dolores, constrictiones faucium, ac alvi pertinaces obstructiones, non alia certe sunt, quam hysterico-spasmodica, & a tributo lunari, post quinquagesimum ætatis annum cessante suos mutuantur natales. Frequentissime enim fit, ut humores exitu suo per loca uterina, per ætatis rationem destituti, nisi tempestiva succurratur venæsectione, ad imi ventris viscera regurgitent; & distendendo præsertim tunicas ventriculi ac intestinorum nervosas, ingentes spasmos ac anxietates progenerent; quin spasmis istis per consensum ad alias membranaceas regiones propagatis, constrictiones faucium, dolores capitis, atque dorsi, ad scapulas usque extensos, imi ventris murmura, retentionem flatuum, inflativas ac tensivas abdominis molestias, atque sensibilem intestini recti stricturam atque tenesmum caussentur. Hisce symptomatibus, serenissimam Principem diu jam infestantibus, cum pedum œdematosa accesserit intumescentia: vero videtur simillimum, quod in hepate aut liene quidam humorum infarctus aut obstructio præsto sit: quæ non solum diuturniorem ac difficiliorem promittit curationem: verum etiam metum omnino incutit, ne ob humores inertes hanc ob caussam generatos, tandem virium decrementum, calor hecticus, aut hydropica superveniat affectio. Quare tempestivum malo ferendum est auxilium, & nisi jam instituta fuerit, in pede administranda venæsectio. Quæ si ob pedum tumorem locum haud invenerit; operæ erit pretium sex cucurbitulas scarificatorias, duas videlicet dorso, duas lumbis, duasque in femoribus supra genua admovere. Quando enim humorum moles nondum fuerit imminuta, irritus erit omnium remediorum effectus: nec parca sanguinis quantitas, sed, si possibile sit venam secare, quinque vel sex cruoris unciæ ad minimum detrahi debent. Tum vero in ejusmodi spasmodicis, hystericisq; passionibus excellentem præstabit usum liquor meus anodynus mineralis; si ad guttas quindecim vel solus ex aqua cerasorum nigrorum, vel

cum aliquot guttis essentiæ castorei, vel corticum aurantiorum mixtus, bis quotidie sumatur. Egregiæ porro virtutis est sequens pulvis: Recipe pulveris Marchionis, lapidum cantrorum ana drachmam unam, cinnabaris nativæ bene præparatæ, nitri purificati ana scrupulum unum. M. F. pulvis, div. in sex partes. Non minus mirificam vim possidet infusum theiforme ex millefolio, floribus chamomillæ vulgaris, & semine fœniculi paratum, quod minus saturatum mane loco decocti herbæ Theebois sorbillari potest.

Præterea vero alvi libertati summopere studendum est, quo flatuum excretio rite succedere queat: cui quidem scopo vel clysteres domestici, ex jusculo avenaceo, floribus chamæmeli vulgaris, binis olei amygdalarum unciis, & tantillo salis communis confecti; aut pilulæ meæ balsamicæ, numero quatuordecim, sub dolorum ac vomitionum remissione circa vesperam singulo triduo assumendæ facient satis. Has si respuerit ventriculus, triginta earum in aqua destillata solvi, & cum clystere ano infundi possunt: & denique eo respiciendum suadeo, ut ventriculus atque pedes, sub paroxysmis plerumque frigidiores, in temperato conserventur calore.

RELATIO.

Elapso quodam abhinc tempore relatum mihi est, serenissimam ægrotam ex commendatis remediis non nisi præscripto pulvere, & liquore meo anodyno usam, magnam quidem symptomatum remissionem percepisse, & vomitum omnino siluisse; at pedum tumorem majora in dies sumsisse incrementa. Hinc non potui, quin de viscerum labe solicitus, minus auspicatum morbi eventum præsagirem; qui etiam proh dolor! brevi post est insequutus.

CASUS XLIX.

De affectu spasmodico-hysterico hypochondriaco, cum concretione calculosa in vesica fellea.

QUÆ annos habet quadraginta tres, virgo generosissima, temperamenti sanguineo-cholerici, staturæ mediocris, constitutionis tenerioris, habitus sanguine & succo pleni, vasisque exilioribus instructi, ingenii vero vivacissimi, circa serias res, ac meditationes semper occupati, vitam a teneris gessit, variis utut levioribus ægritudinibus contaminatam. Harum potissimæ fuerunt capitis dolores, atque hypochondriaco-hystericæ, quæ matrem ægrotantis etiam diu multumque cruciaverant: neque tamen menstrua purgatio sub his affectionibus suppressa fuit, sed sueto semper tempore, licet justo minori quantitate rediit. Quatuor autem vel quinque circiter excurrerunt anni, quibus post prævias graviores mentis ac corporis defatigationes, sudores nocturnos toleravit satis copiosos: quos sensus in cute formicans præcedere, sæpius corporis refrigeratio comitari, & congruo regimine tractatos, per diem integra valetudo excipere solet. Accesserunt insuper per intervalla vehementes cordis palpitationes; & molestæ rosionis in cordis scrobiculo sensatio, cum anxia inquietudine stipata, clysterum autem injectione plerumque mitigata. Denique per novissimum biennium, quo labores mentis pariter ac corporis magis increverunt, pejus habere, ciborum adpetentia imminui, digestio labefactari, & alvus officii sui cœpit oblivisci, adeo ut pulveribus salinis ex nitro, arcano duplicato & auro fulminante confectis solicitari debuerit, quoniam alia purgantia atque laxantia, maxime pilulæ, quæ vel tantillum aloes continent, insignes ipsi crearunt molestias. Supervenerunt quoque, præter virium decrementum, tensivi ac pressorii in dextro hypochondrio dolores, & mox per aliquot hebdomades in-

inhæserunt, mox per integros siluerunt menses. Neque vero votis responderunt ulla remedia hactenus usurpata; nec acidulæ Amasianæ, nec Egranæ; quarum has novissima æstate, sed haud sine variis solicitudinibus atque mœroribus potavit.

Verno currentis anni tempore incidit præter consuetudinem in catharralem narium defluxionem, quæ ingentem pituitæ copiam per octo hebdomades a naribus ploravit. Hac cessante, cum adesset æquinoctium, venam in pede more solito tundendam curavit; & accidit, ut eodem die, quo vena secabatur, menses eruperint, & satis larga quantitate fluxerint; cum e contrario, elapso mense, & copia parciores, & consistentia spissiores redderentur. Octo abhinc diebus accedebant atroces capitis dolores, hisque brevi post molestæ circa cordis scrobiculum rosiones, cum insigni corporis languore, alvi obstipatione, & imminuta mictione, stipatæ succedebant, nec clysterum ope mitigari poterant. Quin imo post aliquot dies jungebantur his molestiis, anxii & inanes vomendi conatus pariter, ac ipsæ vomitiones, pectorisque vehementes constrictiones, & ineffabiles præcordiorum anxietates: venæ subsidebant, brachia & femora vinculis quasi ligata videbantur, pedes frigebant insigniter, vultus expallescebat, sanguis ebulliebat; pulsus ferebatur ater, tamen oppressus; alvus erat obstructa, & urina pauca, rubicunda, post aliquot horas sedimentum deponens turbidum ferebatur: quæ symptomata per vices redibant, & septem dies sæviebant.

Accersitus medicus ad spasmum demulcendum atque componendum partim pulveres temperantes antispasmodicos, cum nitro, cinnabari ac magnesia mixtos, partim liquorem Hoffmanni anodyno-mineralem, partim liquorem terræ foliatæ tartari cum spiritu carminativo de tribus, spiritum nitri dulcem, partim clysteres lenientes, carminativos, oleosos ordinavit. Sectionem autem venæ, quæ in ipsis spasmorum paroxysmis hos exacerbare solet, eo minus commendare voluit; cum symptomata mitigari viderentur, efflorescentiæ purpuraceæ pectus, dorsum, brachia ac femora copiosæ obsiderent, ac denique stato ac ordinario tempore uterinus fluor, cum sanguine magis; ac antea seroso accederet. Interim elapsis ab hac sanguinea excretione septem diebus, eadem symptomata, paullo tamen mitiora recrudescebant, & alternis dumtaxat diebus invadebant. Omittebatur denuo cruoris ex vena detractio, quoniam non solum vernale imminebat solstitius; verum etiam tanta sanguinis moles, copiosis sudoribus admodum imminuta, haud aderat, quæ ipsam indicaret. Idcirco ad sedandam humorum ebullitionem, & congestorios motus revellendos, insistebant medici pulverum temperantium, antispasmodicorum, ac arcani tartari cum spiritu carminativo mixti usui; primas vias per potiones mannatas, cremori tartari ac rhabarbaro nuptas, iterato purgabant; & tum robori ventriculi consulebant essentia carminativa Wedelii, corticum aurantiorum cum spiritu nitri dulcis; atque pilulis ex extracto centaurii minoris, pimpinellæ, corticibus aurantiorum & rhabarbaro confectis. Non minus ad relaxandas penitus stricturas spasmodicas, pediluvia ac balnea ex aqua fluviatili, & furfuribus triticeis confecta commendabant; quorum primum, justo calidius, insignem humorum ebullitionem, cum pulsu velociori ac capitis doloribus excitabat; reliqua vero magis prodesse videbantur, adeo ut sub horum pariter, ac ante dictorum remediorum usu, ægra melius haberet, & denique extra lectum posset commorari.

Neque tamen minus assiduæ inhærebant pectoris compressiones, atque dolorificæ in dextro hypochondrio, sub costis spuriis, ac circa cordis scrobiculum tensiones, mox inferius ad umbilicalem regionem extensæ, mox totum pectus, maxime latus sinistrum occupantes, adeo ut præcordia arctissimis vinculis constricta viderentur & spiratio fieret difficilis. Accedebant insuper per intervalla ca-

calores præternaturales, magis volatici, cum pulsu citatiore ac febrili: urina, quæ mane primum reddebatur, rubicunda erat, & post aliquot horas turbata, deponebat album mucosumque sedimentum. Ceterum adpetitu gaudebat satis integro, servata tamen recta victus ratione, bibendi vero desiderio fruebatur admodum exiguo; pro potu sub epulis aquis Amasianis vino nuptis, ordinario autem aqua cum Cassia lignea decocta utebatur; alvus post usum infusi mannati, ac passularum rhabarbarinarum quotidie respondebat, & copiosam saburram, quandoque frusta indurata reddebat; sæpius saliva paullo tenacior ferebatur; somnus plerumque placidissimus erat, nisi nonnunquam molesta circa cordis scrobiculum rosione turbaretur; in nullo latere absque spirandi angustia decumbere poterat; ac denique menses etiam satis regulares succedebant, nisi quod aliquot demum post tempus ordinarium eruperint diebus.

Medicus igitur, hunc morbum funditus expugnaturus, habuit illum pro spasmo hypochondriaco hysterico; quem partim a turgescentia sanguinis circa imi ventris viscera, ejusque circulatione impedita, & restrictione ad partes superiores facta; partim ab atonia ventriculi ac intestinorum, & hinc oriunda earum partium inflatione, ac præternaturali versus diaphragma pressione, natales suos mutuari judicavit. Quamobrem humorum vitio prospexit, venæsectione convenienti tempore in pede ad uncias septem facta, subjunctisque remediis temperantibus, antispasmodicis, nitrosis, ac cinnabarinis. Tum ad roborandum ventriculi & intestinorum tonum, omnes cruditates ex primis viis penitus eliminandas, atque viscera, maxime hepar ab infarctis humoribus prorsus vindicanda; commendavit usum thermarum, quæ in Carolinis scaturiunt molarium, & cum hæ non arriserint, potationem aquarum Amasianarum per quatuor intervalla, quorum quodvis septem dies habebat, proposuit: & denique ad confortandum viscerum, atque nervosi generis totum subjungenda suasit balnea Freyenwaldensia, aut Radebergensia.

Morem quoque his consiliis gessit ægra generosissima; & licet septimo iterum post mensium fluorem die, paroxysmo sibi sueto, & superius recensito, longe mitissimo prehenderetur: tamen postea vepam sibi tundendam curavit, & abhinc ad fontes Amasianos se contulit, quos etiam tepidos convenienti ordine ac ratione jam potare cœpit. Neque tamen minus adhuc continuant tensiones ac constrictiones pectoris, & præsertim in latere dextro, magis autem remissiores; & per aliquot dies dextrum illud latus, sinistro tumidius adparuit, absque ullo rubore: artus externi constricti, ac quasi ligati videntur, & motus corporis oppressionem pectoris exacerbat. Hæc symptomata sub ipso pastu mitiora, tempore vero digestionis atrociora observantur. Novissimis porro diebus in utroque latere non impeditus est decubitus; supinus autem malum adauget; quin denique excretiones naturales per alvum, sudorem ac urinam rite succedunt; & hæc mingitur citrina, rarius pallida, nec turbatur, nec deponit sedimentum, sed quandam tantummodo nubeculam. Quæ cum ita sint, & hæc pathemata nullis obsecundent remediis; veretur generosissima Virgo, ne graviores, quam quidem medicus pronunciavit, subsint caussæ; atque suspicatur vel hepatis indurationem, quoniam dolor magis in dextro hypochondrio percipitur, & decubitus in illo nonnunquam molestus observatur; vel diaphragmatis, pleuræ, musculorum intercostalium, aut ipsius ventriculi ac intestinorum sive ulcerationem, sive excrescentiam præternaturalem, quia gravissimam pectoris constrictionem sentit, ejusque dextrum latus paullo tumefactum videtur. Non minus valde est solicita de pectoris hydrope, & cum urina jam feratur tenuis ac naturali similis, naturam nimis debilitatam, sordibus cum lotio expurgandis minus sufficere existimat; hinc etiam aquarum Amasianarum potationem continuare recusat. Et quamvis

vis etiam medicus ordinarius, ex præsentibus morbi symptomatibus illos, quos ægra sibimet imaginatur eventus, nondum præsagire queat, sed speret omnino, fore, ut malum congruo aquarum Amasianarum interno, balneorum vero externo usu, conjunctis balsamicis, nervinis, & antispasmodicis remediis, temporis diuturnitate expugnetur: attamen generosissima Virgo aliorum etiam doctorum virorum judicium scire avet, & præsertim doceri cupit: 1) Utrum morbus, quo laborat, sit solus spasmus hypochondriaco-hystericus, & num curatio hactenus instituta fuerit conveniens? 2) Quæ sit vera illius caussa, quæ prognosis, & an denique metuenda sit viscerum labes.

CONSULTATIO.

Morbum, cujus caussa consultus sum, probe perlustravi, ejusque cuncta momenta sedulo mecum perpendi: nec habeo, quæ circa medici ordinarii judicium de caussa illius latum, & medendi rationem, legibus artis apprime respondentem monere possim. Ut autem meam simul mentem proponam; nullus quidem dubito, quin morbus iste gravis inter spasmodico-hystericos & hypochondriacos sit referendus; verum sunt adhuc quædam symptomata, quæ, quod attinet sedem mali, altiorem omnino requirunt indaginem. Hæc inter numerare licet perpetuas tensiones, rosiones, atque pressiones, quas ægra in dextro hypochondrio, circa regionem hepatis & cordis scrobiculum, cum insigni lassitudine, alvi segnitie, vomendi conatu, & ipsis vomitibus stipatas sentit: deinde spasmodicas tractiones, totum pectus, cum summo angore, occupantes, cum venarum subsidentia, artuum constrictione pertinaci, pedum frigore, vultus pallore, sanguinis ebullitione, pulsu celeri, ac oppresso, & mictione imminuta; & denique pectoris assiduas compressiones & constrictiones, acsi vinculis ligatum esset, maxime in dextro latere, cum hujus intumescentia, ac spirandi difficultate obvias. Quæ insolita plane in hoc morbo symptomata, digna omnino sunt, ut veram illorum sedem atque caussam rite perquiramus. Quamquam enim minime negari queat, quin orificium ventriculi dextrum, principium duodeni, ea coli portio, quæ hepati ac duodeno adhæret, septum transversum, nervi pneumonici, & aliæ nervosæ partes graviter in præsenti morbo a spasmodicis stricturis afficiantur: restat tamen adhuc explorandum, quænam horum spasmodicorum motuum, ac præsertim doloris sub cordis scrobiculo rodentis, vera sit & materialis caussa. Quamdiu ergo medicinam feci, (feci autem per quinquaginta jam annos) occurrerunt mihi aliquot nostro similes casus; quorum causa, uti ex nonnullorum defunctorum sectione deprehendi, in calculosis concrementis, vesiculam felleam obsidentibus sita fuit: dum nimirum biliosus humor, per poros vesiculæ felleæ perspirans, vicinas partes, maxime colon intestinum, orificium dextrum & fundum ventriculi, flavo colore imbuerat, & procul dubio illas ad spasmodicas stricturas provitaverat. Quamobrem firmiter sum persuasus, in præsenti malo præcipuum vitium in hepate, & quidem vesicula fellea, calculosis concretionibus repleta hærere. Quemadmodum enim in calculo renum fieri solet, ut ille ureteres ingrediens, horum non minus ac vicinarum regionum atrocissimos pariat dolores: ita quoque contingit, ut, si calculus felleus in ductum cysticum irruperit, ibidemque substiterit, hic nerveus admodum canalis dolorificis stricturis agitetur; quæ vi consensus ad partes adjacentes, veluti præcipue sunt ventriculus, intestinum colon, septum transversum, pleura, musculi pectorales &c. propagantur, variaque in his mala machinantur.

Quod si vero de caussis remotioribus, quæ hoc malum induxerunt, dispiciam; eas partim in connata ex hæreditaria, ex vitio matris acquisita sensibilitate ægrotantis, & insigni ad motus irregulares proclivitate; partim in crebris, quos passa est, mœroribus, atque excandescen-

ſcentia ſæpius ſuppreſſa collocare haud vereor. Dum enim affectus iracundiæ illius eſt indolis, ut ductus biliferos præſertim graviter afficiat, & bilioſum humorem valde commoveat: facile patet ratio, cur iis adfectibus obnoxii, morbos ex bile ſubortos plerumque patiantur. Et cum præterea propter graviores illos ſpaſmos, ac violentos motus, qui a teneris fere cruciarunt ægram generoſiſſimam, partium fluidarum temperatus ac æquabilis circuitus perturbatus; excretiones ſalutares, quæ per alvum, cutim, & urinam fiunt, imminutæ; & ideo recrementa intra corpus retenta fuerint: vero omnino eſt ſimillimum, ſuccos vitales in noſtra ægrotante impuros & ſalibus ſcorbuticis imbutos exiſtere. Præſertim vero lympham materia acri, purpuracea contaminatam eſſe, certus credo; quæ nervoſas partes vellicando, calorum præternaturalium, defluxionum catharralium, dolorumque per caput & artus errantium præcipuam ſuppeditat cauſſam.

Quæ cum ita ſint, clariſſimum eſt, omnes curationis ſcopos his potiſſimum abſolvi indicationibus, ut nimirum irregulares partium nervoſarum motus conſopiantur; deinde humores acres, ſalini, ſcorbutici demulceantur, & viſcidi diluantur; tum excretiones ſalutares per alvum & tranſpirationem promoveantur; & denique concretiones calculoſæ, quæ, cum nihil niſi mucus compactus ſint, aqua ſolvi poſſunt, quantum fieri poteſt, diſſolvantur. Hiſce ſcopis ſatisfacturus, laudo vehementer uſum emplaſtri, quod ex diachyli ſimplicis unciis duabus, ſpermatis ceti drachmis ſex, croci, camphoræ ana drachma una concinnatum, dextro hypochondrio ſub ſcrobiculo cordis adplicetur. Deinceps inter aquas minerales convenientiſſimas judico acidulas Selteranas; quæ ob ſal earum alcalinum non ſolum in omnibus calculoſis affectibus inſignem laudem merentur; verum etiam ſcorbuticas ac purpuraceas humorum impuritates attemperandi, egregiam poſſident efficaciam. De his ergo tepidioribus ſingulo mane lagænam unam bibendam, & hanc potationem per quatuor hebdomades, ſub recta vivendi ratione continuandam ſuadeo; neque minus eaſdem, cum quarta vini generoſi parte permixtas, in locum potus ordinarii commendo. Et ſi tulerit ventriculus, majus adhuc ex hiſce acidulis ſpero emolumentum, ſi binæ earum partes cum una lactis aſinini maritatæ per ſex hebdomades potarentur. Tum quoque operæ facient pretium balnea temperata ex furfuribus triticeis, lacte, aqua pluviatili aut fluviatili parata, tepidiora: quorum virtus in relaxandis ſtricturis ſpaſmodicis, ſopiendis doloribus, & reſtituendo humorum æquabili circulo deprehenditur excellentiſſima. Et denique ex pharmacis, non niſi ſequentem pulverem propono: Recipe cornu cervi ſine igne, antimonii diaphoretici, lapidum cancrorum ana drachmas duas, ſummitatum centaurii minoris, cinnabaris, ſuccini, ſeminis cymini ana drachmam ſemis, nitri purificati drachmam. M. F. pulvis, cujus drachma dimidia, aut ſcrupuli duo pro doſi nonnunquam ſumantur.

CASUS L.

De malo hyſterico, convulſivis & epilepticis motibus ſtipato.

Virgo honeſta octodecim annorum, temperamenti phlegmatico-ſanguinei, habitus corporis ſpongioſi, animi ſemper hilaris, & nullis affectibus gravioribus obnoxii, admodum plethorica haud ita pridem, menſibus per ſex hebdomades ſuppreſſis, poſt præviam refrigerationem, tuſſi convulſiva cum metu ſuffocationis ex improviſo corripiebatur. Adhibitis congruis & diaphoreticis, & antiſpaſmodicis, & inſequuto ſudore remittebat quidem penitus hæc adfectio; at vix elapſo triduo, majori fere recidebat acerbitate, ut præter vehementem ſtrangulationis ſenſationem, perpetuo, ſed inani ad vomendum angeretur deſiderio. Alvus ſimul erat ſtrictiſſima; cutis aridiſſima; urina ſubſiſtebat; extre-

tremæ corporis partes, maxime pedes frigebant, cor palpitabat vehementer, facies rubicunda intumescebat, arteriæ capitis, temporumque pulsabant validissime, & ægra sub summo angore & inquietudine in lecto se jactitabat, adeo ut omnes apoplexiam timerent. Sed post horæ quadrantem conquiescebant omnia, nisi quod de vehementi cordis ac diaphragmatis, ubi jungitur transverso septo, conquereretur dolore. Interim remanebat tam arcta pharyngis constrictio, ut nec fluida absque summa molestia deglutire potuerit; pulsus tangebatur debilis, parvus, & inæqualis; & ipse paroxysmus singula ferme hora recrudescebat vehementissimus. In tam periculoso igitur rerum statu, detrahebantur protinus ex vena in brachio tusa septem cruoris unciæ, qui sub ipso effluxu statim coagulabatur, nullo supernatante sero. Tum siluit per octo horas paroxysmus; at his transactis, crudelior rediit, & postridie in veros epilepticos motus, quorum accessiones per duas durabant horas, desiit. Quamobrem cum periculum in mora sit, solidum flagitatur consilium, atque huic malo debellando opportunum auxilium.

CONSILIUM.

Postquam morbi historiam, mecum communicatam, sedulo perlustravi; probe intellexi, motus illos spasmodico-convulsivo-epilepticos, qui misere discruciant virginem nobilissimam, non nisi ad passionem & epilepsiam hystericam esse referendos. Mirandum vero utique est, quod cum ægra nec sensibilioris, & ad commotiones proclivis sit animi, nec menses nisi per sex hebdomades fuerint suppressi, nihilominus tam graves spasmodico-convulsivæ accesserint affectiones; veluti sunt tussis convulsiva sicca, arctissima faucium constrictio, quæ nec liquidis descensum permittit, nausea, urinæ retentio, alvi obstructio, cordis palpitationes, ac violentæ artuum externorum agitationes. Quidquid sit, omnia hæc symptomata stagnanti circa uterum, tunicas intestinorum, & inferiorem medullæ spinalis partem sanguini unice debentur. Quo in rerum statu licet summe necessaria sit sanguinis missio: attamen multiplici edoctus sum experientia, eam minime in superiori corporis regione aut brachiis esse instituendam. Optassem igitur, ut in præsenti etiam casu in pedibus detractus fuerit cruor; unde in affectibus spasmodico-hypochondriacis vel hystericis magnum redundare solet emolumentum: neque etiam secanda vena, si pedes adhuc constricti ac a paroxysmo frigidi fuerint, siquidem tum longe major humorum ad caput raptus atq; congestio plerumque insequi observatur. Eadem molestia comitatur venæsectionem in brachiis celebratam; & ideo notabile in nostro casu, quod licet post illam protinus conquieverint motus violenti, illi tamen haud ita multo post sæviores redierint, & in ipsam eruperint epilepsiam. Ut ergo proponam, quæ profligando huic malo convenientia futura sint præsidia; monendum ante omnia duco, parum auxilii ab internis medicaminibus expectandum, sed externis potissimum fore dimicandum. Hæc inter commendo clysterem antihystericum, ex jusculo avenaceo, florum chamæmeli manipulis duobus, olei chamomillæ unciis binis, asæ fœtidæ drachmis duabus, & salis communis uncia dimidia conficiendum, & si opus fuerit, iteratis vicibus ano infundendum. Tum vehementer laudo unguentum nervinum, nuchæ ac spinæ dorsi inungendum, cujus hæc sit formula: Recipe spiritus vini camphorati uncias duas, spiritus salis ammoniaci, cornu cervi ana unciam semis, olei ruthæ drachmam dimidiam. M. D. Nec ludetur opera, si vesica bubula, jusculo avenaceo tepidiori repleta, collo ac pectori adplicetur: quo fit, ut humores stagnantes resolvantur, & constrictæ partes solidæ blande relaxentur. Quo porro fine efficacissima sunt pediluvia tepida dumtaxat, ex aqua fluviatili, furfuribus triticeis, floribus chamæmeli, ac malvæ concinnata; quibus pedes paullo

paullo profundius imponantur; in quarum locum etiam pedum fomentatio, supposito vase, aqua calida pleno, aut aliis modis impetranda substitui potest.

Sic relaxatis stricturis, si libera redierit deglutitio, in usum vocandam hortor sequentem mixturam: Recipe spiritus bezoardici Bussii, liquoris anodyni mineralis ana unciam dimidiam, essentiæ croci, castorei ana drachmas duas, camphoræ grana quatuor. M. F. mixtura, triginta vel quadraginta guttulis nonnunquam sumenda; cui etiam drachma dimidia pulveris temperantis interponi potest, qui sic se habet: Recipe pulveris Marchionis unciam semis, cinnabaris nativæ præparatæ, succini præparati, nitri depurati ana drachmam unam, extracti castorei grana quatuor. M. D. & denique vulgatum quidem, sed usus egregii subsidium sunt plumæ perdicum accensæ, & vapor naribus admittendus; quo motus illi violenti statim sedari solent. Hæc sunt, quibus ægræ consulere volui; quæ felici a Deo secundentur eventu, ex animo precor.

Relatio.

NUnciatum mihi est, adhibitis iis, quæ commendavi, remediis, intra binos dies & convulsivos motus, & spasmos hystericos, & reliqua symptomata penitus remisisse. Quum autem, superato hoc gravi paroxysmo, ægra gulæ nimium indulgeret, pristinis affectionibus iterum infestari videbatur; quæ tamen, dato tandem blando laxante, prorsus conquieverunt.

CASUS LI.

De passione hysterico-melancholica.

MAtrona, duos ultra quadraginta annos nata aliquot liberorum felix mater, jam vero per decem annos vidua, vitæ sedentariæ, curarumque plenæ deditissima, & a levissimis caussis in mœrorem conjecta, temperamenti sanguineo-melancholici, alvi obstructionibus, per aliquot sæpe dies inhærentibus, & hystericis passionibus obnoxia est. Accidit autem ante tempus aliquod, ut vesperi lectum petens, & alto somno gavisa, subito expergefieret; & defunctum maritum, sibi adstantem videre putaret; recte vero consideratam, non nisi vanam deprehenderet imaginem. Quare iterum ad somnum semet composuit; in quo admodum turbulento, vir quidam longioris staturæ, ac proceri corporis, illius lectum conscendere, ipsi os comprimere, ut nec loqui, nec clamare posset, tum cum ipsa verum coitum celebrare, & demum discedere, visus fuit. Vocavit tum protinus ancillas & filias, quæ nihil nec viderunt, nec audiverunt: ipsa vero ab eo tempore se gravidam reputavit, eo magis, cum perpetuo quasdam motitationes ac murmura in imo ventre percipiat. Neque tamen, licet jam nonus exinde agatur mensis, abdomen intumuit; & uterinus cruor singulis mensibus, etsi parciori quantitate, fluxit, viresque magis magisque dejiciuntur. Quare nemo quidem graviditatem suspicatur; at ægra a sua opinione nullo modo deflecti potest, noctesque perpetuis ærumnis ac querelis insomnes, aut terrificis insomniis turbatas transigit. Hinc medicum de hoc casu judicium flagitatur, præsertim, unde motitatio illa abdominis valde flaccidi suboriatur; & quomodo toti malo mederi liceat?

Judicium cum Consilio.

MOrbus, cujus caussa consultus sum, non alius est, nisi passio hysterico-melancholica: quæ caussam agnoscit in sanguine crasso atque spisso, ex abdomine ad caput copiosius compulso. Hic enim per minima cerebri vasa difficilius progrediens, hæc valde distendit, atque tali ratione ipsam turbat phantasiam, ut inde & terrifica insomnia, & falsæ imagines ac ideæ de viro robusto, ægram imprægnante, sub somno leviori, & pertinax graviditatis imaginatio, suos mutuentur natales. Ad hoc vero malum inducendum præter temperamentum melan-

lancholicum, contribuerunt quam plurimum vita sedentaria, perpetui mœrores, atque curæ, mensium imminutus fluor, & alvi pertinax constipatio: quæ caussæ non solum intestinorum volumen ad spasmodicas constrictiones proritant, quarum vi humores majori ad caput rapiuntur copia verum etiam has nerveas regiones relaxando, generandis flatibus efficacem suppeditant occasionem, quorum murmura, motitationem embryonis mentiuntur. Et cum in tali rerum statu, destructa ciborum digestione, humores generentur minus laudabiles, somnusque eripiatur, saltem haud reficiat: clarissime patet, cur magis magisque dejiciantur vires, & carnosa corporis consumatur substantia.

Ut igitur ab hac gravi ægritudine vindicetur ægra, operæ erit pretium, ut protinus adhibitis per aliquot dies pediluviis, octo cruoris unciæ ex vena in pede tusa detrahantur: tum elapso biduo, drachma una salis mei aperitivi, in aqua soluti mane sumatur, superbibendo quædam infusi theiformis vascula; & subinde quotidie brevi ante epulas septuaginta Elixirii mei visceralis guttulæ, vesperi vero undecim pilularum mearum balsamicarum, per quatuordecim successive dies capiantur. Sub hac curatione solitudines fugere, atque jucundis consortiis uti; non minus jusculis tenujoribus crebro vesci, & in vicem cerevisiæ pro potu ordinario, sequens decoctum ad binas quotidie mensuras potare oportet: Recipe radicis cichorei, sarsaparillæ, glycyrrhizæ ana uncias quatuor, seminis fœniculi unciam semis. Conc.Cont.D.S. species, quarum binæ unciæ ex tribus aquæ mensuris per tres horæ quadrantes sunt decoquendæ. His si malum cedere recusaverit, suadeo, ut matrona nobilissima ad fontes Egranos adeat, iisque, quotidie lagænam unam bibendo, per quatuor circiter hebdomades utatur; cujus potationis initium ab usu salis aperitivi capiendum; & deinceps singulo octiduo vesperi pilulæ balsamicę, quotidie sub epulis sexaginta Elixirii commendati guttulæ adsumendæ, & quavis vespera pediluvia temperata, ex aqua fluviatili, & surfuribus tritici adhibenda sunt. Quæ si, accedente recta vivendi ratione, probe observentur, certam reconvalescentiæ spem foveo.

Et relatum abhinc quoque fuit, ægram proposita medendi ratione, ac acidulis Egranis usam,& a melancholica,& hystericis perfecte vindicatam fuisse passionibus.

CASUS LII.

De melancholia hysterica.

Virgo sensibilissima, viginti duos annos nata, maximam temporis partem sedendo, atque nendo consumens per annum fere dimidium de crebra nausea, ructibus, dolore crurum gravativo, spirandique difficultate, inter scandendum per scalas, & loca acclivia, maxime urgente conquesta fuit: quorum symptomatum caussam, a piscibus cum fastidio ante semestre comestis, & postridie per vomitus spontaneos, maximam partem rejectis derivare volunt. Neque ideo, cum ciborum adpetentia integra, somnus naturalis sit, & alvus rite respondeat, ea magni fecerunt; sed cessatura putarunt, si mobilis vita institueretur,eo magis cum menses debito tempore, atque bono successu, licet parciores, ac olim fluerent. Verum enimvero cum hi & imminutiores, & pallidiores reddi cępissent; ante eorum fluorem præter blandum laxans, infusum ex radicibus aperientibus, herba marrubii albi, summitatibus centaurii minoris, corticibus aurantiorum concinnatum porrigebatur, & sub ipso fluxu mixtura ex essentia pimpinellæ albæ, hellenii, & mirrhæ parata propinabatur. Quum autem præterea eructationes ventriculi, abdominis inflatio, alvi segnities, ardor faucium ex cordis scrobiculo ascendens, dolores capitis ac vertigines urgeret; his opponebatur Elixirium stomachicum, & pulvis Stahlii antispasmodicus. In tali rerum statu ægra solitudines amare, hominum societatem fugere, saltem ægre ferre,

re, mœroribusque indulgere cœpit. Præsertim judicia de hominibus sibi amicis paullo iniquiora graviter advertit, & inde aliquando in summum mentis angorem & spirandi difficultatem conjecta, quin matris adhortationibus in majorem tristitiam, ac eam opinionem perducta fuit, ac si mater se amare desineret. Interim brevi iterum cessabant hæ mentis adfectiones, & pro effectibus irregularis diætæ habitæ, nullis oppugnabantur medicaminibus. Postea in convivio quodam, fructus persicorum ac nuces juglandes recentiores justo majori assumebat copia; & inde protinus de nausea, ructibus, inflatione abdominis, anxietatibus præcordiorum, & difficili spiratione conquerebatur. Hinc consultus medicus post pulveres incidentes ordinavit pilulas laxantes, quæ extractum panchymagogum Crollii, & pilulas tartareas habebant, multumque saburræ mucidæ educebant; tum præscripsit mixturam ex essentia carminativa Wedelii, corticum aurantiorum, castorei, & sale volatili oleoso compositam. At angustiæ, & anhelitus gravis inhærebant; & accedente menstruo tempore, præviis tensivis imi ventris torminibus, cruor uterinus parcior, & valde pallidus reddebatur. Insequente termino, idem sanguis ferebatur, prioribus diebus pallidior, ultima vero crassus, & ater, odoris nauseosi; & præterea albus sæpenumero mucus ex uteri vagina effluebat. His maxime contristata, & ab amicis perterrefacta, se vel catarrho suffocativo, vel apoplexia perituram, nisi sanguinem curaret mittendum, venam præbuit in pede tundendam: ex qua cruor stillabat parcissimus, eo tamen effectu, ut melius haberet. Sed vix elapso biduo recidebant denuo graves angustiæ, cum suffocationis metu; & abhinc per paroxysmos invadebant, qui sequentem in modum ægram prehendebant. Antecedunt crebræ oscitationes, excipiunt horrores, & brevi post velocissima, ac difficillima anhelatio; quæ emanentibus, quod sæpe fit, horroribus, post unius, quandoque duarum horarum intervalla demum insequitur gravem anhelitum; tum succedit singultuosa agitatio; anxia colluctatur manibus, iisque pectus percutit, ac si quid ex illo removere vellet, ac luctuosa lacrymas fundit. Revertitur hic paroxysmus quotidie, sub quo pulsus mox fortis, mox intermittens fertur; neque vero facies rubet, nec æstu perfunditur, neque etiam ronchus, aut sibilus in pectore auditur; sed sola præcordiorum constrictio gravissime angit. Alvus ceterum aperta est, & flatus per superiora pariter ac inferiora eructantur, cum nullo insequente levamine: nec hypochondria observantur præternaturaliter tensa.

Novissime paullo aliter se habebat paroxysmus: namque præviis oscitationibus, excipiunt ventris ac præsertim colli vehementes inflationes, cum eo sonitu, quem columbi semet intumescentes referunt, atque rubore vultus, per horæ quadrantem inhærentes. Tum facies expallescebat; tensivi dolores vagi mox humeros, mox manus prehendebant, nunc ridebat, nunc inter fletus deplorabat miserandum statum, in quo vivit, & quod præter risum sine causa, spasmis exerceatur. Accedens hinc quædam generosa matrona commendabat venæ sectionem, cujus egregiam virtutem in simili casu se vidisse affirmabat: quæ etiam in pede celebrabatur, detractis sex circiter cruoris ex atro rubentis unciis. Sed nihilominus recurrebant quotidie ad hanc usque diem mali accessiones, cum oscitationibus ac tensionibus, risu ac fletu stipatæ. Ceterum somnus est turbulentus, ideis anxiis atque terrificis conjunctus; adpetentia naturalis; animus subtristis, melancholicus; urina plerumque tenuis mingitur, sed hodie turbari cœpit; & ex utero sæpius fertur mucus albus, instar seri lactis; abque ulla tamen veneris cupiditate. Quamobrem, cum parentes ægram ab hac gravi valetudine vindicari cupiant, tuum vir illustris anhelant consilium: quod priusquam ad nos perveniat, adhibentur pulveres antispasmodici ex pulvere Marchionis, antimonio diaphoretico, cornu cervi, specifico cephalico, & nitro confecti; ma-

ne

ne datur infusum theiforme ex herba melissæ, atque abrotani paratum, pro potu ordinario decoctum quoddam; & quavis vespera usurpantur pediluvia.

CONSULTATIO.

Ex iis, quæ mihi de adversa valetudine virginis cujusdam nobilissimæ præscripta sunt, ægre percepi, eam gravi partium nervosarum spasmodico affectu, ex mensium ac uteri vitio originem trahente, & animæ functiones simul turbante, laborare. Nihil enim aliud innuunt symptomata, quibus adficitur, veluti sunt præcordiorum anxietates, perversa phantasia, falsæ ac inanes rerum imagines, animi affectus, metus tristitia, diffidentia, involuntarius risus, fletus, planctus, solitudinis amor, & quod nullas admittat consolationes; quæ cuncta non nisi cerebri ac nervorum debilitati debentur. Languor vero corporis, tensivi ac lancinatorii dolores, somnus turbulentus, mutabilis vultus color, pulsus mox tardus, mox velox, horrores, æstus &c. non nisi spasmodicarum motionum clara sunt documenta.

Meretur hic morbus omnino nomen melancholiæ hystericæ, quæ ex sanguinis menstrui excretione magis magisque imminuta ac turbata suos mutuatur natales. Inde enim motus humorum magis ad interiora convertuntur; qui ad intestina, ventriculum, caput, pulmonesque majori regurgitantes copia, ructuum, flatuum, inflationis ventriculi, tensionum ac lancinationum imi ventris, constrictionis pectoris, oscitationum, ac singultuum veram suppeditant rationem. Et si de caussis hujus mali remotioribus dispiciam, has inter corporis textura sensibilis, vasorum sanguineorum exilitas, vita sedentaria, potus parcior, usus fructuum ac pomorum, forsitan etiam acidorum nimius, & frequentiores animi commotiones sese offerunt.

At vero neminem fugit, quam arduum sit, ejusmodi morbos, in quibus anima cum corpore afficitur, penitus debellare; cum præsertim animi pathemata, salutarem medicaminum effectum iterum destruere, sæpissime observentur. Neque vero proficuum est, solis ac multis pharmacis hos adfectus oppugnare, quippe quorum nimio usu magis perversos fuisse, ex crebra didici experientia: omnem potius paginam absolvet rectum, ac caute institutum vivendi genus, interpositis blandis atque lenissimis remediis. Atque, ut verum fatear, præcipua curationis indicatio hæc erit, ut ad demulcendos atque sistendos partium nervosarum motus irregulares, omnem impendamus operam. Huic vero scopo non præstantius conveniet subsidium, quam acidularum Selteranarum, æquali pondere cum lacte asinino permixtarum potatio, futuro vere per sex circiter hebdomades, singulo mane mensuram unam cum dimidia, tepide sorbillando, instituenda. Curationis initium ab assumto infuso mannato ac rhabarbarino capiendum est; quod etiam sub ipso aquarum potu, singulis decem diebus iterato adsumi, atque sub finem denuo adhiberi debet. His etenim subjectis aeris mutationes, & peregrinationes ad alia loca, ubi amicis ac jucundis consortiis uti possunt, conjuncto corporis motu, insignissimum spondent emolumentum. Potus porro sit facilis, atque summo studio fugiatur cerevisia crassa fœculenta, cujus in locum substituere præstat decocta ex hordeo mundato, cornu cervi, radice scorzoneræ, cichorei ac semine fœniculi concinnata.

Prius vero, quam tempus laudatæ medicationi opportunum accedat, operæ credo pretium, ut ægra singulo mane adhuc intra lectum, corpore probe tecto, mensuram dimidiam aquæ frigidæ fontanæ cum triginta liquoris mei anodyni guttis hauriat; vesperi autem cubitum itura, de eadem aqua, totidem liquoris guttulis nupta, quartam mensuræ partem potet, & per integrum mensem continuet; quo etiam tempore in

in pediluvia tepidiora vesperi pedes immittat. Sub hujus aquæ potu, bis quavis hebdomade, loco liquoris anodyni, pulvis laxans ex rhabarbari drachma dimidia, tartari vitriolati scrupulo dimidio, & sex nitri granis compositus mane adhibeatur, superbibendo quædam infusi calidi theiformis vascula.

Et sic sedatis spasmodicis partium solidarum affectionibus, majori fructu ac feliciori successu, menstruam excretionem promovere licebit: quo quidem fine, paucis ante illius fluxum diebus, mane quatuordecim pilularum balsamicarum aut mearum, aut Stahlianarum devorare, & vesperi drachmam unam borracis venetæ assumere conveniet. Circa hoc quoque tempus utilissimus erit corporis motus, pediluviorum usus, & interpositus nonnunquam vini generosi, præsertim Hungarici haustus. Denique etiam, octo circiter ante fluxum menstruum diebus, sanguis ex vena in pede tusa mittendus est; sed probe observandam suadeo proportionem inter vires & habitum corporis, ut debita quantitas, nec justo major, nec minor cruoris detrahatur; utroque enim modo, majus induci damnum, quam emolumentum, experientia persuasus sum. Neque etiam dubito, quin ex hac medendi methodo, rite observata, magnum ægra consequutura sit levamen.

Ulterior relatio.

Acceptis meis litteris, & consilio, protinus inchoabatur curatio cum potu aquæ frigidæ, liquore anodyno, pulvere laxante, & pediluviis instituta. Et licet quidam usum aquæ frigidæ in dubium vocarent, & inde metuerent, ne major ventriculi debilitas, ac virium jactura insequeretur; attamen eventus docuit contrarium; siquidem symptomata molesta, anhelitus gravis, fletus, risus, tensiones ac motitationes brachiorum, non solum mitissima, sed etiam rarius, & sæpe post aliquot demum dies revertebantur. Antecedebant quidem mensium eruptionem, mutatio coloris in vultu, cordis palpitatio, difficilis spiratio, brachiorumque tensiones; sed levissimæ erant, brevique cessabant: tum quoque cruor rubicundus, mucoque viscido permixtus, largior ferebatur, ac antea. Dabatur insuper sub epulis haustus vini Hungarici, & ex præscripto alterius medici, durante fluxu uterino, quadraginta guttulæ mixturæ ex essentia pimpinellæ, hellenii, centaurii minoris, ac corticum aurantiorum confectæ quotidie propinabantur. Pilulæ vero balsamicæ & borrax veneta haud in usum vocabantur; quoniam dubium videbatur, num hæc remedia sub ipsa aquæ potatione, aut potius ea finita, & hinc consopitis spasmis essent adhibenda; & præterea metus erat, ne aliquantulum mitigati motus iterum excitarentur. Interim scire licet, somnum jam plerumque admodum quietum esse, nisi ab ingratis objectis, mœrore, aut alio quodam mentis affectu derturbetur. Ciborum adpetentia sibi constat, & in edulia minus convenientia, panificia, & ex simila pista major fertur. Contra vero alvus, non nisi clysteribus admonita respondet, & tum sub continuis borborygmis, largam viscidæ, tenacisque saburræ reddit quantitatem. Urina mingitur plerumque citrina, sedimentum ad fundum & latera matulæ deponens; mox turbida, mox vero tenuis, & tunc spasmorum recursum prænunciat. In hoc rerum statu commendat quidam medicus, ut finita aquæ frigidæ potatione, quavis vespera pulvis incidens, ex lapidibus cancrorum, & radice aronis sumatur; vesperi mixtura ex essentia pimpinellę, succini, ac spiritu cornu cervi parata capiatur, interpositis pilulis Stahlianis; versus menstruum tempus pulveres ex borrace veneta, myrrha & cinnamomo adhibeantur, & tum thermæ Carolinę usurpentur. De his vero, & quæ adhuc in usum sint vocanda, tuum vir Experientissime, expectamus judicium ac consilium.

CON-

CONSILIUM.

EX imo pectore gaudeo, quod nobilissima Virgo, ex commendatis remediis, & præsertim potu aquæ frigidæ, melius habuerit, menses debito ordine, & absque gravioribus molestiis fluxerint, atque passiones hysterico-spasmodicæ paululum conquieverint. Quod vero jam attinet commendatum a medico quodam thermarum Carolinarum usum; huic subscribere non possum, cum illæ in morbis, qui magis in motuum vitio hærent, desideratam opem ferre haud deprehendantur; & præterea eo minus necessarium reputem, hoc pretioso uti præsidio, quo certiorem foveo spem, fore ut in loco votis nostris potiamur. Quum potius sensibilis ægrotantis natura, aquę frigidæ, liquori anodyno nuptæ potum bene ferre videatur; & eo ipso viam quasi ulterioris curationis monstret: nec ea commendare audeo remedia, quæ quandam fovent acrimoniam, & succos vitales exæstuare valent, qualia omnino pulvis & essentia, a medico proposita existunt. Licet etiam de his prædicari possit, quod sint innoxia; attamen jam non de iis agitur, quæ innoxia sunt; quæ revera morbo convenientia, & efficacia deprehenduntur: quæ distinctio a plerisque medicorum, qui sectatores sunt, nec proprio in medendo utuntur judicio, rarissime observatur. Quare jam non nisi duo medicaminum genera proficua judico, quorum alterum est liquor meus anodynus, triginta guttulis cum aquæ frigidæ ea, quam quarta mensuræ pars capit, quantitate, alternis vesperis assumendus; alterum Elixirium meum balsamicum viscerale, absque menstruo spirituoso paratum, quod sexaginta guttis ex ultimo sub epulis haustu capiatur. His si recta vivendi ratio accesserit, & cibi e farina ac simila confecti evitentur; de exoptato curationis eventu nullus omnino dubito.

CASUS LIII.

De morbo spasmodico flatulento cum excretione ciborum indigestorum.

BInis abhinc annis, medio hyeme copiosissimo alvi profluvio, quo multi flatus pariter ac sordes acres & biliosę reddebantur, correptus, multorum medicorum opem requisivi: qui frustra datis varii generis remediis, ad opiatorum demum usum deveniebant, atque crebris vomitoriis, purgantibus, & stomachicis, quotquot fere fovent officinæ pharmaceuticæ, malum oppugnabant. Non minus mihi propinabant multa oleosa, aromatica, volatilia, quin & martialia; sed tantum aberat, ut inde levamen perceperim, ut potius quotidie pejus habere cœperim. In cassum quoque annuo abhinc tempore domi potabam acidulas Schwalbacenses; & hac æstate aquis Amasianis, & interne, & externe in forma balneorum per tres hebdomades usus, iterum bibi Schwalbacenses. Hinc mitigabantur quidem symptomata; atque nimiæ anxietates, ardores, ac flatulentię paululum remittebant: at cum hyems jam appropinquat, recrudescunt molestiæ, eadem, ac antea, acerbitate. Nam flatulentiæ nocte dieque, cum summis angoribus, æstu volatico, imi ventris torminibus, nausea, continuis ructibus, rejectione muci acidissimi, lassitudine, dolore contusorio artuum, maxime pedum stipatæ, insigniter me adfligunt; & omni biduo diarrhœa quædam, cum omnium symptomatum exacerbatione, ciborumque indigestorum excretione accedit. Præterea alvus semper est liquida, hypochondria veluti conglutinata videntur, somnus plerumque turbatus; atque sub motu levissimo, flatus instar aquarum in abdomine fluctuant; qui ex sinistro potissimum hypochondrio progredientes, circa ventriculi regionem subsistunt, meque immani ferocitate excruciant. Licet etiam copiosissimi per inferiora non minus, ac superiora explodantur;

tur; eadem tamen quantitate subito regenerantur. Sub his calamitatibus a tussi quidem immunis sum; sed, quamvis vehementi fruar ciborum adpetentia, magis magisque contabesco. Abdomen molle, ventriculi vero regio inflata nonnunquam cernitur; a levissimis laxantibus, quin & salibus alvus movetur insigniter; clysteres caussantur & alvi profluvium, & flatuum retentionem, quem etiam effectum pilulæ Stahlianæ relinquunt. Longe majores molestias procreant remedia fortiora & calidiora, & veneni instar sunt adstringentia: diętam observo strictissimam, & pro potu ordinario inter pastum bibo vinum generosum Sect parcissima quantitate, extra epulas utor aqua fontana cum ligno sassafras & cinnamomo decocta. Atque nulla sane in officinis amplius prostant remedia, etiam absorbentia, quæ non adhibuerim: omnium vero effectus adeo fuit irritus, ut nisi junior ætas, ac naturæ vigor aliquam adhuc relinquerent spem, prorsus utique desperarem. Annum enim jam ago trigesimum primum, & juxta floridum vultus colorem, ingeniumque vivacissimum, quo olim gavisus sum: nullas etiam per totum vitæ tempus, præter leves tusses ac catharros, toleravi ægritudines. Jam vero miser expallesco, marcesco, tristis sum, nec officiis meis fungi valeo; & tuum, vir Excellentissime, anhelo consilium.

CONSULTATIO.

Gravissimus affectus, quo Te Vir Generosissime immaniter tractari, vehementer doleo, tunicarum, quæ intestina cingunt, villosæ ac glandulosæ per succos acidos, corrosivos, bileque permixtos factæ arrosioni, procul omni dubio in acceptis ferendus est. Exinde enim primum resultat motus harum partium peristaltici insignis perturbatio, atque partim spasmodica distentio, partim flatulenta resolutio: quibus caussis cuncta symptomata, nimirum copiosa flatuum generatio, eorumque in ventriculi cavitate, ac coli præsertim flexuris, circa hypochondriorum regionem sitis retentio, & inde dependentes præcordiorum anxietates, æstus volatici, dolores intestinorum, ructuum frequens explosio, ac spirandi angustia omnino debentur. Neque porro minus ex depravato ventriculi ac intestinorum tono suam originem trahit ciborum indigestorum excretio; unde in intestino duodeno multæ cruditates relinquuntur, quæ stagnando acescentes, & acri bili aut assumptis pinguibus nuptæ, calori præternaturali, ardori ventriculi, æstui volatico, capitis temulentiæ, ac septi transversi spasmo, fomitem suppeditant perennem. Et cum destructa tali ratione concoctione, generataque sic humorum impuritate, universum nervorum genus magis magisque debilitetur: non fieri potest, quin vires consumantur, corpus contabescat, somnus sit minus reficiens, ac animus tristis, inquietus atque meticulosus reddatur.

Ad hanc vero insignem ventriculi ac intestinorum atoniam inducendam pariter ac confirmandam, quam plurimum contribuit incongruus, ac perversus remediorum opiatorum, purgantium acriorum, vomitoriorum, adstringentium, martialium, salium volatilium, aliorumque irritantium usus, & frigidarum acidularum potatio. Hæ enim in hisce morbis plane non conveniunt; quoniam blandam, quę intestina obducit, mucaginem simul exturbando, nervosam eorum tunicam a sic dicta mucosa fere denudant, eamque tali modo vellicationibus, stricturis, & atoniis magis reddunt obnoxiam. Nec immerito inter remotiores hujus mali caussas collocare licet, nativam generis nervosi debilitatem, habitum corporis spongiosum, & forsitan errores ac excessus in diæta, corporis refrigerationes, animi commotiones, ac denique cruoris per venas hæmorrhoidales denegatam evacuationem.

Quamquam autem hæc adfectio plus incommodi, quam periculi involvat; attamen omni studio eo respiciendum est, ut tempestive debelletur; ne altiores

res

res agat radices, aut in tympanitidem transeat. Sed opus est patientia, constantia, ac temporis diuturnitate, quoniam blandis ac diæteticis dumtaxat subsidiis deperditus intestinorum ac ventriculi tonus restaurari debet. Mea igitur sententia sequens medicatio erit convenientissima. Sub epulis videlicet quadraginta guttæ Elixirii mei balsamici ac visceralis capiantur; & hora pomeridiana quinta, quo tempore, peracta digestione, cruditates acidæ potissimum stimulare solent, ex haustu aquæ florum chamæmeli, cum cerevisia triticea, *Bruhan*, destillatæ assumatur drachma una sequentis pulveris: Recipe lapidum cancrorum, cornu cervi philosophice præparati, ossis sepiæ, matris perlarum, succini præparati ana drachmam unam, corticis cascarillæ scrupulum unum, olei cinnamomi, nucistæ destillati ana guttas quatuor. M.D. Cujus pulveris drachma dimidia, etiam brevi ante epulas ad demulcendam ventriculi acrimoniam, ex eadem aqua chamomillæ potest adhiberi. In mali exacerbatione, ac nimia symptomatum ferocitate, commendo porro grana quatuor mitridatii probe parati, aut duodecim confectionis de hyacintho, mane sumenda.

Quod si vero hæmorrhoides perruptionem tentaverint, uti ex ossis sacri doloribus, ardore ac inflatione venarum sedalium adparebit; ano prius vapore ex decocto florum malvæ, chamæmeli, & sambuci cum lacte, fomentato adplicandas suadeo hirudines; quarum in locum, si forsan symptomata exacerbaverint, sectio venæ in pede erit substituenda. Præterea, quod potum attinet, cujus in morbis ejusmodi chronicis, cum atonia primarum viarum plerumque stipatis magna vis est; omni studio fugiantur & cerevisia, & vinum maxime acidulum. Præstat potius vel vino generoso Hungarico, vel Burgundiaco, vel illo quod vocatur Pontac, aquæ puræ atque leviori nupto uti. Levioris autem aquæ notæ sunt, si ex instillato oleo tartari per deliquium haud albescat, nec turbetur: qualis si obtineri nequeat, illius defectum resarciet aqua fluviatilis ex vesica, addito pane ex farina secalina, semine fœniculi, ac cymini pisto destillata. Mane intra lectum cum blando regimine sex vel octo vascula infusi theiformis, quod habeat melissam, veronicam, salviam, ac corticis citri, potare decet; herba melissæ enim nervosis partibus, has roborando, & leniter adstringendo, valde amica est. Tale infusum interdum etiam alternare juvabit cum jusculis ex carne gallinarum, succo aurantiorum, radicibus petroselini, apii, ac nasturtio aquatico paratis, non nimis pinguibus. Et his denique moderatum corporis exercitium, cœlo existente sereno aut curru, aut equo vehendo, peracta demum digestione conjungere oportet. Tum futuro vere abs re erit, thermas Carolinas interne potare, & posthæc balneis Tœplicensibus, iisque sulphuratis uti expediet. Quibus si accesserit recta vivendi ratio, sub qua refrigeratio fugiatur, epulæ, maxime cœna, sint parciores, potuum excessus, Tabaci largior usus, iracundia cane pejus & angue fugiantur: non dubito, quin molesto malo desideratam sint allatura opem.

CASUS LIV.

De hernia intestinali, passionem iliacam minante.

Quinquagenarius vir quidam, anno pueritiæ circiter quinto, more pueris sueto, equo ligno insidens lusit, & inde deportavit in inguinum regione tumorem, magnitudinem ovi columbini superantem. Increscente ætate, evanuit quidem hæc intumescentia; at decem abhinc annis post lapsum graviorem, rursus adparuit. Gestato igitur subligaculo intro-actus iterum fuit tumor, & in situ suo naturali mansit; donec missis istis subligaculis, denuo proruperit, & præsertim scrotum in latere sinistro magnitudine ovi gallinacei obsederit. Abhinc vario modo se habuit hæc hernia; ex decubitu ægri supino retroivit; post usum dulcium

aut acidorum ciborum increvit cum doloribus; & cum aliquando acida comedisset, corpus simul refrigerasset, & mœroribus indulsisset, prægrandis facta, non potuit in naturalem reduci situm, sed dolorem tensivum molestissimum, cum pertinaci alvi obstructione post se traxit. Quare sumsit lene laxans, ex manna, rhabarbaro, & tartari cremore confectum; quod accedente perverso regimine, loco desideratæ evacuationis, pertinaciorem reddidit constipationem, doloresque & in parte adfecta, & intestinis peperit. Postridie ano clysterem infundi curat; cujus cum etiam inanis fuisset operatio, tres salis Epsomensis drachmas ex aqua pura capit, & inde vehementes vomitus incurrit, nulla insequente alvi dejectione. Tandem loco adfecto, vesica decocto ex herbis emollientibus repleta imponitur, & partes inguinis dolentis tendinosæ axungia humana inunguntur: unde factum est, ut dolor remitteret, & hernia manu reponi posset. Hinc decoctum fabarum Caffee larga sorbet quantitate, & inde alvum septies deponit; cujus solutione, sale Epsomensi adjuta, post magnum languorem iterum consanuit æger; de quo adhuc notari meretur, quod patre, herniam per multos annos passo, fuerit generatus.

Epicrisis.

Ex hac morbi historia, origo herniæ inguinalis, & postea intestinalis optime addisci potest; videlicet, quod sit divaricatio crurum in infantia, item dispositio a parentibus hæreditaria. Inguinalis vero subligaculis commode adaptatis in situ retinetur, quæ si negliguntur, & aliis caussis accedentibus fortiori nempe nisu in deponenda alvo, vel ventre cibis inflantibus repleto, majori peritonæi dilatatione facta, intestinum profundius descendit in scrotum, & gignitur enterocele.

Subligacula, quibus in situ contineri solet ilei portio prolapsa, non semper eundem, atque laudabilem, ut antea præstant effectum, quia variat dispositio corporis, dum homo ratione ætatis crescit, pinguis & crassior evadit, unde amplius corpori aliter disposito adaptari commode nequeunt; quare ratione circumstantiarum subligacula in herniis sæpius mutari oportet.

Si tumor autem flatibus & stercoribus infarctus prorsus renuit, in locum naturalem compelli, & intro ferri, eumque dolor, tensio, & alvi constrictio comitatur, præpostere laxantia stimulantia, infelicissime vero purgantia dantur, eo quod fortiter constricta per spasmos ilei portione incarcerata, motus peristalticus invertitur, neque per alvum flatus, neque excrementa transmittuntur, sed potius ad superiora hæc omnia regurgitant, & vomitiones efficiunt.

Prima & præcipua intentio esse debet, partis affectæ membranas & fibras tensas, duras & constrictas emollire, relaxare, & dolores placare; postea repositionem placide tentare; quo fine commodissime unguentum ex axungia humana recenti paratum, nec non fotus emollientes conferunt.

Reposito intestino prolapso in suum situm, sedatoque dolore & spasmo, non modo tormina, quæ antea abdomen valde excruciabant, cessant; sed & sponte tunc incipit alvus ferri, & laxantia & stimulantia ante aliquot dies exhibita, nunc demum operationem per inferiora satis feliciter, & bene exequuntur.

CASUS LV.

De hernia inguinali.

Vir generosus, annorum quinquaginta sex, temperamenti sangineo-cholerici, olim cruorem per venas hæmorrhoidales sæpius excernere suevit; cujus fluoris jam suppressi in locum, sensatio ani exquisite ardens, absque tumore, & tormina intestinorum successerunt. Decē abhinc annis in dextro inguine tumor adparuit, qui pro hernia inguinali a quibusdam habitus; sed a perito Chirurgo potius pro congestione quadam declaratus fuit. Po-

Potavit ergo ex præscripto Medici ordinarii acidulas; & inde optime habuit. At per novissimum biennium recruduit tumor, instar globi durioris, in dextro inguine supra membrum virile conspicuus, & nonnunquam testiculum dextrum cum dolore occupans. Interim post urinæ excretionem; aut corporis incalescentiam plerumque imminuitur; & si in latus sinistrum decubuerit, videtur etiam tumor ad illud latus devolvi, atque tunc haud raro semen præter voluntatem effluit; tumque urina cum lancinatorio in urethra dolore redditur. Alvus tantum non semper aperta est; & post diuturniorem sessionem, memoratus ille globus vesicæ regionem obsidet, doloresque caussatur tensivos, donec urinam, licet difficili conatu, reddere possit, tum enim cessat hæc molestia, quæ novissime nocturno sæpius tempore redire observatur. Urgent præterea flatus, noctemq; reddunt inquietam, quamvis cęna utatur parciori: ad somnum se compositurus, supinus obdormiscere tenetur, sed post aliquot horas expergefactus, demum absque molestia in utrumque latus decumbere potest. Junguntur præterea colici dolores, sumtis potissimum epulis per tres plerumque hora sævientes; explosis vero per anum flatibus, non solum hi mitigantur, sed tumor ille globosus in inguine sæpe simul evanescit. Cęterum generosus æger pertinacissimam servat diætam; & cum multa in cassum adhibuerit remedia; ex tuo, Vir illustris, consilio se sublevatum iri sperat, illudque anxius flagitat.

CONSULTATIO.

Postquam gravem, qua vir quidam generosus adfligitur, molestiam percepi, ejusque historiam probe mecum perpendi, non possum, quin tumorem illum inguinis dextri globosum, pro hernia inguinali habeam. Videtur scilicet portio quædam intestini ilei per tendinosos musculorum abdominis annulos, ob debilitatum peritonæum nimium dilatatos prolapsa, non quidem intra ipsam scroti cavitatem penetrasse; sed intra peritonęi duntaxat duplicaturam, sub qua vesica urinaria sita est, descendisse, ibidemque tumorem globiformem constituisse. Quod si ergo hæc incarcerata portio flatibus expansa; vicina vero vesica urina fuerit repleta: necesse omnino est, ut spasmi atque dolores in affecto loco excitentur; & vicissim, misso lotio, aut flatibus vi caloris discussis, iterum mitigentur; postquam prius sphincterem vesicæ, urethram, atque vasa spermatica, per consensus rationem, graviter adfecerunt. Ex eodem consensu, quo vasa atque tunicæ nervosæ invicem gaudent, & cujus ratione in præternaturalium motionum societatem sæpissime abripiuntur, ratio etiam petenda est, cur a spasmis ilei incarcerati, dolores ac flatulentiæ ad reliquorum intestinorum, maxime coli, sive potius ilei volumen propagentur, atque sub colicæ forma sese manifestaverint. Præterea vero nullum est dubium, quin dolores intestinorum, ac flatulentæ molestiæ simul cruoris hæmorrhoidalis impedito fluxui quam plurimum debeantur. Atque in tali rerum statu, ubi inveteratum est malum, parum utique spei superest, ad illud penitus debellandum, atque partes debilitatas in naturalem situm reducendas. Neque tamen minus, ut partim mitigentur symptomata, partim graviora arceantur; sequentem valde opportunam fore credo medicationem.

Nimirum ob suppressam hæmorrhoidũ excretionem, ante omnia venam in pede secare conveniet. Deinceps operæ erit pretium, ut æger sæpiuscule in balnea temperata, ex aqua fluviatili furfuribus triticeis parata descendat, iisque per duas horas insideat; tumque affectam partem sequenti unguento tepido inungi curet: Recipe axungię humanæ, spermatis ceti ceræ albę ana unciam semis, olei hyosciami drachmas duas, camphoræ drachmam. M.D. in fictili. Posthęc accersendus est peritus Chirurgus, qui intestina blanda manu reponere, eaque ope adaptatorum subligaculorum in situ naturali continere studeat; ne forsan, accedente refrigeratione, aut graviori animi affectu, inflammatio intestini, aut morbus plane iliacus superveniat.

Cæterum probe cavendum est ab omni corporis refrigeratione, cibis flatulentis, ac purgantibus; & interne usurpanda essentia carminativa, qualis est Wedelii, aut zedoariæ, cum spiritu de tribus, atque nitri dulci permixta. Et hæc sunt, quæ in salutem generosissimi ægrotantis proponenda duxi; quæ summus languorum nostrorum medicus fausta ac felicia esse jubeat, ex animo precor.

CASUS LVI.

De singulari quadam hydroceles specie.

VIR generosus, quadraginta annorum, habitus corporis strictioris, anno ætatis duodecimo præternaturalem scroti sinistri tumorem, magnitudine ovi gallinacei minoris toleravit: quem consultus chirurgus pro hernia intestinali habens, primum blanda repositione removere tentabat; hac vero in cassum adhibita, variis fomentationibus, ac cataplasmatibus adeo depellebat, ut sensim evanuerit. Abhinc per sedecim annos immunis ab hac molestia vixit; saltem quibuscunque corporis exercitiis, equitatione, saltatione, aliisque militum muneribus commodissime defungi potuit; licet etiam aliqualem affecto loco per intervalla senserit intumescentiam. Verum enimvero, postquam anno millesimo septingentesimo nono per integrum ferme nycthemeron equo vectus corpus insigniter commoverat; accidit, ut insequuta nocte recrudesceret ex improviso tumor, atque subito ad pugni magnitudinem incresceret. Consulti celeberrimi Chirurgi, morbo nomen imponere nescierunt; donec tandem quidam artifex anno 1711. Hagæ Comitum ipsi indicaret, morbum esse hydrocelen, seu herniam aquosam, atque aquam in scroto contentam ope instrumenti, quod Galli vocant Proisquart, evacuaret. Sed cum brevi post incresceret denuo aquarum moles; hæc, facta anno 1712. scroti incisione, detrahebatur eo effectu, ut per biennium abesset tumor. Hoc autem elapso, inter tunicam vaginalem atque testiculum iterum collecta est serosa colluvies, tanta copia, ut testiculus nullo tactu explorari potuerit. Hinc cum æger ipsius testis exstirpationem renueret; palliativa tantummodo curatione; & aquæ per scroti lanceola factam, & quotannis repetitam puncturam instituenda vacuatione sibi consulere debuit; qua mensura semper dimidia, sæpius integra serosi laticis effluxit.

Quum autem ante tres circiter hebdomades eadem operatio a chirurgo, qui illam jam quinquies feliciter peregerat, denuo instituebatur: factum est, ut vix facta deligatione, prægrandis aquarum moles subito afflueret ac scrotum in ingentem elevaret magnitudinem: quæ etiam successive per recens adhuc vulnus stillabat, & adjuto per sacculos calidos effluxu, intra octo dies tota excernebatur, vulnusque coalescebat. Brevi post, cum in horto obambulasset, iterum intra pauca momenta ab irruentibus aquis non solum scrotum distendebatur insigniter, verum etiam regio superior inguinis cum horrendis doloribus inflabatur; donec per recentem scroti cicatricem, instrumento exploratorio irritatam, exitu potiretur aqua, omnesque tum cessarent dolores. Neque tam minus notabilis adhuc lymphæ quantitas in scroto residet; ad quam evacuandam, nec cicatricem ampliare, nec novum quisquam infligere audet vulnus. Quare jam sequentes resultant quæstiones:

1). Unde aquarum tam subitanei profluxus provenerint; an vasis lymphaticis nimis relaxatis aut plane disruptis debeantur, an lymphæ collectioni, in certo loco prope peritonæum factæ, & post hæc, qua data porta erumpenti in acceptis sint ferendi?

2). Num spes supersit, hoc inveteratum malum penitus expugnandi, & qua ratione potiri queamus?

3). Neque enim credit æger, se operatione quadam chirurgica iri sublevatum: namque si etiam totum testiculum, cum omnibus spermaticis pariter ac lymphaticis vasibus sibi amputari permitteret; scire avet, anne nihilominus

nus verenda sit serosi laticis in confiniis peritonæi collectio, & ipsa denique hydropica affectio?

4) Numnam nimius lymphæ affluxus, ope internorum remediorum intercipi, aut vasa lymphatica læsa, vel relaxata consolidari queant?

5) Utrum denique liceat, cultro inguinis regionem pertundere, in eaque, ligatis per filum orichalceum iis, quæ ad scrotum abeunt, vasis, aperturam assiduam conservare, ex qua humores affluentes sensim vacuari possent? Talis enim punctura in scroto facienda, parum auxilii ferre videtur, cum aquarum moles non in ipsa scroti cavitate, sed potius inter testiculum, ejusque tunicam vaginalem collecta est. De his vero, aliisque convenientibus præsidiis salutare flagitatur consilium.

JUDICIUM ET CONSILIUM MEDICUM.

NOtatu sane dignissimus, quem ex communicatis mecum litteris percepi, est casus, cujus resolutionem suppeditaturus, & ad primam quæstionem: unde copiosus ille, atque subitaneus lymphæ ad cavitatem scroti ortum traxerit profluxus? responsurus; ante omnia monendum duco, herniam scroti aquosam, quam vocant hydrocelen, duplicis potissimum esse indolis, duplicemque fovere caussam. Prior sedem suam in ipsa scroti cavitate habet: aut enim aqua propter seri in abdomine extravasati descensum prolabitur in scrotum; & inter hujus tunicas, ac ipsum testiculum, involucris suis adhuc rite involutum stagnans fluctuat; uti fit in hydropicis: aut ex sanguine per vasa venosa, in tunica vaginali & musculo cremastere contenta, ob eorundem perpendicularem situm, suamq; crassitiem, difficilius regrediente, portio serosa in vasa lymphatica, aut potius porosam hujus tunicæ substantiam secedit, & ex hac in ipsam scroti cavitatem extravasatur. Talis herniosus tumor subjectis cachecticis admodum familiaris est, & per remedia hanc lympham discutientia, carminativa, & sanguinis circuitum per testium tunicas promoventia, facillime tollitur. Altera hydroceles species consistit in serosa colluvie, intra tunicam vaginalem, seu erythroideam, ac ipsam testiculi substantiam, sive tunicam illius albugineam contenta: quæ non minus diversam agnoscit originem.

Quo autem vera herniæ scroti aquosæ generatio eo melius dispalescat; haud ignorari oportet, tunicam sic dictam vaginalem externam, quæ testiculum cum epididymide, vasis spermaticis & deferentibus involvit, ex peritonæi duplicatura, in qua, veluti sacco, cuncta fere interna abdominis viscera includuntur, proficisci, quin imo hujus prolongationem esse. Deinceps generatim tenendum est, omnes aquosos tumores, & seri, vel lymphæ in quandam corporis cavitatem factas extravasationes, primos natales a justo tardiori sanguinis per venas refluxu mutuari. Hinc enim fit, ut fluidior ac serosa portio a sanguine separetur, & vel in porosam partium solidarum substantiam extravasetur, vel vasa lymphatica copiosius subintret: cumque porro lymphatici laticis refluxus per vasa sua ad cisternam lumbarem, ob situm perpendicularem retardetur ac impediatur: hæc tandem nimium distenduntur, & plane dilacerantur. Tum quoque ex principiis anatomicis notari meretur, quod venæ spermaticæ, sanguinem ex testiculis revehentes, maxime in latere sinistro, in quo hydrocele observatur frequentissima, a vena emulgente, tanquam sua origine, quam longissime sint remotæ, neque etiam recto itinere, sed variis contorsionibus ac incurvaturis deorsum tendant. Hanc ob caussam cruor per has venas vectus, præsertim, si in personis, quæ vitam amant sedentariam, justo spissior fuerit, refluit ægerrime; & hinc inter tunicam vaginalem, vasa spermatica & testiculos stagnans, lympham subtiliorem dimittit, quæ vel per poros transudat, vel vasa lymphatica disrumpit, atque sic extra vasa prægrandem tumorem cum dolore caussatur. In tali vero tumoris genere funditus exstirpando, non sufficit scrotum dumtaxat, ac tunicam vaginalem in-

instrumento illo, quod dicunt troquart, pertundere; siquidem hac operatione non nisi tenuior ac subtilior portio emittitur, spissior vero & gelatinosa lymphæ pars remanet, ac pressione sua regressum sanguinis impediendo, novæ tumoris generationi amplam suppeditat occasionem. Præstat potius ope lanceolæ scrotum æque ac tunicam vaginalem paullo majori incisione dissecare, & contentam lympham spissiorem, vi quadam exprimere: quo sæpissime fit, ut hic morbus nisi penitus depellatur, saltem ejus recursus per aliquot annos præpediatur.

Jam vero in quæstionem potissimum venit: Unde tunicæ vaginalis lanceola factam incisionem, vix vacuatis aquis, tantus humorum affluxus exceperit, ut tumor scroti priori longe major redierit? Meo quidem arbitrio ratio hujus momenti, a vasis lymphaticis, quæ circa inguina in peritonæi duplicatura continentur, disruptis derivari debet: unde factum est, ut lympha ibidem collecta, dato inferius exitu, uno quasi impetu descendens scrotum irruperit. Hęcce vero vasa jam eo tempore, quo post diuturnam & per 24. horas continuatam equitationem tumor primum apparuit, violentiam quandam passa ac dilacerata fuisse videntur. Et recte annotavit celeberrimus Nuckius, quod ex ruptura vasorum dictorum lymphaticorum, quæ intra peritonæi duplicaturam copiosa reperiuntur, facillime hydrops peritonæi, quem saccatum vocat, suboriatur; de quo valde timeo, ne, denegato humorum per scrotum exitu, nostrum etiam ægrotum aliquando corripiat.

Quod autem juxta secundam quæstionem, hujus mali curationem attinet: illam in tumoribus ejusmodi aquosis scroti, qui sunt inter tunicam vaginalem atque testes, perarduam, & absque recidivarum metu, impossibilem esse arbitror. Namque partes affectæ, cum extra corpus propendeant, nec tanto caloris vigore, nec tam vivaci humorum affluxu, quam quidem aliæ interiores partes gaudent: earumque debilitates, a nimia fibrarum extensione inductę, difficillimam admittunt restitutionem. Quamobrem præcipua medendi intentio jam ea sit, ut imminentem cachexiam, aut hydropem pręcaveamus: eoque fine blandis laxantibus atque balsamicis flatus discutiamus, alvum lubricemus, & præterea lenioribus diureticis & alcalinis pugnemus; quæ inter crebrum tincturæ tartari, antimonii acris, cum oleo balsami de Copaiva destillato maritatæ, ac pilularum balsamicarum, vel Becheri, vel Stahlii, vel mearum usum, etiam atque etiam laudo atque commendo. Porro vita sit mobilis, ac victus facilis, in quo cibi crassiores, flatulenti, acidi atque saliti, nec non potus acidi cane pejus ac angue fugiantur, & omnes animi commotiones, meditationes, & acriores mentis labores sedulo evitentur. Quod si æger fuerit plethoricus, gulæ nimium indulserit, quin & aliquam ad hæmorrhoidalem fluxum senserit proclivitatem; consultum erit, bis quotannis venam secare; atque, ut alvus maneat libera, singulis quatuordecim diebus, per biduum semper adhibere aquas Sedlicenses, singulo mane dimidiam earum mensuram bibendo. Deinceps operæ erit pretium, externas partes, scrotum ac regionem inguinalem, externis quoque remediis corroborare, ac æquabilem humorum per illas circulum restituere. Quo fine regionem hypogastricam, ac inguinalem balsamo meo vitæ in loco calido inungere præstat; & scroto adplicare pithema ex herba menthæ, melissæ, foliis rosarum rubrarum, cum vino Pontac decoctis confectum.

Plenariam vero testiculi exstirpationem, de qua in tertia quæstione mentio fit, suadere minime possum; quippe quę non solum periculi plena est; verum etiam metum incutit, ne aquæ tunc extra scrotum in duplicatura Peritonæi subsistant, & graviora mala inducant.

Quæstioni quartæ, sub responsione ad secundam jam satisfeci; & quod quintam denique attinet; inguinis incisioni, atque vasorum ad scrotum abeuntium ligaturæ, cum reliqua perpetua apertura, calculum ad-

addere, ob magnum, quod inde vereor, periculum interdicor. Quare commendata potius medendi ratione malum oppugnandum esse arbitror; quam ut Deus reddat felicem, vehementer opto.

CASUS LVII.

De ictero diuturno contumaci, emeticis demum expugnato.

VIR generosus, annos quadraginta natus, vitæ sedentariæ ac librorum lectionibus deditissimus, cibos duriores, salitos, fumo induratos in deliciis habens, atque sub epulis vino adusto uti solitus, neque ullis, nisi ante annuum tempus, diuturnæ febri quartanæ, obnoxius morbis; intra novissimum semestre ex conjugis carissimæ, & duorum liberorum obitu insignem passus est mœrorem. Binis, & quod excedit, abhinc mensibus vehementi excandescebat iracundia; quam protinus præcordiorum anxietates, auriginosus cutis color, ac denique contumacissimus icterus, ad hanc usque diem, frustra adhibitis cujuscunque generis medicinis durantes exceperunt. Namque, ut præsentem ægri statum describam; facies, album oculorum, atque totius corporis cutis, veluti tinctura croci suffusa flavescit; quin faciei color flavus, novissime in viridem commutari videtur, metumque nigri incutit. Urgent quotidie ructus, putrem spirantes odorem, nausea, ciborum fastidium, præcordiorum angustiæ, adpetitus dejectio; crebri vexant conatus ad alvum pariter ac urinam reddendam; sed sicuti per illam pauca, eaque cinereo colore imbuta dejiciuntur stercora; ita lotium quoque mingitur parcum, instar crassioris cerevisiæ opacum, absque omni sedimento, lintea flavo pingens colore, & adeo saturatum, ut illius tres dumtaxat unciæ cum integra aquæ mensura permixtæ, vix naturalem urinæ exhibeant consistentiam. Si vel exiguam cibi sumserit portionem, pressionem ventriculi, & pectoris anxietatem cum gelido totius corporis sudore sentit; extra lectum commorari nequit; atque sæpius, prævio horrore, æstu præternaturali ac oris siccitate torretur. Arteriarum pulsus languidus fertur, ac debilis; somnus est inquietus & turbulentus; regio sinistri hypochondrii & circa cordis scrobiculum tensa observatur, & a pastu paullulum inflata; contra dextrum hypochondrium, & hepatis regio, ab omni dolore, tumore, atque duritie est liberum.

Consuluit in hoc rerum statu varios medicos; ab iisque infusis purgantibus, pilulis Stahlianis, polychrestis, amarisque essentiis frustra tractatus, meam tandem implorabat opem. Dabam spiritum nitri dulcem, salia digestiva ex terra foliata tartari, & arcano duplicato parata, ac clysteres ex amaris, carminativis, saponeque Veneto confectos injici jubebam. Ex his nonnunquam symptomatum levamen percipiebat; fæces quandoque flavo colore tinctæ reddebantur: at brevi post accedebat albi obstructio, & tum pristina ludebatur scena. Neque vero vomitoriis uti sum ausus, quoniam verebar, ne illis præcordiorum spasmis exacerbentur, & caussa mali, quæ procul omni dubio in ductuum biliariorum obstructione, aut calculorum felleorum vitio latet, augeatur pariter ac exasperetur. Quamobrem cum consilii jam inops sim; ad Te, Vir illustris, confugio, tuumque judicium expeto.

RESPONSIO CONSULTATORIA.

EX communicatis mecum litteris probe intellexi, Virum quendam generosissimum gravi ac pertinaci laborare ictero. Quemadmodum vero variæ sunt, quæ icterum inducunt, caussæ; ita medicum, illius curationem aggressurum, veram ante omnia perscrutari oportet originem. Scilicet frequentissima icteri caussa, in ventriculi, ac ductus cholici spasmo, præsertim circa hujus orificium, fibroso cinctum sphinctere, per quod bilis in duodenum fertur intestinum, sese exserente resi-

det, & potissimum ab iracundia fortiori excitatur. Hinc quam plurimæ suppetunt mihi observationes, ubi vehementem animi excandescentiam, maxime si brevi post ciborum, aut vini quid capiatur, non solum atroces ventriculi spasmi cum ictero exceperunt, verum etiam asthma convulsivum, cum corporis decremento, virium jactura, & adpetitus prostratione stipatum, per aliquot menses durans fuit insequutum. Huc quoque illi pertinent casus, quorum non paucos novi, quod fortioribus emeticis, vel purgantibus, vel etiam vehementiori colicæ, ac præsertim cardialgiæ, quam vulgus nomine *der Ober*-Colique exprimere solet, supervenerit color faciei, oculorum, quin totius corporis icteritius, cum urina saturatiori, præcordiorum anxietatibus, nausea, ructibusque junctus. Tales autem affectus intra paucos dies profligari possunt, si interne congrua antispasmodica, veluti est liquor meus anodynus, aut pulvis ex lapidibus cancrorum, pulvere Marchionum, nitro ac rhabarbaro confectus, aut emulsiones ex cannabis, quatuorque frigidis seminibus, & absorbentibus concinnatæ &c. abhibeantur, extrinsecus abdomen ac ventriculi regio, balsamo meo vitæ inungatur.

Meam opem tribus circiter abhinc annis flagitabat, tali affectu infestatus Vir quidam generosus, in eximia dignitate constitutus. Afferebat secum binas & octoginta medicamentorum, frustra hactenus, & cum majori sanitatis detrimento usurpatorum formulas; quæ continebant emetica, purgantia, sudorifera, antiasthmatica, aperientia ac amara remedia. Morbus erat corruptissimus, & cum præterea longo & ultra viginti milliarium itinere, quod huc fecerat, vires adeo exhaustas conspicerem, ut sane ipse de salute desperarem; recusabam primum, manus admovere. At precibus fatigatus, explorabam, quæ tanto malo originem dederat, caussam, quam, cum generosus æger recenseret, se post vehementem excandescentiam, mox sub epulis multum ciborum pariter ac vini assumsisse, & brevi post ictero contaminatum fuisse, in violentis præcordiorum, ventriculi ac intestinorum spasmis sitam esse, facile intelligebam. Consulti antea medici hanc plane non attenderant caussam, & vel ad cachexiam, vel hepatis obstructionem, curandi intentionem direxerant. Hinc spem felicioris eventus fovere cœpi, atque paucis remediis, videlicet liquore meo anodyno minerali, sale aperitivo, & Elixirio viscerali balsamico, misere cruciatum ægrum intra paucas hebdomades ab omnibus vindicavi symptomatibus, pristinæque, quæ Dei est gratia, restitui sanitati.

Deinceps vere icterus haud raro natales suos a calculo vesicæ felleæ mutuatur. Scire autem licet, hunc in cystide sua immotum, atque quiescentem nunquam generare auriginem, sed molestam dumtaxat pressionem, & gravativum in hepatis regione excitare sensum. At si eorum calculorum portio ductum cysticum irruperit; tunc non tantum dolores præcordiorum rodentes, ardentes, nausea, vomitiones, partium externarum refrigerationes, anxietates ac inquietudines suboriuntur; verum ipse etiam icterus resultat; qui non nisi spasmos sedantibus, internis pariter ac externis oppugnari debet medicinis.

Non minus icterus bili spissæ, viscidæque, intra ductus hepatis biliosos stagnanti, hosque distendenti frequentissime debetur, & pro caussa remotiori, qui uti in canale intestinorum, ita quoque in ductibus biliferis locum habet, nimiam horum resolutionem agnoscit. Tali ex caussa subjecta vitæ sedentariç, motusque experti addicta, fluidorum potationem respuentia, ciborum vero duriorum, viscidorum atque acidorum amantissima, mœroribusque, curis ac solicitudinibus obnoxia, sæpissime deprehenduntur ictero contaminari. Quo in rerum statu, si simul obstructio quædam vasorum hepatis sanguiferorum, atque sanguinis per ramos venæ portæ tardior circulatio præsto fuerit, difficillima sane est curatio; quoniam vel cache-

chexia hydropica tandem accedit; vel, licet etiam auriginosus color evanescat nonnunquam, illius tamen vix evitabilis esse solet recursus, & niger denique arquatus, fœdo spectaculo jungi observatur.

Quod igitur præsentem, cujus caussa consultus sum, attinet casum: calculum in tubulis biliferis, aut felleo sacculo hærentem suspicari neutiquam possum. Hunc enim metum & symptomata adhuc mitiora, & morbi diuturnitas, & denique excrementorum color, qui interdum cernitur flavus, omnino depellunt. Credo potius, icterum, quo vir laborat generosus, a bile copiosiori, viscida, & in ductibus biliosis non minus ac intestino duodeno stagnante, suam trahere originem: & cum nec hepatis induratio, nec œdematosus pedum tumor, nec asthma spasmodicum aut convulsivum adhuc jungi videam, haud dubiam sanationis spem foveo. In tali casu non præstantiora emeticis sunt præsidia; quæ licet in malo, ab iracundia vehementiori inducto, & adhuc recentiori majus minentur detrimentum; tamen in eo diuturniori ac inveterato, felicissimo adhibentur successu. Hinc sæpius ex unica emetici dosi dimidiam, quin & integram bilis crassæ & obscurioris mensuram eructatam fuisse, & inde cuncta symptomata remisisse, ciborum adpetentiam rediisse, fęces ac urinam colorem naturalem recuperasse, & cutis inquinamentum penitus evanuisse vidi. Non tamen raro opus est, ut iterato detur vomitorium, eoque restitantes adhuc sordes, quæ novum malo pabulum præbent, prorsus eliminentur. Observavi etiam plus simplici vice, quod post emetica ictericis data, calculi fellei cum alvo fuerint excreti; & vix quidam excurrerunt menses, ubi haud incelebris mercator, ictero, asthmate convulsivo & hydrope diu solicitatus, post sumtum corticis sambuci medii infusum, non modo aliquoties vomuit, sed etiam per alvum, aliquoties exoneratam, ultra tredecim calculorum, qui erant triangulares, & partim quatuor, partim duodecim grana pendebant, reddidit, unde quidem malorum suorum per aliquod tempus levamen percepit, nihilo tamen minus hydrope post aliquot menses recidente periit.

Hinc ergo luculenter patere existimo, quanta emeticorum sit efficacia in reserandis tubulis jecinoris bilem vehentibus, atque ipsa coagulata, & in lapideam fere duritiem commutata bile attenuanda & e corpore proscribenda: quem effectum ab aliis incidentibus, aperientibus ac amaris medicaminibus, testante etiam præsenti casu, frustra expectamus. Ex classe vero emeticorum in usu mihi est tartarus emeticus, quem granis duobus vel ex haustu vini generosi, vel ex infuso mannato, superbibendo jusculum avenaceum, propinare suevi. Præterea pulveres præcipitantes ex lapidibus cancrorum, terra foliata tartari, & nitro depurato concinnatos, atque temperatum amarumque Elixirium meum commendare; pro potu vero ordinario decoctum ex passulis, radice cichorei, chinæ, carduo benedicto, tartaro vitriolato, & nitro antimoniato confectum ordinare soleo. Idcirco nostro quoque ægrotanti lene emeticum exhibere, consultissimum duco, cum illius usum non tantum securissimum fore spondeo; sed ad debellandum hoc pertinacissimum malum non aliud subsidium suadere possum.

RELATIO.

Elapsis quatuordecim diebus, nunciavit mihi medicus, se ex præscripto meo Generosissimo ægrotanti, scrupulum unum radicis Hypecacuanhæ, cum unico tartari emetici grano permixtæ exhibuisse; & hinc vacuata per quinquies iteratum vomitum, insigni saburræ viscidæ, ac bilis atræ crassæque quantitate, ipsum melius habuisse; somnumque tranquillum, ac egregiam ciborum adpetentiam recuperasse. Tum in usum vocatis pulvere rhabarbarino, pulvere digestivo salino, ac decocto passularum, fæces ac urina naturali colore imbui, ac cutis paullo nitidior fieri cœpit. Quare, ægro sic desiderante,

te, iteratum prius emeticum, & inde ultra dimidiam mensuram bilis vomitu reddita est, eo effectu, ut icteritius color magis magisque disparuerit, & æger ad pristinam redierit sanitatem.

CASUS LVIII.

De atrophia cum febre lenta.

PErsona quædam serenissima, virginitatis flore adhuc conspicua, annorum quinquaginta quinque, ingenii vivacissimi, venis potita haud adeo exilibus, cardialgia, & hystericis suffocationibus junior olim graviter per intervalla laboravit. Ab his ope remediorum martialium, & frequentioris corporis exercitii ita consanuit, ut ad annum ætatis usque quadragesimum quartum, qui anno mundi millesimo septingentesimo vigesimo primo celebrabatur, prospera ac illibata gauderet sanitate. Hujus autem anni autumnali tempore febrem incidit continuam, & hac die septimo remittente, quotidianam intermittentem toleravit, adeo pertinacem, ut non solum per aliquot hebdomades inhæserit, verum etiam sequenti vere recruduerit; tumque primum cortice chinæ de china tractata, posthæc pilulis cujusdam celebrioris Medici confortantibus ac pulveribus temperantibus penitus debellata fuerit.

Anno 1723. præternaturali alvi profluvio, crebris vomitibus stipato prehendebatur; &, frustra usurpatis variis remediorum generibus, ope pilularum Stahlianarum prorsus sanabatur; ut abhinc per aliquot annos optima frueretur sanitate, neque ullis, præter pilulas confortantes, quas ad conservandum uterini fluxus successum, quavis sumebat hebdomade, medicinis uteretur. Verum anno 1728. de crebris phlogosibus, ac sudoribus, magis magisque invalescentibus conqueri cœpit; quibus, præsertim cum uterina purgatio per ætatis, cujus jam binos & quinquaginta annos expleverat, rationem cessaret, & vehemens ac diuturna accederet mœstitia, hæmorrhoidalis fluor quotidianus jungebatur. Sub his adfectionibus, quibus per integrum biennium singula die cruoris, quantum cochlear capit, ano reddebatur, carnosa corporis substantia, edendi cupiditas, somnus atque vires cœperunt imminui.

Elapso novissime anno, mense Julio cum tempestatem calidissimam ac aridissimam horrida frigidaque aeris exciperet constitutio, phlogoses pariter ac sudores sponte remittebant; at Augusto mense circa horam vespertinam nonam, tam atroces ægram serenissimam invadebant capitis dolores, ut mens turbaretur, sensus vacillarent, extrema perfrigescerent, vultus ruberet, scintillæ oculis obversarentur, ac hora demum nocturna prima ea rationis potentia rediret, qua ægra significare poterat, se torqueri cephalalgia. Hæc vero cum nausea, vomendi conatu, ardore, doloreque manus & pedis sinistri, ac pulsu celeri stipata, urina existente naturali, ad quartum adfligebat diem; quo largo totum corpus perfundebatur sudore, & lotium rubicundius, album deponebat sedimentum. Tum remittentibus sensim capitis pedumque doloribus, succedebat febris quotidiana, quæ singula vespera, oscitationibus, manuum atque pedum refrigeratione, cum subsequutis pulsu celeriore, æstu mitissimo, & corporis inquietudine invadebat, & hora matutina quarta, in copiosum desinebat sudorem. Per diem ab omnibus libera erat symptomatibus; sed languor virium adeo increscebat, ut opus fuerit, cortice chinæ febri obicem ponere. Elapso post sumtum hunc corticem biduo, efflorescentia quædam cum insigni pruritu lumbos potissimum obsidebat: quare misso illius usu, pulvis, quem de Kente vocant, primum solus, deinde salibus nuptus, atque mixtura ex liquore terræ foliatæ tartari & essentia gentianæ rubræ composita adhibebantur, eo effectu, ut febris pedetentim conquiesceret, somnusque ac adpetitus rediret.

At vero presso pede sequebantur phlogoses, ac sudores; neque nocte tantum, sed

ſed etiam die aliquoties, cum ſummo virium decremento ſereniſſimam cruciabant. Præterea obnubilus oculos prehendebat ſenſus, qualis eorum eſt, qui intentius ſolem intuentur; atque epulas potiſſimum præcedit, abſque ullo illorum rubore, aut externo vitio. Quo loco notari meretur, ſcintillas ac imagines a multis jam annis, modo ante alterutrum, modo utrumque oculorum obſervari ſueviſſe; & viſionem quidem impediviſſe, ſed brevi poſt ſemper diſparuiſſe.

Ceterum adhuc per intervalla cruor hæmorrhoidalis egeritur; at alvi obſtructio tanta vexat pertinacia, ut, niſi ſuccurratur globulis ſaccharinis, vel pilulis Stahlianis, vel contra obſtructionem, vel etiam liquore terræ foliatæ tartari, vel ſero lactis tamarindinato, quod nuper per quatuordecim dies potavit, illa ſui officii plane obliviſcatur. Appetitus aliquantulum viget; ſed cibos paullo pinguiores, aut concoctu difficiliores, ſtatim ventriculi preſſio ac ructus acidi ſequuntur. Somno fruitur plerumque placido ac reficiente; attamen ſæpius turbulento, ſudoribuſque interrupto; & urina mingitur copioſa, inſtar aquæ tenuiſſima.

Vires non adeo dejectæ ſunt, quam quidem a tantis morborum cohortibus fuiſſet expectandum; at carnoſa corporis ſubſtantia, non obſtante victu pleniore, magis magiſque depaſcitur. Sanguis etiam ſingulis æquinoctiis, ſex unciarum quantitate, per longos jam annos ex vena in pede tuſa detrahi ſolet.

Quæ cum ita ſint, ſalutare jam deſiderat Princeps ſereniſſima conſilium, ac doceri præſertim cupit, qualis ſit, quo laborat morbus? quibuſnam remediis gravia illa ſymptomata, veluti ſunt oculorum caligo, alvi obſtructio, ſudores copioſi, & corporis conſumtio debellari debeant? & num a medicinis martialibus, quæ olim ſatisfecerunt votis, ſolamen poſſit expectari?

CONSULTATIO.

Poſtquam graviſſimam, qua ſereniſſima quædam Princeps male habetur, affectionem, cum omnibus momentis probe mecum penſitavi: illam non niſi pro atrophia, ex diatheſi humorum calidiori, ſcorbutica inducta, ſymptomatibus hypochondriacis, debilitate ventriculi, ac univerſi nervorum generis ſtipata declarare poſſum. Scorbuticam enim humorum acrimoniam non modo ſudores copioſi, ſalutari conſilio excitati, calores volatici, pruritus & effloreſcentiæ, lumbos potiſſimum poſt ſuperatam febrem occupantes; verum etiam ſomnus turbulentus, laſſitudo corporis, hujuſque conſumtio, ob inopiam chyli generoſi magis increſcens, ac denique capitis ac oculorum moleſtæ affectiones luculenter ſignificant. Nec obſcuro paſſionum hypochondriacarum documento, inter alia ſunt pertinaces alvi obſtructiones; quæ uterini fluxus ceſſationi, hæmorrhoidalis vero evacuationis inordinato debentur ſucceſſui. Hinc quoque cephalalgiæ atrociſſimæ, ac imaginum ante oculos obverſantium patet ratio; quippe quæ non niſi a cruore, vi ſpaſmorum ac reſolutionum flatulentarum, inteſtina obſidentium, ad capitis cavitatem, & nervos opticos compulſo ſuos mutuantur natales. Harum vero omnium affectionum primum fundamentum, in ventriculi debilitate, ac proſtrata vi concoctrice collocandum eſſe puto; quam acidi poſt ciborum pinguium, ac concoctu difficiliorum uſum inſequentes ructus teſtantur, ex qua etiam alvi obſtructio, ac chyli minus laudabilis, humorumque impurorum dependet generatio.

Quod ergo attinet horum ſymptomatum curationem; hanc ſane inſignis ventriculi debilitas, humorumque vitalium ſpiſſitudo & acrimonia, reddent difficillimam, ac valde diuturnam: & quæ ex victus ac rerum non naturalium pertinaci obſervatione deſumentur ſubſidia, maxime ſi temporis beneficio ac patientia adjuvetur, inſigniſſimam ſpondebunt operam. Præcipue vero medendi indicationes ſunto, ut primum ſanguinis circuitus per viſcera imi ventris, meſenterium, lien ac hepar æquabilis reddatur, tum ſordes partium fluidarum impuræ

per

per debita emunctoria proscribantur, & denique ventriculi digestio, servata ubique alvi lubricitate, temperatis stomachicis confortetur.

Quos ut consequamur scopos, ante omnia illa remedia cane pejus & angue fugienda suadeo, quæ intestina magis exsiccant, sanguinem & humores exæstuant, & hæmorrhoidalem fluxum stimulando provocant; quorsum pilulæ Becheri, polychrestæ, aliæque medicinæ, quæ multam fovent aloen, copiosius sumtæ pertinent. Præstat potius, si quædam ad excretionem hæmorrhoidalem præsto fuerit proclivitas, novem pilularum vel Stahlianarum vel mearum balsamicarum, pulveri præcipitanti nuptarum per vices devorare; utpote quæ sanguineum illum fluorem & promovendi, & si nimius succedat, tutissime coercendi egregiam obtinent virtutem. Huic quoque scopo convenientissimum judico, sanguinem frequentius mittere; ejusque ex vena alternatim mox in pede, mox in brachio tusa, singulis octo hebdomadibus, si vires permiserint, quatuor circiter detrahere uncias. Neque etiam minus excellentissimum fructum, partim in promovendo sanguinis circuitu, partim adjuvanda transpiratione, & hujus ope eliminandis e corpore acribus, salsisque humoribus, partim denique roborando stomacho expectare licet, a moderato, tamen crebriori corporis exercitio, quocunque fiat modo, ventriculo a cibis vacuo, & vel matutinis, vel vespertinis horis instituendo. Et ne salutares ex hisce subsidiis sperandi effectus, perversa vivendi ratione impediantur, aut plane iterum destruantur: iis vescendum est cibis, qui concoctu sunt faciles, nec flatus progenerant; & potu utendum, qui humorum acrimoniam temperat, & per vias urinarias promte redditur. Quo quidem fine in locum potus ordinarii vel acidulas Selteranas vino nuptas, vel serum lactis, si tulerit ventriculus, commendo. Præstantissimum est hoc remedii genus in scorbutica potissimum atrophia, & febribus lentis, & paratur, si lactis vaccini recentis mensura una igni admoveatur, & addito citri succo coquatur, donec coaguletur; tum percoletur, & additis cancrorum lapidibus, ad usum asserverur. Quod si vero neutrum arriserit, in eorum locum substitui potest sequens decoctum: Recipe radicis chinæ, scorzoneræ ana unciam unam, cichorei, liquiritiæ ana drachmas duas. M.F. species, & in quatuor aquæ mensuris, cum passularum minorum manipulo permixtis, per tres horæ quadrantes coquantur.

Tum ut confortetur stomachus, ac concoctrix vis restituatur, operæ erit pretium, Elixirium quoddam balsamicum, ex herbis amaris absque spirituoso menstruo paratum, quale est meum viscerale, aut quod in notis ad Poterium descripsi, adhibere, ejusque sexaginta guttas, per octo hebdomades con inuando, ex ultimo sub epulis haustu capere. Hoc enim medicamen, & tonum ventriculi ac intestinorum restaurandi, & acrimoniam primarum viarum obtundendi, & alvi lubricitatem adjuvandi vi pollet egregia.

Ad alvum porro solvendam, præstans auxilium spondent passulæ rhabarbarinæ, quarum hæc est compositio: Rhabarbari pulverisati uncia una cum quatuor aquæ veronicæ unciis leniter coquatur, percoletur, & additis passularum Corinthiacarum libra dimidia, saccharique candi duabus unciis, super prunis inspissetur; cujus remedii duo circiter cochlearia mane sumantur interdum, superbibendo infusum theiforme. Quo denique humorum acrimonia demulceatur, & stricturæ spasmodicæ leniantur, simulque phlogoses consopiantur: consulo, ut bis quavis hebdomade vesperi liquor meus anodynus, ad viginti guttas, cum drachma dimidia pulveris absorbentis, quod oculorum cancrorum præparatorum, pulveris Marchionum ana drachmam, nitri depurati scrupulum, & binas olei destillati macis habeat, maritatus, ex aqua florum tiliæ, vel cerasorum nigrorum capiatur. His si futuro vere potatio acidularum Selteranarum, vel Scwalbacensium, sub recto vivendi

genere adjungatur, de auspicatissimo curationis successu nullus dubito. Quum autem in ejusmodi diuturnis ægritudinibus, symptomata sæpius commutari solent; horum conveniens tractatio præsenti Medico curæ cordique esse debet: cæterum nec ego consiliis meis unquam deero.

CASUS LIX.

De atrophia luxationem femoris sequente.

PUer generosus novem annorum, ingenii vivacissimi ac temperamenti sanguineo-cholerici, uno cum dimidio abhinc anno, dextro pede claudicare cœpit. Accitus medicus mali sedem in genu collocabat; quam ego, cum tandem vocarer, potius in osse femoris dextri hærere putabam. Namque sub ingressu nullos quidem dolores percipiebat; at tota corporis moles, versus dextrum magis propendebat latus. Adplicuerat interim chirurgus quidam spiritus varios ac emplastra per sex integras hebdomades; sed non solum claudicatio invalescebat, verum etiam genu affecti pedis horrendi prehendebant dolores; alvus, nisi clysteribus solicitata, non respondebat, & lenta accedere videbatur febricula. Ordinabam igitur contra has molestias varia medicamina, inuncto extrinsecus ossi femoris spiritu nervino; ex quorum usu & dolores remittebant, & febris evanescebat, & alvus rite succedebat. Visitabam quoque os femoris, atque pedem dextrum sinistro longe breviorem deprehendebam. Continuato autem spiritus nervini ac discutientis usu, luxatum os femoris in pristinum situm reponebatur, pesque affectus naturalem recuperabat longitudinem. Remanebat tantum in postica femoris parte, ejusque junctura tumor quidam, qui medicinis discutientibus obsecundans, brevi post mediam illius regionem occupabat; & mox evanescens, mox iterum rediens, frustra adhibitis externe spiritu ac emplastro discutientibus, interne diaphoreticis, diureticis, ac lenioribus laxantibus, per integrum inhærebat semestre. Tandem, absque præviis nec inflammatione, nec doloribus, sponte suppuratus, intra paucos dies integram puris spissi, viscidi, viridescentis mensuram plorabat, & abhinc frusta simul fibrosa, omni fœtore vacua fundebat. Injiciendum ergo curabam balsamum quoddam vulnerarium: unde post diuturnum tempus coalescebat vulnus. Interim aridura, quæ a primo mali initio pedem affectum ad talum usque obsederat, facta jam consolidatione magis invalescebat; & tendines musculorum, qui tibiam movent, in poplite, veluti indurati cernebantur, ut puer pedem extendere haud valeret. Conabar hanc contracturam unguento quodam demulcere, eodemque ariduram oppugnare, nec sine felici successu: sed suasu chirurgorum, me invito, puer ter quavis hebdomade in balnea, ex herbis emollientibus, & aqua, in qua antea canis dissectus, & caput cum pedibus vitulinis decoquebantur, parata descendere debebat, hisque relaxatis magis partibus, graviorem sibimet contrahebat ariduram. Novissime igitur contra hæc vitia commendabam spiritum quendam, ad mentem Purmanni, ex radice angelicæ, zedoariæ, galangæ, herba majoranæ, gummi ammoniaco, laudano, storace, mastiche, benzoe, succino, euphorbio & camphora, cum spiritu vini infusis & destillatis paratum: atque unguentum nervinum, ex axungia humana, cati sylvestris, canis, mastyche, gummi ammoniaco, benzoe, therebinthina, balsamo Peruviano, atque camphora, in olei formam destillatis concinnatum. Quæ cum votis nondum fecerint satis, salubre flagitatur consilium.

CONSILIUM.

FEmoris luxatio, cujus caussa consultum sum, internam potissimum caussam, nimirum humores acres scorbuticos agnoscit; quibus etiam atroces in genu dolores, femoris tumor suppuratus, & seri impuri viscidi effluxus debentur. Eidem

dem vero scorbuticæ humorum vitalium acrimoniæ procul omni dubio, aridura quoque affecti pedis in acceptis ferenda est; siquidem sero existente acri, salso atque viscido, non solum tenuissimi canales, qui succum vehunt nutritium, obstruuntur; verum etiam subtilissimi nervorum ramuli ad spasmodicas proritantur stricturas. Quamobrem cum interna cunctorum symptomatum sit caussa; internis quoque medicaminibus eo est respiciendum, ut eliminatis impuritatibus succi vitales naturalem temperiem, ac blandam spiritualscentiam recuperent; inque partes atrophicas, majori ubertate, deriventur. Hisce scopis non convenientius mihi suppetit auxilium, thermis Emsensibus in balneo sub decenti regimine usurpatis; quæ si minus arriferint, sequentem operæ pretium facturam credo medicationem.

Primum quidem hoc commendo decoctum; Recipe radicis sarsaparillæ, scorzoneræ, ana unciam dimidiam. M. C. decoquantur ex binis aquæ mensuris per duas horas. Hoc mane calidum loco infusi Theiformis; reliquo tempore frigidum pro potu ordinario potetur. Deinceps bis quavis hebdomade corpus purgetur leni laxante; cui drachma dimidia rhabarbari pulverisati, cum scrupulis duobus salis Epsonensis, ac binis drachmis mannæ ex commendato decocto sumta, optime inserviet: tumque singula vespera pulveris ex cornu cervi, lapidibus cancrorum & cinnabari confecti scrupulus unus capiatur. Præterea balnea vaporosa ex aqua pura, floribus chamæmeli & semine lini parata, in usum vocare decet; & ab his pedem affectum linteis siccis perfricare, usque ad rubedinem. Nec denique ludetur opera, si ad roboranda loca affecta pes ille, vino calidiori, aquæ Hungaricæ, & oleo Lavendulæ nupto, probe inungatur. Quæ nisi nimis inveteratus fuerit affectus, quin opem sint allatura, non dubito.

CASUS LX.

De œdemate & debilitate pedum summa.

Viginti septem annorum virgo, quæ gaudet sanguineo cholerico temperamento, decem abhinc annis pulmonum abscessu, cum capitis intolerabili dolore, ac summa pedum debilitate laboravit, eaque ægritudine per novem integros menses lecto fuit affixa. Debellatis feliciter hisce tandem molestiis, succedebat œdematosa pedum intumescentia; & hac etiam congruis præsidiis sublata, remanebat perpetua, & ad hanc usque diem perdurans pedum infirmitas. Quæ per novissimum triennium tanta sumsit incrementa, ut ob musculorum fibras penitus relaxatas in publicum prodire interdicatur, ac si in conclavi forsan obambulaverit, repente strepitus circa pedum taleolos audiatur, & illa brevi post, nemine accedente, in terram prosternatur. Per proximum semestre, circa mensium tempus, qui per octo vel novem circiter dies quantitate satis copiosa, sed loturæ carnium simili colore imbuti fluunt, accedere observantur atroces capitis dolores, nucham simul atque dorsi spinam occupantes. Et his adfectionibus solicitata quærit auxilium.

RESPONSIO CONSULTATORIA.

Vidi probe ac intellexi ex præmissa morbi historia, quæ virginem nobilissimam exerceant ægritudines: at optassem, ut adhuc quędam momenta, scitu necessaria, fuissent memorata; nimirum quo ægra utatur vitæ genere, quo adpetitu, quo somno? an menses olim debito ordine successerint? an pedes adhuc tumeant? an ad animi affectus prona sit? & quo vultus colore, num pallido, anne florido gaudeat? Quidquid vero sit; ex iis, quæ allegata sunt, symptomatibus facile adparet, genus partium nervosarum ac membranacearum natura insigni pollere debilitate; quæ diuturno,

quem

quem decem abhinc annis toleravit morbo, & accedente posthæc pedum œdemate, magis utique adaucta est. Præsertim hisce caussis robur partium solidarum ac musculosarum, quæ pedes constituunt, destructum ac valde relaxatum videtur: quibus vitiis, diætæ forsan errores, ac uterinæ excretionis irregularis fluor, satis amplum dederunt pabulum; & menses adhuc serosum solummodo plorantes humorem, insigne subministrant nutrimentum.

Ut ergo debellentur hæ molestiæ, operæ erit pretium, ante omnia ventriculum corroborare, succo chyloso blandam conciliare spirituascentiam, & debitum purgationis menstruæ successum adjuvare; tumque externis nervinis ac balsamicis, perditum pedum robur restituere. Hisce satisfacturus indicationibus, primum commendo Elixirium balsamicum, cujus hæc sit formula: Recipe radicis zedoariæ, galangæ, costi veri, corticis cascarillæ, extracti centaurii minoris, cardui benedicti, gentianæ rubræ, myrrhæ electæ, croci, succini, ana drachmas duas, salis tartari unciam semis, vini Hungarici libras duas, M. digerantur, F. elixirium, cujus quantum cochlear capit, ex aqua vino nupta inter epulas adsumatur. Hoc remedii genus partim ventriculum confortat; partim etiam menses ciendi vi egregia pollet; præsertim si insuper quavis hebdomade de pilularum balsamicarum, aut meæ compositionis octodecim vesperi devorentur. Eædem pilulæ proximis ante mensium eruptionem diebus singulo mane capiantur; & hora quinta pomeridiana pulvis digestivus, qui ex lapidibus cancrorum, terra foliata tartari, tartaro vitriolato & nitro, componitur, adhibeatur; conjunctis omni vespera pediluviis. Et si denique plethorica fuerit ægra, sanguiferaque cruore turserint vasa, suadeo, ut vena in pede incidatur, & sex circiter cruoris unciæ detrahantur: quibus subsidiis legitimus evacuationis uterinæ successus procul omni dubio restituetur.

Quod vero pedum attinet roborationem, ei nec sola spirituosa, nec multa unctuosa medicamina satisfacient. Magis abs re erunt vel linimenta, quæ habeant saponem venetum, aquam reginæ Hungariæ, spiritum serpilli, & essentiam balsami Peruviani, ter quotidie. juncturis genuum, atque talis inungenda; vel si tulerit, emplastra, & ex his aut illud, quod manus Dei nuncupant, aut saponatum Barbette, cum camphora, & oleo lavendulæ subactum. Quæ cuncta summum fecundet precor Numen.

CASUS LXI.

De affectu cachectico ex atonia ventriculi ac intestinorum.

NOstra Princeps serenissima, quæ vitam agit motus expertem, & decoctum fabarum Caffee valde saturatum quotidie sorbillare suevit, per aliquot jam menses, hypochondriorum inflationibus, tensivis doloribus, & quadam ventriculi duritie cruciata fuit. Quæ autem molestiæ, hisce novissimis hebdomadibus adeo increverunt, ut ob flatulentam imi ventris expansionem, spiratio fieret angusta, atque regionem dextri potissimum lateris hypogastricam dolor occuparet atrocissimus. In usum vocabantur pulveres abstergentes, ac digestivi, clysteres, ac unguenta nervina; hisque in cassum adhibitis, substituebantur, præter pulveres abstergentes, partim infusum aperitivum laxans, ex radice pimpinellæ, galangæ, ari, bryoniæ, rhabarbari, hellebori nigri, summitatibus melissæ, centaurii minoris, semine carvi, anisi, fœniculi, corticibus aurantiorum cum vino Rhenano paratum; partim mixturæ tonicæ, liquor terræ foliatæ tartari, aliaque; eo quidem effectu, ut libera spiratio rediret, venterque detumesceret, & vestimentis compressoriis denuo includi posset. Verum, cum pauco interjecto tempore, insigni mœrore, ac paullo post vehementiori excandescentia percelleretur mulier serenissima; redire cœpit spirandi difficultas; atque secata tum in pede vena, tussis superveniebat humida, quæ primum assidua fere,

ac tanta muci viscidi tenacisque expectoratione vexabat, ut omnem penitus eriperet somnum; post aliquot autem dies mitior facta, per intervalla dumtaxat, ejiciebat pituitam. His novissime jungebantur insignis corporis languor, sitis, adpetitus jactura, inflatio ventriculi, præcordiorum compressio, interpolata respiratio, & alvi obstructio. Quamvis etiam hæc symptomata mixturis balsamicis, ex essentiis scordii, succini, pimpinellæ confectis, pulveribus nitroso-bezoardicis, infusis theiformibus, & alvi segnities potiunculis laxantibus, non omissis extrinsecus balsamis, unguentis ac sacculis nervinis oppugnata fuerint; & antea singulis æquinoctiis, præmisso pilularum balsamicarum usu, secata sit vena; attamen ad hanc usque diem misere discruciant ægrã, & metum tympanitidis omnino incutiunt.

CONSULTATIO.

Quæ Principem serenissimam graviter infestarunt symptomata, inflatio scilicet ventriculi flatulenta, liberam præpediens respirationem, alvi obstructio, corporis decrementum, adpetitus prostratio, bibendi desiderium &c. & quæ, convenientissimis remediis, interne pariter ac externe frustra usurpatis, adhuc immaniter adfligunt; ita sunt comparata, ut prima eorundem origo ex atonia, sive robore membranarum nervearum ac mascularium, quæ ventriculum & intestina cingunt, dejecto omnino derivari debeant. Neque leves se quærentibus offerunt caussæ, quæ dictarum partium relaxationem sensim procreare valuerunt; quas inter mœrores ac solicitudines diuturniores, vitam sine motu desidem, cerevisiæ spissioris, ac decocti fabarum Caffee saturatioris potum, & denique mensium, per ætatis, quæ quinquagesimum annum attigit, rationem, factam cessationem memorasse sufficiat. Non sane parvi æstinanda est canalis istius membranacei, qui alimenta nostro corpori adaptare debet, atonia; quippe qua ciborum digestio labefactatur, laudabilis chyli sequestratio, & sordium excrementitiarum rejectio vitiatur, & hinc succi vitales, maxime sanguis, lympha nutritia, fluidumque nervorum tenuissimum, inertes, crassi ac viscidi generantur: unde non vires tantum prosternuntur, sed etiam temporis successu viscerum labes inducitur, ut ideo graviores tandem morbi, præsertim cachexia, tympanitis, vel hectica febris non immerito sint metuendi.

Qui ut arceantur, & præsentes expugnentur; ante omnia usus rerum non naturalium ita dirigendus est, ne sanitas quid detrimenti inde capiat. Nimirum corpus, cœlo existente sereno, sedulo movere; cerevisia leviori, ac tenuiori, quæ simul sit diuretica, uti; jusculis ex carne gallinarum, vel vitulina, radice petroselini, cichorei, scorzoneræ, & succo aurantiorum paratis crebro vesci; ac loco potus Caffee infusum theiforme, quod tale esse potest, sorbere decet: Recipe herbæ veronicæ manipulos duos, cardui benedicti manipulum unum, florum urticæ mortuæ, chamomillæ vulgaris ana pugillos quatuor, cardamomi minoris drachmas duas. M. conc. d. f. species.

Ex remediis pauca sunt, quæ commendo; præter enim pilulas meas balsamicas, quarum novem alternis diebus vesperi, ad alvum ducendam pariter, ac tonum intestinorum roborandum assumantur; & balsamum vitæ, regioni ventris mane ac vesperi inungendum, opem præclaram spondet essentia carminativa, cujus hæc sit formula: Recipe essentiæ corticum aurantiorum, tincturæ tartari ana unciam, corticis cascarillæ, spiritus nitri dulcis, ana drachmas tres; olei de cedro, ligni sassafras, macis ana guttas sex. M. D. Hujus essentiæ quinquaginta guttæ ex largiori aquarum Selteranarum haustu vesperi capiantur: & inter prandium quinquaginta guttulæ Elixirii visceralis assumantur. His denique, si forsan calor præternaturalis accesserit, interponatur pulvis nitrosus, & pariter ac essentia in cyatho acidulis Selteranis pleno adhibeatur. Opto ceterum, ut hanc medendi ra-

rationem almus Deus serenissimæ Pincipi jubeat esse faustam ac salutarem.

CASUS LXII.

De affectu rariori cachectico, cum tumore uteri scirrhoso, & fluxione dolorifica in malleolo pedis sinistri.

POstquam ego vocatus statum ac valetudinem illustris & Generosissimæ Baronis coram inspexi, & penitius exploravi; tria potissimum calamitatum, quibus per decennium graviter infestatur, genera occurrerunt consideranda. Horum primum atque maximum est tumor regionem epigastricam, infra umbilicum occupans, prægrandis, magnitudinem capitis infantilis ferme adæquans, attactu durissimus, ex puerperio, quo novem abhinc annis defuncta est, subortus, & sensim sensimque majus nactus incrementum, adeo, ut abdomine flatibus expanso in majorem increscat molem, ipsamque umbilici regionem obsideat; contra vero, vacuo a vaporibus ventre, imminuatur, ac mollior fiat. De hoc ergo tumore in quæstionem venit, quænam illius sit sedes, quæ origo, & quæ ab illo noxæ sint metuendæ? Medicorum quidam accusarunt scirrhum, intra uteri substantiam hærentem; quorum opinionem vero mensium regularis fluor, quo mulier illustris gaudet, videtur oppugnare. Quamobrem alii crediderunt, intestinorum canalem, veluti induratum, flatibus nullum permittere transitum; hinc in tantum elevari tumorem, tympanitidis utique significantem primordia. Sed & huic sententiæ partim morbi diuturnitas, partim ipsius tumoris rotunda figura valde repugnant: namque prioris ratione vero est simillimum, totum abdomen intumescere debuisse, & respectu posterioris momenti, conceptu est difficillimum, qua ratione intestina, halituosis vaporibus distensa, globosum semper formarent tumorem. Hinc denique alii ulcerationi uteri, vel etiam pinguedinosæ illius excrescentiæ attribuerunt caussam. Verum utraque ratio locum non invenit: priorem enim mali refutat diuturnitas, quippe quæ ab ulcerosis tumoribus admodum aliena deprehenditur; alteram autem refellit anatomica structura, quæ uterum nulla adiposa pollere membrana, neque ideo ad ejusmodi excrescentiam opportunum esse demonstrat.

Quod si vero mecum reputavero, affectum hunc a novissimo puerperio suam traxisse originem; illustrem fœminam & ante, & post illud puerperium assiduo fluore albo laborasse; atque flatulentia, ut ita loquar, uterina, qua copiosi per uterum exploduntur flatus, insigniter cruciari, neque etiam, more alias sueto, post superatum partum, uterum unquam blandis laxantibus fuisse repurgatum: in eam omnino inducor opinionem, ut ipsum uterum ab inhærentibus ipsi viscidis, spissis, coagulatisque sordibus, infractum, expansum, ac veluti induratum, pro caussa admirandi illius tumoris habeam. Sæpissime enim observavi, ex fluore albo, vel abdominis refrigeratione, vel remediis adstringentibus improvide datis cohibito, subortos fuisse tales imi ventris tumores: qui adhibitis internis ac externis discutientibus, ac emollientibus, hisque intra cavitatem uteri injectis, & inde materia mucida, gelatinæ instar tenaci excreta, protinus disparuerunt, ut illis affectæ rursus utero gesserint, felicesque partus ediderint. In tali vero affectu, ubi simul uteri substantia indurata, illiusque pori obstructi, hinc perspiratio humorum impurorum impedita est; non fieri potest, quin flatus in illius cavitate generentur; qui accumulati, & exitu suo destituti, expandunt matricem, & accedente præsertim intestinorum flatulentia, tumorem constituunt attactu perquam durum: explosis autem flatibus, paullo molliorem. Atque hæc in nostro etiam sic contigisse casu, cuncta docent symptomata: neq; vero fugiet in arte paullisper versatum medicum, quanta ex hoc affectu in reliquum corpus redundare pos-

possint detrimenta? Proximum enim est, ut sanguinis circuitus per uteri substantiam, ob vascula minima a tumore scirrhoso compressa & obstructa, retardetur: hinc stagnando acrimoniam quandam contrahunt uterini succi, quam cum reliqua ac universa humorum massa, ad illam reversi communicant. Ob eandem rationem cruor ille, qui menstruo tempore adhuc effluit, non solum quantitate paulatim imminuitur, verum etiam a naturali temperie recedit, sordibusque viscidis imbutus fertur: neque etiam in tali rerum statu, ulla futuræ impraegnationi spes relinquitur.

Alterum, quod illustri ægrotæ molestiam creat, malum est fluxio dolorifica in malleolo pedis sinistri. Ex illo enim loco, certis temporibus ichor acerrimus ac corrodens exstillat, tantusque jungitur dolor, ut nec insistere pedi valeat, sed lecto affixa teneatur: cujus calore si affecta pars fomentata fuerit, intra paucos dies sponte evanescit omnis dolor non minus ac fluxio. Tum vero protinus excipiunt atrocissimi in femore cruciatus, qui non prius mitigantur, quam donec pedis tumor saniem plorare atque dolere rursus cœperit. Pes adfectus simul contabescit; & turbata quoque totius corporis nutritione, omnes languescunt vires. Exinde vero adparet, quantus sit infimi pedis cum osse femoris consensus; nec dubium est, quin acre serum, quod ulcus pedis per intervalla plorat, ab osse femoris ad pedem derivetur; & ad illud ex vicini uteri indurata, ac muco obducta substantia deferatur.

Tertium denique morbi genus, cui insignis debetur animadversio, constituunt passiones hypochondriaco-hystericæ, quæ fœminam generosissimam misere discruciant. Has innuunt flatulentæ distensiones, ac spasmodica imi ventris tormina, quæ versus menstruum tempus atrociora observantur, anxietates præcordiorum, cordis palpitationes, inquietudo ac angor animi, ejusque ad terrorem, & graviores affectus insignis facilitas; ventriculi debilitas, digestio turbata, atque tanta alvi segnities, ut non nisi pilulis solicitata respondeat. Et cum ventriculi robore tali ratione labefactato, in vicem sanguinis ac chyli laudabilis, humores impuri, acres, biliosi generentur; non solum vires totius corporis prosternuntur, & pulsus arteriarum cordisque admodum languidus fertur, verum etiam omnes solidæ partes, debito nutrimento orbatæ contabescunt.

Quæ cum ita sint, eo jam dirigere oportet omnes curandi scopos, ut quæ præsto sunt mala, convenientibus remediis debellentur, majora vero atque futura, maxime tympanitis aut hectica præcaveantur. Verum funditus extirpare omnem calamitatum cohortem, vel ob scirrhosum uteri tumorem, qui cunctis originem præbet symptomatibus, erit difficillimum, & sufficiet, si atroces passiones mitigaverimus paullisper. Quod ergo ipsum illum uteri tumorem attinet, illum emollire, ejusque incrementum impedire conveniet. Quam ob caussam experientia fultus commendo semen milii cum lacte, ad consistentiam pultis crassioris coctum, & intra lintea duplicata, ne humectet ventrem, nocturno præsertim tempore tumori illi adplicatum, continuando per aliquod tempus, & insuper omne frigus, uti generatim ab imo ventre, ita præcipue ab affecto loco probe arcendo: namque hoc remedii genere tumores mammarum scirrhosos, ac fere carcinomatosos emollitos pariter atque curatos vidi.

Ut porro flatulentæ expansiones discutiantur, simulque ventriculus cum intestinis corroboretur, nihil est præstantius balsamo meo vitæ, extrinsecus abdomini inungendo, & superimponendo lintea calefacta. Quo eodem scopo, & ad præcavendam cruditatum in ventriculo generationem, egregiam exseret opem, viscerale meum atque balsamicum Elixirium; quod ut quotidie sub epulis ad quadraginta guttas ex haustu vini Hungarici capiatur, auctor sum suasorque.

Quum autem præcipuum, ut cunctarum adfectionum, ita maxime dolorificæ flu-

fluxionis in pede fundamentum in scorbutica, viscida ac biliosa humorum vitalium intemperie latere videatur: ab interno, ac bene ordinato thermarum Carolinarum usu, sequentem in modum instituendo, præstantissimum expectare licet auxilium. Postquam nimirum hosce fontes accesserit illustris mulier; post unius diei, ad recuperandas vires permissæ otium, sumtis vesperi pilularum mearum undecim, inchoetur postridie aquarum potatio. Hujus sint tria intervalla, quorum binis prioribus per sex semper dies molares thermæ; ultimo per septiduum ordinariæ, quas *den Brudel* dicunt, hauriantur: molares enim longe leviores magisque spirituosas fovent aquas, quam quidem ordinariæ, quippe quæ multa terestri ac calcarea scatent substantia. Primo die mane undecim aquarum vascula, prout ibidem ex usu sunt, potentur; altero quindecim vel sedecim, tertio viginti duo: qui summus esto numerus. Nimia enim aquarum moles præsenti morbo minus est conveniens; & hanc ob caussam, si thermæ per alvum ac urinam rite operentur, melius est sequentibus diebus numerum vasculorum imminuere. Finita sex dierum periodo, abstineat ægra per unam diem a potu, & sumtis eadem vespera iterum pilulis, alteram, sicque etiam tertiam adgrediatur periodum. In fine curationis per biduum successive devorentur dictæ pilulæ, ita ut vesperi septem earum, totidemque mane deglutiantur. Sub hac autem potatione, præter commendatum superius Elixirium, inter pastum capiendum, pedes, ut corroborentur, quavis vespera in pediluvia ex aquarum molarium & lactis vaccini æquali portione parata immittantur, inque eo per horæ dimidium detineantur. Non minus alternis diebus pulvis meus præcipitans cum quindecim guttis liquoris mei anodyni, ex aqua cerasorum nigrorum adhibeatur: & denique pro potu ordinario vel acidulæ Selteranæ inserviant, vel sequens decoctum: Recipe hordei mundati manipulos duos, radicis scorzoneræ, cornu cervi raspati ana unciam unam. M. coquantur in vase clauso cum tribus aquæ mensuris; percolentur, additisque olei de cedro septem guttis, & sacchari una uncia, in usum adserventur.

Postquam igitur, feliciter absoluta thermarum istarum potatione, redux facta fuerit Baro generosissima: consultissimum erit, ut autumnali præsertim ac vernali tempestate, per aliquod hebdomades, singulo mane mensuram unam acidularum Selteranarum lacti asinino nuptarum hauriat; aut sero lactis utatur, cujus hæc est præparatio: Lactis recentis vaccini mensura una, additis vel vini Rhenani binis cochlearibus, vel succi Citri dimidio cochleari, leviter coquatur, ut coaguletur, tum percoletur, ejusque mensura una quotidie sorbeatur, cujus portio dimidia mane tepida, a meridie frigida potetur. Neque levem præstabunt operam, juscula medicata mane vel loco infusi theiformis capienda, vel cum sero lactis alternanda. Ad ea conficienda sumuntur gallina in frusta discissa, tres cancri, dum vivunt, in mortario contusi, radicum cichorei, scorzoneræ, chinæ, petroselini, eboris raspati ana uncia una, coquuntur in vase stanneo cum mensura una aquæ puræ, sub finem tantillum salis communis, florum macis, ac succi aurantiorum additur, & sic sorbillatur. Præterea ter quovis anno, sub finem scilicet Februarii, Septembris, ac ineunte Junio, venam in pede secare, atque quatuor vel sex cruoris uncias detrahere oportet.

Et quod denique ad pharmacorum usum spectat; ex iis Elixirium sæpius dictum quotidie ab epulis sumendum; ac per vices liquorem anodynum cum pulvere præcipitante ex aqua frigida vesperi capiendum, pilulasque meas quandoque interponendas suadeo. Imprimis, instante menstrua periodo, ad fluxum promovendum, per aliquot dies quavis vespera septem dictarum pilularum, vel solas, vel pulveri præcipitanti nuptas vehementer laudo deglutiendas. Quibus omnibus, si mentis tranquillitas, omniumque mœrorum atque curarum evitatio, & moderata corporis exercitatio

accesserit: haud dubito, quin dirorum symptomatum exoptatum sint allatura levamen.

CASUS LXIII.

De cachectica corporis constitutione ex soda diuturna.

VIr generosus quinquaginta quinque annorum, temperamenti cholerico-melancholici, adolescentiæ suæ periodum sub perpetua animi hilaritate, ac illibata corporis valetudine, felix transegit. Verum cum partim in Academiis degens, partim in vita militari, cui nomen dederat, multis victus, potusque excessibus, atque erroribus indulsisset, variisque corporis defatigationibus obnoxius fuisset: ipse non miratur, quod virium robur successive labascere cœperit. Præsertim adhuc junior, vinis calidioribus, fumo Nicotianæ largiori, & quotidiano spiritus vini usui adsuetus, id effecit, ut per triginta jam annos, molestam sæpissime patiatur sodam. Ab hac liberari cupiens, multos consuluit medicos, & quamplurima usurpavit medicamina; ex quorum numero non præstantius solamen, quam ab ipsa creta percepit. Hac per viginti annos uti suevit, dum illius quindecim grana, vel scrupulum unum, imminente malo assumit, cum ardoris istius momentanea remissione. Quod si vero illam haud ceperit, horrendo cruciatu infestat soda, nec remittit, nisi vomitu vel sponte insequuto, vel digitis in fauces intrusis procurato. Redduntur per illum sordes acidissimæ, dentes fere arrodentes; tumque per aliquot dies, prout cibos incongruos evitaverit, a malo suo liber est: quare etiam per multos jam annos, ab omnibus acidis, pinguibus, similagineis, quin & potu spiritus vini abstinuit, nec amplius herbam Nicotianæ sugere suevit. Contra vero pulveres sternutatorios ad hanc usque diem, largissima quantitate naribus attrahere solet; iisque tantum humorum salivalium ad glandulas pituitarias ac salivales adfluxum sibimet contraxit, ut non tantum de die multum salivalis humiditatis & spuat, & naribus ploret, verum etiam noctu limpidi succi ex ore fluant. Præterea ciborum adpetentia magis magisque imminui cœpit; quā restauraturus, suasu Medicorum, sex abhinc annis acidulas Egranas, sequenti anno Teinacenses potavit, cum successu felicissimo. Sed posthæc vires corporis cum adpetitu paulatim evanuerunt, maxime per novissimum triennium: quo, singulis epulis, nihil nisi aliquot jusculi, aut lactei pultis cochlearia assumere; carnium vero, vel solidioris cibi rarissime quicquam, aut non ultra unciam comedere valet. Neque ventriculus fert cerevisiam; in cujus locum quotidie ultra binas vini Neccariensis mensuras potare soluit, quo vires aliquantulum refici putavit. Postquam autem tantam vini quantitatem, ventriculo a cibis vacuo, admodum inimicam dissuasissent medici, idque alvi obstructione, qua sæpius per aliquot dies laborat, comprobassent: paruit ipsorum consiliis, vinumque tertia aquæ cum aniso stellato decoctæ parte permixtum bibit. His denique molestiis novissimo anno supervenit violenta tussis, qua singulo mane albam tenacemque exscreat pituitam, cum corporis contabescentia, ac adpetitus in dies aucta prostratione. Quæ cum vernali hujus anni tempore, atrocioribus lateris puncturis, dorsique doloribus complicata invalesceret, meum tandem auxilium flagitavit vir generosus.

Datis ergo congruis medicaminibus, remiserunt dolores, tussis paullulum mitigata est; quam penitus consopire eo minus consultum judicavi, quo magis æger sub rejectione muci optime habet. Interim molestus ventriculi ardor, licet strictissimam servet diætam, quotidie ferme, & tempore secundæ in duodeno concoctionis urget. Hinc putavi, sodam illam ac vomitionem ex saburra ventriculi acida, vitio succi pancreatici sustentata, originem traxisse; & postea partim crebris vomitibus, partim etiam continuo cretæ usu, ventriculi robur adeo labefactatum fuisse, ut inde & adpetitus

jactu-

jacturæ, & infirmæ digestionis ratio posset suppeditari. Quamobrem, rejecto cretæ usu, commendavi ad aciditatem temperandam, & stomachum confortandum, mixturam ex liquore terræ foliatæ tartari, tinctura salis tartari, & martis tartarisatæ Ludovici concinnatam: quam vero, dum non ferret subitaneam opem, omisit æger, & cretæ rursus indulgere cœpit. Adventante æstate, & ventriculo ad potandas minerales aquas existente inepto, haud alienum credidi, ad primas vias ab omni saburra viscida non minus ac acida repurgandas, potationem aquarum Sedlicensium commendare. Annuit quoque consilio meo generosus æger, & intra tres dies earum aquarum unam dumtaxat bibit lagænam, sumta die quarta, ex aqua simplici, dimidia salis Sedlicensis uncia. Verum cum sub hac curatione, semel tantummodo singula die deposuisset alvum, & aquas, simulac potæ erant, protinus per urinam fuisse redditas affirmasset, destitit ab ulteriori potatione; nec minus commendatis loco cretæ pulveribus, qui crocum martis aperitivum, oculos cancrorum citratos, terram foliatam tartari, & arcanum duplicatum habebant, uti recusavit. Desideravit potius exterorum ac celebrium medicorum de statu illius morboso judicium; quod inprimis abs Te, Vir Experientissime, flagitamus, & doceri præsertim avemus:

1. Quinam sit præsens morbus; quæ illius caussa, atque origo; & num ex assidua tussi, corporis contabescentia, insignique languore, ac perpetua refrigerationis sensatione, hecticam suspicari liceat febrem.

2. Qua ratione ea mala curari ac præservari possint.

CONSILIUM MEDICUM.

Cuncta, quæ virum generosum graviter solicitant, symptomata, veluti continua, & per triginta annos inhærens soda, quam demulcere, seque a sævit tormentis, vomitibusque acidissimis præservare solet cretæ usu; porro copiosa salivæ pituitosæ per nares fluxio, atque sputatio, tussis diuturna, adpetitus jactura, alvi segnities, corporis contabescentia, viriumque decrementum, clarissimo sunt documento, vim ventriculi digestivam, a copiosa saburra acri & acidissima, in primis viis stabulante, admodum esse labefactatam. Inde vero chylus non nisi crudus, indigestus, semiacidus ac minus temperatus generatur, ac reliquis humoribus permiscetur; a quo non tantum turbata nutritio, viriumque jactura suos mutuatur natales; verum etiam, dum serosa tenuiorque sanguinis portio copiosius secedit, largior sputatio, multaque pituitæ e naribus ac pectore ejectio suam trahit originem. Eadem præterea acida humorum acrimonia præcipitat, ac veluti coercet particulas spirituosas sulphureas, quæ bilem constituunt; quare ipse succus biliosus, ad cicurandum in primis viis contentum acidum utilissimus, redditur iners; viscera sanguinea, maxime hepar, atque pancreas a crasso sanguine obstruuntur, & hinc nec ex hepate sufficiens spirituosæ bilis secretio, nec ex pancreate lymphæ tenuioris fermentalis legitima sequestratio, irreparabili digestionis damno, contingere potest.

Ad horum vero malorum, præsertim molestissimæ sodæ tantam diuturnitatem quotidianus ac nimius cretæ usus contribuit: hæc enim, licet acidum promte absorbeat, ac præcipitet, attamen nocivum adstrictionis effectum relinquit; unde non modo graviores tunicæ glandulosæ, quæ ventriculum, ac intestinum ambit, constrictiones, sed alvi quoque pertinacissimæ inducuntur obstipationes. In quo rerum statu hectica quidem nondum præsto esse videtur; atquin ob digestionem vitiatam, & viscera male constituta, cachectica corporis constitutio utique jam invaluerit, nullum prorsus est dubium; nec vanus sane metus, ne tandem lenta febris, cum tumore pedum, ac corporis contabescentia insequatur.

Quare cum periculum in mora sit, consultissimum puto, ut malo quam ocyssime

me ferantur suppetiæ, & hac intentione cruditates primarum viarum eliminentur, blanda chylo ac sanguini restituatur spirituascentia, & obstructa reserentur viscera: quo scopo remedia amara, visceralia, roborantia, aperitiva, & sic dicta anticachectica usus sunt præstantissimi. Commendo igitur vinum laxativum, quod sic se habet: Recipe radicis cichorei, rhabarbari ana unciam unam, radicis pimpinellæ, gentianæ, corticis ligni sassafras, limaturæ martis ana drachmas tres, passularum minorum uncias tres, terræ foliatæ tartari drachmas duas. C.C.M.D. S. species, quæ cum una & dimidia vini mensura infusæ, intra sex dierum spatium, mane adsumantur. Hoc potu absoluto, ter quavis hebdomade pilularum balsamicarum, ad modum Becheri, vel Stahlii confectarum quatuordecim, cum pulvere absorbente maritatæ vesperi devorentur. In locum potus ordinarii, felicissime substituantur acidulæ Selteranæ, earumque binæ partes cum una vini Rhenani commixtæ; aut etiam decoctum scorzoneræ ac cichorei cum vino paratum. Præterea corpus sedulo moveatur; ac sub epulis capiantur quadraginta guttæ Elixirii temperati, quod ex extractis amaris, cardui benedicti, centaurii minoris, succino, myrrha, sale tartari, cum vino Hungarico sit concinnatum. Quod si denique vires permiserint, prævia hac commendata curatione, insignissimum ab usu thermarum, quæ in Carolinis scaturiunt, molarium, polliceor auxilium.

CASUS LXIV.

De cachexia cum asthmate & tumore hydropem minante.

Qui jam ago quadragesimum sextum ætatis annum, statura corporis longiori præditus sum, ac olim vegeta sanitate, & integra ciborum adpetentia gavisus fui: octo circiter abhinc annis, insignem scroti pruritum, stillicidio quodam lymphæ tenuioris, ex affecto loco instar sudoris transpirantis stipatum tolerare cœpi. Expugnaturus hanc molestiam, quotannis potavi acidulas Pyrmontanas, vel Scwalbacenses; ante binos annos balneis Wisbadensibus usus sum; & extra hasce curationes, acidulas Wildungenses, vino nuptas pro potu ordinario adhibui. Quum autem hæc & alia remedia spem fefellissent: tandem ante tres circiter menses, aquas adstringentes loco adfecto adplicui, eo effectu, ut pruritus non minus ac lymphæ acrioris stillicidium brevi tempore remitterent. At vix sublatis his adfectionibus, aliæ successerunt longe graviores, quæ ad hanc usque diem me habent solicitum. Nimirum gravi præcordiorum compressione cum sibili sensatione, cordis palpitatione, insignique spirandi difficultate, noctu præsertim discrucior; quibus symptomatibus hora matutina quinta, æstus præternaturalis, & oris siccitas superveniunt. Abdomen est tensum, alvus obstructa; flatuumque urget retentio, ut sæpius clystere vel purgante uti cogar remedio. Mictio fit difficilior, sed urina redditur tenuis, ac justo rubicundior, & post diuturniorem paullo moram, sedimentum deponit mucosum ex albo roseum, quantitate satis copiosa. Ciborum adpetentia sensim prosternitur; pedes quavis vespera intumescere videntur, & abdomen, non obstante crebriori alvi fluxu, manet tensum & expansum; sed pectus, caput, artusque superiores contabescere cœperunt. Pulsus fertur languidus, & celer; ac denique ab omni spiritus vini usu abstineo, proque potu ordinario æstate aquas Wildungenses, cum vino Rhenano mixtas, hyeme cerevisiam potare soleo.

Judicium cujusdam Medici.

Generosissimus vir, & perquam strenuus Chiliarcha per multos abhinc annos atrocibus scorbuticis in dextro pede doloribus, tam tensivis, quam ardentibus, brachiorum lancinationibus ac molestissimo testium pruritu, atque lymphæ acrioris ex illis stillicidio, misere cruciatus fuit. Adhibitis præstantissimis re-

remediorum generibus, remiserunt quidem hæc symptomata; ac cum generosus æger procero gaudeat corpore, & passionibus hypochondriacis obnoxius, insignem ad hæmorrhoidalem fluxum possideat proclivitatem, testantibus tuberculis, haud ita pridem anum obsidentibus; factum utique est, ut ante aliquot menses, asthmate flatulento hypochondriaco, imi ventris tensione ac intumescentia, pedum tumore, lotiique difficiliori mictione stipato corriperetur.

Cuncta vero hæcce mala, partim a sanguinis, exitu suo per venas hæmorrhoidales destituti, stagnatione circa venam portæ, quæ in corporibus sanguineis ac obesis ob vasorum sanguineorum exilitatem frequentius solet contingere; partim ab obstructione vasorum minimorum, ac viscerum abdominis suos procul dubio mutuantur natales: unde quoque tensionum, pressionum sub costis spuriis, flatulentiarum, spirationis difficilis, ac ferme suffocativæ, aliarumque adfectionum caussę sunt repetendę. Et quamvis horum vitiorum, præsertim inveteratorum curatio tantis circumsepta deprehendatur difficultatibus, ut potius verendum sit, ne ex illis hydropici, vel alii immedicabiles suboriantur affectus: tam inauspicatam tamen in nostro ægrotante ferre prognosin, ciborum adhuc integra concoctio, & color faciei floridus, & a cachectico remotissimus minime permittunt; neque ulla pręternaturalis lymphæ extravasatæ congestio, hydropis prænuncia, observatur. Et præterea, sicuti probe annotant, ac experimento confirmant Acta Anglicana, subjecta sanguinea, ac procera minus obnoxia existunt morbis hydropicis; quoniam seri acrimonia, si quæ fuerit, per nimiam pinguedinem attemperatur, atque coercetur.

Quod igitur tanti mali curationem attinet; in nostro quidem ægrotante, diuturna ac fere triginta trium annorum experientia suffultus, sequentem commendavi. Primum ut stagnationi sanguinis succurratur, venam in pede secandam, eamque sectionem bis vel ter quotannis repetendam, atque simul duas cucurbitas cum scarificatione femoribus admovendas curavi. Tum in ipso asthmatis paroxysmo, ad hæmorrhoidalem desuper respiciens fluxum, ano infundi jussi sequentem clysterem: Recipe florum verbasci, summitatum millefolii ana drachmam unam cum dimidia, foliorum sennæ drachmas duas, tartari tartarisati scrupulos duos, trochiscorum alhandal, aloes lotæ ana grana quatuor, herbæ galeopsidis manipulos duos; infundantur cum s.q. aquæ communis ferventis e.g. unciis octo, stent per 24. horas in loco calido, vase clauso: Colaturæ adde olei liliorum alborum unciam unam. M. D. Deinceps curæ mihi cordique fuit, ut viscerum pariter ac alvi obstructionem reserarem, flatulentos vapores per inferiora expellerem, atque mictionem redderem faciliorem. Hisce scopis inservierunt salia alcalia, tum media fixa, tum volatilia, magnesia alba cum arcano duplicato mixta, sal genistæ, absynthii, cichorei, artemisiæ, tartarus vitriolatus, regulus antimonii medicinalis &c. quæ remedia mane ad drachmam dimidiam propinavi. Non minus alvum purgavi, & hoc fine semel quavis hebdomade dedi extractum esulæ, vel elaterium, cum manna solutum, ac cremore tartari permixtum; aut per aliquot dies exhibui pilulas, quæ habebant gummi ammoniacum, aloem rosatam, extractum centaurii minoris, myrrham, ac nitrum &c. aut etiam mercurium in pilularum forma ordinavi. Ad ciendum urinæ fluxum, arcanum tartari liquidum, cum extracto fumariæ, & tinctura rhabarbari mixtum, & quotidie ad drachmam dimidiam datum, operæ fecit pretium. Atque, ut flatulentiæ succurrerem, bis quotidie sub epulis sumendas jussi sexaginta guttas tincturæ tartari, antimonii, succini, spiritu salis ammoniaci anisato, & aliquot olei fœniculi, corticumque aurantiorum guttis maritatæ; in cujus locum nonnunquam substitui essentiam carminativam, quæ ex spiritus nitri dulcis, essentiæ aurantiorum ana uncia dimidia, tincturæ tartari, spiritus

tartari, salis ammoniaci ana drachmis duabus, olei chamomillæ Romanæ, atque carvi ana guttulis binis erat confecta.

Quod si denique asthmaticus invaderet paroxysmus; haud sine singulari fructu dedi octoginta circiter guttulas liquoris, qui sic habebat: Recipe florum ammoniaci in aqua scabiosæ solutorum unciam semis, infundatur pulveris fuliginis unciæ uni, stent ad tincturæ extractionem; filtretur, colaturæ adde salis cornu cervi drachmas tres. Filtretur & detur ad usum. Nec irritam in ejusmodi asthmaticis passionibus deprehendi operam mixturæ, cujus hæc erat formula: Recipe aquæ aperitivæ uncias quatuor, fœniculi, veronicæ ana uncias duas, tincturæ tartari drachmas duas, liquoris cornu cervi succinati, spiritus salis ammoniaci anisati ana drachmam unam, spiritus lumbricorum volatilis drachmas tres, syrupi veronicæ parum. M. D. S. mixtura, cujus cochlear unum singulis binis horis capiatur.

Cæterum præter thermas ac acidulas, commendavi, ut generosus æger, ab omnibus alimentis æque ac medicaminibus justo calidioribus, exæstuantibus, cibis acidis, salitis, aromatisatis, flatulentis, & concoctu difficilioribus, vinis calidioribus, dulcibus, spiritu vini, animique commotionibus, maxime mœrore, omni studio sibi caveret. Contra vero auctor fui, suasorque, ut corporis exercitatione per equitationem ac vectionem in curru sedulo uteretur; ac denique ex vinis Mosellanum, super sale genistæ, absynthii, ac petroselini infusum, ob virtutem, quam possidet, diureticam potaret.

RESPONSIO CONSULTATORIA.

Ex litteris Viri generosissimi, & adnexo ipsis judicio medici ordinarii probe intellexi, ipsum cachexia cum asthmate, & tumore hydropem minante complicata, graviter infestari. Expugnaturus vero hoc malum, non modo ad ipsa morbi symptomata, sed præsertim ad caussam illius, curandi intentionem dirigere suevi. De qua si dispiciam; eam non nisi in lymphæ acrioris stillicidio ex scroto, per aquas adstringentes, forsan remediis mercurialibus nuptas, improvide cohibito collocandam arbitror. Hac enim factum est, ut acrior illa materia ad nobiliores corporis partes, maxime præcordia, & transversum septum compulsa, illas ad spasmodicas constrictiones proritaverit; hinc liberum ac æquabilem humorum vitalium progressum impediverit, & graviora illa symptomata progeneraverit. Nec pauca mihi succurrunt exempla, ubi ex podagra retropulsa, scabie improvide exsiccata, fluore albo adstricto, & ulceribus præmature consolidatis &c. similes adfectiones, anhelitus graves, tumores œdematosi, hydropici, artuum superiorum ariduræ &c. haud sine vitæ periculo fuerunt subortæ. Longe graviora vero symptomata, & majus periculum minantur horum exanthematum improvidæ curationes, si nobiliorum viscerum, maxime hepatis post se traxerint obstructiones, quippe quæ curationem quoque reddunt longe intricatiorem, quam quidem est, si solæ adhuc spasmodicæ partium nervosarum ac membranacearum peccaverint stricturæ. Quum itaque in præsenti casu, viscera adhuc salva, & a labe immunia fore spero: nullus quoque dubito, quin curatio felici sit potitura eventu, si illa rite instituatur, temporisque diuturnitate ac patientia adjuvetur. Quod attinet medicamina a medico ordinario commendata; illa quidem generatim in hisce morbis non aliena deprehenduntur; sed jam cardo rei in eo consistit, ut jam ea seligamus præsidia, quæ speciatim præsenti malo, & viri generosi constitutioni sint adaptata. Hoc fine ab omnibus purgantibus, ac calidioribus medicinis abstinendum, etiam atque etiam hortor; & sequentem medicationem fore convenientissimam confido.

Primum quidem singulo mane sex circiter vascula infusi theiformis sorbillanda suadeo, quod sic se habet: Recipe her-

herbæ cardui benedicti manipulum unum, summitatum millefolii, florum chamæmeli vulgaris ana pugillos quatuor, seminis fœniculi drachmas duas. Conc. Cont. D. Ante hujus potationem, pariter ac vesperi 50. guttulæ florum sambuci capiantur; & brevi ante prandium, nec non hora quinta pomeridiana drachma dimidia salis mei aperitivi assumatur. His per tres dies usurpatis, quarta mane haud secus, atque præcedente vespera sedecim pilularum balsamicarum, quæ meæ sunt compositionis, deglutiantur: eademque die a reliquis medicaminibus abstrahatur. Tum priora per tres dies repetantur; & sumtis quarto iterum pilulis, hæc medicatio per aliquod tempus, alternatim dicta ratione continuetur. Denique pro potu ordinario commendo sequens decoctum, cum tertio vini Mosellani parte remixtum: Recipe sarsaparillæ electæ uncias quatuor, radicis cichorei unciam unam, seminis fœniculi unciam semis. Conc. Cont. F. species, quarum unciæ binæ ex tribus aquæ mensuris per horam decoquantur dimidiam. Quæ si rite observentur, effectum procul omni dubio præstabunt saluberrimum.

CASUS LXV.

De affectu cachectico tympanitico.

VIR quidam consultissimus, annorum quinquaginta novem, temperamenti cholerico-sanguinei, staturæ procerioris, tam robusta olim valetudine gavisus fuit, ut præter variolas, morbillos, & acutam febrem anno ætatis vigesimo quinto, cum in Italia degeret, perpessam, nullos unquam toleraverit morbos. Viginti circiter abhinc annis, nocturno tempore, ex improviso spasmo quodam oris ac narium corripiebatur; quo sponte remittente, sanus vixit, nec ideo ullis medicinis, nec venæsectione nisi inordinata usus fuit. Interim crebram tristitiæ, iracundiæ, aliorumque animi affectuum habuit occasionem, ac præsertim ob duarum uxorum, & filii, spei optimæ, præmaturum obitum, multis acerbisque indulsit mœroribus. Hinc ante annuum tempus corpus emacrescere cœpit; sed cum præterea bene haberet, somno frueretur placidissimo, ciborum præter carnium fastidium integra gauderet adpetentia, suisque muneribus vegetus præesse posset; parvi æstimavit illam contabescentiam. Mense demum currentis anni Aprili, sumtis forsan inter convivium, ex simila ac butyro pistis eduliis, & paullo post pota cerevisia triticea; accidit, ut insequente nocte, subito pressorium, vehementemque in pubis regione dolorem, cum ardore urinæ, ac veluti stranguria stipatum perciperet, & continua mingendi cupiditate, mictione vero parciori & dolore in urethræ orificio molestissimo urgeretur: qui ad hanc usque diem, maxime sub lotii missione, aut si curru super stratis lapideis vectus, fortius concusserit corpus, vehementer adfligit. Præterea sensit nonnunquam aliqualem ad fluxum hæmorrhoidalem proclivitatem, dum ante decennium non minus, ac circa æquinoctium vernale, novissime elapsum, cruoris tantillum cum fæcibus per alvum reddidit; sed ipse fluor nunquam successit. Quare Augusto mense acidulas Egranas potavit; quæ nullum quidem sudorem, ad quem natura est difficillimus, moverunt; at per alvum ac urinam præstantissimum ediderunt effectum, adeo ut sub earum potatione optime viguerit. Verum hac finita pedes primum circa taleolos, & brevi post ipsum abdomen tumere cœperunt, & reliquum corpus, præsertim facies, magis magisque contabescebat; atque inter scandendum per scalas spirandi accedebat difficultas.

Meum tandem ante quatuordecim circiter dies flagitavit consilium. Idcirco cum ex bene ponderatis omnibus morbi momentis, non sine ratione, viscerum, præsertim hepatis obstructionem suspicarer, atque cachecticum utique statum vererer; eo curandi scopos direxi, ut obstructa viscera reserarentur, tonus eorum con-

confortaretur, serum superfluum ac stagnans e corpore proscriberetur, flatus discuterentur, ac vis stomachi digestiva adjuvaretur. Hoc fine adhibui pulveres salinos resolventes, leniter diureticos, interpositis martialibus, anticachecticis, stomachicis, ac carminativis; & extrinsecus adplicui sacculos ac emplastra discutientia. Laxantia oretenus exhibere, & ob insigne, quo æger illa prosequitur, fastidium, & virium defectum timui; & potius clysteres ano infundendos curavi; quibus fæces copiosissimæ, nigricantes, induratæ, cum multis flatibus educebantur, & abdomen fiebat mollius. Superveniens quoque tussicula, nocturno potissimum tempore adfligens, recensitis remediis cedebat; & post topicorum usum, pedum tumor imminuebatur.

Sed quam maxime vereor, ne aliqua viscerum labes, & status tympanitico-hydropicus actu præsto sit. Namque venter maximam habet molem; & vacuatis nequicquam clysterum ope flatibus æque ac copiosis stercoribus, manet tumidus: neque minus crurum pedumque tumor, licet sub decubitu in lectis calidis, paulisper decrescat, erecto rursus corpore protinus adest. Urina perpauca meitur, minimeque assumtorum respondet quantitati, colorem refert aurantium, obscuriorem, ac rubrum deponit sedimentum; quale eorum, qui inflammationibus laborant, lotium dimittit. Novissime etiam scrotum attollitur; & humorum jam quædam extravasatio facta fuisse videtur. Nec silentio prætermitti debet, ægrum sæpius, cruorem ex atro rubentem e naribus fundere; cæterum animo esse subtristem, & ad commotiones patheticas facillimum: pulsus percipitur debilis, ac frequens, absque calore præternaturali; ac denique ciborum adpetentia prorsus dejecta, somnus turbulentus, corporisque vires penitus prostratæ.

CONSULTATIO.

Symptomata, quibus virum Consultissimum male haberi, ex præmissa morbi historia intellexi, sunt sane gravissima, & magnum portendunt periculum. Nisi enim viscera imi ventris adhuc a crasso fœculentoque sanguine tantummodo infarcta crederem; & ea ab omni induratione immunia haberem, sane non possem, quin imminentem, imo actu præsentem corporis inferioris tumorem hydropicum, superioris vero contabescentiam suspicarer. Nec latent caussæ, quæ ad ingenerandum hoc grave malum contribuerunt, quas inter vita sedentaria motus sufficientis expers, crebri mœrores, ac animi commotiones, hæmorrhoidum denegatus fluor, & parcior sanguinis per sectiones venæ missio sunt præcipuæ. Curatio porro, quam huic morbo adaptavit medicus ordinarius, ita est comparata, ut nihil fere supersit, quod addere possim. Unicum adhuc monere liceat, quod nimirum in ejusmodi tumoribus hydropicis, potentior paullo evacuatio sit necessaria: cui scopo cum purgantia drastica, ac vehementiora minime conveniant, felicissimo cum successu satisfaciet infusum mannatum, cujus hæc sit compositio: Recipe mannæ electæ uncias tres, terræ foliatæ tartari, cremoris tartari ana drachmam, aquæ florum acaciæ uncias sex: coque & solve leni calore, colaturæ adde essentiæ corticum aurantiorum, centaurii minoris ana guttas quadraginta, olei de cedro Italici guttas sex. M. D. Hæc potio singulis quatuor diebus repetenda, mane successivis haustibus, interponendo potum jusculi avenacei, assumatur.

Deinceps ad spasmos demulcendos, & flatus discutiendos ingentem opem præstabit liquor meus anodynus, cum quarta parte balsami vitæ maritatus, & ter quotidie ad triginta guttas ex decocto quodam, vino Mosellano nupto capiendus. Roborat ille ventriculum, & universum nervorum genus, urinam flatusque pellit, & præsertim, cum febrilis nondum præsto sit calor, egregii est usus. Præterea pilularum balsamicarum, ad Becherii, Sthalii, vel meam mentem paratarum octodecim alternis circiter vesperis deglutiendas suadeo, & altero mane drachmam unam salis aperitivi

sumendam commendo, cujus hæc est formula: Recipe lapidum cancrorum, solutionis oculorum cancri, salis absynthii, tartari vitriolati, salis Sedlicensis ana drachmas duas, nitri antimoniati drachmam unam. M. F. pulvis. Potui ordinario conveniet decoctum sarsaparillæ, corticis ligni sassafras & Juniperini, cum tertia vini Mosellani parte remixtum: quibus, si res adhuc integra fuerit, restitutum iri ægrum, eo minus dubito, quo plures mihi occurrerunt personæ, quæ eodem morbo, iisdemque remediis tractatæ, pristinam recuperarunt sanitatem.

CASUS LXVI.

De morbo tympanitico.

MAtrona triginta annorum, temperamenti sanguineo-cholerici, ex odore suaveolentium male habens, matre, quæ arthritide, nephritide, & contractura per biennium perseverāte laboraverat, nata, iisdē articularibus passionibus ante aliquot annos misere cruciata fuit. Mensium ceterum fluore, satis regulari, gavisa, & tempore conjugii (secundas autem nuptias jam celebravit:) ex vehementiori terrore ac iracundia quater abortus, quorum novissimo ante duos annos molam simul excrevit, cum copioso profluvio stipatos passa est. Nihilo tamen minus ante septem anni quadrantes utero gerere cœpit; fœtum gestationis tempore in dextro abdominis latere, & ultimis mensibus ante partum circa epigastricam regionem situm esse sensit; tum legitima periodo post vehementes labores feliciter peperit; at secundinis rite excretis, imminutiorem lochiorum fluxum toleravit. Et postquam infans, cui ipsa ubera præbuerat sugenda, tredecim hebdomades natus, vitam cum morte commutavit; abhinc menses & irregulares & parciores fluere cœperunt, & mammæ ad hanc usque diem lac continent. Senserat ante hoc puerperium in regione epigastrica ad umbilicum usque, dolores obtusos; qui, enato post partum in eadem regione tuberculo, magnitudine nucem avellanam superante, & magis intrinsecus, quam ab extra percepto, redibant tanta molestia, ut ad neutrum laterum, sed supina noctu decumbere cogeretur; & ideo somno minus reficiente frueretur. Atque novissimo mense Junio, absque ullo diætæ errore prævio, accidit noctu, ut vehementiori colica hysterica, respiratione difficili, præcordiorum anxietate, & alvi obstructione corriperetur; sed adhibitis interne carminativis, uterinis, balsamicis, cinnabarinis, externe emollientibus, discutientibus, atque venæ in pede sectione brevi tempore ab iis symptomatibus vindicabatur; menses fluebant rite, & criticum alvi profluvium absque nullo tumoris interni decremento accedebat. Hinc suasu medici ordinarii mense Augusto, balneis Tœplicensibus uti cœpit; simulque acidulas Egranas, licet ipsi vomitum cierent, nec per colatoria iterum abigerentur, potare debuit. Finita potatione febrem incidebat acutam, ægramque sanatam domum redire cogebat; sed sub itinere tam ob solis fervorem, quam æstum internum siti urgebatur, nullo potu, nec aqua extinguibili. Reduci factæ abdomen magis magisque tumebat, tumor internus fiebat grandior, adpetitus deficiebat, & demum febris intermittens, eaque irregularis superveniebat. Hanc medicus ordinarius primum vomitorio ex radice Ipecacuanhæ, & arcano duplicato confecto, dein Elixirio balsamico viscerali, & pulvere cachectico, qui habebat succinum, lapides cancrorum, arcanum duplicatum antimoniatum, bezoardicum Joviale, atque olei cinnamomi aliquot guttulas, oppugnabat; alter medicus essentiam amaram, pilulasque Becheri addebat. Malo non remittente, plures consulebantur medici, quorum alter tumorem uteri scirrhosum cum ascite junctum accusabat, & frustra per multas hebdomades adhibitis varii generis medicaminibus, tam alterantibus, quam drasticis evacuantibus, tandem suadebat paracentesin. Verum cum de hac instituenda varia move-

verentur dubia : exterorum medicorum opem nostra flagitabat, variaque ab illis medicamina usurpabat, scilicet antimonium martiale cachecticum, pulverem stomachalem Wedelii, infusum cum vino diureticum, & anticachecticum cum limatura martis, tinctura martis Zwælfferi, pilulas laxantes, mixturam carminativam & balsamicam ex essentia carminativa Wedelii, amara, & castorei cum oleo destillato mixtam; externe oleum plantaginis, & anisi, emplastra de cicuta, de galbano, nec non aurum fulminans cum arcano duplicato &c. Balnea autem Laconica, ac fotus commendatos in usum trahere recusabat.

Interim, omnibus in cassum datis, imus venter ad immensam molem elevatus, expansus, ac tympani instar tensus jam est; & novissime tumor œdematosus pedes occupavit; ac tussicula levior cum aliquali spirandi difficultate accessit. Præterea adpetitus penitus dejectus, somnusque turbatus, hisce diebus se melius habere videntur, sed summa lassitudo, & insigne virium decrementum valde cruciat ægram. Lotium, frustra sumtis variis diureticis v.g. tinctura antimonii acri, tartari, arcano tartari, sale polychresto, solutione oculorum cancri paucissima reddatur quantitate; tumque copiosum deponit sedimentum. Nec menses legitimo ordine succedunt; & novissima eorum eruptio malum exacerbare videbatur: quibus denique adnumerandi sunt ructus ac vomitus, sumtis epulis sæpius supervenientes.

Quæ cum ita sint, sequentes occurrunt quæstiones, quarum solutio ab ægrotante nobilissima flagitatur.

1) Quonam laboret morbo, an tympania, uti quidem ex quibusdam symptomatibus, borborygmis scilicet, inflatione ventriculi, ructibus, hypochondriorum extensione, abdominis inflatione, ac tensione instar tympani tanta, ut non cedat digitorum pressioni, colligere licet, præsertim cum nulla aquarum fluctuatio in abdomine sentiatur: an potius tympanitide cum ascitide complicata, id quod tumor œdematosus, qui non solum pedes, sed etiam illam abdominis regionem obsidet, cui emplastrum de cicuta, de ammoniaco, diachylon cum gummatibus, diaphoreticum Mynsichti &c. fuerat impositum, significare videtur; anne denique hydatidibus?

2) Qualis sit tumor in abdomine, an sarcoma vel scirrhus uteri, anne mesenterii?

3) Num huic tumori interno reliqua symptomata præternaturalia debeantur?

4) Utrum paracentesis locum habeat? & num ea facta, ipse tumor quadam operatione sit tractandus?

5) Et quæ denique in usum sint vocanda, ut ægra vindicetur?

CONSULTATIO.

Acceptis litteris, quibus adversa valetudo matronæ cujusdam spectatissimæ describitur, statim ponderavi, perpendique mecum morbi momenta: & ex illis probe intellexi, quod cum ægra sit temperamenti cholerici, sanguine succisque plena, largum cruorem tam per menstruum fluxum, quam sub crebris, quos passa est, abortibus ex utero fuderit, deinceps vero, & lochiorum & mensium parciorem excretionem tulerit, & per longum tempus, variis spasmodicis, arthriticis, nephriticis, colicis, hystericis, vomibundis, cardialgicis, ac hypochondriacis passionibus agitata fuerit, non omnino fieri potuerit, quin sub tantis tamque diuturnis spasmis, non modo viscerum internorum insignis atonia enata, verum etiam tumor in abdomine subortus fuerit. Et forsitan remedia, quæ his affectibus, & imprimis abortibus, quorum cautissima debet esse curatio, opposita fuerunt, eam obtinuerunt indolem, ut malum magis exacerbaverint: quibus ex caussis viscerum, & præsertim hepatis labem inductam esse, haud sine ratione credo.

Quibus suppositis, primæ quæstioni satisfacturus, morbum pro tympanitico, cum ascite complicato habeo; licet nulla

la adhuc seri extravasati in abdomine deprehendatur fluctuatio; namque tympaniam nimia, dura ac renitens imi ventris expansio significat. Quod autem tumorem illum internum attinet; de eo nihil certi determinare possum, cum nec memoretur, in quo latere hæreat, & mox in epigastrica, mox hypogastrica abdominis regione latere describatur. In tanta enim incertitudine vel pro scirrho uteri, vel pro infarctu inferioris hepatis tractus, vel pro sarcomate omenti, aut membranarum circa intestinum colon declarari posset; quarum opinionum singula vero videtur simillima, licet, deficiente exactiori descriptione, quæ illarum vera sit, adfirmare nequeam. Quamobrem juxta tertiam quæstionem, tumori huic primam morbi originem imputare nollem; sed illam potius ex crebris abortibus, partu difficili, spasmis nephriticis, lochiorum vitioso successu, passionibus hystericis, hypochondriacis atque colicis, & hinc relicta viscerum atonia, vel etiam obstructione derivarem; allegatum autem tumorem pro caussa hæc symptomata magis augente, & accelerante haberem.

Et in tanto, tamque periculoso morbo tantum abest, ut proficuam crederem paracentesin, ut per illam lethalem potius eventum acceleratum iri, crebra experientia edoctus statuam. Neque enim, hac instituta, tumori ipsi suspecto, nec remediis, nec manuali operatione succurri poterit; ideoque illam prorsus omittendam utique suadeo. Et si ad quintam denique quæstionem mentem meam aperiam; morbum præsentem valde periculosum, & fere immedicabilem judico, cum non solum pessimis symptomatibus, veluti sunt virium & adpetentiæ defectus, asthma, ac urina imminuta, complicatus; verum etiam per binos jam annos tam multis, ex parte incongruis remediis plane corruptus fuerit ac depravatus. Nihilo tamen minus omne auxilium denegare haud decet: sed sequenti ratione malum adhuc oppugnare expediet. Primum quidem clysteres carminativos, & decem granulis pilularum Becherianarum nuptos, ano infundendos hortor. Deinceps decocta ac infusa vinosa resolventia, mediocriter roborantia, cum tartari arcano maritata; nec non alia abstergentia, tartarisata, maxime Anglicanum, interposito per vices partim pilularum Becheri, partim essentiarum vincetoxici, ari, petasitidis, caryophyllatæ, gentianæ rubræ &c. usu commendo. Nec alienum erit, trageas ex radicibus ari, hellenii, petasitidis, diptammi albi, vincetoxici, zingibere, squilla, caryophyllis aromaticis, & baccis lauri paratas adhibere; & extrinsecus emplastrum saponatum Barbette, linteis inclusum tumori admovere. Quod si adhuc spes salutis restiterit, ea sane hac medendi via obtinebitur; in qua omnia martialia ac opiata medicamina cane pejus & angue sunt fugienda.

CASUS LXVII.

De tumore hydropico cum metu tympanitidis.

VIr quidam litteratus, annorum quinquaginta novem, temperamenti sanguineo-cholerici, præter acutam febrem, anno ætatis decimo toleratam, & feliciter superatam, illibata ac integra olim gavisus est sanitate. Vigesimo ætatis anno prȩservandi dumtaxat, & plethoram imminuendi fine, venam primum secandam præbuit; eamque bis abhinc quotannis circa utrumque æquinoctium incidi, sed proximo quadriennio semel tantummodo, ineunte semper vere, tundi curavit. Quadraginta annos natus, podagra primum mitiori, successu vero temporis, sensim atrociori infestari cœpit; quæ abhinc singulis annis sed unica tantum vice rediit; nec ullis medicinis, præter Elixirium quoddam antipodagricum, oppugnata fuit. Novissimum illius insultum ante tres annos mense Majo toleravit vehementissimum; & abhinc omnes dolores, nisi forsan vagi & transitorii, penitus siluerunt. Verũ successit habitus corporis cachecticus; & ob diuturnos mȩrores, curas,

curas, ærumnas, vitam motus expertem, mentisque continuos labores, cum meditatione junctos, majora in dies sumsit incrementa. Elapso abhinc anni quadrante accedebat scabiosa corporis defœdatio, quæ crebra horripilatione, absque tamen insequente æstu, stipata ad hanc usque diem adfligit. Jungebatur subinde dolor dextri pedis, podagram simulans; sed post paucos dies remittebat, & imi ventris aliqualem relinquebat intumescentiam. Hæc cum per dies quatuordecim tolerata, parvi vero curata & pro flatulentia habita, sensim incresceret; meam tandem opem requisivit vir eruditissimus.

Accitus ergo, & de retrocedente podagra certior factus, hanc per lenia diaphoretica ad pedes revocare studebam; & cum alvi obstructionem, atque imminutam mictionem jungi observarem, vinum medicatum leniter diaphoreticum, ac carminativum, agarico in petia ligato, foliisque sennæ nuptum, cum aqua & vino infusum ordinabam. Hujus, quantum unum vel duo vitra, quibus ad vinum bibendum utimur, continent, singulo mane dedi; præterea per bis quotidie triginta guttas mixturæ, ex tinctura antimonii tartarisata, atque spiritu lumbricorum terrestrium concinnatæ propinavi, & frequentem corporis exercitationem, præsertim moderata equitatione instituendam commendavi. Inde factum est, ut carpum dextræ manus dolores, levisque tumor occuparent, spemque redditura chiragræ facerent; sed intra biduum rursus evanescerent. Hinc alvi constipatione perseverante, scopo laxante pariter ac incidente exhibui sal Epsomense, in aqua fontana solutum: quod cum neutiquam moveret alvum, sed vomitu cum larga pituitæ copia redderetur; post aliquot dies bolum ex specifici jalappæ scrupulo dimidio, gummi guttæ granis sex, cum syrupo cardui benedicti, ac conserva rosarum paratum, præbui deglutiendum. Alvus inde non nisi binis vicibus dejiciebatur; quare laxante scopo, purgantia drastica abhorrens, non nisi extracti panchymagogi Crollii, in essentia alexipharmaca soluti, quadraginta guttulas per vices dedi, eo effectu, ut magis lubrica evaderet alvus. Præterea ad roboranda viscera, vini generosi haustum sub epulis suasi, quoniam remediorum usum aversabatur æger: hisque obtinui, ut melius haberet, ac insigne symptomatum suorum perciperet levamen.

Verum paullo post recrudescebat malum: namque abdomen in majorem sensim elevabatur molem: pedes afficiebantur tumore œdematoso, qui foveas digito impressas, absque ullo dolore retinebat; decumbens spiritum ægerrime trahebat; adpetitus imminuebatur, somnus turbabatur; urina mingebatur pauca, coloris aurantii saturatioris, cum sedimento crasso, roseo, & pingui cuticula, viresque insigniter prosternebantur. Quæ symptomata magis magisque exacerbantur; & tympanitis metum incutiunt, licet nullus adhuc præternaturalis calor sit præsto. Præscripsi quidem pulveres temperantes, leniter diureticos, cum clysteribus carminativis oleosis: at, cum malum perarduum videatur, nihil amplius, nisi Tuo, Vir Illustris, consilio adjutus, moliri audeo.

CONSILIUM.

Postquam omnia ac singula morbi, cujus caussa consultus sum, momenta probe mecum reputavi, virum doctissimum tumore hydropico, in tympaniticum transituro, laborare deprehendi. Illum non modo ventris & pedum œdematosa expansio, verum etiam mictio imminuta, urina rosea, cum sedimento indicant. Et quoniam intestinorum tonus adeo destructus, & labefactatus est, ut alvi assidua urgeat obstructio, nec clysteres, nec fortiora purgantia desideratam ferant opem; justissimus utique metus est, ne expansa magis magisque intestina, tandem post se trahant gravem tympanitidem. Hæcce vero mala a nulla alia caussa, quam materia podagrica, olim ad articulos depulsa, jam vero debilitatis partim per provectiorem

æta-

ætatem, partim animi affectus, nimiasque lucubrationes viribus, intra corpus acta, suos mutuantur natales. Multiplici enim experientia doctus, firmiterque persuasus sum, ex podagra retenta, vel ob refrigerationem corporis, animi pathemata, maximeque terrorem retropulsa, tumores asciticos atque tympaniticos suboriri. Namque acris tartarea materia vel ad tunicas bronchiorum devolvitur, has ad spasmodicas proritat stricturas, & sic impedito libero sanguinis per pulmones circuitu, spirandi difficultatem progenerat; vel ad nerveas intestinorum membranas deponitur, illorum tonum ac motum peristalticum invertit, & hinc chyli secretionem, fæcumque alvinarum excretionem pessumdat; vel etiam ductibus in hepate biliariis, ac urinariis incumbens, eos graviter constringit. Tali igitur ratione humorum noxiorum & excrementitiorum secretiones vitiantur, excretiones inhibentur, & massa sanguinea impuritatibus acribus, salinis, acidis imbuitur: id quod in præsenti casu & scabiosa cutis defœdatio, & vagi artuum dolores, testatum faciunt.

Quamvis autem hæc vitia in nostro ægrotante jam altiores egisse videantur radices, haud tamen abjiciendus est animus, sed strenue oppugnandum malum; cui quidem scopo sequentem curationem deprehendi accommodatissimam. Per septem nimirum dies singulo mane devorentur quatuordecim pilularum mearum balsamicarum; & vesperi sumatur drachma una salis mei aperitivi, ex decocto, quod in vicem cerevisiæ, his in morbis minus convenientis pro potu ordinario commendo, & sic se habet: Recipe sarsaparillæ electæ uncias sex, radicis chinæ uncias tres, cichorei, glycyrrhizæ, fœniculi ana unciam semis. M. C. C. D. S. species, quarum unciæ binæ ex tribus aquæ mensuris per tres horæ quadrantes, additis olei tartari per deliquium triginta guttulis decoquantur. Quod decoctum etiam vino Mosellano permiscere licet. Tum iterum per septem dies ter quotidie capiantur ex eodem decocto guttæ quinquaginta Elixirii diuretico-antispasmodici, & carminativi; cujus hæc sit formula: Recipe tincturæ antimonii acris unciam, spiritus tartari, nitri dulcis ana unciam semis, salis ammoniaci cum calce viva parati drachmas duas. M. D. Et hæc medicamina sic alternentur per aliquod tempus, singula septimana vel pilulas, vel Elixirium adhibendo. Alvi vero segnitiei clysteribus domesticis est succurrendum: quæ cuncta si rite adhibeantur, de felici eventu nullus dubito.

CASUS LXVIII.

De ascite cum tympanite juncto.

Vir quidam honestus, ante aliquot annos assidua fere, tantaque exardescere suevit iracundia, ut sæpius in vehementes præcordiorum anxietates, inanesque vomendi conatus sub ipso animi affectu inciderit. Quod si nonnunquam pilulis Emmanuelis Norimbergensibus, ad quarum usum, tanquam sacram anchoram confugiebat, sibimet consulere vellet; illarum tamen salutaris effectus, superveniente nova excandescentia, plerumque turbabatur, viresque naturæ adeo prosternebantur paullatim, ut male habere cœperit. Namque primum corpus contabescebat, adpetitus evanescebat, in scrobiculo cordis molesta sentiebatur pressio, spirandique angustia, ac tanta lassitudo, ut vix amplius obambulare valeret. Accedens forsan medicus sectionem venæ commendabant, atque medianam in sinistro brachio aperiendam suadebat: quæ bis frustra tusa, tertia demum vice plorabat cruorem aterrimum, ac fere coagulatum, qui vix guttatim exstillabat. Exhibebat præterea quasdam medicinas; sed symptomata, maximeque corporis languor adeo invalescebant, ut tandem lecto affigeretur.

Tum de æstu præternaturali conqueri cœpit; qui dato pulvere Hallensium antispasmodico paullisper consopitus, postridie intensior recrudescebat, omnesq; vires penitus prosternebat, ac a medico quodam pro febre ardente maligna habebatur.

Quam-

Quamobrem præſcribebat coactum valde regimen; ſiquidem lectis non modo obruebatur æger; ſed, licet æſtiva fuerit tempeſtas, conclave etiam, accenſis in fornace lignis, admodum calefiebat; atque cum miliaris efflorescentia collum pectuſque occuparet, nec induſia permutari concedebat.

Longo tempore ſic cruciatus, tandem convaleſcebat, ciborumque redibat adpetentia: at tanta remanebat ſtomachi debilitas, ut ſimulac cibos vel butyro frixos, vel aceto conditos aſſumeret, protinus in atrociſſimos in cordis ſcrobiculo ſpaſmos, doloreſque preſſorios incideret; qui a conſulto medico nomine colicæ flatulentæ bilioſæ inſigniebantur. Hæc ſæpius per duodecim affligebat horas, cum pertinaciſſima alvi obſtructione, & colore oculorum ac faciei icteritio ſtipata: exploſis flatibus vel ructibus mitigabatur, & vel alvi ſolutione, quæ raro fiebat, vel, quod plerumque contingebat, crebris vomitibus, vehementem tuſſim excipientibus, prorſus ſolvebatur. Temporis ſucceſſu ſponte remittebat hæc moleſtia; at in ejus locum ſuccedebat tumor œdematoſus, pedes, crura, ventremque uſque ad præcordia occupans.

Fruſtra adhibitis varii generis medicaminibus, ſuaſu amicorum herbam & radicem chelidonii plantis pedum adplicuit, eo effectu, ut pedes quidem detumeſcerent, ac venter molem ſuam retineret. In tali rerum ſtatu per annum fere dimidium miſer vixit; neque tamen minus & equitare, & baculo adjutus obambulare valuit. Tandem vero circa noviſſimum æquinoctium autumnale, poſt præviam inſignem corporis laſſitudinem, increvit denuo tumor, tantaque mole pedes & ventrem expandit, ut rumpi videantur. Ipſe tumor frigidus eſt, & ſi premitur, foſſulam, impreſſi digiti veſtigium habet, quæ tarde rurſus impletur, venter tympani inſtar expanſus; attactuque duriſſimus eſt, & umbilicus valde prominet: bibendi urget inexplebile deſiderium, lotium quantitati aſſumtorum haud reſpondet; atque corpus reliquum emacreſcit inſigniter.

RESPONSIO CONSULTATORIA.

Cuncta morbi mecum communicati ſymptomata ſunt comparata, ut nihil niſi hydropem aſcitem cum tympanite junctum redoleant, qui ſpaſmodicas ventriculi, inteſtini duodeni & ductuum biliferorum ſtricturas excepit, & ab illis originem traxit. Quando enim nervea ventriculi orificia vi ſpaſmorum conſtringuntur, coercentur vapores halituoſi, ne exire queant: qui retenti ventriculi inflationem cauſſantur, & liberum ſepti tranſverſi motum ac deſcenſum præpediendo, ſpirationem reddunt difficiliorem. Eædem vero ſpaſmodicæ conſtrictiones, ſi ad inferiorem inteſtinorum canalem propagentur, alvum clauſam efficiunt; ductus autem biliferos occupantes, bilis tranſitum ad inteſtina impediunt; quæ ad ſanguineam reſorpta maſſam, icterum parit. Quod ſi autem orificia ventriculi relaxentur, tumque flatus & ructus libere eructentur, omnium ſymptomatum levamen inſequitur, neque minus ſtabulantes in ventriculo aut inteſtinis cruditates per vomitum rejiciuntur. Continuantibus præterea hiſce ſpaſmis, præcordia, hepar, inteſtina, & tranſverſum ſeptum in conſenſum rapientibus, comprimuntur ſimul vaſa minora venoſa, quæ ſuccos vitales ab extremis corporis partibus ad cor revehunt, horumque liber regreſſus retardatur. Quare ſtagnant in diſſitis primum regionibus, & ob moram diuturniorem dimittunt portionem tenuiorem lymphaticam; quæ in vaſa lymphatica pariter ac habitum corporis majori copia irruens, hydropicum tam pedum, quam ventris progenerat tumorem. Et ſic ratio patet, cur inflationes ventriculi, aſthmata ſpaſmodica, affectus hydropici ſæpenumero excipiant. Neque etiam obſcura eſt prima tantorum malorum, maxime ſpaſmodicarum ventriculi conſtrictionum in noſtro ægrotante origo; quæ nimirum non niſi nimiæ ad graviores animi commotiones, & præſertim iracundiam debetur proclivitati. Hæc enim illam obtinet

tinet indolem, ut si præsertim paullo post cibi vel potus quidpiam capiatur, vel plane purgantia assumantur, totum ventriculi ac intestinorum tonum subito pervertat, destruat, & ad irregulares disponat motiones.

Verum enim vero hi affectus hydropici, ac tympanitici, præsertim si fuerint inveterati, adeo sunt pertinaces, ut paucam admodum curationis spem relinquant, atque remediis neutiquam obsecundent. Interim cum junior adhuc sit ægrotantis ætas, ciborum sibi constet adpetentia, & hepar ab omni abhuc labe immune videatur: nondum plane desperandum puto; sed sequentem curationem operæ facturam esse pretium haud dubito. Ter nimirum quotidie Elixirii balsamici, ex saturatiori salis tartari ac nitri lixivio, extracto cardui benedicti, & corticibus aurantiorum parati, quantum cochlear capit, ex aqua florum acaciæ, vino Mosellano nupta capiatur. Tum per aliquot dies, mane pariter ac hora quinta pomeridiana adhibeatur balneum vaporosum, ex aqua, floribus chamæmeli, & semine lini confectum, cujus vapor per horam dimidiam abdomini admittatur, pectore capiteque probe velatis.

His emollito corporis tumore, mane capiatur infusum mannatum, quod sic paratur: Recipe mannæ electæ uncias duas cum dimidia, cremoris tartari drachmam unam & semis, solve in aqua florum acaciæ unciis quinque; adde tartari emetici soluti grana tria: M. D. Posthæc per aliquot dies iterum in usum vocentur & balnea vaporosa, & Elixirium balsamicum; tandemque repetito infusi laxantis usu, rursus usurpentur. Quæ ut secundet divina clementia, ex animo precor.

CASUS LXIX.

SISTENS CONSILIUM MEDICUM.

De Hydrope præcavendo.

PER litteras requisivit opem meam, vir quidam illustris, Viennæ degens, cujus morbi ideam sequens suppeditabit historia. Est ille octo ultra sexaginta annos natus, temperamenti cholerico melancholici, proceræ olim corporis constitutionis, & in juventutis suæ annis ob vitam sedentariam, multasque meditationes ac lucubrationes, hypochondriacis obnoxius fuit passionibus. Interim hujus mali atrociam variis congruis medicaminibus admodum consopivit; & præter dorsi dolores, flatulentas molestias, pectus potissimum afficientes, & usu spiritus vini anisati frustra oppugnatas, satis bene habuit, bonoque gavisus est adpetitu. Verum quintus jam agitur mensis, ex quo malum illud flatulentum vehementer invaluit; siquidem imus venter assiduis vel flatibus, vel distentionibus, torquetur; digestio prorsus dejecta, adpetitus prostratus, somnus turbatus vexant; & perpetua vomendi urget proclivitas, sæpiusque ipso vomitu albus tenaxque redditur mucus. Imminuitur præterea urinæ excretio, mingiturque fere flammea, cum sedimento rubro sabuloso: accedunt molimina hæmorrhoidalia, & parcus nonnunquam cruor cum fæcibus egeritur; intumescunt pedes, & reliquum corpus contabescit. Quam ob caussam ea jam incidit quæstio, qua ratione flatulento huic malo mederi, urinæ fluxum facilitare, & illustrem ægrum a metuendo hydrope præcavere liceat?

Perpendi quidem mecum cuncta morbi momenta; sed optassem, ut alia adhuc ad formandam prognosin summe necessaria fuissent commemorata. Nimirum an æger venam secandam præbere sueverit, ac deinceps intermiserit? an olim fluxerint hæmorrhoides, anne semper cœcæ, ac inordinatæ fuerint? num li-

lera gaudeat spiratione, anne potius anxia sit, ac difficilis? & utrum tumor ad ventrem penetraverit, inque primis dextrum hypochondrium sub spuriis costis occupaverit? Quicquid vero sit; nullum sane superest dubium, quin præsens morbus non nisi ex circulo sanguinis per viscera abdominis, præsertim hepatis impedito, ac retardato suam traxerit originem: unde scilicet factum est, ut humores in capacioribus imi ventris venis stagnaverint, & per venas hæmorrhoidales exitum affectaverint: id quod assidui, quos olim in dorso toleravit dolores, abunde confirmant. Retardato autem tali ratione humorum per vasculosum hepar circuitu, & denegato eorundem per sedales vias exitu, sæpius fit, ut illi intra tunicas ventriculi ac intestinorum valde nerveas atque sensibiles stagnantes subsistant; & hinc flatuum retentionem, alvi obstructionem, abdominis inflationem, præcordiorum anxietatem, murmura ac tormina intestinorum, variaque fontica machinentur symptomata, quæ perverso vitæ genere, epulis liberalioribus, ciborum genuina masticatione, vel potu incongruo sustentantur magis, ac exacerbantur; & circa hybernum solstitium atrociora infestare solent.

In hoc rerum statu, nihil est convenientius, quam ut fluxum hæmorrhoidalem congruis subsidiis promoveamus, & sanguinis ex pede missione facilitemus: quo etiam scopo, thermis Carolinis non est efficacius præsidium. Neque enim dubito, quin, si his aquis statim ab initio morbi rite usus fuisset vir illustris, a malo suo jamdudum fuerit vindicatus. Verum cum plerique medicorum hemorrhoidale negotium haud bene perspectum habeant; communis illorum mos est, ut neglecta venæsectione, statim ad calidiora stomachica, & carminativa confugiant, iisque flatibus obviam ire contendant; quin alvum, quæ plerumque sui officii obliviscitur, per fortiora purgantia reserare moliantur. Hinc autem caussam morbi neutiquam tollunt; sed potius ventriculi ac intestinorum robur, a quo adpetentiæ, concoctionis, chylificationis, & alvinæ excretionis integritas dependet, magis debilitant. Nec pauca novi exempla, ubi ægri, ex repulsa podagra, vel inordinato hæmorrhoidum successu, spirandi angustia, & malo flatulento solicitati, repetito purgantium usu, hydropicos sibimet contraxerunt affectus: quo nomine noxiosissimum illud gummi guttæ, magnis celebratur laudibus, a quo tamen omnes sinceros viros sedulo dehortor.

Quod speciatim ad præsentem attinet ægritudinem; vereor, ne cachexia hydropica, obstructis successive visceribus, altas tandem agat radices; viscera vero adhuc a graviori labe immunia, & non nisi sanguinis & humorum stagnationem præsto esse, ob inhærentia fluxus hæmorrhoidalis molimina vero videtur simillimum. Atque ideo haud dubiam foveo spem, fore ut congrua medicatione, ab omnibus symptomatibus, Deo auspice, liberari queat generosus. Hæc autem, ut recte instituatur, ante omnia eo respiciendum suadeo, ut evitatis cunctis purgantibus, non nisi clysterum ope alvus servetur lubrica, flatus deriventur & eliminentur, ac hæmorrhoidalis fluor adjuvetur. Enemata alternis diebus ano infundi, & ex florum chamæmeli manipulo uno, seminis cymini drachmis duabus, in aquæ mensura dimidia coctis, atque cum viginti quatuor pilularum balsamicarum, salis communis drachmis binis, oleique chamomillæ cochleari permixtis parari commode possunt. Præterea ad tonum ventriculi roborandum, egregiam spondet operam Elixirium meum viscerale, cujus quinquaginta guttulas ter quotidie, mane quidem ex infuso calido, reliquo tempore ex potu ordinario assumere conveniet. Eidem scopo satisfaciet balsamus meus vitæ, si abdomini, ac ventriculo nonnunquam inungatur, superimpositis linteis calidioribus.

His per octo circiter dies usurpatis, abs re erit, ut singulo mane pilularum mearum balsamicarum, quæ magis roborante, quam laxante gaudent virtute, viginti deglutiantur; vesperique

pulvis antispasmodicus, interposito sub epulis commendato Elixirio, assumatur; & hæc medicatio per octo dies protrahatur. Pro potu denique ordinario decoctum, vino generoso vel Rhenano, vel Mosellano nuptum commendo; cujus hæc sit formula: Recipe radicis sarsaparillæ, chinæ, rasuræ cornu cervi ana uncias duas, herbæ cardui benedicti manipulum semis, seminis fœniculi, arcani duplicati ana drachmas duas. Conc. Cont. D. S. species quarum uncia una cum dimidia ex binis aquæ mensuris, per horæ dimidium decoquatur. Sed opus est patientia, & diuturno commendatorum medicaminum usu; quæ, si res fuerit integra, procul omni dubio fecilicissimum præstabunt effectum; quem summum Numen secundet benignissime.

CASUS LXX.

CONTINENS

Relationem sectionis magni Germaniæ Principis, hydrope defuncti.

Serenissimus Princeps, dissectus post obitum, ob aquam intercutem, sequentia ostendit phœnomena. Imus venter, qui magna elevatus mole, insigniter propendebat, maculis hinc inde cæruleis pictus, ac inferius in utroque inguine paululum excoriatus, aquam plorabat: sed hæc excoriatio altero demum post obitum die in conspectum veniebat. Ungues utriusque manus cœruleo pariter suffusi erant colore; atque pedes, tibiæ, genua, femora, abdomen, dorsum, undique tumebant, & foveas manibus digitisque impressas diu retinebant. Nec membrum virile, maxime circa præputium; nec scrotum a tumore, magis tamen ventoso, quam aquoso, erant libera: siquidem dissecata vapores continebant, & nullam aquam fovebant, quæ alias plerumque ex abdomine in scroti cavitatem solet descendere. Ipsum corpus attactu & intrinsecus, maxime circa hypochondria calidum erat; veluti recens mortuum solet esse.

Pertusa abdominis cute, copiosus adparebat adeps, spongiosus valde, & aqua permixtus; qualis etiam in dorso, lumbis, cruribus, suris, pedibusque deprehendebatur, adeo ut adactum cultrum undique sequeretur aquarum proventus. Secato prope umbilicum peritonæo, larga seri extravasati ex abdominis cavitate prosiliebat quantitas: omentum versus superiora retractum, ceterum sanum, more consueto haud contegebat intestina. Ventriculus valde expansus, ac vesicæ instar tenuissimus, præter copiosissimos flatus, nonnisi paucam pituitæ ex atro rubentis continebat copiam. Intestina, mesenterium, pancreas nihil præternaturale, nec ullos scirrhos, aut indurationes monstrabant: neque etiam hepar ullo laborabat vitio.

Loco cystidis felleæ occurrebat parvus folliculus, magnitudinem nucis moschatæ vix adæquans, superius prope hepar situs; cujus ductus communis cholidochus, atque hepaticus, nihil alebat monstri; at ductus cysticus fovebat calculum felleum in eo circiter loco, ubi cum hepatico commune iter adgreditur; ceterum plane coalitus, ac in ligamentum fere mutatus videbatur. Intra ipsum folliculum tres latebant calculi, alter rotundus, major; reliqui minores oblongi: qui intra corpus hærentes, colorem ex viridi flavum, aeri autem expositi aurantium referebant; pondere leviores, insipidi, consistentia molliores, friabiles, & materia viridescente spissiori erant obducti; quæ attactu mollissima, insipidaque sub aere flavum quoque induebat colorem. Neque vero circa hunc folliculum, vicinasque partes, ullum bilis extravasatæ cernebatur vestigium.

In trunco aortæ descendente, infra diaphragma, prope arteriam cœliacam, locus quidam rotundus in conspectum veniebat, qui cartilagineam, quin osseam assumserat naturam. Lien naturali minor atque rotundior videbatur: nec non renes, maxime sinister, justo minores, ex atro bruni coloris, molles, ac flaccidi

adparebat; quorum sinister in ipsa substantia binas cavernulas, calculis ac sabulo repletas, ostendebat.

Pectus cavitate gaudebat valde parva ac angusta; & aquæ unam circiter fovebat mensuram: contra vero pulmones justo majores, nullam monstrabant labem, nisi quod in dextro latere cum pleura concreti fuerint. Pericardium multa seri mole scatebat; cor a statu naturali plane non recedebat, nec ulla ostendebat concrementa.

Cranium tenue quidem, sed solidum erat, nullumque prorsus suturarum nec in convexa, nec concava sui parte exhibebat vestigium. Huic tam arctis vinculis adhærebat dura mater, ut absque vi ac læsione separari non potuerit. Nec in cerebro denique preternaturalis quidpiam conspiciebatur, nisi quod in fronte circa processum falciformem tuberculum osseum, ac paullo posterius tres adhuc ejusmodi tumores visui se offerrent; ac præterea serum in plexu choroideo extravasatum; & quædam hydatides in cerebello observarentur.

CASUS LXI.

De rara abdominis intumescentia.

MAtrona annorum quadraginta novem, quæ sub perpetua mentis alacritate, constanti quoque ac illibata corporis gavisa fuit valetudine, ante binos annos hyemali tempestate, post præviam refrigerationem, insigni, & plus quam panico percellebatur terrore: quo factum est, ut postridie dolorificum, ac herniæ similem in dextro inguine tumorem, ovi magnitudinem adæquantem perceperit. Hunc intra annuum tempus tanta excepit abdominis intumescentia, ut gemellos utero gerere videretur; pedes subinde tumore œdematoso grandescebant, & ciborum deficiebat adpetentia. Cutis colorem naturalem refert, nec nimis densa est, attamen digito percussa, tanquam tympanum sonat, atque menstrua a primo morbi insultu suppressa adhuc retinentur, nec ulla arte possunt revocari. Consulti medici, hydropem subesse rati, fortioribus purgantibus, ac demum aquis Wisbadensibus illum frustra oppugnabant: accedebat potius febris intermittens, præter solita symptomata, inexplebili potus desiderio stipata; & tandem frequenti salium mediorum usu, una cum siti, ac pedum tumore feliciter profligata. Abhinc cibos rursus adpetere, somnoque tranquillo frui cœpit; mictio pro assumtorum quantitate est sufficiens; alvus rite respondet, & partes corporis superiores ab omni vitio deprehenduntur immunes. Verum menses nondum fluunt; abdominis moles eadem manet, ac antea, nisi quod flatuum eruptione paullulum videatur imminui; flatus urgent, frustra usurpatis varii generis carminativis; &, quod notabile est, simulac obdormiverit, largo ac male olente sudore tota perfunditur. Quare suorum symptomatum congruam quærit medelam.

JUDICIUM CUM CONSILIO.

EST hic affectus non unus ex multis, sed in paucis propemodum singularis; qui, quoniam rarius incidit, & notis non adeo distincte expressis manifestatur, quandam sane in cognoscendo, dijudicandoque difficultatem exhibet. Potest enim specie hydropis, vel tympanitidis oculorum judicio imponere: quo nihil propius fit, quam ut medicus inscitior, & parum cautus, veri captus similitudine, in erroneam medendi viam obducatur. Has vero hic non subesse ægritudines, id magno in primis indicio & argumento est, quod hydrops, cujuscunque sit speciei, non subito & quasi ex tempore nascitur in sanis & recte valentibus: neq; tumor abdominis hydropicus tam lentis incrementis grandescit, ut anni spatium requiratur: sequitur etiam plerumq; malos succos corporis, & vitiosam viscerum habitudinem; cujus in ægra nostra nullum adparet vestigium. Cernimus insuper invalescente morbo hydropico, superiores corporis partes lenta macie extenuari, & subtracto ciborũ fructu contabescere, qui nutritionis defectus hoc in casu non animadvertitur.

Quam-

Quamobrem videmur nobis propius ad verum accedere, ſi huic tumori fixam ſedem, ac domicilium, circa generationis officinam adſignamus, ubi procul dubio emerſit ex ſtagnatione, ſeu potius ſeparatione ſeri nutritii; quod primo in vicinia ovarii excitavit tumorem, qui poſtea latius procurrens, atque per ipſas uteri membranas exporrectus, ibi corpus ſpongioſum, carneo-membranaceum efformavit, quale concrementum nonnulli ex recentioribus molam nutritionis vocare ſolent. Cauſſam & originem hujus mali referendam eſſe putamus ad vehementem & inopinatum terrorem, cujus interventu menſtrua ſanguinis per uterum expurgatio, tunc temporis imminens, ex toto compreſſa fuit: unde ſanguis conſueto & ſolenni exitu prohibitus, retroferri, & fixa ſtatione immorari cœpit utero, inque ejus vaſis ſpiſſius, & copioſius, quam pro loci capacitate collectus, liberum humorum iter intercludendo, materiam & cauſſam ſubminiſtravit ſeceſſioni ſeri a ſanguine, & generationi talis ſpiſſamenti, ſeu molis carneo-membranaceæ, quæ proceſſu temporis in majus extuberans, univerſum abdominis ambitum ingenti tumore implevit. Eſt etiam hic neceſſaria ipſius ætatis animadverſio, quam ſi quis ad generationem hujus mali conſpiraſſe autumet, eum vero convenienter judicare arbitramur. Nam ægra, expletis quadraginta novem annis, attigit utique illam ætatis metam, cui admotas fœminas ſecundum naturæ morem a menſtruis defici obſervamus: ac docet nos conſtans multorum temporum experientia, fœminas ſub illo ætatis flexu, quo lunare tributum ſolvere deſinunt, ſtagnationibus & ſeceſſionibus ſeri ſingulariter fieri obnoxias.

Crediderim inter initia naſcentis morbi averti potuiſſe hujus mali proventum, mature & convenienter adminiſtrata venæſectione; cujus præſidii neglectus laboranti utique damno & calamitati fuit. Purgantia vero hic prorſus temere & inconſulto fuiſſe adhibita, quis non intelligit? nam tumor iſte, qui incumbit abdomini, non ſubnatus fuit ex aquis extra vaſorum alveos effuſis, ac in ventris ſpatio coeuntibus; ſed potius hæc regio inflata eſt atque intumuit ex infrapoſito, & qui ſubtus circa uterum firmus ac ſtabilis inhæreſcit, glomo carneo-membranaceo, qui ab exiguis initiis per pauxillos & inobſervabiles auctus, tandem ad grandiorem molem pervenit. Hic vero ætate firmatus non evelli poteſt purgantibus; unde non mirum eſt, eorum uſum nihil attuliſſe emolumenti. Eandem ob rationem fruſtraneus fuit uſus thermarum Wisbadenſium, quæ ad tale concrementum liquandum, extenuandumque plane nihil valent. Subſequutus eſt tumor pedum œdematoſus: quoniam moles iſta niſu & pondere ſuo ſubjecta vaſa iliaca vehementer coarctat, & comprimit; hinc retardato humorum per venas reditu, ſerum a ſanguine ſecedit, quod poſtea in poros ac interſtitia carnis ſeſe inſinuat.

Eſt vero imprimis, qui meditationem noſtram in ſe convertit, ſudor ille exuberans, quo fœmina, quamprimum ipſi obrepit ſomnus, propemodum liqueſcit ac reſolvitur. Familiariſſime ejuſmodi ſudore madent, quorum ſucci vitales multis rejectaneis, & a naturali ſanguinis textura alienis humoribus ſunt inquinati, qui poſtea per cuticulares meatus, ſub ſomno imprimis magis laxos ac patulos, cum ſeri vehiculo e corpore effluunt. Hanc vero impuritatis labem, ægrotantis noſtræ ſanguini citra dubium adſpergit ſordidus ac lutulentus humor, qui ex illo uterino tumore, velut ex ſentina quadam in corpus dimanat: nam quando huc aliquis appellit ſuccus, per ſe ſincerus & integer, protinus ob moram, & cunctatiorem progreſſum a naturali deſciſcit temperamento, & vitium concipit, qui poſtea receptus in venas, putida partium ſqualidarum illuvie ſanguinem univerſum contaminat.

Diſpicienda jam venit ipſa hujus inſolentioris morbi ſanatio, cujus profecto

spes in angusto est; nam recte rem æstimantibus nobis, morbi indoles ejusmodi esse videtur, ut certum auxilium plane nequeamus promittere. Quis quæso tantum ingenio, vel arte valet, ut resolvere, vel discutere possit molem istam carneo-membranaceam, quæ potius omnem remediorum vim & efficaciam eludit?

Quamobrem erepta morbum ipsum tollendi facultate, id saltem agendum est, ut vitam tueamur, aliaque incommoda, quorum metus ex neglectu hujus mali nascitur, ut fere sunt partium superiorum consumtio, tumor pedum œdematosus, torminosæ flatuum turbæ, præcordia angustantes, convenientibus remediis avertamus.

Atque his omnino obviam iri poterit, si alvi vacuationem salvam præstemus tam alimentis, quæ id faciunt, quam subter datis clysmatibus, aliisque, quæ ventrem solvunt, eumque duriorem blande emolliunt. Deinde tale medicamentum propinare oportet, quod non provenire sinit cruditates: quod flatus disjicit, vel foras elidit; ac denique laudabilis ac generosioris chyli confectionem adjuvat. His autem dotibus, si ullum aliud, mirifice excellit Elixir nostrum temperate balsamicum, quotidie inter cibos sumendum; in cujus usu si diutius ægra perseveraverit, non dubitamus fore, ut egregium levamen persentiat.

Insuper ex toto circumcidenda sunt omnia, quæ modo, vel materia nocent, quæ malos succos fovent, quæ difficilius atteruntur a ventriculo, vel denique magnam inflationem habent. His diligenter, & cum cura servatis, id omnino ægra consequetur, ut sequuturis temporibus vacuitate plurium molestiarum frui, & reliquum vitæ spatium, melius suaviusque traducere possit.

CASUS LXXII.

De subita renis & vesicæ excoriatione a suppresso fluxu hæmorrhoidali.

Vir annorum quadraginta quatuor, temperamenti sanguineo-melancholici, robustioris corporis habitus, lauta semper ac opipara usus diæta, ob narium hæmorrhagias, sæpius intentatas, & nonnunquam parcius profluentes, juvenis adhuc multis congestionibus, vertigine, animique deliquiis infestatus fuit; sed cetera ætate provectiore rectissime valuit, suetisque congestionibus, per venæsectiones bis quotannis institutas commode supersedit. Quatuor abhinc annis, post prævias intestinorum stricturas, hæmorrhoidalem fluxum primum expertus, & postea singulis mensibus ter vel quater absque ullis molestiis passus est; nisi quod alvum sub ipso fluore haud satis liberam, mictio dolorifica, ac paullo difficilior exceperit, quæ, cum cessante profluvio cruento, etiam remitteret, nec urina unquam mucosi, purulenti, vel sabulosi quid ostenderet, parvi æstimabatur, & pro effectu hæmorrhoidum haud rite succedentium habebatur.

Verum sexta jam agitur septimana, quum post horrendum frigus, dolores tensivi atrocissimi dorsi ac intestinorum ægrum invaderent; &, non succedente sueta sanguinis excretione, magis exacerbati, in acutissimum tandem renis sinistri ardorem, cum mictu perquam difficili, multisque pressionibus stipatum desinerent. Consultus practicus, qui chirurgiam simul exercebat manualem, accusabat renalem calculum; at quum nec remediis accommodatis, nec intruso urethræ cathetere, urinæ profluxum ciere valeret; bini adhuc in auxilium vocabantur medici, qui ex accedente mictu cruento, ac vasis hæmorrhoidalibus externis, ad digiti crassitiem tribus in locis turgescentibus, erroneum naturæ in negotio hæmorrhoidali successum suspicati, tribus

bus vasis adplicabant hirudines. His, licet ultra mensuram sanguinis detraherent; tantum tamen aberat, ut dolorum levamen procurarent, quin illi potius, insultu febrili stipati, exacerbarentur, & per tres fere dies cruoris per urethram, plus quam lotii redderetur. Quinta tandem die post operosam catheteris adplicationem, pus cum urina effluere cœpit, & horrendi renis sinistri dolores remittebant; hinc removebantur cataplasmata lumbis hactenus admota, & vesicæ regioni, ad demulcendas stricturas, imponebantur. Non minus, cum excreta sanies fœtorem spiraret penetrantissimum, mixtura quædam ex decocto liquiritiæ, altheæ, therebinthina, & vitellis ovorum confecta, ope syringæ in vesicam mittebatur; eo quidem effectu, ut intra triduum lotium ab omni pure vacuum excerneretur. Interim absque catheteris auxilio nulla prorsus redditur urina; licet spissæ caseosæ materiæ, quam antea chirurgus urinam provocaturus, cathetere pertundere debebat, nullæ amplius præsto sint notæ; & post recrudescentes hæmorrhoidales passiones, ieri ex improviso, dexter testiculus adparebat inflammatus. Quamobrem justissime veretur æger, ne in pristina recidat symptomata; ac restitans forsan materia, spissiorem, quin calculosam assumat consistentiam; ideoque salutare anhelat consilium, inque primis doceri cupit, num perforatio colli vesicę locum habeat?

RESPONSIO CONSULTATORIA.

Affectio, cujus medela a me fuit implorata, perardua sane periculique plena est: siquidem non ren sinister solum, sed quoque vesica, a stagnante, retentoque hæmorrhoidali cruore, inflammationem pariter ac ulcerationem jam subiisse videtur. Clarissimo hujus rei documento sunt peracutus & ardens utriusque regionis dolor, sanies fœtida, & ipse cruor cum urina effluentes: juncta vero febris, & dextri testiculi inflammatio, malum jam altas egisse radices, testantur. Urinæ præterea retentio non alii debetur caussæ, quam orificii vesicæ, ab humorum affluxu, & inflammatione factæ intumescentiæ ac coarctationi: & optandum omnino foret, ut in ægrotante nostro, tanquam subjecto sanguinis succorumque pleno, protinus in morbi principio, vena vel in brachio vel pede secata fuisset; quo factum procul dubio esset, ut sanguisugæ turgidis ani venis admotæ, feliciorem præstiterint effectum. Verum cum neglecta fuerit sectio venæ; non mirum, si hirudinum intempestivam adplicationem, major sanguinis ad vesicam, tanquam ano vicinam partem affluxus exceperit. Nec negligenda sunt remedia ad infringendum calculum adhibita, & cataplasmata emollientia: quippe quæ ad inducendam cruoris mictionem, & maturandam subitaneam renis sinistri suppurationem, quam plurimum contribuerunt.

Quo in rerum statu, ea potissimum esse debet curandi intentio, ut inflammationis progressus omni præscindatur studio. Pretium operæ hoc scopo faciet serum lactis, loco potus ordinarii, sufficienti quotidie sorbillandum quantitate; quod sequenti parari poterit ratione. Lac vaccinum recens, addito citri succo coquitur, sub fine manipulo florum papaveris rhæados permiscetur, tum percolatur, & ad absorbendam aciditatem, cum cancrorum lapidibus & melle maritatum, usui destinatur. Deinceps convenient pulveres temperantes ac nitrosi ex antimonio diaphoretico, lapidibus cancrorum citratis, cornu cervi philosophice præparato, & nitro purificato parati; quibus interponere expediet infusum theiforme, quod herbas veronicæ, nummulariæ, pyrolæ, summitates millefolii, radicem glycyrrhizæ, & semen fœniculi habeat. Ex iis porro, quæ extrinsecus juvant, emplastrum saponatum Barbette, bene camphoratum, lumbis ac pubis regioni adplicandum; urethræ vero decoctum liquiritiæ, & altheæ, theribinthinæ, mellique nuptum suadeo injiciendum. Sed colli vesicæ

perforationem, cum periculo haud careat, tanquam supervacaneum commendare haud possum remedium.

CASUS LXXIII.

De calculo renum.

ELapsis ab auspiciis præsentis anni quatuordecim diebus, mane vix expergefactus ex improviso, leviores primum spasmos in scroto, ac maxime testiculo dextro persentiebam; quibus jungebantur intestinorum tormina, pungitivus in latere sinistro circa regionem renis dolor; isque simul atrocissimis tormentis os sacrum, cum sensatione pali eidem infixi, occupans; & denique, sumto prandio, copiosissimi sequebantur vomitus. Hæc symptomata sensim invalescebant, atque sua ferocitate omnem ferme superabant patientiam: alvus præterea obstructa erat, & post crebros desidendi conatus, nihil nisi mucum album, tenacemque reddebat, neque etiam flatus transmittebat. Imputabam itaque huic alvinæ obstructioni omnium adflictionum caussam, ad quam reserandam, primum aquæ vitæ haustum, deinceps quinquaginta guttulas essentiæ, quam cortices aurantiorum præbent, & tum spiritum carminativum de tribus, cum essentia castorei, atque corticum aurantiorum maritatum adhibebam. Quorum omnium vim quum eluderet malum, immisi ano moschatos globulos, atque tum hora matutina secunda, cum alvi quadam libertate, & flatuum explosione, desideratum a doloribus obtinebam otium.

Sed succedebat urinæ retentio; siquidem hujus aliquot tantummodo guttulas, non sine ardore ac lancinatione urethræ, post magnos nisus exprimere poteram: donec accedente vespera, per triginta horas immaniter tractatus, a cunctis liberarer molestiis. Abhinc sæpissime redierunt memorata symptomata; verum nec dolorum atrocia æquiparabant priorem paroxysmum, nec per tot inhærebant unquam horas; nec denique semper vomitibus, aut alvi segnitie juncta erant. Interim stranguria sæpius me vexabat; quid? quod aliquando calculus, instar viciæ, absque ullis doloribus, me inscio cum urina excretus, suspicionem affectionis calculosæ quibusdam moveret. At vero, cum calculum absque doloribus urethram transire posse non crederem; nec ullum ex parentibus, vel cognatione mihi junctis cognoscerem, qui calculo fuisset cruciatus; me quoque ab eo adhuc liberum, & inventum in matula calculum, non nisi coagulum in ipso vase successive generatum esse, certus arbitrabar. Sed solitus meus paroxysmus, qui sequente mense Aprili vehementer me invadebat, rei monstravit veritatem. Postquam enim dolores lumborum ac ossis sacri simul & semel cessaverant; protinus urethra afficiebatur, & ego lotii retentione, stranguriaque acutissima miser torquebar. Sumtis igitur essentiæ sic dictæ dulcis octoginta guttulis, obdormiscebam; finitoque sopore, cum urina sine magna molestia reddebam calculum, pisum magnitudine sua adæquantem; quo excreto, liberum lotio restituebatur iter, & ego valebam rectissime, convictus, me ex calculo laborasse.

Hanc ob caussam ab omni casei usu, cujus eram amantissimus, prorsus abstinere cœpi: neque tamen minus non modo sub finem mensis Aprilis, calculum instar lentis, facili negotio excernebam; verum etiam sequenti mense Majo, vehementiori prehendebar insultu. Namque sumto prandio percipiebam in solitis regionibus horrendos dolores, cum vomitibus stipatos; nec ab essentia dulci mitigatos. Hora vespertina quinta cynosbati grana, tanquam præstantissimum contra calculum remedium, ex præscripto cujusdam amici, quantitate duorum cultri cuspidum sumebam; eo effectu, ut protinus siluerint dolores, atque cœna non minus, quam somno per insequentem noctem placido uti potuerim. Sed postridie ab epulis recurrebant tormenta, & tandem sequebatur calculus, ovali figura præditus; quo eva-

cuato, in renum regione pondus quoddam impactum videbatur, & postquam per aliquot momenta sederam, tantus dorsum occupabat rigor, ut ægre erectus stare valuerim. Hæc dorsi rigiditas per multum continuabat tempus: curabam venam in pede sinistro secandam; ac usurpabam pulverem, a D. Abelio in libro, quem Medicum studiosorum vocant, contra calculum præscriptum, & sic se habentem: Recipe spermatis ceti, lapidum cancrorum pulveri satorum ana drachmam semis, cinnabaris nativæ scrupulum, salis volatilis succini grana sex. M.D. Ex hujus pulveris usu flexilius reddebatur dorsum, multumque sabuli per lotium excernebam; quod ut omne proscriberetur, mane hauriebam potiunculam ab eodem Abelio dicto fini destinatam, cujus hæc est formula: Recipe tartari vitriolati scrupulum, syrupi de quinque radicibus aperientibus, fragorum ana drachmas sex, aquæ cinnamomi drachmas duas, lapidum cancrorum scrupulum. M. D. Hoc remedii genus illum præstitit effectum, ut abhinc urina post aliquam moram semper deposuerit sedimentum, muco tenaci simile; quod vitro urinatorio probe agitato, instar nubis ascendit, atque tum, ubi requievit, in forma rubicundi sabuli ad fundum decumbit; ex quo, mea quidem sententia, calculi ipsius derivo generationem. Cęterum mense Majo adhuc aliquoties calculos minores sine doloribus excrevi; nec ad hanc usque diem sueti paroxysmi accessum sustinui. Mictio hactenus, mox largior, & assumtorum quantitati sufficiens; mox parcior fuit: neque vero ullum prætermitto stimulum, quin ei obsecundans, mingendo me accingam.

Ex remediis, quæ ad infringendum calculi augmentum mihi commendabantur, erat quoque allium, per nycthemeron spiritui vini infusum, & in ipso, quo luna fit nova, articulo sumtum: quod etiam, non sine fructu, & cum in sequente faciliori calculorum excretione, eo lubentius sumsi; quo magis Abelius loc. cit. illud commendat, & quod acidum coagulans & lapidificans impediat, testatur. Quum porro in urina observavi sedimentum mucosum, sabulum rubicundum dimittens, constitui tinctura ex aqua petroselini nonnunquam uti; quippe quæ mucum incidere, attenuare, & ad exitum disponere dicitur. Evolvi non minus varios medicorum libros; & ex quibusdam malum meum immedicabile fore percepi, ex aliis autem vidi, non omnem adhuc spem penitus evanuisse; atque simul intellexi, quod curationem cautam esse oporteat, neque intempestiva pellentia, aut resolventia adhibeantur. Vid. WEDELII *tr. de medicamentorum facultatibus cognoscendis & adplicandis pag.* 115. Credidi ergo, me operæ pretium facturum, si ea usurparem medicamina, quæ totum corpus, maximeque sanguineam massam a particulis tartareis, calculi nutricibus, repurgarent: cum autem hæc ad impedienda concrementa in renibus calculosa minus sufficientia arbitrarer, haud alienum putavi, nephriticas interdum conjungere medicinas; quas inter commendatum ex Zwingeri tr. quem vocat *den sichern und geschwinden Artzt*, pulverem, pridie novilunii pariter ac plenilunii pondere unius drachmæ capiebam. Ille sic se habebat: Recipe seminis anisi, fœniculi, cymini, petroselini, lapidum cancrorum ana unciam unam, seminis nasturtii drachmas duas. M. F. pulvis. Necomittenda duco emollientia, aperientia, ac lubricantia, ut iisdem viæ, per quas calculi pariter ac sabulum abirent, fierent magis lubricæ: ac denique egregium fore eorum usum, quæ calculum imminuunt, persuasus sum: ex quorum censu a medicis præscripta lego, radices ononidis, urticæ, semen urticæ rubræ, genistæ, baccas juniperi, grana cynosbati, lapidem spongiæ, nephriticum, sanguinem hircinum, leporinum, testas ovorum in cinerem redactas, corallia rubra adusta, lignum nephriticum, gemmas percæ, cremorem tartari cum diagrydio, calculum humanum in pulverem reda-

dactum, lapides cancrorum præparatos, sal calculi humani, volatile succini, volatile tartari, chrystallum calcinatam &c. Quum autem magna opus sit in adhibendis hisce remediis, & providentia, & prudentia, nihil sponte moliri audeo, sed tuum, Vir illustris, consilium flagito.

CONSULTATIO.

Quantum ex tuis litteris, Vir Reverende, percepi, omnino mihi videris insigni, ad calculosam in rene sinistro concretionem pollere dispositione; quæ in eo consistit, quod ren iste, tono ac robore suo naturali privatus, & valde opportunus sit ad recipienda, quæ secretum lotium secum advehit, recrementa tartarea, diuturniori mora in calculum abeuntia. At remedia, quæ passim legisti, & quorum permagnus in scriptis Medicorum reperitur numerus, ita sunt comparata, ut majus fere damnum minentur, quam emolumentum: consultissimum potius est, ut a prudenti medico ea seligantur, quæ tuæ constitutioni sint maxime accommodata; & ea subinde vivendi ordinetur ratio, quæ tibi conveniat. Quamobrem ante omnia talem potum seligendum suadeo, qui levis, nec nimis exsiccans, ac spirituosus est, & promte cum urina redditur; quo nomine cerevisiæ triticeæ, præ crassis lupulatis in calculosis affectionibus semper obtinent palmam. Præterea ex cibis fugienda sunt cuncta acida, caseosa, flatulenta, & quæ alvi inducunt obstructionem. Contra vero inter remedia duo sunt, quæ ad præservationem commendo; quorum alterum constituit infusum theiforme, ex summitatum millefolii duobus manipulis, radicis liquiritiæ uncia, seminisque fœniculi drachmis tribus concinnatum, & singulo mane ad sex vel octo sorbillandum vascula. Alterum est pulvis, qui ex radicis pimpinellæ nigræ, iridis Florentinæ, liquiritiæ, lapidum cancrorum ana uncia una, & olei macis guttis octo componi, & pondere unius drachmæ bis quavis hebdomade vel mane, vel vesperi adsumi potest. Sub ipso autem paroxysmo, si calculorum excretio difficilior succedat, & dolores pariat; præstat olei amygdalarum dulcium quatuor vel quinque cochlearia, cum drachmis duabus succi citri ex jusculo sorbillare, nec non liquoris mei anodyni, qui dolores demulcet, vomitusque sedat, quadraginta guttas nonnunquam adhibere. Quibus addere licet clysteres oleosos domesticos; & si malum iis cedere recuset, balneis aquæ dulcis umbilico tenus per tres horæ quadrantes insidere oportet. Et hæc sunt, quæ proponenda duxi; quæ Deus reddat salutaria.

CASUS LXXIV.

De affectione calculosa renum cum podagra.

Generosissimus vir triginta octo annorum, temperamenti cholerico-sanguinei, ad animi affectus, præsertim iracundiam facillimus, quam tamen supprimere, & artificiose simulare potest, primos juventutis annos tam in Academiis, quam in aula Principis cujusdam, luxu, diætæque erroribus, quos jam adultior strenue fugit, transegit. Neque vero juvenis ullis calamitatum generibus, præter gonorrhœam, pressus fuit. Elapsis abhinc septem annis in febrem acutam, tum populariter grassantem, incidit; quæ post aliquot hebdomades feliciter profligata, relinquebat sudores copiosissimos, nullis cedentes remediis. Tandem, suasu amicorum, binas vini rubri mensuras potabat, eo effectu, ut sudores quidem protinus cessarent, horrendi vero dolores, in ipsam denique podagram desinentes, pedes occuparent. Hæc podagrica affectio statis post hæc redire suevit temporibus; & non nisi per aliquot dies inhærens, insequuto pedum tumore semper evanuit. Sed post biennium accedebant dolores dorsi, ac lumborum, quos sabuli ac calculorum mictio sequebatur. Atque hi duo affectus semper conjuncti erant; podagricos enim cruciatus excipiebant dolores ex calculo; qui licet atrociores essent, tamen bre-

brevi temporis spatio, excreto calculo ac sabulo, remittebant; & vix omni semestri recurrebant.

Verum enimvero, hoc novissimo anno exacerbari videntur symptomata. Namque decem circiter abhinc hebdomadibus invadebat pedes dolor podagricus; qui ab omni quidem tumore vacuus, sed eo majori præcordiorum anxietate, & pectoris dolore stipatus, per tempus diuturnum adfligebat; atque tum in nephriticum dolorem, cum vomitibus, intestinorum torminibus, ac alvi obstructione junctum terminabatur. Quæ adfectiones quamvis variis medicaminibus plurimam partem sint debellatæ; tamen dolores lumborum per ilia ad coxendicem excurrentes adhuc urgent, & sabulum pariter, ac minores calculi quotidie excernuntur. Inter remedia, his malis opposita, est infusum vinosum laxans; & sal volatile oleosum Sylvii, quod æger sub epulis capit; neque minus a tinctura quadam antinephritica, quæ nihil est, nisi tinctura salis tartari, solamen percepisse affirmat. Epulæ ob adpetentiam exiguam sunt parciores; nec nisi boni succi comeduntur cibi: sed potui indulget liberalius, vitando vina & cuncta spirituosa. Absoluta digestione versus vesperam, corpus moderata equitatione exercere, & ab omnibus lucubrationibus abstinere solet. Alvus, quæ in paroxysmo clausa est, extra hunc rite fungitur suo officio: urina mingitur valde cruda, turbida, & aquosa, deponitque sedimentum album mucosum, cum sabulo albo, calculisque rubicundis, permixtum: sed post levissimum corporis motum, rubicundior adparet, atque cruenta, & jam parcior reddi observatur. Quæ cum ita sint, tuum, Vir illustris, ad hæc mala abarcenda petit consilium æger generosus; & in eo determinari cupit, an liceat thermis, vel acidulis uti?

CONSILIUM.

Recte pervenerunt ad manus meas litteræ, in quibus Viri generosissimi adversa valetudo, quæ in podagricis potissimum ac calculosis affectionibus consistit, ample satis ac copiose describitur. Quod si igitur cuncta morbi momenta, sedulo mecum reputem; facile intelligo, massam humorum a salibus scorbuticis tartareisque esse contaminatam; quorum subtiliora, ac volatiliora, ad articulorum ligamenta nervosa, tendinosaque procumbunt, & podagram constituunt; crassiora vero, fixiora, atque terrestria, in lotii forma excernenda, in renibus subsistunt, & concretiones calculosas efformant: quæ in ureteres nervosos impactæ, dolores, spasmos, vomitus, aliaque caussantur symptomata. Harum autem scorbuticarum sanguinis impuritatum primum fundamentum, procul omni dubio in hæreditaria dispositione situm esse videtur; cui deinceps crebri diætæ errores, in juventute commissi, ac forsan præmaturum, nimiumque veneris exercitium, longe majus addiderunt augmentum; quippe quibus caussis, tonus ventriculi ac intestinorum destructus, & hinc minus laudabilis generatus fuit chylus. Et sane præternaturalis ejusmodi solidarum pariter ac fluidarum partium dispositio, quo altiores agit radices, eo difficiliorem ac intricatiorem reddit curationem: quæ in nostro ægrotante adhuc omnino locum habet.

Maxima vero curationis præservatoriæ vis in recto vivendi genere latet: quo nomine omnes calidiores potus, cerevisias spissiores, ac valde saturatas, liberaliorem vini potationem, cibos crudos, salitos, flatulentos, acidos, nimium casei usum, fortiorem corporis exercitationem, maxime quæ per equitationem fit, & animi commotiones, inprimis mœrorem, cane pejus ac angue vitare oportet. Contra in locum potus ordinarii, cerevisia triticea, leviori, quæ nullam fovet aciditatem, nec flatus gignit, sed promte vias permeat urinarias, uti; aut si hęc non in promtu fuerit, sequens decoctum potare expediet: Recipe radicis chinæ, scorzoneræ ana uncias quatuor, cichorei unciam, seminis fœniculi drachmas tres. Conc. cont. D. S. species, quarum una cum dimidia uncia ex binis aquæ

aquæ mensuris, per horam decoquatur dimidiam.

Præterea operam præstabit egregiam infusum theiforme mane ad sex vel septem vascula sorbillandum, quod sic parari potest: Recipe herbæ veronicæ manipulos duos, summitatum millefolii manipulum unum, radicis glycyrrhizæ unciam unam. Conc. Cont. D. Tum inter aquas minerales commendo acidulas Schwalbacenses, per quatuor hebdomades ad ipsam scatebram potandas, & tum subjungenda balnea, quæ vocant *das Schlangen-Bad*, valde suadeo. Quemadmodum porro omnia purgantia, quæ tormina excitant, præsertim folia sennæ, probe sunt fugienda: ita e contrario leniora laxantia, maxime infusum mannatum, etiam sub acidularum potatione, nonnunquam sumere conveniet. Tale hoc esse potest: Recipe mannæ electæ uncias duas, cremoris tartari, terræ foliatæ tartari ana drachmam semis; coque & solve leni calore in aquæ florum acaciæ unciis quinque; colaturæ adde olei de cedro Italici guttas quatuor. M. D. pro una dosi. Nec alienum erit, bis quotannis ex vena in pede tusa, sex vel septem cruoris detrahere uncias. Non minus egregio cum fructu, tam præservandi, quam curandi fine, adhiberi possunt liquor meus anodynus, & pulvis præcipitans, humorumque temperans acrimoniam: quibus, si defecerint, & spiritum nitri dulcem, & pulverem, ex lapidibus cancrorum, matre perlata ac nitro depurato confectum substituere licet. Contra podagricos dolores, externis emplastris ac unguentis uti, nihil est nisi oleum camino addere; melius est, solutis paululum tormentis, ad roborandas debilitatas partes, spiritu vini camphorato balsamo meo vitæ nupto, pedes vesperi inungere. Quibus consiliis si aures dederit generosus æger, de felici curationis eventu neutiquam dubito.

CASUS LXXV.

De calculo renum inveterato, cum hernia scrotali.

Vir quidam, duos & quadraginta annos natus, temperamenti sanguineo-cholerici, decimo jam quarto ætatis anno tormenta a calculo renibus illata sensit, tumque primum lapidem ex rene sinistro excrevit. Ab eo tempore ad hanc usque diem ren sinister ab omni dolore mansit liber: atque calculi, quos posthæc reddidit, præsertim illi duo, ætatis vigesimo secundo anno excussi, ex dextro semper rene propullularunt; nec nisi levioribus ac brevioribus stipati fuerunt paroxysmis. Octo jam excurrerunt anni, cum inito matrimonio, pristino malo frequentius agitari cœperit: siquidem non modo prioribus conjugii annis, post atrociores dolores, modo grandiores, modo minores abierunt calculi; verum etiam novissime elapsa æstate urina sæpius, cum multis arenulis candidioribus, rubellisque calculis referta, absque doloribus, fere profluxit. Præterea ante binos annos, autumnali pariter ac vernali tempestate, febrem toleravit tertianam; quæ usu corticis Peruviani semper debellata, ultimo vere siluit, & non nisi Augusto rediit mense. Sed post binas accessiones sponte conquievit, & suetum post se traxit calculosum paroxysmum. Neque vero pristinis par erat; verum atrocioribus symptomatibus stipatus per octo inhærebat hebdomades. Namque dolores in dextrum renem incumbebant assidui; frequentes vexabant vomitiones, & ingens omnium ciborum fastidium; urinæ mingebantur interdum cruentæ, cum nullo calculi proventu: vires sensim prosternebantur, & sanguis, qui ob metum febris symptomaticæ, aut inflammationis renum, ex vena detrahebatur, crusta inflammatoria obductus adparebat. Adhibitis convenientibus medicinis, tandem remittebant & vomitus, & ciborum fastidium; ægerque adpetitum, ac vires recuperabat adeo, ut

ut absque molestia cunctis muneribus fungi, ambulare, curru vehi, decumbere jam possit. At vero urina adhuc est diluta, pallida, nonnunquam subcruenta; dolor stabilis in regione dextri renis, lumborumque inhærescit, mox levior, mox gravior; nec per tres jam menses, more alias sueto, arenulæ abierunt: quæ symptomata metum utique faciunt, ne major lapis renem dextrum occupet, eique gravissimas minetur læsiones.

Præter hunc affectum, alius adhuc est, qui permultam ægrotanti figit crucem. Nimirum quam sibi juvenis contraxit, adhuc gestat herniam, enteroceles nomine a medicis insignitam; qua portio omenti ac intestini cujusdam in scrotum delapsa videtur. Hæc vero ad trigesimum nonum usque ætatis annum, nullam prorsus creavit molestiam; & licet testiculus dexter sinistro semper major fuerit, atque durior, ægrum tamen neutiquam impedivit, quo minus equo vehi, ac fœcundis defungi potuerit coitibus. Sed a tribus annis, obtusum ac quasi tensivum dolorem in inguinis dextri regione persensit, & ipse tumor herniosus magis grandescere cœpit: quos effectus æger partim atrocioribus a calculo tormentis, partim catharralibus, quas sæpenumero toleravit, affectionibus imputavit. Et quamvis hi dolores in dextra inguinis regione sint levissimi; attamen cum assidui inhæserunt, & sinistrum quoque latus occupare minantur; veremur utique, ne ex hac hernia simpliciori tandem fiat incarcerata. Ea enim, dum valde inveteravit, nec manu perita reponi, nec ullis subligaculis coerceri potest.

Neque ceterum ignorari oportet, ægrum per plurimos annos circa utrumque æquinoctium venam præbere tundendam; victu uti perquam regulari; non nisi triticeam potare cerevisiam, & ad excandescentiam esse facillimum. Non minus congestiones varias, flatulentias hypochondriacas, & alvi segnitiem, absque ullis hæmorrhoidalis fluxus notis, crebro patitur; assiduumque pedum sentit frigus; qui simul intumescunt.

Quæ cum ita sint, judicium consiliumque tuum, Vir illustris, flagitamus; & ad sequentes quæstiones benevolam expectamus responsionem. 1) Quæ remedia calculosæ renis dextri affectioni opponere liceat, ut præsens tuto eliminetur calculus, & imminens renum inflammatio, vel ulceratio arceatur?

2) Quæ in usum vocanda sint præsidia, si forsan calculus in ureteris intraverit canalem?

3) Anne sit impossibile, herniam reponere; numnam nulla sint auxilia, quibus debilitati cum toto nervorum systemate, processus peritonæi adeo roborari possent, uti nec major eorundem relaxatio, nec incrementum herniæ, nec intestinorum incarceratio debeant timeri?

4) Num naturæ ac constitutioni ægrotantis sit conveniens, præservatoriam curationem quotannis instituere, qua ventriculus, cuncta viscera, totumque nervorum genus confortetur, alvi excretio promoveatur, flatus discutiantur, circulus humorum æquabilis reddatur, & hinc recensita mala præcaveantur?

CONSULTATIO.

Gravia sunt, quæ spectatissimum ægrotum immaniter tractant, vitia; quibus consulturus, simulque propositarum quæstionum priori: Quæ remedia calculosæ renis dextri affectioni opponere liceat, ut præsens tuto eliminetur calculus, & imminens renum inflammatio, vel ulceratio arceantur? satisfacturus: non omnino possum, quin satis arduam dextri renis labem, ejusdemque non modo nimiam relaxationem, verum etiam ipsam ulcerationem suspicer: unde partim urinæ subcruentæ, & ab extravasato sanguine tinctæ, partim sabuli, calculique mictio suam petunt originem. Jam igitur ea esto maxima curationis intentio, ut mali tam inveterati ulterius incrementum præpediamus, majorem inflammationis, ulcerisque progressum inhibeamus, atque metuendam lentam ac hecticam febrem præservemus. Quibus scopis assequendis, consultissimum judico,

co, ut more hactenus sueto, ter quotannis vena in pede secetur, sanguinisque sex vel octo detrahantur unciæ: cui operationi Februarius, Junius ac October menses sunt opportunissimi. Deinceps egregie conveniet potatio acidularum Selteranarum, lacti asinino nuptarum: quæ, sorbillata quotidie mensura una cum dimidia, & interposito singulo octiduo laxante quodam, per sex continuandæ sunt hebdomades. Laxans etiam sub initium potationis assumi debet, & hoc fine vel quindecim pilularum mearum balsamicarum, vel infusum mannatum erit proficuum, quod sic se habet: Recipe mannæ electæ unciam cum dimidia, rhabarbari electi drachmas tres, cremoris tartari ana drachmam, coque & solve leni calore in aquæ petroselini unciis quinque, colaturæ adde liquoris anodyni guttas 20. olei de Cedro guttas tres. D. pro una dosi. In hisce sane renum vitiis acidulis Selteranis, cum lacte asinino mixtis, nihil deprehendi salubrius; quippe quæ sanguinem a sordibus purificant, acrimoniam temperant, & ipsi opitulantur ulcerationi: lacti vero asinino etiam vaccinum substitui potest. Ad roborandas porro debilitatas partes, haud ludetur opera, si æger scrupulos duos pulveris mei præcipitantis, alternis vesperis ex aqua pura fontana sumserit; cui etiam scopo utique satisfaciet liquor meus anodynus, alternis pariter diebus ad viginti guttas, ex aqua frigida capiendus. Hoc enim remedii genus non modo in ipsis paroxysmis, horrendos mitigat dolores; verum etiam præservandi fine ad roborandas debiles partes, magnam possidet efficaciam. Neque minus congruum erit, singulo mane infusum theiforme sorbere, cujus sequens sit formula. Recipe herbæ veronicæ, summitatum millefolii ana manipulos duos, radicis liquiritiæ unciam dimidiam, seminis fœniculi drachmas duas. C. C. D. Et cum denique ad hypochondriacas passiones inclinet æger; non sine fructu singulari adhibebit Elixir nostrum viscerale, tanquam præstantissimum stomachicum, minus spirituosum, quod ter quavis hebdomade vel sub epulis vel hora quarta pomeridiana ad sexaginta guttas sumi potest.

Hisce simul quarta quæstione soluta, ad alteram: Quæ in usum sint vocanda, si forsan calculus intraverit ureteres? respondendum duco: quod tum nihil sit accommodatius, quam alvo per clysteres domesticos, largiter oleosos soluta, aliquot cochlearia olei amygdalarum dulcium, cum viginti liquoris anodyni guttis ex jusculo tepidiori devorare; & loco dolenti vesicam decocto, ex floribus malvæ, sambuci, chamæmeli vulgaris, semine cymini & lacte parato plenam adplicare: quibus spasmi, doloresque sopiuntur, & partes paulisper relaxantur, ut commode transire possit calculus.

Et quod denique tertiam quæstionem attinet: Anne prostent remedia, quibus relaxati processus peritonæi ita queant corroborari, ut præcaveatur herniæ incrementum, & incarceratio intestinorum? duo sunt, quæ hoc fine usurpanda suadeo medicamina. Interne nimirum quatuordecim pilularum balsamicarum vel mane vel vesperi nonnunquam devorentur; ut earum ope sordes pariter ac flatus, herniæ incrementum procurantes, eliminentur. Extrinsecus vero ad inguinalem regionem emplastrum de meliloto, cujus uncia cum binis camphoræ scrupulis sit permixta, imponere, & locum affectum ab omni frigore probe munire expediet.

CASUS LXXVI.

De affectu nephritico simplici.

Plurimum Reverendus vir, temperamenti cholerico-sanguinei, a teneris studiorum amantissimus, post vitam per septennium in Academiis sub satis integra valetudine absolutam, sex annos munere scholastico, tædii pathematumque pleno, transegit. Neque tamen minus rectissime valuit, nisi quod tandem pectoris adfectionibus premeretur; quæ vero, postquam munus, in quo crebra equitatione corpus movere potuit, subierat, penitus cessarunt; & ille, huic offi-

officio per decennium præfectus, præter catharrales, & interjecto biennio tertianam febres, nullis succubuit morbis. Tum alio ecclesiastico ornatus munere, vitam ingressus est magis sedentariam: in qua non nisi autumno, atque vere, ad visitandas ecclesias, brevibus fungebatur itineribus; nec in hoc vitæ genere, quinquaginta jam annos natus, habebat, de quo conquereretur. Hæmorrhoides nunquam ipsi fluxerunt; sed nonnunquam tumor fabam magnus, ani regionem occupavit, semperque sponte evanuit. Præterea a quatuordecim jam annis venam singulo anno in brachio tundendam curare suevit; quæ suasu medici semel in pede secata, & circa autumnale elapsi anni æquinoctium ob gravia negotia plane non incisa est. Ceterum diætam observat strictissimam; spiritum vini fugit, nec vinum, nisi inter convivia, parcissime bibit; cerevisiæ vero levioris unam cum dimidia sub epulis potare solet mensuram. Natus quoque est parentibus sanissimis, præter quod mater ante triginta annos ex calculo laboraverit; quæ abhinc ad hoc usque tempus bene habet. Neque ipse calculosam unquam perpessus est affectionem, nisi quod interdum sabulum rubicundum matulæ adhæserit, quod medici pro saburra scorbutica habuerunt.

Verum enimvero, elapso circiter anno, sumtisque forsan in prandio tribus vini Franconici haustibus, repente veluti stranguria prehendebatur; dolores in sinistro lumborum latere gravativi ac tensivi per dorsi spinam, juxta ureterum tractum ascendebant, & ipsum lecto affigebant; sed adplicatis sacculis calidioribus, sumtisque pulveris antispasmodici binis portionibus, intra tres horas remittebant. Postridie eodem tempore revertebantur eædem passiones, nec obsecundabant dictis pulveribus: mictionis potius assiduum urgebat desiderium, urina vero guttatim exprimebatur, & graves dolores, iique tensivi atque pressorii sinistro reni incumbebant: ipsum lotium copiosum demittebat sedimentum, ac tandem sabulum, cum nullo calculo. Tandem hora matutina tertia remittebant hæc symptomata, impositoque lumbis sacculo discutiente, qui flores chamæmeli habebat, oleoque nervino illis inuncto prorsus evanescebant. Vix elapso octiduo recrudescebant, & per octo horas, utut leviora inhærebant, atque molesto ad alvum deponendam nisu, atque fæcum primo, tumque pituitæ albæ excretione stipata erant. Talis paroxysmus posthæc bis singulo mense rediit, & nec horrores, nec vomitus, sed largos sudores semper habuit comites: neque etiam extra paroxysmum a perpetua circa internum urethræ orificium pressione æger immunis erat.

Consulti Medici ordinabant infusum antinephriticum, pilulas polycrestas, tincturam tartari, varios pulveres, pediluvia, quin & liquorem anodynum mineralem; quibus quidem muneri suo fungendo reddebatur idoneus, attamen molestam illam pressionem per intervalla patiebatur: quæ nec tusa in pede vena, sed pauco detracto sanguine, mitigabatur; nec per institutam sequenti æstate peregrinationem depelli poterat, licet sub hac melius haberet, & majori ciborum frueretur adpetitu. Missio sanguinis, quæ novissimo æquinoctio autumnali instituebatur, mitigare videbatur gravativam illam in orificio vesicæ molestiam, cui pungens per vices jungebatur dolor; sed illa mox revertebatur, & præcipuum est incommodum, de quo jam conqueritur æger.

Inprimis versus epulas invadit; sed, quamdiu his utitur, penitus silet: sumtum infusum quoddam calidum, aut potam ordinariam cerevisiam, vehementes excipiunt ad mingendum stimuli, cum ardore in urethra, & sæpenumero tensivis lumborum doloribus juncti: tumque redditur urina tenuis absque sedimento. Sed quam jejunus mingit, citrino colore imbuta, & diluta est; ac post aliquam moram, farinaceum ad matulæ fundum deponit sedimentum, quod agitato vitro, nubis instar ascendit, tumque arenulas intermixtas ostendit. Quum itaque malum adhuc recens, tamen pertinax videatur: opportunum utique judicat æger,

ut

ut ipsi obviam eatur, & ob illam caussam Tuo, vir illustris, uti cupit consilio.

CONSILIUM.

Morbus, quo Vir plurimum Reverendus divexatur, adhuc est nephriticus simplex; qui nisi tempestivis præsidiis oppugnetur, metum omnino facit, ne in calculosum transeat. Hujus autem origo non modo hæreditariæ, & a matre acceptæ dispositioni; verum etiam ipsi ægrotantis ætati, quæ virilis est, ac denique intermissæ sectioni venę debetur. Caussa mali hæret in uretere sinistro, ubi in vesicam ingreditur, non a calculo, sed mucagine spissa, sabulo permixta obducto: unde lotii descensus in vesicam impeditur, & violenti spasmi, doloresque in uretere, vesica, urethra, ac vicino recto intestino ardentes, suos mutuantur natales. Præterea spasmorum istorum atrocia, libero humorum per venas hæmorrhoidales itineri, obex ponitur; ideoque partim tuberculorum anum obsidentium, partim tenesmi, atque excretionis materiæ pituitosæ pellucidæ ratio luculenter patet. Præcipuus autem fomes, ex quo saburra pituitosa ac arenosa, ureteribus impacta, propullulat, non nisi in rene latet sinistro: in quo, malo diutius perseverante, ob tonum nimis laxum ac debilitatum, calculosa concrementa facillime poterunt generari.

Quo igitur convenientes ferantur suppetiæ; necessarium ante omnia duco, ut vena in pede circa quodvis æquinoctium, quin etiam æstivum solstitium, regulariter incidatur. Deinceps adventante vere, curationem cum acidulis Selteranis oportet instituere; quæ etiam præsenti tempore, si tres earum partes cum una vini Mosellani fuerint permixtæ, vicem potus ordinarii commode explebunt. Tum excellentem operam pollicetur liquor meus anodynus; cujus quadraginta guttæ, cum pulveris præcipitantis drachma dimidia maritatæ ex haustu aquæ frigidæ, tam in ipso paroxysmo, quam extra illum alternis vesperis assumi possunt. Non minus singulo mane, sex circiter vascula infusi theiformis sorbillare convenit, quod sic se habet: Recipe herbæ veronicæ, summitatum millefolii ana manipulos duos, seminis fœniculi drachmas duas. C. C. D. Præsertim vero alvi lubricitati semper studendum est; cui scopo vel clysteres, vel manna, pondere unciæ unius cum cremoris tartari drachma assumta, optime faciunt satis. Neque minorem utilitatem spondent moderatæ corporis exercitationes; sub quibus pariter ac omni reliquo tempore, pedes & dorsum in æquali conservari debent calore. Extrinsecus denique, si dolorum nimia fuerit pertinacia, convenientissime loco affecto adplicabitur vesica, lacte calido, cum floribus sambuci ac chamæmeli decocto repleta.

Relatio ulterior.

Recte & ex præscripto usus est æger commendatis præsidiis, sed Selteranas aquas, cum illarum haud fieret particeps, potare non potuit. Accidit autem, ut dum corpus aliquando sub itinere vehementer concuteretur, hæmorrhoides erumperent; & per octo dies moderatæ fluerent: unde quidem magnum cunctorum symptomatum levamen est insequutum; at pressio circa vesicam, urinę ardor; atque sabuli mictio inhærent. Quare ulterius petit auxilium.

Commendavi itaque, ut usui præscriptorum medicaminum diutius insisteret, & corporis exercitio sedulo studeret; quoniam affectus ejusmodi, temporis diuturnitate potissimum expugnantur. Præterea vero, cum accesserunt hæmorrhoides; pilularum balsamicarum quatuordecim nonnunquam capiendas suasi.

CASUS LXXVII.

De dolore nephritico cum numerosa calculorum excretione.

Vir quidam illustris, annorum quadraginta sex, temperamenti sanguinei, robustæ constitutionis, parentibus sanissimis natus, & a teneris rectissime

me valens, venatoriæ rei semper fuit amantissimus, atque rusticulas venando persequuturus, in locis humidis ac paludosis ad ventrem usque obambulare solitus, insignem non raro toleravit refrigerationem. Hinc ad hanc usque diem tanto frigore algent pedes, ut nec calidissimis foveri queant linteis. Præterea per decem jam annos, singulo fere mense, cruorem per sedales venas excernere suevit copiosissimum; neque minus quotannis, nonnunquam bis venam tundendam præbuit; & per totum illud tempus a cunctis intestinorum torminibus, aut spasmodicis vel hypochondriacis symptomatibus vixit immunis.

Verum tertius jam agitur annus, ex quo acerbissimi, atque more infixi aculei pungentes dolores in renem sinistrum incumbebant, tanta acerbitate, ut æger nec stare, nec ambulare posset. Interdum excurrebant hæc tormenta ad imum ventrem, vomitibus, ac summo ciborum fastidio stipata; & binis abhinc annis calculi triginta duo uno impetu sub atrocissimis doloribus excernebantur; cunctorumque symptomatum levamen post se trahebant. Neque vero ab illo tempore conquiescebant tormenta a calculo illata, sed per intervalla cum vomitione, atrocique ad alvum, urinamque reddendam stimulo, tanta sæpius adfligebant ferocitate, ut morti videretur vicinus; donec tandem lapides cum multa pituita excussi solamen inferrent. Interim singulis binis mensibus fluebant hæmorrhoides; & post fortiorem equitationem, cruenta sæpenumero mingebatur urina.

Victu ceterum satis ordinato utitur, nisi quod acidis interdum delectetur cibis; vinique vel Rhenani, vel Mosellani unicam quotidie potet mensuram. Tandem Carolinas thermas sub recto regimine per viginti duos bibit dies; subque hac potatione decem, viginti, quin triginta quotidie excrevit calculos. Urina profluxit crassa, ac uberrimo muco plena, qui siccatus, & candentibus injectus prunis, volatilem ac fœtidissimum sparsit odorem. Calculi fuerunt albicantes, vel potius horum confractæ partes; &, quod reliquum est, ab usu dictarum thermarum bene habuit.

Ex his luculenter adparet, atrocium passionum, quibus vir illustris male habetur, caussam, concremento calculoso, renem sinistrum obsidenti, & inde per meatus urinarios ad vesicam devoluto in acceptis esse ferendam. Quum igitur thermæ Carolinæ non sine insigni fructu adhibitæ fuerint, scire desideravit æger, num ipsi balnea Tœplicensia sint profutura; atque quibus remediis graviora symptomata subinde possint præcaveri?

Quod ergo attinet horum balneorum usum; ego quidem illum minime dissuadere possum. Namque hæ thermæ ob leviores, ac subtiliores, quas fovent, aquas, potenter penetrant cutis poros, tumque fibras tensas emolliunt, motum sanguinis ad partes exteriores, totumque corpus egregie promovent, hinc circulum humorum per interiora reddunt æquabilem, omnesque spasmos, ac dolores, vi blandi caloris pariter, ac humiditatis demulcent. Sed probe cavendum, ne justo sint calidiores hæ aquæ; quare feliciori successu ex scatebra intra conclave deportantur; ibidemque illis tepidioribus, & affusione calidiori in æquali tepore conservandis, singulo mane umbilico tenus per integram horam insideatur. Tum lectus petatur, & haustis in eo aliquot infusi theiformis vasculis, lenis expectetur sudor. Hæc, si contulerint, per sex continuari possunt dies; quod si vero sanguinem nimis commoverint, & urina plane cruenta adparuerit, abstinendum ab illis, & potius pediluviis, quibus singula vespera pedes ad genua usque immittantur, utendum suadeo; quæ etiam, si mane in balnea descenditur, vesperi adhibere licet. Quæcunque horum præsidiorum in usum vocentur; præstat, ut eo melius orgasmi sanguinis sopiantur, vesperi, vel portionem pulveris mei præcipitantis, vel quinquaginta liquoris anodyni guttas adsumere; atque ne segnis sit alvus, sub epulis pruna cocta, vel passulas comedere; hisque minus sufficientibus, unciam man-

mannæ, cremoris tartari drachmę uni nuptam mane ex jusculo quodam devorare.

Absoluta hac curatione, redux factus vir illustris, ut singulo mane pariter ac hora pomeridiana quarta per quatuor successive hebdomades, quatuor vascula sequentis infusi theiformis sorbeat, etiam atque etiam hortor; Recipe radicis altheæ, eryngii ana unciam unam, herbæ veronicæ, hederæ terrestris, scabiosæ, urticæ mortuæ, fragariæ, consolidæ saracenicæ ana manipulum unum, summitatum millefolii, florum malvæ, hyperici, chamomillæ vulgaris ana manipulum semis, seminis fœniculi, anisi stellati, nitri purificati, ana drachmas duas, Conc. Conc. D. S. species; quarum uncia dimidia cum mensura aquę puræ dimidia coquatur. Excellentissima enim est, quam hoc decoctum in purificandis renibus, eorumque ulcere consolidando præstat, virtus.

Quod autem jam attinet præservatricem medelam: notari primum meretur, quod recta sit ineunda victus ratio. Quo nomine cuncta acida, tam edulia, præsertim acetum, quam potulenta, veluti sunt Rhenana, vel Mosellana vina omni studio evitare oportet; quorum in locum ad roborandum stomachum, haustus vini generosi dulcioris sub epulis concedi potest. Cavere porro convenit ab omnibus cibis flatulentis, lacticiniis, caseo, fortiori corporis motu, maxime per equitationem, & omni refrigeratione.

Deinceps consultissimum erit, ter quotannis, nimirum Februario, Majo, atque Septembri mensibus venæsectionem in pede celebrare: atque pediluviis, quæ ex aqua fluviatili, floribus chamæmeli, cineribusque clavellatis parantur, crebro uti. Potus ordinarii loco commode inserviet hoc decoctum: Recipe radicis scorzoneræ, graminis, fœniculi, asparagi ana uncias duas, corticis ligni sassafras, seminis fœniculi, nitri depurati ana drachmas duas. Inc. cont. D. S. species quarum uncia una cum dimidia, ex mensura una & semis aquæ puræ, addita passularum minorum uncia semis, per horam dimidiam decoquatur.

Ut porro saburra acida, tanquam pabulum concretionis calculosæ, temperetur, mucus resolvatur, ac per urinam evacuetur; bis quavis hebdomade, vel mane, vel vesperi drachmam dimidiam sequentis pulveris capiendam suadeo: Recipe lapidum cancrorum unciam semis, lapidis lyncis, cochlearum ustarum, seminis lycopodii, arcani duplicati, nitri depurati, ana drachmam unam, olei macis guttas sex. M. F. pulvis. Alvus si fuerit clausa, tam intra, quam extra paroxysmum, evitatis omnibus purgantibus, beneficio clysterum, ex decocto avenaceo, floribus chamæmeli, oleo amygdalarum dulcium, butyro, atque sale communi confectorum solvenda; vel manna interne cum oleo amygdalarum dulcium sumta molienda est.

Et denique in ipsis paroxysmis, si magna urget dolorum vehementia, præstantissimam opem ferent, vel liquor anodynus mineralis; vel ipsum oleum amygdalarum dulcium, succo citri nuptum, & ex jusculo capiendum; vel etiam balnea, ex iisdem, quæ pediluvia constituunt, speciebus parata. Quibus, si futuro verę, thermarum Carolinarum potatio adjungatur, de felicissimo curationis eventu nullus dubito.

CASUS LXXVIII.

De mictu cruento.

Puella duodecim annorum, temperamenti sanguinei, corporis tenerioris, infantilibus nondum perfuncta morbis, patre ex incoercibili hæmoptysi mortuo, matre vero, quæ sanguinis, succorumque plenissima est, nata, a teneris ferme ad hoc usque tempus sanguinem cum urina reddere suevit, hisque simul cruciatur symptomatibus. Color faciei primum expallescit, ipsa toto corpore languet, adpetitus ciborum perit, præsertim carnes abhorret, nausea fit, mentis incidit deliquium; tum meitur urina crassa, instar cerevisiæ, & ubi per quie-

tem subsedit, sedimentum nigricans cernitur. Sæpius atrocia junguntur tormenta; tumque antecedit horror, sequitur æstus ac sitis, atque succedunt dolores in regionem sinistri, novissime etiam dextri renis, incumbentes, & abhinc ad ossa pubis, fundumque vesicæ excurrentes. Præterea crus affecti lateris obtorpescit; tandemque vomendi superveniunt conatus, ac ipsæ vomitiones, dolorum levamen inferentes. Quando igitur tormenta, infusis clysteribus, datisque convenientibus medicinis, post aliquot dies conquieverunt; mictio adhuc per quosdam dies fertur cruenta, absque sabuli nota; tum redeunt vires, lotium fit tenue ac naturale, ægra recuperat adpetitum, somnumque rectissime valet, donec post intervalla quatuor, vel sex hebdomadum, absque ullis caussis datis, revertatur idem paroxysmus.

Oppugnatum hactenus fuit hoc malum variis medicaminibus; datum nimirum extra paroxysmos est infusum theiforme ex herba consolidæ saracenicę, pyrolæ, radice altheæ, ac symphyti concinnatum; detractæque ex vena in pede pronuper tusa, binæ circiter cruoris admodum spissi unciæ, eo effectu, ut a paroxysmis longius fuerit otium. Potavit porro ægra acidulas Uberlingenses, prope Ulmam sitas, per tres hebdomades, iisque in balneo usa est. Sub hac curatione siluerunt quidem cuncta symptomata; at ea absoluta, omnino redierunt, & præter consuetudinem, prævio calore præternaturali, efflorescentia macularum nigrarum, instar morsus pulicum stipata fuerunt; quæ tamen quinto morbi die cum æstu sponte evanuerunt; atque alvi solutionem reliquerunt. Abhinc continua ferme fuit sanguinis mictio; nec ullis paruit medicinis, quas inter trochiscos de Carabe cum bolo armena mixtos assumsit: attamen juncti dolores, adhibito remedio, quod ex pulveribus radicis altheę, farina hordei, bolo armena, speciebus diatragacanthe frigidis, semine portulacæ, radice liquiritię, & saccharo penidio, paratum, inque lacte calido datum fuit, protinus remiserunt. Nec irritus olim fuit effectus pulverum pręcipitantium cinnabarinorum, nitrosorum, liquoris anodyni mineralis, essentię millefolii ac cascarillę nupti, ac tincturę antimonii acris &c. nihilo tamen minus adhuc inhęret morbus: cujus medelam flagitamus.

CONSULTATIO.

Rarissima sane, notatuque dignissima est mictio illa cruenta, cujus caussa consultus sum, cujusque tam diuturnę, & cum primis fere incunabulis invadentis, mihi per annos quinquaginta facienti medicinam, nullum sane occurrit exemplum. Namque cum hic morbus, senili potissimum ætati sit proprius; admiratione dignum est, quod jam in tenera se exseruerit infantia. Et nisi forte corruptio ulcerosa renes occupaverit, spem foveo certissimam, fore ut accedente menstrua excretione hęc molesta cesset adfectio. Ut autem interea, quantum fieri potest, malo feramus suppetias; consultum judico, ab omni vino ac cerevisia abstinere, & pro potu uti decocto sequenti: Recipe ligni santalini flavi, rubri, lentisci ana unciam unam, radicis scorzonerę, chinę, rasurę cornu cervi ana uncias tres, florum papaveris rheados pugillos quatuor, corticis ligni sassafras unciam dimidiam. C. C. D. S. species, quarum uncia una cum dimidia ex binis aquę mensuris, per tres horę quadrantes, additis passulis minoribus, decoquatur. Quod si haud arriserit: illud alternari potest cum sero lactis dulci, sequenti ratione parando: Lactis caprini recentis binę mensurę, succo citri, quantum cochlear capit, permixti leniter coquantur, tum, ut caseosa separetur substantia, percolentur, & denique cum drachmis duabus oculorum cancrorum, & dimidia mellis uncia maritentur, proque usu asserventur.

Pręterea non ludetur opera, si bis quavis hebdomade alvus blande purgetur, cui scopo sequens inservit pulvis: Reci-

pe rhabarbari scrupulum unum, cremoris tartari grana duodecim, nitri grana tria. M. F. pulvis. Nec incongruum erit, alternis vesperis sequentem pulverem assumere: Recipe radicis glycyrrhizæ, ossium sepiæ ana drachmas duas, succini præparati, seminis lycopodii ana drachmam unam. M. F. pulvis, cujus scrupulus pro dosi capiatur. Extrinsecus ad lumborum regionem, ubi renes siti sunt, adplicare juvat hoc emplastrum: Recipe emplastri spermatis ranarum unciam unam, sacchari saturni drachmam unam, camphoræ grana duodecim. M. Ceterum rectam vivendi rationem observare oportet, & præsertim a cibis acidis, salitis, pomis, omnibus diureticis, utut levissimis, & corporis refrigeratione sedulo cavere.

CASUS LXXIX.

De mictu cruento perquam raro.

VIR quidam sexagenarius, anno millesimo septingentesimo decimo septimo, nocte, quæ Kalendas Januarii antecedebat, vehementibus coli doloribus, quibus jam antea sæpius laboraverat, ex improviso corripiebatur, cum mingendi difficultate stipatis. Colica post paucos remittebat dies; at mictus desiderium inhærebat perpetuum, & absque manifesta caussa exacerbabatur. Accedebat tandem cruenta mictio, & sæpius per octo, quin quatuordecim durabat dies; tum reddebatur denuo dilutum, ac tenue lotium, sed cum perpetuis doloribus. Hæc scena per septem anni quadrantes ludebatur; in cassum adhibitis varii generis medicaminibus, ipsisque Egranis acidulis. Anno 1718. mense Septembri, prævia in pede venæsectione, quædam hirudines ano admovebantur, atque laxantia cum mundificantibus juncta propinabantur: quibus factum est, ut sinceri sanguinis effluxus cessaret, sed urina refrigerata copiosum, idque rubicundum sedimentum deponeret, & denique moleculas congrumati sanguinis secum veheret. Harum molecularum ultra viginti, quarum nonnullæ digiti minimi longitudinem adæquantes, peculiari membrana investitæ erant, quædam carneam prorsus induerant naturam, mense Novembri intra paucos dies excernebantur; atq; tum quiescebant quidem cuncta symptomata, sed mictus dolorificus pertinaciter inhærebat. Tandem superveniebat colica nephritica, omnibus, quæ solita sunt symptomatibus constipata, qua remittente, bini calculi instar seminis excutiebantur; quales etiam post quatuordecim abhinc dies, prægressa eadem colica, in matula cernebantur.

Ab eo tempore urina est limpida, tenuis, absque omni sedimento, attamen frequentissimus urget ad eam reddendam stimulus; ipsum lotium ægre mittitur, sed nunquam prorsus retinetur; anum cruciat perpetuus ardor, atque tenesmus; nec minus glandi dolor pungens, ardensque incumbit, & exinde sæpenumero ad perinæum usque excurrit, cum rigida penis tensione: alvus raro respondet; venter scatet flatibus, crebri sunt ructus, ac vitiata ciborum cupiditas. Motus succussatorius corporis, & præsertim circa lunæ mutationes quælibet vel levissima malum exasperat motitatio; somnus ob continuum mingendi desiderium interrumpitur; vires sibi constant, sed omnium rerum summum est tædium. Dorsum, osque sacrum tormentis caret; at in pubis regione extrinsecus creber sentitur pruritus; interne gravativus percipitur dolor, in dextro potissimum latere conspicuus, & a tussi vel sternutatione exasperatur. Glandi sæpius inhæret sensus, ac si lotium sponte exstillaret; quod tamen non fit; licet interdum præter voluntatem effluat.

Tandem aliquot abhinc diebus redibat cruentus mictus; quo prima die copiosius per intervalla mingebatur cruor; altera fluebat parcior, lotiumque referebat spissum, atrumque sedimentum; tertia octo cruoris sinceri ac coagulati ferebantur unciæ; quarta reddebatur parum coagulati sanguinis. Hisce diebus, præter frequentem mingendi conatum,

ac pressorium circa pubis regionem dolorem, non habebat æger, de quo conquereretur: verum posthac cum clara tenuisque cerneretur urina, atrocissimi redierunt cruciatus.

CONSILIUM MEDICUM.

EX præmissa morbi historia, aliisque mecum communicatis momentis probe intellexi, virum quendam, summe plethoricum, ex denegata sanguinis per vias hæmorrhoidales evacuatione, colica olim spasmodica laborasse; & postea hucusque gravi dysuria, cruentaque mictione vehementer discruciari. Peculiaris vero mictui sanguineo hic debetur animadversio; quippe quæ neutiquam ex renum vitio, venarumque emulgentium ruptura, tanquam frequentissima hujus affectionis caussa dependet; sed potius ex ramo venæ hæmorrhoidalis externæ hypogastricæ, qui suffragante Anatomicorum, inque primis BAUHINI *Lib. I. cap. XX.* testimonio, in nobilioris sexus personis multos ad vesicæ cervicem spargit surculos, disrupto, cruoremque in vesicæ cavum effundente suos mutuatur natales. Hæc mictionis cruentæ species, licet non adeo frequens existat: attamen illius quædam in libris medicorum fit mentio. Sic enim HOECHSTEDERUS *obs. Dec. 1. schol. casu 2. Fundit sæpius*, inquit, *hæmorrhois externa sanguinem in vesicam, ut absque vitio renum mingatur, quod in nobili quodam licuit videre*. Conf. etiam MISC. NAT. CUR. *Dec I. anno 8. obs 23.* Hujus vero affectionis hæ potissimum sunt notæ: Renum, lumborumque regio dolorum gaudet vacuitate, at perpetua mingendi vexat cupiditas, anum torquet continuus ardor, atque tenesmus, glandem obsidet dolor pungens, ardens, lancinans, & ad perinæi regionem, cum rigida penis tensione propagatur, atque vi consensus alvus pertinaciter stringitur, flatusque ventrem distendunt. Quæ cum in nostro casu præsto sint symptomata, dolorque gravativus dextrum præcipue inguinis latus, cum molesto pruritu exerceat, nullum superest dubium, quin sedes mali in pelvi, partibusque ibidem sitis, vesica nimirum ac intestino recto hæreat.

Quando enim cunque cumulati, accedente vita sedentaria, humores circa dictas regiones stagnant, disrumpuntur vasa in cervice vesicæ sita, magnamque sinceri sanguinis plorant quantitatem. Quod si vero cruor paucis dumtaxat guttulis per vasorum orificia exstillaverit, coagulatur successive, & cum tenaci, qui vesica continetur, muco commixtus, construit moleculas illas sanguinis congrumati, membrana quadam investitas. Huc quadrant verba, quæ in M.N.C. cit. loc. exstant, & sic se habent: *Tandem cum maximo cruciatu, & ardore vehementi in ima pube & circa virgam, varios magnos, ac oblongos sanguinis grumos, instar hepatis lucii piscis mingendo ejaculabantur; hinc omnes dolores in momento quasi evanescebant, & urina postea tota pellucida &c.*

Verum enimvero hos affectus, maxime si senibus eveniant, & altiores egerint radices, curatu difficillimos esse, ipse jam confirmat HIPPOCRATES, dum *Sect. 6. aph. 6.* scribit: *Quæ circa vesicam consistunt affectiones, operose sanantur in senibus*. Neque tamen desperandum est, &, quantum possibile, malo obviam eundum, ne in ulcerationem, ac lethiferam sphacelationem tandem transeat. Quo fine operæ erit pretium, ter quotannis venam in brachio pertundere; & alvi lubricitatem, vitatis sedulo purgantibus, & aloeticis, ope passularum rhabarbarinarum conservare perpetuam. Pro potu ordinario utendum est decocto ex radice chinæ, sarsaparillæ, santalo rubro, & citrino ac glycyrrhiza confecto: abstrahendum ab omni cerevisiæ vinique potatione, nisi quod haustus generosi Burgundiaci inter epulas concedatur. Neque vero conveniunt acidulæ, nec thermæ, nec balnea; sed extrinsecus roborandi pariter ac discutiendi fine, ad perinæi regionem aqua arquebusadæ intra lintea duplicata noctu præsertim adplicare juvabit.

CASUS LXXX.

De mictione cruenta, & urinæ incontinentia ex tumore pedum præpostere tractato.

VIR annorum 66. ante sex circiter annos, totus calens sudoreque perfusus, libero se tradidit aeri; & inde tantum incidit frigus, ac si gelidissimæ immersus esset aquæ. Mox periit ciborum adpetitus; atque tumor quidam pedes occupavit, brevique tempore usque ad præcordia ascendit. Accitus medicus hydropicum subesse ratus tumorem, flavum dedit pulverem; ex quo venter impetuose solvebatur, ac intumescentia prorsus evanescebat. Tribus abhinc annis, denuo grandescebat abdomen cum pedibus; & priori pulvere, junctis hydragogis, ac diureticis oppugnabatur. At vero succedebat repente urinæ incontinentia, & elapso anno superveniebat mictio cruenta; de die non modo adfligens, verum etiam noctem reddens inquietam. Hæc lentis progressibus adeo invalescebat, ut ante sex hebdomades grumi cruenti excernerentur; qui siccati, prunisque candentibus inspersi odorem spargebant, accensis plumis, vel crinibus similem. Alvus plerumque clausa est; & licet sæpius per totam diem nihil bibatur, tamen mingendi molestat cupiditas. Præterea cœlo existente calidiori paullo, aut conclavi fervidiori, insignis oris siccitas, ac perpetua urget sitis; cum nocturno potissimum tempore, præternaturalis manuum pedumque jungitur calor. Sudor autem ægerrime, nec fortissimis diaphoreticis elicitur; adpetitus vergit ad acida; & denique notari meretur, per integrum semestre anum obsedisse cœcas hæmorrhoides, ibidemque hærere tubercula, ingenti pruritu ac ardore molestissima.

CONSILIUM MEDICUM.

GRavissima est affectio, quæ Virum Reverendum habet solicitum; & in primis initiis perversa ac improvida medendi ratione plane corrupta. Tumor enim pedum, quo ante sex annos fuit infestatus, non nisi a prohibita per vehementissimum frigus transpiratione originem traxit; atque remediis discutientibus, blandisque sudoriferis, facillime potuisset debellari. Quum autem pro hydropico affectu habitus, & noxio plane consilio, fortioribus purgantibus æque ac diureticis tractatus fuit: non sane mirandum est, si spissi humores magis exagitati fuerint, & ad urinarias vias majori copia, & impetu propulsi, has relaxaverint, dilataverint, urinæque incontinentiam pariter, ac cruentam mictionem progeneraverint. Accessit & illud, quod magis accumulatam humorum copiam nec instituta vænesectio imminuerit, nec natura per hæmorrhoidalem fluxum subtrahere valuerit; & forsitan quoque potus justo calidior, sanguinisque per animi affectus, aut alias causas factæ exagitationes, suum contulerunt symbolum.

Quæ cum ita sint; non præstantior mihi videtur medendi ratio, quam ut æger protinus venam in brachio sibi incidendam, atque sex cruoris uncias curet detrahendas; atque tum, misso omnis cerevisiæ potu, vel decocto quodam, vel saltem secundaria cerevisia, vel denique sero lactis utatur. Hoc parari potest, si lactis recentis mensuræ duæ, aceto vini, quantum ejus bina capiunt cochlearia, permixtæ, leni calore coquantur; coagulatæ percolentur, tumque addita sacchari uncia dimidia, oculorum cancrorum drachma una, ad usum destinentur. Hujus seri mirabilis sane est efficacia in attemperando sero scorbutico, & æstu demulcendo.

Speciatim quod attinet urinæ incontinentiam, huic egregias feret suppetias aqua Hungarica, in cujus mensura dimidia, uncia semis camphoræ sit soluta: qua extrinsecus regio pubis mane pariter ac vesperi lavetur, ut relaxatæ vesicæ, viarumque urinariarum fibræ corroborentur. Tandem vehementer commendo pulverem meum præcipitantem; cujus scrupuli duo, cum viginti guttulis liquo-

ris anodyni mineralis maritati, ex haustu aquæ frigidæ, alternis assumantur vesperis. Quæ, ut summum Numen benignissime secundet, ex animo precor.

CASUS LXXXI.

De difficultate mictionis a calculo vesicæ.

VIR generosus, quinquaginta annorum, habitus corporis strictioris, ac macilentioris, qui variis per multos annos præliis interfuit, multasque corporis defatigationes, febresque continuas, ac castrenses toleravit, jam tussi molesta, mingendi difficultate, ac hernia inguinali graviter discruciatur. Tussi quidem per viginti sex annos laboravit, vernali ac autumnali tempestate longe vehementiori; neque tamen reliquis anni temporibus plane intermittente, & matutinis præsertim horis, cum excretione pituitæ nunc albæ, nunc luridæ flavæque, pertinaciter infestante. Octodecim elapsis annis, abscessu pulmonum satis gravi correptus, & ab illo tandem liberatus, memoratam retinuit tussim, spirandi difficultate stipatam: quæ jamjam insigniter vexat, si vel per scalas ascenderit, vel in frigido obambulaverit aere: atque materia, quam exscreat, licet nec purulenta sit, nec sanguine tincta, tamen putrem sæpius in ore relinquit saporem; pectore ab omnibus puncturis libero.

Mingendi porro quod attinet difficultatem; scire licet, quod ante quinquennium urina copiosam materiam mucidam & viscosam, albi plerumque coloris deposuerit; neque vero, dum non nisi crebra mictio jungebatur, magni æstimabat hanc affectionem æger, nec eam remediis oppugnabat. Verum tribus abhinc annis, cum ad sanguinem purificandum infusa vegetabilium potaret; mictio prorsus, & adeo cohibebatur, ut præ tumore, dolore, & angore, furibundo similis videretur. Ab hoc tempore in eam incidit, singulisque horis aliquoties toleravit molestiam, ut primum, maxime si potui justo magis indulserit, mingendi cupiditate premeretur; deinde lotium guttatim cum magno conatu redderetur; & tum absque dolore affatim flueret, secumque mucum veheret tenacissimum. In quo rerum statu, saluti suæ recto vivendi genere consulere, vi muneris interdicebatur; siquidem noctu, dieque, interdum cœlo existente pluvioso, ac gelidissimo, equo iter facere ipsum oportebat; quo factum est, ut sæpius pertinacissima urinæ retentione corriperetur, doloribusque & anxietatibus atrocissimis torqueretur, & per noctem diemque anxius discurrere cogeretur, donec tandem exstillaret primum urina, ac paulatim inter magnos conatus largior redderetur. Accedebant præterea vehementes reliqui corporis dolores, magis articulares; atque perennis materiæ purulentæ fluxus, instar eorum, qui virulenta laborant gonorrhœa. Et licet etiam noster, olim juvenis, aliquoties gonorrhœa laborasset; attamen præsens malum minime ab impuro coitu originem traxisse, pertinaciter affirmat.

Postquam igitur contra hoc malum, variorum medicorum consilio frustra fuerat usus; consulit tandem novissime elapso mense Junio quendam medicum, qui ad demulcendos dolores, & pravam virulentæ materiæ acrimoniam attemperandam, partim emulsiones ex seminibus quatuor frigidis majoribus, papaveris & absorbentibus confectas, partim tincturam antimonii tartarisatam, in qua balsamus Peruvianus niger erat solutus, per tres hebdomades usurpavit, eo effectu, ut materia benignior, ac urinæ facilior fieret exitus. Tum jussit ægrum per aliquod tempus, cibis non nisi assis vesci, pro potu decocto ex radice sarsaparillæ, chinæ, hermodactylis, ligno sassafras, passulisque minoribus confecto uti, ac interdum leniter sudare. Unde factum est, ut rediret ciborum adpetentia, lassitudo ac dolores artuum evanescerent, urina rite succederet, somnus fieret tranquillus, alvus quotidie responderet, atque materia & quantitate parcior, & qualitate benignior excerneretur, veluti in iis est, qui benigna solicitantur gonor-

rhœa; & hinc spes suboriretur, fore ut pristinam recuperaret æger sanitatem.

Verum vix per tres hebdomades huic curationi inhæserat; cum mane ex improviso rursus cohiberetur urinæ fluxus; ingentes dolores ardentes, pungitivi, atque pressorii, vesicæ collum graviter torquerent, ipse incurvato corpore, sedendi cubandique impatiens, obambulare teneretur, atque sub atrocissimis stimulis excrementa quidem per alvum redderet, urinæ vero ne guttulam quidem exprimere posset. Tandem post totius horæ intervallum, primo guttatim absque ardore, & paullo post uberior ferri cœpit urina; & cuncta protinus silebant symptomata. At vero per novem dies singulo mane recrudescebat paroxysmus; ut ideo misso decocti potu, laxans quoddam exhiberetur, atque emulsiones supra citatæ, ac tinctura nominata in usum revocarentur, hisque malum debellaretur. Abhinc non rediit quidem totalis urinæ suppressio; nec mictio ardore stipatur, nec materia, quæ parcior fluit, ullam redolet virulentiam; attamen lotium in fundo vasis perpetuo deponit materiam viscosam, fibrillosam, inodoram, & albicantem; & mingendi difficultas, puncturis atque doloribus, in vesica perceptis, brevi vero evanescentibus stipata, nondum penitus cessavit. Namque non nisi stans mingere potest; & ad mingendum noctu pariter ac die quam sæpissime stimulatur: nec in latera decumbere, sed supinus flexis genibus cubare valet; & ipse sentit, ac si præternaturale quid collum vesicæ occuparet, puncturasque excitaret. Cernitur in matula copiosissimus tartarus, & novissime parum sabuli adparebat. Ceterum vir generosus, lecto nondum affixus est, adpetitu gaudet integro, sed diætam observat strictam, somno fruitur tranquillo, nisi mingendi desiderio turbetur, & sensim contabescit. Ex mercurialibus, quibus raro usus est, melius habet: sed acriora, tincturæ tartari, aliæque lithontripticæ, nec non inviscantia, uti lac caprinum, decoctumque radicis sarsaparillæ malum exacerbant.

Denique quod ad inguinalem spectat herniam; illam ex gravi lapsu ante aliquot annos reportavit, a ferina, ac violenta tussi magis exacerbatam. Et cum ab ea, adaptatis subligaculis probe munita, parum molestiæ sentiat: neque tussim, cui jam suevit, magni curet: sola mingendi difficultas multam ipsi crucem figit: cujus quoque caussa salutare anhelat consilium, & doceri petit: 1) Quænam sit caussa mictus difficilioris, an ulceratio prostatarum, anne simul colli vesicæ ulcus: aut calculus vesicæ, aut saburra viscida, tartareaque collum vesicæ vellicans? 2) Num spes supersit, hoc malum funditus extirpandi? 3) Et quæ huic scopo idonea sint remedia; numnam ex usu thermarum Carolinarum, aut curæ mercurialis, prout a MAYERNE *Prax. Med. Lib. III. cap.* 19. describitur, solamen liceat expectare?

RESPONSIO CONSULTATORIA.

AD communicatam mecum morbi historiam, & adnexas ipsi quæstiones responsurus; quoad primam, quæ caussa sit mictus difficilioris? vero videtur simillimum, calculum vesicæ subesse. Quamvis enim gonorrhœæ summe violentæ sensibiles in emissione urinę complicentur ardores; tamen inter tot hoc affectu laborantium nullum occurrit exemplum, in quo tanta tormenta ægros discrucient, quanta quidem in nostro conspiciuntur casu. Et sufficit certe pro demonstranda calculi in vesica præsentia, diurnus ille ac copiosissimus materiæ mucosæ tenacissimæ effluxus, cum vehementi dolorum exacerbatione junctus: quippe qui pathognomonicum quasi hujus morbi constituit signum.

Atque in tali rerum statu spes perfectæ curationis mali in tam provecta ætate inveterati, juxta alteram quęstionem, profecto in angusto est: & illud momentum, quo æger decumbens urinam mittere nequit, testante crebra observatione, justissimam movet suspicionem, calculum jam firmiter cum vesica esse concretum.

Quam-

Quamobrem, tertiæ satisfacturus quæstioni, aquarum mineralium, tam thermarum, quam acidularum, maxime Spadanarum ac Carolinarum usum, sub debito regimine institutum, omnino judico proficuum: quibus adjungendam suadeo interne essentiam croci, camphora permixtam, atque ter quotidie ad octoginta guttas sumtam; extrinsecus vero infusi millefolii, ac sambuci urethræ injiciendum commendo. Nec alienum erit, si ope chirurgi, ac lithotomi peritioris, intruso in intestinum rectum digito, sedes ac situs calculi exploraretur. Contra vero etiam atque etiam hortor, ut ab omnibus mercurialibus medicinis, quæ magis irritant, sedulo caveatur.

CASUS LXXXII.

De mictione dolorifica cum crebro stimulo.

VIR quidam triginta annorum, temperaturæ paullulum phlegmaticæ, constitutionis robustioris, a prima fere infantia insignem semper muci albicantis copiam, absque ullis doloribus cum urina suevit reddere, neque hodie, variis frustra adhibitis remediis, penitus desiit. Adolescentior itineribus in Hollandiam, Galliam & Angliam perfunctus, nullum plane sensit sanitatis decrementum; nisi quod urinæ chylosus quasi effluxus, nec ab aeris, nec victus mutatione fuerit imminutus. Redux ante quatuor circiter annos, coactus fuit sub convivio urinæ fluxum justo diutius cohibere. Unde factum est, ut postridie non nisi post magnos conatus lotium, cruore coagulato permixtum, mingere posset. Et abhinc perpetuum ad mingendum retinuit stimulum, adeo ut si vel parcissima lotii quantitas inhæreat vesicæ, ille summis urgeatur conatibus, ac horrendis demum eam excernat cruciatibus.

Accitus tum medicus, præmissis venæsectione, aliisque remediis, largam limaturæ martis quantitatem frustra exhibuit; tumque curam lactis ordinavit: quæ quidem malo levamen ferebat; sed intervenienite febre intermittente abrumpebatur. Hac ope corticis Peruviani sublata, & postea dato electuario sanguinem purificante, melius habere videbatur æger, & per aliquot horas a mingendi stimulo vacuus esse potuit: attamen ille nondum prorsus evanuerat, & in urina pituita alba, fibrosa nunquam non cernebatur. Commendebantur acidulæ Pyrmontanę, sed vix illis uti cœperat, cum omnia symptomata insigniter exacerbarentur: mingendi desiderium urgebat frequentissimum, & ipsa mictio sub atrocissimis tormentis, interdum cruenta fiebat. Nec juvabant quicquam exhibita multa remedia, nec decoctum Pareirę bravę per tres hebdomades potum. Consultus itaque alter medicus hęmorrhoidale negotium accusabat; doloresque ac tenesmum circa collum, seu sphincterem vesicę, a tensionibus vasorum sanguiferorum adjacentium, & quasi cœcis vesicę hęmorrhoidibus derivabat; ideoque interdictis cunctis stimulantibus, & calidioribus medicinis, ordinabat venęsectionem in pede, balsamica, diluentia, pilulas Stahlii balsamicas, & acidulas Selteranas.

His ab ęgro usurpatis, insigne mali sui percipiebat levamen; sed octavo curationis die febrim incidebat continuam, cum affectus prioris nocturna potissimum exacerbatione junctam, quę vero datis appropriatis medicaminibus, maxime diluentibus, atque decocto Foresti brevi depellebatur tempore. Qua sublata acidulę Selteranæ iterum conjunctis balneis cum furfuribus tritici paratis, adhibebantur, eo successu, ut bis fluerent hęmorrhoides, & noster omnium symptomatum vacuitate gauderet. Adventante ęstate nominatę acidulę denuo in curę forma, interpositis pilulis Stahlianis usurpabantur: sub quarum potatione bene habebat, sed ea finita, recrudescebant priora pathemata, cum cruento quandoque mictu stipata, at partim vehementia, partim diuturnitate pristinis longe inferiora.

Pręsens itaque valetudinis status hic est, ut non nisi singulis circiter duabus horis

ris mingendi sentiatur stimulus : ipsa mictio adhuc paululum dolorifica sit, & urina cum muco albo, eoque copioso commixta. Quod si invalescere videantur passiones; has sumtis pilulis Stahlianis, & una alterave aquarum Selteranarum lagena hausta, statim mitigare valet; quin si per aliquot dies potui harum aquarum supersederit, in atrociores delabitur cruciatus. Quum vero ab hoc molesto malo prorsus vindicari cupiat, tuum, Vir Illustris, consilium flagitat.

CONSULTATIO.

INtellexi ex perscripta mihi Viri cujusdam spectatissimi ægritudine, quod gravi vesicæ affectu, nimirum dolorifica mictione, cum crebro ad mingendum stimulo conjuncta, & per quatuor jam affligente annos, solicitetur: & vix unam alteramque horulam, absque mictionis necessitate transigere possit, urina ceterum inter atroces cruciatus reddita, muco fibroso permixta, & sæpius cruenta existente. Inprimis admirationem meretur, quod ante hujus affectus invasionem, jam a teneris, cum lotio mucum albicantem, nullis expugnandum artibus, reddere sueverit. Unde vero luculenter patet, sedem morbi in labe vesicæ, vel potius sphincteris ejusdem sitam esse: & vero videtur simillimum, quod partim tunica vesicæ interior villosa, quæ mucum secernit subtiliorem, nimis relaxata, vel plane erosa sit, partim vasa sanguinea ob nimium cruoris affluxum, & stagnationem nimis distensa, tunicam nerveo musculosam pariter ac fibras sphincteris ad spasmodicas proritent stricturas; quæ adhuc magis exacerbantur, cum urina ab admixtione muci, ex dicta villosa tunica stillantis spissior, crassior, atque acrior redditur.

Quantis autem difficultatibus circumsepta sit hujus mali curatio, & quam omnium medicaminum, balneorum, aquarumque mineralium virtutem, licet ea per aliquod tempus solentur, eludat, innumeris comprobatum habemus observationibus. Neque ideo mirum, si commendata hactenus a peritissimis medicis subsidia, veluti sunt cura lactis, acidulæ Pyrmontanæ, Selteranæ, balnea, pilulæ balsamicæ &c. in cassum usurpata: nec a veritate abludit, alterius medici sententia, qua sanguinem, exitu per venas sedales privatum, ad vesicam regurgitasse, hujus vasa distendisse, & in varices quasi elevasse, atque ideo mucaginem haud secus ac spasmos vesicæ exacerbasse putavit. Inde quoque petenda est mictionis cruentæ ratio, quæ sicuti sæpissime a retento fluxu hæmorrhoidali natales suos mutuatur; ita præsertim potum aquarum Pyrmontanarum, per corpus difficilius progredientium, & ideo vasa sanguifera magis distendentium excepit.

Optassem igitur, ut in promptu mihi esset tale remedii genus, quo perfectam mali curationem perficere, ac polliceri possem: quod vero neutiquam audeo. Neque tamen minus, cum adhuc sit junior ætas, omnes intendere nos oportet nervos, ut, nisi penitus vindicemus ægrum, saltem calculosam, quæ imminet, in vesica præpediamus concretionem. Quo quidem fine vehementer hortor, ut ab omni cerevisia, vinisque Rhenanis, ac Gallicis probe abstineat; & ad confortandum stomachum, haustum vini generosi Tockaviensis, vel Anglicani Sect sub epulis assumat; & loco potus ordinarii vel acidulis Selteranis solis, vel cum quarta lactis vaccini parte permixtis, vel etiam, si ventriculus tulerit, sero lactis per aliquot menses utatur. Deinceps consultissimum judico, ter quotannis venam, & quidem in brachio semper incidere, ut sanguis ad superiora alliciatur, veluti in cœcis fieri solet hæmorrhoidibus: quod si vero cruentus per anum fluor recte successerit, sanguinem e pedibus quoque detrahere licebit.

Mane, adhuc intra lectum, potandum commendarem infusum theiforme, ex herba veronicæ, virgæ aureæ, radice liquiritiæ, semineque fœniculi confectum, & cum syrupo de althea Ferne-

hii

lii edulcoratum. Non minus ad tonum partium nervosarum, speciatim vesicæ restaurandum, ac urinæ temperandam acrimoniam, sequens pulvis insigni cum fructu adhibebitur: Recipe corticis Peruviani, ossis sepiæ, succini præparati ana drachmas duas, seminis cymini drachmam, sacchari candi unciam unam. M.F. pulvis, cujus drachma una vel per se, vel cum syrupo de althea Fernelii in bolum redacta per vices propinari potest. Extrinsecus nervina remedia parti affectæ admovere decet; cui scopo linteum, cum vino Pontac, essentiæ succini ac santali rubri nupto impraegnatum, & pubis regioni impositum faciet satis. Ceterum a fortiori corporis exercitio, & equitatione, cavendum; nec nimis frequenti pilularum usui indulgendum suadeo; præstat potius, si segnis fuerit alvus, eam prunis coctis, passulis minoribus, vel manna moliri.

CASUS LXXXIII.

De continuo ad mictum stimulo ex spasmo vesicæ.

COmes quidam illustrissimus per satis longum jam tempus, affectu hypochondriaco hæmorrhoidali, novis in dies, & atrocioribus symptomatibus stipato, graviter fuit solicitatus. Natus ille est sexaginta annos, temperamenti cholerico-sanguinei, & jam magis ad melancholicum vergentis; adpetitu gaudet integro, cibis cujuscunque generis, minus recte mansis vescitur, inque primis pisces marinos in deliciis habet, pro potu cerevisia crassa, spissaque, & vino Rhenano, vel Mosellano, sæpius ad excessum utitur; vitam agit plerumque sedentariam, ac motus fere expertem; atque sub continuis mentis laboribus, a meroribus curisque neutiquam est vacuus. Juvenis adhuc multoties catharris, & perpetua ventriculi debilitate infestatus, nec adultior ab iis liber fuit: siquidem sæpius coryza, capitisque doloribus, non raro ciborum indigestorum evomitione solutis laboravit. Non minus aliquot abhinc annis febrem intermittentem, datis congruis medicaminibus post septem paroxysmos profligatam toleravit; eandemque ante annuum tempus, in itinere constitutus, brevi evanescentem perpessus est. Hos febriles insultus exceperat, & extra illos interdum adflixerat scorbutica cutis efflorescentia, qualem urtica producere solet, cum molesto pruritu, & crebra mingendi cupiditate conjuncta, sed sponte semper exspirans. Frequentissima vero, quæ Comiti illustrissimo crucem figunt, symptomata sunt hypochondriaco-flatulenta: quæ olim capitis doloribus, temulentia, gravedine, & sanguinis e naribus stillicidio tyrannidem exercuerunt: per novissimum vero biennium, silentibus hisce affectionibus, successerunt molestæ pectoris oppressiones, artuum torpores, tensiones in ischiadica, & lumbari regione, & haud ita pridem dolor quidam, veluti podagricus, pedem sinistrum occupare videbatur, a tumore ac rubedine immunis. Alvus erat mox lubrica, sæpius vero constrictissima, nec laxantibus in pilularum forma exhibitis rite obsecundans: in urina vero, cujus mittendæ creberrimum sentiebat desiderium, larga tartari hypochondriaci per longum tempus cernebatur copia. Noctes accedebant insomnes; attamen diurno tempore, sæpius inter epulas ingens urgebat ad somnum proclivitas.

Venam tundendam præbere, olim plerumq; recusavit, aut saltem in brachio aperiendam permisit; quæ elapso demum vernali tempore, cum ultra annum neglecta esset hæc operatio, in pede secata est; detracto cruore tenacissimo, atro, multaque mucagine permixto. Tum pugnabatur remediis aperientibus, incidentibus, ac visceralibus, sanguinisque visciditatem respicientibus; iisque factum est, ut per venas hemorrhoidales cruor ater ac spissus sponte profflueret parca quantitate; quem fluxum medicus magis pro symptomatico, quam vere critico habebat. *Succedebat* vero alvi segnities, sepius per tres dies, non obstante crebriori, sed inani ad istam egeren-

rendam conatu, inhærens, & nonnunquam copiosum alvi profluvium sponte post se trahens.

Verebatur medicus, ne ex infarctu hemorrhoidali tonus intestinorum nimium esset læsus; atque, vitatis probe cunctis stimulantibus, aloeticis, ac resinosis remediis, non nisi lenia digestiva, aperientia, resolventia, tonica ac visceralia ordinabat; laxandi fine præscribebat infusum rhabarbarinum, mannatum, cum cremore tartari mixtum, & urgente alvi siccitate, clysteres emollientes infundi curabat. Non minus ad diluendam humorum spissitudinem, Egranas commendabat acidulas, quæ æstivo hujus anni tempore, sub debito quidem regimine, at parciori corporis exercitatione, per quatuordecim dies, tepidiores quotidie unam capiendo lagænam potabantur; eo quidem effectu, ut prioribus diebus alvum pariter ac urinam copiose cierent, sequentibus autem per solam urinam redderentur, alvo rursus existente segni. Ceterum optime sub hac potatione se habebat illustrissimus comes; sed cum hæmorrhoidales reverti viderentur motus, consultius putabat medicus, ab aquarum potu abstinere, & potius balneis, ex floribus chamæmeli, sambuci, herba melissæ, ac furfuribus tritici cum aqua paratis uti: ex quibus fluere cœperunt hæmorrhoides, & post hæc etiam interdum succedebant.

Neque tamen minus remanebat pertinax alvi tarditas, atque perpetuus ad illam pariter, ac urinam reddendam stimulus, cum mictu difficiliori sollicitabat: quare serum lactis, ejusque mensura dumtaxat dimidia singulo mane porrigebatur per tres hebdomades. Sub hujus potu alvus succedebat, urinaque mingebatur libere; sed vix eo finito utraque molestia redibat, & ad hanc usque diem, ab omnibus doloribus vacua, sed claro consensus, quem vesicæ collum, ac intestinum rectum mutuo fovent, documento, inhæret. Et tribus abhinc hebdomadibus accidit, ut, cum illustrissimus, sub inimico ac frigidiori cœlo, levi indutus vestitu, iter peregre faceret, prævio horrore vehementi, æstu præternaturali, per lenem sudorem soluto corriperetur. Postridie, sequentibusque diebus, tantus sequebatur ad mictum & alvi excretionem stimulus, sed vanus, & pertinaci urinæ retentione stipatus; ut non modo vesicæ spasmum suspicaretur medicus, verum etiam timeret, ne illius inflammatio in propinquo esset: præsertim cum dolores coxendicum, ac testiculorum pertinacissimi, ac nephritis calculosa accederent, urina excerneretur ferme flammea, sabulo nupta, quæ die quarta roseum deponebat sedimentum, ac septima naturalem recuperabat consistentiam. In hoc rerum statu cum insigni fructu extrinsecus ad affectam regionem fotus, ac species emollientes cum lacte in vesica admovebantur; interne temperantia, diapnoica, ac emulsiones propinabantur; & urina post quartam diem cocta adparente, infusum dabatur mannatum ac rhabarbarinum.

Ceterum per alvum jam eliminantur crebri flatus, ac fæces tenuiores, ob diætam, quæ est lubricans: creber est desidendi conatus; & frequens mingendi desiderium; sanguinea per anum excretio fere quotidie succedit; neque tamen minus restant inflationes hypochondriacæ, somnus turbatus, viriumque prostratio.

CONSILIUM.

INtellexi ex præmissa morbi historia, Comitem, de quo sermo est, illustrissimum, sanguine turgidum, ob malum vivendi genus, neglectamque sanguinis missionem, in affectiones hypochondriacas pariter, ac hæmorrhoidales paulatim incidisse. Hinc enim non modo flatulenta, atque spasmodica symptomata, quæ cavitatem imi ventris, ac præsertim stomachi misere discruciant, suam petunt originem; verum etiam a cruore, exitu suo per venas sedales destituto, eamque ob caussam, circa vasa vesicæ sanguifera stagnante, & horum stricturas procreante, mictus dolorificus, ac perpetuus ad illum stimulus dependent.

Licet

Licet enim sanguis per hæmorrhoides nonnunquam eliminetur; ea tamen excretio pro imminuendo superfluo, & discutiendo, qui intra partes ventriculi, intestinorum, ac vesicæ nervosas stagnat, cruore minime est sufficiens.

Sed nolo ulterius inhærere pathologiæ hujus affectus, & potius curationem adgrediar. Hæc in nostro ægrotante a sanguinis missione incipienda est; quam pertusa quater singulis annis in pede vena, & detractis semper octo cruoris unciis repetendam suadeo; & felicioris fore successus credo, si post singulam venæsectionem hirudines admoverentur ano. Præterea potus seligatur conveniens, necesse est; cui quidem non quadrat spissa ac gravis, qua æger perillustris utitur, cerevisia: hujus vicem melius vel decoctum quoddam, vel acidulæ Selteranæ, cum tertia vini vel Rhenani, vel Mosellani parte permixtæ explebunt; quippe quæ urinæ fluxum promovent, & cum illa serum salsum, tartareumque proscribunt. Eo majorem hi fontes spondent utilitatem, quo certius imminentes podagram, & renum calculum præservandi vim obtinent; de quibus valde metuo, ne nostro morbo tandem superveniant. Non minus alvi successum facilitare oportet; quod manna unciæ unius pondere, cum cremoris tartari drachma, & rhabarbari dimidia sumpta optime conficiemus. Ex pharmacis vero operæ faciet pretium, liquor meus anodyno mineralis, oleo macis nuptus, cujus viginti guttæ, bis quotidie capiantur; hisque per vices pulvis ex nitro, pulvere Marchionum, & aliquot cardamomi granulis confectus interponatur.

At horum omnium vim longissime superabit, recte institutum vivendi genus. Sint scilicet parciores epulæ, cibi masticentur probe; edulia acida, flatulenta, lacticinia, poma, casei fugiantur: evitetur otium, & corpus equitando, ambulando, vehendo in curru, ventriculo a cibis vacuo, moderate exerceatur. Arceatur omne frigus, omnisq; humidus aer; habitatio ne sit in locis udis, humilioribus, & animi pathemata cane pejus effugiantur. Inter cibos, vel etiam mane loco potus Coffee, jusculis ex carne vitulina, radicibusque cichorei, scorzoneræ, graminis, fœniculi, asparagi, chærefolio, nasturtio, acetosa, lactuca &c. paratis vesci, ac denique futuro vere, Carolinis thermis interne, Tœplicensibus externe uti expediet.

CASUS LXXXIV.

De dysuria cum tenesmo, & excretione materiæ flavæ per anum.

VIR annorum sexaginta octo, trigesimo circiter & sequentibus ætatis annis tormenta a renum calculo illata sæpius passus, multos per vices excrevit lapides. Postquam autem suasu cujusdam medici, tam a prandio, quam a cœna, aquæ calidioris, mox cum musco terrestri, mox cum trifolio fibrino, mox cum agrimonia infusi integram libram quotidie suevit assumere: abhinc ad hanc usque diem a calculosis molestiis immunis mansit. At annos sexaginta tres natus, novam incidit affectionem, qua post quemvis vel levissimum corporis motum, urinam minxit sanguineo quidem colore imbutam, nel nullum revera cruorem continentem. Ubi vero corpus requievit, clarissimum, & aquosum denuo reddebatur lotium inter vehementes ardores, & tale per totum adparebat nycthemeron. Præterea sub omni vectione ingentes in intestino recto sentiuntur dolores: ex quibus Medici consensu unanimi calculum vesicæ accusarunt.

Per annum novissimum, major accessit symptomatum exacerbatio, siquidem singulis mensibus gravi prehendebatur paroxysmo, qui per sex, quin decem inhærebat dies, & sic habebat: Frequentissimus urget mingendi conatus, sub quo inter doloris quendam sensum, urinæ aquosæ parcam quantitatem, primum facillimo exprimit negotio; mox vero major supervenit difficultas, & lotium guttatim effluit; simul ani stimulat tenesmus, cum excretione materiæ tenuissimæ, fla-

flavæ parcissima: ceterum alvus naturaliter respondet, adpetitus viget, somnusque est integer, nisi quod a crebro mingendi desiderio paullulum turbetur. Hic paroxysmus post aliquot dies, fluxu hæmorrhoidali admodum parco terminatur; tumque per quatuor hebdomades illius vacuitate gaudet æger. Olim hæmorrhoides, non nisi bis, anno nimirum quadragesimo, & quinquagesimo quarto, cruorem fuderunt legitime: unde suspicantur quidam medicorum, quod cuncta symptomata ex cœcis ac retentis hæmorrhoidibus propullulent. Neque enim inanis videtur opinio, siquidem sub quovis paroxysmo venæ ani turgent, & æger incurvatus incedere tenetur, nisi acerbis intestini recti doloribus torqueri velit.

CONSULTATIO.

AFfectus præter naturam, quo vir spectatissimus male habetur, & qui partim molesta dysuria, partim tenesmo, & materiæ flavæ per anum exclusione absolvitur, procul omni dubio in vesica urinaria, & ipsi adnexo intestino recto verum habet fomitem ac primariam sedem. De calculo quidem revera præsente nondum metuendum esse arbitror; sed materialis potius caussa in sanguine circa recensitas partes stagnantes erit collocanda, qui exitu suo per venas sedales destitutus, diuturniori mora dimittit serum acre, tunicas vesicæ pariter ac intestini recti stimulans, & per hoc effluens. Neque vero flocci pendenda est hæc affectio: namque temporis diuturnitate non modo in, verum vesicæ calculum abire, verum intestini recti inflammationem, quin ulcerationem transire potest.

Quare tempestiva feratur medela, necesse est; & si æger fuerit sanguineæ constitutionis, ac sanguinem haud curaverit mittendum; illius ex vena in brachio tusa mox sex unciæ detrahantur; & interjecta hebdomade, hirudines ad anum adplicentur. Tum vero ab omni vino vel cerevisia cavendum, ac in ejus locum sequenti decocto utendum suadeo: Recipe radicis altheæ, scorzoneræ, sarsaparillæ ana uncias tres, liquiritiæ unciam unam cum dimidia, anisi stellati drachmas tres. M. Cont. Conc. D. S. species, quarum unciæ binæ ex tribus aquæ mensuris per horam dimidiam coquantur. Hujus decocti tepidioris libram circiter dimidiam mane pariter, ac vesperi cubitum iturus hauriat æger; reliquo vero tempore illius binæ partes cum vini generosi una mixtæ potari possunt. Præterea quavis vespera pulveris mei præcipitantis drachma una ex commendato assumatur decocto: hæcque invicem per quatuordecim adhibeantur dies, quibus elapsis, si nondum remiserit malum, ulteriori consilio adsistere haud dubitabo.

CASUS LXXXV.

De Diabete ex hæsione calculi in uretere orto.

INntellexi ex litteris ad me datis, matronam annorum viginti octo, tenerrimæque corporis constitutionis, calculosis olim ac hystericis passionibus excruciatam, sex abhinc hebdomadibus pressorium perennemque in dorso, atque præsertim sinistro hypochondrio sensisse dolorem, cum hujus lateris aliquali intumescentia, fastidio, inquietudine, alvi obstructione ac urinæ pertinaci retentione; tandemque hanc insequente copiosissimo lotii tenuioris sedimento, carentis profluvio: & ab eo tempore, mictionem assumtorum liquidorum quantitate longe uberiorem, cum virium prostratione, inhæsisse.

Ex hisce vero momentis, probe exploratis, luculenter adparet, adfectum, quo turbatur generosa mulier, non alium esse, quam diabetem, ex renum, maxime sinistri nimia, ob calculum in medio ureteris forsan subsistentem, facta relaxatione subortum. Quum enim tali ratione urinæ transitus in hoc sinistro latere fuit interceptus, non fieri potuit, quin pars ureteris pariter ac ipsius

renis

renis cavitas ab inhærente calculo, & cumulato sero urinoso, nimium expansa dilatataque, dolorificum lateris sinistri tumorem progeneraverit: sub qua stagnatione multa quoque hujus seri quantitas, ad sanguineam massam retroiisse videtur. Postquam autem ope externorum paregoricorum, internorumque antispasmodicorum, nitrosorum, maxime liquoris anodyni, calculi moles imminuta, spasmique fuerunt mitigati: factum est, ut primo collecta in rene, ureteribusq; urina magno impetu per vesicam eruperit, tumque retroactum antea in sanguinem serum, ex hoc iterum per poros renum laxatos, apertosq; in vias penetraverit urinarias.

Plures ejusmodi mihi jam occurrerunt observationes; quas inter notatu dignissima illa est, quam quatuordecim abhinc annis, cum ad Carolinos degerem fontes, in Comite quodam perillustri adnotare licuit. Huic enim intra decem horarum decursum ultra duodecim urinæ mensuras, incredibile dictu, excreverat: & per aliquod tempus, accedente alio graviori morbo defunctus, atque secatus, ureterem dextrum, insigniter & farciminis instar expansum, quin ejusdem lateris renem, in molem sinistro duplo majorem elevatum ostendit.

Quod vero præsentis mali curationem attinet; necesse ante omnia est, ut dum vires generosissimæ mulieris admodum languent, illæ congruis, temperatis, atque placidissimis erigantur analepticis medicinis. Ad has spectat mixtura, quæ ex aquæ liliorum convallium, cerasorum nigrorum, florum acaciæ ana duabus unciis, cinnamomi sine vino uncia una, coralliorum rubrorum, matris perlarum ana drachma una cum dimidia, spiritus nitri dulcis guttis triginta, julepi rosarum drachmis tribus concinnari, & quavis tertia hora cochleatim assumi potest. Præterea autem summo studio eo erit respiciendum, ut sanguinis ac seri stasin inflammatoriam, ac lethalem plane siderationem, ob summam renis, viarumque urinariarum atoniam, virium q; prostrationem facile metuendam arceamus. Quo fine sacculum discutientem ex herbis melissæ, scordii, floribus myrt. salvia, ruta, floribus chamæmeli vulgaris, Romani, lavendulæ, rosarum rubrarum, ac caryophyllis aromaticis, in vino rubro coctis, parare, & dolenti lateri imponere juvabit. Ex internis medicaminibus commendo liquorem meum anodynum, cujus binæ partes cum una balsami vitæ sint commixtæ, nonnunquam si nullus præsto fuerit præternaturalis æstus, sumendum; atque pulveris bezoardici dosin quandoque interponendam. Mane potare decet infusum theiforme ex mentha, melissa, & veronica confectum; & alvum, si sit obstructa, ex rhabarbaro parata remedia commode reserabunt. Quæ si rite observarit generosa mulier; curationis eventus votis nostris procul dubio respondebit.

Nec spem fefellit hæc medicatio; siquidem pauco post tempore relatum mihi est, ægram penitus convaluisse.

CASUS LXXXVI.

SISTENS

Curationem vesicæ excoriatæ.

Haud incelebris Vir, annorum sexaginta sex, robusta corporis constitutione, & multo sanguine præditus, ante binos circiter annos horrendos in dorso circa lumbos sentire cœpit dolores. Frustra adhibitis permultis remediorum generibus, Pyrmontanas tandem potavit acidulas; ex quarum usu siluerunt quidem dicta tormenta, sed presso pede sequebantur pressorii in pubis regione dolores, & mictio valde dolorifica, per integrum adfligentes annum. Namque primum assidua mingendi urget cupiditas; & missam tum urinam, tensivi ac lancinantes sphincteris vesicæ pariter ac urethræ excipiunt cruciatus: Urina nec arenulas, nec calculos unquam fovit; sed, ubi conquievit, spissum, mucidumque deponit sedimentum, atque fibrillas internatantes ostendit. Consulti medici in

in varias abierunt sententias: quidam enim gonorrhœam, alii calculum, alii stranguriam, a scorbutica salsaque humorum diathesi sustentatam accusarunt.

Ego vero, quum tandem in consilium vocarer, exploratis omnibus morbi momentis, vesicæ excoriationem subesse credidi; quæ, tusa protinus ab initio vena, datisque temperatioribus diureticis, facillime potuisset expugnari. Sed malo jam inveterato, sequentem opponere medicationem, visum fuit consultissimum.

Primum enim commendavi usum aquarum mineralium, & ex iis vel Wildungensium, vel Spadanarum. Deinceps mane potandum suasi hoc infusum theiforme: Recipe radicis eryngii, altheæ ana unciam semis, herbæ veronicæ, equiseti ana manipulos duos, summitatum millefolii pugillos sex, seminis anisi, fœniculi ana drachmas duas. Conc.Cont. D. Tum operæ fore pretium judicavi, ut quotidie in balneum ex aqua dulci, furfuribus triticeis, & floribus chamæmeli paratum descenderet; ac denique semel quotidie octoginta guttas essentiæ, modo infra posito concinnatæ, ex vino Hispanico assumeret: Recipe essentiæ corticum aurantiorum recentium drachmas tres, essentiæ ambræ drachmam unam. M.

His postquam per aliquod tempus recte usus fuerat æger, nunciavit, se insigniter sublevatum, & tantum non penitus a molesto suo malo fuisse vindicatum.

CASUS LXXXVII.

De exulceratione vesicæ, intercurrente mictu cruento.

QUinquagenarius Vir, temperaturę cholericæ, atque strictioris, multis itineribus, variisque corporis fatigationibus defunctus, atque Austriacis vinis olim nimium deditus, tribus abhinc annis de ingentibus in lumbari regione pressoriis doloribus conqueri cępit. Paullo post cum urina sabulum, & tandem ipsum calculum excrevit; qui magnitudine, figura, atque colore, amygdalam adæquabat; & suasu quorundam, in pulverem redactus, ab ægroto assumebatur. Verum, ab illo tempore non nisi sub acerbo dolore, ardoreque urethræ lotium mittere potuit, & cum illo sæpius arenulas, ac minutos calculos reddidit; donec tribus circiter abhinc mensibus loco horum, materia mucida, & vere purulenta, sæpius in frustis mingeretur, atque post quemvis, vel levissimum corporis motum, aut aliqualem mictus cohibitionem, cruenta flueret urina. Novissime ardor atque dolor extra mictionem colum exercet; & urina majora sæpenumero frusta puris cernuntur; mictus est difficilis, ani tenesmo stipatus; lotium non raro guttatim stillat; alvus haud respondet, & tantis conatibus deponi debet, quantis vix parturientes opus habent, metum herniæ, in uno latere jam imminentis facientibus; atque dolores urethræ noctu præsertim sunt atrocissimi. Consuluit varios, eosque haud incelebres medicos, multaque remedia, quin & aquas Reinboldsgrunenses interne pariter ac externe, sed in cassum adhibuit; nec ex essentia dulci, pulvere antispasmodico, pilulis contra obstructiones &c. ullum levamen percepit: sed a liquore anodyno minerali bene habet, atque per novissimos decem dies purpuram rubram benigniorem, quæ jam desiccari videtur, patitur.

CONSULTATIO.

Affectus præter naturam, quo vir quidam reverendus graviter solicitatur, non nisi ab exulceratione vesicæ, ejusque præsertim sphincteris, cum mictione cruenta stipata, originem trahere videtur. Et doleo sane, quod non statim ab initio perita manu fuerit tractatus: tempestiva enim sectione venæ, atque medicinis temperantibus, decoctisque acrimoniam humorum tartaream, scorbuticamque temperantibus, & evacuantibus, malum hocce potuisset præcaveri. Verum cum jam sit inveteratum, quin in ipsam ul-

ulcerationem degeneraverit, perardua erit curatio, justissimaque suspicio, ne temporis diuturnitate ex muco pure permixto, calculosum generetur concrementum. Quamobrem, ut præsentes molestiæ mitigentur, & graviores, quæ imminent, arceantur, tempestiva medela opus est. Hanc præscripturus commodam, ante omnia suadeo, ut æger a cerevisia abstineat, & in potus ordinarii vicem sequenti utatur decocto: Recipe radicis altheæ, asparagi, graminis, eryngii, rasuræ cornu cervi ana uncias tres, radicis scorzoneræ uncias duas, liquiritiæ, cichorei ana unciam unam, seminis fœniculi unciam semis, caricarum pinguium numero sex. M.C.C.D.S. species, quarum unciæ tres, addito hordei bene mundati manipulo uno, cum tribus aquæ mensuris, per tres horæ quadrantes decoquantur. Deinceps egregium polliceor auxilium a sero lactis dulci, si illius mensura dimidia, mane tepida, & hora pomeridiana quarta potetur frigida. Parari potest, quando lactis tecentis una circiter mensura, ad lenem ignem, sub assidua, ne adurat, agitatione, ad consistentiam pulveris crassioris flavi evaporatur, tum affusa aquæ eadem, quæ lactis fuit, quantitate iterum coquitur, deinde percolatur, & relicta crassiori substantia, tenuior usurpatur.

Quod si vero hujus potatio haud arriserit, operæ erit pretium, septem vel octo vascula infusi theiformis mane sorbillare, cujus hæc sit formula: Recipe summitatum millefolii manipulos duos, florum chamomillę vulgaris pugillos tres, seminis fœniculi drachmas duas. Conc. Cont. D. F. species pro infuso: ex quo singulo mane sexaginta Elixirii visceralis guttas assumere; alternis vero diebus drachmam unam pulveris præcipitantis adhibere decet. Si nimia humorum urgeat abundantia, aut quædam ad hæmorrhoidalem fluxum præsto sit proclivitas, præstat venam in pede secare, & sex vel octo cruoris uncias detrahere. Non minus ante omnia ad alvum, ut sit lubrica, oportet respicere; & hoc fine sequentem potionem matutino nonnunquam sorbere tempore: Recipe mannæ electæ uncias duas, terræ foliatæ tartari drachmam unam, aquæ florum tiliæ uncias quinque, coque & solve leni calore, colaturæ adde essentiæ corticum aurantiorum, croci ana guttas triginta. M. D.

Si dolorum vexet atrocia, non præstantius subsidium est balneo aquæ dulcis; cui ex aqua fluviatili, & furfuribus triticeis parato, & tepidiori, umbilico tenus per horam dimidiam insidere expediet: neque ludetur opera, si liquoris mei anodyni quadraginta guttulæ ex aqua pura, aut supra allegato decocto capiantur. Ceterum ab omnibus animi affectibus, maxime terrore, & iracundia, nimia corporis exercitatione, potu calidiori, aereque humido & frigido, summo cavendum erit studio; sub epulis vero haustum vini Sect, aut illius, quod Frontiniac audit, adhibere licebit.

His rite usurpatis, nunciavit mihi æger, se ex illis optime habuisse, cruentam penitus evanuisse mictionem, filamenta mucosa in lotio imminui, ac ipsos dolores, paroxysmosque fieri mitiores: & ex eorundem continuatione longe majus sperat auxilium.

CASUS LXXXVIII.

De pravo vesicæ morbo hæmorrhoidali ex male tractata purpura scorbutica.

Vir, haud infimæ dignitatis, annorum triginta septem, temperamenti sanguinei, corpulenti habitiorisque constitutionis, sub auspiciis anni novissime elapsi, febre prehendebatur purpuracea. Accitus medicus regimen imperabat calidissimum, ut intra lectorum cumulum sudore ferme deflueret æger. Sed malum invalescebat, & efflorescentia quotidie copiosior erumpebat: donec ope alterius medici remotis superfluis integumentis, ac calore hypocausti temperato, post trimestre fere tempus, a sua

a sua molestia vindicaretur. Interim urina remanebat coloris ex atro rubentis, & sedimentum deponebat, sulphuri antimonii aurato simile. Quare uti cœpit acidulis, easque, cum inde melius habere videretur, & urina naturalem reciperaret colorem, per totam æstatem, sed quantitate justo majori potare continuabat, & quotidie sedecim, quin viginti mensuras hauriebat. Mense demum Augusto præteriti anni accidit, ut ex improviso gravi urinæ ardore corriperetur, ejusque mittendæ creberrimo stimularetur desiderio. Accedebant atroces in abdomine, vesica, urethra, ac ano dolores, modo lancinantes, modo ardentes: urina mingebatur crassa, ac dimittebat sedimentum valde mucosum, cum internatantibus filamentis, modo tenuioribus, modo crassioribus instar abrasæ cuticulæ; adeo ut excoriationis, vel plane ulceris vesicæ aut urethræ adesset suspicio. Dabantur ergo emulsiones refrigerantes; & extrinsecus injiciebantur liquores demulcentes lactei ac mucilaginosi: iisque intra paucos dies cuncta symptomata insigniter mitigabantur, æger per octo horas a mingendi necessitate liber erat, urinamque reddebat, sanæ simillimam, & non nisi pauco muco permixtam.

At post pauci temporis intervallum recidebant priores molestiæ, a doloribus ardoribusque vesicæ, & tam copioso, ut olim, sedimento vacuæ; sed sub mingendi cupiditate, primum puris, quantum cochlear capit, effluebat, tumque reddebatur lotium tenue, nonque nisi filamentis quibusdam imbutum. Debellata & hac per congrua subsidia affectione, spes affulgebat perfectæ sanitatis: sed malum omnibus octo vel decem hebdomadibus revertebatur, nec adhuc penitus cessat. Accedebat novissime molestissimus ani tenesmus, cum vehementibus torminibus, ac rejectione muci albi spissiorisque conjunctus, atque dysenteriæ, populariter grassanti, sic dictæ albæ haud dissimilis: quo affectu profligato, redibat prior, insigni mictus difficultate junctus.

Ceterum scire licet, cœcas sæpenumero hæmorrhoides anum occupare; neque vero unquam, licet interdum admotæ fuerint hirudines, fluxerunt. Calculi nullæ se exseruerunt notæ; nec in urina sabulum unquam adparuit. Juvenis adhuc æger laboravit profluvio seminis virulento, sed male curato: & in præsenti curatione cuncta diuretica, calidiora, ac exæstuantia exularunt. Contra vero decocta ex sarsaparilla, radice chinæ, altheæ, ligno santalino confecta, majorem tulerunt opem; nec frustraneæ fuerunt injectiones mucilaginosæ; de quibus notari meretur, quod iis adhibitis, urina tenuis, iisdem vero omissis, spissior rursus fuerit reddita.

RESPONSIO CONSULTATORIA.

Præcipuum, quod virum spectatissimum, testantibus litteris ad me missis, discruciat malum, est fœcum ac urinæ, materia mucosa permixtæ excretio, cum dolore urethræ ac tenesmo stipata: cui novissime accessit saburræ mucidæ & albæ per anum dejectio, cum torminibus juncta. Hæcce vero cuncta symptomata non nisi cruori, in crassis intestinis, & maxime recto stagnanti, & exitum per venas hæmorrhoidales frustra affectanti in acceptis esse ferenda, certissime credo. Quum enim illæ venæ justo exiliores, ac pro transmittendo sanguine hæmorrhoidali minus idoneæ videantur, stagnant non in iis solum humores, sed etiam ad vicinam regurgitant vesicam; hasque partes vellicant, ad spasmodicas proritant constrictiones, & diutius subsistentes serosam dimittunt colluviem, primum fluxiliorem, diuturna vero mora spissiorem redditam. Talis affectio, ubi mucus albicans cum fæcibus exprimitur, nomine hæmorrhoidum albarum, sive mucosarum insigniri solet; & a dysenteria alba, quæ periculosa est, longissime discrepat.

Confirmat sententiam meam inter alia & illud momentum, quo æger ad cœcas hæmorrhoides, licet nunquam fluxerint, proclivis describitur. Muci

vero

vero illius fere purulenti, qui cum urina redditur, filamentis instar cuticulæ remixtus, originem ex acidularum, tam copiosa quantitate sumtarum potatione repetendam esse duco. Quum enim vir spectatissimus humores foveat salsos, impuros, atque scorbuticos, sicuti ex febre purpurata, & urina crassiori adparet; atque uberiori aquarum frigidarum potatione, constricta corporis superficie, salutarem prohibuerit transpirationem: factum omnino est, ut succi acres ac salsi, majori quantitate ad vias urinarias, & vesicam compulsi, hujus pariter ac urethræ tunicam interiorem villosam, ac glandulosam arroserint & excoriaverint. Præterea, dum æger olim gonorrhœa, cujus in glandulis prostatis prope vesicam sitis est sedes, minus recte percurata laboravit; nullum fere est dubium, quin ex affluxu vitiosorum humorum, nova in hisce etiam locis facta fuerit ulceratio: unde purulentæ materiæ, quæ interdum sola absque lotio profluit, elucescit ratio.

Quod hactenus institutam hujus affectus curationem attinet, de ea non habeo, quæ moneam; siquidem rectissime acriora atque diuretica omissa, & potius demulcentia & leniter exsiccantia fuerunt adhibita. Ut vero meam quoque proponam mentem; ante omnia monendum duco, quod consultum valde fuisset, si percepissem, num æger soleat venam secandam præbere; an venæ in manibus, pedibusque turgeant; an nimium gulæ indulgeat; vino utatur; ac vitam agat sine motu desidem? Quod si enim hæc ita se habeant, cuncta symptomata, tempestiva venæsectione ab initio potuissent præcaveri, præsertim cum a sanguinis, aut potius seri abundantia sustentari videantur. Neque vero adhuc elapsa est commoda hujus operationis occasio; consultum enim fore judico, ut protinus ex vena in brachio tusa, sex vel octo cruoris unciæ detrahantur; & abhinc sectio hæc, pro plethoræ ratione, ter vel quater quotannis iteretur; sanguisugæ vero fugiantur; quoniam majorem humorum ad affecta loca affluxum concitant. Pro potu ordinario hoc commendo decoctum: Recipe radicis chinæ, sarsaparillæ, ligni sassafras ana uncias quinque, santali rubri, citrini, radicis cichorei ana uncias duas, glycyrrhizæ drachmas decem. Conc. Cont. D. S. Species, quarum una cum dimidia uncia, ex tribus aquæ mensuris per horam dimidiam coquantur.

Egregiam porro utilitatem spondent sequentes balsamicæ, ac consolidantes, simulque leniter laxantes pilulæ: Recipe extractorum cardui benedicti, absynthii, rhabarbari, gummi ammoniaci, mastichis, therebinthinæ venetæ ana drachmam unam, diagrydii sulphurati drachmam semis, croci martis aperitivi scrupulos quatuor. F. l. a. pilulæ, quarum drachma dimidia quovis tertio sumatur die. Reliquo tempore, mane pariter ac vesperi drachma una pulveris capiatur, hunc in modum parandi: Recipe ossium sepiæ, lapidum cancrorum, pulveris glycyrrhizæ, iridis florentinæ ana drachmas duas, succini præparati, nitri purificati ana drachmam unam. F. pulvis.

Præterea, cum scorbutica præsto sit humorum diathesis, non ludetur opera, si ægro placuerit singulo mane, acidularum Selteranarum, tertia vel quarta lactis aut vaccini, aut asinini parte permixtarum, mensuram potare. Extrinsecus ad regionem pubis, aquam arquebusadæ sæpius intra lintea adplicare juvabit; & denique eam vivendi rationem inire, ex qua sanitas nullum capiat detrimentum.

CASUS LXXXIX.

De calculo vesicæ cum incontinentia urinæ, dysuria, stranguria, ac hernia scrotali conjuncto.

VIr generosissimus rei militaris summus præfectus, sexaginta sex annos natus, brevioris ac macilentioris

staturæ, temperamenti cholerico-sanguinei, a teneris castra sequutus, multisque fatigationibus, in Hungaria præsertim debilitatus, præter quartanam, anno ætatis trigesimo per tres annos toleratam, valuit rectissime. Posthæc ex renum calculo laborare, & per vices atrocissime cruciari cœpit: sed illius ferocitatem, potis per viginti annos quotidie aquis Scwalbacensibus, mitigare soluit. Decem abhinc annis ex fortiori vomitorio, herniam sibimet acquisivit inguinalem; ex qua, licet subligaculis apte sit munita, inter eundum graves sentit molestias. Ante quatuor annos, cum in horto obambulasset, subito insultu apoplectico prehendebatur, cum oris retractione ad latus dextrum, & manus resolutione paralytica stipato; sed congruis remediis prorsus debellato. At sequenti anno idem revertebatur insultus, & faciei potissimum, linguæque paralysin relinquebat, cum fletu invito; quo, ad hanc usque diem sæpissime, cum vultu lacrymabundo flere tenetur. Sensus externi vigent; sed interni vacillare videntur, dum memoria admodum hebes existit; &, quod notatu dignum, rerum militarium, & quæ officium ejus attinent, promte reminiscitur, sed reliquarum insignem patitur oblivionem.

Hæc symptomata, maximeque fletum invitum permultis, sed frustra, oppugnavit remediis; nec a venæsectione, quam bis quotannis administrari curat, ullum percepit solamen. Accesserunt potius calculosæ affectiones; siquidem, licet per sex novissimos annos nullum excreverit calculum, assidue tamen sabulum in urina cernitur, & a quatuor proximis annis, dysuria pariter, ac stranguria invicem alternantes supervenerunt. Neque hæ molestiæ ullis profligari potuerunt subsidiis; atque ideo dictam herniam magis exacerbarunt, ut illa grandior omnem impediat gressum. Tandem duos ante menses, in horum novissime recensitorum affectuum locum successit fluxus urinæ involuntarius; quæ, dum sedet, assidue effluit; ubi vero surgit, molestissimo ad mictum stimulo urgetur, non prius cessante, quam donec inter obambulandum, vi quadam exprimatur lotium. Quamprimum autem sederit, aut cubaverit, præter voluntatem mox guttatim, mox majori copia profluit; atque partes genitales, præsertim scrotum, ab hernia ad magnam molem elevatum, assidue humectat. Interdum cum urina alvus redditur involuntario: & a vectura malum exasperatur.

Ceterum appetitu adhuc integro fruitur; alvo gaudet lubricante, nec frigore præternaturali, nec æstu corripitur; licet vires sint prorsus dejectæ. Sub epulis ob longam suetudinem vino Rhenano, parca utitur quantitate; cerevisiam potat, quæ nomine *des Duchsteins* venit; mane quædam infusi Theebois vascula sorbillat, sumto desuper frusto panis, & vesperi Nicotianam sugit. Motu corporis ob herniam fere omni interdicitur; crebris adficitur sternutamentis, atque os saliva est plerumque plenum. Et in tali rerum statu, ob urinæ præsertim incontinentiam, salutarem anhelat medelam; & scire avet, an ipsi profuturæ sint aquæ minerales.

CONSILIUM.

Morbus, cujus caussa consultus sum, valde est inveteratus atque corruptus; & natales suos partim ex insigni nervosarum partium debilitate, ac ad insultus apoplecticos dispositione; partim calculo vesicæ mutuatur; cui stranguria, dysuria, tenesmus, ac involuntarius urinæ fluxus debentur. Quamvis vero spasmodicæ tractiones, ac paralyticæ resolutiones, a quibus etiam invitus fletus dependet, in externis potissimum faciei partibus conspiciantur: attamen summo studio eo est respiciendum, ut motus sanguinis a capite derivetur, ne illius aut seri major congestio, vel extravasatio in crebro tandem subnascatur. Augetur hic metus eo, quod generosissimus æger, ob herniam inguinalem, a corporis exercitio, in hisce affectibus saluberrimo prohibetur.

Quamobrem, tam intricatum malum, fun-

funditus exstirpare vix licebit; sed sufficiet, si graviores arceamus adflictiones. Et hunc scopum diæteticis magis remediis, quam pharmacis assequemur: ex quibus primum potui quædam debetur animadversio. Huic enim nec cerevisia, nec vinum Rhenanum conveniunt; sed accommodatius erit serum lactis. Hoc apparatur, si lac vaccinum, quantitate circiter dimidiæ mensuræ, cum uno cochleari succi citri permixtum, leviter ebulliat, donec coaguletur; tum, ut remaneat caseosa portio, percoletur, & addita lapidum cancrorum,& cinnamomi ana drachma una, levissime decoquatur: quæ portio mane calida, hora pomeridiana quarta frigida potari potest. Inter vina sub epulis concedere licet Hungaricum generosum, vel Gallicum, Frontiniac dictum, vel illud, quod singulari arte ex Hispanico conficiunt, & *den vveissen Basser* vocant. Neque alienum erit decocto ex radicis scorzoneræ, rasuræ cornu cervi ana uncia una, corticis ligni sassafras, radicis glycyrrhizæ, cichorei ana unciis duabus, cum tribus aquæ mensuris, addito passularum minorum manipulo uno concinnato, sub pastu uti: a quo etiam quinquaginta guttas Elixirii visceralis assumere expediet.

Præterea cum insigni fructu adhiberi poterunt pediluvia, ex aqua, furfuribusque triticeis parata, quibus tepidioribus vesperi immittantur pedes. Ad compescendum vero urinæ profluvium, expediet aquam Anhaltinam intra calidiora lintea ad pubis regionem adplicare: & si Deus vitam ad futurum usque vernale tempus protrahere permiserit, ad fontes Selteranos iter facere, eosque cum binis lactis asinini partibus permixtos potare. Ut denique insultus apoplectici ac paralytici præcaveantur, operæ pretium faciet balsamus meus vitæ, aut nuchæ inungendus, aut vertici instillandus: cui quoque scopo egregie satisfaciet pulvis epilepticus Marchionum, cum pauca cinnabari maritatus. Faxit autem Deus, ut hæc præsidia salutari potiantur eventu.

Vix elapsi erant quidam menses, cum mihi nunciaretur, virum generosissimum, ex recidente insultu apoplectico, vitam cum morte commutasse.

CASUS XC.

De spasmo vesicæ urinariæ.

VIr annorum triginta octo, staturæ longioris, robustæ constitutionis, patre podagrico, & anno ætatis trigesimo sexto ex perverso vivendi genere defuncto natus, a teneris castra secutus, & inter potum parciorem, epulas vero largiores, valetudine minus prospera gavisus est. Tribus abhinc annis, post copiosam vinorum Gallicorum potationem, stranguriam, mictumque dolorificum pati cœpit. Hanc pro gonorrhœa habitam, calidioribus medicus oppugnavit medicinis, iisque magis exacerbavit. Namque per totam insequentem æstatem, calorem sensit præternaturalem, & tantum inter mingendum ardorem, ut etiam urethra sæpius excoriaretur; appetentia manente integra, & crebris mœroribus accedentibus. Tum matrimonii leges subiit, & sub illo novam curarum ac ærumnarum habuit occasionem. Hinc hyeme ex improviso accidit, ut facto itinere, sumtisque largis epulis, cum duabus cerevisiæ mensuris, nocte ingenti ad mictum stimulo corriperetur, urinaque cohiberetur adeo, ut candelam cereæm urethræ intrudere teneretur; quo facto magna lotii quantitas cum impetu prosiliebat. Ab hoc vero tempore atroces per intervalla in vesica, lumbis, dorso, & urethra percepit dolores, cum magna quidem mingendi cupiditate, sed incredibili difficultate, alvi obstructione, gelidisque artuum extremorum sudoribus stipatos: qui molestus paroxysmus alvo per propinatum laxans soluta, protinus cessat. Sed incerto tempore moxque singulo mense, mox elapso trimestri demum revertitur: & novissima hyeme primum cœcis, mox fluentibus hæmorrhoidibus, & insigni virium prostratione complicatus fuit. Alvus plerumque tardior existit, & venter attactu durior, excrementa vero redduntur indurata, spis-

spissaque mucagine obducta; & denique in corpore sparsim, & inprimis utroque brachio tubercula quædam adparent. Adpetitu gaudet egregio; vino utitur, & a corporis motu per equitationem, aut vectionem bene habet. Venæsectio elapso novissime anno quater instituta, & mense hujus anni Martio iterata est: potavit quoque acidulas Wildungenses, cum insigni fructu, & multæ saburræ calcareæ per anum excretione; cum contra Pyrmontanæ votis haud responderunt.

RESPONSIO CONSULTATORIA.

POstquam morbi historiam, mecum communicatam, probe exploravi, atque virum generosissimum ipse coram inspexi: non possum, quin illius ægritudinem pro graviori vesicæ, ejusque sphincteris, ac urethræ spasmo declarem; a quo vesicæ cervicem constringente, non modo horrendi dolores, totum fere corpus occupantes, verum etiam ardores in urethra, crebri ad mictum stimuli, hujusque difficultas dependent. Hujus caussa proxima, non nisi in sanguine impuro, spisso, scorbutico, per vesicæ nervosam substantiam tardius progrediente, ibidemque stagnante collocanda videtur: præsertim cum isti viriati succi per calidiora medicamina, quæ Chirurgi, gonorrhœam suspicantes adhibuerunt, ad vesicam & vasa seminalia, majori impetu ac copia compulsi harum partium tonum insigniter destruxerunt. Accedit præterea & illud, quod æger epulis largioribus, potu vero diluente parciori utatur, & crebrioribus in vinis calidioribus indulserit excessibus; hisque de causis insignem humorum spissitudinem pariter, ac acrimoniam, restantibus tuberculis in cute jam adparentibus, sibimet contraxerit. Nec denique silentio prætermittenda est proclivitas ad fluxum hæmorrhoidalem, qua humores ad intestinum rectum acti, exitu vero per illud destituti, ad vicinas magis partes, maximeque vesicam regurgitarunt, atque ad has spasmodicas stagnando proritarunt stricturas.

Hoc igitur malum funditus expugnaturus, eo studere debet, ut primum humores acres ac spissos diluat, attemperet, & depuret: deinceps horum ad vesicam & intestinum rectum adfluxum præscindat, & derivet; atque tum dolores vehementiores mitiget ac demulceat. Quos ut consequamur scopos; ante omnia sanguinis abundantiæ succurrere oportet, eumque sectione venæ, ter quotannis, nimirum Martio, Junio, & Septembri mensibus repetita, atque detractis semper decem, quin duodecim cruoris unciis imminuere. Eidem scopo convenientissimum erit, si forsan cęcæ adparuerint hæmorrhoides, illis perita manu tres vel quatuor admovere sanguisugas. Neque minus, si hæmorrhoidalis profluvii quædam accesserint notæ, hujus successum facilitare expediet; quod optime fiet, si pilularum balsamicarum, drachmæ uni pulveris præcipitantis mixtarum, sedecim ex aqua ab ægro cubitum ituro capiantur.

Deinceps sub hoc morbo, ab omni cerevisiæ potu abstrahendum suadeo; & in ejus locum vel acidulas Selteranas, cum quarta vini parte maritatas commendo; vel hoc decoctum: Recipe radicis scorzoneræ, rasuræ cornu cervi, radicis sarsaparillæ ana uncias sex, glycyrrhizæ, cichorei ana uncias binas, corticis ligni sassafras, seminis fœniculi ana unciam dimidiam. Conc.Cont.D.S. species, quarum unciæ binæ ex tribus aquæ mensuris per tres horæ quadrantes sunt decoquendæ.

Præterea cum aquis Selteranis completam instituere juvabit curationem; earumque tepidiorum lagænam unam singulo mane, per quinque hebdomades continuando, potare. Hujus potationis initium, a sale Sedlicensi, pondere sex drachmarum sumendo, erit capiendum; hocque quovis sexto die, & denique sub finem repetendum: & inter ipsam curationem, sub epulis ex ultimo haustu, octoginta Elixirii mei visceralis guttæ adhibendæ.

Hac medicatione absoluta, operæ erit pretium, uti sub invasione sueti paroxysmi,

mi; ita quoque extra illum corpus singula hebdomade purgare, decocto quodam mannato ac rhabarbarino: quod, cum largior ejus sit dosis, repetitis vicibus mane sorbillare licet, haustis insuper aliquot infusi Theebois vasculis.

Quod si nimia fuerit paroxysmi atrocia; non efficacius commendare possum subsidium, quam ut æger protinus in balnea temperata, ex aqua fluviatili, & surfuribus triticeis parata descendat, iisque per horam dimidiam insideat; ter quotidie iterando. Ex eo egressus, locum dolentem spiritu vini camphorato, linteis duplicatis instillato, probe perfricandum curet; atque intrinsecus pulveris mei præcipitantis portionem, cum viginti liquoris anodyni mineralis guttis, vel ex aqua frigida, vel emulsione, quæ amygdalas dulces, semen papaveris, & aquas analepticas continet, assumat.

Præservandi denique fine, nihil erit præstantius, Elixirio meo viscerali, jam commendato, cujus octoginta guttas ab epulis vel ex haustu aquæ frigidæ, vel decocto superius laudato adhibere præstabit. Non minorem utilitatem pollicetur serum lactis, æstivo præsertim tempore, post finitam Selteranarum potationem, singulo mane, quantitate dimidiæ, quin integræ mensuræ potandum. Hoc paraturus, lactis recentis mensuram unam, succo citri, quantum cochlear capit, permixtam, igni admoveat, ut leniter ebulliat, tumque percolet. Cæterum rectum observare decet vivendi genus, in quo corporis refrigerationes, animi fortiores commotiones, exscandescentia, spirituosique potus probe fugiantur, epulæ sint parciores, & a cibis acidis, salitis, ac flatulentis vacuæ, & corpus, absoluta ciborum digestione sedulo moveatur.

Neque vero frustranea fuit hæc curatio: nunciatum enim mihi est, ægrum ab illa optime habuisse, ac convaluisse.

CASUS CXI.

De spasmo & exulceratione vesicæ cum calculo.

VIR generosissimus, temperamenti cholerico-sanguinei, annorum quinquaginta trium, diætæ moderatioris amantissimus, a teneris castra sequutus, multis defatigationibus atque vulneribus se exposuit; nihilo tamen minus satis bene valuit, nisi quod anno ætatis vigesimo, fluxu seminis virulento laboraverit; qui a Chirurgo variis medicaminibus tractatus, reliquit tamen seminis stillicidium & per annuum tempus contumaciter continuans, & tandem sponte desinens. Tribus autem abhinc annis, ætatis quinquagesimo, ex captivitate, quam diu passus erat, redux subito doloribus lumborum & ossis sacri prehendebatur; quos pro tormentis a calculo illatis habens, pulverem quendam ad calculum specificum, suasu amici, luna existente plena capiebat. Inde cum urina multus mucus, sabulum, quin & calculi reddebantur; sed simul molesta vesicæ affectio succedebat. Namque urinam, quæ mox mucum album, tenacemque, mox sedimentum tartareum rubrum, mox pelliculas albas continebat, non nisi inter horrendos cruciatus, ac tantos ardores, ut externa cutis arroderetur, mittere poterat: mox gravis dolor pressorius sphincterem vesicæ, ardensque sensus collum ipsius in peritonæi regione exercebat; mox guttatim mingebatur; mox urina sub ipso fluxu cohibebatur. Sub decubitu, pondus quoddam ad illud, in quo cubabat, latus devolvi videbatur; atque tum mictus facilior, sine dolore erat.

Ex hisce momentis calculum vesicæ, ex renibus eo perductum, & a copioso, quem irritata tunica villosa fundit, muco majora capientem augmenta medicus suspicabatur. Hinc præter balnea, pugnabat blandioribus balsamicis, emollientibus, leniterque diureticis, veluti erant decoctum Foresti, oleum amygda-

larum cum spermate ceti, & pauca therebinthina. Calidiora dissuadebat: attamen æger aquam vitæ antinephriticam sua sponte sumebat, quando difficilior erat mictus, quem eo remedio paullo facilitavit. Mittebatur quoque ad plethoram imminuendam sanguis ex pede: nihilo tamen secius recensitæ affectiones perseverabant.

Quum ergo integro anno, sub his affectionibus transacto, nullus excernebatur calculus, in perinæi regione ardentes dolores, ad urethram excurrentes sentiebantur, & tandem urina mingebatur cruenta, simul fœtida: justa quidem erat suspicio, vesicæ subesse exulcerationem, num vero hæc a calculo, aut tenesmo hæmorrhoidali, aut muco viscido ac acri originem traxerit, adhuc latebat. Tandem dubium solvebat calculus, in urethram irruens, ac forcipe extractus, qui cum fabam minorem magnus, more calculis vesicæ minus consueto, valde friabilis esset, pro recentiori concremento ex materia purulenta, ac tartaro mixto habebatur.

Dirigebatur itaque curandi intentio & ad humorum affluxum derivandum, & ulcerationem consolidandam: priori scopo venæsectiones, leniora laxantia mannata, & temperantia inserviebant; alteri partim demulcentibus, decoctis ex radice altheæ, sarsaparillæ, liquiritiæ & caricis confectis; partim abstergentibus, veronica, millefolio, virga aurea, oleo amygdalarum dulcium, atque therebinthina; partim roborantibus, & leniter adstringentibus, equiseto, millefolio, sanicula &c. fiebat satis. His effectum est, ut mictus fieret facilior, ac dolores perinæi admodum conquiescerent: attamen inconstans erat levamen, & per vices cuncta redibant symptomata, quibus per totum annum tristem scenam ludentibus, novissime superveniebat febris intermittens quotidiana. Non immerito hæc vocari posset apoplectica: namque sub accessione frigore æger per sex vel octo horas, veluti attonitus, sine sensu ac motu cum sopore, stertoreque jacebat; tum excipiebat æstus, & per quatuor circiter horas, cum atrocissimis circa pudenda doloribus, atque molestissimo ad urinam alvumque reddendam stimulo junctus inhærebat, & denique in copiosissimum desinebat sudorem. Sub hac febre, ejusque quarto circiter paroxysmo, penis cum scroto cernebatur tumidus, & ad gangrænam usque inflammatus; adeo, ut ob colorem plumbeum sphacelus metueretur: ardentissimus sub mictione, cujus frequentissimum erat desiderium, urethram vexabat dolor, & tandem sub paroxysmi finem, purulenta, fœtidissimi odoris mingebatur materia. Notari meretur, in hoc febrili affectu insignem fuisse lactis ebutyrati adpetentiam: ex quo etiam bene habebat, & adhibitis aliis convenientibus medicinis, intra quinque hebdomades, ab hoc magno morbo vindicabatur.

Quo superato, pristinæ revertebantur affectiones; mox enim tenesmus hæmorrhoidalis anum occupabat, mox tormenta gravissima vesicam exercebant. Idcirco ad avertendum humorum affluxum, molem sanguinis imminuendam, & affectas partes corroborandas, crebra adhibebantur balnea, vena in brachio singulis mensibus tundebatur, & interne temperantia, cum cortice cascarillæ, vel Peruviano mixta porrigebantur. Verum post primam sanguinis missionem, gravis sequebatur humorum orgasmus; alteram excipiebat febris irregularis, symptomatica, alternis diebus magis exacerbata, quæ hucusque continuat. Sub hac perpetuum est lotii stillicidium, quo remittente, tenesmus ani vexat; alvi est adstrictioris, nec ob aversationem admittit enemata; urina mingitur saturata, cum mucoso sedimento. Ciborum adpetentia prorsus periit: contra majus est bibendi desiderium; pro potu utitur, mox decocto ex liquiritia, & fœniculo confecto; mox sero lactis, mox aqua pura, melle edulcorata; mox cerevisia secundaria; sed vinum plane fugit.

RESPONSIO CONSULTATORIA.

Ex præmissa morbi historia omnino patet, morbi, quem vir generosissimus patitur, præcipuam caussam in exulce-

ceratione vesicæ, ejusque sphincteris, ac urethræ esse quærendam. Hæc gignit in vesica purulentam, mucosamque materiem, quæ cum tartarea, atque terrestri urinæ cohibitæ substantia permixta, in calculosam concrescit consistentiam, mali symptomata adhuc magis exacerbantem. Ulcus vesicæ testantur ingentes dolores, stimuli ad mictum, ardor, qui comitatur & sequitur emictionem, atque pelliculæ & filamenta, quæ in urina cernuntur. Calculum vero significant, dolor pressorius ad sphincterem incumbens, ardens sensatio collum vesicæ, ac perinæi regionem vexans, urinæ mox stillicidium, mox largior, sæpius tamen intercisus profluxus; & quod ex supino decubitu tormenta mitigentur.

Tanti molestissimi pariter ac periculosi mali origo, ex sanguinis, exitu per venas hæmorrhoidales privati, facta in vasis vesicæ sanguiferis stagnatione jure meritoque petenda est. Hinc enim tanta membranarum nervearum distensio, sphincterisque spasmodica constrictio suboritur, ut non modo urinæ profluvium cohibeatur, verum etiam vehementiori membranarum constrictione, ex villosa mucus copiosus exprimatur; qui per temporis moram acrior factus, ipsam vesicæ substantiam arrodendo, ulcerationem procreavit.

Quod si enim experientiam consulamus, deprehendimus, spasmum ejusmodi ad calculum vesicæ, ex succorum vitalium nimia mole & spissitudine sæpenumero suos mutuari natales: siquidem cruor abundans, si nec tempestiva venæsectione, nec fluxu hæmorrhoidali imminuatur, dicta jam ratione circa intestinum rectum atque vesicam stagnat, ac memorata producit symptomata. Neque dubium est, quin eadem hęc caussa in nostro ægrotante locum habeat; præsertim si atroces, quos ille in lumbis, osseque sacro sensit dolores; & tenesmum, quo afficitur, hæmorrhoidalem consideremus.

Tales autem vesicæ affectiones, ubi gravis læsio ipsam illius substantiam occupavit, ob perpetuum lotii acrioris affluxum, ægerrimam consolidationem, atque curationem admittunt; atque sic nihil fere amplius medico superest, quam ut, quæ præsto sunt, tormenta, & graviora mala arceat. Huic scopo magis externa, quam interna facient satis: quæ inter, si vires permiserint, summo cum fructu ano adplicabuntur hirudines, ut earum ope superfluus, & circa hæc loca subsistens cruor evacuetur. De his notandum, quod tales seligi debeant, quæ nec viridescente colore pollent, sed coloris sunt variegati, ac maculis nigris conspersæ. Hæ in loco temperato, & aqua munda asservandæ, atque, necessitate exigente, ano probe mundato adponendæ sunt; quoniam, hoc sordibus imbuto, officio suo fungi recusant. Dum sugunt, minime sunt irritandæ, quia morsus illarum, forsan ira percitarum, valde noxius observatur: si saturatæ fuerint, sponte decidunt; & si apex caudæ præscindatur, majorem cruoris attrahunt quantitatem. Horum ergo insectorum, tria vel quatuor, singulo mense ano apponere; & antea, si nimia urgeat plethora, quatuor sanguinis uncias ex vena in brachio pertusa detrahere decet.

Præterea non ludetur opera, si emplastrum saponatum Barbette, camphora, & oleo hyoscyami permixtum, ad regionem perinæi, ossis sacri, atque pubis, detonsis prius crinibus admoveatur. Ex internis, sero lactis nihil præstantius commendare possum, quod ex lacte vaccino recenti, cum succo citri permixto, ad lenem ignem decocto, atque percolato paratur, & cum æquali pondere acidularum Selteranarum maritatum pro potu ordinario inserviat. Non minus mane potandum suadeo infusum theiforme, ex radice altheæ, floribus malvæ, & radice glycyrrhizæ confectum, & cum syrupo dialtheæ Fernelii edulcoratum: nec alienum erit, vino illo artificiali, quod ex Hispanico componitur, & sub nomine *des weissen Passers* exstat, nonnunquam uti. Et denique alvi siccitati per pastulas rhabarbarinas succurrendum est.

CA-

CASUS XCII.

De spasmis vesicæ, & hypochondriorum ex incerta graviditate ortis.

Matrona illustris, quadragenaria, sanguineo-cholerica, valde plethorica, felicissimo per vigintiquatuor annos gaudens matrimonio, quinque liberorum, quorum novissimum ante quinquennium peperit, fœcunda mater; elapsi anni mense Martio, rem iterum habuit cum marito. Ab eo tempore per viginti hebdomades siluit uterina purgatio, & accesserunt quædam symptomata, gravidis propria, fastidiumque ciborum, ut utero videretur gerere. His elapsis menses non solum redierunt, verum etiam hæmorrhoides fluere cęperunt, cum intercurrentibus animi defectionibus, ad quas natura proclivis est; quibus non obstantibus graviditatem suspicati medici, iter longius, quod ægræ faciendum erat, dissuaserunt. Verum non hoc solum feliciter, & cum magno sanitatis allevamento confecit; sed menstrua quoque purgatio, licet ter vena in brachio fuerit tusa, quovis mense, & quantitate satis copiosa, & absque vitiata qualitate rediit; quid? quod transactis novem mensibus, loco fœtus, cruor per venas sedales, inter atroces imi ventris dolores, animique deliquia prorupit uberrimus. Abhinc varia successerunt incommoda: namque in hypochondriis ac imo ventre per vices sævissima sentiuntur tormenta, tensiva, atque lancinatoria; matutino præsertim tempore nausea vexat molestissima, & fortiorem animi affectum excipiunt vomitus saburræ tenacissimæ. Præterea creberrima ad mictum est cupiditas, redditurque urina copiosa, turbida, mucosa, odorisque fœtidissimi: alvus post prævium semper tenesmum, libera est ac laxa, cum stercorum mucosorum rejectione. Venter superior grandescit, & naturali durior est, neque vero motus embryonis sentitur, nisi quod valde debilis sensatio, hunc motum mentiens nonnunquam percipiatur, quando vel animo est hilaris, vel roborantia abdomini admoventur; Quamobrem mœrore perpetuo afficitur, incerta, an utero gestet, nec ne? siquidem decem jam elapsi sunt menses, quod viro caruit.

Cæterum notari meretur, quod ex usu clysterum male habeat, atque ingentia tormina imi ventris, nauseam, & animi deliquia patiatur; non minus post datum aliquando albicantem liquorem, qui adstringentia habuit ingredentia, in pessima incidit symptomata, ac totius corporis rigorem tetanodeon; a quibus ope essentiæ dulcis vindicata est. Jam videtur melius habere, & a gravioribus molestiis immunis esse: namque somno fruitur tranquillo; viribus corporis gaudet integris, nec de spirandi difficultate quod conqueratur, habet; & ciborum adpetentia naturali est avidior. Remediis paucissimis, nec nisi pulvere temperante, aut pilulis Stahlianis utitur: & ut demum ab omni præternaturali molestia evadat immunis, salutare anhelat consilium, docerique cupit, an pro gravida sit habenda? anne potius molam in utero gerat, quam eo magis veretur, cum tribus diebus post ultimum puerperium, quo ante quinque annos perfuncta est, simile concrementum ex utero ediderit, quod membranis inclusum, propriaque præditum erat placenta? & quæ in tali rerum statu in usum sint vocanda?

CONSILIUM.

Postquam morbum, cujus caussa consultus sum, ejusque omnia momenta probe mecum perpendi: neutiquam mihi videtur verisimile, quod illustris matrona fœtum in utero gerat. Quamvis enim quædam graviditatis probabilitas, ex mensibus post novissimum concubitum per viginti hebdomades, cum subsequente nausea, ciborumque fastidio suppressis, suborta primum fuerit: hanc tamen subsequentes per uterum, ac sedales venas hæmorrhagiæ refellerunt; quippe quæ in gravidis, absque conjuncto abortu nunquam fiunt. Quare justissima est suspicio, concrementum quoddam cruentum

cum utero inhærere; quod in personis succi plenis, obesis, & exilioribus vasis præditis, facillime & frequentissime generari solet. Interea, cum medici de graviditate firmiter persuasi, ad salvandum fœtum, partim venam in brachio sæpius tundendam curarunt, partim adstringentes medicinas ordinarunt: factum omnino est, ut motu sanguinis liberiori per uterum ac imi ventris viscera, mesenterium, hepar, ac lienis viscus impedito, cruor in utero, vasis hæmorrhoidalibus, ac tunicis intestinorum stagnaverit, atque hasce nervosas partes, cum vicina vesica ad spasmodicas proritaverit stricturas; unde tormina intestinorum, tenesmus, atque creber ad mictum stimulus suos mutuantur natales.

Veram in utero subesse molam, nondum determinare audeo: quamvis enim ejusmodi tunicacea concretio post partum, quinque abhinc annis, utero fuerit exclusa; atque experientia doceat, ejusmodi concretiones sæpius reverti, præsertim si quædam tunicarum reliquiæ in utero restiterint; attamen cum præsenti casu nec irregularis fluoris menstrui successus, nec alia symptomata, quæ plerumque concrementum ejusmodi comitantur, præsto sint, nullus ea supponendi certus est locus. Interim crebra docet experientia, posse post concubitum absque insequente graviditate, menses suppressos esse, abdomen intumescere, quin etiam mammas turgere: quæ symptomata ex carne informi, ob vitiatum semen in utero enata, solent interdum subnasci: & si hæc in nostro casu fuerit præsto, quod penitus negare nollem, attamen ejus origo recentior esse, & neutiquam a novissimo puerperio derivari deberet.

Quicquid vero sit, ea jam decidenda venit quæstio, quænam in hoc ambiguo casu in usum sint vocanda? Mea quidem sententia cardo curationis in eo consistit, ut stagnantes in abdomine, utero, & vesica humores discutiantur, æqualisque illorum circuitus promoveatur, omnes sordes, ex utero præsertim repurgentur, atque præternaturales spasmi demulceantur. Hisce scopis obtinendis, non convenientius commendare possum subsidium, quam pilulas Stahlianas, aut meas balsamicas, quatuordecim bis quavis hebdomade vesperi assumantur, versus menstruum autem tempus, omni vespera capiantur. Cum his ad moliendam alvum, alternari quandoque potest pulvis, qui ex cremoris tartari scrupulo uno, rhabarbari electi drachma dimidia, & magnesiæ granis duodecim conficitur. Præterea usum præstabit egregium Elixir meum balsamicum viscerale, ad octoginta guttas & sub epulis, & vesperi, si a pilulis fuerit otium, ex aqua vino nupta adhibendum: hoc enim remedii genus, tam acrimoniam temperandi, quam digestionem promovendi, & ventriculum roborandi, vim possidet excellentissimam.

Ceterum ab animi commotionibus, iracundia, atque terrore, quantum fieri potest, cavendum suadeo; & corpus, ventriculo a cibis vacuo, probe exercendum. Mane infusum theiforme, ex veronica, melissa, & corticibus citri recentibus sorbere, & reliquo tempore, loco potus ordinarii, decoctum cum quarta vini parte mixtum potare; cœna vero parciori uti expediet. Quæ si votis nondum respondeant, consultissimum erit, thermas vel Carolinas, vel Amasianas, vel Aquisgranenses in usum vocare.

CASUS XCIII.

De raro vesicæ affectu.

Generosissimus vir, quinquaginta annorum, temperamenti sanguineo-cholerici, fluori hæmorrhoidali copioso olim obnoxius, qui per novissimam hyemem parcior ferri cœpit, sex circiter abhinc septimanis, ex improviso stimulum ad matulam sensit, tumque inter mingendum, ardore urethræ discruciatus, lotium reddit album, multisque filamentis plenum, & post aliquam moram sedimentum album largissimum deponens. Hanc molestiam, quam sæpius cito transeuntem pati sueverat, nihil pri-

primum curavit; invalescentem vero, & diutius perseverantem, eamque corporis contabescentia, ac virium jactura paullatim stipatam, variis oppugnare cœpit remediis. Quæ inter præter balsamica, a medico commendata, erat etiam oleum therebinthinæ: quo per quatuordecim dies frustra usurpato, fontes Selteranos potare decrevit, maxime cum tempus incideret, quo his aquis, ob pectoris affectiones, ipsi familiares, uti quotannis soluit. Hausit quidem illas per undecim dies; sed, cum languor ac consumtio corporis majora sumerent incrementa, suasu alterius medici potationi huic per triduum supersedit, & in earum vicem pulveres ex coralliis, spodio, succino albo, mastiche & sanguine draconis confectos usurpavit. Verum his quoque in cassum sumtis, inchoavit denuo potum acidularum: neque tamen minus, idem manet morbi status. Namque cum urina substantia illa quasi gelatinosa, sæpius filamentis instar tunicæ abrasæ permixta, mane præsertim, insigni profluit quantitate; & languor corporis, maxime notabilis pedum contabescentia, magis magisque invalescit.

Bini, quos consuluit, medici in diversas abierunt sententias: alter putavit, gelatinosum illum, qui in urina cernitur, mucum ex vesica profluere, hujusque calculum, saltem imminentem significare; mox vero mentem mutavit, renumque læsionem accusavit. Posterior medicus insignem subesse credit renum, vasorumque urinariorum pariter, ac seminalium imbecillitatem; atque mucum illum semine permixtum esse affirmat. Suspicatur quoque ægrum olim morbo quodam venereo laborasse, hujusque reliquiis deberi præsentem affectionem.

Verum scire licet, virum castissimum, nunquam venerea quadam labe contaminatum fuisse; sed adhuc, dum extra matrimonium degit, vitam agere, scelerum purissimam, & tantum abesse, ut venereis indulgeat stimulis, ut potius ex seminis abundantia, vehementes testiculorum dolores, cum eorundem tumore patiatur, sponte evanescentes. Ceterum ab omnibus dorsi, & reliqui corporis doloribus immunis est, nisi quod levis urethræ ardor mictionem comitetur: neque ullus est seminis, ac purulentæ materiæ fluxus. Appetitu gaudet integerrimo; somno quidem placido fruitur; sed sub hoc manus æstu præternaturali uruntur, & interdum præcordiorum urgent anxietates.

CONSILIUM.

Rarissimus profecto est affectus; quo Vir generosissimus solicitatur, dum mictione valde dolorifica reddit urinam, muco gelatinoso plenam. Ille enim nec a reliquiis gonorrhœæ virulentæ natales suos mutuatur, nec vesicæ, aut renum calculo debetur: sed meo quidem arbitrio partim gonorrhœæ simplicis benignæ, partim hæmorrhoidum vesicæ albarum, nomen justissime meretur. Namque cum generosus æger cruorem hæmorrhoidalem per anum olim reddere suevit, ille vero, accedente ætate provectiori, per aliquod tempus suppressus fuit fluor: non aliter fieri potuit, quam ut sanguis, cujus moles magis augetur, in recto intestino, atque vicina vesica subsistat, stagnet, vasa harum partium sanguifera infarciat, & ob diuturniorem moram portionem tenuiorem lymphaticam, per tunicam vesicæ villosam dimittant; quæ in cavitatem vesicæ stillans, ibidem coagulatur, acrior fit, atque cum urina, inferendo urethræ ardoris sensum, excernitur. Hæc eadem est ratio; quod loco cruenti fluxus hæmorrhoidalis, materia alba, instar albuminis ovorum, per anum reddatur: quæ in nostro casu per vesicam exitu suo potita est. Præterea vero, cum generosus æger cœlibem agat vitam, atque testiculi ob seminis abundantiam sæpenumero intumescant; vero est simillimum, sanguinis copiosiorem ad vasa seminalia fieri affluxum, & uberiorem lymphæ spermaticæ in prostatas, & vesiculas seminales secretionem, quæ cum urina emittitur, & contabescentiæ, viriumque collapsus præbet caussam.

Quod curationem, quæ hactenus, præser-

sertim cum acidulis Selteranis instituta fuit, attinet, has in adfectibus renum ac vesicæ satis quidem proficuas esse credo; in præsenti vero malo, quod ex sanguinis stagnatione circa dictas partes, harumque insequuta atonia originem traxit, neutiquam sufficientes arbitror. Arriderent magis aquæ Schwalbacenses, aut Spadanæ; quæ ob principium, quod fovent, leniter adstringens, & martiale, insignem partes debiles roborandi obtinent virtutem; atque generationem calculosæ concretionis in vesica, ac renibus efficaciter remorantur. Has per quatuor vel quinque hebdomades sub debito regimine, unam quotidie lagænam sorbillando, potare conveniet.

Ex pharmacis duo sunt, quæ commendo; unum essentia cascarillæ, cum essentia succini maritata; alterum est succinum præparatum, cujus uncia una cum dimidia olei tartari per deliquium sit imprægnata & siccata, & ad drachmam dimidiam mane pariter ac vesperi capiendum. Spissiores cerevisiæ, & calidiora vina in hoc morbo plane inopportuna sunt: præstat in eorum locum decocto ex radice sarsaparillæ, scorzoneræ, cichorei, liquiritiæ, & semine fœniculi concinnato, pro potu ordinario uti. Denique fugiantur fortiores corporis per equitationem, ac vecturam concussiones; atque reliquarum rerum non naturalium usus rite instruatur.

CASUS XCIV.

De gonorrhœa simplici, ex impura, & immodica venere orta.

Litterarum studiosus, viginti sex annos natus, temperamenti sanguineo cholerici, tenerioris, debiliorisque corporis constitutionis, tussi, uti videtur, hypochondriaca infestatus, atque parentibus natus sanissimis, mense elapsi anni Novembri cum fœmina menstruo fluore polluta stando celebrat, & aliquoties repetit coitum. Sentit protinus ardorem in pene, ex quo imminentem metuens gonorrhœam, purgans sumit medicamen, quod ventrem subducit copiose: at ille securus repetit illicitum concubitum; dietæ irregulari, potationi spiritus vini, ipsiusque calidioris vini indulget; & iterum purgans, quasi hoc expiaret nefas, adhibet. Sed brevi post crebra stimulari cœpit tentigine, atque semen bis terve quavis hebdomade sub nocturnis imaginibus elabebatur, cum atrocissimis pedum, maxime genuum circa articulos tormentis. Hæc non minus, ac pollutiones nocturnæ, propinatis decocto quodam, ac pulvere temperante, brevi tempore remittebant; sed penis erectus, ubi detumescebat, seminis quasdam guttas præter voluntatem exstillare incipiebat; & priores molestiæ per intervalla recrudescebant. Neque ferebant desideratam opem tinctura quædam, ex spiritu therebinthinæ, balsamo de Copaiva, & oleo succini confecta, nec emulsiones, nec ossa sæpiæ in pulvere: potius invalescebant symptomata, quorum hæc jam est idea.

Ubi erigitur colis, protinus elabitur semen; mane expergefactus, missa urina, insigni ad venerem urgetur cupiditate; urina deponit flavum sabulum, quod eo copiosius jamjam in matula cernitur, postquam per triginta dies acidulis Selteranis, lacti nuptis, conjuncto usu Elixirii balsamici, cum menstruo lixivioso parati, & pulveris temperantis, usus fuit. Attamen post hanc potationem, nocturnæ pollutiones rarius contingunt; ardor urinæ, & spasmi pedum tantum non cessarunt; nec nisi, sumtis incongruis potibus adhuc adfligunt. Neque etiam glutinosa illa, & spermati similis materia, quam olim copiosam cum urina reddidit, tam larga conspicitur.

Ceterum ad sudorem est facillimus æger, & bis quotannis venam tundendam præbere suevit; adpetitu ciborum fruitur integro, & somno placidissimo. Inter medicinas, quas hactenus adhibuit, & ex quibus bene habuit, fuerunt infusum laxans mannatum, pulvis temperans ex lapidibus cancrorum, antimonio diaphoretico, osse sepiæ, & nitro paratus, atque spiritus nitri dulcis, ex spiritu flammifico Hoffmanni compositus, & quarta balsami vitæ parte remixtus. Ve-

rum

rum cum nondum penitus debellari potuit tædii plenum malum ; tuum, vir illustris, anhelat æger consilium, docerique cupit : 1) Anne morbus, quo cruciatur, sit gonorrhœa simplex, a summa debilitate partium genitalium sustentata? 2) Num spes sit, illum expugnandi, & quibusnam remediis hoc scopo potiri liceat? 3) Utrum tuto possit leges matrimonii subire?

CONSULTATIO.

Vidi probe ac intellexi ex communicata mecum morbi historia, quæ molestiæ ægrum habeant solicitum. His ut congruam medelam præscribam, atque priori quæstioni : Anne morbus pro gonorrhœa simplici, quæ a summa partium genitalium debilitate sustentetur, habendus sit? faciam satis. Omnino tonum partium, quæ elaborationi seminis dicatæ sunt, labefactatum huic affectui, quem jure gonorrhœam simplicem adpellare licet, originem ac nutrimentum præbere arbitror. Ob hancce enim harum partium debilitatem, humorum lymphaticorum, seminalium, salinis, scorbuticisque sordibus procul dubio imbutorum, major ad illas & copiosior fit affluxus; qui partim interdiu præter voluntatem, partim noctu per pollutiones elabuntur; atque crebram tentiginem, ac urethræ sub mictu ardorem excitant. Si de caussis hujus mali dispiciamus, non alia se nobis offert, quam impurus ille coitus, aliquoties repetitus : quippe quo astrictum est partibus genitalibus peregrinum & corruptum quasi fermentum, quod non modo robur vesicularum vasorumque spermaticorum destruxit, verum etiam semen contaminavit; eo magis, cum ipso jam ægro scorbutica humorum diathesis præsto esse videatur, quemadmodum dolores vagi, quos patitur, & sabulosum lotii sedimentum attestantur. Hinc etiam vehementer laudo fontis Selterani lacte permixti potationem; quæ, si omissa fuerit, longe atrocius esset malum.

Quod igitur secundam attinet quæstionem : An spes salutis supersit, & quibusnam hanc impetrare liceat medicaminibus? haud ignorari oportet, gonorrhœam virulentam, rite tractatam, longe faciliorem brevioremque admittere curationem, quam quidem benignam illam simplicem. Hæc enim sæpissime adoritur corpora debiliora, quæ humoribus impuris scatent, & medicamina poscit mitissima; cum illa robustiora potissimum occupet subjecta, nec a fortioribus, generosisque exacerbetur medicinis. Nihilo tamen minus felicissimo curationis eventu in nostro casu potiemur, si illi, recte administratæ diutius, & cum patientia insistat æger. Instituetur autem commode per potationem aquarum Selteranarum. Hasce enim cum duabus lactis partibus commixtas, per quatuordecim dies ita adhibendas suadeo; ut quavis quarta die interponatur pulvis laxans, cujus hæc sit formula : Recipe rhabarbari electi pulverisati drachmam dimidiam, cremoris tartari scrupulum, antimonii diaphoretici grana decem, diagrydii sulphurati grana quatuor. M. F. pulvis pro una dosi. Deinceps quotidie cubitum iturus æger, capiat drachmam pulveris, ex specierum de hyacintho; ossium sepiæ ana drachmis duabus; succini præparati drachma una concinnati : mane vero sorbeat infusum theiforme, quod sic se habet : Recipe herbæ menthæ crispæ, melissæ, summitatum millefolii, florum hyperici ana manipulum, seminis fœniculi, ana drachmam. C. C. D. Extrinsecus peni admoveatur sacculus sequens : Recipe herbæ menthæ crispæ, florum chamomillæ Romanæ, rosarum, balaustiorum, foliorum lauri ana manipulum, baccarum lauri, mastichis ana unciam dimidiam, caryophyllorum aromaticorum drachmas tres. M. C. C. D. S. species, quæ in vino rubro subadstringente decoctæ, sacculo includantur. Denique servanda est recta vivendi ratio; fugiantur cibi acidi, saliti, flatulenti, cæpæ præsertim, & allium; evitentur quoque potus calidiores, spirituosi; nec nisi vinum generosum Sect, ad ventriculum roborandum, parca inter epulas quantitate

tate bibatur. Ceterum, stomacho a cibis vacuo, corpus moderate moveatur; & pro potu ordinario sequens potetur decoctum: Recipe radicis sarsaparillæ uncias duas, scorzoneræ, cichorei ana unciam, liquiritiæ, corticis ligni sassafras ana drachmas sex, rasuræ ligni santali rubri unciam dimidiam, seminis fœniculi drachmam. C.C.D.S. species, quarum unciæ binæ ex tribus aquæ mensuris sunt decoquendæ.

De matrimonio, juxta tertiam quæstionem, nihil adhuc certi determinare audeo; neque tamen illud subire prius licebit, quam morbo funditus exstirpato: quem finem, quin commendata curatione sit assequuturus, non dubito.

CASUS XCV.

De gonorrhœa inveterata.

VIr quinque & quinquaginta annorum, temperamenti cholerico-phlegmatici, olim juvenis in gonorrhæam incidit; quæ abhinc aliquoties, inque primis ante undecim annos cum fluore flavo virulento reversa & congruis balsamicis, therebinthinatis, cinnabarinis, mercurioque dulci sublata est. Tertius jam agitur annus, ex quo in utroque inguinum venerei adparuere bubones; ægre quidem ob discrasiam humorum acriorem, tamen feliciter persanati. Præterea per quinque jam annos cutim, maxime in cervice, curvaturis cubitorum, & ano circa ossis sacri & coccygis confinia occupant lichenes, ex pallido rubentes, squamulas dimittentes, & ubi corpus incaluit, insigniter prurientes. Pruritum mitigaverunt paullulum decocta lignorum, cum tinctura antimonii usurpata; sed malum prorsus exstirpare haud suffecerunt. Quare ante biennium commendavi, ut æger, partim ad aerem mutandum, partim ad cutim emolliendam thermas adiret; quibus usus bene quidem habuit, sed recidit in benignum seminis fluxum, nullis hucusque remediis obsecundantem. Hunc eo certius ab usu balneorum derivo, cum mihi constet exemplum viri cujusdam, qui ob quandam molestiam, balneis aquæ dulcis usus, gonorrhœa benigna, balsamicis medicinis brevi expugnata, infestatus fuit.

Hoc est tædii plenum illud vitium, quo adhuc angitur æger, cujusque medelam flagitat. Semen fertur & sponte, & ubi colis premitur, prorsus album, lintea dumtaxat flavis polluens maculis; colis compressus dolorem infert, adeo, ut æger ulcus urethræ suspicetur. Frustra datis pilulis, quæ succinum, myrrham, olibanum, gummi hederæ, juniperi, cinnabarim nativam, mercuriumque dulcem habebant; illæ, quæ ex therebinthinæ binis partibus, succini, myrrhæ, florum sulphuris singulorum una constabant, sistere videbantur molestum fluxum; at ille, celebrato concubitu, semper recrudescebat. Quum itaque interna medicamina votis haud facerent satis, & ea, quæ fortius urinam pellunt, ob graviora, quæ renibus, vesicæque inferre possent, damna propinare dubitarem: ad externa deveni, & hæc inter primum mercurium dulcem, cum aqua plantaginis, aut infuso ex herba plantaginis, salviæ, hyssopi, radiceque caryophyllatæ confecto, urethræ injiciendum curavi; sed inde fluxus cernebatur virulentior. Hinc substitui emulsionem ex myrrha, succino, therebinthina, vitello ovorum, decoctoque recensito paratam, eamque immitti urethræ jussi: sed & hæc malum exacerbavit adeo, ut non modo copiosius semen, verum etiam ipse tandem cruor profflueret, cum sedimento putrido atque cruento. Quare abstinui a remediis; quo facto fluxus adparuit benignior, ac parcior.

Interim cum semen esset tenuius, ac ex uxoris mente paullo acrius; multique laudarent usum emulsionis, ex seminibus quatuor frigidis, cannabis, & agni casti concinnatæ, propinavi hanc, sed cum successu minus felici. Namque protinus excipiebant stranguria, colica, ac insignis dolor dorsi tensivus, qui corpore horrore perfuso, admodum invalescebat, tantusque erat, ut nec corpus sine tormen-

mentis movere, situmque mutare posset; accedentibus febre, siti, viriumque collapsu. Præterea post adplicatum lumbari regioni linctum, quem spiritus cujusdam ex gummatibus, & plantis aromaticis parati partes binæ, spiritus vini camphorati una constituebant, profluxit cum lotio materia crassa, lenta, alba, odoris expers, puri similis, copiosissima quantitate. Usurpatis convenientibus remediis, intra trium hebdomadarum decursum, remittebant hæc symptomata, & pristinus valetudinis status, & seminis profluvium, sub his affectionibus parcissimum, denuo rediit.

Hinc in usum revocavi injectiones tepidiores, quæ aquæ sambuci uncias quindecim, vitrioli cyprii calcinati drachmam unam habebant, & primum vehementem ardorem, paullo post mingendi cupiditatem excitabant; quam urinæ sequebatur emictio dolorifica. Cessabat subinde sub continuatis illis injectionibus fluxus seminis; sed hunc cohibitum presso pede sequebatur dolor in dextro inguine tensivus, cum levi febricula catharrali, atque tussi molesta junctus. Febre discussa, tussique per stomachica, & aromatica consopita, male tamen habere pergebat ægrotus, ut ideo metuens, ne ex suppresso fluore, periculosæ suborirentur metastases, ab ulteriori injectionum usu desistere teneret. His missis mox iterum fluere cœpit semen; cujus profluvii præsens hic est status.

Si mittitur urina, mittitur autem sine dolore; elabitur simul materia albicans, sub decubitu parcior, in erecto situ copiosior: tum in matula cernitur mox hæc materia, cretacei fere coloris: mox alia lenta, viscidior, vitro tenacius adhærens: utrique supernatat semper levis quædam nubecula flavi coloris: urinæ quidem minguntur citrinæ, nunquam vero sanorum instar limpidæ, sed subjugalium more crassiores semper sunt, nequæ tamen turbidæ. Ceterum adhuc notari meretur, ægrum olim hæmorrhoidibus, quas cœcas vocant, obnoxium, per viginti autem annos ab iis immunem, novissime in superiori ani parte, circa sphincterem, sensisse tumorem, primum valde dolentem, mox ulceratum, pusque fœtidum adhuc plorantem.

CONSULTATIO.

Morbus ille pertinacissimus, cujus caussa consultus sum, altas jam egisse videtur radices: siquidem virulentum seminis profluvium ægrum non modo juvenem atrociter vexavit, verum etiam undecim abhinc annis valde cruciavit, & novissime quoque per varias, easque externas semper caussas revocatum, tyrannidem suam exercet. Nullum profecto est dubium, quin ejus sedes atque caussa partim in nimia relaxatione, ac debilitate vasorum spermaticorum, partim vero, & præcipue in ulcere scirrhoso prostatarum debeat collocari; atque ideo difficillimam minatur curationem. Docemur enim experientia, quod ejusmodi malum inveteratum, omnium balsamicorum remediorum, in hisce adfectionibus valde laudatorum, uti sunt balsamum Peruvianum, de Copaiva, spiritus therebinthinæ, balsamum sulphuris therebinthinatum &c. atque etiam traumaticorum, vim longissime eludat; siquidem ex traumaticis, intempestive cohibito fluxu, graviora symptomata, quin bubones venereos suboriri; ex balsamicis vero validioribus, ardores excitari, ac inflammationes, sæpius observamus. Neque in tali gonorrhœa, licet vere venerea, ac virulenta existat, a salivatione mercuriali ullum expectare licet auxilium: neque proficuus est thermarum usus. Namque hæ, magna quantitate bibendæ, in tubulis corporis jam debilitatis hinc inde stagnantes, partes spermaticas nervosas valde, ac membranaceas, magis relaxant, & ideo fluxum virulentum revocant ac exacerbant. Eo magis cuncta balnea, & aquas minerales in iis exsulare debent subjectis, quorum humores, inque primis lymphaticus latex, miasmate venereo jam sunt contaminati; quale inquinamentum in nostro ægrotante significant efflorescentiæ serpiginosæ, & lichenes furfuracei, anum

circa

circa os sacrum, atque coccygis, cubitosque occupantes, & molestum pruritum inferentes.

Præcipua potius in exstirpando præsenti morbo ea sit cura, ut sanguis ac humores rite depurentur. Huic operæ egregium faciet pretium essentia radicis pimpinellæ albæ, cum essentia succini maritata, ita quidem, ut prioribus diebus sola essentia pimpinellæ, deinceps eadem cum tertia, mox æquali, ac denique majori essentiæ succini commixta, augendo successive dosin, ter quotidie exhibeatur, atque mane suavis exinde sudor expectetur. Porro ex herba melissæ, menthæ, salviæ, floribus rosarum rubrarum, balaustiorum, chamomillæ Romanæ, & mastyche apparari potest sacculus, isque vino rubro calidiori immersus ad perinæi, & inguinalem regionem adplicari. Iisdem speciebus, cum vino Burgundiaco decoctis pro injectionibus uti licet: quarum etiam ope balsamus meus vitæ, urethræ immissus, egregiam præstabit utilitatem. Quamvis enim ardores ac dolores excitare videatur, mox tamen hi remittunt; & præterea hoc excellens remedii genus exulceratas partes insigniter mundificandi, relaxatas vero corroborandi virtute pollet. Contra vero probe cavendum suadeo a medicinis acrioribus, maxime venereis, vitriolo cyprio, & adstringentibus: hæ enim noxam inferunt certissimam.

Denique pro potu ordinario commendo decoctum sarsaparillæ saturatius, additis passulis, & cinnamomo paratum: quibus, si rite depuratos esse constet humores, tunc ad roborandas partes relaxatas pulverem, ex antimonio martiali cachectico, coralliis, succino, & osse sepiæ paratum, ex aqua cerasorum nigrorum, succo citri, & sedi majoris nupta nonnunquam adsumere juvabit.

CASUS XCVI.

De gonorrhœa inveterata ex intempestivo veneris usu.

Vir quidam generosus, in florentissima ætate constitutus, ob præmaturum veneris exercitium, & inde relaxata vasa, semen vehentia, hujus profluvium per novem jam patitur annos. Namque propter dictum valde præmaturum veneris exercitium, ab ætatis decimo sexto ad vigesimum annum, singula fere nocte inter ludibria nocturna semen profluxit, cum insequente corporis contabescentia, & colore vultus pallidissimo. Tum ipsi accidit gonorrhœa virulenta, & per aliquod menses cruciavit, quæ relinquebat seminis profluvium, ad hanc usque diem adfligens. Namque ab eo tempore ardentissimo in urethra inter mingendum torquetur sensu, lotium continet copiosa filamenta; quod missurus, aut alvum exoneraturus, testium, & maxime sinistri dolorem, ac spasmodicam retractionem sentit, emictione demum solutam; qua facta, semen tenue, crudumque latenter profluebat. A grato cum personis sexus sequioris consortio, hæc symptomata frequentius urgent, majorque testiculos, veluti excoriati essent, vexat dolor. Post accedentes forsan nocturnas pollutiones, per aliquot dies a fluxu seminali liber est: potuit quoque prioribus annis coitum cum voluptate celebrare; qui novissime absque grata titillatione contingit, siquidem semen acrius videtur, rodit, & absque sensu elabitur. Excretum quoque per nocturnas imagines semen jam cernitur tenuissimum, spumæ simile & odoris expers; neque parum crucis figunt dolores dorsi, renum, atque capitis; cum ceterum rectissime valere videatur.

His ergo molestiis varias opposuit medicinas, quas inter quædam ex antimonio confecta insigne præstitit emolumentum; ab hujus enim usu, per sex dumtaxat dies continuato, coctum evadebat

debat semen, & magna copia, cum insigni levamine excernebatur. Sed cum hoc remedio privatus esset, cuncta redierunt symptomata, nullis obsecundantia medicaminibus: quare tuum, vir excellentissime, petit consilium.

CONSULTATIO.

INtellexi ex mihi missis litteris, virum quendam generosum, seminis profluvio longissimo, frustra adhibitis variis remediorum generibus, admodum vexari: quod cum jam altas radices egit, atque ob perpetuum tam lymphæ nutritię, quam seri mucidi, a sanguine secedentis affluxum, ad testes ac vesiculas seminales insigniter relaxatas, fere consuetudinalem, materię seminalis excretio urgeat assidua, curationis spem angustissimam reddit. Hocce potius vitio totum corpus labesit, emacrescit, vires consumuntur; & nisi ferantur suppetię, ipsi tandem sensus, externi pariter ac interni, visque memorię labefactantur.

Necesse itaque est, ut omni studio oppugnemus id malum; quo fine ad roborandum totum nervorum genus, ventriculum, inque primis relaxatas seminales partes confortandas, quę cura esto pręcipua, insignem polliceor virtutem ex hoc pulvere: Recipe cornu cervi philosophice pręparati, usti, ossium sepię, succini pręparati, ana unciam dimidiam, mastiches drachmas duas. M. F. pulvis, cujus drachma dimidia, primum bis quotidie, dein semel, vel mane, vel hora pomeridiana quarta, ex jusculo avenaceo, vitello ovi permixto, vel ex aliquot unciis emulsionis, quę sic se habet, capiatur: Recipe seminum quatuor frigidorum majorum, papaveris ana drachmas duas, aquę melissę, plantaginis, cerasorum nigrorum, florum acacię ana uncias duas. M. F. emulsio, cui adde syrupi papaveris drachmas tres.

Pro potu ordinario utendum suadeo decocto leniter adstringente, atque roborante, quod tale esse potest: Recipe radicis chinę uncias sex, ligni lentisci, santali rubri, citrini, cassię ligneę, cinnamomi, ana drachmam unam. C. C. D. S. species, quarum uncia ex binis aquæ mensuris per horam dimidiam decoquatur. Ex topicis emplastrum, quod ex emplastri spermatis ranarum unciis duabus, sacchari saturni, aluminis usti, & camphoræ ana drachma una paratur, ad renum regionem adplicare juvabit. Præsertim vero alvum purgare expediet, quem finem commode assequemur infuso mannato, & in curationis principio, & quavis decima die mane assumendo. Formula hæc est: Recipe mannæ electæ uncias duas, rhabarbari pulverisati, cremoris tartari ana drachmam unam, coque & solve leni calore in vini albi unciis sex, colaturæ adde olei de cedro guttas sex. M. D. pro una dosi.

Ceterum rectam servare oportet vivendi rationem; & quamvis moderata corporis exercitatio haud noceat, fortior tamen illius commotio per vecturam aut equitationem fugienda est. A cibis porro salitis, acidis, acrioribus, & aromatisatis; nec non potibus vinosis ac cerevisiariis sedulo cavendum est: haustus vero vini austeri Pontac sub epulis concedatur. Denique si his obsecundare recusaverit malum, operæ erit pretium, aquam plantaginis vel solam, vel cum quarta parte aceti fortioris vini, mixtam, eamque frigidam intra lintea, ad regionem pubis ac lumbarem interdum admovere. Quorum remediorum usus, si rite, ac diutius protrahatur, non frustraneus illorum erit effectus.

CASUS XCVII.

De gonorrhæa inveterata cum variis symptomatibus ex inquinamento venereo.

VIr quinquagenarius, temperamenti phlegmatico-sanguinei, castra a teneris sequutus, variis, prout id vitæ genus fert, excessibus tam in animi affectibus iracundis, quam crapulis, ac venereis libidinibus juniorem corrupit ætatem. Idcirco multis vitiis, quæ impura venus post se trahit, laboravit: siquidem

dem olim tuberculum carnosum urinæ ductu innatum erat, unde urina per plures annos impeditior profluxit, quin interdum plane retenta est. Non minus sępenumero gonorrhœam passus, triginta abhinc annis, curam, quam vocant salivalem, bis sustinuit; attamen cum venereæ rei denuo indulgeret, ea recruduit frequentissime, facile semper persanata. Ante duodecim annos liberatus est a caruncula urethræ inhærente: abhinc liber fuit urinæ cursus, sed parca ejus quantitas, quæ vix vitrum, quo ad vinum bibendum utimur, implet, quavis vice, ad hanc usque diem mingitur. Ab hoc quoque tempore virulentus seminis fluor ferme cessavit; nisi quod illius, mox albi, mox subcitrini unica dumtaxat guttula, interdum vel cum urina reddatur, vel ante mictionem elabatur; ac urina materiam albam gelatinosam, filamentis intermixtam, ad matulæ fundum deponat.

Elapsis septemdecim mensibus febrem incidit gravissimam; qua intra binas hebdomades ope salium digestivorum, & aliorum antifebrilium remediorum feliciter superata, interjecto bimestri, post corpus equitando fortius concussum, inguinalem sibimet contraxit herniam. Hanc non secus, ac reliqua symptomata debellaturus, stuphis sudatoriis insidere cœpit, & suffitu ex herbis roborantibus corpori admisso, copiosos movit sudores. Verum hernia mansit eadem, & potius atroces capitis dolores, a quibus antea liber erat, cum assiduis vigiliis succedebant. Hos oppugnavit primum bolis, ex mercurio dulci confectis; iisque in cassum sumtis, adhibuit decocta leniora, & ex his quatuordecim dies a capitis tormentis liber evasit.

Mox autem pristinum vivendi genus agere, atque libidini rursus indulgere cœpit: hinc protinus repetebant capitis dolores, hocque mox totum, mox in alterutro, mox utroque temporum, mox in vertice, magnis tormentis nocturno potissimum tempore exacerbatis, somnumque turbantibus obsidebant. Contabescebat simul corpus; per vices febrilis accedebat insultus, urgebat tussis sicca; oris halitus erat fœtidissimus; & per intervalla immanissimi dolores brachiis, pedibusque, mox circa juncturas, mox partem musculosam eorundem inhærescebant. Neque tamen minus cuncta hęc symptomata vesperam noctemque dumtaxat reddebant molestam; per diem bene habebat, ciborumque egregio gaudebat adpetitu, iisque molestiis per integrum vexabatur annum; frustra usurpatis pulvere solari Hallensium, antispasmodicis, remediisque sanguinem purificantibus.

Hisce novissimis hebdomadibus, capitis tormenta adeo invaluerunt, ut assidua per noctem diemque adfligerent. Quamobrem, cum partim ob gonorrhœam tam sæpius recidentem, partim mercurialia in cassum propinata, justissime cuncta symptomata & a virulentia venerea, & a mercurio intra corpus retento derivari posse viderentur: consultum putaverunt medici, illa vel salivatione mercuriali, vel ea curatione, quæ per famem, atque sudorem fit, oppugnare. Quod attinet salivationem, eam per mercurium externe illitum excitandam esse arbitrantur; quorum cuncta ex mercurio parata remedia, si interna propinarentur, ea virtute, qua mercurialia miasmata ex massa sanguinea repurgarent, minime pollere crediderunt. Quum autem anceps sit hoc medicationis genus; & ægrotus ad iracundiam vehementissimam ex leviori caussa facillimus existat; arrisit ipsi magis posterior curandi via. Hinc, misso ante duodecim dies ex vena in pede tusa sanguine, laxandi fine per tres successive dies sumsit pulverem ex auro fulminante, & magnesia nitri paratum, qui ventrem absque ullis torminibus egregie subduxit. Tum, evitato cujuscunque generis potu, tres quotidie mensuras decocti saturatioris, ex radice sarsaparillæ, chinæ, hermodactylis, pimpinellæ, passulis, & tantillo ligni sassafras concinnati potavit; simul bis quotidie tincturam antimonii tartarisatam, essentiæ lignorum nuptam sumsit; cibos non nisi assos comedit, & singulo

mane in cista sudatoria leniter sudavit.

Sub hac curatione, primo triduo nullum observabatur symptomatum levamen; at reliquis diebus mitigabantur capitis dolores, tussis vehementia remittebat, alvus quotidie respondebat, ciborum cupiditas manebat integra, urina, quæ crassa est, coloreque decoctum æmulatur, libere mingebatur, cum copioso sedimento; virium nullum accedebat decrementum, nec febrilis motus, & æstus ardorque capitis pulsatilis, qui antea illius dolores comitabatur, ferme evanescebat. Hane ob caussam visum fuit consultissimum, ut, si virium, adpetitusque integritas perseveraret, nec febrilis, aut aliæ molestiæ accederent, eam curationem continuaret. Verum, cum dubius hæreat, num huic consilio aures prœberet, anne potius salivationem sustineret; tuam, vir Experientissime, expectat flagitatque sententiam. Nec te ignorare oportet, sanguinem novissime ex vena detractum, post trium horarum moram, tunica pituitosa, tam crassa tenacique obductum fuisse, quæ vix cultro dissecari potuit; atque serum biliosum, cruoremque aterrimum ostendisse.

CONSULTATIO.

Ex præmissa morbi historia, rite ponderata, luculenter patet, non solum succos vitales impuros, corruptos, tenaces, & ab inquinamento venereo contaminatos, caussam præbere immanissimis, quos æger in capite ac artubus patitur, doloribus; verum etiam partes solidas nervosasque, per crebros diætæ errores, exercitia venerea, vehementiorem iracundiam, ac nimium mercurialium remediorum usum, insigniter vitiatas, labefactatas, ac debilitatas esse. Quæ cum ita sint, salivationi mercuriali, sicuti vulgo institui solet, subscribere neutiquam possum; sed valde vereor, ne ex illa exacerbetur malum; neque vero votis facturam esse satis eam curationem solam, quæ novissime per famem, ac decocta fuit administrata, persuasus sum: siquidem tenacissima humorum diathesis, quam inter alia sanguis ex vena pronuper missus testatur, potentiora requirere videtur subsidia. Commendarem potius eam medendi rationem, qua præter convenientia decocta, & congruam a cibis abstinentiam, ad resolvendum humorum coagulum, & sordes per sudores eliminandos, remedia mercurialia, selecta tamen, & bene præparata in usum vocarentur. Quam ut pressius explicem, sic adornandam esse puto.

Primum quidem primæ viæ sunt repurgandæ per sequentes pilulas, binis vicibus, interposita una die, sumendas: Recipe gummi ammoniaci depurati, extracti panchymagogi Crolii, mercurii dulcis, cinnabaris nativæ præparatæ ana drachmam semis, pulveris croci, salis succini ana grana tredecim. M. F. pilulæ, ex drachma dimidia viginti parandæ, proque una capiendæ dosi. His usurpatis, incipiat æger singulo mane adhuc intra lectum, quartam mensuræ partem decocti tepidioris potare, quod sic se habet: Recipe sarsaparillæ electæ uncias tres, radicis pimpinellæ, vincetoxici, corticis Guajaci ana drachmas duas. Conc. cont. M. F. species, cum binis aquæ mensuris in vase clauso decoquendæ. Ex hoc decocto sumat sexaginta guttas mixturæ, quæ ex tinctura antimonii acri, spiritu bezoardico Bussii, ac liquore meo anodyno minerali concinnatur: atque hinc, haustis insuper aliquot infusi herbæ Theæ vasculis, suavem, lenemque expectet sudorem. Usus hisce per octo dies, iterum corpus ope pilularum supra commendatarum bis purgari curet; tum repetat sudationem per decoctum provocatam ad idem tempus; hancque interposito iterum pilularum usu, tertia vice instituat.

Sub hac vero medicatione juvabit quibusdam adhuc uti medicaminibus. Nimirum in vicem potus ordinarii substituendum est decoctum, quod ex radicis scorzoneræ, sarsaparillæ singularum uncia una, cichorei vero drachmis binis, cum tribus aquæ mensuris coctis, & sub finem passulis minoribus, corticibusque recentibus citri vel aurantiorum permixtis ap-

apparatur. Ex hoc vesperi drachma dimidia pulveris cujusdam, sequentem in modum conficiendi sumenda erit: Recipe lapidum cancrorum, cerussæ antimonii ana unciam semis, cinnabaris nativę præparatæ, succini ana drachmas duas, nitri purificati drachmam unam. M. F. pulvis. Vesperi porro pedes in pediluvia, ex aqua fluviatili, & surfuribus triticeis confecta, ad suras usque imponendi, inque iis per horam dimidiam detinendi sunt: illis enim, si justo prædita fuerint tepore, humores redduntur fluxiliores, & a capite ad corporis alliciuntur superficiem.

Ceterum exactissimam servare conveniet diætæ rationem; cibi plerique assi comedantur, copia parciores; animi vehementes commotiones, corporisque exæstuationes non minus ac refrigerationes probe vitentur, nec ex vinis quidpiam capiatur, præter haustum veteris Rhenani sub epulis. Alvus si fuerit segnis, vescendum est jusculis, quæ ex passulis minoribus, manna, & una vini, binisque aquæ partibus conficiuntur: & si capitis dolores immaniter vexent, externe naribus admovendum suadeo balsamum meum vitæ; & interne liquorem anodynum, octo guttis saccharo excipiendum, & in ore fovendum, donec solvatur. Hæc sunt, quibus saluti viri generosi consulere volui; quæ Deus fausta reddat, ex animo precor.

Relatio ulterior morbi.

Usurpata hac, quam præscripsi, medicatione, optime habuit æger: at cum pristino vivendi generi indulgere rursus cœpisset, recruduerunt omnes molestiæ; quarum hanc mecum communicavit medicus historiam. Cuncta morbi symptomata nostrum denuo invaserunt ægrotantem; quorum sedes procul dubio in prostatarum, vesicularum seminalium, collique vesicæ ulcerosa erosione collocanda videtur, & hæc est idea. Lotium, quod large mingit cum quadam difficultate, subcitrinum est, turbidumque instar cerevisiæ triticeæ; cum quo fertur materia lactea, ex albo flavescens. Hæc in urina recens missa vel non adparet, quasi adhuc soluta esset, vel in forma alborum filamentorum in ea fluctuat; ubi vero conquievit, sedimenti instar farinacei levioris ad matulæ fundum secedit; sub quo sæpius tenacior, flavique coloris mucus, vitro adhærens firmiter conspicitur. Non minus interdum absque urina, semen quasi virulentum, quale in gonorrhœa esse solet, ex cole guttatim labitur. Neque vero tam crebra mingendi urget cupiditas, quanta stranguria pressos vexat; sed ad penis radicem sub emictione pressorius tensivusque incumbit dolor.

Pręterea noctes ob assiduas vigilias molestæ sunt; vix enim per unam alteramque dormit horulam: hinc languent vires, nec in conclavi obambulare sine lassitudine potest. Sumtis epulis æstus præternaturalis, cum siti, pulsuque celeri interdum observatur; qui per totam continuat noctem. Sæpius inter pastum ex improviso corripitur quodam horrore, leviori, atque brevissimo; quem nullus excipit calor. Noctu frequenti adficitur nausea, quæ, ubi surrexit, cessat, & mane recurrit cum copiosa sputatione. Dolores capitis, & artuum externorum per vices incidunt; sed mox sponte remittunt. Ciborum adpetentia adhuc viget; major autem bibendi cupiditas, ut præter infusa calidiora, quotidie ultra sex cerevisiæ mensuras potare teneatur; ideoque copiosissimam reddat urinam. Vini potationem calor præternaturalis & sitis prohibent. Ceterum alvus respondet; pulsus mane fertur æqualis, naturalis, sed paullo languidior: neque vero præsto sunt sudores nocturni colliquativi, nec hecticodea corporis consumtio.

In hoc rerum statu pauca sunt, quæ adhibui medicamina; ex quibus, cum insigni dolorum levamine, quandoque potavit sequens decoctum: Recipe radicis sarsaparillæ unciam, chinæ unciam semis, radicis fœniculi, eryngii, altheæ ana drachmas duas, rasuræ eboris unciam semis. Conc. coquantur in aquæ sim-

simplicis mensuris duabus ad medietatem; circa finem adde radicis liquiritiæ concisæ drachmam, anisi stellati drachmam semis. Colatura D. Ex hoc decocto mane pariter, ac hora pomeridiana quarta sumsit triginta guttas tincturæ antimonii martialis. Vesperi nonnunquam adhibuit pulverem, cujus hæc erat formula: Recipe lapidum cancrorum scrupulum dimidium, antimonii diaphoretici, viperarum ana grana sex, nitri depurati, cinnabaris antimonii ana grana tria. M. F. sex pulveres. Infusum mannatum, quo laxandi scopo usus fuit, bis vomitu reddidit: & contra febriles insultus, atque nauseam illam nocturnam, quæ ex primis viis ortum trahere videtur, usurpavit Elixirium, ad mentem Hoffmanni ex extractis amaricantibus, detergentibus & roborantibus, atque vino Hungarico paratum, quod brevi ante prandium ex haustu vini Mosellani, cum insigni fructu capere suevit. Ad sitim denique extinguendam sumsit tincturam florum rosarum, cum spiritu nitri dulci commixtam; at brevi ante recensitæ adhuc ipsum discruciant molestiæ.

RESPONSIO CONSULTATORIA.

FUndamentum cunctarum adfectionum, quæ Virum generosissimum adhuc immaniter tractant, non nisi in nimia relaxatione, atque erosione partium genitalium internarum, nominatim glandularum prostatarum, vesicularum seminalium, urethræ, ac vesicæ colli situm esse, in priori, quod suppeditavi, consilio jam adnotatum est. Scilicet propter relaxationem illam succi vitales ad eas partes majori copia ruunt, & ideo substantiam chylosam atque seminalem ad prostatas secernunt glandulas; quæ una cum ulcerosa, quam eædem læsæ partes fundunt, materia mixta per colem fertur, ita ut hæc, tanquam ponderosior fundo matulæ adhæreat; illa chylosa, ac levior inter urinam fluctuet. Neque vero dolorifica esse potest mictio, quoniam æger multum potus assumit, eoque acrimoniam humorum diluit ac temperat.

Idem porro partium solidarum vitium, per impuram pariter ac nimiam venerem acquisitum, nutritum, & jam inveteratum, reliquis symptomatibus, quibus torquetur æger, caussam suppeditat, & ex illo vigiliarum, dolorum capitis ac artuum, nauseæ, languoris, horroris, æstus, sitisque ratio commode derivari potest. Etenim ulcerosum illud inquinamentum, venereo forsitan adhuc pollutum miasmate, absorbetur per venas sanguiferas, atque tum cum reliquis corporis humoribus, maxime lymphatico latice permiscetur. Hinc sicuti totius massæ sanguineæ textura a naturali temperie deflectit, ita præsertim lympha vitiatur; quæ acris ac salsa reddita, ardorem, æstum, sitim, doloresque parit, & nutriendo corpori inepta fit. Quum autem ob internum ardorem magnum est bibendi desiderium, multumque potus dilutioris sumitur: fit inde, ut robur ventriculi atque digestio destruatur, chylus generetur dilutus & aquosus, & multæ in prima regione relinquantur cruditates, quæ nauseæ, ructuum, somnique turbulenti caussam præbent. Nec denique parum momenti ad debilitandum totum nervorum genus contribuunt fortiores animi affectus, & præsertim iracundia, quibus a multis annis nimium indulsit æger,

Quænam igitur est, quæ tantis malis opponi posset, medela, ut nisi ea exstirpentur, saltem mitigentur? Si percurram cuncta remediorum genera, nullum fere invenio, quod certam securamque polliceatur opem. Salivationem quod attinet, quæ in morbis, ab impura venere subortis, vim habere solet excellentem, illam in nostro ægrotante nemo profecto admittet, cum ipse impatiens ac iracundus admodum existat, atque insuper partes seminales, ac vesica gravi jam notatæ videantur læsione. Neque aquas minerales, inque primis thermas Carolinas abs re fore puto, quoniam illæ ob magnam salis calcarii amaricantis, quam fovent, copiam, erosas partes magis

exasperant. Nec securi usus sunt fortiores sudationes, cum decoctis lignorum instituendæ; quippe quæ humores in majorem atque periculosam commotionem agere valent. Nec denique purgantibus acrioribus atque mercurialibus, ad sordes per anum eliminandas, locus est; cum de iis justus sit metus, ne tonum ventriculi, ac intestinorum magis destruant.

Quamobrem lenissima incedendum hortor via; & ex subsidiis diæteticis efficacissimum spondeo auxilium. Ex his, ut decoctum pariter ac Elixirium hactenus usurpata continuentur, suadeo. Ad mitigandos præternaturales calores commendo pulveres temperantes, roborandi virtute præditos, qui v. g. ex ossium sepiæ, lapidum cancrorum, seminis lycopodii ana duabus drachmis, succini præparati, nitri purificati ana drachma dimidia apparari possunt. Horum drachmam unam ex sequenti emulsione per intervalla capere decet: Recipe seminum quatuor frigidorum majorum, papaveris albi, ana drachmam unam, aquæ florum tiliæ, acaciæ, rosarum, liliorum convallium ana unciam unam. M. F. emulsio, adde julepi rosarum drachmas duas. M. D. Mane sorbillare conveniet jusculum tenuius, ex jure carnis gallinarum, radice cichorei fœniculi, graminis, nasturtio aquatico, succo citri, vel aurantiorum, & floribus macis confectum; cui etiam substitui potest infusum theiforme, quod habeat herbæ veronicæ manipulos duos, scordii, summitatum millefolii ana manipulum unum, radicis liquiritiæ drachmas tres, & anisi stellati drachmam semis. Oportet porro alvum conservare lubricam, cui scopo convenientissimum judico sequens decoctum: Recipe cremoris tartari drachmam unam cum dimidia, sacchari unciam unam & semis, coquantur leni igne cum una aquæ mensura, adde olei de cedro guttas tres. D. Hoc remedii genus bis quavis hebdomade sub ipsis assumi poterit epulis.

Ceterum cerevisiarius potus neutiquam proderit, sed potius ventriculi tonum magis pessumdabit; majori cum fructu potabuntur acidulæ Spadanæ, quæ in ulcerationibus vesicæ ac prostatarum, testante HENRICO ab HEER, & ipsa experientia suffragante, omnium mineralium aquarum virtutem longissime superant. Et denique cavendum sedulo ab omnibus lascivis ac venereis cogitationibus, a cibis coctu difficilibus, flatulentis, ab aere inimico ac humido; potius corpus moderata exercitatione moveatur, & ex vinis Burgundiacum parcissima bibatur quantitate. Hæc sunt, quæ tam intricato morbo commendare licuit; quæ optassem, tantæ esset efficaciæ, ut ab iis certum expectari posset auxilium.

Appendix.

VIX vero fieri potuit, ut faustus hæc remedia exceperit eventus; quoniam non fluidæ solum partes prægravi labe fuerunt affectæ, verum etiam virus venereum solidas, maxime genitales regiones corrupit, atque labefecit. Hinc factum est, ut licet æger a multis medicis opem conquireret, ille tamen elapso vix semestri, ulcere gangrænodeo oppressus, purulentam per alvum pariter ac colem reddiderit materiam, atque sic misere perierit.

CASUS XCVIII.

De gonorrhœa virulenta cum tophis conjuncta.

VIR generosus, triginta annorum, temperamenti cholerici, strictioris habitus, a prima juventute militiæ nomen dedit, & in hoc vitæ genere in potibus vinosis, pariter ac venereis libidinibus multos commisit excessus. Hinc incidit olim in varias adfectiones, maxime gonorrhœam, venereas; at ab iis convenienti medicatione semper liberatus, per aliquot annos immunis vixit. Neque minus tophus, ante quinquennium, magnitudine ovi columbini in medio fronte subortus, ope emplastro-

tum mercurialium, decoctorumque sanguinem purificantium, dissolutus ac sublatus fuit feliciter; & ipse valere cepit rectissime.

Verum unus jam & dimidius effluxit annus, ex quo atroces dolores mox utrumque temporum, mox ossa parietalia, mox totum caput acerbe invaserunt, & noctes præsertim molestas, somnoque carentes reddiderunt, ut æger viribus magis, magisque exhauriatur. Præterea in parietalibus non minus ac frontis ossibus denuo conspiciuntur nodosa tubercula, nec ab emplastris mercurialibus, infusis decoctisque emollientibus, pilulis purgantibus, atque mercurialibus discuti possunt. Tormenta, quæ patitur, cœlo existente sereno, leviora sunt; ciborum appetentia imminuitur, maximeque summum carnium est fastidium.

Et hisce molestiis ad hanc usque diem adfligitur, tophique tam acutissimum referunt sensum, ut ab attactu vel levissimo doleant atrociter: neque vero ad munera subeunda ineptus redditur. At cum ab iis vitiis liberari cupiat: Te, Vir Experientissime, suasore se votis suis potiturum sperat: petit ergo, ut proponas, unde recensitæ adfectiones originem trahant, & a qua medicatione, num salivatione mercuriali, anne thermis Carolinis, balneisque Tœplicensibus expugnari queant?

CONSILIUM.

Gravem affectum, quem patitur Vir generosus, ab inquinamento venereo, post curatam gonorrhœam intra humorum massam relicto, natales suos mutuari, extra omnem positum esse credo dubitationis aleam. Docet enim crebra experientia, quod virulentum ejusmodi fermentum per plurimos annos, in ductibus glandulosis delitescere possit: tumque, accedentibus caussis occasionalibus suscitetur, & in massam sanguineam, lymphaticum maxime inquinans laticem, abripiatur: unde non modo immanissima dolorum in artubus tormenta, verum etiam ulcera, quæ pessimi sunt moris, procreantur.

Quæ vitia curaturum eos habere oportet fines, ut malignum virus, fluidis æque ac solidis adhærens partibus, per congrua subsidia e corpore proscribat; cui quidem intentioni nec balnea, nec thermas, nec sola decocta ac infusa sanguinem mundificantia, satisfactura arbitror. Neque adhuc opus fore salivatione mercuriali, persuasus sum; quoniam malum curatione per remedia antimonialia instituta expugnari posse confido.

Hanc sequentem in modum administrandam hortor. Primum pilulas purgantes alternis diebus, ter iterando devorare decet, quarum hæc est formula: Recipe extracti panchymagogi Crolii, gummi ammoniaci, mercurii dulcis, cinnabaris vulgaris ana drachmam unam. M. F. cum balsamo Peruviano pilulæ, ex drachma dimidia numero XIV. quæ pro una dosi sumantur, hausto desuper decocto avenaceo tenuiori. Deinceps per octo dies, singulo mane scrupulus dimidius pulveris mundificantis, cujus copiam mitto, ex decocti, inferius describendi, calidioris mensura dimidia sumatur. Tum repetendus pilularum usus, ac denique iteranda denuo hæc sudandi ratio. Decoctum, quod in vicem potus ordinarii inserviat, hoc est: Recipe radicis sarsaparillæ uncias decem, corticis ligni sassafras, guajaci, radicis liquiritiæ, cichorei ana uncias duas. C. C. irrorentur cum drachmis duabus salis tartari soluti. Specierum tres unciæ, cum uncia dimidia antimonii in petia ligati, ex quatuor aquæ mensuris probe coquantur. Sub hac curatione abstinendum erit a cibis salitis, flatulentisque, nec nisi assis, parce tamen vescendum. Tophis autem imponendum suadeo hoc emplastrum: Recipe gummi ammoniaci, myrrhæ, oppoponacis ana unciam semis, spermatis ceti unciam unam, balsami sulphuris therebinthinati drachmas duas, olei tartari fœtidi drachmam unam, ceræ unciam unam & semis. M. F. l. a. emplastrum. His si cedere recuset malum; tertium repetenda est supra descripta medicatio.

CASUS XCIX.

SISTENS CONSILIUM

In gonorrhœa diuturna cum inflatione ventriculi.

FLagitavit quondam consilium opemque meam, vir quidam generosus, qui binis morborum generibus diu jam solicitatus erat, diuturno nimirum seminis profluvio, & inflatione ventriculi hypochondriaca. Hæc ab illo sustentari videtur, præsertim cum imperita manu, & incongruis mercurialibus tractatum hucusque fuerit. Non enim his solum, verum ipsa morbi vetustate, sicuti totum nervosarum partium systema, ita præcipue ventriculi robur insigniter est destructum. Et hanc ob caussam summa patientia, & temporis diuturnitate opus est, si iis malis funditus mederi velimus. Hactenus propter ferventissimum cœli ardorem nihil moliri licuit, nisi quod venæsectione, blandis laxantibus mannatis; decoctis temperantibus, balsamicisque, & externis emplastris, ac injectionibus pugnaverimus; quibus obtinuimus, ut bubones glandularum inguinalium dissolutos, dolores perinæi mitigatos, & materiam, quæ antea acris, spissa, lividaque profluxit, jam fluxilem, albam, benignamque conspiciamus. Ut vero prorsus debellemus adhuc inhærentes molestias; in itinere quidem, quod ægro faciendum est, priorum remediorum usui insistendum suadeo. Redux autem sequentem incipiat medicationem.

Quovis octavo die corpus laxandum per infusum mannatum; purgantia enim fortiora, inque primis mercurialia, ob labefactatum ventriculi nervorumque tonum, majus minantur damnum, quam emolumentum. Reliquo tempore, laudo usum decocti sic parandi: Recipe radicis chinæ, sarsaparillæ ana uncias quatuor, rasuræ ligni Guajaci, sassafras ana unciam unam cum dimidia, herbę nummulariæ, fragariæ, uvę crispæ, plantaginis, pyrolæ, pulmonarię maculosæ, veronicæ, agrimoniæ ana unciam semis. M.F. species, quarum duæ unciæ ex binis aquæ mensuris probe coquendæ sunt. Hujus autem infusi, mane tepidioris, hora pomeridiana quarta frigidi mensura dimidia sorbilletur. Vesperi ex decocto, quod pro potu ordinario pronuper ordinavi, assumatur drachma una pulveris sequentis. Recipe ossis sepiæ, pulveris cancrorum fluviatilium ustorum, lapidum cancrorum præparatorum, succini præparati ana unciam, pulveris radicis liquiritiæ, iridis Florentinę, pimpinellæ albæ ana unciam semis, nitri depurati drachmas duas, olei ligni sassafras guttulas octo. M.F. pulvis; quem etiam cum essentia alternare licebit, sic paranda: Recipe opobalsami de Mecca ana drachmas duas, tincturæ tartari, liquoris anodyni mineralis ana unciam unam & semis, solvantur leni calore, & dentur ad 60. guttas.

Præterea sub hac curatione per quinque circiter hebdomades, gulæ detrahendum paulisper suadeo; nec jusculis ex carne, nisi forsan prunis ac passulis permixtis, nec ipsis carnibus, nisi assis, paneque bis cocto vescendum, & sub epulis vino Burgundiaco parce utendum hortor. Quo diutius huic medicationi inhærebit, eo feliciorem inde sperare poterit eventum.

Extrinsecus haud alienum erit, regionem perinæi, ipsumque colem, circa somni tempus, ad adjuvandam penis erectionem unguento balsamico spirituoso perfricare, quod sic habet: Recipe olei jasmini, nucis moschatæ expressi ana unciam semis, balsami Peruviani, de Copaiva ana drachmas duas, olei de Cananga guttas triginta. M. D. Contra tensivas, spasmodicasque stricturas, quę in glande penis nonnunquam sentiuntur, non sine fructu candela cerea, oleo ovorum inuncta urethræ intrudetur, & in ea per noctem conservabitur: nec ludetur opera, si fluxu seminali sublato, ad excernendum abundans semen,

m.o.

moderatus celebretur concubitus.

Quod autem hypochondriaco-ſpaſmodicam ventriculi affectionem attinet, quæ præſertim mala ciborum confectione, moleſtiſque ructibus abſolvitur; & poſt diuturnum otium, multas lucubrationes, & mentis perturbationes exacerbatur: debetur illa labefactato uti generatim nervoſi generis, ita ſpeciatim ventriculi ac inteſtinorum robori, & hinc pendenti humorum per imi ventris viſcera tardiori circulo: unde omnium ſymptomatum, conſtrictionis pectoris, anxietatis præcordiorum, nauſeæ, alvinæ obſtructionis, extremorum frigoris, atque phantaſiæ corruptæ origo petenda eſt. Ut ergo hujus quoque mali incrementum præſcindatur, operæ erit pretium, ut bis quotannis circa æquinoctiorum tempus, ex vena in pede tuſa, ſeptem circiter vel octo cruoris unciæ detrahantur. Deinceps alvi libertati proſpiciendum eſt, quippe hujus obſtructio paſſiones hypochondriacas & moleſtiores, & pertinaciores reddit. Neque vero huic ſcopo conveniunt fortiora purgantia, quoniam ventriculi ac inteſtinorum tonum magis dejiciunt, & alvi majorem relinquunt conſtrictionem. Magis opportunum erit, pilularum mearum balſamicarum quindecim mane, aut veſperi quandoque devorare, & cum illis pulverem præcipitantem, ad conſopiendam humorum ebullitionem, aſſumere; cujus etiam drachma una, maxime ſi ex prævio vini potu quædam in primis viis acrimonia præſto fuerit, veſperi ſola ſumta, alvum ducet. Non minus laxandi fine, æſtivo maxime tempore, inter epulas adhiberi poterit potiuncula ex cremoris tartari drachmis tribus, ſacchari candi unciis duabus, in aquæ menſura una ad lenem ignem ſolutis, & ſex olei de cedro guttis maritatis conficienda.

Præterea ad ventriculum roborandum dirigenda eſt curandi intentio; quæ obtinebitur, ſi Elixirium meum viſcerale ad quadraginta guttas, vel mane ex infuſo theiſormi, vel brevi ante prandium cum aqua vino nupta capietur. Horum remediorum virtutem recta vivendi ratione ſecundare, atque præſertim, ab animi affectibus, mœrore, refrigeratione, nimia corporis commotione, vel per fortiorem motum, vel alimenta ac medicamina calidiora, mentiſque laboribus cum meditatione junctis cavere expediet: contra vero grato cum amicis commercio, crebris itineribus utendum, & pro potu ordinario, vel decoctum conſuetum, vel Selteranas aquas, cum tertia parte vini vel Rhenani, vel Burgundiaci permixtas adhibendas ſuadeo.

Quod ſi forſan paroxyſmus hypochondriacus acceſſerit, protinus ano infundi debet clyſma domeſticum; quod ſic paratur: Recipe decocti avenacei tenuioris menſuram dimidiam, florum chamomillæ vulgaris manipulum unum; coque & colaturæ adde olei amygdalarum dulcium uncias duas, ſalis communis drachmas duas, nitri drachmam. M. F. clyſter. Alvo hujus ope ſoluta, propinare oportet ſcrupulos duos pulveris mei præcipitantis, triginta guttis liquoris anodyni mineralis nupti; & veſperi in pediluvia, ex aqua fluviatili, floribus chamæmeli, triticique furfuribus parata, atque tepidiora deſcendere juvabit. Quæ ſi rite obſervaverit generoſus æger; ipſum a moleſtiis cunctis liberatum iri confido.

CASUS C.

De gonorrhœa cum exulceratione renis dextri, colli veſicæ & proſtatarum.

VIR illuſtris, duos & quadraginta annos natus, temperamenti ſanguinei, robuſtæ conſtitutionis, & nullis fere ægritudinibus preſſus, decem abhinc annis profluvium ſeminis virulentum ſibimet contraxit. Hoc, levioribus conjunctum ſymptomatibus, variis, iiſque ut plurimum adſtringentibus, per integrum ſemeſtre, fruſtra quidem oppugnatum fuit medicinis; adeo, ut illarum tandem pertæſus, ſoli naturæ rem commiſerit. Verum ab eo tempore cum

uri-

urina non modo filamenta, verum etiam materia crassa, turbida, seminis instar per vinorum calidiorum potum largius excreta, cui superstans lotium subcitrinum est, ferri cœperunt, & adhuc cernuntur. Præterea per vices ex pene elabitur pus flavum, indusia maculis notans, non minus urina secum quandoque ducit sabulum, & calcaream amurcam, matulæ firmiter adhærentem. Adhæc ante aliquot annos purpura corpus obsedit; qua evanescente adhibita sunt decocta lignorum, balnea Laconica, & mercurialia; & ab horum usu tubercula nodosa gingivas occuparunt. Corpus insuper labesit, & pedum præsertim robur vacillare incipit; circa lumbarem dextri lateris regionem ardens, tensivusque dolor sentitur, qui ad cervicem atque caput excurrit. Innata olim ductui urinæ erant carnosa tubercula; quibus jam sublatis, post sumtos spirituosos potus, vel etiam antimonii tincturam, in posteriorem urethræ partem pruritus, magnusque dolor incumbit. Vexant quoque vertigo, tantaque stomachi imbecillitas, ut appetitus langueat, cœnaque prorsus abstinere cogatur: somno vero fruitur tranquillo, nec alvus sui muneris oblivissitur. Usus est acidulis, sed in cassum, siquidem abhinc profluvium seminis copiosius fuit observatum.

CONSILIUM.

VAriæ sunt, quibus Virum illustrem exerceri ex literis percepi, calamitates: non enim solum ren dexter, præter naturam relaxatus pariter ac exulceratus videtur; verum etiam collo vesicæ & prostatis ulcus inesse, vero est simillimum; quibus vitiis accedit & illa debilitas, quæ generi nervoso, maxime ventriculo & intestinis per medicamina inconvenientia atque adstringentia inducta est. Quo magis igitur hæc vitia sunt inveterata; eo diuturniorem, ac placidiorem requirunt curationem: quæ remediis sanguinem depurantibus unice absolvetur. Ex horum classe præstantissimæ erunt sequentes binæ formulæ, in decocti forma usurpandæ: Recipe radicis sarsaparillæ electæ libram dimidiam, rasuræ ligni Guajaci, sassafras ana uncias duas. Conc. Cont. D.S. species pro decocto, quarum portio dimidia, cum uncia dimidia specierum, quæ ex herbis veronicæ, pyrolæ, cardui benedicti, trifolii fibrini, geranii Robertiani, æquali pondere mixtis parantur, in quatuor aquę mensuris per binas horas coquatur. Decocti hujus calidioris mensura circiter dimidia mane intra lectum, cum regimine diaphoretico sorbilletur: ex relictis vero post decoctionem speciebus, cum passularum minorum manipulis duobus permixtis, atque cum quatuor aquæ mensuris denuo infusis, paretur decoctum secundarium, loco potus ordinarii adhibendum. Vesperi ex aqua cerasorum nigrorum capiatur drachma una pulveris, qui sic se habet: Recipe lapidum cancrorum, ossis sepiæ, pulveris glycyrrhizæ, seminis lycopodii, succini præparati, antimonii diaphoretici ana unciam dimidiam, nitri purificati drachmam unam & semis. M. F. pulvis. Sub hac curatione, per tres vel quatuor hebdomades protrahenda, a cibis crudis, acidis, lacticiniis, carne elixa, cerevisia, atque vino prorsus abstinere, & corpus movere expediet.

Ex topicis ad confortandum genus nervosum præclaram opem feret balsamus meus vitæ, & naribus admovendus, & nuchæ inungendus, & cum saccharo oretenus capiendus. Non minus ipse, licet prima vice ardorem excitaverit, urethræ ope syringæ est injiciendus; cui etiam scopo decoctum supra commendatum tepidius inserviet.

CASUS CI.

De tumore testis dextri ex gonorrhœa improvide suppressa.

PER litteras requisivit opem meam juvenis viginti annorum generosissimus; quod a gonorrhœa improvide sup-

ſuppreſſa, elapſo abhinc anno in durum teſticuli dextri tumorem inciderit, qui ad pugni magnitudinem increvit, atroceſque dolores exhibet, in caſſum adhibitis balneis, acidulis, decoctis lignorum, purgantibus ac mercurialibus. Meo quidem arbitrio non dubito, quin hoc vitium ſimus expugnaturi; quoniam non nimis inveteratum eſt, ægrotique juventus, ac floridus corporis habitus nos bene ſperare jubent. Neque convenientiorem fore puto medicationem, quam quæ ſequenti inſtituetur ratione. Primo nimirum triduo corpus repurgandum ſuadeo, quod ſumtis ſingulo mane pilularum, quæ ſequentur, viginti commodiſſime fiet: Recipe extracti panchymagogi Crollii, gummi ammoniaci, mercurii dulcis ana drachmam ſemis, croci Auſtriaci grana decem. M. F. l. a. pilulæ, numero LX. Iisdem diebus hora quinta pomeridiana in balnea aquæ dulcis temperata deſcendendum eſt, quæ ex aqua fluviatili, cui furfures triticei, cineres clavellati, flores chamæmeli, ſemenque lini ſacculo incluſa immittantur, parari poſſunt.

Elapſis hiſce tribus diebus, per proximos ſex bis quotidie, mane nimirum, ac hora veſpertina ſexta balnea vaporoſa ſunt uſurpanda. Ea parantur, ſi ſellæ perforatæ vaſculum decocto fervidiori, ex lacte, floribus ſambuci, meliloti, chamæmeli, millefolii ac verbaſci confecto plenum ſupponatur. Inſidendum huic eſt ſellæ, & vapor decocti, velata probe ſuperiori corporis parte, ad abdomen, & potiſſimum ſcrotum admittendus: conſervata per candentes lateres, in decoctum illud ſucceſſive injiciendos, perpetua æqualique exhalatione. Hoc fotu per tres horæ quadrantes continuato, petatur lectus, & hauſtis in eo aliquot decocti, infra deſcribendi, vaſculis, lenis expectetur, & rite tractetur ſudor. Decocti vero hæc eſt formula: Recipe radicum ſarſaparillæ uncias duas, ſcorzoneræ unciam unam, corticis guajaci, ſaſſafras, radicis pimpinellæ, ſeminis fœniculi, ſalis tartari ana drachmas binas. M. F. ſpecies, infundantur cum quatuor aquæ menſuris, & in vaſe ſtanneo, probe clauſo per horam coquantur dimidiam. Eædem ſpecies, ſi pondere binarum unciarum, cum totidem paſſularum minorum, & aquæ menſuris quinque decoquantur, exhibebunt infuſum pro potu ordinario adhibendum.

Poſtquam his fotibus per ſex dies uſus fuit juvenis generoſus; repetat priorem curationem per triduum; dum & pilulas ſingulo mane ſumat, & in humida quotidie ingrediatur balnea; tumque denuo per ſex dies ſiccis inſideat balneis; & niſi ſublatus ſic fuerit tumor, tertium iteretur utraque medicatio. Ceterum ab omni frigore, cibis incongruis acidis, ſalitis, flatulentis & aromatiſatis, potu vinoſo, ac cereviſia probe cavendum; cœna parciori utendum, nec niſi hauſtus vini veteris Rhenani capiendus erit.

Præterea, ſi a balneorum tam ſiccorum, quam humidorum uſu otium ſit, conveniet affecto teſticulo ſequens imponere emplaſtrum: Recipe emplaſtri diachyli ſimplicis uncias duas, ſpermatis ceti unciam dimidiam, gummi, ammoniaci, croci ana drachmas duas. M. F. emplaſtrum, extendatur ſuper linteum, & adplicetur tepidum. Neque enim dubito, quin hæc rite uſurpata levamen ſint allatura.

Relatio.

PRius quam ad ægri manus pervenerant hæ litteræ, ordinaverat ipſi chirurgus quidam pilulas, quarum quatuor quotidie ſumere, ac per quatriduum continuare juſſus erat. Sed ſumta earum unica doſi, alvum dejecerat vehementer cum pulſu celeri, æſtu, tantiſque torminibus, ut niſi ordinarius medicus hanc motuum ſævitiam convenientibus medicinis ſopiiſſet, parum abfuiſſet, quin gravis partium internarum acceſſiſſet inflammatio. Quare omiſit earundem ulteriorem uſum, quæ procul omni dubio ſemen cataputiæ habuiſſe videntur: & recuperatis poſt aliquot dies viribus

ribus, euratione a me proposita uti cœpit, simulque in balnea Tœplicensia descendit: unde factum est, ut intra quatuor hebdomades a molesto liberaretur malo.

Hoc loco non alienum erit commemorasse, quod si ejusmodi tumores valde indurati ex commendatis subsidiis cedere recusaverint, illi salivatione prudenter administrata sæpius felicissime expugnentur. Verum, ubi malum sit inveteratum, testisque plane schirrhosus, operæ pretium fore, cum TULPIO *Lib. IV. observ. cap.* 32. arbitror, ut testiculus provida manu prorsus exstirpetur: quemadmodum Tulpio testiculum sedecim uncias pendentem excidenti feliciter contigit. Cavendum autem est, ne hosce tumores, purulentam iis inesse materiam suspicantes, emollientibus tractemus, aut lanceola aperiamus: siquidem gravissimis symptomatibus hac operatione viam sternemus, uti sunt febres, spasmi & convulsiones: qua de re digna est, ut legatur supra memorata Tulpii observatio.

CASUS CII.

De Pollutione nocturna.

VIginti quinque annorum juvenis, annum natus vigesimum, præter opinionem sub nocturnis imaginibus seminis effluxum, quem pollutionum nomine insigniunt, prima passus est vice. Abhinc involuntaria hæc excretio sæpius rediit, &, frustra adhibitis variis medicaminibus, frustra quoque observata recta vivendi ratione, ipsum, cuncta cum sexu sequiori consortia, omnemque librorum amatoriorum, quos Romainen dicunt, lectionem studio fugientem hucusque solicitat. Præsertim suasu medicorum ex odore camphoræ, & usu olei cymini se solari putabat, eventu spem fallente. Quando infestatur hac molestia, videtur sibi sub insomniis rem, vel saltem jucundum commercium cum fœminis, utut prorsus ignotis, habuisse, tumque elabitur semen; aut latenter ipso inscio profluit, conjuncta semper penis erectione. Nec præcavere valet hoc vitium, licet cœna utatur parciori, & quavis vespera cubitum iturus haustum aquæ frigidæ capiat, corpusque noctu levissimis tegat stragulis. Quod si vero incalescat noctu, aut per diem spirituosis calidisque potibus indulserit, aut corpus fortius commoverit, frequentius urget profluvium. Præterea sciendum est, quamvis pollutionem excipere alvi fluxum, sed transitorium; & post tantam mali diuturnitatem non modo vires labascunt, corpus emacrescit, faciesque expallescit; verum etiam memoria labesit. Artus externi porro facile refrigescunt; oculorum caligo invalescit; & vox redditur rauca; sed ciborum adpetentia adhuc viget.

Epicrisis.

NUllus propemodum affectus ita exercere ægrum, & medenti facessere negotium consuevit, quam pollutio nocturna, quæ diutius perseveravit, & quasi habitualis facta est; præsertim si ægrum quotidie adfligit, & a caussis potissimum externis, calidis, stimulantibus provocatur. Frustra tunc atque in cassum plerumque adhibentur omnis generis remedia, quæ ut plurimum ita sunt comparata, ut plus incommodi adferant, quam adjumenti. Non enim adstringentia, neque acida, refrigerantia, aut nitrosa hic conveniunt; neque sanguinis missiones, purgantia, aut balsamica & roborantia calidiora hic ullam promittunt opem; anodyna vero & opiata quam maxime insecura sunt.

Peccant nimirum humores nec intemperie, nec quantitate, sed potius vitium partibus solidis inhæret. Adest enim ingens vasorum, quæ sanguinem ad genitalia ferunt, relaxatio, quæ magnum facit seminis proventum. Hujus autem copia, in vesiculis seminalibus restagnans, eas ob nimiam contractilitatem facillime lacessit, atque irritat ad lymphæ genitalis expulsionem; præsertim quando ejus stagnatio hisce in partibus phanta-

tasiam inducit, ut imagines confingat venereas, quæ postea ad seminis ejectionem multum contribuunt. Considerationem vero in primis hoc loco meretur ingens illa cerebri debilitas, quæ in ægro nostro functiones ingenii, & memoriæ insigniter læsit; attendenda quoque est mira virium prostratio, quam diuturnum & copiosum seminis profluvium excitavit.

Ex quo sane planissime perspicitur, quantum sit illud commercium, quod cerebro est cum testibus. Utraque enim pars simili fere officio defungitur; siquidem & cerebrum, & testes subtilissimam, & delibatissimam lymphæ partem a sanguine separant, quæ motum ac tonum partibus fœnerat, atque etiam animæ functionibus inservit. Quamobrem non aliter fieri potest, quam ut nimia ac superflua ejus excretio & robur ingenii infringat, & vires corporis labefactet. Ingens hæc virium destructio medentem imprimis solicitum habere debet; quæ eum admonet, ut abstineat ab ejusmodi remediis, quæ imbecillibus minus accommodata sunt, & enervatum corpus adhuc magis debilitant. Hujus notæ sunt omnis generis adstringentia, nimium refrigerantia, saturnina, nitrosa, acida, maxime vero narcotica, licet alias pervulgatum sit, ejusmodi in casu talia commendare remedia, quæ tamen hic nocentissimam habent facultatem.

Longe satius erit dispicere, ut instaurentur vires corporis, & partium robur amissum restituatur. Cui tamen scopo, minime inservire putamus calidiora, spirituosa; volatilia, aromatica, & suaveolentia: sed potius commendamus leniora nutritiva, quæ ejusmodi dulcem, ac gelatinosam substantiam suppeditant, quam nimia seminis excretio corpori quotidie subtrahit. Præstant hoc inprimis juscula, ut vocant, confortantia, quæ ex carnibus bovinis, vitulinis, caponibus, addito modico vini, succi citri, salis, nucistæ & caryophyllorum optime parari possunt. Hisce insigui cum fructu adjungere licet remedia, quæ transpirationem juvant, & languentium fibrarum tonum erigunt. Hinc efficax ac laudabilis opera est pulveris cujusdam bezoardici, qui cum succino, & aliquot granis ambræ mixtus, in vehiculo spirituoso, utiliter usurpari potest. Blanda enim diaphoresi non solum particulæ acres, salinæ, stimulantes ejiciuntur; sed etiam nimius humorum affluxus a parte affecta aliorsum divertitur. Quo nomine etiam laudem merentur emulsiones ex seminibus quatuor frigidis majoribus, semine nympheæ, amygdalis dulcibus, vel nucleis pineorum recentibus, cum aqua cerasorum nigrorum, cinnamomi cydoniata, & rosarum factæ; quibus tali in casu plurimum omnino tribuendum est.

Præterea quam maxime commendamus infusum melissæ; loco herbe Theæ usurpandum; quoniam illa ob suavissimum oleum, & principium roborans, leniterque adstringens, nervis roborandis dicata est; & memoriam cum primis juvare celebratur. Externe autem emplastrum ex emplastro de spermate ranarum cum nitro, camphora, & oleo ligni Rhodii regioni lumbari adplicari potest. Ceterum monendum duco, continuanda esse per aliquod tempus hæc remedia, si salutarem effectum ab iis expectare velimus: alias omnem curam ac laborem irritum fore prænunciamus.

CASUS CIII.

De pollutione nocturna, & excretione seminis involuntaria.

VIR quidam cœlebs triginta annorum, staturæ ac habitus mediocris, animi ad vehementes commotiones ex levissima caussa facillimi, diætæ vinosæ a teneris adsuetus, crebrisque in potu excessibus indulgens, ante aliquot annos febre acuta gravissima prehendebatur; eaque superata virulentum incidebat seminis profluvium. Hoc per tres adfligebat anni quadrantes, eoque durante in urina sæpenumero arenulæ cerne-bant.

bantur copiosæ. Notari vero meretur, quod ante hujus mali invasionem, per aliquot annos, crebris pollutionibus, iisque nocturnis vexatus fuerit; quæ persanata gonorrhœa recruduerunt, & multam ipsi hucusq; creant molestiam. Concitantur illæ mox ab insomniis venereis; mox sponte absque data caussa succedunt. Præterea urinam missurus, in glande colis unam vel alteram seminis, legitimi tamen guttulam conspicit interdum, eamque cum lotio reddit: nec non ipsi alvum exoneraturo, sæpius semen copiose elabitur. Neque vero per longum tempus ob inopportunam verecundiam huic malo quæsivit opem: hinc sensim vires, totumque corpus destrui ac labefactari cœperunt. Somnus enim gravibus insomniis turbatur, nec reficit, & toti corpori inhærescunt dolores gravativi, ac si fustibus percussum fuisset; atque cœcæ per vices anum obsidere deprehenduntur hæmorrhoides.

Ceterum ciborum adhuc viget cupiditas, temperat vero sibi a cunctis acidis, salitis, & aromaticis eduliis; nec nisi nutrientibus, jusculis confortantibus, carnibus bovinis, vitulinis, gallinaceis, ferriis vescitur, & ad stomachum roborandum vino veteri Rhenano, sed parcissimo sub epulis utitur. Venæsectio, quæ olim aliquoties quotannis institui suevit, jam per aliquod tempus intermissa est: contra vero ex pharmaceutico fonte, scopo laxante sumsit massam pilularum de gummatibus, cum aliquot mercurii dulcis ana granis, adhibuitque pulveres, partim ex semine agni casti, & osse sepiæ confectos, partim antispasmodicos, hosque ex emulsione, quæ habebat aquam nympheæ, plantaginis, semina quatuor frigida majora ac cannabis, cepit. Sed malo nondum remittente, abs Te, vir Experientissime, medelam sibi proponi cupit.

CONSULTATIO.

Quantum ex præmissa morbi historia colligere licuit, omnium symptomatum, quibus æger premitur, fundamentum in nimia debilitate ac relaxatione organorum, vasorumque seminalium videtur esse situm.

Inde enim via panditur uberiori adfluxui tam liquoris seminalis, quam aliorum succorum magis crassorum, & acriorum, qui eas partes, velificante nimia sensibilitate, ad frequentiorem seminis excussionem, nocturnam potissimum stimulant. Remotiores autem, & antecedentes hujus mali caussæ debentur partim calidiori, & ad motus irregulares admodum proclivi temperamento, partim erroribus diæteticis, & crebrioribus compotationibus, partim pollutionibus, quas ante gonorrhœæ invasionem, crebro perpessus est, ac ipsi denique gonorrhœæ, quæ & semper partium spermaticarum relinquit atoniam. Verum cœcis hæmorrhoidibus adhuc debetur quædam animadversio; quæ luculenter testantur, sanguinis majori copia ad intestinum rectum, & vesicam, quæ binæ partes in medio fovent vesiculas seminales, irruentis insignem subesse stagnationem; quæ debilitatem partium seminalium adhuc magis fovet ac sustentat.

Hæ vero adfectiones cautissimam profecto exposcunt medicationem; quam sequenti ratione institutam, votis respondisse, crebra me docuit experientia. In nostro quidem ægrotante cura a sanguinis missione capienda est, qua ex tusa in brachio vena, sex vel septem cruoris uncias suadeo detrahendas. Loco potus ordinarii convenientissimum judico sequens decoctum: Recipe santali rubri uncias quatuor, radicis cichorei, santali citrini ana uncias duas, seminis fœniculi drachmas tres. Conc. Cont. D. S. species, quarum unciæ binæ ex tribus aquæ mensuris decoquantur. Mane vero, ac hora quarta pomeridiana aliquot vascula infusi theiformis sorbillare expediet, quod ita concinnari potest: Recipe herbæ veronicæ, consolidæ seracenicæ, vincæ per vincę, melissæ, menthæ, summitatum millefolii, florum hyperici ana manipulum unum, anisi stellati, nucistæ ana drachmas duas. M. F. species. Exter-

terne regioni lumborum adponere juvabit emplastrum, quod ex emplastri de spermate ranarum unciis duabus, aluminis usti drachmis tribus, camphoræ drachma una componitur : & desuper aquam arquebusadæ, cum aqua calcis vivæ dilutiori, & ope aquæ rosarum facta, permixtam urethræ sæpius injicere conveniet. Vesperi porro drachma una pulveris, cujus formula sequetur, ex laudato decocto, cum syrupo acetositatis citri capienda erit. Pulvis autem sic se habet: Recipe ossis sepiæ, coralliorum rubrorum præparatorum, specierum de hyacintho ana unciam semis, seminis lycopodii, succini præparati ana drachmas duas. M. F. pulvis.

Præterea loco vini Rhenani commendarem potius vinum, quod dicunt Pontac; quod etiam tepefactum cum linteis circa somni tempus ad partes genitales, & perinæi regionem adplicari potest. Ceterum in diæta cibis nutrientibus, carnibus elixis ac jusculis non nimium indulgere, sed magis assis vesci decet: & alvi siccitati ope prunorum coctorum, passularum minorum ac mannæ succurrere prestabit. Quibus si rite usus fuerit spectatissimus eger, haud dubito, quin votis suis sit potiturus.

Elapsis aliquot hebdomadibus, ille mihi letus nunciavit, ex prescripta medicatione siluisse nocturnas pollutiones, & stillicidio seminis involuntario, admodum imminuto, vires rediisse. Quamobrem ut a continuatione medicaminum perfectam speraret reconvalescentiam, auctor fui suasorque,

CASUS CIV.

De infirmitate ob nimiam seminis effusionem.

VIr juvenis, viginti quinque annorum, temperamenti phlegmatico-sanguinei, ab utero fere materno, corpore debili ac infirmo, vultuque pallido preditus, septimo etatis anno, ob prematuram forsan vini potationem, atrophicam tabidamque corporis pre se tulit constitutionem. Sed ab hac sensim liberatus vigere cœpit; & quindecim annos natus, consilio nebulonis condiscipuli, semen per turpes masturbationes provocare didicit: cui quoque exercitio, eique frequentissimo, ac fere quotidiano ad vigesimum usque tertium ætatis annum indulsit; simul scriptioni minutissimarum litterarum operam dedit, tantamque capitis ac oculorum debilitatem sibimet contraxit, ut hi sæpius sub ipsa venerea effusione, spasmodica constrictione fuerint agitati. Quatuor abhinc annis accidit, ut, dum in provocando semine occupatus, ejusque eruptio in propinquo esset, quidam ex improviso fores ejus pulsaret, seminisque ob gravem terrorem subito cohiberetur effluxus. Hinc statim in vasis spermaticis, testiculisque tantum dolorem, tantamque sensit tensionem, ut vix obambulare potuerit; simulque vis ingenii, ac acies oculorum imminui videbantur. Quamvis igitur probe perspiceret damnum, quod ex detestando hoc veneris exercitio immineret; nihilo tamen secius, percuratis testiculi doloribus, illud iteravit; sed brevi post eundem incidit partium genitalium, maxime testium dolorem valde tensivum. Hunc adhibitis & externis & internis medicaminibus, licet ægre, & vix intra semestre tempus debellavit quidem; at successit vasorum, quæ ad sinistrum testem excurrunt, intumescentia quædam, ab epulis major, doloris tamen nisi sub stimulis venereis expers, & ad hanc usque inhærens diem. Jungebatur subinde insignis capitis, ac oculorum imbecillitas, adeo, ut lecturus quidpiam, temulentus, ac veluti vino fartus videretur, pupilla mirum in modum dilataretur, oculi exhiberent tensivos, ac lancinantes dolores, palpebræ gravioris ponderis sensum referrent, mane conglutinatæ lacrumas funderent, & canthum utrumque, præter acutissimos cruciatus, materiam quædam albicans obsideret. In tali rerum statu ab omnibus meditationibus ac studiis per tria semestria abstinere tenebatur, hocque tempore non nisi corporis exer-

exercitationi, ac congruæ medicationi operam dabat: unde tandem eam recuperabat facultatem, ut per duas, tresve horulas ad studia incumbere potuerit. Hac adhuc pollet potentia; quod si vero ulterius protrahat meditationes, supra recensitis corripitur symptomatibus. Præterea corpus est macie fere confectum, & licet cibis cum adpetitu utatur, mox tamen ab horum usu male habet, & quadam temulentia sollicitatur. Non minus, cum meliora edoctus, a mastuprationibus per binos fere abstinuit annos, & omne cum molliori sexu fugit commercium, sæpissime patitur nocturnas pollutiones, hisque corpus magis magisque labefieri sentit. Quare ut ab iis vitiis prorsus liberetur, salubre anhelat consilium.

CONSULTATIO.

Docemur ex præmissa morbi historia, quod per præmaturum ac nimium veneris exercitium, uti generatim universi corporis vires prosterni, ita præcipue cerebri, ac oculorum functiones adeo labefactari queant, ut damnum vix reparari possit. Insignem vero in præsenti casu attentionem meretur illud momentum, quo ex nimia illa, ac fere quotidiana seminis provocatione, damnum in oculos potissimum redundavit. Et sane non paucos mihi adnotare licuit casus, ubi etiam ætate provectiore immoderato exercitio, non modo ruborem, dolores tensivos, lancinatorios, ac pressorios oculorum, veluti pondus ipsis incumberet, lacrumarum crebram profusionem; verum etiam tantam visionis hebetudinem sibimet contraxerunt, ut nec scribere, nec legere quid potuerint. Namque pupillæ, ob tonum fibrarum, quæ illam cingunt, muscularium nervosarumque dejectum, semper præsto fuisse dilatationem, qualis in iis, qui gutta serena laborant, cernitur, deprehendi; quid? quod binæ mihi succurrant observationes, de ipsa gutta serena, a nimio veneris usu, accedente diuturno mœrore, inducta. Hinc autem adparet, quantus oculorum, ex subtilissimis membranis, nervis, & fibris motricibus, perinde ac limpidissimis humorum contextorum fabricam, ac partes spermaticas, vel potius liquidum seminale spirituosum intercedat consensus. Nimirum liquidum hoc lymphaticum seminale, cum eo, quod in cerebro secretum, per cunctos universi corporis nervos distribuitur, ejusdem fere est indolis, ac essentiæ; quamobrem quo illius evacuatio est copiosior, eo parcior liquidi animalis in cerebro contingit secretio. Et sic quoque clarissime patet, cur juvenes prævaturæ veneri nimium libantes, insigne memoriæ, ingeniique decrementum sentiant, & ad studia reddantur inepti; cur quoque adultiores, venereis libidinibus ultra naturæ modum indulgentes, totius corporis vires prosternant, præcocemque mortem sibi contrahant?

Sed ut ad nostrum redeamus casum notatu porro dignum in eo reperimus, quod cessante seminis excretione, manu provocata, protinus exceperint nocturnæ pollutiones. Neque vero obscura est ratio: quo enim vi stimulorum venereorum, qui modo in ipsa mente primario, modo per partium genitalium titillationem excitantur, copiosior ac frequentior fit humorum, maxime seminalium, ad organa generationi dicata adfluxus, eo magis dilatantur, ac relaxantur vasa spermatica, hinc copiosius semen illa irruit, ac caussam præbet lascivis ideis, & excretionibus seminis sub nocturnis ludibriis evenientibus.

Quod vero curationem præsentis mali attinet, eam sequentem in modum administrandam putavi. Singulo nimirum mane unam mensuram lactis asinini, cujus binæ partes cum una Selteranarum acidularum commixtæ erant, potare jussi; & vesperi drachmam unam sequentis propinavi pulveris: Recipe cornu cervi philosophice præparati, ossis sepiæ ana unciam semis, succini cum instillatione olei tartari per deliquium præparati drachmas duas, corticis cascarillæ drachmam unam. M.F. pul-

pulvis, ex aqua cerasorum nigrorum capiendus. Ante hanc curationem non minus, ac sub ea, quavis quinta die, & ea quoque finita, dedi potionem laxantem, quæ sic habebat: Recipe rhabarbari electi drachmam unam, mannæ unciam unam, nitri antimoniati grana 15. coque & solve leni calore in aquæ Selteranæ unciis sex, colaturæ adde olei de cedro guttas tres. M. D. Præterea pro potu ordinario hoc præscripsi decoctum: Recipe ligni santali rubri, citrini, radicis chinæ, scorzoneræ ana uncias quatuor, radicis cichorei unciam unam, cinnamomi unciam semis, mastiches drachmas duas. M. C. D. S. species, quarum unciæ binæ ex tribus aquæ mensuris, addito passularum minorum manipulo uno, per tres horæ quadrantes sunt decoquendæ. Ceterum suasi, ut a cibis salitis, aromaticisque, nec non potibus calidioribus abstineret; jusculis vero ex carnibus vitulinis, radice scorzoneræ ac cichorei paratis vesceretur, & mane infuso theiformi ex herba menthæ, & melissæ confecto uteretur. Tandem finita hac curatione, usum decocti supra dicti, & Elixirii mei visceralis balsamici, adhuc per aliquod tempus continuari jussi; hisque obtinui, ut æger intra sex hebdomades, a cunctis molestiis liberatus, & pristinæ sanitati fuerit restitutus.

CASUS CV.

De affectu singulari partium genitalium.

Litterarum amantissimus Vir, 30. annorum, alvi per multos annos est tardioris, quippe quæ non redditur, nisi vesperi circa somni tempus Nicotianam ex una vel altera suxerit fistula. Novissimo autem hoc anno insigne sensit artuum, maxime pedum frigus æstate etiam adfligens, atque hyeme, non nisi fortiori corporis motu depellendum. Deinceps observavit, quod, si hyemali tempore in frigidiori loco, & v. g. templo commoratus fuerit, egressus, ob colem intra corpus retractum, urinam non prius mittere potuerit, quam donec post aliquam corporis exercitationem penis naturalem situm recuperavit. Eadem penis retractio, crebriores alvi dejectiones sequitur; atque pronuper, hausto vesperi vino Rhenano, sumtoque jusculo prunato, atque hinc alvo, accedente sueto Tabaci usu, soluta, adeo intra corpus abscondebatur membrum, ut vix ullum illius vestigium adparuerit. Præterea sæpius ipsi contigit, ut ex venereis cogitationibus, aut jocis, aut osculationibus, semen sponte profluxerit; atque tum circa testiculos, & radices penis aliqualem percipit dolorem. Tandem nocturnis pollutionibus vexatus fuit; atque has demum excepit seminis benigni involuntarium, & membro flaccido contingens profluvium, cum aliquali virium collapsu. Hinc consuluit medicum, & cum ex ejus præscripto venam præbuerit tundendam, ac pro potu vinum aqua dilutum, vel cerevisiam secundariam adhibuerit; cessavit siquidem seminis fluxus, sed symptomata, quæ successerunt, & adhuc molesta sunt, sic se habent. In urethra semper præsto est semen, nulla labe infectum; colis, deficientibus plane erectionibus, flaccidus propendet, & circa glandem sanguis stagnare videtur, ægroque metum incutit, ne, si forsan concubitum celebraverit, inflammatio insequatur. Quare ad Te confugit, vir illustris, & abs Te tam mali sui caussam, quam medelam doceri cupit.

CONSILIUM.

Rarissimum sane est vitium, quod partes generationi dicatas in viro nobilissimo occupavit; dum nimirum post corporis refrigerationem, colis retrahitur, & ægre mingitur; semen vero, deficienti membri erectione, præter voluntatem & inter nocturna ludibria, & sub venereis cogitationibus elabitur. Duplex vocari potest hic affectus, & internus & externus; quorum hic vehementi partium nervosarum, maxime externarum constrictioni spasmodicæ debetur; ille vero a nimia relaxatione ac debilitate vesicularum seminalium nata-

les suos mutuatur. Utriusque autem vitii unicum esse videtur fundamentum, quod in sanguinis generosi & spirituosi languidiori ac parciori, ad internas perinde ac externas, generationi dicatas partes influxu, recte collocari posse arbitror: neque enim errasse me credo, & ægrum temperamento phlegmatico præditum, natura debiliorem, & forsan multis curis mœroribusque obnoxium supponam. Verum his non immorabor; sed brevibus docebo, quæ horum malorum convenientissima futura sit medela. Qua intentione primum monendum duco, ut æger corpus suum sequenti, sed temperato motu, ambulatione, equitatione, vel vectione exerceat, & in perpetua conservet transpiratione: mane vero loco potuum Theæ vel Coffee, aliquot vascula decocti succoladæ sorbeat. Deinceps laudo vinum generosum Sect, vel Hungaricum, octo circiter guttulis balsami vitæ nuptum, & sub epulis bibendum; & vesperi assumendum suadeo pulverem, qui sic paratur: Recipe ossium sepiæ, cornu cervi philosophice præparati, succini præparati ana drachmas duas, pulveris cascarillæ drachmam dimidiam. M. F. pulvis div. in 8. partes. Præterea operæ fore pretium judico, ut æger matutino tempore nonnunquam balnea aquæ dulcis, quæ furfuribus triticeis, floribusque chamomillæ Romanę sint permixta, ingrediatur, tumque sudaturus in lectum se componat; ac denique colem cum vicinis partibus, aqua Hungarica, cui sexta pars balsami vitę sit instillata, perfricandum curet. Quæ si observaverit rite, de felici curationis eventu plane non dubito.

CASUS CVI.

De fluore albo cum hæmorrhoidibus cœcis.

Foemina, annos 44. egressa, strictioris habitus ad iracundiam proclivis, graviorum morborum olim expers, crebris perfuncta est puerperiis; in quorum singulo purus sanguis non nisi primo triduo, reliquo vero tempore, serum tantummodo putidum, gravem odorem spirans, magna semper copia promanavit. Verum postquam a quatuordecim jam annis parere desiit, tumidum præ se gessit ventrem, cujus moles ad illud, in quo decubuit latus, inclinare suevit, & in quo sub supino situ murmura audiebantur, post quamvis potissimum inspirationem. Per quinque circiter annos observavit, quod nonnunquam serum putre uno impetu ex utero profluxerit: neque tamen minus rite successerunt menstrua. Verum sub fluxu horum per aliquot dies obstructa fuit alvus; quæ, desinente fluore, soluta parum sanguinis secum duxit, atque per tres circiter dies, cum dorsi, lumborum, crurumque doloribus fudit, quem medicos hæmorrhoidibus adscripsit. Circa autumnale anni proxime elapsi æquinoctium, cruor menstruus profuse, & per duodecim dies, cum magna virium prostratione effluxit, quem excepit muci albi per muliebria excretio. Hunc jam diu cum urina redditum, & in fundo matulæ obhærentem, nihili curavit; sed inde turbata est, cum ab auspiciis præsentis anni, assidue, nisi sub menstruo fluxu, promanaret; hæmorrhoides vero subsisterent. Menses vero justis temporibus, sed paullo pallidiores, ferebantur; & Aprili demum mense, immenso flumine prorumpebant, ac per quinque hebdomades, inter ventris dolores succed.bant. His silentibus circa vernale æquinoctium sanguis ex vena in brachio tusa mittebatur, qui levis multo sero, variis coloribus notato, internatabat. Tandem per tres novissimas hebdomades adfligunt cœcę hęmorrhoides, cum tanta alvi segnitie, ut illa alternis dumtaxat diebus, nec nisi blandis laxantibus solicitata respondeat, & uterus, loco muci albi, olim profusi, jam assidue, nisi in menstruis, plorat serum tenue, quod nec pudenda excoriat, nec gravi odore pollet; sed lintea insigniter humectat. Urgent præterea continui in coxis ac dorso dolores; qui gravativo sensu stipati ad uterum quoque perveniunt. Non

minus crebra mingendi cupiditas, licet parum bibatur, vexat; & urina mox parca quantitate, sub magnis conatibus mox vero majori, quam liquida assumuntur, copia mitti observatur. Molestiis porro flatulentiis adfligitur; nocturnosque patitur sudores, absque tamen virium collapsu. Venter quoque sub his adfectionibus detumuit; & ipsa denique adpetitu integro somnoque placido fruitur.

Ex remediis, quæ hisce vitiis opposuit, erant primum pulveres vitales ac essentia amara Hallensium; quas medicinas, proprio consilio contra album fluorem adhibuit. Menstruorum nimium profluvium, pilularum polychrestarum usu oppugnare voluit, sed ex illis magnum ani tenesmum percepit. Quamdiu pulveres vitales, ac amaram sumsit essentiam, a doloribus immunis fuit, & sub eorum usu, insignem muci cum lotio reddidit quantitatem, spermati ranarum similis. Tum usurpavit pulverem contra acredinem, infusum theiforme ex millefolio, atque essentiam castorei; iisque votis haud respondentibus, medicum consuluit, qui variis medicaminibus id quidem effecit, ut major alvi esset libertas, & hæmorrhoides cœcæ evanescerent; at contumax persistit albus fluor, neque solum digestionem labefacit, verum etiam totum corpus infirmum reddit.

CONSULTATIO.

Cunctarum adflictionum, quæ fœminam lectissimam premunt, origo atque caussa, non nisi in uteri, intestini recti, vesicæ, viarumque urinariarum relaxatione & atonia collocari meretur. Hinc enim humorum vitalium circuitus per eas partes redditur impeditior: quare stagnant subsistuntque succi in vasis suis, & vel per venas sedales exitum affectant; hocque denegato, aut cohibito, cœcas hæmorrhoides, cum molesto intestini recti ardore, doloreque ossis sacri ac lumborum, stipatas inducunt; vel per uterum menstruorum tempore magno impetu prorumpunt, vel denique mora temporis corrupti, in forma seri putridi excernuntur. Quod si vero horum humorum evacuatio per anum perinde, ac uterum impeditior sit; illi majori copia ad vesicam ruunt, inque eam dimittunt copiosum mucum, & serum, cum lotio uberrima quantitate redditum. Neque vero, si remotiores & antecedentes horum malorum caussas inquiram, aliæ se mihi offerunt, quam quod uterus post crebros partus, ab amurca cruenta & pituitosa, ipsi inhærente, non satis repurgatus fuerit, & hinc relaxatus tumidum ventrem exhibuerit: ad quem subinde, accedentibus caussis occasionalibus, maxime excandescentia, major humorum copia ruit.

Quæ cum ita sint, non sane mirum est, si omnes naturæ vires prostratas, ventriculique potissimum robur adeo destructum observemus, ut producto hinc minus laudabili chylo, corpus contabescat; & nisi tempestive succurratur, facilis omnino in cachexiam & hydropem prænunciari debeat transitus. Nec raro spes tanta mala, præsertim si fuerint inveterata, funditus exstirpandi, valde angusta deprehenditur; neque relinquitur alia sæpius occasio, quam ut graviores morbos præpediamus. Verum, cum ægrotantis ætas nondum nimis provecta sit, & vires adhuc sibi quodammodo constent; non desperandum duco, sed spero, fore ut congruarum medicinarum ope, sub recta vivendi ratione, pristinæ restituatur sanitati. Præcipuæ vero medendi intentiones, hisce potissimum absolvi videntur indicationibus, ut primum debilitatis in imo ventre partibus, naturale restauretur robur, ac humorum per eas cursus reddatur æqualis; tum abundantes succi, maxime serosi divertantur, ac evacuentur; & denique ventriculi maxime tonus confortetur, ut generosus conficiatur chylus, & hinc reliqui humores fiant legitimi.

Hisce scopis perquam opportunum fore censeo, ut alvus quavis tertia vel quarta die solvatur. Neque vero hoc fine usurpanda sunt purgantia, quippe quæ

quæ humorum ebullitionem caussantur, ac robur ventriculi magis destruunt, sed ea seligenda erunt laxantia, quæ simul roborandi, & mucum resolvendi virtute pollent. Hoc nomine commendo sequentem pulverem: Recipe rhabarbari electi drachmas tres, magnesiæ albæ, solutionis oculorum cancrorum ana drachmam unam & semis, nitri purificati drachmam dimidiam. M. F. pulvis, dividatur in octo partes, quarum una vesperi, altera mane, haustis desuper aliquot infusi calidioris vasculis sumatur.

Deinceps singulo mane potari suadeo infusum theiforme, quod sic se habet: Recipe herbæ veronicæ manipulos duos, consolidæ saracenicæ, salviæ, melissæ, pyrolæ, scabiosæ manipulum unum, summitatum millefolii pugillos tres, nucistæ drachmas binas, cardamomi drachmam unam. M. F. species. Tum eo tempore, quo ab usu laxantis pulveris quiescit, hora quarta pomeridiana, & vesperi drachmam unam pulveris confortantis, cujus copiam mitto, ex aqua vino nupta sumendam hortor. Non minus in cerevisię locum pro potu ordinario, decoctum commendo, quod sanguinem mundificat, solidasque roborat partes, atq; sic paratur: Recipe radicis sarsaparillæ, ligni santali citrini, rubri, sassafras ana uncias quatuor, radicis cichorei, glycyrrhizæ ana uncias duas. C. C. D. S. species, quarum binæ unciæ, in quatuor aquæ mensuris, per tres horæ quadrantes decoquantur.

His per unam, alteramve septimanam adhibitis, extrinsecus abdomini adplicentur sequentes species, aquæ, aceto vini nuptæ, incoctæ, & mane potissimum tepide admovendæ: Recipe florum chamomillæ vulgaris, sambuci, herbæ salviæ, scordii, menthæ ana manipulum unum, baccarum lauri, juniperi, seminum quatuor carminativorum majorum ana drachmas duas. M. F. species sacculo includendæ. Ceterum a lacticiniis, cibis acidis, salitis, flatulentis, pomis, & vehementi iracundia omni studio cavere, ac corpus moderate exercere conveniet.

CASUS CVII.

De fluore albo continuo ex plenaria mensium obstructione.

Foemina quadragenaria, pallido luridoque vultu prædita, conjugioque sterili usa, menstruorum fluxum, a prima ferme juventute imminutiorem, ac irregularem, incertisque temporibus succedentem passa, illorum plenaria per novissimum annum obstructione laborat. Verum per totum hunc annum fluore albo vexatur continuo; quem per octo menses comitantur dolores lumborum & inguinum atroces, ad femora nonnunquam excurrentes. Hi vespertinum maxime tempus molestum reddunt, & paullulum remittentes, copiosissimum muci profluvium, post se trahunt, interdiu silentes.

Urina mingitur plerumque citrina, sanæque simillima, cum leviori albicante sedimento, quod est instar purulentæ materiæ: ipsa vero mictio, & urethræ regio ab omni dolore immunis observatur, nec ullæ venerei inquinamenti præsto sunt notæ. Corpus sub hoc fluore languescit, non appetit cibos, qui sumti saporem exhibent corruptum; nec sitis urget, nisi sub dolorum vehementia; nec æstus præternaturalis vexat; sed frequentiores sunt horrores, & atrociora dolorum tormenta comitatur sæpenumero sudor gelidissimus, cum somno plerumque turbato. Et frustra sane cuncta, utut efficacissima hactenus usurpata fuerunt remedia; nec fallor, si dicam, ex eorum multitudine magis fere exacerbatum fuisse malum.

CONSILIUM.

Ex iis, quæ de adversa valetudine spectatissimæ fœminæ, percepi, non sine ratione concludere licet, a parco, & inordinato mensium fluxu, insignem sanguinis ac humorum in utero, partibusque ipsi vicinis stagnationem, & quandam corruptionem fuisse subor-

tam. Namque ob hanc humorum stagnationem, dictæ partes tono ac robore suo naturali destituuntur, & lymphatica maxime vasa, glandulæque nimium relaxantur, ac distenduntur: hinc humores diuturniori mora corrupti, per ductus laterales vasorum, qui in vesicam, & uteri vaginam hiant, majori copia secreti excernuntur, membranæ vero nerveæ a subsistente & accumulato cruore compressæ, dolorem exhibent perpetuum, & acutissimum. Quæ vitia, cum jam diu durarunt, atque propterea magis in solidarum, quam fluidarum partium labe hærent, difficilem profecto, atque diuturnam exposcunt curationem, magis diæteticis, quam validioribus remediis perficiendam. Hanc autem sequentem in modum feliciter instituere suevi.

Singula vespera capiat ægrotans novem pilularum balsamicarum, ad Stahlii vel meam mentem confectarum; & sequenti mane adsumat potionem laxantem, hausto desuper jusculo avenaceo, quæ sic præscribitur: Recipe mannæ electæ unciam unam, rhabarbari Alexandrini scrupulos duos, cremoris tartari, salis Epsomensis ana drachmam unam, coque & dissolve leni calore, in aquæ florum acaciæ unciis quinque, colaturæ adde olei de Cedro Italici guttas tres. M. D. His per triduum usurpatis, descendat singulo mane in balnea aquæ dulcis, temperate calida, ne sudorem moveant, iisque successiva affusione aquæ calidioris temperandis, per integram horam insideat, imposito abdomini sacculo, ex herbæ menthæ, hyssopi, melissæ, salviæ, origani, serpilli, menthæ cattariæ, hormini, florum chamomillæ Romanæ, vulgaris, baccarum juniperi contusarum ana manipulis duobus, aquæ incoctis parato. Egressa ex hoc balneo, lectum petat, haustisque in eo aliquot vasculis infusi theiformis, quod ex herbæ melissæ manipulis duobus, summitatum centaurii minoris, millefolii ana pugillis quatuor concinnatur, lenem per horæ dimidium instituat sudationem. Postquam hæc curatio per sex dies fuit iterata, repetatur per triduum pilularum, laxantisque potionis usus; atque tum balnea, per sex dies, dicta ratione rursus ingrediatur.

Finita hac medicatione operæ pretium facient martialia, veluti ex tinctura martis cum succo pomorum Borsdorffianorum parata; nec alienum erit tinctura succini, absque spiritu vini, cum menstruo lixivioso confecta uti. Quibus, nisi forsan abscessus in lumbis, aut circa musculos psoas præsto fuerit, desideratam procul dubio impetrabimus opem.

CASUS CVIII.

De fluore albo ex suppressis lochiis orto.

Mulier quædam generosa, annorum 18. temperamenti sanguineo-cholerici, habitusque corporis tenerioris, ante quinque annos, ex lochiis post partum minus rite succedentibus, album retinuit fluorem. Hunc, cum primum nullas ferme inferret molestias, parum curavit, & per longum tempus nullis oppugnavit remediis; tandem vero commonefacta, ne hoc malum invalescere sineret, plurima, sed frustra adhibuit medicamina. Interim optime viguit, ac præter integram ciborum adpetentiam, somnumque placidum, eo tempore bis feliciter peperit liberos, ultra annum haud superstites, quorum novissimo partu exclusa puella, vultu lurido prædita, a primo lucis aspectu, materiæ impuræ fœtidæ ex utero stillicidium, adeoque hæreditarium fluorem album passa fuit. Ab hoc puerperio uterinus cruor gravem fœtidumque spiravit odorem; & ejus profluvio cessante, albus invaluit fluor, cumque vehementibus imi ventris, maxime in vagina uteri doloribus, ægram cruciare cœpit; ideoque meum requisivit consilium.

Exploratis igitur cunctis morbi momentis, fluxionē hancce, cum promanantibus menstruis cessaret, pro maligna ac venerea, declarare haud potui, memor effati, quo BAGLIVUS *prax. med. Lib. II.*

Cap. VIII. §. 3. utitur: *Si durante, inquit, menstruatione fluor albus evanescit, & eadem finita denuo regrediatur, pro certo habeas, mulierem fluore albo uterino laborare*. Quare, præmissa prognosi, mali jam inveterati, & a vitio partium solidarum potissimum sustentati, curationem diuturniorem ac difficiliorem fore, hanc institui ope pilularum balsamicarum, balneorum aquæ dulcis, infusorum ex speciebus laxantibus, diureticis, carminativis & specificis confectorum; eorumque medicaminum, quæ Stabelius diss. de fluore albo, celebrat. Quæ medicatio tantum inferebat levamen, ut & tormina remitterent, & ipsa fluxio parcior fieret, nonque nisi per tres circiter a menstrua excretione dies inhæreret. Hinc ad temperandam ulterius lymphæ acrimoniam, quam adhuc præsto esse, concubitus a marito non sine penis ardore celebratus testabatur, præscripsi conveniens decoctum. Sed ægra remediorum pertæsa, bene habens, & factam suspicata imprægnationem, nec eo, nec aliis medicinis uti voluit. Brevi post evanuit graviditatis spes; siquidem prorumpebat menstruus denuo cruor copiosissimus, frustis coagulati ac putridi sanguinis permixtus; & abdominis pariter, atque mammarum detumescentia stipatus. Nec abhinc habuit, de quo conquereretur; at vix duo elapsi sunt menses, cum albus fluor, licet mitior, & benignior recrudesceret: cui sanando manum non prius admovere volo, quam donec tuo, vir Experientissime, consilio, quod peto, suffultus fuero.

CONSILIUM.

INter morbos illos, quibus muliebria occupantur corpora, non ullus est, qui majorem medenti facessat molestiam, quam fluor albus, præsertim si inveteratus fuerit, & a partu, aut abortu, utero non satis repurgato, originem traxerit. Quando enim hac fluxione diuturniori, uterus cum vicinis partibus nimium relaxatur; non modo humorum vitalium circuitus per illas succedit difficilior, sed major quoque succorum eo compellitur copia, qui per glandulas conglobatas, circa sphincterem uteri, ac urethram sitas, valde debilitatas, profuse excernuntur. In tali vero casu, tam ad eliminandos stagnantes humores, quam roborandas partes solidas, sequenti medicatione felicissimo usus sum successu.

Triduo nimirum a menstruorum fluxu elapso, per decem circiter dies singulo mane, excepta quavis quarta die, potandum suadeo infusum vinosum, cujus hæc est formula: Recipe radicis zedoariæ, calami aromatici, pimpinellæ ana unciam semis, herbæ melissæ manipulum unum, centaurii minoris pugillos tres, cardamomi drachmas duas, rhabarbari unciam, fibrarum hellebori nigri, agarici, limaturæ martis ana drachmas tres, salis tartari drachmas duas, passularum minorum uncias tres. Conc. Cont. D. S. species, cum binis vini mensuris infundendæ. Hujus vero infusi, sex vel octo potentur unciæ, haustis desuper aliquot infusi calidioris, Theæ vel Coffee, vel jusculi avenacei vasculis. Iisdem diebus hora pomeridiana quarta, & vesperi suffitus utero admittatur. Nimirum species ex tacamahacæ uncia una, mastiches, succini, mirrhæ ana uncia dimidia, cinnabaris vulgaris drachmis binis paratæ, immittantur prunis candentibus, & vapor, quem emittunt, ope instrumenti, inferius patuli, supra angustioris, utero excipiatur.

Tum per quatuordecim dies, interponatur usus Elixirii sequentis, octoginta de eo guttas quotidie ter capiendo: Recipe corticis chinæ, cascarillæ, cinnamomi ana unciam, succini mastiches, corticum aurantiorum, corticum ligni sassafras ana unciam dimidiam, salis tartari drachmas duas: digere & coque leni calore in libra una vini, Sect dicti.

Deinceps rursus utendum infuso vinoso, atque suffimigio; & repetendus denique Elixirii usus. Præterea insignem præstabit operam epithema ex herba mentha, rorismarini, melissæ, floribus chamomillæ Romanæ, cariophyllis aromaticis, & foliis lauri siccis, vino rubro incoctis paratum, & ad os pubis ad-

motum. Cerevisia lupulata uti, corpus sedulo movere, sed a cibis incongruis, maxime panificiis cavere, expediet.

CASUS CIX.

EXHIBENS

Consilium in ulcere uteri datum.

AFfectus præter naturam, quem lectissima mulier, a novissimo partu, suppressis subito per vehementem terrorem menstruis patitur, ex utero suam trahit originem; cujus ulcerationem revera præsto jam esse, indicat puris lividi ac fœtidissimi, & nonnunquam, maxime post concubitum, sanguinis ex muliebribus profluvium. Quamobrem ut malo, quantum fieri potest, succurramus, & graviora symptomata præcaveamus, commendo primum infusum vinosum, quod sic se habet: Recipe radicum zedoariæ, pimpinellæ albæ, cichorei, fibrarum hellebori nigri, rhabarbari Alexandrini singulorum unciam dimidiam, summitatum centaurii minoris pugillos sex, corticum citri, aurantiorum recentium ana drachmas quinque, limaturæ martis drachmas sex, caryophyllorum aromaticorum, anisi stellati ana drachmas tres, passularum minorum uncias duas, tartari crudi unciam, salis tartari drachmas duas. C. C. D. S. species pro nodulo, infundatur vini Rhenani mensura una cum dimidia, stent per nycthemeron, in loco calidiori. Hujus vero infusi octo circiter unciæ, mane hauriantur; quippe quod & sanguinem depurabit, & ventrem blande subducet: quo consumto, ter quotidie, mane nimirum, hora pomeridiana quarta, & vesperi capiantur sexaginta guttulæ mixturæ, quę habeat tincturæ antimonii acris unciam, liquoris anodyni mineralis, & spiritus bezoardici Bussii ana unciam dimidiam. Cum hac mixtura, præsertim si humores nimium commovere videatur, vesperi nonnunquam alternare licet, pulverem meum bezoardicum, præcipitanti nuptum; atque mane potare expediet infusum theiforme, ex herbæ melissæ, veronicæ, summitatum millefolii ana manipulo, seminis fœniculi drachmis duabus concinnatum.

Nec ludetur opera, si clyster uterinus injiciatur simul, qui sequentem in modum apparari potest: Recipe aloes hepaticæ, mirrhæ electæ, mastichis, gummi elemi, animæ ana unciam dimidiam, croci drachmas duas, herbæ scordii, summitatum millefolii, florum hyperici ana manipulum, spiritus vini rectificati uncias duodecim. M. & extrahe debita digestione. Hic vero liquor, paullo tepefactus, bis quotidie, ad unciam unam, per primum octiduum, in solam uteri vaginam, tum nondum cessante puris effluxu, ipsam cavitatem ope syringæ injiciendus est. Ceterum rectam servari oportet vivendi rationem, a mœrore, animi affectibus cavere, cibis magis assis vesci, & pro potu ordinario, hoc uti decocto: Recipe radicis sarsaparillæ uncias sex, corticis ligni sassafras unciam dimidiam, seminis fœniculi drachmas duas. C. C. D. S. species, quarum unciæ binæ ex tribus aquæ mensuris in vase clauso, leni coquatur calore.

CASUS CX.

De hæmorrhagia uteri.

MAtrona quædam generosa, quæ per aliquod tempus irregulari menstruorum fluori obnoxia fuit, sex abhinc hebdomadibus, cum post vitam curis, ærumnisque plenam, subito vehementi percelleretur terrore, in copiosum cruoris uterini profluvium repente incidit. Oppugnavi illud venęsectione, pilulis Stahlianis, & pulvere antispasmodico; & quum porro id genus fluxionis, a sero acriori, parietes uteri valde stimulante, ejusque tonum labefactante derivarem, ideoque sanguinis acrimoniam serosam, scorbuticamque temperare, robur uteri instaurare, & sic fluxum profusiorem cohibere vellem; propinavi pulveres, mox ex nitro depurato, arcano duplicato, lapidibus cancrorum, ac cinnabara

nati.

nativa, mox ex matre perlarum, nitro depurato, specifico stomachico Poterii, speciebus de hyacintho & cinnabari paratos, eosque ex emulsione anodyno-temperante, conjunctis pilulis Stahlianis exhibui. Fluoris cursu nondum remittente, dedi essentiam millefolii, cum tinctura martis Ludovici remixtam; & massam pilularum de cynoglossa pulveribus addidi. Cruor nihilominus pergebat, mox in frustis coagulatis, mox serosus cum insigni foetore ferri: hinc ulterius opposui arcanum tartari, cum tinctura martis cydoniata, & adjunxi potionem diapnoico temperantem, quæ habebat aquam melissæ, millefolii, cordialem, cornu cervi citratam, cinnamomi cydoniatam, antimonium diaphoreticum, matrem perlarum, cornu cervi philosophice præparatum, cinnabarin, & nitrum regeneratum. Alvinam tarditatem, data bis quotidie ad drachmam unam magnesia alba reseravi; ad salia scorbutica diluenda, infusum theiforme ex radice altheæ, chinæ, cichorei, plantaginis, herba agrimoniæ, centinodii, florum hyperici, millefolii, ligno lentisci, & aniso stellato, potandum præbui. Quæ cuncta, cum immoderatum sanguinis fluxum remorari haud valerent, ad mentem Septalii, & propriam experientiam, venam in brachio rursus tundendam curavi, detracto sanguine admodum seroso, & saporem lixiviosum exhibente. Sed eadem manet hæmorrhagia, atque jam vertigine, capitis doloribus, ac animi deliquiis stipatur: quamobrem Tuum, Vir Experientissime, ad moderandum hunc fluxum flagito consilium.

CONSULTATIO.

Periculi, tædiique plena est affectio, qua generosa mulier premitur. Forsitan attigit illa eam ætatis periodum, qua menses cessare solent; tum enim sæpissime fit, ut fortiores motus ac impetus humorum ad uterum, ipsa ætate imbecilliorem dirigantur, ac in profusiorem sanguinis fluxum desinant; præsertim, si externæ caussæ, maximeque vehementior terror concurrant. Ægre vero ex morbi historia percepi, sanguinem ferri foetidum, ac grumosum: inde enim colligere licet, humores in utero jam subiisse quandam corruptionem, quæ metum lentæ, hecticæque febris incutit, inprimis, si arteriæ moveantur celerius. Et in his profecto casibus parum adjumenti ex remediorum farragine sperare licet, & cuncta, quæ vulgo ad sistendum sanguinis profluvium celebrantur, incassum adhiberi solent. Præcipua potius mihi semper fuit cura, ut motus sanguinis ad superficiem corporis revocetur, hocque in perpetua conservetur transpiratione; cui scopo inserviet infusum theiforme, ex summitatibus millefolii, floribus chamæmeli vulgaris, sambuci ac hyperici, mane ac horis pomeridianis potandum. Præterea manus aliquoties in aquam vino nuptam, paullulumque tepefactam immittere; ad pubis vero regionem sacculum ex mentha, melissa, roremarino, origano, floribus rosarum rubrarum, corticeque cascarillæ, vino rubro, seu quod Pontac dicunt, incoctis paratum calidiorem adplicare juvabit. Epulas oportet esse parciores; & crebro vescendum est jusculis; nec denique alienum erit, bis quotidie, de sequenti mixtura adsumere: Recipe aquæ florum sambuci, tiliæ, liliorum convallium, cardui benedicti, melissæ ana unciam unam & semis, theriacalis, cinnamomi sine vino ana unciam semis, aceti distillati unciam, lapidum cancrorum drachmas duas, antimonii diaphoretici drachmam, spiritus nitri dulcis guttas triginta, syrupi acetositatis citri drachmas sex. M. F. mixtura; cujus cochlear unum pro vice capiatur.

Neque vero spem fefellit hæc curatio; siquidem ab ea, immodicus sanguinis fluor, cum omnibus symptomatibus remisit; & ægrotans rectissime valere coepit.

CASUS CXI.

De enormi hæmorrhagia uteri, cum fungosa in vagina excrescentia.

Foemina trium & quadraginta annorum, trium quoque nuptiarum, decem infantum felix mater, animi vivacioris, corporisque habitioris, venis instructi exilioribus, sub variis defatigationibus, curis ac ærumnis, stato semper tempore lunare, utut parcius, persolvit hactenus tributum, atque valuit rectissime. Verum mense currentis anni Februario accidit ex improviso, ut vesperi frustum sanguinis coagulati, magnitudine juglandis nucis, ex utero prorumperet, metumque abortus faceret. Postridie cruor purus, binis congrumati sanguinis frustis permixtus, largo flumine ex muliebribus per aliquot horas promanavit: quod profluvium accitus medicus, datis pulveribus adstringentibus, ex limatura martis & hæmatite, statim cohibuit. Elapsis aliquot diebus, accedente quadam iracundia, insigni totius corporis æstu perfundebatur, ingenti languore stipato. Ille, sumtis aliquot pulveribus antispasmodicis, remittebat; at presso pede sequebatur inanis molestaque alvum reddendi cupiditas, atrocesque dolores os sacrum, & utrumque femorum obsidebant. Hi omnium remediorum vim eludebant, & ab externis fotibus, unguentisque humidioribus, magis exacerbati, ad hanc usque diem, gravativo ac ardente circa ventriculum sensu juncti inhærent. Non minus alvi segnities adhuc solicitat; nec nisi infusis altero quovis die clysteribus, ex lacte & saccharo confectis solvitur; qui secum ducunt excrementa copiosa, durissima, & instar stercorum ovillorum globosa. Horum caussam adscribunt tincturæ cuidam purganti, aloe hepatica permixtæ; quam haud ita pridem per aliquot successive hebdomades, suasu cujusdam medici, quotidie cum violentis ac copiosissimis alvi dejectionibus sumserat.

Præterea undecim circiter, ab enormi illa uteri hæmorrhagia septimanis, sentiebat ægra in uteri vagina tuberculum aliquod, quod quotidie increscens, ad ovi anserini tandem deveniebat magnitudinem; & ab obstetrice pro foetu habebatur; adeo ut & ipsa rudi manu illud violenter tractaret, & ipsa ægrotans vehementioribus conatibus, instar parturientis, se commovere deberet. Alii declarabant hoc tuberculum pro concremento quodam; alii pro cruore coagulato, tunicis incluso, quoniam interdum sanguinem fundebat, moxque durum, mox attactu mollius erat. Huic malo opponebat medicus balnea cum herbis appropriatis parata; quibus paullo calidioribus ægra, quovis tertio die, jugulo tenus insidere debebat; tum ipsi per quatuor hebdomades dictum supra fortius pugnans propinabat; & denique idem purgans, alternatim cum balneis istis, per quinque septimanas adhiberi imperabat. Hinc vero tantum virium, corporisque succedebat decrementum, ut vix dici possit; fotus malum exacerbarunt, & lintea calefacta aliquale, sed breve inferebant levamen: interim dolores adeo invalescebant, ut turbato prorsus somno, delirium supervenire videretur. Cæterum copiosi ructus, noctu præsertim per superiora, ano clausa, explóduntur; & inter mingendum, dolor ardorque ductus urinarios vexant, sed nulli capitis dolores, nec æstus præternaturalis sentiuntur. Et in hoc rerum statu adhuc recrudescebat uterina hæmorrhagia, satis profusa, insimulque per muliebria fertur interdum mucus albus, albumini ovorum similis.

Novissime in consilio vocatus fuit chirurgus quidam; qui injecto per syringam in uteri vaginam liquore quodam, tumorem illum præternaturalem adeo emollivit, ut non solum ipse sensim imminuatur, verum etiam ardor urinæ mitescat. Idem chirurgus contra atroces dorsi, lumborumque cruciatus, interne exhibuit mixturam quandam, eo effectu, ut illi longe mitiores essent, & non nisi per aliquot quotidie horas adfligant, ægraque somno rursus fruatur. At quum

non-

nondum penitus sileant, & præterea gravis ani tenesmus urgeat, viresque successive prosternantur; tuam, Vir Experientissime, de tollendo penitus hoc morbo scire avemus sententiam.

CONSILIUM.

Ex communicata mecum morbi historia, quatuor potissimum resultant, & decidendæ veniunt quæstiones: nimirum, quæ fuerit profluvii ex utero cruenti caussa; deinceps an illud convenienti curatione oppugnaverit medicus; tum, unde tumor in vagina uteri traxerit originem; & qua denique ratione cuncta hæc mala expugnari queant? Primæ facturus satis quæstioni, præmonendum duxi fœminas habitu corporis spongioso, venis exilioribus, ingenio vivaci, & animo ad iracundiam proclivi præditas, simulque calidioribus indulgentes potibus, præ reliquis ad immoderatas uteri hæmorrhagias perquam opportunas existere; præsertim, si crebro delectantur concubitu, quo major humorum copia ad vasculosam uteri substantiam allicitur. Constat videlicet ex Anatomia, nullam in corpore humano præter uterum esse ferme partem, quæ tot sanguiferis instructa sit vasis. Ille enim hæc recipit ab hypogastricis, spermaticis, ac hæmorrhoidalibus, & ab eorum extensione ac infarctu, uti in gravidis adparet, valde intumescit. Quando igitur illa post coitum fœcundum, ob majorem, qui inde sequitur, sanguinis ad uterum adfluxum, humoribus nimium distenduntur; atque, non succedente impraegnatione, a stagnante cruore in majorem elevantur molem; facile fit, ut tandem rumpantur, & multum sanguinis uno impetu effundant. Quum vero tali ratione robur uteri debilitatur, humorumque liber per illum cursus perturbatur; non raro contingit, ut humores, majori copia adpulsi, ad vicinas quoque partes, intestinum rectum, atque vesicam ruant; earumque vasa & nervos distendentes ac comprimentes, ingentes dorsi, ossis sacri, femorumque dolores, ani tenesmum, atque mictionem inducant dolorificam. Quæ in nostra ægrotante ita evenisse, cuncta morbi momenta docent.

Quod vero alteram concernit quæstionem; ea profecto medicatio, qua medicus per fortiora & aloetica purgantia, atque subinde balnea calidiora, malum oppugnavit, insignem meretur censuram. Purgantia enim adauxerunt spasmodicas imi ventris constrictiones, humores magis ad uterum compulerunt, simulque horum fluxiliorem partem e corpore proscripserunt, &, maxime cum fuerint aloetica, insigniorem sanguinis ebullitionem excitarunt. Contra vero balnea robur uteri magis debilitarunt, atque sic ad copiosiorem humorum in illo stagnationem contribuerunt. Satius in hoc sane casu fuisset, præter pilulas Becheri balsamicas, roborantibus ac leniter martialibus dimicasse remediis.

Tumor autem ille in uteri vagina, de quo tertia agit quæstio, meo quidem arbitrio non est, nisi fungosa excrescentia, vasis sanguiferis instructa, quæ in iis subjectis facile generatur, quorum vasa sanguifera in utero nimium expansa sunt, & succi non rite circulantur. Quare noxiosissimum fuit, quod obstetrix, fœtum vaginæ inhærere persuasa, ægrotam ad pariendi laborem incitaverit.

Quicquid vero sit, videndum jam juxta quartam erit quæstionem, qua ratione huic malo mederi liceat. Et sane non levis est opera, in tam inveterato morbo, ubi vires corporis languent, & ciborum periit appetitus, suis potiri votis; quæcunque saltem restiterit salutis spes, illa potius ab alimentis, & remediis extrinsecus adhibitis, quam internis erit expectanda. Quo quidem fine commendarem, ut, jusculis ac cibis nutritivis amissas vires instaurare, & ægrotam in debita corporis, ac animi requie conservare anniteremur. Ex topicis multum utilitatis præstabit sacculus, e florum chamomillæ vulgaris, meliloti, sambuci, anthos, lavendulæ, herbæ arnicæ, chærefolii, cardui benedicti, singulorum manipulo uno; seminumque quatuor

tuor carminativorum majorum ana drachmis duabus, vino rubello Gallico incoctis paratus, & tepefactus ad uteri pubisque regionem adplicatus. Nec alienum erit, decocti a Chirurgo hactenus usurpati injectionem continuare.

Interne liquor meus anodynus ad triginta guttas vesperi ex aqua florum acaciæ, vel sambuci, cum insigni fructu dabitur; nec ludetur opera, si vel mane, vel hora pomeridiana quarta, ex vino aquæ nupto drachma dimidia pulveris exhibeatur, qui hunc in modum confici potest: Recipe lapidum cancrorum, arcani duplicati, nitri antimoniati, solutionis oculorum cancrorum ana drachmam. M. F. pulvis. Et denique, si alvus obstructa fuerit, conveniet infusum mannatum atque rhabarbarinum, bis quavis hebdomade sumendum; cui etiam scopo facient satis pilulæ balsamicæ Becheri, Stahlii, vel nostræ, ad viginti grana, tertio quovis die deglutiendæ.

CASUS CXII.

De totali mensium suppressione a male curata febre.

Foemina triginta sex annorum, habitus corporis spongiosi, atque tenerrimi, sanguine admodum plena, sex infantum foecunda mater, menstrua olim satis large, debitoque tempore fundere consuevit. Verum elapsis octo circiter annis, cum fructus acidulos, maxime cucumeres comedisset, & sub aere vespertino corpus frigori exposuisset, incidit in febrem tertianam; eaque cum magnis præcordiorum anxietatibus, vomitu, atque siti per quatuordecim dies adflicta est. Medicus, præmissis laxantibus, & pulveribus præcipitantibus salinis, exhibuit ipsi electuarium, quod corticem Peruvianum fovebat; ac hoc ægra primum, cum menstrua purgatio accederet, sumere dubitabat; donec medicus, sublato dubio, præciperet, ut illius cochlear quater de die, maximeque a febre vacuo adhiberet. Paruit illa præscripto, & per aliquot dies usurpavit hoc remedii genus, eo effectu, ut altero ab ejus usu die, menstruus cohiberetur fluor, & paullo post febris evanesceret. Abhinc vero male habere, adpetitus imminui, corpus contabescere, & ipsa expallescere cœpit, atque, quod notari meretur, per integros hos octo annos, pertinaci menstruorum retentione laboravit. Quo tempore doloribus artuum, maxime pedum arthriticis, dorsi tormentis, interdum calculorum excretione, insigni corporis languore, ac intumescentia ventris, atrociter infestata fuit, nec ab ullis medicaminibus, venæsectionibus, purgantibus, acidulisque desideratam percepit opem. Quare tandem meum flagitavit consilium, meæque dijudicationi subjecit, eam medendi rationem, quam quidam haud incelebris medicus proposuerat. Ille nimirum ordinaverat, ut per quinque dies singulo mane drachmam unam pulveris, ex limaturæ martis tenuissimæ pulverisatæ, lapidum cancrorum, arcani duplicati, salis absynthii ana drachma una, olei menthæ veri guttis decem parati sumeret, tum infusum melissæ sorbillaret, & sub epulis essentia gentianæ rubræ, centauriique minoris uteretur. Deinceps corpus per biduum purgari jusserat pulvere, qui jalappæ grana quindecim, antimonii diaphoretici, cremoris tartari ana drachmam semis, olei nucistæ guttam unam habebat. Atque hæc bina remediorum genera, ter invicem alternanda suaserat.

Epicrisis.

1) Ex precedenti morbi descriptione ortus, & generatio febris tertianæ æstivæ, a cohibita transpiratione, tempore vespertino, sub aere frigido & humido, & a fructibus crudis & illotis, copiosius ingestis productæ satis clare addisci potest.

2) Omnis generis adstringentia, quæ inter maxime eminet famigeratissimus ille chinæ cortex, non modo febriles motus, sed & excretiones sanguineas criticas, ut mensium & hæmorrhoidum, prompte & celeriter sistendi facultate pollent,

lent, in maximum sanitatis damnum, præsertim si fomite febris non prius correcto, vel expulso, largiori dosi exhibeantur.

3) Notari meretur plenaria, & totalis mensium obstructio, plures annos perdurans, ab imprudenti usu chinæ chinæ, in febre sub eorum fluxu inducta. Ex quo adparet, quam potentes adstringentia in externas, & dissitas etiam corporis partes, quales sunt membranaceæ, ex quibus orificia vasculorum aperta menstruum sanguinem stillant, operari possint; ita prorsus, ut fortissima strictura, & induratione, ulteriorem vasculorum expansionem, & apertionem impediant. Quam gravia autem defectum mensium in florente ætate insequantur mala, id satis quotidiana experientia notum, perspectumque est, & præsens quoque casus luculenter declarat.

4) Chronica, & quasi habitualis mensium obstructio, difficilioris est curationis, quia vitium non amplius in natura & conditione fluidorum, sed potius solidorum versatur, iis præter naturam constrictis, compressis, & condensatis; quare non modo in cassum, sed sæpius magno damno remedia, inprimis quę mensibus pellendis dicata sunt, adhibentur. Unicum auxilium versatur in emollitione vasorum constrictorum uteri, quam satis tempestivus internus aquæ ac externus, mea quidem experientia & judicio, thermarum usus satis feliciter expedit, & præstat; ac quamvis malo inveterascente non semper restituat fluxum, tamen gravibus symptomatibus præcavendis egregie inservit.

5) Cura sic dicta martialis, a clare docto Medico præscripta, & commendata, non contemnenda, sed satis eximiæ & insignis utilitatis, atque effectus in cachexia est, ex mensibus cohibitis, si recens fuerit malum, suborta. In nostro autem casu velim ab ea abstineri, quia non satis tutus, sed admodum infidus & noxius est martialium usus, ubi spasticæ stricturæ firmiter nervosis partibus inhærent. Et hæc est generalis practica regula: nisi martialium usum sequatur excretio per alvum, urinam, ac transpirationem liberior, indicium est, virtutis prædominantis adstrictivæ, quæ plerumque corporis humani naturæ infensa deprenditur.

CASUS CXIII.

De diuturna, & male tractata mensium obstructione.

UNum & viginti annos nata virgo generosa, per quatuor jam annos menstruorum laborat retentione; quam protinus exceperunt totius corporis inflationes, vomendi conatus molestissimi, muci limpidi per os rejectio, æstus præternaturalis, & ardens in pectore sensus. Mox sub prima mali invasione consultus medicus, infusis vinosis, pulveribus, pilulis, tincturisque sanguinem mundificantibus, & sectione venæ in pede, sed frustra, uterinum fluxum revocare tentabat. Sanguinis missiones in pede, quovis bimestri, vel saltem trimestri, celebrabantur; sed humorum ebullitionem adaugere videbantur: bis more solito potabantur acidulæ Egranæ, dabantur purgantia, & vomitoria, nec negligebantur pediluvia atque balnea.

Tum ægra decoctum aliquod, mensibus ciendis destinatum, adhibere, ejusque, ob insignem, qua urebatur, sitim, tres fere quotidie mensuras sorbere cepit. Ex hoc decocto, quod per sex dies potabat, non modo alvum copiose, & tredecim quotidie vicibus dejiciebat; verum etiam insigni humorum orgasmo prehendebatur, vultus rubebat, ardebatque, extrema algebant, & ingens dolor in caput incumbebat, qui hoc versus tempora comprimere videbatur, cum tinnitu, susurruque aurium, & nervorum subsultu. Quæ symptomata a medico priori, aquis temperantibus, venæsectione, ac scarificatione oppugnabantur, sed frustra; hinc humores vi decocti supra citati, majori copia ad caput raptos arbitratus, alia propinabat remedia mundificantia, antispasmodica, aperientia, uterina, attenuantia, & menses pellentia:

tia: at nullum sequebatur dolorum levamen, quin illi potius prementes, tendentes, lancinantes, vertigine stipati gravius insistebant.

Quum ergo ægrotans ex vultu, quo gaudebat, florido, a cachexia adhuc vacua cognosceretur; confugit rursus ad acidulas, & posthæc iterum infusis vinosis, pediluviis, atque balneis usa est. Nullum vero ab omnibus misera sensit adjumentum, sed atrocissimi capitis dolores, temulentia, susurru, tinnitu, vertigine juncti, adhuc urgent tanta ferocitate, ut post levissimam capitis motitationem, tormenti primum in vertice veluti concentrata, paullo post per totum excurrant caput: nec ex illo, quasi fixam ibidem sedem obtinuerint, ulla arte derivari possint. Præterea totum corpus tremore, ac insigni languore afficitur, cor palpitat, arteriæque omnes vehementer moventur; pedes sunt gelidissimi, alvus obstructa, non nisi arte sollicitata respondet, & molesta faucium vexat ariditas.

Epicrisis cum consilio.

GRavissima sane est adfectio, in quam generosa virgo ex mensium pertinaci, nullisque hactenus remediis reseranda obstructione conjecta est. Neque mirum; quotidiana enim docet experientia, longam menstruorum retentionem, ut eorundem inordinatum successum, molestissimarum fomitem esse ægritudinum, omnesque corporis functiones inde prosterni atque labefieri; adeo ut merito dici possit, nullum esse morborum chronicorum, quin tandem mensium obstructioni, tanquam sonticum superveniat symptoma. Quod si pessimorum consectariorum caussam inquiramus, vix unquam alia se offert, quam perversa hujus obstructionis medicatio. Quum enim variæ sint caussæ, quæ inordinato menstruorum successui originem præbent, ideoque diversam medendi rationem requirant: fit proh dolor! plerumque, ut nec hæ rite explorentur, nec subjectorum, ætatis, temperamentorum, nec viscerum, ac reliquæ corporis constitutionis ratio habeatur. Neque igitur temporis opportunitas in medendo observatur; sed potius imprudenti sanguineum fluxum provocandi intentione, vomitoria, infusa purgantia, pilulæ purgantes, venæsectiones, scarificationes, acidulæ, thermæ, pediluvia, aperientia salina, emmenagoga decocta, ex croco, myrrha, baccis lauri, sabina, pulegio, artemisia, floribus cheiri, borrace veneta, cinnamomo, nec non salia volatilia oleosa, succinata, therebinthinata, idque genus plura, damno vix reparabili, promiscue adhibentur.

Exemplar infelicissimi horum tentaminum successus præsens exhibet observatio. Optandum sane foret, ut talia remedia suppeditarent officinæ pharmaceuticæ, quibus mensium vel hæmorrhoidum excretiones pro lubitu moderari, excitare, ac in naturalem ordinem redigere posset! Verum jam Hippocrates suo tempore doluit, quod tam certa securaque in ciendis mensibus haud prostent subsidia. Mea quidem sententia, hæc est prudentis providique medici nota, si præter rectam febrium intermittentium tractationem, morbos, qui ex hæmorrhoidum, vel mensium retentione originem traxerunt, ita dirigere ac oppugnare didicerit, ut absque damno, spem votis faciat. Si ergo candide dicam, quæ in præsenti casu abs re fore arbitrer; rectissime me saluti ægrotantis consuluisse videor, si suasero, ut ab omnibus fere abstineat medicaminibus: siquidem verissima sunt ARETÆI *Lib. 7. cap. 5.* verba, dum, *quibusdam*, inquit, *quamdiu medicatio adhibetur, tamdiu morbus permanet, quamvis labefactatus, ac debilis: ac si homo carnem resarciat, & vires restauret, simul omnia morbi vestigia obliterantur; nam potentia naturæ sanitatem, imbecillitas morbum parit.*

Idcirco eo tendit meum consilium, ut ægra vescatur jusculis, quæ cum nasturtio aquatico, radice fœniculi, petroselini, & asparagi parata sint; corporis exercitationi studeat, eamque vectione potissimum, matutinis horis instituat; a cibis vero crudis, acidis, pomis, lacti-

ci-

ciniis, atque panificiis sedulo caveat. Ad conservandam alvi lubricitatem, neutiquam conveniunt purgantia, sed magis inservient vel clysteres emollientes, vel absorbentia salibus acuata, veluti sunt lapides cancrorum, cum sale Sedlicensi, ac nitro permixti: sub epulis vero Elixirio meo balsamico utendum est. His denique, adventante vere, adjungendus est thermarum Carolinarum internus, & Tœplicensium externus in balneo usus; de quibus non dubito, quin desideratam opem sint allatura.

CASUS CXIV.

De pertinaci mensium obstructione post quartanam intermittentem.

Virgo generosissima, sedecim annos nata, temperamenti sanguineo-cholerici, corporis strictioris, vasis exilioribus sanguine plenis, ingenioque vivacissimo prædita, ob insignes, quibus indulget, animi adfectus, sanguinis ebullitionibus valde est obnoxia. Hinc a quatuor jam annis, singulo fere trimestri erysipelate faciei, præsertim sinistram maxillam occupante, adfligi suevit; congruis discutientibus, interne pariter ac externe datis, feliciter semper profligato. Egressæ ipsi decimum quartum ætatis annum, post varios dolores conatusque, menstrua primum eruperunt, & abhinc stato quidem tempore, sed sæpius præviis præcordiorum anxietatibus stipata, non nisi adhibitis pediluviis, quin non raro tusa in pede vena, promanarunt, nec impedierunt, quo minus erysipilacea faciei inflammatio certis periodis accesserit.

Elapso anno, cum in prædio per sex degisset hebdomades, circa autumnale æquinoctium, febre prehendebatur quartana; sub qua uterina protinus cohibebatur purgatio, & faciei erysipelas prorsus cessabat. Febris illa inhærebat contumacissima, typosque suos mox in tertianam, mox quotidianam, mox acutam commutabat; donec ante aliquot demum hebdomades, ope electuarii chinati penitus profligaretur. At cum menses adhuc retenti essent, & crebra anhelatio, fere suffocativa urgeret; eo dirigebatur medendi intentio, ut revocaretur sanguinea excretio. Quo quidem fine præter venæsectiones in pede celebratas, pediluviorum, pilularum balsamicarum, aliarumque convenientium medicinarum usum, ea novissime instituebatur curatio, quæ mane loco infusi Theæ, brodia, quibus herba pimpinellæ sanguisorbæ, artemisiæ, menthæ, melissæ, millefolii, flores cheiri, radices scorzoneræ, fœniculi, cichorei, graminis, baccæ lauri, juniperi, flores macis atque crocus Orientalis incocta erant, sorbillare; præterea mixtura, ex tinctura rhabarbari, essentia croci, atque myrrhæ confecta, nec non pilulis balsamicis, pulveribusque digestivis uti jubebatur.

Ex hac medicatione, per dies quatuordecim continuata, redibant quidem vires, ac ciborum adpetentia; sed menses suppressi manebant. Non minus, loco sueti alias erysipelatis, post sanatam febrem largæ, atque tantum non quotidianæ, narium vexant hæmorrhagiæ. Novissime etiam glandula quædam in dextro latere colli, ad magnitudinem nucis juglandis intumuit; nec non alia mammaria, in eodem latere versus axillam sita, ad molem ovi gallinacei increvit. Ceterum adpetitus quidem viget, & naturales excretiones rite succedunt: verum vires nondum prorsus sibi constant, dorsum atque os sacrum vehementes per intervalla adfligunt dolores; & internus calor, maxime a pastu testantibus siti, pulsuque celeri, vexat.

CONSULTATIO.

Ex iis, quæ de pertinaci menstruorum retentione, sonticis symptomatibus, generosam virginem discruciante percepi; cognitu facillimum est, omnes passiones, quibus adfligitur, erysipelas faciei, spirandi angustiam, narium hæmorrhagias, tumores glandularum colli, & mammariarum, internumque calorem, non ab alia caussa, quam men-

mensium inordinato successu, & subsequente plenaria obstructione, suam traxisse originem. Ex caussis vero huc disponentibus, præter ipsius corporis, vasis exilissimis prædita constitutionem, insignis animadversio debetur febri quartanæ diuturniori. Namque crebra docet experientia, quod febres intermittentes, diu inhærentes, inque primis quartana, eo magis, si adstringentibus improvide fuerint tractatæ, plerumque mensium retentiones post se trahant, tam refractarias, ut omnem sæpenumero remediorum vim utique eludant. Nec obscura est ratio; quartanæ quippe febres, a crasso viscidoque sanguine, & cruditatibus acidis, biliosis, mucidisque, in primis officinis stabulantibus, atque vehementioris adpetitus caussis, suos mutuantur natales. Quemadmodum igitur hisce humorum vitiis supervenientes motus febriles, provida manu, debitoque regimine adjuti, discutiendo stagnantes, ac eliminando impuros humores, insignem adferre solent utilitatem: ita iidem, inconvenienti victu perturbati, ac adstringentibus medicinis intempestive suppressi, ineluctabile damnum, ac graves viscerum, nominatim splenis, hepatis, ac uteri infarctus ac obstructiones post se relinquunt. Hinc quoque ratio patet, cur dictas febres suppressas, hydropes, tumores œdematosi, ac mensium obstructiones, presso pede insequantur.

Ex his vero planissime perspicitur, curationem retentorum a dictis caussis menstruorum, his fere absolvi indicationibus, ut obstructa uteri vasa reserentur; & æqualis humorum per ea cursus restituatur. His obtinendis scopis, consueta subsidia, veluti sunt venæsectiones, pediluvia, variaque sic dicta emmenagoga, non quidem prorsus sunt inopportuna; sed illis solis raro desideratam opem impetrari, plus simplici vice observavi. Potius vix certius auxilium nulla pollicetur medicina, quam aquæ minerales, inque iis, vel thermę Carolinę, vel acidulę aut Schwalbacenses, aut in robustioribus Pyrmontanę, tepefactę, sub debito regimine, conjunctaque Elixirii mei visceralis, ex balsamicis, & amaris, absque spirituoso menstruo parati, atque pilularum balsamicarum usu potandæ; iisque balnea ex aqua fluviatili ac herbis emollientibus subjungenda.

Quod igitur speciatim nostrum attinet casum; consultissimum fore arbitror, ut generosa virgo thermis Carolinis, aut si hæ non arriserint, aquis Schwalbacensibus, iisque tepefactis utatur. Ex pharmacis, interne usurpandis, nulla præter pulverem præcipitantem, vesperi nonnunquam capiendum, tincturam rhabarbari cum terra foliata tartari solutam, & infusum conveniens theiforme commendarem; victum vero exactiorem, abstinentiam a ciborum flatulentorum, fructuum, pomorum, & nimio vini usu, atque moderatam corporis exercitationem suaderem. Tumoribus denique non convenientior erit medela, quam ut illi in calore temperato conserventur: iisque emplastrum de meliloto, camphora subactum imponatur.

CASUS CXV.

De fluxu mensium inordinato, gravissimis symptomatibus stipato.

Foemina generosa, in florentissima ætate constituta, sex circiter abhinc annis, cum menstruo fluore polluta esset, fortioribus aliquando indulsit saltationibus, hisque commota, potum hausit frigidiorem. Hinc subito cohibitis menstruis, fœdas in facie passa est efflorescentias. Adhibuit igitur varias medicinas, ipsasque Carolinas potavit thermas; quæ tamen, nisi essentia laxante adjutæ, non moverunt alvum, nec operæ fecerunt pretium. Interim elapso semestri, uterina rediit purgatio; at non solum atrocioribus capitis doloribus stipata, verum etiam valde irregularis fluxit. Namque incerto tempore promanans, per novem circiter dies inhæsit, adeo, ut binis tribusve prioribus diebus sanguis profuse, tum per biduum parcissimus, aut plane nullus, tandemque iterum copiosus, grumosus vero, & coagu-

gulatus prodierit. Idcirco, quum a Carolinarum potu male habuerit, uti cœpit Egranis acidulis, easque aliquoties adhibuit, cum egregio omnium symptomatum, maxime dolorum capitis, vultusque efflorescentię levamine: neque minus præter crebras scarificationes, venam bis quotannis tundendam præbuit.

Effluxerunt bini cum dimidio anni, cum nostra matrimonii subiisset leges; & ab eo tempore majorem symptomatum suorum experta est ferocitatem. Præsertim illa menstruam periodum antecesserunt, adeo ut prius, quam erumperet cruor, horrendis dorsi, femorumque, ad genua atque pedes excurrentibus tormentis, nimiisque præcordiorum anxietatibus cruciaretur; quæ cessabant, quamprimum menses fluebant, illum, de quo diximus, continuantes ordinem irregularem. Consultus medicus, propinabat circa lunare tempus, pilulas polychrestas; ordinabat pediluvia, cum sale communi, ac cineribus clavellatis acuatas, hisque capitis dolores exacerbantibus, substitui permittebat balnea, ex appropriatis herbis confecta. Ab horum usu menstrua adhuc semel copiosissima promanabant; tumque iis silentibus, utero concipiebat ægra.

Primis graviditatis vero mensibus, novas molestias, ciborum fastidium, nauseam, vehementes vomitus, dolores dorsi torminosos, insignem languorem, ac præcordiorum anxietates patiebatur; hisque per totum gestationis tempus adfligebatur; quid? quod vomitus sub ipsis pariendi doloribus, iisque violentis, atque post partum adhuc continuaverint. Notari quoque meretur, a medio graviditatis tempore somnum imminui cœpisse, turbatum ad partum usque, & novem prioribus ab hoc diebus, oculis plane ereptum, tumque fuisse restitutum. Lochia per quinque fere hebdomades, sed parcissima ferebantur; atque primis quatuordecim a puerperio diebus, præter dictos vomitus, nauseam, spasmos uterinos, compressionem pectoris, acutissimi, tantique ardentes ac lancinantes in abdomen incumbebant dolores, ut nec levissimum ferre potuerit contactum. His quiescentibus, succedebat dolorificus in osse pubis sinistro sensus, ac si pondus quoddam ibidem hæreret, quod ipsi decumbenti, vel obambulanti valde molestum erat, quin adhuc, dum curru vehitur, dolorem quendam in sinistro percipit latere. Tandem non silentio prætermittenda est alvi segnities, qua uti a prima fere juventute, ita etiam graviditatis, puerperii, atque hoc quoque tempore gravissime premitur. Gravida contra illam pilulas contra obstructiones, & pulverem antispasmodicum Hallensium, cum fructu adhibuit; puerpera pilulas polychrestas sumsit; atque jam rursus dictis contra obstructionem pilulis uti tenetur: quibus si supersederit, alvi obstructio per quinque, vel sex inhæret dies, tumque cum magno dolore, cruorisque profusione reseratur.

Epicrisis cum consilio.

QUemadmodum potus frigidus, calenti corpori ingestus, generatim noxiosissimus est, & amplissimum pandit ægrotandi campum: ita præsertim ineluctabile damnum excitat, si sub fluxu criticarum sanguinis excretionum, veluti menstrua sunt ac hæmorrhoides, improvide capiatur. Inde enim dictæ excretiones subito pervertuntur, totaque vitalis ęconomia adeo labefactatur, ut vix reparari queant inducta vitia. Clarissimum hujus rei documentum præbet observatio præmissa. Docemur ex illa, quod, sicuti menstruus fluor, si justo tempore, ordine, ac quantitate succedat, certissimum sit sanitatis conservandæ præsidium; ita e contrario inordinatus ejus successus, fœcundissimum exhibeat fomitem, multarum, graviorumque ægritudinum. Hæc vero menstruorum anomalia variis fit modis; vel enim per aliquot menses retinentur; vel parciora feruntur; vel interdum magno impetu, magnaque quantitate, intermixtis cruoris coagulati frustis, aut plane massulis carneis, sub hæmorrhagiæ uterinæ nomine funduntur; vel quovis altero, aut tertio demum mense, ni-

nimis parca profluunt, atque per binas, tresve hebdomades inhærent; vel denique loco sinceri sanguinis; mox ater nigricansque cruor, mox serum sanguine tinctum promanant, hisque sæpenumero albus succedit fluor.

Caussa harum evacuationum irregularium proxima, in turbato ac inæquali humorum per vasculosam uteri substantiam circuitu, tantum non semper collocari meretur. Ipse vero humorum progressus variis vitiatur modis: mox enim in fluidis, mox in solidis vitium hæret partibus. Fluida, si justo sint spissiora, aut nimia mole peccant, per minima uteri vascula promte progredi nequeunt; hinc in iis stagnant, ea distendunt, tandemque aucta nimium mole non raro vi perrumpunt, atque sic hæmorrhagias uterinas, frusta cruoris coagulati secum ducentes, constituunt. Solidis debetur vitium, si fibrosa, vasculosaque uteri substantia nimis relaxata, & a tono, roboreque naturali dejecta fuerit: tum enim cruor per arterias vehementius ac copiosius advectus, non vegete satis per venas labefactatas restuit, ideo in utero subsistit, accumulatur, vasa distendit, & pari tandem ratione, ruptis vasis profluit, enormi non raro quantitate.

Inter caussas vero, quæ ad destruendum uteri tonum non minus, ac succorum vitalium progressum perturbandum contribuunt, remotiores, principem fere locum occupant, vehemens terror, nimia corporis refrigeratio, & sumtus, calente corpore, frigidus potus: nec dissimilem effectum observavi a vomitoriis, sub ipsis menstruis propinatis, atque horũ nimii profluvii improvida ope adstringentium cohibitione. Horum enim omnium ea est vis, ut fibras, atque vasa uteri vehementer constringendo, non solum sanguinis debitam prohibeant excretionem, verum eundem potius ad superiora repellant; qui majori copia ventriculum, intestina, partesque in capite perinde ac pectore sitas occupat, distendit, inque iis varia graviaque machinatur symptomata.

His ita diductis, facillimum erit, cunctarum molestiarum, quæ fœminam generosam hactenus excruciarunt, rationem ac originem suppeditare. Neque tamen minus varia in præsenti casu occurrunt momenta, quibus peculiaris debetur consideratio. Hæc inter primum est, quod thermæ Carolinæ, quarum alias virtus in hisce adfectibus est præstantissima, minus felicem in nostra ediderint opem. Ratio non in aquarum illarum vitio, sed singulari partium solidarum in ægrota constitutione collocanda videtur. Namque probe tenendum est, hypochondriacos, ac hystericas, in quibus motus partium solidarum spasmodici sunt exacerbati, non prius uti debere hisce thermis, quam donec hi violenti motus paullisper conquieverint. Non minus crebra compertum habeo experientia, quod, si vel brevi ante, vel inter ipsam horum fontium potationem, ægri gravioribus animi commotionibus indulserint, aquæ intra corpus substiterint, adpetitusque prostrationem, præcordiorum anxietatem, vomitus, ac nauseas progeneraverint.

Contra vero attentionem meretur, quod acidulæ Egranæ, uti cunctis symptomatibus, ita maxime doloribus capitis, & fœdæ faciei efflorescentiæ, majores tulerint suppetias. Nec obscura est ratio; siquidem acidulæ potentiorem possident vim, sordes excrementitias, quæ primas vias osident, per inferiora e corpore proscribendi, quam quidem thermæ. Namque hæ ob nativum, quo pollent, calorem, cruditatum subtiliores partes secum ad massam sanguineam abripiunt, & ob hancce caussam in corporibus impuris, quorum primæ regiones non satis fuerunt repurgatæ, non raro purpuracea producere deprehenduntur exanthemata, sponte rursus disparentia. Eadem est ratio, cur quidam podagricorum vel arthriticorum ex acidularum longe melius, quam thermarum usu habeant; & ex his dolorum suorum exacerbationem sentiant. Quamobrem in commendandis aquis mineralibus, prudenti individuorum consideratione opus est.

Porro notandum est, omnes spasmodicas adfectiones, circa instans mensium tem-

tempus exacerbari: hi enim nunquam sine prævia spasmodica generis nervosi fibrosique contractione prorumpunt; quamobrem in hystericis fœminis, eorum excretionem plerumque dolor dorsi, gravativus artuum sensus, constrictio anxia præcordiorum, alvi obstructio, pedumque frigus antecedere observantur. Constans non minus est regula, quod quo major pedum refrigeratio in hisce morbis est præsto, eo vehementior partium externarum spasmodica supponi debeat constrictio; qua humores eo copiosius ad superiora compelluntur, & graviora inducuntur symptomata. Hinc resultat præstantissimum monitum practicum, quod omnes medicinam facientes probe sibi commendatum habeant; ut nimirum in omnibus & chronicis, & acutis passionibus, maxime earum paroxysmis ad pedes respiciant, qualis eorum sit transpiratio, num frigidi sint, anne vasa illorum evanuerint. Inde enim solidius sæpe, ac certius, de motuum vigore tam in solidis, quam fluidis partibus judicium suppeditari poterit, quam quidem ex pulsu arteriarum. Neque minus id probe sciendum est, quod pedibus, nimium gelidis existentibus, nec pediluvia, nec venæsectiones debeant institui, nisi spasmorum vehementiam exacerbare velimus. Utrumque enim horum remediorum, licet quam plurimum ad æqualem sanguinis circuitum contribuat; attamen, quod perpetuæ regulæ instar esse potest, nunquam, nisi spasmis partium inferiorum paullo remittentibus, in usum vocare decet.

Adhuc notatu dignum est, quod ægra in sinistro latere circa os pubis atque coxendicis sentiat dolorem pressorium, ac veluti quoddam obstaculum, quod decubitum ac obambulationem paullo molestiorem reddat. Meo quidem arbitrio vel uteri quædam excrescentia, vel plane tumor ovarii sinistri scirrhosus subest: quæ vitia sicut sæpenumero, testante cadaverum sectione, dictarum sensationum caussæ existunt; ita quoque ægritudinem fore longiorem, curatuque difficiliorem prænunciant. Denique meminisse juvabit alvinæ obstructionis, quæ fœminam generosam per sex nonnunquam dies adfligit, tumque cum magnis doloribus, largaque cruoris profusione solvitur. Ex hoc momento colligere licet, non modo motum intestinorum peristalticum ob vehementiores spasmos inversum esse, atque labefactatum; verum etiam cruorem hinc inde in intestinis stagnare. Id enim frequentissimum deprehenditur, quod sanguis per uterum ægre progrediens, ad vicinas partes, maxime intestinum rectum copiosius ruat, vasa hæmorrhoidalia infarciat, & ex his, sub durioribus ad alvum egerendam conatibus ruptis, cum stercoribus profluat.

Sed jam progredior ad curationem perquam spinosi hujus affectus; quæ, cum malum sit inveteratum, motus irregulares solidarum æque ac fluidarum partium in habitum quasi degeneraverint, & uteri substantia forsan scirrhosa videatur, profecto erit difficillima. Neque tamen in adeo vegeta prorsus desperandum puto ætate; sed omnes intendendi nervi, ut saltem majora arceantur pericula. Et ut ab ovo exordiar, & primum rectam vivendi rationem, qua in debellandis hisce morbis non quicquam est fructuosius, præscribam: ante omnia etiam atque etiam hortor, ut generosa mulier a cunctis animi pathematibus, excandescentia, terrore, mœroreque sedulo sibi caveat; contra animum jucundis consortiis, gratisque objectis erigat, corporisque exercitationi probe studeat. Hanc vectione, atque institutis animi relaxandi caussa itineribus, vel obambulatione, ad levem usque sudationem continuata obtinere licebit; ea cautione, ut nec brevi post epulas moveatur corpus, ne turbetur ciborum digestio; nec statim a motu cibi capiantur; quare opportunissimum ei tempus est antimeridianum.

Deinceps uti totum corpus, ita præsertim pedes in perpetuo calore conservare oportet: quo nomine non modo pediluvia tepidiora, ex aqua fluviatili, saponeque veneto parata, & vesperi usu panda; verum etiam balnea commendo, ex aqua pariter fluviatili, furfuribus triticeis, her-

herba artemisiæ, salviæ, majoranę, floribus chamæmeli, & malvæ conficienda. His nimirum mane, vel etiam hora pomeridiana quinta, absoluta digestione, per unam circiter horam insidendum, & sorbillato subinde potu calidiori, leniter sudandum.

Ex cibis fugiantur, necesse est, panificia, similaginea, poma, lacticinia, acida, flatulenta, maximeque cœna sit parcior. Pro potu convenientissimum erit sequens decoctum: Recipe radicis scorzoneræ, chinæ ana uncias duas, cassiæ caryophyllatæ unciam dimidiam, cremoris tartari drachmas duas. Conc. Cont. D. S. species, quarum una cum dimidia uncia in binis aquæ mensuris, per tres horæ quadrantes decoquatur. Quibusdam quoque insigniter confert cerevisia tenuior, quæ per urinam promte redditur, veluti est dilutior Martisburgensis; quo denique scopo egregium pollicentur fructum acidulæ Wildungenses, aut Selteranæ, vino Neccarino permixtæ.

Inter pharmaca commendo Elixir meum viscerale balsamicum, quod acrimoniam temperat, alvum leniter ducit, ac digestivam vim roborat, atque ad sexaginta guttulas vel hora quinta pomeridiana, vel vesperi circa somni tempus assumi potest. Mane sorbillandum suadeo infusum theiforme, quod sic se habet: Recipe herbæ melissæ, betonicæ, veronicæ ana manipulum unum, florum hyperici, chamomillæ vulgaris, summitatum millefolii ana pugillos quatuor, seminis fœniculi, anisi stellati ana drachmam unam. M. C. D. Ad temperandum calorem internum vesperi capienda est interdum pulveris antispasmodici nitrosi dosis; & pro mitigandis pubis ac dorsi doloribus, dolenti loco adplicare expediet emplastrum, cujus hæc sit formula: Recipe gummi galbani, bdellii, myrrhæ, ammoniaci ana unciam dimidiam, spermatis ceti, axungiæ humanæ ana drachmas sex, florum sulphuris, croci, camphoræ ana drachmam unam. M. f. emplastrum.

CASUS CXVI.

De immodico mensium fluxu cum frequenti abortu, & molarum, sanguinisque concreti excretione.

Foemina quædam generosa, octo & triginta annorum, per aliquot annos, crebros passa fuit abortus; sub quibus non modo immensam semper cruoris profudit quantitatem, verum etiam abhinc variis, quæ ab inordinatis mensibus originem trahunt, molestiis, iisque potissimum arthriticis laboravit. Novissime gravida mox anxietates præcordiorum, mox vomitus, mox dolores arthriticos, mox inordinatum mensium fluxum experta, sed ab iis ope convenientium medicinarum semper liberata, feliciter tandem filiolam peperit. Posthæc menstrua per aliquot menses retenta; ex improviso largo proruperunt flumine, secumque duxerunt frusta congrumati sanguinis. Mitigatus tandem fluor insignem virium jacturam, nauseamq; molestissimam reliquit. Mense Februario annis abhinc duobus, circa ordinarium tempus, denuo immodicus promanavit cruor, sero fœtidissimo permixtus: abhinc vero per integrum biennium stato tempore, ac debito ordine comparuit, nisi quod semper justo largior fuerit. Præsenti autem anno immoderatum rursus esse cœpit profluvium, vomitibus, animique deliquiis stipatum. Tantum non semper concreti sanguinis frusta simul excernebantur; quibus aliquando immixta conspiciebatur moles carnea, membranis circumdata, aspera, intus cellulosa; qua excreta, sanguinis profluvium ægram, viribus, adpetituque defectam deserebat.

Interim ex tam inconstanti hactenus valetudine, justissima movetur suspicio, ne vel gravis menstruorum retentio, vel nimius fluor, vel adhuc majus periculum insequantur. Adhibitis hucusque roborantibus, temperantibus, confortantibus ac martialibus; jamjam, cum sileant cuncta symptomata, a pharmacis otium

otium est, nec nisi corporis, animique tranquillitati, præter rectum victus regimen studetur. Id vero abs Te, Vir Experientissime, adhuc flagitamus, ut proponas eam medendi rationem, qua ægrotam a futuris præservare queamus malis.

CONSILIUM.

Ex communicatis mecum litteris, non minus, quam ipsa generosæ mulieris, cui coram inservire mihi licuit, relatione, intellexi; illam inordinato menstruorum successu adfligi; dum hæc mox per aliquot menses cohibentur, mox vero majori impetu, & quantitate profusiori, cum coagulati sanguinis frustis, & polyposis concretionibus, quas molas vocant, prorumpunt. Præprimis vero attentionem meretur moles illa carnea, quæ haud ita pridem aspera, tunicis inclusa, intusque cellulosa, utero fuit exclusa, veramque constituit molam. Cuncta hæc symptomata debentur abortui, quem ægram decem abhinc annis passam fuisse memini. Hunc enim tum temporis larga comitabatur uteri hæmorrhagia; & quum subinde nec uterus a sordibus rite repurgatus, nec congruus victus observatus fuit; factum esse recordor, ut abhinc quinquies, quovis tertio mense abortiverit.

Eo tempore consultus ego, malum sequenti curatione, non sine felicissimo oppugnabam successu: Per primum triduum, quotidie vesperi quindecim pilularum mearum balsamicarum, mane vero sal aperitivum propinabam, quod cremorem tartari, lapides cancrorum, tartarum vitriolatum, sal Epsomense, nitrumque depuratum habebat. Tum jussi, ut fœmina generosa per quinque dies balneis ex aqua fluviatili, alumine, cineribus clavellatis, mentha, melissa, salvia, floribusque chamæmeli paratis insideret, & ab his leniter sudaret. Hanc medendi rationem alternatim ter repetendam suasi; atque sub ea ut concubitum vitaret, cibosque acidos, refrigerantes, poma fugeret, sedulo commendavi.

Hinc, quum utero concepisset, & moles humorum naturali major videretur; alternis mensibus sanguinem ex vena in brachio tusa detrahendum curavi. Sic, adjuvante numine, factum est, ut abortire desineret, immodica sanguinis profluvia remitterent, & ipsa justo tempore fœtum eniteretur felicissime. Quamobrem, cum jamjam eadem mala recrudescere, ægramque generosam, non modo abortus iterum, verum etiam mensium partim suppressionem, partim immodicam fluxionem, cum concretionum polyposarum rejectione stipatam, fuisse passam percepi: eo meum tendit consilium, ut eadem, quæ olim instituta fuit curatio, in usum revocetur. Eandem vero singulo vere pariter ac autumno repetendam, simulque ter quotannis præter rectam vivendi observationem, celebrandam esse venæ sectionem, hanc ob caussam hortor, ut robur uteri, ejusque vasorum, quod dejectum videtur, denuo restauretur; atque sic humorum æqualis per uterum circuitus restituatur, molarumque concretiones præpediantur. Juncta enim symptomata, cardialgiæ, dolores dorsi, & artuum, vomitiones &c. partim a copiosa sanguinis profusione, partim ejus irregulari per uterum cursu, & hinc pendente stagnatione, natales suos mutuantur: & sublatis per commendatam medicationem hisce caussis sponte cessabunt.

Denique operæ erit pretium, ut generosa mulier mane utatur infuso theiformi, quod ex melissa, scolopendria, salvia, betonica, floribus hyperici, comis millefolii & aniso stellato paratur: non minus eædem species, cum cerevisia fermentatæ, potum præbebunt, pro ordinario commode usurpandum. Quibus præsidiis, si rectum regimen, & curiosa ab animi commotionibus abstinentia accesserint; non dubito, quin exoptatissimo futura sint emolumento.

CASUS CXVII.

De frequenti abortu cum continua ciborum per vomitum rejectione.

Fœmina annorum circiter triginta, temperamenti pituitosi, mediocriter pinguis, cum decimum septimum ætatis annum ageret, viro nupta fuit, peperitque in tempore fœtum, primum vivum, deinde passa fuit abortum trium mensium; tum successive tres aut quatuor vivos fœtus in lucem edidit, quorum quemvis, trium, aut ad summum quatuor mensium abortus subsequutus est. Hos abortus semper excepit admodum molesta per octiduum uteri hæmorrhagia, qua cessante fluor albus continuus inhærebat, & in hunc usque diem ægram discruciat. Quum autem fœtum vivum, quintum numero, vel sextum utero gereret, octavo imprægnationis mense, grave ac immodicum uterini sanguinis profluvium, per integrum continuans nycthemeron incidit; eoque, elapsis decem diebus, rursus correpta est, cum nausea atque vomitu, nullo hucusque remedio sublato, sed per annos in hunc usque diem persistente, & in dies ingravescente, adeo, ut non modo cibos, hosque magis solidos, quam liquidos, verum etiam jejuna pituitam insipidam, albicantem quotidie rejiciat, quam & per nares continuo expurgat: appetit tamen cibos, & eleganti ceterum forma, florido in facie, albicante in reliquo corpore colore prædita.

Hocce in anno bis successive abortivit, unumque duorum, alterum trium mensium enixa est fœtum; conqueritur de dolore tensivo in dorso, circa inferiores thoracis vertebras, & orificium stomachi superius, ut & de dolore lumborum, femorumque gravativo; menses etiam parce, & cum dolore pallidi, sed justo tempore fluxerunt semper; ceterum ipsa sana est, hilaris, ac obesa.

Applicita fuerunt medicamina, pituitam crassam incidentia, attenuantia, blande expurgantia, viscera, ac præprimis stomachum, & uterum calefacientia, siccantia, roborantia, flatus discutientia, jam in forma pilulari, jam in tincturis, jam in pulveribus, jam in vinis medicatis; & hæc omnia in cassum, ita ut tandem in usum thermarum incideremus. Nunc tuum; Vir doctissime, accuratiorem thermarum notitiam habentis, an & quales ipsi conducere judices? consilium petimus, aut si alia tibi sint ad manus specifica, ea communicare non dedigneris, etiam atque etiam rogamus.

RESPONSO CONSULTATORIA.

Postquam præmissam hanc morbi historiam cum ægrotantis natura, exquisitiori & curatiori subjeci pensitationi; ea sum edoctus, duplici ægram urgeri morbo, abortus nempe frequentia, & continua ciborum per vomitum rejectione: quod utrumque malum sicuti satis grave est, & diuturnum, ita utique longe exactiorem meretur disquisitionem, quo eo certius de tutissima, & quam maxime accommodata medendi ratione constet.

Est autem uterque affectus nostro quidem judicio, spasmodico convulsivus, qui intra nervorum, & nervearum præsertim, quæ spinalem medullam investiunt, membranarum systema subsistens, in stomacho maxime & utero vim suam hostilem exercet. Quum enim abortus nunquam sine spasmodico-convulsiva uteri agitatione, ac compressione contingere possit; omnis vero convulsio, ex male affectis nervis, vel potius membranis nervosis, ad partes sive ex cerebro, sive medulla spinali pertingentibus subnascatur: hinc omnia, quæ nervosas partes vehementer exagitant, cujus generis sunt graves animi commotiones, fortiora purgantia, emetica, & quæ acri stimulo agunt medicamenta, abortum facillime concitant: cui malo etiam fœminæ, sensibilioris indolis, & animi, nec non quæ pronæ sunt in terrorem, iram, & hysterico-spastica pathemata, frequentius ob candem rationem observan-

vantur obnoxiæ. Præterea inter caussas, quas dicunt materiales, nihil magis naturam, sive potius genus nervosum, ad abortivas uteri convulsiones armare & incitare valet, quam sanguinis intra angustiora uterina vasa stagnatio, & quasi incarceratio, quæ solemnis valde post puerperium fœminis est: quum a partu, immo ipsa impрægnatione, uteri tonus, ob factam nimiam distentionem quoad vasa & fibras, mirum in modum immutatur, relaxatur, & læditur. Proinde si uterus tempore puerperii, & post illud, a lochiis, & sordibus impuris, serosis, ac sanguineis stagnantibus, balsamicis & laxantibus non rite expurgatur, pristinumque ac debitum ipsi redditur robur, tam prava, accedente inprimis in vitę regimine vitio, dispositione imbuitur, ut sanguinis & humorum valde impeditus præstetur circuitus, variæque morbosæ inde propullulent adflictiones, inordinatus nempe, decolor, & suppressus mensium fluxus, copiosi humorum ad debilem hanc partem decubitus, qui caussam albo, quo fœminæ subinde vexantur, fluori præbent: quid? quod inde evenire solet, ut plane ineptus fiat ad retinendum conceptum, sed frequens, tertio plerumque mense, contingat abortio. Quando enim uterus naturalem suum post partum recipit tonum, sanguis tertio præsertim ab ingravidatione mense, nimis accumulatus in vasis & fibris admodum relaxatis congestus hæret; & venas ibi existentes varicosas reddit, ita ut subinde in ejus cavitate insignes grumi, & massæ quasi polyposæ concrescant, quę progressivum motum impedientes, non modo alimentum, debitumque nutrimentum fœtui subtrahunt: sed & effrænes hæmorrhagias uterinas, quæ semper abortus comitantur, vel subsequuntur, caussam & occasionem subministrant. Denique sicuti constanti edocemur experientia, omnes nervorum affectus, si frequentius occurrant, in consuetudinem, & habitum quasi degenerare; ita eadem planum facit, atque testatum, idem solemne esse in abortui obnoxiis; difficulter nimirum tolli dispositionem ad abortivas ejusmodi exclusiones, si repetitis jam vicibus malum infestaverit.

Quum itaque ex allata historica morbi delineatione constet, ægram spongiosi corporis habitus, copiosis, sed exilibus vasis instructam, subpinguem, floridioris faciei, agilis atque hilaris indolis esse, animoque sensibiliori imbutam: nullum sane dubium est, quin ad affectus spasmodico-convulsivos, cujus generis sunt abortus, & vomitus, disposita valde sit, & proclivis; idque eo magis, si tempore puerperii sinistram medicationem fuerit experta, vel ipsa etiam diætæ vitium admiserit. Sub ejusmodi enim laxiori partium constitutione, vasorumque copia & angustia, nunquam non difficulter progreditur sanguinis iter; cui si accedit exquisita subjecti sensibilitas, nihil frequentius accidit, quam ut a sanguinis & humorum stagnatione spasticæ & convulsivæ passiones exoriantur.

Vomitus, quocum ægra quotidie fere conflictatur, identidem convulsionum speciebus accensendus est, utpote quo nervoso-membranaceus ventriculi fundus gravius adfligitur. Quemadmodum enim nauseabunda ejusmodi vomitio familiarissime contingit in gravidis, tertio præsertim mense, ob sanguinis ab utero ad stomachum recursum: ita crebrius idem observavimus a nimiis hæmorrhagiis, comprobante id ipsum nostra etiam ægrotante. Perfacile nimirum disponi ventriculum ad vomibundas ejusmodi rejectiones, hanc maxime ob rationem videtur, quod loco sanguinis impuri sæpius, salsi & serosi humores ad hujus visceris membranas ferantur. Neque mirandum est, vomitum hunc, per plurium annorum decursum in dies ingravescentem infestasse; quum, uti superius demonstratum fuit, vitia nervorum, quæ in motuum anomalia consistunt, facillime in consuetudinem & habitum abeant; præterea etiam tensivus ille in dorso circa inferiores thoracis vertebras, & superius stomachi orificium, nec non lumborum, femorumque gravativus semper adflixerit dolor, manifesto utique, ac indubio indicio est, nervos ex spinali medulla per

hac loca ad partes, maximeque ventriculum, & uterum prodeuntes, vehementiori spasmo affectos, cum hisce etiam visceribus, motuum communicare vitium.

Evoluta sic vera morbosorum, quibus ægra detinetur, affectuum origine, sede, caussa ac generatione, nihil superest, quam ut de tuta, promta, jucunda, ac facili curandi ratione indaganda simus soliciti, idque eo magis, quo celeriorem mali contumacia postulat opem. Quemadmodum autem ex superius memoratis dilucide patescit, universum ægrotantis genus nervorum admodum esse debilitatum; ita in persanatione id maximopere erit agendum, ut illud quovis modo roboretur, quo spasticæ illæ, & convulsivæ nervosarum partium tractiones conquiescant. Proinde præprimis dispiciendum, quo uterus pristinum suum robur, debitumque tonum recipiat, adeoque liberiori sanguinis per hujus vasa circuitu (quem menses debito tempore, mensura & modo prodeuntes indicabunt) reddito, omnis ulterior abortio præcaveatur, & prævertatur. Dein ventriculi etiam debilitati, ejusque motu peristaltico inverso subveniendum esse reor, quo restitutis his & persanatis, ingesta non modo retineantur, sed in bonos & naturæ blandos succos convertantur.

Hunc itaque in finem commendamus ex aqua dulci balneum, incoctis eidem herbis: Origano, calamintha, balsamina, mentha cattaria, melissa, floribus chamomillæ vulgaris & Romanæ; in quod ægra, duabus vel tribus ante prandium horis, ad pectus usque descendat, inque eo per horæ spatium permaneat, cavendo, ne superior corporis pars sudore perfundatur. Hoc autem balneum, quod mirifice nervosum spasmo constrictum genus, relaxante solatur virtute, fibrasque tensas emolliendo, sanguinis motum, ab interioribus ad exteriora convertit, & omnis generis excretiones promovet, per aliquot hebdomadum spatium, isto, quo nullum ægra fœtum gerit, tempore, hunc in modum est adhibendum: Ante illius usum pilulas nostras balsamicas, quibus magna inest vis, blande laxans, roborans, ac inprimis uteri vias a sordibus repurgans, per tres dies matutino vel vespertino tempore, quatuordecim numero assumat. Dein septem diebus admittat balneum, iisque exactis iterum in usum vocet per triduum pilulas; tum modo superius memorato post pilulas denique balneum adhibeat. Egressa ex illo petat lectum, quo corpus æqualiter incalescat, epotis ad promovendum hunc scopum aliquot infusi theiformis vasculis, parati ex herba salviæ, melissæ, veronicæ, betonicæ, summitatibus millefolii, floribus chamomillę vulgaris, & aniso stellato.

Perinde etiam consultum erit, ut alterno huic balnei & pilularum usui, interponantur remedia stomachica, nec possum non, quin hunc in finem quam maxime collaudem liquorem nostrum, anodyno-mineralem, essentia castorei, vel etiam corticum aurantiorum recentium remixtum; si nempe cum infuso ante commendato guttis viginti, vel triginta post balneum, vel etiam mox ante prandium aut cœnam, eadem quantitate, cum aqua cerasorum nigrorum usurpetur.

Quum vero in debellandis chronicis ejusmodi affectibus optima vivendi, soliciṭaque victus ratio plus valeat, ingenti medicaminum copia & farragine; hinc serio inculcamus, ut perquam studiose evitentur omnes inordinatæ animi, ex ira, vel mœstitia, & dolore factæ commotiones; frigus pedibus inprimis admissum, potus spirituosi, minus defæcati, cibi acidi, inflantes, lacticinia, fructus horæi, & omne placentarum genus; uno verbo: omnia, quæ viribus imbecillitatem inferunt, quæ stomachum lædunt, quæ nervis inimica sunt, quæ cruditates prima in regione augent, & sanguinem plus justo in vasis accumulant. Deinde non nimium somno, atque quieti est indulgendum; sed corpus moderate potius movendum, sique commode fieri potest, annua peregrinatione agitan-

tandum; quippe quæ cœli, aerisque mutatio, affectibus spasmodicis, ex humorum stagnatione provenientibus, eximie confert.

Præterea sedulo alvi habenda est ratio, quoniam, quo magis hæc constricta est, & compressa, eo magis ciborum per superiora ingravescit rejectio. Quod si itaque non rite respondeat, clystere domestico subducatur. Potui ordinario commodissime inserviet decoctum radicis scorzoneræ & sarsaparillæ, cum semine & radice fœniculi factum.

Circa venæsectionis usum hæc monemus: si parcior, magisque imminutus fuerit menstruus fluor, sanguinis unciæ quatuor vel quinque ex pedis vena educantur; cavendo, ne post venam sectam corpus a frigore lædatur, & ventriculus cruditatibus imbuatur. Perinde etiam ad præcavendum abortum, necessaria & perquam tuta erit ventilatoria sanguinis in brachio, ad uncias circiter quatuor vel quinque, secundo ab impraegnatione mense, instituta missio, & confidenter admodum quarto vel quinto mense repetita.

Denique si continua urserit vomitio, nec internis obtemperare velit remediis, externa in usum vocanda, adhibendo stomachale, hunc in modum paratum: Recipe emplastri de crusta panis uncias duas, balsami Peruviani, olei nucistæ, mastychis ana drachmas duas, olei destillati menthæ, absynthii ana drachmam unam; M. F. emplastrum, calide adplicandum.

Quamvis vero certissima, firmissimaque spe fruamur, fore ut, quando commendata a nobis auxilia, & suppeditata consilia cum cura fuerunt adhibita, ægra conquiescentibus omnibus, quibus usque eo affecta fuit malis, exoptatam recuperet sanitatem; non tamen possumus non, quin si forte hæc curandi methodus non arriserit, vel etiam non exacte responderit, thermarum Carolinarum tam externum, quam internum usum magnopere commendemus, quippe quæ mirandam sane divina favente gratia, in morbidis talismodi mulierum adflictionibus, subinde ex consilio nostro opem præstiterunt.

CASUS CXVIII.

De gravi valetudine ex crebro partu, abortu, & animi commotione.

Matrona generosa, duorum ultra quadraginta annorum, cholerico-melancholici temperamenti, alacris indolis, & vivacissimi ingenii, novissime vero ad iracundiam facillima, tanto sanguinis adspectum aversatur horrore, ut vel sola venæsectionis relatio illam in gravem animi defectionem rapere valeat; nec ideo unquam persuaderi potuerit, ut sanguinem mittendum permiserit. Nihilo tamen minus, sub regulari menstruorum successu, præter crebros capitis dolores, virgo nullis unquam pressa est calamitatibus. Et in hoc florentissimo statu, magis animi laxandi caussa, adiit aliquando cum amicis, id suadentibus, fontes Pyrmontanos; eosque sub minus convenienti regimine, justo copiosiores potavit. Reversa male cœpit habere; ingentique corporis languore, gravativo pedum dolore, variisque, ut ut levioribus se fatigari sensit molestiis.

Ab his vindicata, viro matura nupsit; inque eo conjugio, singulis annis puerpera, duodecim infantes vivos, felici facilique partu enixa est, ac quatuor abortivos fœtus, haud sine vitæ dispendio exclusit. Neque ullum puerperium absque morbosis symptomatibus, mox febribus lentis, mox præternaturali æstu, faucium ariditate, somnoque turbulento, mox horrendis capitis, temporum, ac cervicis doloribus, cum tinnitu, susurruque aurium, collapsu virium, ac sensu pedum gravativo stipatis, transegit; quæ sensim mitigata, accedente nova imprægnatione conquiescebant, atque hanc, si ciborum fastidia, crebrasque exceperis vomitiones, a molestiis gravioribus relinquebant immunem. At vero duodecim abhinc annis, cum sextum in lucem edidisset infantem,

tran-

transacto fere puerperio, a gravi animi per mœrorem facta commotione, adversam, tamque gravem incidit valetudinem, quæ ad hanc usque diem ipsam tantum non semper lecto affixam tenet, hisque potissimum discruciat symptomatibus.

Per intervalla, hisce quidem novissimis annis rariora, atrocissimi odontalgici, otalgici, & hemicranici vexant dolores, aliquot hebdomadibus non interrupta ferme perseverantes serie, & a corporis refrigeratione novum acquirentes pabulum. Mox sola capitis tormenta, odontalgicis cruciatibus vacua, sed pulsatili in capite sensatione, pulsu citatiori, somnoque turbulento stipata adfligunt; quibus cessantibus, continuus tamen urget corporis languor, atque cum præternaturali sæpius complicatur æstu. Molestę non minus sunt catharrales pectoris æque ac capitis defluxiones, cum copiosa muci, non raro a capite ad asperam arteriam delapsi rejectione. Interdum dorsi dolores accedunt, ægra in lecto decumbente leviores, eadem vero sellę insidente, immanissimi, non raro intestinorum torminibus, ani tenesmo, tantisque tormentis, ad pubis os incumbentibus conjuncti; ut parturiendi conatibus sint similes. Pręterea contusoriæ artuum sensationes quotidie sunt molestę; & plerumque frictione per lintea calida mitigari possunt; sed quando febrilis accedit paroxysmus, crudelissima tormenta, nullis demulcenda subsidiis, inferunt.

Nausea, vomendi conatus, ipsique vomitus pituitę tenacissimę, corrupta bile permixtę, miseram non modo gravidam, sed extra imprægnationis tempus quoque exercent. Menstrua plerumque anticipant, largissima sunt, cruoremque muco viscido imbutum fundunt, & molesta humorum ebullitione stipantur; albus autem fluor rarius incidit. Cuncta symptomata post levissimum corporis motum insigniter exacerbantur. Somnus sępenumero turbatur, & accedente subito cordis palpitatione interrumpitur, aut variis terriculamentis plenus est, neque unquam reficit. Mœrorem, aliumque quemvis animi affectum excipit æstus, & inflativa sub costis spuriis molestia. Alvus nunquam sponte sui reminiscitur officii, nec nisi vel Stahlianis pilulis, vel suppositoriis, vel clysmatibus, multam mucaginem secum ducentibus solicitata respondet. Urina mingitur mox sanę simillima, mox tenuis ac aquosa, mox multo muco infarcta. Sub paroxysmi remissione fruitur ciborum aliquali adpetentia; sed cavet a cibis fumo induratis, aceto maceratis, saleque ac aromatibus conditis: neque vero ad sudores nimium proclivis est, nisi quod post frictiones corporis iis corripiatur; & omnes hasce passiones magna mentis constantia perferre valet.

Multorum medicorum ope usa est, nec pauca adhibuit remedia, sed in cassum: elapso abhinc quadriennio incidit acutam febrim, quam cuncta medicamina respuentem, cortice chinæ sumto debellavit. Paullo post tertiana febre laboravit, & hac convenienti methodo profligata, a reliquis symptomatibus egregium percepit levamen. Per novissimum vero biennium ab omni fere remediorum usu feriata, non nisi decoctum avenę, cum radice cichorei, lapideque prunellę maritatum, ter quotannis loco curę, non sine levamine potare suevit, & jamjam utero gerit.

CONSILIUM.

TRansmissæ litterę, quibus adversam generosę mulieris valetudinem accurate descriptam legi, me docuerunt, ęgram, natura teneram, valdeque sensibilem, crebris puerperiis, abortibus, animique commotionibus valde debilitatam, & nervosarum partium systema ita esse dispositum, ut continuis spasmis, motuumque anomaliis exagitetur. Exinde vero non promptius ullum in sanitatem redundat damnum, quam ut salutares excretiones, maximeque per alvum fiunt, perturbentur; digestionis, chylificationis, & sanguificatio-

tionis negotium labefactetur, & humores generentur impuri, salinis, scorbuticisque sordibus referti. Et quum ob mali diuturnitatem, in fluidis pariter ac solidis partibus hæreat virium; non sane mirum, si nullæ medicinæ fecerint operæ pretium, nec ideo perfectam reconvalescentiam tuto polliceri licet.

Interim, ne ægram plane deseramus, non præstantius in hisce casibus commendare possum remedium, quam lac asininum, aut hoc deficiente, caprinum, æquali pondere cum acidulis Selteranis maritatum, & per aliquot hebdomades curæ loco potandum. Nimirum sumtis primum mannæ tribus unciis, drachmæ dimidiæ cremoris tartari nuptis, & in jusculo quodam solutis, lactis dicti cum acidulis mixti & tepefacti singulo mane mensura una hauriatur; eique potationi & interponatur, & subjungatur laudati laxantis usus. Non minus pro potu ordinario capiantur eædem Selteranæ aquæ, cum tertia vini generosi parte remixtæ.

Absoluta hac curatione, in sopiendis spasmodicis generis nervosi constrictionibus, insignem præstabit operam pulvis sequens, ad drachmam dimidiam ter quotidie sumendus: Recipe matris perlarum, lapidum cancrorum, pulveris Marchionis ana drachmam unam, nitri depurati, succini præparati ana drachmam semis, cinnabaris nativæ grana duodecim, extracti croci grana duo. M.F. pulvis. Sub epulis ex ultimo haustu adhibere juvabit 30. guttas Elixirii balsamici, quod ita habet: Recipe essentiæ gentianæ rubræ, corticum aurantiorum recentium, tincturæ tartari ana unciam unam, olei de cedro guttas duodecim. M.D. Et denique mane potandum suadeo infusum theiforme ex millefolio, semineque fœniculi confectum; & ut a corporis refrigeratione, cibis incongruis, ac animi adfectibus studiose caveat, etiam atque etiam hortor.

CASUS CXIX.

De regimine gravidæ ad partum feliciter obtinendum.

Mulier lectissima, & perquam generosa, cum dimidium gestationis tempus superavit, venam in dextro brachio tundendam præbuit, detractis ex illa octo cruoris unciis. Sanguis erat spissus, & aterrimus, & post aliquot momentorum quietem, in superficie ostendit cuticulam spissam, flavamque, sub qua cernebatur cruoris coagulum, sero tantum non destitutum. Elapso horæ dimidio, in animi deliquia incidebat, post aliquoties vomebat, & inde satis bene habebat. Interim admirationem movit, fœminam adeo juvenculam, quæ novissima abhinc æstate, Egranis pariter ac Selteranis acidulis, tumque pro potu ordinario, decocto quodam in vicem cerevisiæ usa fuit, exactam observavit diætam, corporis exercitationi studuit, ac rectissime valuit, tam spissum nigrumque fovere sanguinem: cujus forsan ratio in præsenti hyemali, eaque aspera tempestate collocari videtur. Quum præterea accedat, quod illa binis, quibus jam perfuncta est, puerperiis, primum debiliorem, haudque diu superstitem, alterum plane mortuum excluserit fœtum, & ante utrumque partum aurigine contaminata fuerit; veretur utique, ne similes forte molestiæ imminentem comitentur partum. Quare flagitat tuum, Vir Experientissime, consilium; quo nimirum ab omnibus, quibus forsan obnoxia esse queat, symptomatibus possit præcaveri.

CONSULTATIO.

Puerperiorum, quibus hactenus perfuncta est generosa ægrotans, minus prosper successus, quo scilicet brevi ante illa ictero infestata, & post fœtus primum debiliorem, brevi tempore extinctum, alterum prorsus mortuum enixa fuit, meo quidem judicio, dum

ipse

ipse fœminam lectissimam pronuper inspexi, ejusque pulsum, vasa, & corporis constitutionem exploravi, non nisi a nimia sanguinis & humorum, qua turget, mole dependet; præsertim cum vitium hæreditarium subesse videatur, & ejus matrem non minus a plethora male habuisse perceperim. Quamobrem consultus nuper suaseram, ut durante graviditate ter ad minimum, nimirum tertio primum, tum sexto gestationis mense, & binis ante partum hebdomadibus, ex vena pro corporis ratione mox in brachio, mox pede secanda, octo circiter cruoris detrahantur unciæ. Commendaveram porro, ut loco crassæ cerevisiæ, cui suevit, non nisi aquam cum citri corticibus, & ligno sassafras decoctum potaret, cœna uteretur parciori, & alvi prospiceret negotio, idque commodissime per passulas rhabarbarinas. Has ita parandas docui: Recipe rhabarbari pulverisati unciam unam, infunde cum aquæ distillatæ v. g. veronicæ unciis sex, solve ad lenem ignem, solutioni adde passularum minorum libram semis, sacchari candi uncias binas, coque ad spissiorem consistentiam: cujus massæ cochlear unum, vel duo mane aut brevi ante prandium sumantur.

Atque hæc est methodus, qua hac quoque vice ægrotæ succurrendum, & imminentia mala præcavenda esse reor. Ceterum duo adhuc in morbi historia occurrunt momenta, quæ merentur attentionem; primum est, quod nostra post venæsectionem nuperrime institutam, animo defecerit, ac aliquoties vomuerit; alterum, quod cruorem profuderit atrum ac spissum, cuticula tenacissima investitum; quæ adstantes, cum ægra recto vivendi genere, corporis exercitatione, & potu fontium Egranorum fuit usa, in admirationem rapuerunt.

Verum quod attinet animi deliquia; hæc in gravidis sæpenumero eveniunt, si vena ipsis sedentibus tunditur, & ex apertura justo majori, omnis cruoris copia uno impetu detrahitur, unde fit, ut sufficiens cruoris in cor influxus subito imminuatur, illudque moveri ad aliquot temporis momenta desinat. Quare ego in hisce casibus, ubi vena in brachio inciditur, aperturam bis terve pollice comprimendo, simultaneam sanguinis effusionem interrumpere, &, ut iis, quæ ad animi defectiones proclives sunt, lecto decumbentibus, potius e pede sanguis mittatur, commendare consuevi. Spissitudo vero & crassities humorum indicat eorundem abundantiam, qua, si forsan parcior accesserit potus, ob tardiorem circuitum sanguis fit aterrimus ac tenacissimus. Et hæc momenta penitus meam confirmant sententiam, quod scilicet tempore graviditatis ter instituenda sit venæsectio. Præterea vero operæ fore pretium duco, ut generosa mulier vesperi nonnunquam capiat pulverem, qui ex lapidibus cancrorum, pulvere Marchionis, nitro, arcano duplicato, vel sale absynthii conficitur; & mane sorbeat infusum theiforme, quod ex herba veronicæ, liquiritia, semineque fœniculi paratur. Et hæc sunt, quæ proponenda duxi, quæ si curatius observentur, non dubito, quin felicissimum sequuturum sit puerperium.

CASUS CXX.

DE CONJUGIO STERILI

Cum consilio & responso ad quæstionem: an spes sit prolis.

SUnt duo conjuges, qui in conjugio sine prole vivunt. Quod uxorem attinet, ea est quadraginta annos nata, temperamenti melancholici, corporis habitioris ac constitutionis valde sensibilis, tenerrimæque, adeo ut a levissima corporis fatigatione, aut saltem frigore, insigniter afficiatur, nec æstate calidissima satis foveri queat. Quarto ætatis anno incidit in variolas & copiosissimas, & valde malignas, ac ab iis retinuit auditus difficultatem, hemicraniam, & memoriæ quandam imbecillitatem, hisque

præ-

præsertim, si catharralibus desfluxionibus, quibus obnoxia sæpius est, tentatur, graviter adficitur. Menstruorum fluxum, quindecim annos nata, primum experta est, per aliquot annos satis facile, copiose ac regulariter succedentem, tumque valde sana vixit, & corpus egregium cepit incrementum. At vigesimo ætatis anno, ad præcavendam nimiam obesitatem, infusum herbæ Theæ, idque frigidum large potavit, eo effectu, ut corpus subinde contabesceret, ac forsan hectica consumtum fuisset, nisi a frigido hoc potu abstinuerit. Accessit tum temporis ingens ac diuturnus mœror, quem ex sponsalibus consensu parentum publice contractis, & a sponso contra datam fidem solutis, percepit: unde passionibus hypochondriaco-hystericis infestari cœpit. Horum potissimæ fuerunt mensium inordinatus ac dolorificus fluor, tormina intestinorum, alvi obstructio, & crebræ vomitiones, nec non albus fluor, proximo post menstrua octiduo durans. Novem abhinc annis, subiit conjugiis leges, & sub eo doloribus arthriticis graviter agitata fuit, qui transacto jam biennio, & quod excurrit, cum febrili commotione stipati, adeo invalescebant, ut nulla corporis pars esset, quæ non dirissimis torqueretur doloribus. His ope remediorum interne pariter ac externe exhibitorum feliciter expugnatis, menstrui tamen fluxus vitia, & hinc suborta symptomata, continua inhæserunt; nec ab ullis remediis, pediluviis, imi ventris fomentationibus, venæsectionibus mox in brachio, mox pede institutis, aliisque prorsus debellari potuerunt.

Elapso biennio, præmissa in brachio venæsectione, mense Junio potavit acidulas Pyrmontanas, & balnea adhibuit, cum magno levamine; siquidem horrenda fuit pituitæ mucique quantitas, quam ipsa, e balneis egressa, forsan ex utero ac glandulis uterinis profluentem, aquis reliquerat. Reversa domum non modo mente hilarior, verum etiam a morbosis corporis symptomatibus immunis fuit, menstruis rite fluentibus: sed vix bini elapsi erant menses, cum primum inordinatus esse cœperit uterinus fluor, tum dolores arthritici, licet mitiores per intervalla recrudescerent, & denique dolorifica rursus evaderent menstrua, cumque atroci hemicrania stipata. Quare commendabatur, ut sequentibus annis iterum potaret easdem acidulas; sed quum negotia domestica haud permitterent, ut iter Pyrmontum faceret, iis anno penultimo, ac deinceps novissimo substituebatur usus aquarum Sedlicensium, quarum tres lagenas quavis vice hauriebat. Levamen, quod inde sequebatur, momentaneum tantummodo erat; & sic ad hanc usque diem his potissimum exercetur symptomatibus.

Circa mensium tempus percipitur sensatio ponderis cujusdam, in imo ventre utero præprimis incumbentis; quæ non nisi cessante fluxu evanescit: non minus a cute faciei, quæ plerumque sicca, aspera, pauco rubore permixta cernitur, sub uterino fluore secedunt squamulæ subtiliores, instar earum, quibus pisces teguntur; quæ majori copia delabuntur, si faciem aqua nivis, cum floribus liliorum alborum destillata, & spiritu vini camphorato permixta abluerit. Ipse cruor, qui per uterum fertur, satis quidem copiosus, sed coloris ex atro rubentis, & fœtidissimi odoris est, nec nisi per biduum promanat; tertio die fluor albus succedit; & quarto quintoque cruentus iterum adparet, tumque rursus per aliquot dies albus sequitur, & hunc cessantem excipiunt dolores artuum arthritici, mox mitiores, moxque, accedente præsertim corporis refrigeratione, acerbiores. Non minus ægrota per plures jam annos sensit inflativam uteri molestiam; quid? quod sæpius ipsi flatus ex muliebribus explodantur.

Ceterum mox dejecto, mox avidiori fruitur adpetitu; sed digestio est vitiata, spiritusque male olet: potu cerevisiæ utitur parcissimo; mane vero, cum quadam urgetur siti, infusum herbæ Theæ larga sorbet quantitate. Interdum, & forsan ob tardiorem humorum abundantium circulationem, languor

guor atque torpor totum corpus occupat; nocturno tempore ipsi, maxime pedibus, manibusque, ardens inhærescit sensatio; pulsus fertur plenus ac tardus; & urina mingitur naturali similis. Decocti fabarum Coffee amantissima est, idq; semel quotidie, sæpe bis, cum egregio symptomatum allevamento bibit: sed vinosis potibus, a quibus optime habet, parcissime utitur. Olim quoque nimium indulsit pomis, lacticiniis, acetariis, aliisque acidis cibis, at postquam per aliquot annos ab eorum usu prorsus abstinuit; mucus, qui sub albo fluore promanat, & quantitate parcior, & magis benignior esse videtur. Præterea somno fruitur, justo diuturniori, atque vitæ sedentariæ, solitudini, profundis speculationibus, curis, mœroribusque nimium dedita observatur. Verum jucundum quidem, sed sterile est conjugium: neque uxor ex concubitu, licet ille a marito prompte peragatur atque strenue, ullum capit delectamentum, atque frustra anhelat prolem.

Ut autem mariti quoque constitutionem explicemus; est ille annorum triginta septem, temperamenti cholerico-sanguinei, sanguine plenus. Superatis secundo ætatis anno benignis variolis, septimoque febre petechiali, decimo quarto ex nimio pomorum usu contraxit sibimet febrem intermittentem quotidianam; & ex hac in tertianam duplicem continuam, valdeque acutam incidit, qua per septemdecim hebdomades discruciatus, nocturnam urinæ incontinentiam retinuit; non prius cessantem, quam donec pristinas post longum demum tempus recuperasset vires. Vitam ingressus academicam, ob nimias meditationes ac lucubrationes, hypochondriacis pathematibus infestatus, copiosum sæpe ex naribus fundere suevit cruorem: quæ hæmorrhagiæ partim humorum abundantiæ, partim viscerum obstructioni, & hinc subortæ sanguinis acrimoniç scorbuticæ, ac ebullitioni adscribebantur. Verum misso ex vena in pede tusa sanguine, datisque remediis salia humorum scorbutica diluentibus, & corrigentibus, leniterque aperitivis; ex decoctis vegetabilium, ac pulveribus ex antimonio martiali cachectico Ludovici, lapidibus cancrorum ac nitro concinnatis, & accedente conjugio, hæ cessarunt hæmorrhagiæ.

Octo circiter abhinc annis, publico præfectus muneri, ingentemque Collegarum invidiam passus, excandescentiæ nimis indulgere cœpit; cui cum interdum excessus in vinosis potibus accederet, per binos annos, circa vernale pariter ac autumnale æquinoctium, cruorem e pectore suevit spuere & insuper symptomatibus hypochondriacis, nominatim asthmaticis præcordiorum constrictionibus vexatus fuit. At usurpatis post paroxysmos hæmoptyicos, congruis resolventibus atque consolidantibus; & instituta subinde ad illos præcavendos convenienti in pede venæsectione, adhibitisque tandem aperientibus, martialibus, absorbentibus, nitrosis, speciatim magnesia alba, conjuncto exactiori victus usu; non modo cruentum sputum prorsus conquievit, verum nec ab hypochondriaco malo per sex novissimos annos ullas percepit molestias. Non minus hoc tempore ab aliis morborum generibus fere vacavit, nisi quod ante quinquennium colica nephritica, eaque brevissima, & proinde sub hyemali tempestate catharralibus mox capitis adfectionibus, cum atrocissimis illius doloribus, mox pectoris defluxionibus, raucedine vel tussi molestis, & elapso biennio, febre catharrali conjunctis, fuerit vexatus.

Circa præsentis anni auspicia redire videbantur passiones hypochondriacæ, sed mox evanescebant denuo; atque jam, sub animi perpetua alacritate, satis integra fruitur sanitate. Urinam mingit naturali simillimam; pulsus pro temperamenti ratione celerior fertur, & vehementior; somnusque est brevior: frigus externum non tantam infert molestiam, quam quidem nimius solis ardor; a mentis laboribus ac meditationibus non fatigatur, nisi forsan illis statim ab epulis nimium indulserit: tum enim motum ventri-

triculi ac intestinorum debiliorem sentit, alvi urgetur segnitie, & obstructione, crebrisque ructibus, valde acidis vexatur. Sed ab hisce adflictionibus, sumto vini Hispanici, simila permixti, haustu, (ex Rhenano enim pejus habet) aut hoc minus sufficiente, adhibito pulvere absorbente, cum arcano duplicato maritato, aut magnesia alba, protinus levatur. Sub prandio utitur cerevisia, hyeme pinguiori, æstate tenujori, ejusque binas ferme adsumit mensuras; quam non minus pomeridiano ac vespertino tempore, quantitate moderata potare suevit, cum præclaro fructu. Cœna est parcissima, inque ea non nisi jusculis vescitur; quę & mane loco infusi herbæ Theæ, sorbillare solet. Ceterum cavet a cibis nimium nutritivis; ne ab iis sanguis, ac semen, nimis augeantur.

Statura præditus est graciliori, corporeque strictiori, neque tamen a venæsectionibus, quas olim, dum hæmoptysi vexaretur, crebras ac copiosas instituere debuit, unquam debilitatem sensit; nec a veneris frequentiori exercitio, virium jacturam patitur. Sub concubitu semen justo citius, ac inopinato ejaculatur; quem si per duas tresve hebdomades haud exercuerit, semen inter nocturna ludibria elabitur, cum egregio corporis allevamento. Quod si vero pollutiones istæ nocturnæ, ob haustum pridie liberalius vinum, suboriantur, virium imbecillitatem secum ducunt.

Junior adhuc, ex quovis formosæ puellæ aspectu, aut fortiori corporis motu, insigniores passus est colis erectiones, cum insequuta, post levissimam penis contrectationem, valida seminis ejaculatione. Neque vero ante matrimonium, quod octo abhinc annis subiit, ullam cum sequiori sexu consuetudinem habuit. Diętam observat strictissimam, & immodicum vini potum cane pejus & angue fugit: huic enim si præter consuetudinem indulserit, præter languorem, ardoremque totius corporis, maxime dorsi dolorem, mox emacrescit; sed largius sumta per aliquot dies gelatina cornu cervi, pristinum recuperat corporis habitum. Novissime Selteranos fontes vino Rhenano addere cœpit, sicque hoc sine molestia uti potest: sed ab usu spiritus vini, atque herbæ Nicotianæ, tam in fumo, quam pulvere sternutatorio prorsus abstinet. Non minus ob frequentes pollutiones, atque præmaturam seminis in concubitu ejaculationem, cuncta studiose fugit aromata, aliaque calidiora, & acriora edulia; ac potius inter cibos lactuca, apio, petroselino, thymo, majorana, salvia, ac satureja &c. vescitur.

Præterea ultra septemdecim jam excurrerunt anni, cum æger a violentiori corporis inter ambulandum motitatione, concurrente forsan temperatura calidiori, ac insigni salacitate, varicosam testiculi sinistri sibimet contraxit herniam: quam tum temporis Chirurgus quidam peritissimus, pro epiplocele habitam, simul intestinalem herniam metuens, unguentis atque hunc in finem aptatis subligaculis, sed frustra oppugnavit. Posthæc vero luculenter adparuit, herniam hanc esse varicosam, sive cirsocelem; quæ num ad sterile conjugium, symbolam quoque suam conferat, in dubio relinquitur. Interim hæc eadem sterilitas movit hosce conjuges, ut ejus medelam, si forte fuerit possibilis, quærant.

Quo quidem loco in mentem revoco, quæ in LANGII *dissertatione de sterilitate*, ipsius *operibus theoretico practicis Parte* 3. inserta, §. 27. de conjugum inæqualitate relata legi: *Sterilis*, enim inquit, *redditur concubitus, si ætatis, virium & constitutionis ratione impares omnino sint conjuges: mas enim ubi alacris ad hunc conflictum fuerit, fœmina autem non tam facile in æstrum venereum rapiatur; extra dubium jam omnia ex parte viri sunt peracta, antequam, quæ in fœminis requirebantur ad imprægnationem, debito modo adornentur.* Quæ momenta, in conjugum nostrorum corporibus omnino obvia, si mecum reputavero; simulque præmaturam seminis a marito ejaculationem perpendero; non sane miror, quod nulla adhuc conceptio locum invenerit.

His vero vitiis obviam iturus æger; hu-

humores temperandi, ac partes solidas roborandi fine varia adhibuit medicamina: quæ inter fuerunt absorbentia, nitro, tartaro vitriolato, & antimonio martiali Ludovici nupta; gelatina cornu cervi; magnesia alba, & currentis anni mense Junio, ad roborandum tonum fibrarum, quæ vesiculas seminales, atque vasa seminalia constituunt, acidulas Pyrmontanas per quindecim menses potavit; neque vero exinde ullum ratione pollutionum nocturnarum sensit levamen. Illæ autem magis per urinam, quam alvum virtutem suam exseruerunt, nec lacte caprino, ut quidem primum intendebat vir doctissimus, permixtæ fuerunt, ne illud cum abundante primarum viarum acido coagularetur. Præterea ante aliquot annos, una cum uxore, aquis Sedlicensibus, haud sine fructu usus est: quæ vero, cum ipsi nimium subduxerunt ventrem, ejus constitutioni minus accommodatæ videntur. Verum de his omnibus, anne potius hisce conjugibus fontes Selterani, cum lacte caprino maritati conveniant, aut quæ alia in usum sint vocanda, ac denique num spes prolis restet? tuum, vir Experientissime, flagitatur judicium.

RESPONSIO CONSULTATORIA.

Ex iis, quæ de binorum conjugum valetudine, ac reliqua corporis constitutione ample satis ac eleganter descripta cognovi, judicatu facillimum est, utrumq; conjugum a teneris infirma corporis structura potitum, & ad varios morbos valde proclivem esse. Neque igitur mirum, quod in conjugio sine prole vivant: hoc enim, ut fœcundum sit, requirit, ac veluti supponit, ut in utraque parte non modo recta sit valetudo, verum etiam partes generationi dicatæ omni labe, atque vitio careant: quæ utraque requisita a nostris conjugibus longissime absunt. Etenim primum valde debile natura nacti sunt nervorum genus: cujus consideratio in persanandis morbis chronicis, multum profecto lucis fœneratur; siquidem natura debiliores difficilius curantur, quam robustiores.

Ejusmodi vero debilitas cognoscitur partim, ut vocant, a priori, ex ipsa partium solidarum fabrica, partim ab effectibus, & consueto loquendi more, a posteriori, si ex levissimis caussis in morbosos motus conjiciuntur. Primum quod attinet momentum, eo fere spectat disquisitio, quibus æger parentibus natus sit: nam forte creantur fortibus, debiles debilibus, valetudinarii valetudinariis. Quando nimirum parentes, vel nimium juniores, vel ætate provectiores, vel etiam infirma præditi valetudine procrearunt sobolem, hæc per totam vitam deprehenditur valde debilis. Deinceps significat debilitatem ea corporis fabrica, qua illud carne molli ac spongiosa, vasis exilioribus, nervis tendinibusque tenuioribus, dentibus paucis ac vacillantibus, atque oculis minus vivaci splendore instructis præditum conspicitur. Namque si solidæ partes sic se habeant; certo non solum concluditur, verum quoque observatione confirmatur; eas convenienti robore, humorum circuitum facilitandi, atque hinc salutares se & excretiones rite adjuvandi, esse destitutas. Hinc facillima est caussarum extra corpus positarum, sæpe levissimarum in ejusmodi corporis partes actio: quin & animus facilius afficitur, cujus indolem corporis constitutioni apprime respondere, multiplici compertum habemus experientia. Unde porro ratio patet, quare infirma ejusmodi corpora, ex levi quodam victus errore, in præternaturales, ac satis graves sæpius incidant commotiones.

Iisdem etiam corporibus proprium quasi, ac familiare observamus, ut in juventute copiosum e naribus fundere soleant cruorem, eaque excretione minus rite succedente, varias capitis adfectiones patiantur; tum, accedentibus vita sedentaria, profundisque meditationibus, spasmis, flatulentiis, aliisque hypochondriacis passionibus infestentur; atque ex fortiori quadam humorum, vel per potus vinosos, vel excan-

candescentiam facta exagitatione, in cruentum e pulmonibus sputum, quod sæpius tabi pulmonali viam sternit, incidant. Neque vero hæc sola sunt, quibus subjici solent, incommoda; sed ob languentem vim digestivam, chylus generatur minus laudabilis, lympha elaboratur minus generosa, atque nervorum fluidum, a quo legitimo vegetus musculorum dependet motus, minus spirituosum præparatur. Tali ratione tota humorum massa, a blanda ac naturali crasi recedit; & propter impuritatem, & acrimoniam, quam fovet, caussam præbet doloribus arthriticis, rheumatismis, hemicraniis, efflorescentiis scorbuticis, adfectionibus catharralibus, tussi, coryza, atque febrilibus commotionibus; quæ, quo inconstantior tempestas fuerit, eo certiores incidunt.

Hæc ita diducta, si ad subjecta, de quibus nobis sermo est, adplicemus; facile cognoscemus, cur illa debito quoque in generationis negotio destituantur vigore. Verum ipsa partium genitalium constitutio, quæ in nostris conjugibus ad obtinendam prolem minus recte comparatæ videntur, aliquam adhuc meretur attentionem. In marito quidem multa sunt, quæ id testantur, momenta. Namque pollutiones nocturnæ, a longis jam annis ipsi molestæ, seminisque præmatura, & a leviori idea provocata ejaculatio, luculento sunt documento, vesiculas seminales, aut potius ductus atque canales illos membranaceo-nervosos, qui semen vehunt, insigniter relaxatos, atque adeo debilitatos esse, ut vel a nimia seminis abundantia, vel illius quadam acrimonia, ad justo celeriorem contractionem, spermatisque emissionem, facile proritari possint. Accedit præterea varicosa, qua laborat, hernia: quum enim hæc ob cruorem a testibus per venas spermaticas, quarum perpendicularis, & a principio valde remotus est situs, difficilius regredientem, atque hinc in dictis partibus stagnantem suboriri solet: facillime fit, ut stagnans sanguis serosam dimittat portionem; quæ permixta semini, quod ad obtinendum fœcundum concubitum, coctum, atque maturum esse debet, illud reddit iners, nimis tenue, & ad generationis negotium prorsus ineptum.

Uxorem, quod attinet; in ea quoque uterus ad debitam conceptionem neutiquam videtur opportunus. Quod si enim consideravero, eam a multis jam annis, inordinato mensium successu, & albo fluore laborasse, nonque solum cruorem atrum, spissum, fœtidumque, verum etiam sub balneis Pyrmontanis insignem muci quantitatem, ex utero, ejusque glandulis profudisse; neque minus flatus e muliebribus interdum prorumpere, eamque ante menstruorum perruptionem, grave in abdomine pondus sentire suevisse: nihil inde aliud conjicere possum, quam uterum a tono ac robore suo naturali dejectum, & sanguinis per ejus vasa circuitum esse inæqualem; ideoque ad fœcundum concubitum minus idoneum; maxime cum hujus nullam utique sentiat cupiditatem.

Quæ cum ita sint, explicanda jam erit curatio. At quantis hæc in tollendis vitiis, quæ uti totum corpus, nervosarumque partium systema, ita speciatim partes generationi dicatas, jam diu occuparunt, sit circumsepta difficultatibus: experientia satis docet illos, qui in frequenti artis versantur exercitio. Nihilo tamen minus non omnis, in procurando fœcundo conjugio, spes est semper abjicienda: siquidem non pauca mihi occurrerunt exempla, ubi in ejusmodi casibus, ætatis mutatio, recte institutum vivendi genus, atque præsertim conveniens aquarum mineralium, maxime quæ leniter tonicam, ac roborantem virtutem possident, veluti martiatæ Bebraenses, ac Lauchstadienses sunt, usus, votis egregie satisfecerunt; atque generandi vigorem restaurarunt.

Quod si igitur nostrum præsertim con sideravero casum; commendarem pr mum utriq;conjugum pro potu ordinari aci-

acidulas Selteranas, vino Rhenano nuptas; iisque moderatum, sed quotidie repetitum corporis exercitium, marito quidem perambulationem magis, quam vectionem ac equitationem instituendum injungerem. Deinceps ambobus profutura censerem remedia ex succino parata, sive fuerit succinum præparatum, cum sale tartari, cancrorumque lapidibus mixtum, sive illius essentia, non nimium spirituosa, i. e. cum spiritu vini parum rectificato, & lixivio salis tartari confecta: neque minus insignem præstabit utilitatem infusum theiforme ex herba menthæ, pulegii, melissæ, ac citri corticibus compositum, loco decocti Theæ pariter ac fabarum Coffee sorbillandum; quibus denique venæsectiones, bis quotannis circa singula æquinoctia institutæ, jungantur necesse est.

Speciatim uxori perquam opportunæ erunt pilulæ balsamicæ, ad Becheri, Stahlii, vel meam mentem compositæ, quarum quatuordecim per aliquot successive dies circa menstruorum tempus sumendæ sunt. Ex topicis vero vehementer laudo balsamum meum vitæ, a marito regioni pubis, atque perinæi inungendum; uxor autem, ut ad roborandum uterum, ipsi imponat epithema, ex vino rubro Gallico, mentha, caryophyllis, chamomilla Romana, ac roremarino coctum, auctor sum suasorque. Atque hæc commendata remedia, si rite fuerint adhibita; non dubito, fore, ut nisi naturale obsit impedimentum, fœcundum insequatur conjugium.

Relatio ulterior.

Ulterius significaturus, quomodo conjuges nostri post adhibitam, quam proposuit vir Illustris, medendi rationem habuerint: præmonenda duxi quædam momenta, scitu perquam necessaria. Uxoris, de qua sermo est, parentes ambo vix octodecim annos nati fuerunt, cum matrimonii subjerunt leges; pater robustus, corpulentus, sanguineo-cholericus, alacris, laboriosus, ceterumque sanus, anno ætatis, demum sexagesimo octavo, ictero nigro, ex imprudenter repulso in regione hepatis erysipelate inducto, peremtus fuit: mater autem, tenerioris constitutionis, atque mediocris staturæ matrona, decem collectim fetus, & ex his nostram mulierem, octo ultra viginti annos nata exclusit. Mariti pater triginta tres annos egressus, nupsit virgini viginti quatuor annorum: quæ binis post initum matrimonium annis, vigesimo sexto ætatis peperit virum, de quo nobis sermo est; atque tres adhuc filias, hectica peremtas febri; ipsa vero, superato trigesimo tertio ætatis anno, rectissime semper valens, febre petechiali maligna occubuit. Pater, licet tenerioris ac sensibilioris fuerit constitutionis, & olim juvenis intra duodecim annos febre acuta biliosa, ter recidente laboraverit, perque octodecim circiter annos hypochondriacis, nephriticis, scorbuticis, arthriticisque discrucietur pathematibus; attamen septuagenario major, satisque robustus adhuc vivit.

Præterea uterque conjugum horum sine prole viventium, corpore pollent admodum debili; & a levi vel diætæ errore, vel animi commotione, in adversam conjiciuntur valetudinem. Interim caro corporis non nimium laxa, nec tendines valde imbecilles, nec imminutus oculorum splendor, conspiciuntur; nec dentes in iis vacillant. Verum uxor vasis exilioribus instructa, a leni corporis motu admodum fatigatur, sed mas, capacioribus præditus venis, a nullis corporis laboribus, licet diuturnis, virium sentit jacturam; cum e contrario a nimiis meditationibus male habeat.

His præmissis, sciendum jam est, accepto Tuo consilio, tusam fuisse & mari & fœminæ venam, ejusque incisionem circa singula iterari æquinoctia. Adhibuerunt porro non modo essentiam succini non nimis spirituosam, cum spiritu vini parum rectificato, & lixivio salis tartari paratam; verum etiam pulverem, qui habebat succini præparati uncias duas, lapidum cancrorum unciam unam cum dimidia, salisque tartari unciam dimidiam: cujus drachmam dimidiam pro

dosi sumserunt. Mas subinde perinæi regioni balsamum vitæ inunxit; fœmina præter pilulas balsamicas, circa mensium tempus devoratas, abdomini imposuit epithema; quod ex herbæ menthæ rorismarini, florum chamomillæ Romanæ ana manipulis quatuor, caryophyllorum aromaticorum uncia una, contusis, vino rubro incoctis, facculoque inclusis erat compositum: ac denique ambo, commendatum infusum sorbillarunt.

Neque vero fructu caruerunt hæc medicamina: siquidem sub eorum usu, maritus tantum persensit ventriculi ac digestionis robur, ut jam cibos coctu difficiliores, veluti sunt carnes fumo induratæ, cochleæ, olera &c. quos tamen raro capit, absque ulla, aut vix notabili perferre queat molestia. Nocturnæ pollutiones observantur etiam rariores, vix quavis tertia vel quarta hebdomade recurrentes, & ventriculo cibis crudioribus onerato, plerumque incidentes. Nec per aliquot menses celebravit cum conjuge sua amantissima, consuetos antea coitus; & cum illos mense hujus anni Februario, rursus exercuerit; semen non amplius præmature, sed convenienti tempore, & utriusque summa delectatione, strenue prosiliit. Tum quoque per totam hyemem, nullis catharralibus sollicitatus fuit adfectionibus. Unicum vero, quod ipsi adhuc molestum deprehenditur incommodum, est alvi obstructio: quam sumtis vel pilulis balsamicis, vel sale Anglicano, lapidibus cancrorum nupto, feliciter oppugnat. Non minus, ad confortandum penitus ventriculi, & intestinorum robur, usus est Elixirio amaro, temperato, cumque vino Canariensi confecto.

Conjux, usurpatis, quæ ipsi præscripta erant, medicaminibus, ab auditus difficultate, hemicrania, doloribus arthriticis, atque catharris, non nisi post improvidam corporis refrigerationem, sollicitatur: adpetitu fruitur avidiori, sed concoctione languidiori, & alvi segnitie vexatur. Contra vero a siti ac languore, mane vesperique antea adfligente, ardore manus potissimum pedesque noctu urente, & furfuracea vultus defœdatione, nondum immunis est. Fluor albus longe imminutior fertur; menstruus & sine doloribus & absque reliquis molestiis succedit; at inordinatus est, & mox anticipat, mox tardius erumpit, quin præterito anno per aliquot menses prorsus siluit. Tum vero ægra rectissime valente, spes fuit, eam fore gravidam; sed mox disparuit, erumpentibus ex improviso iterum menstruis. Hæc novissimis vicibus, continua, nec, ut olim, fluore albo interrupta, nec ex atro rubentia, promanarunt, & interdum muco albo permixta adparuerunt. Ponderis denique in abdomine sensus, qui alias hunc fluxum antecesserat, nec non flatuum ex utero eruptio prorsus cessarunt.

Acidulæ Selteranæ, vino Rhenano nuptæ, non tanta quantitate hic locorum prostant, ut invicem cerevisiæ pro potu ordinario adhiberi potuerint; quare cum insigni fructu substitutum fuit sequens decoctum: Recipe rasuræ cornu cervi, radicis scorzoneræ, passularum minorum ana uncias quatuor, radicis cichorei, ligni santali rubri ana uncias duas, seminis fœniculi drachmas sex. Conc. Cont. D. S. species, quarum binæ unciæ in quatuor aquæ mensuris decoquantur. Præterea maritus, quando vino solito magis indulsit, altero mane lagænam aquis Selteranis plenam, tepide, loco potus Theæ haurire solet, cum insigni euphoria. Iisdem quoque acidulis, mense Decembri, anni proxime elapsi, postquam aliqualem corporis contabescentiam, languorem sudoresque matutinos percepit, tepefactis per quindecim dies usus est; eo effectu, ut egregie succedentibus diuresi pariter ac diaphoresi, hæ molestiæ remitterent, & ipse rursus pinguescere cœperit: neque minus, quando acida & acris primas regiones occupavit saburra, haustis his fontibus egregie habet. Quod balnea attinet Lauchstadiensia, non permittunt negotia domestica, ut iter ad illa instituatur; quare consultum fuit visum, si assentitus fueris Vir Doctissime, aquis Pyrmontanis, quæ etiam sunt martiatæ,

huc transportatis, per tres uti septimanas. Non minus proposita sunt balnea, arte ex aqua dulci, floribus chamæmeli, triticique surfuribus parata, in quibus ferrum candens aliquoties fuit exstinctum: sed quo ordine, modo, atque tempore illa sint adhibenda, doceri avemus. Ceterum adhuc notari meretur, virum ægrotantem, ideo, quod ejus pater hypochondriacis, nephriticis, ac arthritico-scorbuticis molestiis graviter per vices exerceatur, utique timere, ne forsan in hasce ægritudines jure hæreditario incidat; eo magis, cum novissime post iter sub cœlo gelidissimo factum, dolores utriusque maxime sinistræ manus passus fuit, quos pro chiragræ prænunciis habet. Neque ignorari oportet, uxorem ejus minus regulari uti victu; nec a decocti fabarum Coffee potu abstinere posse.

Hæc vero sunt, Vir Illustris, quæ Tuo subjicimus iterum judicio, etiam atque etiam rogantes, velis ulteriorem nobiscum communicare medelam: & quum in priori Consilio, herniæ varicosæ simul imputaveris aliquo modo, quod semen excernatur minus spirituosum; huic quoque exstirpandæ, ut opportunum proponas auxilium, vehementer optamus.

CONSULTATIO.

LÆtus ex missis mihi ulterius litteris percepi, conjuges, quorum valetudinis caussa eram consultus, a præscriptis medicaminibus, insigne vitiorum, quibus pressi fuerunt, reportasse allevamentum. Quum vero meum porro judicium desideratur; non possum, quin illud proponam. Atque quod primum attinet Pyrmontanos fontes; eos dissuadere haud possum, sed cum aquas graviores ac ponderosiores foveant, vellem ut lacte vaccino permisceantur, ea proportione, ut tres fontium partes uni lactis nubantur. Enimvero tali ratione potæ hæ acidulæ, in affectibus scorbuticis, arthriticis, ac spasmodicis, & ubi genus nervosum valde debilitatum fuit, insigniorem præstabunt fructum, quam si solæ hauriantur. Potatio hæcce spatio octodecim, vel unius & viginti dierum absolvitur; & quovis sexto die intermittitur; quo scilicet in balnea descendendum est. Hæc ut arte parata adhibeantur, non alienum erit; sed conveniet, iis non modo sub dicta aquarum potatione, verum etiam hac finita, per octiduum uti. Neque enim dubito, quin si corporis vitia in uxore debellentur, hæc votis ac fœcundo conjugio sit potitura. Ex pharmacis præter jam commendata, nullis opus fore arbitror: sed pro potu cerevisiam Gardelebiensem, conjuncto vini Hungarici moderato usu, collaudo.

Monendum insuper duco, inanem esse metum, quem æger fovet, ne scilicet ob hæreditariam dispositionem, arthriticis aliquando, scorbuticis, atque nephriticis infestetur tormentis: quando enim rectam observabit victus rationem, ab iis certissime præservabitur. Et denique contra herniam, quam patitur, varicosam nihil est, quod commendare possum, nisi balnea, acidulas, ac infusa calida, humores viscidos incidentia, quæ ex herbis arnicæ, veronicæ, radice liquiritiæ, semineque fœniculi parantur. Quæ præsidia ut summum numen jubeat esse salutaria, ex animo precor.

SECTIO IV.

DE MORBIS

ARTUUM EXTERNORUM,

Et qui totis corporibus inhærescunt.

CASUS CXXI.

De atrocibus & pertinacibus doloribus cum exulceratione artuum.

Octodecim annorum virgo, annuo abhinc tempore athletice sana, ex itinere domum redux, calente corpore frigidum haurit, & hinc, retentis statim menstruis, horrendis dolorum tormentis per omnes corporis artus discruciari cœpit. Illa parum quidem remittebant, ac circa horam vespertinam quintam invalescebant, miseramque cum virium prostratione, somno inquieto, adpetitus defectu, ac corporis contabescentia stipata, per aliquot successive menses graviter fatigabant; ac brachiorum tandem contracturam inducebant. Consulti medici ad provocandum mensium fluxum curationem dirigebant; & quidam eorum, ex arteriarum pulsu, vesperi celeriori, quam reliquo tempore, hecticam suspicatus, varia contra illam offerebat medicamina. Verum frustraneus erat omnium effectus; quin potius exacerbatis doloribus, cruris tandem ulcus succedebat. Tum alius medicorum accitus, venereum subesse contagium ratus, dedit ægræ pilulas, ex extractis, gummatibusque sanguinem depurantibus, ac turpetho minerali, ea proportione paratas, ut singula dosis unum dicti turpethi haberet granum: quas quadraginta vicibus deglutivit. Neque vero sub hac curatione debitum observavit regimen, nec victum; sed loco decocti lignorum, quod alias in hisce præscribere solent casibus, suetam potavit cerevisiam, aerisque parum curavit injurias. Hinc factum est, ut saliva, matutino præsertim tempore, copiosius proflueret, dentes vacillarent, gingivarum caro exulceraretur, quin & fœda ulcera passim in corpore, maxime dextro femore, pedum malleolis, ac sinistro cubito efflorescerent.

Misso igitur pilularum usu, ordinabantur decocta lignorum, pulveresque diaphoretici, & accersitus subinde chirurgus fœdas ulcerationes, multis frustra adhibitis, tandem ope pulverum terreorum, ac emplastri grysei, ad consolidationem perduxit. At tum nova calamitatum scena ludi cœpit: namque frontem obsidebant nodosi tumores, brachia horrendis doloribus, ad faciem usque, cum hujus distractione pertingentibus torquebantur, & in ultimis faucibus sordidum adparebat ulcus. Hoc injectis balsamis, ac usurpatis gargarismatibus persanato, atrocia tamen dolorum tormenta pertinaciter insistebant, & consumto magis magisque corpore, ægra moribundæ videbatur simillima. Vocatus medicorum tertius, medicinas ordinabat sudoriferas, decocta nimirum & essentias lignorum, cum spiritu tartari & cornu cervi permixtas: sed his quoque in cassum adhibitis, chirurgus quidam propinabat pulveres, quorum singula dosis sex mercurii dulcis continebat grana, & quovis mane, hausto desuper decocto calidiori, cum regimine sumebatur. Sudores mitigabant paullulum cru-

cruciatus; reliqua vero persistebant symptomata, nonque solum fauces cum gingivis intumescebant, atque deglutitionem impediebant, verum quoque totum corpus obsidebant fœda, profundaque ulcera.

Ego tandem in consilium accersitus, manus primum tam intricato, ac inveterato malo admovere recusavi; donec multis fatigatus precibus, sequentem in modum adgrederer curationem. Dedi primum pilulas, quarum hæc erat formula: Recipe extracti panchymagogi Crollii, cardui benedicti, gummi ammoniaci depurati grana semis, pulveris croci, castorei ana scrupulum unum. M.F. pilulæ, ex scrupulo, numero quinque apparandæ, quas primo biduo, singula deglutiebat vespera; sorbillatis altero mane infusi veronicę decem vasculis. Sequentibus quinque diebus, jussi eam quotidie in balnea, ex aqua pluviali, furfuribus tritici, atque cineribus clavellatis parata, non nisi tepidiora descendere, iisque jugulo tenus insidere. E balneo egressa, ut in lectum se conferret, imperavi, atque mensuram dimidiam decocti calidioris, quod mox sequetur, sorbillaret: Recipe radicis sarsaparillæ uncias quatuor, scrophulariæ, chinæ, scorzoneræ, ligni sassafras ana uncias duas, radicis pimpinellæ, vincetoxici ana unciam semis. Conc. Cont. D. S. Species, quarum unciæ tres, ex binis aquæ mensuris, per tres horæ quadrantes, in vase clauso decoquantur. Eædem species, post decoctionem relictæ, cum tribus aquæ mensuris infusæ, additisque passularum minorum uncia, & radicis liquiritiæ drachmis binis per horam dimidiam decoctæ, præbebant potum ordinarium, in vicem cerevisiæ adhibendum.

Hunc alternum pilularum, balneorumque usum, bis adhuc dicta ratione iterari suasi; atque, ut subinde externum, frigidumque vitaret aerem, a cerevisia caveret, cibis magis assis, quam elixis vesceretur, ac interdum decoctum avenæ, oleo amygdalarum nuptum sorberet, præcepi. Sic remittebant sensim artuum dolores, ac contractura; ulcera, extrinsecus unguento digestivo, interdum cum balsamo vitæ remixto; purgata coalescebant: accedentibus copiosiori sputationi, fauciumque intumescentiæ, gargarismatibus, quæ ex salvia, mastyche, radice glycyrrhizæ, passulis majoribus, floribusque rosarum rubrarum, aquæ & vino rubro incoctis parata erant, succurrebatur; frontisque tumoribus emplastrum imponebatur, balnei tempore dumtaxat remotum, quod sic se habebat: Recipe emplastri Vigonis cum mercurio unciam unam & semis, balsami sulphuris therebinthinati drachmas duas, camphoræ, croci ana drachmam unam. M. F. I. a emplastrum.

His per quatuor hebdomades rite usurpatis factum est, ut consolidatis ulceribus, sopitisque doloribus, adpetitus rediret, corpus pinguesceret, & ægra priorem perfecte recuperaret sanitatem.

Epicrisis.

EXhibet nobis hujus morbi descriptio symptomata acerbissima, quæ procul omni dubio, non tam a caussa interna, nimirum corruptione & impuritate humorum, ex impeditis excretionibus, & potissimum mensium suppressione orta; sed potius a caussa externa, scilicet miasmate, ex impuro coitu suscepto, suam trahunt originem. Hoc enim non tantum gravissimi dolores, qui periostium. atque artuum ligamenta obsident, & circa tempus nocturnum exasperantur, sed etiam exulcerationes, atque tubercula faciei, in fœtidam corruptionem abeuntia, satis abundeque testantur. Accedit etiam illud, quod hujus mali contumacia, quæ variis remediorum generibus, sanguinem diluentibus, ac depurantibus, valde resistit, non nisi heroicis, atque ex minerali regno petitis medicamentis expugnari potuit.

Illud extra dubium est, malum venereum multo magis exacerbari, & sævioribus stipari symptomatibus, si corpus muliebre invadit, quod mensium suppressione simul laborat. Crescit enim, atque au-

augetur ita humorum impuritas, & frequenti constat observatione, ejusmodi contagium in corpore impuro cachectico, vel scorbutico susceptum, & ægrotantibus & medicis negotium facessere: quoniam vehementia symptomatum subinde invalescit, quæ non adeo facile cedit remediis. Longe autem felicius res succedit, quando corpus, quod puris & benignis humoribus gaudet, contagio venereo inficitur.

Perversa hujus mali medicatio cumulum ipsi addidisse videtur. Nihil enim perniciosius est, quam in ejusmodi morbis mercurialia sive interne, sive externe, sine debito regimine usurpare, præsertim, quando excretiones non satis recte succedunt. Improbamus hoc loco refractum usum turpethi mineralis, dum quotidie ad granum unum per quadraginta dies sumtum fuit, neglecto regimine diaphoretico, & intermisso usu diluentium. Ea enim est mercurialium indoles, ut intus sumta fibras nerveas, & maxime glandulas lacessendo, motum lymphæ adaugeant. Si itaque excretio humorum exagitatorum impedita fuerit, & particulæ medicamenti virulentæ intus remaneant, non solum benigni humores magis magisque corrumpuntur, sed etiam tonus ac robur solidorum labefactatur. Unde plura, eaque tristissima exstant morborum exempla, qui a salivatione mercuriali, non rite administrata, suam habuerunt originem.

Discimus vero ex hac male succedente cura mercuriali, luis venereæ sanationem certa methodo, convenienti ordine, ac debito regimine esse administrandam. Non igitur mirum videri debet, quod medicus in auxilium vocatus, convenienti ordine adhibito, pertinacem hunc morbum cum omnibus symptomatibus felicissime exstirpaverit.

CASUS CXXII.

De maculis & tuberculis totum corpus, & faciem pertinaciter occupantibus.

Litterarum cultor, trium ac viginti annorum, habitus corporis strictioris, nullas a teneris scorbutici humorum inquinamenti notas exhibens, nec parentibus tali labe infectis natus, binis abhinc annis, cum per biennium Lipsiæ jam commoratus esset, in dextra tibia supra malleolum, ex improviso sine evidenti caussa obortum sensit dolorem, ruboremque; qui parum curatus, ad totum pedem excurrebat, inque plura illius ulcera desinebat. Domum reversus, ope medicaminum internorum pariter ac externorum, decoctorum ex appropriatis herbis ac lignis confectorum, laxantium, ac balneorum, intra octodecim hebdomades ab hisce vitiis, quæ præter vehementes pedum dolores, nullas intulerant molestias, nec adpetentiam, nec somnum turbaverant, penitus ac felicissime liberabatur.

Persanatus Halam se contulit, ibidemque cœlo existente fervidiori, in corpus pugnando in palæstra nimis calefactum, cerevisiam frigidam, eamque Lœbeginensem, larga ingessit quantitate. Brevi post maculæ purpureæ primum sparsim in facie, mox copiosiores, ac tandem per totum corpus, inque primis manuum cutim efflorescebant. Consultus medicus, ut vena incideretur, dein corpus dato laxante per biduum purgaretur, tum per quinque dies infusum theiforme cum regimine diaphoretico sorberetur, atque decoctum conveniens pro potu ordinario adhiberetur, imperavit. Quorum medicaminum usu quinquies alternato, maculæ magis elevatæ squamulas dimittere cœperunt; tumque partim evanescebant, partim pallidiores evadebant: sub intensiori vero frigore & latius vagabantur, & magis cœruleæ adparebant; haustoque copiosius vino, humorum ebullitionem, vultus ardorem, majoremque exanthematum ruborem persentiscebat. Tandem vero tantum non omnes disparebant: at elapso bimestri denuo recrudescebant.

Iterata superius dicta medicatione, rursus evanescebant; sed incertis nihilominus temporibus, maxime si vino nimis indulserat, iterum propullulabant. Hanc scenam ultra annuum tempus ludebant; neque præterea habebat ju-

juvenis, de quo conquereretur: etenim ciborum adpetentia, somnus, atque cunctæ corporis functiones succedebant optime. Ipsæ maculæ interdum hinc inde molestum inferebant pruritum; cui si scalpendo faciebat satis, furfures ipsis inhærentes secedebant, sub quibus exile ulcusculum, saniem parcissimam plorans, maxime in mento, ac angulis labiorum, crusta obductum cernebatur: quod aqua mercurialis, quam mercurius in aqua forti solutus, inspissatus, atque cum spiritu vini rectificatissimo permixtus constituebat, felici successu consolidabat. Ejusmodi maculæ, ubi desiccabant, colorem primo obscure rubicundum, mox flavum, tandemque pallidiorem inducentes exspirabant. Præterea in cute brachiorum pedumque tactu explorabantur tubercula minora ac duriora.

Tandem in usum revocata superiori curatione, adjunctoque pulvere quodam, totum malum feliciter expugnabatur. Ea vero ut innotescat, sciendum est, infusum, quo æger per binos dies purgabatur, sic se habuisse: Recipe radicis polypodii unciam unam, rhabarbari electi, foliorum sennæ sine stipitibus ana unciam semis, agarici trochiscati, cremoris tartari ana drachmas duas, seminis fœniculi drachmam unam. M.F. species, quarum dramna una, aqua fervente infusa, instar potus Thee sorbeatur. Deinceps infusum, quod pro sudore eliciendo potaverat, hoc erat: Recipe herbæ veronicæ, scordii, cardui benedicti ana manipulum unum, florum sambuci pugillos sex, anisi stellati drachmas duas. M. D. Pro potu ordinario utebatur sequenti decocto: Recipe radicis sarsaparillæ uncias sex, ligni Guajaci, radicis chinæ, scorzoneræ ana uncias duas, passularum minorum uncias 5. M. F. species, quarum unciæ tres cum quatuor aquæ mensuris in vase clauso probe decoquantur. Pulveris denique, cujus novissima fit mentio, hæc erat formula: Recipe cerussæ antimonii, lapidum cancrorum ana drachmas duas, cinnabaris præparatæ drachmam unam, sulphuris antimonii rite præparati grana duodecim. M. F. pulvis, cujus drachma pro dosi sumatur.

Epicrisis.

Sunt aliquot egregiæ observationes, ad illustrandam non minus pathologiam, quam ad praxin stabiliendam valde idoneæ, quibus præcedentis casus commemoratio medentes instruit.

Primum enim apertissime demonstrat, efflorescere interdum in facie, & reliquo corporis ambitu maculas purpureas, cum tuberculis, quæ citra ullum venereæ luis contagium cutim exulcerant. Non enim ægro confligandum fuit cum iis symptomatibus, quæ alias huic malo consueta, & familiaria deprehenduntur, veluti sunt acerbi artuum dolores, potissimum noctu infesti, atque ingens virium languor, qui infectionem hanc presso pede insequitur. Neque harum macularum origo ad scorbuticam diathesin referri potest, quoniam signa, quibus illa manifestari solet, nimirum exulceratio, & putredo gingivarum, urina rubicunda, languor corporis, livor faciei, ac denique macularum in cute magnam superficiem habentium, cum cœruleo colore adparentia, hic penitus desiderantur.

Luculenter exinde perspicimus, qua ratione in corpore sano, & puro ingens impuritas ac defœdatio cutis repente generari possit. Hæc enim in præsenti casu haud aliunde provenit, quam ab immodico haustu potus frigidi, in corpus motu & exercitatione calefactum ingesto; cujus magnam vim esse in producenda gutta rosacea, non semel, sed multoties adnotavimus. Videtur autem nobis generatio hujus mali, hunc pœne in modum contingere: Sanguis lentus, ac spissus vehementiori motu, & exercitatione corporis, rapidissimo cursu ad minima vascula subcutanea propellitur; accedente jam potu frigido, qui ex sinu ventriculi, cum reliquo succorum alveo ad corporis superficiem fertur, protinus motus humorum sistitur, qui ubi stasin conceperint, relaxatas fi-

bras

bras erodunt, atque exulcerant. Quam difficulter autem cutis textura, quæ tota nervea ac fibrosa est, destructa redintegretur, eos haud fallit, qui frequentius in artis operibus versantur. Quo minus mirari oportet, quod hic affectus adhibitis licet admodum efficacibus, eique appropriatis remediis, laxantibus, diaphoreticis, sanguinem depurantibus, non tamen ex toto debellari potuerit; quippe quem ternis vicibus repullulasse accepimus.

Illud inprimis in hoc casu notandum est, quod tumores quidam subcutanei in artubus deprehensi fuerint; qui sane nihil sunt aliud, quam glandularum intumescentiæ, quibus efficitur, ut lympha libero suo progressu ac transitu orbata, hinc inde in vasis subsistat; ipsaque mora quandam acrimoniam concipiat. Habent enim hæc tubercula communem caussam cum maculis, quæ in cute effloruerunt, frigidam scilicet potionem, quæ lymphæ coagulum ac spissitudinem inducendo, obstructionibus glandularum caussam, & occasionem subministrant. Atque hinc est, quod ejusmodi cutis vitia non prius deleri possint, quam illi glandularum infarctus resoluti fuerint, id quod toties totiesque compertum habemus.

Observatione dignum est, quod contumax scabies, aliæque cutis defœdationes, quæ sæpius revertuntur, frustra tentatis omnibus aliis remediis, non faciliori modo extirpari possint, quam si diaphoreticis misceantur mercurialia, & sulphurea mineralium, quæ externe etiam adhibita præstantissimam opem ferunt. Exquisitam enim vim obtinent, tenuissimos ductus penetrandi, unde & subsistentes humores potenter resolvunt, & glandularum obstructiones promte expediunt, ita prorsus, ut in expugnanda lue venerea omnibus aliis remediis antecellant. Ex quo sane planum, ac perspicuum evadit, quam generosa virtute instructa sint medicamenta chymica, quantumque valeant ad debellandas passiones chronicas, quarum contumacia levioribus remediis ægerrime superatur.

CASUS CXXIII.

De affectu pustulari pruriginoso.

VIR quidam ætatis consistentis, tribus abhinc mensibus, media hyeme, sub nuptialibus festivitatibus, saltando corpus insigniter commovit, atque postridie aeri frigido, humidoque diu exposuit. Hinc eadem adhuc vespera catharrali faucium adfectione infestatus, elapso triduo podagra prehenditur, satis miti, & post dierum quatuordecim decursum evanescente. Sub hac ex improviso, dolore quodam circa dorsi spinam in latere sinistro noctu corripitur: quem locum, cum expergefactus, leviter inflammatum conspiceret, linteisque calefactis foveri curaret, obsidebant pustulæ cum insigni dolore. Sequenti nocte a spina dorsi per sinistrum abdomen erumpebant efflorescentiæ, instar lichenum; tumque sequebantur pustulæ, in majores sensim vesicas coeuntes; quæ ob insignem, quem inferebant, pungentem dolorem, dissecatæ serum plorabant lividum. Nullus in externa cute adparuit tumor; molesta autem intus vexabat sensatio, ponderis cujusdam, cutem inter ac musculos innati, quod ad levem contactum acutissimas exhibebat puncturas; atque jungebantur alvi segnities, perpetuæque vigiliæ.

Oppugnabat hæc symptomata medicinis leniter diaphoreticis, antispasmodicis, externe cataplasmatibus ex herbis emollientibus, quæ ingentem excitabant pruritum: & frictiones per calidiora lintea, dolores relinquebant, quales acus cuti inferunt: spirituosa vero prorsus exasperabant malum. Mane loco infusi herbæ Theebois, decoctum radicis chinæ, sarsaparillæ, pimpinellæ, hermodactylorum, atque ligni sassafras potabat; & ex hoc ter quotidie triginta guttas Elixirii nervino-stomachici, quod essentiam corticum aurantiorum, cascarillæ, gentianæ rubræ, liquoremque anodynum habuit, adsumebat. Quibus votis nondum respondentibus, novissime dolenti

re-

regioni adplicabat emplastrum diachylon compositum diaphoreticum, cum spermate ceti, castoreo, camphora, atque croco subactum: quod loci istius sudorem, majoremque pruritum movebat, mox vero insigne levamen inferebat. Interim quum in dicto sinistro latere adhuc presto sit locus, qui tensivum, & ad quemvis contactum, pungentem refert dolorem, ad hunc penitus expugnandum, salubre anhelat consilium.

CONSULTATIO.

Singularis, quo cum per aliquot menses vir spectatissimus conflictatur affectus, non alius est, quam pustularis scorbuticus, a dyscrasia humorum, salsis, acribus, impurisque sordibus refertorum originem trahens. Hanc in sanguinis massa jam diu delituisse, vero est simillimum; quum autem æger sub memoratis nuptiis, gulæ forsan nimium indulsit, dein corpus vehementiori saltatione exagitavit, ac brevi post sub frigido diutius versatus aere, salutarem perturbavit transpirationem, commovit utique, ac quasi suscitavit silentem hactenus hostem. Unde catharrales primum faucium adfectiones, ac podagricos pedum dolores expertus; his per metastasin ad dorsi spinam retrocedentibus, in molestum illum, quo adhuc laborat pustularem pruriginosumque incidit morbum.

Quum vero istæ efflorescentiæ, salutari plane consilio, ad cutis superficiem sint compulsæ, eo respicere decet medentem, ut naturæ ductum sequutus, iis potissimum utatur remediis, quæ integram sanguinis ac humorum massam depurandi, saliaque scorbutica attemperandi, ad exitum disponendi, & per alvum cutimque e corpore proscribendi virtute pollent. Quo quidem fine in hisce casibus pro potu ordinario præscribere suevi decoctum, ex radice scorzoneræ, sarsaparillæ, liquiritiæ, rasura cornu cervi, semineque fœniculi paratum. Deinceps, bis quavis hebdomade corpus infuso mannato, rhabarbarino, cremori tartari nupto purgari; reliquis diebus mane liquorem meum anodynum, cujus tres partes, cum una spiritus bezoardici Bussii, vel tinctura bezoardica sint remixtæ; vesperi vero, ad promovendam transpirationem, pulverem diaphoretico-cinnabarinum adhiberi curo. Non minus iis, quorum ventriculus fert, potum seri lactis cum insigni fructu commendare soleo. Ex topicis emplastrum Barbette camphoratum, cum oleo hyoscyami subactum, vel solus spiritus vini, leviter rectificatus, partique dolenti inunctus, egregium adferre observantur adjumentum. Quibus remediis, per aliquot hebdomades continuatis, si persanetur hæc molesta adfectio; excellentissimum in totum corpus inde resultabit emolumentum.

CASUS CXXIV.

De atonia partium post insultum apopleticum.

Vir quidam ætatis consistentioris, post ingentem diuturnumque mœrorem tribus abhinc annis apoplectico correptus insultu, loquelæ impotentiam per aliquod tempus retinuit, sinistrique brachii paralytodeam resolutionem. Ab his molestiis congruis medicaminibus, unguentis, fotibusque vindicatus, in novas incidit. Namque primum insignis muci viscidi, tenacisque copia fauces, maxime linguam occupabat, tam largo proventu, ut cultro abradi, nullis vero medicinis exstirpari potuerit. Successu temporis sponte imminutus dictæ pituitæ a faucibus affluxus, ad partes, ac viscera, chyli elaborationi inservientia vertisse, iisque obturatis, legitimum corpori nutrimentum subtraxisse videtur: siquidem totum corpus adeo contabescere cœpit, ut medicus quidam, nisi integra, qua ægrotus fruebatur, ciborum adpetentia, & urinæ sufficiens mictio obstiterint, veram suspicatus fuerit atrophiam. Hanc vero alter medicorum, quorum quinque tunc consuluerat, omnino accusabat; tertius supponebat atoniam.

niam glandularum, quæ in ore sitæ sunt; & hinc pendentem nimium pituitæ, neque purulentæ, neque fœtidæ, sed albumini ovorum similis effluxum: quare vomitoriorum usum commendabat. Quidam haud incelebris vir valde collaudabat aquas Selteranas, lacti nuptas; etiam ægrotans, confirmantibus id consilium scriptis Hoffmanni, quæ in hunc finem legerat, cum lacte caprino, per octo circiter potavit hebdomades; atque tum, accedente pedum tumore, omisit. Interim id sequebatur incommodi, ut pinguesceret quidem superior corporis pars, & pedes detumescerent; sed insimul adeo emarcescerent, ut nihil fere carnosæ ipsis superesset substantiæ: præterea ardor ventriculi, maxime circa horam tertiam pomeridianam sæpenumero vexabat, nec cedebat prius, quam donec, intruso faucibus, digito, multa pituitæ quantitas fuerit eructata.

Novissime igitur nullus adparet tumor; at vix unus vel alter effluxit mensis, cum ex improviso gravi colica, eaque flatulenta prehenderetur. Flatus retenti magna in canale intestinorum movebant murmura; & alvus claudebatur pertinaciter; donec infusis ano quinque successive clysteribus, qui habebant lac, oleum olivarum, & sal commune, copiosissimæ moverentur dejectiones, cum stercoribus albis, & muci albi tenacisque insigni quantitate conspicuæ. Abhinc vero ciborum urgetur fastidio; & si præter adpetentiam assumserit forsan edulia, eructat primo post molestos conatus multum muci; tum sequuntur laboriosi vomitus, & hos excipit intestinorum flatulenta distentio, & alvi contumax obstructio. Hæc nullis subsidiis, nec nitrosis, nec roborantibus, nisi solis clysmatibus reserari potuit; ut ideo medici nimiam intestinorum atoniam, ab insultu apoplectico relictam, & roborantibus oppugnandam accusarent. Nec silentio prætermitti debet, hasce colicas ac flatulentas molestias, olim cum pedes essent tumidi, neutiquam exercuisse ægrum; his autem sponte, absque ullo adstringentium medicinarum usu detumescentibus, demum successisse. Justissima hinc resultat suspicio, ne tandem insequatur tympaniticus tumor; a quo ut præcaveatur, & a præsentibus restituatur ægritudinibus, tuum, Vir Illustris, flagitat consilium.

CONSULTATIO.

Summa symptomatum, quibus post persanatam apoplecticam linguæ potissimum, atque sinistri brachii resolutionem, quantum quidem ex datis ad me litteris percepi, Vir consultissimus premitur, ea est, quod primum insignis muci spissi viscidique copia linguam faucesque obsederit; quæ subinde cum saliva pariter ac cibis deglutita, vim ventriculi digestivam labefecit, & corrupto nutritio succo, totius corporis tabem induxit. Hisce tandem accessit flatulenta colica, & contumax alvi obstructio: qua ope clysterum, multum pituitæ secum ducentium, reserata, crebris vexatur vomitibus, & depravata laborat concoctione. Cuncta vero hæc symptomata, meo quidem arbitrio, ab atonia sive robore ac vigore partium nervosarum ac fibrosarum, post apoplecticam accessionem, deperdito, primam traxerunt originem. Namque ob resolutum partium solidarum robur, plerumque fit, ut succi vitales per illas tardius progrediantur, serosi autem ac salivales humores hinc inde secreti subsistant, & propter diuturniorem stagnationem in faucibus, œsophago, ventriculo, ac intestinis, spissam tenacemque acquirant indolem. Hinc porro, destructo motu intestinorum peristaltico, alimentorum digestio pervertitur, ac chylus iners, minusque spirituosus generatur: unde uberior flatuum, abdomen & ventriculum distendentium proventus, & alvina obstructio, presso sequuntur pede. Nec itaque vanus suboritur metus, ne ætate provectiori existente, nisi congruis remediis malo obviam eamus, cachectica tandem succedat corporis depravatio.

Quare ut recta feratur medela, monendum prius duco, vomitoria, non minus, quam

quam aquas minerales tam Sedlicenses, quam Selteranas, cum lacte maritatas, in hisce morborum generibus, plus plerumque damni, quam adjumenti inferre, quippe quæ robur ventriculi, ac reliquorum viscerum jam debilitatum, magis destruendi, ac pervertendi potentia pollent. Ea potius in usum vocare decet medicamina, quæ lentam spissamque pituitam incidendi, tonum ventriculi ac intestinorum confortandi, flatus discutiendi, & excretiones salutares, quæ per alvum, cutim, ac urinam fiunt, facilitandi prædita sunt virtute. Atque pauca profecto sunt, quæ hoc fine commendarem remedia; ex quibus primum est infusum theiforme, mane sorbillandum, quod sic conficitur: Recipe herbæ veronicæ, scordii ana manipulum unum, seminis fœniculi drachmas duas, cardamomi minoris drachmam unam. Conc. Cont. F. species. Ante hujus potationem pariter, ac hora pomeridiana quarta, drachmam dimidiam electuarii, in vino aquæ nupto adsumendam suaderem; cujus hæc est formula: Recipe radicis rhabarbari unciam semis, pimpinellę, ari, succini præparati, seminis cymini æthiopici, extracti centaurii minoris, corticis cascarillæ ana drachmam unam, julepi corticum aurantiorum uncias duas. M. F. electuarium. Tum quoque egregiam præstabit operam sequens mixtura: Recipe tincturæ antimonii acris, essentiæ succini ana unciam semis, spiritus salis ammoniaci drachmas duas. M. F. mixtura, cujus sexaginta guttæ vesperi sub somni tempus capiantur. Et denique, cum cerevisia hisce morbis prorsus sit inconveniens, hujus vices commode supplebit, & potui ordinario, conjuncto vini generosi usu, inserviet hoc decoctum: Recipe radicum sarsaparillæ uncias sex, cichorei, glycirrhizæ ana unciam unam, seminis fœniculi drachmas duas. Conc. Cont. F. species, quarum binæ unciæ cum tribus aquæ mensuris sunt decoquendæ. Ceterum secundare expediet horum medicaminum effectum recto victus genere; in quo ab animi affectibus cibisque flatulentis & concoctu difficilibus, veluti sunt legumina, olera, poma &c. studiose sibi cavere; & potius corporis exercitationi, cœlo existente sereno, per vectionem, vel equitationem instituendæ, probe studere, ægrotum oportebit.

CASUS CXXV.

De desluxionibus serosis diuturnis ex hæreditaria dispositione.

VIr quidam octo & triginta annorum, temperamenti cholerico-sanguinei, habitus corporis tenerioris, atque siccioris, animique sensibilioris, parentibus natus est valetudinariis: siquidem pater post varias, quas passus est, ægritudines tandem ascite, mater vero arthritide vaga diu cruciata, apoplectico demum insultu, ter quidem recidente perierunt. Quare noster etiam, a teneris, hæreditatis quasi pœnam luens, ægrotandi onus toleravit: namque puer variis defluxionibus faucium non minus, ac febribus, & tussi catharralibus divexatus, his remittentibus, nono circiter ætatis anno, fœdam incidit capitis tineam. Huic, elapso demum triennio, persanatæ successerunt bina dumtaxat ulcera serpiginosa, crustosa, crinibusque instar plicæ Polonicæ permixta, quæ utrumque capitis latus obsederunt, ac perpetuo seri acris stillicidio, ægrum ad decimum octavum ætatis annum exercuerunt: tum vero evulsis crinibus, & imposito ipsis emplastro Norimbergensi, absque internorum remediorum usu, exsiccata coaluerunt.

Abhinc primum satis bene habere videbatur; sed transactis tribus annis, ex improviso vehementioribus corripiebatur sternutamentis; quæ alvi obstructione, capitis doloribus, atque seri acrioris, vicinas partes arrodentis, ex oculis naribusque stillicidio stipata, soluta post triduum alvo conquiescebant. Tum rursus per biennium valuit; quo peracto, eadem symptomata ipsum prehendebant, & per paroxysmos, qui quo-

quotidie hora matutina nona incipientes, cum pertinacissima alvi constipatione, horrendisque capitis ac oculorum doloribus, ad tertiam pomeridianam inhærebant, octo diebus molesta erant. Consultus medicus, catharralem suspicatus febrem, dedit pulverem præcipitantem; quo vesperi sumto, magna intestinorum tormina, inque primis gravativum in hypochondrio sinistro dolorem passus, per totam noctem inquietus discurrebat; donec sequuto mane alvi profluvio, omnes dolores, atque lymphæ salsæ per nares, oculosque stillicidium simul & semel evanescerent, & ipse prorsus convalesceret.

Verum ab hoc tempore, anno nimirum ætatis vigesimo tertio, ad hanc usque diem dictis molestiis obnoxius, easque per intervalla, maxime post quamvis tempestatis mutationem, modo graviores, modo mitiores passus fuit. Fonticuli incisionem a medico quodam commendatam respuit; sed ante quatuordecim annos ex illustris Hoffmanni consilio, infusa theiformia, decocta pro potu ordinario, blanda laxantia ac temperata pediluvia, eo effectu adhibuit, ut sub hac curatione, quam ob stomachi, aquæ calidioris potuum neutiquam ferentis debilitatem, haud ultra tres continuare poterat hebdomades, rarissimam mali sui accessionem senserit. Sed hac absoluta, eadem ac olim frequentia & vehementia recruduit morbus: quem medicus quidam oppugnaturus, peccantem materiam, datis in hunc finem remediis per urinam, sudoremque eliminare studebat; at nullo modo fine suo potiri poterat. Tandem, elapso circiter anno, sponte succedebant hæ excretiones: siquidem quovis diluculo, erumpebat per totum corpus sudor copiosus, acerrimus, faciem excorians, & pro tempestatis ratione plus minus gravem odorem spirans. Et quo largior ac expeditior promanabat dictus sudor; eo certe & rariores, & mitiores recurrebant memoratæ adfectiones, præsertim, quum sub iis sudoribus, ciborum cupiditas periret, & alvi succederet obstructio. Namque antehac hęc erat paroxysmorum idea: antecedebat plerumque justo avidior adpetentia, sequebantur extremorum frigus, alvi obstructio, somnolentia, totiusque corporis languor; tum excipiebat primum narium siccitas, dein sternutatio, & tandem lymphæ acrioris per nares & aures destillatio: quæ symptomata non nisi crebriori narium emunctione mitigari poterant; & sub tempestate serena, simul tamen ventosa ac frigida gravius infestabant, quam cœlo existente pluvioso.

Languentis igitur adpetitus vigorem instauraturus, & alvinæ excretionis successum adjuturus, præter pulveres temperantes, blanda laxantia, atque venæsectiones, acidulis uti cœpit Pyrmontanis, & subinde Egranis: & licet hæ ante binos annos cum lacte caprino potæ, vertiginem reliquerint, quæ haustis Sedlicensibus, tusaque vena, prorsus cessavit; attamen ægroto quoad reliqua symptomata insigne tulerunt solamen. Tandem vero mense præsentis anni Majo accidit, ut in febrem continuam, cum atrocissima capitis dextri hemicrania stipatam delaberetur; quæ cum febris incremento invalescebat; & quotidie hora matutina nona invadebat, duodecima acutissimum dolorem inferebat, & pomeridiana tertia remittebat. Accedebant præterea in artubus ejusdem lateris spasmodici motus, cum levi mentis perturbatione, totiusque lateris refrigeratione conjuncti: quę cuncta symptomata, cum decrescente febre mitigabantur, ac denique larga solvebantur diaphoresi.

Abhinc desiderato a pristinis molestiis gaudet otio; nec illis, nisi levissimis, atque vix notabilibus, sub tempestate inimica, adficitur. Videtur igitur jam rectissime valere; & ad præservandum penitus morbum, pulveribus salinis præcipitantibus utitur, diætæque regulas curatius observat. Cœna ipsi est prandio liberalior; sub qua haustus vini generosi sumtus, majus fert emolumentum, quam si inter prandium ca-

capiatur. Potui ordinario inservit cerevisia Martisburgensis. Cęterum pulsus est durus, alvus paululum segnis, urina naturalis, & transpiratio horis matutinis bene succedit: sed somnus observatur interruptus, ac inquietus.

Epicrisis cum consilio.

EX præmissa morbi historia, multa animadvertere licet momenta, quæ morborum chronicorum pathologiæ magnam fœnerantur lucem. Namque notari primum meretur ægrotantem nostrum parentibus valetudinariis, & præsertim matre, arthritide vaga scorbutica, & insultibus apoplecticis diu vexata, fuisse natum. Hinc enim factum esse videtur, ut ille non modo succos acres, serumque impurum, verum quoque nervosum genus valde debile, ex utero quasi materno sibimet contraxerit, ac obtinuerit; & hinc a prima statim infantia, ob seri impuri nativam veluti in partibus glandulosis stagnationem, catharris variis, serique destillationibus laboraverit. Verum nulli fere deprehenduntur morbi, qui tam ægram admittant curationem, omnemque fere remediorum vim respuant, quam illi, qui vitiata per hæreditariam dispositionem tam fluidarum, quam solidarum partium temperie nituntur. Et inde præclarum resultat axioma, quod, cum cognitio morborum, quibus parentes laborarunt, in dijudicandis æque ac sanandis morbis chronicis, insignioris sit usus, omnem medicum de ea sibimet comparanda, ante omnia esse oportere solicitum.

Æque notabile est, post insequutam capitis tineam, evanuisse protinus catharrales adfectiones; quoniam scilicet, sero illo impuro viscidoque, ad unum locum compulso, ac quasi concentrato; reliquæ partes ab ejus copia liberantur. Exinde patet, unam eandemque caussam pro varia locorum, quæ occupavit, ratione, diversas inducere ægritudines. Atque sic planissime perspici poterit ratio, cur cohibito tandem seri impuri per ulcuscula capitis effluxu, illud magis ad interiores ac membranaceas partes, maxime narium decubuerit, hasque graviter vellicando, horrendos capitis dolores, molesta sternutamenta, & copiosum acrioris lymphæ stillicidium progeneraverit.

Docet porro hæc observatio, morbos hæreditarios, per status circuitus plerumque recrudescere. Hi vero in nostro ægrotante atrocioribus capitis ac oculorum tormentis, se potissimum exseruerunt: quæ præsertim in regione sinuum, quos frontale os supra oculorum orbitas format, tyrannidem exercuerunt. Dependent ejusmodi dolores a sæpius memorato sero, acri, viscidoque, tunicam illorum sinuum internam, nervosam, ac pituitariam obsidente; & ab aeris mutatione, flantibusque pręsertim ventis aquilonaribus, admodum exacerbantur; nonque prius cessant, quam procurato istius seri per nares exitu.

Attentione non minus dignum est, illos adfectus, quos copia seri, in parte quadam stagnantis fovet, mitigari, quin curari etiam posse, per universalem totius corporis sudorem, qui sæpius cutim omnino arrodit, ac excoriat. Et hinc adparet, quam ingentem acrimoniam humores concipere possint, in iis maxime subjectis, quæ a primis incunabulis malignos ac impuros obtinuerunt succos.

Confirmat etiam casus noster, quantæ utilitatis sint sanguinis missiones, & aquarum mineralium, inque iis Egranarum usus. Certa enim fide asseverare possum, in hæreditariis, iisque morbosis dispositionibus tam mitigandis, quam a graviori periculo præcavendis, non præstantiorem esse medicationem, quam quæ per fontes soterios, conjuncto recto rerum non naturalium, motus corporis, eorumque remediorum, quæ salutares per alvum, sudorem, ac urinam promovent excretiones, usu instituitur.

Nec silentio prætermittendum est, paroxysmos ac dolores cephalalgicos in nostro subjecto a refrigeratione extremo-

morum, ingenti corporis languore, & alvi obstructione incepisse: utpote quod momentum, in omnibus morborum generibus, quæ spasmodicis motibus complicantur, & humores a superficie corporis ad partes compellunt interiores, adnotare licet.

Denique regulæ instar perpetuæ tenere oportet, quod ea symptomata, quæ partem quandam frequentius exagitarunt, licet, adhibita convenienti medicatione, penitus diuque conquieverint, nihilominus accedentibus forsan aliis morbis, maxime febrilibus, mox veluti resuscitata, iterum jungantur. Sic in nostro casu febri continuæ protinus supervenerunt hemicranici dolores; qui febriles motus utique reddunt & acerbiores, & molestiores.

Quæ cum ita sint, & a me desideratum fuerit, ut viam potissimum monstrarem, qua ægrotus ab ulteriori mali recursu præcaveri possit: commendavi acidulas Selteranas, cum lacte asinino, sequente in modum potandas. Sumto scilicet vesperi laxante, quod ex magnesiæ albæ drachma una, & salis Epsonensis drachmis duabus concinnatur, ut sequenti mane dictorum fontium, quantum lagæna dimidia capit, tepefactarum sorberet; sequentibus vero diebus aquas istas, binis partibus cum una lactis asinini permixtas, lagæna, qua ad continendas aquas Tœnstadienses utimur, exceptas, & intra aquam ferventem tepefactas, pondere unius libræ hauriret, suasi: qua potatione per tres hebdomades continuata, iterari dictum laxans, tumque finiri curationem imperavi.

Interim si sub hoc fontium usu, alvi forsan segnities accesserit; huic ut mannæ in iisdem fontibus solutæ binis unciis obviam eatur; quavis insuper vespera corpus moderate moveatur; & in vicem cerevisiæ pro potu ordinario sequens adhibeatur decoctum, jussi: Recipe radicum scorzoneræ, sarsaparillæ ana uncias quatuor, glycyrrhizæ, cichorei, fœniculi ana uncias duas. M. F. species, quarum binæ unciæ cum tribus aquæ mensuris per horam dimidiam decoctæ, conjuncto vini Burgundiaci haustu, potentur. Non minus mixturæ ex essentia corticum aurantiorum, ac gentianæ rubræ, æquali pondere permixtæ quadraginta, aut Elixirii balsamici octoginta guttas, sub epulis ex ultimo haustu capiendas ordinavi. Denique contra capitis dolores, si forsan reciderint, externe fronti ac temporibus adplicandum suasi balsamum meum vitæ; & sub eorum acerbitate, ut alvus, sumtis in hunc finem vesperi drachmis duabus salis Anglicani, mane vero quatuordecim pilularum mearum balsamicarum, servetur aperta, injunxi.

CASUS CXXVI.

De affectu arthritico vago sæpius recrudescente.

Vir quidam fere sexagenarius, ob varias refrigerationes ac fatigationes corporis, quibus olim sub itineribus vi muneris sæpius instituendis obnoxius fuit, per viginti jam annos arthritide vaga scorbutica laboravit. Mitiores tamen semper fuerunt hi dolores, maxime si sub istis corpus in quiete, vel in lecto decumbens, vel sellæ insidens conservavit; neque tum ardorem, nec sitim præternaturalem sensit. Hæc articulorum tormenta, aliquot abhinc annis in pleuritidis spuriæ forma latus sinistrum divexarunt; sed adhibitis convenientibus medicinis, ac emplastris sedata, huc usque siluerunt. Sub hujus demum anni auspiciis ex improviso atroces in dextrum latus irruerunt dolores, ægrum lecto affigentes, & non modo ob conjunctos vomitus calculum renalem mentiebantur, verum etiam ob accedentem insigniorem corporis contabescentiam, febris lentæ suspicionem movebant. His consopitis, iter ipsi rursus erat faciendum; in quo cum rapidiori cursu veheretur, recurrebant dicti lateris dextri dolores tanta vehementia, ut interrupto itinere, lectum petere cogeretur. Et convenienti methodo hæ molestiæ iterum conquiescebant; at relinquebant tensivum dolorem, qui mox dextrum, mox sinistrum

la-

latus occupans, post incurvatum scribendi caussa corporis situm atrocior urgebat; ab obambulatione vero, aut quietiori intra lectum decubitu prorsus solvebatur.

Mense Julio, peracto iterum itinere, articularis recidebat morbus, totumque fere corpus, magnis tormentis distorquebat cum insigni carnosæ illius substantiæ consumtione: atque vix mitigato hoc paroxysmo, præter consuetudinem novus succedebat, longe atrocior, cumque tensivis dextri lateris doloribus stipatus. Hoc quoque post longum tempus levato, Octobri mense ex vena in sinistro pede tusa, cruor larga detrahebatur copia, floridus, & multo sero permixtus: quo facto, ingens sequebatur humorum ebullitio, ut aliquot noctes insomnes transigere teneretur. Per novem vero novissimos dies somno rursus tranquillo fruitur; & ciborum integra gaudet adpetentia. Interim nec sæpe memorata illa dextri lateris tensio penitus cessavit; nec vires, nec corpus pristina ceperunt incrementa: quod fere non miratur æger, cum novissimo anno, nullum plane ab arthriticis doloribus, sub vario morbi genere sibi invicem presso pede succedentibus fuerit otium, hisque semper depascens calor, metum febris lentæ injiciens supervenerit.

Medicus quidam accusavit renis dextri exulcerationem, nisi inveteratam, saltem incipientem: verum æger calculum huic sententiæ hactenus addere recusavit. Namque dolor in dextro latere nec perpetuus, nec fixus est; sed corpore probe calefacto evanescit, &, licet levior, ad sinistrum latus transit: ex utroque vero laterum non raro ad os sacrum, & femora decumbit, malumque format ischiadicum. Neque hunc dolorem ex concussione corporis sub vectione celeriori exacerbari sensit; & denique putat, futurum esse, ut vehementioribus agitaretur molestiis, si renum subesset ulcus.

Quare anceps fere heret, cui potissimum caussæ dictum in latere dextro adscribat symptoma: mox enim, scorbuticam saburram dicto lateri firmius impactam, dolorem istum excitare credit: mox suspicatur calculum renalem. Licet enim nunquam excreverit lapillos: attamen post usum pulveris cujusdam lithontriptici, materiam matulæ adhæsisse deprehendit, quæ jamjam instar argillæ flava cernitur. Mox porro sibimet imaginatur, destructam a succis esse vim digestivam, & inde generari chylum minus spirituosum, qui caussa esset contabescentiæ: sed cum alvus probe suo fungatur officio, nec indigesti excernantur cibi, ab hac quoque recedit opinione. Quicquid vero sit, tuum, Vir Experientissime, flagitat consilium: quo & corporis decremento ac maciei succurrere, & ab arthriticis insultibus, ipsoque, si præsto fuerit, calculo se præcavere, ac sublevare queat.

RESPONSIO CONSULTATORIA.

Corporis totius languor, & contabescentia, arthritis vaga, pleuritis spuria, podagra, dolores tensivi in regione dextri renis, ac reliqua cuncta, quæ virum spectatissimum immaniter tractarunt, symptomata, unicum agnoscunt fundamentum, quod in diathesi humorum, atque lymphæ scorbutica potissimum latere videtur. Perpetuæ enim est observationis, quod, si vitales ac nutritii succi a blanda & naturali temperie recesserunt, & partibus salinis, sulphureis, aliisque excrementitiis imbuti scatent, omnis & nutritio, & vigor cunctarum sensim imminuatur partium. Neque vero ex iis, quæ ægrum infestant, ægritudinibus exitium adhuc metuendum esse credo; nec ullæ febris lentæ, vel ulcerationis renum aut vesicæ notæ exinde adparent: sed tensivus ille dextri lateris dolor, qui tantum infert metum, a materia acri arthritica, mox ad tunicas intestinorum nerveas, mox ad renes atque vesicam decumbente, atque cum urina excreta, natales suos mutuatur.

Quare si spectemus curationem; hujus cardo in eo consistit, ut humores a sordibus ac impuritatibus ipsis inhærentibus prorsus liberemus. Quod quidem opus, cum arthritica scorbuticaque saburra, in-

instar fermenti, altas jam egisse videatur radices, perarduum ac difficile est: experientia tamen fultus, minime dubito, quin ope diæteticorum medicaminum non minus, ac pharmacorum convenientium & roborantium & corrigentium, in nostro ægrotante, votis simus potituri. Atque hunc in finem primum cerevisiæ usum valde improbo, ejusque in vicem potius commendo sequens decoctum: Recipe radicis scorzoneræ, sarsaparillæ, rasuræ cornu cervi ana uncias quatuor, cichorei, glyzirrhizæ, chinæ ana unciam, seminis fœniculi unciam semis. M. Conc. D. S. species, quarum duæ unciæ ex tribus aquæ mensuris sunt decoquendæ.

Deinceps hortor, ut ex vena in pede tusa, bis quotannis sanguis mittatur, non quidem tam larga, uti suevit, quantitate: quippe qua vires corporis franguntur, robur ventriculi ac intestinorum labefactatur, & transpirationis salutare negotium retardatur: sed sufficiet, quatuor vel quinque cruoris detrahere uncias. Tunc quoque vivendi rectam servare oportet rationem; & ex cibis, omnes salitos, acidos, flatulentos, poma, & omne placentarum genus evitare; contra frequentius jusculis, quæ ex carne vitulina, vel gallinacea, cum radicibus petroselini, apii, atque graminis coquuntur, vesci: cœna parciori uti, & sub prandio vinum vetus Rhenanum parce potare; nec non corpus moderate exercere conveniet.

Ex pharmacis bina dumtaxat propono; quorum unum est pulvis præcipitans, alterum Elixir meum viscerale balsamicum. Illum, qui acrimoniam temperat, & blandum promovet sudorem, pondere duorum scrupulorum alternis vesperis ex commendato decocto; hoc vero ad quinquaginta guttas sub epulis assumere expediet. Et his denique usurpatis, adventante vere usus vel aquarum mineralium, vel seri lactis, vel ipsius lactis, præstantissimum feret auxilium.

Hoffm. Consult. Med.

CASUS CXXVII.

De præservandis doloribus arthriticis.

Flagitavit quondam meam opem vir quidam generosus, atque petiit, ut explorata illius valetudine, de hac tuenda, & a gravioribus periculis vindicanda, meam exponerem mentem. Ponderatis igitur cunctis, quæ attendi merentur, momentis, deprehendi ipsum esse temperamenti sanguineo cholerici, habitus corporis tenerioris ac strictioris, ad alvi ac sudoris excretiones valde proclivem facilemque, simul vero in graviores animi pariter ac corporis commotiones, dolores quoque, & acutas febres insigniter pronum. Notatu subinde dignum est, quod per naturalem dispositionem æque ac varios diætæ excessus ac errores digestivam ventriculi vim valde imbecillam obtinuerit; & ideo, post levissimum diætæ vitium, multæ cruditates acidæ, viscidæ ac biliosæ in primis cumulari soleant regionibus. Hinc porro vitales succi salibus peregrinis, acribus, scorbuticis, tartareisque referti videntur; quorum fixiora atque crassiora per urinam in forma sabuli excernuntur; subtiliora vero ac volatiliora ad externos artus eorumque juncturas deponuntur. Ab his itaque articularis morbus, cum ardore ruboreque affectarum partium; ab illis autem nephritici dolores, quorum facilis in calculum renalem est transitus, excitantur: quæ symptomata autumnali ac hyemali tempestate, acerbiora potissimum sunt, ingentemque corporis languorem relinquunt.

Quæ cum ita sint, facile patet, horum vitiorum curationem vel præservationem aggressuro, binas proxime indicationes esse observandas, nimirum, ut vim stomachi digestivam restituat, ac novum cruditatum in prima officina proventum impediat; deinceps ipsam humorum massam depurare, & ipsi inhærentia salia, veram arthritidis materiam, per congrua emunctoria e corpore

proſcribere ſtudeat. Hiſce ſatisfacturus ſcopis, commendo primum venæ ſectionem; quæ, cum æger ſit ſanguineus, vaſa cruore turgida præ ſe gerat, & ad humorum ebullitiones, circa æquinoctia potiſſimum valde proclivis obſervetur, bis utique quotannis, Martio nimirum & Septembri menſibus, detractis ſex vel octo cruoris unciis, in pede eſt inſtituenda. Atque circa hoc tempus ſtudioſe frigus a corpore arcere, cibiſque nec nimiis, nec coctu difficilioribus uti oportebit.

Poſt ſingulam ſubinde phlebotomiam, ſuadeo, ut per quatuordecim circiter dies, alternis veſperis pilularum balſamicarum, ad Becheri, Stahlii, vel noſtram mentem confectarum quindecim deglutiantur; ſequentique mane ſalis mei apertivi drachma una ex aqua vino nupta capiatur, hauſtis deſuper aliquot infuſi theiformis vaſculis. Idem hoc infuſum, diebus ab uſu pilularum vacuis, in lecto cum regimine diaphoretico ſorbere præſtabit: nec alienum erit dictis pilulis & ſale aperitivo, extra hanc quoque curationem, quovis decimo uti die. Ad roborandum porro ventriculum, flatus diſcutiendos, & acrimoniam temperandam, præclaram opem exſerit Elixir ſtomachale, quod ex extractis amaris, abſynthii, centaurii minoris, gentianæ, corticibus aurantiorum recentibus, ſale tartari, myrrha, & vino Hungarico apparatur: & bis terve ſingula hebdomade vel ex aqua vino permixta, vel ea, quæ ex ceraſis nigris diſtillatur, ad guttas quinquaginta aſſumi poteſt.

Ut vero ſalia ſcorbutica edulcorentur, & a ſanguinis maſſa ſeparentur; de potu ante omnia convenienti ſoliciti debemus eſſe, cujus vices æſtivo tempore decoctum appropriatum, at hyemali cereviſia bonæ notæ, veluti eſt Wuthnauenſis, vel Eulenburgenſis, commode explebit. Tum quoque eidem ſcopo ſerum lactis caprini inſerviet, quod ex dicto lacte, ad lenem ignem decocto, & additis ſucci citri, ac naſturtii aliquot cochlearibus percolato conficitur; & menſibus æſtivis, Majo vel Junio, curæ loco, ſorbendo ſingulo mane illius tepefacti menſuram dimidiam, uſurpari debet, conjuncto dicti Elixirii ſub epulis uſu. Ex aquis mineralibus præſenti affectioni non erunt convenientiores ullæ quam Selteranæ: quas etiam cum lacte caprillo maritatas, quantitate menſuræ unius mane ſorbillare, & quovis tertio die laxans ex manna, rhabarbaroque confectum interponere juvabit. Præterea in temperandis ſalibus ſcorbuticis, & demulcenda bile acri excellentiſſimam utilitatem pollicetur dictum ſal aperitivum, ſi circa ſomni tempus ex hauſtu decocti commendati interdum capiatur.

Ceterum, quum in ſecundanda remediorum virtute, nihil eſt fructuoſius recto vivendi genere, huic exacte ſtudendum erit. In primis cœna ſit parcior, nec niſi forte juſculis, aut ovis ſorbilibus ſub ea veſcatur æger: inter prandium evitentur cibi ſaliti, nimiis aromatibus conditi, fructus, acetaria, & cuncta, quæ fermentativum in ſtomacho augent motum. Seligantur potius coctu faciliores, ex quibus juſcula cum ſpinachia, acetoſa, aſparago, naſturtio, ac cancris contuſis parata, palmam obtinent. Quicunque vero comedantur cibi, probe maſticandi ſunt; quoniam tali ratione facilius concoquuntur, ac laudabiliorem progenerant chylum. Potuum porro recta habenda eſt ratio; ſpirituoſiores enim ac vina calidiora ſedulo fugere decet: interim per hyemem vino Hungarico, æſtivo autem tempore, Moſellano uti licebit.

Proinde corporis non omittenda eſt exercitatio; eaque, quocunque fiat modo, nunquam ſtatim a paſtu, ſed optime matutinis horis inſtituenda; ea cautione, ne ſub inimico fiat cœlo, nec ab ea frigidus hauriatur potus, Hanc ſane iterum iterumque commendo; quoniam ex illius intermiſſione labefactatur digeſtio, cruditates in ventriculo generantur, & via ad hypochondriacam paſſionem panditur. Atque tan-

tandem animus quoque a mœrore, ac nimiis meditationibus vacuus, in perpetua tranquillitate conservari, & grato consortio erigi debet; non neglecta corporis sufficienti quiete. Quæ si observentur rite, non dubium est, quin in restituenda, tuendaque sanitate, egregium operæ factura sint pretium.

CASUS CXXVIII.

De affectu arthritico cum peculiari manum callositate.

MAtrona quatuor & quinquaginta annorum, temperamenti cholerico-melancholici, ab eo tempore, quo per ætatis rationem menstrua cessarunt, non obstante in horum locum substituta phlebotomia annua, variis symptomatibus, nimirum doloribus capitis, adpetitus vitiis, pathematibus hypochondriacis, pressorio & inflativo sinistri hypochondrii dolore, inflatione ventriculi, a pastu potissimum, cum insigni præcordiorum anxietate, & sudore frigido adfligente fuit conflictata. Non minus tormentis a calculo illatis vexata, & ab his liberata, arthriricis manuum, pedum, dorsi ac ossis sacri doloribus cruciari cœpit, eo molestioribus, quum simul hernia, & ani procidentia corriperetur, & adhuc laboret. Articularis morbus cum increscente luna plerumque incipit, cum digitorum dolore, ac torpore paralytodeo, atque callo utriusque manus volam, conjuncto vehementi pruritu, obsidente, qui primum colore reliquam cutim æquat, accedente vero plenilunio, in nigram ac corneam fere mutatur substantiam. Hæc post lunæ plenitudinem, in fissuras dividitur, atque tophaceam fundit materiam, qualem nodosa exhibet podagra. Tum cutis furfurum instar secedit, tophusque corneus evanescit: donec increscente rursus luna, eadem repetatur scena.

Quare medici cujusdam opem imploravit, qui datis interne medicinis diaphoreticis, diureticis, essentiis, decoctisque lignorum, pulveribus antispasmodicis, pilulisque purgantibus, ac balsamicis, extrinsecus vero adhibitis unguentis discutientibus, nervinisque id quidem effecit, ut cornea illa substantia manus desereret; sed tormenta arthritica contumaciter inhærebant. Tandem, elapso circiter anni quadrante, incidebat in febrem intermittentem, cum purpura rubra conjunctam; sub qua singulo mane lenem sudorem passa, a cunctis doloribus immunis fuit, & rectissime valuit. Verum, cum hac febre superata, & articularis morbus, & nodosi manuum calli revertantur, nostrum petiit consilium.

Epicrisis.

ACcuratior hujus morbi delineatio ferax est utilissimis observationibus, quas paullo exactius hoc loco perpendere, ab instituto nostro haud alienum putamus.

Certa atque indubia constat experientia, fœminis, si quinquagesimum annum excesserint, cessante menstrua purgatione per uterum, cum variis, potissimumque chronicis passionibus conflictandum esse; quibus eo facilius obnoxiæ fiunt, si otio indulgent, laute vivunt, parum liquidi assumunt, & quod maximum, si assiduo mœrore animum excruciant. Tunc enim facillime incidunt in affectus hypochondriaco-spasmodicos, qui vulgo, sed perperam, uteri vitio adscribi solent. Sæpius etiam malum scorbuticum, & cachecticum, vel dolores arthritici, aut calculosi fœminas male habent, quibus provectior ætas hanc uterinam abstulit purgationem. Quarum calamitatum caussa haud aliunde nobis petenda videtur, quam ab exuberante humorum copia, nimiaque sanguinis spissitudine, quæ tardiori facto humorum circuitu, abdominis visceribus labem affricat, eorumque infarctibus, & obstructionibus, mirifice patrocinatur. Quando enim cunctatior est sanguinis per abdominis viscera progressus, non solum secretio salivalis lym-

phæ, in pancreate & glandulis intestinalibus, quę chylo conficiendo plurimum servit, vitiatur, sed etiam amplissimo hepatis viscere male affecto, utilissima bilis secretio depravatur, vel minuitur. Hinc vero ilias malorum pullulat, quæ potissimum in ventriculo, ac intestinis scenam suam adornant, ea producendo symptomata, quæ hypochondriorum vitio imputantur.

Multoties & plurifariam animadvertimus, fœminas, quibus ætatis ratio menstruam sanguinis rejectionem abalienavit, doloribus ex calculo infestari, a quibus tamen antea, vigente hoc fluxu, fuerunt immunes; vel horum loco sævis artuum doloribus corripi. Nam quæ ejusmodi in statu collocatæ sunt fœminæ, in iis potissimum ob deficientem laudabilis bilis copiam, ingens fit intra primas vias acidarum cruditatum proventus; quæ si integræ, ac immutatæ deferuntur ad sanguinem, calculosæ ac tartareæ concretioni caussam, & occasionem subministrant. Salia autem hæc fixiora, tartarea, humoribus intime consociata, quando cum urina non evehunstur, sed motu intestino agitata, subtiliora evadunt, exquisite sentientes membranas, ac ligamenta, quibus artus vinciuntur, occupant: unde haud insolens, nec inconsuetum est, calculum resolvi in arthritidem: & hanc rursus transire in calculum. Non est igitur, quod miremur, si in ægrotante nostra easdem nocentis materiæ translationes observamus.

Valde notabilis etiam hoc in casu est callus utriusque manus volam obsidens, qui sub lunę augmento in plures fissuras diductus materiam tartaream, tophoque similem exstillavit; manifesto utique indicio, serum sanguinis glutinosum, salibusque tartareis refertum, fortiori motu ad externas partes relegatum, atque inprimis defixum fuisse in volis manuum, ob tendines copiosos, qui hisce in partibus deprehenduntur.

Illud etiam animadversione dignum est, quod febre tertiana suborta, artuum dolores, cum calli generatione penitus exspiraverint. Frequens enim sudor, qui desæviente febris paroxysmo, largiter fluere consuevit, humorum massam a sordibus salino-sulphureis egregie repurgavit. Reversi autem sunt artuum dolores, febre pravis forsan artificiis cohibita; cujus rei frequens ejus reditus haud levem nobis facit suspicionem. Ego sane sic sentio; ad solvendos viscerum infarctus, ad vitiatas humorum secretiones redintegrandas, imo ad antevertendas chronicarum passionum origines, magnum in febrili motu positum esse præsidium: si nimirum certis distinctus sit intervallis: quippe cujus beneficio, & vasa obstructa reserari, & viscidi humores dissolvi, omnisque generis excretiones restitui possunt, præsertim, si medicus in id sedulo incumbat, ut saluberrimum hunc motum convenientibus remediis salinis, ac stimulantibus, debitoque regimine adjuvet. Licet autem hinc intelligere, quam male ægris consulant, qui hujus motus febrilis beneficio nec uti, nec illud in corporis salutem vertere sciunt; in eo unice occupati, ut male feriatis artificiis hos motus supprimant.

Ceterum ad hujus mali sanationem, vix aliud quidquam magis conducere existimamus, quam fontes medicatos, inprimis autem magnam spem ac fiduciam ponimus in interno thermarum Carolinarum, & externo Tœplicensium usu, cum decenti regimine instituendo. Dici enim vix potest, quanta vis insit aquis mineralibus, tam interne, quam externe usurpatis, ad eradicandas chronicas passiones, quarum pertinacia, maxima ex parte, inveteratis viscerum obstructionibus fovetur; quod frequenti & attenta observatione nobis innotuit.

CASUS CXXIX.

De malo arthritico scorbutico.

Vir quatuor ultra quinquaginta annorum, temperamenti sanguineo-melancholici, debilioris ac sensibilioris constitutionis, vitæ sine motu desidi, nimiisque lucubrationibus addictus, per longum tempus ex tussi sicca insignes percepit molestias: quæ vero ab acrimonia lymphæ derivata, & usu remediorum hanc demulcentium ita sensim imminuta est, ut jamjam non nisi mitissime adfligat. Præter omnem vero opinionem subito accedebant dolores, primum in latus sinistrum, atque dorsum irruentes; & paullo post, adhibito forsan pediluvio, pedis sinistri suram tanta vehementia obsidentes, ut pedibus absque exquisitiori sensu inniti haud potuerit. Habebantur hæc dolorum, magis magisque invalescentium tormenta pro podagricis, maxime, cum eadem ratione tribus abhinc annis ægrum infestaverant; attamen ope convenientium remediorum e pedibus tandem profligabantur. Verum recrudescebant molestissimæ lateris sinistri puncturæ, ad dorsum usque excurrentes; &, frustra usurpatis varii generis anti-hypochondriacis, sedativis, ac carminativis medicinis, nec non pilulis balsamicis, atque sale aperitivo Hoffmanni, ad huc usque diem, licet per intervalla dumtaxat, maximeque sub fortiori obambulatione, vel celeriori situs corporis in lecto mutatione, adfligunt. Novissime hæc, sed in cassum instituta fuit medicatio. Mane sorbillabat æger infusum theiforme, ex veronica, china, scorzonera & sarsaparilla confectum; & cum eo mane non minus ac hora quarta pomeridiana quadraginta guttas mixturæ adsumebat; cujus hæc erat formula: Recipe spiritus carminativi de tribus, liquoris anodyni Hoffmanni ana drachmas duas, tincturæ martis Ludovici, essentiæ castorei ana drachmam dimidiam, olei chamomillæ veri, guttas septem. M. D. Sub epulis porro utebatur essentia corticum aurantiorum; & vesperi capiebat pulverem, qui sic se habebat: Recipe lapidem cancrorum, matris perlarum, pulveris lumbricorum, succini, ana drachmam semis, corticum aurantiorum, salis absynthii, radicis ari ana scrupulos duos, olei macis, cinnamomi ana guttas sex. M. D. Procurarunt quidem hæc medicamenta longiora dolorum intervalla; illos vero prorsus tollere haud valuerunt: licet ceterum integra ciborum adpetentia, somno placidiori, alvoque satis libera gaudeat; at sanguis, qui ex tusa more solito pronuper in pede vena detractus fuit, ater seroque privatus adparuit.

CONSULTATIO.

Morbus, quo cum conflictatur vir doctissimus, omni procul dubio hypochondriaci, ex vita motus experte, multisque mentis laboribus contracti, & novissime in arthritico-scorbuticum mutati nomen tuetur. Neque enim rarum est, quod in malo hypochondriaco scorbutico, serum acre, impurum, vernali potissimum tempore, & salutari consilio, ad externas nervosas partes compellatur: quod in præsenti casu ad tunicam, quæ pectus investit, pleuram, & externarum partium membranas decumbens, harum rheumaticas ingeneravit affectiones. Quamvis itaque remedia, in passione hypochondriaca, & primarum viarum vitiis, non contemnendæ sint virtutis: attamen non miror, ea in præsenti casu votis neutiquam fecisse satis; siquidem affectus arthritico-rheumatici diluentibus potius, humorum acrimoniam temperantibus, blandis diaphoreticis, & temperato regimine expugnari debent.

Hac intentione in vicem cerevisiæ pro potu ordinario commendo decoctum, ex radicis scorzoneræ, sarsaparillæ, rasuræ cornu cervi ana uncia, seminisque fœniculi drachma una, cum tribus aquæ mensuris per integram horam, in vase probe clauso decoctis parandum. Ex hoc hora quinta pomeridiana, atque vesperi circa som-

somni tempus, drachmam unam sequentis assumere expediet pulveris: Recipe lapidum cancrorum, cerussæ antimonii, matris perlarum, cornu cervi philosophice præparati ana drachmas duas, nitri depurati scrupulos duos, cinnabaris nativæ drachmam dimidiam, pulveris castorei grana duodecim. M. D. Præterea mane capiatur ex aqua cerasorum nigrorum quinquaginta guttæ mixturæ, quæ hunc in modum concinnatur: Recipe essentiæ scordii bene saturatæ, liquoris nostri anodyno-mineralis ana drachmas duas, tincturæ antimonii acris guttas 30. M. D. Hac sumta hauriantur quædam vascula decocti supra citati tepefacti, & lenis sudor expectetur. Eadem mixtura tussi quoque, si recruduerit vehementior, consopiendæ adprime inserviet, si extracti croci grana duo, oleique anisi guttulæ binæ ipsi addantur: & alvi denique obstructio clysterum domesticorum infusione commode reserabitur. Ceterum de convenienti victu nihil monebo; non dubitans, fore, ut a præsentibus sufficienter inculcetur medicis: id vero unicum adhuc addam, quod sicuti in expugnandis penitus chronicis affectibus circumspectus aquarum thermalium usus omnibus remediorum generibus palmam longissime eripiat: ita ad præsentem funditus tollendum non opportuniores sint, quam Carolinæ, præsertim illæ, quæ a molendino nomen habent, adventante vere, sub convenienti regimine potandæ.

CASUS CXXX.

De arthritide lumbari.

Vir septem & quadraginta annos natus, juventutis suæ anno decimo septimo, post ingurgitatam aliquando, cœlo existente fervidiori, calenti commotoque corpori, cerevisiam, fœdis mox faciei efflorescentiis contaminatus fuit. Quod vitii genus variis remediis frustra adhibitis, per binos cutim defœdavit annos, atque tandem ope scarificationum, frequenter institutarum ex facie disparuit. Verum brevi post insignis pruritus dorsum occupavit, &, nisi quovis fere mense cutim præberet scarificandam, molestiam creavit intolerabilem: reliqua sanitate, sub vitæ genere satis mobili, illibata existente. Parum ergo curavit hanc affectionem, & anno ætatis vigesimo octavo matrimonium contraxit; quo vix inito accidit, ut, dum caput forsan ad terram inclinaret, rigidissimus spasmus dorsum prehenderet, illudque ægre posset erigi. Nec raro recruduit id incommodum, at semper brevi rursus tempore exspiravit. Annum ingressus trigesimum octavum, phlebotomiam bis quotannis celebrare cœpit; hancque sufficientem fore ratus, scarificationes intermisit. Hinc autem factum esse videtur, ut elapsis abhinc quatuor annis ingens spasmus ad os sacrum desigeretur; quo nec spinam commode flectere, nec nisi baculo adjutus obambulare valebat. Remisit ille imposito ad affectum locum emplastro saponato Barbette; at elapso anno majori vehementia recruduit, omnemque corporis motum impedivit; nec adeo curari potuit, quin sensus ille rigidus, restituta licet corpus movendi facultate, contumaciter inhærescetet. Hoc tandem anno, mense Julio insigniter exacerbatus rediit; & a medico pro spasmo arthritico hæmorrhoidali, ab ægro autem pro dolore ischiadico habitus fuit. Namque hac vice dolor ad os quoque femoris se extendit, quod in dextro latere, cui inest malum, intumuit: percipitur etiam sensus sanguinis, instar formicarum, per totum pedem discurrentis: &, quod notatu dignum est, omnes hæ molestiæ, scarificatis femoribus, vel pedibus, egregie mitigantur. At cum nec sanguinis ea missione, nec decoctis mundificantibus, nec pulveribus antispasmodicis, nec dicto emplastro prorsus tolli possit malum: ad Te, Vir Experientissime, confugit æger, tuumque flagitat auxilium. Pollet ille ceterum carnoso valde, ac spongioso corporis habitu; & per novissimum tempus, matutinis horis large sudare suevit; nullas vero unquam hæmorrhoidum, nec fluentium, nec cœcarum percepit notas.

CONSILIUM.

AFfectus præter naturam, cujus causſa conſultus ſum, ſi dicam nomen, ipſi apprime conveniens, rheumatiſmus, ſeu arthritis lumbaris vocari meretur. Conſuevit nimirum benigna natura, in iis corporibus, quæ ſpongioſa ſunt, pluſque ſanguinis ac humorum, quam par eſt, fovent, horum abundantiam varii generis excretionibus imminuere; quas in junioribus per narium hæmorrhagias, ætate vero provectioribus, per hæmorrhoidalem fluxum fieri conſpicimus. Quod ſi vero hæ cruentæ fluxiones, ob locorum, per quæ contingere debent, inopportunitatem, ac minus rectam diſpoſitionem, haud ſucceſſerint: nihilo tamen minus deprehendimus, humorum affluxum ad eas partes continuare. Denegato igitur exitu, cumulati in iis locis ſucci ſtagnant: nervoſaſque, quæ vicinæ ſunt, regiones graviter afficiunt, vellicant, atque ad ſpaſmos & dolores proritant. Eadem in noſtro caſu contigiſſe, vero eſt ſimillimum; & exploratis cunctis morbi momentis, inducor utique, ut credam, cruorem hic circa lumbares vertebras ſubſtitiſſe, & comprimendo nervoſas, quæ cum oſſe iſchii atque coxendicis per conſenſum communicant, partes, ſpaſmum fixum, ac dolorem per totum dextrum pedem excurrentem peperiſſe.

Has ergo moleſtias, nullis nec ſanguinis miſſionibus, nec aliis eouſque adhibitis medicaminibus obſecundantes, ut convenienti ratione funditus exſtirpemus hac potiſſimum medicatione nos voti compotes fieri poſſe exiſtimamus. Primum quidem ad potum reſpicere oportet, cui nulla penitus convenit cereviſia, ſed in hujus vicem ſubſtituendum ſuadeo decoctum ſanguinem mundificans, quod grati ſaporis eſt, & ſic concinnatur: Recipe radicis chinæ, ſarſaparillæ, ſcorzoneræ ana uncias quatuor, cichorei, glyzirrhizæ ana unciam unam & ſemis, ſeminis fœniculi drachmas tres. M. F. ſpecies, quarum uncia una & dimidia, cum aquæ puræ menſura per horæ dimidium probe coquatur. Deinceps alvi perpetuam conſervare decet libertatem, qua quidem intentione fortiora purgantia, pilulaſque, quæ multam fovent aloen, ob ſanguinis, quas inducunt ebullitiones, ſtudioſe vitare; & potius leni laxante mannato ac rhabarbarino, corpus bis quavis hebdomade purgare expediet; quod ita confici poteſt: Recipe mannæ electæ unciam ſemis, cremoris tartari drachmam unam cum dimidia, rhabarbari pulveriſati drachmam: coque & ſolve leni calore in aquæ communis unciis ſex, colatis adde olei de cedro guttas quinque. M. D. S. potio pro una doſi.

Tum vero hirudinum adplicationem proficuam judico; quæ priuſquam fiat, anum fovere juvabit, vapore, quem decoctum ex lacte, floribus ſambuci, atque chamæmeli paratum emittit, ope ſellæ perforatæ, ipſi aliquoties admiſſo: quo non tantum dolores mitigabuntur, verum etiam ſedales venæ intumeſcent, ut ipſis poſt hæc hirudines a perita manu, feliciori ſucceſſu admoveri queant. Harum uſus, ſi non arriſerit, ſanguinis ex vena in pede tuſa factam miſſionem laudo; ea tamen cautione, ne affatim, nec nimis crebro fiat, quoniam illa juſto copioſior, & totius corporis vires, & præſertim robur ventriculi labefactare deprehenditur.

Ad hæc, ſi corpus laxante dicto probe purgatum, ſanguiniſque moles imminuta fuerit; operæ pretium faciet ſuffimigium, quod ex gummi animæ, tacamahacæ, elemi, maſtiches, ſuccini ana uncia, balſamique Peruviani drachmis duabus, groſſiori modo contuſis apparare, & ſic adhibere ſoleo: Ægro ſellæ perforatæ inſidenti, ſupponuntur prunæ candentes, & vapor ex dicto pulvere, ipſis inſperſo, emergens, dorſo cruribuſque admittitur, reliquo corpore probe velato; tum lectum petere, &, hauſtis in eo aliquot decocti ſupra commendati, ac tepefacti vaſculis, lenem expectare ſudorem oportet. Cui quoque ſcopo inſerviet pulvis meus be-

zoardicus, si pondere drachmæ dimidiæ bis quavis hebdomade vesperi assumatur. Et denique extrinsecus ad locum dolentem, unguentum nervinum, ad imitationem emplastri diasulphuris Rulandi confectum, adplicari suadeo, cujus hæc sit formula: Recipe florum sulphuris unciam semis, salis tartari drachmas duas: fluant in tigillo, fiat massa, quæ coquatur in olei olivarum unciis tribus, hyoscyami uncia semis, adde olei juniperi, templini, therebinthinæ, camphoræ ana drachmas duas. M. D. Quæ cuncta per tres hebdomades usurpata, si malo profligando nondum sufficerint, longa edoctus experientia, internum acidularum SchWalbacensium, & externum balneorum Lauchstadiensium usum commendo; hæcque consilia, ut prospera reddat summum numen, ex animo precor.

CASUS CXXXI.

De malo venereo.

VIr generosus triginta annorum, temperamenti sanguineo-melancholici novem abhinc annis, ex impura venere virulentum sibimet contraxit seminis profluvium: quo per salivationem, mercurio extrinsecus illito excitatam curato, tribus post annis, ulcus obsedit non colem modo, verum etiam fauces, & ipsam frontem. In hoc rerum statu, variis lignorum decoctis, regimine ob intercedens necessarium iter minus rite observato, in cassum adhibitis, redux tandem factus ope mercurii diaphoretici consanuit. Elapso semestri, immanes rursus in caput & articulos incidere cœperunt dolores, variique nodosi durique tumores hinc inde obsederunt artus, quorum unus tibiam occupans, incisus exstillavit tophaceam amurcam: sed usurpatis decoctis, mercurioque diaphoretico, cuncta brevi tempore exspirarunt incommoda.

Abhinc se rectissime valere persuasus, ex improviso tumore scroti scirrhoso corripitur; quo ope externorum remediorum discusso, præter opinionem rursus intumescit scrotum, & in sinistro latere gravi celeriterque depascente ulceratione afficitur, adeo ut ipsius testiculi suppuratio immineret, & elapsis demum duodecim abhinc hebdomadibus, ulcus coalesceret. Sed brevi post scrotum in dextro latere eodem modo ulceratur, ac totum fere depascitur, ut nudus in conspectum veniat testiculus; neque tamen minus jam sanescere videtur.

Ad hæc cum variis per totam hyemem conflictatur symptomatibus, quorum hæc potissima sunt. Cunctis artubus sævus inest dolor, ossium in manibus pedibusque connexiones rubore inflammatorio afficiuntur, qui in tumorem elevatus dolore desinit; in capite artubusque expullulant tubercula duriora; quorum novissimum, in vola manus obortum, cum suppurare videretur, lanceola a Chirurgo incisum, saniem fœtidam, materia lardo similis permixtam, larga ploravit quantitate, & subtus carie exesa ossa ostendit, sanationem tamen, utut lentam admittens. Pedes, antea circa vesperam intumescentes, a tumore jam liberi sunt: urina mingitur rubra, sedimentum cinnabaris instar rubicundum, ad matulæ fundum deponens; pulsus fertur mox æqualis, mox justo celerior, atque debilis; atque cœcæ vexant hæmorrhoides. Neque tamen minus integra ciborum gaudet adpetentia, somnoque, quantum dolorum tormenta permittunt, satis tranquillo ac reficiente fruitur: vires quoque sibimet constant, ut, cœlo existente sereno, obambulare, atque curru vehi queat, ac denique alvus rite respondet, ejusque non raro accedit profluvium. Remedia, quibus hac hyeme usus fuit, sunt infusa theiformia, tinctura metallorum, essentia corticum aurantiorum, & pilulæ balsamicæ Hoffmanni: sed quum nullis sublevari sentiat præsidiis, a Tuo, vir illustris, consilio solamen expectat, atque anhelat.

CONSILIUM MEDICUM.

GAllicum morbum non leves in viro generoso egisse radices, neque fluidis solum, verum solidis quoque partibus magnam intulisse labem, ex communicata mecum historia satis est perspicuum. Quum enim miasma ac quasi fermentum venereum non statim ab initio, sufficientibus hunc in finem remediis, ex humorum massa penitus expurgatum, & potius graviora symptomata, ope decoctorum, atque mercurii diaphoretici, palliative, uti dicunt, dumtaxat consopita fuerunt: non mirum est, si illud serpserit profundius, sævisque doloribus, ac novis semper ulceribus repullulaverit. Quamobrem si funditus ab eo malo liberari cupit vir generosus, hac potissimum via incedendum esse arbitror. Ad alvum primo leniendam, & sordes crassiores per illam educendas, hanc laudo potiunculam: Recipe mannæ electæ uncias duas cum dimidia, foliorum sennæ, rhabarbari Alexandrini ana drachmam semis, cremoris tartari, salis Epsomensis ana drachmam unam, coque leni calore in aquæ florum acaciæ unciis quinque; colaturæ adde aquæ cinnamomi unciam semis, syrupi de cichoreo cum rhabarbaro drachmas tres, olei de Cedro guttas duas. M. F. potio. Hanc in binas partes dividere, & primo biduo adsumere oportebit; adeo, ut mane repetitis haustibus, interposito jusculo avenæ tenuiori, sorbilletur.

Tum per sex successive dies in usum vocandum suadeo sequens decoctum: Recipe radicis scorzoneræ, chinæ ana uncias duas, sarsaparillæ electæ uncias quatuor, pimpinellæ unciam unam, seminis fœniculi drachmas tres. Conc. Cont. D. S. species, quarum unciæ binæ, addita mercurii dulcis, in petia aligati, drachma una, cum duabus aquæ mensuris, ad consumtionem partis dimidiæ coquantur: sub quavis quinta decoctione, renovando mercurii dosin. Hujus decocti calefacti octo circiter unciæ mane bibantur; & elapsa ab hinc hora, descendatur usque ad umbilicum in balneum ex aqua tepidiori, cui flores chamæmeli, ac sambuci, sacculo inclusi immittantur, paratum. In hoc per tres horæ quadrantes commoratus æger, atque tunc egressus, conferat se in lectum, & sorbillata eadem, uti antea, decocti calidioris quantitate, leniter sudet. Vesperi vero cubitum iturus, capiat sequentem pulverem: Recipe cerussæ antimonii lapidum cancrorum ana drachmas duas, cinnabaris nativæ præparatæ drachmam unam, lactis sulphuris scrupulum unum, olei de cedro guttas sex. M. F. pulvis div. in sex doses.

His per sex dies usurpatis, supra dictum laxans denuo repetendum; deinceps balneo, decoctoque per sex iterum dies utendum; ac denique, sumto laxante, curationem finiendam hortor. Ceterum uti semper, ita sub hac potissimum medicatione, rectam vivendi rationem exactius observare oportet. Neque enim nimis pinguibus, aut elixis; sed potius assis cibis, aut prunis coctis, aut jusculis, cum nasturtio decoctis vescendum; & pro potu ordinario, cui nulla nec cerevisia, nec vinum convenit, decocto, quod ex supra dictarum specierum unciis duabus, cum quatuor aquæ mensuris, additis, si placuerit, caricis, vel passulis paratur, minus saturato utendum erit. Quæ rite adhibita, absque dubio, salutarem allatura sunt effectum; quem Deus reddat felicem, ex animo precor.

CASUS CXXXII.

EXHIBENS CONSILIUM

in

Reliquiis luis veneree.

TRiginta annorum, temperamentique sanguineo-phlegmatici vir, ante octo circiter annos, post nimiam, impuramque venerem in variis corporis locis, mul-

multos passus est tumores: quorum, regimine diaphoretico discussorum, quidam in dextra, eaque anteriori tibia remanebat mullior, & nocturno tempore atroces inferens dolores. Usurpatis variis remediis, decoctis lignorum, & antivenereis, provocatoque sæpius per vaporem ex spiritu vini admissum, totius corporis sudore, tandem evanescere quidem videbatur hoc tuberculum: at instituto, quinque circiter abhinc annis, sub ipsa curatione, cœlo existente gelidissimo, necessario itinere, efflorescebant rursus varii hinc inde tumores. Hi nullis fere removeri potuerunt remediis, nec emplastris, nec unguentis mercurialibus: nisi quod aliquando scissa summa cuti, eruperit tophacea ac gummatosa materia.

Consultus ego tribus elapsis mensibus, deprehendi tumores admodum, & maxime circa noctem dolentes, tibiam potissimum dextram obsidere; quorum tres præsertim adnotavi. Alter in superiori, simul anteriori tibiæ parte obvius, verus videbatur tophus osseus, ex saburra viscida, laminas osseas distendentes generatus: reliquæ duæ minores protuberantiæ inferiorem tibiam, ubi cum tarso connectitur, occupant, & cum inæqualem ac asperam tangentibus digitis exhibeant superficiem, gummatum utique gallicorum, quæ externum os inter ac periostium expullulant, nomen merentur. Quare commendavi primum salivationem mercurialem; quam cum partim ipsius ægrotantis aversatio, partim hyemale tempus dissuaderent, hac usus sum medicatione. Bis quotidie, matutino scilicet, & pomeridiano tempore sorbillandum dedi infusum theiforme, ex lignis antivenereis, radice chinæ, bardanæ, ligno sassafras, liquiritia, floribus rosarum, corticibus citri, & aurantiorum confectum; ex quo alternis vicibus, mox panaceam tartaream, mox sexaginta guttas essentiæ lignorum propinavi. Vesperi exhibui pulverem, qui absorbentis cujusdam ac mercurii dulcis, singulorum sex habebat grana; & quovis septimo die interposui pilulas, ex mercurio dulci, resina jalappæ, & extracto panchymagogo Crollii confectas. Ex topicis, mane vesperique unguentum, quod pinguedinem humanam, styracem calamitam, benzoen, mithridatium, theriacam, mercurium vivum, oleum spicæ, rutæ, ac juniperi continebat, tuberculis illinendum, illisq; per noctem emplastrum de ranis Vigonis, cum triplo mercurii curavi imponendum.

His per quatuor hebdomades, absque debito regimine, ac ordine usurpatis, is successit effectus; ut dolores prorsus conquiescerent, tophus imminueretur, gummataque sensim molliora, invicem coirent, & unum in medio ossis formarent tuberculum. Idcirco omisit internorum remediorum usum, sed extern continuavit; attamen exinde nocturnos recrudescere sentit dolores, circa æquinoctiorum tempus exacerbatos; a quibus & reliquo malo ut vindicetur, salubre flagitat consilium.

CONSILIUM.

Ex litteris, quas de gravi viri cujusdam valetudine accepi, luculenter patet, gallicæ luis non levia in ipso servari vestigia, venereaque semina humoribus, & maxime lymphatico latici adhuc inhærescere. Pathologicæ hujus mali explicationi haud immorabor; sed rectam ipsi medendi rationem, dumtaxat docebo. De usurpatis eo usq; medicaminibus non habeo, quæ moneam, nisi quod ea malo venereo radicitus exstirpando minime sufficere arbitrer. Tale enim virus non alia prorsus ratione expurgari posse credo, quam si levius fuerit, per sulphur mineralium, & hinc excitatum sudorem, si vero invaluerit, per mercurium, & inde provocatam salivationem. Quod nostrum attinet casum, non dubito, quin sine salivatione mercuriali, solis decoctis, quæ fovent antimonium crudum, possit debellari. Atque hanc sic adornare suevi curam.

Decoctum fit, ex radice sarsaparillæ, antimonio crudo grossius pulverisato, & sale tartari in petia ligatis, & adfusa sufficienti aquæ quantitate, per unam & di-

dimidiam horam, in vase probe clauso, ad tertiæ partis consumptionem decoctis: cujus, quantum tres mensuræ partes sovent, mane calide, dimidia vero mensura hora pomeridiana quarta frigide hauriatur. Vesperi sumatur pulvis, qui ex reguli antimonii medicinalis, cornu cervi usti ana granis duodecim, cinnabaris granis sex, olei ligni sassafras grano uno componitur: quæ utraque medicamina, sub convenienti victus observatione, quem præsentibus medicis ordinandum relinquo, per quinque, vel sex continuentur hebdomades.

Cæterum, si alvi segnities accesserit, hanc data mannæ uncia una cum dimidia solvere expediet; & extrinsecus balsamum ex hepate sulphuris, oleo juniperi, therebinthinæ, rutæ atque tartari per digestionem paratum, tophis ac gummatibus inungere, aut idem balsamum, cum cera, pice alba, gummi ammoniaco, spermate ceti & croco, in formam emplastri redactum, illis adplicare juvabit.

CASUS CXXXIII.

De cachochymica corporis constitutione.

VIr annorum 34. maris jam accola, temperamenti sanguineo-cholerici, lautarum, largarumque epularum, & simul vitæ sedentariæ amantissimus, primam juventutem in sanitate transegit illibata. Verum cum ex Academiis redux, anno ætatis vigesimo sexto matrimonii leges subiret, publicoque in urbe maritima fungeretur officio, accidit, ut febre intermittente, valde irregulari, & mox quotidianæ, mox tertianæ, mox quartanæ typum servante prehenderetur. Multis ad eam debellandam frustra adhibitis, cortex tandem, chinæ, una cum usurpatis desuper acidulis Pyrmontanis, operæ fecerunt pretium. Has quoque sequenti anno potavit, & tertio hausit SchWalbacenses, valens rectissime. Sub hac potatione fere finita, febre rursus intermittente, bis recidente, bis quoque Peruviani corticis repulsa corripiebatur. Et ab eo tempore præter catharrhales adfectiones rariores pariter ac leviores non habebat, de quo conquereretur: talis autem defluxio, Junio circiter elapsi anni mense, tanta subito vehementia fauces obsidebat, ut suffocari videretur, & medicus catharrum suffocativum utique timeret, sed excreta, post convenientes injectiones in collum factas, insigni muci partim viscidi, partim serosioris quantitate, paucis diebus ab hac etiam liberabatur molestia. Brevi post, prævio horrore, æstum febrilem incidebat, per aliquot dies continuum; sub quo, cum ex incisa vena detraheretur sanguis, tantum languorem, tantamque virium jacturam protinus sentiebat, ut præter crebra, quæ patiebatur, animi deliquia, sudore gelido, eoque copiosissimo fere diffluere. Nihil tamen medicinarum sumsit, nisi acidulam quandam tincturam, & aliam, cui allium inesse videbatur, ex vino Burgundiaco capiendam; quæ tantum ferebat levamen, ut octavo die febris expiraret: relicto corporis vehementi languore.

Vix vero sex vel septem abhinc dies effluxerant, cum a somno meridiano expergefactus, pedem dextrum gelu frigidiorem perciperet. Inniti huic non poterat, nec in conclavi, licet adjutus ministro, obambulare valebat; hinc illum fricari curabat linteis calidis; neque vero has frictiones absque horrendis cruciatibus perferebat. Torquebatur potius per quatuor hebdomades atrocissimis doloribus; qui pro podagricis habiti, ab adplicatione topicorum, veluti erat farina secalina, fabarum, aliaque magis exacerbabantur. Accedebat febris intermittens quotidiana; &, quod notabile erat, sub ejus frigore cessabant dolores; sed invadente calore, eo acerbiores adfligebant. Hac per corticem chinæ intra sex dies suppressa, pedis dicti tormenta nihilominus insistebant; donec sensim, post longas frictiones, primum crus ac tibiam, tandemque infimum quoque desererent pedem, ut æger, inni-

xus baculo, in publicum rursus prodire potuerit.

Consultus tum Medicus haud incelebris negabat adfuisse podagram; ordinabatque infusum theiforme, & spiritum nervinum. Silebant omnia symptomata; at facto forsan itinere, denuo recrudescebant, cum doloribus, noctem versus exacerbatis, & spasmodicis membrorom subsultibus constipata. Post binas hebdomades rursus conquiescebant; somnus, adpetitus, ac vires redibant; & pulvis sternutatorius, quem sub hoc malo insigni aversabatur tædio, cum voluptate in usum revocabatur. Sic ergo, uti videbatur, persanatus, solitos iterum adgrediebatur labores, atque meditationes; sed ecce; tantam persentiscebat memoriæ debilitatem, ut ab instituto desistere cogeretur; quæ vero successive pristinum recuperabat vigorem.

Interim licet ab eo tempore adpetitu egregio, somnoque tranquillo gaudeat, & administrandis muneribus satis par sit, attamen pes ille dexter adhuc vitio quodam laborat, quod ægrum reddit solicitum. Namque hora matutina nona incipit refrigescere, frigusque hoc usque ad cœnam retinet adeo molestum, ut polleat quidem eundi facultate; sed si celerius atque diutius obambulaverit, dolore afficitur, & tendinum quadam veluti contractura. Ipse pes paullulum emacrescit, & non raro puncturis acutissimis infestatur: tumque totum dextrum latus gelido sensu perfunditur. Nec ignorari oportet, dictum pedem, qui olim nulla arte ad sudandum moveri poterat, jamjam sæpius madere sub ipso gelu. Prærerea molesto ani pruritu adficitur; & mane copiosum mucum exscreare tenetur. Quæ cuncta symptomala medicus quidam ab hæmorrhoidibus derivat; ex quarum procurato successu, omnium malorum sanationem pollicetur.

RESPONSUM MEDICUM.

Cuncta symptomata, quæ pateris Vir Consultissime, constitutioni corporis valde cachochymicæ, ac scorbuticæ deberi, minime dubitari oportet. Cujus si perquiram caussas, ex iis, præter vitam sedentariam, meditationum ac lucubrationum plenam, atque aerem marinum, impuris exhalationibus fartum, nullæ se mihi aliæ offerunt, quam febrium, quibus infestatus fuisti, perversæ tractationes. Etenim valde importunum fuit, eas per corticem chinæ oppugnare; intempestiva sanguinis missione, illius graves commotiones excitare, atque succis scorbutica labe contaminatis, tincturas acidulas propinare. Siquidem ob hasce caussas humorum crassities magis augetur, ac sustentatur; neque igitur mirum, si illius circuitus, in extremis potissimum partibus, veluti sunt pedes, retardetur; vasculaque minima obstruantur. Hinc enim ratio petenda erit, cur pes dexter dolore, frigore, ac contabescentia quadam afficiatur.

Tantis vero, tamque inveteratis, ac fixam sedem nactis vitiis medendi, perardua est provincia; & nisi convenientium medicinarum usus temporis diuturnitate adjuvetur, omnis opera erit irrita. Meo quidem arbitrio, non contemnendi usus futuras censeo acidulas Pyrmontanas; si ea cautione adhibeantur, ut tepidiores sint, & primum per dies quatordecim solæ, tum per idem tempus, lacte vaccino permixtæ, quantitate mensuræ unius, quæ binas aquarum, & unam lactis partem foveat, singulo mane potentur. Conjugenda quoque huic potationi, si cum lacte fiat, sunt balnea, ex iisdem acidulis confecta, temperata; e quibus egressus, lectum petas, inque eo leniter sudes, hortor. Non minus sub hac curatione, inter epulas ex ultimo haustu adsumere expediet quinquaginta guttas essentiæ, quæ ex tincturæ tartari, essentiæ cascarillæ, & gentianæ rubræ ana uncia una, oleique ligni sassafras guttis duodecim concinnatur.

Por-

Porro te omittere oportebit omnem cerevisiam; & potius pro potu ordinario uti decocto, sic parando: Recipe radicis scorzonerae, chinae, sarsaparillae ana uncias quatuor, cichorei, glyzirrhizae ana unciam, salis tartari drachmas duas. M. F. species, quarum duae unciae ex tribus aquae mensuris, per tres horę quadrantes decoquantur. Pedibus extrinsecus nihil admovere decet, nec iis, nisi externo calore, interne aucta transspiratione succurri potest: quo fine hortor, ut mane pariter ac a meridie sorbillentur quaedam vascula infusi, quod ex herbarum scordii, summitatum millefolii ana manipulo, anisi stellati drachmis duabus, conc. contusisq; componitur. Quae si adhibueris, de felici eventu nullus dubito.

CASUS CXXXIV.

De pathematibus multis ex succorum abundantia & impuritate.

VIr generosus, novem ultra triginta annos natus, temperaturae sanguineo-melancholicae, lautis uti solitus epulis, sub duris corporis defatigationibus, quas in tenera juventute sustinuit, crebras largasque passus est narium haemorrhagias. Juvenis novemdecim annorum, dysenteria laboravit, quae praematuris adstringentibus cohibita, tumores pedum oedematosos, & paullo post callosos, malleolis potissimum inhaerentes, & aegre sublatos, post se traxit. Exinde lentis passibus, hypochondriaca pathemata, quorum praecipuum fuere cordis palpitationes, irrepserunt: quibus anno potissimum vigesimo tertio aetatis suae, variis decoctis attenuantibus, & incisione venę medianae obviam fuit itum. Eodem anno incidit in febrem acutam: qua persanata, sex integros annos continuis itineribus, ac peregrinationibus, nullis fere calamitatibus pressus transegit. Deinceps cum matrimonio sedentariam aggressus vitam, anno 1721. aetatis trigesimo primo, adversa turbari coepit valetudine. Namque autumnali dicti anni tempore ex improviso, gelidissimo circa dorsi spinam, sensu, totum sinistrum latus occupante prehendebatur: qui post haec per intervalla redibat cum tanta artuum extremorum refrigeratione, ut nec fotibus spirituosis, nec vestimentis calidioribus satis foveri potuerint; donec sponte remitteret paroxysmus. Sequenti anno, dum summo mane, tempestate uda, ac nebulosa existente, iter faceret, praeter opinionem magna seri quantitas ex sinistra promanabat aure; qua fluxione cessante, interjectis aliquot hebdomadibus, vehementi dictae auris tinnitu, susurru, & quadam auditus gravitate corripiebatur, sed effluente iterum sero valde acri, cujus excretio per aurem adhuc infestat, & hę remittebant molestiae.

Interim paullo post, mense Augusto, corripuit ipsum cruentum alvi profluvium, cum acutis intestinorum doloribus, & molesto ani tenesmo conjunctum, quod pro dysenteria habebat. Absente medico, campestris chirurgus exhibebat fortius emeticum; ex quo ter vomuit, quinquies alvum dejecit, & a malo suo penitus convaluit. Tribus abhinc septimanis, iter adgressus, per integram noctem, in curru sub dio commorari, corpusque vehementi frigore exponere tenebatur; quo facto, gravem incidit pectoris catharrum, ope pectoralium medicinarum intra trium hebdomadum decursum feliciter discussum. Quum autem adpetitus haud rite sibi constaret, ad hunc instaurandum aeque, ac morbi reliquias eliminandas, suasu medicorum, per sex successive dies magnesiam albam sumsit, cum copiosis alvi dejectionibus, & adpetitus restitutione. Verum vix octo dies abhinc effluxerunt, cum gravi corriperetur vertigine; stomacho jejuno, atrocius adfligente. Adhibitis incassum permultis, iisque etiam castorinis medicinis; undecim cruoris unciae ex incisa vena mediana detrahebantur; sumebat quotidie aliquot vini Hungarici haustus, & alvi lubricitatem, ope Elixirii Prop. Paracelsi conservabat; unde factum est, ut mitior & rarior re-

recurreret vertigo; non tamen prorsus tolleretur, siquidem recurrebat, si rheumatica per aurem fluxio forsan cohibeatur.

Consultus igitur celebris quidam medicus, præter venæsectiones bis quotannis circa æquinoctium celebrandas, suadebat pulveres temperantes, antispasmodicos, infusa laxantia, ac theiformia, nec non pilulas, quæ medicamina binis successive annis per integrum mensem adhibuit vir ægrotans, & magnum quidem symptomatum suorum levamen inde sensit, pristinam vero sanitatem minime recuperare potuit. Accedebant potius ingens sitis, nocturnique sudores, cum notabili virium languore stipati: postquam vero curatione, quam vocant avenaceam, *die Haber Cur* bis quotannis usus erat, utraq; evanuit molestia, nisi quod sudores illi nonnunquam revertantur. Anno 1725. glandulæ parotides circa dextram aurem intumescebant, molli tumore, ut suppurare viderentur, & iis diu imponeretur emplastrum emolliens: anno 1728. vero sponte discussus tumor, ad sinistrum latus, sub maxilla inferiori irruit, bina ibidem formans tubercula, adhuc conspicua; nec per lignorum decocta, tribus hebdomadibus pota expugnari potuerunt. Denique notari meretur, quod binis abhinc annis, circa vernale æquinoctium, post fortiorem corporis motum, cruor per sedales venas eruperit, sed ab eo tempore nullis subsidiis, nec pediluviis, nec venæsectionibus, nec equitationibus, aliisque revocari potuerit hæc excretio.

Hic erat rerum status, quem æger mecum, elapso anni spatio, qui erat 1728. communicaverat: illorum vero symptomatum, quæ ego tum observavi, hæc est idea. Vexabant lumborum dolores; & gelidissima sensatio, dextrum pariter ac sinistrum latus, cum præcordiorum anxietatibus, ac spirandi difficultate obsidebat: atque duo duri tumores sub maxilla inferiori sinistri lateris comparebant. Judicavi igitur, morbum in spasmodica partium membranaceo-nervosarum strictura, & inde pendente humorum inæquali circuitu, ac stagnatione in imi ventris visceribus positum esse; ac ex tali spastica distentione cuncta symptomata, scilicet summas præcordiorum anxietates, difficilem spirationem, vertiginem, dolores ac refrigerationem lumborum &c. derivari posse putavi. Hinc diuturnam fore curationem prædixi; & primum præter pulveres antispasmodicos, ob alvi segnitiem propinavi pilulas polychrestas; commendavi porro pediluvia, cum floribus chamæmeli, & furfuribus tritici confecta, & venæsectionum pariter ac corporis exercitii continuationem injunxi; neque minus, ut hirudines ano admoverentur jussi. Nec male habuit ex his remediis; quum autem ad malum funditus debellandum minime suffecerint; ad Te confugimus, vir Excellentissime, nonque nisi Tuo adjuti consilio, ulterius pugnare audemus.

CONSULTATIO.

Quanquam in præmissa morbi historia, multa momenta ad eam illustrandam necessaria fuerint omissa: attamen ex iis, quæ percepi, utiq; hariolari licet, ægrum nostrum spongioso corporis habitu, languido valde nervorum genere, atque copiosis succis præditum, insigni ad motus anomalos spasmodicosque proclivitate pollere; concurrente procul dubio hæreditaria dispositione, qua alter parentum, forsitan mater ejusmodi pathematibus obnoxia fuit. Quum porro juventutem suam duro vitæ genere transegit, vero est simillimum, diætam tum minus ordinatam fuisse, quin ipsum prænaturæ veneri indulsisse. Quæ caussæ, si concurrerint, satis efficaces sunt, & solidarum partium robur pervertendi, & humorum tam abundantiam, quam impuritatem ingenerandi: quo in corporis statu non fieri potest, quin spasmodicæ motiones suboriantur, & humorum congestiones ad varia loca fiant, eorumque, si denegetur exitus, graves contingant stagnationes. Atque

ta-

talismodi spasmodicis ac congestoriis motibus, nituntur profecto, iisque absolvuntur, crebriora, quæ noster in juventute passus est, sanguinis e naribus profluvia; hæc excipiens dysenterica fluxio; insequentes hypochondriacæ passiones, ac cordis palpitationes: iisdem debentur accedentes, ætate provectiore, paroxysmi sinistri lateris veluti paralytici, ac illius vehemens refrigeratio, humorumq; post corporis frigus, & prohibitam transpirationem, decubitus ad capitis sinistrum latus; a quibus fluxio seri viscidi ex aure sinistra, hujus tinnitus, susurrus, difficilis auditus, ac tumores parotidum pariter ac maxillarium glandularum, natales suos mutuantur. Neque enim cuncta hæc symptomata aliam materialem caussam agnoscunt, quam humorum stagnationem in vasis mesaraicis, & imi ventris visceribus, eorumque impuram valde ac scorbuticam diathesin, a prohibita ob continuum frigus lateris sinistri perspiratione, multum sustentata.

Hosce vero morbos, qui præter succorum vitalium vitia, a nervosi generis debilitate ac promptitudine ad irregulares motus nutriuntur, difficile admodum est, radicitus exstirpare. Ut autem, quantum possibile est, opem feramus; eo annitendum medico ante omnia esse arbitror, ut nimium sanguinis & humorum incrementum præpediat. Namque sanguinis nimiam, & vires naturæ, vasorumque proportionem excedentem molem, præcipuam cunctis, quibus æger eo usq; pressus est, adfectionibus dedisse caussam, exinde luculenter patet, quod natura eam plethoram in juventute narium hęmorrhagiis, deinceps alvi cruentis fluxionibus, quas, cum virium jacturam non habuerint comitem, pro criticis magis, quam symptomaticis habendas esse reor, ac novissime per venas hęmorrhoidales imminuere studuerit; quodve institutæ hactenus venæsectiones, levamen tulerint. Huic ergo scopo obtinendo perquam opportunum fore arbitror, ut tempestivæ phlebotomiæ, convenienti regimine adjutæ, circa æquinoctiorum & solstitiorum tempus continuentur: deinceps cibi valde nutrientes, non nimis larga quantitate assumantur, atque corporis exercitationes, stomacho a cibis vacuo, ad lenem usque sudationem, vel ambulando, vel equitando, vel in rheda vehendo ulterius instituanttur.

Præterea excellentissimam opem ferent aquæ minerales, singulo vere ac autumno adhibendæ. Has inter vernali tempore Egranas, autumnali vero Selteranas acidulas, interpositis ac præmissis & laxantibus rhabarbarinis, & Elixirio balsamico, conjunctoque recto vivendi genere, per tres semper hebdomades, unam quotidie hauriendo lagenam, potandas hortor. Reliquo tempore studendum erit maximopere, ut & acidæ in primis viis cruditates, & scorbuticæ in humoribus sordes corrigantur & eliminentur. Cui scopo apprime convenient pulveres nitrosi temperantes, conjuncto pilularum mearum balsamicarum crebro usu; quæ forsan hæmorrhoidalem fluxum adjuvabunt. Non minus mane sorbendum suadeo infusum theiforme, quod ex betonica, veronica, salva, summitatibus millefolii, cortice ligni sassafras, & semine fœniculi apparatur; & bis quavis hebdomade in temperata pediluvia vesperi descendendum hortor. Denique pro potu ordinario commendo decoctum, ex rasura cornu cervi, radice scorzoneræ, cichorei, & passulis minoribus confectum; cui sub epulis haustum vini Rhenani interponere licebit.

CASUS CXXXV.

De spasmis vagis ex repulsa podagra.

Vir quidam eruditus, arduis multisque negotiis præfectus, ac fere obrutus, annorum quadraginta duorum, temperamenti cholerico sanguinei, corpulentus, sanguine succisque plenus, & spongioso corporis habitu, cum venis exilioribus præditus, præmaturam juvenis exercuit venerem; & vigesimo tertio anno matrimonium contraxit, conjuge elapsis abhinc tribus semestribus orbatus. Præterea crebris agitatus mœroribus, &

ad iracundiam facillimus, vitæ genus agit, partim multis laboribus, partim variis itineribus molestum; in quibus diætæ regulas non raro offendere, vinosisque potibus nimirum indulgere tenetur: nec non vino Mosellano in vicem potus ordinarii utitur. In hoc rerum statu passus non raro hæmorrhoidales insultus, sed nunquam fluxionem per annum cruentam expertus est: & pedum malleolos jam exhibet nodosos. A vigesimo quarto ad septimum ætatis annum podagricis per intervalla tormentis cruciatus, suasu medici, ad conciliandum somnum, placandosque dolores, cataplasmata pedibus tandem admovit, iisque, retropulsa podagra, effecit, ut vagis doloribus mox femorum, mox dorsi, mox humerorum, mox cubitorum, mox manuum, atrociter infestaretur. A dicto ad quadragesimum usque annum, bis vel ter quotannis, hyemali semper tempestate, per aliquod tempus, mali sui paroxysmum passus est, quem molesta flatuum retentio, & per superiora eructatio, tanquam perpetuus sequebatur comes. Neque vero per totum id tempus, priori medicatione perterritus, ullas adhibuit medicinas, sed opus naturæ relinquens, omnes paroxysmos sola superavit patientia. Tandem binis abhinc annis, cum immanes cruciatus nulli fere corporis regioni parcerent, & præter consuetudinem per binos inhærerent menses, meam requisivit opem. Præsentem ergo paroxysmum, quæ Dei est gratia, ope remediorum temperantium ac diapnoicorum, intra sex dies profligavi; & subinde ad præcavendos ulteriores insultus, præter exactam vivendi rationem circa æquinoctia, medicinis sanguinem mundificantibus, temperantibus, carminativis, evacuantibus, pilulis balsamicis, & sanguinis ex pede missione pugnavi; obtinuique, ut dolores articulorum essent mitiores. Verum flatulentæ abdominis molestiæ & inflationes abhinc vehementius insistebant; & a dicto diuturniori paroxysmo, carneæ & membranaceæ lateris dextri partes adeo debilitabantur, ut non modo flavescerent, & obtorpescerent, verum etiam totus pes dexter contabesceret; & una cum manu dicti lateris, attactu semper frigidissimus esset. Nec debellari potuerunt hæc vitia ullis remediis, nec nervinis interne datis, nec externis linimentis, ex spiritu rorismarini, salviæ, lumbricorum, formicarum, & salis ammoniaci paratis. Novissimo anno acerbiores quidem recurrebant artuum dolores: attamen flatuum retentio, atque tormenta ossis sacri, ac sinistri hypochondrii longe majorem ipsi creabant molestiam; & interdum calculorum mictione complicabantur: sed beneficio essentiarum carminativarum, spiritu nitri dulci permixtarum, nec non pulverum resolventium ex oculis cancrorum, tartaro vitriolato, & tartarisato confectorum, facile tolerabantur. Notari enim meretur, præcipuam medendi intentionem, magis contra cardialgiam illam flatulentam, ac hypochondriorum tensiones, quam arthriticas adfectiones directam; & plerumque non nisi carminativis, pilulisque balsamicis pugnatum fuisse. Nec ignorari oportet, ægrum hisce decem novissimis annis, novies potasse acidulas, mox Pyrmontanas, mox Selteranas, mox SchWalbacenses; sed inde pejus habuisse semper: & ex potis pronuper aquis Sedlicensibus, vehementem mali exacerbationem, cum pertinacissima alvi obstructione passum esse. Quum ergo, præter corporis contabescentiam, paralyticus jam præsto esse videatur affectus; & præterea ægrotantis avia non minus, quam mater, & binæ sorores hydrope sint extinctæ: veremur utique, ne ipsi etiam tympaniticus tandem accedat tumor, a quo ut præcaveatur, & a præsentibus malis liberetur, tuum, Vir Experientissime, flagitamus auxilium, docerique simul cupimus, an ægro liceat secundas subire nuptias.

RESPONSIO CONSULTATORIA.

Ex iis, quæ de Viri Spectatissimi adversa relatum legi valetudine, facile intelligere licet, robur atq; tonum na-

naturalem, uti generatim partium nervosarum, ita maxime ventriculi ac intestinorum insigniter læsum esse, atque labefactatum. Proximum, quod ex tali atonia resultat, incommodum est digestionis vitium; quo fit, ut loco legitimi ac tenuioris chyli, crudi, crassi, inertesque succi generentur, ac cum massa sanguinis commisceantur: unde nec solidæ partes rite nutriuntur, nec debitas vires recipiunt; quod vitium dextro potissimum lateri in nostro casu inhæ rescit. Neque vero paucæ sunt, quæ ad inducendam hancce debilitatem, contribuerunt caussæ; quas inter præter exercitia veneris præmatura, errores diæteticos, crapulas, mœrores, nimiosque mentis labores, improvida podagræ tractatio, ac repulsio, nec non iteratus sæpius aquarum thermalium, absque convenienti forsan regimine haustarum usus, summo jure referri merentur.

Quod si igitur in persanando tali malo, votis potiri, & graviora pericula arcere cupimus; eo præsertim respiciendum erit, ut roborato nervosi generis, ventriculi, ac intestinorum tono, vis digestiva restauretur, atque blandus & spirituosus generetur chylus. Quo quidem fine consultissimum fore judico, hac potissimum uti medicatione. Mane assumat ægrotus, ex aqua vino nupta, sexaginta guttas Elixirii nostri balsamici visceralis, haustis desuper aliquot infusi calidioris, vel Theæ, vel fabarum Coffee, vel etiam jusculi vasculis: idque remedii genus, totidem guttulis, hora pomeridiana quarta, ex decocto, quod pro potu ordinario commendaturus infra describam, adhibeat; cum quo etiam, cubitum iturus, triginta liquoris anodyni mineralis guttulas capiat. His, singulis quatuor diebus, pilulas nostras balsamicas, 14. circa somni tempus deglutiendo, interponat. Extrinsecus porro, bis quotidie in loco calidiori, regionem ventriculi, totiusque abdominis, linimento spirituoso perfricandam curet; quod ita conficiatur: Recipe aquæ Reginæ Hungariæ libram unam, balsami Peruviani unciam semis, olei spicæ veri, caryophyllorum ana drachmam unam. M. D. Atque si præterea sanguine nimium abundante turserit æger, pulsusque feratur magnus, detrahantur circa instans autumnale æquinoctium, ex vena in pede tusa, quinque vel sex cruoris unciæ.

Quoniam vero nullum medicamen quicquam emolumenti afferre potest, nisi exacta vivendi ratio conjungatur; hortor virum spectatissimum, ut ab omni cerevisia abstineat, & pro potu ordinario utatur hoc decocto: Recipe radicis scorzoneræ, sarsaparillæ, chinæ ana uncias quatuor, glycyrrhizæ, cichorei ana unciam unam cum dimidia, seminis fœniculi unciam semis. M. Conc. F. species, quarum unciæ duæ cum tribus aquæ mensuris per horam dimidiam decoquendæ sunt: neque minus vino Burgundiaco, sed parce, uti licet. Cibi nec acidi, nec saliti, nec flatulenti, nec coctu difficiles esse debent; nec justo largiores comedantur; & quo frequentius jusculis, quæ ex carnibus vitulinis, vel gallinarum, cum radice cichorei, scorzoneræ, asparagi ac petroselini coquuntur, vescetur, eo utilius futurum existimo. Aerem porro frigidum, omnemque pedum ac abdominis refrigerationem; nec non mœrores animi, & acriores intentiones vehementer fugiat; &, cœlo sereno existente, corpus moderate exerceat, etiam atque etiam hortor.

Quod denique conjugium attinet, certius quidem suppeditare liceret consilium, si percepissem, num semen sub nocturnis elabatur imaginibus: interim, quantum ex perscriptis morbi momentis judicare possum, illud neutiquam suadeo; siquidem vereor, ne exinde nervosi generis debilitas magis adaugeatur.

CASUS CXXXVI.

De affectu spasmodico chronico.

Novemdecim annorum virgo, staturæ mediocris, animi sensibilioris, sanguinis succorumque plena, a teneris fere continua tussi humida laboravit; quæ nulla unquã corporis contabescentia fuit

fuit stipata. Neque vero post feliciter superatas anno ætatis decimo variolas, licet præstantissimis ea tussis debellari potuit remediis, tantum aberat, ut roncho, spirandique difficultate sensim stipata, sæpius in catharrum præfocantem transiisse videretur. Infusa theiformia, juscula medicata, pilulæ balsamicæ Hoffmanni, necnon sal ejus aperitivum, ferebant quidem levamen, non vero tollere valebant malum. Tandem quindecim annos nata, tumore œdematoso extem arum manuum, atque faciei corripiebatur; quo adparente, remittebat tussis; ipso vero evanescente, hæc cum sibilo, stertoreq; pectoris statim redibat. Misso igitur circa vernale æquinoctium ex vena in pede tusa sanguine, qui crassus ac impurus erat; potisque mense Majo acidulis Egranis, menstrua cœperunt fluere, ita vero irregularia, ut non nisi per unum, alterumq; diem parcus promanaret cruor; dein per duos, tresve menses prorsus sileret hæc excretio, & hujus in locum, asthmatica pectoris urgeret adfectio.

Quamobrem, ut promoveretur ea fluxio, bis quotannis in pede secabatur vena, per biennium quavis æstate potabantur fontes Egrani, atque loco potus ordinarii, cerevisia secundaria, eaque tenuissima hauriebatur. Sed omnis opera erat frustranea; namque stato quidem tempore profluebant menses, vix elapso autem nycthemero excerni desinebant. Neque illa perferre poterat ulla, quamvis mitissima pellentia, nec tepidiora pediluvia; quippe quorum usum humorum ad caput congestio, cephalalgia, vultus intumescentia, & fortiores cordis palpitationes presso sequebantur pede; contra vero pulveres præcipitantes semper operæ fecerunt pretium. Annuo abhinc tempore, cum gravi ac diuturno ex obitu patris mœrore affecta, corpore contabesceret, pes ex improviso, veluti contractura corripi cœpit; & tusa in eo vena, tumore ad malleolos usque inflammatorio, doloribusque arthriticis torquebatur, conjunctis febrilibus commotionibus, iisque potissimum vespertinis: quæ symptomata ejusdem lateris manum quoque prehendebant. Nuchæ ac pedis integri suræ admovebantur vesicatoria; usurpabantur decocta ligni abietis cum cerevisia parata; hisque humorum orgasmum concitantibus, dabantur essentiæ mundificantes, pulveresque præcipitantes; & adventante mense Majo potabantur acidulæ Egranæ, conjuncta loco pilularum aqua Sedlicensi; primum solę, atq; cum ob alvi segnitiem, quam tollere haud sufficiebant, vehementiorem præcordiorum anxietatem, spirandique difficultatem concitarent, cum lacte caprino mixtæ: a quorum remediorum usu tumor ac inflammatio dictorum artuum quidem evanescebant; sed nec dolores cessabant, nec menstrua purgatio in ordinem revocari potuit. Quin absoluta hac curatione, menses debita in periodo plane non fluebant, & horum potius in locum gravissimum asthma cum stertore invalescebat. Consultus igitur medicus iterum venam in pede secari jubebat, & succum squillæ propinabat eo effectu, ut eructato per vomitus æque ac sputationem multo muco, melius haberet.

Elapso mense in vicem lunaris tributi succedebat febris quartana contumacissima, quæ bis ope electuarii chinati suppressa recidebat; tandem post integrum semestre, dato purgante jalappino, vehementiorem quidem formabat accessionem, sed propinato tum cortice chinę cum vino Hungarico infuso, penitus evanescebat. Verum tantum œsophagi, & totius dorsalis spinæ relinquebat spasmum, ut hæc satis foveri non posset, ille ad suffocationem usque constringeretur; donec & hoc incommodum, post tres demum hebdomades, dato pulvere laxante ex rhabarbaro, oculis cancrorum, & nitro, mitigaretur. His itaque omnibus superatis, pristina jam scena luditur; siquidem erupit quidē menstruus cruor justo tempore, sed parcissimus fertur, & cordis palpitationes, capitis dolores, artuumq; gravitatem comites habet: alvus præterea segnior est, & asthma molestum, ut vix per scalas ascendere

va-

valeat. Quare ut tandem a tanto, tamque diuturno liberetur malo, tuum, vir Doctissime, imploramus auxilium; & uti generatim morbi, ita maxime asthmatis originem, medelam, ac menses in ordinem revocandi rationem, numque in iis thermæ Carolinæ sint profuturæ, doceri avemus.

CONSILIUM.

Spectatissima, de qua sermo est, virgo, mea quidem sententia, affectu spasmodico chronico, a mensium irregulari successu insigniter sustentato premitur. Præterea vero genus nervosarum partium a nativa dispositione, dum forsan a matre hysterica fuit nata, partim a gravioribus animi pathematibus, & diuturno cui indulsit mœrore, partim denique ab articulari morbo, & quartana febri, quibus cum diu conflictata est, mirum in modum debilitatum videtur. Accedit etiam pulmonum, qualecunque sit, vitium, quo a prima fere infantia, maxime post superatas variolas, molestum patitur asthma, quod a retardato menstruorum fluxu majora utique sumsit incrementa. Utut vero haud assererem, ipsam jam exulcerationem pulmonibus inhærere; attamen non prorsus dubitarem, quin scirrhi aut tubercula illos jam obsederint; saltem insignem eorum suspicor atoniam, qua futurum esse credo, ut, nisi tempestiva feratur medela, utique phthysica vel hectica corporis accedat consumtio. Menstruorum vero irregularem, qui vasorum uterinorum nimiæ exilitati, ac subtilitati debetur, successum, omnium reliquarum passionum primariam constituere caussam, extra omne positum esse reor dubium. Inde enim factum est, ut succi vitales non solum spissi ac impuri fuerint redditi, verum etiam motus ac impetus eorum magis ad superiora, pectus nimirum ac caput potissimum vergat; ex quo capitis dolores, vertigo, spiratio angusta, & magna præcordiorum anxietas, suos mutuantur natales.

Quibus præmissis, facile jam erit, viam curandi cognoscere: namque cum humoribus abundare videatur virgo lectissima: abs re omnino fore judico, ut circa singula æquinoctia, sueta hucusque phlebotomia in pede continuetur. Deinceps vero ad revellendum sanguinis ad inferiora motum egregium spondent usum pediluvia, quæ valde temperata ac tepida oportet esse; nec ludetur opera, si ad alvum expediendam, & attemperandum humorum orgasmum, pulveres ex lapidibus cancrorum, terra foliata tartari, nitro, & rhabarbaro confecti, crebrius adhibeantur.

Tum quoque præcipua medendi intentio hæc erit, ut mensium fluxum restituamus, sanguinisque æqualem per imi ventris viscera procuremus circuitum. Quo quidem fine operæ pretium faciet Elixir balsamicum, quod ex extractorum gentianæ, cardui benedicti, absynthii, cascarillæ, florum chamomillæ vulgaris, salisque tartari ana drachmis tribus, corticum aurantiorum uncia una, cum vini Hungarici mensura parari, & ex ultimo sub epulis haustu, vel etiam hora pomeridiana quarta, ad octoginta guttas cum aqua pura fontana, aut destillata quadam assumi poterit. Non minus circa instans mensium tempus, per aliquot successive dies, mane deglutire oportebit undecim pilularum mearum balsamicarum, & vesperi capere drachmam dimidiam pulveris, qui ex lapidum cancrorum, borracis venetæ, nitri antimoniati, salis absynthii, radicis ari, seminisque cymini ana drachma una concinnatur: nec alienum erit, mane pariter ac vesperi pedes, imum ventrem, maximeque pubis regionem, linteo, quod oleo amygdalarum dulcium sit imbutum, probe perfricare; & sub ipso uterino fluxu infusum theiforme ex herba melissæ, atque croco sorbillare.

Quod attinet thermas Carolinas, suadeo, ut ad vitium pulmonum restituendum, adventante vere potius acidulæ Selteranæ cum debito regimine, junctisque laxantibus mannatis ac rhabarbarinis per quatuor vel quinque hebdomades potentur; & sub harum usu vesperi balneum tem-

temperatum, ex herbis emollientibus ac nervinis paratum adhibeatur. Tum autem futuro autumno, eo feliciori successu, thermæ Carolinæ, eæque potissimum, quæ a molendino nomen habent, in usum trahi poterunt. Ceterum vivendi rationem, præsentis Medici relinquo dijudicationi; & ut hæc consilia a summo languorum medico reddantur salutaria, ex animo precor.

CASUS CXXXVII.

De affectu spasmodico cum purpura.

MAtrona generosa, succis plena, habituque corporis spongioso, vasis exilioribus instructo, prædita, septem liberorum felix mater, ex obitu mariti, elapso semestri, febre acuta præter opinionem extincti, gravi terrore pariter ac mœrore adficitur: atque mox male habere, & de præcordiorum anxietate, spirandique difficultate conqueri cœpit. Paullo post maculis per totum corpus purpureis, ipsaque in pectore purpura contaminata; septimo abhinc die, hora vespertina septima, vehementi corripiebatur paroxysmo, qui sic habebat: constringebantur subito præcordia, adeo ut, ipsa sic referente, cor calido cruori innatare videretur, spiritus ægerrime trahebatur, manus convulsivis motibus torquebantur, caninus spasmus os prehendebat, ut omnis loquendi facultas evanesceret, totumque corpus, cum insigni vultus rubore, velut tetano adfectum obrigescebat. Tum sævissimus dolor pungitivus nucham obsidebat; vomendique conatus, & ipsi vomitus, muci tenacis parum excernentes urgebant, hisque tandem succedebant tormina intestinorum in epigastrica regione. Durabant hæc symptomata per duodecim horas; & elapso triduo, eadem recidebant ratione, bis quotidie invadendo, & breviori periodo cessando. Adhibitis variis medicaminibus remittebant, & horum loco eadem hora prehendebat altus sopor ægram. Ab hoc quoque ita curata, ut obambulare rursus ac in publicum prodire posset; per tres menses lunare tributum haud persolvit; quo tempore insignem corporis, capitisque gravitatem persensit, ac hypochondriacis infestata passionibus, sæpius convulsivos artuum subsultus passa est.

Restituto mensium fluxu, cessabant convulsivæ agitationes: at succedebat œdematosus faciei, manuumque tumor; & capitis gravitas, vertigo, nocturnusque aurium tinnitus pertinaciter insistebant. Tandem febre corripiebatur intermittente, valde irregulari; quippe quæ binas quotidie formabat accessiones, sub quarum singula, convulsivis artuum succussationibus constipata, erumpebat purpura, atque, tribus elapsis horis, solutio cum copioso sequebatur sudore. Profligato post quindecim dies hoc quoque malo, totum corpus intumescere cœpit, maximeque sinistrum hypochondrium, & ventriculi regionem flatulentæ distentiones cum gravi obstructione alvi obsidebant, atque his atrocia epigastricæ regionis tormina jungebantur, quæ noctu dieque graves inferebant cruciatus, perque tres ac plures dies, frustra infusis crebrius clysteribus, inhærebant. Hæc pathemata per paroxysmos invadunt, quorum novissime adfligentium hæc est idea: observantur per aliquot dies ructus acidissimi; sequuntur flatus & murmura abdominis, & his non excretis, excipiunt acuti circa umbilicum dolores, subsultus artuum convulsivi, præcordiorum compressiones: quæ haud prius conquiescunt, quam eductis per clysmata, sæpius iterata, flatibus. Accedit non raro intestini recti molestus ardor; & pronuper atrox odontalgia jungebatur, cum dejecto protinus adpetitu. Quum igitur vereatur generosa mulier, ne partim febris illa denuo recrudescat, & habitualis fiat, partim convulsivæ artuum motitationes in ipsam tandem degenerent epilepsiam; anhelat salutare consilium, & ab his molestiis liberari cupit.

CON-

CONSILIUM MEDICUM.

GRavium, quæ fœminam generosam ultra semestre tempus immaniter tractarunt, adflictionum origo, procul omni dubio ingenti terrori, mœrorique, quem ex obitu carissimi conjugis percepit, debetur. Quum enim illa sanguine turgeat, habitumque corporis spongiosum, vasis exilioribus instructum præ se ferat, & admodum sensibilis sit; facile omnino fieri potuit, ut a dictis animi pathematibus, sanguinis motus ab exterioribus ad internas potissimum corporis partes conversus, ejusque major copia ad caput, atque præcordia compulsa fuerit; unde pectoris oppressio, spiratio difficilis, anxietas, spasmodici, ac convulsivi motus suam trahunt originem. Hæc symptomata temporis successu majora utique sumserunt incrementa: namque dum iisdem spasmodicis motibus, naturale ventriculi ac intestinorum robur labefactatum, ciborum digestio vitiata, atque saluberrimum se- & excretionum negotium fuit perturbatum; non mirum est, si flatulenti vapores in primis viis generati, collectique nimium distenderunt ventriculi ac intestinorum canalem; qua distentione factum est, ut perturbato humorum æquabili circuitu, hi magis magisq; ad interiora invitati, tantos tumultus, spasmodicasque totius corporis constrictiones induxerit. Accedit insuper trimestris menstruorum suppressio; ob quam humores impuri, scorbutici, molestiarum spasmodicarum nutritores magis increverunt; atque sine dubio purpuraceę efflorescentiæ, ac irregularis febris caussę fuerunt. Quæ inopportuno forsan adstringentium usu suppressa, atoniam ventriculi intestinorum, atque viscerum tantam reliquit, ut tumores corporis œdematosi, & hypochondriaca symptomata, flatulentia, & insignis primarum viarum acrimonia denique exceperint.

Quum igitur generosa mulier, adhibitis novissime thermis Carolinis, ab inhęrentibus adhuc adfectionibus penitus vindicari cupit: voti eam futuram spero compotem, si sequentem in usum vocaverit medicationem. Primum quidem operæ erit pretium, bis quotannis, vere scilicet, ac autumno phlebotomiam in pede, interjecto vero tempore ter scarificationem administrare. Deinceps in confortando ventriculo pariter, ac universo nervorum genere, insignem præstabit utilitatem infusum theiforme, quovis mane sorbillandum, quod ita paratur; Recipe herbæ melissæ, betonicæ, veronicæ, salviæ ana manipulum unum, summitatum millefolii, florum anthos ana pugillos quatuor, corticum aurantiorum recentium drachmas duas, anisi stellati drachmam unam & semis, Inc. M. D. Ut quoque sordes tam ex humorum massa, quam primis officinis expurgemus, flatuum proventum impediamus, & sanguinis per abdomen circuitum promoveamus; egregie inservient pilulæ meæ balsamicæ, quæ alternis hebdomadibus per binos successive dies vesperi, numero quatuordecim capiantur, sumta sequenti mane salis mei aperitivi drachma una. Vespertino quoque tempore crebro usurpanda sunt pediluvia, ex aqua fluviatili, floribus chamæmeli & cineribus clavellatis confecta, tepidiora, immissis paullo profundius pedibus. In sopiendis vero ac discutiendis, quæ a flatuum retentione propullulant, molestiis, non præsentius ac efficacius erit remedium, quam clysteres ex decocto avenæ, floribus chamomillæ, cymini, sale communi & oleo chamæmeli concinnati. Et quod denique victus attinet rationem; cibos acidos, flatulentos, potus spirituosos, corporis, & maxime extremorum refrigerationem, nec non animi fortiores commotiones, omni studio vitare oportebit.

Hoffm. Consult. Med.

CASUS CXXXVIII.

De affectu spasmodico ex relicta generis nervosi debilitate, cum ischuria & apoplexia conjuncto.

HOnesta mulier, quadraginta annorum, tẽperamenti phlegmatico-sangui-

guinei, habitus corporis ſpongioſi, ſanguine abundans, & ad affectus animi valde proclivis, quatuor abhinc annis menſtruorum paſſa ceſſationem, &, cum præterea vitæ ſedentariæ nimis indulgeret, ab eo tempore, tam calculoſis, quam aliis, iiſque gravioribus conflictata eſt adfectionibus. Namque primum per tres annos atroci manuum pedumque ſpaſmo, præcordiorum anxietate, & ſpirandi difficultate cruciata, venam tundendam præbere cœpit: tumque his moleſtiis tormenta a calculo illata, ipſaque calculorum mictio jungebantur. Verum quatuor circiter jam effluxerunt hebdomades, cum iterum dextri lateris doloribus prehenderetur; quos a calculo derivans, anodyno-antiſpaſmodicis oppugnavi remediis. Hæc vomitu rejecta iteravi eo effectu, ut dolores quidem prorſus conquieſcerent; hos vero pertinax exciperet iſchuria, qua intra nycthemeron ne guttulam quidem urinæ reddere valebat. Datis pilulis laxantibus, tincturaque tartari, liberum urinæ reſtituebatur iter, ſed, qui junctus erat, artuum ſpaſmus, cum inſpiratione anguſta, & loquendi difficultate, per quinque adhuc dies inſiſtebat. Tum melius habere viſa, elapſo vix triduo, tanta ſubito faucium, atque maxillarum conſtrictione prehendebatur, ut, rationis uſu quidem integro remanente, nec os aperire, nec deglutire, nec loqui potuerit. Me abſente, perterriti adſtantes, chirurgum accerſi, & octo cruoris ex tuſis in utroque pedum venis uncias detrahi curant: quo facto prorſus evaneſcebant cuncta ſymptomata, & incolumis ægra in conclavi jam obambulare incipiebat. At vero, tranſactis circiter ſex horis, idem paroxyſmus, priori longe atrocior, cum plenaria loquendi impotentia recrudeſcebat: in quo reverſus ego clyſmata emollientia non minus ac antiſpaſmodica ano infundi jubebam; ex quibus ſublevata, placido per noctem fruebatur ſomno.

Poſtridie hora prima pomeridiana præter omnem ſpem, ac opinionem in paroxyſmum incidebat epilepticum; quo brevi tempore finito obdormiſcebat, & expergefacta, omnium ſpaſmorum otio gaudebat. Sed veſperi hora ſexta, rurſus atrociter invadebat ſpaſmodica faucium, & muſculorum maxillarum conſtrictio; quã ſiniſtræ manus atque pedis plenaria comitabatur paralyſis. Poſtridie circa meridiem hæ partes, naturalem movendi potentiam recuperabant quidem; at dextrum latus penitus reſolutum, & motus expers deprehendebatur. Quum igitur ob impeditam deglutitionem interna non propinari potuerunt medicamina; externis pugnatum eſt nervinis, ex ſpiritu vini camphorato, ſalis ammoniaci, & cornu cervi paratis; quorum collo, maxillæ atque nuchæ illitorum ope, relaxati harum partium ſpaſmi, internorum remediorum uſum permittebant, hiſque adhibitis, cum ſomno & adpetitu, integra redire videbatur ſanitas.

De hoc morbi triumpho gaviſa ægrotans, elapſo biduo, hora undecima nocturna ex improviſo in epilepticas recidebat adfectiones, quæ duodecim vicibus invadentes, cum junctis deliriis per totam noctem ſæviebant; alteroque mane ceſſabant, & datis, quæ abs re judicavi, remediis, plane ſilebant. Tum valebat per decem circiter dies; at his circumactis priſtina ludi cœpit ſcena. Namque poſt dolorem gravativum, atque diſtendentem, qui hora ſexta matutina ſubito ad ſiniſtrum irruebat latus, gravi rurſus corripiebatur iſcuria. Hæc, laxantium ac tincturæ tartari vim eludens, cum convulſivis motitationibus, atque tractionibus artuum, capitis, maximeque oris, & temporum ſtipata, ad hunc uſque diem, qui nonus eſt, inhæret abſque doloribus. Et cum præterea nauſea, mucique pauciſſimi laborioſæ jungerentur vomitiones, ſuſpicabar calculum in cavitates renum hærentem, atque rebellem hanc lotiis retentionem, a pertinaci renum veſicæque ſpaſmo derivabam. Quare non niſi antiſpaſmodicis medicinis, clyſteribus emollientibus, balneis, pulveribus anodynis, linimentis, fotibuſq; ad pubis & lumborum regionem inunctis, non omiſſis laxantibus, uſus fui. Sed omnium effectus erat irritus; & quan-

quanquam clysteres atq; laxantia insignem seri quantitatem secum ducerent, lotiique aliquale stillicidium cum euphoria procurarent; attamen libera nondum restituta est mictio, & recensita superius symptomata, cum languore totius corporis, heri mirum in modum increscebant.

Interim cum nullus nec dolor, nec tumor, nec ponderis sensus, in pubis ac renum percipiatur regione; & ipsa vesica ab omni lotio, atque labe vacua videatur: nullum quidem mihi superest dubium, quin in renibus omne hæreat vitium. Verum anceps adhuc sum, num malum calculo renali, anne potius plethoræ, & hinc pendenti nimiæ venarum emulgentium repletioni debeatur? Ad calculum, omnem hactenus curandi intentionem direxi; sed cum omnia medicamina in cassum data fuerint, parum abest, quin solam accusarem plethoram; & ad hanc imminuendam, venam denuo tundi curarem; maxime quum prior venæsectio, in ipso spasmorum paroxysmo, inopportune fuerit instituta. Quicquid sit, serum in renibus retentum, jam omnino ad massam humorum retrocessisse arbitror; & illud ne nimia quantitate ad caput vel pectus delatum, repentinam aliquando suffocationem, aut soporosos affectus inducat, purgantium ope eliminandum esse reor, præsertim, quoniam a laxantibus, hoc in gravi malo exhibitis, optime semper habuerit. De his vero, & illis præsidiis, quæ profutura censes, tuum, vir Experientissime, flagito ac expecto consilium.

Epicrisis cum consilio.

Peculiaris & rarior hæc morbi historia, multa exhibet momenta, quibus quædam debetur animadversio. Primum quidem ea, quæ quotidiana experientia innotuit, confirmatur observatio, quod fœminæ, sanguine plenæ, vitęque sedentariæ addictæ, post mensium cessationem, quæ anno circiter ætatis quinquagesimo fieri solet, maxime, si venæsectiones omittant, doloribus calculosis, variique generis spasmis corripiantur: qui cruori tam per vasculosam renum substantiam, quam reliquas partes ac viscera, difficilius progredienti, inque iis stagnanti, in acceptis referendi sunt.

Singularem subinde attentionem meretur contumax illa urinæ retentio, qua per multos dies laboravit ægrotans. Solent plerumque hoc morbi genus a binis derivare caussis; nempe vel a spasmodica uretherum constrictione, vel ductuum urinariorum obstructione, sive per calculos, sive materiam mucosam, tenacemque facta: addiderim adhuc tertiam, quæ in nimia relaxatione vel atonia tubulorum renalium, atque uretherum consistit. Namque perpetuæ instar regulæ tenendum est, omnes ductus, & canales, qui secretionibus humorum serviunt, veluti sunt biliferi & urinarii, pollere motu constrictorio & dilatatorio, qui in canale intestinorum, peculiari nomine peristaltici motus insignitur. Possunt igitur hi ductus & vehementi spasmo nimium constringi, & atonia relaxari; utroque vero modo, nihil fluidi transmittunt: quemadmodum idem observamus in intestinis, quibus, vel nimis strictis, vel nimis laxis existentibus, nulla per alvum succedit excretio. Pari ratione cum urinæ suppressione, quam ischuriam vocant, comparatum est: quæ sicuti a remediis opiatis, inopportune usurpatis excitari, ita ab iisdem, si caussa in vehementi spasmo fuerit sita, debellari potest. Quæ cum ita sint, facile adparet, nostrum, de quo sermo est in lectissima fœmina, morbum ab atonia canalium, quæ urinam secernunt, per anodyna & dolores sedantia medicamina, in affectu, qui antecessit, spasmodico propinata, inducta esse derivandum. Namque experientia docet, omnes nervosas partes, quæ spasmis ac doloribus affectæ fuerunt, his conquiescentibus, retinere quendam languorem & atoniam, quæ datis anodynis longe magis invalescit. Hinc quoque ratio patet, cur in præsenti casu, clysteres atque purgantia, irritando nimirum, & ad motum excitando partes relaxatas, majus levamen attulerint, quam cuncta & emol-

emollientia, & antispasmodica. Neque raro adnotavi, urinæ retentionem ab ipsa vesica relaxata, ac nimium expansa, suam traxisse originem, quo in casu congrua purgantia, promovendo urinæ fluxum, semper operæ pretium fecisse deprehendi.

Non minus notatu dignum est momentum, quod nostra mulier spasmodicis, atque hystericis affecta fuerit motibus, adeo vehementibus, ut & fauces, & maxillarum musculos constringendo, sermonis pariter, ac deglutitionis facultatem destruxerint; quodve hi paroxysmi post affectiones, ut ita loquar, paralyticas, protinus redierint. Neque vero ab alia caussa natales suos mutuantur, quam ab humorum in nervosis ac membranaceis partibus, veluti sunt ventriculus & intestina, stagnatione.

Nec denique silentio sunt prætermittendi insultus illi epileptici, brevi post venæsectionem invadentes, delirio stipati, & sponte evanescentes, insequuto subinde paralytico ac fere apoplectico affectu, mox quoque cessante. Vocari hæc epilepsiæ species mere spasmodica meretur, quæ supervenire observatur gravioribus ventriculi ac intestinorum doloribus, a quacunque caussa, sive saburra acri, sive vermibus, sive etiam calculo inductis, & per consensum caput, membranasque cerebrum & spinalem medullam cingentes occupantibus. Tales morbi nisi cum insigniori seri in crebro extravasatione fuerint conjuncti, sæpenumero sponte remittere deprehenduntur: simul vero, more omnibus spasmodicis morbis solito, facile recrudescere, ac certas periodos servare conspiciuntur. Quamobrem spasmodicæ istiusmodi & epilepsiæ, & apoplexiæ, probe discernendæ sunt ab iis, quas adpellamus idiopathicas; siquidem hæ semper cum seri vel sanguinis extravasatione complicatæ, periculo haud vacant.

Quod autem attinet curationem ischuriæ, quæ adhuc cum insigni totius corporis languore infestat; phlebotomiam minime iterandam suasi, nisi forsan nimia sanguinis moles, vasorum plenitudo, & pulsus magnus, atque plenus id indicarent. Commendavi potius, ut usus enematum, quæ cum vino, paucisque guttulis olei juniperi, carvi ac therebinthinæ, nec non stimulo salino acuanda docui, continuaretur; & ter quotidie triginta circiter guttæ essentiæ succini cum tinctura metallorum, aut antimonii acri, & spiritu cornu cervi succinato mixtæ, ex aqua menthæ, aquæ simplici nupta assumerentur. Collaudavi non minus juscula medicata, cum radicibus petroselini, cichorei, & asparago decocta; ac infusa theiformia, quæ radicem liquiritiæ, atque baccas juniperi tostas haberent. Denique corporis refrigerationem, animi pathemata, & potus spirituosos, sedulo vitaret, injunxi. Atque his factum esse percepi, ut ægra egregie habere cœperit.

CASUS CXXXIX.

De affectu generis nervosi spasmodico; per Selteranas cum lacte curato.

Duos & viginti annos nata virgo, temperamenti sanguineo-cholerici, animi sensibilioris, corporisque tenerioris, sub recta victus observatione, ad decimum sextum usque ætatis annum, illibata gavisa sanitate, tum ex improviso asthmate convulsivo prehendebatur: a quo cum gravissimis symptomatibus, per novem hebdomades divexata, ope acidularum Egranarum consanuit. Nihilo tamen minus ab eo tempore varias ægritudines, utut leviores, passa est, quas omnes, divina favente gratia, concurrente forsan exactiori diæta, feliciter superavit. Quatuor autem abhinc mensibus, cum jam per aliquod tempus de capitis doloribus, sudoribus nocturnis, & molestis in sinistro latere sub hypochondriis puncturis, non nisi mutatum in lecto corporis situm statim excipientibus, conquesta fuisset, accidit, ut altero post solutum lunare tributum die, gravi percelleretur terrore; unde dictæ molestiæ longe majora

sum-

sumserunt incrementa. Consultus medicus varia exhibuit remediorum genera; quæ nullam ferebant opem, tantum aberat, ut ægra potius summam corporis sentiret lassitudinem, & lecto prorsus affixa, copiosis sudoribus, inquietudine, vigiliis, ciborum fastidio, artuumque doloribus, immaniter vexaretur. Dedit idem medicus pulverem, qui pulveris stomachici Quercetani, antihectici Poterii ana grana octo, tartari vitriolati grana quinque habebat, eumque singulis quatuor horis iterari jussit. Ab horum usu, cum ingentem nauseam, vomendi conatus, & intestinorum tormina percepisset; vim remedii potatione infusi theiformis, digitique in fauces immissione adjutura, ter vomuit, terque alvum dejecit. Sed posthæc singultu, capitis doloribus, æstu, inquietudine, ructibusque nidorosis, per tres integras hebdomades discruciata, alius medici opem imploravit. Is malum a sordibus acidis, ac viscidis, primas regiones obsidentibus subortum ratus, lene propinavit emeticum; tumque alternis diebus pulveres laxantes exhibuit, & serum lactis, cum mannæ uncia una permixtum, singulo mane ad mensuram dimidiam potari jussit. Non minus horum usum, confortantibus atque stomachicis secundavit medicinis; sed morbus in dies magis exacerbatus increvit; & abhinc hisce potissimum notis se manifestavit.

Per intervalla bis, ter, quaterve de die recurrentes patitur paroxysmos, qui sic se habent: Refrigescunt manus atque pedes, facies expallescit, succedunt ructus copiosi, atque tum singultus, oppressio & anxietas præcordiorum, sensus infixi faucibus, vertigo, capitis dolores, æstusque vexant; pulsus fertur debilis, sed æqualis, spiratio paullo difficilior, at nulla tussis nec sicca, nec humida adest. Solvitur talis paroxysmus, per dimidiam circiter inhærens horam, vel insigni lassitudine; vel, præviis inquietudine, oscitationibus, atque pandiculationibus, desinit in profundum soporem, qui, elapsa hora, cum calore corporis, atque sudore finitur. Notari vero meretur, quod si externi artus calorem naturalem retineant, paroxysmus longe sit mitior, atque brevior. Cæterum somno tranquillo, & integra ciborum cupiditate fruitur, neque vero cibis, nisi coctu faciliorihus ac nutrientibus vescitur; urina mingitur naturali similis, cum quadam nubecula; alvus justo est segnior, & vix alternis respondet diebus; at si liberior fuerit, reddit multos flatus, atque mucum spumantem, tumque leviora observantur cuncta symptomata, ructusque parciores. Menstrua debito tempore, justaque quantitate pariter, ac qualitate succedunt, & novissime sanguis per nares erupit aliquoties. Hodie demum adnotavi, paroxysmum subsultibus quoque convulsivis, & labii inferioris, & artuum stipari, atque ructibus explosis solutum fuisse.

Relatio mali, ejusque curationis.

INhæsit morbus hic, cum recensitis symptomatibus, ultra semestre tempus; nec ullis expugnari potuit medicinis. Consultus tandem ego, ex præmissa historia, judicare quidem potui, malum ad affectus nervosi generis spasmodicos esse referendum; & pulverem illum, de quo superius mentio fit, neutiquam tam perniciosos edidisse affectus, quales ipsi novissimus imputare voluit medicus. At fateor, me exinde de vera caussæ morbificæ sede nondum satis certum fuisse redditum. Quare nec judicium meum interponere potui; sed commendavi dumtaxat, decoctum consuetum pro potu ordinario, pulveremque ac pilulas antispasmodicas, illum ex pulvere Marchionis, cinnabari, nitro, & castoreo confectum; has ex extracti florum chamomillæ vulgaris, summitatum millefolii ana drachma, corticis cascarillæ pulverisati drachma dimidia, extracti castorei, croci ana granis sex, oleique macis guttis quatuor paratas; hisque crebro interponi clysteres imperavi. Verum, licet hæc subsidia solamen tulerint miseræ, non tamen prorsus expugnare potuerunt malum;

lium; quid? quod illud brevi denuo invalesceret.

Quamobrem ipse tandem accersitus, coram inspexi ægrotantem; & exploratis omnibus morbi momentis, percepi, eam juveni per aliquot jam menses esse desponsam, quem ardente prosequebatur amore. Paroxysmus intra nycthemeron me præsente sexies illam prehendebat, cum pallore vultus, pulsu celeriori, refrigeratione extremorum, spirandi difficultate, anxietate, vertigine, cephalalgia, doloribusque ac convulsivis fere artuum motitationibus; & sequuto sudore solvebatur. Ex his itaque judicavi, grave illud malum sola generis nervosi debilitate niti; & hinc pendente nervosarum partium spasmo absolvi. Hujus autem primam originem a gravi terrore, quo statim post menstruorum fluxum perculsa fuit, derivandam esse, eo certius credidi; quo magis quam plurima mihi innotuerunt exempla, quod terror enormioribus sanguinis profluviis superveniens, istiusmodi produxerit affectiones. Neque dubium est, quin eas in nostra virgine adfectus amoris insigniter sustentaverit; & subinde tanta medicinarum, quas adhibuit, evacuantium, calefacientium, carminativarum, & spirituosarum farrago exacerbaverit. Idcirco commendavi curam lactis asinini; quod etiam cum dimidia fontis Selterani parte maritatum, atque tepefactum, mane ad mensuram integram, hora vero tertia pomeridiana dimidiam, per quinque hebdomodes potavit. Præterea quovis quinto die undecim pilularum balsamicarum deglutivit; & nonnunquam liquoris mei anodyni viginti guttas, vel pulverem antispasmodicum, supra descriptum assumsit, conjuncto recto vivendi genere. Atque his factum est, ut penitus convalesceret, & brevi post, viro nupta, sanitate jam fruatur illibata.

CASUS CXL.

De affectu spasmodico, gravibus & multis symptomatibus stipato, cum consilio, an thermæ Carolinæ sint profuturæ.

Foemina generosa, annorum triginta sex, insigni sanguinis & succorum mole prædita, ante quindecim annos febrem incidit acutam; sub qua, per decem fere septimanas cum continuo delirio infestante, tantus humorum ad caput fiebat raptus, ut hoc primum intumesceret, cutis finderetur, capilli defluerent, & tandem erysipelate afficeretur. Superata febre, ejus reliquias expugnatura, curationem, quæ per famem fit, in usum vocavit; sed ob varia, quæ intercedebant, impedimenta, haud ad finem perduxit. Ab eo vero tempore valetudinariam agere cœpit vitam: namque præter gravedinem, quam assiduam patiebatur, per intervalla, eaque crebriora recruduit capitis erysipelas, quod levius quidem, dextram malam dumtaxat, spatio exiguo obsedit, nunquam vero febrili commotione vacavit. Non minus dorso inhæsit molestus dolor, sub costis spuriis ad ventriculum excurrens, isque etiam in pectore tensivus, per certas tantummodo periodos, tota præcordia valde constrinxit: quæ tormenta, licet post thermarum Carolinarum potum fere debellata sint, nihilo secius per vices adhuc vexant, totumque dorsum semper est frigidum. Sex præterea jam effluxerunt anni, cum iterum febre acuta, velut pectorali prehenderetur; quippe quæ non modo oppressione præcordiorum, sibilo ac stertore pectoris, verum etiam tam violenta tussi erat conjuncta, ut sæpius sanguinem exspueret. Abhinc varias in pectore sensit molestias; inque primis per novissimum biennium, vehementi agitatur tussi, quæ a prævia titillatione quadam pulmonum excitata, matutino potissimum tempore, cum rejectione seri tenuissimi adfligit; sorbillato autem per proximum seme-

stre-

stre appropriato infuso, longe jam mitior est.

Verum enimvero nondum omnium incommodorum vacuitate gaudet; sed spirandi adhuc vexatur angustia, sub ascensu per scalas, vel etiam silente seri e pulmonibus ejectione, admodum increscente. Adhæc frequens est alvi obstructio; & a fortiori ipsam egerendi nisu, tubercula suboriuntur in ano, ac nonnunquam sanguis cum fæcibus excernitur. Notari meretur, hanc obstructionem, excipere præsertim mensium fluorem, atque tum jungi simul cœcas illas hœmorrhoides insigniter ardentes, totumque perinæum excoriantes.

Si menstrua instant, quod fere luna existente plena fit, antecedunt atrocia intestinorum tormina, & dolor gravativus in uteri vagina; tumque cruor spissus & ater, minori, quam olim, fertur copia. Junguntur etiam pedum, maxime sinistri, ad malleolos usque, insignis refrigeratio, quæ extra hoc lunare tempus, non nisi plantis pedum inhærescit assidua. Præterea hoc tempore horrendus ossis sacri dolor vexat, isque non raro ad regionem renum incumbit, a fortiori corporis motu, aut inclinatione ad terram exacerbatus; & in urina, ubi conquievit, sabulum cernitur rubicundum.

Non minus per intervalla subtristis evadit ægra, tantoque corripitur angore, ut nihil sit, quo possit erigi: accedunt puncturæ præcordiorum, cor maxime occupantes, cum sensu quodam renisus sanguinis haud rite propulsi, qui instituto corporis vehementiori exercitio remittit. Nares perpetua gravedo obstruit; quæ, si in libero versata fuerit aere, mitior existit; quando vero in calefactis conclavibus commoratur, caput & internæ nares adeo constringuntur, ut nec aer, nec pituita has transire queat; jungitur aurium tinnitus, & animi cogitationes turbari videntur. Tandem, post pulveris sternutatorii, aliorumque remediorum usum, fœtida, crassaque materia, puris instar emungitur, cum euphoria, sed brevi cessat hæc excretio.

Elapso proxime anno, hisce molestiis jungebatur tensivus capitis dolor, tantaque vertigo, ut vix a lapsu, qui in dextrum præcipue latus imminebat, sibi cavere potuerit; ac novissime pertinacissima denuo tussis, velut suffocativa, cum raucedine, & æstu præternaturali stipata, invadebat, perque totam noctem inhærebat, mane mitior. Sensit quoque olim magna manuum, sinistrique potissimum brachii tormenta, quæ hoc tempore remiserunt. Non raro atrocissimi capitis dolores eam discruciant, &, sequuto vomitu, protinus cessant. Mane in faucibus, maxime circa uvulam, in exiguo quodam spatio, insignem acrimoniam & siccitatem, cum deglutitionis impedimento sentit; quæ, exscreato muco, evanescit. Nonnunquam externis pectoris partibus inhæret ardens rodensque dolor, isque in dextro potissimum latere, cutim interdum in vesicam elevavit, quæ sanguinem fudit: ac denique tanta nares offendit acrimonia, ut semper fere sint excoriatæ. Et hæ sunt molestiæ, quibus eo usque premitur misera, & quarum medelam anxie quærit: maxime vero doceri cupit, an iis expugnandis Carolinæ sint profuturæ.

Consilium Medici cujusdam.

Ea valetudinis conditio, quam præ se fert generosa mulier, quamque morbi nomine insignire haud audeo, a nimia sanguinis & humorum mole, motuque inordinato, unice videtur dependere; & ab eorum inæquali per uterum, ob crebra puerperia male constitutum, circulatione primam repetit originem. Namque hanc ob caussam cruoris excretio menstrua haud est sufficiens, nec respondet quantitati succorum, qui in toto continetur corpore; quare hi ad ramos hæmorroidales regurgitant, perque eos exitum affectant. Hic vero, quoniam deficiente naturali ad hunc fluxum dispositione non commode obtinetur, stagnat cuor non modo in iis, quæ proxime investiunt anum, venis, & cœcas gignit hæmorrhoides; verum etiam in ramis hæmorrhoidalibus per os sacrum, atque

que dorsum ascendentibus subsistit, eosque distendendo, atroces illos in dorso dolores progenerat. Sub hac stagnatione humores redduntur spissi, atque viscidi; & ob turgentes venas hæmorrhoidales, alvi quoque segnities proficiscitur, quam in tali casu nec clysteres, nec purgantia reserare sufficient.

His autem incommodis ut medeamur, duos potissimum scopos præfixos habeamus, necesse est; nimirum ut humorum nimiam molem primum imminuamus, deinceps illorum crassitiem attenuemus. Priori scopo venæsectiones, motus corporis, & tenuis victus facient satis; posteriori inservient decocta ex cremoris tartari uncia una cum dimidia, nitri drachmis duabus, sacchari unciis tribus, & flavedine citri cum sex aquæ mensuris parata, in vicem potus ordinarii large potanda. Nec alienum erit, hac præsertim anni tempestate, succum betulæ mane loco infusi theiformis sorbillare.

Quod attinet thermas Carolinas, cautissimus earum debet esse usus, ne enormiorem excitent per anum vel uterum hæmorrhagiam. Quare commendarem, ut solito parcior earundem sit potatio; ac vesperi præcedente, clysteres ex eisdem aquis parati, ano infunderentur. Inservient præprimis ad resolvendum sanguinis coagulum, maximeque reserandam lienis obstructionem: quem effectum ab acidulis quoque tepefactis expectare licet; nec non a cibis tenujoribus, non nimis nutrientibus. Eodem scopo egregie profutura sunt balnea, ex aqua dulci tepidiora, quæ cutim relaxandi, & spissos succos attenuandi mirabilem vim possident; quorsum etiam frictiones pertinent. Ad imminuendam sanguinis abundantiam prosunt porro hirudines & scarificationes; sed nisi diæta tenujor accesserit, mox nova increscet copia: nec denique ludetur opera, si æstivis mensibus serum lactis caprini adhibeatur. Hisce subsidiis ante omnia moles humorum erit imminuenda; atque tum aliis remediis, iis, quæ restiterint, symptomatibus obviam eundum.

Epicrisis cum consilio.

QUam multis, magnis atque diuturnis morbis pateant subjecta, succorum plena, maximeque fœminæ, quæ naturæ sensibilioris, & spongiosi corporis sunt habitus, præter crebram experientiam, præsens quoque testatur casus. Ingens enim sanguinis, quæ in iis generatur copia, nisi justo vigore per debita ac patula loca, quæ in sexu sequiori uterus plerumque, interdum etiam venæ hæmorrhoidales sunt, excernatur, protinus in uteri, intestinorum, ac abdominis majoribus vasis stagnat, eaque distendendo, gravia spasmodica producit symptomata. Hisce vero non modo circulus succorum inæqualis redditur, sed illi quoque ad nobiliores partes, ad caput, præcordia, regionem lumbarem ac renalem majori compelluntur impetu, inque iis varia, ac non raro periculosa machinantur mala. Nulli autem occurrunt fere morbi, qui tam facile in habitum ac consuetudinem degenerent, quam ejusmodi spasmodici: quanquam enim in plethoricis subjectis primario, a cruoris abundantis stagnatione natales suos mutuentur; attamen, si diutius duraverint, utut remota illa stagnatione, a leviori caussa, errore diætæ, aere frigido, humidoque, cibis flatulentis, calidioribus, animique affectibus, facillime revocantur; multumque negotii medico perinde ac ægrotanti facessunt. In primis vero obnoxiæ sunt hisce habitualibus spasmorum recidivis illæ fœminæ, quæ præter habitum corporis spongiosum, atque temperamentum sanguineum, diætæ erroribus indulgent, & vescuntur alimentis, quæ vel genus nervosum debilitant, & ad anomalos motus disponunt, vel criticas sanguinis per uterum excretiones remorantur. Molle siquidem hoc hominum genus plerumque pomis, acetariis, placentis, dulcibusque cibis delectatur, parco utitur potu, aut hunc frigidiorem in corpus calefactum ingurgitat, vitam amat sine motu desidem, somno justo diutius indulget, corpus vesti-

men-

mentis compressoriis paullo arctius includit, & ad vehementiores animi affectus, terrorem, mœrorem, tristitiam, quin non raro diuturniorem, depascentemque amorem proclive deprehenditur.

Quæcunque ex his caussæ in nostra concurrant ægrotante, satis est, eam nimiis abundare humoribus, & ab horum irregulari circulo cuncta, quibus premitur, pullulare symptomata. Neque enim ullum est dubium, quin partim capitis erysipelas, quod cum acuta febre complicatum, quindecim abhinc annis passa est, partim febris illa pectoralis, paucis post annis infestans, soli sanguinis abundantiæ, & inordinato circuitui debeantur. Quum autem ejusmodi affectiones eas, quas obsederunt partes, valde debilitant, earumque robur adeo labefactant, ut sub quavis vel levissima occasione humores in illis subsistant, ac pristinos resuscitent affectus, ratio facile patet, cur in nostra erysipelas faciei, gravedo, tussis & asthmatica pectoris adflictio sæpius recruduerint, & adhuc molestias creent. Reliqua, quæ in imo ventre tyrannidem exercent symptomata, veluti sunt tormina intestinorum, dolor gravativus in uteri vagina, alvi segnities, tormenta ossis sacri atque renum, & hæmorrhoides cœcæ, utique ab inæquali humorum per viscera abdominis progressu, & sanguinis in uteri & hypogastricis vasis stagnatione suos mutuantur natales.

A quibus malis cum liberari cupiat generosa matrona, nihil sane est, quod ipsi convenientius judicarem, quam ipsas thermas Carolinas, binis successive potandas annis: quippe quarum vis, in spasmodicis affectibus, omnium remediorum virtutem longissime superat. Generatim notari oportet, thermarum internum usum, personis, quæ sequioris sunt sexus, magis esse accommodatum, quam quidem acidulas: hæ enim, si quid adjumenti inferre debent, calefactæ sint, & cum externo balneorum Tœplicensium usu conjungantur, necesse est. In nostro casu eo certius emolumentum ab usu Carolinarum spondeo, quo insignius inde levamen jam antea percepit ægrotans. Tantum enim abest, ut hæ thermæ, juxta Medici, cujus judicium præmissum est, sententiam, quam refutare instituti mei ratio neutiquam exigit, ad violenta & vehementiora remedia sint referendæ; ut potius, longa experientia edoctus, tutissimas eas pronunciare, & natura quoque debilioribus, fœminis, junioribus, quin & gravidis secure commendare queam; maxime si sub regimine prudentis medici adhibeantur. His ergo sub decenti victu usurpatis, si quicquam molestiarum adhuc restiterit, quæ abs re futura sint, docebo.

CASUS CXLI.

De affectu spasmodico in fœmina, cum consilio, quænam post potum thermarum ex usu sint.

Matrona quadraginta novem annorum, subpinguis, & spongiosi corporis habitus, decimo sexto ætatis anno, menstrua primum profundere cœpit, sequenti viro nupsit, vigesimoque sexto primum exclusit partum, qui simul ultimus fuit. Tribus autem abhinc vicibus, sub falsa imprægnationis spe, per tres semper menses haud persolvens lunare tributum, his elapsis, cum enormi cruoris per uterum profluvio, excrevit rudem, carneamque massam. Per novissimum triennium menstrua ab ordine naturali recesserunt; siquidem mox per unum alterumve mensem suppressa fuerunt, mox justo copiosiori quantitate promanarunt; & per proximum trimestre albus comparuit fluor. Quare non sine levamine hactenus ter quovis anno venam secandam, cutimque singulo mense scarificandam præbuit; detractumque sanguinem semper investit cuticula quædam. Neque tamen minus valde infirma fruitur sanitate: alvus segnis est, & vix omni biduo, vel triduo respondet, assidui vexant capitis dolores, nervorumque cervicis distractiones; crebræ adfligunt præcordiorum anxietates, cordisque palpitationes, quæ, si forsan ad sinistrum latus decubuerit, cum suffocationis metu invalescunt,

adpe-

adpetitu fruitur avidiori, sed sumtis epulis, dolor gravativus in ventriculo percipitur, ciborumque languidior concoctio. Præterea duodecim abhinc annis, in sinistro abdominis latere prope umbilicum, tumor cum dolore, ardoreque adparuit, & post quatuor hebdomades, excreto per alvum multo pure, in abscessum degeneravit: quo loco ad hunc usque diem ingentem dolorem, maxime si retinentur flatus, persentiscit. Paucis post annis vultus intumuit, junctis æstu febrili, capitisque doloribus; qui tumor, sanie per nares profusa, evanuit quidem, sed insignem memoriæ debilitatem reliquit. Denique per aliquot annos calculo laboravit, multosque per intervalla ex utroque renum excrevit lapillos, præcipue post thermarum Carolinarum usum, quas elapso anno potavit. Ab harum vero potatione siluerunt hi dolores; sed in eorum locum pedum œdematosus successit tumor. Contra has igitur affectiones, tuum, Vir Excellentissime, efflagitat consilium.

CONSULTATIO.

Ex iis, quæ de infirma mulieris generosæ valetudine, mecum sunt communicata, probe ponderatis luculenter dispalescit, omnes, quibus solicitatur, adfectiones a nimia sanguinis ac humorum mole, tardiorique per vasa, quæ exilia sunt, & ab incumbente multa pinguedine comprimuntur, circuitu proficisci. Hinc enim non solum partium serosarum & excrementitiarum conveniens per debita emunctoria secretio ac excretio, verum etiam ipsa cruoris per uterum evacuatio, accedente præsertim ea ætatis periodo, qua cessare solent menstrua, nec legitime, nec vegete satis succedere potest. Idcirco irregulares humorum motus suboriuntur, hique majori copia ac impetu ad partes superiores, dorsum, caput & præcordia compelluntur, qui, earum regionum vasa nimium distendendo, dolores dorsi, lumborum, atque capitis, cordis palpitationes & anxietates machinantur.

Atque non vanus profecto est metus, ne ex hisce vitiis successu temporis cachexia, hydrops, quin & apoplexia subnascatur: quæ mala, ut præcaveantur, ac præsentia debellantur, eo dirigendi sunt curationis nervi, quo sanguinis abundantia imminuatur, circulatio promoveatur, & stagnationes discutiantur. Quibus satisfacturus scopis, phlebotomiam & scarificationem, more hucusque solito, continuari jubeo; & adhibitis salutari consilio Carolinis fontibus, ea in usum vocanda suadeo medicamina, quæ alvum leniunt, stomachum roborant, vim digestivam instaurant, & transpirationis successum facilitant. Egregiam hoc nomine præstabit virtutem pulvis aperitivus, & præcipitans, sequentem in modum parandus: Recipe lapidum cancrorum unciam unam, arcani duplicati unciam semis, nitri depurati drachmas duas, olei de cedro Italici guttas sex. M. F. pulvis, cujus drachma dimidia, ex aqua vino nupta, quovis tertio die, vel brevi ante epulas, vel circa somni tempus capiatur. Deinceps collaudo usum Elixirii stomachici, quod sic componitur: Recipe radicis gentianæ rubræ unciam unam, herbæ cardui benedicti, corticum aurantiorum, salis tartari ana unciam dimidiam. M. infundantur cum mensura dimidia spiritus vini Rhenani, & leni calore digerantur. Hoc remedii genus, quod ventriculum roborat, acrimoniam primarum viarum temperat, & alvinam excretionem secundat, ad sexaginta guttas vel mane ex infuso calidiori, vel vesperi assumi potest.

Non minus ad promovendum æqualem humorum progressum, eorumque adfluxum a pectore derivandum, non contemnendum effectum possident pediluvia ex furfuribus triticeis, sale communi, cineribusque clavellatis paranda, & vesperi adhibenda. Omnis quoque cerevisia, maxime lupulata nocet, cujus vicem commode explebit decoctum ex radice scorzoneræ, sarsaparillæ, semineque fœniculi confectum. Et si denique alvus fuerit obstructa, missis, quæ noxia sunt, cunctis purgantibus, eam

per

per sal Anglicanum, pondere dimidiæ unciæ ex aqua capiendum, hausta desuper larga infusi calidioris quantitate, reserare oportebit.

CASUS CLII.

De variis pathematibus spastico-hystericis cum corporis consumptione.

CElsissima Princeps, temperamenti melancholici, corporis gracilioris, annorum viginti trium, tempore pubertatis matrimonium contraxit, in eoque sine prole vixit. Multis potius, durante hoc conjugio, pressa fuit & timoribus, & terroribus, cum vitæ nonnunquam periculo conjunctis. Dum enim aliquando una cum marito in curru veheretur equi fugam arripuerunt, laxatisque habenis, & præcipitante curru, metus erat, ne una cum lectissimo marito fatis cederet. Evaserunt equidem, quæ Dei est gratia, uterque ab hoc gravi periculo; sed nostra cordis tremorem, vel potius palpitationem, vultus pallorem, & angustias præcordiorum retinuit. Ab his, ut vindicaretur, choreæ institutæ fuerunt, aliaque muliebri sexui familiaria solamina: at nullum ex omnibus percepit levamen, tantum abest, ut sequuto post aliquot mense dilectissimi mariti variolis extincti obitu, pejus habere cœperit. Hinc enim longe plura propullularunt symptomata; siquidem accedebant vertigo sæpius recurrens, dolores stomachi, ejusque tensiones, menstruorum parcior fluxus, & lassitudo quædam, totum & musculosarum & nervosarum partium genus occupans, adeo ut sese vix pedibus sustinere posset. Interim ad secundas transiit nuptias, inque his filium peperit unicum; nihilo secius autem perdurarunt recensitæ calamitates, quin accedente primum matris, & brevi post dilectissimi filioli, qui trimulus erat, morte, majora in dies sumserunt incrementa. Accessit demum muliebris fluor, modo albus, modo ad flavum vergens colorem, cum frequenti membrorum languore, quo ingravescente, lecto affigi tenetur: ipse hic fluxus, promanantibus mensibus, per quatuor vel quinque dies cessat; hisque rursus cessantibus, denuo prorumpit. Sub finem defluxæ æstatis cum in Italiam rediisset, in duplicem incidit tertianam, cum capitis, stomachique dolore conjunctam; quæ unius mensis spatio profligata, tamen recurrit per intervalla, & tandem usu tincturæ Chinæ de China, aliorumque amarorum, exspiravit, relictis semper iis, de quibus sermo fuit, symptomatibus. Rerum non naturalium exactam servat rationem, nisi exceperis, quod animi affectibus nimium indulgeat, eosque potius occultos foveat. Ceterum, licet toto vitæ suæ tempore parum carnosa fuerit, jam tamen sensim sensimque emaciatur; pulsusque arteriarum mox justo frequentior, mox vero æqualis, simul vero durus fertur.

Hæc est morbi, symptomatumque, quibus Celsissima Princeps premitur, idea; quorum explicationem pathologicam lubens omitto, tuamque, vir celeberrime, exopto sententiam. Haud vero silere debeo, me semper de spissitudine humorum judicasse, & eos curandi scopos habuisse præfixos, ut humores attenuentur, & mensium fluxus ad naturalem statum redigatur. Terrores enim, timores, atque mœrores tonum partium exteriorum constrixerunt: hinc sanguis ad interiora congeritur, nec æquali progressu ubique distribuitur. Unde non mihi mirum videtur, quod serenissima Princeps pallorem, & præcordiorum angustiam patiatur, quod sanguis magis magisque spissescat, non legitime depuretur, non nutriat, corpusque sensim contabescat. Fluor albus, quamvis sit excretio, qua natura sæpissime mensium defectum supplet, attamen in præsenti casu altioris videtur indaginis, quoniam insignem virium languorem, aliasque affectiones habet comites.

Quod attinet curationem, commendarem primum pilulas, ex pilulis Musitano familiaribus, extractis hellebori nigri, artemisiæ, matricariæ, betonicæ, hypericonis, bellidis minoris, cinnabari na-

nativa, castoreo, extracto visci quercini, magisterio corticum ovorum, oculis cancrorum, ossibus sepiæ, & balsamo de Dopaiva compositas; quas sibi proficuas deprehendit serenissima mulier. Deinceps descenderem ad usum decocti, ex sarsaparilla, radice chinæ, rasura eboris, lignorum lentisci, visci quercini, glycyrrhizæ, & hordei, addita carne vituli, parati; quod mane per triginta dies cum viperarum carne præberem. Uterer etiam sero lactis caprilli, herbis balsamicis, & cichoraceis alterato, & secundum artem in balneo Mariæ destillato; & denique in lacte asinino totam curationis spem reponerem.

Diebus canicularibus proponerem thermas Masini, quæ optimæ sunt, tam pro usu balnei, quam potus, ad tonum stomachi, aliarumque partium restituendum & roborandum, cujus beneficio concoctio alimentorum, succique chylosi per corpus distributio fiat. Nec alienam contra fluorem album crederem injectionem alicujus decocti balsamici cum pulvere Vern. ab Helvetio descripto: phlebotomiam vero, ob corporis gracilitatem, viriumque imbecillitatem, haud ordinarem. In rebus non naturalibus optimum semper servabitur regimen: & ab his cuncta fausta auspicor. Mediolani, VIII. Calend. Aprilis 1724.

RESPONSIO CONSULTATORIA.

INtellexi ex communicata mecum historia morbi, quæ discrucient Celsissimam Principem, cujus jam novi constitutionem, ægritudines, atque quam hisce profuturam censeat celebris quidam medicus medelam. Fateor, ea medicamina, quæ proposuit laudatus medicus, ita comparata esse, ut ea minime noxia prædicare possim: vix autem crediderim, quod tanta illorum farrago ægrotanti sit profutura. Mea potius sententia paucis remediis adgrederer curationem; nec alias haberem intentiones, quam ut robur ventriculi ac intestinorum restaurarem, vimque concoctricem ita roborarem, quo legitimus ac spirituosus generaretur chylus. Quem si impetraverimus, reliqui quoque succi fient benigni, eorum circulus reddetur æquabilis, & omnes excretiones legitime succedent; hinc vero cuncta, quæ morbosa sunt, symptomata sponte remittent. Nec dubito, quin iis scopis potituri simus, si hac potissimum incedemus via. Mane in lecto adhuc constitutæ ægrotæ propinarem decoctum, ex pullis gallinarum, carne viperarum, radice fœniculi, asparagi, cichorei & petroselini paratum, quantitate mensuræ dimidiæ. Sub epulis ex ultimo haustu, nec non hora quinta pomeridiana exhiberem quadraginta guttas Elixirii stomachici, quod sic habet: Recipe extracti cardui benedicti, centaurii minoris ana unciam semis, corticis chinæ, aurantiorum recentium in pulveres redactorum ana unciam, salis tartari drachmas sex: affunde vini Hungarici, vel Canariensis libras duas, digerantur. Præstans enim est, qua in roborando ventriculo, absorbenda acrimonia, & discutiendis flatibus, hæc essentia pollet, efficacia. Non minus ad leniendam alvum, & humorum ebullitionem consopiendam, bis quavis hebdomade, ex aqua vino nupta porrigerem drachmam dimidiam pulveris sic parandi: Recipe lapidum cancrorum unciam semis, fœcularum aronis, succini præparati, tartari vitriolati, nitri purificati ana drachmam semis, corticis cascarillæ grana duodecim, olei de cedro guttas quatuor. M. F. pulvis.

Hisce per quatuor circiter hebdomades usurpatis, binas hebdomades transigere suaderem usu balnei ex aqua dulci & lacte parati, cui matutinis pariter ac vespertinis horis erit insidendum, atque huic remedio subjungerem denuo supra dictam medicationem. Quæ cuncta, nisi adhuc votis satisfecerint, tandem collaudarem curam lactis asinini, sub integra animi tranquillitate, & crebra corporis exercitatione peragendam; ac denique loco potus ordinarii,

narii, vel acidulas, vel aquam puram fontanam, cum vino mixtam substituerem. Nec ullus dubito, quin, si placuerit Celsissimæ Principi, commendata in usum vocare medicamina, exoptatam inde sit recuperatura valetudinem; quam Deus sartam tectamque reddat, ex animo precor.

CASUS CXLIII.

De malo spasmodico flatulento.

VErbi divini minister fidelissimus, ætatis consistentioris, temperamentique cholerico melancholici, vera olim melancholia, & molestissima hemicrania discruciatus, sed ab hisce vitiis, ope acidularum Egranarum vindicatus, multas jam patitur affectiones, quarum hæ sunt potissimæ: Pectus continuo pressionis sensu afficitur, cui noctu interdum tantæ junguntur tensiones, ut sedendo spiritum trahere oporteat, præsertim cum spiratio per se sit difficilior, & sub adscensu per acclivia magis angusta fiat. Alvi pertinax urget obstructio, & flatus maximas distensiones pariunt, summamque cum asthmate præcordiorum anxietatem, &, ut verbis illustris HOFFMANNI *diss. de Medicin. Select. pag.* 11. utar, primas vias habet sensibilissimas, unde & anxietatum, spasmorum, flatuumque ingens apud eum est proventus: quæ cuncta symptomata, cum autumnali pariter, ac hyemali tempore sint mitiora, ab æquinoctio vernali insigniter exacerbantur.

Præterea mens etiam afficitur, gravibusque ac anxiis nonnunquam terretur ideis, quas statim incredibilis angor pectorisque tanta constrictio sequitur, ut sermonis impedimentum accedat, sudoresque frigidi jungantur. Ab epulis sentit faucium constrictionem, tumque non modo sermo fit difficilis, verum etiam tantus manum occupat torpor, ut vix valeat scribere. Quod notabile est, accedente coryza, vel erysipelate faciei, cuncta hæc symptomata egregie mitigantur. Plurimi medicorum accusant passionem hypochondriacam, & eorum quidam acido austero spiritus turbanti, figentique malum adscribit. Alii obstructioni pectoris scorbuticæ caussam tribuunt; & quidam morbum complicatum ex scorbuto & malo hypochondriaco suspicantur. Mox sanguinis ad pectus congestionem crepant; mox nimis subtilem, ac volatilem spirituum, atque biliosi succi temperiem allegant, & inde tam subitam vocis interceptionem, motuumque a leviori caussa anomaliam deducunt. Cui quoque sententiæ, ipse ægrotans addit calculum; atque, præter cerevisiam, quam bibit, spissiorem, ventriculi debilitatem horum malorum esse nutritorem arbitratur. Namque, si cibos coctu difficiliores, aut vinum austerum assumserit, protinus cum ineffabili angore, insignem pectoris oppressionem patitur; sed si vescatur alimentis, quæ boni sunt succi, ab omnibus liber est passionibus. Uti non minus suevit aquis destillatis, iisque vinosis, menthæ, melissæ, fœniculi, rosarum atque cinamomi; hisque caussam constrictionis, quæ post pastum laryngem obsidet, attribuit.

Neque vero cuncta ferre potest remediorum genera; siquidem a calidioribus, carminativis, pectoralibus, volatilibus, martialibus, herbis acrioribus, veluti sunt trifolium fibrinum, absynthium, salvia &c. opiatis, castorinis, cinnabarinis, tartarisatis, atque pulverulentis male habet. Post calidiorum diaphoreticum usum, ulcera in pedibus effloruerunt; nec venarum in pedibus incisiones solamen tulerunt. Ex cibis abhorret dulcia pariter ac acida, tanquam infensa ipsi, & potius amarulenta v. g. cichoreum cum jusculis &c. cum fructu adhibet. Contra vero amica ipsi videntur remedia temperate calefacientia, confortantia, humectantia, & sedativa, maxime liquoris anodyni mineralis usus; & insigne sentit adjumentum, ab olei rosarum, citri, millefolii, aurantiorum, ad duas tresve guttulas sumtis.

CONSILIUM.

Cuncta, quæ Viro summe Reverendo infesta sunt, symptomata, meo quidem arbitrio, a vitio & spasmodica constrictione, ut totius nervosi systematis, ita maxime septi transversi, ventriculi ac intestinorum proficiscuntur, & jam in habitum, ac consuetudinem transiisse videntur. Inde enim alvi obstructiones, pectoris assiduæ oppressiones, ægra spiratio, præcordiorum anxietas, & constrictiones asperæ arteriæ, cum vocis interceptione, suos mutuantur natales. Proximum vero, quod ex spasmodicis stricturis resultat, incommodum, est intestinorum molesta contractio, qua nec excrementis, nec flatibus liber permittitur exitus: quamobrem hi regurgitant ad superiora, & non solum ventriculum distendunt, ideoque descensum septi transversi impediendo, difficultatem spirandi adaugent; verum etiam comprimendo sanguifera imi ventris vasa, succos vitales ad caput majori quantitate compellunt, qui difficilius per cerebrum progredientes, variis, gravibusque ideis, & nimio mentis angori caussam præbent. Præterea ex spasmo primarum regionum suboritur vitium concoctionis, chylificationis, & consequenter sanguificationis: hinc sanguis generatur impurus, salibusque scorbuticis foetus, qui nervosis partibus perennem spasmorum materiam suppeditat, earumque nutritionem destruit: qui etiam crebrarum exulcerationum, atque erysipelatum caussam præbet.

Neque vero adeo invaluisse arbitror hæc vitia, quin medelam admittant; sed credo, fore ut debellentur, si his æger utatur remediis. Primum quidem cerevisiam, quam sibimet inimicam deprehendit, prorsus omittendam, & ei hoc decoctum substituendum esse puto: Recipe rasuræ cornu cervi, radicis scorzoneræ ana uncias tres, sarsaparillæ uncias duas, radicis cichorei unciam, seminis foeniculi drachmas duas. Conc. Cont. D. S. species, quarum uncia una & dimidia cum binis aquæ mensuris per horam dimidiam sunt decoquendæ. Deinceps operæ pretium facient pediluvia, ex aqua fluviatili, furfuribusque triticeis parata, quibus, tepidis tantum, vesperi immittantur pedes. Brevi ante epulas, & si anxietates invalescant, assumantur ex aqua chamomillæ, vel acaciarum, viginti guttæ mixturæ antispasmodicæ, quæ ex uncia dimidia liquoris anodyni & drachma una balsami vitæ concinnatur: neque minus liquoris dicti triginta guttæ, alternis diebus circa somni tempus ex commendato decocto capiantur; & bis quavis hebdomade, cum pulvere præcipitante alternentur.

In primis vero alvi habenda erit ratio, ut semper conservetur lubrica; quo fine manna, pondere unius cum dimidia, aut duarum unciarum, vel in lacte caprino, si tulerit ventriculus, vel in jusculo avenæ tenuiori soluta, quovis decimo die sorbilletur; aut mane passulæ minores Corinthiacæ comedantur. Ex alimentis proficua valde sunt jufcula, cum radice cichorei, nasturtii, ac petroselini parata, vel etiam ex lacte confecta; quorum usui, si præsto sit acida primarum viarum saburra, præmittantur lapides cancrorum, pondere drachmæ dimidiæ assumendi.

Neque vero spem fefellit hæc curatio; siquidem ex adhibitis, quæ commendata sunt, remediis, tantum solamen expertus est ægrotans, ut muneri suo absque molestiis fungi potuerit, & quum præterea Elixirii mei visceralis usum sibi haberet commendatum, sanitate jam fruitur illibata.

CASUS CXLIV.

De affectu spasmodico flatulento in persona serenissima, per lac asininum & Selteranas feliciter curato.

QUum persona quædam serenissima, contra varias, easque graviores molestias, quibus usque eo male habetur, meum desideravit consilium & auxilium: hoc devota & submissa mente suppeditaturus, haud alienum putavi, ipsam morbi historiam præmittere. Est igitur gratiosissima Princeps annorum triginta, corpore tenerrima, strictior, multis nervis, exilibusque vasis instructa, sed animo valde sensibilis, ingenioque vivacissimo prædita. Transacta sub exoptato a gravioribus morbis otio juventute; per decem jam annos, alvi obstructiones, flatuumque molestias patitur. Menstrua justo tempore, sed parciori copia feruntur; nulla ad sudorem est proclivitas, & ciborum languens adpetitus. Somnus non reficit, & brevior est; siquidem ad mediam usque noctem, sub lectione librorum, protrahuntur vigiliæ, neque animus ab adfectibus, maxime mœroribus liber est.

Per aliquot annos sæpius de torpore, ac languore totius corporis, artuumque dolore contusorio conqueritur; cui non raro præcordiorum anxietates, nauseæ, quin ipsa animi deliquia junguntur. Regio ventriculi & hypochondriorum inflata, atque tensa adparet; & alvus nisi clysmatibus, vel pilulis polychrestis solicitata, nunquam respondet. Corpus contabescit, & crebræ phlogoses, cum pedum refrigeratione vexant: quæ cuncta symptomata, instante menstruorum fluxu, magis ingravescunt.

Præterea pulsus plerumque languidus & tardior est: nonque raro tusses, coryzæ, aliæque catharrales adfligunt defluxiones; & elapso circiter anno, febre laboravit acuta exanthematica, cum diuturna tussi. Ceterum a quacunque corporis exercitatione, atque peregrinatione, nec non a venæsectione convenienti tempore celebrata optime habet; & ab usu thermarum vel acidularum, insigne semper percepit solamen. Contra medicamina calidiora exacerbant malum; & sopiendo humorum orgasmo, nihil est convenientius, quam pulvis præcipitans nitrosus.

Quæ cum ita sint, cognitu facillimum erit, totum nervosarum partium, quæ sensationibus, motibusque perficiendis unice serviunt, systema valde debilitatum, & ad motus irregulares pronum esse. In primis autem robur ventriculi ac intestinorum, valde languidum atque destructum videtur: unde his partibus spasmis pariter ac flatibus distentis, nec ciborum legitima concoctio, nec debita chyli distributio, nec vegeta partium excrementitiarum per alvum excretio potest contingere. Quare cum noxii, flatulentique vapores, sufficienti exitu destituantur; illi regurgitant ad intestina superiora, atque ventriculum; hunc graviter distendunt: vicinosque non solum, sed quoque ob consensum remotiores nervos afficiunt, vellicant, & ideo nauseam, anxietatem, dolorem distendentem, ac inflativum ventriculi, ac hypochondriorum, quin totius corporis languorem & lassitudinem caussantur. Neque mirum, hasce adfectiones quotidie augeri: siquidem non paucæ sunt caussæ, quæ eas fovent, ac sustentant: quas inter pertinent corporis tenerior, animique sensibilior constitutio, graviora pathemata, parcior somnus, & nimiæ mentis intentiones, ac meditationes.

Non equidem negaverim, quin ejusmodi calamitates, si inveteraverint, & altas egerint radices, magnam medenti faciant molestiam, & diuturnam requirant curationem: attamen, cum serenissima mulier partim juniori fruatur ætate, partim viribus, nondum prorsus prostratis, nec omnem medicinarum vim respuentibus gaudeat, haud dubiam foveo spem, fore ut illis, quæ jam sum commendaturus, remediis, votis potiatur, perfectamque recuperet sa-

ſanitatem. Tres nimirum præfixi mihi ſunt curationis ſcopi, quorum prior reſpicit totius nervoſi generis, maximeque ventriculi confortationem; alter flatuum remotionem, & alvinæ excretionis promotionem; & tertius æquabilis humorum circuitus reſtitutionem. Quibus ſatisfacturus indicationibus, primum commendo venæſectionem, medio intra menſtruorum fluxum tempore, cœlo exiſtente ſereno inſtituendam, & ter quotannis, nimirum menſe Martio, brevi ante æquinoctium vernale, dein menſe Septembri, circa æquinoctium autumnale, & denique ante ſolſtitium menſe Decembri repetendam, detractis ſemper quatuor vel quinque cruoris unciis. Proſpiciendum vero probe erit, ut ante phlebotomiam alvus ſit aperta, poſt eam autem omne frigus arceatur, cibique coctu faciliores, atque juſcula comedantur, ne vitietur tranſpiratio, & digeſtio labefactetur.

Deinceps non præſtantius in perſanandis ejuſmodi ſpaſmodicis, flatulentiſque, ſi diuturniora fuerint, malis, quidpiam fere deprehenditur auxilium, quam aquæ minerales, tam interno, quam externo uſu adhibendæ: quippe quæ non ſolum innata ipſis virtute, verum etiam vi exercitationum corporis, mutationum aeris, tranquillitatis animi, ejuſque a minus gratis objectis abſtractionis, quæ momenta cum tali curatione nunquam non conjuncta ſunt, ſolantur miſeros, his ægritudinibus adflictos; adeo ut verum omnino ſit, quod dulcius & fructuoſius ad ipſum fontem aquæ bibantur medicatæ. Quare ſuaderem, ut ſereniſſima quovis vere ad fontes ejuſmodi accedat; qui, cum diverſis valde virtutibus, & effectibus ſunt inſtructi, nec iidem in omnibus ſubjectis, atque morbis commendari poſſunt, in noſtro caſu tales ſeligendi ſunt, qui nervis, quocunque fiat modo, non adverſentur, ſed humorum fluxilitatem, alvique lubricitatem facilitent. Quo nomine interne acidularum Schwalbacenſium potationem, externe balneorum, quæ vocant *das Schlangenbad*, uſum; aut utrique ſcopo fontes Wisbadenſes cunctis reliquis præferrem: Ipſa hæc curatio ſub finem menſis Maii adgredienda, & ita adornanda erit, ut commendatæ aquæ per tres vel quatuor hebdomades ſub convenienti regimine tepefactæ, potentur: & hora pomeridiana quarta, in collaudata deſcendatur balnea; quæ valde temperata eſſe oportet, ne exagitent ſanguinem. Poſt balneum fricandi ſunt artus, atque tum lenis in lecto expectandus ſudor. Ceterum ſub hac medicatione a reliquis medicaminibus abſtinere licet, nec ullis uti opus eſt, quam eſſentia corticum aurantiorum, quadraginta guttis inter epulas, ad confortandum ventriculum capienda. Quod ſi vero ex uſu balneorum ſanguinis ſuboriatur ebullitio; veſperi pulverem præcipitantem nitroſum ex aqua ceraſorum nigrorum aſſumere expediet. Præterea cum ſymptomata dictarum ægritudinum, autumnali potiſſimum tempore ſoleant exacerbari, non ludetur opera, ſi ad ea præcavenda, præmiſſa venæſectione, eædem Schwalbacenſes acidulę per decem dumtaxat dies tepidiores hauriantur, iiſque balnea Lauſtadienſia ſubjungantur.

Verum enim vero, ut partim ad haſce curationes legitime diſponatur corpus, partim iis abſolutis, ulteriora avertantur incommoda: operæ pretium erit, per quatuor circiter ante fontium potationem hebdomades, ſequentem in uſum vocare medicationem. Sub epulis quotidie ſumantur quinquaginta guttulæ Elixirii mei viſceralis, quod cum lixivioſo alcalinoque menſtruo paratum, & balſamicum eſt. Pro potu ordinario uſurpentur vel acidulæ Selteranæ vino nuptæ, vel ſequens decoctum: Recipe radicis ſcorzoneræ, raſuræ cornu cervi ana uncias tres, aniſi ſtellati, ſeminis fœniculi ana drachmam unam cum dimidia, arcani duplicati drachmam ſemis. Conc. cont. D.S. ſpecies, quarum unciæ binæ ex tribus aquæ menſuris per horam decoquantur dimidiam. Tum quoque, ſi forſan nauſea, & præcordiorum anxietates invaluerint, capiantur protinus ſcrupuli bini pulveris bezoardici, qui æquali pondere cum præcipitante mixtus ſit,

fit, una cum viginti guttis liquoris mei anodyno-mineralis: quod remedii genus etiam quavis hebdomade semel circa somni tempus, ex allegato decocto adhibeatur. Ad hæc insigne pollicetur emolumentum corporis exercitatio, quæ vectionis ope, & ante prandium & cœnam institui debet; nec alienum erit, a suetis hactenus vigiliis abstinere, & maturius lectum conscendere, ut, nisi ipse somnus plenior capi queat, animus tamen a nimiis meditationibus avertatur. Atque eandem medendi rationem, per integrum ab acidularum potatione mensem continuare conveniet; nec dubito, quin sis rite observatis, exoptata sit reditura valetudo.

Relatio.

Quum Serenissima Princeps, ob varias caussas, ad fontes Schwalbacenses, aut Wisbadenses iter facecere interdicta fuisset, desideravit, ut ea proponerem remedia, quæ adventante Majo domi posset adhibere. Quare commendavi lac asininum, cum aquis Selteranis maritatum; & ex illo eo illustrius promisi auxilium, quo magis internus, atque depascens, qui accesserat, calor, hecticæ metum faciebat, & humectantium ac demulcentium medicinarum usum indicabat. Recusavit primum mulier serenissima lactis usum, quoniam ab hoc se semper pejus habuisse affirmabat: at cum ostenderem, quod lac asininum, a reliquis lactis generibus longissime distaret, & præter copiosum saccharum, parcissimam caseosæ substantiæ quantitatem foveret, ideoque cum acidis ægerrime coagularetur; quodque præterea ab admixtione Selteranarum, quæ copioso pollerent sale alcalino, magis innocentiorem obtineret indolem; præbuit aures meis consiliis, & accersita, cujus pabulum erant medicatæ herbæ, asina, hunc in modum curam instituebat.

Per primum biduum, ad corpus purgandum, solas Selteranas ad mensuram dimidiam potavit, & inde ter vel quater alvum dejecit: sequentibus diebus, easdem tepefactas, quantitate integræ mensuræ, cum lactis recens mulsi dimidia mixtas, mane intra lectum adhuc constituta, spatio trium horæ quadrantum hausit: neque ullas præter eas sumsit medicinas, & sub epulis loco potus ordinarii dictas acidulas, cum quinta vini veteris Rhenani parte maritatas adhibuit. His per quatuordecim dies usurpatis, egregius succedebat effectus: siquidem gratiosissima Princeps, somnum, vires, & adpetitum recuperare cœpit, alvus bis quotidie reddebatur, & flatulentia, anxietates, & æstus interni sensim evanescebant. Idcirco ipsi placuit, huic curationi ulterius insistere, quam etiam per octo continuavit hebdomades, ita ut singulis tribus per biduum circiter, ad subducendum fortius ventrem, solis acidulis uteretur. Inde factum est, ut absoluta medicatione valeret optime, menstrua rite fluerent, & alvus tantum non semper officio suo perfungeretur: quare commendavi, ut sequenti anno, ad avertendas penitus mali reliquias, hæc cura iteraretur.

CASUS CXLV.

De affectu spasmodico-flatulento post puerperium.

Foemina, triginta annos egressa, temperamenti sanguineo-cholerici, staturæ mediocris, habitus laxioris, vasorum exiliorum plena, unicum filium undecim abhinc annis enixa, & in puerperio haud convenienter tractata fuit. Inde mensium irregularem, & justo parciorem passa est fluorem; & cum varii mœrores, aliique, quibus luxuriant negotia domestica, animi adfectus accederent, sensim hysterica facta, in varias incidit spasmodicas passiones, cum alvi obstructionibus, flatuum retentione spirationem impediente, capitis doloribus, animique crebris stipata deliquiis. His per intervalla corripitur, nonnunquam tam subito, ut vegeta, sellæ insidens, præter omnem spem ac opinionem, in terram præceps ruat: remittente

te vero paroxysmo, optime, ac sanæ instar se habet. Extremi artus continuo frigore, maxime in paroxysmo, affecti sunt; quo soluto, gelido perfunduntur sudore. Præsertim atrocissimus spasmus regionem intestini coli, vel interdum etiam tenuium, hinc inde obsidet, adeo ut de clavo quasi isti loco infixo conqueratur: quam sensationem eo magis spasmodicæ stricturæ attribuo, si consideravero, reperiri in cadaveribus his morbis defunctorum, intestina variis in locis arctissime constricta, vicinas vero partes mirum in modum expansas. Adhibuit in hoc rerum statu per aliquot jam annos multa remedia, multosque consuluit medicos; quorum quidam, cum in toto corpore maculæ scorbuticæ efflorescerent, ipsam salivatione mercuriali tractare ausus est. Hinc per novissimum annum abstinuit fere a pharmacorum usu, nec nisi ob ructus acidissimos, qui per vices invadebant, interdum pilulas laxantes, pulveresque absorbentes sumsit. At cum pronuper invalescerent symptomata, & pedes, manus, atque facies intumescere viderentur, me vocavit in auxilium.

Ego vasorum minimorum, maxime circa uterum, obstructionem suspicatus, misso jam ante octo septimanas ex vena in pede tusa sanguine, clysteres commendavi; quos cum renueret, leniora laxantia propinavi, & in paroxysmo pulveres antispasmodicos, cum liquore anodyno dedi; extra illum pulveres resolventes, & mixturam, quæ essentiam aurantiorum, millefolii, & spiritum salis ammoniaci vinosum habebat, exhibui: motusque febriles, qui vespertino jungebantur tempore, pulveribus oppugnavi temperantibus. Instante etiam mensium fluxu, pilulas balsamicas porrexi, eo effectu, ut prorumperet cruor, cum symptomatum levamine, & macularum scorbuticarum efflorescentia. Et ideo jam in eo sum, ut futuram curationem, ad promovendum lunare tributum dirigam; quo etiam fine, cum rationes ægræ haud permittant, adeundi fontes medicatos, adventante vere, acidulas Selteranas proponere, est animus; neque vero, nisi tuo, Vir Illustris, consilio adjutus, quicquam tentabo.

CONSULTATIO.

Morbum, cujus caussa consultus sum, adeo perspexit medicus novissime in auxilium vocatus, ut & caussas illius rite exploraverit, & curationem ipsis convenientissimam adornaverit. Verum sicuti omnes ejusmodi inveterati affectus, qui tota jam sanguinis & humorum massam corruperunt, curatu sunt difficillimi: ita quoque cum nostro spasmodico flatulento malo, quod a vitiosa uteri post partum constitutione, & hinc pendente inordinato mensium successu, originem traxit, comparatum est. Nihilo tamen secius, cum ægrotans ætate adhuc sit junior, & vires ipsi constent, non desperandum erit de salute, nec dubitandum, quin convenienti medela, debito victus regimine adjuta, pristinam sit recuperatura sanitatem: etsi recusata clysterum, qui in mitigandis horum malorum paroxysmis egregium ferunt solamen, infusio insignem utique remoram curationi injiciet. Interim, ut meam aperiam mentem; ex internis nihil superest, quod majori fructu commendare possim, quam pulveres præcipitantes nitrosos, cum cinnabari, & extracto castorei permixtos, atque liquorem meum anodynum, viginti guttis pro dosi sumendum.

Deinceps ad promovenda menstrua, & sopienda spasmodica pathemata, admodum laudo sequens pilulas: Recipe myrrhæ, gummi opoponacis, asæ fœtidæ, croci, cinnabaris, aloes rosatæ, castorei, trochiscorum alhandal, aut extracti hellebori scrupulum dimidium. F. l. a. pilulæ, ex scrupulo viginti formandæ; quæ ante fluxum uterinum, per quatuor circiter dies, decem quotidie sumendo, usurpari possunt. Non minus ad temperandam scorbuticam humorum acrimoniam, pro potu ordinario, decoctum consuetum, & mane infusum theiforme ex herba artemisiæ, summitatibus mil-

millefolii, herba melissæ, floribus chamæmeli vulgaris, semineque fœniculi, summo cum fructu potabitur. His adjungenda est sufficiens corporis exercitatio, & mentis perpetua tranquillitas.

Vix autem ab his omnibus desideratus obtinebitur finis, nisi accesserit usus aquarum mineralium; quas inter thermas Carolinas in hisce adfectibus, omnes reliquas superasse deprehendi. His vero cum certæ rationes non permittant uti; earum locum explebunt Selteranæ, tepide potandæ; & ut ventrem eo efficacius subducant, cum sale thermarum Carolinarum acuandæ.

CASUS CXLVI.

De affectu spasmodico rheumatico, sæpius recurrente.

GEnerosus vir, quadraginta sex annorum, tenerioris & strictioris corporis habitus, temperamenti sanguineo-cholerici, crebris in pueritia sanguinis e naribus profluviis, ac ebullitionibus vexatus, ad has temperandas acidulis uti debuit. Tum juventutis annos ingressus, variis exercitiis, saltatione, equitatione &c. corpus insigniter commovere; nec non vinosis compotarionibus, ad seram usque noctem indulgere, atque in veneris castris strenue pugnare suevit, adeo, ut plus simplici vice, seminis virulento laboraret fluxu. Neque tamen minus sanus vixit, ac incolumis, donec quatuordecim demum abhinc annis, prima vice spasmis doloribusque tensivis, ac lancinantibus omnium artuum, maxime capitis, dorsique pustulis inflammatoriis, cum turbulento somno corriperetur. Quæ symptomata cum per integrum annum crebris insultibus recurrerent, & multorum medicaminum vim eluderent, tandem salivatione, quæ per externam fit inunctionem, oppugnabantur, eo effectu, ut idem maneret rerum status. Namque, prægressis potissimum diætæ erroribus, spasmodici dolores plerumque suras, tum & alias partes, vago circuitu, absque tumore vel rubore externo, prehendebant: quibus cessantibus, ciborum adpetentia redibat, & egregie habebat. Et hæc scena per longos ludedatur annos; quorum singulo, venam in pede tundendam præbuit; & interne Scwalbacensibus aquis, externe balneis, quæ a serpentibus nomen habent, usus, sed in cassum fuit.

Ante quatuor circiter annos consuluit forsan medicum, qui improbato calidiorum, ac vehementiorum medicaminum usu, in paroxysmo sequentem pulverem, mane vesperique sumendum ordinabat: Recipe matris perlarum, cerussæ antimonii, pulveris lumbricorum terrestrium ana drachmam, cinnabaris nativæ drachmam dimidiam, pulveris castorei grana septem. M.F. pulvis, div. in septem partes. Extrinsecus vero dolentem partem spiritu nervino perfricari jubebat, cujus hæc erat formula: Recipe spiritus vini simplicis unciam unam, lumbricorum volatilis, formicarum ana unciam dimidiam, essentiæ castorei, nucistæ ana drachmam unam cum dimidia. Profligato horum ope intra paucos dies paroxysmo, extra illum singulis quatuordecim diebus, ad alvum leniendam, vel dosin pilularum Becherianarum, vel rhabarbari drachmam dimidiam exhibebat, effectu felicissimo: nec non tincturam ex essentiæ corticum aurantiorum uncia dimidia, tincturæque salis tartari drachmis duabus confectam, ab epulis sumendam propinabat. Non minus ordinabat, ut adventante vere, præmissis venæsectione & laxantibus, lac asininum per binos menses potaret, & balneis, ex furfuribus triticeis, floribus chamomillæ, herba parietariæ & malvæ, aqua fluviatili, ac lacte paratis, ad umbilicum usque iis insidendo, per quatuordecim dies uteretur. Qua curatione adhibita, dolores, & longe mitiores, & rariores recurrebant.

Verum enimvero, elapso abhinc biennio, cum mense Aprili, aere existente frigido, simul humido, venationi diutius interesset, accidit, ut atrocissimus rheumatismus, horrendis doloribus stipatus, collum & brachia occuparet;

quæ vero molestiæ, regimine calidiori, lenibus diaphoreticis, & vesicatoriis nuchæ admotis, brevi tempore discutiebantur. Mense Octobri ejusdem anni in itinere constitutus, febre tertiana corripiebatur; quæ cortice Peruviano quinquies suppressa, toties recidit, & tandem in continuam, sævis convulsionibus conjunctam, cum vitæ periculo desiit. Ab hac ope alterius medici liberatus, retinuit febrem lentam cum nocturnis sudoribus; quæ primum jusculis gallinaceis, quibus viva vipera erat incocta, singulo mane sorbillatis per decem dies oppugnata, cum magis invalesceret; tertius medicus, primas vias a sordibus haud satis repurgatas esse ratus, missis istis jusculis, pilulas Becherianas, aliaque aperientia & amara medicamina dedit, iisque febrem superavit felicissime. Restabant adhuc tumores artuum extremorum œdematosi, qui in manibus emplastro exsiccante discussi, pedes contumaciter obsidebant; & cum matutinis horis disparerent, dolorum rheumaticorum levamen inferrent, nullasque præterea molestias crearent, nullis amplius oppugnabantur remediis.

Currentis anni mense Aprili, vi officii iterum per quatuordecim dies, sub cœlo humidiori, tres vel quatuor quotidie horas, summo mane, venando transigere debebat. Quo quidem tempore sumtis ante venationem jusculis, quæ ex jure carnium, cancris vivis contusis, herbisque antiscorbuticis, & aperientibus confecta erant, cuncta prævertere studebat symptomata; non tamen impedire poterat, quo minus rheumaticas humerorum, brachiorum, totiusque colli passiones, cum rigore earum partium pateretur. Accedebat insuper lenta febris, vesperi invalescens, & media demum nocte, sudore copioso, simul viscoso soluta; languebat adpetitus, vires imminuebantur, corpus contabescebat, & urina, naturali quidem similis, subpingui tamen cuticula cincta adparebat. Medicus porrigebat diaphoretica fixa, nitro permixta, ac nervina cum regimine diaphoretico; quibus in cassum datis, cucurbitas dorso adplicari jubebat, nuchæ vesicans emplastrum adponi, illamque unguento nervino ter quotidie perfricari curabat, eo effectu, ut dolores cessarent, liberaque artus movendi potentia rediret. Interim quam maxime veretur generosus æger, ne forsan sæpius recrudescant hæc pathemata, atque tandem in habitum ac consuetudinem degenerent; quare conveniens auxilium quærit, & flagitat.

CONSULTATIO.

Affectus præter naturam, qui diu gravissimis doloribus generosum ægrotantem discruciavit, est spasmodico-rheumaticus; & primam originem ab inordinato ac perverso victus genere, cui a primis pueritiæ & juventutis annis indulsit, omnino repetit. Inde enim Vir generosus, qui natura tenerioris, ac sensibilioris est corporis constitutionis, robur atque tonum partium solidarum atque nervosarum, maxime primarum viarum valde debilitavit, vim digestivam ventriculi destruxit, salutares noxiorum succorum excretiones, præsertim quæ per cutim fiunt, perturbavit, atque sic sanguinis impuri ingentem copiam sibimet contraxit. Hinc non modo narium hæmorrhagias, verum etiam pustulas & efflorescentias scorbuticas, nec non dolores & spasmos artuum vagos, qui ægro per multos annos inhæserunt, derivare licebit. Accessit demum tertiana febris, quæ sicuti legitime tractata id emolumenti secum ferre solet, ut reserando obstructa viscera ac emunctoria, totam humorum massam egregie depuret; ita inopportune, &, ut vulgo fit, cortice Peruviano suppressa, debilitatem partium nervosarum, & motricium, ut & humorum impuritatem, magis nutrit & adauget. Quare non mirandum, quod in nostro non solum convulsivi motus accesserint, qui personis sensibilioribus ex tali caussa facillime eveniunt; sed quoq; febris lenta cum nocturnis sudoribus exceperit.

Qui vero, hisce gravioribus malis, divina favente gratia, feliciter superatis, denuo supervenerunt rheumatici dolores, non nisi a transpiratione per aerem frigidum ac humidum, cui corpus ali-

quo-

quoties exposuit Vir ægrotans, cohibita natales suos mutuantur. Et hinc clarissime patet, non præstantius fore, hosce molestissimos affectus præservandi subsidium, quam studiosam cujuscunque refrigerationis evitationem. Neque enim, adgressurus hujus mali curationem, alias mihi commendatas habeo indicationes, quam ut paucis medicaminibus, & recto regimine earum rerum, quas ad conservandam sanitatem summe necessarias, non naturales vocamus, debilitatas & ad irregulares motus proclives partes corroborare studeam.

Hisce vero scopis obtinendis, recta vivendi ratio omnium pharmacorum vim longissime superabit. Quare ante omnia quasvis occasiones, quæ animum perturbare, & ad mœrorem, iracundiam, aliosque adfectus concitare valent, probe vitare oportet. Deinceps corpus in perpetuo calore, ac naturali transpiratione, omnem frigidum, humidumque, maxime matutinum ac vespertinum aerem fugiendo, conservare; eoque fine, crebris exercitationibus, quotidie vel equitatione, vel vectione ad lenem usque sudorem continuandis, illud movere expediet; cavendo probe, ne mox ab epulis, sed ante has, ventriculo a cibis vacuo, instituantur. Namque motus corporis, prudenter administratus, incredibilem in debellandis morbis chronicis possidet virtutem, omnemque remediorum vim longissime antecellit; siquidem roborat ventriculi tonum, vimque digestivam, instaurat ciborum adpetentiam, confortat elaterem partium solidarum, languidumque humorum circuitum promovet; hinc omnes excretiones, præsertim transpirationem egregie facilitat, atque sic obstructiones ac infarctus viscerum, insigniter præoccupat, & avertit. Illustrior autem ejus erit effectus, si binis circiter horis ante, ad juvandam humorum fluxilitatem, vel infusum aliquod theiforme, cui herba melissæ cum citri corticibus inserviet, sorbilletur, vel jusculum medicatum assumatur, quod ex jure carnis bovinæ, vel gallinarum, cum radice cichorei, scorzoneræ, nasturtio, atque succo citri, vel aurantiorum parari potest. Ex cibis porro, qui saliti sunt, aut nimia fovent aromata, vel lacticinia, sedulo evitentur; & pro potu ordinario vinum generosum Burgundiacum, aquis Selteranis dilutum adhibeatur.

Præterea operæ erit pretium, bis quotannis ante solstitia scarificationibus uti, atque bis, circa æquinoctia venam in pede tundendam præbere; quo præsertim tempore omne frigus arcendum, cibisque coctu facillimis vescendum erit, ne catharrales inducantur defluxiones. Ceterum ex pharmacis pauca sunt, quę præter ordinata a Medico remedia, commendare possum; vellem autem, ut generosus æger loco fontium Selteranorum, lacti asinino nuptorum, singulo vere pariter ac autumno, aquis Amasianis, cum balneis, quæ *das Schlangen Bad* dicuntur, utatur. Nec ludetur opera, si bis quovis mense venter subducatur; cui scopo inservient pilulæ balsamicæ vel Stahlianæ, vel nostræ, numero undecim mane deglutiendæ, si præcedente vespera pulveris digestivi drachma una fuerit sumta, qui sic se habet: Recipe salis polychresti, sive arcani duplicati, terræ foliatæ tartari, lapidum cancrorum ana drachmam, nitri depurati drachmam semis. M. F. pulvis. Quovis denique tertio die vesperi ex haustu aquæ frigidæ capere expediet drachmam dimidiam pulveris nervini, cujus hæc sit formula: Recipe pulveris Marchionis, lapidum cancrorum ana drachmas duas, cinnabaris præparatæ, succini præparati, nitri purificati ana drachmam semis, olei macis guttas tres. M. F. pulvis. Quæ si rite adhibeantur, de felici eventu nullus dubito, sed illum ex animo precor.

CASUS CXLVII.

De Rheumatismo scorbutico.

Honesta quædam matrona, mercatoris uxor, annos sexaginta octo nata, temperamentiq; sanguineo-phlegmatici, totum fere conjugii tēpus adversa trans-

transegit valetudine; mox enim atrocissimis odontalgiis, mox dorsi sævis doloribus, mox quoque præsertim hyemali tempestate, tussi, & spirandi difficultate, graviter infestata fuit. Binis abhinc annis, dorsi tormentis, magis invalescentibus, accedebant rheumatici etiam cruciatus, per varios artus discurrentes; sed dato pulvere antispasmodico, qui ex lapidibus cancrorum citratis, lumbricis terrestribus, succino præparato, tartaro vitriolato, nitro depurato, atque cinnabari nativa compositus erat, brevi tempore conquiescebant. Elapsis quibusdam hebdomadibus, morbo articulari vago prehendebatur; qui, usurpatis præter allegatum pulverem, mixtura ex essentia trifolii fibrini, ac aristolochiæ rotundæ, nec non infuso theiformi ex radicibus ac herbis resolventibus, & sic dictis antiarthriticis confecto; & adplicato extrinsecus spiritu lumbricorum terrestrium, cum spiritu vini camphorato permixto, intra paucos quoque dies profligabatur. Verum brevi post recrudescebat, atque tum dictorum remediorum pertæsa ægrotans, alium consuluit medicum, qui se dolores protinus debellaturum pollicitus, præter infusum ex radicibus resolventibus concinnatum, ordinavit Electuarium, quod diascordium Fracastorii, & corticem Peruvianum habebat. Hoc præsens, sed momentaneum dolorum inferebat levamen; & ad octo jam uncias usurpatum, meo suasu omittebatur. Nihilominus loco ejus, ex ejusdem medici præscripto, utebatur massa pilularum de cynoglossa: quæ sumta solamen quidem præbebat, sed vix per binas horas durans. Potius dolores magis magisque invalescebant; artus, qui ipsis patebant, contracti ac immobiles reddebantur; pulsus erat durus, urina reddebatur pauca, & crebræ jungebantur animi defectiones. Interim remittebant sensim tormenta perpetua; & jamjam, cum ex meo consilio per integrum fere annum, ab omni remediorum usu vacasset, in eo est statu, ut lecto semper affixa hæreat, & facultate manus pedesque movendi prorsus destituta sit; neque minus noctu immanes interdum patiatur dolores. Ab iis ergo vitiis, ut liberetur, tuam, Vir Experientissime, implorat opem; & licet etiam non funditus exstirpari possint, satis tamen levaminis se percepisse putabit, si extra lectum commorari, ac sellæ insidere potuerit.

RESPONSIO CONSULTATORIA.

Gravissimi, qui lectissimam fœminam molestant, dolores articulares, cum contractura, induratione, ac paralytica resolutione, tanta quidem, ut corpus lecto semper affixum, nec flecti, nec moveri queat, cumque mictione imminuta, pulsus duritie, somnoque turbato stipati, non convenientius, quam rheumatismi scorbutici merentur nomen. Huic caussam præbet humorum, maximeque lymphæ depravata diathesis; quippe quæ particulis salinis, & acribus imbuta, in articulis ossium subsistit, coagulatur, atque sic ligamenta & tendines valde nervosos, partim nimis relaxando, partim indurando corrumpit & vitiat. Perquam opportunæ autem hisce malis deprehenduntur fœminæ, quæ temperamenti sunt sanguinei, habitus corporis spongiosi, quæ ætatem lunari tributo onustam emensæ, vitæ desidi, animi affectibus, & inordinato victui indulgens, atque sanguinis decentes missiones neglectui habent. Nec levem curationi remoram injiciunt hæc vitia, præsertim si ætate provectiores invaserunt, diuturnitate sua partes solidas jam destruxerunt, aut plane crassis adstringentibus, vel opiatis oppugnata fuerunt; quæ sopiunt quidem tormenta, ipsam vero caussam neutiquam tollunt, sed ei majus addendo pabulum, morbum reddunt contumaciorem ac habitualem.

Quare si præsentem casum dispiciamus, spes sane reconvalescentiæ in angusto est; neque alia, quam sequenti ratione curationem adgrediendam arbitror. Primum quidem valde necessariæ sunt sanguinis imminutiones, quas, nisi jam fuerint institutæ, admotis decem vel

duo-

duodecim cucurbitulis cum ſcarificatione perficiendas ſuaderem. Tum ad purificandos humores omnis cura erit dirigenda, quo fine commendarem, ut hac per tres vel quatuor hebdomades utatur medicatione. Hauriat, ad purgandum corpus, potiunculam laxantem, cujus hæc ſit formula: Recipe mannæ electæ unciam unam cum dimidia, rhabarbari Alexandrini, cremoris tartari ana drachmam; coque & ſolve leni calore in aquæ veronicæ unciis ſeptem, colaturæ adde olei de Cedro guttas quinque. M. F. potio, pro una doſi, ſucceſſivis hauſtibus ſorbillanda: quam ſingulis quinque diebus iterare, & curam cum eo claudere conveniet. Deinceps quavis veſpera, drachmam unam ſequentis capiat pulveris: Recipe cornu cervi uſti, ſine igne præparati, lapidum cancrorum, antimonii diaphoretici ana drachmas duas, cinnabaris nativæ præparatæ, nitri depurati, ſuccini pręparati ana drachmam, extracti croci grana octo, olei de Cedro guttas ſex. M. F. pulvis. Mane denique menſuram dimidiam decocti, quod mox ſequetur, calefacti potet, & ad ſudorem ſe componat: illud vero ſic ſe habet: Recipe raſuræ ligni ſaſſafras uncias duas, guajaci tantundem, radicis chinę, ſarſaparillę, ſcorzonerę ana uncias quatuor, cichorii, liquiritię ana uncias duas, ſeminis fœniculi unciam. M. F. ſpecies, quarum uncię tres, cum ſex aquę menſuris per horę quadrantem, addito ſub finem paſſularum minorum manipulo uno, decoquantur.

Pro potu ordinario, cui plane non convenit cereviſia, vehementer laudo decoctum ex radice ſcorzonerę, cichorei, raſura cornu cervi, hordeo, corticibuſque citri confectum; aut, ſi illud arriſerit, acidulas Selteranas vino nuptas. Nec ludetur opera, ſi abſoluta priori medicatione, fontis Selterani aquę, cum binis lactis aſinini partibus remixtę, curę loco, per quatuor adhibeantur ſeptimanas. Balnea in pręſenti rerum ſtatu, cum humorum maſſa non ſatis ſit depurata, neutiquam proficient; nec abs re erunt topica, quę vulgo his affectibus opponi ſolent. Unicum, quod ex iis abſque noxę metu uſurpari poterit, eſt emplaſtrum ſaponatum Barbette; quippe quod affectam partem ad ſudorem proritando, interdum levamen ferre obſervatur. Et denique inter cibos, crebro veſcendum erit juſculis medicatis, quę ex jure gallinarum, cum radice graminis, cichorei, ac ſcorzonerę decocto parantur; nec erit alienum, ſub epulis uti Elixirio viſcerali ſtomachico. Tot ſunt, quę in tam gravi malo proponere poſſum: quę, ſi adhuc medelę fuerit locus, inſigniſſimum pollicentur auxilium.

CASUS CXLVIII.

De rheumatiſmo ſcorbutico.

Matrona illuſtris, 34. annorum, temperamenti ſanguineo-cholerici, primum ætatis ſeptenarium, variis catharris, & rheumatiſmis pectoris moleſtum tranſegit; & ab anno decimo quinto ad vigeſimum ſecundum, maxime poſt fortiorem corporis motum, vehementemque ſaltationem ſæpenumero ſanguinem ex pulmonibus rejecit: quod cruentum ſputum adhibitis dicto anno Tœplicenſibus balneis ceſſavit. Tredecim annos nata, lunare tributum perſolvere cœpit; idque ad hanc uſque diem, præviis per binos ſemper dies doloribus, ſtato tempore, licet jam paullo parcius reddit. Præterea bis quotannis venam ſecandam, bis quoque cutim ſcarificandam præbere; & per ſatis longum tempus, quovis altero vel tertio anno acidulis Egranis uti ſuevit. Hæ, annuo abhinc tempore noviſſime potæ, more alias ſolito, votis haud fecerunt ſatis, ſed adeo debilitarunt ventriculum, ut exinde ardores volatici ſemper epulas inſequantur; neque minus ab earum uſu tumores, qui jam diu obſederant pedes, magis invaluerunt. Crebros porro per multos olim annos, & omni fere mane pati ſoluit vomitus pituitæ bile permixtæ: qui omiſſo cereviſiæ potu protinus ſiluerunt.

Tres

Tres vero jam effluxerunt anni, cum gravioribus mœroribus, animique pathematibus vexata, tribus successive vicibus, enormem sanguinis quantitatem, cum summa virium prostratione & insigni languore corporis, ex utero profunderet: unde corpus adeo contabescebat, vultusque lurido colore induebatur, ut metus esset cachexiæ. At postquam mentis tranquillitatem recuperabat, bene habere, iterumque vigere cœpit. Elapso demum anno, incidit febrem catharralem, quæ usurpatis convenientibus medicinis profligata, tribus abhinc mensibus recrudescebat, doloribus artuum scorbuticis tam atrocibus stipata, ut vix movere potuerit ullum membrum: attamen & hac vice usui diapnoicorum, diaphoreticorum, absorbentium, maximeque liquori anodyno-mineralis obsecundabat; & ex his cedebat.

Tandem tres ante septimanas, de capitis doloribus atque phlogosibus per aliquot dies conquesta, cœlo existente sereno, venam, more solito, in pede tundendam curavit; & cum paullo post corpus insigniter refrigerasset, accidit, ut quarto abhinc die, sana ceteroquin & incolumis, ex improviso, tensionibus & tractionibus convulsivis capitis ac cervicis, tremore totius corporis, constrictione & anxietate præcordiorum, tinnitu aurium, visus obscuratione, vertigine gravissima, vomendi conatu, ipsoque vomitu, atque tanta totius spinæ debilitate prehenderetur, ut se erigi haud posset, quin in dextrum mox laberetur latus. His per tres circiter horas adfligentibus, e præcordiis ad splenis regionem uno impetu devolvi videbantur constrictiones, conjuncto crebro flatu; done infusis inclysmatibus, & propinatis nervinis, tonicis, uterinis, ac temperantibus remediis, hæc symptomata sensim remitterent, & intra sex dies prorsus conquiescerent.

Verum, cum brevi post corpus iterum exponeret frigori, recurrebant eædem molestiæ, licet & leviores, & breviores: quæ, ne sæpius propullulent, & in habitum degenerent, convenientem cognoscere cupimus medelam, & rectam cuncta mala præservandi rationem. Ceterum scire licet, ægram exactissimam servare diætam; & missa cerevisia, pro potu ordinario uti aqua simplici, vino Rhenano, vel Mosellano, vel etiam illo, quod Pontac vocant, nupta; eique nonnunquam interponere haustum generosi Hungarici. Ante quatuor annos viro juncta est, ætate provectiori, qui elapso anno unico mortuus nostram reliquit sine prole viduam.

CONSULTATIO.

Affectiones atrocissimæ, quas novissime passa fuit illustris mulier, & quarum præservatoriam anhelat medelam, non nisi ad dolores rheumaticos, motibus partium internarum, maxime ventriculi ac intestinorum spasmodicis conjunctos referri merentur. Primam hæ repetunt originem a colluvie seri impurioris, in sanguinea massa accumulati; & a cohibita post venæsectionem transpiratione in eum motum acti, qui motus spasmodicos, febriles, variosque decubitus ac stagnationes in externis partibus procreare valuit. Neque raro observavi, materiam purpuraceam, quæ salsæ & acris est indolis, horum malorum esse caussam. Quod si vero de iis caussis dispiciamus, quæ ad ingenerandam seri scorbuticam impuritatem contribuerunt, has inter diuturni mœrores, vita sedentaria, & largiora cruoris ex utero profluvia, summo jure collocari possunt. Sed his non immorabor, & ostendam dumtaxat, quomodo, mea quidem sententia, hæc mala in posterum præcaveri queant. Et hoc nomine præcipuam intentionem ad alvi conservandam lubricitatem dirigere oportet; quam sumto aliquoties, alternis vesperis, sequenti pulvere obtinere licebit: Recipe rhabarbari, lapidum cancrorum, cremoris tartari ana scrupulum unum, diagrydii sulphurati grana tria. M. F. pulvis, D. pro una dosi. Alvo soluta, transpiratio erit promovenda; quo fine vesperi pulveris bezoardici, præcipitante remixti scru-

scrupulum sumere ; & haustis, altero mane, decocti calidioris, ex china, cichoreo, ac passulis parati, aliquot vasculis, leniter in lecto sudare conveniet. Qua curatione per sex continuata dies, alvus iterum ope dicti laxantis solvenda, atque tum per aliquot dies rursus sudandum est.

In ipso, si forsan revertatur, paroxysmo, hanc mixturam, quantitate unius cochlearis, frequentius propinare juvabit: Recipe aquæ menthę sine vino uncias sex, lapidum cancrorum drachmas tres, antimonii diaphoretici drachmam unam, syrupi acetositatis citri drachmas tres, liquoris anodyni guttas sexaginta, aquæ puræ fontanæ mensuram unam. M. D. Ad roborandum denique stomachum sub epulis sexaginta guttas Elixirii mei visceralis capere; pro potu, decocto supra allegato frigido uti; corpus in æquali calore servare, sedulo movere, & mentis tranquillitati probe studere expediet.

CASUS CXLIX.

De malo rheumatico scorbutico.

VIr 44. annorum, temperamenti cholerico-melancholici sanguinei, staturæ mediocris, & habitus corporis strictioris, ex mobili, sedentarium, ac meditationibus plenum vitæ genus ingressus, hypochondriacis laborare cœpit affectionibus, quas annuus acidularum Pirmontanarum usus egregie mitigavit. Quum vero harum potatio, binis abhinc annis, accedentibus forsan vinosis compotationibus, ac nimiis per saltationem corporis commotionibus, insigniores sanguinis ebullitiones, vehementem languorem & somnolentiam concitaret: defluxa proxime æstate, ab earum usu abstinuit; & satis bene quidem habuit, at sequenti autumno rheumaticos colli & scapularum incidit dolores. Caput subinde, contra voluntatem, anterius trahebatur; instar eorum, qui dormituri nictitant. Accedebat gravis excandescentia; qua non modo convulsivus ille capitis motus invalescebat; verum etiam sermonis quoddam impedimentum, omniumque artuum subsultus ac tremores insequebantur. Triduo ab hac iracundia elapso, imminente æquinoctio vernali, vena ipsi in pede secabatur: unde tormenta colli quidem remittebant, sed in sinistrum pedem, in quo tusa erat vena, eo atrocius irruebant, ut lecto inhærere perpetuo debuerit. Quælibet pedis motitatio insigniter adaugebat hunc dolorem, ut a digitis incipiens, per totum pedem ad genu usque gravissimus excurreret.

Hujus dolorifici affectus caussam, imputabant primum sectioni venæ, improvide administratæ; at quum nulla extrinsecus adpareret læsio, & illa symptomata, his, quæ nervi aut tendinis puncturam comitantur, valde dissimilia essent, accusabant rheumatismi a scapulis ad pedem decubitum. Jungebatur paullo post febris catharralis, quam pulsus celerior, & urina fere flammea vespertino potissimum tempore significabant. Hac ope digestivorum ac temperantium remediorum, nec non essentiæ alexipharmacæ Stahlii, cum essentia succini, & spiritu cornu cervi mixtæ profligata; occupabant affectum pedem maculæ obscure rubicundæ, & paullo post totus ille pes copiosissimas dimittebat squamulas. Præterea in hujus pariter, ac alterius pedis digitis efflorescebant ulcuscula, ichorosam materiem plorantia; accedebant interdum furunculi, quin & tumor œdematosus, maxime post motum corporis. Neque tameu minus perdurabant dolores, qui si remittebant interdum, protinus excipiebant tensivi ac gravativi in dextra abdominis parte cruciatus, anxietates præcordiorum, & obtusi omnium artuum dolores. Somnus est turbulentus, & mane molesta vexat nausea, non nisi sumto cibo, levata. Adhibuit varia remediorum genera, venæsectiones, & acidulas Pyrmontanas; neque alium inde sensit effectum, quam ut in conclavi obambulare queat. At quoniam ob omni, quæ adhuc restat, molestia peni-

nitus liberari cupiat, salutare flagitat consilium.

RESPONSIO CONSULTATORIA.

Artuum externorum, maxime sinistri pedis spasmodici, ac tractorii, quibus atrociter vexatur vir spectatissimus, dolores, debentur, si primam dispiciamus originem, dyscrasiæ sanguinis & seri scorbuticæ, cum insigni generis nervosi debilitate conjunctæ; quando enim serum illud acre, a massa sanguinis separatum, membranis nerveis & tendinosis musculorum incumbit, easque vellicat, arrodit, subnascuntur dolores ejusmodi spasmodici, & præternaturales commotiones. Dictæ vero seri impuritati non minus, ac partium nervosarum nimiæ ad motus irregulares proclivitati, caussam utique præbuit hypochondriaca passio, quæ diu vexavit virum ægrotantem; quippe quæ ejus est indolis, ut vim ventriculi digestivam destructam semper habeat comitem; qua fit, ut succi minus legitimi generentur, qui sanguineæ permixti massæ, cunctis abdominis visceribus, nec non universo generi nervoso, labem affricant. Hinc via panditur spasmodicis motibus, quibus præ reliquis partibus, ventriculus & intestina patent; & hanc obcaussam languent; sed & excretiones, atque ingens impuritatum fit proventus. Favent præterea gignendo huic malo, variæ externæ caussæ, quas inter regio, in qua degit æger, aere inimico plena, victus crassior, & in eo commissi errores, nec non animi affectus, jure merentur collocari.

Quum igitur hi morbi sint molestissimi, & quo diutius durarunt, eo contumaciores reddantur: opus omnino est, ut ipsum mali fontem, dyscrasiam nempe fluidorum, & imbecillitatem solidorum adgrediamur; quibus sublatis, cuncta, quæ inde pullulant, symptomata sponte cessabunt. Hujus autem voti per usum aquarum mineralium compotes fiemus: ex quibus Pyrmontanas, lacte caprino vel asinino permixtas commendarem; siquidem illæ, tali ratione potæ, in morbis, qui a seri & sanguinis acrimonia proficiscuntur, excellentissimæ sunt virtutis. Iis equidem, qui acidum acidulis tribuunt principium, valde alienum videbitur, eas cum lacte commiscendas suadere; at, quum alcalinum potius elementum iis inesse credam, non abs re fore putavi, si cum lacte combinarentur. Nec me fefellit hæc sententia; siquidem multiplex experientia eam adeo confirmatam dedit, ut nullus jam dubitem, eam sic permixtas in usum proponere.

Modus hic utendi, sequens esto: Tribus fontis partibus adfundantur binæ lactis calefacti, ea proportione, ut hujus mixturæ singulo mane mensura una cum dimidia hauriatur. Ante hanc potationem, ad corpus repurgandum, pridie sumantur sex drachmæ salis Anglicani, in mensura dimidia aquæ puræ fontanæ soluti; tum per septem dies potentur aquæ dicto modo, octava die capiatur rursus idem sal; repetatur per septiduum aquarum potus; tertium adhibeatur sal, atque haustis iterum per septem vel novem dies acidulis, sale illo finiatur curatio.

Ceterum studiose sub hac potatione servare oportet victus rationem. Conceditur sub epulis haustus vini generosi Rhenani, vel Burgundiaci, ex quo sub prandio non minus, ac vesperi capiantur octoginta guttulæ Elixirii balsamici, quod sic parari potest: Recipe extracti cardui benedicti, centaurii minoris, salis tartari, nitri depurati ana drachmas duas, corticum aurantiorum recentium unciam semis, vini Sect, sive Hungarici libram dimidiam; coque & extrahe leni calore, colaturæ adde olei de Cedro Italici guttas quindecim. M. D. Quod remedii genus, absoluta quoque curatione diutius continuari poterit: neque minus, omissa cerevisia, pro potu ordinario adhibere juvabit decoctum aliquod, cujus hæc sit formula: Recipe radicis scorzoneræ, sarsaparillæ, rasuræ cornu cervi ana uncias quatuor, radicis cichorei unciam unam, herbæ cardui benedicti, cochleariæ, hepaticæ nobilis.

bilis ana manipulum unum, corticis ligni sassafras, tartari vitriolati, nitri depurati ana drachmam unam. Conc. Cont. D.S. species, quarum unciæ binæ ex quatuor aquæ mensuris per horæ decoquantur dimidium. Nec erit alienum, finito acidularum potu, hoc decocto tepefacto mane, loco infusi theiformis, vel solo, vel tertia parte lactis caprini permixto uti. Ceterum corporis exercitationi studere conveniet, quam & matutinis, & vespertinis absoluta digestione, horis instituere licebit, fugiendo omnes animi pariter ac corporis vehementiores commotiones. Quæ si rite & juxta præscriptum ordinem observaverit æger spectatissimus; certissimam foveo spem, fore ut insigne malorum suorum sit percepturus allevamentum.

Ulterior Relatio.

ADhibuit vir ægrotans commendatas acidulas, aliaque medicamina. Sal Anglicanum, pondere unius unciæ prima vice sumtum, sexies subduxit ventrem, cum magna virium jactura: altera vice ad drachmas tres datum, vix movit alvum; & tertia dosis, quæ priori erat similis, quater eam duxit, absque ulla molestia, nulloque virium collapsu. Acidulas cum egregio corporis viriumque potavit incremento; licet magis urinam moverint, quum alvum. Dolores, qui antea abdomen per vices invaserant, penitus cessant; & ipse pes affectus liberiori jam gaudet movendi facultate. Interim nondum omne sublatum est vitium: torpor enim & debilitas in flexura circa tarsum, eadem ac olim est, neque adhuc valet, istius pedis inniti digitis. Ubi extenditur, totus contremiscit, continuato ad suras usque motu, ac formicationis sensatione: malleolum non raro obsidet ardens dolor acutissimus, nullum ferens contactum. Accedunt per intervalla subsultus convulsivi, per suram ad femora ascendentes, quin etiam brachia ac scapulas interdum occupantes: & notabile est, quod mitigatis quandoque pedis molestiis, intestinorum dolor, cum anxio sequatur sudore. Sentit quoque matutinis nonnunquam horis nauseam, & inflativum ac gravativum ventriculi dolorem, cum rejectione lymphæ ex ore. Quare ulteriorem petit medelam, & quoniam phlebotomiam insigniter jam horret, doceri cupit, anne huic scarificationes liceat substituere?

CONSILIUM.

PErcepi ex datis novissime ad me litteris, remisisse quidem ab usu collaudatarum acidularum, multa pathemata; nihilo tamen minus adhuc quædam superesse, quæ multam figant crucem, veluti sunt debilitas ac torpor tarsi, ardens affecti pedis dolor, subsultus surarum, femorum, & brachiorum, nec non nausea cum ventriculi inflatione, mane potissimum invadens. A quibus cum liberari prorsus cupiat ægrotans vir, a sanguinis missione jam capiendam esse curam hortor. Et quoniam aversatur venarum sectionem; non improbare utique possum scarificationis usum, quam singulis binis mensibus, appositis vel ipsi pedi, vel supra genu, atque dorso cucurbitulis instituendam suadeo. Præterea vero pediluvia commendo, quibus ex aqua fluviatili, furfuribus triticeis, & floribus chamæmeli paratis, ac tepidis dumtaxat, pedes immittendi, & subinde sapone veneto, in spiritu vini camphorato soluto, fricandi sunt.

Quum vero ventriculi robur, ac vis digestiva languere simul videatur; operæ erit pretium, Elixirii visceralis, quod supra commendavi, usum sub epulis continuare; quod jam a nitro vacuum esse decet. Proinde alvi habenda ratio; cui liquandæ, incongrua plane sunt purgantia; quippe quæ in affectibus scorbuticis, cum imbecillitate generis nervosi complicatis, insigne ferre damnum deprehendi. Conveniet potius huic scopo decoctum laxativum, quod sequentem in modum concinnare suevi: Recipe rhabarbari electi, cremoris tarta-

tari ana drachmam unam, mannæ uncias duas, coque leni calore in aquæ florum acaciç unciisquinque, colaturç adde olei de cedro guttas tres. M.D. Hoc pro una dosi successivis haustibus, interposito jusculo avenaceo, sorbillare oportebit. Ceterum etiam atque etiam hortor, ut futuro vere acidulæ Pyrmontanæ cum lacte, eadem ac antea ratione adhibeantur: quæ cuncta præsidia ut summum Numen secundet, ex animo precor.

CASUS CL.

De affectu spasmodico convulsivo.

VIrgo, viginti duos annos nata, ingenio vivaci prædita, ambitione inflammata, & lectione librorum omne fere terens tempus, a prima juventute, variolarum morbillorumque perfuncta morbis, valuit rectissime. Sed ante aliquod tempus accidit, ut fur, ob quadraginta circiter thaleros, clam ablatos, laqueo suffocaretur. Nostra, fore ut tam levis furti caussa neutiquam strangularetur ille nebulo, sed saltem mortis terrore a sceleribus avocaretur, persuasa, cum percepisset, ipsum utique peremtum fuisse, tanta mota est commiseratione, ut factum matri nunciatura, delira loqueretur. Admonita vero, furem patibulo ac morte dignam luisse pœnam, ad se rediit, sumtoque, quem contra casum vocant, pulvere, bene habuit. Paullo post a parentibus ob levem caussam, vehementioribus reprehensa verbis, graviter exarsit; & elapsis inde aliquot diebus, atrox incidit malum, quod sic habuit: Cœnæ assidens, inter gratas collocutiones, subito expallescebat, se inclinabat ad sinistrum latus, veluti lapsura in terram, mox vero iterum erigebat, atque tum caput ad dextrum contorquebat latus, hiabant oculi, mox huc & illuc vertebantur, os modo claudebat, modo aperiebat, sonitumque edebat, manibus percutiebat dextrum latus, variisque gestibus vultum deformabat. Brevi post rubebat, ac intumescebat facies: unde parentes suffocationem, ex illapso forsan in asperam arteriam cibi frusto, imminere, & quod sibi consultura, brachia elevaret, arbitrati; dorsum ejus, more in hisce casibus solito, manibus percutiebant; atque brachii elevationem adjuvabant. Hoc in elevato situ rigidum permanebat, nec nisi multo labore deprimi poterat: quare ligamenta, quibus vestimentum compressorium, quo induta erat, connectebatur, subito laxabantur, eo effectu, ut abdomen intumesceret, vehementes paullo remitterent motitationes. Erecta stabat rigidissima, moribundæ similis; & lecto imposita, sponte ad se redibat, inter sectionem venæ in sinistro brachio sitæ. Mirata confluxum hominum, (aderant enim tres medici & bini chirurgi) surgebat, nec nisi de dolore stomachi gravativo conquerebatur. Mox vero assumta haud ita pridem juscula, rusticulas frixas, poma cydoniorum sacchara condita, atque placentulas vomitu reddebat; tumque lectum petens, placido somno totam transigebat noctem.

Postridie bene habebat, nisi quod vultus color solito esset rubicundior; & sermo, ob os quasi constrictum impeditior videretur, sed hæc incommoda intra paucos dies penitus evanescebant; adpetitus ac somnus sibi constabant, alvus rite respondebat, nec morbosi quicquam amplius observabatur, nisi quod sub epulis facies mox expallesceret, mox ruberet. Verum ante aliquot dies, sumto prandio, eodem prehendebatur paroxysmo; qui, laxatis vestium vinculis, & adspersa pedibus aqua frigida, vix elapso horæ quadrante, remittebat, & puncturas præcordiorum, caliginem oculorum, ac vomendi conatus relinquebat. Dabatur ergo, vomendi scopo, radix Ipecacuanhæ; qua tribus vicibus reddebat paullo ante comesta, atque tum incisa in dextro pede vena, valere cœpit, & ad hanc usque diem, præter rubicundiorem vultus colorem, non habet, unde conqueratur.

Neque vero ignorari oportet, eam non

nonnunquam, vespertino potissimum tempore, ideis melancholicis turbari, omniumque rerum oblivione, sed breviori, vexari. Ceterum menstrua singulis quinque hebdomadibus promanant, vitam amat sedentariam; adpetitui vero largius indulget; & per aliquot septimanas pro potu sola utitur aqua.

CONSULTATIO.

INtellexi ex premissa morbi historia, virginem quandā eo usque insultum spasmodico-convulsivum, utut leviorem, cum capitis & oculorum contorsione, rictu oris, rubore ac intumescentia vultus, rigore membrorū, loquelæ difficultate, & animi deliquiis aliquoties fuisse passam. Quemadmodum vero proxima harum adfectionum caussa in spasmo membranarum cerebrum, medullamque spinalem cingentium est collocanda: ita variæ quoque remotiores occurrunt caussæ, quæ ad id mali genus contribuerunt. Videtur scilicet generosa virgo, valde sensibili, atque debili nervosarum partium systemate prædita; demonstrante id insigni, qua pollet, ingenii vivacitate. Ejusmodi vero subjecta ab animi vehementioribus adfectibus quam facile in motus irregulares conjiciuntur, qui caput potissimum occupant. Neque igitur dubium est, quin in nostro casu commiserationes, & excandescentia tacita, cum mœrore juncta, primam malo dederint originem.

Accedit insuper ventriculi imbecillitas, ob quam non modo cibi, quos majori, quam par est, quantitate assumere solet, non rite digeruntur; verum inde quoque multæ acidæ, atque viscidæ cruditates in primis viis generantur: quæ in vapores halituosos resolutæ, distendunt stomachum, ejusque nervosas vellicando tunicas, spasmum excitant, ad totum nervorum, quod jam debilitatum est, genus, maximeque dictas cerebri membranas, vi consensus earum partium propagatum. Atque hæc in nostro casu ita contigisse, tria sunt, quæ testantur, momenta; quod nimirum paroxysmi mox ab epulis, stomacho cibis farto, invaserint; quod redditis per vomitum cibis conquieverint, quodve sumtum lene emeticum insigne præstiterit levamen. Ex hac porro ventriculi debilitate, & acrimonia, quam avidior quoque adpetitus significat, vero fit simillimum, imminere, quin adesse jam prima passionis hypochondriacæ rudimenta; quæ a nimiis, quibus indulget, meditationibus, ac librorum lectionibus majores utique cepit vires.

Quæ cum ita sint, consultum omnino erit, tempestivas huic malo ferre suppetias, eo magis, cum sibi relictum in melancholiam hypochondriacam, quin & epilepsiam facile transire queat. Præcipui vero curationis scopi hi erunt fere, ut confortemus totum nervorum systema, vim ventriculi digestivam restauremus, atque primas regiones ab omni viscida, & acida saburra repurgemus. Quibus consequendis indicationibus ante omnia inserviet aeris ac cœli mutatio: quare suadeo, ut generosa Virgo, æstate existente serena, diuturniores suscipiat peregrinationes; deinceps a cunctis animi adfectibus, meditationibus, & librorum lectionibus sibi caveat, & potius gratis intersit consortiis; atque ex cibis fugiat acidos, dulces ex lacte, ac farina paratos, poma, & cuncta, quæ gignunt flatus; vino parco, epulisque parcioribus utatur.

Mane, loco potuum Calidorum herbæ Theæ, vel fabarum Coffee, sorbillanda commendo quædam vascula infusi theiformis, quod sic se habet: Recipe radicis chinæ, scorzoneræ ana drachmam unam, herbæ melissæ, betonicæ, borraginis ana manipulos duos, florum anthos, lavendulæ ana pugillos tres, seminis fœniculi drachmam unam. Conc. Cont. D. Ad temperandam subinde primarum viarum acrimoniam, insignem præstabit utilitatem hic pulvis: Recipe lapidum cancrorum, cornu cervi philosophice præparati, testarum ovorum præparatarum ana drachmam unam, pulveris Marchionis drachmas duas, nitri purificati scrupulum unum, extracti castorei ana octo, olei

olei macis guttas sex. M. F. pulvis, cujus drachma una, & brevi ante epulas, & hora pomeridiana quinta ex aqua menthæ capiatur. Præterea quavis hebdomade quatuordecim pilularum balsamicarum vesperi assumantur; quoniam & alvo liquandæ, & menstruis facilitandis egregie inserviunt. Non minus insignis usus erit essentia corticum aurantiorum, sexaginta guttis inter epulas adhibenda; nec denique levem in derivandis a capite humoribus præstabunt operam pediluvia tepidiora, ex floribus chamomillæ, cineribus clavellatis, saleque communi conficienda, & crebro usurpanda. Quæ rite observata, quin votis sint satisfactura, nullus dubito.

CASUS CLI.

De affectu nervorum spasmodico-convulsivo.

VIr triginta annorum, temperamenti melancholico-cholerici, strictioris corporis habitus, sed humoribus abundans, & hypochondriacis obnoxius symptomatibus, duro in juventute vitæ genere, ob valde curtam supellectilem, uti, multasque corporis defatigationes pati debuit. Correptus inde scabie sicca, septendecim annos natus, dura subire coactus fuit servitia; sub quibus multis in caput plagis percussus, variis sese exposuit refrigerationibus, atque sic paullo post, ex sicca humidam sibimet contraxit scabiem. Hanc pertæsus, hausta singulo mane, quam ipse mittebat, urina, & usurpato extrinsecus unguento, quod ex oleo raparum, sulphure ac mercurio vivo paratum erat, protinus repulit; at mox graviorem incidit morbum, quo cum per decem annos ad hanc usque diem conflictatur, hisce semet exserente notis. Per intervalla, quæ quotidie crebra sunt, persentiscit primum in dextro latere motum quasi undulatorium, qui brevi tempore ad caput usque ascendens, omnem sensuum ac rationis usum tollit, atque omnis motus in dicto toto latere post se trahit abolitionem. Dum adhuc sibi constant sensus, junguntur vehementes anxietates, & vomendi conatus: turbatis vero jam sensibus, discurrit cancrorum in morem retrorsum, atque tum subito in terram concidit, immobilisque prorsus, extenso dextro pede, ejusdemque lateris manu contremiscente, jacet. Vultus præterea rubet, & venæ intumescunt valde; neque vero pollices in manum comprimit, nec spuma ex ore prorumpit, nec ullæ sunt artuum motitationes. Ipse paroxysmus, vix temporis minutum explet, atque tum cessat, ægro existente vegeto, & de nullis amplius conquerente molestiis.

Variorum medicorum consiliis, multisque remediis usus est: quæ inter fuit electuarium quoddam, a cujus usu id quidem solaminis percepit, ut in paroxysmo nec recurrat, nec concidat, sed statuæ instar immobilis persistat; verum abhinc epileptici insultus accesserunt; qui incertis quidem, nocturnis tamen semper invadunt temporibus, atque altum soporem cum copiosissimis sudoribus relinquunt. Notari vero meretur, utriusque mali paroxysmos a levi in diæta, & potu excessu averti posse; sed sequenti periodo, eo majori recrudescere vehementia. Prior affectus intentiores meditationes statim excipit, & si diu sederit, surgens protinus eo corripitur: quod si vero obambulet, ab eo liber est. Observatur quoque hic morbus frequentior luna decrescente, quam quidem increscente; & hic non minus, ac epilepsia circa æquinoctia, quando venam suasu medicorum tundendam præbuit, crebrius & vehementius invaserunt. Ceterum præter dextri lateris resolutionem, memoriæ debilitatem, ac torvum vultus aspectum, nullis adfligitur passionibus; sed adpetitu integro gaudet, alvusque nunquam non respondet.

Hæc est sævarum adfectionum idea; quarum caussas penitiores nondum eruere valui. Scio equidem, quod sicuti totius nervosi generis debilitas isti malo remotam; ita motus spirituum irregularis, explosivus, a spasmodica partium membranaceo-nervosarum constrictione, sangui-

guinem, plus justo copiosius ad caput propellente, efficientem proximam; & sanguis viscidus, acris, & vellicans, mediatam caussam præbeat. Nec me fugit, quod temperamentum melancholico-cholericum, ærumnosa victus ratio, corporis crebra refrigeratio, capitis ac cerebri a verberibus contusio, atque commotio, mœrores, tristitiæ, & scabies inopportune retropulsa, tamquam occasionales contribuerint caussæ. Verum occurrunt quædam momenta v. g. quod malum sequatur meditationes, & ægrum a sella surgentem adoriatur &c. quæ valde dubium ancipitemque me reddunt; quorum ratione, si cordis palpitatio, pulsus irregularis, & impedita spiratio jungerentur, utique polyposa suspicarer concrementa.

Interim his in curando uterer indicationibus, ut genus nervosum per roborantia interna pariter ac externa confortarem, sanguinis molem per hirudines ano admotas imminuerem, qualitatem per alterantia, & ea, quæ salutares adjuvant excretiones, emendarem, ejusque congestiones ad caput ope pediluviorum derivarem, & denique irregulares spirituum motus congruis remediis sopire studerem. At hæc omnia Tuo, Vir Experientissime, acutissimo judicio submitto; nec nisi eo adjutus, quicquam tentabo.

RESPONSIO CONSULTATORIA.

Dirus affectus, cujus caussa consultus sum, utique est spasmodico-convulsivus, qui primario quidem a strictura membranarum, quæ cerebrum & medullam spinalem investiunt, dependet, omnes vero totius corporis nervosas ac membranaceas partes in consensum trahit. Ex caussis vero, quæ huc contulerunt, sola sufficit scabiei per unguentum, ex oleo raparum, sulphure ac mercurio vivo facta repulsio; quæ remedia tubulos nerveo-membranaceos cutis graviter constringendi, & serum acre causticum, quod in glandulis subcutaneis hospitatur, intus agendi, potenti pollent efficacia. Quum autem retroacta ista materia, veneni instar nervosis incumbit partibus, iisque, quoniam subtilis est, profundius, ac intimius insinuatur: facile patet, cur ex ea caussa graves nervorum, atque cerebri affectus, quos spirituum morbos vocare solent, pullulare possint ac soleant.

In nostro quidem casu vero videtur simillimum, quod spasmodicæ stricturæ circa ventriculum maxime & intestinorum canalem, nominatim pylorum, intestinum duodenum, canalesque, qui valde nervei sunt, biliosos, fixam primum obtinuerint sedem: quæ coarctatis inferioribus, humores majori copia ac impetu ad superiora, maximeque caput compulerunt. Inde vero id resultat incommodi, ut cruor a capite per venas rediturus, ob nimiam molem in iis stagnet, easque interdum, sicuti testantur cadaverum sectiones, varicosas reddat. Hinc carotides, quæ oculum ingrediuntur, sanguine turgidæ, compresserunt nervos opticos, iis vicinos; ideoque visus obnubilationem ac vertiginem induxerunt: & quum eidem fato reliqui, qui sensui motuiq; serviunt, nervi fuerunt obnoxii, non mirum est, quod sensuum motusq; voluntarii in dextro potissimum latere, quod caussis mali forsan præ sinistro patet, abolitio exceperit, & æger in terram delapsus, manum pedemque dextrum tremebundum extenderit.

Præterea vehementiori sanguinis ad caput raptui debetur vultus rubor, venarumque sanguine fartarum turgescentia; neque minus ab ejusdem copiosiori ad præcordia compressione horum ineffabilis anxietas suos mutuatur natales. Conatus vero vomendi partim a materia peccante, quæ in primis viis stabulatur, partim a spasmodica nervorum ac membranarum cerebri constrictione proficiscuntur: siquidem crebrior experientia testatur, quod violentas, & a caussa externa factas capitis læsiones, per consensum, non raro vomendi conatus, & ipsi vomitus comitentur. Atque sic exponenda erit ratio paroxysmorum, quos malum nostrum formare solet, cujus diuturnitas confirmat eam observationem, qua

docemur, ejusmodi spasmodicos nervorum morbos, non modo diutius inhærere, & in consuetudinem degenerare; verum etiam in morbum tandem transire comitialem; qui nostri quoque mali molestissimus jam deprehenditur comes.

Verum sunt adhuc quædam momenta, quæ attentionem merentur; nimirum quod diætæ errores, circa mali accessionem commissi, paroxysmos remorentur, illi tamen posthæc vehementiores revertantur. Non raro observavi, quod in iis, qui asthmate convulsivo, vel doloribus ventris spasmodicis laborarunt, si ante consuetas mali accessiones, vel gulæ nimis indulserint, vel vinosos potus copiosius ingesserint, illæ vel prorsus per aliquod tempus siluerint, vel valde mitiores fuerint. Ratio hujus phœnomeni mea quidem sententia hæc est: Per nimiam ingestorum, præsertim spirituosorum molem, partes nervosæ infimi ventris, maxime ventriculus ac intestina, justo violentius dilatantur & extenduntur; quum vero ab earum spasmodica constrictione plerumque incipere solent præternaturales motus, facile patet, cur ea per contrariam extensionis motionem impedita, hi motus fieri nequeant.

Notabile est, profundiores meditationes illico suscitare malum. Atque hunc effectum quotidiana confirmat experientia: ubi enim cunque nervosæ partes jam debilitatæ, & ad motus irregulares sunt pronæ; insignem & affectus animi, & acriores cogitationes obtinent vim non modo spasmodicas affectiones revocandi, verum etiam ad ipsam insaniam, melancholiam, epilepsiam, quin apoplexiam permagnam conferunt symbolam.

Neque minus animadversione dignum est; quod si sederit aliquandiu æger, tumque surgat & progrediatur, mox in malum vertiginosum incidat. Exinde dispalescit, caussas externas vel levissimas, qualis hic est sola corporis motitatio, adaugendo motum sanguinis progressivum, in revocandis nervorum morbis esse efficacissimas.

Æque meretur attentionem; quod malum luna decrescente invalescebat. Perpetuæ nimirum regulæ instar est, graviores capitis morbos, qui per certos temporum circuitus redeunt, velut sunt melancholicæ, maniacæ, epilepticæ, paralyticæ ac apoplecticæ affectiones, plerumque lunæ mutationes sequi, & ea mox decrescente, mox increscente exacerbari; aut sub eodem lunæ situ, quo primum invaserunt, posthæc semper reverti. Hinc vero docemur, quantam potentiam, mediante nostra atmosphæra, in corpus humanum, ejusque sensibiliores potissimum partes, quales sunt nerveæ, ac membranaceæ, alternandas possideat luna: & quoniam a tam levi externa caussa ægritudines nervosi generis revocari ac exacerbari possunt; illud exinde resultat monitum practicum, ut medentes studiose caveant, ne ejusmodi affectiones fortioribus ac violentis adgrediantur medicaminibus.

Denique non silentio erit prætermittendum, quod accessiones & vertiginosæ, & epilepticæ, tusa circa æquinoctia vena, acerbiores pariter ac diuturniores infestaverint. Quare non ignorari oportet, sanguinis missiones in hisce adfectibus, qui tantum non semper vel nimia mole, vel spissitudine humorum foventur ac nutriuntur, convenientissimum quidem præbere subsidium; attamen insigni cautione atque prudentia opus est, ut probe discernatur, quantum cruoris, quonam tempore, & in qua corporis regione sit detrahendum. Adnotamus enim, perniciosum esse, sanguinem in paroxysmo, vel brevi ante eum mittere, aut ejus, si nimium abundaverit, parciorem evacuare quantitatem. Necesse porro est, ut mox ab instituta phlebotomia tepidiora pediluvia & interna diaphoretica in usum vocentur: quo nimirum hisce presidiis sanguis per totum corpus equaliter distribuatur, maximeq; ad inferiores partes invitetur, & tali ratione nova spasmorum caussa, quam humorum inæqualis circuitus præbet, illico præscindatur.

His præmissis, ad curationem mali præsentis, vetustate sua in consuetudinem

jam

jam degenerati, transeundum erit. Neque aliæ hoc scopo mihi sunt intentiones, quam illæ, quas medicus historiæ morbi adposuit; at optassem, ut ejusmodi remedia exhiberet supellex medica, quæ his indicationibus adprime facerent satis. Certe officinæ pharmaceuticæ hisce remediis fere vacuæ sunt; at si adhuc salutis in hoc diro malo quædam restiterit spes, ea magis ex curatiori victus observatione, & prudenti rerum non naturalium usu erit repetenda. Idcirco ea, quæ commendare in hisce casibus soleo, medicamina in aeris mutatione, peregrinationibus ad loca salubria, corporis exercitationibus, præsertim per equitationem instituendis, balneis aquæ dulcis, pediluviis, abstinentia a vino, & spirituosis, rebusque mentem fagitantibus unice consistunt: quibus ex pharmacis addere juvabit usum nitrosorum cum potu tenui, atq; lactis asinini; ac denique alvi perpetuam conservare expediet lubricitatem. Hæc, licet funditus neutiquam exstirpare valeant ejusmodi contumaces morbos, quorum vis omnem medicinam superat; attamen ipsis egregium solamen intulisse, crebriori doctus sum experientia.

CASUS CLII.

De morbo spasmodico convulsivo.

DEcem annorum puella incidit elapso abhinc anno, vernali quidem tempore, in febrem intermittentem; quæ sumta per aliquot dies tinctura quadam, colore pellucido vinum recens Franconicum adæquante, & a Chirurgo ipsam præscribente pro sale absynthii in aqua soluto venditata protinus cessavit; & licet per octiduum reverteretur, ejusdem tamen tincturæ ope prorsus debellata est. Dederat allegatus Chirurgus id genus remedii, aliis quoque eo tempore febrientibus: qui ad unum omnes testantur, se ab ejus usu, ructus, vomendi conatus, & lymphæ limpidæ ex ore rejectionem fuisse passos. Interim puella, ab hac febre liberata, paullo post lenta contabescere videbatur: qua ope medici cujusdam celebrioris persanata, per totam æstatem, sequentemque autumnum, rectissime valuit.

Verum currentis anni mense Januario, hora prima meridiana, sumto prandio, simul & semel de torminibus ac puncturis ventriculi, ad dextrum hypochondrium excurrentibus conqueri cœpit; iisque per horæ circiter quadrantem, juncta vehementi nausea, horrendum in modum discruciabatur. Hæc adfectio per tres inhærebat hebdomades, adeo, ut semper circa dictum meridianum tempus invaserit; qua remittente, per integrum diem satis bene habebat, nisi quod per intervalla vomendi conatus persentisceret. Dabantur laxantia, a quibus movebantur excrementa duriora, globiformia, prunoque colore tincta. Remittebat inde prior affectus; sed brevi post succedebat singultus, qui eam mane expergefactam adoriebatur, & cum proclivitate ad vomendum interdum complicabatur, brevi vero conquiescebat. Jungebatur præterea, aliquot elapsis diebus, molestior adflictio, & per intervalla, quæ quotidie septies, quin novies repetebant, hisce notis invadebat: Præviis oscitationibus, oculi fortiter claudebantur, ut nulla arte potuerint aperiri, tum sequebatur insignis primum abdominis, mox totius corporis tremor, atque his per horæ quadrantem vexata, oscitabat iterum, & ad se redibat: valens ceterum, donec novus accederet paroxysmus.

Novissime vero per tres circiter hebdomades, ita se habet malum: Expergefacta mane, pandiculationibus, & oscitationibus vexata, claudit oculos, mox contremiscit abdomen, totumque corpus, tum emittit copiosos ructus, & sub horum explosione aperit oculos, quos iis cessantibus illico rursus comprimit: atque horrendis dolorum in abdomine, & circa femora tormentis cruciata, miserandos edit planctus. Hos dolores solvunt denuo ructus, apertis semper oculis emissi; quos iterum tormina sequuntur, & hi dolores cum ructibus aliquoties alternant: cuncta vero hæc symptomata,

quæ solvuntur oscitationibus, intra horę quadrantem primum, jam vero intra aliquot minuta terminantur. Infestat hic paroxysmus tredecim, & jamjam duodecim tantum quotidie vicibus; sub quo nec rationis, nec sermonis usus aboletur, tantum abest, ut, oculis præsertim apertis, ad cuncta rite respondeat quæsita; & cum oscitationes comitantur frequentiores, probe tamen determinare potest illas, quibus præcise terminatur malum. Neque vero in hoc rerum statu collabuntur vires; sed ægra extra paroxysmum integro adpetitu, & bona gaudet valetudine. Urina plerumque tenuis mingitur, & a sanorum haud diffidet; interdum vero cocta, & lactis instar alba adparet, cum sedimento simili.

Suspicabantur vermes quidam medicorum; sed datis variis anthelminticis, non nisi unicus excernebatur. Injiciebantur clysteres, & adhibebantur balnea ex aqua fluviatili, furfuribus, & sapone confecta; at nihil ferebant levaminis, nisi quod ab eorum usu multi exploderentur per anum flatus. Nec denique ignorari oportet, puellam paucis ante horum malorum primam invasionem diebus, ex incendio in ea domo, ubi degebat, suborto, sed mox sedato, insigni perculsam fuisse terrore; qui num malo dederit originem, in dubio relinquitur.

CONSULTATIO.

Si mali, cujus historia mecum est communicata, primam caussam ac originem indagemus, vero videtur simillimum, illam a febre potissimum per medicamen merito suspectum inopportune suppressa esse derivandam. Ea quippe tinctura, quam chirurgus pro solutione salis absynthii venditavit, talis neutiquam fuit; siquidem hæc nec febrem supprimit, nec nauseam, nec vomendi conatum movet; ideoque justissima remanet suspicio, ne forsan mercuriale fuerit remedium; quod nervosas partes vehementer vellicare, debilitare, & ad motus spasmodico-convulsivos utique disponere potuit. Quicquid vero sit, præter hancce caussam, quæ adhuc dubia existit, occurrunt adhuc binæ, quæ huic malo inducendo satis opportunæ, atque efficaces deprehenduntur. Prior est insignis, quam puella ex incendio in suo conclavi suborto, brevi ante mali accessum, percepit terror, qui ad motus spasmodicos, quin epilepticos suscitandos, solus teste experientia sufficit. Alteram præbent vermes; quorum præsentiam partim ex facta jam lumbrici excretione, partim ex sedimento urinæ lacteo, dubio procul colligere licet. Terror primum effectum in partem intestinorum inferiorem egisse, eamque contraxisse videtur; unde puella protinus de vehementi dolore in dextro hypochondrio, & alvi obstructione conquesta fuit: illum enim dolorem a flatibus, per constricta inferius intestina, sursum actis, partesque nervosas intestinorum valde distendentibus derivandum esse duco. Vermibus vero in intestinorum canale, aut, quod pejus est, ipso ventriculo hospitantibus, debentur reliqua symptomata, veluti sunt nausea, ructus, & rejectio muci liquidi ex ore, tormina intestinorum, tremor abdominis, & totius corporis, ac contractiones musculorum, qui palpebras claudunt; hæc enim omnia non nisi motibus spasmodicis absolvuntur, & frequenter a vermium colluvie suos mutuantur natales.

Quod itaque curationem attinet, hanc ad binos potissimum dirigendam esse scopos arbitror: nimirum, ut sordes acres, atque biliosas, nec non colluviem verminosam ex canale intestinorum eliminemus; & subinde motus partium nervosarum spasmodicos-convulsivos, per demulcentia, relaxantia, & antispasmodica consopiamus. Quo nomine operæ pretium facturos puto clysteres, ex lactis unciis quatuor, mellis drachmis tribus, & nitri drachma una paratos; quos per octo successive dies, mane pariter ac vesperi infundendos suadeo; siquidem non modo constrictas partes demulcendi ac emolliendi, verum etiam vermes evacuan-

cuandi, flatusque discutiendi, insigni pollent virtute. Ad hæc, bis quavis hebdomade, mane post adplicatum clysma, sorbillare conveniet potiunculam laxantem, cujus hæc sit formula: Recipe mannæ electæ, cremoris tartari ana drachmam, coque & solve leni calore in unciis quatuor aquæ graminis, colaturæ adde olei amygdalarum dulcium unciam. M. D. pro duabus dosibus.

Reliquis diebus mane sumantur duo vel tria cochlearia olei amygdalarum dulcium ex jusculo avenaceo; & interjecto horæ spatio, alternis diebus, capiantur octo pilularum, quæ sic habent: Recipe aloes rosatæ drachmam, sagapeni, asæ fœtidæ, myrrhę electæ, mercurii dulcis, extracti panchymagogi Crollii ana scrupulum, extracti croci, castorei, salis succini ana grana quatuor, olei tanaceti guttas tres. M. F. pilulæ, ex scrupulo uno no. XXIV. parandæ. Illis vero diebus, ubi non adhibentur pilulæ, vesperi immittendi sunt pedes in pediluvia ex aqua fluviatili, furfuribus triticeis & sapone veneto concinnata, atque tum petendus lectus. Denique sub epulis assumantur quindecim guttæ de hac mixtura: Recipe essentiæ tanaceti, myrrhæ, santonici ana unciam semis, extracti absynthii, gentianæ rubræ ana grana duodecim. M. D.

Quod si ab horum usu intra quatuor hebdomades non cessaverint motus convulsivi; tunc abs re fore statuo, ut acidulæ Selteranæ, cum dimidia lactis parte commixtæ in usum vocentur.

CASUS CLIII.

De affectu spasmodico convulsivo diris symptomatibus stipato.

PUer 12. annorum, temperamenti sanguineo-cholerici, ingenii admodum floridi, parentibus hæmorrhoidariis natus, binis abhinc annis febre corripiebatur tertiana. Hæc per integrum semestre variis remediorum generibus oppugnata, omnium vim elusit; donec tandem, excretis multis ascaridibus, sensim remitteret, & vires cum adpetitu redirent. Ceterum per totā fere vitam a morbis gravioribus immunis mansit, nisi quod variolas cum convulsionibus stipatas olim sustinuerit: & trimulus existens ob vehementiorem terrorem per aliquot dies epilepsiam passus fuerit. Elapso vero anno rursus ingenti, eoque iterato percellebatur terrore; & inde statim commotionibus febrilibus, doloribus dorsi & capitis, gravitate artuum, convulsionibus, delirioque prehendebatur. Datis quibusdam medicinis, & excretis denuo ascaridibus, remittebant hæ truculentæ affectiones: sed brevi post, ex matris gravi, & cum vitę periculo conjuncto morbo, valde contristatus, adpetitus defectum, & vehementes faucium constrictiones, cum deglutitionis impedimento persensit. Hic cum novus isque gravis accederet terror, incidit in veras, atrocesque convulsiones, ad hanc usque diem inhærentes. Invadebant nempe decies, quin & vigesies quotidie, & sic habebant: Artus primum externi distorquebantur, ita tamen ut alternatim mox dextrum, mox sinistrum brachium, nec non pedes huc vel illuc traherentur, corporis truncum mox antrorsum, mox retrorsum flectebat; tum saxo immobilior obrigescebat, incurvatis pedibus; mox spasmus maxillas cum ore distorquebat; faucesque cum suffocationis metu constringebat; brevi post pondus a summis faucibus ad abdomen devolvi videbatur; sequutisque ructibus, solvebatur paroxysmus.

In cassum contra hunc affectum usurpatis varii generis specificis, & antepilepticis; medicus, purgato prius supra infrave corpore, malum oppugnavit antiscorbuticis, anthelminticis, aperitivis, nervinis, antepilepticis, roborantibus, cephalicis, interpositisque clysmatibus ac laxantibus remediis: neque minus ex topicis linimenta nervina, spiritus ac balsama adplicavit, eo effectu, ut efflorescente per totum corpus purpura, puer versus solstitium currentis anni æstivum convalesceret, & quum antea, pedibus juniti haud posset, quin statim obrigesceret, post hanc curationem, ambulandi

perfectam recuperaret facultatem, scholam vegetus frequentaret, corpusque sedulo moveret.

Reversa itaque sanitate, accedebant hæmorrhoides fluentes: quarum jam septem annos natus quædam exhibuerat indicia; quæ, si impeditius promanabant, aut plane silebant, dolores in dorso, & intestino recto post se trahebant. Neque vero ulla his opponebantur medicamina, præter pulveres antispasmodicos interdum datos. Dum hæc fiebant, ad studia rursus indefessus incumbebat, memoriamque valde fatigabat; & præterea cibis incongruis, dulcibus, pannificiis, placentis, cum lardo præsertim confectis, pomisque immaturis delectabatur. Hinc, cumulatis denuo in primis officinis cruditatibus, accidit, ut quinque circiter abhinc hebdomadibus, febre quadam corriperetur, quæ quotidianæ intermittentis instar, ingenti frigore, per unam alteramve horam durante, quotidie impetebat, & nullum fere æstum, nec aliud symptoma insequens habebat. Quo facto hæmorrhoides non amplius profluebant, sed vanis dumtaxat moliminibus vexabant, jungebatur iterum scorbutica cutis efflorescentia, cito disparens; & tandem ex improviso recrudescebant pristini motus convulsivi.

Aspernabantur hac vice cuncta, licet præstantissima subsidia; tantum aberat, ut versus novissimum autumnale æquinoctium insigniter exacerbarentur, lunaque increscente magis invalescerent, & adhuc insistant contumacissimi. Paroxysmi enim sæpe trigesies quotidie recurrunt, &, quod notatu dignum est, matutinis horis breviores ac mitiores; sumtis vero epulis, aut animo vehementius commoto, & frequentiores, & acerbiores observantur. Antecedunt ineffabiles præcordiorum anxietates, sequuntur faucium constrictiones, & in externo collo tumor conspicitur, tumque excipiunt convulsivæ agitationes, sub quibus, miserando spectaculo, flet, ridet, commordet dentibus, vociferatur, manibusque adstantes percussurus petit. Solvuntur paroxysmi copiosis ructibus, & relinquunt insignem corporis lassitudinem: salvo tamen permanente rationis usu.

Ceterum noctem tranquillo transigit somno; nec nisi expergefactus affectu suo corripi incipit; pulsus fertur semper æqualis, atque durus; urina mingitur sanorum simillima absque ullo sedimento; adpetitus est integer, quin paullo avidior; alvus autem non, nisi dato laxante, aut infusis clysteribus, vel globulis moschatis solicitata respondet, tumque stercora reddit indurata, stupenda quantitate.

Et hæc est diri, quo vexatur, morbi idea: qui, quoniam veremur, ne in habitum transeat, ac consuetudinem, convenientem flagitamus medelam, deque illius indole ac caussis informari cupimus.

RESPONSIO CONSULTATORIA.

Aspectu atrox quidem, & horrendum est malum, quod puerum bonæ indolis ac spei immaniter habet: verum neutiquam tam grave, quin multam sanationis spem relinquat. Referri nimirum meretur ad affectus spasmodico-convulsivos, qui ex membranis spinalem medelam amplectentibus, primario pullulantes, omnes subinde nervos, ac nervosas inde proficiscentes partes, quin ipsius cerebri tunicas, in truculentorum motuum consensum rapiunt. Atque harum membranarum spasmodica constrictio formalem eorum morborum rationem constituit; ita tamen, ut, sicuti illa strictura, si primario cerebri membranas occupaverit, veram producit epilepsiam; ita eadem, si in medulla spinali fixam sedem obtinuerit, convulsivos artuum externorum motus, jactationes, tractiones, distensiones, cum extremorum refrigerationibus, alvi obstructionibus, ac præcordiorum anxietatibus stipatas, progeneret. His in præsenti casu jungi videtur cerebelli, nervorumq; inde prodeuntium strictura; ex qua risus, fletus, ac vociferationis rationem derivare licet.

Quod vero caussas sævarum harum passionum attinet; ex iis præcipua est crebrior ille terror, quo perculsus fuit puer;

puer, qui ad inducendos ejusmodi affectus insigni pollet facultate. Deinceps in censum causarum veniunt vermes, in canale intestinorum stabulantes, quos, rodendo horum nervosas tunicas, vehementissimas convulsiones excitare posse, quam plurima scriptorum testantur monumenta. Accedit porro sensibilior, & ad motus irregulares proclivior cerebri, & nervosarum partium in nostro aegrotante constitutio; quam vivax, quo puer gaudet, ingenium, & nimia ad animi affectus, terrorem, & excandescentiam promptitudo significant. Nec silentio praetermittenda est nativa ad fluxum haemorrhoidalem dispositio, ejusque praematura eruptio: quae clarissimum praebet documentum, interiores abdominis partes, maximeque intestina spasmodicis patere affectionibus. Tum quoque attentionem meretur inconveniens victus ratio, qua puerum edulia dulcia, poma immatura, atque panificia in deliciis habere percepi; unde cruditates acidae, biliosae, atque flatus, spasmorum nutritores, copiosius ingenerantur. Et denique concurrit ingenii, memoriaeque nimia fatigatio; quae magnam vim hosce affectus & revocandi & exacerbandi, teste experientia locuplete, possidet. Quum itaque tot, tantaeque caussae ad immanem hunc in nostro puero morbum contribuerunt; atque hic plus una vice recruduit: non mirum profecto est, si solidae nervosaeque partes, harum irregularium motionum tantam habitudinem acquisiverint, ut a levissimis caussis illę protinus repullulaverint. Quamvis vero ejusmodi affectiones nervosi generis perquam difficilem admittant medicationem, quin ab iis, quae vulgo opponi solent, medicaminibus, maxime si calidiora fuerint, ac fortiora, magis contumaces reddantur: attamen crebra compertum habeo observatione, quod in tam tenera aetate, usurpatis blandis & diaeteticis remediis, temporis beneficio adjutis, omnino profligari queant.

Quamobrem votis nos potituros confido, si hac utemur medendi ratione. Primum quidem experientia pariter, ac probatissimorum medicorum testimonia docent, non ullum in hisce nervorum vitiis fructuosius esse praesidium, quam quod ex loci aerisque mutatione desumitur. Hanc igitur ante omnia commendo; & ut aeger ad talem locum transferatur, in quo simul ab animi pathematibus, timore, terrore, iracundia, nec non studiorum exercitiis vacuus sit, etiam atque etiam hortor. Deinceps convenientem seligere oportet potum; quo fine omne vinum, omnisque cerevisia, sive sit lupulata, sive triticea exsulare debet, & pro potu ordinario sequenti decocto uti juvabit: Recipe rasurae cornu cervi, radicis scorzonerae ana uncias tres, radicis pœoniae, cichorei ana unciam semis, seminis fœniculi drachmas duas. Conc. D. S. species, quarum uncia una cum binis aquae mensuris per tres horae quadrantes decoquantur. Non minus a cibis salitis, acidis, flatulentis, & omni placentarum genere studiose cavere, epulisque parcioribus uti expediet.

Praeterea ex usu in his morbis mihi est lac asininum, hac ratione usurpandum: Lac ex asina, cujus purum sit pabulum, recens mulsum, quantitate dimidiae mensurae, cum quarta fontis Selterani parte permixtum, & aquae ferventi, ut incalescat, impositum, mane intra lectum, successivis haustibus sorbilletur, fugiendo omnem per tres horas ciborum usum. Quod si vero haec duo medicamina haud in promptu fuerint, illis serum lactis caprini substituere licet, quod paraturus lactis caprini recens mulsi mensuram dimidiam, in patina stannea sub continua, ne aduratur, agitatione leni calore ad consistentiam pulveris flavi evaporet, pulveri huic aquae purae fontanae mensuram dimidiam affundat, & ebullire invicem sinat, ut pulvis solvatur, tum percoletur, quo caseosa remaneat substantia, & percolatum serum eadem ratione, ac lac asininum singulo mane potetur. Quaecumque sint haec medicamina, per sex vel octo hebdomades illis uti oportebit; ita tamen, ut eorum initium capiatur a ventris purgatione, quae sumtis primo mane mannę uncia una & dimidia cre-

cremoris tartari drachmæ uni nupta, & in lacte, vel ejus sero soluta, commode obtinebitur.

Ad hæc non levem præstabunt opem pediluvia tepidiora, ex aqua pluviatili, furfuribus triticeis, sacculo inclusis, & lacte vaccino concinnata; in quæ singula vespera ad suras usque pedes ægroti immittantur pueri. Ex pharmacis primum, quod commendo, est pulvis nervinus, sic parandus: Recipe pulveris Marchionis, lapidum cancrorum, cornu cervi sine igne ana drachmam unam & semis, cinnabaris nativæ, succini præparati ana scrupulum unum, nitri purificati grana decem, castorei grana octo. M. F. pulvis, cujus drachma dimidia, ex aqua florum tiliæ, vel primulæ veris, alternis vesperis assumatur. Reliquis, ubi hic pulvis haud adhibetur, diebus, hora pomeridiana quarta capiantur decem guttulæ spiritus, quem simul mitto, nervinum, antispasmodicum, flatusque discutientem. Extrinsecus, semel vel bis quotidie, spinæ dorsi in loco calido inungatur linimentum nervinum, hac ratione componendum: Recipe axungiæ humanæ uncias duas, olei lavendulæ, balsami Peruviani, olei nucistæ destillati ana drachmam unam, olei rutæ guttas viginti. M. D. Denique conservetur corpus in moderato calore ac perspiratione; ac crebro moveatur; nec enim dubito, quin horum debitus usus exoptatissimam sit allaturus medelam.

Respondit etiam votis eventus; siquidem relatum mihi est, adhibitis, quas proposui, medicinis paroxysmum sensim mitigatum primum vigesies tantum de die, mox decies, tum quater reversum, tandem prorsus evanuisse, puerumque plane consanuisse.

CASUS CLIV.

De singulari quodam affectu spasmodico convulsivo.

Generosa, ac valde formosa virgo, solitudinis, & vitę sedentarię amantissima, septemdecim annorum, & avidiori ciborum adpetitu gaudens, spasmodico convulsivo morbo obnoxia, potavit hoc anno acidulas Schwalbacenses; & posthæc Francofurtum se conferens, male rursus habuit, atque ideo medicum accersiri curavit. Is eam paroxysmo convulsivo, quem plus simplicis vice erat passa, occupatam deprehendit: sub quo omnes totius corporis artus alternatim spasmo torquebantur, caput retrorsum trahebatur, oculi obrigescebant, os hiabat, linguam exserebat, & memoriæ vis penitus languebat, adeo, ut eorum quæ in paroxysmo agebantur, hoc finito, reminisci non potuerit. Quum præterea sanguine turgebat, & menstrua periodus imminebat, vena in pede tundebatur, & dabantur pulveres ex nitro, cinnabari, castoreoque parati, non sine fructu egregio.

Exploratis quibusdam antecedentibus momentis, referebat ægrota, hunc affectum plerumque circa menstruum tempus recruduisse, sensim atrociorem. Affirmabat, se juniorem similes ferme insultus, sub lypothymiarum nomine sustinuisse; & jamjam accessiones illas antecedere atroces dorsi, & intestinorum, maxime circa umbilicalem regionem, nec non capitis & ossis sacri dolores, extremorum frigus, oculorum caliginem, sensumque formicationis, qui in digitis pedum æque ac manuum incipiens, sensim per umbilicum, cordisque scrobiculum ad caput ascenderet; tumque sub sequutis pandiculationibus excipere paroxysmum.

Præterea vero notatu dignum erat, quod, sicuti in ejusmodi morbis plerumque suppressio, vel inordinatus minimum menstruorum successus jungatur, ita e contrario in hoc casu ea ferantur copiosa. In paroxysmo, more epilepticis solito, neutiquam in pugnum colligit pollices: a gravi autem terrore, iracundia, cibisque dulcibus, & vinosis potibus ille valde exacerbatur; quid? quod eo tempore, quo adfligit malum, ab omni carne, & jusculis inde paratis, majorem istius vehementiam persentiscat. Neque ipsi suppetias aut ullum levamen attulerunt

runt acidulæ Schwalbacenses, hunc in finem potæ: & denique insigni obstructione alvi vexatur, adeo, ut vix singulis octo vel decem diebus reddatur.

Dictum itaque est, ægram misso sanguine, & dato pulvere melius habuisse: vix autem unus vel alter dies effluxit, cum menstrua prorumperent, more consueto admodum copiosa, quotum fluxum mox comitabantur motus convulsivi; adeo ut quamdiu uterus cruorem funderet, tam diu hi adfligerent; & cessante fluore, hi quoque remitterent, ægrotansque præter capitis, dorsi, laterisque dolores non haberet, de quo conquereretur. Redibant quoque somnus & adpetitus, neque vero adeo cessabant motus convulsivi, quin leves membrorum subsultus, maximeque opistotonæ agitationes, licet momentaneæ tantum, quotidie recurrerent; alvi segnities dicto modo persistebat, & calor conclavis illico sanguinis orgasmum, & præcordiorum anxietates excitabat.

Versus instantem igitur menstruorum fatalem periodum, propinabat medicus blanda laxantia, nec non pulveres ex specifico cephalico, nitro, castoreo, & limaturæ chalybis granis octo concinnatos, bis quotidie sumendos, & Elixirium aperitivum Clauderi, cum tinctura castorei remixtum inter epulas porrigebat. Infundi quoque ano jubebat clysteres, qui licet primum spem votis facerent, tamen excitabant abdominis tormina, & præcordiorum anxietates; unde his omissis, ob turgentem sanguinis abundantiam, vena in pede secabatur. Hinc factum est, ut virgo ægra, binis successive mensibus cruorem ex utero redderet satis quidem copiosum, motiones vero, quæ junctæ erant, convulsivæ levissimæ fuerint, & illa intermedio tempore integra sanitate gauderet.

Postquam autem, omisso chalybis usu, tertium instabant menstrua; caput & reliquum corpus doloribus iterum agitari cœperunt, & erumpente sanguine, pristina illico revertebantur convulsiva symptomata, eaque vehementissima. Jungebatur insuper paroxysmis, anxia & lamentabilis vociferatio, qualis eorum est, qui sævius cruciantur tormentis, tanta quidem atrocia, ut inde sanguinis e pulmonibus timeretur eruptio: cujus tamen, finito paroxysmo, prorsus erat inscia. Ipsæ accessiones invadebant cum ingenti circa cordis scrobiculum dolore, quem sequebatur spirandi angustia, sensim invalescens, & tandem in vociferationem illam desinens, cujus comes erat insignis totius corporis tremor.

Cum silente menstrua purgarione silebant cuncta symptomata, dabatur iterum pulvis ex solo specifico cephalico, nitro nupto paratus; sed accedente quarto lunaris tributi termino, pristina ludi cœpit scena. Tum in usum vocabatur pulvis catholicus purgans Glauberi, qui tribus pro dosi granis, specifico cephalico nuptus, & primum semel, paullo post bis quotidie propinatus, id commodi secum ferebat, ut jam alvus alternis diebus solveretur, & convulsivæ agitationes externarum partium insigniter remitterent; hæ vero magis ad interna ruerent, adeo, ut per aliquot horas, gravis instar syncopes, sine sensu, motu, ac vix notabili respiratione, moribundæ similis jaceret.

Ab hoc tempore adeo defecta est viribus, ut ipsam lecto perpetuo inhærere oporteret: abhinc quoque tam diversa paroxysmorum erat facies, ut eos ordine recensere, videatur impossibile; quare præcipua tantum notabimus momenta. Ingens vociferatio, dicta brevi ante ratione, per intervalla adfligit. Interdum, cessante, minimum vix notabili pulsu & spiratione, evanescit omnis vis sentiendi, obrigescit totum corpus, mox calidum, mox frigidum, gelidoque sudore perfusum, hiant oculi saxo immobiliores; mox lingua exseritur, variisque motitationibus agitantur artus; brachia mox contorquentur, mox cum digitis recta intenduntur, ut vix flecti queant, mox pollicem pugno includit. Nonnuquam alternis manibus aerem quatit, inanibus ictibus; iisdemque abdomen vehementer percutit, cum paroxysmi solutione; quæ etiam non raro subito

bito clamore fit. Quandoque singultiens motus ægram corripit, auditu quidem haud percipiendus, sed visu in faucibus adnotandus: quem primum raucedo excipit, tum vox perit, & sensim restituitur; ita tamen, ut si germanica lingua loquatur, ea minus sit articulata; contra si gallicam strepat, expeditior observetur sermo. Sæpius utrumque brachiorum reclinat, & dorso supponit, ut manibus insidere videatur: atque his, aliisque innumeris modis atrox malum tristem ludit tragœdiam.

Ipsum quoque paroxismorum initium variis modis se habet; mox inter amicas collocutiones, vegeta, ac incolumis, ab uno ad alterum latus corpus subito movere, & adeo vacillare incipit, ut lapsus in terram immineat; tum supina in lectum recidit, atque violentis motibus prehenditur. Mox taciturna fit, de dolore in vertice capitis conqueritur, & vel formicationis sensum in digitis manuum, sensim ad præcordia ac caput ascendentem percipit, vel motum undulatorium, a pedibus per abdomen, ac uterum, quem dolore atroci infestat, ad caput aspirantem persentiscit. Hunc sequuntur præcordiorum anxietas, ac dolores compressorii, spiratio sensim fit angustior, obnubilatur caput, rigent oculi, visus tamen facultate privati, & ipsa saxo immobilior per aliquot horas decumbit: vel loco hujus rigoris tetanodei, artus torquentur, distorquentur, variisque miris modis agitantur. Tum excipit sudor atque tremor omnium membrorum, & ipsa ad se redit, inscia eorum, quæ sunt acta. Attamen mirabile est, & suspicionem non abolitæ omnis penitus sensationis movet, quod iis, qui durante paroxysmo minus grata ipsi præstant officia, inimicum, vindictæque plenum, variis signis testetur animum. Finito paroxysmo dolores in vertice ac dorso patitur; &, cum antea noctes placido somno transegerit, per novissimum trimestre eas insomnes experitur, recurrente paroxysmo, mox leviori, mox graviori molestas, maxime priusquam obdormiscat.

Ceterum adpetitu jam fruitur imminutiori, calorem, olim ipsi infensum, commodius fert, animus ad varios adfectus valde proclivis est, ipsaque mox sine manifesta caussa tristis, mox hilaris conspicitur, mox sacris devota indulget meditationibus, precibus, atque cantationibus. Non minus distincte prænunciare valet, quonam die immineat mali accessio, anne gravior, vel mitior sit futura. Extra lectum commorari nequit, tantum abest, ut, si modo pedes ex eo propendeant, gravissimos patiatur dolores: idcirco, pedibus sub corpus inflexis supersedendo, miseram transigere oportet vitam.

CONSILIUM MEDICUM.

Affectus spasmodico convulsivus, quo atrocem in modum virgo generosa molestatur, totum quidem nervorum genus occupavit; inprimis autem eos, qui ex spinali medulla ad artus exteriores feruntur, nervos nec non intercostalem ramum, qui ex pari quinto, octavo, atque nono subortus, per plurima porrigitur viscera, pro sævarum motionum objecto habet. Unde non solum externi artus violentis motibus agitantur; verum etiam caput, os, lingua, oculi, & spiritales partes, in tristem eorum societatem rapiuntur. Atque primam immanis hujus affectus originem, ex nimis sensibili, quam a nativitate traxisse videtur, partium nervosarum dispositione repetendam esse statuo: cui, cum accesserint temperamentum sanguineum, copiosi sanguinis ferax, & passionum hypochondriarum, concurrente vita sedentaria adauctarum rudimenta; testantibus alvi obstructione, spasmis & flatulentiis imi ventris, & insigni animi mobilitate; non fieri potuit, quin malum in dies majores ceperit vires. Namque morbo hypochondriaco vexatis, humores generantur spissi pariter ac impuri, & acriores, qui spasmorum abdomen obsidentium ope, ad superiora atque caput

put magis compelluntur, & per nervosas membranas circulantes, has ad graves proritant spasmos. Quum vero partium infernarum spasmi, eo potissimum, quo menstrua fluunt, tempore exasperantur, quoniam ipse mensium fluor spasmo absolvitur: facile patet, cur in nostra quoque ægrotante, hoc maxime tempore malum infestaverit; dum scilicet spasmi in plexibus mesaraicis incipientes per dorsi spinam ascenderunt, & in universales tandem abierunt convulsiones. In tali rerum statu non mirum est, quod acidularum Schwalbacensium potationem sinister exceperit effectus: hæ enim naturali, quo pollent, frigore cursum humorum spissiorum per minima vascula eo magis retardant, transpirationis pleniorem successum remorantur, & iis, qui nervorum laborant imbecillitate, semper sunt inimicæ.

Opus itaque est, ut huic quam ocyssime medeamur malo; quoniam illud, terroris tædiique plenum, non omni vacat periculo. Siquidem ob impetuosum crassi sanguinis ad caput raptum, ille facile minima cerebri vasa perrumpere, ac extravasatus lethalem apoplexiam inducere potest. Neque vero negandum est, quin affectus ejusmodi firmius radicati, & in tantum habitum degenerati, ut a facillima revocari possint caussa, curationis spem valde angustam reddant, & prȩstantissima remedia valde eludant: attamen neutiquam desperandum est, quoniam, si debita adhibeatur medela, omnino nisi prorsus exstirpari, saltem insigniter sublevari possunt.

Ut autem in præsenti casu votis nostris potiamur, ad binos præsertim scopos dirigendam esse curationem arbitror. Primus est, ut effrænes partium externarum convulsiones perinde, ac graves internarum spasmos apte consopiamus; alter, ut tonum atque robur ventriculi & intestinorum restauremus: quo digestio fiat rite, generosus chylus elaboretur, sordium excrementitiarum colluvies debite eliminetur, atque sic fomes motionum præternaturalium removeatur. Perpetuæ enim regulæ instar habendum est, quod spasmodicæ partium internarum, maxime ventriculi ac intestinorum constrictiones protinus turbent, atque sufflaminent salutares excretiones, tam quæ per alvum ac transpirationem fiunt, quam sanguineas, quæ per uterum aut hæmorrhoides contingunt. Retentis ergo sordibus cumulatur acre impurum serum, idque cum reliqua humorum massa per corpus progressum novam spasmodicis affectibus præbet occasionem.

Obtinendis vero præfixis curandi scopis hæc medicamina satis esse factura confido. Primum videlicet valde commendo sequentem pulverem: Recipe pulveris Marchionis, lapidum cancrorum ana drachmam unam, cinnabaris factitiæ drachmam semis, nitri purificati scrupulum unum, extracti castorei grana tria. M. F. pulvis div. in 4. doses. Hunc pulverem vel solum, vel cum lumbricis terrestribus permixtum, bis terve quotidie, ex aqua chamomillæ vulgaris, vel primulæ veris, vel liliorum convallium, cum cerevisia Lœbeginensi destillata exhibere conveniet. Deinceps singulo mane quædam vascula infusi theiformis, quod ex herba melissæ, betonicæ, summitatibus millefolii, floribus chamomillæ vulgaris, salviæ, tiliæ, & aniso stellato paratur, sorbere expediet. Vesperi vero assumantur quinquaginta guttæ liquoris mei anodyno-mineralis, cujus tres partes, cum una liquoris bezoardici sint permixtæ. Egregium hoc est remedii genus, non in sistendis modo spasmodicis motibus, verum etiam facilitanda diaphoresi: quippe quod vesperi sumtum, ægrotos mane leniter sudare facit.

Ad roborandum autem tonum ventriculi ac intestinorum, insignis usus deprehendi has pilulas: Recipe extracti millefolii, florum chamomillæ, herbæ cardui benedicti ana drachmam unam, theriacæ veteris, corticis chinæ ana drachmam semis, croci grana duodecim, olei chamomillæ veri guttas octo. M. F. pilulæ, ex scrupulo uno numero viginti, quæ

quæ pro una dosi, alternis circiter diebus deglutiantur. Externe spinam dorsi sequenti linimento inungendam suadeo: Recipe unguenti martiati, axungiæ humanæ ana unciam unam, olei salviæ, lavendulæ, majoranæ, nucistæ destillati ana drachmam unam. M. D. Nec sine peculiari fructu adhibebuntur pediluvia ex aqua fluviatili, floribus chamomillæ, & surfuribus tritici parata, & vespertino tempore usurpata. Et ad alvinam non minus, ac menstruam excretionem facilitandam, operæ pretium facient pilulæ balsamicæ, ad Stahlii vel meam mentem confectæ; quas bis quavis hebdomade, sumto præcedente vespera pulvere præcipitante ex nitro, ac lapidibus cancrorum parato, mane numero quatuordecim devorare decet.

Ceterum cane pejus & angue fugienda sunt cuncta volatilia, calidiora, vaporosa & suaveolentia, quæ humores exæstuando augent spasmodicos motus. Quare etiam cautum omnis vini atque cerevisiæ usum esse oportet; cujus in locum commendarem decoctum ex radice chinæ, visco quercino & passulis compositum. Cœna sit parcior; fugiatur frigus, maxime pedum, & imi ventris, & omnes sedulo evitentur caussæ, quæ animum ad graviores invitant commotiones. Quæ, nisi suffecerint, motus corporis, mutatio cœli, & conveniens balneorum, maxime Tœplicensium usus, omnem curandi absolvent paginam.

CASUS CLV.

De singulari generis nervosi affectu, spasmodico-convulsivo.

MAtrona generosa, viginti octo annorum, temperamenti sanguineo-cholerici, habitus corporis tenerioris, animi vero affectibus, quod mirum est, parum obnoxia, bis peperit cum successu felicissimo. Secundum vero puerperium, quo sex abhinc annis perfuncta est, excepit mensium inordinatus, & nimius fluor, per octo integras hebdomades inhærens; tandemque sopitus, atroces imi ventris dolores reliquit, per quatuordecim dies molestos, tumque ope balneorum ex aqua dulci profligatos. Tum rursus utero cœpit gerere, debitoque tempore, felici partu puellam exclusit. Abhinc valuit per integrum annum, quo elapso menses denuo silentes novæ impraegnationis suspicionem movebant. Post decem autem hebdomades, subito prehendebatur doloribus ossis sacri, qui parturientium similes erant; quibus per aliquot horas vexata ad alvum sentiebat stimulum, atque hanc exoneratura præter opinionem ex utero reddebat concrementum carneum, cum insequente enormi hæmorrhagia. Hac sedata, menstrua per integrum annum, nimia ac inordinata fluebant; tandemque, ope variorum medicaminum, maxime acidularum Schwalbacensium, in ordinem redibant.

Mense Novembri anni millesimi septingentesimi noni, bis successive febre catharrali benigna laboravit: qua superata, cruor uterinus adhuc semel profluebat, tumque penitus ferri desinebat. At succedebant graves mox dentium, mox dorsi dolores, vomendi crebri urgebant conatus, ipsæque vomitiones, & abdomen gravidarum more grandescebat; quin post aliquot menses, manu ventri imposita, persentiscebat motum, qui magis magisque invalescens, præcordiorum anxietatem, spirandique demum difficultatem inducebat molestissimam. Dabantur pulveres antispasmodici cinnabarini, & ex vena in brachio tusa tres cruoris unciæ detrahebantur; sed nondum conquiescebat ille motus, tantum aberat, ut potius novus affectus per intervalla tandem accederet, qui hunc in modum habebat.

Abdomen, maximeque regionem epigastricam, tremula obsidebat motitatio, quæ sensim superiora versus ascendens pectus cum scapulis elevabat; caput antrorsum torquebatur; pharynx constringebatur, ut nec cibi, nec potus quidpiam admitteret; fauces peculiarem tremulum exhibebant sonitum, qualis singultientibus est, os, maxillæque variis modis:

dis distrahebatur, atque palpebræ celerrimo motu agitabantur. Neque vero sub ejusmodi paroxysmis, qui vix tertiam minuti partem explebant, & sæpissime recrudescebant, sumtoque potu calidiori statim revocabantur, pollices in manum comprimebantur, nec spumæ os obsidebant, nec ulli urgebant dolores, nec rationis, sensuumque usus turbabatur. Arteriarum pulsus erat parvus, debilis, ac æqualis; urina mox sanorum similis, mox turbida, cum copioso sedimento, & alvus aperta.

Hoc in rerum statu consultus medicus porrigebat pulveres antispasmodicos, cum pulvere lumbricorum terrestrium, Marchionis, nitro, cinnabarique mixtos; infusa ex herba millefolii, cum floribus chamomillæ; mixturam tonico-nervinam Stahlii, essentiæ castorei extractoque cascarillæ nuptam; Elixir uterinum Crollii, & oleum amygdalarum dulcium; extrinsecus vero, præter crebros clysteres, atque vesicatoria pedibus adplicata, linimentis, balsamisque nervinis, nec non sacculis resolventibus ac discutientibus dimicabat. Neque horum frustranea erat efficacia, siquidem malum, fracta sensim vehementia, intra paucos dies prorsus conquiescebat.

Verum elapsi binis hebdomadibus atrocius revertebatur; & ab extero, qui vocabatur, medico anthelminticis oppugnabatur, quoniam illud a vermibus derivabat. Ordinabat eo fine & mixturam, quæ ex gummi ammoniaci granulati drachmis duabus in aquæ melissæ unciis sex solutis erat confecta, & pulverem, qui habebat seminis santonici drachmas duas, corallinæ drachmam unam, mercuriique dulcis grana duodecim, & in quatuor dividebatur partes. Illam sequebantur non modo alvinæ dejectiones, verum etiam molestissimæ vomitiones; hunc sanguinis per alvum fluxus, & ab utroque remedio ingravescebat morbus, ac paroxysmi, brevissimis intervallis, invicem excipiebant.

Istis ergo, ne gravius inducerent periculum, omissis, ad oleum animale Dippelii descendebatur, quod ad tres vel quinque guttas, inter paroxysmorum remissiones datum, tam felicem præstabat effectum, ut gravis affectus sensim remitteret, ac cessaret, ægrotaque ejus vacuitate per integrum mensem gauderet, cum somni, adpetitusque integritate restituta. Brevi vero post idem recidebat, eodem ac antea modo; & eodem animali oleo in usum revocato, intra quatuordecim dies iterum evanescebat. Sextus tum agebatur mensis, ex quo gravida videbatur, nec fallebat spes, siquidem consopita convulsiva ac tremula motitatione, distinctior jam evadebat embryonis motus, & ipsa, recuperatis viribus, egregie habebat, nisi quod de insolita artuum, maximeque pedum lassitudine, atque gravitate conquereretur. Transigebat tamen reliquum gestationis tempus, a suo malo vacuum, donec tandem adventabat pariendi necessitas. Invadebant ad partum dolores, & cum his malum, quod per tres conquieverat menses, recurrebat, per crebros paroxysmos, fœtus exclusionem insigniter retardantes. Neque tamen minus post quatuor horarum decursum puer excludebatur, ad hanc usque diem integra fruens sanitate: Lochia fluebant rite, & affectus ille molestissimus, spasmodico convulsivus, non nisi prioribus puerperii diebus infestabat, reliquis silebat.

Sic sana ac incolumis visa mulier generosa, dum aliquando animi laxandi caussa, rheda se in rus vehendam curaret; ingentem capitis, & in primis dentium rheumatismum, cum vehementi cordis palpitatione stipatum incidebat. A quo liberata, lunare rursus persolvere cœpit tributum, larga satis quantitate, sed huic cessanti illico successit malum convulsivum, quod hoc usque cuncta eludens remedia inhæret. Paroxysmi prioribus per omnia similes sunt, nisi quod sub illis atroces dextrum hypochondrium circa lumbos discrucient dolores, & index manus dextræ digitus ita moveatur, ac si quempiam vocare vellet. Præterea, loco lassitudinis relinquunt gravem vertiginem, cum insigni oculorum caligine, veluti sudario obducti essent, conjun-

ctam,

ctam, adeo ut sæpius instar animo defectarum jaceat. Menstrua debito promanant tempore, satis copiosa: quibus fluentibus, silent convulsivi motus: iisdem vero cessantibus, hi tristem scenam agere incipiunt.

A novissimo puerperio contra has affectiones, nullis fere, præter pilulas Stahlianas, & liquorem quendam acidulum, qui phlegmati spiritus vitrioli analogus ad quindecim quotidie guttas sumitur, usa est remediis: sub quorum usu convulsivi motus mitiores quidem & breviores; at gravativa artuum lassitudo, vertigo, & oculorum caligo acerbiores pariter, ac diuturniores observantur. Balnea aquæ dulcis, cum furfuribus triticeis, malum exacerbare videntur. Et quoniam præter coryzam, quam a novissimo capitis rheumatismo perpetuam patitur, cum primario morbo nondum penitus in gratiam rediit, tantum abest, ut graviores illius vereatur recursus: anhelat omnino salutare judicium, malorumque, quibus premitur, caussam, originem, & convenientissimam medelam cognoscere cupit.

CONSULTATIO.

Affectus præter naturam, quocum mulier quædam generosa, non modo sub novissima graviditate per sex menses, verum etiam post partum huc usque immaniter conflictata fuit, non sane alius est, quam morbus generis nervosi spasmodico convulsivus. Illius primaria sedes in abdomine, maximeque intestinis tenuibus hærere videtur; siquidem incipiendo a plexu superiori mesenterico, qui circa primam lumborum vertebram situs est, & a pari nervorum intercostali conformatur, ad reliquas thoracis, capitisque partes, quæ a pari vago, & intercostali ramo, nerveas suas propagines mutuantur, ut sunt musculi cervicis, atque pharyngis, propagatur. Cerebri vero membranæ ab hoc spasmo omnino adhuc liberæ sunt; unde non modo rationi, sensibusque sua mansit integritas, verum etiam epilepticæ nondum accessere motiones.

Quod caussam mali attinet, eam haud sine ratione in utero collocare licet; quippe cujus vitium irregularis, qui hactenus fuit, menstruorum, moxque nimius, mox plane suppressus fluor, nec non polyposum concrementum, olim excretum significant. Verum enimvero, quum generosa fœmina sub hoc affectu utero concepit, felicemque exclusit partum; non dubito sane, quin cum altero Medicorum, concurrentes lumbricos, angustiis intestini ilei implicitos accusem. Plures enim mihi innotuerunt casus, quod gravidæ ex vermibus ejusmodi graves motuum affectiones passæ fuerint: quibus etiam demortuis forsan, ac intra intestina in putredinem abeuntibus, febrem catharralem, qua bis laboravit nostra ægrotans, deberi existimo. Confirmant præterea hanc sententiam, peculiaria, quibus molestata fuit, symptomata, utpote quæ a sola passione hysterica omnino deprehenduntur aliena. Neque vero minus imbecillitas nervosi generis ad augendam mali ferocitatem multum contribuisse videtur: licet enim mulier illa ad animi excandescentiam minus proclivis observetur; attamen illi forsan magis suppressæ indulget, atque hac majorem sibi noxam contrahit. Et si præsertim ea, quibus jam infestatur, symptomata, veluti sunt languor corporis, vertigo, obscuratio visus, atque catharrales defluxiones, mecum perpendam, hæc sane non ab alia caussa originem trahunt, quam a nimia nervosi generis atque ventriculi debilitate, vitiataque digestione; cumprimis, si verminosa intestinorum amurca concurrat.

Sed his non immorabor ulterius: id dumtaxat jam prosequuturus, cujus ope curatio institui possit. Adaptanda hæc potissimum erit verminosæ putredini e corpore proscribendæ: cui scopo fortiora, & quæ vulgo adhiberi solent, anthelmintica, neutiquam convenient. Commendarem potius fontes Selteranos, quantitate mensuræ unius quotidie potandos, adeo, ut eorum tepefactorum dimidia

por-

portio mane, altera hora pomeridiana quinta hauriatur: & singulis quinque diebus pilularum Stahlianarum undecim deglutiantur. Ante horum usum, bis quotidie assumantur octoginta guttæ Elixirii balsamici, quod hunc in modum conficitur: Recipe extracti cardui benedicti, gentianæ rubræ, myrrhæ electæ, succini ana drachmas duas, salis tartari drachmas tres, olei menthæ destillati, de cedro ana guttas viginti. M. cum una vini Sect vel Hispanici libra leni calore digerantur: quod remedii genus etiam absoluta acidularum potatione, per aliquod tempus, ter quotidie usurpari potest. Præterea corpus moderata, sed frequenti exercitatione movere, ab animi affectibus probe cavere, omne frigus arcere, cibosque dulces pariter ac acidos sedulo vitare expediet. Et denique, his per quoddam tempus adhibitis, nervoso generi confortando apprime convenient balnea, ex aqua, lacte, & triticeis furfuribus conficienda, & tepida tantum in usum vocanda. Neque paucam foveo spem, quin ex horum prudenti usu insigne mulier generosa sit consequutura allevamentum.

CASUS CLVI.

De affectu spasmodico-convulsivo chronico.

Prior morbi historia.

Foemina, duos & triginta annos nata, temperamenti melancholico-cholerici, staturæ mediocris, infirmam a teneris passa est valetudinem. Superatis enim anno ætatis secundo copiosis æque ac valde malignis variolis, gravem tulit exulcerationem capitis pone aurem sinistram, cum largo, & quantitate libram unam superante puris effluxu, diu inhærentem: quam oculorum lippitudo, narium gravedo, aliæque catharrales exceperunt destillationes. Anno ætatis octavo ex febre acuta, cum purpura complicata; undecimo diuturna aurigine; & decimo quarto periculosa febre petechiali, non sine vitæ periculo laboravit. Postquam vero menstrua proruperunt, non modo oculorum defluxiones cessarunt, verum ipsa quoque, ad conjugium usque, egregia sanitate est gavisa. At quum primo perfungeretur puerperio, fluor uterinus imminui, & ægra flatulentis febrilibusque infestari cœpit molestiis.

Nihilo tamen minus, finito puerperio, Deo grates redditura, more consueto, satis incolumis templum ingrediebatur; sed ibidem, ex gravissimo tonitru, tanto percellebatur terrore, ut abhinc spasmodicis ac convulsivis obnoxia fuerit affectibus. Interim altera posthæc, quin & tertia vice peperit feliciter; quo in puerperio, ob gravantem tunc epidemice purpuram, calidius justo regimen observare jubebatur; unde factum est, ut in summam debilitatem, viriumque collapsum incideret, atque convulsivi motus cum animi deliquiis stipati magis invalescerent.

Novem jam elapsis annis, gravi ac peculiari prehendebatur capitis dolore, ad cervicem & humeros usque excurrente: cui tanta jungebatur imbecillitas, ut caput in erecto situ continere neutiquam potuerit. Ab hoc quoque incommodo, divina favente gratia, liberata per subsequentes annos vitam transegit sub recurrentibus per intervalla capitis doloribus, animi deliquiis, spasmodicisque ac convulsivis affectibus, satis incolumem; adeo, ut ante biennium fonticulum, quem dextro brachio inflictum diu gesserat, coalescere permiserit, absque morbosis consectariis. Præterea hoc tempore duorum successive liberorum felix facta fuit mater: quorum primum cum utero gereret, per priores gestationis menses tantum muci serosi cruore permixti ex utero ploravit, ut abortus esset suspicio. Novissime gravida tam insignem crurum imbecillitatem sensit, ut, nisi innixa ancillæ, non incedere potuerit; neque ab hac molestia, puerum convulsivis motibus paullo post denatum enixa, immunis fuit; donec successu temporis sponte remitteret.

Verum enimvero, ante tres circiter menses, ex improviso gravissimas incidit convulsiones, crebris paroxysmis per quatuordecim dies, recurrentes, qui sic se habebant: Sentiebat primum formicationis sensum, mox dextrum, mox sinistrum latus, atque brachium occupantem; sequebatur sermonis impotentia, atque tum prehendebant animi defectiones, persistente integro rationis usu: aut in harum locum succedebant præcordiorum anxietates, oculi claudebantur, lacrymasque copiosas plorabant, ore a spuma libero existente. Externi artus convellebantur alternatim; brachia extendebantur, obrigescebant, crura gravativo dolore afficiebantur; atque sic ea per unum vel alterum horæ quadrantem detenta, solvebantur paroxysmi, relicta totius corporis lassitudine.

Novissime libera quidem est ab hoc malo: quod si vero animi affectum ac excandescentiam, ad quam valde proclivis est, patiatur, mox illo prehenditur: & præterea sapore semper salso molestatur, maxime si mucum screatu reddat. Ceterum ipsi rite fluunt menstrua.

Altera morbi historia.

MAtrona, trigesimum secundum ætatis annum egressa, temperamenti sanguineo-melancholici, sex liberorum mater, superatis in juventute variolis, purpuratisque morbis, ad primum usque puerperium satis integra gavisa fuit valetudine. Ab hoc vero, dum præter suetudinem multis in re domestica curis indulgeret, male habere cœpit, & de præcordiorum anxietate ac compressione, sensu globi ex abdomine ad fauces devoluti cum metu strangulationis, animi defectionibus, cordis palpitationibus, capitis doloribus, maxime hemicranicis, nec non dolorificis circa cordis scrobiculum molestiis conquerebatur. Hæc symptomata per longos annos, mox mitiora, mox graviora inhæserunt, & pro hystericis habita, ob accedentes crebras graviditates, non nisi anodynis, & antispasmodicis oppugnata fuere remediis. Novissime vero majora sumserunt incrementa; siquidem post levem excandescentiam, vel terrorem, protinus invadunt vehementiores spasmi, ad externos quoque artus excurrentes, cum rigida brachiorum extensione, adpetitus jactura, & tanta artuum, maximeque pedum lassitudine, ac imbecillitate, ut vix ambulandi gaudeat facultate. Ceterum subtristis est animus, & solitudinem amat; alvus suo non fungitur officio, nisi passulis admoveatur; urina meitur coloris aurantii, cum nubecula, chrystallisque tartareis, & menstrua naturali succedunt ordine.

Consultus novissime medicus, qui malum hypochondriaco-hystericum esse autumat, ordinavit nodulum aperitivum ex incidentibus, & attenuantibus, radice cichorei, caryophyllorum, apii, polypodii, herbis capilli veneris, fumariæ, scordii, foliis sennæ, rhabarbaro, fibris hellebori nigri, elixirio proprietatis, liquore terræ foliatæ tartari, confectum; nec non temperantia ex nitro, tartaro vitriolato & magnesia parata: sub epulis dedit tincturam corticum aurantiorum, cum spiritu nitri dulci permixtam; scopo tonico propinavit tincturam vitrioli martis aperitivam Ludovici: & denique mane potandum præbuit infusum theiforme ex salvia, melissa, radice pimpinellæ, floribus chamomillæ, ac millefolii concinnatum.

CONSULTATIO.

QUantum ex binis morbi historiis, invicem collatis, & probe ponderatis judicare licuit: atrox ille, ac diuturnus, quo fœmina quædam agitatur affectus, omnino est spasmodico-convulsivus, qui totum partium nervosarum tam internarum, quam externarum systema occupavit. Et ab internorum quidem viscerum spasmodica constrictione natales suos mutuantur cardialgiæ, faucium strangulatus, loquelæ impotentia, atque alvi obstructio: externarum vero partium convulsivæ agitationi debentur subsultus brachiorum, eorumque rigi-

rigidæ extensiones, palpebrarum constrictiones, nec non pedum insignis torpor. Sub tam irregularibus partium solidarum motibus, non quoque fieri potuit, quin primæ & ciborum digestioni tributæ officinæ labefactatæ fuerint: unde loco generosi chyli, minus laudabilis generatur, nec restitantes a cibis sordes per congruas rite eliminantur vias. Hinc tota sanguinis & humorum massa impuris, acribus, scorbuticisque imbuitur salibus; & fluidum illud subtilissimum, tenue, lymphaticum, nerveum, iners redditur, partibusque solidis & nutriendis & movendis minus fit idoneum, hæ languescunt, & suis functionibus obeundis sunt impares. Neque paucæ sunt, quæ ad hæc motuum vitia contribuerunt, caussæ: quas inter in hoc corpore, tam gravibus a pueritia morbis debilitato, ingens terror, a primo puerperio superveniens, præposterum & justo calidius post tertium partum regimen, ipsa puerperia crebro invicem excipientia, animi pathemata, erroresque diætetici, præcipuum sibi vindicant locum.

Quæ cum ita sint, & caussæ morborum ejusmodi, vetustate corruptorum, neutiquam in mole materie, vel crassitie humorum, vel viscerum infarctu, sed potius solo motuum vitio hæreant; facile patet, quod in iis expugnandis non sufficiant consueta, aperientia, martialia, carminativa, & cuncta, quæ malo hypochondriaco, vel hysterico opponi solent. Neque in præsenti casu acidulæ vel thermę operę facient pretium: quippe quarum potatio supponit integrum adhuc ventriculi ac intestinorum robur, quo scilicet aquarum moles e corpore sufficienter proscribi possit. Meo potius arbitrio, ea abs re futura sunt remedia, quæ ex alimentorum & rerum non naturalium recto usu desumuntur; nec aliæ restant indicationes, quam ut horum ope, conjunctis sedativis, roborantibus, laxantibusque medicinis, impuros succos corrigamus, excretioni maturos eliminemus, & solidis nervosisque partibus debitum instauremus robur.

His satis facturus scopis, etiam atque etiam hortor, ut alvi procuretur lubricitas, eoque fine infusum ex passulis minoribus, rhabarbaroque, cum aqua vino nupta, additoque sub finem cinnamomo paratum, bis quavis hebdomade adhibeatur. Deinceps non levem præstabit usum mixtura, quæ sedativa non minus, ac diaphoretica atque diuretica pollet virtute, & sic concinnatur: Recipe tincturæ antimonii acris, liquoris anodyni mineralis ana unciam dimidiam, essentiæ castorei, succini, spiritus bezoardici Bussii ana drachmam unam. M. D. Hæc ad quinquaginta guttas bis terve quotidie sumenda erit: sorbendo desuper mane infusum theiforme, quod habet herbam melissæ, flores tiliæ & liliorum convallium. Vesperi temperante scopo capiatur pulvis Marchionis, cum nitro, cinnabari, & aliquot olei macis guttis permixtus; & loco potus ordinarii bibatur decoctum ex rasura cornu cervi, & radice scorzoneræ compositum.

Ex topicis egregiam laudem meretur linimentum quoddam nervinum, dorsi spinæ, manuumque juncturis inungendum, cujus hæc sit formula: Recipe axungiæ humanæ unciam unam, olei nucistæ expressi, balsami Peruviani ana drachmas duas, olei rutæ, lavendulæ, caryophyllorum, rorismarini ana guttas triginta M. D. Pertinax vero victus observatio utramque curandi paginam absolvet; cujus regimen præsentibus quidem medicis ordinandum relinquo; id vero sedulo injungendum esse duco, ut ægra tantum motui corporis moderato studeat, quantum e contrario mentis conservandæ tranquillitati, curæ impendere ipsam oportet. Nihil quoque majorem ipsi noxam minatur, quam corporis refrigeratio non minus, ac potus spirituosiores, cibique calidiores; idcirco horum providum esse decet usum, nec sine fructu vescetur brodiis, ac jusculis, quæ ex carne gallinarum, vel vitulina, additis acetosa, asparago, nasturtio, cancrisque contusis parantur. Ceterum his usurpatis, si sanitatis læta spes nondum affulserit, commendarem

fontis Selterani, cum lacte vaccino aut asinino permixti internum, & balneorum Hirschbergensium externum usum: quibus omnibus ut annuat divina clementia, ex animo precor.

CASUS CLVII.

De affectu spasmodico convulsivo, cum commotionibus epilepticis.

GEnerosus puer, duodecim annorum, tenerioris corporis constitutionis, animi sensibilioris, ingeniique perquam vivacis, ciborum dulcium, saccharo conditorum, placentarum, panificiorum, atque pomorum amantissimus, per novissimum semestre gravi infestatur morbo, cujus paroxysmi sic habent: Corripitur ex improviso nausea, præcordiorum anxietate, & intestinorum torminibus; tum expallescit, concidit, lingua perit, interdum pollices in manum comprimit, caput, maxillæque huc vel illuc violenter distorquentur; mox pectus magno impetu attollitur, moxque os & nares humorem serosum fundunt. Per incertos temporum circuitus redit hoc malum, & nunc per aliquot successive dies, semel bisque quotidie recurrendo invadit, nunc per unam alteramque septimanam cessat; & nullas habet sui prænuncias notas. Elusit quoque cuncta, utut præstantissima remediorum genera: quare generosi parentes, de periculi plena unici filii conditione admodum solliciti, ad Te, Vir Experientissime, confugiunt, & scire cupiunt, anne salutis adhuc supersit spes, & qua ratione votis potiri queant.

CONSILIUM MEDICUM.

ATrox, tædiique plenum, quo puer quidam, unica parentum spes, misere cruciatur, malum non nisi spasmodicis nervosarum, maxime cerebri partium absolvitur motibus; quorum primariam sedem, in ventriculo ac intestinis hærere, nausea, præcordiorum anxietates, & intestinorum dolores, paroxysmum antecedentes, omnino significant. Extra omne enim positum esse videtur dubium, quod, nisi verminosa colluvies, huic ætati perquam familiaris, tamen amurca viscida, biliosa, acris, in primis præsto sit regionibus: unde hæ vellicatæ vehementer constringuntur, atque sic comprimendo sanguinea, quæ in imo ventre sunt, vasa, humores vitales majori ad caput compellunt copia. Hi ergo impeditius per cerebrum, ejusque membranas progredientes has distendunt, & ad gravem proritant spasmum: qui per reliquas capitis ac faciei nervosas musculosasque partes propagatus capitis distorsiones, maxillarum convulsiones, aliasque epilepticas machinatur commotiones. Atque hinc adparet, caussas horum affectuum non tam in humorum vitio, aut nimia mole, quam potius in partium solidarum inordinatis motibus quærendas esse; qui crebris recursibus, ac vetustate in habitum utique degenerant ac consuetudinem: uti in præsenti quoque casu factum esse, vero est simillimum.

Quamvis vero hi partium nervosarum firmius radicati morbi valde sint refractarii, & a pharmacis vulgo adhiberi solitis minime expugnari soleant, tantum abest, ut ab iis, accedentibus præsertim animi pathematibus, magis exasperentur: attamen crebra docet experientia, quod in junioribus corporibus illi non raro exstirpari possint, si tam recta vivendi ratione, quam convenientium medicinarum ope, caussæ materiales tolluntur, nervorum systema, maximeque ventriculus confortatur, roburque naturale ipsis restituitur. Nec ullus dubito, quin, si in præsenti casu hisce scopis adaptetur curatio, nos votorum futuri simus compotes.

Et quum irrita erit omnis medicamentoruum opera, nisi prudens ac providus rerum, quas non naturales vocamus, accesserit usus: de hoc primum quædam præcipiemus. Præcipua igitur cura esto, ut puero cuncta objecta, omnesque

occa-

occasiones, quantum est possibile, removeantur, a quibus ad terrorem, mœrorem, aut iracundiam excitari possit: cui etiam scopo conveniet aeris mutatio, ac peregrinatio, ex eo, in quo malo suo affectus est, & jam degit, ad alium locum, qui puro sereno que gaudeat aere. Tum ciborum recta habeatur ratio: omnes enim, qui flatus gignunt, & qui nimias in primis viis relinquunt cruditates, veluti fructus horæi, poma, legumina, omne placentarum genus, cuncta salita, fumo indurata, & aceto condita &c. cane pejus & angue fugiantur, & quæcunque comederit, probe masticentur, necesse est. Oportet etiam rectum aeris servare regimen: ille enim & nimium frigidus, & justo calidior valde nocivus est; neque ideo fortiori saltatione corpus exagitare, nec etiam nimium studiis indulgere conveniet. Cum primis cavendum erit, ne corpus sudore madidum & nimis calefactum subito frigori liberius committatur; nec pedes ipsi exponantur. Et præterea nihil magis dissuadeo, quam promiscuum remediorum, arcanorum, atque specificorum, quæ his morbis vulgo opponi solent, usum: multa enim experientia doctus asseverare possum, quod loco desideratæ opis, insigne inferant damnum.

Idcirco pauca etiam sunt, quæ ex pharmacis profutura existimo; & quidem primum loco potuum calidorum Thee vel Caffee, hoc infusum sorbillandum commendo: Recipe herbæ melissæ, betonicæ, florum tiliæ, chamomillæ vulgaris, summitatum millefolii ana manipulum unum, seminis fœniculi, anisi stellati ana drachmam unam. M.C.D. Hoc infusum, nec nimis saturatum sit, nec cum fontana, sed potius fluviatili infundatur aqua: atque sic, cum tertia parte lactis caprini mixtum, mane intra lectum ad quinque vel sex potetur vascula, tumque lenis expectetur sudor. Præterea omnem quoque vini, ac cerevisiæ potum improbo; & in eorum locum sequens substituendum suadeo decoctum: Recipe rasuræ cornu cervi, radicis scorzoneræ, ana uncias tres, radicis pœoniæ, cichorei ana unciam unam, seminis fœniculi drachmas duas, nitri purificati, tartari vitriolati ana drachmam unam. M.D.S. species, quarum uncia cum binis aquæ mensuris per tres horæ quadrantes decoquatur; eique decoctioni interdum vini Burgundiaci, quantum sexta mensuræ pars capit, addatur.

Tum vero, ad genus nervosum corroborandum, vimque digestivam ventriculi restituendam, non sine fructu adhibebitur Elixir meum viscerale, ad triginta guttas, hora pomeridiana quinta, propinandum. Et quoniam verminosa, vel quæcumque alia saburra, in ventriculo, vel potius intestinis stabulatur: non ludetur opera, si circa quodvis & plenilunium, & noviluvium, bis circiter alternis diebus deglutiantur duodecim pilularum, quas in hisce casibus longo usu comprobatas habeo, & sic parandas doceo: Recipe aloes rosatæ, extracti rhabarbari, myrrhæ electæ, mercurii dulcis ana drachmam semis, asæ fœtidæ grana quindecim, olei tanaceti guttas sex. M.F. pilulæ ex scrupulo uno numero viginti: sub quarum usu oleo amygdalarum dulcium recenti large erit utendum.

Quod si denique paroxysmus immineat, operæ erit pretium, pedes ad genua usque protinus imponere pediluviis tepidioribus, quæ ex aqua fluviatili, lacte & furfuribus triticeis parari, & affusione calidioris aquæ in æquali tepore conservari debent; bis terve quotidie eorundem usum repetendo. Eodem tempore, ad avertendam non minus, ac mitigandam mali accessionem, omnino proderit liquor meus anodynus, ad duodecim guttas, cum pulvere præcipitante exhibendus; nec temere ventriculi regio, præcordia, atque nucha balsamo meo vitæ inungentur. Quæ si ex præscripto per aliquod tempus fuerint adhibita, non dubiam foveo spem, quin egregium sint allatura levamen.

Judicium de commendata a Medico ordinario medendi ratione.

POstquam desiderarunt generosi parentes, ut de sententia, ac medendi ratione, quam medicus ordinarius proposuerat, meum ferrem judicium: non alienum erit, datum ab ipso consilium hisce præmittere.

Morbus, inquit, quo generosus vexatur puer, ad convulsivos pertinet, & originem suam trahit a spasmo fibrarum membranosarum ac nervearum, in nucha circa nervorum principium sitarum; qui præterea ad nervos, capiti, sensibusque potissimum externis dicatos extenditur: unde oculi obrigescunt, loquendi potentia perit, ipsumque caput huc vel illuc distorquetur. Quum autem vi horum spasmorum vasa sanguinea, per collum ascendentia simul comprimuntur: cruor in ascensu præpeditus ad præcordia regurgitat, & horum anxietates, cum gravi cordis palpitatione parit. Et horum quidem symptomatum caussas vermibus deberi, lumbrici per alvum, datis laxantibus, excreti testantur: hinc flatulentiæ & spasmi intestinorum generantur, atque nauseam, imique ventris tormina progenerant. Idcirco duo sunt curandi scopi, quorum prior motionum præternaturalium sedationem, alter amurcæ verminosæ excretionem respicit. His potiturus commendo venæsectionem, vesicatorium, laxantemque pulverem, cujus hæc est compositio: Recipe massæ pilularum aloephanginarum scrupulum unum, mercurii dulcis grana septem, resinæ jalappæ granum unum. M. F. pulvis, qui per tres priores menses, biduo ante quodvis novilunium assumatur. Proinde ter quotidie viginti guttas sequentis mixturæ capiendas suadeo: Recipe essentiæ absynthii compositæ, elixirii proprietatis cum rhabarbaro ana drachmas duas, essentiæ castorei, salis volatilis oleosi Sylvii ana drachmam unam. M. D. Et denique quavis vespera pedes in pediluvia, ex aqua dulci, lacte vaccino, furfurum manipulis quatuor, florum malvæ, & chamomillæ Romanæ ana manipulis duobus parata immittendos hortor.

His præmissis, consentientem me habet medicus ille, quod verminosa colluvies, convulsivum in puero malum, nisi induxerit, saltem foveat atque sustentet: quare etiam comprobo purgantis, quem commendavit, pulveris usum, eumque non circa novam solum, verum etiam plenam lunam, puero exhibendum suadeo; neque habeo, quæ contra laudatum pediluviorum usum moneam. Verum, quod attinet venæsectionem, ac vesicatorium, ea neutiquam arrident mihi: neque enim ad spasmos sopiendos, nec ad colluviem verminosam expurgandam quicquam contribuent; tantum abest, ut ab iis spasmorum vehementiam in tam tenera ætate magis exacerbatum iri arbitrer.

Mea quidem sententia, malum hoc, quod tam atrox videtur, increscente ætate sponte exspirabit; & ad illud mitigandum sufficient utique commendata a me præsidia; quibus adjungendus est pulveris ante dicti usus. Adhæc, ut adventante vere, balnea Tœplicensia adhibeantur, & interne tam Sedlicenses, quam Selteranæ aquæ, lacti caprino vel asinino nuptæ potentur, auctor sum suasorque: utpote his binis remediorum summis generibus, ad exstirpandos motus spasmodico-convulsivos, non unquam certius deprehendi, ac fructuosius. Ceterum adhuc laudo atque hortor, ut imminente paroxysmo, puer illico in balnea ex aqua dulci, & triticeis furfuribus confecta descendat, iisque per horam insideat, & egressus collum ac cervicem balsamo meo vitæ inungendum curet. Nec denique ludetur opera, si ad confortandum nervorum principium emplastrum, quod ex gummi elem, benzoes, mastichis, succini ana uncia dimidia, therebinthinæ venetæ unciis duabus, olei nucistæ expressi drachmis duabus confici potest, nuchæ, magnitudine palmæ singulo octiduo recens imponatur: & si alvi obstructio irrepserit, ea clysteribus referetur.

CASUS CLVIII.

De affectu scorbutico.

Trigesimum octavum ætatis annum, cœlebs emensus vir quidam generosus, sanguine plenus, temperaturæ cholerico-sanguineæ, judicii acutissimi, floridoque vultus colore præditus, qui nunquam sanguinem ex venis sibi detrahi permisit, sed non raro crapulis vinosis indulsit, sanus videtur ac incolumis, nisi quod affectu dextri pedis diuturno vexetur. Namque egregia fruitur ciborum adpetentia, eosque, qualescunque sint, optime digerit, pro potu cerevisia tenuiori, atque vino generoso usus: neque minus naturali alvus libertate gaudet, & per novissimos annos perpetuo cruorem hæmorrhoidalem cum stercoribus, absque molestia reddere suevit. Verum aliquot a nativitate annis externam in dextro pede passus est violentiam, qua ille sinistro brevior factus, ambulandi potentiam valde difficilem molestamque reddidit. Decem abhinc annis, in superiori ossis femoris regione, varia effloruerunt ulcuscula: quibus ope naturæ consolidatis, eo usque vix habuit, de quo conquereretur; donec ante tres menses, denuo dolor, tumor, atque durities ipsum prehenderent. Quando enim paullo diutius sedit, in poplite tensivum ac obtusum persentiscit dolorem, qui, ubi surgens pedi innititur, ad plantam usque excurrit: tendines obrigescunt, adeo, ut nisi adjutus baculo eundi careat potentia. Præterea glandulæ inguinales, in flexura femoris sitæ, jam intumuerunt, rubore tamen adhuc vacuæ.

Nec pauca sunt, quibus tam medicorum, quam chirurgorum multi hoc vitium, sed frustra oppugnarunt, remedia interna, pariter ac externa, balnea, unguenta, & emplastra: & ego tandem consultus, id a negotio hæmorrhoidali inordinato derivandum esse duxi. Credo enim, naturam salutari consilio, humoribus acribus impuris, scorbuticisque non modo per venas sedales eliminandis, verum etiam, minus sufficiente hac excretione, eosdem ad musculos, nervos, ac tendines ossis femoris compellendis studere; atque valde metuo, ne accumulatis in eo loco impuritatibus, longe gravius tandem sequatur periculum. Quod ut præcaverem, pugnavi hactenus medicinis antiscorbutico-tonicis, & interne dedi tincturam vitrioli martis, essentiæ trifolii fibrini nuptam, nec non infusum theiforme, ex radice sarsaparillæ, chinæ, scorzoneræ, polypodii, atque semine fœniculi concinnatum; & extrinsecus unguentum resolvens ac roborans, ex balsamo Peruviano, cum vitellis ovorum soluto, cumque spiritu vini camphorato permixto commendavi. At quum hæc votis nondum satisfecerint; tuum, Vir illustris, anhelamus auxilium.

RESPONSIO CONSULTATORIA.

Ægre percepi ex datis ad me litteris, virum generosum dolorifico ac diuturno pedis dextri tumore vexari. Neque enim a veri tramite aberravit medicus ordinarius, dum id vitii a sero scorbutico, motu quodam critico, ad eam partem, tanquam imbecillem compulso; ibidemque intra partes nervosas ac membranaceas stagnante, & acrimonia sua dolorem, copia tumorem excitante pendere autumavit. Et præcavendum utique omni jam erit studio, ne increscat hic seri decubitus, & successu temporis plane in ulcus transeat; quoniam ulcera in hisce locis molesta, diuturna, & valde rebellia esse solent. Sed quoniam hyemale, in quo jam vivimus, tempus curationi hujus morbi minus opportunum existit: operæ tamen erit pretium, ut illius incrementa hac potissimum ratione præpediamus.

Primum rectam vivendi rationem observare oportet; in qua cœna sit parcior, cibi acidi, crudi, saliti fugiantur, fumus Nicotianæ parce sugatur, pes affectus in perpetuo calore conservetur,

potus spirituosi, vinosi non minus ac cerevisiarii vitentur, & in potus ordinarii locum, hoc potetur decoctum: Recipe radicis scorzonerae, sarsaparillae ana uncias quatuor, cichorii, glycyrrhizae ana uncias duas, corticis ligni sassafras unciam semis. M.D.S. species, quarum unciae binae, in tribus aquae mensuris decoctae, ad usum asserventur. Consultum subinde judico, ut singulo mense, surae affecti pedis binae cucurbitulae cum scarificatione imponantur; & alvus, si fuerit obstructa, sumtis mannae binis unciis cum rhabarbari drachma dimidia mixtis, & in infuso calidiori herbae Theae, vel Coffee solutis, liquetur. Alternis quoque vesperis, capiendam suadeo drachmam pulveris bezoardici ac temperantis, qui sic habet: Recipe antimonii diaphoretici drachmas duas, lapidum cancrorum drachmam, cinnabaris rite paratae, nitri depurati, salis tartari ana drachmam semis, extracti croci grana tria. M. F. pulvis. Hoc sumto, altero mane sequetur lenis sudor, quem promovere conveniet sorbitione infusi theiformis, hunc in modum conficiendi: Recipe herbae veronicae, salviae, scordii, cardui benedicti ana manipulum unum, florum sambuci, summitatum millefolii ana pugillos tres, seminis foeniculi drachmas duas. M. D. Et denique adventante vere, ad aquarum thermalium, maximeque Carolinarum potationem descendendum erit.

Brevi autem post nunciavit mihi vir generosus, usurpatis per tres hebdomades, quas commendavi, medicinis, tumorem pariter ac dolorem affecti pedis, una cum reliquis symptomatibus, prorsus fere evanuisse. Hinc ad confirmandam sanitatem, suasi, ut inchoatam medendi rationem adhuc continuaret.

CASUS CLIX.

De scorbutica humorum impuritate cum nervosarum partium debilitate.

Serenissima Princeps, annorum quadraginta quatuor, temperamenti sanguineo-cholerici, tenerioris constitutionis, superatis in juventute febre tertiana, efflorescentiis scorbuticis stipata, & aliquot interjectis annis, acuta satis gravi, Bataviam se contulit, ibidemque sub aere marino, victu crassiori, multis moeroribus, curis ac terroribus, nec non crebris, & decies iteratis puerperiis, satis integra per longos annos gavisa est valetudine. Namque, si exceperis tubercula inflammatoria, furunculis similia, quae ante quinquennium per corpus effloruerant copiosa, & febrem intermittentem epidemicam, qua elapso biennio prehensa, per quinque anni quadrantes laboraverat, tandemque ope infusi vinosi cum china facti, ab ea vindicata erat: nullas profecto habuit, unde conquereretur, aegritudines. Transacto autem jam anno, huc redux, incipiente aestate, per totum corpus partim pustulis purpuraceis, partim furunculis minoribus contaminabatur; sed usurpatis pulveribus diaphoreticis, ac praecipitantibus, cinnabari, & nitro nuptis; tinctura antimonii tartarisata, essentia lignorum, pimpinellae albae, nec non laxantibus rhabarbarinis, ab iis liberabatur, relicta ultra semestre corporis lassitudine. Verum sex abhinc hebdomadibus ex improviso de doloribus, ac insigni torpore languoreque sinistri lateris, querula esse cepit; idque vitii refrigerationi corporis deberi existimabat. Namque scire licet, non modo arcem, in qua degit Princeps gratiosissima, in altissimo monte extructam, libero undique patere aeri, verum etiam ipsius cubiculum ventis Africis, & ex austro flantibus adversum tenere, adeo ut non raro totum corpus perfrigescat.

Consultus ego, affectum potius pro

rheu-

rheumatico catharrali habui, eumque propinata essentia succini feliciter profligavi. At idem interjectis paucis diebus, refrigerato, quod sudore madebat, corpore, protinus recrudescebat: & data rursus essentia succini, more his adfectibus simili, ad dextram scapulam, caputque decumbebat, cum molesta gravedine. Hanc ope pulveris sternutatorii, in coryzam, ipsi familiarem commutatura, votis hucusque potiri nondum potuit, tantum abest, ut adhuc, efflorescentiis corporis & extremorum scorbuticis stipata, adfligat. Ipsa praeterea, ab hominum consortio remota, subtristes fovet ideas, terroribus obnoxia est, & a quibuscunque adversis objectis, non modo animi perturbationes, verum in corpore quoque varias patitur molestias. Quam ob caussam suasi, ut infusum fabarum Coffee, quod nimis saturatum potare solet, omitteret; ex cubiculo, in quo, transpirationi minus opportuno, dormiebat, in aliud se conferret; accedente aequinoctio, venam tundendam praeberet, corpus frequentius moveret, & omni studio ab animi pathematibus sibi caveret. Non minus in usum proposui serum lactis, vel decoctum lignorum, cum radicibus scorzonerae, sarsaparillae, atque chinae paratum; pulveres bezoardicos; tincturam antimonii tartarisatam; & mane sorbillandum commendavi vel jusculum quoddam, vel aestivo praesertim tempore aquam frigidam.

De his vero, atque num lentae vel hecticae febris metus immineat, tuam, Vir Experientissime, rescire avemus sententiam. Neque vero Te ignorare oportet, serenissimam matronam nimium remediorum usum insigniter abhorrere, & aquae potum reformidare; sed ea vino nupta in potus vicem uti. Caeterum menstrua ipsi fluunt inordinata; pulsus fertur languidus, & debilis; adpetitus mox prostratus, mox justo avidior est. Vires sunt adeo dejectae, ut extra lectum commorari nequeat; dolores rheumatici in sinistrum maxime capitis decumbunt latus; oculi lympham acrem plorant; nares plerumque siccissime & obturate sunt; flatulentiae imi ventris vexant; & ad somnum perpetuo inclinat.

CONSULTATIO.

Ex litteris, quibus de adversa serenissimae Principis valetudine, me certiorem reddidit medicus ordinarius, probe percepi totam morbi historiam; eaque sedulo mecum perpensa, intellexi, cuncta, quibus vexatur, symptomata impuritati sanguinis ac lymphae scorbuticae, cum insigni generis nervosi debilitate complicatae deberi. Scorbuticam humorum diathesin attestantur efflorescentiae scorbuticae, ac purpuraceae, furunculi, dolores rheumatici artuum, maximeque scapularum & capitis, virium jactura, & acres oculorum destillationes. Nervorum vero imbecillitatem significant nimia ad terrorem, timorem, tristitiam, ac melancholiam proclivitas, & praeternaturalis ad somnum propensio. Utrique vitio remotiores praebuerunt caussas, clima marinum, in quo diutius degit, nimius infusi saturatioris fabarum Coffee usus, febris intermittens diuturna perverse tractata, habitatio in loco frigido, ventis minus salubribus patulo, & hinc dependens impeditior transpirationis successus. Quae cum ita sint, & fluidae non minus, quam solidae partes, a naturali recesserint temperie; non injustus sane est metus, ne tandem major virium corporisque consumtio, atque calor lentus & hecticus suboriatur.

Quare principiis obstare decet; neque parum eo fine laudis merentur commendata a medico ordinario medicamina, veluti fuerunt serum lactis dulce, venarum in pede circa aequinoctia celebranda sectio, decocta temperata potui ordinario servientia, pulveres bezoardici, temperantes ac leniter nitrosi, nec non tinctura antimonii tartarisata &c. quippe quae his affectibus apprime quadrant. Verum enimvero sola non praestabunt desideratum effectum: quam ob caussam commendarem praeterea fontium Selteranorum, cum dimidia lactis parte remixtorum potationem, per 5. vel 6. hebdomades

des protrahendam. Huic autem præmittendum erit lene laxans, quod tale ordinare soleo: Recipe mannæ electæ unciam, rhabarbari electi scrupulos duos, terræ foliatæ tartari scrupulum, aquæ cerasorum nigrorum uncias quatuor, coque & solve leni calore, & colatis adde olei de cedro guttas quatuor. M. D. Neque ludetur opera, si illud sub ipsa acidularum potatione singulo adsumatur octiduo, & curationi imponat colophonem. Fontis dicti, cum lacte maritati, singulo mane mensuram unam in lecto, sub blanda transpiratione potare conveniet; sumto vesperi pulvere temperante ac nervino, hunc in modum præscribendo: Recipe pulveris Marchionis drachmam, antimonii diaphoretici, succini præparati ana drachmam semis, nitri purificati, cinnabaris nativæ præparatæ ana grana viginti duo, extracti croci grana duo. M. F. pulvis. Pro potu non improbarem haustum vini Rhenani veteris, sub epulis adhibendum; sed reliquo tempore, in vicem cerevisię commendarem decoctum temperans, & lymphæ acrimoniam demulcens, quod ex radicis scorzoneræ, chinæ, sarsaparillæ, cornu cervi raspati ana unciis quatuor, radicis glycyrrhizæ, cichorei ana uncia una cum dimidia, seminis fœniculi uncia dimidia parari potest.

Prius vero, quam hæc curandi via ineatur, nimiam sanguinis molem, detractis ex vena in pede tusa, sex circiter cruoris unciis, imminuere juvabit. Non minus consultissimum erit, ut ægra serenissima mane intra lectum, mensuram dimidiam aquæ frigidæ fontanæ, inque ea liquoris mei anodyni 40. guttas hauriat, atque tum, corpore probe tecto, leniter sudet: vesperi vero libram tantum dimidiam ejusdem aquæ potet, & in ea, vel dictum liquorem, vel supra commendatum pulverem alternatim capiat.

Cæterum studendum summopere erit, ut corpus in assidua conservetur transpiratione; cui scopo lenis corporis motus egregie inserviet: carbonum vero fumo frigus arcere velle, periculosum, & nervis noxium est. Loco potus calidioris Coffee, majori fructu, hausta prius aqua, mane decoctum succoladæ potabitur; & quo denique frequentius jusculis, ex carne vitulina, succo aurantiorum, radice scorzoneræ & cichorei confectis Princeps gratiosissima vescetur, eo majus inde percipiet allevamentum.

CASUS CLX.

De malo scorbutico inveterato.

VIR, munere ecclesiastico, nimium laborioso functus, annorum 56. animi ad mœrores facillimi, corporis spongiosi, & satis floridi vultus coloris, puerilem ac juvenilem ætatem, ob rem valde angustam, tenui victu, crebrisque corporis refrigerationibus transigere debuit. Hinc præter omnem evidentem caussam, decem annos natus, molestis vigiliis noctes insomnes ducere incipiebat; & abhinc mox malo hypochondriaco, cum dolore obtuso sinistri hypochondrii sese exserente, mox febre acuta, moxque scabie humida, furunculis, & exanthematibus scorbuticis vexatus fuit. Posthæc a vigesimoquinto ad octavum ætatis annum, atroces per intervalla capitis passus est dolores; hisque, cum herba Nicotianæ in fumo uti cœpit, mitigatis; ad tricesimum octavum, crebro incidit colicam spasmodicam. Gravi quoque sæpius laboravit vertigine, nec non febre tertiana intermittente, sumto emetico quidem profligata, sed sequenti anno vehementius recurrente infestatus fuit. Non minus a teneris ipsum excruciarunt catharrales ac rheumaticæ capitis affectiones, auriumque susurrus; quos inustus sinistro brachio ante aliquot annos fonticulus, insigniter mitigavit: & interdum maculæ scorbuticæ, rubicundæ, absque ullo pruritu, dolore ac ardore molestæ, cum secessione cuticulæ dorsum obsederunt.

Tanto morborum agmine a teneris pressus, deprehendit, quod a quinquagesimo per sequentes ætatis annos, sudor pe-

pedum, qui antea fœtidissimus, & tam acris fuerat, ut arroderet pedes, sensim quasi exarescere, & quod notatu dignum erit, primum calcaneum, mox plantam, & demum extremos desereret digitos. Ab hoc tempore ilias ægritudinum habet ipsum solicitum. Primum enim, quod ex cessante hoc pedum sudore, resultabat incommodum, erat eorundem rigor, stupor, atque tumor. Hic jamjam ad suras usque ascendit, cum dolore crurum tensivo, & maculis rubicundis, in sura sinistra conspicuis junctus: noctu quidem ex tibia disparens, extremo vero pedi nunquam non contumaciter inhærens. Neque vero œdematosus, sed ventosus magis esse videtur, & impressas digito foveas relinquit. Circa malleolos, cum primis sinistri pedis, qui ob tarsi luxationem, ante triginta annos toleratam, semper dextro fuit debilior, humores insigniter stagnant, & adeo infarciunt venas, ut hæ in externa cute retis instar dispersæ conspiciantur. Atque hoc in casu oculis cerni potest stasium generatio; sanguinis enim, dicta vasa irruens, ab initio rubicundior, successive vero magis ater adparet. Non minus suras pedum copiosi varices occupant; & eundi potentia magis magisque redditur impeditior.

Præterea multam crucem figit dolor tensivus, qui absque omni tumore ac rubore, a cordis scrobiculo sub costis spuriis ad dextrum hypochondrium tendit, spatiumque spithamæ longitudine dumtaxat obsidet: quid? quod novissime totum abdomen interdum grandescat. Per aliquot menses, nocturno potissimum tempore, ex capite, pectore, atque brachiis, absque ulla virium jactura, sudor copiosus promanat: & autumnali tempestate, catharrhalis defluxio oculis incumbit cum visus obscuratione; cui pilulæ quædam, & vesicatoria opem tulerunt. Non raro vexatur ardore ventriculi, tanquam vitio hæreditario: quippe qui parentem diu molestavit, cui etiam non minus ac ægrotantis fratri familiaris fuit podagra. Soror illius dyscrasia humorum scorbutica diu cruciata, & salivatione demum curata est.

Ad hæc noster ægrotus fluori hæmorrhoidali, sed impeditius succedenti obnoxius est; adpetitu integro, & somno placido fruitur, & alvi perpetua gaudet lubricitate. Si legumina ac olera comederit, hæc, oborto ventris profluvio, indigesta egeruntur; contra vero cibos coctu difficiliores, fumoque induratos, facilius digerit ventriculus. Quæ momenta quum spem facerent, fore ut recensitæ adflictiones convenienti obsecundarent medelę: variorum medicorum consiliis usus est ęgrotans, & ex eorum præscripto non modo sanguinem per phlebotomias pariter ac scarificationes, utrasque sępius iteratas, sibi detrahendum curavit; verum etiam varii generis remedia purgantia, diaphoretica, diuretica, mundificantia, balnea, decoctumque Viennense antipodagricum &c. adhibuit. Verum horum omnium vim elusit malum, vel potius malorum cohors; nihilo tamen secius, omni nondum dejectus est spe, vir auxilio dignus; sed a Te, Vir Excellentissime, adhuc flagitat consilium.

RESPONSIO CONSULTATORIA.

Omnibus morbi, mecum communicati momentis rite exploratis, luculenter perspexi, affectum, quo ęgrotans infestatur, valde chronicum, corruptum, & in habitum quasi conversum esse. Namque ille, debile partium nervosarum ac solidarum genus, a parentibus spasmodicis affectionibus divexatis per jus quasi hęreditarium nactus; multis refrigerationibus corporis, aliisque dietę erroribus, quos puer committere coactus fuit, non modo robur solidorum, maximeque ventriculi, ac intestinorum valde destruxit, verum etiam humores impuros scorbuticosque sibimet contraxit. Et ex hisce caussis dependent quam plurima, quibus per totum fere vitę tempus succubuit, mala; nimirum affectiones catharrales, susurrus aurium, passio hypochondriaca, colica spasmodica, vertigo, febris tertiana sępius recurrens, scabies humida, furunculi, su-

sudor acris, & fœtidus pedum, & hunc repressum excipiens dolor, imbecillitas, ac tumor eorundem varicosus: quibus natura per fluxum hæmorrhoidalem consultura non valuit sufficientem illius successum procurare.

Tantis vero vitiis, quæ solidarum non minus ac fluidarum partium labe nituntur, perarduum profecto est mederi; & si adhuc spes salutis restiterit, eam neutiquam a nimia remediorum, cumprimis potentiorum farragine, sed non nisi temperatis, magisque alimentis obtinere licebit; adeo, ut ante omnia roborando primarum viarum tono, & instaurandæ digestioni studeamus; quo laudabilis generetur chylus, & inde reliqui succi, temperati, benigni, ac spirituosi fiant. Qua intentione potus primum habenda est ratio; cui nulla his in morbis convenit cerevisia; sed suaderem, ut in hujus locum decocto uteretur, quod humores depurandi facultate polleret, & hunc in modum confici posset: Recipe radicum scorzoneræ, sarsaparillę, chinæ ana uncias quinque, cichorei, liquiritiæ, corticis ligni sassafras ana unciam dimidiam. Conc. Cont. irrorentur cum olei tartari per deliquium drachmis duabus. D. S. species, quarum unciæ binæ, cum tribus aquæ mensuris, in vase probe clauso per tres horæ quadrantes decoquantur. Neque erit alienum, hujus infusi potationi, ad confortandum stomachum, sub epulis haustum vini veteris Rhenani interponere. Matutino autem tempore, loco consuetorum hodie potuum, majori cum fructu intra lectum sorbillabit juscula, quæ ex jure carnis vitulino, vel gallinarum, radice cichorei, scorzoneræ, petroselini, asparago, & succo citri vel aurantiorum, non nimis pinguia conficiuntur. Et quamvis ventriculus edulia duriora, fumoque indurata bene ferre videatur; hortarer tamen, ut ab iis prorsus abstineat; nisi majora mali incrementa inde velit expectare.

Deinceps non satis collaudare possum, aquæ simplicis, frigidæ, fontanæ usum; cujus, quantum quarta mensuræ pars capit, ab eo cubitum ituro, successivis haustibus capiatur. Hæc enim in saburra primarum viarum acida, & biliosa præcipitanda, humorum acrimonia distemperanda, perque lenem, quem movet, sudorem eliminanda, virtute pollet præstantissima. Ad hæc consultissimum judico, ter minimum quotannis sanguinem ex tusa in pede vena, aut, si magis placuerit, per pedum manuumque scarificationem, detrahere. Neque etiam leve cunctorum symptomatum levamen pollicetur, hæmorrhoidum ad ordinatum ac sufficientem successum perductus fluor, quem procul dubio assequetur ægrotus, si corpus sedulo & temperate moverit; sique imminente fluoris termino, per aliquot successive dies, undecim mearum pilularum devoraverit. Præterea sibi commendatum habeat Elixir meum viscerale balsamicum; idque ad 50. guttas, & mane ex commendato jusculo, & inter prandium ex haustu vini capiat, auctor sum suasorque: atque ut ab omni frigido, humidoque aere, nec non animi affectibus studiose sibi caveat, etiam atque etiam hortor.

Quod attinet denique dolorificum pedum tumorem, ex suppresso horum fœtore enatum: non dubito, quin, hoc revocato, ille omnino sit exspiraturus. Operæ pretium hoc fine facient pediluvia temperata, ex aqua fluviali, lacte, & furfuribus triticeis confecta, & vespertino tempore, in crebrum usum vocata. Atque si accesserit vernalis tempestas, totum curationis cardinem, acidulæ Selteranæ, cum lacte asinino potæ absolvent.

CASUS CLXI.

De affectu scorbutico cum effusione seri acris in humeris & dorso.

Generosus senex, duos ultra septuaginta annos natus, temperamenti sanguineo-phlegmatici, strictioris corporis habitus, diætæ exactiori studens, cibos duriores in deliciis habens, eosque sine

ſine moleſtia ferens, caloris autem externi impatiens, inque frigidis magis degens locis, præter venæſectiones, bis quotannis inſtitui ſolitas, eo uſque circa ſingula æquinoctia, ſanguinem e naribus fundere conſuevit, atque ſi exceperis animi defectiones, ad quas proclivis eſt, ſanus vixit ac incolumis. At elapſa una vel altera ſeptimana, flantibus ventis borealibus, primum levi faucium raucedine, brevique poſt rheumatiſmo corripiebatur, qui mane ſcapulam obſidebat, ſumtis epulis invaleſcebat, accedente lypothymia ad pectus deſcendebat, & veſperi ſecum trahebat quaſdam ſpontaneas alvi dejectiones. Sumebat eadem veſpera, quem hic loci uſitatiſſimum, ac ex nitro, tartaro, & ſulphure antimonii paratum, panaceam vocant, pulverem: unde noctu largus promanabat ſudor, qui dorſum imprimis arrodebat, ac ſi aqua forti perfuſum eſſet. Poſtridie, adhibito mane ſale Anglicano, quod vix ſemel movebat alvum, vi muneris in publicum prodibat; atque circa ſomni tempus deglutiebat doſin pilularum, ex aloe, myrrha correcta, croco, theriaca, lapide bezoardico, coralliis & perlis confectarum. Tranſacta ſub leni ſudore nocte, mane bis alvum deponebat: ſed rheumaticus dolor in ſiniſtrum hypochondrium atrociter incumbebat, & flatulentiis magis exaſperatus, ad dorſum uſque excurrebat. Datis partim mixtura reſolvente, leniter carminativa, ac diapnoica, partim panacea ſuperius dicta, ſudor egregie profluebat, ſed in dorſo ſemper acerrimus erat, adeo, ut illud inter ſcapulas excoriatum ſerum copioſum ploraret, inſtar eorum cutis, qui impoſita habuerunt veſicatoria. Præterea in pectore toto, ac ſiniſtro brachio effloreſcebant complures puſtulæ, ad levem contactum ruptæ, & ſerum acre profundentes. Accedebant pungentes capitis dolores, uti olim, ita jam profluvii e naribus cruenti præcurſores, & inſequuto fluxu remittentes. Sed cum reliquæ rheumaticæ affectiones, cum ſcorbutica illa dorſi, humerique effloreſcentia, adhuc inhæreſcant, ſalubre petit conſilium.

CONSULTATIO.

Quantum ex iis, quæ de moleſta Viri generoſi valetudine mihi perſcripta ſunt, judicare licuit: non modo ſolidæ, cumprimis nerveæ partes, inſigni debilitate affectæ, verum humores quoque, præſertim ſeroſi, impuritatibus ſcorbuticis referri eſſe videntur. Neque etiam mirum; ipſa enim ſenectus, in qua Vir ægrotans vivit, ob languentes ſenſim excretiones, ad generanda in ſanguine ſalia proclivis eſt; cui cum accedant vita motus expers, potus parcior, ciborumque craſſorum, ſalitorum, & fumo induratorum frequens uſus, majoreſque utique vires ſumſit cacochymia. Et in tali rerum ſtatu, ubi præter ætatem provectiorem, ſeri peccat acrimonia, omnis conſervandæ ſanitatis ratio in eo conſiſtit, ut legitimus tranſpirationis ſucceſſus, vitando liberioris aeris acceſſionem perpetuo conſervetur: eo quod hac cohibita, ſerum impurum intus remaneat, nervoſiſque partibus incumbens rheumaticos, arthriticos atque ſpaſmodicos pariat dolores.

Idem in noſtro caſu contigiſſe, morbi docet hiſtoria: in quo critico quodam motu materia acris, intus acta, ad corporis habitum in puſtularum forma iterum fuit expulſa. Quamobrem non quoque aliæ in hoc affectu ſunt indicationes, quam ut ſalia ſcorbutica per diluentia, humectantia, & ſanguinem edulcorantia attemperemus; eaque, conſervata perpetua diaphoreſi, per cutim eliminemus. Neque enim conveniunt hoc in paſſu ſalina remedia, veluti fuit Anglicanum ſal, utpote quæ ſalia ſalibus augent: nec conferunt aloetica, quippe quæ humores nimium ſiccant, exæſtuant, & a ſuperficie ad inteſtina invitant.

Ex remediis igitur, quibus exſtirpatum iri hunc affectum confido, primum eſt emulſio, quæ hunc in modum conficiatur: Recipe amygdalarum dulcium unciam ſemis, ſeminum quatuor frigidorum

ma-

majorum, papaveris albi ana drachmam, aquæ florum sambuci, acaciæ, tiliæ, primulæ veris, cerasorum nigrorum ana uncia duas. M. F. l. a. emulsio; adde lapidum cancrorum, matris perlarum præparatæ ana drachmam semis, julepi rosarum drachmas tres. M. D. de qua, prout placet, bis terve largior capiatur haustus. Juvabit subinde mane infuso theiformi, quod ex veronica, radice glycyrrhizæ, semineque fœniculi potest parari, & præterea loco cerevisiæ, decocto quodam uti. Nec sine singulari fructu, vesperi viginti liquoris mei anodyni guttæ adhibebuntur, quippe cujus virtus, & in confortando stomacho, & in attemperanda sanguinis acrimonia est præstantissima.

Si vernum accesserit tempus, hortor, ut acidulæ Selteranæ lacti asinino nuptæ potentur. Quantum enim lac illud humanis corporibus adferat emolumenti, non ego solum in diss. haud ita pridem de excellenti usu lactis asinini habita demonstravi; verum cum primis GUIDO PATINUS *Epist. Tom. II. pag. 312.* comprobavit, & complura in medium adduxit exempla hominum, qui hoc lacte utentes, vitam ultra octoginta, quin nonaginta protraxerunt annos. Quod Panaceam illam, de qua sermo fuit, attinet; ea, prout ex illius examine chymico colligere licuit, adprime convenit cum sale illo polychresto, quod ex nitro ac sulphure vivo parare soleo; hoc enim sulphur idem cum sulphure antimonii mihi videtur esse. Referri meretur ad neutra & digestiva salia, nec in alvo pariter, ac urina sudoreque movendis, sua caret laude.

Ceterum operæ erit pretium, jusculis, quæ ex carne gallinarum, ossibusque vitulinis contusis coquendo extrahuntur, crebro vesci: & alvi, si accesserit, segnitiem ope vel clysterum, vel sumta ex infuso theiformi mannæ uncia, reserare. Atque si senex generosus externum frigus simul vitaverit, nec nimium meditationibus indulserit, de felici curationis eventu nullus dubito.

CASUS CLXII.

De affectu scorbutico male tractato cum pedis rigiditate.

VIR annorum quadraginta septem, temperamenti sanguineo-cholerici, aulico, eoque molesto functus munere, cujus ratione non modo variis itineribus, sub iniqua sæpius, ac nebulosa tempestate institutis, corpus fatigare, verum etiam victu inordinato, & ut id vitæ genus fert, crebris compotationibus indulgere debuit, impuros & scorbuticos jam diu sibimet contraxit succos. Ante viginti enim annos multis ulcusculis corpus contaminari cœpit: quæ frustra datis varii generis & purgantibus, & vomitoriis diu inhæserunt. Trigesimo ætatis anno hæmorrhoides satis larga promanarunt quantitate; sed a consulto medico, fluxum hunc in hac ætate præmaturum esse rato supprimebantur. Abhinc nunquam recte valuit; sed perpetuam sanguinis ebullitionem passus est.

Elapsis sex annis, cum post vehementem excandescentiam frigidum ingurgitasset potum, circa sinistri pedis malleolum sensit tumorem dolorificum: qui aqua Hungarica, ex consilio medici inunctus evanuit quidem, sed ad genu dicti pedis, majori molestia junctus decubuit. Namque præter hujus tumorem, atque dolorem, obrigescebat totus pes, cum omnibus tendinibus, ut nec intereundum rite flecti potuerit, non minus tremore ac spasmodica motitatione, ad artus quoque superiores excurrente, afficiebatur, & gravis humorum per totum corpus vexabat ebullitio. Quæ affectiones cum magis invalescerent, usus est balneis tam Tœplicensibus, quam Radebergensibus; sed malum majora in dies cepit incrementa. Quare undique conquirens opem, ad Chirurgum tandem, natione Gallum deveniebat; qui se malum salivatione per inunctionem administrata, exstirpaturum pollicitus, hanc suscepit curationem. Primo die ve-

nam

nam in pede secavit; altero pilulas, numero quinque propinavit, quæ ter subduxerunt ventrem; tertio in pede adhuc integro venam tudit, eodemque die ano clysterem infudit; quarto laxans dedit, idque, cum mane alvum haud moliretur, a meridie iteravit, unde æger semel dejecit alvum, & quinquies vomuit. Quinto ac sequentibus decem diebus, bis quotidie ipsum per duas horas balneis ex aqua dulci tepidioribus insidere jussit, simulque exhibuit morsulos, ex pulvere viperarum, & confectione alkermes completa confectos, eorum dosin quotidie augendo. Tum dato iterum laxante, quod alvum tredecim vicibus movit, mercurio juncturas artuum inungere cœpit, ac insimul bis quotidie duas tantum pro dosi pilulas ordinavit.

Verum, hac medicatione per tres dumtaxat dies continuata, cum vires ægrotantis incredibilem in modum prosternerentur, ipse Chirurgus animum despondere incepit, atque medicum advocari jussit. Hic de salute prorsus desperavit; graviter advertens, quod ægro, ante mercurialem inunctionem, ultra octo cruoris libræ fuerint detractæ. Præscripsit equidem quasdam medicinas; sed omnium irritus erat effectus: neque enim hanc gravem valetudinem solabantur ulcera bina magna, quæ brevi post circa nates efflorescebant, & copiosum pus fundebant; donec post decem hebdomades vires sensim instaurarentur.

Alter chirurgorum consultus iterandam suasit inunctionem mercurialem: at eam abhorrens æger admittere recusavit. Interim pes ille sinister adhuc est rigidus, & totum illud latus atonia quadam, veluti paralytodea afficitur: noctu atroces spasmi utrumque pedum graviter discruciant, & mane insigni tremore uterque concutitur. Inter ambulandum vehementes subsultus affectum pedem exagitant; & sæpenumero totum corpus contremiscit, ut æger mercurium in corpore residuum, horum symptomatum caussam esse suspicetur. Extremum pedem non raro ingentes dolores, ad tempestatis constitutionem vel leviores vel graviores vexant; appetitu fruitur integro, sed ubi spirituosos cibos vel potus assumserit, ingravescunt affecti pedis tormenta. His ergo incommodis medela flagitatur; quæ num forsan ex balneis Wolckensteinensibus expectari queat, doceri cupimus.

CONSILIUM MEDICUM.

PEdis sinistri rigiditas, dolor, tumor, resolutio sinistri lateris paralytodea, & reliqua, quibus ægrotum infestari percepi, symptomata, partim a nervosarum partium debilitate, partim dyscrasia humorum scorbutica, accedente, tanquam occasionali caussa, potu frigido in corpus iracundia commotum ingesto, natales suos mutuantur. Namque crebra docemur experientia, eam esse iracundiæ indolem, ut nervosas partes constringat, & humorum cursum pervertat, ac irregularem reddat: cui cum accesserit frigidus potus, non omnino fieri potuit, quin humores adhuc magis coagulati, & in libero suo cursu præpediti, in pedibus, tanquam remotis, & ad fovendas stases aptissimis partibus, stagnationem subierint, ac tumores produxerint. Huic autem ægritudini, quam nulla prorsus venerea, sed scorbutica tantum sustentavit impuritas, perverso plane ac perniciali consilio opposita fuit cura mercurialis: siquidem mercurialia scorbuticis propinata, veneni instar se habent, quoniam salia humorum acria, vi quasi caustica ac venenata imbuunt, quæ solidis nervosisque partibus profundius insinuata eas partim debilitant, partim ad stricturas spasmodicas proritant. Atque si mercurius in his impuris corporibus non sufficienter rursus expellatur, adauget ille mirum in modum sanguinis dyscrasiam, quemadmodum præsentis casus testimonio amplius confirmatur.

Neque vero ullum est dubium, quin ægrotans noster per longos jam annos scorbutica succorum vitalium laboraverit diathesi: quippe cujus testimonium non modo ulcuscula, corpus ante viginti annos

nos obsidentia præbent, verum inde quoque adparet, quod nulla nec externa nec interna ferre queat spirituosa, quæ scorbuticis semper sunt inimica. Et hanc ob caussam curatio iis absolvetur indicationibus, ut humores edulcorentur, & ab omni vindicentur impuritate; ac nervosæ partes corroborentur, earumque inordinatæ motiones consopiantur.

His scopis convenientissima erit medicatio, quæ cum lacte, aquis mineralibus nupto, instituitur. Nimirum acidulas Egranas, quarum binæ partes cum una lactis caprini sint permixtæ, easque tepefactas per tres hebdomades ita potandas suadeo, ut binis prioribus diebus earum mensura una, reliquis una cum dimidia mane hauriatur. Curæ initium capiendum erit a laxante mannato, quod & ipsi potationi interponi, & sub ejus finem adhiberi, sicque parari potest: Recipe mannæ electæ uncias duas, cremoris tartari drachmam, aquæ florum acaciæ uncias sex; coque & solve leni calore, colaturæ adde olei de cedro guttas tres. M. D. pro una dosi. Sub epulis ex ultimo haustu capiantur 50. guttæ mixturæ, ex essentiæ gentianæ rubræ, corticum aurantiorum recentium, tincturæ tartari ana uncia dimidia, spiritusque salis ammoniaci drachmis duabus compositæ; & vesperi circa somni tempus sumatur drachma dimidia pulveris temperantis, sic conficiendi: Recipe antimonii diaphoretici, lapidum cancrorum præparatorum ana drachmas duas, nitri puri, cinnabaris rite parati ana drachmam semis. M. F. pulvis, qui ex aqua florum acaciæ propinetur. Extrinsecus vero juncturæ artuum, maxime pedis affecti, probe perfricentur cum unguento, quod habeat axungiæ humanæ uncias duas, olei spicæ, balsamique de Copaiva ana drachmas duas.

Quæ si votis nondum satifecerint, operæ tum erit pretium, balneis Wolckensteinensibus, conjuncto intrinsecus seri lactis dulci potu, uti. Hoc paraturus, lactis caprini, aut hoc deficiente, vaccini mensuram unam, leni calore, sub continua agitatione, ad consistentiam pulveris evaporet, huic aquæ puræ mensuram affundat, & ebullire rursus permittat, tum percolet, ac percolato addat nasturtii concisi manipulum unum, idque rursus leniter coquat, ac percolet. Quæ portio mane vel tota sorbeatur, vel ejus tertia pars hora pomeridiana quarta hauriatur, semper tepefacta. Atque hæc curatio per tres vel quatuor protrahenda est septimanas, hac ratione, ut alternis diebus commendatus pulvis assumatur, & quavis hebdomade, ad solvendam alvum, binæ mannæ unciæ, in eodem lactis sero solutæ, capiantur.

CASUS CLXIII.

De morbo scorbutico spasmodico.

QUinquagenarius vir, sanguineo-cholerici temperamenti, perverso vivendi indulgens generi, nec cibis solum durioribus, salitis, fumoque induratis delectatus, verum etiam Baccho, venereque liberaliter usus, & animi affectibus valde debitus, per multos jam annos tormenta a calculo renum illata passus, & novissimis mensibus de artuum capitisque doloribus, nec non rheumaticis catharralibus defluxionibus, ac oculorum lippitudine conquestus fuit. Neque enim fonticuli, ob dictas molestias brachiis inflicti, opem tulerunt, tantum abfuit, ut potius hemicranicæ dextri capitis affectiones, & graves odontalgiæ accesserint. Notari vero meretur, hæc incommoda guttam rosaceam faciei, ope epithematis ex aqua spermatis ranarum, mucilagine seminis cydoniorum, succo citri, & floribus sulphuris parati, retropulsam presso pede excepisse. Verum non ita multo post sponte remiserunt ea pathemata, sed morbum post se traxerunt longe atrociorem: qui absolvitur dolorifico, spasmodicoque dextri faciei lateris affectu. Oritur ille circa dextram aurem, in regione glandulæ parotidis; & abhinc per maxillam protensus, ad superiorem narium partem, eo in loco, ubi nervi olfactui tributi, ex osse ethmoideo egrediuntur, defigitur, ibidemque gravissimum ardorem

rem & dolorem constrictivum atque tensivum, ac si caput in ea regione fune constrictum esset, infert. Brevi post rumpi videtur ille funis, tumque subito dolor e dicto loco evanescit, & in oculum irruit dextrum, cujus externas non minus, ac interiores partes atrociter adfligit, atque tandem ad superiorem narium partem devolvitur. Sensim majora cepit incrementa, & totum dextrum faciei latus in consensum rapuit: siquidem non solum maxilla inferior, eo præsertim loco, quo nervosus ex quinto pari ramus eam intrat, immani torquetur dolore; verum ad musculos quoque labiorum in dextro dumtaxat latere, extenditur, eorumque tremebundam inducit motitationem.

Neque pauca sunt, quæ complures Medicorum huic malo opposuerunt medicamina: ex quibus laxantia, purgantia, antiscorbutica, pulveres absorbentes, præcipitantes, decocta lignorum pro potu ordinario, decoctum chinæ cum liquiritia, venæsectiones, scarificationes, hirudines, pediluvia, vesicatoria, externa emplastra, unguenta, quin & ipsa mercurialia, sed incassum, fuerunt adhibita. Quamobrem ad Te, Vir Illustris, confugimus, Tuoque auxilio spinosum hunc affectum iri debellatum speramus.

RESPONSUM MEDICUM.

Affectus præter naturam, cujus caussa consultus sum, non alius est, quam spasmodico-convulsivus partium nervosarum, atque musculosarum, quæ in dextro faciei latere sunt sitæ, motus. Meretur ille ad rarissimos referri morbos; & sedem suam procul omni dubio in nervosis istis partibus, quæ musculos faciei investiunt, & a pari nervorum quinto suos natales mutuantur, habet. Neminem enim rei anatomicæ peritum fugiet, quod par illud quintum quamplurimis ramificationibus per externas capitis partes dispergatur: siquidem ab eo ad nares, musculos oculorum, palpebras, maxillam superiorem ac inferiorem, genas, glandulam parotidem, musculum temporalem, pericranium, & quod ossa faciei tegit, periostium quamplures tendunt propagines. Quamobrem ratio quoque dispalescit, cur tam arcto hæ partes invicem gaudeant consensu, ut vix possibile sit, quin una earum præternaturaliter affecta, reliquæ omnes mali fiant participes. Earum itaque partium spasmodica ac partim convulsiva agitatio, formalem præsentis morbi constituit rationem: quæ primum superiori tantummodo capitis regioni inhærens, hemicraniam effecit, tumque magis ad inferiora faciei descendens, illum, quo jam æger laborat, produxit affectum.

Quod si vero materialem hujus spasmodicæ torturæ perquiramus caussam, ea certe minime in crasso humore, aut hujus nimia mole, quippe quem tenera membranarum structura, sinu suo fovere neutiquam potest, sed potius in materia subtili, activa, acri quærenda est. Namque attenta compertum habemus experientia, quod quo subtilior ac volatilior est materia peccans, eo perniciosiorem, quin & venenatam in solidas, nervosasque partes exserat potentiam. Et hujus quidem virulentæ quasi materiæ originem, in nostro casu, guttæ rosaceæ per adstringentia intus actæ deberi, extra dubium est; præprimis cum eandem caussam graves & ophthalmias, & hemicranias insequi, quamplurimæ testantur observationes. Retropulsa enim, quæ sub hoc exanthemate externæ cuti insidet, materia protinus nervosarum partium texturam penetrat, inque iis corporibus, quæ vel nervosi generis debilitate, vel universi sanguinis scorbutica diathesi jam laborarunt, longe majorem exercet tyrannidem, quam quidẽ in aliis. At vero, qui consideraverit, nostrum ęgrotantem perverso victus generi, crebris crapulis ac vinosis compotationibus, nimio veneris exercitio ac fortioribus animi affectibus admodum indulsisse: is facile perspiciet, quod & humorum impuritatem, & nervosi generis insignem imbecillitatem sibimet contraxerit; neque ideo mirabitur, quod accedente imperita guttæ rosaceæ repressione, omnium maxime, affe-

affectum, quem patitur, incidere, eodemque diutius infestari debuerit.

Præterea ipsi quoque medicationi, qua malum hocce eousque oppugnatum legi, quædam debetur animadversio: quippe quæ, cum medicinis vehementioribus & ipsis mercurialibus peracta fuit, nullum omnino levamen ferre potuit, tantum abest, ut potius nervosarum partium debilitatem, ipsiusque mali vehementiam longe magis adauxerit. Neque enim ulla, quæ adhibita percepi medicamina, caussæ morbi responderunt; sed non nisi quantitati humorum imminuendæ destinata videntur; id quod de laxantibus, purgantibus, sudoriferis, vesicatoriis, venæsectionibus, scarificationibus, hirudinibus, aliisque nemo est, qui negabit. At vero dicta superius ratione, pauca moles materiæ, hujusque veluti venenatæ ac causticæ, hosce tumultus excitavit: cui corrigendæ ac eliminandæ crassa evacuantia neutiquam conveniunt.

Ut itaque rectam curandi viam prosequar; monendum prius duco, ad ejusmodi maleferiatis artibus plane corruptum morbum debellandum, magna patientia, temporis diuturnitate, atque iis potissimum subsidiis opus esse, quæ ex recto rerum non naturalium usu desumuntur, veluti sunt victus salubris, aeris mutatio, corporis exercitatio, & studiose conservata animi tranquillitas. Cum primis omni studio in id incumbendum erit, ut sicuti totum corpus, ita maxime affecta pars in perpetuo calore, lenique transpiratione conserventur: ac præterea debilitatæ partes blande corroborentur. Ad conservandam transpirationem adprime quadrabit pulvis diaphoreticus, hac ratione parandus: Recipe pulveris Marchionis, cerussæ antimonii, succini ana drachmam unam, cinnabaris præparatæ drachmam semis, salis volatilis cornu cervi bene depurati ana grana decem, extracti castorei grana tria, M.F. pulvis, cujus drachmam dimidiam alternis diebus mane in lecto sumat ægrotus, tumque sorbillato infuso theiformi, quod ex herba melissæ, floribusq; tiliæ paratur, ad lenem se componat sudorem. Neque subinde pro potu ordinario salubris est cerevisia in ejusmodi morbis, & commendare potius in ejus locum soleo decoctum ex radice chinæ, scorzoneræ, corticibusque citri recentibus cum aqua paratum, cujus mensuræ uni tartari vitriolati, vel arcani duplicati drachma addi potest. Porro alvi habenda est ratio, pro qua reseranda, has cumprimis pilulas bis quavis hebdomade capiendas suadeo: Recipe extracti cardui benedicti drachmam unam, cinnabaris nativæ, mercurii dulcis, extracti rhabarbari, extracti agarici ana scrupulum unum, salis succini grana octo. misce. fiant pilulæ ex scrupulo uno numero 20. conspergantur pulvere succini. Ex topicis usui commodissimum erit vel balsamum vitæ meum, vel hoc linimentum, cum linteis calidis ad affecta loca probe inungendum: Recipe aquæ Anhaltinæ unciam unam & semis, spiritus lumbricorum volatilis, essentiæ croci, nucistæ ana drachmas duas, camphoræ drachmam semis. M.D.

Multis autem parasangis cuncta hæc remediorum genera superabit recta vivendi ratio, maximeque cœli mutatio: quo nomine vehementer laudarem, ut vernali, eaque serena tempestate, iter ad alium locum instituatur. Hoc enim subsidio, in confirmanda morborum, qui atonia partium solidarum nituntur, sanatione, non quidquam est fructuosius; quemadmodum in quadam disputatione de peregrinationibus sanitatis caussa instituendis fusius demonstravi. Ab humido & frigido aere cumprimis cavendum erit; quippe qui relaxando solidorum tonum, & incrassando humores, nervosarum partium morbos insigniter sustentare solet. Idem de animi pathematibus, nimioque veneris exercitio valet; quæ perinde, ac potus spirituosiores, nec non cibos fumo induratos, aliosque duriores, maxime marinos, omnino vitare expediet. Ceterum non abs re erit, cœlo existente amico, mane in balnea ex aqua dulci, cum herbis

bis nervinis, & sale alcalino parata descendere, & ab his leniter sudare.

CASUS CLXIV.

De affectu scorbutico-spasmodico.

VIR 30. annorum, temperamentique sanguineo-phlegmatici, alvi obstructionibus obnoxius, per aliquot annos circa utriusque æquinoctii tempora, molesta gravedine, capitisque sævissimis doloribus agitatus, a multis medicorum, utut frustraneam quæsivit opem. Tandem ex medici cujusdam consilio sal volatile cornu cervi naribus admovit, pulveremque sternutatorium adhibuit, eo effectu, ut copiosissimus mucus non modo e naribus stillaverit, verum e pulmonibus quoque tussi ejectus fuerit. Hinc, recto servato regimine, lene sumsit laxans, & infusum theiforme crebro potavit: unde quidem melius habere, simul autem vertigine cruciari cœpit. Quæ, a stagnatione pituitæ viscidæ primum derivata, quum invalesceret, & præterea excretio per nares æque ac pectus cessaret; reus agebatur ventriculus, & ex hujus vitio, concurrente, qua olim æger laboraverat, passione hypochondriaca, per consensum nasci dicebatur. Quamobrem, præter Elixir aperitivum Clauderi, quod aliquoties movebat alvum, magnesia nitri, & aquæ Sedlicenses, nec sine effectu adhibebantur. At vertiginis eadem permansit vehementia per totam æstatem; cui, tusa circa autumnale æquinoctium, quę antea in pede secabatur, ex præscripto medici in brachio vena, protinus tensivi ac tractorii nuchæ dolores, capitisque temulentia jungebantur. Dabat medicus pulveres præcipitantes; & fore ut mutato cœlo, quod tum temporis ventosum erat, ac pluviosum, remitteret malum, asserebat. Obtemperans æger in patientia quærebat levamen; & facto quadraginta milliarium itinere, ob servatam sub eo inordinatam vitam, pristinis non modo incommodis, sed ad hæc præcordiorum anxietatibus, auriumque tinnitu pressus, ad suum redux denuo confugiebat medicum. Hic exhibebat magnesiam nitri, pilulas balsamicas, & clysteres iterato ano immitti jubebat; sed ne alvi quidem solutio sequebatur, tantum aberat, ut increscerent & ejus obstructiones & flatulentiæ. Et ingravescebant quoque reliqua symptomata, adeo, ut matutino præsertim tempore expergefactus æger, præter capitis temulentiam atque vertiginem, sensationem auræ ex nucha ad caput adspirantis, inque tinnientem aurium molestiam desinentis perciperet: unde medicus flatuum ad caput regurgitationem suspicatus, essentiam corticum aurantiorum, spiritum de tribus, nitrique dulcem ordinabat, & venæsectionem in pede, sed in cassum administrandam curabat.

Viribus itaque, somno & adpetitu magis magisque defectus, & jam lecto affixus Vir spectatissimus, implorabat alterius medici opem, qui morbum esse hypochondriacum, spasmodicis motibus, ad fluxum hæmorrhoidalem tendentibus, scorbutoque stipatum ratus, ordinabat pro infuso theiformi herbam salvię & millefolii, pro decocto ordinario, radicem sarsaparillæ, scorzoneræ &c. & pulverem, qui habebat oculos cancrorum, sal Sedlicense, nitrum fixum, specificum cephalicum, & extractum castorei: sed spes non respondebat votis. Siquidem non modo priora symptomata, mox mitiora, mox graviora perseverabant; sed accedebant quoque artuum vagi dolores, & præsertim crurum insignis torpor, atque tremor, quin etiam subsultus extremorum, cum plenaria somni abolitione.

Hinc tertius, isque exterus in consilium vocabatur medicus: qui materiam mali hypochondriaci, ut ajebat, melancholicam, humorum dyscrasiam, generisque nervosi debilitatem accusabat; & præter ordinata sal Anglicanum, pulveresque ac tincturas resolventes, ad stomachum confortandum curandi intentionem dirigebat. Horum usum sequebatur copiosa muci lividi, tenacissimi, & fere vitrei per nares excretio, cum aliquali

ſymptomatum remiſſione. Tandem & ego accitus, malum hoc inveteratum, a ſanguinis & humorum partim dyſcraſia ſcorbutica, partim craſſitie vaſa obſtruente, & æqualem circuitum præpediente, natales ſuos mutuari, atque hinc ſudorem graveolentem, ipſumque pectoris catharrum, pendere autumavi. Medendi itaque ſcopos hos mihi præfixos habui, ut viſcerum obſtructiones reſerarem, humores craſſos attenuarem, impuroſque temperarem. His me ſatisfacturum putavi, ſi propinarem pulveres nervinos reſolventes, cremori tartari nuptos; eſſentiam cordialem, cum ſpiritu ſalis ammoniaci, & eſſentia ſuccini maritatam, pulveres aperitivos, nec non ptarmicos ex herbis cephalicis; infuſa theiformia, ex ſemine fœniculi, & herba ſaniculæ; atque ordinarem pediluvia cum ſpeciebus reſolventibus, floribuſque lavendulæ parata.

Quibus per aliquod tempus uſurpatis, accidebat primum tinnitus, ſuſurruſque aurium, & hunc excipiebat copioſa pituitæ tam per nares, quam per tuſſim e pulmonibus rejectio. Quo facto flatulentæ moleſtiæ præcordiorum anxietatem inferentes, nec non vertiginoſa incommoda evaneſcebant, & æger alacrior, ſuiſque muneribus obeundis idoneus reddebatur. Attamen remanebat capitis temulentia, dolores circa crurum juncturas inſiſtebant, & ipſe conquerebatur, quod corpus grave, pedes vero illi ferendo minus pares, ac debiliores eſſent. Interim circa noviſſimum, idque vernale æquinoctium venas in pedibus tundendas, atque cutim, quoniam puſtulis, & inſigni pruritu afficiebatur, ſcarificandam præbuit: ex quo, præter dictam largiorem muci per nares æque ac tuſſim excretionem, egregie habuit, ciborumque adpetentia cum ſomno integra gaviſus eſt. Neque igitur hoc tempore aliud quicquam, præter infuſum theiforme, ex raſura ligni ſaſſafras, corticibus aurantiorum, citri, ſemine fœniculi, radice pareiræ bravæ, liquiritiæ, polypodio querno, ſummitatibus hyperici, herba fumariæ, ſaniculi, trifolii fibrini, hedera terreſtri, & prunella confectum adhibuit; unde & tormentorum quoddam levamen ſenſit, & ſudor criticus ſingulo mane erupit. Quum autem integra valetudo nondum redierit: ad Te, Vir Illuſtris, confugimus, teque rogamus, velis nos docere, qua ratione mali reliquiæ penitus exſtirpari queant.

RESPONSIO CONSULTATORIA.

GRaves, quibus æger adficitur, ægritudines, partim humorum impuritatibus viſcidis, ſcorbuticiſque imbutorum, partim primarum viarum, atque digeſtionis vitio deberi, extra dubium poſitum eſt. His enim labefactatis, & a tono roboreque naturali dejectis, uber eſt cruditatum acidarum, viſcidarum & bilioſarum proventus, generantur copioſi flatus, & ſpaſmodicæ inteſtinorum torſiones inducuntur. Inde languet alvina excretio, & ſucci vitales acres ac impuri, vi ſpaſmorum ac flatulentiarum majori cum impetu ad ſuperiores partes, maximeque caput compelluntur. Ibidem ob accumulatam copiam, impeditius per vaſa ac membranas cerebri feruntur, inque glanduloſis ac vaſculoſis partibus, a nimia mole relaxatis ſtagnant. Hinc dependent vertigo, temulentia capitis, auriumque tinnitus ac ſuſurrus: quæ ſymptomata, oborta muci per nares, ac pulmones excretione, omnino levari ſolent.

Neque igitur improbare auſim remediorum, eo uſque a medicis præſcriptorum uſum, quippe quæ ad reſerandam alvi obſtructionem, diſcutiendos flatus, & incidendos reſolvendoſque viſcidos, impuros, ac acidos humores fuerunt accommodata. Verum enimvero, quum in hoc malo firmius radicato, & humores corrupti, & nervoſæ maxime capitis partes debilitatæ ſint, & hinc digeſtionis, alvinæque excretionis negotium langueat, nulla pharmaca ſufficient, funditus exſtirpando malo; ſed unicum auxilium a recto aquarum mineralium potu expectari debere arbitror. Quamobrem meum eo collineat conſilium, ut æger inſtante vere acidulis Egranis,

cum

cum tertia parte lactis caprini mixtis, per quinque septimanas utatur, adeo, ut earum quatuor libras singulo mane sorbeat. Neque enim in scorbuticis spasmodicisque affectibus, qualis noster est, his aquis præstantius deprehendi subsidium, cumprimis si lacti fuerint nuptæ. Namque juxta vulgarem medicorum opinionem, minime acidum, quod cum lacte coagulum subiret, principium; sed potius alcalinum, cum acidis effervescens, lactisque coagulationem præpediens fovent elementum.

Hæc autem curatio, ut recte instituatur, purgandæ prius sunt primæ regiones. Quo scopo prima die, potjunculam mannatam, & blande & sufficienter laxandi munere functuram, mane capiendam suadeo, haustis desuper jusculi avenacei, vel infusi calidioris Thee vel Coffee aliquot vasculis. Altera die circa somni tempus capiantur quindecim pilularum; & tertia inchoetur potus acidularum, adeo, ut primum tres dumtaxat earum libræ, post quatuor hauriantur. Huic potationi, quovis septimo die interponatur dictus pilularum usus; eademque per quinque hebdomades protracta, sumto infuso mannato finiatur. Ad hanc autem secundandam, operæ erit pretium, omnem cerevisiæ usum vitare, nec nisi vino veteri Rhenano parce sub epulis uti, reliquo vero tempore hoc decoctum pro potu ordinario adhibere: Recipe radicis scorzoneræ, sarsaparillæ ana uncias quatuor, cichorei unciam unam, anisi stellati, seminis fœniculi ana drachmas duas. Conc. Cont. D.S. species, quarum unciæ binæ, ex tribus aquæ mensuris per horæ dimidium coquantur. Ex eodem quoque decocto, inter epulas 50. guttas Elixirii stomachici adsumere expediet, quod sic paratur: Recipe essentiæ corticum aurantiorum recentium, gentianæ rubræ, tincturæ tartari ana unciam unam, olei de cedro Italici guttas viginti. M. D. Vesperi in pediluvia, ex aqua pluviatili & furfuribus triticeis parata, eaque tepida, pedes paullo profundius immittere juvabit; & ad roborandum caput, mixturam spirituosam, quæ ex aquæ Reginæ Hungariæ unciis duabus, balsami Peruviani, oleique lavendulæ ana drachma una confieri potest, naribus crebro admovere conveniet. Nec abs re erit, ad demulcendam humorum acrimoniam, & ebullitionem, pulverem nitrosum ac præcipitantem ex laudato decocto interdum propinare. Cumprimis vero diætæ habenda ratio, in qua animi vehementiores affectus, mœrores, inquietudines, labores cum meditatione junctos, potus spirituosiores, refrigerationes corporis, cibos coctu difficiliores, cane pejus & angue vitare; cœna parciori uti; & crebris, tamen moderatis corporis exercitationibus studere oportebit. Neque ullus dubito, quin his rite usurpatis ac observatis, desiderata valetudo sit insequutura: quam eo certius sperare licebit, si vel fluxus hæmorrhoidalis, vel podagra, vel efflorescentia accesserit.

CASUS CLXV.

De affectu scorbutico, rheumaticis, & arthriticis symptomatibus stipato.

Generosissimus Liber Baro de L. Vir triginta octo annorum, cholerico-sanguinei temperamenti, patre arthriticis ac calculosis affectibus divexato natus, alvique obstructioni, velut hæreditariæ obnoxius, juvenis ob fortiores corporis commotiones, copiosum sanguinem e naribus crebro reddidit, & post hæc febribus intermittentibus sæpenumero laboravit. Novemdecim annos natus, venereas pudendorum affectiones incidit; quibus ope pilularum, ex mercurio dulci, jalappaque confectarum, maximam partem profligatis, retinuit tumorem testiculi scirrhosum, ante octo demum annos, per salivationem mercurialem sublatum. Superato venereo morbo, nomen dedit militiæ; atque multis corporis defatigationibus, studiose tamen a nimio bacchi, venerisque exercitio sibi cavendo, obnoxius fuit. Nec obstante ab erroribus diætæ temperantia,

anno ætatis vigesimo septimo, de vitiata digestione conqueri cœpit; & abhinc mox alvi profluvia, mox febres intermittentes, pati debuit, quin sequentibus annis, maxime circa æquinoctiorum tempora, dolores in osse sacro, magis magisque invalescentes, atque cum insigni lumborum atque crurum gravitate stipatos persensit. Interdum quoque sanguis, cum gravi tenesmo, stercoribus intermixtus adparuit, sed paucissimus: neque vero hæmorrhoides, de quibus suspicio erat, unquam legitime fluxerunt.

Triginta emensus annos, in rus se contulit, ibidemque inter crebras venationes, frequentes corporis refrigerationes, multumque ciborum salitorum, ac fumo induratorum usum pinguescere videbatur; sed ante biennium febre tertiana corripiebatur. Hac, ope salium digestivorum, alcalinorum, & aliorum antifebrilium remediorum, non omissis blandis laxantibus, brevi tempore profligata; & ciborum rediit adpetentia, & eorum robustior digestio, ut se optime valere putaret. Sequenti anno præter opinionem stranguria, cum imminuta mictione prehendebatur, sed ab hac quoque molestia, sumtis nitrosis pulveribus paullo post convalescebat. Tum in itinere, quod jussu principis ipsi suscipiendum erat, ex improviso gravis pruritus dorsum, & sinistrum brachium, in quo ante aliquot annos tusa fuerat vena, obsidebat, cum capiti doloribus, præcordiorum anxietatibus, æstu volatico, & imi ventris flatulentiis conjunctus. Data vomendi scopo radix Ipecacuanhæ nullam ferebat opem; sed venæsectio circa autumnale æquinoctium in pede instituta solamini erat.

Currentis anni mense Januario, longo rursus itinere fungi jubebatur; & in illo tam vinosis nimium indulsit potibus, quam corpus intensiori exposuit frigori. Hinc primum adpetitu destitui cœpit, corpus contabuit, viresque perierunt: & quum venæsectione sibi consulturus octo cruoris uncias ex pede detrahendas curaret, magis, magisque vacillavit valetudo. Consulti medici, ad unum omnes passionem hypochondriacam accusantes, ordinabant pilulas ex gummi ammoniaco, sale polychresto, & rhabarbaro paratas, aliudque laxans ex manna, rhabarbaroque confectum; ille bis, hoc decies alvum movebant. Præscribebant quoque infusum theiforme ex salvia, melissa, ac veronica concinnatum; & apparentibus in ano tumoribus, admoveri jubebant hirudines: sed tantum aberat, ut inde solamen perciperet, ut potius alvi pertinax obstructio, flatulentæ, ac vertiginosæ accederent molestiæ. Commendata martialia, verens ne noxam inducerent, tribus dumtaxat capiebat vicibus, eo effectu, ut excrementa cruore tincta adparerent, & adpetitus paullisper rediret. Somnus autem parcior erat, & si forsan evigilaret, acutissimum dolorem, a nucha ad frontem excurrentem persentiscebat, qui cum redeunte somno sopiebatur; at interdiu hemicranici dextri capitis dolores atrociter urgebant.

His sensim plura jungebantur symptomata; quorum jamjam adfligentium hæc est idea. Sumtis epulis cutis vehementi ardore prurit, maxime, quæ brachia, juncturasque digitorum investit; tum peculiaris dolor in certum dumtaxat humeri sinistri spatium irruit, spasmodici & tractorii cruciatus scapulas, cervicem, totamque dorsi spinam discruciant, adeo, ut si vel leviter loco moveatur, strepitus quidam in dictis partibus audiatur. Cumprimis volas manuum molestus ardor vexat; qui, erumpente in iis sudore, evanescit. Interdum intercostales musculi vagis torquentur doloribus. Alvus non respondet, nisi vel pilulis balsamicis Hoffmanni, vel clysteribus sollicitetur; flatus multam crucem, præsertim noctu figunt, & circa utraque hypochondria sub spuriis costis tensio quædam, licet jam mitior, ac antea, inhæret. Saliva acidulum saporem ori semper exhibet; qui num a fumo herbæ Nicotianæ, quem justo copiosius cum multa sputatione sugit, anne potius

tius a prava digestione, & hinc pendente nimia succi pancreatici aciditate dependeat, in medio relinquitur. Interim integro frui incipit adpetitu, nec viribus adeo defectus jam est, quin equitando, & ambulando diutius, absque lassitudine, corpus movere possit; nec sudores nocturni amplius vexant; nec somnus, nec pulsus arteriarum a statu naturali recedunt; & nihilo secius corpus haud proficit. Urina, quam mane mingit, copiosa, & ex albo citrina est; sed quæ decima circiter matutina hora fertur, parcior adparet & rubicundior; atque post duarum horarum quietem, largum deponit sedimentum, instar rubicundi sabuli, firmius vitri lateribus adhærens.

Novissime præter ardorem brachiorum, atque manuum, rubor quidam, lancinansque dolor articulos occupat, ad ipsa femora extenditur; & nonnunquam ex improviso, insignis rigiditas collum obsidet, nocturno præsertim tempore, quæ suborto sudore exspirat. Non raro tensivus dolor ad genam dextram, ipsumque oculum cum rubore protenditur. Omnis abest sitis, nec tussis molesta est, nisi quod per illam interdum salsa exscreetur pituita: excrementa quandoque alba redduntur; & ad sudorem magna est proclivitas. Inter eundum, spiratio sæpe fit difficilior; at, explosis ructibus levatur: nec non coagula muci tenacis ex pectore nonnunquam excernuntur.

CONSULTATIO.

Quæ hactenus Virum generosissimum male habuerunt affectiones, ita sunt comparatæ, ut si eas ab humorum acrimonia scorbutica, ad membranosas nerveasque partes decumbente derivarem, me a vero haud aberrasse existimem. Quando enim subtilis & acris ejusmodi humor, membranis musculorum, & ligamentis articulorum insinuatur, vellicat has partes, easque ad spasmodicas constrictiones proritando, ardorem gravemque dolorem infert. Et prout variant partes, quibus incumbit hoc acre serum; ita molestiæ dictæ mox brachia & scapulas, mox digitos & manus, mox dorsum, mox intercostales musculos, mox etiam caput occupant, & vehementer discruciant. Quoniam vero ventriculus & intestina, ex membranis valde nerveis ac sensibilibus construuntur, a decubitu seri acrioris ad illa, graviores eorundem stricturæ propullulant. Unde imi ventris spasmodica ac flatulenta pathemata, & stomachi graves distensiones, præcordiorum anxietates inferentes, solutisque ructibus allevatæ suam trahunt originem. Et si verum fatear, totum nervosarum partium systema sub ejusmodi casibus præter naturam afficitur; siquidem illæ regiones, quibus non actu inhæret inimica materia, per consensum in motuum irregularium societatem rapiuntur: atque hinc omnes secretiones pariter ac excretiones, ad sanitatem conservandam perquam necessariæ perveruntur. Sic mox cutis, perspirationis organon, spasmo vehementius constringitur, nullumque sudorem transmittit; mox nimium relaxatur, & copiosum, magisque delassantem effundit sudorem. Pari ratione urinosi ductus si contrahuntur, urina mingitur pallidior: quæ remittente strictura, rubicunda, crassa, multoque sedimento tartareo referta excernitur. Idem fit cum ductibus in hepate biliferis, qui spasmo coarctati, bilis in intestinum duodenum remorantur aditum; unde stercorum albedo dependet; si autem sequuta eorundem relaxatione, bilis copiosior in primas regiones irruit, vomitus, alvi profluvia, & intestinorum tormina suboriuntur.

Non vero solum spasmodicorum motuum genetrix est ea, quam dixi, seri atque lymphæ acrimonia; verum reliqua etiam, quibus æger premitur, symptomata exinde suos mutuantur natales. Primum enim ipsi debetur corporis contabescentia; siquidem ejus incrementum ac nutritio succum lymphaticum dulcem, roscidum, atque temperatum requirit. Et quum succi lymphatici ac salivales, qui ex glandulis œsophagi, ventriculi,

& intestinorum, maxime duodeni secernuntur, & ad intimiorem alimentorum dissolutionem multum contribuunt, vitiati sunt; non mirum est, ciborum digestionem languere, chylum generari minus laudabilem, & ideo humorum impuritatem sensim accrescere. Hinc porro ratio salivæ salsæ ac acidæ, quæ in statu naturali insipida est, nec non salium scorbuticorum, ac tartareorum, quæ cum urina redduntur, erit derivanda.

Quæ cum ita sint, inquirendæ jam veniunt remotiores illæ, quæ ad dictam impuritatem contribuerunt, caussæ. Hæ generatim consideratæ, in glandularum atque tubulorum organa colatoria constituentium constrictione & obstructione, & hinc perturbato secretionum & excretionum negotio quærendæ sunt. Cumprimis accusari meretur & cohibita transpiratio, & impedita succi biliosi in hepate secretio: hæc vero primam plerumque originem a difficiliori sanguinis per hepar circuitu, tanquam fœcunda scorbuti matre, trahit. Quando enim cunque cruor vitalis per ramulos venæ portæ ac cavæ, per hepatis substantiam disseminatos, impeditius progreditur, & in iis stagnat: non satis a particulis sulphureis, salinis ac excrementitiis, quæ bilem constituunt, depuratur: sed illas secum revehit, & cum tota humorum massa communicat. Deinceps idem sanguis, in suo per hepar itinere retardatus, majori ad lienem ruit impetu: unde infarctus & aggravatus lien munere suo, quod in attenuando sanguine consistit, fungi prohibetur, & hinc increscit humorum impuritas. Non minus stagnans in venis portæ ac mesaraicis cruor, copiosius ad intestina fertur; inque iis stagnando, mora temporis crassior ac impurior redditur: unde porro vasa hæmorrhoidalia, circa intestini recti finem valde infarciuntur, distenduntur, & vel tumores in ano dolentes, doloremque in lumbis & osse sacro gravativum exhibent, vel rupta sanguinem plorant. Hæc ita in generoso ægrotante contigisse, conatus, quos diu ad fluxum hæmorrhoidalem sensit, luculenter attestantur: quippe qui semper impeditiorem sanguinis per viscera imi ventris, maximeque hepar circuitum, impuritatum scorbuticarum caussam certissime indicant. Concurrunt insuper plura momenta, quæ ad id vitii genus inducendum suam contulerunt symbolam; ex quibus primum est temperamentum, quo Vir generosus pollet, sanguineum: quippe quod generandæ sanguinis nimie moli insigniter favet, eaque ipsa viam sternit ad difficiliorem circuitum. Accedunt aeris, in quo vivit noster ægrotus, frigidior, minusque salubris constitutio, ciborum fumo induratorum & coctu difficiliorum usus, potus calidiores, animi pathemata, crebræ refrigerationes, crapulæ vinosæ, & mox vehementiores corporis defatigationes, mox vita sedentaria: quæ caussæ occasionales satis magnam vim possident, impuram humorum diathesin & generandi & adaugendi.

Hinc igitur non solum indoles mali rheumatico-scorbutici adparebit; verum clarissime etiam perspici poterit, quam ardua, tantorum vitiorum, solidas æque ac fluidas partes corrumpentium cohortem debellaturo, imposita sit provincia. Plures enim scopi ipsi præfixi sunt, quas assequi difficillimum erit. Namque primum vias atque glandulas, quæ in organis ac visceribus colatoriis obstructæ sunt, reserare; dein salia impura ac scorbutica, ex humoribus, quibus intime permixta sunt, separare; tumque impuritatum colluviem, quæ solidas atque nervosas partes jam penetrasse videntur, rite eliminare oportebit. Nihilo tamen minus omni nondum dejectus sum spe; sed multa experientia confirmatus non dubito, quin, accedente præsertim vegetiori ætate, & ægrotantis perseverantia, temporis diuturnitate, & accommodatorum præsidiorum usu, votorum futuri simus compotes.

Curationem vero, quam ad exstirpanda ejusmodi mala convenientissimam arbitror, a recto aquarum mineralium usu inchoare soleo; atque hoc

fine

sine vel thermas Carolinas, conjunctis extrinsecus balneis, ex aqua dulci paratis; vel aquas Egranas, aut nonnunquam Sedlicenses, cum externo balneorum Tœplicensium usu, sæpius felicissimo cum successu commendavi. Hæc generosa præsidia, quæ verno adhibere decet tempore, licet neutiquam omnem curandi paginam absolvant; attamen, cum primas vias non minus, ac totam humorum massam egregie liberent a cunctis sordibus, sanguinemque reddant fluxiliorem; viam medenti sternunt, qua ad obtinendum prorsus finem certius incedere potest. Tum enim ex usu mihi est lac asininum, vel solum, vel cum aquis Sedlicensibus æquali pondere mixtum, quod per quatuor vel quinque septimanas, conjunctis laxantibus, ac recta vivendi ratione, potari jubeo. Et denique venæsectiones, circa singula æquinoctia iterandas, blanda laxantia, fixiora diaphoretica, stomachica, diluentia, sanguinem depurantia, & accuratum in rebus non naturalibus regimen ordinare solitus; atque horum ope, Deo sint grates, votis meis semper potitus sum.

Verum enimvero si propositum specialius consideravero casum, eo respiciendum erit, ut quoniam præsens autumnale tempus potationi aquarum mineralium minus est opportunum, aliis subsidiis caussæ morbi, quantum possibile est, detrahamus, atque corpus ita præparemus, ut futuro thermarum potui magis aptum evadat. Quo nomine rectum vivendi ordinem eo curatius observare conveniet, quo minus absque illius ope boni quicquam obtinere licebit. Cumprimis itaque animi tranquillitati studere, omnesque illius commotiones sedulo vitare decet; quum exinde, præsertim mœroribus ac solicitudinibus, irreparabile damnum in morbos ejusmodi diuturnos redundat. Deinceps aer ita moderandus est, ut corpus in æquali ac temperato calore conservetur: nihil enim est, quod ad generandum æque ac fovendum scorbutum efficacius contribuat, quam subitanea aeris frigidi in calidum, & calidi in frigidum mutatio; quæ cum in locis septemtrionalibus familiaris sit, caussam quærentibus offert, cur ejusmodi in regionibus scorbuticæ affectiones & frequentiores, & pertinaciores observentur. Ex cibis fugiendi sunt, qui crassum chylum pariunt, ac saburram viscidam in primis relinquunt officinis: contra vero ad temperandos succos crebro vescendum jusculis, parum salitis, quæ ex carnibus mollioribus vitulinis, vel gallinarum, additis radice scorzoneræ, cichorei, petroselini, fœniculi, asparagi, & succo citri vel aurantiorum coquuntur, & reliquis cibis immiscendum sæpius nasturtium.

Potui ordinario plane non quadrat cerevisia, sed potius decoctum quoddam conveniet, hac ratione conficiendum: Recipe radicis scorzoneræ, chinæ ana uncias duas, rasuræ ligni sassafras uncias quatuor, radicis pimpinellæ albæ unciam unam, liquiritiæ, anisi stellati ana unciam semis. Conc. Cont. D. S. species, quarum unciæ binæ cum quatuor aquæ mensuris, in vase clauso per horam dimidiam, addita sub finem salis aperitivi drachma dimidia, decoquantur. Neque vero improbaverim, si præter hoc decoctum, inter epulas, ad roborandam vim digestivam, vinum vetus Rhenanum, vel Gallicum hauriatur. Et denique insignissimam opem spondet corporis exercitatio, quæ vel matutino tempore, vel tribus ab epulis horis, aut equitando, aut ambulando poterit institui.

Pharmacorum autem usum sic adornandum hortor: sumat primum Vir generosissimus laxans, quod intestinorum canalem ab inhærente ipsi amurca expurget, & sic paretur: Recipe mannæ electæ uncias duas cum dimidia, cremoris tartari, rhabarbari ana drachmam unam. Coque & solve leni calore in aquæ florum acaciæ unciis quinque; colaturæ adde olei de cedro Italici guttas tres. M. F. potio, quæ pro una dosi, successivis haustibus, interposita jusculi avenacei sorbitione, adhibeatur. Postridie capiat cum aqua sambuci mixturam, ex liquoris anodyni guttis viginti, spiritus cornu cervi succinati guttis sex, & tincturæ antimonii

nii acris guttis decem paratam, tum sorbeat sex infusi theiformis vascula; abhinc ad lenem se componat sudorem, & hoc finito, corpus blande moveat. Sub prandio quadraginta guttas tincturæ corticum aurantiorum; vesperi vero duos scrupulos pulveris bezoardici, cum castorei, atque nitri ana granis quinque maritati capiat; & singula hebdomade, circa lunæ mutationem, ejusdem pulveris bezoardici quindecim grana, cum totidem pulveris lumbricorum terrestrium, mane assumat.

His per octo dies continuatis, interponatur usus potationis mannatæ, supra descriptæ; tum repetatur reliqua medicatio; & eadem, sumto tertium laxante, si opus fuerit, tertia vice iteretur. Tandem, hac absoluta, etiam atque etiam hortor, ut singulo mane Elixirii mei visceralis polychresti octoginta guttæ, cum aqua frigida fontana hauriantur, & deinde infusum Theebois superbibatur; quę remediorum genera, hora quoque quarta pomeridiana usurpari possunt, quoniam in confortandis ventriculo ac visceribus, & promovendo hæmorrhoidum fluore, egregiam præstabunt opem. Hujus enim sanguineæ excretionis legitimus successus quocunque modo secundari debet: quo fine vapor lactis cum floribus chamomillæ decocti, per sellam perforatam ano admittere; aut hæmorrhoidibus, si cœcæ intumescant, hirudines admovere juvabit. Non minus circa æquinoctia ac solstitia venam in pede tundere, & octo circiter cruoris uncias detrahere, simul autem illo tempore sedulo ab aere frigido, ac largioribus epulis cavere expediet. Omnis pilularum usus studiose vitandus est, quoniam succos vitales nimium exagitant: quod si vero alvus obstructa fuerit, illam vel ope clysterum ex decocto avenæ, oleo chamomillæ, amygdalarum, & sale communi confectorum, vel salis Epsomensis uncia dimidia ex haustu aquæ fontanæ sumta, reserare præstabit. Et certam utique foveo spem, fore, ut ex recto commendatorum subsidiorum usu, quamplurimum emolumenti sit percepturus vir generosissimus.

CASUS CLXVI.

De malo scorbutico pathematibus hypochondriaco-spasmodicis stipato.

Generosus vir, trium & quadraginta annorum, temperamenti sanguineo-cholerici, corporis robusti, sanguineque pleni, & ad iracundiam facillimus, juventutem suam, quamdiu castra sequeretur, multis licet percussus vulneribus, ab omni morbo sartam tectamque transegit. Quum vero ante octodecim annos, militiæ valedicens, privatam magis ac sedentariam eligeret vitam; accidit ex improviso, ut peculiari corriperetur affectu, quo vehementes dolores, ad utrumque lumborum, maximeque juncturas femorum, genuumque irruebant, cum contractura pedum stipati. Excitato in suris fonticulo, remittebant hæc incommoda; & licet octo post annis redierint, hausta tamen aqua frigida, iterum acquiescebant; nisi quod mussitantes in dorso dolores, hyemali potissimum tempore per intervalla adfligerent. Ab his liberari gestiens varios consuluit medicos, multaque usurpavit remedia; quæ inter hæ fuerunt pilulæ: Recipe gummi ammoniaci puri ana drachmas duas, millepedum præparatorum drachmas tres, salis absynthii, cardui benedicti, ammoniaci puri, myrrhæ rubræ ana drachmas duas, aloes lucidæ drachmam unam & semis, olei destillati caryophyllorum, cumini ana guttas sex. M. F. cum spiritu trifolii aquatici pilulæ. Quotannis etiam acidulas Pyrmontanas, quanquam sine convenienti ordine ac regimine potavit; & ex his, dictisque pilulis aliquale dolorum quidem levamen sensit, nec non cruorem per venas hæmorrhoidales semel profudit; at perfecta eorum vacuitate potiri nequivit. Ante tres demum annos tormenta hæc dorsi præter opinionem sponte levabantur; at in horum locum flatulentæ imi ventris molestiæ, mox flexuras coli occupantes, mox ventriculum distendentes, atque præcordiorum anxietates, ardentemque stomachi-

chi dolorem inferentes succedebant, quas vomendi conatus, quin ipsæ vomitiones, atque crebriores alvi dejectiones plerumque cum levamine excipiebant.

Neque vero paucas contra hæc mala usurpavit medicinas, a quibus non nisi breviores symptomatum inducias interdum sensit. Hinc ad me quoque confugit, & cum deprehenderem, ægrum nimia pharmacorum cupiditate simul laborare, interdixi eorundem, maxime calidiorum & carminativorum, copiosiorem usum, nec nisi nitrosis & absorbentibus pugnavi. Ipsum vero malum sic habebat: Noctu sæpius præcordiorum anxietates, cum somno interrupto patiebatur; per diem mens dejecta, ideisque turbulentis imbuta erat; facies pallida, torva, pulsus tardus & debilis; mox hic citatior ferebatur, illa rubebat, & oculi venæ tumebant. Superius ventriculi orificium acuto quandoq; torquebatur dolore, quem sedaturus, citra verum adpetitum ciborum quidpiam capiebat, & inde mox melius habebat, mox vero majori vexabatur angore. Nonnunquam cum levi ani tenesmo, desidendi crebro conatu, & molesta stranguria paroxysmus incipiebat, tumque exoneraturus alvum emisso flatu solamen percipiebat, & modo copiosa, modo pauca, modo nulla reddebat stercora.

Per paroxysmos redeunt hæc symptomata; a quibus nulla dies vacua est. Si jucundis amicorum interest consortiis, sano videtur simillimus, neque habet, de quo conqueratur, nisi quod pedum perpetuum frigus vexet, & interdum subitus dolor pollicem pedis prehendat, brevi rursus evanescens tempore. Octodecim effluxerunt hebdomades; cum per totam diem rectissime valens, sumta post cœnam essentia carminativa, immani circa sinistram coli flexuram dolore, cum inquietudine, alvo obstructa, atque vomitionibus stipato, repente corriperetur. Frustra datis interne carminativis & antispasmodicis, externe vero unguentis discutientibus in cassum adplicatis, pilulæ Stahlianæ, conjuncto enematum emollientium usu, propinabantur, eo effectu, ut alvus cum euphoria liquaretur: qua insignis muci quantitas repetitis dejectionibus excernebatur, & inde cuncta silebant symptomata. Sed brevi post pristina ludi cœpit, ut adhuc luditur tragœdia.

Ceterum diætæ regulas, præsertim paroxysmorum tempore, contumaciter servat: mane quatuor infusi theiformis vascula sorbet, panemque bis coctum adsumit; prandio pariter ac cœna, vitatis, quæ flatus gignunt, eduliis, satis liberaliter utitur, & sub iis, præter cerevisiam bonæ notæ, vinum rubrum potare solet. Interdum in cerevisiæ locum ex meo consilio aquam puram haurit; sed ex ejus potu diutius protracto vertiginem patitur. Motui corporis, muneris ratione interdictus, haud sufficienter studet; meditationibus vero ac lucubrationibus justo magis indulget. Alvus, si paroxysmos exceperis, plerumque respondet, redditis, quæ naturalis sunt consistentiæ, excrementis. Urina ordinario sanorum meitur similis; sed non raro rubrum sedimentum, & mucosam deponit materiem. Somno fruitur inconstanti, mox placido, mox vero, præsertim versus diluculum turbulento; nec sine fructu illum capit meridianum.

Haud ita pridem ex largiori vini Campaniensis potu, ardor circa ani sphincterem sequebatur, tumque hæmorrhoides intumescebant, sed illico rursus disparebant, relicto circa os coccygis molestissimo pruritu. Paullo post a somno meridiano stimulum ad matulam forsan sentiebat; quem ex improviso tantus corporis languor comitabatur, ut & gelidus sudor cuncta membra perfunderet. Refocillatus per insequutam noctem ingentem in pedibus dolorem, cum ardore stipatum, sponteque solutum percipiebat. Binis abhinc diebus gravativo ventriculi sensu, & tanta afficiebatur nausea, ut vomendo sibimet consulturus, digitum intruderet faucibus, & inde pituitam tenacissimam, quæ spirabat odorem acidissimum, vomitu eructaret. Tam vagis variisque modis malum suam hactenus tyrannidem exercuit.

Collatis igitur omnibus morbi momentis,

tis, generoſum ægrum ex mutato mobiliori in ſedentarium vitæ genere nimiam contraxiſſe ſanguinis molem, ejuſque nervoſum ſyſtema ob crebram iracundiam, errores diæteticos, & immodicum fortasſe veneris exercitium valde debilitatum eſſe judicavi. Hinc vero factum eſſe putavi, ut humores circa imi ventris viſcera, maxime quæ a vena portæ ſua vaſa accipiunt, ſtagnaverint, & inde ſpaſmodici in inteſtino colo, viciniſque partibus ſequuti fuerunt motus, quibus conſultura natura, hæmorrhoidalem fluxum intendit. Cui promovendo ego etiam ſtudens, venam in pede ſecandam curavi, nitroſa, maximeque pulverem antiſpaſmodicum Stahlii ordinavi, & pilulas ex galbano, caſtoreo, aſa fœtida, & ſale volatili ſuccini confectas, ad roborandum inteſtinorum tonum præſcripſi. Sed his ob vanum adſtrictionis metum uti recuſavit. Idcirco, cum aliquando colici dolores, cum multa muci excretione accederent, ſuaſi, ut ſingulo menſe per aliquot dies pilulis Stahlianis uteretur. Præterea non neglexi abſorbentium, ſuccino nuptorum uſum; atque præter ſtatas venæſectiones, pediluvia, & motus corporis, valde commendavi.

RESPONSUM MEDICUM.

MOrbum, quo Virum generoſum diu vexatum fuiſſe percepi, non niſi pro ſcorbutico, cum hypochondriaco-ſpaſmodica paſſione complicato habendum eſſe reor; quo ſicuti totum nervorum genus, ita ſpeciatim ventriculus cum primis regionibus adeo debilitata videntur, ut iis vehementiori ſpaſmo agitatis, liber ſanguinis circuitus per totum corpus valde ſit perturbatus. Hanc enim ſubeſſe cauſſam, clariſſime teſtantur conjuncta morbo ſymptomata; veluti ſunt ingens dorſi dolor, flatulentæ hypochondriorum & ventriculi diſtenſiones, anxietas, ardenſque & preſſoria circa præcordia ſenſatio, nauſea, vomitiones, ſomnus turbulentus, animus dejectus, pulſus mox tardus & debilis, mox fortis, & celer, urina mox tenuis, mox craſſa cum ſedimento, vultus mox pallidus, mox rubicundus color, teneſmus ani, deſidendi, mingendique crebra cupiditas, tumor ardens venarum ſedalium, pedum refrigeratio, ſudor gelidus &c. quæ omnia malum hypochondriaco-ſpaſmodicum nunquam non comitantur. Ipſum vero, quo æger pollet, cholericum temperamentum, nimia ad iram propenſio, & forſan juſto crebrior vinorum calidiorum uſus, non modo impedimento fuerunt, quo minus a ſuis incommodis liberari potuerit, verum etiam iiſdem augendis & exacerbandis inſigniter faverunt. Præterea tota humorum maſſa, impuritatibus ſalinis ſcorbuticiſque ſcatere videtur, unde dolores circa juncturas femorum & genuum moleſti, pedumque fere contracturam inducentes, repetunt originem. Neque enim dubito, quin quædam in noſtro ægrotante ad podagram præſto ſit diſpoſitio, quæ ſi ad actum deveniret, permultum totius mali levamen pollicetur.

Quanquam igitur, more hypochondriacis, præſertim ſi activioris animi fuerint, communi, multis æger & Medicis & medicaminibus uſus ſit: attamen, cum pauci eorum veram mali hypochondriaci indolem perſpectam habeant, idque potius, purgantium, ſtomachicorum, & carminativorum remediorum ope debellari poſſe credant; non mirum eſt, quod inde loco ſperati ſolaminis, majus redundaverit damnum. Profecto non præſtantius hiſce ſubjectis conſilium ſuppeditari poteſt, quam ut & medicos, & medicamenta fugiant; eoque potius reſpiciant, ut recto vivendi genere, vitando ſcilicet nimium frigus, animi vehementiores affectus, potus ſpirituoſiores, & corporis commotionem, ſuæ conſulant ſaluti. Atque hæc etiam ſunt, quæ in præſenti caſu ante omnia commendo. Ad hæc vero ſuadeo, ut æger aquis Spadanis utatur, ita quidem, ut primo menſe eas ſolas, altero cum dimidia lactis aſinini parte maritatas, pondere unius cum dimidia menſura ſingulo mane hauriat.

Ante

Ante harum usum vena in pede secanda; atque sumto laxante, corpus ab omni saburra repurgandum est; quod hoc fine ipsi potationi bis vel ter interponere, & sub ejus finem iterare decet. Ex laxantibus vero sequens insigni cum fructu semper adhibere solui: Recipe mannæ electæ uncias duas, cremoris tartari drachmam, aquæ florum acaciæ uncias quinque, solve leni calore, colaturæ adde olei de cedro guttas tres. M. F. potio, quæ pro una dosi successivis haustibus, interposita infusi theiformis sorbitione, assumatur. Præstantissimæ hoc laxans est utilitatis, dum absque ulla molestia alvum ducit, saburram acrem, acidamque primarum viarum demulcet, & intestinorum membranas, spasmo constrictas, egregie relaxat: quæ virtutes ab aliis purgantibus neutiquam expectari possunt, tantum abest, ut humores magis exagitent; quemadmodum de ipsis Stahlii pilulis, quas tamen aliis in casibus maximeque mulierum morbis proficuas deprehendi, prædicare ausim.

Præterea potus ordinarii rectam habere convenit rationem; cui accommodatissimæ erunt acidulæ vel Selteranæ, vel Tœnstadienses, vel Spadanæ, cum quarta parte vini Mosellani permixtæ: vina enim rubra ob vim adstrictivam nociva sunt. Non minus cum insigni fructu potari possunt infusa theiformia ex summitatibus millefolii, floribus sambuci, & chamomillæ confecta: interdum pulverem absorbentem nitrosum adhibere, & sub epulis ex ultimo haustu essentiam corticum aurantiorum, cum æquali pondere spiritus nitri dulcis, tincturæque tartari maritatam capere expediet. Et hæc sunt, quibus saluti Viri generosi consulendum esse duxi.

CASUS CLXVII.

De catharris in veram podagram terminatis.

Generosissimus quidam Vir, natione Gallus, tres ultra sexaginta annos emensus, sanguineo-cholerici temperamenti, opiparo victui adsuetus, variisque itineribus, sub inimicissimo sæpius cœlo, perfunctus, multis semper rheumaticis ac catharralibus patuit defluxionibus. Præsertim adhuc juvenis dolores vagos, pressorios, atque gravativos, mox pectus, mox scapulas obsidentes, & in malum denique ischiadicum desinentes passus est. Hoc usurpatis fontibus Amasianis, eorumque balneis, siluit quidem; at vix transacto triennio, post vehementiorem corporis equitando concussionem, denuo recruduit, dextrumque potissimum latus, cum antea in sinistro sæviisset, occupavit; sed abhibitis iisdem aquis rursus conquievit. Interjectis aliquot annis, redierunt fluxiones rheumaticæ, doloresque vagi, dorsum maxime & cervicem discruciantes; qui tandem anno ætatis trigesimo quarto, in veram mutati podagram, pollicem utriusque pedis cumprimis atrociter adflixerunt. Sequenti anno idem dolor in pedes irruit; hisque admota moxa ustis, evanuit quidem; at ulcusculum inde subortum valde rebelle fuit, atque ob perpetuum seri acrioris adfluxum, vix intra binos menses consolidari potuit.

Tum in Italiam profectus, ibidemque per tres annos commoratus, ab omni molestia immunis vixit; reversus vero hyemali tempore in Germaniam, pristina in scapulis tormenta per longum tempus percepit. His paullo conquiescentibus, bellum sequutus, per integrum nycthemeron in loco udo ac paludoso degere debuit, & inde protinus podagricum denuo incidit insultum. Idem ex eadem occasione sequenti anno adflixit, cum tanto dolorifico cervicis spasmo, qui nec levissimum perfere-

ferebat attactum. Et hæc rigida colli detentio, ob crebras, quibus postea obnoxius fuit, corporis & refrigerationes & humectationes, magis magisque crevit, & adhuc omnem fere ejus motum præpedit.

Ultra viginti igitur jam annos podagræ sævitiam, sensim invalescentem expertus est; quæ nunquam sine febre quadam symptomatica infestavit. Novem abhinc annis nephritis calculosa accessit; atque sub hac paroxysmi podagrici, excretis per urinam sabulo, vel lapillis plerumque remiserunt. Neque vero soli pedes dolorum tyrannidi succubuerunt; verum illi vago circuitu per totum corpus oberrarunt, & sæpius tophos atque nodos, quorum adhuc quidam digitorum articulos obsident, post se traxerunt.

In tali rerum statu, præter victus pertinacem observationem, statas & phlebotomias, & scarificationes instituit vir generosissimus, crebra sumsit laxantia, pedibus moxam adplicari permisit, variisque remediis, etiam sympatheticis usus est. Adhibuit quoque sic dictum syrupum polychrestum, quem ad longam vitam collaudant; & inde per aliquod tempus rariores quidem podagræ recursus observavit; at eadem paullo post & crebrior & vehementior rediit.

Ante binos circiter annos cum sub paroxysmi podagrici declinatione vehementi excandesceret iracundia; illo repente remittente, colicam incidit flatulentam, cum præcordiorum anxietate, æstu febrili, & vomendi conatibus stipatam. Ego consultus suspicabar retrocedentem podagram, qua datis pulveribus nitrosis, cinnabarinis, ac digestivis, revocata, cuncta cedebant symptomata. Brevi post ex improviso atrox lumborum & sinistri renis dolor, spirandi difficultate, vomitionibus, torminibus intestinorum, alvi obstructione, mictione imminuta, adpetitusque dejectione conjunctis invadebat. Monebam, ut cuncta pellentia, & sic dicta lithontriptica remedia studiose vitaret, quoniam majorem sanguinis ad renes adfluxum concitarent, sabulique excretioni magnam injicerent remoram. Neque tamen minus curæ cujusdam Medici se committebat, qui pellentibus, carminativis, castorinis ac opiatis malum oppugnabat. Imminebat jam periculum; at datis emulsionibus ac potionibus diapnoicis avertebatur, adeo ut levi dolore redderetur calculus, fabam magnitudine adæquans. Verum paucis post diebus insultus accedebat gonagrico-podagricus, cum calore præternaturali ad delirium aucto, & denuo ab usu pulverum absorbentium, nitrosorum, ac cinnabarinorum evanescebat. Excipiebat, brevi tempore interjecto, dolor dextri renis nephriticus; nec cedebat, nisi excreto rursus calculo. Et hæc est ægritudinum, quæ adfligunt ægrum, idea; quarum medelam & præservationem flagitat.

CONSULTATIO.

INveteratus, & firmius radicatus affectus, quo Vir generosissimus sollicitatur, in tam provecta ætate, angustam quidem perfectæ sanationis spem relinquit: neque vero dubium est, quin si salubribus consiliis aures dederit, permagnum mali levamen sit percepturus, & ad minimum a gravioribus periculis possit præcaveri. Non immorabor pathologicæ illius disquisitioni; sed ea proponam remedia, quæ ipsi exstirpando convenientissima reor. Et hunc in finem a recto potus genere ordiar; cui nec vinum Gallicum, Franconicum, aut Rhenanum, nec cerevisia inserviet. Præstabit potius sub epulis vino Hungarico uti, & in locum potus ordinarii hoc substituere decoctum: Recipe radicis scorzoneræ uncias tres, chinæ, sarsaparillæ ana uncias duas, caryophyllatæ, corticis chinæ ana unciam unam, seminis fœniculi, anisi stellati ana drachmam unam & semis. Conc. D. S. species pro decocto.

Deinceps alvi rationem habere, ejusque perpetuam lubricitatem conservare juvabit. Hoc scopo utilis est manna, si ejus una cum dimidia uncia, ex infuso veronicæ, ad temperandam acrimoniam, lacti nupto mane sumatur; & pridie hora

ra quinta pomeridiana lapidum cancrorum drachma una, cum scrupulo magnesiæ permixta capiatur; hæcque medicamina bis quavis hebdomade iterentur. Tum singulo mense circa novilunium, loca podagræ patentia scarificare, quovis altero mense dorso pedibusque cucurbitas admovere, atque sic venæsectionem prorsus omittere expediet; hausto ante institutam scarificationem infuso, quod veronicam, carduum benedictum, & semen fœniculi habeat. Ad acidas vero, quæ in primis forsan stabulantur viis, cruditates attemperandas, juvandamque vim digestivam, operæ pretium faciet Elixir nostrum balsamicum, amarum, quod valde temperatum est, nec cum spirituoso paratur menstruo, & ad octoginta guttas inter prandium adhibeatur.

Ipse si accesserit paroxysmus, præter crebriorem decocti commendati, ejusque tepidioris potationem, interno propinandus pulvis cinnabarinus, ex croco, castoreo, & pulvere Marchionis confectus; & extrinsecus, ad demulcendos dolores, linimentum ex liquore meo anodyno, nitro artificiali nupto, pedibus inungendum est. Hæc sane sufficient ad levandum malum; cumprimis, si rectum vivendi genus, & ab omni, quæ mentem turbare potest, occasione sedula abstinentia accesserint: id quod ex animo precor.

CASUS CLXVIII.

De podagra adolescentis.

STudiosus annorum viginti quatuor, temperamenti sanguinei, habitus corporis tenerioris, patre podagrico genitus, perque puerilem ac juvenilem ætatem lauto victu & cumprimis vino Hungarico usus, per totam fere vitam a morbis gravioribus immunis fuit, nisi quod olim circa utrumque anni æquinoctium, spontaneo, eoque critico laboraverit vomitu. Octodecim autem annos natus, vera vexari cœpit podagra; quæ, adhibitis externe Landbergensibus in Silesia thermis, siluit quidem: at sequenti anno mense Aprili recruduit. Revocatis in usum iisdem thermis, rursus ab ea liberatus; sed ab iis redux, tusa in dextro brachio vena, ferocissima tussi, ultra binos menses inhærente correptus est. Ingressus vigesimum ætatis annum, petiit Academiam; ibidemque, transacto sub inordinato ac perverso vivendi genere semestri, cum æstate ineunte incidit in tanta pedum æque ac genuum tormenta arthritica, ut per binos menses lecto affixus misere fuerit. Accedente autumnali æquinoctio venam in pede secandam præbuit; idemque, integra per totam hyemem gavisus sanitate, vernali iterandum curavit. Neque tamen minus media æstate, podagrici dolores, utut mitiores, pristinum repetierunt locum: & abhinc, celebrata circa ineuntem autumnum rursus venæsectione, tota hyeme conquieverunt. Verum eadem circa sequens vernum tempus neglecta, gravibus, & terrorum, angorumque plenis insomniis exerceri cœpit; quæ, sumto purgante, unde alvum decies reddidit, presso pede sequebatur podagra. Usus hinc iterum est balneis supra dictis; sed ab his reversus, magnam præcordiorum anxietatem, spirandi angustiam, tussim, inflationem abdominis, tormina intestinorum, tumorem dextri hypochondrii circa jecur duriorem, ejusque dolorem gravativum, ad sinistrum quoque latus excurrentem, & sub inspiratione, vel quocunque corporis motu acerbiorem, somnumque turbulentum sensit. Et hisce symptomatibus, cum intercurrente per intervalla podagra, cuncta remediorum genera eludentibus, hac adhuc die valde discruciatur.

CONSILIUM.

ARthritica, podagricaque, quibus egregius juvenis torquetur, tormenta, vitio hæreditario omni procul dubio debentur: quoniam per ætatem juvenilem, cui neutiquam familiaris est hic morbus, inciderunt. Omnes equidem arthritici, & podagrici affectus, si inveteraverint, & altiores egerint radices,

ces, nituntur partium solidarum imbecillitate, per morbi vetustatem acquisita; qua fit, ut ciborum languidior sit digestio, & hinc impuri, ac acres generentur humores; qui per certos temporum circuitus, ad artus valde infirmos delati, ibidem stagnantes, nervosas ac tendinosas regiones vellicant, stimulant, & in iis tumores doloresque inflammatorios pariunt. Verum ubi hæreditarium subest vitium, accusanda potissimum venit nativa membranacearum, & motricium partium debilitas; quæ non modo curationi rebellior, verum etiam in producendis gravioribus symptomatibus longe fœcundior est. Quamobrem affectiones ejusmodi, quæ a parentibus trahuntur, delicatiorem & victus observationem, & medicationem poscunt; & quæcunque debilitatem partium solidarum augere valent, cane pejus & angue fugiantur, necesse est. Ex iis largiores epulæ, crapulæ, potus spirituosiores, mœrores, immoderatus amor, nimiæ meditationes, purgantia, crebræ venæsectiones, anodyna improvide adhibita, opiata, & immodicum frigus veneni instar se habent: quin etiam thermæ in balneorum forma usurpatæ, nisi earum vel acidularum internus conjungatur usus, in personis præsertim, quæ extenuato corpore, & sanguine sicciori ac calidiori sunt præditæ, tonum partium relaxando, majus damnum, quam commodum ferre deprehenduntur.

Quod speciatim presentē attinet casum; in eo podagrici dolores non pedes solum, aut genua occupant: verum ad præcordia etiam extenduntur. Spasmi enim & flatulentiæ, quæ tantam in hypochondriis, & pectore exercent tyrannidem, ut ferocitate sua podagricos fere superent cruciatus, præter humorum in imo ventre stagnationem, non aliam agnoscunt caussam, quam materiam arthriticam, nervis earum partium incumbentem. Quibus omnibus si conveniens medela est adplicanda; ea his potissimum absolvetur indicationibus, ut totum nervorum systema, maxime ventriculus & intestina corroborentur, & naturales per alvum, cutim & urinam excretiones in legitimo successu conserventur: quo demum reddito sanguinis & humorum æquabili circuitu, eorum stagnatio, & materiæ vitiosæ acris, tartareæque generatio, consequenter dolorum arthriticorum fomes præscindatur.

Nec spe hos scopos obtinendi falletur Vir juvenis, si ante omnia aerem mutaverit, ac cœlum purius ac temperatius sibimet elegerit. Dici enim vix potest, quantum hæc locorum mutatio ad curandos ejusmodi morbos conferat momentum: adeo, ut quampiurimos, iis morbis obnoxios noverim, qui facta in Italiam, vel Galliam peregrinatione, reduces suis prorsus caruerunt ægritudinibus. Ipsum subinde oportet frequenti, sed moderato corporis exercitio studere; & circa utriusque æquinoctii tempora venam in pede secandam dare. Tum in vini ac cerevisiæ, his in morbis noxiæ, locum, hoc commendo decoctum: Recipe radicis chinæ, cichorei, aristolochiæ ana drachmas duas, M. C. D.S. species, quæ cum una & dimidia aquæ fontanæ mensura, per horæ dimidium, addito sub finem cinnamomo decoquantur. Hæc decoctio cum mensura una aquæ puræ frigidæ permisceatur, ejusque liberalior haustus, mane pariter, ac hora pomeridiana quarta sorbilletur: ceterum addita vini Mosellani veteris mensura dimidia, pro potu ordinario adhibeatur.

Præterea operæ facient pretium pilulæ meæ balsamicæ, numero septemdecim, singulis quatuordecim diebus deglutiendæ; nec levem in roborando ventriculo, totoque genere nervoso operam præstabit hoc electuarium: Recipe corticis chinæ unciam semis, aristolochiæ longæ, costi veri, caryophyllorum, florum chamomillæ vulgaris, cortis cascarillæ, nucis moschatæ ana drachmas duas, julepi rosarum uncias quatuor, spiritus vitrioli guttas triginta, olei de cedro, menthæ, macis ana guttas decem, balsami Peruviani drachmam semis. M. F. electuarium, cui etiam addi potest crocus, vel quoque theriaca. Hujus remedii drachma una, vel si hæc æstum faciat, di-

dimidia, bis terve quavis hebdomade, vel mane, hausto desuper infuso theiformi, vel vesperi, superbibendo commendatum decoctum capiatur. Ipsi pedes ab omni frigido perinde, ac humido muniendi sunt aere, & balsamo meo vitæ nonnunquam inungendi; rectoque vivendi genere studiose utendum.

CASUS CLXIX.

De podagra sanguinea hæmorrhoidali.

VIr generosus, trium ultra triginta annorum, temperamenti sanguinei, carnis spongiosæ, baccho, venerique nimium indulgens, in juvenili ætate ob clima, in quo tunc degebat, impurum, scorbutique ferax, in scabiem incidit scorbuticam. Quam, frustra adhibitis varii generis remediis, salivatione mercuriali tandem expugnaturus, tres turpethi mineralis doses sumsit; eoque spem fallente, unguenta mercurialia extrinsecus adhibuit; & nec his voto respondentibus, curæ cujusdam chirurgi se tradidit. Dedit ille quoddam electuarium, quod vesperi sumtum, primo sudorem movit, post mediam noctem alvum duxit, eo effectu, ut brevi tempore a malo suo liberaretur. Sed sensit paullo post dolores gonagricos; quibus tandem evanescentibus, cruentum e pectore sputum successit; neque vero alia reliquit consectaria, nisi quod sicca tussis paullulum infestaret; ab usu autem axungiæ humanæ brevi sopiretur.

Verum enimvero, ante quatuor circiter annos, post vehementes corporis fatigationes, tam acutis circa genua corripiebatur dolorum tormentis, ut ad levissimum contactum acerbas emitteret querelas. Et elapsis inde quatuor hebdomadibus, prævia gravi excandescentia erumpebant veri dolores podagrici, totum pedem occupantes, & dextri genu contracturam inferentes. Ab eo tempore uti cœpit decocto, ex lignis radicibusque resolventibus confecto; & sub ejus potatione sensit quidem mali insultus, per intervalla recurrentes; sed illud non nisi dictum genu, extremique pedis malleolum, atque pollicem distorsit. Haud ita pridem balsamum quoddam, longævitati destinatum, & Dresda ipsi missum adhibuit; sed cum adpetitus prostrationem inde sentiret, illius usum omisit. Ante tres annos potavit acidulas Egranas; easque sequenti anno iteravit: eo effectu, ut præter levem ventriculi debilitatem inde subortam bene habuerit, & abhinc sanguinem ex venis hæmorrhoidalibus interdum reddiderit, cum egregio podagræ levamine. Parcior quidem ille fluor est; attamen, cum pronuper per tres integros sileret menses, vehementior podagræ insultus infestavit, & utraque genua pariter ac pedes occupavit: quin redeunte sanguinea excretione, rursus conquievit. Ab eo quoque tempore, podagra correptus, pilulas Immanuelis Norimbergenses sumere soluit, unde tinctis cruore excrementis a suo malo protinus liberatur. Ipse hic fluor novissime singulis quatuordecim diebus, absque ulla molestia redit; quem plerumque faciei quædam intumescentia, & intestinorum tormina antecedunt. Hoc vero cessante fluxu, subito invadunt flatulentia, & præcordiorum anxietates: alvus plerumque libera est, at si clauditur, mali atrociam auget.

Ceterum haud ignorari oportet, ægrum juniorem narium hæmorrhagiis obnoxium; & decem abhinc annis hæmoptysin passum fuisse: hinc semel bisve quotannis venam tundendam præbuisse; hujusque sectionem post hæc intermissam, excepisse dolores podagricos. His ergo vexatus, in usum revocavit phlebotomiam, quam largiori copia institutam, tantum non semper sequutus est fluxus hæmorrhoidalis. Ipse eger contabescit; & ob languidam digestionem, haustu vini Rhenani sub epulis uti solet: appetitus ipsi est dejectus, somnus turbulentus, terrorisque plenus. Ad hæc de paroxysmis podagricis notandum est, quod vernali gravius infestent, quam autumnali tempestate; hac enim ab æstu præternaturali immunes, illa calore, ardoreque vehementissimo, cum in-

incurrente rigore, ac subsequente sudore stipati urgent; ac novissime, cum cutis in pedibus manibusque secessione, nodisque digitorum solvuntur. Quorum igitur caussa medelam flagitat, & num sibi profuturæ sint thermæ Carolinę, doceri avet.

CONSILIUM.

De gravi affectione, quæ virum generosum atrociter discruciat, sentio, quod a partium nervosarum totius corporis insigni debilitate, & ad motiones spasmodicas proclivitate, maxime ventriculi, ejusque digestivæ virtutis imbecillitate, primam repetat originem. Proximum, quod inde resultat, incommodum est chyli, ac reliquorum succorum vitalium impura diathesis & acrimonia; quæ languente ventriculi tono, in vicem generosorum humorum producitur, & ansam præbet, ut vernali potissimum tempore, quo insignis in toto corpore confit mutatio, ad externos compellatur artus, inque iis vagos pariat dolores. Accedit insuper temperamentum ægri sanguineum, quod ad generandam sanguinis nimiam molem valde existit opportunum. Inde enim factum utique est, ut juventutis annis superflui humores per nares pariter, ac paullo post per pulmones fuerint excussi. Quæ excretiones, quum increscente ætate cessaverint, atque debilitas ventriculi ac intestinorum magis increverit; stagnans in ramis venę portæ cruor fluori hæmorrhoidali caussam præbuit. Quemadmodum vero hic fluxus, si rite succedat, egregium est subsidium, quo graves spasmodicæ, aliæque affectiones præcaveri possunt: ita ab eodem impedito, ac difficilius eveniente, gravissima in corpus redundant damna. Tum enim retentus cruor infarcit vasa imi ventris maximeque intestinorum sanguinea, hæcque distendendo, nervosarum partium graves parit stricturas. Harum ope succi vitales ad loca superiora majori impetu, & copia compelluntur: qui in capite dolores, vertiginem; ac temulentiam; in præcordiis anxietatem, spirandique difficultatem; & in externis artubus, si acriores fuerint, podagrica, & arthritica progenerant tormenta.

Cuncta vero hæc symptomata nervosi generis debilitati in acceptis potissimum sunt ferenda: quæ in nostro ægrotante, nisi a nativa dispositione suos mutuetur natales, tamen varias agnoscit caussas, a quibus introduci potuit. Has inter primum locum occupant vinosæ compotationes, & veneris exercitia, quibus juvenis nimium indulsit: unde etiam scabiem, quæ dicitur scorbutica, profectam fuisse reor. Deinceps accusanda venit salivatio, tam per turpethum minerale, quam externas inunctiones tentata, quæ, præsertim cum imprudenti regimine instituta, magnam nervorum debilitatem, & hinc pendentes artuum externorum gravissimos post se trahere solet dolores. Et denique multum debetur animi affectibus, cumprimis excandescentiæ; quibus in pervertendo partium motricium robore nihil fere potentius.

Sed ad medendi jam tradendam, cujus caussa consultus sum, rationem devenio; atque quod præsertim thermas Carolinas, vel acidulas attinet, earum usui non subscribo; quoniam spem omnino fallunt, si robur primarum regionum, & nervosarum partium haud integrum fuerit. Mea potius sententia eo jam respiciendum erit, ut convenientibus alimentis, blandisque medicaminibus, vires dejectæ restaurentur; atque iis demum restitutis, non alienum fore arbitror, ut in usum vocentur thermæ Carolinæ.

Primum itaque suadeo, ut bis quotannis, circa singula nimirum æquinoctia, cœlo existente sereno, vena in pede tundatur, & octo circiter cruoris unciæ detrahantur. Dum enim sanguis in hac persona generosa nimium abundat, nec sufficienti per venas hæmorrhoidales potitur exitu: metus utique justissimus, ne in vasis imi ventris stagnando, graviorum auctor fiat ægritudi-

ditum, nisi ejus molem dictis venæsectionibus depleamus. Deinceps potus recta ratio habenda est; pro quo nulla nec cerevisia, nec vina, minime acidula, conveniunt. In ejus ordinarii locum commendarem decoctum, quod ex radicis chinæ, & scorzoneræ ana uncia dimidia, corticis ligni sassafras, ac cinnamomi ana drachma, cum tribus aquæ mensuris, per horæ dimidium decoctis parari potest; & ad ventriculum roborandum concederem usum vini Hungarici vel Burgundiaci parce sub epulis adhibendi.

Tum cum blando regimine mane intra lectum, sex circiter vascula infusi theiformis, ex herbæ melissæ, salviæ, betonicæ, veronicæ ana manipulo uno, corticumque citri recentium drachmis tribus compositi, sorbillanda suadeo; brevi vero ante prandium sexaginta guttas Elixirii visceralis balsamici, ex laudato decocto, vino nupto sumendas; & vesperi, alternis diebus drachmam unam pulveris mei bezoardici capiendam hortor. Præterea quavis hebdomade deglutire expediet sedecim pilularum mearum balsamicarum; quæ & alvum blande movent, & robur intestinorum restaurant. Circa æquinoctiorum vero, & illa tempora, quibus hæmorrhoidalis fluor imminet, easdem pilulas, quinque successive vicibus, alternis diebus, ad promovendas hæmorrhoides devorare conveniet.

Cæterum rectæ victus rationi studere juvabit. Epulæ, cumprimis cœna, sint parciores; cibi nimium pingues, acidi salitique fugiantur, & potius assi comedantur, quam elixi: nimius quoque herbæ Nicotianæ, decoctique fabarum Caffee usus evitetur; omnes, quæ animum ad graviores commotiones irritare valent, occasiones studiose caveantur; & potius crebræ, sed moderatæ corporis exercitationes instituantur. His per instantem hyemem adhibitis, futuro vere thermarum Carolinarum usus cum successu felicissimo subjungetur.

Neque vero spes fefellit hanc curationem; siquidem, ea per binos menses protracta, victusque recto servato ordine, valere cœpit generosus æger; atque thermis Carolinis supersedens, ab illa sola consanuit.

CASUS CLXX.

De topicis, inprimis camphoratis in podagra & erysipelate noxiis.

Vir quidam generosus, in eximia dignitate constitutus, & ætate provectior, ante aliquot hebdomades, tumore inflammatorio dextri pedis, qui antea exulceratione contaminatus erat, prehendebatur; adeo ut in superiori tibiæ parte prægrande tuberculum suboriretur, & hoc subita totius pedis inflammatio sequeretur. Postridie sinistrum pedem, in calcaneo pariter ac tarso obsidebat tumor atque dolor podagricus. Consultus chirurgus utrique pedum adplicabat spiritum vini camphoratum, croco tinctum, & crescente inflammatione, camphoram in pulvere admovebat: unde quarta circiter die, & inflammatio evanescebat, & dolor remittebat. Verum paullo post excipiebant insignis præcordiorum anxietas, summa spirandi difficultas, inquietudo, æstus intensior, & sitis ferme inexplebilis, adpetitus dejectio, contumax alvi obstructio, & flatulentæ molestiæ. Injecti clysteres, sumtique pulveres antispasmodici Stahlii, levabant quidem paullulum ea symptomata; sed non expugnabant: donec hausta potio laxans, ad mentem illustris Hoffmanni cum manna parata, tantum ferret levamen, ut generosus æger extra lectum commorari potuerit. Tandem copiosus, isque criticus erumpebat sudor; & hæmorrhoidum solitus fluor accedebat, cum insequente totius mali remissione. Quum vero his erysipelaceis, ac podagricis incommodis sæpius infestari soleat; quomodo ab iis præcaveri possit, scire cupit.

CONSULTATIO.

Molestissima, quę virum generosissimum graviter exercuerunt symptomata, præcordiorum nempe anxietas, inquietudo, distensiones imi ventris, calor præternaturalis, sitis, & alvi obstructio, debentur omnino materiæ arthriticæ, ac erysipelaceæ, per camphorata remedia, in sicca pariter ac liquida forma adplicata factæ repulsioni. Amplissimus enim æger, cujus constitutionem satis perspectam habeo, præter cacochymicam succorum vitalium, qua pollet, defœdationem, fluori hæmorrhoidali obnoxius est. Quo haud legitime succedente, non modo humorum moles, ac copia crescit; sed accedente præsertim vita sedentaria, in qua constitutus est, eorundem quoque impuritas majores acquirit vires. Et in hoc rerum statu, salutari plane consilio, & critico quodam motu, qui sæpius simul est febrilis, serum acre & impurum, ad habitum & externas corporis partes compellitur, inque iis mox erysipelaceas inflammationes, mox podagricos, arthriticosque dolores, mox etiam ulcera producit. Hisce in affectionibus autem eo a prudenti medico respiciendum est, ut humores diluantur, eorumque motus ad corporis superficiem, datis diaphoreticis, promoveantur, & alvus infusis clysmatibus lubrica conservetur; quo demum corpus ab excrementitiis sordibus liberetur. Quod si vero quidam dolorum impatiens, hos una cum conjuncto rubore, ac tumore, adplicatis extrinsecus topicis repellentibus, improvide consopiverit, grave profecto & irreparabile sanitatis damnum teste perpetua experientia incurret. Namque serum illud acre, quod a sanguinis massa separatum, & ad externas partes depositum fuit, ibidem stagnando, causticam ac virulentam induit naturam; qua imbutum, si retro agitur, internis, quæ nervosæ sunt, partibus incumbit; veluti sunt membranæ ventriculi, intestinorum, maximeque coli, tendinea diaphragmatis pars, pulmonum bronchia, & ipsa cerebri involucra: unde earum partium spasmi, dolores, inflammationes, febres, deliria, & nisi tempestivæ ferantur suppetiæ, longe graviora, quin mortifera proficiscuntur symptomata.

Quod speciatim attinet camphorata; vix ullus est, qui de illis credat, quod extrinsecus admota materiam arthriticam ac erysipelaceam intus agant; sed plerique ipsis vim discutientem, ac obstructos poros reserantem attribuunt. Non equidem negaverim, quin hoc remedii genus, in certis subjectis ac circumstantiis, stagnantis materiæ discussionem sæpius adjuvet: verum non raro observavi, quod illud tam in pulveris, quam spiritus forma, externe adhibitum, in podagricis æque ac erysipelaceis affectibus, noxium & repellentem exserat effectum. Haud ita pridem curæ meæ se tradiderat matrona quædam generosissima, quæ podagrico insultu, quo sæpius exercita fuerat, prehensa, tertio die camphoram, minio permixtam pedibus adplicuerat. Conquiescentibus inde doloribus, in magnam præcordiorum anxietatem, insignem corporis lassitudinem, æstum febrilem, ad deliria auctum, inquietudines, vomitus, & alvi obstructionem inciderat. Accitus ego dabam pulverem nitrosum præcipitantem, cui camphoræ, quantum quarta grani pars capit, permiscebam: & insimul emulsionem ex seminibus quatuor frigidis, cum jusculo avenaceo, crebro exhibebam: unde expulso rursus podagrico motu, convalescebat.

Quod vero damnum camphora externe adhibita excitavit, id ab ejus interno usu resarciri, sæpissime deprehendi, haud secus ac de sulphure, quod in ulcerosis, ac scabiosis affectibus inter topica usurpatum, repellendo materiam peccantem, insignem noxam parit, interne vero datum, eandem cum magno sanitatis commodo, ad corporis depellit superficiem. Quamobrem in ejusmodi affectibus ab omni topicorum usu abstinere, nec nisi sub morbi declinatione ad robo-

roborandas partes debiles, iis uti soleo: id quod vir generosus in posterum sibi habeat commendatissimum, etiam atque etiam hortor.

Quibus præmissis, ad trahendam methodum, qua ab hoc molesto affectu præcaveri queat vir gravissimus, deveniens, suadeo, ut bis quotannis, circa utraque nimirum æquinoctia, venam sibi tundendam curet; & paullo post per aliquot dies potione illa laxante ac mannata utatur, quam sibi jam utilem deprehendit: siquidem in morbis spasmodicis præsertim intestinorum, mannatis non tutiora sunt laxantia. Deinceps operæ erit pretium, mense Majo acidulas Selteranas potare; ante, sub, & post quarum potationem idem mannatum laxans capiendum est. Nec pro potu ordinario convenit cerevisia; sed huic substituere juvabit conveniens decoctum, cum quarta vini Mosellani parte permixtum; quod sic parari potest: Recipe radicis sarsaparillæ, scorzoneræ ana uncias quatuor, radicis cichorei unciam unam, herbæ cardui benedicti manipulum unum, anisi stellati drachmas duas. Conc. Cont. D.S. species, quarum unciæ duæ cum tribus aquæ mensuris per tres horæ quadrantes decoquantur. Nec ludetur opera, si nonnunquam circa somni tempus, pulvis meus bezoardicus, præcipitanti nuptus ex aqua florum sambuci, vel cerasorum nigrorum assumatur. His si accesserit prudens rerum non naturalium usus, & studiosa a nimiis meditationibus, vita sedentaria, animi pathematibus, corporis refrigeratione, cibisque acidis, salitis & coctu difficilioribus abstinentia, non dubito, fore, ut dictorum malorum vacuitate vir generosus in posterum gaudeat.

CASUS CLXXI.

De pertinaci ulceratione femoris.

IMploravit quondam tuam, Vir Experientissime, opem vir quidam generosus, eo quod tum temporis, carcinomatoso oris ulcere laborabat; quod præscriptis a Te decoctis, blandis laxantibus, lenemque sudorem ducentibus, nec non recta vivendi ratione, prorsus coalescebat. Verum idem Vir ante quinque annos, in superiori, & externa ossis femoris sinistri parte, insignem primum sentire cœpit pruritum, qui paullo post, immoderatius scalpendo, in latam degeneravit ulcerationem. Hæc inuncto balsamo Peruviano, inspersoque ad perficiendam consolidationem pulvere quodam, intra quatuordecim dies equidem coaluit; sed paullo post nova in eodem loco, numeroque plura effloruerunt ulcuscula. Atque his etiam consolidatis factum est, ut ab eo tempore quovis & vernali & autumnali tempestate dictum locum quædam ulcerationes occuparent. Suboriuntur enim primum tubercula, attactu duriora, pruritu molestissimo stipata; quæ post aliquot dies, veluti sanguine suffusa conspiciuntur, nigrescunt, tumque finduntur, & saniem fundunt, carnem subjectam profundius depascentem: siquidem hæc filamentorum instar abscedit, donec excreto copiosius pure, mundificetur ulcus, inducat cicatricem. Conjuncti præterea vehementes sunt & pruritus, & dolores, ac interdum ipse sincerus cruor cum pure excernitur. Consueto hoc more, circa elapsum novissime vernale tempus, iterum eruperunt dicta ulcuscula; verum prę ter opinionem, tanta pertinacia per totam inhęserunt ęstatem, ut uno exsiccato alterum efflorescerent, & hęc scena ad hanc usque diem ludatur. Quum itaque veretur generosus ęgrotans, ne hoc malum majora capiat incrementa, & graviora post se trahat pericula: petit consilium, quo funditus illud exstirpari possit.

CONSULTATIO.

GEnerosissimus Vir, cujus adversa valetudo mecum est communicata, humoribus impuris, salsis, acribus, viscidis atque scorbuticis, pollere videtur.

Horum documentum non modo a carcinomatoso, quod ante aliquot annos labia obsedit, ulcere; verum etiam illo, quod per integrum quinquennium, quovis semestri in femore effloruit, & per novissimam æstatem, cuncta remedia eludens, pertinaciter inhæsit, omnino desumi potest. Hinc simul curandi patet ratio, quod solis externis remediis neutiquam administrari debeat; sed ea simul intrinsecus data requirat medicamina, quæ totam humorum massam ab omnibus depurare valent impuritatibus. Atque talem adornaturus curationem, ante omnia sanguinis convenientem suadeo missionem. Quum enim innotuit mihi, Virum ægrotantem per multos jam annos venæsectionibus supersedisse: non dubito, quin ex cumulata inde humorum mole, & consequenter tardiori eorundem circuitu, multum augmentum dyscrasiæ scorbuticę accessisse statuam. Tundenda igitur circa utrumque æquinoctiorum in pede est vena; &, quo impetus humorum eo derivetur, aliquot ante diebus tepidiora usurpanda sunt pediluvia. Consulo præterea, ut per aliquot menses omnis & vini & cerevisiæ potus fugiatur, & hoc in ordinarii potus locum adhibeatur decoctum: Recipe radicis sarsaparillæ uncias duas, chinæ, scorzoneræ ana unciam unam, seminis fœniculi drachmam semis. Conc. Cont. D.S. species, quarum una & dimidia uncia cum binis aquæ mensuris per horæ dimidium in vase clauso decoquatur: quo etiam decocto calido mane uti licebit.

Tum vero hæc instituatur medicatio. Parentur species ex foliorum sennæ, radicis polypodii, rhabarbari ana drachma una, aristolochiæ rotundæ, agaricis trochiscati, arcani duplicati, anisi stellati ana drachma dimidia. Harum drachma una, in petia ligata, cum decocti superius laudati ea, quam sexta mensuræ pars capit, quantitate decoquatur; & hæc decoctio pro una dosi mane hauriatur, continuando per tres successive dies. Ducet per alvum hoc remedii genus omnes crassas ac viscidas impuritates, neque ullas movebit molestias. Hinc repurgatis primis regionibus, per proximum septiduum, decoctum superius solum, cui herbæ cardui benedicti tres pugilli sint incocti, mane capiatur calidum, & inde sudor expectetur. Et hæc duo medicamina tribus vicibus alternatim adhibeantur, ita ut laxans per triduum, & infusum diaphoreticum per septem sorbilletur dies. Dum hæc fiunt, vesperi assumatur drachma una pulveris, qui sic se habet: Recipe cerussæ antimonii, lapidum cancrorum, succini præparati ana drachmam unam, cinnabaris antimonii bene præparatæ drachmam semis. M.F. pulvis, div. in quatuor partes. Ceterum a cibis pinguibus, salitis, acidisque, potibus vinosis, fumo tabaci, & vita motus experte, nec non venere cavendum, & corporis exercitationi probe studendum. Extrinsecus sequens mixtura, cum linteo, repetitis de die vicibus ulceri admoveatur: Recipe aquæ calcis vivæ, solani, arquebusadæ ana unciam unam, sacchari saturni, mercurii dulcis ana drachmam semis. M.D. Et hæc medicatio non solum præsenti ulcerationi exstirpandæ convenientissima erit; verum etiam, si quovis semestri repetatur, virum generosum ab omni in posterum præcavebit molestia.

CASUS CLXXII.

De abolitione motus pedis & prava curatione post lapsum.

Foemina quædam generosa, meam aliquando requirebat opem, eo, quod molestum pedis affectum per tres anni quadrantes passa fuerit. Quum enim ante dictum tempus, gravi lapsu in ipsum femoris os præceps ageretur, surgens in eo latere, quod sinistrum fuit, maximeque circa tendines musculi tricipitis, in anteriori ossis sacri parte tensivum percepit dolorem; adeo tamen levem, ut eadem die, licet non sine molestia saltare potuerit. Sequenti vero nocte tanta dolorum tormenta, in affectum locum, ad tibiam usque protensa irruerunt, ut nullus esset, quo semet solari po-

potuerit, corporis situs. Scire tamen licet, fœminam generosam ante hujus mali invasionem, non solum gravi exarsisse iracundia, verum scorbutico in manu exanthemate, brevi ante per topica intus acto, contaminatam fuisse.

Interim ea jam dolorum levamen quærens, incidit in manus Chirurgi cujusdam castrensis, qui in pede dextro tanquam integro, venam secavit, & affecto loco ceratum imposuit: unde dolores magis creverunt, & tendines in regione pubis, quasi contractura affecti comparuerunt. Tandem conquiescentibus post balneorum vaporosorum usum tantisper doloribus; consultus quidam balneator, femori læso vesicans adplicuit emplastrum: at abhinc tanta ferocitate recruduerunt dolores, ut omnem somnum, omnemque fere patientiam adimerent; nec ullis balneis, unguentis, atque topicis depelli posse viderentur. Verumtamen successu temporis exspirarunt; & symptomata, quę jam sollicitant perexímiam matronam, hæc fere observantur. Femur affecti lateris magis eminet, & ipse pes sinister dextro brevior est, nec ipsi valet inniti; nec eundem extendere, nec extrorsum movere; siquidem musculorum, maximeque tricipitis tendines contracti, ac quasi indurati conspiciuntur. Neque etiam caput ossis femoris, sine insigni dolore, moveri aut contrectari se patitur. Ceterum menstruorum fluor inordinatus succedit, & ideo hystericæ passiones, cumprimis animi deliquia, & cordis palpitationes per intervalla vexant: sique dulces assumserit cibos, male habet.

His præmissis, si in caussas horum malorum inquiramus, non sane solus in femur lapsus accusandus venit. Quamvis enim huic debilitatem tendinum, femorisque subluxationem deberi, extra dubium sit positum: attamen ad rheumaticum humorum versus has debilitatas partes decubitum maximopere respiciendum est. Namque huic in acceptis ferendi sunt dolores, qui factæ læsioni supervenerunt, ischiadici; qui cum incongruis topicis, & præsertim vesicatoriis tractati fuerunt, non mirum est, quod humorum acrium ad hanc partem adfluxus magis auctus sit, & subluxatio increverit. Unde tandem callus in acetabulo generatus, & musculi, tendines, nervique pedem introrsum flectentes, indurati contractique fuerunt; ut nulla eundem extrorsum movendi, quin & ambulandi imminuta sit facultas.

Quæ cum ita sint, vix fieri poterit, ut id vitii & internis & externis medicaminibus funditus persanari, aut pes in naturalem situm reponi queat; quoniam calli in acetabulo generati discussio nullum amplius locum habere videtur. Neque tamen minus certissimam foveo spem, fore, ut convenientibus medicinis, pedem & movendi, & extendendi liberior obtineri queat potentia. Quum vero malum a scorbutica humorum diathesi, quam exanthemata in manibus efflorescentia, & fluor, quo generosa mulier detinetur, albus indicant, foveri vero sit simillimum; eo curationem simul dirigendam arbitror, ut ea acrimonia contemperetur, & edulcoretur.

Huic satisfacturus scopo, sequens in usum propono remedii genus: Recipe radicis scorzoneræ, sarsaparillæ, chinæ ana uncias sex, liquiritiæ, cichorei, ana uncias duas, corticis ligni sassafras, unciam semis. C. C. D. S. species, quarum unciæ binæ cum tribus aquæ mensuris per tres horæ quadrantes, addito antimonio crudo unciæ dimidiæ pondere pulverisato, & in petia ligato, decoquantur. Decocto vero hoc mane calido, invicem potus Theebois, reliquo tempore frigido in locum potus ordinarii uti juvabit. Deinceps pulveris mei bezoardici drachmam unam alternis diebus vesperi capere, & pilularum balsamicarum quindecim, quovis tertio die devorare conveniet. Non minus balnea vaporosa, circa somni tempus adhibenda, operæ facient pretium; tum enim ægrotans sellæ perforatæ insidere, & vaporem decocti suppositi, quod ex floribus chamomillæ, sambuci, aqua & lacte paratur, pedibus probe velatis, ad affectam partem admittere debet.

Ex topicis hoc unguentum commendo: Recipe axungiæ humanæ uncias tres, balsami de Copaiva, olei spicæ veri ana drachmas tres. M. D. & mane non minus, ac per reliquam diem aliquoties parti læsæ illinatur. Nec denique abs re erit, vesicam vitulinam, oleo lini tepidiori plenam, circa pubis regionem, intra femora gestare; eandemque, ubi refrixit, in aquam fervidam imponendo, rursus calefacere. Non enim dubito, quin ex his præsidiis egregium mali levamentum sit insequuturum.

Epicrisis.

QUamvis ex gravi, cujus in historia morbi mentio fit, in os ischion lapsu, non protinus suborta fuerit vera femoris luxatio; id quod vel exinde patet, quod ægrotans paullo post saltare adhuc potuerit: attamen, accedentibus aliis caussis, enasci tandem subluxationem posse, præsens confirmat historia. Dum enim antecessit exanthematum in manu scorbuticorum improvida repulsio: factum est, ut humores illi impuri, data per lapsum occasione, ad juncturam femoris, tanquam partem debilem decubuerint; ibidemque tormenta pepererint ischiadica. Hic humorum adfluxus, accedente perversa medicatione, & inconvenienti ceratorum, & vesicatoriorum usu, magis omnino est confirmatus, adeo ut inde caput ossis femoris e sede sua excussum, & partes musculosæ, & tendinosæ quadam contractura affectæ fuerint. Mea quidem sententia hæc mala utique præcaveri potuissent, si ab initio interne mixtura discutiens, ex aqua cardui benedicti, chærefolii, aceto destillato, mixtura simplici, lapidibus cancrorum, antimonio diaphoretico, & syrupo croci propinata; extrinsecus vero pars læsa spiritu vini camphorato, cum essentia croci, atque nucistæ permixto probe fricata, & in naturalem situm perita manu reposita fuisset. Verum generato jam & inveterascente acetabuli callo, morbus est immedicabilis.

CASUS CLXXIII.

De impotentia ambulandi ex lapsu in regionem ischiadam, osse femoris nec fracto, nec luxato.

VIR sexagenario major, temperamenti sanguineo-cholerici, vitæ genere sedentario & motus experte usus, fluori hæmorrhoidali moderato, bis vel ter quotannis circa solemnes ut plurimum cęli mutationes obnoxius, & hernia ab intestinis ex dextro inguine in scrotum prolapsis satis grandi affectus, ante septem hebdomades in plana pavimenti superficie, ex improviso in regionem ischiadicam dextri lateris graviter concidebat. Surgens, & per aliquot passus absq; ullo incommodo progressus, tanto repente dolore in eo loco prehendebatur, ut standi pariter ac ambulandi potentia destitutus, lecto imponi debuerit. Visitato curatius loco, nulla ossis femoris nec in collo, nec in medio corpore fractura, nec ejus luxatio; sed ingens tantum contusio, & musculorum, tendinumque vehemens contorsio deprehendi poterat. Quamobrem ad præcavendum tumorem inflammatorium, externe spiritus bezoardicus camphoratus adhibebatur; interne propter graviorem, qui junctus erat, terrorem, tam essentia blande bezoardica, quam pulvis temperans bezoardicus e chelis cancrorum, specifico cephalico Michaelis, nitro depurato paratus dabatur. Neque tamen minus sex a facto lapsu diebus, calore præternaturali, & contumaci alvi obstructione corripiebatur. Præter dicta remedia & aquas diapnoicas circa somni tempus, ad promovendam transpirationem propinatas, admovebatur læso femori emplastrum e nervino, santalino, & oxycroceo, nonnihil camphorato confectum. Alvus autem per integrum octiduum clausa manebat, quo elapso, datis crebrius dictis pulveribus, tartaro vitriolato nuptis tandem solvebatur. Lentus tamen calor adhuc molestiam creabat; & ipsi dolores per intervalla modo graviores, modo

tam

tam mites erant, ut iterum ſtare, & utraque crura abſque ullo moleſtiæ ſenſu movere valeret; urina exiſtente ſaturata, & quandoque craſſa ac turbida.

Elapſis tribus ſeptimanis, alvi profluvium accedebat copioſiſſimum, non modo muco tenaci, in fruſtis excreto, verum ipſo etiam cruore permixtum. Quo circa vigeſimum ſextum morbi diem ſedato, urina mejebatur citrina, ciborum adpetitus redibat, ſomnus erat tranquillior, niſi quod flatulentiæ ipſum nonnunquam turbarent; & æger, miniſtro innixus, in conclavi abſque doloribus obambulare valebat. Quum vero femur circa genu exareſcere videbatur; chirurgus ipſi mox unguentum nervinum, mox ſolum ſpiritum vini camphoratum, mox dictum ſupra emplaſtrum, cum oleo lumbricorum terreſtrium ſubactum, non ſine levamine adplicabat. Cœpit etiam bene habere ægrotus vir, adeo ut ſexta a facto lapſu hebdomade, lectum deſerens, pede a frigore munito, ſellæ inſideret. Hinc vero utriuſque, maxime læſi pedis tumor œdematoſus, ad genu uſque excurrens accedebat, qui externe ſacculis paregoricis, cum floribus ſambuci, & camphora paratis, interne diureticis ac diapnoicis oppugnatus, ſenſim detumeſcebat; neque vero, licet pedes continuo udore madeant, eos prorſus reliquit. Jungebantur etiam crebra ſternutamenta, levior tuſſicula, & raucedo quędam; ſed brevi poſt evaneſcebant.

Et in hoc rerum ſtatu per ſeptem jam vivit hebdomades æger; adpetitu neutiquam defectus, tantum abeſt, ut eandem, quam ſanus ſumſit, capere ſoleat ciborum quantitatem; nec viribus adeo privatus eſt, quin non modo in ipſo conclavi ſe circumgeſtari, ſed ope lecticæ in ædes ſacras vehi curet. Ipſe ceterum errores diæteticos ac crapulas, nec non cibos coctu difficiliores ſtudioſe fugit; nec potibus calidioribus Thee, Coffee, vel Succoladæ, nec aliis quibuſcunque decoctis utitur: ſed inter epulas præter cereviſiam Naumbergenſem, unum vel alterum vini Hungarici hauſtum aſſumere ſolet; quoniam ab aliis & vinis, & cereviſiis, quandam in primis officinis naſci ſentit cruditatem. Venam nunquam ſecandam præbuit; ſiquidem omnes ſanguinis miſſiones inſigniter averſatur. Nec ignorari oportet, parentem ejus quinquaginta annos natum, hydrope, toti familiæ familiari, periiſſe; poſtquam tribus ante mortem annis, eodem ac noſter, lapſu percuſſus fuerat.

Quam ob cauſſam dubius quoque hæſit medicus, num junctum œdema pedum ab ipſo lapſu, & facto ſubinde gravi terrore derivaret, anne potius diuturniorem decubitum, & hinc generatum ſuccorum vitalium lentorem, ac conſequentem in viſceribus imi ventris, maximeque hepate ſtagnationem accuſaret, indeque futuram metueret cachexiam. Idcirco cum reliquis medicaminibus ordinavit etiam aperientia, roborantia, atque viſceralia: ſed quum malum nulla adhuc medicatione prorſus debellari potuit; ad Te, Vir Illuſtris, confugimus, tuamque ſententiam de his potiſſimum anhelamus momentis.

1) Num recte judicaverit medicus, quod caput oſſis femoris nec fractum, nec luxatum ſit; anne commendata ab ipſo topica ſine noxæ metu potuerint adhiberi?

2) Utrum tumor œdematoſus, quo jam ante aliquot annos, utut leviori laboravit, hac vice continuante nequicquam perſpiratione inhærens, a ſolo terrore, & facta per lapſum membranarum nervearum, ac muſculorum contuſione ſit derivandus; anne potius humorum quandam acrimoniam, ac incipientem cachexiam ſignificet, inprimis, cum tuſſis, raucedo, alvi fluxus, & ſternutatio ſupervenientes huic opinioni favere videatur?

3) An conſultum ſit, uſum ſacculorum paregoricorum externum continuare, omiſſa tamen jam camphora, quippe quæ partibus mucidis & gelatinoſis ſpiſſioribus, in poris & fibrillis pedum, tanquam partium a fonte caloris remotiſſimarum reſiſtantibus, majorem ſtagnandi occaſionem præbere animadvertitur? anne ſit convenientius, pedum traſpirationem, ſolis integumentis calidioribus adjuvare?

4) Utrum

4) Utrum spiritus nervinus, cum euphorbio destillatus, emplastro hucusque usurpato sit præferendus?

5) Num liceat, gestationem in lecticis, cœlo existente sereno, continuare?

6) Anne tam ad depellendum pedum œdema, quam promovendas hæmorrhoides, sit proficuum, singulo mense, luna decrescente, ventrem leni laxante subducere? Et

7) Num denique recurrentes interdum dolores, vel sanguinis in acetabulo sub lapsu factam stasin, vel plane occultam adhuc ossis innominati læsionem significent?

RESPONSIO CONSULTATORIA.

Cuncta morbi, cujus caussa consultus sum, momenta sedulo perscrutatus, ad quæstionum adnexarum primam respondeo, quod mea quidem sententia, nulla omnino nec luxatio, nec fractura ossis femoris, ejusque capitis præsto sit. Primum enim lapsus ille in planam pavimenti superficiem non tam violentus esse potuit, ut in ægro, qui non valde carnosus esse videtur, ipsam femoris vel luxationem, vel fracturam produxerit. Deinceps sub illatis femori violentiis ejusmodi, omnis ambulandi potentia protinus aboleri solet; quam nostro post lapsum relictam fuisse, morbi docet historia, ut taceam, capitis, quod in osse femoris est, luxationem esse rarissimam. Credo potius, quod ligamenta illa tendinosa, nervea, ac glandulosa, quæ ossibus ischii, ilei, atque femoris connectendis tributa sunt, a gravi illo lapsu læsa, compressa ac contusa fuerint, unde humores in libero per vasa contusarum partium circuitu retardati, ibidem stagnaverunt, & doloris pariter ac tumoris auctores existunt. Hisce vero stagnantibus succis discutiendis, statim ab initio non convenientius fuisset spiritu vini camphorato remedium, quem in ejusmodi casibus cum essentia croci & castorei remiscere soleo. Emplastro oxycroceo, quod ob vim, qua pollet, attractivam & exagitantem minus proficuum arbitror, majori cum fructu emplastrum miraculosum Barbette substitui potuisse censeo; quippe quod egregia resolvendi, doloresque sopiendi virtute gaudet, nec transpirationis successum remoratur. Nec luditur opera, si adhuc dicta topicorum genera in usum vocentur. Reliqua vero, quæ lapsum exceperunt, symptomata, veluti alvi obstructio, calor præternaturalis, febris symptomatica, & adpetitus prostratio &c. non nisi suborto in parte affecta dolori debentur: ea enim est partium nervosarum indoles, ut si gravi spasmo ac dolore afficiantur, hunc cum vicinis non solum, verum etiam remotis partibus communicent, pulsumque durum & celerem, cum urina saturatiori, & æstu intensiori post se trahant.

Cumprimis juxta alteram quæstionem, œdematosus pedum tumor attentius considerari meretur. Non negaverim, quin ipse lapsus, & inde suborti dolores, nec non diuturnior decubitus, & vita sine motu deses, ad illum generandum magnum contulerint momentum: verum cum non læsum tantummodo, sed alterum quoque adhuc integrum pedem obsedit, & jam ante aliquot annos præsto fuit, hacque demum vice præstantissima remediorum genera elusit; omnino inducor, ut ipsius originem in ipsis imi ventris visceribus quæram. Quare si consideravero, ægrum vitam agere motus fere expertem, epulis largis uti, sanguinis missionem prorsus abhorrere, hæmorrhoidum fluori obnoxium esse, ejusque parentem hydrope periisse; non vana suboritur suspicio, ne cachexiæ prima rudimenta jam locum occupaverint; quæ, si hæmorrhoides in posterum parcius successerint, & animi curæ ac solicitudines intervenerint, majores utique acquirent vires, quibus omni studio jam erit præcavendum. Huic scopo ea, quæ hactenus usurpata sunt, & externa, & interna medicamina, apprime respondere censeo, eaque summo cum fructu continuari posse credo; maxime si animi tranquillitas studiose conservetur, & corpus moderate,

re, si vel vectine fiat, moveatur. Ego præterea ejusmodi in casibus, multa doctus experientia, a prudenti thermarum Carolinarum usu, conjuncta peregrinatione, magnum polliceri possum auxilium; num vero hæc remedia in nostro ægrotante locum inveniant, præsentium medicorum dilucidationi relinquo. Quod si non arriserint, eodem cum successu illis substitui poterunt salia, quæ ex thermis paranda docui, & in cachecticis, quin hydropicis affectibus utilissima deprehendi. Hanc vero curationem ita adornandam soleo, & suadeo: Salis mei aperitivi scrupulus unus, vel drachma dimidia, mane ex aqua vino nupta capiatur, desuperque jusculum medicatum sorbilletur. Sub epulis 50. guttæ Elixirii balsamici visceralis assumantur; & alternis diebus decem pilularum balsamicarum devorentur. His per dies 14. usurpatis, exhibeatur per aliquod tempus tinctura martis pomata: ejusque usui & largus potus, maxime jusculorum, & sufficiens corporis motus conjungatur.

Quod speciatim tertiam attinet quæstionem: consultissimum utique mihi videtur, camphoræ externum usum jam prorsus omittere, & potius totum pedem convenientibus ligaturis, nec nimis laxis, nec justo strictioribus vincire, atque cum lectulis mollioribus probe munire. Hæ enim ligaturæ, dum sanguinis regressum, qui in pedibus, ob situm eorundem perpendicularem, esse solet difficillimus, egregie juvant, absque omni noxæ motu in usum vocari possunt. Nec ludetur opera, si tumidi pedes sæpius igni camini admoveantur: siquidem & inde stagnantium humorum quandam discussionem, & laxatarum partium corroborationem sperare licet.

Quartæ satisfacturus quæstioni, non sane video, qua ratione nimius exsiccantium, spirituosorum, qualis est commendatus nervinus spiritus, cum euphorbio destillatus, votis sit responsurus usus. Meo arbitrio ex topicis sufficient emplastrum miraculosum Barbette, loco affecto prius cum mixtura, quæ ex essentia croci, castorei, & spiritu vini camphorato paratur, probe perfricato admotum. In more etiam mihi positum est, tumidos pedes pelle leporino circumdare: sed dispiciendum erit, an in præsenti casu, ejus adplicatio perferatur; siquidem non omnes illius usum ferre possunt.

Motum corporis, per gestationem factum, de quo quinta agit quæstio, maxime commendo; id tamen monendum duco, ut si fiat sub libero aere, non nisi cœlo sereno, temperateque calido existente instituatur. Neque juxta sextam quæstionem, alienum judico, ut luna decrescente, blando laxante alvina promoveatur excretio. Præterea vero urinæ fluxum omni modo secundare juvabit: cui scopo magis alimenta inservient, quam remedia pharmaceutica. Sic utilissima eo fine sunt brodia, quæ ex jure carnis bovinæ, vel gallinarum, cum radice graminis, asparagi, petroselini, fœniculi, & cremore tartari coquuntur, sub epulis frequenter sorbillanda. Cumprimis optarem, ut fluxus hæmorrhoidalis ad justum ordinem ac successum reduci posset: tum enim ab omni metu futuræ cachexiæ tutos, securosque esse liceret.

Ad septimam denique quæstionem respondere, eo minus erit necessarium, quo magis prolatæ in eo opiniones nullo gaudent fundamento; & ex supra dictis innotescet, cuncta morbi symptomata a nervis male affectis, & inde subortis doloribus pendere. Neque dubito, quin si ex præscripto vixerit æger, & commendatis remediis rite usus fuerit, a malo suo perfectam sit consequuturus curationem.

CASUS CLXXIV.

De impotentia ambulandi ex imbecillitate naturali.

IMploravit aliquando meam per litteras opem matrona quædam generosa: eo quod ipsius filius, puer optime indolis, ac spei, ambulandi quodam vitio, eoque naturali laboraret; & in

tarso

tarso utriusque pedum quoddam emineret tuberculum, quod inter eundum extrorsum versus malleolum vergeret, ibidemque, cum ipsius pedis distorsione, gressum fallente, frequentique refrigeratione, prominerer. Ipse puer erat temperamenti phlegmatici, corporis spongiosi, succorumque pituitosorum valde pleni; & partes solidæ, nervosæ, ac membranaceæ, præsertim artuum externorum, valde debiles; laxæque adparebant. Cumprimis juncturæ, ac ligamenta, quæ ossibus pedis extremi connectendis inserviunt, admodum relaxata videbantur; adeo, ut pedes ob eorundem infirmitatem, gestando totius corporis oneri, minus pares fuerint, sed sub quovis gressu extrorsum cesserint, cum tuberculi cujusdam circa malleolos eminentia, & ideo ambulandi difficilem reddiderint facultatem. Quum vero hoc vitium nativa debilitate, & mala pedum conformatione nitatur: ei radicitus exstirpando, nulla utique sufficient pharmaca. Idcirco, quod forsan restiterit auxilium, a solo ætatis progressu expectandum esse reor; cum cujus incremento partium quoque solidarum robur augeri deprehenditur.

Verum nec omnis vis arti denegari debet, sed omni studio prospiciendum est, ut convenienti ratione nimiam serosorum, & pituitosorum humorum molem imminuamus, ejusque generationem præpediamus. Et hoc fine nos potiri posse censeo, si primum victus recta habeatur ratio. Quare ante omnia monendus est æger, ut epulis sensim adsuescat parcioribus; jusculis pinguioribus, oleribus, leguminibus, carnibusque elixis parum utatur; contra vero assis, jusculisque tenuioribus, ex aqua vino nupta, semine cymini, crustaque panis, vel baccis cynosbati confectis; vel iis, quæ ex jure carnium, cum radice petroselini, apio, chærefolio & acetosa parantur; atque carnibus assis, cum vino, baccis juniperi, & succo citri maceratis, eo frequentius vescatur. Deinceps omni cerevisia interdicendus est, cujus in loco pro potu ordinario decoctum bibat, cujus hæc sit formula: Recipe radicis sarsaparillæ uncias quatuor, rasuræ ligni juniperi, sassafras, radicis cichorei, liquiritiæ, chinæ ana unciam. M. C. D. S. species, quarum unciæ binę cum tribus aquæ mensuris per horæ dimidium coquantur. Alternis quoque diebus hujus decocti calidioris aliquot vascula mane sorbillare, & abhinc blanda exercitatione corpus agitare conveniet; quæ nec reliquo intermitti debet tempore. Vesperi capiatur interdum drachma dimidia pulveris mei bezoardici; & circa imminentes lunæ mutationes, ad liquandam alvum, sumantur per duos semper dies, pilularum balsamicarum quatuordecim.

Extrinsecus ad roborandas partes, insignissimi usus erit hoc linimentum: Recipe axungiæ humanæ uncias duas, ceræ albæ, spermatis ceti ana unciam semis, balsami Peruviani drachmas duas, olei juniperi, spicæ, caryophyllorum ana drachmam. M. F. unguentum, quocum calidiori juncturæ pedum bis quotidie inungantur. His per binas circiter hebdomades usurpatis, cum egregio fructu adhiberi poterunt balnea Lauchstadiensia, mense Majo potissimum; quippe quæ ob terram, quam fovent, subtilem sulphureo martialem, roborandi fine, his in adfectibus sunt præstantissima. Et si quid opis adhuc restiterit, ea profecto non nisi dicta ratione erit obtinenda.

CASUS CLXXV.

De tumore cruris sanguineo.

VIr generosus, septuagenario major, robusti, & subpinguis habitus corporis, pro ætatis ratione satis vegetus, & quovis verno tempore venam tundendam præbere solitus, haud ita pridem, noctu urinam missurus, ex lecto surgens, præter opinionem in gypseum concidebat pavimentum; & gravi terrore perculsus lectum denuo petebat, de magno in dextro crure circa genu conquestus dolore. Postridie in eadem regione tumor suboriebatur, qui intra

pau-

paucos dies ad magnam molem, & capitis humani magnitudinem increscebat. Perterritus æger Medicum æque ac Chirurgum accersi jubebat, qui tumorem doloris, ardorisque expertem, sed levi rubore circa genu investitum animadvertebant. Idcirco ipsi adplicabant emplastrum de sapone, largiter camphoratum, eique lintea triplicata, decocto ex herbis scordii, rutæ, cardui benedicti, floribus sambuci, chamomillæ Romanæ, baccis lauri, & juniperi, cum vino Rhenano, & sub finem decoctionis addita spiritus salis ammoniaci uncia dimidia parato, madefacta superimponebant. Interne ordinabant tincturam bezoardicam camphoratam; & lapides cancrorum ex vino capiendos; verum nullum inde sequebatur levamen, tantum aberat, ut tumor magis increscerer, cum insigni totius corporis lassitudine junctus.

Ego demum consultus, ut tumor facta incisione protinus aperiretur, suasi; eo quod conjicere poteram, humorem extravasatum, cutim inter ac subjectos musculos fluctuari. Incisa cute effluebant fere binæ libræ sinceri cruoris, quem purulenta sanguine remixta sequebatur materia. Concidebat tumor, ejusque cavitas, candela cerea explorata, magnum occupasse spatium deprehendebatur. Huic injiciendum curavi liquorem traumaticum, qui ex spiritu vini rectificato, myrrha, aloe rosata, gummi elemi, tacamahaca, floribus hyperici, rosarum, millefolii, & balsamo Peruviano, leni calore digestis, & melle rosato permixtis, erat confectus. Præterea dicti emplastri, & cataplasmatis usum continuari jussi; & interne pulverem meum bezoardicum, ac Elixir viscerale propinavi, atque ob adpetitus summam prostrationem haustum vini Hungarici commendavi. Ipsum ulcus bis quotidie deligandum curavi, quod prioribus diebus saniem adhuc, cruore permixtam, deinceps vero solum pus, colore æque ac consistentia bonum stillabat, & intra quinque mensium decursum prorsus coalescebat, redeunte perfecta sanitate.

Non alienum hoc loco erit, casum quendam allegare, qui haud ita pridem meæ curæ traditus erat, & in tumore sanguineo consistebat; sed a priori partim ratione originis, partim respectu decursus, multum discrepabat. Nimirum vir quidam sexagenarius, siccæ & melancholicæ temperaturæ, vitæ motus experti, ac ærumnarum plenæ deditus, & a longo tempore arthriticis podagricisque tormentis obnoxius, ex improviso tumore totius brachii dextri dolorifico, & sensim cœruleo lividoque corripiebatur. Oppugnatus ille variis topicis, relicta in brachio quadam duritie, pristinoque colore, inde discedebat, & dextrum pectoris latus circa mamillam obsidebat. Ibidem magis magisque invalescebat, durior & ex cœruleo rubicundus adparebat, virium defectu, adpetitus prostratione, molesta tussi, spirandi difficultate, & tumore utriusque pedis œdematoso stipatus.

Acciti Medicus & Chirurgus in eo conveniebant, ut imminenti periculo non nisi prudenti tumoris incisione consuli posset. At æger huic consilio aures dare recusans meam implorabat opem: quare exploratis, & ejus constitutione, & tumoris indole, operationi calculum addere non potui. Namque non pus subesse, sed humorem acrem, corruptumque, qui substrata vasa jam exederat, delitescere animadverti; ideoque judicavi, fore ut accedente inter incisionem aere liberiori corruptio illa majores sumeret vires, atque mortem accelerarer.

Neque vero minus, me absente, hic tumor aperiebatur, & ex illo loco putati puris, sincerus sanguis, cum acri ichore maritatus, ultra mensuræ quantitatem detrahebatur; injecta subinde essentia myrrhæ aquosa, quæ etiam interne propinabatur. Postridie eadem sanies profluebat; & tertio die purus cruor tanto flumine effundebatur, ut vix compesci potuerit. Fractus hinc magis magisque viribus, post aliquot dies vitam cum morte commutabat. Secato corpore, interna abscessus cavitas tota siderata, pectus & abdomen intus humore putri

sce-

fœtidoque repleta, & sinister pulmonum lobus, ab inhærente sanie corruptus ac putridus adparebant.

Epicrisis.

Varii generis tumores in quacunque fere corporis humani parte enasci solere, in vulgus notum est; nec ullus, rei medicæ peritus, facile negabit, quin a variis caussis suam trahant originem. Hinc vero certissima sequitur conclusio, quod medicus æque ac chirurgus id vitii genus curaturus, diversas caussas ab invicem probe discernere, atque cuivis peculiarem tribuere debeat curationem: quum per crebram proh dolor! experientiam compertum habeamus, ejusmodi tumores, minus perita manu tractatos, non modo periculosos, verum non raro lethiferos esse.

Cumprimis vero tumores, qui in allegatis casibus occurrerunt, rariores sunt, ac peculiarem speciem constituunt, utpote qui, dum a cruore stagnante, ac extravasato, post incisionem magna copia in conspectum prodeunte, suos natales mutuentur, omni jure sanguinei merentur adpellari. Probe distinguendi sunt ab apostemate vel abscessu, qui inflammationes sequitur, verum pus fovet, & absque convenienti apertura vix curari potest. Tumor ejusmodi apostematodeus, cum nascitur, magno dolore, rubedine, æstu præternaturali, atque fortiori arteriarum vicinarum pulsatione sese prodit, & intra certam temporis periodum suppuratus, tumque attactu valde mollis, & instar vesicæ aqua repletæ est. Contra vero tumores sanguinei plerumque contusioni, aut externæ cuidam violentiæ debentur, & absque ullis inflammationis notis brevi tempore ad ingentem increscunt magnitudinem. Quidam eorum benigni merentur vocari, qui absque ullo periculi metu scalpello aperiri, & facili negotio consolidari possunt. Infestant fere sanguinei temperamenti subjecta, quorum exiliora quidem, sed multa, & sanguine turgida sunt vascula. Quæ si a violenta quadam externa caussa contundantur, vel dilacerentur; effundunt suum cruorem intra spatium, quod musculos & cutim intercedit; qui ibidem accumulatus constituit tumorem, magis magisque increscentem. Neque enim alia ratione, quam circumspecta apertione sanari possunt; quoniam extravasatus cruor libero tunc potitur exitu. Quando autem hoc subsidium, quod in sectione consistit, omittitur; stagnans ea materies, mora temporis, gravem subit corruptionem; tumque non ipsum modo ulcus curationi fit rebellius; verum etiam putredinosa ramenta ad humorum massam spargit, unde virium languor, corporis contabescentia, & hecticodea consumtio proficiscuntur.

Idcirco hoc in casu quam ocyssime instituere convenit incisionem: namque facta per eam cavitas, maxime si sana fuerint subjecta, & blandis temperatisque gaudeant succis, facili coalescere solet negotio: quo etiam fine liquores balsamicos, & spirituosos injicere expedit, qui non tantum corruptioni ac putredini resistunt, verum etiam constringendo dilaterata vascula, totam egregie adjuvant consolidationem.

Longe vero aliter res se habet cum sanguineis tumoribus, quos malignos adpellare placet; & quorum specimen sistit, secundus brevi ante recensitus casus. Malignitatem suam tumor ille in pectore subortus prodit eo, quod primum subjectum, succis impuris & scorbuticis plenum, at variis morbis, mœroribusque fere confectum occupavit; deinceps in eo differt a benigno, quod a caussa magis interna originem traxit, quæ procul dubio in humore acri, extravasato, & fibrosas, vasculosasque partes colliquante quærenda est. Neque hi tumores simul & semel, sed lentis incrementis suboriuntur; & non raro suam malignitatem ad vicinas spargunt partes; quod utrumque momentum in nostro casu deprehenditur. Quum enim impuri nostri corporis succi, quo diutius stagnaverint, eo acriores evadunt, & ipsam denique subeunt putredinem: facile patet ratio, cur putredinosa ejusmodi corruptio, quæ nunquam non ulterius serpit, ad partes solidas,

das adjacentes propagetur. Et hi tumores insignem plerumque duritiem exhibent; quæ quo major fuerit, eo minus sectionem admittit; indicat enim, stagnantem humorem firmius impactum, ac induratum, partiumque solidarum graviorem subesse læsionem.

Eventus horum malignorum tumorum nunquam non infaustus est, mortemque prænunciat, eo celeriorem, si prætmatura fiat apertio. Hæc enim variis modis noxam infert: dum vel tali ratione externus aer ad affectum locum irruit, qui & humoribus extravasatis majorem imprimit corruptelam, & solidis partibus sphacelosam affricat putredinem; vel remoto per incisionem stagnante cruore, denudantur arrosa vasa, tumque sanguinis inducunt profluvium vix coercibile, atque mortiferum. Quo in casu, si ulla salutis spes restiterit, ea meo quidem arbitrio ex omni parte, in liquoris balsamici spirituosi injectione collocanda est. Namque neminem in arte chirurgica versatum fugiet, quod tam in constringendis, quæ lacerata sunt, vasculis, & hinc compescendo fluxu sanguineo, quam in abarcenda sphacelosa putredine, ipso spiritu vini, & solo, & cum balsamicis remixto, non ullum sit præstantius remedium.

Ex his clarissime perspici poterit, quæ curatio tumoribus sanguineis & benignis & malignis adaptanda sit: hi enim tantum abest, ut incisione aperiri cum fructu possint, ut potius ad illos morbos pertineant, qui pro symbolo habent: Noli me tangere. Nihil fere superest medico, quam ut convenientibus medicinis externis æque, ac internis, instantem siderationem atque mortem omni studio arcere annitatur. Patet etiam binis casibus, quam necessarium sit, cuncta morborum momenta penitius explorare: quoniam in his, qui nullam admittunt medelam, recta prognosis ad conservandam medici famam, plurimum conferre poterit.

CASUS CLXXVI.

De efficacia olei caryophyllorum in sphacelo ex caussa interna nato.

Vir generosus, 50. annorum, temperamenti sanguinei castra sequutus a teneris, ante aliquot annos vitam elegit quietiorem; & sub hac, accedentibus hæreditaria dispositione, multo vini Hungarici, ciborumque acidorum, salitorum, & fumo induratorũ usu, nec non diuturnis animi affectibus, in morbum incidit articularem. A quo, ut liberaretur, interne thermis Carolinis, acidulis Egranis, externeque balneis Tœplicensibus, non sine fructu, usus est. Tribus autem abhinc annis accidit, ut dextro pede in lignum impegerit, & inde levem passus sit excoriationem, quam imposito chartæ frusto, nihil æstimavit. Postridie, cum sub fervidissimo cœlo, corpus fortiori motu exagitaret; prævio horrore, æstu vehementi, cum magna totius corporis lassitudine prehendebatur. Acciti medicus & chirurgus, pedem profunda inflammatione contaminatum deprehendebant, cui paucis post diebus ipse sphacelus, spatium imperialis occupans accedebat. Neque vero, more consueto, latius serpebat; sed debitis mundificantibus ac consolidantibus medicinis rite adplicatis, ulcusculum intra septimestre tempus penitus coalescebat.

Abhinc autem per aliquot menses adversa valetudine fruebatur æger; & cumprimis catarrhosis ac rheumaticis affectionibus, ventriculi debilitate, flatulentis imi ventris molestiis, tormentis arthriticis, podagricisque, vertigine, capitisque doloribus atrociter vexabatur. Quæ incommoda debellaturus, mense præcedentis anni Majo, decrevit Egranis uti acidulis. His per octiduum circiter potis: ex improviso fiebat, ut famulus tibialia detrahens ægrotanti, in dextro pede inter quartum & minimum digitum aliqualem observaret excoriationem. Ab omni vero dolore vacuum erat ulcusculum; quare, illo cum linteo de-

deligato, cubitum ibat vir generosus, nihil mali suspicatus. Verum post aliquot dies minimus ille digitus, colore plumbeo imbutus adparebat, quin tandem, multis topicis frustra adplicatis, absque ullo doloris sensu, forcipe exstirpari debebat. Tum malum ulterius serpere cœpit, & plantam pedis in ulcerationis consensum rapuit; quæ adeo rebellis fuit, ut spretis efficacissimis & internis, & externis remediis, adhucdum inhærescat. Accessit insuper non modo glandularum inguinalium tumor; verum etiam febris quædam symptomatica, per quam rigor maximus, subsequente mitiori calore, incidebat. Hac superata, magis invaluit pedis corruptio: cui, ut ferantur suppetiæ, est, quod obnixe rogamus.

CONSILIUM.

Vidi & intellexi ex datis ad me litteris, quæ virum generosum infestent affectiones: neque enim ulla me subit admiratio, quod externis, hactenus adplicatis remediis nondum obsecundaverint. Namque illæ, præsertim sphacelosa pedis corruptio, non externam agnoscunt caussam; sed ab interna, nimirum insigni atque tanta lymphæ corruptione originem trahunt, quæ non modo totam humorum massam, verum etiam solidas, nervosasque partes, ac ima ossium penetralia contaminavit, & depascitur. Quod si vero caussas hujus corruptionis disquiram, varia occurrunt momenta, quibus aliqua debetur animadversio.

Primum quidem, cum vir ægrotans sub vita, quam olim egit, militari, sufficienti corporis motu gavisus fuit; non aliter fieri potuit, quin tum temporis illibatam præ se tulerit valetudinem. Postquam vero, misso hoc vivendi genere mobiliori, elegit magis sedentarium; neque tamen minus gulæ & adpetitui indulsit: nimiam sibimet acquisivit sanguinis & humorum abundantiam, inprimis cum sanguineum temperamentum, cujus notæ sunt habitus corporis spongiosus, & angustia vasorum, accedat. Magnam autem sanguinis molem, junctis præsertim vita deside, & largis epulis, succorum vitalium impuritatem post se trahere, notissimum est. Namque illi justam quantitatis proportionem excedentes debilitant partium solidarum, per quas vehuntur, tonum, & ad retardandam circulationem efficacissimum conferunt momentum. Hinc in imi ventris præsertim visceribus stagnantes, inepti fiunt legitimæ per organa colatoria depurationi: quare remanent varii generis sordes, & universalem lymphæ pariunt corruptionem. Quæ omnia eo certius ac facilius fiunt, quo magis corporis debitæ, & antea consuetæ exercitationes intermittantur; quippe quæ ad promovendas omnes excretiones deprehenduntur & utilissimæ & efficacissimæ.

Sic enata humorum dyscrasia, accedente victu perverso, majores omnino cepit vires. Usus enim vir generosus est multis vinis calidioribus Hungaricis, cibis salitis, acidis, fumoque induratis: unde generata salia scorbutica, concurrente dispositione hæreditaria, arthriticis caussam præbuerunt doloribus. Intervenerunt animi diuturniores affectus, quibus expositus fuit. Hi vero illius sunt indolis, ut robur partium solidarum, ac nervearum, maximeque digestionis negotium insigniter destruant, & labefactent; hinc æquabilem humorum circuitum remorentur, omnes salutares excretiones sufflaminent, atque sic scorbuticæ diathesi novum præbeant pabulum. Et denique, uti innotuit mihi, locus, in quo degit ægrotans, non parum adjumenti malo dedit. Ille enim multis stagnis, paludibusque refertus, & hinc aer, udis, impuris ac putredinosis exhalationibus plenus est: unde partes solidæ magis relaxantur, transpiratio impeditur, & impuri humores accumulantur.

Quemadmodum vero hæ recensitæ caussæ, generando sanguinis ac lymphæ impuritatem, eminus ad ulcerosam pedis affectionem contribuerunt; ita, si spe-

spectemus hujus proximiorem caussam, hæc meo arbitrio in minus convenienti aquarum mineralium usu quærenda est. Quam enim amplum est emolumentum, quod in depuranda humorum massa illæ aquæ prudenti ratione adhibitæ exserere solent: tantum eædem a senibus, aut per varias ægritudines nimium debilitatis, absque corpore rite præparato, aut decenti vitæ regimine potæ, damnum inferre deprehenduntur. Neque ideo pauca mihi innotuerunt exempla, quod ætate provectiores scorbutici, & arthritici, aquis mineralibus, maximeque acidulis utentes, accedente gravi mœrore, brevi post illam potationem, in sphacelosas artuum externorum ulcerationes inciderunt. Dum enim multo aquarum potu, spirituosæ humorum partes magis diluuntur, atque dissipantur; hi evadunt spissiores, & in extremis partibus difficilius circulantur; hinc in iisdem stagnant, dimittuntque serosam portionem, quæ deficiente in senibus calore nativo, tumores progenerant, in sphacelum abeuntes.

Eadem in nostro ægrotante contigisse, vero est simillimum; quoniam ille acidulas & corpore minus recte præparato, & eo tempore potavit, quo ad corruptiones sphacelosas aliqualem jam sensit proclivitatem. Eo facilius quoque hoc malo corripi potuit, quo magis ab antecedentibus morbis, crebra arthritide, catharris, imbecillitate ventriculi, flatulentiis, vertigine, capitis doloribus, & ulcere pedis per septem menses tolerato, debilitatum præ se tulit corpus. Quum itaque ex his internis caussis in pede, tanquam loco, qui magis ex nervosis ac membranaceis, quam musculosis construitur partibus, subortus fuit sphacelus: non mirum quoque est, quod tam subito, absque prævia inflammatione accesserit. Sic enim id vitii genus, ab interna caussa natum generari, confirmant medicorum observationes: ex quibus REMB. DODONÆUM. *obs. XXX. pag.* 68. EUGALENUM *de scorbut. pag.* 124. & BARBETTE *in chirurg.* allegasse sufficiat. Idem quoque malum sine doloribus invadere, testantur FERNELIUS *Lib.* 2. *de abd. rer. caussis cap.* 15. & HILDANUS *Lib. de gangræna & sphacelo cap.* 5. Febris erysipelacea, & tumor glandularum inguinalium critico quodam motu, putredinosæ isti supervenerunt corruptioni; neque vero alium post se traxerunt effectum, quam ut corrupti humores ad affectam partem majori irruerint quantitate.

Quæ cum ita sint, facile patet, tres potissimum hoc malum curaturo esse indicationes, ut nempe primum totam sanguinis & humorum massam ab inhærentibus impuritatibus depurare, deinceps chyli generosi, hincque succorum laudabilium generationem adjuvare, & denique corruptioni obicem ponere annitatur. Hisce scopis sequentem medicationem convenientissimam fore reor. In locum potus ordinarii adhibeat æger decoctum ex radice chinæ, sarsaparillæ, scorzoneræ, semineque fœniculi paratum; & eodem calidiori mane loco infusi theiformis utatur. Mane ex eo 40. guttas spiritus mei bezoardici sumat; sub epulis 20. guttulas balsami mei vitæ, & vesperi pulverem bezoardicum capiat. Alvus, si obstructa fuerit, misso purgantium usu, clysteribus emollientibus liquari; & extrinsecus affectum locum oleo caryophyllorum, cujus drachma una, in spiritus vini rectificatissimi uncia sit soluta, inungi curet.

Relatio curationis.

POstquam hoc consilium acceperat vir generosus; ipse Halam venit, meæque se tradidit curationi. Gravem profecto, cum illum prima visitarem vice, deprehendi valetudinem, tantumque virium collapsum, ut, dum alvum, quæ obstructa erat, infuso clymate aperiendam curarem, mox animi deliquium passus fuerit. Ad hæc ciborum adpetentia penitus prostrata; & somnus ferre nullus erant. Pes affectus magnum fovebat ulcus, a quarto digito per totam plantam extensum, & circa malleolos tumor adparebat lividus: qui postridie nigredine obductus, fœdum spargebat odorem, & omni carebat sensatione. Jubebam pro-

Protinus peritum vocari chirurgum, &, ne sideratio latius serperet, tumorem illum incidi. Facta incisio, nullum plane dolorem inferebat; at foetor inde nares feriebat intolerabilis. Neque vero consultum reputabam, omnem sphacelatam carnem scalpello resecare; sed quæ sponte abscedebat, blande removendam, & ulcus linteo carpto, quod oleo caryophyllorum in spiritu vini rectificatissimo soluto erat imbutum, adimplendum curabam.

His per aliquot dies, conjuncto internorum usu, rite adplicatis, sisti videbatur corruptionis progessus; & læsi nervi, tendinesque multam nobis adhuc figebant crucem. Namque circa malleolos, in postica pedis parte, inter eos & magnum illum, quem chordam Achillis vocant, tendinem ampla patebat cavitas, integram fere manum recipiens: siquidem non cutis tantum, sed omnis caro musculorum peronæi postici & antici putredine consumta erat. Hinc primum occurrebat capacior nervus in eo loco situs, quem, cum servari nequiret, in superiori & integra parte, non sine quodam doloris sensu, resecandum imperavi; inferior autem ipsius portio, quę multis ramulis pedem subintrabat, perfectamque coalitionem admodum retardabat, forcipe evellebatur, absque ullo dolore. Deinceps, quum sinus ulceris a digito ad malleolos usque protenderetur, & injectus plantæ liquor, juxta malleolos, eo in loco, cui musculus pollicis flexor, & flexoris longi digitorum, & tibiæi postici tendines inseruntur, rursus efflueret; nova in plantam pedis fiebat incisio, ut hac ratione ulcus eo facilius purgari posset. Tum quoque tendinum, qui musculis peronæi antici, postici, ac extensoris tertii digitorum internodii adhærescunt, & putredine jam affecti erant, suppuratio ac plenaria separatio felici cum successu adjuvabatur. Videbatur quidem corruptio ipsi ossium substantiæ, maxime in calcaneo, & processu ossis peronæi imminere; sed ab usu dicti superius liquoris omnino arcebatur.

Sic fracta putredinis vi, purgatoque probe ulcere, permiscui balsamicum, quem sæpe nominavi, liquorem cum pauxillo balsami Peruviani, & quibusdam extractis vulnerariis; tandemque ad inducendam cicatricem, sarcotica ex myrrha, & succino potissimum parata, adplicanda curavi. Succrescens caro sensus erat expers; neque mirum, quoniam nervis carebat. Ceterum chirurgus, primo trimestri bis quotidie, sequenti tempore semel tantum, ulcus deligabat: & ad muniendas vicinas a putredine partes, aquam arquebusadæ, aut spiritum vini rectificatissimum camphoratum iis admovebat. Non minus cataplasmata loco adfecto imposita, aqua calcis vivæ, cum vino, herbisque vulnerariis decoctæ humectabat; & omnem aeris accessum summo studio arcebat. Atque tali ratione intra paucum tempus coalescebat vulnus, adeo, ut æger absque ullo impedimeto ambulare, & scalas ascendere potuerit. Nihilo tamen secius suasi, ut in affecto pede parvum, fonticuli instar ulcusculum servaret apertum: ne ex eo præcocius consolidato nova pullularent incommoda.

CASUS CLXXVII.

De febre tertiana male curata, sæpius recidiva, inque erysipelas cum molestis symptomatibus transeunte.

SErenissimus quidam Princeps, annum ætatis sexagesimum sextum egressus, superiori anno, adulta æstate, inter acidularum Egranarum potationem, incidit in febrem tertianam, tum temporis epidemiam; quæ pulvere quodam ex reguli antimonii medicinalis, antimonii diaphoretici martialis ana scruplo uno, salis absynthii, centaurii minoris, ammoniaci depurati ana granis quatuor, extracti cascarillæ granis sex parato, & quovis vacuo die quater exhibito, profligata fuit. Sed elapsis novem diebus febris revertitur; quæ tamen ope electuarii, quod corticem chinæ, cum salibus

habebat, iterum prompte debellata est. Jamque serenissimus æger nihil timebat valetudini, quum ex improviso, aliquot post diebus, sinistram tibiam occuparet erysipelas: non illud sane recens malum, sed vetus omnino, ac familiare, quod jam multoties hanc partem exercuit: siquidem ante annos octodecim ipsi juncta erant multa supra talum ulcuscula, quæ fonticulus in tibia excitatus ad sanitatem perduxerat.

Cessit quidem hæc cutanea inflammatio, intus datis diaphoreticis, & foris insperso pulvere contra erysipelas specifico, quod ad Mynsichtum auctorem refertur; sed hyeme senescente tertiana recruduit, quam pariter vicit commemoratum superius electuarium. Hac depulsa sacer ignis denuo eamdem partem urere cœpit, eoque extincto ter rediit febris, eodem semper sopita auxilio; cujus abitu revocata est pedis inflammatio, concurrentibus desuper variis symptomatibus, quorum potiora erant vertigo frequentior, præcordiorum anxietas, molestaque hypochondriorum inflatio.

Qui sequutus est annus, is mense septembri postliminio quasi reduxit febrilem impetum, acuto potius, quam intermittenti propiorem; quoniam non penitus intermittere, sed quodammodo saltem remittere videbatur accessio; simulque adjunctum habebat ingens corporis incendium, una cum vomitu bilioso, & quadam virium prostratione. Deferbuit tamen & hic æstus, sumtis diaphoreticis, & consueto electuario; sed more suo transitum fecit in pristinum pedis erysipelas, quod etiamnum immoratur, & solemni symptomatum adparatu corpus excruciat. Hac igitur malorum vicissitudine fatigatus serenissimus Princeps, anxie anhelat auxilium, & cupidissime consilium expetit, quibus præsidiis ad pristinam redire queat valetudinem.

Epicrisis cum consilio.

Contumax & refractarium malum est, quo cum serenissimus Princeps conflictatur, quod non omni vacat periculo, aut certe metum facit, ne si in vetustatem incidat, vim ac pertinaciam inducat inexpugnabilem. Nam longe ejusmodi, atque in spatium protractæ passiones, quæ frequentius, & parvis intervallis cum febrili impetu, & exanthematica humorum despumatione repetunt, haud ambiguis notis declarant, morbi fomitem non fluctuare in succis vitalibus, sed altius defixum esse in partibus solidis, ibique tam firmiter inhærescere, ut non nisi ægerrime evelli, & exstirpari queat. Accedit, quod morbo toties, totiesque recurrente fractæ & attritæ vires mali impetum non amplius tam fortiter sustinere, neque caussæ ejus obnixius repugnare, vel materiæ nocenti ad summa corporis exturbandæ sufficere possint. Quamobrem non sine ratione metuendum est, ne forsan vitiosa materia intus retenta, vel variis ex caussis retroversa, in ipsius vitæ penetralia grassetur, & maxime membranaceas partes puta nervosas cerebri, ventriculi & intestinorum tunicas funesta inflammatione accendat, quæ in provectiori ætate promptum ac paratum affert exitium.

Optandum vero esset, ut enarrata morbi historia pluribus expositis momentis ad pleniorem & uberiorem tam corporis affecti, quam caussæ morbificæ notitiam nos deduceret; quo sane efficeretur, ut altius possemus inspicere morbi indolem, & accuratius de eo ferre judicium. Nam scire haud parum refert, quis vitæ cultus, quæ diætæ ratio in usu fuerit afflicto Principi, quæ sit virium conditio, quales eorum, quæ toto corpore exeunt, successus; inprimis, quomodo alvus respondeat, an sanguis stato & solemni tempore missus fuerit, & qualis ejus circuitus, an febre discussa, venæ naturaliter ordinatæ sint, quem colorem & habitum urina præ se ferat, & qui potissimum motus animum lacessant. Insuper cognovisse, ad rem pertinet, utrum vertigo, præcordiorum anxietates, & molesta, quæ hypochondriis inhærent, symptomata, perpetuo & continenter adfligant, an potius quieta ægro relinquant tempora, & saltem febre exæstuan-

te vel decumbente ad summum pedem erysipelate, ægrum solicitent. Quarum rerum cognitione destituti satis habeamus, quæ in tradita morbi historia exponuntur, pensitare exactius, eaque ad formandum de hoc malo judicium, atque ad inveniendam medendi rationẽ traducere.

Multis abhinc annis laboravit serenissimus æger ulceribus in sinistra tibia sponte subortis, una cum erysipelate eidem parti infesto: quæ mala luculenter ostendunt, ejus sanguinem, & humores multis refertos esse impuritatibus, salino-sulphureis, quas impeditæ, quæ ex naturæ instituto fiunt, vacuationes intus in corpore accumularunt. Febris igitur ea anni tempestate, quæ fere per universum Germaniæ ambitum sæviebat, accedens, & quidem eo ipso temporis articulo, quo serenissimus æger usui acidularum vacavit, expediendo infarctus viscerum, & occlusa emunctoria reserando, plurimum omnino potuisset valere ad tollendam humorum pravitatem, instaurandamque valetudinem; sed quoniam hæc ipsa sinistro adstringentium, & corticis chinæ usu nimis mature fuit cohibita; hinc natura provido admodum consilio non solum sopitam febrem resuscitavit, sed etiam salutari conatu nocentem humorem ad corporis extrema compulit. Quum autem aliquoties reversa febris accessio simili semper adstringentium auxilio suppressa fuerit; sane non mirum est, quod molesta quædam excitaverit symptomata, quæ etiamnum spem recipiendæ sanitatis longius extrahunt.

Habent enim id omnia febribus pellendis peculiariter destinata, in quibus etiam corticem chinæ numeramus, ut impetuosis illis, partium motricium solidarum commotionibus moram injiciant, spasmosque compescendo, febriles paroxysmos promte, & efficaciter suspendant. Dum vero id agunt, minime pro sanitate sunt, neque illam præstant integram, quia caussam morbi effectricem, & materiam, quæ in vitio est, non destruunt, neque eam foras e corpore amoliuntur. Adstringente enim, quam habent facultate, tubulos viscerum, jam per se male affectos, angustiores & strictiores efficiunt, quorum coarctatio impedimento est, quo minus corruptus humor, a sinceri sanguinis commercio dimovendus, commodam exeundi viam inveniat. Quapropter nisi ante & post usum corticis chinæ obstructi viscerum canales, quos humorum depurationi natura dicavit, denuo aperiantur, & saluberrimæ, quæ ex inferioribus partibus, & per extimum corpus fiunt, vacuationes per diluentia, salia abstersiva, & mitiora laxantia restituantur, ac denique bilis & salivalis fermentativi laticis in volumine intestinorum secretio redintegretur: non potest profecto aliter fieri, quam ut materia, quæ febrem peperit, intus retenta, febrem subinde aliam super aliam, eamque nonnunquam pejorem regeneret; vel magis metuenda symptomata in scenam producat. Atque hæc præmatura febris cohibitio in nostro etiam casu naturam eo induxit, ut materiam nocentem sub specie inflammationis erysipelaceæ ad habitum corporis amandaret, qua quiescente iterum exarsit febrile incendium.

Quæ igitur in tam perplexo, tamque difficili statu ineunda sit medendi ratio, & quæ potissimum remedia commodum locum obtineant, illud utique res esse videtur altioris indaginis. Quid nobis hac in re placeat, breviter strictimque, candide tamen & luculenter exponemus. Judicare in facili est, minus hic quadrare emetica, purgantia, & quæ vehementiorem sudorem movent, vel acri & stimulante elemento naturam ad perversas commotiones irritant: sed potius, quod in quibuslibet rebellibus & diuturnis passionibus obtinet, blanda & suspensa manu agendum est. At primo quidem nobis solemne est in ejusmodi casibus commendare thermas vel acidulas, & hoc loco maxime Swalbacenses, clauso vase in ferventissimam aquam immisso calefactas; quarum usus ita est instituendus, ut singulis diebus mane in lecto, vel extra eum, minimum quatuor libræ medicæ sensim paullatimque, & quidem per duas septimanas, vel etiam ultra hauriantur.

Ante earum usum alvus ducenda est miti laxante, quod habet mannam cum tamarindis, passulis, sale Ebshamensi, & magnesia, idque in media, vel etiam cessante cura repetere convenit. Ad juvandum digestionis negotium, quæ sub aquarum mineralium potu paullulum labefactatur, ante vel post prädium sumere suadeo cochlear unum, de elixirio nostro balsamico, hunc in modum præparando: Recipe corticum aurantiorum recentium unciam unam, extracti gentianæ, centaurii minoris, cardui benedicti, salis tartari ana drachmas duas: hæc omnia in mortario probe contusa invicem misceantur, & instillentur olei de Cedro guttæ 20. postea diluantur affusa vini Tockaviensis libra medica; fiat in balneo Mariæ digestio, & denique liquor placide decantetur. Insuper monendum habeo, non reformidandum esse usum aquarum mineralium tempore autumni vel hyemis: nam sancte adfirmare possum, acidulas tepefactas, his ipsis anni temporibus a bene multis maximo cum fructu fuisse usurpatas: cavendum modo est, ut ne frigidioris auræ afflatus transpirationem impediat.

Expedita hac cura id agere oportet, ut omnia corporis emunctoria serventur aperta, ut obstructa reserentur, ut liberior fiat excretionum successus, & denique materia foras eliminanda ad exitum præparetur; quod iis, quæ sequuntur, remediis obtineri poterit. Quovis mane cum jusculo, potu Coffee, vel alio conveniente vehiculo sumatur drachmæ dimidium de hoc sale: Recipe nitri antimoniati, vel arcani duplicati, lapidum cancrorum, solutionis oculorum cancri, terræ foliatæ tartari, nitri depurati ana drachmam unam. M.F. pulvis. Quarta vel quinta post prandium hora, vel circa lecti introitum propinetur ad drachmam semis, vel scrupulos duos infra positus pulvis diaphoreticus: Recipe cerussæ antimonii, seu matris perlarum Crugneri, cornu cervi sine igne, lapidum cancrorum, succini præparati ana drachmam unam, cinnabaris nativæ vel antimonii bene præparatæ drachmam semis, croci solaris purpurei grana duodecim, olei cinnamomi guttas tres. M.F. pulvis.

Potui ordinario hoc decoctum inservire poterit: Recipe sarsaparillæ electæ uncias tres, radicis chinæ unciam unam semis, seminis fœniculi, corticis ligni sassafras ana drachmam unam cum dimidia. Conc. Cont. D. Harum specierum uncia una coquatur in aquæ puræ quinque, vel sex libris medicis in vase clauso, ad tertię partis consumtionem. Ex vinis maxime amplectendum est Burgundiacum, non ita recens, idque cum aqua Tennsteinensi permixtum. Præterea servandæ sunt leges diæteticæ, & cum cura instituendum vitæ regimen, non intermissa exercitatione corporis, quæ ad vincendos chronicos affectus multum confert adjumenti. Ceterum commendata remediorum genera per mensem, imo ultra continuare oportet: quæ utique tantum valent, ut materiam febrilem & erysipelaceam corrigere, eamque a corpore amoliri, ac denique novos horum malorum insultus averruncare possunt.

CASUS CLXXVIII.

De febre tertiana male curata spasmi hypochondriaci caussa.

Vir sex & triginta annorum, annuo elapso tempore, febre tertiana corripiebatur; quæ cortice chinæ profligata, post decem dies recruduit. Sed eodem medicinæ genere denuo suppressa, rursus rediit; & hac ratione quinquies mox reversa, mox eodem remedio sopita est. In ejus vero locum successit dolor quidam circa costas spurias in dextro hypochondrio gravativus, & ab eo ad sinistrum per intervalla protensus. Qui licet quamplurimis antihypochondriacis, martialibus, & carminativis oppugnaretur remediis, conquiescere tamen noluit, tantum abfuit, ut cordis palpitationes, spirandi difficultas, præcordiorum tensivi cruciatus, alvi obstructio, magnaque ad vomendum proclivitas sen-

ſenſim accederent. Quamprimum ita exarſerit, mirum in modum exaſperantur hæc incommoda, & adhuc cum æſtu præternaturali, vertigine, torpore capitis, & oculorum, maxime dextri caligine, & obnubilatione, ac ſi maculæ illis obverſarentur, complicantur. Urina plerumque tenuis, abſque ſedimento meitur; & crebræ vigiliæ cruoriſque e dextra nare ſtillicidium quandoque vexant. Et hæ moleſtiæ etiamnum per vices infeſtant, & ſic habent. Suboritur a dextro hypochondrio dolor, moxque ad dorſum atque lumbos pergit, qui tum veluti inflati rigidique videntur. Junguntur extremorum refrigerationes, & multæ imi ventri flatulentiæ, quæ, excretis flatibus, una cum reliquis ſymptomatibus, miteſcunt, tumque lotium turbari incipit. Ceterum contuſorio pedum dolore afficitur; atque ſalivam percipit mucoſam, ſaporeque ſalſam.

Epicriſis.

VIdentur nobis graviora illa, quibus æger exercetur, ſymptomata haud aliunde ſuam traxiſſe originem, quam ab intempeſtiva febris cohibitone per adſtringentia, in quibus cortex chinæ principem fere locum obtinet. Quemadmodum enim ſpecifica, ut vocant, antifebrilia, quæ inter hic cortex maxime eminet, convenienti ordine ac tempore uſurpata, ſalutari effectu non ſunt deſtituta: ita ſi empirice, id eſt, nulla habita ratione ſubjecti, temporis, & cauſſæ febrilis exhibeantur, in maximam corpus perniciem præcipitare poſſunt, quotidiana id confirmante experientia. Nam quum ejuſmodi ſpecifica antifebrilia non niſi partium fibroſarum & nervearum conſtrictione ſuam operationem perficiant; facile liquet, nullum iis locum eſſe tribuendum, ubi febrili motu impuri humores nondum ſatis ſecreti, ac evacuati, nec vaſorum obſtrictiones reſeratæ ſunt, & quando corpus vehementia ſpaſmorum, qui omnes excretiones intercipiunt, adhuc adfligitur. Ita nimirum videmus circa tempus paroxyſmi minus convenire, imo nocentiſſima eſſe hæc remedia; quoniam tunc temporis totum nervorum & vaſorum ſyſtema ſpaſmo quaſi univerſali afficitur. Ex quo etiam adparet, hæc ipſa non præſcribenda eſſe, urina adhuc cruda, & ſine ſedimento prodeunte; & quando transpiratio die etiam vacuo nondum liberior, aut alvus liquidior evadit. Imo licet quoque hinc perſpicere, quantum damni inferant hæc remedia, ſi ante exhibeantur, quam ſordes primarum viarum expurgatæ fuerint, ſalibus potiſſimum aperitivis, aliiſque, quæ evacuationibus per alvum & tranſpirationem velificantur.

Hiſce autem præmiſſis, utiliſſimus ſane illorum uſus eſt, dum febriles iſtos inanes motus, nulla inſequente recidiva, nulliſque ſupervenientibus ſpaſticis ſymptomatibus, funditus, ac ex toto tollunt, & a moleſtis illius inſultibus, quorum diuturnitas & viribus, & nutritioni corporis valde adverſatur, homines egregie liberant. Quamobrem ſi in ullo morbo, certe in intermittentium curatione medici judicium & prudentia practica, quæ anima curationis eſt, clariſſime manifeſtatur: ſiquidem hæ febres convenienti modo facile ſanari, perverſa autem medicatione ad funeſtum converti poſſunt exitum.

Quod partem affectam præſenti in morbo attinet, eſt ea maxime inteſtinum colon, cujus tonus, robur, &, ut veteres loqui amabant, vis retentrix, imprudenti adſtringentium uſu valde deſtructa ſunt: unde vel ejus nimiæ a flatibus diſtentiones, vel vehementiores ſpaſticæ conſtrictiones fiunt; a quibus plura ſymptomata, nimirum inæqualis ſanguinis tranſitus. nimiæ humorum ad alias partes congeſtiones, moleſti dolores, ac denique ſuppreſſiones excretionum producuntur. Patitur enim in malo hypochondriaco hoc maxime inteſtinum, quia valde nervoſum, amplum, & ligamentis nerveo-tendinoſis cinctum eſt, utraque hypochondria occupat, ac ſupra umbilicum infra ſtomachum fertur, hinc ejus læſiones ſæpius hepar, lienem vel ventricu-

culum affectum mentiuntur. Et quoniam hoc intestinum præ reliquis majoribus vasis instructum est, ideo ejus tono ac motu peristaltico destructo, vel periculosæ ibi fiunt sanguinis stagnationes, vel perversæ humorum ad alias partes translationes. Ad hoc igitur intestinum male affectum omnia referenda sunt symptomata, quibus ægrotans noster adfligitur, nimirum asthma, palpitatio cordis, spasmus præcordiorum, torpor capitis, oculorum hebetudo cum cataracta spuria, sanguinis e nare dextra stillicidium, nimia vigilia, dolor lumborum gravativus, urina tenuis, & aquosa, languor artuum, ac denique frequens ad vomitum inclinatio.

Totius igitur curationis cardo in eo vertitur, ut destructio toni ab imprudenti medicatione, & præpostero adstringentium usu, huic potissimum intestino inducta emendetur, ipsique pariter ac reliquis, pristina vis, tonus ac motus restituantur: quo peracto cæterorum symptomatum impetus & vehementia sponte concidet, & expirabit. Dedimus hoc effectum in præsenti ægro sequenti ratione.

1) Sub alvi duritie frequenter injiciendum curavimus decoctum ex floribus chamomillæ, summitatibus millefolii, baccis juniperi, semine anisi & oleo amygdalarum dulcium, adjecto pauxillo salis communis & nitri, cum aqua simplici paratum, cujus vim ante injectionem 30. vel 40. guttis balsami nostri vitæ roboravimus. Nihil enim est præstantius ad tonum intestinorum reparandum, bene præparato clystere, quoniam immediate partem affectam attingit, inque eam vim & efficaciam suam exercere potest. Quemadmodum vero clysteres fortiter purgantes ac stimulantes, vel ex meris emollientibus parati, ejusmodi in casibus parum utilitatis afferunt: ita eos, qui partes nerveas blande roborant, flatus discutiunt, & spasmo rigentes fibras emolliunt, præstantissimam his opem ferre deprehendimus.

2) Imperavimus pediluvium, ante lecti introitum quotidie usurpandum, cujus usus in omnibus affectibus spasmodicis, & sanguinis turbulentis motibus, atque congestionibus vix satis laudari potest. Hæc tamen adhibenda est observatio, ut pedes in aquam non valde calidam, sed tepidam, sale communi, & herbis nervinis imprægnatam, satis profunde, & quidem per horæ dimidium immittantur.

3) Interne commendavimus pilulas nostras balsamicas, bis in septimana circa noctem assumendas. Altero mane dosis salis nostri aperitivi usurpata fuit, cum subjuncto usu alicujus infusi, quod hisce speciebus constabat: Recipe summitatum millefolii, florum chamomillæ vulgaris ana pugillos sex, anisi stellati, corticum aurantiorum recenter exsiccatorum, corticis ligni sassafras ana drachmas tres. M. D. F. species, ex quibus parata decoctio octo circiter patellis sumatur, & inde lenis expectetur diaphoresis.

4) Exhibitus est pulvis, una hora ante prandium usurpandus: Recipe radicis pimpinellæ drachmam unam, radicis ari, salis absynthii, lapidum cancrorum, corticum aurantiorum recenter exsiccatorum ana scrupulos duos, olei cinnamomi, macis ana guttas sex. M. F. pulvis, cui interdum, urgente præcordiorum interno ardore, aliquot nitri grana adjiciantur. Loco hujus pulveris essentia corticum aurantiorum balsamica nostræ præparationis, mixta cū liquore nostro minerali anodyno ex ultimo haustu inter cibos sumpta, ad juvandā digestionem, & blandam chyli spiritualescentiam promovendam, egregie profuit.

5) Injuncta ægrotanti fuit equitatio, vectio in curru, & accuratum in diæta regimen. Quibus remediis per duos integros menses usurpatis, æger plenissime convaluit. Cæterum notandum est, quod in ejusmodi affectibus hypochondriorum spasmodicis, a perversa adstringentium, & opiatorū exhibitione subortis, aliis præsidiis nihil juvantibus, unice & velut ad sacram anchoram refugiendum sit ad decentem internum thermarum Carolinarum, atque externum Tœplicensium usum; subjuncto per aliquod tempus exactiori vitæ regimine. His enim, teste experientia, magna vis inest, destructum ventriculi & intestinorum tonum reparandi, viscerum & emunctoriorum obstructiones resolven-

di, omnisque generis excretiones adjuvandi. Balneo autem aquæ Tœplicensis, levissimæ, & valde subtilis, nihil in relaxandis fibrarum constrictionibus, partiumque tubulis ampliandis datur excellentius. Præstant etiam hoc ejusmodi balnea, ut sanguinis & humorum motus ab internis partibus ad externas, & habitum corporis, reducendo liberum & æquabilem sanguinis circuitum, quo sanitas potissimum continetur, corpori restituant.

CASUS CLXXIX.

De tertiana duplici cum purpura in gravida.

Illustris fœmina, 25. annos nata, temperamenti melancholico-cholerici, nimia turget sanguinis, & humorum mole: siquidem ipsi adhuc virgini non modo menstrua fluxerunt copiosissima, verum etiam vultus tanta cruoris quantitate sæpius fartus adparuit, ut atro rubore tinctus conspiceretur. Quamobrem crebris adsueta est venæsectionibus, easque ob acutæ febris metum, repetitis nonnunquam vicibus celebrare debuit. Adhæc valde sensibilis existit, insignique ad vehementiores animi affectus pollet proclivitate; ac diætæ victusque regulas neglectui habet, cibis acidis, lacticiniis, atque pomis nimium indulgens. Viro nupta, & prima vice utero gerens, expletis jam sex gestationis mensibus, male cœpit habere, meque protinus accersi jubebat. Quum itaque Sexto Kal. Julii accederem, & ipsa de tensivo gravativoque pectoris dolore, tussi fere ferina, adpetitus jactura, somnique defectu conquereretur, urina existente rubicunda: ordinabam præter decoctum rasuræ cornu cervi, pulvillum ex matris perlarum, concharum citratarum, nitri depurati ana granis tribus, & antimonii diaphoretici granis duobus concinnatum. Versus vesperam, animi laxandi caussa, rheda se vehi curabat; redux vero in vehementem incidebat horrorem, quem post horæ dimidium æstus præternaturalis excipiebat, per binas horas urens, tandemque sudore solutus. Per noctem, quæ insomnis erat, gelatinam cornu cervi, & pulverem, cui nitri depurati grana 12. antimonii diaphoretici grana sex, & cinnabaris nativæ tria grana habebat, tribus exhibui vicibus; quo sumto, versus diluculum, ventrem dejiciebat, & abhinc per quinque horas placido fruebatur somno.

Desiderabat etiam illustris fœmina, ut ipsi vena secaretur; nec erant pauca momenta, quæ phlebotomiam indicabant. Quamvis enim febrem suspicarer intermittentem, & probe scirem, hanc venæsectione non temere esse oppugnandam, multo minus in paroxysmo instituendam: attamen cum eximia sanguinis abundantia minaretur abortum; ægra ante aliquot menses ardore vehementi, artuum gravitate, purpura scorbutica atque Scarlatina, tensivo præcordiorum dolore, tussique ferina divexata, suasu medicorum, venam cum insigni fructu tundendam præbuisset: eadem crebris sanguinis missionibus adsueta, & per aliquod tempus de lancinantibus ac spasmodicis crurum femorisque tormentis, sensu pressorio circa intestinum rectum, rubore faciei, & æstu volatico conquesta esset, nullus dubitavi, quin sanguinem detrahendum curarem. Quare V. Kal. Julii, cum hora decima matutina, a suavi expergefacta somno, ad meliorem valetudinem inclinare videretur; ac pulsus æque ac urina naturali similes essent, protinus duodecim circiter sanguinis uncias, interpolatis vicibus, ex vena incisa mitti jubebam; & elapsa hora, quindecim guttas mixturæ, quæ essentiæ alexipharmacæ drachmas tres, & mixturæ simplicis rectificatæ drachmam unam fovebat, ex jusculo propinabam, insequente leni madore. A meridie quavis tertia hora pulverem citratum cum antimonio diaphoretico, pauxillo nitri, & unico arcani duplicati grano paratum assumebat; atque hinc egregie habebat, cœna utebatur largiori, & plenum per totam noctem capiebat somnum.

Postridie, sumtis dictæ bezoardicæ mixturæ guttis quindecim, non quidem habe-

habebat, de quo conquereretur; at adpetitus minus sibi constabat, & circa vesperam febrilis paroxysmus anticipando revertebatur. Frigus per duas inhærebat horas, tum vomitus ter infestabat, & tandem tribus horis molestus erat æstus, in largum desinens sudorem, & accedente insuperabili excandescentia, purpuram scorbuticam relinquens. Insistebam usui dictorum remediorum, & cum timerem, ne ob animi pathemata, quibus etiam invita indulgebat, graviora supervenirent symptomata, accersendum adhuc seniorem quendam Medicum curabam. Accedens ille usurpatis a me præsidiis adplaudebat; quæ etiam, cum illustris ægra sub leni madore bene haberet, continuabantur.

Nihilominus 3. Kal. Julii hora pomeridiana tertia redibat febrilis accessio, & post quatuor horas largo sudore finita, noctem post se trahebat placidam. Die sequenti cum meliore valetudine, accedebant crebra sternutamenta, parcum sanguinis e naribus stillicidium, & molesta tussis. Hinc clysterem ex floribus chamæmeli & saccharo Thomæo adplicari jubebam, & soluta per illum alvo memoratæ mixturæ quindecim guttas ex jusculo propinabam; sumtis epulis, lapidum cancrorum, succo citri saturatorum drachmam dimidiam, & posthæc quavis tertia hora, pulvillum exhibebam, qui sic habebat: Recipe lapidum cancrorum citratorum, concharum citratarum ana grana quinque, nitri depurati grana tria, arcani duplicati grana duo, reguli antimonii martialis granum dimidium. M. D. pro dosi. Adpetitus erat exiguus; & cum vino Mosellano plus, quam par fuit, usa fuisset, accidit, ut versus vesperam æstu volatico, ardore ruboreque faciei, narium obstructione, & rheumatismo dextri capitis lateris quasi hemicranico, tussi stipato per sex infestaretur horas, & insequutam noctem somno minus tranquillo transigeret.

Ipsis Julii Kalendis febris iterum invadebat, & præviis ingenti horrore, atque calore, illo per unam, hoc per duas horas durante, copioso sudore solvebatur; tumque permittebat, ut & cœna cum adpetitu, & somno placidissimo frui potuerit. Repetebantur pulveres, novissime nominati cum levamine. Sequenti, qui erat intercalaris, die crebræ vexabant sternutationes, cum narium quadam hæmorrhagia, pulsu existente æquali ac temperato. Subducto per clysterem rursus ventre, largis indulgebat epulis, & licet interdiu perquam sana videretur, accedente tamen vespera præter opinionem vultus manusque expallescebant, mox sequebatur ardor cum tussi, & ipsa illustris matrona humorem tenuem salsumque ex capite ad fauces destillare, naribus obstructis, querula enunciabat. Ego metuens, ne die intermedio febris quædam catharralis jungeretur, ad corrigendam scorbuticam humorum diathesin, consensu dicti senioris Medici, bis exhibebam pulverem, ex matris perlarum, lapidum cancrorum citratorum, ana granis octo, antimonii diaphoretici granis quatuor, & reguli antimonii Medicinalis grano uno compositum.

Transacta sub quietiori somno nocte, 5. Nonar. Julii circa undecimam meridianam horam febris impetebat magno horrore; quem vomitus materiæ mucosæ ac biliosæ tenacissimæ ter repetitus, excipiebat; tum sequebatur æstus vehementior, atque hunc solvebat sudor, accedente iracundia primum interruptus, & novo vomendi conatu turbatus, mox vero iterum largo succedens flumine: Præter dictos pulveres, finito paroxysmo, catharralem defluxionem præcavere tentabam, dato pulvere, qui ex lapidum cancrorum citratorum drachma una cum dimidia, coralliorum rubrorum præparatorum scrupulo uno, antimonii diaphoretici ex regulo parati scrupulo dimidio, reguli antimonii medicinalis granis tribus erat concinnatus, & in sex partes divisus. Somnus minus tranquillus sequebatur, & 4. Nonarum, post falsas ex capite in fauces destillationes, hora pomeridiana tertia subito expallescebat, tum frigore percellebatur, mox æstu urebatur, tandemque sudore ferme diffluebat; adeo, ut suppositam hactenus ca-

catharrhalem febrim, in quotidianam degenerasse adpareret.

Quæ cum ita sint, quatuor potissimum resultant momenta, quorum discussionem abs Te, Vir Illustris, enixe rogo. Prima enim quæstio est, quibusnam tutis evacuantibus saburram ex primis viis eliminare jam liceat? Sal enim Ebshamense, salia, quibus humores scatent, scorbutica adaugere, radix Ipecacuanhæ in tam tenero subjecto, justo vehementior, pilulæ vero Becherianæ minus sufficientes esse videntur. Quamobrem doceri cupio, anne consultius sit, vomitum, qui sub accessionum initio sponte suboritur, hausto largius tepidiori infuso promovere? Deinceps scire aveo, quibusnam remediis ipsa febris oppugnari queat; & num denique hactenus usurpata remedia, cumprimis ad abortum præcavendum instituta venæsectio, legibus artis responderint?

CONSULTATIO.

Illustris persona, cujus adversa valetudo mecum per litteras communicata est, non modo ex febre intermittente tertiana, eaque omnino duplici, verum etiam impuritate sanguinis, atque seri scorbutica, acri & purpuracea male habere videtur. Huic enim succorum acrimoniæ, nervosis potissimum inhærenti partibus, in acceptis ferenda sunt multa symptomata, maximeque tensivi & pressorii in pectore dolores, defluxio rheumatica dextrum capitis latus obsidens, crebra sternutamenta, tussis, ardor narium, & copiosa sudatio. Quamobrem ea medicamina, quæ alias febres intermittentes egregie solantur, veluti sunt salia abstergentia, laxantia, vomitoria, essentiæ amaræ, & alexipharmacæ, cum spiritu vini paratæ, cortex chinæ, aliaque, in præsenti cum malo purpuraceo complicata febre, minus salutarem polli centur opem, imprimis cum illustris fœmina nimium sensibilis, & ad animi, sanguinisque fortiores commotiones valde prona existat. In tali enim casu recensita re media materiam acrem peccantem magis exæstuant, & in vehementiorem motum agunt: unde graviora proficiscuntur symptomata, & febres malum morem ac indolem acquirunt.

Quapropter omnino ad convenientiora respiciendum est, quæ inter febris æque ac purpura sufficientem, sed blandam sordium viscidarum & biliosarum ex primis viis evacuationem indicant. Cuncta vero acria & purgantia & emetica, & quæ humorum ebullitionem concitant, cane pejus & angue vitare convenit; atque potius decocta ex manna, tamarindis, corticibus citri vel aurantiorum parata adhibere juvabit. Quod si vero hæc ob ventriculi imbecillitatem haud arriserint; operæ pretium facient pilulæ balsamicæ, ad Stahlii, Becheri, vel meam mentem concinnatæ: quarum undecim vel quatuordecim vesperi deglutire, & brevi ante pulverem absorbentem, cum aliquot nitri ac tartari vitriolati granis remixtum assumere expediet. Ejusmodi enim pilulas in purpuraceis affectibus vim evacuantem sufficienter præstare, docet experientia; & licet etiam haud satis respondeant votis, sumta tamen altero mane ex infuso theiformi mannæ uncia, utique sufficient, bisque singula hebdomade tutissime poterunt usurpari. Neque enim, ut ad alteram quæstionem respondeam, opus erit, vomitum, sub paroxysmo febrili sponte subortum, potu calidiori herbæ Theebois, copiosius hausto, magis promovere: cum potius sordes, in primis regionibus stabulantes, per alvum eliminare conveniat. Et si verum fatear, ad nauseam vomitumque provocandum pura aqua fontana, eaque tepidior magis opportuna mihi videtur, quam quidem infusa calidiora theiformia: quippe quæ metum omnino faciunt, ne, si biliosa salsaque ventriculum obsederit saburra, agiliores ac subtiliores impuritatum particulæ, majori quantitate in sanguineam inde rapiantur massam.

Sufficient itaque vacuandi fine brevi ante commendata præsidia; & deinde, juxta tertiæ quæstionis tenorem, conjungenda sunt ea, quæ transpirationem ar-

atque sordium subtiliorum per cutis poros promovere possunt excretionem. Hoc nomine insignem laudem merentur pulveres bezordici fixiores, leniter nitrosi, ac cinnabarini, qui cum aquis diapnoicis, & syrupo acetositatis citri in potionum redigi queunt formam. Nec levem efficaciam præstabit infusum florum chamomillæ, cum semine fœniculi mane loco potus Theebois sorbillandum; cujus præstans, & utique specifica virtus non modo in purpuraceis, sed & febrilibus morbis deprehenditur. Non minus præclaro cum fructu adhibebitur spiritus nitri dulcis, aut quod satius est, liquor anodynus mineralis, qui ad quadraginta guttas per intervalla est capiendus. Ceterum diætæ recta potissimum habenda est ratio, & in primis omnis cerevisia pariter ac vinum summo fugiendum studio: quippe qui potus in purpuraceis adfectionibus plane sunt inconvenientes. Eminent præ iis decocta temperata, quale hoc in casu rasura cornu cervi, radice scorzoneræ, succoque citri parari potest. Neque minori industria vitare convenit cibos crudiores, coctuque difficiliores, pisces, lacticinia, poma, ova, omneque placentarum genus; a quibus præsertim versus imminentes paroxysmos abstinere juvabit. Denique non habeo, quę circa usurpata hactenus remedia, atque venæsectionem moneam; nisi quod illa ad penitus eradicandum malum minus fuisse sufficientia arbitrer. Verum haud exiguam foveo spem, quin commendatæ jam medicinæ, si rite adhibeantur, operæ facturæ sint pretium.

CASUS CLXXX.

De febre quartana in gravida.

CUM JUDICIO DE VENÆSECTIONIS ET CORTICIS CHINÆ USU.

FOemina generosa triginta annorum, vitæ motus experti dedita, potuque parciori semper contenta, tempore matrimonii, quo admodum felici per decem jam perfungitur annos, quatuor infantes, adhuc vivos peperit incolumesque. Et licet a teneris illibatam præ se tulerit sanitatem; tria tamen jam excurrerunt semestria, ex quo male cœpit habere. Namque hoc tempore gravativum ardentemque in ventriculi regione dolorem, æstumque volaticum, & delassantem, maxime sumtis persensit epulis. Non raro tantis præcordiorum anxietatibus correpta est, ut animus defecerit; quæ autem, insequuto vomitu, remiserunt. Pressorius quoque dolor circa cordis scrobiculum nonnunquam sæviit, & abhinc ad dorsum excurrit. Et in tali rerum statu gravida facta, prioribus mensibus crebros toleravit vomitus; tertio autem, ex animi adfectibus, corporisque refrigeratione, prævio ingenti frigore, in calorem incidit præternaturalem. Idem paroxismus aucto rigore circa quartum diem revertebatur; & abhinc vera fiebat quartana, quæ jam tres complevit menses, & adhuc adfligit. Frigus quo cum incipit accessio, per duas ad minimum inhæret horas, æstus per sex vel septem, tum excipit sudor. Ipse paroxysmus magnis præcordiorum anxietatibus stipatur; atque tunc assumpta quævis vomitu rejiciuntur. Diebus a febre vacuis, in conclavi obambulare valet, viribus tamen, ac adpetitu defecta; & urina nunquam caret sedimento. Sumsit varii generis medicamina, laxantia, essentias amaras, antifebriles, atque salia; sed febris, licet semel, bisve sileret, mox tamen recruduit & perdurat adhuc contumacissima. Quæ cum metu abortus terreat, tuum, Vir excellentissime, pro ea debellanda petimus consilium, & num consultum sit venam in pede secare, doceri cupimus.

RESPONSUM MEDICINALE.

QUæ mihi perscripta sunt de febre quartana, Matronam generosam gravidam per tres jam adfligente menses; sedulo mecum perpendi, atque vo-

volutavi. Et si præsertim illa considera-vero incommoda, quibuscum ante gestationis tempus conflictata fuit; ea a spasmo & hinc suborta inflatione ventriculi suam traxisse originem facile pervideo. Namque tali spasmo utrumque orificiorum, quæ ventriculo terminos ponunt, constringitur; hinc vapores flatulenti, ab alimentorum fermentatione enati, suo potiri nequeunt exitu, qui distendentes ventriculum, nerveasque illius partes, anxietates præcordiorum, doloremque in scrobiculo cordis gravativum pariunt; & constrictionem harum partium efficientes, ad humorum majorem versus caput raptum, indeque pendentem æstum disponunt volaticum. Ejusmodi cardialgici spasmi familiares sunt fœminis plethoricis, in quibus ob difficiliorem sanguinis per hepar, quod totum vasculosum est, transitum, cruor stagnat, inque vasis ventriculi præcipue subsistit. Præ reliquis autem hisce molestiis opportunæ sunt illæ, quibus menstrua fluunt inordinata, vel sanguinis missiones insuper habentur, vel sanguis nimis spissus & viscidus existit, qualis in nostra etiam ægrotante ob parcum potum, vitamque sedentariam judicandus est.

Et iisdem caussis debetur febris quartana: quæ meo quidem arbitrio plerumque a difficiliori sanguinis per viscera imi ventris, maxime hepar ac lienem circuitu suos mutuatur natales. Quando enim humores per vasa a portarum vena producta tardius circulantur; primum omnium in mesenterio, ventriculo, ac toto intestinorum canale stagnant. Hinc in locum liquoris subtilioris, fermentativi ac digestorii secernitur serum impurum, digerendis penitus alimentis minus idoneum: unde generantur acidæ, viscidæque cruditates, quæ cum massa sanguinea per totum abripiuntur corpus, adque sensibiles medullæ spinalis tunicas delatæ, spasmos motusque producunt febriles. Quum vero graviditatis tempore menstrua excretio sit cohibita; facile patet, qua ratione humores in abdomine cumulati, per viscera tardius progrediantur, sicque dicta ratione inducendis viam pandant febribus:

Quarum si perpendamus curationem, maximeque perscrutemur, num eo fine venæsectiones sint profuturæ? non omnino negandum, quin egregium inde liceat expectare emolumentum, si extra paroxysmum, detractis sex cruoris unciis, instituantur. Multa enim mihi innotuerunt exempla, ubi diuturnæ febres quartanæ, tusa in pede vena, protinus conquieverunt, utique si convenientes medicinæ fuerint conjunctæ. In more quoque positum mihi est, gravidis, si cruor in abdominis visceribus stagnaverit, ex pedum venis sanguinem detrahere; licet vulgaris opinio id vetet maximopere. Neque ideo statuerem, ac si venæsectio tam in gravidis, quam in aliis personis, ad morbos præservandos semper, atque generatim in pede sit celebranda. Quandocunque enim a congestione humorum circa caput pectusque morbosa propullularunt symptomata; parum certe venarum in pedibus, qui tum plerumque frigidi, spasmoque contracti observantur, incisio feret adjumenti. Atque his in casibus magis proficiet sanguinis e brachio facta detractio; quemadmodum in ægritudinibus a terrore, & hinc pendente humorum ad superiora congestione productis, plus simplici vice observavi. Neque porro venæsectiones in pede commendare soleo, si venis exilioribus, & sanguine fere privatis existentibus, spasmodicæ affectiones magis a nervorum debilitate, aut acri subtilique humore, tunicis nervosis insidente, quam a nimia humorum mole originem traxerunt: non enim raro mihi adnotare licuit, quod factam in hisce adfectibus sanguinis missionem, major spasmorum exceperit vehementia. Et denique generatim sciendum est, in ipsis morborum paroxysmis, non nisi cum summo periculi metu, detrahendum e venis esse cruorem. Contra vero, ubi sanguis nimius, spissus, viscidusque præsto est, & in imi ventris visceribus potissimum stagnat, venæque pedum insigniter fartæ sunt; harum incisio permagnum pollicetur fructum; neque ideo quicquam est, quod

ab

ab illa in nostra ægrotante administranda nos deterrere queat.

His autem præmissis, eo dirigenda est omnis intentio, ut molestam febrem percuremus, atque sic abortus metum discutiamus. Quamobrem hortor primum, ut cuncta calidiora, sanguinemque exæstuantia medicamina, & præsertim essentiæ, cum spirituoso paratæ menstruo, sedulo fugiantur, quoniam anxietates, inquietudinem & æstum febrilem magis exacerbant; sed potius eo respiciatur, ut spasmodicæ ventriculi distentiones, quas adhuc præsentes crebri testantur vomitus, decenter leniantur, atque consopiantur. Et hoc fine, experientia doctus, commendo liquorem meum anodyno-mineralem, cujus sex partes, cum una balsami mei vitæ, sine ambra moschoque parati commiscere decet. Hoc remedii genus mane pariter, ac vesperi, nec non tribus ante febris invasionem horis exhibere; tumque protinus infusum theiforme, ex floribus chamemæli, summitatibus millefolii, semineque fœniculi confectum, intra lectum sorbere, & blandam inde diaphoresin expectare juvabit. Idem balsamum, paullo tepefactum, chartæque bibulæ infusum, epigastricæ regioni adplicandum, impositis desuper linteis calidis, maximopere suadeo. Nec præterea quicquam commendo, expectaturus, quid hæc remedia tulerint adjumenti.

Relatio.

Tusa quoque ex meo præscripto, tempore a febre vacuo, in pede est vena, eo effectu, ut febriles accessiones statim conquieverint; & usurpato subinde liquore anodyno, per quatuor vices, cum egregio adflictæ levamine, cessaverint. Verum enimvero, cum superatum omnem recidivæ metum arbitrata, itinere quodam sub gelidissimo cœlo perfuncta, cibisque minus salubribus usa esset: rediit malum, utut priori mitius. Ego iterum consultus, vesperi novem balsamicarum, quæ meæ sunt compositionis, pilularum, mane salis aperitivi drachmam, ut sumeret, imperavi. His per aliquod tempus adhibitis, electuarium ordinavi, ter quotidie capiendum, quod corticem chinæ, pulverem florum chamomillæ, atque Roob Sambuci habebat; & hoc per sex usurpatum dies penitus fugavit febrem. Qua profligata, iterum quavis vespera novem dictarum pilularum, mane drachmam dimidiam salis aperitivi, & hora pomeridiana quinta octoginta guttas Elixirii mei visceralis propinavi, eo effectu, ut prorsus sileret febris, & generosa mulier felici subinde fungeretur partu.

Non hoc loco erit alienum commemorare, magnum esse Medicorum errorem, si corticem chinæ foro medico prorsus relegaturi, generatim eum pro veneno habent. Quamvis enim minime negaverim, quin improvidus ipsius usus, magna sæpius sanitatis detrimenta, & noxiam ad morbos chronicos dispositionem infert; attamen non paucis quoque exemplis habeo comprobatum, quod recto istius corticis usu nihil ad exstirpandos, qui refractarii sunt, febriles affectus sit efficacius. Ille enim, præmissis congruis & evacuantibus, & alterantibus, non solus, sed cum antispasmodicis & diaphoreticis mixtus, diebus a febre vacuis propinandus est; & consopita sic febre, remediis incidentibus, evacuantibus, stomachicis, & quæ corpus in debita conservant transpiratione, per aliquod adhuc tempus insistendum. Consuevi igitur hunc corticem heroicis accensere remediis; quibus provide adhibitis felicissimus succedit effectus, incongrue vero usurpatis, accedit irreparabile damnum. Quamobrem in usum vocaturum hoc medicinæ genus, non modo rationalem pathologiam, verum quoque therapiam, & medicaminum operandi modum probe callere oportet; & satius utique est, ut qui hac scientia instructus non est, cortici huic plane supersedeat, solisque temperantibus, diaphoreticis, ac diluentibus pugnet, ac reliquum naturæ committat negotium.

CASUS CLXXXI.

De febre biliosa intermittente.

Quum per mensem Majum Juniumque currentis anni mensem frigida, humida, & pluviosa tempestas terris incumberet; accidit, ut sequentibus Julio & Augusto mensibus febres biliosæ intermittentes tam simplices, quam cum continua complicatæ, nec non tertianæ duplices, admodum incertæ popularem ederent stragem. Ex reliquis vero, qui meæ se mandarunt curæ, ægrotantibus, erat mulier quædam generosa, sex ultra triginta annorum, temperamenti sanguineo-cholerici, obesa, succorum plena, animique sensibilioris, & ad iracundiam proni. Hæc sub finem mensis Julii circa vesperum ingenti rigore prehendebatur, quem per aliquot horas durantem vehemens excipiebat æstus. Et hæc accessio per primam septimanam alternis invadebat diebus, deinceps anticipabat, atque tum intra nycthemeron bis incidebat. Paullo post magis continuæ speciem referebat; siquidem uno die asperior erat paroxysmus, altero levior, neque calor præternaturalis cum paullo celeriori pulsu unquam remittebat. Cæterum hæc exhibebat symptomata. Per tres priores hebdomades molestæ vexabant vomitiones, die præsertim febrili, qua non tantum assumta quævis, sed & saburram biliosam viridem, mucosamque rejiciebat, atque non raro vanis, laboriosisque conatibus, cum alvi obstructione affligebatur. Quarta septimana vomitibus jungebatur alvi fluxus, fæces reddens viridescentes, & vix ægram in cubili conquiescere permittens, & hunc sequenti hebdomade tanta excipiebat obstructio, ut ope pilularum balsamicarum reserari debuerit. Præterea ipsi paroxysmi tanta spirandi angustia erant stipati, ut suffocari videretur; jungebatur insignis corporis languor, ac maxima inquietudo, ut vix in lecto potuerit contineri. Non minus vehementes & capitis & dorsi dolores multam figebant crucem; noctesque sine somno, at bene multis sudoribus molestæ transigebantur. Urina mingebatur parcissima & rubicunda cum sedimento. Pulsus, accedente paroxysmo, ferebatur inæqualis, varius, celerior, & quandoque intermittens. Potus etiam ad extinguendam sitim assumti vomitu statim reddebantur; & constrictus quasi videbatur ventriculus.

Vocatus Medicus nihil utique omiserat, quod ejusmodi febribus plerumque solet opponi; dederat enim salia digestiva, absorbentibus, oculisque cancrorum citratis nupta, nec non leniora vomitoria; sed febris cum recensitis symptomatibus contumax inhærebat. Putabant etiam, rem esse conclamatam, & me tandem in auxilium accersebant. Ego perscrutatus, affectum hunc febrilem ab excandescentia gravi ortum fuisse, eademque adhuc foveri, & magnam subesse generis nervosi debilitatem; primam curandi intentionem ad compescendas & vomitiones & alvi fluxiones direxi: quum facile perviderem, hac excretionum vehementia perdurante, nec data remedia felici potiri effectu, nec generosos ad sanguinem deduci posse succos, virium instauratores. Jam vero in quæstionem veniebat, quænam medicamina ad sistendum hunc ventriculi motum, nervosumque genus roborandum, tuto possent adhiberi? Neque enim opiata, leniter adstringentia, martialia, & calidiora stomachica, interne pariter ac externe usurpata votis fecissent satis; & multiplex potius experientia docet, sedatas ope horum medicaminum vomitiones, insignes cardialgicas post se trahere anxietates, quæ sumtis vel cibo, vel potu, vel medicinis, mirum in modum invalescere, nec prius mitigari solent, quam rejectis denuo omnibus. Quamobrem, exploratis jam egregiis, quas in compescendis spasmodicis affectionibus liquor meus anodyno-mineralis possidet virtutibus, eundem in nostro casu adhibendum suasi, si ejus uncia dimidia cum tribus olei caryophyllorum, & sex olei cinnamomi guttis fuerit remixta. Atque hoc remedium ad viginti guttas singulis

quatuor horis ex aqua cerasorum nigrorum propinavi; & externe, finita accessione, balsamum vitæ, ambra moschoque destitutum cum linteis ad ventriculi & abdominis regionem adplicari jussi. Unde factum est, ut intra nycthemeron vomitus conquiescerent, & ægra potus atque juscula absque incommodo retinere potuerit. Nihilo tamen minus ad confirmandam hanc excretionum vehementiorum quietem, dicta remedia, licet parcius, continuanda curavi; pro potu vero aquam cerasorum nigrorum, & decocta ex rasura cornu cervi, radice scorzoneræ, succo citri, & aliquot olei de cedro guttis confecto ordinavi.

Sic sedatis, quæ reliquis molestiora videbantur, symptomatibus, restabant adhuc calor præternaturalis, magna lassitudo, pulsus inæqualis ac intermittens, continuæ vigiliæ, & præterea crebri horrores, cum subsequente æstu incidebant, metumque injiciebant, ne febris viscerum inflammatoria, tanquam anguis sub herba lateret. Neque vero minus, multa perspectum habebam experientia, febres ejusmodi epidemicas, ac incertas, in subjectis omnino sensibilioribus, & ad irregulares nervosi generis motiones proclivibus, gravia exhibere symptomata, quæ periculi quidem terrere videntur metu, re autem vera, non adeo infaustum ominantur exitum, cumprimis, si convenientibus oppugnentur medicinis. Quum itaque mea sententia febres referri mereantur ad adfectus generis nervosi, & febriles motus nihil sint aliud, quam universales systematis vasculosi nervosique spasmi: consultissimum fore putavi, nervinis ac roborantibus uti medicinis, quæ roborando membranaceas nervosasque partes, earundem nimiam ad motus spasmodicos proclivitatem debellare valent. Quo quidem nomine in omnibus, quæ ægris quieta aliqua tempora, ac intermissiones præstant, febribus, exceptis continuis, & inflammatoriis, post purgatas primas officinas, & rite adjutas excretiones, hoc electuarium probatissimæ fidei, ac excellentissimæ virtutis deprehendi: Recipe roob sambuci unciam unam cum dimidia, pulveris chinæ drachmas sex, pulveris florum chamomillæ drachmas duas, extracti centaurii minoris drachmam unam, pulveris caryophyllorum scrupulos duos, julepi rosarum uncias duas. M.F. Electuarium, quod in quovis accessionum intervallo quater, pondere drachmæ unius, interposito nonnunquam pulveris digestivo-nitrosi usu, exhiberi potest. Genus certe hoc remedii tantæ est efficaciæ, ut nisi inflammatorii, vel hectici quidpiam delitescat, per quatuor dumtaxat dies usurpatum, pleraque insigniter sopiat symptomata: æstus enim remittere, pulsus æqualis fieri, appetitus cum viribus instaurari, urina copiosior, ac naturali similis reddi, ac denique ipsi febriles paroxysmi sensim conquiescere observantur. Idcirco idem remedium in nostra ægrotante usurpavi, divinaque favente gratia obtinui, ut inde cuncta silerent incommoda, neque quidpiam molestiæ præter ventriculi inflationem, sumtis potissimum epulis infestam, æstum volaticum, lassitudinem, ac sudores nocturnos restaret.

Quas adfectiones, cum ex ventriculi debilitate, indeque pendente digestionis vitio suam traxisse originem, facile cognoscerem; omni studio in id fore incumbendum putavi, ut lenta febris præcaveretur. Quamobrem in more mihi est positum, ut sopitis post nervinorum & roborantium usum, febrilibus paroxysmis, vim digestivam ventriculi restaurare, omnesque evacuationes promovere annitar. Hoc fine alternis vesperis pilulas meas balsamicas, alteroque mane vel drachmam salis Sedlicensis, vel drachmam dimidiam salis mei aperitivi exhibere soleo; ut tali nimirum ratione cruditates ac impuritates humorum ab æstu febrili relictę, blande, tamen sufficienter eliminentur. Et denique moderatam frequentemque corporis exercitationem, atque Elixirii mei visceralis ante prandium usum commendare suevi. Hæc igitur in nostra etiam ægrotante, summo cum fructu, & perfecta febris sublatione, adhibui.

CA-

CASUS CLXXXII.

De febre lenta ex male curata tertiana.

VIr viginti sex annorum, sanguineæ temperaturæ, crebris oculorum congestionibus atque rubore in pueritia, nec non multis doloribus capitis discruciatus, deinceps vero nimiis lucubrationibus, victusque inordinato generi deditus, elapsa proxime æstate, cum intermittentes febres popularem ederent stragem, & ipse sub cœlo fervidissimo inter caniculares dies, & perversa diæta, varii perfungeretur itineribus, eundem incidit morbum. Per aliquot enim dies atroci capitis dolore, ciborum fastidio, atque delassante corporis torpore adfectus, vero febrili prehendebatur paroxysmo. Accitus quidam celebris Medicus, dato laxante pulvere, ut suæ valetudini nihil timeret, sed in publicum prodiret, ægrum persuadebat: unde hic febrili adhuc die, finita accessione, amicorum consortium frequentabat, & inter vini pocula, tutus ibidem degebat. Domum reversus, magnaque exardescens iracundia, protinus magno calore, capitisque dolore corripiebatur; qui per noctem, sequentemque totam diem continuatus, tertia in verum intermittentis febris paroxysmum, multis vomitionibus stipatum desinebat. Absente Medico priori, alter vocabatur; qui præter varia remediorum genera, quavis intercalari die vel purgantem, vel etiam emeticum propinabat pulverem, licet vir adflictus sub singula vomitione sponte vomeret, viribusque defectus esset. Transactis septem circuitibus, dabatur ipsi electuarium, cum cortice chinæ permixtum, quod larga quantitate ex vino Hispanico capiebat, eo effectu, ut febris conquiesceret. Verum non multo post, institutis quibusdam itineribus, recidebat; & oppugnata rursus purgantibus, sudoriferis, dictoque electuario, post quatuor paroxysmos denuo remittebat. Incerta tamen erat valetudo, siquidem febrile incendium, nunquam a vomitibus vacuum, utut bis ope corticis Peruviani extingueretur, bis tamen urere rursus cœpit, & demum caninam veluti adpetentiam comitem est sortitum. Quamobrem ad priorem refugiebat Medicum, & sumtis ex ejus præscripto quibusdam pulveribus, ac observata recta vivendi ratione, brevi tempore plane convalescere videbatur.

Interim cum ob diuturnam ægritudinem, sanguinis missiones, quas antea quotannis bis terve celebrare sueverat, per integrum neglectui habuisset annum; stillabat primum ex naribus cruor, deinceps autem, cessante eo profluvio, œdematosa totius fere corporis intumescentia, ingenti capitis dolore, artuum torpore, & ciborum fastidio male habebatur. Credebat sibi venæsectione consultum iri, quam etiam pronuper, non obstante medicorum dissensu, detractis octo unciis, instituendam curavit. Abhinc ad meliorem quidem sanitatem inclinare videtur, & tumor œdematosus evanescit; neque tamen ad hanc usque diem crebris humorum ebullitionibus, capitis quadam temulentia & veluti oblivione nunquam non stipatis molestatur. Præterea sæpius horror, cum æstu subsequente incidit, maxime ab epulis: junguntur corporis languores, gravia ac terroris plena insomnia, & insolitæ præcordiorum sub somno anxietates. Quibus malis pressus, tuum, vir Illustris, expetit consilium.

Epicrisis cum consilio.

PRoposita morbi enarratio aliquot præclaras observationes, iis potissimum, qui in artis operibus versantur, apprime utiles, ac proficuas nobis suppeditat:

1) Satis aperte ac luculenter ostendit, quam leve & anceps auxilium ferant evacuantia, eaque validiora, ut fere sunt emetica & purgantia, in expugnandis intermittentibus, quæ populares habent circuitus, & quam parum impediant, quo minus febres hæ præcipiti, & festi-

nato

nato adstringentium usu cohibitæ, iterum iterumque revertantur. Quod nemini mirum videri potest, qui harum febrium caussam non tam in noxia humorum quantitate, quam potius in prava illorum temperie & mixtura quærendam esse intelligit. Quemadmodum enim omnes morbi, qui populariter grassantur, ita etiam hujus notæ febres ortum ac natales suos referunt ad perversam aeris & tempestatum constitutionem, qua excretio sordium, quæ per cutim difflari solent, mirifice perturbatur. Intercepta autem liberior harum sordium evaporatio subtilem acrimoniam inducit humoribus, quam utique hisce in febribus magis, quam nocentem copiam, accusandam esse arbitramur. Unde in proclivi est judicare, ea remedia, quæ horum acrimoniam demulcent, ac temperant, quæ tonum cuti restituunt, ac denique cutaneam sordium difflationem promovent, his in morbis plus ferre adjumenti, quam alia, quæ vi quadam & vehementia copiam humorum tam per os, quam per alvum evacuant.

2) Hac observatione evertitur vulgaris illa, multorumque consensu roborata opinio, chinam chinæ in curatione intermittentium valde utilem esse, planeque innoxiam, si remedia, ut vocant, universalia illi præmissa fuerint. Nullum enim ex his in præsenti casu prætermissum est, nec tamen consociata eorum virtus tantum valuit, ut iis præpedita esset toties repetita febris accessio. Nec vero hic diffiteri oportet, hujus generis remediis locum aliquem esse tribuendum, quando exuberans impurorum humorum copia evacuationem sui imperat. Tunc sane cum bonis ægri rebus instituitur affluentium impuritatum expurgatio, quoniam verendum est, ne intus retentæ sordes, & inquinamenta humorum, longius trahant febrientes, omnemque adstringentium usum suspectum reddant.

3) Commemorata medendi ratio planum ac testatum facit, quantæ in febribus calamitati sint improvide, & parum opportune data emetica: quorum vis tantam ventriculo inducit debilitatem, ut sub quolibet febris accessu se offerat vomitio, aut certe ingens ad eam proclivitas.

4) Insigni est documento, febrium reditus pejoris esse indolis & majori symptomatum vehementia stipari, quam primas earum accessiones, unde etiam longe aliam medendi rationem, quam qua medicus in præsenti casu usus est, desiderant, quæ si negligitur, facile febris ægrum repetit, novoque insultu eum excruciat.

5) Perspicimus inde, intermittentes maturius, quam earum caussa penitus evicta & superata sit, cohibitas, si non recidivas pariant, graviora tamen relinquere symptomata. Hinc enim cooriuntur lentus calor, totius corporis debilitas, artuum languor, & intumescentia, appetitus prostratio, somni turbulentia, spasmi & anxietates præcordiorum, quibus etiam in subjectis, quæ hæmorrhagiis adsueverunt, graves & acerbi dolores subinde solent associari. Quod curationem harum febrium attinet, ea in præsenti ægro hunc in modum est instituenda. Primo dispiciendum, ut abdominis viscerum infarctus resolvatur: deinde oportet viscidam & biliosam primæ regionis colluviem clementer educere, ac denique ventriculi, omniumque viscerum tonum corroborare. Huic scopo ea, quæ sequuntur, accommodata arbitramur.

1) Recipe terræ foliatæ tartari arcani duplicati, nitri purificati, salis ammoniaci ana drachmam unam, lapidum cancrorum drachmas duas, misce, fiat pulvis, de quo drachma dimidia singulis diebus mane, & circa quintam pomeridianam cum sufficiente vehiculo sumenda est.

2) Recipe extracti cardui benedicti drachmas duas, succini, myrrhæ electæ, extracti rhabarbari ana scrupulos duos, extracti agarici, florum salis ammoniaci martialium ana scrupulum unum, M. F. pilulæ ex scrupulo uno numero quindecim, quæ alternis diebus circa lecti introitum devorari debent.

3) Recipe herbæ veronicæ, melissæ, herbæ Thee ana manipulum unum, corticum

ticum aurantiorum recenter exsiccatorum drachmam unam semis. M. F. species, irrorentur guttis quadraginta olei tartari per deliquium, & fiat infusum omni mane cum aqua calida hauriendum.

4) Recipe Elixirii stomachici Michaelis, essentiæ gentianæ rubræ ana unciam semis, extracti corticis chinæ drachmam unam, olei ligni sassafras, olei caryophyllorum ana guttas quatuor: quod medicamentum stomachicum inter cibos cum cerevisia usurpari potest.

CASUS CLXXXIII.

De febre lenta cum cachexia succedente malæ curationi febris intermittentis.

Non infimæ dignitatis vir, quinquaginta, & quod excurrit annorum, temperamenti sanguineo-phlegmatici, & habitioris corporis, nec non hæmorrhoidum fluori obnoxius, æstate novissime elapsa, in qua ob summum solis fervorem, & insignem siccitatem, dysenteriæ pariter, ac febres quotidianæ mali moris populariter grassabantur, in copiosum incidit alvi profluvium. Brevi ante curam, quam avenaceam vulgo *die Daber-Cur* vocant, adhibuerat, sub qua & corpus inconsiderate frigori exposuerat, & diætæ, quam nunquam rite observavit, erroribus indulserat, cibosque salitos, fumo induratos, aliosque crudiores largius comederat, & potuum nimiam ingesserat quantitatem. Fluor hic alvinus per sex circiter inhærebat dies, atque tum a Medico, ne forsan nimis debilitaretur æger, theriacalibus & constringentibus sistebatur. Vix autem octo inde effluxerunt dies, cum febre quotidiana, tunc temporis epidemica, magisque continua prehenderetur, quamvis enim vespertino tempore febrilis invaderet accessio, & mane demum sudore finiretur; pulsuum tamen frequentia, lotii perpetua rubedo, & visum in eo nunquam non sedimentum ostendebant, virum spectatissimum ad apyrexiam haud redire. Consultus denuo medicus, hunc affectum, nec evacuantibus, nec aperientibus præmissis, protinus chinato oppugnavit electuario; quod æger aliquot librarum pondere, absque ullo levamine, majorique potius damno, devoravit. Neque enim cohiberi potuerunt accessiones, tantum aberat, ut, licet æstus mitior esse, & horror evanuisse videretur, quemvis tamen paroxysmum narium & extremorum perfrigeratio antecederet, pulsusque semper debilior, celeriorque esset, cum summa virium jactura. Alvus insuper sub toto morbi decursu contumaciter adstricta erat, nec nisi laxante, vel clystere solicitata, respondebat; urina crassa atque rubicunda, copiosum deponebat sedimentum; sitis vix notabilis observabatur, & somnus tantum non omnis eripiebatur. Ipsi quoque paroxysmi permagnis anxietatibus cardialgicis stipati, alternisque potissimum diebus acerbiores erant, & parciores sudationes habebant pedissequas.

Et hoc in rerum statu, lecto nunquam non affixus, bene multos miser transegerat menses; tandemque meum flagitabat consilium. Quum itaque percepissem, tantam corticis Peruviani molem assumtam fuisse: ordinabam pilulas balsamicas Hoffmanni, ejusdem sal aperitivum, pulveri bezoardico nuptum, infusa theiformia, liquorem anodyno-mineralem, cum Elixirio viscerali maritatum, & essentias amaras, arcano tartari remixtas. Inde redibat quidem cum viribus ciborum aliqualis adpetentia; at insistebat calor gliscens, urina manebat turbida, & missis laxantibus, salibus aperitivis, aut clysteribus, alvus clausa, ac abdomen flatibus distentum molestabat. Quamobrem ad superandam febris contumaciam sale ammoniaco depurato tamquam efficaciori aperiente, & a Muysio celebri medicorum insigniter commendato uti, illudque pondere dimidiæ drachmæ bis quotidie propinare cœpi. Neque tamen minus calor ille lentus, cum pulsuum frequentia ac debilitate rebellis inhærebat, licet accessionum vis paullulum fracta videretur.

His ergo remediis per sex hebdomades

incassum adhibitis, tentavi virtutem pulverum, ex cortice chinæ, cascarillæ, nitro, arcano duplicato, & oleo caryophyllorum confectorum, eosque ter quotidie per quatuor successive dedi dies. Hinc urina minus rubicunda, & parciori sedimento prædita adparebat, nec ulla ferme paroxysmorum remanebant vestigia. Verum circa horum tempus, arteriæ movebantur justo celerius; præcordiales angustiæ invalescebant, & accedebat tensivus dolor, ac quædam quasi rigiditas tibiarum, crurumque, ut nec stare, nec rite ambulare potuerit. Missis igitur istis pulveribus, usurpavi liquorem bezoardicum anodyno nuptum, sub epulis essentiam gentianæ dedi, & mane fotum vaporosum ex herbis appropriatis, abdomini admittendum curavi. Sed nec his ambulandi potentia, nec reliqua valetudo restitui potuit: ustus interno potius calore, adpetituque plane defectus, sensim contabuit, & vultus expallescere cœpit: Urina satis copiosa cum sedimento mingebatur, & cum aliquando melius habere visus, in conclavi obambulare moliretur, ob nimiam pedum imbecillitatem in terram lapsus, tantoque simul terrore perculsus est, ut abhinc pedibus inniti prorsus nequiverit, nec semet erigere potuerit.

His per sex menses pressus incommodis, incepit denuo cruorem, cujus excretio hactenus siluerat, per hæmorrhoides effundere; ac subinde insignem salivæ, atque tantam ex ore rejicere quantitatem, ut præ nimia fluxione somnus oculis eriperetur. Cruentum ex ano profluvium crebrius infestavit, omnesque penitus prostravit vires, & si vel vini, vel potus spirituosi quidpiam assumeret, vel etiam ad roborandam partium inferiorum infirmitatem, dorsum unguento martiato, oleis nervinis remixto inungendum curaret, protinus copiosiorem cruoris sensit effluxum. Neque vero ullam circa hypochondria, aut in abdomine duritiem, vel tensionem adnotare licuit præternaturalem; &, quod notatu dignum erat, cibos crudos crassosque, quibus adsueverat, cum adpetitu comedere, & sine ulla molestia concoquere potuit; licet molliorum, maxime carnium summo urgeretur fastidio. Interim salivæ fluxus, lentusque calor cum virium debilitate assidue perseverabant, eo magis, cum ob hæmorrhoidalem fluxum per aliquod tempus ab omnibus & Medicis & medicaminibus abstineret. Tandem ad hunc compescendum usus est tinctura martis Ludovici, cum essentia amara, & aliquot balsami vitæ guttis maritata: unde & cruenta, & salivalis excretio conquieverunt.

Verum paullo post continuis agitari vigiliis, mentis usu destitui, raptibusque furibundis vexari cœpit. Quare omisso dicto remedii genere, clysteres ano infundebantur. Hinc in altum soporem, per viginti horas durantem, incidit, a quo expergefactus, rationis integritatem simul & semel recuperavit: insuper hæmorrhoidalis, utut parcior, rediit excretio, cum reliquis symptomatibus. Horum itaque medelam anxius cupit, & præsertim scire gestit, num usus thermarum Carolinarum, aut acidularum Wisbadensium ipsi sit profuturus.

CONSULTATIO.

Affectus præter naturam, quocum vir spectatissimus per tria conflictatur semestria, meo arbitrio non alius est, quam cachecticus, cum lenta febre junctus, ex viscerum abdominis, maxime lienis atque hepatis oppletione ac obstructione suam trahens originem. Cujus ergo caussa, quum magis in ipsa viscerum substantia, quam fluidis partibus sit radicata, omnes perit admiratio, quod nullis hactenus remediis obsecundaverit, sed eo usque inhærescat. Generatim enim est sciendum, omnes morbos ex viscerum labe, eorumque vel obstructione, vel nimia relaxatione propullulantes, maxime diuturnos esse, neque parum & medentis & ægroti patientiam exercere suevisse. Et si altiores jam radices egerit malum, spes perfectæ curationis certe est in angusto; nec quicquam Medico superest, quam ut recta vivendi ratione, &

convenientibus medicinis vitam adhuc protrahere annitatur. Quæ practica atque prognostica regula in omnibus hypochondriacis, cachecticis & scorbuticis affectibus, iisque inveteratis memori tenenda est mente.

Jam vero non pauca sunt momenta, quæ testatum faciunt, præsentem, cujus caussa consultus sum, morbum altas in imi ventris visceribus egisse radices. Hujus rei primum fluor hæmorrhoidalis, quibus a multis annis obnoxius fuit æger, præbet argumentum. Quum enim hoc profluvium, licet sit criticum ac salutare, semper nimiam humorum molem, ac difficiliorem per abdominis vasculosas partes circuitum significat: tanto magis, si symptomaticum, nimium, ac inordinatum fuerit, vitium viscerum abdominis, vel nimis relaxatorum, vel obstructorum, & hinc præpeditam per ea sanguinis circulationem indicabit. Cumprimis hic fluxus fieri solet, si vascula sanguifera, quæ hepar vel lienem transeunt, fuerint obstructa: sic enim humores majori copia ad vasa mesaraica vel hæmorrhoidalia regurgitant, ea distendunt, & data levissima vel interna vel externa caussa, ex iis vi quadam erumpunt: unde constans docuit experientia, fluxus hæmorrhoidalis nimii caussam, vel in liene vel hepate obstructo, tantum non semper residere.

Deinceps retardatum cruoris per abdomen in nostro ægrotante cursum, testatur nimius salivæ fluxus. Hoc enim incommodum a diuturniori sanguinis in vasis majoribus, vel visceribus sanguineis stagnatione suos mutuatur natales. Nam sub ea mora fluxilior ac serosa sanguinis portio a reliqua crassiori secedit, & vel in lymphatica vasa atque tubulosam porosamque corporis substantiam effunditur; vel ad vasa lymphatica excretoria, qualia sunt salivales ductus, majori copia rapitur. Priori in casu tumores oriuntur œdematosi; posteriori copiosior fit salivæ sputatio, quæ licet sit molesta, eo tamen respectu, quo œdemata antevertit, salutaris, ac veluti critica dici meretur.

Et si corporis habitum, quo noster pollet, spongiosum, flaccidum, vasis copiosis, exilibus tamen refertum consideremus; in eo ipso dispositionem ac miram aptitudinem ad concipiendam viscerum labem deprehendemus. Quum enim in ejusmodi corporibus cursus humorum per exiliora vascula sit difficilior, & nimia eorundem moles partium solidarum, atque motricium robur mirifice debilitat: facile patet ratio, cur ea ad sanguinis excretiones, morbos chronicos, præsertim œdematosos præ aliis inclinent. Accedit in nostro ægrotante perversa vivendi, cui indulsit, ratio: dum enim cibis multis, iisque coctu difficilibus, crudis, salitis usus fuit, & vitam sine motu desidem egit, non abundantiam solum, sed etiam crassitiem ac spissitudinem humorum sibimet contraxit, quo illi ad progressum per minimos tubulos ineptiores, & ad inducendam obstructionem magis idonei fuerunt redditi.

Et si verum fatear, perversæ affectionum, quibus infestatus fuit, curationes insigne ad viscerum obstructiones inducendas contulerunt momentum. Namque primum magnam meretur censuram, quod alvi fluxus, qui a ventriculi per potum avenaceum antea debilitati refrigeratione originem traxit, crudis adstringentibus fuerit cohibitus. Neque etiam perversa febris tractatio excusari potest. Quemadmodum enim ejusmodi febres generatim, maxime si convenientibus oppugnentur, vel potius secundentur medicinis, in reserandis viscerum infarctibus, atque resolvendis humorum coagulis, mirificam, suffragante experientia, præstare solent virtutem: ita cumprimis in nostro casu accedens ille febrilis motus, non alium quam salutarem habuit finem. Idcirco absurdissimum utique fuit, illum absque præmissis aperientibus, resolventibus, diluentibus, & evacuantibus, dato protinus electuario chinato suppressisse. Quamvis enim illud electuarium ob corticem chinæ, cum corrigentibus & diaphoreticis maritatum, reliquis, quæ febribus opponi solent, specificis præferri mere-

rea-

reatur, & convenienti tempore ac ordine usurpatum præclaram ferre deprehendatur opem: attamen in hoc casu, qui materiæ noxiæ præparationem ac evacuationem indicavit, non nisi magno potuit esse damno. Cumprimis scire licet, eas intermittentes febres, quæ corpora spongiosa, sanguinis succorumque plena, & fluori hæmorrhoidali obnoxia infestant, cautissime, & levi manu oppugnandas, nec nisi, evacuata omni materiæ febrilis colluvie, ad specifica, & motus febriles cohibentia descendendum esse medicamina; quoniam ex his præpostere datis, cachectici & hydropici sequi solent affectus. Et sæpissime adnotare mihi licuit, quod post febres male feriatis artibus cohibitas, in fœminis menstruorum, in viris hæmorrhoidum tantæ exceperint suppressiones, quæ per totum vitæ tempus reserari nequiverint, & ob eam caussam perpetuis miseros exposuerunt ægritudinum calamitatibus.

Quæ cum ita sint, nulla ratione mirandum est, quod adhibita hactenus efficacissima remedia, nullum tulerint levamen. Ubi enim viscerum quædam præsto est labes, vel nulla, vel minimum ægerrima locum habet medicatio. Et dictæ quidem viscerum obstructioni sontica, quæ ægrotantem per tantum temporis tractum male habuerunt, symptomata debentur, qualia sunt virium insignis prostratio, vultus livor, ac pallor, carnosæ substantiæ consumtio, mala ventriculi digestio, oris siccitas, lentus calor, & pulsus languidi celeresque. Ad hæc, cum præsertim hepar obstructum, & ideo sanguinis difficilior per illud regressus, & inde producta in vasis intestini coli ac hæmorrhoidalibus stagnatio, præsto videatur esse; facile adparet ratio, cur ægrotus noster nimio jam hæmorrhoidum fluore laboret, eumque vel vino, vel etiam calidioribus medicinis sumtis, vel linimento nervino lumbis adplicato, largiorem experiatur. Neque etiam obscura est ratio, quare cohibitum per balsamicam & adstringentem medicinam, hæmorrhoidalem pariter ac salivalem fluxum, mentis quædam exceperit abalienatio: dum enim retentus tali ratione cruor, & majori copia cumulatus, imi ventris vascula nimium distendendo, horum spasmodicam induxit distentionem; compressis abdominis visceribus, succi vitales majori copia ad caput compulsi, raptum illud produxerunt melancholicum; qui redeunte cruento fluxu, iterum exspiravit.

Quibus ita diductis, restat jam, ut medendi huic malo proponamus rationem. At non caret hæc difficultatibus: siquidem amara, aperientia, carminativa, & stomachica remedia, quæ cachecticis vulgo opponi solent affectibus, partim hoc in casu ad nauseam usque, nullo salutis effectu sunt usurpata; partim a nimio hæmorrhoidum profluvio prohibentur. Quamobrem, multiplici doctus experientia, hisce in casibus commendare soleo, ut ægri per aliquot hebdomades ab omni remediorum usu abstineant; & solis decoctis, quæ ex carne gallinarum, cum radice graminis, asparagi, fœniculi, cichorei, petroselini, & succo aurantiorum, atque paucissimo sale & butyro parantur, crebro vescantur. Horum mane pariter, ac pomeridianis horis mensura dimidia erit capienda; ita tamen, ut alternis insimul diebus circa somni tempus drachma salis mei aperitivi dimidia assumatur. Præstans sane horum decoctorum virtus est, utpote quæ non modo impura illa salia, quæ ob præpeditam humorum in hepate secretionem, in massa sanguinea generantur, involvunt ac obtundunt, verum etiam generosis succis materiem suppeditant, & excretiones per urinam promovent, longe feliciori effectu, quam qui a remediis calidioribus, & activioribus, quæ sulphureis, amaris atque salinis scatent particulis, expectari potest. Hæc enim medicamina his in morbis omnino sunt inutilia: nam dum activiores ac sulphureæ, quas possident, particulæ, ob vasa hepatis obstructa, non rite ab humorum massa secerni possunt; augent omnino acrem ac sul-

phuream eorundem acrimoniam, qualis in cachecticis atque scorbuticis semper peccat.

Præterea vero operæ erit pretium, ut spectatissimus æger exercitationi corporis, quantum fieri potest, sub cœlo sereno, sive gestatione in lectica instituendæ studeat: aeris enim mutatio, & conveniens corporis motus, omnem sæpenumero remediorum in morbis chronicis efficaciam longissime superat. Aliter se res habet, si de aquarum mineralium, vel thermæ fuerint, vel acidulę, usu loquamur. Quamvis enim ad reserandas viscerum obstructiones, hisce aquis & externe & interne adhibitis non præstantius reperiatur subsidium: attamen haud ignorari oportet, integrum has usurpaturis ventriculi ac intestinorum, nec non reliquorum viscerum robur esse debere, quo scilicet per corporis emunctoria commode progredi queant. Quapropter in subjectis, a morbi vehementia nimium debilitatis, impuro sanguine præditis, & ad ejus excretiones pronis, ab hoc alias excellenti remedio plus damni producitur, quam emolumenti. Studendum igitur primum est, ut vires, atque vis digestiva nostro restaurentur ægrotanti; tumque, si pulsus, calor ac transpiratio secundum naturam successerint, acidulæ vel Amasianæ vel Selteranæ tepefactæ, conjunctis stomachicis, atque salibus aperitivis, in usum poterunt vocari. Opus autem judicio erit, ut hæc curatio viribus ac constitutioni ægrotantis accommodetur; quæ etiam determinabunt, an externis quoque uti liceat balneis.

Appendix.

Neque spem fefellit commendata medendi ratio; postquam enim laudatis jusculis rite fuit usus vir ægrotans, ad meliorem inclinare visus est valetudinem; & non modo muneribus præesse, verum etiam itineribus quibusdam cum insigni levamine fungi valuit.

CASUS CLXXXIV.

De febre lenta desperata per lac asininum curata.

Matrona generosissima, consistentioris ætatis, tenerioris, strictioris ac debilioris constitutionis, per aliquot jam annos cardialgiis hystericis, post epulas potissimum, sumtis licet boni succi cibis, cum ructibus, nausea, quin & vomitu, infestantibus, crebro solvit affligi: quibus plerumque enormes præcordiorum anxietates, inquietudines, calores volatici, sudores gelidi, & capitis dolores fuerunt juncta. Hos quoque solos, cum gelida in vertice sensatione stipatos per aliquot sæpe dies passa est: at cardialgicæ accessiones, ab epulis invadentes, post quasdam horas insequuta vomitione semper remiserunt. Interim sub hoc rerum statu corpus sensim languescebat; ciborum adpetentia erat exigua, & vel paucis eduliorum sumtis, statim satiabilis. Adhæc alvi perpetua urgebat obstructio; pulsus ferebatur naturalis, sed paullo debilior, & sub paroxysmo celerior; & menstrua debito ordine ac quantitate fluebant.

Ego judicavi, mulierem generosissimam, præter connatam, & a teneriori corporis constitutione magis sustentatam, generis nervosi debilitatem, ob crebra, quibus perfuncta est, puerperia, majorem viscerum imi ventris, maxime ventriculi, intestinorum ac uteri, nec non vasorum, nervorumque ad dictas partes tendentium sibi contraxisse infirmitatem. Quum enim hanc ob caussam nec legitima ciborum concoctio, nec generosi chyli generatio fieri potuit; humores etiam vitales sordibus mucosis, acribus, atque scorbuticis fuerunt referti. Hinc autem obstructiones, in vasculis minimis uteri, hepatis, vel etiam aliorum viscerum subortas esse, vero videtur simillimum. Atque sic ex copioso, ventriculum & intestina obsidente muco, flatulentas derivarem molestias; ex ac-

earundem vero partium debilitate, & collecta in sinu ventriculi acri acidaque saburra, cardialgiæ ac cephalalgiæ hystericæ repeterem originem.

Neque vero mirum est, quod generosa mulier, per novissimum gestationis tempus ab omni molestia vixerit immunis, omnesque cibos pariter ac potus impune potuerit assumere. Namque sub graviditate obstructa antea uteri vascula, extenduntur, reserantur, atque liber sanguinis per ea cursus restituitur: non minus nimia humorum copia reliquis visceribus, antea præter naturam repletis detrahitur, & ad uteri ampliatam substantiam devolvitur; unde fit, ut remota caussa, effectus quoque cesset, & molesta remittant hoc tempore symptomata. Hinc etiam plerumque fieri observamus, ut excluso fœtu priora recrudescant incommoda. Namque post partum coarctantur iterum expansa huc usque uteri vasa, eaque propter sanguis copiosius in illis cumulatus, revehitur denuo ad alia imi ventris viscera, & pristinam ludere incipit scenam: quæ non raro molestior priori est, cum per puerperium major uteri & nervosarum partium inducta fuit imbecillitas.

Et hæc eadem in nostro contigerunt casu. Postquam enim generosa ægrotans, superato feliciter partu, more solito per uterum cruorem copiosum, consistentia acriorem, atque graveolentem, clarissimum dyscrasiæ humorum scorbuticæ testem, reddidit: finito hujus purgationis tempore, pristinas calamitates, majori ferme ac antea, collapsu virium stipatas pati cœpit. Abhinc enim corpus mirum in modum contabuit, adpetitus ciborum penitus est dejectus, & si vel pauxillum assumserit, protinus invadunt spasmi cardialgici, hosque per crebra intervalla atroces capitis comitantur dolores. Præterea febrilis nonnunquam, admodum tamen incerti, incidunt motus horripilatione, & insequente æstu conspicui; quos a vitiata digestione, natales suos mutuari credo. Hos plerumque mictio urinæ pallidæ, magisque viridescentis & copiosæ, cum doloribus urethræ ac vesicæ antecedit. Noctu copiosis afflicta mulier fere diffluit sudoribus, nec placido, nec reficiente fruitur somno, & interdiu præ nimio corporis languore extra lectum commorari nequit. Vespertino potissimum tempore, major fit inquietudo, majorque lassitudo; urina mingitur varia, mox citrina, mox pallida, moxque mucosa; & novissime tussis sicca, absque ulla muci rejectione, cunctisque pectoris doloribus destituta accessit. Non minus ab ultimo puerperio relicti sunt dorsi dolores assidui, qui pungendo, lancinando, atque pressorio sensu molesti, ad inguina protenduntur, cum menstruis ab eo tempore suppressis. Qui dolores meo quidem arbitrio a sanguinis sub vehementioribus in partu laboribus facta in dorso ac utero stagnatione, suam utique repetunt originem.

Contra has itaque molestias, varii, iique celeberrimi medicorum consulti fuerunt; neque vero ulla ab illis commendata subsidia votis fecerunt satis. Commendaverant enim mixturas tonicas roborantes, ac carminativas, ex amaris extractis, corticibus aurantiorum, radice gentianæ rubræ, carduo benedicto, trifolio fibrino, centaurio minori, liquore terræ foliatæ tartari, essentia ligni aloes, alexipharmaca Ludovici, carminativa Wedelii, castorei, succini, tinctura corallorum, spiritu bezoardico, liquore cornu cervi succinato, elixirio uterino Crollii, spiritu carminativo de tribus, essentia martis tartarisata Ludovici, eademque cum succo pomorum parata, nec non aliis uterinis, stomachicis, & antispasmodicis parata remedia. Vesperi ordinarunt vel absorbentes, digestivos, antispasmodicos, & leniter carminativos pulveres, vel etiam pilulas tonicas, uterinas, & gummatosas. Alvi obstructioni liquore terræ foliatæ tartari, oleo amygdalarum dulcium, potiunculis laxativis, salibus digestivis, atque rhabarbarinis succurrerunt; variis quoque topicis & cardialgiam, & cephalalgiam oppugnarunt, & venam denique novissimo vere in pede tundendam curarunt. Verum omnium irritus, aut saltem bre-

vissimus fuit effectus; nisi quod thermarum Carolinarum potus insigne malo tulerit levamen.

Non minus etiam sub novissimo puerperio, ad præcavendas puerperio solemnes adfectiones, variis usa est medicaminibus. Interdiu nimirum mixturas resolventes, quæ essentiam alexipharmacam Ludovici, succini, castorei & mixturam simplicem habebant, assumsit, & vesperi pulveres præcipitantes ex lapidibus cancrorum, cornu cervi sine igne, antimonio diaphoretico, unicornu marino, matre perlarum, cinnabari, succino, borrace, sale absynthii, castoreo, & zedoaria paratos adhibuit, cerevisiam cum floribus chamomillæ decoctam, tepidamque potavit; & sæpius oleum amygdalarum dulcium sorbillavit. Præterea ob accedentes febriles commotiones, cum dictis pulveribus, mixturam ex extractis cardui benedicti, centaurii minoris, gentianæ rubræ, & corticum aurantiorum, in liquore terræ foliatę tartari solutis concinnatã usurpavit, atq; dorsum, ob atroces istius dolores, unguentis nervinis, oleoque succini illinendum curavit. Adhæc, cessante lochiorum fluore, infuso laxante, quod simul amarum, & uterinum, cum aqua vinoque paratum erat, purgata, & balneis aquæ dulcis usa est. Inde febriles quidem accessiones penitus conquieverunt: nihilo tamen secius somnus fuit turbulentus, copiosa sudatione stipatus, sitisque horis vexabat antemeridianis. Et quum præter hæc, dicta jam superius ratione, cuncta recruduerunt symptomata, atque menstruorum subinde silet excretio: malam utique uteri constitutionem, a partu relictam suspicatus, metui, ne hectica demum accedat.

Quamobrem pro potu ordinavi decoctum, ex rasura cornu cervi, eboris, visco querno, radice chinæ, sarsaparillæ, scorzoneræ, caryophyllatæ, & lapide pumicis cum aqua paratum; dedi pulverem antihecticum, qui lapides cancrorum saturatos, matrem perlarum, unicornu verum, antihecticum Poterii, sal absynthii, & cinnabarim habebat; ante prandium ad instaurandum adpetitum exhibui mixturam, quæ fovebat extracta amara in aqua soluta; & sub finem epularum, trageam carminativam, stimulo salino ad liquandam alvum nuptam propinavi. A quorum usu si vires aliquantulum receperit mulier generosa; haud abs re futurum existimo, ut temperatis antihystericis, ac menses provocantibus ipsi succurratur remediis.

CONSULTATIO.

Qui matronam generosissimam per satis longum tempus graviter habuit morbus, tædii æque ac periculi plenus est. Quum enim vetustate, & sonticis symptomatibus corruptus, personam valde sensibilem infestavit, nullisque remediorum hactenus obsecundavit: non a vero aberrare mihi videor, si veram lentam febrim, nisi ipsa jam inceperit hectica, subesse statuero. Hujus autem originem partim ex sanguinis spissi & impuri in visceribus abdominis, mesenterio, & uteri vasis stagnatione, partim ex humorum vitiosorum colluvie in primis viis arcessendam esse autumo. Possem quoque de eventu hujus mali quædam præsagire, si in communicata mecum morbi historia, curatius adnotatum fuisset, qualis in ægrotante sit arteriarum pulsus, anne frequens, & quo potissimum tempore, num matutino, num meridiano, aut vespertino talis observetur: quæ sola observatio, ad tradendam in ejusmodi morbis prognosin, egregium confert symbolum.

Quicquid vero sit, eo jam in curanda hac gravi adfectione erit respiciendum, ut, restaurata vi digestiva generosus producatur chylus, quo inde laudabilis generetur sanguis, & vires pariter ac nutrimentum corpori accedat. Quum autem hoc scopo in ejusmodi casibus nec medicamentis, nec consuetis alimentis potiri liceat: non sane convenientius, ac efficacius unquam deprehendi subsidium, quam lac asininum, ab asina non nimis vetula, & in pratis medicarum herbarum, ut sunt hedera terrestris, urtica mortua, scabiosa, millefolium, tussilago, veronica, pulmonaria, scordium &c.

feracibus, enutrita mulsum. Atque idem ut in nostra etiam ægrotante adhibeatur, hac potissimum ratione suadeo: Laxandi primum fine assumat mulier generosa mannam, pondere unius & dimidiæ unciæ, cum binis cremoris tartari scrupulis mixtam, & in jusculo avenaceo solutam. Deinceps per septem successive dies dicto utatur lacte, ita, ut illius recens mulsi, & adhuc calidioris, mane libram unam, quarta vero pomeridiana hora dimidiam hauriat. Quo sub potu ab omni vino & cerevisia abstineat; inque horum locum decocta ex hordeo, scorzonera, aniso stellato, citrique corticibus confecta potet; & sub epulis, jscula ex carne gallinarum contusa, radicibus fœniculi, cichorei & graminis, ac succo aurantiorum parata sorbillet: vesperi vero circa somni tempus, pulvillum ex matris perlarum granis 15. nitri purificati granis quinque concinnatum, ex aqua cerasorum nigrorum capiat. Elapso sic septiduo, dicti supra laxantis interponatur usus; tumque lactis potatio eadem ratione per septem rursus repetatur dies. Quo transacto tempore, si mulieris generosæ valetudinem, ac effectum commendari lactis rescivero; quæ ulterius e re futura arbitrer, lubens significabo.

Relatio curationis.

ELapsis decem diebus, nunciavit mihi Vir generosissimus, ægrotantis maritus, hanc, sumto laxante, ex præscripto lac asininum potare cœpisse, & vix per triduum continuasse, cum non modo dolorum in abdomine inferiori, atque dorso sævientium vacuitate gavisa, verum etiam placidiore, & sudorum experte somno fruita esset. Protracta subinde ulterius ea potatione, sensim ad meliorem inclinasse valetudinem, interdiu in conclavi obambulare potuisse, nec amplius de æstu præternaturali, nec de tam gravi, ac ante, cardialgia conquestam fuisse; sed & vires, & ciborum, quin & carnium adpetentiam recuperasse. Quamobrem omnino suasi, ut hæc medendi ratio per quatuor adhuc continuaretur hebdomades: quod tam felici eventu factum fuisse, posthæc percepi, ut ægra, majus in dies symptomatum levamen experta, recuperatis viribus, prorsus tandem convaluerit.

Quo ex casu clarissime perspici potest, quanta lacti asinino virtus, & a reliquis prærogativa debeatur. Illud enim alvum lubricat, quam reliquorum animantium lac magis obstructam solet reddere, urinam movet, humores siccos, ac sulphureos humectat, ac virium instaurat robur. Quare insignem cum Hippocrate vetustissimi medicorum merentur laudem, quod nominatum lac in variis morbis valde commendaverint, multisque extulerint encomiis.

CASUS CLXXXV.

De febre lenta cum nimio mensium fluxu.

MAtrona generosa, quinquagenaria, temperamenti sanguinei, aliquantulum cholerici, habitus spongiosi, multis sed exilioribus vasis instructi, superatis anno ætatis tertio feliciter variolis, ad undecimum usque sub illibata vixit sanitate. Hoc autem anno febre continua maligna per octo hebdomades infestata insignem virium sensit jacturam; atque paralyticam fere dextri pedis resolutionem retinuit, adeo ut per integrum annum, non nisi fulcris innixa subaxillaribus obambulare potuerit. Qua frequenti balneorum, cum formicis potissimum confectorum, atque nervinorum linimentorum usu tandem percurata, nihilo tamen secius per plurimos abhinc annos in eodem pede percepit quandam formicationis sensationem, frictioni cum pannis calidioribus statim cedentem.

Annos 12. nata, menstruum cruorem jam fundere cœpit; cujus excretio per binas periodos succedens, post per integrum siluit semestre, absque ulla ipsius molestia. Deinceps ope domesticorum medicaminum revocata, statis terminis, ad decimum usque tertium æta-

ætatis annum fluxit; tumque per quartanam febrim, qua corripiebatur, cohibita fuit. Febris hæc per integrum cum dimidio perseverabat annum, nec ullis cedebat remediis, donec tandem infuso vinoso amaricante, quod corticem chinę sovebat, exspiraret. Succedebat autem lenta, sub qua medentis intentio ad restituenda potissimum menstrua ferebatur, & eo fine præter varia emmenagoga, vena plus simplici vice tundebatur, quo factum est, ut & fluor ille uterinus rediret, & lenta febris post semestre tempus conquiesceret.

Abhinc rite menstruata, rectissime valuit; nec nisi catharrosis quandoque correpta affectibus fuit, annosque sedecim nata morbillos feliciter superavit. Paullo post viro seni, & fere sexagenario nupta, jucundoque per 30. annos gavisa est conjugio. Sub hoc novem infantes vivos exclusit, ter abortivit, bisque carneas concretiones, quas molas vocant, post cohibita per trimestre tempus menstrua, utero reddidit. Ipsi pariendi labores semper fuerunt graviores, sed lochia nunquam non legitime fluxerunt. Cumprimis autem secundum puerperium, multam ipsi crucem fixit; quum enim brevi ante illud longo itinere perfuncta, & post triduanos labores, robustum enixa esset fœtum, incidit in diuturnam valetudinem, per quam licet uterinus cruor rite excerneretur, tamen æstu præternaturali, siti, vehementibus dorsi doloribus, crebro vomitu, alvique profluvio per tres ultra viginti septimanas discruciata est. Dolores illos dorsi a nimia ligamentorum uteri sub partu facta extensione medici derivarunt, & adhibitis variis medicaminibus, tandem persanarunt.

Restituta igitur valetudo, per multos annos sarta fuit tectaque, adeo, ut quotannis cum dilectissimo marito, itineribus 50. quin 70. milliarium persungi potuerit. Nihilo tamen minus ante 20. circiter annos fluore albo laborare cœpit, qui licet nullas fere moverit molestias, efficacissima tamen sprevit medicamina, nec nisi suborta rursus graviditate cessavit. Abhinc quoque sæpius, maxime post graviora animi pathemata recruduit; sed semper sponte iterum conquievit. Postquam parere desiit, menstrua solito quidem tempore, at larga fluxerunt quantitate; & elapso sexennio, quum maritus subitanea extingueretur morte, febrim incidit acutam, eaque per integrum mensem graviter laboravit.

Præterea non ignorari oportet, generosissimam fœminam, ob nimiam, qua abundat, sanguinis molem, bis quotannis, Majo nimirum & Septembri mensibus venam, olim in pedibus, per novissimos autem annos, propter crebras, quæ ipsam infestarunt, præcordiorum anxietates, spirandi difficultate, æstuque volatico stipatas, in brachiis secandam præbere consuevisse. Ex cibis omnes, qualescunque fuerint, egregio cum adpetitu comedere, inque primis placentis ac panificiis delectari soluit: sub epulis vino vel Hungarico, vel generoso Gallico, vel eo, quod Pontac dicunt, vel veteri Rhenano; & pro potu ordinario cerevisia tenuiori usa fuit. Ad hæc mentis affectibus, præsertim iracundia facile commoveri; sed eosdem quoque statim refrænare potuit.

Et in hoc rerum statu degens, tribus potissimum abhinc annis, vacillare paullulum sensit valetudinem, dum menses inordinati fierent, moxque parciores, mox justo copiosiores, nullo temporis servato ordine fluerent. Nihilo secius autem ab omni dolore immunis, & placido somno frui, & integra ciborum adpetentia gaudere potuit; nisi, quod sumtis epulis, coctu difficilioribus, aliqualem alvi fluxum passa fuerit. Verum sub auspiciis elapsi proxime anni, præter omnem spem ac opinionem, ingens cruoris uterini, variis frustis permixti, profluvium incidebat; quo intra unius diei spatium sponte sedato, transactis vix tribus hebdomadibus, nova priori copiosior, & vix intra octiduum compescenda sequebatur sanguinis eruptio. Et abhinc omnis ordinis expers fuit lunare tributum; siquidem singulis vel octo, vel decem diebus,

bus,

bus, mox majori, mox minori copia promanavit sanguis, magnis semper coagulis, ad ovi anserini magnitudinem interdum accedentibus intermixtus. Præterea omni mane vehementer nauseavit, magnoque corporis languore affecta, noctu pariter ac interdiu assidue ad somnum inclinavit; ciborum cupiditas sensim periit, horror cum subsequente æstu per vices infestavit; & quemvis vel levissimum corporis motum magna lassitudo spirandique angustia excepit.

Interea orthostadia semper manebat ægra generosa; donec dicti anni mense Junio ex improviso, cum scribendis vacaret litteris, magno rigore, tensivisque dorsi doloribus corriperetur; quos brevi post sequebatur intensus calor, elapsis duodecim horis, copioso cedens sudori. Ejusmodi febrilis accessio bis adhuc, alternis semper diebus invadebat, priori tamen longe mitior: & datis a quodam medico quibusdam remediis, mox remittebat. Notari vero meretur, sub prioris paroxysmi rigore tantam simul sanguinis, una cum magnis frustis cruentis ex utero profluxisse quantitatem, quantam vix puerperæ solent effundere; intra horæ autem spatium hunc fluxum sponte conquievisse. Et ab eo tempore tam varia, tamque diversis symptomatibus turbata fuit valetudo, ut ea ordine recensere, vix possibile videatur. Mox uterinus cruor per aliquot dies promanavit, mox iterum siluit, tumque albus successit fluor, qui fundebat liquorem acrimoniæ primum plane expertem, & nec ardorem, nec dolorem vaginæ inferentem; sensim vero acriorem, & graveolentem. Ad hæc ægra viribus sensim defici, adpetitu somnoque destitui, corpore magis magisque contabescere, vultu expallescere, atrocibus dorsi lumborumque doloribus agitari, vespertino tempore inhorrescere, & alvi cœpit esse segnioris.

Quamobrem curæ celebrioris cujusdam medici se tradidit, qui uterinam potissimum hæmorrhagiam cohibiturus, præter pilulas adstringentes, numero novem quavis quarta hora capiendas, dedit tincturam corallorum; rhabarbarum cum aqua calida infusum, bis singulo mense laxandi fine sumendum ordinavit; & externe fuliginem pulverisatam, & cum aceto vini in pultem redactam, poplitibus adplicari jussit: nec non pilulas quasdam, cœlestes ipsi dictas, quæ opium & extractum solani habebant, exhibuit, earumque binas, urgentibus nimium dorsi tormentis, vesperi devorandas suasit. His per triduum, cum instituta in brachio venæsectione, usurpatis, cessavit quidem uteri hæmorrhagia; at fluor albus magis invaluit, & dorsi lumborumque dolores, ad femora usque protensi, adeo increverunt, ut omnem prorsus somnum oculis eriperent. Insuper quavis vespera, prævio frigore, calor quidam, utut mitis, incidebat, perque noctem atrocissima colica, ingenti nausea, ac vomendi conatu stipata sæviebat. Non minus perpetua & molestissima desidendi pariter ac mingendi vexabat cupiditas; quum tamen urinæ paucissimum redderetur, & alvus, nisi clysteribus solicitata, minime responderet, viresque in dies magis dejicerentur. Consulebat igitur alterum non minus celebrem medicum; qui propinatis infuso theiformi, pulveribus, & essentiis, id quidem efficiebat, ut colica remiserint tormenta; reliqua vero symptomata, cum prorumpente denuo per aliquot dies ex utero cruore, in eodem permanebant vigore.

Sub finem demum anni ego vocabar in auxilium, licet invitus tam spinoso manum admoverem malo. Nam vires penitus prostratæ, corpus insigniter consumtum, & alvus semper obstructa erant, imi ventris perpetua murmura, & flatus vexabant, mingendi conatus assidue urgebant, ægramque non sinebant conquiescere, nausea, vomendi conatus, crudelesque dorsi dolores, cum adpetitus jactura, multam figebant crucem, continuæ infestabant vigiliæ; versus noctem, prævio frigore, calor lentus, cum cutis summa siccitate invadebat: idemque volis potissimum manuum, plan-

plantisque pedum, cumprimis post sumtas epulas inhærebat: bibendi vix notabile erat desiderium. Fluor albus adfligebat copiosissimus, quo imminuto, dorsi tormenta mirum in modum invalescebant. Non minus cruor incertis intervallis, mox quovis triduo, mox singulis octo diebus ex utero profluebat; quem nunquam non cruentorum frustorum, fere fibrosorum, instar polyposarum concretionum comitabatur excretio. Ejusmodi hæmorrhagias antecedebant crebriores mingendi cupiditates, urinæque stillicidium; quæ molestiæ, erumpente sanguine, nisi penitus cessent, egregie tamen mitigabantur. Lotium recens sero lactis simile erat, aurantii magis pallidi coloris, graveolens; post quietem vere sedimentum leve, mucosum, instar materiæ per album fluorem excretę deponebat; & pulsus denique debiles ferebantur & celeriores.

Quo in rerum statu ordinabam primum pulvillum, ex æquali pondere lapidum cancrorum, matris perlarum præparatę, solutionis oculorum cancrorum, tartari vitriolati Tachenii, & nitri antimoniati confectum; vesperi triginta guttas liquoris anodyni mineralis ex aqua quadam analeptica propinabam; quem etiam ob flatulentas molestias sub epulis, cum essentia millefolii, & corticum aurantiorum remixtum exhibebam. Mane sorbillandum suadebam infusum theiforme, ex herba melissæ, veronicæ, scolopendrii, summitatibus millefolii, floribus chamomillæ, hyperici, & aniso stellato paratum; quodcum generosa mulier aversatetur, solas millefolii summitates, cum aqua infundi, & bibi jubebam; hocque cum jusculis tenuioribus, quibus radices cichorei, scorzoneræ, & fœniculi incoctæ erant, alternari permittebam. Præterea ad reserandam alvum, primum bis, deinceps semel quavis hebdomade porrigebam duodecim pilularum Stahlianarum, quæ unam alteramve movebant sedem. Tinctura enim rhabarbari Rolfinckzii, ipsum rhabarbarum cum aqua calida infusum, & potio laxativa ex mannæ calabrinæ uncia una cum dimidia, rhabarbari, & terræ foliatæ tartari ana drachma dimidia, in aqua florum acaciæ solutis & cum binis guttis olei de cedro permixtis concinnata, alvum neutiquam ducebant. Quare præter dictas pilulas, alvinæ siccitati nonnisi clysteribus, qui habebant decoctum avenæ tenuius, flores chamomillæ vulgaris, oleum chamæmeli coctum, atque sal commune, succurrere licebat. Ad uteri porro coercendas hæmorrhagias, illumque roborandum sacculos ex herba melissæ, chærefolii, floribus lavendulæ, anthos, sambuci, rosarum rubrarum, seminibusque quatuor carminativis, vino rubro incoctis, tepidos ad pubis regionem adplicari jubebam; qui vero, cum ardorem inferre viderentur, omittebantur. Et ad mitigandos denique dorsi dolores, vesica decocto ex lacte, & herbis discutientibus confecto plena dorso admovebatur; nec sine levamine, utut breviori fotus ex semine fœnigræci cum aqua decocto admittebatur.

His per aliquod tempus usurpatis, referebat mulier generosa, nauseam atque vomendi conatus plurimum evanuisse, reliqua vero atrociter adhuc infestare symptomata. Idcirco mutato paullulum medendi ordine, ad roborandum uteri & intestinorum tonum sub epulis pariter ac hora quinta pomeridiana sumendas præscripsi 50. guttas Elixirii, quod sic habebat: Recipe extracti cardui benedicti, centaurii minoris ana drachmas duas, pulveris corticis chinæ, corticum aurantiorum recentium ana unciam semis, salis tartari drachmas duas cum dimidia, affunde vini Canariensis libram unam: M. digerantur. Vesperi capiendum suasi pulverem, cujus hæc erat formula: Recipe lapidum cancrorum scrupulos duos, matris perlarum præparatæ drachmam unam, succini præparati, tartari vitriolati, nitri purificati ana drachmam semis, corticis cascarillæ grana duodecim. M. F. pulvis. Mane continuanda imperabam vel dicta juscula, vel infusum millefolii; doloribus dorsi liquorem anodynum opponebam, & ventriculi regionem balsamo

samo vitæ dicto inungi jubebam.

Quæ quidem remedia ventriculi robur aliquantulum instaurare videbantur, adeo ut ægra jusculis, carnibus gallinaceis vel vitulinis elixis, ac perdicum assis absque fastidio vesci posset: verum reliquorum symptomatum eadem persistebat vehementia. Quin novissime, post præviam urinæ suppressionem, & inde subortam vehementem inquietudinem, magno rursus impetu, magnaque quantitate promanabat uterinus cruor, concrementis polyposis passim intermixtus. Adhæc corporis contabescentia admodum invalescebat; per album fluorem materia ferebatur fœtidissima, adpetitus iterum evanescebat, lentus calor, versus noctem potissimum, & sumtis epulis exacerbatus, sensim crescebat; urina præter dictas superius notas exhibebat subpinguem cuticulam, & puncta oleaginosa ipsi internatantia; atque, ut uno verbo dicam, desperata aderat lenta febris, quam pro penitus deplorata omnino haberem, si vel sudores nocturni, vel œdematosi pedum tumores essent juncti.

Et hæc est gravissimi, quorum adhuc conflictatur mulier generosissima, morbi idea; cujus caussam in fluidis æque ac solidis partibus esse quærendam statuo. Ex solidis nimirum, uterum præsertim ac intestina a naturali tono dejecta puto: humores autem vitales justo spissiores, acriores, & ad legitimum per vascula transitum minus idonei videntur. Hinc enim illos non modo in mesenterii & intestinorum, verum etiam uteri vasis stagnare, hæc infarcire, varicosa reddere, tandemque perrumpere, & cum concrementis polyposis, a cruoris diuturniori stagnatione progeneratis effundi credo. Eidem quoque sanguinis in utero stagnationi atroces dorsi dolores, ac assiduam alvi segnitiem deberi; &, quoniam sanguineæ profusiones absque spasmodicis constrictionibus fieri nequeunt, his per consensum ad vesicam propagatis, difficilem mictionem, & perpetuam illius cupiditatem in acceptis ferendam esse autumo; nisi forsan præternaturale vitium in sphinctere vesicę delitescat. Præterea, quum ob dejectum adpetitum, & vitiatam digestionem, nec cibi rite concoqui, nec inde laudabilis generari queat chylus; non miror, si humores, accedente præsertim febrili incendio, sensim acriores & spissiores facti, febrem lentam, & plenarium virium collapsum induxerunt. Ceterum doleo, quod ægrotans hactenus pro potu ordinario decoctis uti recusaverit; nonque nisi consuetam sibi cerevisiam, licet flatulentas excitare videatur molestias, potare voluerit. Quamvis enim interdum decoctum hordei, cum contusis cerasorum nigrorum nucleis paratum, bibere cœpit; ob majorem tamen, quam inde percipere putat, ventriculi debilitatem, mox rursus desiit. Quicquid vero sit, malo majora indies capiente incrementa, & omnes remediorum vires eludente, ad Te jam confugimus, Vir Illustris; atque ut nos doceas, quæ abs re futura sint præsidia, enixe rogamus.

RESPONSIO CONSULTATORIA.

Quæ mihi de adversa generosissimæ matronæ valetudine ample satis, ac eleganter sunt perscripta, ita comparata censeo, ut spem recuperandæ sanitatis jam reddant arctissimam. Quanquam enim irregularis ac nimius mensium fluor, qui plerumque fœminis sanguineis, plethoricis, & a solvendo hoc tributo circa quinquagesimum ætatis annum liberatis evenire solet, per convenientium medicinarum usum statim ab initio mitigari, & in ordinem reduci potuisset: attamen usurpatis adstringentibus, opiatis, ac sedantibus, ille jam adeo rebellis & contumax videtur esse redditus, ut efficacissima etiam remedia longissime superet & aspernetur. Melius vero caussam morbi, ejusque totam indolem introspexisse novissimum Medicum, ex præscripta ab illo medendi ratione clarissimum est, quæ malo adeo conveniens & accommodata existit, ut non dubitem, quin si in principiis morbi adhibita fuisset, certam induxisset

sa-

sanitatis restitutionem. Jam vero corruptissimus, ac fere desperatus est morbi status. Namque atonia partium solidarum, cumprimis uteri, ejusque vasorum adeo invaluisse videtur, ut legitimo sanguinis & humorum per uterum æque, ac alia imi ventris viscera cursui perpetua, & immedicabilis injiciatur remora, neque hinc aliter fieri queat, quin cruor vitalis variis locis stagnet, inque corruptionem fere abeat; unde cuncta symptomata, maximeque febris lenta, cum virium collapsu, & appetitus destructione stipata suam repetunt originem. Ubicunque enim robur partium matricium destructum, legitima chyli generosi præparatio labefactata, & debitus excretionum per alvum præsertim ac sudorem successus inhibitus est: ibi vitales quoque succi a naturali temperie deflectunt, & omnes animales pariter ac naturales universi corporis functiones insigniter vacillant. Quo in rerum statu a remediis, utut præstantissimis, parum adjumenti potest expectari.

Quæ in nostra ægrotante forsan restiterit salutis spes; ea ex vigore naturæ, quo ipsa pollere, & multas, licet graves, in juventute toleratas ægritudines superasse scribitur, capienda est: qui si tantus adhuc fuerit, quantus ad secundandas remediorum vires sufficit, boni quidpiam sperare licet. Ipsam vero medendi rationem a recta victus observatione capiendam esse autumo; qua monenda erit generosa mulier, ut omni studio cunctas occasiones, quæ mentem ad graviores incitare possunt commotiones, evitet; & ipsum corpus in æquali calore, & assidua requie conservare nitatur; nec nisi in lecticis se nonnunquam gestari patiatur. Cerevisiam penitus abolere convenit; & in ejus locum pro potu ordinario decoctum quoddam grati saporis adhibere, quale hoc fere est: Recipe radicis chinæ, sarsaparillæ, ligni sassafras, rasuræ cornu cervi ana uncias sex, rasuræ ligni santalini citrini, rubri, radicis cichorei, glycirrhizæ ana unciam unam & semis. Conc. Cont. D. S. species, quarum unciæ binæ in tribus cum dimidia aquæ mensuris per tres horæ quadrantes, additis, si ventriculus dulcia tulerit, passulis Corinthiacis, aut aliquot olei de cedro guttis, decoquantur. Quod decoctum mane calidum, loco potus Thee; reliquo tempore frigidum pro ordinario potu usurpari potest.

Deinceps ad aperiendam alvum, & firmandum intestinorum robur est respiciendum; quo fine commendo pulverem, qui ex rhabarbari electi drachma dimidia, nitri antimoniati granis octo, olei de cedro, vel macis guttula una confici, & alternis diebus circa somni tempus ex aqua frigida fontana, hausto altero mane decocto avenæ, cum passulis, fœniculo, vel aniso parato, assumi potest. Neque enim paucis mihi innotuit exemplis, quod aqua frigida pura, & terræ calcareæ expers, vesperi pota, in affectibus hæmorrhagicis, & blandum sudorem movendo, & somnum conciliando, præclaram ediderit virtutem. Fovet quippe elementum spirituosum, roborans, æthereum, quod accedente calore in auras abit; & feliciori cum successu adhibetur, si ejus mensuræ dimidiæ 15. vel 20. liquoris mei anodyni guttæ addantur, eaque successivis capiatur haustibus; quam etiam matronæ generosæ iis, qui ab usu pulveris rhabarbarini vacui sunt diebus, propinandam suadeo.

Præterea frequentem in usum commendo mixturam roborantem, cujus hæc sit formula: Recipe aquarum menthæ, melissæ, cinamomi sine vino; cerasorum nigrorum ana uncias tres, succi citri recentis unciam unam, coralliorum rubrorum drachmas duas, hæmatitis præparatæ drachmam semis, syrupi balsami Peruviani q. s. ad gratiam. Hunc vero syrupum, qui nervinum atque egregie roborans constituit medicamen, paraturus, balsami Peruviani unciam, cum binis decocti hordei libris mixtam, ex cucurbita ad dimidiæ partis consumtionem destillet; & residuum magma, una cum liquore destillato, & sachari libra una cum dimidia, ad syrupi consistentiam evaporare sinat. Nec contemnendam o-

pem

pem præstabunt juscula carnis vitulinæ vel gallinarum, si cum herbis vulnerariis saniculæ, hederæ terrestris, vincæ pervincæ, chærefolii coquantur, & succo aurantiorum permisceantur.

Ex topicis probatæ fidei, & excellentis virtutis erit epithema, quod ex aceti vini, & aquæ ana libra una, florum sambuci, rutæ ana manipulis duabus, & corticis cascarillæ uncia una, in vase probe clauso, leni igne coctis parari, & cum linteis frigide abdomini pariter ac cervici, vesperi sub lecti introitum atque mane adplicari debet. Et hæc sunt, quæ pro salute generosæ mulieris proponenda duxi; quorum legitimus usus pro ratione circumstantiarum a præsenti medico erit dirigendus.

Verum enimvero malum tantas jam egerat radices, ut exstirpari haud potuerit; tantum abest, ut generosissima ægrotans vix inchoato præscriptorum remediorum usu, vitam cum morte commutaverit.

CASUS CLXXXVI.

De metu febris lentæ post catharralem & purpuratam.

VIr annos duodetriginta natus, temperamenti cholerico-melancholici, elapso anno mense Novembri, post diuturnum mœrorem, febre, sicut videbatur, catharrali benigna corripiebatur: quam septimo morbi die efflorescentia comitabatur purpuracea. Hac intra quatuordecim dies feliciter superata, vix octiduo interjecto, iterum prehendebatur, accedentibus vomitibus biliosis, & purpura: sed spatio trium hebdomadum exsiccata, ac furfurum instar secedente purpura, rursus evanescebat. Quum vero ex dolore gravativo, quem æger in præcordiis pariter ac hypochondriis interdum persentiscebat, ipse nimia humorum spissitudine laborare judicaretur, vena in pede tundebatur: quo facto, triduo post, redibat tertium dicta febris, vomitibus, purpuraque stipata, & intra sex rursus dies, retrocedente absque ulla molestia exanthemate, disparebat. Eadem scena elapsis binis hebdomadibus, quarta vice ludebatur; tumque conquiescenti septima die febri succedebant hæmorrhoides cœce indolentes, & brevi tempore iterum evanescentes. Et abhinc transactis sub satis bona valetudine tribus septimanis, ex improviso febris pariter ac purpura invadebant rursus; sed intra biduum ægrum deserebant.

Nec ignorari oportet, per totum recensitarum adfectionum tempus, alvum fuisse laxam, stercoraque mucosa, cruentis interdum striis remixta: ex quibus accedentibus in intestino recto crebris morsicationibus, æger se hæmorrhoidibus sic dictis mucidis ac decoloratis laborare credebat. Præter purpuram quoque maculæ hepaticæ, bruni coloris, totum corpus, maximeque dorsum obsederant, & haud ita pridem disparuerunt. Urina sub febrili paroxysmo pauca, coloris saturati aurantii mingebatur; & sedimentum roseum, cum innatante pingui cuticula exhibebat: reliquo tempore reddebatur quidem justo saturatior, sed cuticula pariter ac sedimento vacua, & potius intermixta filamenta, quasi biliosa ostendebat; talisque adhucdum cernitur. Adhibuit in hoc rerum statu essentiam alexipharmacam Stahlii, pulveres temperantes leniter nitrosos, atque decoctum ex radice scorzoneræ, sarsaparillæ, rasura cornu cervi, passulis minoribus, & corticibus citri recentibus paratum. Et horum ope recuperavit quidem aliqualem valetudinem, adeo, ut vires, adpetentia, & somnus integræ jam sint, & ipse muneribus suis commode præesse queat: nihilo tamen minus perpetuus adhuc corporis pruritus urget, & alvus non modo lubrica, striis sanguinolentis permixta redditur, verum cibos quoque non rite digestos interdum egerit. Præterea corpus sensim contabescit, licet post tusam pronuper in pede venam, & detractum, qui crassus, & obscuri erat coloris, sanguinem, paullulum pinguescere videretur. Interim a calore præternaturali, sudoribusque nocturnis immunis, sub perennante levi

tran-

transpiratione bene habet, & quum propter corporis contabescentiam, febrem vereatur hecticam, constituit, proximo mense Majo, curam, quæ cum sero lactis peragitur, in usum vocare. Nihilo secius tuum prius, Vir Illustris, expectat atque flagitat judicium.

CONSILIUM MEDICUM.

Vidi & intellexi ex præmissa morbi historia, Virum quendam ob relictam post febrem catharralem purpuratam sæpius recidentem, ventriculi imbecillitatem, & corporis consumtionem metu lentæ vel hecticæ incipientis terreri. Verum enimvero, si cuncta momenta curatius mecum perpendero, nullas nec febris lentæ, multo minus hecticæ deprehendo notas; sed omne vitium in humoribus, acrimonia scorbutica imbutis residere autumo. Et si ad primam mali originem respiciam; hanc a malo hypochondriaco, utut incipiente, quo laborare credo ægrotantem, & hinc pendente digestionis vitio, saburra ventriculi acida, atque sanguinis tardiori per hepar ac mesenterium circuitu repetendam esse duco. Neque vero his ample perscrutandis immorabor; sed paucis docebo, qua ratione restantia adhuc incommoda radicitus exstirpari, & metuendæ purpuratæ febris recidivæ præcaveri queant. Atque impetratum iri hunc scopum confido, si æger instante vere, acidulis Selteranis primum per tres hebdomades solis, integram omni mane lagænam sorbillando, utatur. Ante hanc potationem pariter, ac ea finita, necnon inter eam quovis quinto die, quatuordecim mearum balsamicarum pilularum devoret; atque sub epulis pro potu decoctum quoddam, conjuncto vini generosi usu, adhibeat; aut in vini locum, ex ultimo haustu 60. guttas sequentis assumat Elixirii: Recipe essentiæ gentianæ rubræ, corticum aurantiorum, tincturæ tartari ana unciam semis, essentiæ succini, cascarillæ, liquoris anodyni mineralis ana drachmas duas. M. D. His per tres hebdomades dicta ratione usurpatis, eædem acidulæ cum una parte lactis vel caprini, vel asinini permixtæ, sorbendo quotidie unam cum dimidia mensuram, usumque pilularum & Elixirii continuando, per quatuordecim potentur adhuc dies. Præterea ab omnibus animi adfectibus, cumprimis mœrore & iracundia, nec non aere vespertino studiose cavendum, corpusque vel ante prandium, vel sumtis epulis, & absoluta digestione, & equitatione & vectura sedulo movendum erit. Ceterum, si forsan purpura iterum eruperit, operæ erit pretium, pulverem meum bezoardicum, æquali pondere præcipitanti nuptum, cum viginti guttis anodyni liquoris adhibere: neque enim dubito, quin his rite adhibitis, pristina sit reditura valetudo.

CASUS CLXXXVII.

De hectica cum pathematibus hypochondriacis.

Vir annum ætatis quadragesimum egressus, corpulenti olim, jam strictioris corporis habitus, victui lauto, vitæ sedentariæ, ideoque passioni hypochondriacæ obnoxius, a multis jam annis gravi spirandi difficultate, & per intervalla vertigine, capitis temulentia, & scorbutica dextræ manus efflorescentia agitatus fuit. Variis contra has adfectiones remediis, quamvis in cassum usus, bis demum thermas Carolinas potavit, non sine insigni levamine. Inde vero quædam movebantur hæmorrhoidalia molimina, quorum denegato successui cuncta tribuebantur symptomata. Quæ cum juxta illustris Sthalii methodum, ope aquarum Egranarum atque Sedlicensium, ad ipsum fluorem redigere studeret, nec suis potiretur votis, constituit vernali currentis anni tempore Carolinas tertium adire thermas. Tempestas autem, quæ vere siccissima, & æstate calidissima erat, mutabat hoc propositum. Ergo inter suos degens, mense Junio præter omnem spem ac opinionem prehendebatur magno rigore, quem paullo post gravis æstus, oppressione pectoris & spirationis

in-

angustia stipatus excipiebat: sed datis convenientibus medicinis, intra triduum ab hoc effectu restitutus, ad derivandum pituitæ a pectore adfluxum, potiunculam mannatam egregio cum effectu sumebat. Neque vero aliam hujus repentinæ afflictionis fuisse caussam, quam cohibitum fluxus hæmorrhoidalis successum statuo, siquidem paulo post cœcæ hæmorrhoides, magnum inferentes dolorem adparebant. His medicus sacculis paregoricis, atque sanguinis ex pede missione succurrebat; &, ardore doloreque non remittente, sed potius majori virium collapsu, animique deliquiis accedentibus, tuberculis admoveri hirundines, anoque infundi clysteres jubebat. Inde sopitis aliquantulum doloribus, remanebat tamen suspecta corporis contabescentia, & peculiaris continui frigoris in cruribus sensatio. Idcirco me in consilium vocabat, qui cum tensa insuper hypochondria, & alvum clausam deprehenderem; famæ convenienti prognosi consulturus, metum tympanitidis, vel marasmi omnino significabam, præsertim cum me non fugeret, ægrum nativa viscerum labe & atonia laborare. Quam ob caussam ad resolvendam viscerum obstructionem, curandi dirigebam nervum; & quum non nisi motus spasmodicos ac flatulentos impedimento esse, quo minus fluor hæmorrhoidalis obtineri potuerit, judicarem, tonicis pugnabam medicinis. Præterea observabam, ægrum ob scorbuticam humorum dyscrasiam, non nisi temperatissima ferre remedia; quare nullis nec essentiis, nec tincturis spirituosis utebar. Accessit quidem novissime cruoris e venis sedalibus eruptio; alvus est liquidior, molliora hypochondria, & placidior ac antea somnus: sed quum corpus sensim contabescat, anxius vir ægrotans, salutare flagitat consilium.

CONSULTATIO.

Quæ de viri cujusdam adversa valetudine, post novissimum thermarum Carolinarum usum in pejus ruente, ex datis ad me percepi litteris, ita sunt comparata, ut vel jam præsentem, vel certe imminentem significent febrem hecticam; cum primis si pulsus celerior, urina rubicunda, sitis, & oris siccitas simul præsto fuerint. Præterea vero succi vitales scorbuticis impuritatibus scatere, & primæ regiones spasmis, & flatulentiis molestis, multorum symptomatum caussis, agitari videntur. Nec profecto certius his incommodis expugnandis foret præsidium, quam legitimus fluxus hæmorrhoidalis successus. Verum nisi ipsa natura ad id excretionis genus inclinaverit, arte parum præstabimus, & multis potius mihi innotuit observationibus, quod nimio pilularum Becherianarum vel Stahlianarum, aut etiam venæsectionis usu minime votis potiri licuerit; tantum abfuit, ut inde cœcæ dumtaxat accesserint hæmorrhoides, & flatulenta cum reliquis symptomata magis adhuc increverint. Et ejusmodi adfectiones quo fuerint diuturniores; eo magis robur ventriculi & totius systematis nervosi labefactare, curamque reddere difficiliorem observavi. Quod nostrum attinet casum; non equidem institutam eousque medendi rationem ad examen revocare placet; attamen id monendum utique duco, ut in posterum a promiscuo sicut omnium medicaminum, ita præsertim purgantium, ipsorumque sennæ foliorum usu sedulo sibi caveat ægrotans. Nam meo arbitrio rectum vivendi genus, conjunctis paucissimis, iisque probatæ fidei remediis, utramque curandi absolvet paginam. Atque primum egregia virtus est jusculorum ex carne vitulina paratorum, quorum libris circiter duabus radicis scorzoneræ uncia una, cichorei drachmæ binæ, & quidpiam succi citri, vel aurantiorum recentis incoquantur. Hoc enim remedii genus & in demulcenda dyscrasia humorum scorbutica, & in nutriendo corpore cunctis palmam eripit; & matutino potissimum tempore loco potus Thee large sorbillari potest. Deinceps pro potu ordinario his in morbis commẽdare soleo decoctum quoddam, cujus hæc sit formula: Recipe radicis scorzoneræ, rasuræ cornu cervi ana un-

uncias quatuor, radicis cichorei, liquiritiæ ana unciam, passularum minorum uncias duas, seminis fœniculi drachmas tres. Conc.cont. M.D. species, quarum uncia una cum dimidia ex quatuor aquæ mensuris per horæ coquatur dimidium. Nec alienum erit, vinum vetus Rhenanum inter epulas simul haurire; Hungaricum vero justo est calidius. Ex cibis, qui sunt nimis saliti, acidi, ac flatulenti, vitare, nec non ab animi affectibus studiose cavere; contra vero pedes cum toto corpore in æquali calore semper conservare expediet.

Inter pharmaca tria potissimum commendo; nimirum pilulas meas balsamicas, quarum undecim bis quavis hebdomade vel mane vel vesperi, ob vim, qua pollent, & alvum liquantem, & simul roborantem, summo cum fructu sumentur. Alterum est pulvis præcipitans, cujus scrupuli duo alternis diebus circa somni tempus ex aqua cerasorum nigrorum, vel florum acaciæ capiantur; & si angustiæ præcordiales, flatulentæque molestiæ nimium urgeant, cum quindecim liquoris anodyni guttis permisceantur: quo in casu infusum quoque clysma operæ faciet pretium.

Quod si vero ex impedito fluxu hæmorrhoidum atrociora ad anum & imum ventrem decubuerint tormenta; utilissimum erit, venam in brachio secare, & extrinsecus loco affecto liquorem, qui habeat aquam florum sambuci, calcis vivæ, rosarum, archebosaudæ, & saccharum saturni, tepide adplicare. Ipso autem cruore ex venis sedalibus stillante quidem, sed non rite ac sufficienter pro manante, non ludetur opera, & ad illum promovendum dictæ pilulæ per aliquot successive dies, conjuncto infusi theiformis ex herba melissæ, floribus chamæmeli, & summitatibus millefolii parati usu adhibeantur. Nec sine fructu singulari usurpari poterunt pediluvia, ex aqua fluviatili parata, & tepida dumtaxat esse, inæquali vero tepore, affusa sensim calidiori conservari debent. Et, si ex horum præscripto vixerit æger; spem adhuc foveo, fore, ut cum morbo suo in gratiam redire queat.

CASUS CLXXXVIII.

De febre hectica post partum.

Generosa mulier, quæ est triginta, & quod excurrit annorum, constitutionis sanguineo-cholericæ, rarique ac tenerioris habitus, vacuam quidem a gravioribus morbis transegit juventutem; at, quum viro nupta, & sex circiter fœtus enixa, per decem jam annos, vigilias diutius protraxit, nimiisque lucubrationibus indulsit, ægrotare, & hypochondriacis agitari cœpit affectionibus. Cumprimis vero per novissimum quinquennium, superatis tum variolis, & paulo post abortu, crebro de catharralibus capitis defluxionibus, & faucium doloribus conquesta fuit. Decembri anni proxime elapsi mense, laboriosum passa partum, ab eoque tempore adeo est debilitata, ut nunquam rite valuerit; donec mense Aprili currentis anni, Viennæ degens, molesta tussi, primum sicca, deinceps humidiori corriperetur, quæ hucusque noctu præsertim multam figit crucem. Paullo post locum mutavit, menseque Junio Pragam devenit; ubi prioribus post iter, quod ipsi semper fuit saluberrimum, hebdomadibus egregie valuit: sed quum, cessante subinde menstruorum fluxu, sanitas denuo vacillare inciperet, meam implorabat opem. Accedens ægram valde extenuatam, pallidamque, continuis capitis doloribus, caloreque lento, qui rigorem quendam, & refrigerationem extremorum, ac spinæ dorsi exceperat, jam a mense Aprili molestari percepi. Præterea pulsus erat parvus, justo celerior, vesperique frequentior; noctu vexabat tussis, eaque mox subtilis, & veluti vitrea pituita, mox spissus, tenax, ac lividus, puri similis, fœtoris tamen expers exscreabatur mucus; sumto prandio, rigores corporis quotidie fere incidebant, quos semper phlogoses, magnum totius corporis languorem, viriumque collapsum inferentes

tes sequebantur. Urina, quam copiosam reddebat, mox tenuis & limpida, mox paullo saturatior adparebat; sudor largius, & fere colliquativus promanabat; adpetitus plane dejectus, sed sitis inexplebilis, & alvus assidue segnis erat. Novissime pedes vespertino tempore intumescebant; & interdum suffocationes uterinæ, junctis animi deliquiis infestabant.

His rite pensitatis, vero mihi videbatur simillimum, generosam fœminam febre lenta, aut plane hectica, ad minimum incipiente, laborare; ejusque caussam non modo in lymphæ dyscrasia, verum etiam vitio glandulosarum partium, & labe cujusdam visceris esse quærendam. Neque me errasse credo, si tussim, qua laborat, & ad quam perpetuam in larynge sentit irritationem, primum stomachalem siccam fuisse, jam vero pulmonalem pronunciavero. Hujus autem originem tam a lympha acri, ex glandulis pharyngis, laryngis, & pulmonum stillante, harumque nervosas tunicas vellicante, quam a tuberculis, pulmonum substantiam occupantibus, & a stagnante succo nutritio prognatis repetendam esse censeo. Quæ licet nondum subiisse videantur ipsam suppurationem, nullum tamen est dubium, quin increscente malo, tandem in vomicas, ulcera, veramque pulmonalem tabem sint transitura.

Quamobrem ad mitiganda primum symptomata, pulveres absorbentes, nitrosos, phlogosin ac æstum humorum temperantes; mixturas pectorales vel solas, vel anodyno cuidam nuptas; tincturasque stomachico-pectorales, cum aqueo paratas menstruo præscripsi. Deinceps pro ipsa morbi radice exstirpanda, ægram fonte Selterano, cum asinino lacte maritato per octodecim dies sub convenienti regimine uti jussi: unde mictio quidem melius successit; sed capitis sævi dolores haud remiserunt. Finita potatione punctorius lateris dolor, cum uterinis suffocationibus, & molesta sanguinis ad caput congestione stipatus, generosam deprehendebat fœminam; adeo, ut suppressis simul menstruis, venam in brachio aperire, & inde octo cruoris uncias detrahere decreverim. Emissus sanguis spissus & ater, pauco innatante sero erat: cui attenuando, atque resolvendo convenientissimum fore judicabam, ut lac asininum solum per octo circiter sorberetur dies. Verum quum ægrotans, itinere præpedita, huic curationi vacare non posset; suasi, ut in ejus locum per ipsum iter brodiis ex capone & vipera paratis, vesperi autem pulveribus temperantibus, cum aliquot corticis cascarillæ granis remixtis uteretur. Neque dubito, quin ab ipsa aeris mutatione aliquod levamen sit perceptura.

CONSILIUM.

Postquam generosa mulier, cujus morbus præmissa historia continetur, Praga huc Halam venerat, me accersi jubebat, & ut ipsi, longum adhuc iter prosequuturæ, meam de rite tractanda valetudine aperirem mentem, desiderabat. Erat illa tam teneræ, sensibilisque constitutionis, ut & fluidæ & solidæ partes a leviori caussa, animi adfectu, tempestatis mutatione, errore diætetico, fortiori corporis motu & refrigeratione, ad vitiosos & præternaturales facillime proritari potuerint motiones. Quamvis enim in juventutis periodo integro corporis vigore ac robore gavisa esset: attamen per bene multos annos tam crebris vigiliis, & inordinato, qualis in aulis principum esse solet, victu, quam variolis, quas gravioribus symptomatibus stipatas una cum insequente abortu ante quinquennium pati debuit, insignem partium solidarum atque motricium, speciatim ventriculi & intestinorum debilitatem sibimet contraxerat. Hinc etiam diu de flatulentiis, ructibus, pectoris oppressionibus, nauseis, phlogosibus, sanguinis ebullitionibus, spasmodicisque affectionibus conquesta fuit; & ab odore suaveolentium pessime semper habuit. Post novissimum autem, quod difficile admodum, largoque cruoris profluvio stipatum fuit, puerperium, incre-

verunt omnino recensitæ molestiæ; quoniam videlicet eo ipso tonus solidarum partium magis labefactari solet: & hinc potissimum accedens diuturna, mox sicca, mox humida, noctemque versus gravior tussis, suos mutuatur natales. Tandem, cum tribus abhinc mensibus lunare persolvere desiisset tributum; amplior inde morbosarum affectionum propullulavit cohors; siquidem ab eo tempore febre quotidiana, lentæ simili, vesperi plerumque, vel etiam a meridie cum refrigeratione extremorum, maxime digitorum, & narium, & subsequente æstu, sudore copioso, pulsu celeriori, magnoque virium languore sese exserente, nec non graviori tussi, cum multa rejectione infestata fuit.

At vero hæc cuncta mala in prima, ut dicunt, herba suffocari potuissent, & operæ omnino fecisset pretium, si post cohibita menstrua, vena protinus in pede tusa, & sic humorum adfluxu ad inferiora & consueta loca revocatus fuisset. Quum autem aliquot demum post septimanis in brachio celebrata est venæ sectio, ea vix sine ægrotantis damno fieri potuit: utpote humorum raptus ad pectus magis invitavit, eorumque stagnationem in pulmonibus adauxit. Neque etiam convenientem fuisse fontis Selterani, cum lacte asinino maritati usum arbitror; eo, quod ad ejusmodi curationes integrum ventriculi robur requiratur, quod in nostra ægrotante labefactatum, atque hinc digestio destructa, & primæ regiones saburra mucosa, acri & vaporosa imbutæ videntur. Idcirco morbum hunc rebellem oppugnaturus, eo cunctos medendi nervos intendere debet, ut ope remediorum temperatissimorum, magisque diæteticorum, quam e pharmacia desumtorum, labefactatum generis nervosi, maximeque ventriculi robur instauret, æstum contemperet, adfluxum humorum a pectore derivet, & legitimum menstrui fluxus successum restituat.

Quibus indicationibus satisfacturus, primum ad purgandum ventrem, & educendas cruditates propinavi potiunculam laxantem, quæ ex mannæ electæ drachmis quinque, cremoris tartari drachma dimidia, in aquæ veronicæ unciis quinque solutis, & aliquot guttis olei anisi permixtis erat concinnata, & sexies movebat alvum. Deinceps cum venæ cruore turgidæ conspicerentur, & pulsus arteriarum simul magnus esset, non alienum putavi, ut ad derivandum subinde humorum ad uterum & partes inferiores adfluxum, vena in pede tunderetur: ex qua etiam secata consulto quatuor cruoris, qui a naturali temperie haud multum recedere videantur, nisi quod innatans serum ad ignem facile coagularetur, uncias curavi detrahendas. Auctor quoque fui suasorque, ut, nisi accedat uterinus fluor, singulis binis mensibus circa istius excretionis tempus, binæ vel tres sanguinis unciæ, ex vena in pede secanda mitterentur.

Præterea ad demulcendum calorem internum, humores acres diluendos, & spissos attenuandos, partesque strictas humectandas, pro potu ordinario præbui serum lactis; idque ex lacte vaccino recenti ad lenem ignem calefacto, & post additum citri succum, percolato, tumque cum oculis cancrorum & saccharo cantho permixto parandum docui. Sub epulis Elixirii mei visceralis quadraginta guttas, ex ultimo haustu sumendas; mane, pectoris vitio consulturus, infusum veronicæ, additis herba virgæ aureæ & hederæ terrestris cum lacte, vel ejus floribus sorbillandum; & vesperi circa somni tempus, ad sopiendam sanguinis ebullitionem, drachmam dimidiam pulveris præcipitantis, una cum duodecim liquoris anodyni guttulis, ex aqua fontana, & cerasorum nigrorum capiendam suasi. Denique commendavi, ut usum rerum non naturalium ita dirigat, ne quid inde sanitas caperet detrimenti.

Atque hanc medendi rationem, tanquam naturæ convenientissimam, ut sibi haberet valde commendatam generosa mulier; & insuper cuncta pharmaca, præsertim nimium dulcia, pectoralia, emulsiones refrigerantes, anodyna, opia-

opiata, nitrosa, nec non balnea & aquas minerales vitaret, etiam atque etiam sum hortatus. Neque vero prohibui, quo minus alvo existente lubrica, pulverem quandoque ex cornu cervi sine igne, succino præparato, & cortice cascarillæ confectum, vigente dolorum impetu assumeret. Consului quoque, ut ad roborandum genus nervosum, hoc interdum pulvere uteretur: Recipe pulveris Marchionis drachmas duas, succini albi præparati, nitri purificati ana scrupulos duos, olei destillati macis guttas tres. M. D. Atque tandem suasi, ut, si demum menstruæ purgationis adparerent vestigia, quotidie circa somni tempus quinque duntaxat pilularum deglutiret balsamicarum, & mane infusum theiforme ex herba melissæ & croco potaret.

Verum morbus remediis major fuit; siquidem ægrotans domum redux, in cassum adhibitis cunctis remediis, hectica demum febre infestata, placidaque morte extincta est.

CASUS CLXXXIX.

De marasmo senili.

Mulier generosa, quinque & sexaginta annorum, staturæ mediocris, temperamenti sanguineo-cholerici, constitutionis sensibilioris, in juventute crebris perfuncta itineribus, vino Rhenano, & aqua pura pro potu uti solita, & alvi obstructionibus obnoxia, stirpe quadam prognata est, in qua agnatorum plurimi, arthriticis, & apoplecticis affectibus infestati, & præmatura morte extincti fuerint. Hæc postquam viginti sex abhinc annis elapsis, marito orba, parere desiit, crebras passa est hystericas pariter, ac hypochondriacas passiones; solo sæpius odore gravi vel suaveolenti excitatas. Nihilo tamen minus menstrua sub his passionibus debito & tempore & quantitate profluxerunt; quæ per ætatis demum rationem silentia, nephritidem post se traxerunt calculosam. Verum succedente hæmorrhoidum copiosiori fluxu, hæc quoque penitus conquievit molestia. Ante duodecim annos rheumaticis, atque tantis humeri dexteri doloribus laboravit, ut incideret exinde in molestam totius brachii contracturam; qua ope balneorum Tœplicensium percurata, per incerta temporum intervalla, accessere pedum œdemata. Et per novissimum præsertim quadriennium, sanitas atque vires mirum in modum vacillare cœperunt; siquidem post levissimum in victu errorem, statim vomitibus biliosis, mucosisque, præcordiorum anxietatibus, flatulentiis, ructibus, torminibus, frigore extremorum, ac summo virium collapsu corripiebatur. Quibus molestiis consultura binis abhinc annis felici cum successu adhibuit balnea Tœplicensia, sed quum paullo post notabilem in victu committeret errorem, protinus non recensita solum recrudescebant symptomata, ad usque animi deliquium exacerbata; verum lenta etiam accedebat febris per bimestre tempus ęgram affigens lecto. Abhinc ad meliorem inclinare visa valetudinem, per elapsam proxime æstatem, ruri sub satis prospera degit sanitate. Verum eadem, ineunte autumno, quo asperior erat tempestas, & ipsa mulier generosa singulo mane aquam primum frigidam, post potum Succoladę sorbere solebat, destrui adeo cœpit, ut illam jam laborare senili marasmo, videatur vero simillimum. Nulla enim ciborum gaudet adpetentia, summa urget virium prostratio, facies interdum expallescit, oculi caligant, rigidique sæpius redduntur, & corpus sensim contabescit. Novissime tumor phlegmonosus dextrum occupabat pedem, & ab hoc ad imum ascendebat ventrem; sed accedente fluxu hæmorrhoidali, mox iterum evanescebat. Quæ symptomata cum gravioris periculi motu terreant; nec præsidia a variis hucusque medicis commendata quidpiam opis tulerint: ad Te confugimus, Vir Experientissime, tuumque consilium flagitamus.

CONSULTATIO.

Morbus; quocum conflictatur fœmina generosa, tam altas egisse videtur radices, ut nullum utique perfectæ curationi superesse locum arbitrer. Illum enim pro hectica sive marasmo senili habendum esse reor; ubi partim succorum vitalium temperies ac textura a naturali recessit statu, partim solidarum & motricium robur partium adeo est debilitatum, ut languescat digestio, functiones corpori propriæ labefactentur, ejusque carnea sensim contabescat substantia. Quo quidem in rerum statu spes salutis in angusto sane versatur; & ex ejusmodi radicatis affectibus clarissime dispalescit, quam arcti sint salutaris artis limites, quantoque jure Medici naturæ ministri potius, quam domini mereantur adpellari. Quæcunque enim proposuero, & adhibeantur medicamina, ab omnibus tamen non alium expectare licebit effectum, quam ut mitigentur paullo symptomata, & misera aliquantulum protrahatur vita. Et ad hos scopos consequendos, pharmaceuticis omnino convenientiora erunt præsidia diętetica; ex quibus, si tulerit ventriculus, lac asininum commendo, ejusque tepefacti mensuram unam quotidie per octo circiter dies sorbillandam hortor. Quod si vel non arriserit, vel non in promtu fuerit, operæ pretium faciet serum lactis; quod ex lacte, quantitate mensuræ unius, cum succo citri, quantum cochlear capit, permixto, decocto & percolato parari, & si justo acidius fuerit, cum syrupo papaveris albi temperari. Præterea ex usu mihi est, in talismodi morbis pro potu ordinario exhibere potionem, & analeptica & temperante, & anodyna virtute insignem, qualis paratur, si ex cornu cervi raspati, panis secalini triti ana libra una, corticum citri recentium, & cascarillæ unciis duabus, cum sex aquæ puræ fontanæ mensuris, invicem leni calore digestis, ex vesica quatuor circiter liquoris mensuræ destillentur. Nec ludetur opera, si vespertino potissimum tempore, pulvis Marchionis, cum uno vel altero nitri grano permixtus, ex emulsione analeptica, cum seminibus quatuor frigidis majoribus conficienda, nonnunquam capietur. Et denique consultum erit, alvinam obstructionem reserare; quod commodissime fiet ope clysmatum, quæ ex lactis & aquæ æquali portione, floribus chamæmeli, rhabarbaro in aqua soluto, manna, sale communi, & nitro parari, & crebro infundi debent. Ceterum summum precor languorum nostrorum medicum; ut, quibus perficiendis nostra ars haud sufficerit, ille ex alto clementer supplere velit.

CASUS CXC.

De marasmo senili funesto.

Princeps nostra serenissima, temperatura sanguineo-cholerica prędita, annum ætatis septuagesimum primum egressa, ad hanc usque senectutem cibis durioribus, ut carnibus sale conditis, vel fumo induratis, & brassica muria condita, aliisque delectari soluit; neque ullam inde sensit molestiam, nisi quod a flatuum retentione, qua dextrum maxime hypochondrium occupante, nec nisi emissis ructibus sublevata adhuc laborat, sæpius male habuerit. Verum per quatuor abhinc annos crebro alvi profluvio infestari cœpit; quippe quod primum non nisi post usum fructuum horariorum, fragorum, cucumerum, melonum incidebat, perque unam vel alteram, quin sæpius quatuor hebdomades inhærebat. Quum igitur, accedente virium collapsu, robur ventriculi nimis debilitatum videretur, ad illud restaurandum extrinsecus balsamum vitę Hoffmanni, interne esentia corticum aurantiorum mox sola, mox esentiæ trifolii fibrini, mox etiam sali volatili oleoso nupta, & olea quædam carminativa in usum vocabantur. Inde restituto iterum ventriculi tono, cessabat per aliquod tempus diarrhęa, & serenissima Princeps cibos coctu difficiliores absque molestia rursus comedere valebat: sub quo victu metuendam

dam humorum acrimoniam, datis præcipitantibus, præcavere studebant medici. At vero sub finem elapsi proxime anni recrudescebat ex improviso alvi fluxus, priori molestior, & cum doloribus intestini recti stipatus; nec ullis remediis, nec clysteribus sæpius iteratis penitus exstirpari se sinebat, tantum aberat, ut cibi simul periret cupiditas, & vires insigniter prosternerentur, ipsaque lectum præ nimio languore deserere non posset.

Consultus quidam celebris Medicus, ordinabat primo mixturam, quæ sic habebat: Recipe aquæ fœniculi uncias tres, florum sambuci unciam semis, cinamomi drachmas tres, pulveris bezoardici ex globulis scrupulos duos, lapidum cancrorum præparatorum scrupulum semis, M. f. mixtura, cujus unum vel alterum cochlear ter vel quater quotidie erat capiendum; & hac per aliquot dies adhibita, præscribebat tincturam, ex essentiæ pimpinellæ albæ drachmis duabus cum dimidia, lignorum drachma una cum dimidia, Elixirii proprietatis sine acido drachma dimidia concinnatam, & ter quotidie ad 25. guttas assumendam. Novissime per duodecim circiter dies, fracta dejectionum frequentia, semel dumtaxat vel bis de die egeritur alvus, & adpetitus cum somno rediit: sed sumtis epulis, calor in volis manuum præternaturalis sentitur, lotium turbulentum, salinis recrementis plenum mingitur, mane insigni faucium ariditas, & plus minus copiosus vexat sudor; atque vehementissimus dolor rheumaticus in dextrum incumbit brachium. Hinc ob febris hecticæ metum, sequens præscribebatur emulsio: Recipe gelatinę cornu cervi, rhinocerotis citratæ ana uncias tres, aquæ florum tiliæ unciam unam, seminum quatuor frigidorum majorum, papaveris albi ana drachmam unam. M.F.l.a. emulsio: colaturæ adde coralliorum rubrorum præparatorum scrupulum unum, perlarum orientalium grana duodecim, sacchari parum. M.F. emulsio, aliquoties per diem sorbillanda.

RESPONSIO CONSULTATORIA.

Quantum ex communicata mecum historia, qua persona quædam serenissima, ætate provecta, & hucusque egregio ventriculi vigore gavisa premitur, percepi: ille ante quatuor annos cum alvi fluxu, cibos coctu difficiliores insequente, novissime vero vehementius infestante, & cum doloribus in intestino recto, cibi fastidio ac virium languore stipato incepit. Quem convenientium remediorum ope debellatum, exceperunt oris siccitas, & sudor copiosus mane potissimum erumpens, atq; calor in volis manuum post pastum: unde hecticam metuerunt medici imminentem. Neque vero aliter sentire possum, nec habeo, quæ circa præscripta medicamina moneam; tantum abest, ut potius emulsionis, novissime ordinatæ usum frequentem, maxime versus nocturnum tempus, vehementer suadeam. Deinceps vero, licet calidiora, ac vulgata stomachica sint fugienda remedia, omni tamen studio, eo erit respiciendum, ut ad instaurandum ventriculi robur, reficiendas vires & æstum contemperandum, convenientibus pugnetur medicaminibus. Ex iis longo usu comprobatum commendo liquorem meum anodynum; cujus 30. guttæ ex quatuor unciis aquæ puræ simplicis, vel ex cerasis nigris destillatæ, alternis vesperis erunt capiendæ. Cum hoc remedii genere alternari potest pulvis quidam temperans, quem ex pulveris *Marchionis*, lapidum cancrorum ana drachmis duabus, nitri depurati drachma dimidia, olei de cedro Italici guttis quatuor conficiendum, & pondere duorum scrupulorum ex commendato vehiculo vesperi assumendum suadeo. Ad hæc, si alvi fluxus cum flatulentis molestiis rursus invalescat, auctor sum, ut abdominis regio cum balsamo vitæ dicto inungatur. Præterea vero ciborum quoque habenda est ratio; quos inter frequentem usum jusculorum ex carne gallinarum, cum succo citri vel aurantiorum confectorum admodum laudo;

quippe quæ matutinis etiam & pomeridianis horis summo cum fructu poterunt sorbillari. Quum porro humores salibus scorbuticis inquinati videantur, & metus sit, ne inde calor hecticodeus augeatur; operæ erit pretium pro potu ordinario acidulis uti Selteranis, si quatuor earum partes cum una vini veteris Rhenani fuerint permixtæ. Ceterum optassem, ut certior essem, num gratiosissima Princeps, venæsectionibus olim adsueta fuerit, illasque forsan neglectui habuerit: quoniam quam plurimis constat observationibus, eas in senibus intermissas, multarum ægritudinum matrem esse fœcundissimam.

Relatio ulterior.

PRiusquam accederet consilium illustris Hoffmanni medicum, hæc erat ægritudinis in Principe serenissima idea. Ad nonas Februarii, sumtis epulis æstu quodam prehendebatur, qui cum pulsu celeriori, & præcordiorum anxietate sensim increscens, vesperi explosis per anum flatibus, & soluta sponte alvo, remittebat, noctemque quietam relinquebat. Postridie eodem tempore invadebat calor præternaturalis, utut mitior; & tertio die cum dictis proxime symptomatibus, & insigni virium prostratione vehementius adfligebat, nec nisi dejecta iterum circa somni tempus alvo cessabat. Abhinc per aliquot dies mitissimus fuit æstus, anxietates evanescebant, & alvus consueto more, semel bisve reddebatur quotidie. Interim noctes tubulento transigebantur somno, eumque matutino tempore sueti excipiebant sudores; nec ciborum sibi rite constabat adpetentia, adeo ut ad eam invitandam, mane alternis diebus balsami de Mecha guttulæ octo, & essentiæ absynthii compositæ triginta nonnunquam caperentur guttulæ. Tum per duos tresve dies adhibebantur remedia, a Medico quodam extero missa; quæ erant sal volatile oleosum, essentia menthæ crispæ, aqua carminativa, pulvis quidam salinus, coralliis permixtus, & sacculus radice zingiberis plenus, quem spiritu vini Franconico, eoque tepidiori madefactum, ad ventriculi regionem imponi jubebat. At vero, cum horum usum non modo majus caloris incrementum sequeretur, verum etiam diarrhœa rursus excitari videretur; illis missis, 10. Calend. Martii, assumebat serenissima Princeps pulverem, qui ex lapidum cancrorum, coralliorum rubrorum ana drachma dimidia, terræ Lemniæ granis quindecim, & theriacæ cœlestis grano uno cum dimidio confectus, & in tres partes divisus erat. Quo diarrhœam nondum compescente, postridie usurpabat pulverem, qui habebat pulveris Marchionis, lapidum cancrorum, coralliorum rubrorum, terræ Lemniæ ana scrupulum, theriacæ cœlestis grana duo, & quatuor sumebatur vicibus. Hoc etiam votis haud faciente satis, addebantur ipsi olei destillati mastiches quatuor guttulæ; & extrinsecus ventriculo emplastrum nervinum imponebatur, quod emplastri de tacamahaca drachmas sex, cum olei stillatitii menthæ scrupulo uno malaxatas fovebat. Et quum insignis mœror ob obitum Principis cujusdam serenissimi accederet, iis omnibus omissis, solus Marchionis pulvis guttæ olei stillatitii menthæ nuptus, porrigebatur, conjuncto balsami de Mecha usu.

Hoc tandem in statu rerum, Hala missæ ad nostras manus perveniebant medicinæ; quibus adhibitis, alvi profluvium remittebat, & melius habebat serenissima Domina. Verum non multo post ingenti virium languore adeo prosternebatur, ut spes vitæ in angusto esset, & ipsa sacro viatico instructa, extremum expectaret spiritum. Ceterum pulsus jam varius admotam ferit manum, moxque celerior, mox languidior est; & sumtis mane vel jusculis, statim intenditur. Post prandium non volas tantum manuum, verum totum corpus urere incipit vehemens æstus, bronchia pulmonum tenaci obsidentur muco; interdum lancinantes sinistrum capitis latus adfligunt dolores; urina mingitur turbulenta, coloris saturati, & suspensam, bullulisque permixtam exhibet nubeculam:

lam: ädpetitus plane prostratus est, vires incredibilem in modum imminuuntur, corpus contabescit, & novissime inexpugnabilis dormiendi necessitas accessit. Nec denique ignorari oportet, serenissimam ægrotam hactenus pro potu ordinario partim jusculis, partim cerevisia tenuiori, partim vino Rhenano solo, utut in parcissima quantitate, partim etiam dicta superius emulsione, noctu præsertim uti consuevisse, nec persuaderi potuisse, ut vinum acidulis Selteranis nuptum adhiberet. Neque venam unquam secandam præbuit; tantum abest, ut sanguinis missiones magno aversetur tædio. Meo quidem arbitrio, marasmus senilis, isque immedicabilis adesse videtur.

Ulterius consilium.

Percepi ulterius, quinam sit valetudinis, in qua degit serenissima Princeps, status; & doleo, quod ille tam corruptus ac deploratus sit, ut nihil fere fausti prænunciare liceat. Quod si enim ætatem valde senilem, & præsentes adfectiones, maximeque nimium decrementum corporis ac virium consideravero; non nisi veram hecticam, quam veteres marasmum senilem dixerunt, & quæ a summa viscerum atonia & labe proficiscitur, suspicari possum. Ad eam vero inducendam, sanguinis intermissam vacuationem multum contulisse credo: quippe quæ decenti ordine ac tempore instituta, prestantissimum morbi id genus in senibus præcavendi exhibet præsidium. Quum autem altas jam radices egisse videtur malum, optarem, ut ab usu remediorum calidorum, quale est balsamus de Mecha, abstinuerit gratiosa Domina, quippe quæ non minus ac omnia adstringentia, minime ventriculum roborandi, & alvi fluxum his in casibus sistendi virtute pollent, tantum abest, ut calorem præternaturalem magis asperent. Juxta meam potius sententiam, non aliæ restant indicationes, quam ut æstus temperetur, & vires instaurentur: quibus scopis diætetica præsidia præ aliis facient satis. Atque hoc cumprimis nomine excellentem pollicentur efficaciam tenuiores gelatinæ, quæ ex cornu cervi raspati libra dimidia, cum mensura una aquæ, & quarta parte vini Rhenani per tres horæ quadrantes decocta, tum albuminis ovorum ope despumata, & ad gratum saporem conciliandum, saccharo & pomis Sinensibus permixta confieri poterunt. Non minus præstantissimæ virtutis sunt emulsiones analepticæ; quarum hæc esto formula: Recipe amygdalarum dulcium unciam semis, seminum quatuor frigidorum majorum ana drachmam unam, aquæ florum tiliæ, cerasorum nigrorum, rosarum ana uncias duas, cinnamomi cydoniatæ unciam semis. M.F. l.a. emulsio, adde matris perlarum scrupulos duos, nitri purificati grana octo, julepi rosarum drachmas duas. M.D. Operæ porro pretium facient potiones nervinæ, per vices ad unum alterumque cochlear sumendæ; qualis sic parari debet: Recipe aquæ rosarum, cerasorum, melissæ, rubi idæi, florum acaciæ ana uncias duas, cinnamomi cydoniatæ unciam unam, succi citri, syrupi acetositatis citri ana drachmas tres, matris perlarum drachmam unam. M.D. Ex hacquoque potiuncula interdum capiendas suadeo quindecim guttas liquoris mei anodyni, cum oleo macis maritati; & ad coërcendam, si urgeat, alvi fluxionem, balsamum vitæ abdomini inungendum, iterum iterumque commendo. Et hæc sunt, quæ in tam gravi malo proponenda duxi; non enim decet multa variaque remedia exhibere, eaque quotidie cum aliis alternare; sed quæ abs re sunt, cum patientia continuare: quorum effectum Deus jubeat esse salutarem, ex animo precor.

Verum firmius in tanto senio radicatus morbus omnem sprevit medelam: namque in serenissima nostra, hecticus calor, ac virium collapsus tantas sumsere vires, ut quatuor a dato consilio septimanis, animam placide exspiraverit.

CA-

CASUS CXCI.

De purpura contumaci chronica.

VIr sexaginta tres annos natus, vitæ sedentariæ & motus experti addictus, multisque mœroribus & solicitudinibus confectus, alvo semper lubrica, & somno quieto, sed adpetitu minus integro gavisus, per sedecim jam annos purpura laboravit; eamque per totam plerumque æstatem, in corpore efflorescentem, licet orthostadius pati; verno autem & hyemali potissimum tempore, lecto affigi, & graviter non sine vitæ periculo cruciari. Postquam vero ante aliquot annos Hala ex nostra, in qua hactenus degit, Frisiam occidentalem se contulit, ibidemque & animi a mœroribus liberioris esse, & motum corporis frequentiorem exercere potuit: immunis quidem ab ipsa purpuræ fuit efflorescentia, sed hujus invicem ibidem locorum malum successit ischiadicum. Halam tandem redux, in purpuraceam totius corporis incidit rursus efflorescentiam: quæ, si forsan retrocedebat, ingentes in femore, osse sacro, & tibia dolores relinquebat. Ante biennium insolito plane e loco erumpebat humor ille exanthematicus; siquidem cum ineunte æstate, ulcusculum in capite prope tempora, serum acre stillans exsurgebat, nonque nisi accedente autumno coalescebat. Elapso vero anno circa æstatis initium recrudescebat; sed paucis hebdomadibus, fuso quodam sero, præter omnem spem & opinionem, sponte exsiccatum coibat, paucis post diebus, quamplurimæ, & ultra vigintiquinque in fronte, collo, ac pectore efflorescebant pustulæ, instar pisorum; quæ digito pressæ, saniem fundebant purulentam, insignemque pruritum pariter ac ardorem inferebant. Verum mense Augusto, cum forsan justo diutius sub aere vespertino, paullo frigidiori commoraretur, accidit, ut uno impetu omnes illæ pustulæ retroactæ disparerent. Unde vix transactis aliquot diebus mediam circa noctem, præfocantem incidit catharrum, cum roncho in pulmonibus & copiosissima muci rejectione stipatum, qua se suffocari crederet. Et huic ope venæsectionis, pediluviorum ac clysterum percurato, mense Septembri novus succedebat paroxysmus, suffocationis omnino terrens metu. Quo denuo superato, sæpius quidem per totum illum annum, præfocantes ejusmodi accessiones invadebant; adeo, ut per noctes non potuerit in lecto decumbere, quin protinus dicto malo corriperetur: at omnes erant prioribus mitiores; cum a medico ipsi porrigeretur remedium quoddam, quo sumto statim remittebat morbi vehementia.

Circa currentis demum auspicia anni melius habere cœpit, somnumque in lecto decumbens rursus capere potuit. Insimul vero purpurata exanthemata inter nocturnos sudores, qui primum copiosi, & fœtidissimi, jam parciores, matutinis horis erumpentes observantur, iterum efflorescebant. Sub quibus satis quidem bene valebat; at haud ita pridem ex improviso affectu suo catharroso præfocante, horis meridianis, cum olim nocturnis incideret, prehendebatur. Ille licet prioribus binis paroxysmis paullo benignior esset, vehementem tamen in pectore ronchum, magnamque sangninis ebullitionem habebat comites, & tandem bis sumto superius dicto remedio cujus formulam & nomen ignorat, in profundum desinebat somnum; a quo expergefactus, ad priorem redibat sanitatem. Hoc autem asthma, purpuraceæ statim sequebantur excretiones; quæ duo morbi genera ita invicem alternabant, ut retrocedens exanthema mox exciperet asthmatica suffocatio, & hæc vicissim, foras acta purpura, solveretur. Omnis hanc ob caussam vel levissima refrigeratio ipsi est infensissima; quippe quæ intus vertendo materiam purpuraceam, subito inducit præfocantem catharrum; qui nunquam non cum majori pulsus celeritate invadit; ægrumque decumbentem statim surgere cogit. Sudor præterea, qui purpuram comitatur, tam acertamque corrodens est, ut cutim non modo excoriet, verum quoque lintea exe-

exedat, quæ instar eorum, quæ cum spiritu vitrioli imbuta sunt, ad levissimum dilacerari possunt contactum. Ceterum nullas unquam fluxus hæmorrhoidalis sensit notas; nec nisi dolores in ofse sacro nonnunquam percepit; & denique bis quotannis venas in pedibus tundendas, detractis semper decem cruoris unciis, præbere solet.

JUDICIUM MEDICUM.

ORigo ac fundamentum cunctorum symptomatum, quibuscum vir conflictatur amplissimus, unice dyscrasiæ & acrimoniæ serosorum & lymphaticorum debetur humorum. Quando enim in tali corporis constitutione serum acre beneficio naturæ, aut quod idem est, vigore partium motricium internarum, ad exteriores, maximeque subcutaneos devolvitur tubulos, emergit inde purpura. Quod si vero per externas caussas, quas inter refrigeratio amplissimum locum occupat, serum istud excrementitium, ad interiora reprimitur, incumbit ad nervosa & tendinosa juncturarum ligamenta, eaque vellicando, acutissima producit dolorum tormenta. Neque raro fit, quod noxia istiusmodi materia, intus versa, sensibiles ventriculi & intestinorum tunicas obsideat, & tum sonti ca machinetur mala, velut spasmos, atroces dolores, flatulentias cum summa anxietate, inquietudines, alvi vel adstrictiones, vel etiam immoderata profluvia, quin & periculosas febres æque ac inflammationes.

Quemadmodum igitur dolorum ischiadicorum, & qui femora, atque crura post retrocedentem purpuram, in nostro occuparunt ægrotante, ratio ex proxime dictis clarissime perspici poterit: ita nec difficile erit, affectionum asthmaticarum, quas nocturno tempore pati soluit, & nomine catharri præfocantis exprimit, caussam perscrutari. Quando enim cunque acre purpuraceum serum, intus actum ad tunicas bronchiorum, quæ sunt exquisite sensibiles, irruit, spasmo illas reddit opportunas; quo constrictæ, sanguinis per vasa pulmonum liberiori circulo remoram injiciunt. Stagnantibus autem in pulmone succis, spirandi difficultas & præcordiorum anxietates protinus succedunt; & ob diuturniorem cruoris moram, serosa & subtilior portio ab eo secedit, & per glandulas bronchiales in tubum bronchiorum & asperæ arteriæ stillat, ronchumque ac copiosiorem muci excreationem caussatur. Adhæc in nostro casu est observatione dignum, purpuram per annos jam sedecim inhæsisse. cumque illa per cutim tam causticum fundi humorem, qui & cutim excoriat, & lintea corrodit, simulque insignem spargit fœtorem.

Quæ cum ita sint, merito jam meretur disquiri, undenam & ipsa lymphæ serique acrimonia, & hinc enata purpura, tanta ægrotantem occupans vetustate, suam traxerit originem. Hæc ut innotescat, scire primum licet, quod particulæ salsæ, sulphureæ, & omnes excrementitiæ, quæ partim ex ipsis alimentis cum corpore communicatur, partim in ipso sanguine, ob ejus continuum motum & attritum generantur, circulo humorum expedito ac libero existente, assidue per organa colatoria secernantur, & e corpore proscribantur. Quod si vero difficilis ac impeditus sit dictus ille succorum vitalium circuitus, & inde subortæ fuerint sanguinis stases, & vasorum excretoriorum obstructiones non fieri potest, quin sordes illæ recrementitiæ intus retineantur, atque sic totam sanguinis & humorum massam contaminent, ac nutritioni reddant ineptam. Cumprimis autem retardatur sanguinis per viscera imi ventris, maximeque hepar & lienem circulus, ad generandam scorbuticam dyscrasiam, permagnum conferre potest symbolum. Namque per principia constat medica, hepatis in œconomia vitali non alium esse usum, quam ut per vasculosam ipsius substantiam, partes impuræ, salsæ, & sulphureæ, quæ bilem constituunt, secernantur; lienis autem functionem in attenuando, & ad transitum per vasa minima adaptando sanguine esse positam. Quandocunque igitur vitalis

cruor

cruor, cujus per venam portæ, & hujus ope per hepar atque lienem transitus in naturali etiam statu existit difficilior, accedentibus variis caussis ægrius per hæc viscera progreditur, & impeditius, retentis per brevi ante dictas rationes biliosis & sulphureis sordibus, generatur humorum dyscrasia, nec prius, quam reserentur obstructa hæc viscera, & liber fluidorum cursus restituatur, radicitus exstirpari potest.

Adhæc impuritas ejusmodi humorum, ab ipsa eorundem stagnatione & efficitur, & adaugetur. Sicut enim cuncta in toto microcosmo fluida, si careant motu, vi externi caloris insignem corruptionem ac putredinem subire, constans & perpetua docet experientia: ita illud idem eo certius corporis animalis humoribus accidit, quo illi ex sua essentia ad putredinem sunt opportuniores. Quamobrem permultis mihi innotuit observationibus, quod morbi, ex sero impuro atque salso oriundi, veluti sunt variarum partium exulcerationes, scabies, tinea capitis, defluxiones seri salsi oculorum &c. si cum tumoribus glandularum subcutaneis fuerint complicati, non nisi discussis hisce tuberculis sanari potuerint: nec obscura videtur ratio; si enim glandulæ cutis, quæ depurandæ lymphæ serviunt, sunt obstructæ; nec lymphæ depuratio, nec etiam mali exinde suborti curatio obtineri poterit. Subinde mihi sæpius adnotare licuit, a lochiorum, vel mensium, vel quoque hæmorrhoidum fluxu cito suppresso, & purpuram & aliam humorum impuritatem protinus progeneratam; sed restitutis cruentis excretionibus, iterum exstirpatam fuisse: ubi caussa non nisi in stagnatione sanguinis per imi ventris viscera est quærenda. Verum chronicæ purpuræ caussa tantum non semper in contumaci viscerum, aut glandularum majorum & nobiliorum obstructione residet, & ob hancce rationem medicationem haud adeo facilem admittit.

Quibus præmissis, luculenter dispalescit, contumacissimæ illius ac diuturnæ purpuræ, qua noster sollicitatur ægrotans, proximam caussam, non modo in stagnatione humorum circa abdominis viscera, sed potius obstructione organorum depurationi sanguinis tributorum hærere. Cujus si primos prosequamur natales, occurrunt vita sedentaria, diuturni mœrores, neglecta sanguinis missio, & impeditus hæmorrhoidum fluor: quippe quorum omnium ea est indoles, ut generandæ sanguinis moli, labefactando partium solidarum robori, & hinc retardando humorum per abdominis viscera circulo, mirifice patrocinentur. Neque dubitabit, quin ex dictis caussis purpura, de qua sermo potissimum est, suam traxerit originem; qui consideraverit, eam mutato vitæ genere, animoque a mœroribus liberato, protinus velut exspirasse.

Sed jam docere operæ erit pretium, quanam ratione spinosum hoc sit adgrediendum malum? Et ex hac quæstione binæ propullulant aliæ, quarum prima symptomatum noxiorum illi junctorum convenientem tractationem, altera totius mali plenariam respicit exstirpationem. Quod primum attinet momentum, votis omnino potiemur, si quæ jam humoribus inest, acrem ac noxiam materiem per congrua emunctoria e corpore proscribemus. Quo nomine consultissimum erit, ut omni refrigeratione studiose vitata, corpus in æquali & perpetuo conservetur calore: quem in finem mane loco potus Theebois in lecto sorbillare præstabit decoctum calidum, ex radice chinæ, scorzoneræ, sarsaparillæ, & semine fœniculi confectum; quo etiam frigido in vicem potus ordinarii uti licebit. Quod si autem purpuraceum illud miasma, intus actum ad nervosas vel pulmonum vel intestinorum tunicas decubuerit; temperata discutientia & diaphoretica in usum vocare conveniet. Hæc inter meritis suis extollendus est spiritus bezoardicus Bussii, præsertim, si cum binis liquoris nostri anodyni partibus remixtus, ad quinquaginta guttas intra lectum mane capiatur. Nec minoris virtutis sunt pulveres bezoardici, ex antimonio diaphoretico, vel antimonii cerussa, cornu cervi

vi sine igne, cornu cervi usto, lapidibus cancrorum & cinnabari nativa præparata componendi; quorum efficacia eo præstantior erit, si iis unum vel alterum sulphuris aurati antimonii, ultimæ præcipitationis addatur granulum. Hoc idem illud est remedium, quo amplissimus æger ad mitigandas asthmaticas accessiones sæpius felici cum successu usus fuit; & insignem profecto meretur commendationem: siquidem drastica, quæ competit antimonialibus medicinis, vi orbatum, nec vomitum amplius, nec alvum movet: sed flatus dumtaxat pellendi, sudoremque egregie promovendi, pollet facultate. Habenda desuper alvinæ excretionis est ratio: sed sicuti perniciosissima in morbis purpuratis habetur alvi obstructio; ita etiam hanc moliri stimulantibus remediis, nihil aliud est, nisi oleum camino addere. Quicquid enim intestina ad spasmum proritare valet, illud quoque corticis cutanei constrictionem inducendo, & legitimum transpirationis successum impediendo, ad sordium excernendarum retropulsionem disponet. Idcirco ex laxantium farragine his in morbis, rhabarbarinis, mannatis, clysteribusque demulcentibus & emollientibus nec sunt tutiora, nec præstantiora.

Si itaque ad alteram nostrarum quæstionum progrediamur, quæ, quomodo radicitus extirpandus noster sit morbus, quærit; ardua sane provincia, ejusmodi in subjecto ætate provectiori firmius radicatum affectum curaturo imponitur. Neque tamen penitus est desperandum; siquidem, si temporis diuturnitas, & ægrotantis patientia remediorum vires secundaverint, sæpius votorum nos reddi compotes observamus. Et ego quidem in chronica tali purpura, acidulas Selteranas tepefactas, vel solas, vel tertia lactis asinini parte maritatas, non sine singulari fructu sæpissime adhibitas fuisse notavi. Hæ enim aquæ alcalinum fixum possident principium, vique hujus urinam potenter movent; atque cum lacte permixtæ, egregia dyscrasiam humorum salsam & acrem temperandi pollent virtute, nec sine ampla utilitate in doloribus arthriticis, & tussi pulmonali possunt usurpari. Deinceps ad secundam mali purpuracei curationem multum facit studiosa ab omni vino & cerevisia abstinentia; cujus in locum laudatum superius decoctum substituendum suadeo. Neque parum emolumenti expectare licet a corporis frequenti exercitatione, & aeris mutatione: quorum scoporum uterque institutis itineribus poterit obtineri.

Ex pharmacis, quæ nostro fini respondent, efficacissima sunt antimonialia, & cinnabarina, nec non tartarisata, quæ inter eminent regulus antimonii medicinalis, sulphur antimonii auratum tertiæ præcipitationis, panacea Glauberiana, sulphur auratum ex scoriis tartareis, cum solutione auri præcipitatum, cerussa antimonii, cinnabaris antimonii, tinctura antimonii acris &c. Excellens enim ac peculiaris, quam in glandularum obstructionibus reserandis, & progressu lymphatici laticis promovendo exserunt, est virtus; ob quam in morbis ex magna seri atque lymphæ impuritate subortis, conjuncto decoctorum aperientium usu, omnium remediorum vim longissime superant. Verum interponenda sunt laxantia, ne sordes acidæ, ac biliosæ, quæ per alvum eliminari debent, hac obstructa ad ipsam humorum massam retroabantur. Quo scopo salina neutiquam convenire, sed potius rhabarbarum cum manna & cremore tartari in aqua communi infusum, exhibendum esse supra diximus.

Ut denique specialius methodum proponam, quam in nostro ægrotante opportunissimam arbitror: suadeo, ut ille vernali potissimum ac autumnali tempore, infusum quoddam laxans rhabarbarinum, atque decoctum supra commendatum cum antimoniali remedio maritatum, per aliquod tempus adhibeat; ita tamen, ut illo per tres, hoc per quinque successive dies cum regimine diaphoretico utatur; eorumque alternantem usum per tres vel quatuor vices repetat. Neque pauci sunt ex impuritate lymphæ suborti, & purpuracei affectus, quos hac medendi ra-

ratione, divina favente gratia, feliciter expugnavi: quam ut in præsenti etiam casu Deus reddat felicem, ex imo pectore precor.

CASUS CXCII.

De pertinaci purpura scorbutica.

Nobilis prosapiæ fœmina, annorum quadraginta sex, temperamenti sanguineo-cholerici, naturæ admodum sensibilis, anno ætatis decimo demum octavo menses experta, sexto autem & trecesimo iisdem per vehementem animi adfectum prorsus orbata, varia exinde sanitatis incommoda, maxime sanguinis ebullitiones, ventriculi debilitatem, flatulentias, & catharrales adfectus sensit, iisque mitigandis venæsectiones æquinoctiales, & aquas Selteranas quotannis fere magno cum emolumento opposuit. Cumprimis autem præterita nuper æstate variis animi motibus, speciatim mœrore diuturno ob filiam carissimam variolis defunctam agitabatur; ubi notatu erat dignum, auditæ filiæ morte ipsam contremuisse, huncque tremorem singulis diebus eadem mortis hora rediisse, & tandem sponte cessasse. Decernebat itaque vacillantem ægritudinem aquis Selteranis oppugnare; sed consultus Medicus loco earum serum lactis, herbis antiscorbuticis & refrigerantibus, præsertim multa acetosa & portulaca alteratum, & quidem ad duas quotidie libras, nullis permissis vel conjunctis laxantibus, nyc stomachicis, bibendum suadebat. Mox autem primis potationis diebus pessime habebat inde, atque de ventriculi, hypochondriorum, & abdominis inflationibus dolorificis, inadpetentia, artuum rigida tensione, & subtili spastica undulatione, ut quieta sedere non posset, sed hinc inde ambulare, & discurrere cogeretur, articulorum in manibus & pedibus tumore &c. conquerebatur. De quibus admonitus Medicus, potationis urgebat continuationem, & omnia sponte disparitura spondebat. His freta ægrotans, in quartam hebdomadem protrahebat curam; sed incommoda neutiquam cedebant; tantum abest, ut indies potius invalescerent; unde perterrita Medicum denuo consulebat, & ab illo essentiam quandam nervinam, sapore cochleariam, odore sal volatile prodentem accipiebat. Sumta hujus unica dosi, lecto protinus adfigebatur, de artuum tremore, frigore tamen vacuo, cordis & præcordiorum angustiis, sudoreque frigido per biduum querula. Tertio die tremor ille concussorius artuum adeo revertabatur vehemens, ut lectus simul quateretur, subsequente præcordiorum anxietate, sudoreque tamen calido. Et hæ adfectiones incerto circuitu per aliquod tempus inhærebant, adeo ut per duos tresve dies quotidie recurrerent totidemque diebus conquiescerent.

Quæ scena cum per binas durasset hebdomades, alter medicus per litteras in consilium vocabatur: qui missa mixtura, ex aquis diapnoicis & antispamodicis, absorbentibus citratis, nitro depurato, speciebus de hyacintho, cinnabari antimonii, spiritu nitri dulci confecta, sub paroxysmo assumenda: nec non pulvere digestivo nitroso, atque essentia ex scordio, pimpinella, millefolio, & gentiana rubra parata, id effecit, ut singula mitigarentur, cordis angor & artuum tremor plane cessaret, nec nisi per intervalla calor cum sequente sudore invaderet, eaque accessione finita ægrotans e lecto surgere, atque cibum cum adpetitu capere posset. Tandem medicus ad explorandum coram & curatius morbi statum accitur, qui accedens ægram extra lectum, bono cum adpetitu comedentem, & satis alacrem deprehendebat; sed post quemvis finitum sudorem, bis vel ter de die redeuntem, linteamina corporis cum recentibus in conclavi frigidulo permutantem, simul autem purpuram, brachia & manus obsidentem, adque tergum & pectus semet extendentem animadvertebat. Unde judicabat, purpuram per linteorum mutationes sæpius retrocessisse, & per paroxysmos iterum expulsam fuisse. Namque per biduum tribus quotidie paroxysmis, cum oris siccitate,

tate, calore & siti incipientibus, & post horę decursum in copiosum sudorem desinentibus corripiebatur, intercedente unica tantum die intercalari, quam rursus bini una dumtaxat accessione, eaque leni, post meridiem infesti excipiebant. Hinc spem plenariæ euphoriæ quidem concipiebat, sed inanem; siquidem paucis post diebus paroxysmus denuo cum præcordiorum angustia, vehementi calore, præsertim pedum, ultro citroque cursitante, cum enormi sudore ingruebat, qui sudor, nisi linteis calidis sæpius detergeretur, facile per cutem refrigescebat, & dolores artuum post se trahebat. Hanc accessionem sequenti die hora quarta matutina sequebatur nova, tanto artuum tremore, & præcordiorum anxietate infesta, ut adstantes de vita metuerent, quæ per totam diem inhærens, circa vesperam demum nonnihil remittebat, postridie bis, tertia vero die semel reversura, tumque cum interno horrore & tanta cordis oppressione invadens, ut fusis per integram horam lacrymis, nonnihil solatii demum perciperet. Fuit autem observatione dignum, quod ante ingruentem paroxysmum excretio illa purpuracea in brachiis penitus disparuerit, sub eo ipso vero ad cutim, cum levamine, & redeunte animi antea dejecti alacritate, expulsa rursus fuerit.

Hæc tragica vehementium accessionum scena ludebatur ab ultima Augusti, ad quartam usque Septembris diem. Circa hoc tempus aliud quoddam symptoma reliquis accedebat, quo ægrotans, si vel unicum jusculis, vel cremoris hordei ac avenæ sumeret cochlear, protinus sputum limpidæ, tenacis tamen pituitæ incidebat; comesto autem solidiori cibo ab hac immunis erat molestia. Ab hoc quoque tempore purpura, parvis hinc inde furunculis intermixta, constantius & pertinacius per aliquot dies in cute comparebat, cum sudoribus, sine tamen præcordiorum angustia permanentibus. Verum levamen, quod in hoc rerum statu percipiebat, haud diu durabat: siquidem paucis post diebus retrocedente per noctem ex improviso purpura, febriles paroxysmi cum cordis palpitatione, membrorum lassitudine, somnolentia, & utriusque hypochondrii flatulenta ac dolorifica tensione stipati recrudescebant. Urina per totum morbi decursum, admodum varia reddebatur, mox aquæ instar limpida, & assumto potu copiosior, mox rubicunda cum simili sedimento.

Opposita huic polymorpho malo medicamina fuerunt absorbentia simplicia, & succo citri nupta, antimoniata fixa, leniter nitrosa, antispasmodica, diapnoisca, tonica, velut lapides cancrorum citrati, mater perlarum, cornu cervi sine & cum igne præparatum, pulvis Marchionis, corallia rubra, species de hyacintho &c. Mixtura ex spiritu nitri dulci, essentia pimpinellæ, scordii & mixtura simplici parata, in expellenda, si retrocesserat, purpura egregiam locabat operam. Usurpatæ porro sunt emulsiones, cum aquis cordialibus, diapnoicis & antispasmodicis; interposito per vacuos a febre dies, laxantium lenissimorum, ex rhabarbaro, manna, & tartaro solubili confectorum, nec non clysterum ex floribus chamemæli cum cremore avenæ coctis, oleo olivarum, sali culinari vel nitro præparatorum usu. Non minus crebro sorbillata fuerunt juscula medicata, cum radice cichorei, scorzoneræ, fœniculi, & succo aurantiorum alterata; & pro potu denique decoctum cornu cervi, cum radicæ scorzoneræ, sarsaparillæ, liquiritiæ & semine fœniculi confectum inserviit.

Quæ cuncta subsidia, quum nec purpuræ subigendæ, nec immoderatis & perpetuis fere sudoribus coercendis, nec avertendis paroxysmis sufficerent, aquas Selteranas, quas ægra quotannis summo cum levamine potare sueverat, in usum vocare consultum putabat medicus; easque per primum octiduum, ad eluendam ex ventriculo & intestinis pituitam solas, deinceps cum lacte asinino temperatas adhiberi jubebat. Præmisso igitur blando laxante, bibendi fiebat initium, ad quatuor usque libras ascendendo, & in ea dosi per aliquot dies subsistendo: quum vero nec per alvum, nec urinam sufficien-

cienter excernerentur aquæ, ſed potius cum ſebſequentibus ventriculi flatulentiis & hypochondriorum doloribus reſtitarent: mox more ipſi afflictæ mulieri alias ſueto, ad duos nimirum urceos, qui ad minimum ſeptem libras continebant, potandæ decernebantur, addita pro ſubducendo ventre alternis diebus mannæ uncia. Tum deſideratum edebant effectum; utpote, iis per alvum pariter ac urinam prompte redditis, cibi cupiditas, ſomnus, atque vires redibant, hypochondriorum moleſta inflatio evaneſcebat, atque purpura, cum ceſſantibus ſudoribus, ſquamatim decidebat. Neque vero omnem deliteſcentis cujuſdam mali metum detrahebant perſeverantes adhuc febriles motus, qui hora pomeridiana quarta cum pedum quadam refrigeratione, & ſubſequente ſanguinis ebullitione adfligentes, ad ſextam veſpertinam quotidie durabant. Et, quod notatu dignum erat, fontem iſtum cum lacte aſinino confuſum morbi ſequebatur exacerbatio; ſolum vero illud lac, experimenti cauſſa ſumtum, lactis alias impatiens, optime ferebat, adeo ut per eam diem febrilis etiam acceſſio dederit inducias.

Interim ſpes manebat firma, fore, ut ex continuato harum aquarum, per quatuordecim jam dies potarum uſu, malum adhuc ſuperaretur. Verum præter omnem ſpem & opinionem tum recidebat conſuetus paroxyſmus, corporis languore, ſomnolentia, frigore, ſudore, ſiti, oris ſiccitate, pedum refrigeratione, continua præcordiorum ſudantium anguſtia, ac difficili ſpiratione ſtipatus; quo lecto prorſus affigebatur ægrotans. Circumſtantes, conſilii inopes, propinabant ſtatim pulverem ita dictum vitalem Hallenſium, quem ſudor excipiebat copioſus. Conſultus mox per litteras medicus mittebat pulverem ex antimonii diaphoretici, nitri depurati, cinnabaris nativæ ſcrupulis duobus, pulveris Marchionis ſcrupulis quatuor, caſtoreique ſcrupulo uno paratum, & in decem partes diviſum. Quarum una veſperi ſumta, major ſanguinis ebullitio ſomnum turbans, & dolores cardialgici inde ſequi videbantur; neque alteram alius excipiebat effectus. Quid multis? antiqua ſymptomatum ſcena ludi incipiebat: nam ſudores immodici, cordis tremor & anxietas, cum meticuloſitate quadam, terroribus, pavoribuſque conjuncta, capitis dolores, ſitis, oris ſiccitas, & inadpetentia turmatim recurrebant; neque ſudores iſtos, punctorium cuti ſenſum inferentes, ulla purpuræ comitabatur effloreſcentia. Scire quoque refert, pedes continuo ſudore, eoque frigidulo maduiſſe; ſuperiori corpore haud æque inſudante.

Hoc in rerum ſtatu ad coercendos potiſſimum ſudores, porrigebatur pulvis ex lapidum cancrorum, coralliorum rubrorum, nitri depurati, pulveris Pannonici rubri ana ſcrupulis duobus, ſpecierum de hyacintho drachma dimidia, croci martis antimoniati Stahlii ſcrupulo compoſitus; dabatur mixtura ex tincturæ coralliorum, martis tartariſatæ Ludovici, ſpiritus nitri dulcis, & ſyrupi papaveris rhæados æquali portione concinnata. Nec his vero operæ pretium facientibus, pilulæ, quæ habebant extracti cardui benedicti, centaurii minoris, trifolii aquatici, antimonii diaphoretici martialis Ludovici ana grana quindecim, mane deglutiendæ; a meridie tinctura martis Zwœlfferi capienda, & veſperi aſſumendus pulvis, ex coralliorum rubrorum, matris perlarum, eboris ſine igne parati ana drachma, ſpecierum de hyacintho, & antihectici Poterii ana drachma dimidia concinnatus exhibebatur.

Sub horum uſu ad meliorem inclinare videbatur valetudinem, adeo ut paroxyſmis extra lectum perfungi potuerit; hi vero ſingulis diebus per horam anticipabant: & pedes, adhibitis in caſum frictionibus, frigore pariter ac dolore continuo infeſtabantur. Verum enimvero infidum illud malum paullo poſt ſummo cum impetu recruduit, & ægram hucuſque, recenſitis ſymptomatibus immerſam detinet. Illa ceterum valde eſt ſenſibilis, & medicamenta calidiora, caſtoreum, volatilia, myrrhata, aloetica, pilulas Becherianas minime ferre poteſt.

Quæ quum ita sint, & periculum in mora videatur positum, expetit sibi consilium curatorium, præservatorium, & diæteticum.

CONSULTATIO.

Ferox, tædiique plenus morbus, quocum fœmina generosa, corpore teneriori, animo sensibiliori, & succis ob cohibita menstrua impuris prædita, per longum tempus conflictatur, purpuræ scorbuticæ nomen meretur. Cujus quidem materialis caussa, quæ est acre serum, in nervosis ac motricibus potissimum residet partibus, quas stimulando, atque vellicando ad præternaturales, & spasmodicas proritat commotiones, atque sic caussam præbet, quo omnes œconomiæ vitalis functiones turbentur ac destruantur. Quemadmodum vero hæc in plerisque purpuratis contingere solent affectibus; ita in nostro speciatim casu adhuc quædam occurrunt momenta, quæ cuncta symptomata ut graviora, sic & diuturniora reddunt. Ut enim sensibiliorem ac debiliorem generis nervosi constitutionem silentio prætermittam, qua prædici præ aliis decumbunt gravius: ipsa remediorum, quibus usa est, farrago, nec non animi vehementiores affectus, regimen inordinatum, & frigus corpori liberalius admissum, atque hinc intus versa purpuracea materia, peculiarem merentur considerationem. Nam sicut nimius medicaminum usus magno reconvalescentiæ est impedimento: ita miasma illud exanthematicum, si sæpius retropellatur, longe deteriorem & virulentam velut acquirit indolem; qua non solum truculentiora machinatur mala, verum tam fixam quoque sedem occupat, ut ægerrime possit eliminari. Non igitur mirum est, quod adhibita hucusque artis præsidia, quæ corrigendæ pariter ac excernendę materię peccanti a Medicis, laude digno conatu destinata videntur, temperantia, diaphoretica & antispasmodica, votis nondum responderint. Nec improbarem commendatum fontis Selterani tam solius, quam lacte asinino nupti usum; sed optassem, ut prius ope blādorum laxantium; & clysterum primæ regiones, curatius fuissent purgatæ.

Quicquid vero sit, in eo jam cardo rei vertitur, ut ostendam, qua ratione malo huic firmius radicato liceat mederi. Et hoc fine primam esse oportere curam arbitror, quo materia subtilis purpuracea ex vitæ penetralibus ad corporis superficiem expellatur; quod impetraturos nos esse confido, ope pulveris hunc in modum conficiendi: Recipe pulveris Marchionis drachmas duas, antimonii diaphoretici, succini præparati, cornu cervi usti ana drachmam, nitri depurati scrupulos duos, cinnabaris nativæ præparatæ scrupulos M. F. pulvis, div. in 8. part. & bis terve quotidie assumatur. Huic crebro juvabit interponere unum vel alterum cochlear potionis analepticæ, & leniter diaphoreticæ, quæ sic habet: Recipe aquæ florum sambuci, cardui benedicti, melissæ citratæ, cerasorum nigrorum, ana uncias duas, matris perlarum drachmam, succi citri, syrupi papaveris albi ana drachmas duas. M. D.

Deinceps commendo liquorem meum anodyno-mineralem, cujus cum spiritu bezoardico Bussii mixti, triginta guttæ vel mane vel vesperi capiantur: pollet enim vi præstanti spasmos sedandi; lenem transpirationem promovendi, & materiam exanthematicam ad corporis corticem dejiciendi; majorique his in morbis cum fructu usurpatur, quam spiritus ille nitri dulcis, cujus in historia morbi fit mentio, & quem ex spiritu inflammabili, & vini rectificatissimo, in observationibus meis chymicis parandum docui. Neque erit alienum, decocto jam descripto, & ex rasura cornu cervi, radicibus scorzoneræ, sarsaparillæ, liquiritiæ, & semine fœniculi confecto, ulterius & pro potu ordinario, & pro remediorum vehiculo uti.

Ad alvum porro liquandam, & sordes e primis regionibus vacuandas, egregiam virtutem præstabit pulvis rhabarbari, qui vesperi ad scrupulos duos ex aqua frigida fontana bis quavis hebdomade propina-

pinari potest; species autem de hyacintho, ob vim, quam obtinet adstrictivam, illi pulveri addere ineptum est. Neque minus huic scopo respondent clysteres, ex juris gallinacei libra una, olei amygdalarum dulcium, & florum chamomillæ unciis duabus vel tribus parati; quippe qui tensas spasmo fibras emolliunt, & impuritates blande subducunt.

His denique recta vivendi ratio conjungatur, necesse est; in qua cumprimis calor conclavis, in quo degit, moderate calidus ac æqualis esse debet: & consultius erit, ante purpuræ eruptionem, in lecto se continere, & linteaminum mutationem differre, aut cautissime instituere. Victus sit facilis, nec confert multis vesci carnibus, sed potius jusculis avenaceis, vitello ovi permixtis, vel gallinaceis, cum radice scorzoneræ, cichorei, & succo citri vel aurantiorum alteratis, frequenter uti. Ceterum si vernalis accesserit tempestas, auctor sum suasorque, ut ægra fontem Selteranum vel solum, vel lacti asinino, si tulerit ventriculus, nuptum adhibeat, eoque bis quotannis, conjuncta duplici venæsectione, utatur.

CASUS CXCIII.

De purpura alba & rubra, cum summa generis nervosi debilitate conjuncta.

DUos ultra triginta annos nata fœmina, vegeta quidem sanitate, & acuto hilarique ingenio a natura instructa fuit; at per varios in tenera jam juventute casus fracta, morborum vi omnino succumbere debuit. Nam juvencula adhuc, ob matrem, quæ noverca erat, cancro mammarum affectam, non solum curis domesticis sola præesse, verum etiam matri ægrotæ, non sine insigni fastidio, assistere cogebatur: unde ipsa quoque parum valuit, & cumprimis febrem aliquando intermittentem incidit, quæ consulto suppressa, futuris procul omni dubio primam caussam præbuit ægritudinibus. Matre defuncta, pater cœpit ægrotare; cui iterum a manu esse debuit; licet purpura per tres menses admodum gravi, & calidioribus medicinis oppugnata laboraverit. Tandem hoc quoque morte extincto, multis mœroribus oppressa, valetudinariam egit vitam; & hujus caussa fontem Selteranum potavit, eo effectu, ut finita potatione, critica ac salutari corriperetur diarrhœa.

Paullo post, annus ætatis erat vigesimus sextus, mihi nupta, & brevi ante nuptias gravissimis ob caussam coram judicio gerendam, solicitudinibus, aliisque animi adfectibus agitata, indeque capitis horrendis doloribus, quin pridie nuptiarum magno rigore ac frigore correpta, ac ipsa denique festiva die saltando vehementer exæstuata, postridie lunare tributum, licet debitum nondum adesset tempus, persolvere cœpit. Huic fluori statim insignis jungebatur sitis, quam nec Selteranis acidulis solis, nec iisdem cum vino maritatis explere valebat. Interim ego, negotiorum caussa per duos tresve dies peregre factus redux, uxorem meam, purpura maligna rubra & alba per totum corpus occupatam, magnoque pectoris ardore & oppressione, nec non vigiliis infestatam deprehendi. Purpura in cruribus ac abdomine hinc inde exulcerationes producebat: neque tamen minus datis emulsionibus, pulveribusque nitrosis, ac fixis bezoardicis, exsiccabat, & cum reliquis symptomatibus, Deo sint gratiæ, evanescebat.

Verum cum sequenti, qui erat Augustus, mense utero inciperet gerere, vacillabat rursus valetudo, quamvis gestationis tempore bis sanguis e pede mitteretur; siquidem primum ardorem præcordiorum, & alvinam obstructionem; progrediente graviditate œdematosum pedum tumorem, & brevi ante partum erysipelas pedum, crudelissimis doloribus stipatum pati debuit; quæ fœtu in lucem edito omnia conquiescebant. Sed in puerperio purpura denuo efflorescebat; & purgatio uterina larga quidem suc-

succedebat quantitate; fundebatur autem serosus dumtaxat humor, insigni acrimonia imbutus, & intolerabili fœtore nares feriens. Præterea corpus adeo contabescebat, ut febre eam hectica extenuari crederes: & denique infans, quarta post partum septimana, morte raptus, vehementem creabat mærorem. Quamobrem finito puerperio, fontem Selteranum ipsi ad scatebram bibendum ordinavi; unde factum est, ut per unum alterumve annum, accedente legitimo menstruorum fluxu; licet extenuata, satis bene valeret. Verum ante quatuor annos rursus impraegnata, variisque simul ægritudinibus, præsertim febre tertiana, affecta fuit; quæ ope pilularum balsamicarum oppugnatæ & mitigatæ, non impedierunt, quo minus debito tempore felicem ederet partum.

Abhinc vero parere desiit; vitamque multis adfectionibus immersam, misera traxit, quales hucusque fuerunt vehementes capitis dolores, perpetua pedum refrigeratio, contumax alvi obstructio, assidua sitis, ardens circa cordis scrobiculum sensatio, corporis contabescentia, & molestus languor, adpetitus inconstantia, & menstruorum parcior fluxus. Ante aliquot annos post gravem cardialgiam, vomitus patiebatur, & per illos frusta sebacea magnitudine nucis juglandis reddebat: quos secundaturus, lene exhibebam vomitorium, quod tantus artuum extremorum tremor, inanisque vomendi conatus excipiebat, ut blandum anodynum ex aqua liliorum convallium spirituosa ipsi propinare deberem, quo sumto parum biliosi humoris magno cum impetu eructabat. Hinc abstinui a vomitoriorum exhibitione, & laxantibus pugnavi; sed hæc qualiacunque, sive sal Sedlicense, sive aperitivum Hoffmanni, sive potiunculæ mannatæ, sive pilulæ balsamicæ per aliquot dies continuatæ fuerint, nunquam respondebant rite votis: quid? quod mannatas potiones, quas abhorrebat, statim vomitu reddiderit. Calidioribus ac resinosis medicaminibus uti, ob debiliorem generis nervosi constitutionem, nequiquam ausus fui; & quod peculiari dignum est animadversione, omnes orthostadia aversatur medicinas, lecto autem per auctum morbi impetum affixa, eas cum voluptate pariter ac egregio fructu capit. Liquor anodyno-mineralis uti semper, ita adhuc etiam, si præcordiorum anxietates, & spasmodicæ motiones nimis urgeant, levamen infert; sed eo sumto, plerumque molestissimi suboriuntur ructus, & ultra duodecim horas atrociter infestant. Suaveolentia, inque primis balsamum vitæ, utut ambra privatum, summo fastidio aversatur, Ex cibis viliores amat, delicatioribus non delectatur; vino, licet parcius, utitur; nonnunquam tamen rarius potum calidum Theebois vel Coffee, lacti nuptum sorbet, frequentius autem loco fabarum Coffee, ex amygdalis tostis sibimet decoctum parat, quippe quæ ob unctuosum, quod fovent, principium, alvo lubricandæ inservire perhibentur. Hujus etiam lubricitatem ope humectantium, ac seri lactis ad mentem illustris Hoffmanni parati adjuvare, sed incassum tentavi. Sub epulis porro ad juvandam vim digestivam, Elixir viscerale Hoffmanni propinavi; nec non aquas Selteranas, balnea ex aqua dulci, & tepidiora pediluvia, a quibus tamen capitis dolores exacerbari putat, in usum vocavi.

Omnium vero irritus hucusque fuit effectus; alvus quotidie quidem respondet, sed arte liquari non potest; urina plerumque aquosa, interdum turbulenta instar spissioris cerevisiæ, absque coctionis signis mingitur; pulsus citatior semper & parvus, quandoque micans fertur; somnus est turbulentus; sanguis e vena detractus, olim siccior ac spissior adparuit, jam laudabili consistentia præditus videtur; & animus, a prima juventute semper hilaris, magis morosus ac dejectus redditur. Ad hæc per integrum, qui novissimus est, annum, quavis vespera ingenti corporis frigore percellitur, quod calor pungens & mordax excipit, & hunc rarissime levis mador sequitur; quo exhalante, bene habere videtur,

tur, cessante vero spirandi suboritur angustia, & pectoris oppressio. Quo in spasmodico, qualis mihi videtur, affectu consilii sum inops; & licet ex mente cujusdam Medici thermas Carolinas, quas uxori meæ proficuas ipse judico, adhibere vellem; metuo tamen, ne, cum corpus nulla arte purgari, neque ideo ad hanc curationem præparari potest, majus exinde propullulet damnum. Quare abs te peto, Vir Experientissime, ut me doceas, quæ in morbo hoc intricato sint profutura.

RESPONSIO CONSULTATORIA.

Quæ mihi, Vir Prænobilissime, de gravi & diuturna amantissimę Tuę uxoris prescripsisti ægritudine, luculenter testantur, eam insigni generis nervosi debilitate laborare; qua præsertim magnus ille alimentorum canalis, ventriculum puto & intestina affecta, & hinc spasmodicis pariter ac flatulentis obnoxia videntur affectionibus. Ubicunque vero solidæ & motrices partes a vigore & robore suo naturali dejectæ sunt; ibi succorum quoque vitalium legitimus cursus admodum retardatur, salutares quoque excretiones imminuuntur, & hinc dyscrasia humorum scorbutica, infelix multorum malorum mater, progeneratur. Atque si omnes casus, quos a teneris annis lectissimę feminę sustinendos fuisse percepi, rite consideravero, hac in mea sententia insigniter confirmor. Namque quo sensibiliorem ac teneriorem a natura nacta fuit corporis constitutionem; eo majori ad irregulares motiones promptitudine nervosum systema inter duriorem, quam sub matris novercæ regimine sustinuit, educationem imbui debuit. Cohibita subinde febris intermittens, & hinc intus acta materies morbifica, primum dyscrasiæ humorum dedit pabulum; quæ, aucta, per insequentes ob parentis ægritudinem mœrores, partium solidarum debilitate, & hinc retardato fluidorum motu, nec non excretionum libero successu, mirum in modum omnino crevit, & in purpuratam tum temporis desiit efflorescentiam. Qua forsan non radicitus persanata, laudabili quidem instituto, nec infelici cum effectu adhibitæ fuerunt aquæ Selteranæ: verum insequuta animi graviora pathemata pessum dederunt speratam salutem. Commotis enim inde solidis æque ac fluidis partibus, febriles primum exceperunt molestiæ, quæ, ex agitato sub iis per fortiorem saltationem corpore, rubram & albam post se traxerunt purpuram. Cujus noxia materies, cum ob imbecillitatem partium motricium, haud sufficienter e corpore fuit proscripta, accedente graviditate, & hinc labefactato magis robore, novam affectavit eruptionem; qua neutiquam potita, ardentem in scrobiculo cordis dolorem, nec non erysipelaceum in pede produxit tumorem. Quamobrem rectissime sub finem puerperii adhibitas credo acidulas Selteranas; quippe quæ acrimoniam succorum vitalium temperando, motum eorumdem progressivum facilitando, & uterinum fluxum restituendo, permagno utique sanitati fuerunt præsidio. Verum enimvero, quum legitimum partibus solidis nondum rediisse videatur robur, non mirum est, quod insequuta nova imprægnatione, & accedente forsitan in victu errore, tertiana febris, eaque superata, post enixum fœtum, varia propullulaverint symptomata: quorum ad hanc usque diem adfligentium potissima sunt capitis dolores, assidua sitis, continuum extremorum, maxime pedum frigus, ardens circa cordis scrobiculum sensus; insignis virium languor; dejectus ciborum adpetitus, & vomitus, iique sebacei. Mea quidem sententia omnes hæ adfectiones nimiæ systematis nervosi, maxime ventriculi ac intestinorum debilitati, & hinc pendenti ad motus irregulares promptitudini, maximam partem debentur. Nam si primæ regiones spasmo obsidentur, oriuntur primum sebacei vomitus; deinceps sanguis in libero per imum ventrem circuitu præpeditus majori ad caput ruit quantitate, ejusque vasa distendendo, cephalalgiam parit. Idem cruor copiosius ad pręcordia versus, ho-

horum vasa nimium infarciendo, pectoris oppressionem, & anxietates inducit; eminus autem, minori copia & impetu per exteriores artus progrediens, ad eorundem perpetuum frigus multum disponit. Quemadmodum vero spasmos plerumque atonia sequitur; ita hac in ventriculo ac intestinis locum occupante, perit ciborum adpetitus, legitima digestio, vegeta sordium per alvum excretio, & inde multæ generantur cruditates, quæ accumulatæ, vellicando novam spasmorum præbent occasionem.

Quo facilius vero fuit, pathologicam præsentis mali explicationem suppeditare: eo erit difficilius, illud temporis vetustate corruptum, & in habitum degeneratum in tam sensibili subjecto debellare. Ipsa profecto pharmaco-mania, qua ejusmodi ęgrotantes simul laborare deprehenduntur, & per quam varietate medicorum æque ac remediorum delectantur, ipsis magno cedit impedimento, quo minus desideratam morbi medelam assequantur. Nam nimio remediorum, cumprimis si minus convenerint, usu nihil sane ad labefactandum partium solidarum robur, & hinc protrahendam morbi diuturnitatem, ferme opportunius occurrit. Non equidem circa usurpata in præsenti casu hactenus subsidia quidpiam monendum habeo; tantum abest, ut ea morbi caussa ex omni parte congrua fuisse arbitrer; neque vero præstantissimarum medicinarum accumulatum usum prodesse statuo. Quamobrem suadeo, ut jam mittantur cuncta pharmaca; nec nisi diæteticis potissimum pugnetur præsidiis. Ex his omni laude major est cœli, aerisque mutatio; quam ut lectissima mulier, conjuncta corporis moderata exercitatione, sibi habeat commendatam, etiam atque etiam hortor. Deinceps potationem lactis asinini, cum acidulis Selteranis æquali pondere maritati, admodum ipsi proficuam æstimo, cujus quotidie tres mensuras sorbillare expediet. Non minus suis meritis extolli meretur creber usus jusculorum medicatorum, quæ ex carnibus vitulinis, vel bovinis potissimum assis, additis radice graminis, cichorei, fœniculi, asparagi, petroselini, succoque citri vel aurantiorum parari possunt. Sub epulis denique capiendas suadeo quinquaginta guttas Elixirii balsamico-visceralis, quale in Notis ad Poterium cum vino Hungarico conficiendum docui. Reliqua tuæ, vir Prænobilissime, dijudicationi relinquo; & ut summum Numen instituendam curationem clementer secundet, ex imo pectore precor.

CASUS CXCIV.

De febre purpurata puerperarum pro novo & incognito morbo habita.

Puerperis per aliquod tempus infensum fuit malum quoddam, quod eas sequenti potissimum adoritur ratione. Secundo videlicet vel tertio a partu die percelluntur ex improviso quodam horrore, quem protinus ingens calor, cum summa pectoris oppressione, crebris suspiriis, & lochiorum retentione stipatus insequitur. Post aliquot dies pustulæ miliares per totum corpus, maxime per præcordia, conjunctis delirii, nervorumque subsultibus efflorescunt; quarum malignitate, plus minus majori, pleræque oppressæ, vel circa quintam, vel etiam decimam morbi diem exstinguuntur.

Habitus eo usque hic atrox affectus pro febre miliari maligna; & efficacissimis alexipharmacis, regimine quieto, & temperate calido, adplicatione vesicatoriorum æque ac siccarum cucurbitularum oppugnatus fuit; sed frustraneus omnium fuit effectus, & semper docta arte plus valuit malum. Idcirco doceri avemus, anne illud exstirpandi ac superandi nullum occurrat remedium?

Consilium celebrioris cujusdam Medici.

Difficultas purpuræ rubræ pariter ac albæ, quæ puerperas potissimum occidit, medendi meo arbitrio in eo consistit, quod rigor, quem vocant la-

ctum uno cum ea maligna purpurata febre incidat tempore. Quemadmodum vero utriusque mali caussa magis in humorum serosorum, quam ipsius purpurę sanguineæ vitio quærenda videtur: ita neutri eorum venæsectiones, nec sudationes conveniunt. Illæ enim transpirationis insensibilis successum remorantur; hæ tenuissimum secum vehendo serum, spissius una cum maligno miasmate relinquunt. Hinc sequenti via tutissime licet incedere, qua fœminis adhuc gravidis, instanti puerperii tempore ea porriguntur remedia, quæ lympham atque serum depurandi virtute pollent. Quo quidem nomine magnam laudem merentur salina, antiscorbutica, velut est carduus benedictus, angelica, contrajerva &c. cum absorbentibus marinis ut matre perlarum, ostreis, conchis, dente hippopotami, coralliis, & cornu cervi maritata. Neque in subjectis quibusdam alienum est, balneis siccis, ac vaporosis uti; in quibus cutim vel fricare, vel etiam scarificare nonnunquam expedit; eo, quod tali ratione multum impurioris seri cum sanguine detrahitur.

Post enixum vero fœtum, operæ pretium exhibet pulvis Anglicanus, de Kent dictus, cujus vel solius, vel cum pulvere Marchionis remixti sexaginta grana singulis tribus horis vel ex aqua florum sambuci & fragorum, vel emulsione quadam sunt propinanda. Vesperi mixtura ex diascordio Fracastorii, Theriaca, nitro, succo citri, & aceto rutaceo conflata cum aqua cinnamomi sine vino porrigenda est. Quod si vero hystericæ jungantur commotiones, abs re erit, missa illa mixtura, ne lochia cohibeantur, castoreum camphoræ nuptum in pulvere exhibere. Ubicunque etiam immodicæ alvi fluxiones accedunt, pulveres ex coralliis, theriaca cœlesti, bolo & terra sigillata parati, egregiam pollicentur utilitatem.

Contra vero ab omnibus essentiis, & aliis quibuscunque spirituosis medicinis cavendum: quoniam humorum ebullitiones exacerbant, & motrices partes ad spasmodicas proritant commotiones. Sicuti enim non decet humorum impetum adjuvare; ita quoque eo respicere oportet medicum, ut excretio malignæ materiæ per cutis spiracula, non in sudoris, quin potius madoris forma, in perpetuo conservetur successu. Quem in finem regimen temperate calidum, tam ratione conclavis, quam lectorum & integumentorum servari debet: nec in potus ordinarii, qui largior sit, vicem quidquam decocto cornu cervi, cum succo citri permixto commodius exhibetur. Reliqua, quæ forsan pro varia ægrarum constitutione occurrunt, symptomata, cujusvis medici præsentis judicio oppugnanda relinquuntur: in quibus omnibus id adhuc monendum duco, ne ea remedia, quibus febri purpuratæ succurritur, rigori sic dicto lacteo sint contraria. Sic enim nullum foveo dubium, fore ut divina favente gratia, prudens medici manus malo plus valeat.

RESPONSIO CONSULTATORIA.

PUrpuratæ febres nostris in regionibus, Misnia potissimum ac Saxonia, per multos jam annos, puerperis, ut familiariores, ita sæpius quoque lethales sunt. Quum enim ante quinquaginta adhuc annos in nostris oris incognitę prorsus essent; tum temporis Lipsiæ primum puerperis infensæ cœperunt esse, & ideo febres purpuratæ Lipsiensium vocabantur. Post ad vicinas quoque urbes, Halam Saxonum, Leucopetram, Naumburgum, & alias devenit malum; atque sensim latius serpendo, circulo tandem Saxoniæ inferiori inhæsit. Neque vero puerperæ duntaxat, sed & aliæ mulieres, quin viri etiam hujus morbi tyrannidem experiuntur, adeo, ut quosdam cito jugulet, alios ad plures menses discruciet. Hinc nata est purpuræ in chronicam & acutam divisio; quarum illa periculi expers, nec febre stipata, diuturnitate dumtaxat molesta est; hæc febre, & vitæ discrimine nunquam caret. Utrumque purpuræ genus, pro subjectorum, quæ adoritur, varietate, aut tempestatis diversitate, plus minus periculosa machina-

natur mala. Quemadmodum enim chronica, si scorbutica invadit corpora, & longior & atrocior observatur: ita quoque acuta, si per tempestatum incongruas ac subitaneas mutationes, in subjectis, quæ ex malo vivendi genere impuris scatent succis, incidit, malignior & periculosior deprehenditur. Omnis quoque purpura vel rubra est, vel alba; hæc ut plurimum mali moris existit, & perniciosior, quam illa: siquidem ubi febribus acutis, variolis, morbillis, uti sæpissime fit, conjungitur, funestum tantum non semper prænunciat eventum.

Caussam atrocis hujus mali in lymphæ vappidæ, ac velut corrosivæ vitio hærere, vero est simillimum. Namque notissimum est, lymphaticum illum rorem diuturniori in tubulis & diverticulis glandulosis mora ac stagnatione, acerrimum reddi & causticum: qui, si cum massa sanguinis ad interiora rursus vehatur, & ad nervosas partes decumbat, introducit ea symptomata, quæ purpuram antecedunt, atque comitantur. Hæc sunt insignes præcordiorum anxietates, pectoris oppressiones, angores, inquietudines, tensivi ac spasmodici artuum dolores, summa lassitudo, spirandi angustia, horrores, animi deliquia, & inexplebilis cutis pruritus: quæ omnia, expulsa ad cutim iterum purpuracea materia, protinus conquiescunt. Et sicut miasma purpuraceum ejus est indolis, ut subitaneas mutationes subeat, & mox ad corticem cutaneum decumbat, mox vero ad vitæ penetralia insidiosum recedat: ita quoque pro hac varietate symptomata plus minus observantur ferocia.

Quod subjecta attinet purpuræ chronicæ; eam familiarem adnotavi fœminis, quæ vel per naturæ ordinem quinquagesimum ætatis annum emensæ lunare tributum solvere desierunt, vel fluore albo improvide cohibito laborarunt, quo revocato, purpura rursus evanuit. Non minus tædii pleno huic affectui obnoxii reperiuntur, qui vitam motus expertem amant, animi adfectibus, iracundiæ ac terrori nimis indulgent, lacticiniis, panificiis, dulcibusque cibis multum delectantur, & simul segnem habent alvum; contra vita mobili gaudentes, tenuique victu utentes raro habent, cur a tali malo sibi metuant. Præterea mihi sæpius adnotare licuit, febres continuas, variolaceas, morbillaceas, aliasque, si vel alvus sub iis strictior, vel justo liquidior, & tum adstringentium ope compressa fuerit, purpuram excipere: quum enim per alvum sordes subtiliores, salsæ ac sulphureæ una cum crassis excernantur; hæ, illa non respondente, intra corpus retinentur, & ad massam revertuntur sanguineam. Cumprimis vero hic morbus puerperis & frequentior, & periculosior deprehenditur: namque scire licet, illis tempore prægnationis, ob cohibita menstrua, præter nimiam molem, dyscrasiam quoque humorum plerumque generari, utique, si inordinatum vivendi genus, vita sine motu deses, & somnus diutius protractus accesserit. Tum, ubi pepererunt, vel cum ipsa febre lactea, vel brevi post eam toleratam purpuracea erumpere solet efflorescentia; eo, quod per dictum rigorem lympha impura, hactenus quieta, in motum cietur, & ex glandularum, quibus eousque inhæsit, latibulis, ad reliquam humorum massam compellitur. Quod si vero in caussam inquiram, cur sæpius memoratus affectus, nostro potissimum seculo, & præsertim sexui sequiori communis sit; nulla certe se alia mihi offert, quam nimius, & bis terve quotidie iterari solitus decocti fabarum Coffee potus. Quamvis enim huic infuso suas laudes, ob vim, quam exhibet, alvum liquantem, minime derogavero: attamen certis rationibus fultus credo, quod illud, si crebro & large potetur, alvusque simul officio suo haud rite respondeat, omnino noxarum ferax sit: siquidem non modo novas particulas, quæ œconomiæ vitali, non adeo amicæ sunt, in corpore relinquit, verum etiam ope caloris latentes jam in primis viis sordes acres, biliosas, impuras commovet, & deficiente legitima alvi solutione, secum in succos rapit vitales.

Quibus præmissis, facilius fore existimo,

mo, praeservandi pariter ac curandi hanc affectionem, proponere methodum. Praeservandi quidem finis partim sub graviditatis decursu, partim ipso puerperii tempore habendus erit. Et quod impraegnationis statum attinet: haec esto princeps medentis cura, ut propullulanres sensim humorum impuritates, malignitatis purpuraceae caussas, in prima, ut vocant, herba suffocet, nec increscere sinat; id quod decenti sanguinis missione, & ventris purgatione obtineri poterit. Venaesectio in foeminis, quae sanguineae, succorum plenae, gulae largius indulgentes, & otio sunt deditae, bis vel ter durante graviditate, quarto scilicet, sextoque praegnationis mense administrari, & in quibusdam brevi ante partum tertia vice iterari debet. Alvum vero semper oportet esse lubricam; cui scopo praeter alimenta humectantia, pilulae balsamicae Becheri, vel sal Anglicanum, aut Sedlicense, vel denique potio laxativa, ex manna, rhabarbaro, cremoreque tartari confecta, admodum accommodata sunt. Adhaec transpirationis, qua in depurando sanguine nihil praestantius est, legitimum successum omni studio adjuvare expedit: quem in finem sufficiens corporis motus, victus humectans, & potus tenuis commendari merentur. Contra vero cibi nimium dulces, acidi, fructus horraei, poma, omne placentarum genus, & quaecunque spissos viscidosque generant humores, dum remorantur madoris excretionem, sedulo vitanda; & ex eodem fundamento a largiori coena, somno diuturniori, & animi pathematibus studiose cavendum. Eidem scopo dicata sunt diaphoretica, quae sicuti calidiora, qualia pleraeque radices alexipharmacę solent esse, nimis exaestuando humores, certam minantur noxam; ita temperatiora potissima sint, ex quibus pulveres bezoardici, nitro & praecipitantibus nupti eminent. Nec minorem spondent operam balnea tepida ex aqua dulci parata, quae siccis & vaporosis longissime praeferenda esse statuo.

Excluso feliciter partu, purpuram praeservandi ratio in eo consistit, ut altero mox die, quo humorum a puerperio inductus orgasmus, pulsusque celer conquievit, portio pilularum ad Stahlii, Becheri, vel meum exemplar paratarum exhibeatur, eademque postridie, si impeditior fuerit lochiorum fluxus, repetatur: quippe quae primas regiones ab inhaerentibus ipsis sordibus repurgandi fluxumque lochialem promovendi, virtute pollent egregia. Tertio die, quo lactea plerumque invadit febris, operae est pretium, pulveris mei bezoardici, cum praecipitante aequali pondere maritati, drachmam dimidiam exhibere.

Quod si vero his neglectis, aut incassum adhibitis, purpura efflorescat, circumspiciendum ante omnia suadeo, num uterinus fluxus vel parcior, vel plane cohibitus sit; tumque, praemisso pediluvio, protinus quatuor vel quinque cruoris ex vena in pede secanda uncias detrahere juvabit. Deinceps cavendum, ut a remediis, ita regimine calidioribus, nec non ab omni refrigeratione, & refrigerantibus medicinis. Unde nitrosorum quoque cautum oportet esse usum, nec temere iis utendum, nisi pulsuum celeritas, & sanguinis ebullitio urgeant. Nec denique alvi obstructio desuper habenda; sed nec stimulantibus, nec salinis solutio molienda. Medendi ratio, qua in hoc affectu summo cum fructu uti sum solitus, in exhibitione pulveris bezoardici, cum praecipitante remixti, nec non castorini & cinnabarini, ac liquoris mei anodyni mineralis unice consistit. In more etiam mihi positum est, ut, si praesertim angustiae praecordiales nimium adfligant, mixturam, quae ex tribus partibus liquoris dicti anodyni, una spiritus bezoardici Bussii, & dimidia essentiae castorei componitur, una cum pulvere, ex pulveris bezoardici granis quindecim, cinnabaris nativae praeparatae granis quinque, & pulveris castorei granis duobus concinnato, puerperis exhibeam. Ad ducendam alvum non nisi clysteribus ex floribus chamaemeli, sale communi, & nitro paratis uti: & pro potu ordinario sequens commendare soleo de-

decoctum: Recipe rasuræ cornu cervi, radicis scorzoneræ, sarsaparillæ ana uncias duas, Conc. cont. decoquantur in tribus aquæ communis mensuris. Infusum denique herbæ Theebois parcius, nec nimis calidum sorbillare decet: qua methodo multas puerperas, assistente divina gratia, & a purpura præservatas, & curatas novi.

CASUS CXCV.

De purpura alba puerperis plerumque funesta.

Familiaris admodum nostris in locis est purpura alba, qua pleræque puerperarum, maxime primipararum infestantur, quin & jugulantur. Illas enim secundo circiter, vel tertio a partu die ingens horror, cum sequente continuo calore, adoritur; & nonnullas summa pectoris, & præcordiorum anxietas discruciat. Quarto vel quinto die efflorescunt primum per scapulas & collum, mox per totum corpus pellucidæ vesicæ, & septimo, interdum nono, deliria, ac convulsivæ agitationes junguntur, vitamque plerisque eripiunt. Quam diram luem ut præcaverem, circa medium prægnationis tempus, & brevi ante partum, cruorem ex tusa primum in brachio, altera vice in pede vena, larga quantitate detrahendum curavi; & novissimo ante partum mense, ad obtundendas æque ac e corpore proscribendas sordes impuras, quibusdam pilulas Stahlianas cum pulvere absorbente nitroso mixtas, alternis diebus dedi; aliis drachmam magnesiæ albæ cum aqua florum acaciæ quotidie propinavi: pertinacem victus observationem injunxi, atque pro ordinario potu decoctum ex hordeo, radice sarsaparillæ, scorzoneræ & semine anisi paratum exhibui.

Quum accederent partus dolores, illis facilitandis, & alvo simul liquandæ me consulturum putavi, si præberem pilulas balsamicas: nec spes vota fefellit. Excluso subinde fœtu, vitatis sedulo spirituosis, ac calidioribus medicamentis ac alimentis, ex jusculo gallinaceo dedi drachmas duas olei amygdalarum dulcium recentis. Tum alvinam non minus, ac lochialem excretionem conservaturus, pilulas Stahlianas quotidie devorandas suasi; & ad secundandam transpirationem, purpuræque efflorescentiam, commendavi pulveres præcipitantes nitrosos, qui habebant antimonium diaphoreticum, cornu cervi sine igne, lapides cancrorum, conchas marinas, succinum album, matrem perlarum, nitrum, arcanum duplicatum, & cinnabarim antimonii. Potum esse tepidiorem, & vel theiformem, vel decoctum hordei cum radice scorzoneræ & rasura cornu cervi compositum jussi: atque, ut uteri & partium genitalium inflammationem anteverterem, sacculos paregoricos, camphora permixtos, ad abdomen & affecta loca curavi adplicandos; hisque sub divina gratia effeci, ut cruenta ex utero fluxio rite succederet, purpura sufficienter effloresceret, & ægræ a præcordiorum anxietatibus aliisque gravioribus immunes essent symptomatibus. Neque vero minus plurimas accedente septima vel nona die, post retenta subito lochia, ex improviso, animi defectiones, deliria, atque mors rapuerunt.

Quamobrem in aliis alia usus sum medendi ratione. Propinatis enim proxima a partu die pilulis Stahlianis, per reliquum tempus magnesiæ albæ drachmam dimidiam, cum aqua florum acaciæ exhibui; unde aliquot semper sedes sequutæ sunt. Deinceps lochia & purpuram sudorisque excretionem promovendi fine, ex decocto supra memorato vel spiritum nitri dulcem, vel urgentibus præcordiorum angustiis, eundem cum spiritu bezoardico Bussii, & liquore anodyno Hoffmanni permixtum, vel etiam sequentem dedi emulsionem: Recipe aquæ florum sambuci, tiliæ, scorzoneræ, cerasorum nigrorum ana unciam, amygdalarum dulcium unciam dimidiam, seminis cardui mariæ drachmas duas. M. F. l.a. emulsio; adde pulveris bezoardici Sennerti, matris perlarum, cornu cervi sine igne, antimonii diaphoretici, lapidum can-

cancrorum ana scrupulum unum & semis, julepi rosarum q.s.M.D. Vespertino nocturnoque tempore, quo febrilis æstus insignior erat, lapidem de Goa vel solum, vel cum pulvere præcipitante sine nitro mixtum propinavi; per antemeridianas vero horas, mixturam simplicem, aut si metus convulsionum esset, liquorem cornu cervi succinatum porrexi. Non minus denique ad præoccupandam purpuratam febrim, pulverem Stahlii antispasmodicum, camphora permixtum adhibui: sed omnium irritus fuit effectus; adeo, ut licet quædam mulieres, ex mortis eriperentur faucibus, plurimæ tamen, cumprimis primiparæ fuerint extinctæ.

Dubii igitur tædiique plenus sum, eo magis, cum hoc in rerum statu famæ periculum subire videar. Quare tuam, vir Experientissime, rescire cupio mentem, maximeque doceri gestio: 1) num medici culpa factum fuerit, ut purpurata febris hactenus plerisque vitæ periculum attulerit? 2) quæ caussa tam atrocis sit mali, quod ne iis quidem pepercit puerperis, quæ præter observatum tempore graviditatis rectum vivendi genus, sanguinem sibi detrahendum curarunt, & lochiorum sufficientem experiuntur fluxum? & 3) an ne nullus medelæ sit locus?

CONSILIUM MEDICUM.

Non miror, Vir amplissime, Te non parum esse perturbatum, cum non obstantibus variis, quæ & præservandi, & curandi fine, tam diætetica, quam pharmaceutica adhibuisti, remediis pleræque puerperarum purpura alba correptæ, & antecedentibus periculi plenis symptomatibus extinctæ fuerunt. Verum bono esto animo: ea enim, quæ summa cum cura ordinasti, medicamina ita omnino comparata esse censeo, ut morbo, ejusque caussæ adprime responderint, & censura digni sint, qui famæ tuæ, quæ tamen salva est & integra, quicquam detrahere student. Funesti enim exitus, quem purpura puerperarum, maxime primipararum hoc anno (erat autem post Christum natum millesimus septingentesimus vigesimus septimus) sortita est, caussam non nisi in subitaneas tempestatum mutationes conjiciendam esse arbitror. Namque dum hactenus aer mox calidissimus fuit, mox eundem gelidissimus ac humidus excepit; non sane fieri potuit, quin in puerperas quoque gravis exinde noxa redundaverit: quippe quibus, cum utero adhuc gerunt, ob retenta tum menstrua impeditiorem esse transpirationem & ideo magnam impuritatum colluviem, humores ad corruptionem disponentem generari, constans docuit, & adhucdum docet experientia. His si tempestatum, eæque communes injuriæ accedant; non mirum est, quod aucta impuritatum mole, in ipso puerperio sonticis exponantur ægritudinibus; eo minus, cum eædem dicti anni subitaneæ aeris mutationes, in sanis etiam subjectis graves morbos, purpuram, diarrhœas, dysenterias, febres tertianas & quartanas concitaverint pertinacissimas. Neque enim paucis innotuit observationibus, quod certa annorum tempora gravidis ac puerperis præ aliis sint periculosa; dum vel crebro abortus, vel difficiles partus, vel alias gravissimas patiuntur adflictiones. Præterea vestris in regionibus, ipsæ forsitan aquæ, & inde coctæ cerevisiæ vitium quoddam ex aeris inimica constitutione contraxerunt, nam adnotare mihi licuit, quod dysenteriæ atque febres malignæ, populariter grassantes, iis in locis, quæ spissas & crassas fovent cerevisias, graviorem ediderint stragem, quam illis, ubi potulenta leviora sunt ac tenuiora. Accedit denique & illud, quod primiparis periculosius plerumque ac difficilius sit puerperium, quam aliis: siquidem uterus, & reliquæ partui dicatæ partes ab insueto labore majorem in iis patiuntur violentiam, & ipse uterinus cruor, ob viarum angustiam parcius & difficilius promanare solet.

Quæ cum ita sint, facilius utique erit, illud malum præcavere, quam eidem jam præsenti mederi. Præservatricem au-

autem curam ita instituendam reor, ut gravidis bis terve pro ratione plethoræ, quam possident, mittatur sanguis: & alvi perpetua conservetur lubricitas; quam mannatis ac rhabarbarinis, cum cremore tartari maritatis, tutius quam pilulis moliri licebit. Si spissior, ac minus salubris fuerit cerevisia; hujus in locum summo cum fructu substitui poterit decoctum ex scorzonera, sarsaparilla, rasura cornu cervi, hordeo mundato, & corticibus aurantiorum vel citri confectum. Post partum si cunctetur lochialis fluxus, vena protinus in pede secanda; & ceterum diaphoreticis temperatioribus, ex cornu cervi philosophice præparato, lapidibus cancrorum, matre perlarum, antimonio diaphoretico, cum vel sine succo citri paratis, nec non decocto cornu cervi citrato erit utendum. Denique, si debitum accesserit regimen, puerpera in lecto magis decubuerit, quam erecta sederit, & sudore madida a linteorum improvida mutatione abstinuerit; non dubito, quin optatus curandi eventus sit sequuturus.

CASUS CXCVI.

De Variolis.

JUvenis generosus, octodecim annorum, obesus, sanguinis succorumque plenus, facie cruore turgida præditus, nec unquam venarum sectionibus adsuetus, ante aliquot menses iter fecit, sub quo, nulla diætæ ratione habita, & vinis calidioribus indulsit, & a solis fervore nimium exæstuatus fuit. Domum redux crebris venationibus, Octobri mense, mane pariter ac vesperi institutis, corpus insigniter fatigavit; & nostram demum Halam accedens, victu rursus inordinato uti, & cumprimis vino Gallico Pontac dicto multisque ostreis delectari cœpit. Unde ex improviso de lassitudine corporis, alvi obstructione, & capitis, dorsique doloribus conquestus, altero mox die circa vesperam magno calore prehenditur; facies rubebat, verba sine ordine movebat, arteriæ durius & celerius ferebantur; & præcordiales angustiæ cum ventris murmuribus vexabant. Vocatus medicus, infuso protinus ob alvi segnitiem per quatuor jam dies inhærentem, clystere emolliente, exhibebat pulveres, ex lapidibus cancrorum, nitro & antimonio diaphoretico confectos: quo facto æger bis alvum deponebat una cum multis flatibus, somno tranquillo fruebatur, & integram recuperabat rationem. Nihilominus pulsus erant citatiores, & per faciem maculæ quædam rubicundæ, ac aspretudines efflorescebant, ut ideo statim suspicio variolarum emergeret. Dabantur itaque pulveres bezoardici & diaphoretici nitro nupti, ex aquis cardui benedicti, cerasorum nigrorum, florum tiliæ, & sambuci: a quorum usu quinta circiter morbi die variolæ primum per faciem erumpebant, septima vero totum corpus spisso obsidebant agmine; somnus simul erat turbulentus, & pulsuum celeritas uno vigore continuabat. Ad hæc ardorem faucium, & summam deglutiendi difficultatem persentiscebat: quæ inspectæ non nisi levem exhibebant ruborem. Alvus insuper bis terve quotidie reddebatur, lotium colorem naturalem aurantium absq; sedimento referebat; & demum copiosior ex ore saliva promanabat, tussisq; molesta jungebatur. Redigebantur præscripti pulveres, cum ob deglutiendi impedimentum haud commode assumi possent, in emulsionis formulam; sed nihilosecius æstus cum pulsu celeri remittere nolebat. Ceterum ipsæ variolæ nonnisi circa nares elevabantur; in reliquo corpore depressæ magis, in medio foveam ostendebant, nec facies turgescebat; sed cutis inflammata, in manibus exulcerata, ineffabilem ac igneum veluti ardorem exhibebat. Accedebant sensim inquietudines, jactitationes, deliria; spiritus difficulter trahebatur; arteriæ micabant celeres, debiles ac inæquales; oculi rubicundi copiosas fundebant lacrymas, perpetui ad matulam urgebant stimuli, persistente salivæ continuo fluxu. Tandem brevi ante mortem, sumtus liquor anodynus cum spiritu bezoar-

zoardico mixtus, quem sæpius absque molestia adhibuerat, ardoris in ventriculo sensationem inferebat; & postquam per unum alterumque momentum extra lectum in sella erat commoratus, mox habebat pejus, spirandi invalescebat angustia; rationis usus cum loquendi potentia peribat, pulsus quasi evanescebat, & denique die morbi undecima vitam cum morte commutabat.

Epicrisis :

VAriolarum morbus in se quidem periculi expers, nec adeo malignus est; sed multum periculi & malignitatis a corporum, quæ invadit, dispositione recipit. Est enim caussa hujus febris exanthematicæ materia quædam subtilior, acris causticæ & inflammatoriȩ indolis, quȩ sub sanguinis & humorum involucro diu delitescit, & quadam quasi interna fermentatione sese extricat, primumque ad partes nervosas delata illa, quæ incipienti huic morbo accedunt, symptomata, nimirum horrore cum frigore, dolores artuum, dorsi & capitis, vomitus vel etiam alvi adstrictiones, deliria, in quibusdam motus epilepticos, summasque anxietates & inquietudinem, non secus, ac si venenum assumtum fuisset, efficit; donec tandem ipsa hæc acris caustica materia temperata, atque ad habitum corporis expulsa, exteriores partes deserat, quod circa quartum diem ordinaria naturæ lege evenire solet. Tunc vero non tam remittere, quam intermittere consueverunt gravia illa symptomata, pulsus ad statum fere naturalem redit, calor fit mitior, cessat mentis alienatio; neque amplius anxietas præcordia tenet. Quicunque igitur primis diebus moriuntur variolis, illi ante istam criticam excretionem, vel in ejus actu decedunt.

Quamobrem si variolæ corpus offendunt, puris ac temperatis humoribus instructum, caustica illa inflammans & exulcerans materia ad cutim excreta facile mitigatur, & tubercula pure bene cocto plena, sive parva apostemata enascuntur, ita tamen, ut ante suppurationem dolores, vigiliæ, & calor præternaturalis cum anxietate denuo sævire incipiant; & quando hæc febris secundaria doloribus & suppurationi superveniens, nimis vehemens est, & cum gravioribus spasmis conjungitur; certe non parum periculi imminet, & plures die undecimo, vel decimo quarto febre inflammatoria jugulantur.

Quo impuriora ergo sunt corpora, quo teneriorem, & exquisitius sentientem texturam obtinent, ut fere sunt homines in ætate juvenili constituti, temperamenti cholerici, ad affectuum vehementiam dispositi, habitus corporis spongiosi, vasisque copiosis & exilibus præditi: eo minus etiam materia acris caustica temperatur, & ad habitum corporis expellitur; sed potius majorem induit acrimoniam salium multorum accessione, intusque remanet, & partes nervosas lacessendo, mortem facile inducit.

Summam vero materiæ variolosæ acrimoniam, atque adeo infelicem morbi eventum divinare licet, si statim in principio morbi vehemens dolor dorsum, os coxendicis, vel lumbos excruciat, si mens alienatur, & caput multo sanguine turgidum adparet, si summa virium debilitas jungitur, & secundo statim die maculæ erumpunt non rubicundæ, sed purpureæ, quæ speciem purpuræ mentiuntur cum asperitate. Præterea ęgrum in malis esse indicatur, si facta plenaria variolarum eruptione pulsus persistit frequentia, licet reliqua symptomata mitiora evadant, & anxietates desinant. Periculum quoque portenditur, si universum corpus hisce exhantematibus obsessum est, sique non satis elevantur, nec pure albo replentur; sed in medio foveam, vel punctulum nigricans ostendunt, aut ad colorem lividum nigricantem accedunt. Non minus spes boni eventus valde dubia est, si facies non turgescit, nec urina sedimentum deponit, licet alvus fluida sit, nullisque torminibus infestetur.

In cura igitur nihil aliud agendum est,

quam ut in principio, si spasmi cum febre universum nervorum & vasorum systema nondum occupaverint, in subjectis sanguine abundantibus vena aperiatur; sique prima regio copiosis sordibus repleta fuerit, emeticum cum infuso laxante mannato exhibeantur: ita enim sublatis impedimentis, & onere, quo premitur natura, subtracto, ejus auxilium in curando adjuvatur. Secundo vel tertio die, ubi jam omnia spasmo, æstu & dolore fervent, præstat abstinere ab evacuantibus; sed potius nimium æstum ac fervorem, qui eruptionem antecedit, sedare oportet pulveribus bezoardicis nitroso-cinnabarinis, & tincturæ refrigerantes, florum bellidis, vel rosarum, cum clysso antimonii, aut spiritu vitrioli paratæ, potui sunt immittendæ. Postea totum curationis tempus transigi debet diluentibus, humectantibus, & leniter diaphoreticis fixioribus pulveribus, quæ peccantis materiæ acrimoniam demulcent, temperant, & motus humorum ad habitum corporis deducunt. Atque in his laudem merentur pulveres ex cerussa antimonii diaphoretici, cornu cervi philosophice præparato, lapidibus cancrorum, matre perlarum, unicornu fossili compositi, quibus si nimius æstus urget, circa tempus suppurationis aliquid nitri potest addi; commodissime autem cinnabaris præparata ipsi adjicitur. Possunt etiam cum iis concinnari mixturæ ex aquis florum sambuci, tiliæ, acaciæ, cerasorum nigrorum cum syrupo acetositatis citri. Ad potum vero decoctum hordei cum radice scorzoneræ, semine fœniculi, & ficubus, vel decoctum avenaceum amygdalinum magnopere commendamus. Maximum periculum imminet ab ardore illo flagrantissimo, qui partes externas, imprimis manus ac pedes sub actu suppurationis excruciat, præsertim si copia adest variolarum, eæque profundius cuti insident, & magna conjungitur humorum acrimonia, ubi periculosissima symptomata exsurgunt, nimirum dolores, anxietates, inquietudines, spasmi, febris, vigiliæ, extremorum refrigeratio, pulsus inæqualitas, sique delirium accedit, mors in propinquo est. Quamobrem non semel, sed sæpius magno cum fructu suasimus externis partibus imponere epithema leniens, ex albumine ovorum cum oleo lini conquassato, mucilagine seminis psylli, vel cydoniorum paratum, qualia etiam partibus igne ambustis utiliter adplicari solent. Ita enim mitigantur ardor & dolor, qui hisce in partibus ob tendinum ac nervorum copiam universum fere nervosum genus in consensum trahit, & hac ratione plures servari possunt, alias certissime perituri.

Ad suppurationem promovendam solutio croci & myrrhæ cum aqua pura facta, & in emulsione cum lapidibus cancrorum adhibita, cum mitigando dolores, tum acrimoniam temperando, egregium sane præstat officium. Remittente febris suppuratoriæ impetu, alvus, si per tres vel quatuor dies nihil reddiderit, ducenda est clystere emolliente: quod si negligitur, a nocturna ejus adstrictione faucium exulcerationes, vel capitis torpores, & soporosi affectus succedunt, aut seminium purpuræ, sive rubræ, sive albæ, quam nostris in regionibus non raro variolas sequi videmus, progignitur.

Quando sub exsiccatione alvus non respondet, eam movere oportet non purgantibus, sed lenientibus: quam in rem rhabarbarum & manna cum salibus neutris sufficiunt, quorum usus etiam post exsiccationem repetendus est. Ita enim gravia illa mala, quæ variolæ & morbilli in corpore relinquunt, & quibus potissimum corpora impura & infantilia infestantur, ut sunt febres lentæ, exulcerationes partium tam externarum, quam internarum, præsertim pulmonum, facillime averti possunt. Si tamen tale quid incidat, temperata balsamica, inprimis myrrhata, in syrupum redacta, præstantissimam opem ferunt.

His in præsidiis, eorumque convenienti usu prudens ac tutissima ejusmodi febribus exanthematicis medendi ratio consistit, quæ non facile medentem fallit, nisi hic morbus corpus offendat valde im-

impurum, viribusque dejectum, vel morbo jam occupatum, quo casu certe consilium præservatorium magis locum habet; unde ii, qui ex variolis periculum metuunt, eo tempore, quo illæ grassantur, corpus bene præparare debent. Quem in finem sequentem commendamus methodum: in adultis & juvenibus sanguis, si copia peccat, ex vena incisa emittendus est. Deinceps per aliquot dies ea, quæ primas vias leniter expurgant, porrigenda sunt, in primis decocta ex manna, rhabarbaro, polypodio, agarico, fumaria, & salibus neutris, vel etiam pilulæ ex mercurio dulci, extracto rhabarbari & fumariæ conficiendæ. His subjungere oportet pulveres bezoardicos & diaphoreticos ex cerussa antimonii, cinnabari, lapidibus cancrorum, cum decoctis diaphoreticis, ex radicibus chinæ, sarsaparillæ & scorzoneræ parandis. Potest etiam sudor moveri cum liquore nostro anodyno, & liquore bezoardico invicem mixto, & loco potus ordinarii superius decoctum usurpari. Horum remediorum usus, si per aliquot septimanas continuatur, variolæ vel non infestabunt corpus, vel lenissime & ordinate succedent. Est denique diętę, omniumque rerum non naturalium habenda ratio, eaque sedulo observanda, quæcunque ad sanguinis benignam indolem custodiendam, & excretiones promovendas conferunt.

CASUS CXCVII.

De Comite variolis extincto.

Comes quidam Illustrissimus, 18 Calend. Feb. hora vespertina sexta ex improviso dolore circa sinistrum femur acutissimo, sensim ad costas usque spurias protenso, & sub fortiori inspiratione totum pectus pervadente corripiebatur. Cui licet nec calor, nec pulsus frequentia, nec capitis dolor, nec insolita corporis lassitudo jungerentur: attamen his prævenire cupiens, præscripsi protinus mixturam ex aquis destillatis discutientibus, pulvere absorbente, & diascordio Fracastorii confectam; eamque ad unum vel alterum cochlear per noctem dedi, eo effectu, ut maximam partem dolor remitteret. Verum postridie eodem vespertino tempore pristinum occupavit locum, tumque pulveribus bezoardicis tantillo theriacæ cœlestis nuptis fuit oppugnatus. Nox paullo inquietior erat, & sequenti tertia die præter illos in femore cruciatus, per intervalla tantum adfligentes, accedebant capitis dolores, utut mitissimi; atque sub his puncta rubicunda per frontem ac genas prorumpebant.

Periculo vacuæ primum videbantur hę molestiæ, cum innotesceret, illustrissimum ægrum tribus jam, dum hic degeret, vicibus similes femorum dolores passum esse, qui obortis per faciem instar varorum tuberculis semper cesserunt. Exhibebam igitur mixturam simplicem refracta dosi; at quum quarto die dicta exanthemata non solum copiosius in facie adparerent, verum artus quoque superiores occuparent, valetudine reliqua satis quidem mediocri existente, insistebam rursus usui bezoardicorum temperatiorum, eaque vel cum aquis discutientibus, vel in emulsionis forma porrigebam. Accedente noctu mens leviter turbari videbatur; siquidem æger solito hilarior erat, & se male habere neutiquam credebat. Neque tamen minus, admoto capiti epithemate spirituoso, prorsus evanescebat delirii metus; sed nox reliqua turbulento somno transigebatur, & ab eo tempore febrilis molestabat æstus; cui temperantibus & alexipharmacis moderatissimis prospiciebam. Præterea copiosa muci exscreatio ex solis faucibus, pulmone libero, & ab omni tussi immuni existente, multam figebat crucem; siquidem ad nonam diem continuata, non modo somnum oculis eripiebat; verum per continuam, quam inducebat, corporis erectionem, virium jacturam magis adaugebat.

Neque vero alia, quæ periculum mina-

marentur, accedebant symptomata, & variolosa exanthemata sufficienter per cutim efflorescebant; verum depressa manebant, in medio foveam ostendebant, nec nisi limpidam ac crudam materiam, frustra expectata ejus concoctione, continebant. Interim remediis cordialibus, alexipharmacis ac temperantibus sedulo succurrebam, nec ulla, quę metu periculi terrerent, observabam symptomata; tantum aberat, ut a nono potius die facies & artus superiores cum rubore intumescerent, crura vero gracilia manerent. Ardens quoque sub cute sensatio per vices tantum infestabat, & somnum satis tranquillum relinquebat. Quare spes adhuc salutis affulgebat, eo magis cum in facie suppurari viderentur variolæ; quarum concoctionem datis bezoardicis pulveribus adjuvare studebam.

Verum undecimo, qui fatalis erat morbi die, transacta propter ardentem cutis pruritum inquieta valde nocte, sumtoque mane jusculo, nausea & præcordiorum angustiis prehendebatur, mox omnes languescebant sensus, rubor inflammatorius subito disparebat, corpus tetano affectum obrigescebat, & eodem tandem die mors sequebatur placida.

Dissectum corpus, cuncta viscera ab omni inflammatione vacua, & ne unica quidem variolosa pustula obsessa exhibebat. Verum vena cava ascendens, omnesque mesaraicæ, cruore atro quidem, simul tamen spumescente farctę ac distentæ adparebant, contra vena cava descendens, & uterque cordis ventriculus parum sanguinis, sed coagulati continebant; & non ignorari oportet, proxima post mortem nocte cruorem ex ore ac naribus stillasse. Lien, qui colore & consistentia a statu naturali minime discedebat, justo major, & in lobos quasi divisus conspiciebatur. Pulmones a spumido cruore paulo expansi, superius circa claviculas cum pleura concreti, ibidemque macula quadam plumbei coloris notati, intus fovebant multum muci viscidi, tenacissimi, & lapideæ substantiæ; & circa divaricationes asperæ arteriæ tubercula scirrhosa numero plura cernebantur; quæ exterius rubicunda, intus alba, & lapillis, semen lini vel milii vix adæquantibus referta erant.

Ex quibus adparet, Comitem illustrissimum, licet a febre variolacea convaluisset, procul omni tamen dubio phtisi pulmonali correptum fuisse; in primis cum per valetudinem adhuc integram, sicca nonnunquam affligeretur tussi. Eo citius quoque tabis accessio fuisset pertimescenda, quo magis ille arthriticorum motuum præcocem jam expertus fuit insultum.

Appendix.

NOn videtur hoc loco alienum, aliam juvenis generosi variolis perempti sectionem recensere; eo quod multa exinde momenta occurrant, quibus peculiaris debetur animadversio. Aperta nimirum externa pectoris abdominisque cute, loco panniculi adiposi, qua prorsus carebat, stamina dumtaxat fibrosa, pauco adipe cincta; sed musculi abdominis grandiores, turgidi, & rubicundi in conspectum prodibant. Adacto igitur per eos musculos, & peritonæum cultro, omentum omni pinguedine vacuum, nec nisi ex teneris membranis atque vasculis conflatum cernebatur: quid? quod nulla subinde pars, nullumque viscus ne tantillum quidem adipis exhiberet.

Ventriculus ab orificio sinistro ad sic dictum usque fundum inflammatus, & punctulis rubicundis notatus erat, quæ digito pressa tenuem plorabant sanguinem: sed a sinistro ad dextrum orificium super dorsum adparebat tractus, latitudine quatuor digitorum, sphacelo adfectus & ater. Intestina, lien, & hepar omni carebant vitio; at vesicula fellea secundum longitudinem intestino duodeno tam firmiter adhærescebat, ut cultro separari debuerit. Ipse etiam biliosus humor extravasatus, non modo paucis guttis externę cystidis superficiei incumbebat, verum vicinas quoq; partes, maxime intestina, flavo imbuerat colore. Ductus choli-

li-

ſidochus, qui perforat duodenum, externe anguſtior, attactuque durior deprehendebatur, & intus adeo obturatus erat, ut ne guttula quidem bilis per ipſum ad inteſtina deferri potuerit: quare contenta inteſtinorum ab omni amaritie libera, & fęces albæ conſpiciebantur. Diſſectus ille ductus bilem atram, ſpiſſamque, inſtar roob ſambuci fovebat: quæ variis experimentis chemicis ſubjecta, multis mucoſis, viſcidis, ac terreſtribus particulis, fundum vaſis petentibus prædita reperiebatur. Reliqua denique viſcera nihil alebant monſtri; niſi quod renum ſiniſter, multum ſanguinis, intra tubulos & ſiphunculos iſtius hærentis monſtraret.

Epicriſis.

Docemur ex caſu priori, falſam eſſe opinionem, qua aſſeritur, quod variolis correpti, iiſdem circa internas quoque partes & viſcera obſideantur. Deinceps notamus, variolas in iis, qui antea doloribus arthriticis ac iſchiadicis diſcruciati fuerunt, mali plerumque moris eſſe, & minus fauſtum ſortiri eventum. Eo magis illud in noſtro ægrotante contingere debuit, cum ille non ſolum patre podagrico genitus, verum ipſe quoque vini nimio potu delectatus fuerit. Enimvero ſi ſucci vitales ſero tartareo, acri, atque ſalino ſcatent, non poſſunt commode ſuppurari variolæ, neque ideo curari; quoniam ad ſuppurationem affluxus humoris dulcis ac gelatinoſi requiritur.

Notatu porro dignum, ſalivationem, ſive muci ex faucibus & ore exſcreationem, ſi nimia ſit, præcocius incidat, & diutius perſiſtat, nihil portendere boni. Ut enim taceam, quod ejuſmodi copioſior fluxio a ſero acri glandulas faucium vellicante originem ſuam trahat: id tantum commemorabo, quod per illam ſerum ſimul benignum, quod ad cauſticam variolarum materiam corrigendam ſumme eſt neceſſarium, profundatur, atque hinc vires proſternantur, ſomnuſque perturbetur.

Perpetuæ etiam obſervationis eſt, variolofos, ſi ſuppuratio minus legitime ſuccedat, ſed ardens cutim urat dolor, undecimo morbo die tantum non ſemper extingui; eoque citius, ſi ægri inquieti vel erecti ſedere, vel extra lectum commorari ament. Et hoc erecto ſitu id reſultat incommodi, ut cruor ex inferioribus partibus in tam infirmo corpore, haud rite per venas aſcendere queat; & cordis motus debilitatus, ſanguini ad caput & penetralia cerebri propellendo neutiquam ſufficiat. Hinc frequentiſſimum eſt, ut nauſea, animi deliquia & extremorum refrigerationes ſuboriantur, cutis externa conſtringatur, expalleſcat, exanthemata retrocedant, ſanguis autem in capite ſubſiſtat, & lethales inducat convulſiones: unde quoque patet, cur in noſtro caſu vaſa imi ventris cruore fuerint turgida. Sed ex his ſimul innoteſcit, quanta in morbis acutis & exanthematicis, ex ſitu corporis, maxime circa ſtatum, erecto damna ſint expectanda.

Alterum quod attinet caſum, & corporis ſectionem; notabile exinde eſt, quod defunctus, qui per vitam fuit melancholicus, omni adipe privatus extiterit. Idem mihi adnotare licuit in viro ſumme melancholico, qui ſceleſta manu ipſe vitam laqueo finiverat, & diſſectus, vaſtos quidem, ac multa carne præditos muſculos, nullam vero per totum corpus exhibebat pinguedinem. Nec ſilentio prætermitti debet peculiaris veſicæ felleæ ſtrictura, & bilis ſpiſſa & atra conſiſtentia; qualem in aperto maniaci cadavere aliquando obſervavi. In hoc vero defuncto, ob defectum dulciorum, oleoſorum, aqueorum ac tenuiorum ſuccorum, nulla quoque variolarum ſuppuratio contingere potuit: & ſi conſideravero, quod fatalis huic familiæ morbus ille fuerit, & eodem decem liberorum perierint; vero videtur ſimillimum, quod vel pinguedinis defectus, vel præternaturalis partium conſtitutio a nativitate contracta, huic funeſto cauſſam dederit eventui.

CASUS CXCVIII.

De virgine inflammatoria febre maligna defuncta.

Virgo novem & triginta annorum, corpore spongioso, vasis exilioribus instructo, facieque a cruore, cujus abundantia laborabat, turgida ac rubicundiori prædita, in lauta vinosaque diæta vivens, nec corporis motui nimium tribuens, in humili quoque ac paludoso loco degens ac dormiens, per aliquod jam tempus rheumaticis ac catharrosis affectionibus, dentium præsertim, & cervicis doloribus infestata fuit. Hinc bis quotannis venam tundendam præbere suevit: detracto semper gelatinoso, ac levius rubicundo sanguine. Verum per aliquot novissime vices menstrua retinebantur, quibus defecta ob matrem gravi morbo affectam, curis domesticis vacare debebat: sub quarum administratione, & venæsectionem circa proximum autumnale æquinoctium negligebat, & vehementioribus animi adfectibus indulgebat. Inter hæc, toleratis per aliquot dies rheumaticis artuum, dentiumque doloribus, IV. Nonar. Octob. postquam hoc & accedente die pilulas sic dictas cephalicas assumserat, ex improviso, hora pomeridiana secunda ingenti per tres horas afficiebatur frigore; quo finito tantus pedem dextrum obsidebat spasmus, ut ipsi vix potuerit inniti. Postridie vena in pede secabatur, pauco cruore detracto: sed paullo post vehementes dorsi, & ossis sacri dolores, artuum, maximeque pedum contracturæ, præcordiorum anxietas, imi ventris tormina, agrypnia, & alvi excipiebant obstructio. Quarto morbi die datam a medico purgandi fine essentiam, moxque pulverem sumebat; sed alvus neutiquam movebatur; nec eam adhibitæ quinto die pilulæ solvebant. Clysterum iufusionem recusabat, & tandem ex usurpatis eodem die foliis sennæ, quorum drachma una cum binis passularum minorum unciis erat permixta, bis rejiciebat materiam instar minutal concisam. Nihilo tamen minus summæ pectoris angustiæ, oppressiones, & puncturæ infestabant: quæ demum partim pulvere ex bezoardico Sennerti, pulvere Marchionis, nitro & castoreo parato, partim liquore anodyno, bezoardico nupto, alternatim datis oppugnabantur.

Verum persistebant symptomata, velut angustiæ præcordiales, puncturæ dextri lateris, ad dorsum usque protensæ, vomitiones, vigiliæ, & intumescentia extremorum inflammatoria: atque septimo tandem morbi die purpura in solo dorso efflorescebat. Sub hac sorbillare jubebatur decoctum avenæ tenuis, vel solum, vel cum floribus chamæmeli maritatum, vel oleum amygdalarum dulcium: unde cum redeunte somno, plurima mitigari videbantur symptomata, alvus sponte reddebatur, & sudor per totum corpus promanabat. Insistebat igitur dictorum medicaminum usui, & cumprimis allegatum pulverem, omisso castoreo, sed majori nitri dosi acuatum crebro capiebat.

Octavo morbi die, comestis vesperi prunis coctis altero mane alvum reddebat; sed circa somni tempus calor cum pulsus celeritate increscebat, & nono novus iterum horror corpus percutiebat: quo finito, dolores ex pedibus uno quasi ictu evanescebant, tumore eorundem imminuto, ut sola ex uno in alterum transire posset lectum, sed suspecta pulsus celeritas continuabat. Medicus in usu pulverum bezoardicorum, nitrosorum, & cinnabarinorum pergebat, eosque cum aqua cardui benedicti exhibebat. Accedebant nihilo secius deliria, increscebant angustiæ præcordiales, manuum inquietæ jactitationes, sitis insigniter urgebat, & assumtum potum rugitus & murmura imi ventris excipiebant. Admovebantur capiti epithemata discutientia: naribus intrudebatur stylus, ad proritandum sanguinis fluxum; dabatur mixtura ex aqua cardui benedicti, spiritu

ritu cornu cervi succinato, nitri dulci, syrupo acetositatis citri, cum pulvere supra dicto bezoardico, sed omnium irritus erat effectus. Superveniebant potius decimo morbi die continuæ mingendi cupiditates, sed urina reddebatur pauca, rubra, absque sedimento: invalescebant deliria, languor, & summi angores, & hos inter undecima die animam expirabat.

Cadaver brevi post mortem valde intumescebat, & cœruleo colore, maxime circa caput suffundebatur; nec non sanguis ex dextra nare copiosius profluebat.

JUDICIUM.

DElata ad me fuit hæc morbi historia, ut meam de ejus genere sententiam aperirem: varia enim ipsi nomina medici imposuerant. Quidam febrim accusarunt malignam; sed huic opinioni non possum addere calculum. Quamvis enim ingens corruptio ac putrefactio corpus post mortem obsederit; eam tamen magis sanguini, in externis partibus stagnanti, & inde in putredinem abeunti deberi crederem, quam a miasmate quodam maligno fermentativo, humores colliquante derivarem. Et præterea hæc est omnium malignarum febrium indoles, ut ægros subito cum summa virium prostratione adoriantur: quod de nostro casu prædicari nequit. Neque pro rheumatica febri præsentem morbum haberi posse judico; licet dolores dentium & artuum rheumatici ejus invasionem fuerint comitati: nam his affectibus neminem facile perire, experientia constat. Meo potius arbitrio morbus pro febre continente, quam Græci synocham vocant, cum inflammatione partium internarum complicata, est habendus. Hæ vero febres a sanguinis nimia mole, stagnatione, & impedita transpiratione suboriuntur; invadunt potissimum subjecta, sanguine plena; cum horrore incipiunt, quem calor continuus, ac mentis alienationes ob raptum humorum ad caput excipiunt: nec raro sanguinis e naribus fluxu solvuntur, aut hic certe post mortem insequitur.

Hæc si cum nostro casu contulero, occurrit primum ipsum morbi subjectum, insigni cruoris mole abundans. Etenim hanc habitus corporis spongiosus, vasis sanguineis, utut exilioribus turgidus, facies rubicunda, diæta lauta vinosa, vita sedentaria, menstruorum defectus, & neglecta venæsectio non modo luculenter significant, verum etiam tanquam mediatæ caussæ progenerarunt. Quum vero ob nimiam sanguinis abundantiam salutares corporis excretiones, maxime quæ per cutim fiunt, cohibeantur; & inde sordes impuræ, biliosæ ac sulphureæ intra corpus retineantur: emergit in plethoricis magna plerumque serosorum humorum colluvies, ac impuritas, quam Græci cacochymiam dixerunt. Quam in nostra quoque præsto fuisse ægrota, adfectus catharrosi, rheumatici, dolores dentium & cervicis, quibus cum & ante novissimum morbum, & sub eo ipso conflictata fuit, satis testantur superque. Accedit & illud, quod defuncta variis mœroribus, excandescentia, aliisque animi adfectibus ante diri morbi invasionem agitata fuerit. Quum vero hi vehementes animi motus, in debilitandis partibus solidis, & corrumpendis humoribus, insigni polleant potentia: id quoque, testante perpetua observatione, post se trahunt periculi, ut iis nimium indulgentes, si acutis corripiantur morbis, & gravius decumbant, & ad anceps vitæ discrimen deducantur. Quibus caussis concurrentibus, non est mirum, quod præsens morbus tam infausto potitus sit fine: siquidem non dubito, quin eidem ventriculi potissimum ac membranarum cerebri inflammatio accesserit, quæ tandem ob tantam plethoram in totius externi corporis siderationem, testante corporis post mortem intumescentia, & materiæ cruentæ fœtidæque per nares effluxu, desiit.

Quod si vero penitus in caussam, quæ ad generandam illam lethalem febrim contribuerunt, inquiram: ex iis se primum mihi offert intermissa venæsectio;

quæ

quæ si vel præservandi fine ante ipsam morbi invasionem, vel saltem in hujus principio, detracto copiosius sanguine, fuisset instituta, magnam profecto intulisset opem; præsertim cum in ejusmodi morbis & subjectis, vena non semel, sed bis, sæpius ter, summo cum fructu soleat incidi. Generata igitur ex neglecta phlebotomia ingens sanguinis moles, ad subeundum febrile incendium per accedentem vehementiorem excandescentiam disposita fuit. Hujus enim ea est indoles, ut non modo massam sanguineā vehementer commoveat, & exæstuet; verum etiam solidas ac nervosas partes, maxime ventriculum & intestina, ad graves spasmos, & irregulares motus proritet; qui, nisi tempestive succurratur, in periculosam dictarum partium sæpenumero transeunt inflammationem. Et idem in nostro contigit casu; enatus enim ab iracundia primarum viarum spasmus, per temperantia, nitrosa, antispasmodica, & sedativa remedia, debellari debuisset, & forsan potuisset. Quum vero loco horum pilulæ sic dictæ cephalicæ, quæ aloetica, colocynthiaca, & helleborata foverunt ingredientia, repetitis sint propinatæ vicibus, non aliter potuit fieri, quam ut confirmata spasmorum vehementia, ingens ad inflammationem inducta fuerit dispositio. Hinc porro factum est, ut propagato vi consensus hoc primarum viarum ad alias plus minus remotas partes spasmo, exceperint dolores dorsi & ossis sacri, rigiditas artuum, maxime inferiorum contracturæ similis; angustiæ præcordiales, oppressiones pectoris, tormina imi ventris, & alvi obstructio. Et eidem spasmodicæ ventriculi stricturæ in acceptis ferendum est, quod data subinde laxantia nullum edere potuerint effectum; sed majorem symptomatum intulerint exacerbationem.

Summam denique perniciem post se traxit ingens ille corporis horror, qui nono morbi die, subitanea dolorum & tumorum in pedibus cessatione stipatus supervenit. Hoc enim inverso & ad interiora acto partium externarum spasmo, qui in acutis febribus circa dies judiciales accedens certum minatur interitum, succi vitales ad interna copiosius aguntur viscera, & vitæ penetralia; & in iis sontica mala, vehementiores præcordiorum anxietates, motus convulsivos, atque deliria, cum aucta pulsuum celeritate machinantur.

Supersunt adhuc quædam momenta, peculiari digna animadversione. Ex iis primum est, quod defuncta assumtis vel cibis, vel potibus, majores illico præcordiorum angustias & puncturas in pectore perceperit: unde clarissime confirmatur, læsum fuisse ventriculum. Deinceps rugitus ac murmura ventris hausta potulenta presso pede insequentia, ansam nobis suppeditant, ut significemus, ejusmodi liquidorum fluctuationes cum murmure & sonitu, in morbis acutis, certissimum præbere indicium mortis; eo quod a summa œsophagi, ventriculi, & intestinorum paralysi proficiscantur. Docemur denique ex hoc tristissimo casu, graviores animi commotiones in plethoricis, eo magis, si fuerint simul cacochymici ad magnos & peracutos disponere morbos: hisque certissimum adferre exitium, si vel convenientes sanguinis omittantur missiones, vel validiora purgantia ac vacuantia improvide adhibeantur.

CASUS CXCIX.

De febre maligna petechiali.

VIr annorum triginta sex, temperamenti sanguineo-cholerici, strictioris habitus, multis in juventute morbis, crebris compotationibus, & nimio veneris legitimæ usu defatigatus, vitam traxit valetudinariam. In qua, commisso forsan ante quatuor hebdomades excessu, lassitudine quadam, capitis dolore, horripilationibus, cum vago æstu alternantibus corripiebatur; & secundo die lectum prorsus petere cogebatur, in quo die quarto punctula rubicunda per totum corpus efflorescebant. Consulebat igitur medicum, qui datis, nescio quibus remediis id efficiebat, ut maculæ retroce-

derent, & in harum locum summæ præcordiorum anxietates, mentis abalienationes, mingendique insignis difficultas, aut saltem crudelis sub mictu dolor succederent. Quare sexta morbi die ego vocatus, non solum brevi ante recensita symptomata, verum etiam pulsum ordinis plane expertem, æstum magnum, urinam multo sedimento præditam, insigniorem sitim, perpetuas vigilias, & crebram desidendi cupiditatem in ægroto observavi. Præterea vehementer vociferabatur, caput manibus scalpebat; & quæsitus, quomodo haberet? pectus tantum valide percutiebat, nihil respondens; cumprimis lotium non nisi inter magnos clamores, ab oris tamen spuma, & pollicum in manus compressione liberos, reddere valebat.

Quo in rerum statu pro potu ordinavi infusum theiforme, ex floribus chamomillæ, millefolii, semine anisi & fœniculi confectum; singulis tribus horis dedi mixturam, quæ habebat mixturæ simplicis, essentiæ alexipharmacæ ana drachmas duas, syrupi papaveris rhæados drachmam unam, & circa somni tempus pulverem bezoardicum, essentia castorei irroratum exhibui. Quibus per tres dies usurpatis, non modo quietior reddebatur æger; verum etiam maculæ illæ rubræ, vesiculis albis, pellucidis, quæ pressæ serum plorabant fœtidissimum, intermixtæ per totum rursus adparebant corpus. Sub his vociferatio, difficilior mictus, nimia sitis evanescebat; & restabant præcordiorum anxietates atque deliria, cum pulsu languidiori: sed & hæc symptomata, adplicato fronti epithemate, quod acetum rosaceum, spiritum rosarum, in quo camphora erat soluta, nitrum purificatum, & oleum ligni Rhodii fovebat, remittebant, restituto iterum somno. Urina hactenus rubicunda, deponebat jam copiosum, velut limosum sedimentum: neque quidpiam majorem figebat crucem, quam intolerabilis totius corporis pruritus.

Præscripsi porro mixturam ex tinctura bezoardica, spiritu nitri dulci, syrupo papaveris rhæados confectam; vesperi propinavi pulverem bezoardicum, temperantem, nitrosum; & pro potu decoctum ex radice scorzoneræ, rasura cornu cervi & hordeo mundato paratum exhibui. Verum decimo quarto morbi die, prævia quadam refrigeratione, recrudescebant præcordiorum anxietates: sed imperato regimine temperato, & continuato dictorum remediorum usu, punctula nigra rursus efflorescebant, & in maculas latiores confluebant, cum insigni levamine, & quod subsidebat in urina, tenuius sensim reddebatur. Redibat igitur læta valetudo, nisi quod eximius corporis languor adhuc restaret; assumtos cibos dolor ventriculi gravativus exciperet, & erectum corporis situm animi deliquia comitarentur. Sed ab his quoque molestiis liberatus, adplicato extrinsecus roborandi fine spiritu vini, in quo oleum nucis moscatæ, lavendulæ & caryophyllorum erat solutum; interne dato Elixirio stomachico, & purgato per pilulas balsamicas tandem ventre, prorsus convaluit. Quum vero febris hæc popularem in nostra civitate edat stragem, doceri cupio, cujus illa sit generis, quam medelam exposcat, & num instituta in præsenti casu medicatio artis respondeat legibus?

CONSULTATIO.

Postquam per nostras terras autumnali elapsi proxime anni tempore, febres varii generis tam intermittentes, quam continuæ, eæque petechizantes, epidemiam in mortales exercuerunt tyrannidem: illæ sub præsentis anni auspiciis, maximeque per Februarium mensem, in quo venti ex Euro & Austro spirarunt, hyememque humidiorem ac calidiorem efficiebant, aliam prorsus induerunt faciem. Namque intermittentes prorsus fere exspirarunt febres, & in harum locum contagiosæ exanthematicæ successerunt. Hę primum mitiores ac benigniores, accedente vernali tempesta-

pestate perquam malignæ, & contagiosæ evaserunt; corporibusque, quorum viscera non fuerunt integra, aut quæ diuturnis animi affectibus, vel iracundiæ ac terrori vehementiori indulserunt, certam intulerunt perniciem. Habebant autem hunc in modum: Per aliquot dies de insolita lassitudine, dolore artuum gravativo, pallore vultus, somno turbulento, adpetitu prostrato conquesti ægrotantes, subito horrore, magnis dorsi capitisque doloribus stipato prehendebantur. Hunc excipiebat æstus, cum pulsu debili, & angustiis præcordialibus; alvus mox fluidior, mox adstricta erat: quæ symptomata secundo die sæpius remittebant, & febrem mentiebantur intermittentem. Tertio autem die cuncta invalescebant, & abhinc in continua vehementia, cum urina rubicunda, & paullulum turbida, persistebant: quarto maculæ per dorsum, pectus, atque manus potissimum efflorescebant, quæ magnitudinem lenticulæ referentes, ex rubro pallidiores, petechias simulabant, & symptomatum remissionem habebant comitem.

Intra biduum disparebant hæ maculæ, & mali exacerbationem post se trahebant, vires nimirum insigniter prosternebantur, pedes ingentibus torquebantur doloribus, capitis dolores, aurium tinnitus, continuæ vigiliæ, largi sudores, & intensa sitis vexabant, cum pulsu celeriori, sed vix notabili calore. Circa septimam diem purpura miliaris totum corpus obsidebat; quæ, si rubra esset, salutem promittebat, alba vero spem vitæ admodum angustam reddebat. Pustulæ videlicet a collo, dorso, pectore, quæ primum occupabant, per universum corpus cum magna cutis asperitate extendebantur; in quibusdam majores erant instar pisorum, & apertæ serum fœtidum fundebant, quod certiorem prænunciabat salutem, quam si sero tenui plenæ cernebantur. Facta purpuræ rubræ efflorescentia, morbus reddebatur mitior, spiratio liberior, inquietudo & præcordiales angustiæ remittebant; sed pulsuum celeritas cum siti, sudore, & obstructa alvo adhuc continuabant, ingens totius corporis pruritus accedebat, & ægri circa undecimam demum diem ad meliorem inclinare videbantur valetudinem; siquidem urina adparebat cocta, pulsus fiebat moderatior, sudor cum siti imminuebatur, alvus respondebat, & ita sensim convalescebant.

Verum ubi post excretam purpuram, virium decrementum increscebat, pedes molesto ardore urebantur, erectum corporis situm animi deliquia comitabantur, & perpetuæ urgebant vigiliæ: factum plerumque est, ut nona vel decima morbi die exanthemata disparerent, anxietates præcordiorum & inquietudines increbescerent, deliria cum pulsus inæqualitate jungerentur, ipsaque tandem mors vitam clauderet. Cumprimis funestus observabatur morbus, subjectis, quæ diuturno mœrore, aliisque animi pathematibus confecta erant, fœminis ex inordinato mensium successu valetudinariis, & viris perverso vivendi genere, crebris compotationibus, ac nimio veneris usu defatigatis, & plerumque junioribus. Generatim infestabat illa febris homines, diætæ erroribus immersos, fructibus horræis, cibisque salitis ac acidis nimium delectatos, ac corpus frigori liberiori exponentes. Quibusdam præter ordinarium exanthema purpuraceum, circa decimam quartam morbi diem post prævium calorem, & pectoris oppressionem aliud excretionis subcutaneæ genus per corpus erumpebat, quod in tuberculis, varis similibus, rubore ardoreque stipatis consistebat. Quæ priusquam suppurarent, ingentes dolores, cui ardores, & agrypniam inducebant, nec datis decoctis sanguinem diluentibus, ac temperantibus cedebant; sed non nisi post adplicatum exsiccans unguentum, quod ex floribus sulphuris, cerussa, camphora, sacharo saturni, & unguento pomato constabat, sensim exsiccata disparebant.

In oppugnando hoc malo, sequenti medendi ratione non sine fructu usus sum. Abstinui ab omnibus vacuantibus, sudoriferis, laxantibus, & ipsa venæsectione; nec nisi diaphoretica fixiora, cum

cum cinnabari remixta, & ex aquis analepticis, ac leniter diaphoreticis, addito vel succo citri, vel syrupo acetositatis citri propinata adhibui. Æstum nimium ope nitri, pulveribus additi, temperavi, & interposui usum liquoris anodyni, bezoardico nupti, vel tincturæ bezoardicæ, cum spiritu nitri dulci permixtæ. Alvum obstructam, vitatis & salinis, & purgantibus, per clysteres alternis diebus injectos referandam curavi; & loco potus ordinarii decoctum sarsaparillæ, scordii, scorzoneræ, rasuræ cornu cervi, cum succo citri, vel ejus corticibus recentibus maritatum exhibui.

Quibus præmissis, facile perspici poterit, quod febris, cujus caussa consultus sum, ejusdem cum iis per nostras regiones grassantibus naturæ sit ac indolis: neque enim puncta illa rubicunda, quarto morbi die efflorescentia, pro veris habenda sunt petechiis. Non etiam mirum est, quod noster ægrotans, cum perverso vitæ genere corpus debilitatum præ se gessit, gravius ac periculosius expertus fuerit malum. Præsertim vero ex symptomatibus ipsum infestantibus notari meretur insignis mingendi difficultas, ipsaque mictio dolorifica, cum ingenti semper vociferatione juncta; quippe quæ ab acrimonia sanguinis & humorum salina & scorbutica suos mutuatur natales; quemadmodum eidem sero acri pura symptomata, quibus solicitatus fuit, veluti difficillima spiratio, intensus capitis dolor, corporis lassitudo, delirium, alvi fluxus, anxietas, & inquietudo corporis, & inexplebilis bibendi cupiditas, omnino debentur; quæ exereto per transpirationem sero acri mox conquieverunt.

Neque habeo, quæ circa institutam medendi rationem moneam; utpote quæ artis legibus ex omni parte fuit accommodata. Quum enim morbus noster a miasmate salino, caustico, volatili, in massa humorum diutius delitescente, tandemque per ipsam sanguinis fermentationem extricato, cujus generatio intemperiei hyemis tepidæ ac humidæ, transpirationem impedienti, & partium motricium tonum relaxanti debetur, suam traxit originem, facile judicare potuit prudens medicus, ineptum valde esse acrium, salinorum, humores commoventium, & solidas partes stimulantium remediorum usum; nec alias relinqui indicationes, quam ut acrimonia peccantis materiæ salina causticaque diluatur, ac temperetur, eaque cocta, & excretionibus opportuna, circa criticos dies e corpore proscribatur. Non quoque negligenda sunt, morbo declinante, blanda laxantia; ut eorum ope, sordes impuræ, viscidæ, biliosæ, quæ sub æstu febrili in primis viis generari solent, rite eliminentur. Quod si enim hæc omittantur, & impuritates illæ ad massam rursus rapiantur sanguineam, frequentissimum est, ut vel lentus calor cum corporis languore & contabescentia, vel dolores cardialgici, vel spasmodici arthritici affectus suboriantur.

CASUS CC.

Historia febris epidemicæ per annum 1720. grassantis.

FEbres anni millesimi septingentesimi vigesimi epidemicæ, revera non aliæ fuerunt, quam intermittentes: sæpenumero autem sub acutarum, quas in principio mentiebantur, larva imposuerunt ægro pariter ac medico, tumque perversa medicatione oppugnatæ, adflictos ad vitæ perduxerunt discrimen. Quarum has proponendas duxi observationes: Incipientes horrorem, & totius corporis refrigerationem movebant, quem dolores ac tensiones artuum, maximeque dorsi, angustiæ præcordiales, pectoris oppressiones, nausea, vomendi conatus, ipsæque in quibusdam vomitiones sequebantur. Tum vehemens æstus, pulsu celeriori, magna siti, capitis doloribus, inquietudine, ac virium prostratione stipatus, toto accendebatur corpore; & ciborum cupiditas prorsus concidebat. Sed non eadem symptomatum in omnibus erat facies: æstus uno die asperior infestabat, quam

quam altero, neque tamen per quatuor vel sex priores dies a calore præternaturali prorsus vacua sinebat esse corpora. Horror post primam invasionem per primos sex dies non revertebatur; sed alternis dumtaxat diebus circa accessionis primæ tempus, levis refrigeratio corpus percurrebat, quam protinus tensivi artuum dolores, inquietudo, sitis, ac tantum caloris incrementum excipiebant, ut quidam delira loquerentur: tandem sudoribus resolvebatur accessio, & mitis tantum calor inhærescebat. Quicunque quieti hos morbi insultus perferebant, sudoresque convenientibus secundabant medicinis, iis in veram intermittentem, quæ quietiora præstabat tempora, mutabatur febris: in aliis vero, qui perverso regimine utebantur, in acutam, sæpius exanthematicam vel pethechialem, vel purpuraceam transibat.

Malum præterea frequentius infestabat juniora corpora, quæ quintum & vigesimum excesserant, & quadragesimum nondum attigerant ætatis annum; nec non vilioris sortis, ac durioris vitæ generis homines, qui & matutino & vespertino sese liberius exponebant aeri, ut fere milites erant. Quicunque febre tertiana simplici detenti, vel perverso regimine, vel medicinis inconvenientibus, febrim irritabant, protinus eam reddebant irregularem ac malignam. Sic in pago quodam, prope nostram urbem sito, magna erat suspicio grassantis ibidem febris contagiosæ, ac fere pestilentialis, quæ tamen penitus examinata, non nisi tertianam simplicem male feriatis empyricorum artibus in malignam petechialem ac purpuraceam transeuntem exhibebat.

Cumprimis pernicialem morbi vim sunt experti, qui febrim epidemicam sub acutæ specie primum imponentem, calidioribus alexipharmacis ac sudoriferis potentioribus oppugnari permiserunt; aut sudoris legitimum successum improvida refrigeratione perturbarunt, aut venas sub febre, licet simplici tertiana, secandas præbuerunt. Sic binos mihi adnotare licuit casus, ubi subjecta febre nostra correpta, quibus sanguis erat missus, omnino, & quidem cum prima paroxysmi invasione perierunt: quippe quæ satis bene antea habentia circa accessionis novæ tempus, velut attonito morbo prostrata, inter gelidos sudores exspirabant. Alii haud æque plethorici post institutam venæsectionem gravius decumbebant, & æstu, inquietudine, præcordiorum anxietate atque deliriis longe vehementioribus agitabantur. Contra vero, qui sanguinis nimia abundabant mole, ex phlebotomia non quidem periculosiorem, sed longiorem sibi contrahebant morbum; qui tandem vel critico alvi profluvio, vel metastasi ad aures facta, qua ad aliquod tempus obsurdescebant, solvebatur. Qui denique calidiora diaphoretica, præsertim urgente accessionum impetu sumebant, in acutam certissime incidebant, vel petechiis, vel purpura maligna complicatam.

Scire porro refert, quod, ubi lotium turbari, & sedimentum demittere incipiebat, spes salutis, ad minimum futuræ intermissionis in propinquo esset. Eandem significabant accedentes alvi fluxus, & sudores calorem solventes. Qui hos vero, disjiciendo hinc inde, vel nudando corpus, reprimebant, haud secus ac ii, qui calidiori regimine, vel spirituosis alexipharmacis illos cogere ac vi promovere studebant, in diuturnam, ac gravissimam se præcipitabant valetudinem. Nec minorem sibi contrahebant noxam, qui cibis crudis, coctu difficilibus, salitis, flatulentis, fumo induratis, fructibus horræis, vel potibus spirituosis, vinosis æque ac cerevisiariis, maxime frigidis, sub febre utebantur.

Hanc itaque periculi plenam affectionem curaturus, eo potissimum medendi intentionem direxi, ut naturam sequerer, ejusque motus convenientibus secundarem medicaminibus, ac moderato regimine. Quem in finem iis, quos vomendi conatus vexabant, primis morbi diebus tempore intermissionis, aliquot ante imminentem paroxysmum horis, summo cum fructu lene propinavi vomitorium; quo plerumque effeci, ut

ut exquisita redderetur intermittens tertiana, quæ consueta methodo facillime potuit expugnari.

Sub ipso paroxysmo, vigente caloris vehementia, ad exstinguendam sitim, potum tepidiorem crebris, sed parcioribus assumendum suasi haustibus; & pro potu præscripsi decoctum hordei, rasuræ cornu cervi, radicis scorzoneræ, & corticum citri, cum liquore acidulo, velut est clyssus antimonii, distemperatum. Non minus pulverem præcipitantium, nitro, & diaphoretico fixo nuptorum; vel mixturarum, ex dictis pulveribus, & aquis diapnoicis confectarum, aut juleporum usum interposui.

Declinante paroxysmo, ad promovendum transpirationis successum, essentiam quandam alexipharmacam, vel tincturam bezoardicam, vel mixturam simplicem propinavi. Tempore intermissionis pulveres dedi temperantes, ex absorbentibus, & salibus digestivis confectos; nec non stomachica ac blanda laxantia felici cum successu subjunxi. Et hac ratione oppugnatæ hæ febres nunquam fere non septimo vel nono circuitu solvebantur. Quod si vero nihilo secius persisterent, tempore intercalari decocto ex roborantibus, stomachicis & laxantibus parato usus sum; & ne hoc quidem votis satisfaciente, motuum tantummodo vitium, evacuata omni materia, subesse persuasus, tutissimo ac felicissimo cum effectu corticem chinæ convenienti ordine adhibui. Superata febri, ad ejus recursum præcavendum, & ventriculum roborandum, antifebrilia atque stomachica remedia per unam alteramve septimanam adhuc continuanda suasi, rectumque vivendi ordinem imperavi: quo factum, ut plerique evaderent. Hæc vero tibi, Vir illustris, perscribenda, totoque judicio subjicienda duxi.

Epicrisis, & ulterior præmissæ historiæ illustratio.

Febres, quæ per elapsum proxime annum toti fere Germaniæ fuerunt epidemicæ, intermittentes quidem, sed simul malignæ merentur adpellari; & sub finem dicti demum anni in continuas mutabantur malignas. Priores voco intermittentes, eo quod in sanis subjectis legitime tractatæ, typum tertianæ simplicis, vel duplicis exhiberent, tumque curatu essent faciles. Easdem quadam malignitatis labe simul fuisse notatas, tria potissimum sunt, quæ testantur, momenta. Primum est, quod ab initio continuarum instar adortæ, quieta neutiquam ægris præstiterint tempora; sed quasdam tantummodo remissiones exhibuerint, a pulsuum frequentia, & præternaturali corporis languore nunquam penitus immunes. Alterum argumentum præbent humorum sub iis febribus ad caput factæ congestiones: mox enim graves capitis dolores, mox insignis temulentia, ac quædam mentis alienatio, mox soporosi affectus, mox surditas, & intumescentia glandularum vel parotidum, vel salivalium; mox insultus apoplectici, iique sæpius lethales superveniebant, multamq; figebant crucem. Nec denique minus harum febrium malignitatem innuit delicata earundem indoles, qua levi valde brachio oppugnari volunt: namq; purgantia, calidiora, sanguinem exagitantia, adstringentia, cortex chinæ, sanguinis missiones, improvide adhibita, easdem vel in exanthematicas, purpuraceas, miliares, petechizantes, vel lentas & hecticas commutant; vel ipsum vitæ periculum inferunt; quod cum exquisite intermittentibus longe fit aliter.

Quibus expositis, si persequamur febrium nostrarum causas, ipsa profecto illarum frequentia, qua tantam hominum multitudinem, nullo nec sexus, nec temperamenti, nec, si juxta meas observationes fatear, ætatis respectu habito invaserunt, docet clarissime, illas neutiquam ex perverso tantum vivendi genere, aut quodam diætæ errore, sed ex aliquo potius vitio omnibus communi esse derivandas. Cujus natales si in aeris & tempestatum per dictum annum observatarum insolita plane constitutione quæsiverimus, a veritatis tramite nos minime

me aberraturos esse confido. Namque vernali tempore, & sub æstatis auspiciis cœlum semper humidum ac pluviosum erat, & eodem etiam die frequenter mutabatur, adeo ut mox calidissimum, mox rursus frigidum observaretur. Verum non perpetua modo constat experientia, sed ego quoque in disputatione de salubribus anni temporibus ample demonstravi, ea potissimum & loca & anni tempora, quæ terra per copiosas pluvias humidiori existente, brevi post ardorem solis fervidissimum exhibent, producendis fovendisque perniciosissimis morbis, & præsertim febribus esse opportunissima. Hinc enim corrumpuntur stagnantes aquæ, & exhalant putrida ac æconomiæ vitali inimicissima effluvia; quæ per inspirationem, vespertino maxime, ac matutino tempore, aut occidente vel oriente sole, corporibus animalium insinuantur, succosque vitales corrumpunt.

Deinceps subitaneæ illæ frigidi & calidi cœli mutationes in ipsa hominum corpora vim exserunt pernicialem; dum mox ad relaxationem, mox constrictionem corticis cutanei disponendo, saluberrimum transpirationis successum remorantur. Unde fit, ut humores recrementitii, plus minus acres ac impuri, qui per cutis spiracula debent eliminari, intus retineantur, & peregrinis non raro putridisque permixti mialmatibus ad massam retrolabantur sanguineam. Cum hac autem per nervosas, motricesque totius corporis partes feruntur, & si demum ad sensibiles, quæ cerebrum ac medullam spinalem cingunt, membranas perveniant, has stimulando, universalem totius nervosi ac vasculosi systematis spasmum, in quo consistit essentia motus febrilis, introducunt. Et hæc est nostrarum febrium genesis, quæ quo impuriora fuerint corpora, eo periculosiora in iis machinantur mala. Quemadmodum enim ipsa venena, fortioraque, & quæ drastica vocant, remedia, pro varia corporis, cui propinantur, dispositione, varios quoque ac diversos exserere solent effectus: ita etiam res se habet cum nostra febrili materia, quæ revera existit virulenta. Nam febres, quæ exinde in subjectis per omnia sanis ac integris generantur, mitissimo ac placidissimo gaudent decursu; contra quæ impuris succis, corporeque per quascunque caussas debilitato sunt prædita, gravissimis immerguntur symptomatibus, & in vitæ versantur periculo. Ita novi fœminas, quæ menstruorum defectu laborantes, cum hanc febrim inciderent, circa illius declinationem sopore, & apoplexia lethali correptæ perierunt; nonnullas, quæ antea chlorosi vel albo fluore fuerant contaminatæ, purpura rubra & alba sub hac febre affectas fuisse vidi; nec paucas utriusque sexus aductavi personas, quæ mœroribus, aliisque diuturnis animi pathematibus immersæ, febrim cum petechiis, sopore & spasmo oris canino complicatam debuerunt sustinere.

Clarissimum ex his fore spero, ut cognoscamus, quæ nostrarum febrium natura, indoles, ac origo fuerint: neque vero ignorari oportet, sequentis dicti anni æstatis, præsertim adultioris constitutionem, ad fovendas illas, quin & maligniores reddendas fuisse aptissimam. Fuit enim illa calidissima, & hinc præter nostras, aliasque quotidianas febres, alvi quoque biliosos fluxus & dysenterias populares movit. Nec obscura est ratio: per nimium enim & perpetuum solis fervorem succi vitales resolvuntur, a blanda & naturali temperie deflectunt, & multis acribus ac biliosis imbuuntur sordibus; quas in hominibus vilioris sortis, tenuis ac impurus victus, mirum in modum accumulavit; unde his frequentissimæ fuerunt illæ febres. Et quum denique insequuta hyems tepidior, ventos non nisi ex Euro vel Austro spirantes exhibuerit, factum est, ut relaxato magis fibrarum ac partium solidarum tono, auctaque humorum impurorum, stagnantiumque putridorum colluvie, sub finem dicti superius anni descriptæ hactenus intermittentes in acutas transierint malignas.

Tandem vero operæ adhuc pretium erit, quæ in curandis nostris intermittentibus observare licuit, in medium proferre. Illæ nimirum calidioribus oppugnatæ re-

remediis, in magna deliria ac furibundos raptus degenerarunt; contra in opportunis adstringentibus cohibitæ, vel crebris ac gravioribus infestarunt recidivis, vel in lentas diuturnas, multis sudoribus stipatas desierunt. Data sub morbi initio purgantia gravissima excitarunt symptomata; magnumque malignitati attulerunt augmentum. Ego potius missis omnibus purgantibus, vomitoriis, & sanguinis missionibus, solis diaphoreticis, præcipitantibus, ac bezoardicis pugnavi, & pulveribus ex antimonio diaphoretico, lapidibus cancrorum, cornu cervi usto, & philosophice præparato, cinnabari & nitro confectis usus sum; hisce decocta humectantia, quæ rasuram cornu cervi, radicem scorzoneræ, hordeum mundatum, radicem chinæ, & poma citri habebant, interposui. In juvanda præsertim diaphoresi egregiam collocavit operam extractum cardui benedicti, in spiritu vitrioli temperatiori solutum, idque tempore remissionis, vel intermissionis usurpatum. Essentias alexipharmacas, & sic dictas bezoardicas, cum ex radicibus calidioribus, & spiritu vini sint concinnatæ, exæstuando humores, pulsuumque celeritatem adaugendo, noxias deprehendi. Ad liquandam alvum summo cum fructu vel pilulas meas balsamicas interne dedi, vel clysteres emollientes ex oleo florum chamomillæ vulgaris, oleo amygdalarum dulcium, melle, sale Epsomensi, & tantillo nitri confectos, ano curavi infundendos. Verum a nitrosorum nimio usu studiose abstinui, si accederent petechiæ, vel purpuracea exanthemata, maxime in declinatione morbi: ea enim virtute nimium refrigerante, humorum ab ambitu motum revocando, ad sphacelum disposuisse animadverti. Si retrocederent exanthemata, & soporosi, temulenti, ac deliri affectus jungerentur vesicatoria nuchæ, vel brachiis imposita insignem tulerunt opem.

Quia febribus illis, præsertim continuis convalescebant, a præmaturo alimentorum nutrientium usu cavere sibi debebant; inde enim cardialgiam molestissimam, eamque periodicam propullulasse animadverti; quæ laxantium & antispasmodicorum ope debellanda erat. Qui porro in continuis illis decimam diem superarunt, omnes fere evaserunt. In febribus vero intermittentibus, non præstantiora fuere remedia salibus neutris, cum nitro & extractis amaris maritatis; quippe quæ viscidos, tenacesque humores resolvendo, & ad excretiones disponendo, nisi immoderatiori adhiberentur quantitate, utramque curationis absolverunt paginam.

IN CONSULTATIONES MEDICAS INDEX RERUM LOCUPLETISSIMUS.

A

An-

ven-

cum

H

I

ede-

quo-

F I N I S.

Ulcus uteri p. 504